D. JUNII JUVENALIS

A PERSII FLACCI K

SATYRÆ,

Interpretatione ac Notis

ILLUSTRAVIT

LUDOVICUS PRATEUS,

Rhetoricæ Professor emeritus.

IUSSU

CHRISTIANISSIMI REGIS,

IN USUM

SERENISSIMI DELPHINE

Londini:

Impensis R. Clovel, ad Pavonem in Coemeterio D. Pauli; F. Sprins, ad Campanam; & J. Nicholfon, ad Insignia Regis, in Little-Britain. M DC XC IX.

MVSEVM BRITANNICVM

SERENISSIMO DELPHINO.

TEC Satyricos evolvisse pigeat Te, SERE-NISSIME PRINCEPS. Quo amplius tum domesticis exemplis, tum indole proprià ad omne bonum institutus es; boc magis delectabit Romanorum vitia, que & nostra sunt, videre passim damnata: virtutem verò ubique amabilem ubique laudatam. Forte etiam placebit diversum conferre utriufq; viri stylum & ingenium eidem tamen Satyræ nibilo secius operatum. Facundum hinc Poetam, ut acriter, sic & diserte, scelus proscribentem non sine voluptate comparabis cum morosa illa, stricta, salsa dicacitate Persii, severam Stoicorum disciplinam strenuè venditantis. Spud hunc certè præclara tot sapientiæ oracula non aspernabere. Apud illum verò quam multa occurrent, jucundéque leges, felicibus hisce temporibus accommodata! Hac imprimis Ludovici magnitudinem exhibebunt :

Et spes & ratio studiorum in Cæsare tantum, Solus enim tristes hac tempescate Camænas Respexit. — —

Item

DEDICATIO.

Item ista:

Spes vitæ cum Sole redit.

At cum nata auspicatissime Tibi dicam, an Regno proles adoleverit; ei profecto gaudebis occentare:

Nobilitas sola est atque unica virtus.

Hoc sanè potissimum novit Borbonius Sanguis: hoc à Majoribus accepisti: hoc præstas ipse non degener: hoc posteris exemplum stimulus atque incentivum à Te relinquetur. Perge, Serenissime Princeps, virtutes quasque summas complecti, hasque doctrina & sapientia decorare; hoc est cum Ludovico Magno magnitudine certare. Quæ quidem dum generosè moliris, nos interim ad exterarum Gentium invidiam, ævi nostri Francicique Imperii felicitate potiemur; in quo videlicet Reges adeò studiosè philosophantur, adeò sapienter dominantur.

PRÆFATIO.

PRÆFATIO.

ECUM iple luctatus sum aliquandiu, priusquam injuncto mihi penso & labori manum admoverem. Hinc scribendi cacoëthes bilem, illinc repetita crambe stomachum ciebat. Quid enim post lucubrationes tot virorum doctissimorum, ego rursum? Actum agam, an nova commentus, & quasi vitans humum, nubes atque inania captabo? Sic ego memet initio ab opere deterrebam. At cum cœpi rem moliri, tum sensi & intellexi quam sapienti consilio ducerentur ii qui jubebant opus, urgebantque. Norunt omnes qui, quales & quanti sunt illi; Montauserius Dux, ac Præsul Bossuetius olim Condomensis, jam verò Meldensis Episcopus; necnon eruditissimus Abbas Huerius, formandis Serenissimi Delphini moribus, regendisque studiis à LUDOVICO MAGNO præpositi. Tantis itaque Viris, Lector, acceptum refer, quod facilis deinceps cuivis pateat aditus ad capiendum sensum ac mentem Poëtarum alioquia A 2

25

PRÆFATIO.

quin abstrusorum. Nam interpretatio quidem aperta est, quæ dum strictæ orationis nexus & ambages solvit, omnem certè caliginem discutit. Quod si quid involutum intricatumve superest, in promptu sunt Annotationes tum accuratæ, tum strictæ. Non dixi temeré. Accuratas vocavi, quæ nihil intactum aut difficile relinquunt, ubicunque nodus vindice dignus inciderit: strictas autem, quæ superfluum admittunt nihil. Quoties verò Interpretes melioris etiam notæ (pace dicam illo-rum) boni dormitant? Sæpè vel obscura transvolant quædam; vel in re satis comperta verbosiùs immorantur, dicam & expatiantur; atque erudita nimis multa congerunt, ad rem licet haud omninò pertinentia. Aliàs Auctoris posthabent ac transiliunt germanum planè sensum; quoniam genuina interpretandi ratio & simplex non satisfacit eorum ingenio semper alta, passim & ardua rimanti. Nonnunquam æmulos carpendi, vellicandi, superandi cupido facit eos prorsus instituti ac propositi immemores, ut nihil pensi habeant, modò suam ostentent eruditionem, pariter ac ambitionis & gloriæ vanum lucellum.

Cæterum ne quæso, Lector, imitere nonnullos minus sobrie sapientes, qui nisi integrum, ut aiunt, Auctorem habeant, vel sordibus putidum ac sætentem, nihil se habere dicunt. O mores!

Scilicet

e

e

Scilicet pudor tanti est? At nos ex Oraculi cœlestis ac Divini monitu, atque ex Sapientum, quos honoris causa nominavi, Virorum præcepto ac mandato, pretiofum à vili secrevimus, obscœna de medio expunximus. Et certè numquid valdè mundi esse possint, quos adeò juvat immunda contrectare ultrò, & in omnem partem versare? Ne illi auscultent mihi: at audiant literarum decus ac lumen Jul. Scaligerum, Poet. lib. 3. cap. 98. ita scribentem: Fæditates nemo bonus nominare debet, nedum ut literis mandet. Quid enim cogitet adolescens, qui certarum ignarus obscænitatum, audiat verba aut vocabula tam nefanda? Quam monstroso sunt ingenio ii, qui ea scriptis suis audent inserere? Malo igitur non reprehendere vitia detestanda, quam in execranda oratione mereri reprehensionem - Quid enim tetrius quibusdam Versibus Juvenalis, propter quorum insolentiam, vel jusserim vel optarim toto opere abstinere virum probum ? Sunt verò inculpata quadam argumenta, in quibus hoc poematis genere oblectare possis etiam casta ingenia. Hæc ille, ut cætera quidem omnia, egregiè Quibus ex animo nos morem gessimus, ut per tot insignia morum documenta, quæ passim apud Juvenalem & Persium occurrunt, ire quisque deinceps queat inoffenso pede ac mente. His fruere diu, Lector:

Lector: ac si quid forte nos errasse, ut sere sit, animadvertis; statim recordare, sub cœlo nihil esse ex omni parte beatum. Vale. At, at; subsiste paulisper, atque de Satyricis & Satyra pauca

saltem accipe, è Quintiliano lib. 10. cap. 1.

Satyra quidem tota nostra est, inquit; in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius, qui quosdam ita deditos sibi adhuc babet amatores, ut eum non ejusdem modo operis auctoribus, sed omnibus Poetis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum; & esse aliquid quod tollere possis, putat. Nam eruditio in eo mira, & libertas, atque inde acerbitas & abunde salis. Multo est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos mores pracipuus. Multum & veræ gloriæ quamvis uno libro Persius meruit. Sunt clari hodie quoque, qui & olim nominabuntur. Hac postremâ sententia Juvenalem designari, laudarique, alibi diximus. Sed & si vacat & lubet, iterum è Jul. Scaligero Poëtices lib. 1. cap. 12. & lib. 3. cap. 98. excerpta hæc collige mecum, Lector, & compinge.

Veteres salacitatem & dixere. Nibil caprà salacius. Capripedes Satyri. Falluntur qui putant Satyram esse Latinam totam. A Græcis enim & inchoata, & perfecta primum. A Latinis accepta deinde, atq; extra scenam exculta. Quamobrem non à satura, vel

lege.

lege, vel lance, dicta est; ut frustrà ac temere satagunt Grammatici. Quin has à Satyris dictas puto. Cum lancibus enim prodibant & canistellis omni pomo-

rum genere plenis, quibus Nymphas allicerent.

Fit,

hil

b-

ıca

ri-

0/-

1011

etis

um

m;

ru-

5

10.

5

unt

lac la-

et, &

m,

la-

ty-

ta,

tq;

vel ge.

Vides, Lector, pugnantem cum Quintiliano Scaligerum de Satyræ Etymologia. Quod si sapis, ac viris omni exceptione majoribus te vis adjungere, credes iis quæ eâ de re luculenter præscripsit Casaubonus. Vide interim quæ annotavi Satyr. 1. ver. 30. ad vocem, Satyram. Nihilo tamen minus è Scaligero reliqua excipiamus, audiamusque. Sic ille pergit.

Satyram non esse Latinam rem suo loco monuimus. Est autem Poema liberum, simileque Satyrica natura;

omnia susque deque habens, modo aliquid dicat.

Tribus modis Satyrarum species agnoscuntur: d generibus Carminum, (scilicet vel senariorum Dactylicorum vel Iambicorum) à ratione Poematis: à carachtheribus. A ratione Poematis tres funt. Vel narratio est simplex: ex persona Auctoris, ut prima Ju. venalis. Vel activa & ex personis constituta; ut prima Persii. Vel mista, ut illa Horatii plenissima munditiarum: Ibam forte Via Sacra. A carachtheribus species duæ. Altera sedatior, qualis Horatiana, ac sermoni propior. Altera concitatior, que magis placuit Juvenali & Persio. Hi strictam habent cuspidem, ac veluti contectum fronde gerunt thyrsum, Saty.

Satyrorum more, quo feriant imprudentes. Juvenalis ardet, instat apertè, jugulat. Persius insultat. Horatius irridet. Idcirco Satyras inscripsere illi; bic Sermonis tituli contentus suit.

Partes in Satyra nullæ; nullum Proæmium, si non vis. Abrupta omnia, non tamen non cohærentia. Nam aut ejusdem vitii multos damnas; aut multorum unum;

aut misces.

Verba vulgaria aut sordida interdum, éque macello

petita.

Stylus tametsi pro re aut depressior, aut lascivior, tenuis tamen atque humilis, ac de medio sumptus; longè tamen meliùs arridet, si cum Romana puritate junctura sint molliuscula: quales Juvenalis felicissimè est consecutus. Duriusculus Persius.

D. Junii

D. JUNII JUVENALIS AQUINATIS

QUINATEM se ipse testatur Juvenalis Satyra 3. v. 319. libertino quidam patre natum, alii duntaxat ab eo educatum referunt. Eruditus est à Frontone Grammatico; à Quintiliano Rhetore etiam, ut volunt nonnulli. Certè hic de Juvenale dicitur loqui lib. 10. cap. 1. ubi Satyricos laudans Poetas ait: Sunt clari hodie quoque, & qui din nominabuntur. Floruit sub Imperatoribus Domitiano, Nervâ, Trajano, Hadria-

no etiam, ut ex Notis constabit.

lis

To-bic

078 m

n;

llo

r,

te

ıè.

I

J. Lipsius Epistolic. Quæst. lib. 4. Epist. 20. De Tuvenalis ætate non abs re dubitatur, inquit. Declamavit ad mediam ferè ætatem, forensesque causas egit non sine laude & gloria. Posteà ad Satyras componendas animum appulit. At in Paridem mimum versus quosdam non absurdos cum publicasset, Domitianum histrionis istius amantem haud leviter offendit. De his Satyr. 7. 15, & 16. Illos igitur pudore & irâ percitos de Juvenale amovendo cogitasse tradunt, atque sub honoris obtentu relegasse, præsectum nempe cohorti, quæ in Ægyptum mittebatur. Intellectà verò præfecturæ causà dicunt eum tædio & angore vitam finiisse illic sanè octogenarium. Porrò hæc neque vera omnia, nec falsa: Lipfio

D. JUNII JUVENALIS VITA.

Lipsio teste citato loco, ubi Juvenalem sub Domitiano exulasse non abnuit quidem, negat autem eo superstite mortuum; imò post ipsim Satyras aliquot scripsisse, colligit ex ejus Sat. 4. Imprimisque ex ultimis versibus: vixisse ad Trajani, quin & Hadriani tempora, ostendit ex Sat. 6. v: 406. & seq & Sat. 13. v. 17. atque Plinio

Juniori, & Tacito supparem existimat.

Juvenalem sibi familiarem valdè commendat Martialis Lib. 7. Epigram. 23. & 90. Item Lib. 12. Epigram. 18. Quod Epigramma si Martialis, cùm in Hispanis degeret, scripsit; mortuoque jam Domitiano: quæ quidem affirmat ibid. cit. Lips. hinc duo nobis patent: alterum, superstitem Domitiano suisse Juvenalem: alterum, in Ægypto nequaquam obiisse, sed reversum inde Romam, ibique deinceps scriptitasse. Nam sic ait Martial. citat. Epigram. 18. Lib 12. ad Juvenalem:

Dum tu forsitan inquietus erras Clamosa Juvenalis in Suburra, Aut collem dominæ teris Dianæ; Dum per limina te potentiorum Sudatrix toga ventilat, &c.

Cæterùm omnibus Satyricis, ipsique Horatio præserendum Juvenalem scribit Jul. Scaliger: nihil autem veriùs ab eo scriptum Lipsius asseverat.

A PERSIIFLACCI VITA.

ULUS Persius Flaccus natus est Volaterris in Hetruria, Fab. Perfico, & L. Vitellio Coff. circa vicesimum Imperii Tiberii Cæsaris annum, à Christo passo ferè secundum, patre Flacco Equite Romano, quem sexennis amisit, matre Fulvià Sisennià. in quam pietate fuit infigni, quemadmodum & erga forores; illud initio Satyræ sextæ fusiùs declaratur, ad v. 6. verba hæc, mihi nunc Ligus ora intepet. annorum esset duodecim venit Romam, ubi Remmium Palæmonem Grammaticum audivit, Rhetorem verò Virginium Flavium, aliis Flaccum. Annos natus fexdecim operam dedit Annæo Cornuto Stoicæ Philosophiæ antefignano, quem etiam mirificè coluit ab ipso pariter amatus, ut patet ex Satyra quinta. Quin & ei legavit non mediocrem nummorum copiam, nimirum sestercia centum, aut sicut alii volunt, argenti facti pondo viginti, præter Bibliothecam suam, in qua numerant aliqui Libros Chrysippi septingentos. At Cornutus hos quidem accepit, pecuniam autem reliquit Persii sororibus, quas hæredes ille fecerat. Obiit ex stomachi vitio, in ipso ætatis flore, anno scilicet vigesimo octavo, aut non multò secus, & Imperii Neronis circiter octavo, quicquid alii dicant, ipseque Hieronym. quod egregiè, ut omnia, Cafau-

ftite fiffe, ous: ndit linio

iano

egedem um,

am, itat.

refeve-

211

A. PERSII FLACCI VITA.

Casaubonus observat. Fuisse reverà Persium, ut Probus resert, verecundià virginali, animo sincero, impensè erudito, acri certè & vitiorum impatienti, & Lucilii & Horatii imitatorem assiduum, probant satis ejus Satyræ doctrina resertæ & Stoam sapientes. De his porrò id notandum, in antiquis membranis sine ulla distinctione aliquando reperiri, quasi liber esset unus & continuus, quod & agnoscunt Priscianus, Quintilianus, aliique, dum non quidem Satyras Persii, sed librum appellant. In quibusdam tamen, Satyræ duntaxat quinque numerantur, quarta ad tertiam adjuncta. Scripserat juvenis, inquiunt, Prætextam sabulam, observeros librum unum, & alia quæpiam, ut aiunt veteres Glossæ: sed abolevit ea Fulvia mater, ex consilio Cornuti Præceptoris, qui etiam Satyras, antequam ederentur, recensuit.

Cæterùm quanquam videtur Persius noluisse intelligi, atque adeo debere negligi, ut aiebat D. Ambrosius, at quod ait magnus Scaliger, jam à nobis intelligitur, neque proinde negligendus à quoquam. Eccur enim ita laudatus fuisset à summis Viris ille, si nec legi dignus esset Testes sint Euseb. D. Hieron. S. August. Lactant. Quintilian & alii propè innumeri: Ex Poetis autem Lucanus, qui pariter ut Persius Cornuti auditor suit, ejus autem Poemata, nunquam sine admiratione & præconiis recitari audiebat, ut affirmat vetus Interpres, quin exclamaret, hæc vera esse Poemata. Martialis autem posteritati consignavit Persii memoriam his Versibus,

Sapius in libro memoratur Persius uno, Quam levis in tota Marsus Amazonide.

TESTIMONIA Veterum Scriptorum

De Juvenale.

M. Fab. Quintil, lib. I. Institut. Orator. cap. I. JUNT clari hodie quoque, & qui clim nominabuntur.

bus ru-

lodo-

noone us,

um In an-

in-

ım,

vit

qui

igi,

at

ne-

ita

nus

nt.

em

iit.

æ-

uin

emi

0:

Martialis Lib. 7. Epigramm. 23.

Cum Juvenale meo, quæ me committere tentas, Quid non audebis perfida lingua loqui? Te fingente nefas Pyladem odiffet Orestes: Thesea Pirithoi destituisset amor, &c.

Et Lib. 12. Epigramm. 18.

Dum tu forsitan inquietus erras Clamosa, Juvenalis, in Suburra. Aut collem dominæ teris Dianæ: Dum per limina te potentiorum Sudatrix toga ventilat, vagumque Major Cælius, & minor fatigant : Me multos repetita post Decembres Accepit mea, rusticumque fecit Auro Bilbilis & superba ferro.

Ammian. Marcellin. Hiftor. Lib. 28.

Quidam detestantes ut venena doctrinas, Juvenalem & Marium Maximum curatiore studio legunt, nulla volumina præter hæc in profundo ocio contrectantes.

C. Sollii Apollinaris Sidonii, Carmine 9. quod est ad Magnum Felicem Consulem.

Non qui tempore Cæfaris fecundi Æterno incoluit Tomos reatu; Nec qui confimili deinde cafu Ad vulgi tenuem strepentis auram Irati fuit histrionis exul.

His accedat Jul. Scalig. qui de Juvenale sic censet in Poetic.

Juvenalis candidus ac Satyricorum facile Princeps. Nam ejus versus longe meliores, quam Horatiani: sententia acriores, phrasis apertior.

TESTI-

TESTIMONIA Veterum Scriptorum

De PERSIO.

M. Fabii Quintiliani lib. 10. Institut. Orator. cap. 1.
Ultum & veræ gloriæ quamvis uno libro Persius meruit.

M. Valerii Martialis.

Sæpiùs in libro memoratur Persius uno, Quam levis in tota Marsus Amasonide.

Ex Eusebiano Chronico S. Hieronymi.

Imper. Tiberio, Olympiad. 203. Persius Flaccus Satyricus Poeta Volaterris nascitur.

Olympiade 210. moritur, anno ætatis suæ 29.

Olympiade 211. Nero Cornutum Philosophum præceptorem Persii in exilium fugat.

S. Augustin. lib. de Magistro.

Persius omnibus pænis, quas Tyrannorum vel crudelitas excogitavit, vel cupiditas pendit, hanc unam anteponit, qua cruciantur homines, qui vitia, quæ vitare non possunt, coguntur agnoscere..... Quia virtutem videre nec tenere, supplicium est: quod idem ille Satyricus Tyrannis, ut puniantur, optavit.

D. JUNII JUVENALIS

SATYRA

Emper ego auditor tantum? nunquamne re- INTERPRETATIO. ponam, Vexatus toties rauci Theseide Codri? Impunè ergo mihi recitaverit ille togatas, Hic Elegos? impune diem consumpserit ingens

Ego-ne perpetuò aujcultator ero dumtaxat? Namquid nihil unquam reddam, tam fape exagitatus Thefeide Codri clamofi? Igitur sine pana mihi lettitaverit alus Comadias, alius Elegias?

ANNOTATIONES.

1. Semper ego auditor. | Exordium ex abrupto, ut ferè in Satyris: nam in aliis Poematibus est aliqua præparatio.

ter-

i in

vel

itia.

tem

, ut

Auditor. | Recitantium nempe Romæ Poetarum. De qua recitandi consuetudine & æmulatione Plinius abundè Epist. 13. l. 1. De apparatu verò & pompa nos fusè agemus ad primam Perfii Saryram verf. 17. ad hæc verba: Sede leges celså.

Nunquamne reponam? | Nihilne aut scribam aut recitabo, quo par pari referam iis qui me sæpiùs obtundunt.

2. Vexatus toties. | Moleftia affectus. Horat. ad Pisones.

Indoctum doctumque fugat recitator acerbus:

Quem verò arripuit, tenet occidita, legendo, &c. Theseide. | De Theseo ejusque factis Codrus Carmen scripserat adeo longum, ut Æneidem equaret longitudine, multisque diebus recitan-dum effet. Thesei præclare gesta vide apud Plutarchum, Diodorum Sicul. lib. 5. c.5. & alios.

Codri. | Vetus Scholiaftes legit Cordi: aitque Cordum fuisse vitiosum Poetam, qui Tragoediam Thesei composuit: sed reclamant omnes; & volunt Codrum hunc vixiffe temporibus Juvenalis, fuiffeque humilem & obscurum Poetam, cæterum tam pauperem, ut Proverbio locum dede-tit, Codro pauperior. Talem certe eum notat Juvenalis Sar. 3. v. 203. & Martial. l. 3. Epigr. 15.

3. Togatas. | Horat. ad Pisones. Son qui pratextas, sen qui docuere togatas.

Pratexta indicant Tragoedias, in quibus inducuntur personæ prætextatæ & Nobiles gravia & publica tractantes negotia. Togata dicuntur Comcediæ Latinæ, in quibus agunt Togati Viri, & privatas res tractant. Ita etiam Palliata vocantur Græcæ Comædiæ à Græcorum pallio. Varro de Lingua Latina. Diomed. Donat. in Terent.

4. Diem consumpserit. | Mene totum diem audiendo detinuerit? Martial.

Auditur toto sape Poeta die. Ingens Telephus & Orestes. | Immensæ Tragædiæ & ampullaris verfibus contextæ. arguebat Horatius in Arte, his verbis:

Telephus & Pelens cum pauper & exul siterque Projicit ampullas, & sesquipedalia verba. Quorum fuerint Poetarum illæ, non constat. At certum est Poetas Romanos amasse argumenta è longinquo petere, idque etiamnum fieri cernimus. Quod perftringebat Horatius ad Pisones:

Nec minimum meruere decus vestigia Graca Aufi deserere, & celebrare domestica fucta. Ergo etiam tempore Juvenalis Poetæ quidam è trivio arripiebant argumenta illa Græcorum nobilia, in quibus multa grandia, 'quædam etiam admirabilia occurrebant celebranda oratione. At in illis tractandis sæpè peccabant seu contra decorum quod notat Horatius loco suprà citato: seu contra justam Carminis magnitudinem, quod hic queritur Juvenalis.

Telephus?

ta jam ingentis voluminis extre. mitate, conscriptus etiam retro, neque adbuc absolutus? At nemini ades sua cognita sunt plus quam mibi nota funt nemus Martis, & Spelunca Vulcani concussa, assidne resonant, quid

faciant venti; quas animas Lacus vexet; qua ex parte alter apportet aurum pellis clam ablata; quam magnas ornes torqueat Monychus; & fulcra labefastata sunt recitatore continuo.

5. Telephus. | Herculis ex Auge filius, qui infans à matre expositus inter virgulta, lactatus à cerva dicitur : ac dein Myforum Rex, cum Græcis negaret iter per fuam regionem, ab Achille vulneratus, & ab eodem ex Oraculi præcepto fanatus eft, feu è rubigine haftz, seu ex herbis facto remedio.

Plena jam margine. | Poetæ hoc indicat verbofitztem, quod non solum scribat in interiori membrana, sed & marginem impleat, & membranam exteriorem, quod rarò fiebat. Martial. Lib. 8.

Epigr. 62.

Scribit in aversa Picens Epigrammata charta,

Et delet averso quod facit illa Deo. Sidon. Apollin. Lib. 8. Epift, 16. quæ eft ad Constantium. Jam copiosum te, ni fallor, pulsat exemplar, inquit, jam venitur ad margines umbilicorum, jam tempus eft (ut Satyricus ait) Oreftem noftrum vel Super terga finiri.

6. Orestes. | Qui Furiis agitarus ob interfectam matrem Clytemneftram, varias orbis regiones, comite Pylade, variosque obiit casus. Euripid. in Oreste, item in Iphigenia Taurica, & in Electra. Sophocl. in Electra. Orestis cadaver effossum ex monitu Oraculi, septem cubitorum fuisse affirmat Herodotus Lib. 1. fed fabulatorem eum vocat Gellius Lib. 3. cap. 10.

7. Nota magis nulli, &c. | Id eft, fi velim fcri-

bere, & Carmen condere, tam scio Historias & Fabulas, qu'àm Poetastri illi, qui impunè id faciunt. Observant doctiores, imprimisque Janus Parrhafius, hic argui Valerium Flaccum, qui in Argonauticis ejulmodi nugas & affectatas rerum

descriptiones ambitiose sectatus fit.

Lucus Martis. | Seu lucus Marti facer prope Albam, ubi Remus & Romulus e Rhea Sylvia nati funt. Seu, ut volunt quidam, locus in Appia via, ubi Poetæ recitare consueverant, Lucus Martis appellatus. Vel alludir ad illud Hor. ad Pifon,

Cum lucus & ara Diana, &c.

Et illud Perfii,

Nec conere lucum Artifices.

8. Loliis rupitus. | Liparez funt Infulz feptem in mari Tyrrheno, quæ & Lolis dictæ ab Æolo, qui illuc appulíus, in una earum regnaffe fertur. Juvenalis rupes vocat, quia faxofa funt & icopulofæ faltem quædam illarum,

Sine pana diem triverit mag- Telephus? aut summi plena jam margine libri 3 Scriptus & in tergo necdum finitus Oreftes?

Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus

Martis, & Æoliis vicinum rupibus antrum

Vulcani. Quid agant venti; quas torqueat umbras Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum camibu Loli prexima. Porrò Pellicula: quantas jaculetur Monychus ornos; Frontonis platani, & marmora Frontonis platani, convulfaque marmora clamant

ANNOTATIONES.

Vicinum antrum. | Ætna mons in Sicilia flammas eructans, in quo propterea fabulati funt habitare Vulcanum. Hujus montis incendia describere amabant Poeta.

9. Quid agant Venti. | Que natura & origo Ventorum, qui effectus, quæ poteftates; quæ vul-

garis Poetarum Carminibus materia.

10. Æacus. | Is Judex apud Inferos cum Minoe & Rhadamanto. Sunt qui partiantur illis officia, ut proprie Juvenalis dixerit, torqueat : Scilicet Rhadamanto Inquifitionem, Minoi Judicium, £aco Executionem attribuunt.

Unde alius furtive, &c. | E Colchide in Theffa. liam Vellus aureum abstulit Jason artibus Medea adjutus, Diodor. Sicul. I. 5. c. 3. Argonauticam illam expeditionem celebrarunt primum è Græcis Orpheus, & Apollonius; è Latinis posteà C. Valer. Flaccus Serinus, sub Domitiano Cæsare.

11. Manychus. | Ponitur hoc nomen velut proprium alicujus è Centauris, ut & apud Ovidium & Lucanum. Commune tamen est omnibus illis, qui unius & solidæ ungulæ fingebantur : origine ducta à mis & , & ou E. Centauri porrò Monychi funt dicti, quoniam hi Theffaliæ populi equos primi cum domuiffent, & ex iis pugnarent eminus conspecti, membra partim equina, partin humana habere crediti funt.

Jaculetur ornos. | Id eft, quantas arbores torferint Centauri adversus Lapithas, in certamine il lo infligante Marte inito ad rapiendam Hippodamiam Pirithoi uxorem, irato nempe quòd cæte ris vocatis Diis ad eas nuprias ipie pratermiffu fuiffer. Vide Ovid. Metamorph 12.

12. Frontenis. | Julius Fronto Romæ nobilis & eruditus, ac literatis amicus fuam domum Poeti recitantibus ultrò commodabat. Martial. Lib. 1

Epigramm. 56.

Clarum militia Fronto decufque toga. Platani. | Arbores umbram prætendentes il ambulacro, ubi recitabant. Platanos fludiose Ro mani colebant, adeò ut Hortensius vino etiam a fufo fuas Platanos educaret in villa Tufculana teste Macrobio, Lib. 3. c. 13.

Convulsa marmora. | Vel multirudine eorus qui audituri conveniebant, vel potius affiduo re

citantium clamore. Hyperbole.

Semper

Semper, & affiduo ruptæ lectore columnæ. Expectes eadem à fummo, minimoque Poeta.

5

cus

ras

IO

int

guam

flam:

at ha-

ecri.

origo

e vul-

n Millis of-

Scili-

icium,

heffa.

Medez

uticam è Græ-

posteż

Cæfare.

ut pro-

vidium

ibus il-

r : ori-

rí porrò

popul

narent

, partin

es torle

mine il

ippoda d cæte

ermiffu

obilis 8

m Poeti

. Lib. 1

entes i

diosè Ro

etiam al

isculana

ne enru

Miduo re

emper

Et nos ergo manum ferulæ fubduximus: & nos Confilium dedimus Syllæ privatus ut altum 16 Dormiret. Stulta est clementia, cum tot ubique Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.

Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo, Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus: Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam. 21 Cum tener uxorem ducat spado: Mævia Tuscum

Paria speres à magno Vate, atque ab insimo. Igitur nos etiam manum subtraximus ferula, nos etiam authores fuimus Sylla, ut privatus caperet somnum profundum. Fatua est misericordia abstinere papyro, qua peribit, quandoquidem invenias tam multos Poetas. Attamen si otiosi estis, & benigue auditis, causas declarabo, quare mihi placeat exspatiari isto prasertim campo, per quem sumus Aurunca alumnus, caundo Maria consolitat apruna

eques moderatus est. Quando Eunuchus mollis matrimonium centrabit : quando Mavia confedit apruns.

ANNOTATIONES.

14. Expelles eadem, &c. | Horatius in Arte. Scribimus indolli dellique Poemata passim.

15. Et nos ergo manum, &c. | Ergo quidni etiam nos feribamus aliquid, cum Grammaticos & Rhetoras audierimus, omnemque illorum difeiplinam teneamus.

Ferula. | Virgultum est levissimum, de quo Plin. Lib. 13. cap. 22. Ex eo sit instrumentum illud, quo manus puerorum in poenam feriuntur. Sceptra Pædagogorum vocat Martial. Lib. 10. Epigramm. 62.

16. Confilium dedimus Sylla. | Exercitationis eausa, ut fit in scholis, fictas materias tractavimus, in triplici dicendi genere, adeoque in suasorio, Sylla deliberanti suasimus ut Dictaturam deponeret. Quintilian. Lib. 3. cap. 8. Solen, inquit, in scholis fingi materia ad deliberandum: 8t paulò antè, in exemplum affert Priami verba apud Achillem; aut Sylla Dictaturam deponentis in concione.

Sylla. L. Cornelius Sylla nobilis Romanus ex antiqua Scipionum familia, de quo dubitatur, fortiorne fuerit, an felicior, inquit Salluftius: Is dum quærebat victorias, Scipionem fe Populo Romano, dum fævitiam exercet, Annibalem repræfentavit, ut ait Valerius Maximus Lib. 9. cap. 2. Dictaturam adeptus mirum quam impotenter gefferit, & quod eam sponte, ut refert Appianus, deposuerit. Privatus Puteolos concessit, ibique pediculari morbo miserè periit. Vel, ut alii volunt, larvis nocurnis agitatus vexatusque, inter vociserationes animam evomuit. Cicero in Verrem. Plutarch. & alii.

Privatus ut altum dormiret. | Ut deposito Imperii onere, & liber à curis publicis, animi tranquillitate frueretur.

19. Hec decurrete campo. Allegoria. Id est, cur ea potissimum gaudeam exercitatione, scribendi Satyras, in qua Lucilius versatus est.

36. Antunca. | Antunca urbs vetus Latii,

in qua nati plures Satyrographi, ipseque Lucilius, de quo nos multa sub finem Satyr. 1. Persii.

Magnus Aurunca alumnus. | Lucilius Satyricorum Princeps; quidquid sentiat vetus Schol.
qui sic habet: Turnum dicit Scava Memoris
Tragici Poeta fratrem. Turnus hic libertini generis, ad honores ambitione provectus est ypotens in Aula Vespasanorum Titi & Domitiani: vel Lenium dicit, qui & ipse Satyras scripsit: vel Silium & ipsum sui temporis Satyricum, qui omnes ex Aurunca fuerunt.

12. Cum tener uxorem, &c. | Cum video pullulare vitia, non possum in ea non invehi.

Uxorem ducat spado. Domitianus legem Juliam revocavit in adulteros, ad coercendam mulierum libidinem. Hæ, ne Legis pænam incurrerent, nubebant mæchis fuis, inter quos erant & spadones. Sueron. Domitian. c. 7. & 8. Martial. Lib. 6. Epigram. 2.

Lusus erat facra connubia fallere tada,

Nec spado jam nec mæchus erit, te praside, quisquam.

At prins, O mores, & spado machus erat. Et Epigram. 7. ejusdem Libri.

Julia lex populis ex quo Faustine renata est,

Qua nubit toties, non nubit: adultera lege est; Et Epigram. 22. Quod nubis Proculina concubino

Quod nubis Proculina concubino
Ne lex Julia te notare posst,
Non nubis Proculina, sed fateris,
Et mæchum modo nunc facis maritum.

De his plura Juvenal. Satyr. 6. In his tree.

Lex eluditur, & à Satyrico deridetur.

Spado. | Vox Græca à verbo ænde, aven, quòd à spadonibus avultum fit id quo erant vie!

Tener. | Quia effœminati solent esse phadones

Mavia. | Quidam, Navia: utraque impudica

mulier. Martial. Lib. 1. Epigram, 69.

Toufcum aprum. | In Thuscia ferociores apri.

er tela gerit papilla detetta; quando ille quo tonsore mibi adolescenti molesta barba crepitabat, solus divitiis certat cum universis nobilibus: quando pars Populi ad Nilum, quando Crispinus servus Canopi agitat aurum astivale degitis sudorem emittentibus, scapula reducente Colamydem Tyriam, neque tolerare potest gravitatem amplioris lapilli; tunc arduum est Satyram non componere. Ecquis enim ita patienter ferat civitatem insustam, quisita durus, ut sese cobibeat?

Figat aprum, & nudâ teneat venabula mammâ:
Patricios omnes opibus cum provocet unus,
Quo tondente gravis juvenis mihi barba fonabat:
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi 26
Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas
Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ:
Difficile est Satyram non scribere. Nam quis iniquæ

Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se ? Causidici nova cum veniat lectica Mathonis

ira durus, ut sese cobibeat? Quando incedit gestatorium recens Mathonis Causarum Actoris, illo impletum,

ANNOTATIONES.

23. Figat aprum. | In arena Romana. Scilicet inter alios ludos exhibitæ venationes, in quibus etiam mulieres pugnare aufæ contra feras, & quædam leones vicere. Martial. Lib. Spectacul. Epigramm. 6. Cornel. Tacit. Annal. Lib. 15. Sueton in Nerone.

Et nuda teneat. | Quod est contra pudorem

& decorum.

24. Patricies. | Titi Livii Lib. 1. cap. 8. Patres ab honore, Patricii progenies eorum ap-

Provocet unus. | Cinnamus nempè tonfor, qui Juvenalis tempore vivebat, & mulierculæ donis ac muneribus ditatus cenfum equeftrem nactus eft. Martialis Lib. 7. Epigramm. 63. Alii intelligunt Licinium Augusti tonforem & libertum.

22. Quo tendente. | Virgil. Eclog. 1.

Condidior postquam tondenti barba cadebat.

Sonabat. | Metonymia. Id est, forfices sonabant barbam resecantes.

26. Pars Nitiaca plebis. | Unus è plebe Ægypti, ubi fluvius Nitus adeò desantatus ob annuam exundationem, & fœcundationem ter-

Verna. | Ancillæ filius domi natus verno tempore, Verna proprie appellabatur : fervus autem qui seu jure belli, seu pretio emptus in

domini potestatem veniebat. Ita Festus, & Nonius.

Canepi | Oppidum Ægypti libidinibus infame, ad oftium Nili, quod inde dictum Canopicum. Plin. Strabo Lib. 17. Juvenalis Satyr. famefum vocat. Porrò ex Ægypto fervi Romam adducebantur.

27. Crispinus. | E servo factus Eques Romanus, five à Domitiano, five à Nerone, ut volunt alii. Dives certè admodum, ut testatur

Quin il.

Tyrias. | Purpureas. Tyrus enim urbs Phœniciæ maritima purpurea celebris. Humero revocante lacernas ventilet. | Defluentes nempè, brachia & manus in aera jactando, quafi ad refrigerationem, re autem vera ad annulorum oftentationem.

Lacernas. | Vide infra, v. 62.

28. Æstivum aurum. Annulos æstate gestati solitos, è tenui braccea, secundum morem delicatorum Equirum Romanorum, qui gravitatem annuli æstivo tempore non ferebant, & proptereà duplex annulorum genus habebant, alios æstivos leviores, alios hyemales graviores, Turneb. Lib. 20. cap. 2. Plin. lib. 33. cap. 1. ubi de Annulorum origine, usu, jure, ostentatione.

29. Majoris tondera gemma. | Hyemalis an-

nuli gravioris, & grandior erat lapillus.

30. Satyram. | Ita scribendum. Quanquam enim nonnulli nec indocti à Satyris Diis petulantibus originem hanc deduci volunt: at doctiores tamen, vel à Satura lege quæ diversa perferebat; vel à Satura lance, quam variis fruccibus plenam Diis Agrorum Veteres offerebant. Scaliger Lib. 1. Poet. c. 2. Casaub. Lib. de Satyra, &c.

32. Lettica. | Vehiculi genus, quo Nobile præfertim fæminæ humeris fervorum fex au octo portabantur. Unde dicebatur hexaphorum, & octophorum. Vide inf.à, ad verf. 64

& feg.

Nova. Vel quia recens splendida, quod indicat hominis fastum, vel quia novi hominis & qui paulo antè pauper, pedibusque incedebat.

Mathenis. | Is Forum reliquerat, ut ad Delationes se conferret, cum vidisset Delatores i Domitiano soveri, & proscriptorum spoliis lo cupletari. Mathenem sec vellicat Martial Lib. 4. Epigramm. 80. & 81. Lib. 8. Epigrammate 42. Lib. 10. Epigramm. 46. Lib. 11. Epigramm. 69.

Plena ipso: & post hunc magni delator amici, Et citò rapturus de nobilitate comesa

Quod superest: quem Massa timet; quem munere palpat

Carus; & à trepido Thymele summissa Latino:
Cùm te summoveant qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos evehit optima summi
Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ.
Unciolam Proculeius haber, sed Gillo deuncem: 40

bilibus deveratis; quem Massa reformidat, cui donis blanditur Carus, & Thymele à Latino anxio ire jussa: quando te depellunt qui testamenta noctu adipiscuntur, quos celo tenus elevat anno opulenta, que modò ratio est ingentis quessus faciendi certissima. Proculeius obtinet unciam, at Gillo undecim uncias,

& post illum alius accufator

summi familiaris, celeriter etiam ablaturus quod restat è No-

ANNOTATIONES.

33. Plena ipfo. | Adeò vir erat craffus, pin-

guis, corpulentus.

Magni delator amici. | Non conftat quis potiffimum ille delator. Vetus Schol. fic habet: Heliodorum dicit Stoicum Philosophum, qui Licinium Silanum discipulum suum, cum argueretur conjurationis, inficiantem, prater domefticam delationem etiam testimonio oppressit. Alii Philosophum Egnatium celebrem Barea Sorani Magistrum, qui ipsum apud Neronem detulit, & damnavit, & ipse postea sub Vespasiano hoc ipsum Mu-Jonio Rufo accusante, damnatus est. Nonnulli Demetrium Causidicum, qui multos Neroni detulit. Huc usque verus Schol. At præter hos quibusdam intelligi placet M. Regulum, qui lub Nerone & Domitiano multorum Nobilium perniciem machinarus est. Plinius de eo pasfim, maxime verò Lib. 1. Epist. 5. Lib. 2. Epist. ultimâ, ubi de Reguli fraudibus fusè & luculenter.

Magni amici. Nec enim erat quisquam tutus à delationibus, ne Imperatoris quidem propinqui & familiares. Plin. in Trajani Panegyrico. Juvenal. Satyr. 4.

In quorum facie misera magnaque sedebat

Pallor amicitia.

34. De nebilitate comesă. | Per delationes proscriptă, aliis exilio, aliis morte mulcatis, bonis eorum publicatis, parte delatoribus at tribută.

35. Quem Massa timet. | Massa morio, & Carus & Latinus mimi, omnes Cæsarum liberti & nequissimi majorem alium quempiam, delatorem metuebant. Et revera illi à Nerone intersecti sunt delationibus Heliodori, ut ait vetus Schol.

Maffa. | Plinius Lib. 3. Epistol. 4. & Lib. 7. Epistol. ultim. meminit hujus Bæbii Maffa. & adversus eum in Foro stetisse & dixisse se oftendir.

36. Carus. | Metium Carum infignem fuisse delatorem innuit Plinius lib. 1. Epist. 5. & lib. 7. Epist. 27. Nisi forte, inquit, quod non fui, reus suturus, si Domitianus, sub quo hac acciderunt, diutins vixisset. Nam in serinio ejus de

me datus à Caro libellus inventus est. Martial.
Ecce reum Carus te detulit.

Latino. Is velut conscius adulterii Messalinze à Nerone occisus dicitur, apud vetus Schol. attamen adhuc vixisse sub Domitiano declarat Martialis Lib. 1. Epigramm. 5. ubi ad Cæsarem ait,

Qua Trymelen spectas derisoremque Latinum, Illa fronte precor Carmina nostra legas.

36. Toymele. Mima & faltatrix egregia, cui factum inde nomen nonsulli autumant à voce Græca Θυμάλη, ara, & pulpitum Theatri.

Summiffs. Ad conciliandam fummi illius delatoris gratism, deprecandumque ne deferrez Latinum Thymeles seu maritum, seu amicum, ut volunt quidam.

37. Summoveant. | Scilicet ab hæreditate le-

Qui testamenta merentur noctibus. | Stupra-

38. In calum. | Vel ad fummas opes: vel ad Imperatoriam gratiam & Domum, alludendo ironicè, ad id quod Domirianus voluit fe Deum appellari, cujus proinde Palatium Calum

39. Vetula beata. | Vel intellige de quavis divite anicula libidinosa: vel de illa Neronis amica, Poppæa nempè Sabina, quam amare fingens Otho Imperium adeptus est. Suetonius Othon, cap. 3.

40. Unciolam. | Minimam hæreditatis partem,

nempe duodecimam.

Deuncem. As & libra in partes duodecim dividuntur. Deunx igitur fignificat libram, & affem, seu duodecim partes, una dempta, hoc est, hæreditatem fere integram.

Proculeius, Gillo. | Uterque fanè fluprator infignis, fed Proculeius multò falacior & libidinofior Gillone, quapropter dum hic ferè nihil aufert, propè totum ille nancifcitur. Quod vetularum notat horrendam libidinem. Aliqui intelligunt Proculeium Equitem Romanum virum piçtate clarum, de quo Horat. Lib. 2. Od. 2.

Vivet extento Proculeius avo. Sed non-ita videtur ad fensum procedere.

B 3 Partes

ini-3°

:

at:

26

efluen-

tando,

ad an-

illo im

te gemorem gravi-

graviant, & bebant, aviores, cap. 1. stenta-

alis an-

at dodiversa riis fruoffereb. Lib.

Nobile ex au xapho erf. 64

quod ominis incedes d Dela

tores i oliis lo Martial Lib. 11

Plena

tatis certe habeat pretium pro Janguine, atque ita pallidus fiat, ficut qui ferpentem calcavit nudatis pedius, vel Orator recitaturus ad Lugduni aram. Quid dicam, quam magna iracundia ferpradator iste pupilli prostituti gravat plebem turba affeclarum? At que ille Marius exminibus; (Enimvero quid est dedecus, incolumi pecunia ?) Sed tu luges, o regio superior. An ego ifta mon put abo mereri lychnum Venusinum?

quisque partem suam baredi- Partes quisque suas, ad mensuram inguinis hæres] Accipiat fane mercedem fanguinis, & fic Palleat, ut nudis preffit qui calcibus anguem. Aut Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram. Quid referam, quanta ficcum jecur ardeat ira, 43 Cum populum gregibo comitum premathic spoliator veat hepar aridum, quando de. Pupilli prostantis? Et hic damnatus inani Judicio (quid enim falvis infamia nummis ?) Exul ab octavâ Marius bibit, & fruitur Diis torris vano decreto condemna- Iratis: at tu victrix provincia ploras. 50 tus potat flatim pelt boram o- Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?

ANNOTATIONES.

41. Ad mensuram. | Ut quisque salax & li-

bidinosus maxima ta & maxime gratiosus vetulis, ac proinde per notiora legata ditissimus.

42. Accipio Jane Permissio scopica. Id
est, fiat dates & bletetur qui volet tam
scedo & turpi pretio.

43. Palleat. | Viribus fractis & exhauftis im-

modica libidine.

- 44. Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram. Sueton, in Caligula, cap. 20. ait, Lugduni in Gallia Graca Latinaque facundia instituta ab eo certamina, in quibus victi victoribus darent præmia, eosque laudarent : & qui incondita scripta proposuisset, ea cogeretur spongià linguave delere, vel certè ferula objurgaretur, aut flumine mergeretur. Non ergo mirum fi ex metu pænæ pallebant illic dicturi Oratores.
- 45. Quid referam. | Alias scribendæ Satyræ causas deinceps commemorat, & prioribus ad-

Siccum jecur. | Præ calore arescens.

46. Gregibus comitum. | Multitudine fervorum & clientum.

Hic Spoliator. | Quiliber pupilli deprædator.

47. Proftantis. | Eò redacti post amissam hæreditatem, ut corporis turpitudine quæstum faciat, victus habendi gratia.

Et bic. | Quasi indigitat præsentem; & judiciorum corruptelam notat, novam iræ & Satyræ

materiam & fegetem.

Damnatus. | Marius Priscus Afros Proconsul depeculatus fuerat: illis autem accusantibus, agente C. Plinio Secundo, repetundarum damnatus est; & septingenta millia nummûm, quæ acceperat, inferre Ærario, atque urbe Italiaque cedere juffus, ut fusè scribit ipse Plinius Lib. 2. Epift. 11.

Inani judicio. In quo licet damnatus fit Marite, expostulantibus Afris jus reddium non

eft, nec ablatæ opes restitutæ.

48. Quid enim falvis, &c. | Ironia indignationis plena.

49. Ab offava bibit. Impense letatur reus exul, & ante alios epulis indulget, quafi infultans damnatoribus Romanis, & Afris victoribus.

Ab odavá. Romæ lavabant hora octava, nona accumbebant mense & comabant. Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 21. Ergo Marius aliis præibat. Vide quæ Satyr. 3. Perfii, v. 4. de die naturali & civili explicabimus: unde intelliges accipiendam hic horam octavam diei naturalis, que nobis quidem Francis est hora ferè secunda pomeridiana.

Fruitur Diis iratis. | Ab infenfis ille Diis non punitus raptis gaudet & fruitur; infamiam verò parvipendit, quandiu nummos habet falvos, & partem prædæ maximam, qua exilium fo-

latur laute victitando.

50. Vicirix provincia ploras. | Quamvis enim in judicio viceris, & reus fit muldatus, jure doles, & ego stylum tenere nequeo, tam ini-quum cernens judicium. Nes enim debebat rapri pars raptori manere, nec pars alia ærario attribui, sed omnia tibi reftitui conveniebat.

51. Venufina digna lucerna. | Digna quæ admota facie, è tenebris promantur in lucem, & à me Juvenale reprehendantur, exemplo Lucilii & Horatii, qui sui seculi corruptos mores defricuerunt Satyrico sale. Vel, digna Satyri nocturnis vigiliis & ad lychnum elucubrata, qualem scripfit Horatius, oriundus ex urbe Ve-nusia: qui quidem fuit ad notandos mores præcipuus, ut ait Quintilianus lib. 10. cap. 1. Perfius Satyr. 1.

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico Tangit, &c.

Venusina. | Venusia urbs fita in Apulia Lucanizque finibus, Horatii natalibus inclyta. Hinc ipse Vates Venusinus Lib. 2. Satyr. 1.

Sequor hunc, Lucanus an Appulus anceps: Nam Venulinus er at finem fub errumque colunus.

Hæc

(

d

1

1

b

I

G

Hac ego non agitem? Sed quid magis? Heracleas, | An ego ifta non damnem? Ai Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi, Et mare percussum puero, fabrumque volantem? Cum leno accipiat mœchi bona, fi capiendi Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar. Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso: Cum fas esse puter curam sperare cohortis

cur potius referam Heracleas, vel Diomedeas, vel mugitum labyrinthi, vel mare verbera-'um à juvene, & volantem architectum? Quando leno fa-cultates machi nancifestur, dum uxori jus nullum reftat eas possidendi, peritus suspicere laquear, gnarus etiam ad po-

cula rhonchos emittere naribus exporrectis: quando expectare caterva regimen licere credit is

ANNOTATIONES.

\$2. Hac ego non agitem? | An non insecter, & Satyra non proscindam ejulmodi flagitia?

Quid mogis? Heracleas, &c. | An igitor malim & magis expedire credam fabulas texere? Heracleas. | Fabulas de Herculis laboribus & gerumnis, de quibus Diodorus Siculus lib. 5. c. 2. & sequentibus, & alii. Porrò dictus Hercules quasi nest existe e e quod ex odio Junonis gloriam est adeptus, ut norunt omnes.

53. Diomedeas. | Vel, de Diomede Thracize Rege equos suos humanis carnibus pascente,

quem Hercules devictum suis ipsum equis in pabulum dedit. Vel, de Diomede Ætoliæ Rege, ejusque sociis in aves conversis, ut do-

E.

m

i-

& i-

*

14

¢.

O

cent Plin. lib. 10. cap. 44. Ovidius & alii.

Mugitum labyrinthi. De Minotauro qui in
Cretenii labyrintho inclusus mugiebat, & de Theseo monstri hujus interfectore, notæ Fa-bulæ ex Æneid. 6. Dio . Sicul. lib. 5. c. 5. Ovid. Met. Plutarch. in Vita Thesei, & aliis.

Labyrinthi. | Plin. lib. 36. cap. 13. ait effe quoddam ædificii genus, quod itinerum ambages, occursus & recursus inexplicabiles continet, crebris foribus inditis ad fallendos occursus, redeundumque in errores eosdem. Addit porrò ibidem quatuor fuisse Labyrinthos, primum in Ægypto, alterum in Creta, quem Dædalus con-Bruxit ad Ægyptii centelimam tantum proportionem. Tertium, in Lemno : quartum, in Italia: omnes lapide polito fornicibus contectos, &c. Herodotus lib. 2. paulò ante finem Ægyptii Labyrinthi descriptionem habet egregiam.

54. Mare percussum puero. | Historiam Icari altius volare tentantis, & folutis alis, liquefactaque Solis ardore cerà, quà illæ adhærebant, decidentis in mare, quòd exinde Icarium dictum est: estque pars Maris Ægei, inter Samum & Myconem, inquit Plinius, lib. 4. cap. 11. in

fine. Ovidius: Icarus Icarias nomine fecit aquas. Horat. Lib. 4. Od. 2.

Ille ceratis ope Dadalea Nititur pennis, vitreo daturus Nomina ponto.

Fabrumque volantem. | Dædalum Atheniensem artificem valde ingeniosum, plurium instrumentorum & machinarum inventorem, ut refert Plin, lib. 7. cap. 56. ubi & vela ab Icaro, malum & antennam à Dædalo reperta effe ait: unde fabulati fint, fibi filioque suo Icaro alas fabricasse, quibus à Creta ille in Italiam evolavit, ut Minois iram effugeret. Ovid. Metam. 8. Virgil. Aneid. 6. v. 14. Horat. Lib. 1. Od. 3. Expertus vacuum Dadalus aera

Pennis non bomini datis.

Eusebius verò, propter investigabilem fugam Dædali & Icari, qui navi Minoem iratum effu-gerunt, volando fugifie creditos affirmat.

55. Cum leno accipiat machi bona. | Cum video fraudem fieri Legi Domitianæ, & quafi per fidei commiffum adulteri bona venire nihilominus ad adulteram, ut ait vetus Schol.

Si capiendi jus nullum uxori. | Sueton. cap. 8. Domitian. Ademit, inquit, probrosis faminis jus capiendi legata, hareditatesque. Quid ergo? Maritus qui fuam uxorem quæstus causa prostituerat, ipfe ab adultero scribebatur heres, & mœchi bonis succedebat, quibus alioqui succedere per legem non licebat fuæ uxori.

56. Doctus Spectare lacunar. | Connivere. aliò aspicere, ebrietatem & somnum fingere peritus, ut locum det atque opportunitatem mecho exercendarum libidinum cum uxore fua. etiam se præsente. Horat. Lib. 3. Od. 6.

Sed iussa coram non sine conscio Surgit marito, Sen vocat inftitor, Sew navis Hispana magister;

Dedecorum pretiofus emptor.

57. Vigilanti stertere naso. | Doctus rhonchos edere etiam cum est maxime experrectus & vigil. Coel Rhodig, lib. 12. cap. 16. locum hunc belle explicat: ibidemque meminit cujusdam Cepii, qui Pararhenchon dictus, quod dormientem fimularet, quo impunitiùs uxor moscharetur: unde illud: Non omnibus dormio.

58. Curam Sperare cobortis. | Præfe Suram Prætorii: vel, ut ait Vetus Schol. militum Tribunatum. Porrò cohors peditibus constabat 550. equitibus verò 66, ut aiunt : erarque legionis pars decima. Teftis Gell. l. 16. c. 4. ubi fic habet: In legione sunt centuria sexaginta, manipuli triginta, cobortes decem. Vide Alex. ab Alex. l. 1. c. 5.

majoribus; quando viam Fiaminiam percurrit veloci rheda: gebat frana, quando se ille oftentabat amafia chlamydata. An

qui stabulis opes dedit, & om- Qui bona donavit præsepibus, & caret omni Majorum cenfu, dum pervolat axe citato Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat etenim juvenis sutomedon re- Ipse lacernatæ cum se jactaret amicæ. Nonne liber medio ceras implere capaces non invut replere ceras amplas Quadrivio? Cum jam sextâ cervice feratur in medits plateis; quanda nune portatur collo sextuplici, illinc & istinc apparens,

ANNOTATIONES.

59. Qui bona donavit prasepibus. | Quidam explicant qui libidinibus & lupanaribus suas facultates impendit. Meliùs tamen videntur alii intelligere eum qui alendis equis bona dilapidavit, five ille fuerit Tigellinus, qui Neroni ab intimis libidinibus fuiffe refertur, & Prætorianarum cohorrium Præfectus. Tacitus Annalium lib. 14. & pariter sequentibus Libris. Item Histor. 1. five Cornelius Fuscus, qui quidem puer auriga Neronis fuerat, posteà verò sub Domitiano, ut testatur abundè Suetonius, Prætorio est præse-Aus, quæ omnia hic conveniunt: five Damafippus, de quo Satyr. 8. &c.

Caret omni majorum censu. | Nullas habet opes à majoribus acceptas, qui proinde pauperes erant

& obscuri. Horat. ad Pisones:

Cenfu: equeftrem fummam nummorum. 60. Dum pervolat axe citato Flaminiam. | Cum

ad Imperatoris villam celeriter currum agit: quippe ad viam Flaminiam illa fita erat. 61. Flammiam. | C. Flaminius Conful, M. Le-

pidi collega, Ligurum victor, viam stravit ab urbe per Thusciam Umbriamque ad Ariminum.

Strabo lib. 5.

Puer Automedon. | Currum Neronis, ut di-Aum eft, rexit Fuscus, ut Achillis Automedon, Virgil. Æneid. 2. Quapropter hic ponitur pro queliber auriga nobili. Quod Juvenalis indignabundus dicit in Romanos adolescentes è prima nobilitate; qui exemplo Neronis aurigandi fludium fedabantur. Sueton. Neron. cap. 22. Juve. nal. Sat. 8.

Ipse rotam stringit multo sufflamine Consul. Ipfe lacernata cum fe jactaret amica. Satyrice habitu virili fæminam describit, inquit Vetus Scholiastes. At vulgo indigitari putatur juvenis Sporus, qui Neroni pro uxore fuir, cum dote & flammeo deductus, & Augustarum ornamentis excultus, Sueton. Neron. cap.

Lacernate. Lacerna vestis exterior supra togam indui folita, ad propulfandum imbrem & frigus. Hac utebantur milites potisfimum in castris. Plin. lib. 18. cap. 25. Ovid. 2. Fasto-

Mittenda est domino (nune nune properate puella, Quamirimum noftra fatta lacerna manu. Quibus verbis Lucretia hortatur urgetque ancillas, ut maturent contexere lacernam Tarquinio Collatino conjugi suo Ardeam obsi-denti mittendam. In spectaculis etiam lacerna urebantur præfertim candidâ. Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 18. Martial. Lib. 14. Epigram. 137.

Amphitheatrales nos commendamur ad ulus, Cum tegit algentes noftra lacerna togas. Forrò narrant quemdam nomine Horatium, cum solus spectaculis intereffet lacerna indutus nigra, cæteris alba coopertis, cadente fubito nive, concolorem aliis derepente factum. Unde Martial. Lib. 4. Epigram. 2.

Spectabat modd folus inter omnes Nigris munus Horatius lacernis; Cum plebs, & minor ordo, maximusque Sancto cum duce candidus federet, Toto nix cecidit repente cælo,

Albis Spect at Horatius lacernis. Lacernas verò honoris causa depofitas, teftis Suc-

ton. Aug. c. 40. & Claud. c. 6.

63. Nonne libet medio, &c. | Pailim occurrente justæ indignationis & Satyræ materia, in plateis per urbem ambulanti mihi. Vel, in iplo populi tumultu medio, in quadriviis, facilè Satyras scribam, nec animi tranquillitatem & feceffum requiro, ut alias fieri solet, adeò copiosa seges eft, & justa indignatio verba & versus abundanter Suggerit.

Ceras implere capaces. | Libros integros implere, sen amplas tabulas ceratas, in quibus antiqui scribebant, ut docet Priscianus, & alii. De membranis & papyro Plin. lib. 13. cap. 11. &

Quadrivio. | Locus est publicus in quem viz

quatuor concurrunt.

64. Cum jam fexta cervice feratur. | Cum fuperbè incedat, & vehatur hexaphoro, seu lecticâ sex famulis gestată homo flagitiosus, & jam delicatus, qui pauper olim & abjectus erat. Quis verò ille? An Tigellinus, à quo feruntur patrui tres veneno sublati, corrupta illorum testamenta, & occupata hæreditas? An M. Regulus bipedum nequissimus, ut Pinius ait, condendis falsis tabulis & testimoniis famosus; qui ex paupere & tenui ad magnas opes per flagitia processit, &c. Plin. lib. 2. Ep. 20.

Hinc

Hinc atque inde patens, ac nuda pene cathedra, 65 atque sella prope denudata, Et multum referens de Mæcenate supino Signator falsò, qui se lautum, atque beatum Exiguis tabulis, & gemmâ fecerat udâ. Occurrit matrona potens, qua molle Calenum

necnon magnopere reprasentans delicatum Macenatem, ifte subsignator falso, qui sese reddidit sumptuosum ac opulentum brevibus codicilis, atque lapillo humido ? fit obvia ma-

trona dives, qua marito fitienti propinatura Calenum

ANNOTATIONES.

65. Hinc atque inde patens. | Aperta ex utroque latere lectica, se oftentans. Non pigebit multa hîc de lectica observare cum erudito Justo Lipfio, Electorum lib. 1. cap. 19. mitto quòd mortuis æquè ac vivis ferendis in usu fuerit : quodque videatur è Bithynis aut Cappadocibus petita. Tull. in Verrem 5. Nam ut mos fuit Bithynia Regibus, lectica octophoro ferebatur, inquit, in qua erat pulvinus pellucidus, roia fartus. At quod ad rem præsentem magis facit, duplex erat lectica: altera aperta, de qua hîc Juvenalis ; altera tecta, contra injurias aeris, & hominum aspectum. Hanc Plinius lib. 37. cap. 2. cubiculum viatorium vocat; loquens de Nerone, Sceptra, personas, & cubicula viatoria unionibus construebat , inquit. Et Sueton. Octav. cap. 78. narrat Augustum, cum per vicos deportaretur, fomni indigentem, depolirà lectica, interdum per aliquas moras dormivisse. Erat porrò lectica tecta velo & pelle munita, plagulis ad fenestras appositis, quas removere fas erat cum libebat prospicere volenti. Paret ex Sueton. Tit. cap. 10. Cum lectica transferretur, suspexit dimotis plagulis cœlum. Et Martial. lib. 11. Epigr. 99.

Lectica nec te tuta pelle, veloque,

li

7

æ

n

ıi

n

Nec vindicabit cella Japius claufa. Aufidius Bassus de morte Ciceronis in lectica reda interfecti, Cicero paulum remoto velo, videns armatos, ego verò consisto, ait : accede Veterane , & fi hoc potes faltem rette facere , incide cervicem. Hæc ille. Lectica qui vehebatur jacebat in pulvino refupinus. Patet ex loco Ciceronis in Verrem citato. Item Ovidius lib. 1. de

Interea sive illa thoro resupina feretur,

Lecticam domina dissimulanter adi. Lecticam soli homines portabant qui lecticarii fervi dicebantur: nunquam verò jumenta. Unde lævam mentem & supinum errorem exprobrat Juft. Lipfius Lambino qui in vita Ciceronis scribit: Ille autem militum adventu ex ftrepitu & rumore cognito, primim confiftere servos & jumenta juffit, deinde aperta lettica, &c.

Nuda penè cathedra. | Undique patente, adeò ut & pulvinus appareret, & ipie in pulvino molliter recumbens. Arramen Lipfius loco mox citato fellam hic putat à Juvenale intelligi quam à lectica diftinguendam ibidem docer, & duplicem

pariter fuiffe, aliam Potentiorum, quæ laxior & à sex etiam hominibus ferebatur; aliam tenuiorum, quæ minuta & arctior, & à duobus servis portabatur facile, cum in circum aut theatrum ibant; unde & gestatoria sella vocatur, ad sedentariæ fellæ discrimen.

66. Multum referens. | Magnam habens fimilitudinem cum delicatulis & luxu perditis.

Macenate Supino. | Seneca Epift. 114. orationem Mecenatis æque folutam dicit atque ipfe difcinctus. Juvenal. Satyr. 12. v. 39.

Purpuream teneris quoque Macenatibus aptam. Horat. Lib. 1. Satyr. 2. Malthinum vocat, quafi μαλθακόι aut μαλθάκησι, id eft, mollem & effæminatum.

Malthinus tunicis demiffis ambulat. Supino. | Molli & delicato, veftium elegantiam fectanti. Martial. Lib. 2. Epigram. 6.

Nu squam delicia supiniores. Perf. Satyr. 1. ad finem.

Italo quod bonere supinus, &c. 67. Signator falso. | Testamentorum corruptor. Pædianus, fignatores seu testes septem restamentis, item in causis, subscribere & figillum apponere oportebat, air.

68. Exiguis tabulis. | Brevibus testamentis, in quibus cum ipse se unum falsarius ex asse hæredem scriberet, multa non erat scriptio, ut in aliis, quibus legata plurima & varia diversis attribuuntur. Juvenal. Satyr. 12.

Atque omnia foli

Forfan Pacuvio breviter dabit. Gemma uda. | Annulo fignatorio, vel effigiată annuli gemmă, quâ plurimi obfignabant; madefactă verò, ad faciliorem in cera fignaculi impressionem. Macrob. lib. 7. cap. 13. Veteres, inquit, non ornatus sed signandi causa annulum secum circumferebant. Et paulo post; imprimebatur autem sculptura materia annuli, five ex ferro, five ex auro foret: postea usus luxuriantis atatis fignaturas pretiofis gemmis cæpit insculpere; ut etiam de augmento pretis, quo sculpendos lapides paraffent gloriarentur,

69. Occurrit matrona potens. | Alia rursum Satyræ materia, uxores quæ viros veneno interficiunt, & impunè quidem. Tit. Liv. lib. 8. cap. 18. narrat veneficium complurium matron trum

Porrectura

cognatas ignaras docet peritior Locusta, inter rumerem & plebem, sepelire conjuges atros. Perpera quiddam grave, quod mereatur aretam Gyarum, & vincula, fi cupis baberi aliquis. Virbene hortos sceleribus, Pratoria, emfas, argentum priscum, & bircum è calicibus prominentem.

dulce, admifet rubetam; & Porrectura viro miscet sitiente rubetam. 70 Inftituitque rudes melior Locusta propinquas, Per famam, & populum nigros efferre maritos. Aude aliquod brevibus Gyaris, & carcere dignum, Si vis esse aliquis: PROBITAS laudatur, & alget, Criminibus debent hortos, prætoria, mensas, Argentum vetus, & stantem extra pocula caprum.

ANNOTATIONES.

deprehensum, quarum multæ eporis medicaminibus statim perierunt : legem de Veneficio tunc primum conftitutam: damnatas fuiffe ad centum & feptuaginta: rem denique prodigii loco habi-

Calenum. Vinum è Cale oppido Campania, seu ex agro Caleno, in quo etiam aque fcaturiunt que vini modo temulentos faciant, tefte Plinio, lib. 2. cap. 103. Campaniam verò celebratam vino generoso, testantur cum aliis, Strabo I. 5. Plin. 1. 3. c. 5. ubi & felicem illam vocat vitiferis collibus, & fummum Liberi patris cum Cerere certamen.

70. Rubetam. | Venenum è rubeta, de quo Plinius pluribus locis. Ranæ rubeta, appicios, vel in terra vel in humore degunt. In rubetu maxime & humidis sentibus; unde nomen ductum putatur: plurimis funt refertæ medicaminibus, quæ deponere & refumere quotidie pastu dicuntur, venena tantum fibi refervantes. Propert. lib. 3. Eleg. 5.

Illum turgentis rana portenta unbeta Et lecta exectis offa trahunt.

71. Locufta. | Venefica fuit infignis, cujus ope Claudium Imperatorem Agrippina de medio (ustulit, ut quidam autumant, & auctor est Cornel. Tacit. Annal. lib. 12. ad finem. Vide Sueton. Claud. cap. 44. hanc ipfam familiariter Nero adhibuit, ejusque venenis Germanicum interemit. Verus Schol. Suetonius, Nero cap. 33. & alii.

72. Per famam & populum. | Non clam, ut Locusta, de qua mox, sed palàm & fama rei adeò vulgatà, ut nemo populi ignoraret.

Nigros maritos. | Tabe & lue, atque idcirco colore livido, plumbeo, atro infectos, ob fanguinem veneno corruptum.

Efferre. | Exportare ad rogum & ad tumulum. Vox funeri propria.

73. Ande aliquid brevibus Gyaris. | Si vis Romæ effe potens, fac digna exilio & carcere. Nam per scelera dumtaxat jam opes & dignitates acquiruntur.

Gyaris. | Gyaros Infula maris Ægei, una è Cycladibus. Plin. lib. 4. cap. 12. & lib. 8. c. 29. in freto Siculo ab aliis statuitur. Certe hæc solo sterili & rupibus horrens, ac proinde gravioribus deflinata exiliis. Apud Cornelium Tacitum Annal. lib. 3. Gyarum infulam immitem & fine cultu hominum vocat Tiberius: & ibidem paulò antè;

In Gyarum Infulam relegandum Silanum Pifo cenfet. Brevem & angustam vocat Juvenalis, & Plin. citato loco lib. 4. circuitu duodecim millia paffu-um continere dicir. Alii intelligunt, brevia & fyrtes Gyaro ineffe,

74. Ese aliquis. | Celebrari, nominari, memoriam & commendationem adipifci. Perfius Sa-

tyr. 1. ad finem.

Sese aliquem credens Probitas laudatur & alget. | Egregia Sententia. Innocentia quidem & integritas laudes habet à quovis etiam improbiffimo, fed non perinde colitur: ea quippe infortunata, milera jacet, dum viri flagitiofi passim locupletari & aliquid posse cer-

75. Criminibus debent hortos, &c. | Villas amcenas habent & prædia, in mercedem flagitiorum

Pratoria. Fedes Prætore non indignas, i.e. magnificas & splendidas. Martialis lib. 10. Epigr. 79. Ad lapidem Torquatus habet Pratoria quartum,

Ad quartum breve rus emit Otacilius. Sueron. Tit. cap. 8. cunda Pratoriorum fuorum ornamenta operibus ac templis destinavit.

Menfus. | Eas quidem pretiofas ex argento, ebore, citro, marmore, &c. quarum fumptus regerebant viris fœminæ, dum fœminis viri margaritarum luxum exprobrabant. Plin. lib. 13. c. 15.

76. Argentum vetus. | Vala argentea veteris artificii, vel ab artifice antiquo magni nominis

fabricata, insculpta.

Stantem extra pocula caprum. | Vafa & pocula fignis affabre incifis cælata. Perulum in quo sculptus caper tam artificiose & egregie, ut extare videatur. In calicibus olim calabant vulgo caprum, vitibus scilicet noxium, arrodentem palmites. Hinc Ovid. Faft. 1.

Rode caper vitem:tamen hinc cum ftabie ad aram, In tua qued spargi cornua possit, erit. Vel etiam esticus Phryxus Capro seu Arieti velleris aurei infidens & mare tranans cum forore Helle. De quibus Martial. lib. 8. Epigram. 51. De Phiala Rufi.

Stat caper Aolio Thebani vellere Phryxi Cultus; ab hoc mallet vedta fuife foror. Hunc nec Cinyphius tonfor violaverit; & tu Ipfe tua pafci vite Lyae velis.

Quem

Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ?

Quem sponsæ turpes, & prætextatus adulter?

Si natūra negat, facit indignatio versum,

Qualemcunq; potest: quales ego, vel Cluvienus, 80

Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor,

Navigio montem ascendit, sortesque poposcit,

Paulatimque anima caluerunt mollia saxa,

Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas:

Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,

Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli,

86

Ecquem soit quiescere depravator avaranurus? quem infames
conjuges, & adulter pratextam
gerens? Etsi deneget natura carmen, ira essiciet, quale quale valebit: sicut ego aut Cluvienus facimus. Ab eo tempore, quo
Deucalion, mari imbribus intumescente, navicula evasit in
montem, & petivit oraculum,
atque lapides mollescentes sensim
à spiritu calorem habuerunt; &
Pyrrha masculis exhibuit puellas
nudas: Quodcomque bomines

exinde faciunt ; desiderium, metus, iracundia, oblectatio, latitia, discursationes, hac est farrago libri nostri.

ANNOTATIONES.

77. Quem patitur dormira, &c. | Quis Satyricus ociosus manere queat, & tacere, videns graffari incesta, aliaque infanda flagitia?

Nurus corruptor avara. Nurum pecuniz avidam precio corrumpens ipfe focer, & ad fcelus impellens & adulterium cum pueris, ut vult Calderinus, item Mancinellus.

78. Sponsa turpes. | Pueri viris nubentes; ut suprà diximus de Sporo quem Nero velut uxorem duxit. Sueton.

0

Pratestatus adulter. Nobilis juvenis adhuc prætextam habens, ac proinde annum ætatis decimum fextum nondum adeptus, & jam adulteriis corruptus, allicientibus illis nuribus improbiffimis, ut dictum eft, ex impulfu vel foceri, vel mariti pæderaftia laborantium. De prætexta porrò vide quæ dicturi fumus ad Perfii Satyram 5. v. 30.

79. Si natura negat. | Cicero pro Archia Poèta, ait, cæterarum rerum studia præceptis & arte constare, at Poètam natura ipsa valere, mentis viribus excitari, & quasi divino quodam spiritu instammari. Horat. ad Pisones.

Natura fieret laudabile carmen an arte, Quasitum est. Ego nec studium sine divite vena, Nec rude quid prosit video ingenium.

80. Quales ego. | Adverte Juvenalis modeftiam, qui comparat se ipse cum insulso Poeta.

Clavienus. | Hunc ineptum Verfificatorem fui faculi carpir, quemadmodum Virgil, in Bucol.

Qui Bavium non edit, amet tua carmina, Mavi. 81. Ex que Deucalion. | Invalescentia passim à diluvii tempore vitia, sunt materia nostri Satyrarum libri.

Deucalion. | Theffaliæ Rex, sub quo dicitur contigisse diluvium. Fabula lippis ipsis & tonsoribus non incognita: Egregiè verò narrata Ovid.

1. Metamorphos. Justinus lib. 2. Amphistyonis temporibus, inquit, aquarum illuvies majorem populorum Gracia partem absumpsit. Superfuerunt, quos resugia monsium receperunt, aut qui ad Regem Thessalia Deucalionem ratibus evecti sunt: à quo proptereà genus humanum conditum dicitur.

Hoc refertur ad seculum mundi vigesimum sextum: at annis ante illud ferè trecentis aliud fuit sub Ogyge Thebanorum Rege diluvium majus Deucalioneo. S. Aug. de Civitate.

Nimbis tellentibus aquor. | Augentibus mare repentinis imbribus. Unde est decantata illa aquarum in Græcia eluvio: de qua Poètæ quidem id omne fabulati sunt, quod de vera universi orbis inundatione à Mose descriptà vel legerant, vel audierant.

82. Navigio montem ascendit. | Parnassum scilicet, ut ait Ovidius Metamorphos. 1. Fab. 7.

Hic ubi Deucalion (nam catera texerat aquor)
Cum conforte thori parva rate vectius adhafit.
Sortesque poposcit. | Horat. ad Pisones.

— Ditta per carmina fortes.

Themidis, qua ante Apollinem responsa dabat, inquit Vetus Schol. oraculum consuluit, quo pacto reparari genus humanum posset. Ovid.

Dic, Themi, qua generis damnum reparabile nestre Arte sit, Gc.

83. Anima calaurunt mollia faxa. Lapides animati fensum & calorem vitalem concipientes funt in homines transformati.

84. Et maribus nudas oftendit Pyrrha puella. E lapidibus à se projectis Pyrrha seminas ostendit subitò formatas, ideoque nudas; ficut in mares evadebant saxa à Deucalione retrò jactata.

Pyrrha. | Deucalionis uxor. Horat. Lib. 1.

Terruit gentes, grave ne rediret Saculum Pyrrha nova monstra questa.

85. Quicquid agunt homines. | Malè scilicet, & ex pravis animi affectibus.

Votum. | Habendi cupiditas.

Timor, ira, voluptas, &c. | Vide Tusc. q. 4. n. 12. & seq.

86. Discursus. | Vel hominum inconftantism animi, vel casus varios notat; imò & labores ad opes aut dignitates parandas.

Farrago. Est propriè quod ex pluribus satis mixtum pabuli causa jumentis datur. Festus.

Et

dantia scelerum ? Quando avaritia amplior finus apertus eft? pergitur ad tabella fortunam? verum luditur capsa deposità. Quam magna certamina hic afpicies administrante armorum portatore? An vulgaris est in-Sania deperdere centum sestertia;

Ecquando verò major fuit abun | Et quando uberior vitiorum copia? quando Major avaritiæ patuit finus? alea quando quando alea tales habuit vires? Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur nam nec comite crumena jam Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca. Prælia quanta illic dispensatore videbis Armigero! fimplexne furor sestertia centum Perdere; & horrenti tunicam non reddere fervo ? Quis totidem erexit villas? quis fercula septem & vestem non restituere algenti Secretò coenavit avus? nunc sportula primo famulo? Ecquis tot villas extruxit? Quis avorum clam epulatus est dapibus septem? Jam in primo

ANNOTATIONES.

88. Sinus. | Laxitas, amplitudo, licentia. Metaphor. à velis, quæ finu modò ampliori, modò contracto ventum excipiunt, ut navigantibus libuerit & commodum fuerit.

Alea. | Perfius Satyr. 5. V. 57.

Hinc alea decoquit. Vide quæ nos ibidem,

89. Neque enim loculis, &c. | Non jam modica pecunia fortuito ludo exponitur, fed ingens, & totum ferè patrimonium.

Loculis. | Crumena, capsula. Metonym. pro

exigua fumma in loculis contenta.

90. Ad casum tabula. | Ad aleam, quæ in abaco luforio, feu in tabula conjicitur. Hanc fic amasse Claudius Imperator dicitur, ut & de ea lib:um conscripserit. Sueton.

Posta arca. | Depositis fortunis omnibus Inditur, nihilque immune ab aleæ ludibrio: quafi ipla arca rem omnem familiarem includens ad

ludum affertur.

91. Pralia quanta. | Quot verò jurgia, rixæ, & contentiones ludum fequuntur. Alii intelligunt rixam inter fervum & herum ludentem; hic nimirum amiffis omnibus, quæ attulerat, etiam famulo vult detrahere tunicam, quam exponat alez, sperans amissa tandem recuperare: ex more ludentium.

Dispensatore armigero. | Servo subministrante ludi instrumenta, pecuniam, tesseras, alveolum, &c. ficut armiger parat portatque domino bella-

tori, arma, &c

92. Simplexve furer. | An non hæc infania eft fupra vulgarem & communem, in alea decoquere

Seftertia centum perdere. | Magnam fummam, ingentem pecuniæ vim, uno tali jactu disperdere, v. g. centum milia sestertium; vel simpliciter centum sestertia, quæ valent singula se-stertios mille, i. e. denarios 22 5. seu viginti quinque coronatos, qui finguli valent triginta quinq; folidos, ad monetæ Gallicææstimationem. Budzus, de affe. Vide Plin. lib. 3. cap. 3.

93. Horrenti. | Algenti, & præ frigore trementi, spoliato nempè tunica sua, quam in ludo herus perdidit etiam, ut dictum mox: nec aliam

reddidit indigenti servo. Vel fimpliciùs intellige de lusore, qui impendit in aleam grandes pecunias, & vix famulo vestem neceffariam suppeditat. Perfius Satyr. 1.

Scis comitem borridulum trità donare lacerna. 94. Quis totidem erexit villas. | An olim impeníæ tot fiebant, ut nunc, in infanis fubftructionibus, quod air Tullius pro Milone, loquens de P. Clodii fundo.

Fercula septem. | Solemnis apparatum convivii, apud Veteres, numerum ferculorum apud varios diversum, pompam & luxum in iis inferendis: vide cap. 21. lib. 5. Gen. dier. Alex. ab Alex.

95. Quis fercula septem secretò comavit avus? Quis è nostris majoribus lautas instruxit epulas clam, & inter privatos parietes? illi certè in atriis & palam cœnabant frugaliter & parvo contenti. Val. Max. 1. 2. c. 5. n. 5. Fuit illa simplicitas Antiquorum, inquit, in cibo capiendo, ut maximis viris prandere & cænare in propasulo verecundia non esset : nec sanè ullas epulas habebant, quas populi oculis sub-jicere erubescerent : erantq; adeò consinensia attenti,

nt frequentior apud eos pultis usus, quàm panis esset.
Nunc sportula primo, &c. | Olim exhibebatur
convivium & publicè quidem egenis clientibus, at nunc divites epulantur quidem ipfi privatim: affeclis autem vix munus exiguum diftribui in atrio jubent. Domitienus tamen multa novans sportulas publicas sustulit, revocatà cœnarum rectarum consuerudine, teste Suetonio, Domitian. cap. 7.

Sportula primo limine parva sedet. | Loco coenze rectæ, id eft, plenæ, integræ, lautæ, pridem exhiberi solitæ clientibus, pro impenfis officiis erga patronos, datur nunc folummodo sportula, ex Edicto Neronis, ut testatur Suetonius, pecuniaria quidem, ut ait Turneb. lib. 20. cap. 8. Alex. ab Alex.lib. 5. cap. 24. Martial. lib. 3. Epigram. 7. & dum justa in pauperes munificentia abrogatur, omnia in luxum ac libidines effunduntur.

Sportula. | Sporta & fortella receptaculum eft. munerum, inquit Ascon. Pæd. metonym. pro dato munere ponitur, five pecunia fit, five obfonium & cibus, quæ dabantur olim in sporta, quæ propriè fiscella eft & corbis è sporto herba,

unde nomen.

Limine

Limine parva fedet, turbæ rapienda togatæ. Ille tamen faciem priùs inspicit, & trepidat, ne Suppositus venias, ac falsò nomine poscas. Agnitus accipies. Jubet à præcone vocari Iplos Trojugenas: nam vexant limen & ipli 100 Nobiscum. Da Prætori, da deinde Tribuno. Sed libertinus prior est: Prior, inquit, ego adsum. Cur timeam, dubitemve locum defendere? quamvis gire Pratori, poste largire Tribuno. At libertinus anterior Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ Quare metuam vel trepidem meum locum tueri, etfi ortus prope Euphratem, qued quidem quamvis ero

aditu exiguum adeft munus à frequentia togata auferendum. Attamen ifte vultum antea intuetur, & tremiscit ne accedas supposititius, atque petas titulo mendaci. Cognitus percipies. Per praconem acciri imperat ipfos Trojanos. Etiam ipfi etiam nebifcum premunt atrium. Lar-

ANNOTATIONES.

96. Parva. | Quæ centium erat quadrantum dumtaxar. Turneb. & Alex. ab Alex. loco mox citato, Martial. Lib. 3. Epigram 7.

non fatear, probabunt tenues fiffura in auricula mea.

Centum mifelli jam valete quadrantes.

Et lib. 10. Epigram. 75.

Sportula nos junxit quadrantibus arida cen-

Rapienda. | Certatim præripienda; timentibus fingulis ne ultimo fibi, the aliquando, nihil fit

Turba togata. | Quoniam tenuiorum toga erat, veftis nimirum vilior: hinc fignificat hic Clientes, qui mane Patronos falutant, deinde ad forum comitantur, & officia sua præstant; in mercedem verò posteà ad cenam vocantur ab ipsis Patronis, aut sportulam auferunt. Marcial. lib. 10. Epigram. 18.

Nec vocat ad canam Marius, nec mu vera mit-

Heu quam perfatua sunt tibi, Roma, toga. 97. Ille tamen prius faciem inspicit. | Is qui fportulis erogandis est à divite aut patrono præfectus quem balneatorem elixum vocat Martial. Lib. 3. Epigram. 7.

Faciem prins inspicit. | Cavens ne quis irrepat alienus, subornatus & ignotus; atque sportulam rapiat solis clientibus administris dari

Trepidat ne, &c. | Argueretur enim à Domino, fi imponi fibi pateretur, forsan & damnum fer-

99. Agnitus accipies. | Tunc munus capies, cum legitime petere visus & agnitus fueris.

100. Trojugenas. | Patricios majorum Gentium, inquit vetus Schol. Optimates Romanos à Trojanis oriundos, quod jactabant ipfi, & auctor est Virgil. Æneid. 1.

Nam vexant linen & iff. | Ipfi nobiles ad sportulam fordidè conveniunt, & debitum pauperibus dumtaxat munus afportant, Lib. 10. Epigram. pariter 10.

Cum tu lauriger s annum qui fascibus intras, Mane falutato limina mille teras,

Hic ego quid faciam, &c. Quid faciet pauper, au non licet effe clienti? Divisit nostras purpura vestra togas.

101. Da Pratori. Distribue mihi primo, inquit Prætor.

Pratori Tribuno. | Prator, inquit Varro, dictus; qued exercitui praeat. Eft & Magistratus juridieundo prapositus. Tit. Liv. lib. 5. Cic 2. de Legibus. Tribunus aut Plebis, aut Militum fuit. De quibus Tit. Liv. & alii. Vide Alex. ab Alex.

102. Libertinus. | Oriundus è servis in libertatem affertis. Crispinus, de quo suprà, vel alius quilibet.

Prior eft. | Prior accessit, videturque præferendus & Prætori Tribuno. Vel, opibus potior eft.

Prior, inquit, ego adsum. | Prosopopeia irouica libertini adversis nobiles contendentis,

103. Locum. | Jus meum & ordinem.

104. Ad Euphratem. | Natus vel ex Armenia, vel è Syria, aliisque regionibus Euphrati proximis, è quibus servorum ingens proventus Ro-

Euchrates. Fluvius nobilis, è Niphate monte Armeniæ profundus & celer nascitur, inquit Strabo, cum Tigri Mesopotamiam facit, in finum Perficum illabitur. Stagnationibus fuis agros fœcundat, limum tamen non invehit, ficut in Ægypto Nilus; testis Plinius lib. 18. cap. 17. Euphratem verò describit lib. 5. cap.

In aure fenestra. | Foramina scilicet, more patrio, è quibus inaures dependent. Plinius lib. 11. cap. 37. ait in Oriente, viris aurum gestare auribus appensum, decus existimari. Carpit verò nofter Poeta homines libertini generis, qui per scelus opes & libertatem adepti superbiebant quidem, attamen pertusis auri-bus signa pristinæ servitutis celare non poterant. Quop ait vetus Scholiastes Plaut. Pænul. Scena 14.

Quia incedent cum annulatis auribus.

Arguering

stant quadringenta. Ecquid pur-pura dat amplins desiderandum, fi Corvinus fervat oviculas conduccitias in campie Laurenti? Ego habeo majores divitias, quam Pallas & Licinii. Igitur Tribuni praftolentur, opes fint vi-Brices, neque sacrofanta dignisati concedat qui pedibus albo notatis hand it a pridem accesserat in istam civitatem : quoniam opum dignitas est apud nos facratiffima : quanquam, ô perniciofa Pecunia, non manes adbuc in ade facra, & nummie altaria nulla extruximue.

At taberna quinque mihi pra- | Arguerint, licet ipse negem : sed quinque taberna Quadringenta parant. Quid confert purpura majus Optandum, fi Laurenti custodit in agro Conductas Corvinus oves? Ego possideo plus Pallante, & Licinis. Expectent ego Tribuni. Vincant divitiæ; facro nec cedat honori Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis. Quandoquidem inter nos fanctiffima diviriarum Majestas: etsi funesta Pecunia templo Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,

ANNOTATIONES.

105. Sed quinque taberna, &c. | Si nobilis non fum, at habeo majores nobilibus ipfis opes, quinue nimirum in foro tabernas. Unde me confolor, inquit libertinus, nec Prætori cedam aut Tribuno, manum ad sportulam mecum porrigen-

106. Quadringenta parant. | Si minus nobilitatem; at censum equestrem præstant, quadringenta nempe sestertia. Vide suprà ver. 92. Plin. lib. 33. cap. 2. Tiberio imperante constitutum, inquit, ne quis in Equestri Ordine censeretur, mis cui ingenuo ipsi, patri, avoque paterno sestertia quadringenta census suisset, &c. Vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 29.

Quid confert purpura majus. | Quid verò juvat

nobilitas, fi nummi defint?

Purpura majus. | Alii legunt, magis, & explicant, Quid magis optandum confert purpura? Alii legunt, purpura major, & cum Schol. vet. interpretantur laticlavium, ceu latum clavum, que vestis erat Senatoria, runica vulgari amplior, cui prætexta purpura erat. Fuit & Equitum Romanorum latus clavus fed à Senatorio diftinons, que omnia explicat Alex. ab Alex. loco mox citato. Vide Plin. lib. 9. cap. 36. & feq.

107. Laurenti. | Laurentum oppidum eft La-

tii, Lavinio proximum.

108. Corvinu. | Vir è ftirpe infignis illius Valerii Corvini, paupertate adactus ad pascendas oves alienas & conductitias, victus habendi

109. Pallante. | Pallas ortus ex Arcadia, Imperatoris Claudii libertus, eoque auctore Pratoria infignia confecutus à Senatu, ut ait Cornel. Tacit. lib. 12. Annal. in Aula potens etiam fub Nerone, ut probant feq. Annal. Libri.

Licinis. | Licinii fuere plures, omnes opulenti, de quibus vide quæ dicturi fumus ad Perf. Sat. 2.

Ver. 36.

Nune Licini in campos, nune Crassi mistit in

110. Vincant divitia | Nobilitate fint potiores.

Horat. Lib. 2. Satyr. 3.

. . . Omnis enim res,

Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchrii Divitiis parent: quas qui construxerit, ille Clarus erit, fortis, juftus, Sapiens etiam, & Rex: Et quicquid volet.

Et eodem lib. Satyr. 5.

Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est. Sacro honori. | Prætoriæ vel Tribuniciæ Majeftati, quam violare eft nefas, & qui læfiffet, ejus caput Jovi facrum erat, & familia venumdatur; ex lege.

111. Nuper in hanc urbem, &c. | Mancipium, fervus. Plin. lib. 35. cap. 17. Viliffimum eft creta genus, inquit, qua pedes venalium trans mare advectorum denotare Majeres instituerant. Tibullus Lib. 2. Eleg. 3.

Í

Regnum ipse tenet quem sape coëgit Barbara gypfatos ferre catafta pedes.

Pedibus albis. | Creta vel gyplo notatis pedibus mangonis seu heri figno, vel figillo Reipublica, fi publica effent mancipia. Sic enim venum ex-ponebantur in catafta. Vide quæ dicemus ad Perf. Sat. 6. v. 78. ad vocem catafta.

112. Quandoquidem inter nos, &c. | Sequen. tes versus quinque nonnullis suspecti sunt & a.

dulterini videntur, sed quo jure?

113. Funesta pecunia. | Socrates aiebat opes & nobilitatem non folum nihil in se habere honeflatis, sed & omne malum ab iis oriri. Diogen.

Etsi funesta Pecunia templo nondum habitas. Etfi pecunia nec aras nec ædem habuit hactenus, in quibus apud nos ut Numen colatur; ei tamen obediunt omnia, eam omnes venerantur, ejulq; nomen est apud homines sanctissimum. Coel. Rhodig. lib. 21. cap. 34. & Turneb. qui lib. 11. cap. 20. Pecuniam inter Deas relatant contendit, probatque ex Arnobio lib. 4. adversus Gentes, ubi scribit, Quis Deam Pecuniam effe credat, quam velut maximum Numen veftra indicant littera donare aureos annulos, Oc. U٤ Ur colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus, 115 | ficut beneratur Pax, & Fides, Quæque falutato crepitat Concordia nido.

Sed cum fummus honor finito computer anno, Sportula quid referat, quantum rationibus addat: Ouid facient comites, quibohinc toga, calceus hinc eft, Et panis, fumusque domi? densissima centum 120 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum Languida, vel prægnans, & circumducitur uxor. Hic petit absenti, notâ jam callidus arte,

Victoria, Virtus, & Concordia. qua ftrepit reviso nido. quandoquidem suprema dignitas anno definente numerat quid Sporta afferat, & quantum adjungat opibus, ecquid agent affer cla, qui inde tunicam, inde calceamenta habent: & panem, atque ignem in domo? Lettica spissisma poscit quadrantes centum; & conjux agra aut gra-Oftendens vacuam, & clausam pro conjuge sellam. vida circumsertur, ac virum comitatur. De pro absente po-

ftulat, peritus doli jam comperti, monftraus fellam inanem & conclusam, loco uxoris, ait :

ANNOTATIONES.

115. Pax. | Vefpafianus Paci templum erexit

foro proximum. Sueton.

3

d

1;

Fides. | Numa Pompilius Fides folemne inftituit. Ad id facrarium Flamines bigis curru arcuato vehi justit, manuque ad digitos usque involuta, rem divinam facere, fignificantes Fidem tutandam, fedemque ejus etiam in dextris facratam effe. Hæc Tit. Liv. lib. 1. cap. 21. Fidem in Capitolio dedicatam & consecratam ait Cic. lib. 2. de Nat. Deor. cap. 61.

Victoria. | Dion. Halicarn. lib. 1. Victoria templum ab Arcadibus in vertice collis adificatum ait. Tit. Liv. lib. 8. Victoria templum in Palatio fuiffe testatur, & Cic. loco mox citato.

Virtus. | Tullius loco citato de Natura Deorum fic habet: Vides Virtutis templum à M. Marcello renovatum, quod multis ante annis erat bello Liguftico à Q. Maximo dedicatum. Quod Concordia, Libertatis, Victoria ? Tit. Liv. ad portam Capenam fuiffe refert. Item Plutarchus.

116. Concordia. | Concordia templum Camillus aliique ædificarunt, testis Ovidius Fastor. 1. de-

dicavit & Tiberius. Sueton.

Salutato crepitat nido. | Sensus est: Concordia, in cujus adis fastigio aves nidificantes sonitum edunt & crepitant, quoties ad nidos redeunt, & pullos quafi falutant, pabulum afferentes. Cornices intelligit Politian. Miscell. cap. 67. eo quod inter illas magna fit fides & concordia; & quod Veteres in Nuptiis post Hymenæum cornicem invocabant. Alii tamen inter quos Mancinellus, & Turneb. lib. 8. cap. 18. Ciconias fignificari volunt, quia pietas illis inest admirabilis, quam explicant Solinus, & Plin. lib. 10. cap. 23. & quoniam Concordia Ciconia forma colebatur. Videtur certè Juvenalis respexisse illud Ovidii:

lpfa fibi plaudat crepitante Ciconia rostro. Cæterum mihi non absurdus videatur Flavius Conject. cap. 53. locum hunc simpliciter explicans de æde Concordiæ, ad quam non fine ftrepitu confluebant Patres, cum ibi Senatus inter-dum haberetur, teffibus Varrone & Lampridio.

117. Sed sum fummus honor, &c. | Cim fum-

mi quique viri, Magistratus, Senatores comoutent, quantum ipfis vaicant fportula unius anni & quantum emolumenti afferant; quod fordidum & indignum; quid facient pauperes, clientes, parafiti, qui non aliunde quam à sportulis habent quo vivant & vestiantur?

118. Sportula. | Quid fit explicavimus anteá. Quantum rationibus addat. | Quantum annuo

reditui accedat è sportularum proventu.

119. Comites. | Vide Supra v. 96. ad vocem, Tigata, Clientelas & patrocinia à Romulo inftituta sapienter, jam pauperibus inutilia deplorat.

120. Famus. | Metonym. pro igne, aut lignis

ad fovendum in camino ignem.

Densissima centum quadrantes lectica petit. | Ipsi Nobiles & Magistratus lettica vecti cum uxoribus gravidis & ægris ad sportulam confluent & præripiunt, ut jam dictum, pauperibus victum neceffarium, ac vestitum : quin & fraude utuntur ad plures sportulas, ut mox dicetur, rapiendas, O avaritiam & fordes!

Denfifima. Vel plena viro, uxore & filiis , vel potius frequens & multiplex; aut etiam multis clientibus stipata, comitibus, affeclis.

Centum quadrantes. | Affes viginti quinque, nam quadrans est quarta pars affis; que maxima erat sportula. Vide suprá.

121. Lectica. | Lecticarum ulum primi dicuntur invenisse Bithyni, inquit verus Schol. & dixi-

123. Hic petit alfenti. | Quidam mentiuntur ineffe uxores in lectica recta & claufa undique, & earum nomine sportulam petunt, quæ solis præsentibus dispensabatur.

Nota jam callidus arte. | Hæc enim fraus jam detecta fuerat; quapropter dispensator modò rogabit, ut Galla caput è lectica vel (ella proferat, aut falrem remotis plagulis per feneftellas lectice vultum oftendar, & adeffe fe teftetur.

124. Oftendens | Dispensatori indicans sellam, quasi sua uxor in illa sit ex ægritudine quiescen

Claufam fellam. | Vide fupra v.65. ubi de lectica & fella fuse egimus,

Galla

quamprimim abire jube. Cur tardas? O Galla, oftende caput. Dormit, ne illam crucies. Dies ipfe discernitur praclara rerum vicifitudine. Primo fortula ; poftea forum, & Phabus Juris gnarus, ac triumphales: inter quas nescio quis ex Agypto, & Arabarches anfus eft babere infignia, ad imaturna fes cona:

Galla uxor mes oft intus : | Galla mea eft, inquit ; citius dimitte : moraris? Profer, Galla, caput. Noli vexare, quiescit.

Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum. Sportula, deinde forum, Jurisque peritus Apollo, Atque triumphales, inter quas aufus habere Nescio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches, Cujus ad effigiem non tantum mejere fas eft. Veftibulis abeunt veteres, laffique clientes, ginem cuius non licet dumtaxat Votaque deponunt; quanquam longissima cœnæ mejere. Antiqui verò affecla fatigati ex atrio discedunt, & desideria abjiciunt, tametsi viro fuit din-

ANNOTATIONES.

125. Inquit. | Martius videlicet.

Eft. | In lectica.

Citius dimitte. | Festina sportulam duplicem dare pro me & uxore mea, quæ ægra huc venit; noli diu morari nos, inquit ille avarus timens ne dispensator fraudem subodoretur & investi-

126. Profer Galla caput. | Inquit dispensator dolum cavens, quem aliàs jam reprehenderat.

Noli vexare. | Respondet ille dolosus vir, ne molestus sis ægræ uxori, ne excita quiescentem, ne languentem coge caput proferre, & malè affectum corpus vexare. Diximus suprà lecticam fuiffe usui vario & multiplici, & in ea dispositum pulvinar, in quo recumbere, & quiescere

127. Ipfe dies. De die naturali & artificiali fusè

differemus ad Perfii Sat. 3. v. 4.

Pulchro diftinguitur ordine. | Ironice hæc dicit. Sensus est: primum clientes mane conveniunt ad falutandos patronos, ut diximus anteà ad v. 96. & rogant sportulam de qua jam non semel. Martial. Lib. 4. Epigram. 8.

Prima falutantes atque altera continet bora, Exercet raucos tertia Caufidicos.

In quintam varios extendst Roma labores: Sexta quies lassis, septima finis erit. Sufficit in nonam nitides octava palastris; Imperat extructos frangere nona theros.

Hora libellorum decima est. 128. Deinde forum. | Deinde à Clientibus Patroni deducuntur ad forum, ubi templum Apol-· linis Palatini, & imagines triumphantibus pofitæ.

Forum. | Quod nempè tertium ædificavit Augustus, cum duo non sufficerent hominum & ju-

diciorum multitudini. Suet. cap. 29.

Jurisque peritus Apollo. | An quia Juris Civilis Bibliothecam Augustus dedicarat in Ade Apollinis Palatini, ut ait vetus Schol. An potius quod Jus reddebatur ibidem in Augusti foro, ubi Apollinis statua eburnea, cujus meminit Plin. tum alibi, cum lib. 36. cap. 5. Unde Horat. lib. 1. Sat. v. ultimo;

Sic me fervavit Apollo.

129. Triumphales. | Ubi & ftatuz triumphales erectæ fummis viris post victorias & præclare gefta: in roftris nimirum, ut monet vetus Schol.

130. Nescio quis titulos Agyptins, atque Arabarches. | Vel Crispinus, de quo anteà: vel, ut vult Alcist. Prætermiss. lib. 1. Tiberius quidam Alexander, Ægyptius, Ægyptique gubernator: de quo Tacit. Hiftor. I. & Euseb. lib. 2. Afferunt alii Josephum Judzorum Ducem, cui triumphalem statuam Vespasianus erexit, ob virtutem, & ingenium. Ex D. Hieron.

Titulos. | Effigiem cum Elogio.

Egyptius at que Arabarches. | Hæc duo videtur Poeta junxiffe, ficut conjuncta funt regiones

Ægyptus & Arabia.

Arabarches. | Locum hunc egere lucubrationibus Grammaticorum admonet Turneb. lib. 27. cap. 25. ubi & legendum putat cum nonnullis Codicibus atque Autoribus, Alabarches, qui fuerit Alexandriæ Migistratus quidam Judæis Alexandrinis præpolitus, probatque ex Josepho, Bell. Jud. lib. 22. cap. 3. & 5. Alli tamen retinent vocem, Arabarches; atque interpretantur, Arabiæ Præfectum, aut Publicanum, qui vectigali de pecuariis ex Arabia in Ægyptum advectis præerat. Cicero lib. 2. Epift. 17. ad Atticum : Velim ex Theophane expiscere, inquit, quonam in me animo fit Arabarches: (Alii Codices habent Alabarches:) ubi Pompeium intelligunt quidam, eo quod Arabiæ patrem ille domuiffer: alii verò cum Cœl. Rhodig. M. Antonium, qui multa inde tributa exegerat.

131. Non tantum mejere fas eft. | Velut in facro loco nefas fordes & alvum exonerare. Vide quæ ad Persii Satyram 1. v. 114. ad has voces,

extra mejite.

132. Abeunt lasse | Fatigati è comitatu officiifque diuturnis,

133. Votaque deponunt. Rectæ coenæ spem

Longissima. Nam tota die coenam expecta-

Spes

in

qu

fol

mo

clu

ber

ren

clie

Ne

illu

perd divi

P

men

apud

enti

ppe iffe,

Cœli

Spes homini: caules miseris, atque ignis emendus. Optima silvarum intereà, pelagique vorabit 135 Rex horum, vacuisque thoris tantum ipse jacebit. Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam Antiquis, una comedunt patrimonia mensa. Nullus jam parasitus erit: sed quis feret istas Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos Ponit apros, animal propter convivia natum? 141 Pæna tamen præsens, cum tu deponis amictus Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.

atque egentibus brassica, & ignis coemenda sunt. Interim ilbrum dominus comedet exquista è silvis ac mari, atque solus ipse recumbet in lectis inanibus. Etenim è tot eximiis atque amplis patinis ac tam veteribus, unica in mensa devorant patria bona. Deinceps nullus extabit parassitus. At quis tolerabit bane intemperantia turpitudinem ? Qu.im magna est ingluvies, qua apponit sibi aprosintegros, bestiam ad epulas destinatam? Atta-

men adeft supplicium, quando tu satur vestes abjicis, & in balnearia defers pavonem non coctum.

ANNOTATIONES.

134. Caules miseris atque ignis emendus. Ut suprà dictum, loco coenze rectæ accipientes pecuniariam sportulam, centum quadrantes videlicer, ex iis coguntur miseri coemere fibi oluscula quibus victitent, & ligna ad ignem oleribus coquendis faciendum: interim dum Patroni delicatissimis epulis vescuntur.

135. Optima filvarum & pelagi. | Ferinas car-

nes, & pifces exquifitos.

136. Rex borum. | Cientum Patronus, illorum veluti Rex & tyrannus, fine mercede, aut faltem exigua magna imperans.

Vacuis thoris. | Pulvinis aut lectis discubiroriis, in quibus stratos veteres cibum sumpsisse notum est. Vacuis autem, id est, plurium alioqui con-

vivarum capacibus.

Tantum ipfe jacebit. | Recumbens epulabitur ipfe unus, dum præstirorum officiorum justam mercedem, coenam rectam, Ciientes famelici frustrà desiderant.

137. Pulchris orbibus & tam antiquis. | Antiquiartificii, atque artificis, eximii operis, necnon è pretiofa materia; quæ quidem commendare

solet vasa & supellectilia.

138. Una comedunt patrimonia mensa. Patrimonia abfumunt laute epulando, una verò in mensa, i. e. patronus folus cum uxore ac liberis; exclusis proinde clientibus, amicis, & aliis quibustibet; cum è contra majores nunquam foli epularentur, sed pulchrè liberales & munisici egenos clientes, & amicos mensa adhibere solii effent.

139. Nullus jam paraficus erit. | Benè habet : Nullus erit amplius adulator : peribit fic exitiofum illud hominum genus, qui ut gratuitas cœnas aucupentur potentioribus affentantes, veritatem perdunt, & vanitati obsecundant ac sus erbiæ

divitum.

is

ıi

is

0,

-

г,

--

es

nt

::

ui

le

es,

ta-

es

Parafitus. | Quafi & ax of rev dictus, eò quòd menfas divitum opiparas fectetur. Parafitorum apud Comicos crebra mentio: descriptio luculenta habetur apud Athen. lib. 6. ubi & Parafiti ppellatio pridem fancta & venerabilis dicitur fuisfe, & parafitari primus coepisfe Philius Jupiter Coelitum maximus. cap. 8, & 9.

140. Luxuria fordes. | Quid enim fordidum magis, quam per avaritiam debitum egenis negare cibum, fibi verò privatim nihil non lautitiarum indulgere, per helluationem & luxuriam?

141. Totos ponit apros. | Quod munificentiæ tribuebatur, inquit vet. Schol. Plin. l. 8. c. 51. ait P. Servil. Rullum primum extitifie inter Romanos qui folidum aprum in epulis appoluit: & boc annales not arum, inquit ille, ad emendationem merum.

Animal propter convivia natum. Alludit ad id quod Varro scribit lib. 2. de Re Ruft. cap. 4. Suillum pecus donatum ab natura ad epulandum. Itaque iis animam datam esse proinde ac salem, quæ servaret carnem.

Natum. | Horat. lib. 1. Od. 27. Natis in usum lavitia sopphis

Pugnare Thracum eft.

141. Pana tamen prafens. | Continuò fua gulæ inflat poena, & punitio, mors nimirum fubitanea atque improvifa, fine testamento.

Cum tu dej onis amichus. | Quando balnea fubis, & lavas cibis diftentus & ingurgitatus.

143. Turgidus. | Perfius Satyr. 3. v. 98.
Turgidus bic epulis atque albo ventre lavatur,

Hinc tuba, candela, &c.

Crudum. | Necdum in stomacho coctum, quod quidem valde sanitati noxium oftendemus loco Persii mox citato.

Pavonem. | Hunc cibi gratia Romæ primus occidit Orator Hortens, aditiali, five adjiciali cœna Sacerdotii. Saginare primus inflituit M.Ausidius Lurco circa ultimum bellum Piraticum; & ex eo quæstu reditus sesterium 60000 habuit. Hæc Plin. l. 10. c. 20. Macrob. autem Saturnal. l. 3. c. 13. Primus Q. Hortensius, inquit, augurali cœna dicitur pavones posnife. Querum pretia statim extulerunt multi, usa ut ova eorum denariis vanirent quinis, ipsi facile quinquagenis. Apud Athen. l. 14. c. 20. suriosum esse dicitur alere domi pavones, quorum pretio queant emi statuæ.

Bainea. | Quantum effet apud Romanos lavandi studium, exponemus ad locum Persii Satyr. 3.

modò citatum,

Hinc

Senetta non testata. Novus o non mæstus ferme vagatur per omnia convivia. Deducuntur exequia applandenda familiaribus ir a percitis. Nihil amplius erit, quod posteri adjungant noftris moribus. Nepotes oftabunt & perpetrabunt similia. Omne crimen in arduo positum eft: adbibe vela: plicas integras explica. Iftic fortaffe dixeris: unde ingerium aquale argumento? Unde ifta anteriorum quicswid vellet mens inflammata, gellinum ; ftatim fulgebis in ifta face,

Inde morter repentina, & Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus. It nova, nec triftis per cunctas fabula cœnas: Ducitur iratis plaudendum funus amicis. Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat Posteritas: eadem cupient facientque minores. OMNE in præcipiti vitium stetit. Utere velis, Totos pande finus. Dicas hîc forfitan, unde Ingenium par materiæ? unde illa priorum Scribendi quodcumque animo flagrante liberet Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen? Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non? feribendi sinceritat, cujus appel. Pone Tigellinum, teda lucebis in illa, 155 lationem eloqui non aufim ? Ecquid intereft utrum Matius indulgeat is que scribam, an non ? Exhibe Ti-

ANNOTATIONES.

144. Inteffata senectus. | Tam repente mors ingruit & præoccupat, ut minime liceat teftari, & scribere codicillos ac testamenrum,

145. Nec triftis. | Rident scilicet tuam è nimis epulis mortem epulantes, quibus idem fortaffe

fatum imminet.

146. Iratis. | Quibus ex testamento quidpiam à te fibi pollicentibus nihil tamen reliqueris, co quòd conficiendi testamenti tempus tibi defuerit. Perfius Saryr. 6. v. 33.

. . Sed comamfuneris bares

Negliget iratus, &c.

Plaudendum. | Plaufu excipiendum ac profequendum, quia pæna præsens affecerit sordidos

helluones; & gula mulctata fit.

147. Noftris meribus | Pravis noftris ac perditis moribus, vitiisque sic invalescentibus, ut nihil addi posse videatur in posterum: unde posteri fimilia dumtaxat perpetraturi fint, non graviora.

149. Omne in pracipiti vitium sterit. | Nunc vitium omne flat in fummo gradu, neque progredi ulteriùs potest. Unde à Satyra scribenda

temperare nequeo.

Viere velis. Metaphora. Id eft, laxa iram, adhibe omnem animi impetum: omnes animi vires intende.

150. Totos pande finus. | Sicut navigantes fecundis ventis totos velorum finus expandunt: fic & ru incumbe totus tam uberi Satyrarum materiz. Vide fuprà ad v. 88.

Dicas bic forsitan. | Prolepsis, qua responder

ad ea quæ fibi poffunt objici.

151. Unde ingenium par materia. | Habefne ingenium faris amplum & grave, quod respondeat amplitudini & gravitati materiæ.

Unde illa prierum, &c. | Non est ea modo Satyras feribendi ac feelera vellicandi libertas, quæ fuit prius; qui præcedentibus fæculis Lucilius, ac deinde Horatius fruebantur, atque usi funt exemplo Gracorum Comicorum, Eupolidis, Cra-

tini, Aristophanis. Tum certè fas erat vitium quodvis infectari palam & confodere in ipfo vitioforum ore atque Principum. At non ita modò. Horat. lib. 1. Satyr. 4.

152. Animo fiagrante. Zelo in improbos

exardescente.

153. Simplicitas. | Happaria, qua audebant fcelus profeindere ac fceleratos, fumma libertate, homines eriam notare fine ambagibus. Adeo ut opus aliquando fuerit Edicto frænum injicere licentiz Satyricorum in veteri Comcedia. Horatius ad Pisones:

Sed in vitium libertas excidit, & vim Dignam lege regi : lex est accepta: chorusqui Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

Non audeo dicere nomen. | Infidiantibus paffim & ubique delatoribus, & oppressa per Tyrannos loquendi libertate. Patet ex Sueton. Calig. cap. 27. citand.

154. Quid refert. Reponit Juvenalis: Iralcantur licet vitiofi ftylo meo confosti, quid tum? Mutius. | Cui Lucilius nequaquam pepercit.

Vide Satyr. 1. Perfii ad v. 115.

155. Pone Tigellinum. | Respondet Javenali monitor quidam: jam Mutii Scavolæ tempon pridem abiere, jam longe mutata funt omnia. Enimverò fi reprehendas ac notes v. g. Tigellinum, aliumve in Aula potentem, id non impunè, ut olim, feceris.

Tigellinum | C. Fulcinius Tigellinus patre Agrigentino, juvenis egens at valde pulcher, ob flagitia urbe fummotus eft. Deinde Neronis amicitian nactue, ac posteà Galbæ, ab hoc etism vindicatus & servatus est, cum mortuo Nerone à Popu lo Romano ad supplicium deposceretur. Vetu Schol. de illo jam supra ad v. 59. & seq.

Teda. Arbor refinam abundanter exudans unde flammis ac lumini facrorum grata dicitur

apud Plin. lib. 16. cap. 10

Teda lucebis. Id est, vivus cremaberis iusti

Qua

b

Quâ stantes ardent, qui fixo gutture fumant, Et latum media fulcum deducit arena. Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehetur Penfilibus plumis, atque illinc despiciet nos? Cum venier contrà, digito compesce labellum: 160 Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est. Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem

qua uruntur stantes, qui perfu iduntur fumo, gula suffixa, arque amplum aperit scrobem in media arena. An mitur qui perrexit venena tribu patruis, feratur plumis Suffenfis, & inle nos aspernetur? Quando adversim occurret, digito labia comprime. Qui pronuntiaverit voces is eft : illi accufator aderit.

Fareft ut tutus componas Aneam & fortem Rus dum,

ANNOTATIONES.

Tyranni, & delatorum arbitrio. Hic allufum volunt nonnulli ad Neronis in Christianos immanitatem, de qua Cornel. Tacit. Annal. 15. que ubi defeciffet dies, in ufum netturni luminis urebantur, Christiani nimirum. Et vetus S. hol. In munere Neronis arferunt vivi, de quibus ille jufferat cereos fieri, qui lucerent fectatoribus. Item, Maleficos bomines teda, papyro, cera supervestiebat, sicque ad ignem admoveri jubebat ut arderent. Hinc Satyr. 8. v. 235. meleftam tunicam appellabit. Et Seneca ad Lucilium. Cogita illam tunicam alimentis ignium illitam & in. textam, & quicquid prater hac favitia commenta

156. Stantes ardent. Alligati palo, aut ada-

do per corpus stipite, cremantur.

ò.

06

nt

eı

ut

i-

US

100

m

105

af.

n?

cit.

nali

013

nia.

lli.

pu-

gri-gi-iam

ica-

pu

CU

ans

tur,

uffu

Fixe gutture. | Sueton. Vitell. cap. 17. Redu-Ela coma à capite, ceu noxii folent, atque etiam mento mucrone gladii subjecto, (alii legunt, subreite) ut visendam praberet faciem, neve submitteret. Turneb. lib. 24. cap. 4t. rectus enim erat gladii mucro fub mento pofitus, quo vultum erigere cogebatur. Forlan & respicit Juvenalis ad uncum gutturi noxiorum impingi infigique folitum, quo ad scalas Gemonias trahebantur, ubi pendentium crura frangebantur, & fubjecto igne ardebant, ut observat Mancinellus.

· Fumant. | Circum accenso igne.

157. Et latum media sulcum deducit arena. Versus ifte creditur à nonnulles adulterinu : Legunt alii, deducis: alii, qui ducit, ut fit continuus fensus. Lipsius ex vet. Cod. corrigit sic:

Et latus mediam fulcus diducit arenam. Interpretari licet vel de sulco in arena facto, cùm Rei corpus eo quo dictum eft modo raptabatur ad patibulum: vel de scrobe & fossa, in qua defoffus affixusque palo vivus comburehatur. Apud Corn. Tacit. Annal. 15. paulò ante fi-nem; Cum pona Fiavii Veiano Nigro Tribuno effet mandata, is proximo in agro scrobem effedi jussit, quem nimu angustum Flavius fui fe conquestus diestur. Sueton. Neron. cap. 49. Scrobem fibi fieri coram imperat dimensus ad corporie sui modulum sple Nero.

Media arena. | Multi quidem in media amphi-

theatri arena cremabantur. Quemadmodum refert Sueron. Calig .cap. 27. de quodam Atellanarum Poeta, ob joci ambigui verficulum, illic igni tradito juffu Imperatoris.

158. Qui dedit ergo tribus patruis, Gc. Indignabundus Juvenalis respondet monitori. Ergone mollis Tigellinus impune despiciet nos i neque solum efforminatus sed veneficus & ne-

quam? Vide fuprà ad v. 67.

Aconita. | Mortiferum herbæ venenosæ succum. De his Plin. pluribus locis multa. lib. 6. cap. 1. fic habet: A Ponti ore diffat millibus ducentis portus Acone veneno aconito dirus. Et lib. 27. cap. 3. Nafeitur, inquit, in nudis cautibus, quas acons vocant : & ideo aconitum aliqui dixere, co quod nullus adsit juxtà nutriens pulvis, qui Grace, none, &c.

159 Pensilibus plumis. | Sella, lectica, in quibus pulvini, & lecti, ut fusè suprà explicatum est. Plin. lib. 26. cap. 3. meminit & balinea-

rum penfilium.

Atque illine. | E sublimi culcitra ; vel ex ed quod molliter vehatur ipie, dum nos pedibus incedere cogimur; quia non supperant divitiz & opes nobis perinde ac illi, hinc (uperbe nos intuetur ac despicit? Quasi veró.

160. Com veniet contra. | Imò, inquit, moniftor, fi fortè obvius fiat tibi Tigellinus ifte, vide

ne quid in illum mutias.

Digito compesce labellum. | Confule tibi, inquam, & ne ullum indignationis aut ire indici-

um promas.

161. A.cufutor erit qui, Ce. | Quod fi obmurmurat quifpiam, & vel, bic eft, dixerit ed transeunte, statim inveniet accusatorem qui reum agat. Cave ergo ne vel has voculas protuleris, cùm Tigellinus occurrerit.

162. Securus licet Aneam, Ce. | Pergit monitor, quod fi te carmina (cribendi fludium tenet; licet nobilem animi ardorem fequi; illuftres morruos versibus tuis exorna, quod fecit Virgilius, minori periculo, majori gloria, quam feribendo

Aneam Rutulumque. | Certamina AneaTrojanorum ducis, & Regis Rurulorum Turni, de quibus in Aneide Virgil. lib. 7. & feq

Committas:

Latinam.

Nemini moleffus eft Achilles vul- Committas: nulli gravis est percuffus Achilles: neratus, aut Hylus investigatus Aut multum quæsitus Hylas, urnamque secutus. satus. Quoties fervens Lucilius Ense velut stricto quoties Lucilius ardens infonnit districte quasi gladio, to- Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est ties rubescit andiem ille, cui a-nimus sceleribus frigescit, & cor sudorem emittis ob nexas occul-sudorem emittis ob nexas occul-sudorem emittis ob nexas occultae. Illine Iracundia & fletus. Hæc animo, ante tubas : galeatum ferò duelli Quapropter ante buccinas, ista Poenitet. Experiar quid concedatur in illos, Belli tarde piget eum qui jam Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina. cassidem induit. Explorato quid liceat adversus eos, quorum favilla condita est ed vias Flaminiam, &

ANNOTATIONES.

163. Committas. | Virum viro opponas, ac velut in certamen deducas

Nulli gravis est percussus Achilles. | Nemo of. fendetur carmine de Achillis morte, aut de Hy-

Perceffus. | Proprie, nam Paris dic tur poft Apollinis effigiem latens emitsa fagitta Achillem

percuffiffe, quo ex vulnere occubuit.

164. Questius Hylas. | Hic Herculis focius atque amafius, ad hauriendam aquam profectus, cùm ad flumen Afcanium fe inclinaret, fimul cum urna undis abreptus eft. Ab Nymphis raprum fabulantur Poetæ ob pulchritudinem. Por-10 folicité quæfitus Hylas cum non compareret, in ejus honorem Sacra instituit Hercules, in quibus solemniter inclamaretur. Hinc Virgilius Ecloga 6.

His adjungit Hylam: nauta quo fonte relictum Clamaffent, ut littus Hyla Hyla omne fonaret. 165. Enfe velut friete. | Stylo Satyrico armatis. Lucium. Vide Perf. Satyr. 1. ad v. 114.

- Secuit Lucilius urlem.

166. Infremuit. Iram spirans & indignatio.

nem in vitium & vitiolos.

Rubet anditor. | Seu pudore, seu cupiditate ultionis inflammatus. Cur ruborem pudor & gardium, metus verò pallorem aspergant, dis-

putat Macrobius lib. 7. cap. 11.

Figida mens criminibus. | Oderunt peccare mali formidine poenæ, inquit Horatius; atqui metus ex frigore, & recedente ad cor omni fanguine, mens igitur improborum frigescit, quæ conscia criminum fibi timet. Vel, frigida mens, quæ diuturno scelerum usu ac veterno consopita languet, torpefcir, friget, ac velut immoritur.

167. Sudent pracurdia. Præ animi anxietate & labore ob confcientiam fcelus objicientem, vel

ob acres mersus saryrici salis.

168. Inde ira & lacryma. | Nam & ira & vindida cupido lacrymas elicit.

Tecum prius ergo, | Quæ cum ita fe habeant,

antequam te accingas scribendis Satyris, ac veluti clafficum canas, ista perpende quæ admonui, nec temerè quidquam moliare, cujus deinde suscepti pœniteat feró.

169. Animo, ante tubas. | Multum hic variant codices. Legunt quidam, anime, ante tubas ; ut feipfom adhortetur Poeta. Alii, animante tuba:

fed perperam.

Ante tubas. | Ante sonitum & clangorem tu-

bæ: metaphora à re bellica.

Galeatum fero duelli panitet. | Jam non licet amplius pugnam detrectare, cum auditur classicum, cum adeft hoftis, & arma funt in manibus: serius est tum mutare sententiam.

Duelli. Duorum est certamen propriè, at pro bello etiam penitur : & è duello Factum effe bellum scribit Quintil. lib. 7. inde & perduelles di-&i, qui patrize fuz hoftes le profitentur.

170. Es veriar quid concedatur. | Juvenalis verba. Saltem witur mortuos laceffam, & eos dumtaxat Saty à vellicabo, qui ulci ci nequeunt : fic pro'ectò in a'iena perfona & vivi vapulabunt. Suns qui observant hanc à Poeta nostro reverà adhibitam in Satyris suis cautionem, ut neminem notarit, niii al'eno & ficto nomine.

171. Swarm Flaminia, Oc. | Nobiles viros, quorum fepuichra vifuntur ad utrumque latus viarum F'aminiæ ac Latinæ. Nimirum ex quo lege duodecim tabularum graviter fancitum erat, ne quis in urbe sepeliretur, frequentiùs extructa funt monumenta ad Flaminiam & Latinam celebres vias. Unde Juvenal. Satyr. 5. v. 55.

Clivofa veheris dum per monumenta Latina. Vide Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 2.

Flaminia. De hac suprà ad v. 61.

Latina. | Via lapidibus firata, ut aiunt, ab urbe ad Sinuessam, quod extremum est Latif oppidum. Plin. lib. 3. cap. 5. Sita inter Appiam & Valeriam, tendebat per Algidum ad Tufculanos colles ad Ferentinum, Frusinum, aliasque civitates claras, Strabo, lib. 5.

SATYRA II.

ULtra Sauromatas fugere hinc libet,& glacialem Oceanum, quoties aliquid de moribus audent Qui Curios fimulant, & Bacchanalia vivunt, Indocti primum: quanquam plena omnia gypfo Chryfippi invenias. Nam perfectiffimus horum eft, Si quis Ariftotelem fimilem, vel Pittacon emit, 6 Et jubet archetypos pluteum fervare Cleanthis.

INTERPRETATIO.

Juvat isthinc ausugere trans Sarma: as, & mare glacie concretum, quoties umque de moribus quiddam tentant imperiti valde, qui singunt Curios, & vitam agunt Bacchantium: etsi cunstareperies reserta gypsochrysippi. Etenim pracipuus inter ilios extat, si quispiam pretio

comparat similitudinem Aristotelis aut Pittaci: ac mandat armario custodire primos typos Cleanthis.

ANNOTATIONES.

1. Ultra Sauromatas. | Cùm video hypocrifim & flagitia ipforum qui fapientes videntur, & effe debent, profecto hinc migrare velim in longinquas maxime terras, adeò cuncta funt Romæ depravata apud Philofophos, Judices, Nobiles, Sacerdotes.

Sauromatas. | Aliter Sarmatas, qui populi Boristhenem inter ac Tanaim fluvios, ultra paludem Mæotidem, vagi, seri, equinum sanguinem laste mixtum potabant; dicuntur ex Amazonibus oriundi, ut suse narrat Herodot. lib. 4. de his Plin. lib. 4. cap. 12. & alibi. Gellius lib.9. cap. 4. Illic hodie Tartaria parva, & Moscoviæ magna pars.

Glacialem Oceanum. Ad Zonam gelidam, verfus Polos, ubi propter affiduum frigus terræ steriles, & hinc rati incolæ, iique egentes & miseri, parvo victitantes, proindeque parum vitios.

3. Curios simudant. | Præferunt vitam continentem & fanctam, qualem egit M. ille Curius Dentatus, Sabinorum, Samnitum, Lucanorum, & Pyrrhi Regis triumphator, interim verò Romanæ frugalitatis norma juxtà ac fortitudinis specimen, ut ait Valerius Maximus lib. 4. cap. 3. Is oblatam ab hostibus ingentem pecuniæ summam recufavit dicens, malle se aurum habentibus imperare, quam aurum habere. Et cum exegiffet ex Italia Pyirhum, è præda regia, quæ exercitum urbemque ditavit, ille attigit nihil. Porro decretis à Senatu populo septenis cuique jugeribus agri, Cu-· rio verò quinquaginta; is popu'aris assignationis ac mensuræ modum excedere noluit, parum idoneum Reipublicæ civem existimans, qui eo quod reliquis, tribueretur contentus non effet. Idem ferè narrat Plinius lib. 18. cap. 3. Curii quidem post triumphos nota concio est, inquit, perniciofum eum intelligi civern, cui septem agri jugera non effent fatis.

Bacchanalia | In quibus feminarium omnis

spurcitize ac turpitudinis, ut videre est apud Livium lib. 39. cap. 8. & sequent.

4. Indecti primum. Nam verè docti funt, qui

& bene docent, & vivunt pariter.

Quanquam plena omnia 17f6. Docti volunt audire nonnunquam, eo quod sudiosè conquirunt doctorum virorum perfecta fimulacra. Quafi ve: 6.

Gypfo. I Imagines è gypfo quæ Chryfippum ejufque fimiles Sapientes reptæfentant, collocant in Bibliothecis, & hino videri volunt Chryfippi fectari virtutem & fapientiam.

5. Chrysippi. | Vide Persii Satyr. 6. v. ultimo.
Persetissimus borum, &c. | Inter illes indoctos
præcipuus atque princeps.

6. Ariftotelem similem vel Pittacen. Si quis effigiem habet in museo suo, vaide similem Ariftoteli, vel Pittaco, aliisve Sapientibus, que ad vivum expressa factaque existimetur.

Aristotelem. Cui non notus is Platonis per annos viginti Discipulus, Alexandri Magni Præceptor, Peripateticorum Princeps, ob ingenii & eruditionis portentum, Naturæ Geniusappellatus?

Pittacon. | Pittacus Mityleneus unus è feprem Sapientibus, rexit feliciter Mityleneurum Rempublicam annos decem, ac deinde sponte oblatam ultrò abdicavit. Is inter alia, hæc præcipiebat, Amico ne maledic, ne inimico quidém. Pudicitiam ama. Veritati stude. Tempus nosce. Dicebat, Necessitati nec Deos reluctari; Principatu virum cognosci; Difficile esse invenire frugi virum, Nec sine labore maximo quemquam sieri bonun; &c. Florui circa Olympiadem quadragesimam secundam, vixit annos septuaginta, sepultus in Lesbo. Diog. Laërt. lib. 1. cap. 5.

7. Archetypos. | Prototypum, originalem, ut

aiunt, effigiem.

Piuteum. Vide Perfii Satyr. 1. v. 106. C'eanthus. De eo dicam ad Perfii Sat c.v. 64.

FRONTIS

Non est ulla faciei fiducia.
Nam qua regio non scatet severis impudicis? damnu otscana
quando tu es sovea vulga a inter
Socraticos
Hissuti
quidem artus ac pili rigidi in
brachiis pollicentur mentem severam

Isti rarò loguuntur, aique ingens silendi habent desiderium, & capillitium supercilio brevius. Utaque Peribomius magis sincerè ae simpliciter agit. Ego illum fatis attribuo, qui agrundinem declarat facie & grisu. Istorum ingenuitas miseratione digna est; istis indulgentiam donat ipsa insania. At deteriores sunt, qui vocibusoccupant similia Herculis, ac disserntes de probisate

Ecqua re sum te pejor ?

FRONTIS nulla fides. Quis enim non vicus

Tristibus obscænis? Castigas turpia, cum sis Inter Socraticos notissima tossa cinædos.

Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ Promittunt atrocem animum: sed podice lævi Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi, Atque supercilio brevior coma. Verius ergo, 15 Et magis ingenuè Peribomius. Hunc ego fatis Imputo, qui vultu morbum, incessuque fatetur. Horum simplicitas miserabilis; his suror ipse Dat veniam. Sed pejores, qui talia verbis Herculis invadunt, & de virtute locuti 20 Clunem agitant: ego te ceventem, Sexte, verebor, Infamis Varillus ait? Quo deterior te?

An ego te venerabor, Sexte, . . inquit turpis Varillus?

ANNOTATIONES.

8. Frontis nulla fides. | Alii Codices habent, fronti. Id est nulla fides habenda speciei externæ rerum.

9. Triffibus ebleanis. | Hominibus triftitia vultus & frontis specie gravitatem morum & Curii castimoniam præferentibus, dum Bacchanalium impudica imitantur facta & obsecunitates.

Caftigas turpia, cum fis, &c. | Illum oportet omni carere vitio, qui caftigare vitium, atque vitiofos reprehendere vult : ut eloquitor Tullius in Sallust.

10. Socratiues. Legunt alii Sotadices, à Sotade Cretensi Poeta, qui Phlyacas scripsit, sive de Cinædis, ex Suida. Alii intelligunt ipsum Socratem, qui malè audit apud multos quasi pæderastes. Aristophanes lacerat Socratem ac discipulos ejus, cum sit & ipse pejor pletisque, inquit vetus Scholiastes. Vide Persii Satyram 4. vet. 2.

Notifima fofa. | Sentina vitiorum, & eo nomine cognitus es cuivis: nec aliter interpretari licet aut libet, ob caftitatis reverentiam.

11. Hispida memora quidem, &r. | Neglecus exterior cultus, & pilis hirfuta membra corpus robustum indicantia, fortem pariter animum spondere videntur: veium è contrà tibi accidit: nam exteriori virtutis simulatione flagitia celas.

14. Rarus fermo illis, &c. | Nam & affe@ata hace taciturnitas ad morum gravitatem pertinet fimulandam; ficut & attonfum caput, ad Stoicam feveritatem.

15. Supercitio brevior coma | Comam alere probrosum cum esset, Scoicis caput ad cutem tondere solemne erat. Vide Pers. Satyr. 3. ver. 54. Turneb. lib. 15. cap. 17.

Verius ergo, &c. | Ergo tolerabilior improbitas Peribomii, qui sese ostendir qualis est.

16. Pericomius | Alii, Periconius; famosus necos frontis perfrictæ, ac perditæ turpitudinis.

Hunc ego fatis imputo. | Fatalem ejus animi puto cacitatem, qui fua palam vitia profitetur. Ex aftrorum dominantium neceffitate, aut ex ferrea fatorum vi improbus ille effe videatur: at tu ex prava & maligna voluntate, qui improbitatem occultas.

17. Vultu morbum incessuone fatetur. | Speculum mentis est facies, & taciti oculi cordis fatentur arcana, inquit D. Hieron.

Morbum fatetur. Impuras affectiones oftentat oculis, fronte, inceffu; non celat, ut faciunt ii qui vultu ad feveritatem compofito, ac inceffu gravi, alios fe monstrant quam fint, & Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.

18. Horum simplicitas miserabilis. Nam ii stupent vitio, ut habet Persius Sat. 3. nesciunt quid perdant, & hinc carere videntur culpâ, & ob surorem mereri veniam.

19. Verbis Herculis. | Dignis Hercule, cum virtutis iter arduum maluit ingredi quam vitiorum proclive. Vide Perf. Sat. 5. v. 35.

21 Te, Sexte, verebor. | Te perinde ac ego infamem, licèt forte ignobilis nobilem scilicet verebor?

22. Varillus. | Homo nequam & flagitio-

Loripedem

Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus. Quis tulerit Gracchos de seditione querentes? Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo, Si fur displiceat Verri, homicida Miloni? Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum? In tabulam Syllæ fi dicant discipuli tres? Qualis erat nuper tragico pollutus adulter Concubitu: qui tunc leges revocarat amaras Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas, natus tragico stupro, qui sum restituebat decreta cunstis acerba, & Veneri etiam Martique metuenda:

Reetus subsannet obtortos haben tem peder, & candidus Ethiopem. Ecquis toleraverit Gracchos expoftulantes de tumultu ? Quis non confundat Calum cum terris, & mare com Calo; f raptorem damnet Verres, bomicidam Milo, Clodius vituperet Stupratores, Cethegum Catilina; 30 fi contra Sylla leges loquantur tres ejus discipuli ? Qualis hand ita pridem erat adulter inqui-

ANNOTATIONES.

23. I oripedem red us derideat, &c. | Solus ille culpet aliorum vitia, qui fine vitio est. Nec enim decet ut varicus vasicum, niger nigrum derideat. Loripes dicitur is, qui pedes in modum lori tortos habet.

Æthiopem. | Macrob. de Somn. Scip. lib. 2. cap. 10. Vicinia Solis, inquit, ufque ad fpeciem nigri coloris exussit Athiopas, torride nimirum Zone Subjectos, Plin. lib. 2. cap. 78. air Æthiopas vicini sideris vapore torreri, aduftisque similes gigni. Hos aiunt ortos à Chami filio Chus, quem Hebraicè nigrum interpretantur. Multa de Ethiop bus Diodor. Sicul. lib. 4. cap. 1.

24. Quis tulerit Gracchos, &c. | Exemplis

conglobatis illustrat quod dixit.

Gracchis. | Et ipsos seditionibus & rebus novis semper studentes. Tiberius Gracchus Tribunus plebis prorogari fibi potestatem & Magistratum cupiens seditionem movit, Capitolium petiit, ubi oppreffus eft à Scipione Nafica, ejufque cadaver in Tiberim fuit projectum. autem Gracchus accitus à Senatu ire noluit, imò armată familia Aventinum occupavit: unde fugiens seu ab ipso seu à servo interemptus est : Aurel. Victor de Viris illustribus. Plut. in corum Vita.

25. Quis calum terris, &c. | Quis non exclamet præ indignatione, at est apud Terentium, Ocalum! o terra! o maria!

26. Verri. | Siciliæ deprædatori, dum ibi effet Proconful.

Mileni. | Qui P. Clodium interfecit.

27. Clodius. | Adulteriis, inceftis, aliifque flagitiis famosus. Cicero pro Milone, & alibi.

Catilina Cethegum. | Quandoquidem ambo æquè patriæ hoftes, æquè sceleribus infames, & ejusdem conjurationis participes & conscii.

28. In tabulam Sylle. | In qua proscriptionis leges erant scriptæ. De Sylla jam diximus Satyr. 1. V. 16. Vide Appian. Flor. lib. 3. cap. 21. Valer. Max. lib. 9. cap. 2.

Discipuli tres. | Triumviri libertatem & Rempublicam pariter ac Sylla fecerar, opprimentes, an Syllæ tyrannidem insectari ausint? Cætar, Pompeius, Craffus, qui Syllæ fuere discipuli ; aut certe Augustus, Lepidus, Antonius, qui per cruentum fædus juncti cum Rempublicam invafiffent, Syllam imitati, Senatum & Equestrem Ordinem proscripsere. Vetus Schol.

29. Adulter. | Proculdubio Domitianus, qui Juliam fratris Titi filiam alii collocatam ultrò corrupit; quin & causa mortis illi exririt coacte conceptum abigere, ut ait Sueton. Domit. cap.

Nuper. | Vox ista satis innuit non intelligendum hic C'audii Imperatoris cum Agrippina incestum, de quo Tacit. Annal. 12. multo minus Caligulam fororum confuetudine abutentem, ut refert Suidas.

Tragico. | Scelerato, nefando, Tragcedia dig-Sic I'hædræ novercæ in Hippolytum amor, & Thyesta cum Ærope Atrei sui fiatris uxore adulterium, Tragcediarum argumenta fuere. Se-

30. Qui tunc leges revocarat amaras. | Cui primum pudico adulatur Martial. lib. 9. Epigram. 7. posteà verò quæ verabat infanda ipse per-

petravit.

Leges amaras. | Juliam Legem contra adulteros, de qua jam Satyr. 1. Item aliam, qua mares vetuit castrari, ut habet Sueton Domitian. cap. 7. Martial. lib. 6. Epigram. 2. fic adulatus Domitiano.

Lusus erat sacra comnubia fallere teda, Lusus & immeritos exsecuisse mares. Utraque tu probibes, Cafar, &c.

Amarae. | Impuris hominibus nempe, & mangonibus, de quibus Martial. lib. 9. Epigram. 7.

Non puer avari fectus arte mangonis Virilitatio damna mæret erepta. Nec quam Superbus computet stipem leno, Dat profituto mifera mater infanti.

31. Veneri Martique timendas. | Utpote Diis adulteris, qui & à Vulcano deprehensi, vinctique, aliorum Deorum ludibrio expositi funt, ut aiunt Fabulatores.

quando Julia fertilem uterum exenerabat tot abortivis, & e. jiciebat offas patruo confimile. Frgo numquid non legitime & jufte Scaures extrema feelera distimulantes aspernantur & redarguunt condemnata. La. ronia non paffa eft quempiam de iftis torvo vultu fapius vociferantem: ubi es modo lex Julia? An fomno indulges? Ad quem respondit illa modice ridens : o committit contra pravos mores ! Nunc Roma verecundia suffun-

Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam Solveret, & patruo fimiles effunderet offas. Nonne igitur jure, ac merito vitia ultima fictos Contemnunt Scauros, & castigata remordent? 35 Non tulit ex illis torvum Laronia quemdam Clamantem toties; ubi nunc lex Julia? Dormis? Ad quem ita subridens: felicia tempora, quæ te Moribus opponunt: habeat jam Roma pudorem. TERTIUS è cœlo cecidit Cato. Sed tamen unde faculum fortunatum, quod te Heec emis, hirfuto spirant opobalsama collo Quæ tibi? Ne pudeat dominum monstrare tabernæ.

datur: en tertius Caro ex Olympo delapfus est. Attamen unde ista comparas of obalfama, qua tibi pilosa cervice exhalant ? Ne pigeat indicare magiftrum efficina.

ANNOTATIONES.

32. Julia. | Titi filia, Domitiani neptis, de qua modó.

33. Solveret. | Partum abigens toties, at tandem ea ratione sceleris pænas luens, ut mox di-

Offas. | Est propriè carnis frustum : hic verò fignificat embryones & immaturos fœtus, Domitiano patri fimul & patruo fimiles; alii explicant, inftar-Domitiani deformes.

14. Nonne igitur, &c. | Que cum ita fint, an non jure dereftamur hypocritas, Scauri fimiles?

Vitia ultima. Id est, supremæ improbitatis.

35. Scauros. M. Æmilius Scaurus, homo
nobilis, impiger, factiosus, potentiæ, honoris,
divitiarum avidus, cæterum vitia sua calidè occultans. Salluft. de Bello Jugurib. Vide A-

Coffigata remordent. | Nonne merito vitioli quando a vitions æque mordentur, eos remordent, reprehenfi reprehendunt, ac vicitim ca-

36. Ex illio. | Ex hypocritarum numero &

Torvum. | Severâ fronte, aspero vultu & in-

dignabundo, torvis oculis.

Laronia. | Alibi legitur, Lauronia, alibi & Latronia mulier seu meretrix verbis procax, & nummis potens, de qua Martial. lib. 2. Epigram.

Abnezat & retinet noftrum Larinia fervum; Respondes, orba est, dives, anus, vidua. Quemdam. | Adversus impuras mulieres debac-

37. Lex Julia. De ea jam suprà ad v. 30. à Julio Cæsare dicta lex plura capita complectitur, & plures titulos, de Ambitu, de Annona, de Repetundis, &c. De adulteriis autem coërcendis non folum temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, sed & eos, qui cum masculis nefandam libidinem exercere audent, &c. lib. 4. Inftitut. de Publ. Jud. Vide Alex. ab Alex. lib. 4.

A

E

I

E

T

H

1

N

L

V

V P

Vi

fer

be

tin

xil Cit

274

ftu

eh

nu

in

L

fei fa

te

lib

lib

eft

res

Occ

ve

Dormie? An manes inutilis quando tot punienda mulierum adulteria? Expergifcere.

38. Ad quem ita subridens. | Alii Codices habent, Arque ita Subridens ; per amarum & falfum jocum ulciscitur Laronia, & viros infeatur.

Felicia tempora! Ironice.

39. Opponunt. | Nasci fecerunt, & statuunt quafi murum firmiffimum ad fiftendos frangendosque vitiorum incursus, gravitate tua ista Cen-

Hibeat jam Roma pudorem. | Coram te scilicet, ut olim præsente Catone, in Floralib. Vide Persii

Satyram 5. ad v. 178.

40. Terrius Cato. | Gravis & feverus morum Censor. Tertino verò, quia duo fuere infignes hujus nominis viri; alter M. Cato à censura cognominatus; alter M. item Caro Censorii pronepos, qui bello civili se ipse interemit Uticz in Africa, unde Uticenfis dicus. Plutarchus & alii Macrob. lib. 2. in fomn. Scip. cap. ultimo, Catones ambos otions pariter & actuons virtutibus inclaruiffe air.

Sed tomen unde, &c. | Nimirum Censorem agis verbo tenus, at re mollis es & effeminatus, proindeque flagitiofus: ut notant unquentis delibuta cervix, & opobalíama; quamvis pilofo collo vir appareas, & videri velis.

41. Opobalfama. Ab onos, Succus, & Bahouun, balfamum Vide Plin. lib. 12. cap. 25.

Spirant. | Odorem suavissimum spargunt. 42. Ne pudeat dominum monstrare taberna. Quato nobis indica myropolam, à quo possimus & nos tam boni odoris unguenta emere. Certè fœminas ista decebunt magis quam te virum.

Taberns. | In qua emisti tam pretiosa ballama.

Quòd

Quod fi vexantur leges, ac jura, citari
Ante omnes debet Scantinia. Respice primum
Et scrutare viros: faciunt hi plura; sed illos 45
Desendit numerus, junctæque umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. Non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullum.
Hispo subit juvenes, & morbo pallet utroque. 50
Numquid nos agimus causas? Civilia Jura
Novimus? Aut ullo strepitu sora vestra movemus?
Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ.
Vos trahitis lanam, calathisque peracta refertis
Vellera: vos tenui prægnantem stamine susum 55
Penelope meliùs, meliùs torquetis Arachne,

Quod fi excutiuntur decreta, & Sanctiones, afferri pra cunctio oportet legem Scantiniam. Viros primo contemplare atque examina. Illi plura perpetrant: at istos tuetur multitudo ac turma scuto conjuncta. Summa est consensio inter effæminatos. Nullum extabit exemplum adea nefandum in sexu nostro.

An nos causas peroramus ; Leges Civi- . les scimus; vel agitamus fora vestra crepitu aliquo? Non multa certant, non multa coliphia manducant. Vos netio lanam, & in cophinis vellera absoluta reportatis. Vos fulum subrili filo gravidum solertius volvitus,

quam Penelope, & agilinis quam Arachne.

ANNOTATIONES.

43. Quòd si vexantur leges. Si excitantur, si ad executionem revocantur, sanè præ cæteris vigere debet lex contra viros infandæ libidini servientes ritè constituta.

44. Scantinia. | Lex lata adversus S.antinium ejusque similes. Val. Max. l. 6. c. 1. n. 7. sic habet, M Claudius Mircellus Adulis Curulis C. Scantinio Capitelino Tribuno Plebis ad populum diem diaut, quod filium sium de stupro appellasset. Citatus ille Scantinius, Reus uno teste qui tentatus erat, damnatus est. Sueton. Lege Scantinia quosidam ex utroque ordine à Domiciano condemnatos ait. Cap. 8. Domit. Statuebat illa, ut qui ingenuum stuprasset, decem millia sesterium solveret.

45. Scrutare viros. | Hypocritas illos & Cenforiam gravitatem oftentantes intus infpice, quot

eheu flagitia deprehendes?

Illos defendit numerus. | Quia plures funt, & numero prævalent, hine impunè peccant illi, & inulti abeunt, etfi gravioribus pænis obnoxii. Lucanus,

Quicquid multis peccatur, inultum eft.

46. Junitaque umbone phalanges. Metaphora è re militari, in qua milites conglobati urbis obfesse muros aggressuri sublata super caput scuta scutis conjungunt, ac testudine facta ab hostium telis se tuentur. Vide Lips. Epistolic. quæst. lib. 4. epist. 13. magis verò ejustem Poliorcet. lib. 1. Dialog. 5, & 8.

47. Non erit ullum exemplum, &c. | Noster muliebris sexus n'hil agit ita detestandum, ut

est id quod viri inter se perpetrant.

· 51. Numquid nes agimes caufas. | Nos mulieres virorum officia non invadimus, cur, ô viri, occupatis muliebria?

\$2. Fora vestra. Vobis propria, & viris convenientia, non seeminis, non patet, non attentamus: nec enim Juris captamus scientiam, aut in Foro causas agimus. Valerius Max. lib. 8. cap. 3. feeminas aliquot affert ausas in Forum venire, & ibi apud Judices perorare; nimirum Amessiam, Afraniam, Hortensiam; quibus & co nomine inusta impudentiae nota.

53. Luctantur pauca. | Vide Satyr. 1. v. 22. Satyr. 6. v. 245, & feq. Martial. lib. Spectac.

Epigram. 6.

Colipbia. | Horum meminit Plautus in Perfa Scen. 3. & Martial lib. 7. Epigram. 66. panes athletarum fuiffe dicuntur, appellati fic, eò quòd eorum membra Græcè κῶλα reddant ἔρια, i. e. robufta. Panes aiunt cum recenti cafeo commixtos fuiffe celipbia. Alii etymologiam deducunt à κῶλιξ, quod paffilli feu placentæ genus celebratur Atheræo lib. 3. Item lib. 14. cap. 13.

54. Calathia. | Quidam aiunt calathum propriè dici quafillum feu frortellam, ubi reponuntur fanæ tinctæ & purpureæ, Græcis næmm.

Peratta refereu. Diurnum pensum quotidie refereu, & vellera evoluta seu pertexta.

55. Pragnantem. | Filo turgentem circumvo-

Stamine. | Vide quæ notabimus Perf. Sat. 6. v. 73. ad vocem trama.

56. Penelote. Ulssis uxor lanificii peritifiama, quæ procos abiente viro sapienter elusir, eis se promittens obsecuturam absoluta telà, quam singulis noctibus retexebat.

Melius torquetu Arachne. Alii legunt levius. Arachne. Lydia puella, quæ, ut fabulantur, in certamen artis textoriæ Palladem aufa provocare, in araneam transformata temeritatem luit. Ovid. Mutamorph. 6. Cæterum Arachne linum ac retia invenit, fuíos autem in lanificio Closter Arachnes filius, auctore Panio, lib. 7. cap. 56.

Horrida

quale peragit concubina inculta fedens in stipite. Compertum est quare Hister codicilles replevent uno liberto, & quare vivens plurima donarit adolescentula. Opulenta erit, qua cubat tertia in eubili amplo. Tu matrimonium contrabe, & sile: sicreta dant lapilles. Et post ista severum de nobis siet judicium. Censura corvis indusgentiam tri buit, columbus aurem exagitat. Stoici verecundi presugerunt increpantem vera & comperta. Rumuro qui dessum protubit

quale peragit concubina inculta Horrida quale facit residens in codice pellex.

Notum est, cùr solo tabulas impleverit Hister Liberto; dederit vivus cur multa puellæ. Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto. 60 Tu nube, atque tace. Donant arcana cylindros. De nobis post hæc tristis sententia fertur. DAT veniam corvis, vexat censura columbas. Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem Stoicidæ. Quid enim falsi Laronia? Sed quid 65 Non facient alii, cum tu multitia sumas,

Enimvero quid falfum protulit Laronia? Ecquid autem non agent alii, quando tu,

ANNOTATIONES.

57. Codice. | Truncus erat ligneus, cui alligati |

infidebant fetvi, & operi vacabant.

Pellex. | Ea propriè dicitur quæ pellicit & præripit uxori fuum virum. Pro famula hic poni
contendunt aliqui, quippe cum hero fæpè adulterium committebant fervæ: hæ verò deprehenfæ

2 matrefamilias duré habebantur, & ad arboris truncum alligatæ cogebantur lanificio infiftere. 58. Notumeft, cur, & c. | Sic Eclog. 3. Virgil.

Novimus & qui te.

Solo tabulas impleverit Hifter liberto. | Libertus nimirum impudicus flagitiolo domino nefarie obfecutus tabulas ejus testamenti unus implet; cum in mercedem sceleris hæres ex asse scribitur.

Hifter. | Hifter Pacuvius Satyr. 12. V. 128.

homo dives, & flagitiis notus.

59. Dederit vivus cur multa puella. | Per leges viro non licet uxeri legare quidquam ex testamento: nec apud Romanos ex lege Voconia licebat, faltem multa: hinc vivus dat. Alex ab elex. lib. 6. cap. 15.

Puella | Uxori liberti adolescentulæ, ut aiunt aliqui; vel potiùs uxori propriæ, ut taceat scelus mariti cum liberto, cujus est conscia, neve

revelet infandam illam turpitudinem.

60. Tertia. | Scilicet uxor cum viro & liberto.
61. Tu nube, atque tace. | Si nosti connivere ad nefarias mariti lividines expedita tibi est ad opes acquirendas via & ratio. Porrò est etiam egregia Laronae indignatio, quasi diceret, Quae verò deince ps nubere velit; & quae nupta tacere & ferre possit ejusmodi virorum nequitiam? Sic Virgilius Eclog. 1.

Inscre nunc, Melibae, pyres, pone ordine vites.

Donant arcana cylindros. Si arcanum tegas, si
taceas secreta viri tui scelera, flagitiosi silentii

præmium nanciscère à marito.

Cyindres. I Inaures, gemmas, lapillos, in modum cylindri oblongos. Elenchos vocat Satyr 6. v. 457. id est, margaritas in similitudinem pyriturbinatas, ex Plin. lib. 9. cap. 35. Elenchos, inquit, appellant fastigiata longitudine, alabastrorum sigura, in pleniorem orbem desinentes. Hos di-

gitis suspendere & bines ac ternes auribus, saminarum gleria est. Hæc Plinius. Quid verò proptit cylindrus, indicat Georgic. 1. Virgil.

I

I

EV

N

S

0

g'

H

fi

H

C

ti

it

n

te

3

Area cum primis ingenti aquanda cylindre. Nempè lapis est oblongus & teres, qui supervol-

vitur & æquat aream

63. De nobis. De mulieribus.

Puft bac. | Postquam nota funt infanda virorum crimina.

Triftis [ententia. | Lex Julia; vel feveri impurorum hypocritarum fermones contra muliera haud pudicas.

63. Dat veniam cervia, &c. | Sententia, & adagium Id eft, leviora coercentur in infimis at impunè graviora divises committunt.

Cenfura. | Morum castigatio, animadversio, puratio, quæ penes Censorem.

Corvis, columbus. Discrevit sexum per avec inquit vetus Schol, portò per corvos impuri notas tur: per columbus autem muliercularum simplicitas, qua fit ut à viris facile in adulterium impellantur. Seu quod in tutela Veneris sunt columbus per has benè significat adulteras: per corvos as tem & colorem nigrum, atrocia virorum & continuaturam flagitia, eoque minùs veniam merenta

64. Fugerunt trepidi. | Ad has Laroniæ voca arcana flagitia exprobrantis, aufugerunt illi con

scientia sua perculsi.

65. Stoic da. | Sicut Priamidæ, Æacidæ, So piadæ. Veros autem Stoicos non indicat æ ferit, sed hypocritas, qui Stoicam probitate fimulantes nefariè vivunt.

Larenia. | Vide fuprà v. 36.

Quid non facient alsi. | Si tu Judex & Cenfo mollitiem præfers, quid alii non audebunt? A molles qua fronte mollis ipfe damnabis.

66. Multitia. | Veftes bombycinas, subtile pellucidas, quibus nec defendi corpus aut pudo possit, ut ait Seneca de Benef. 7. Nec pudo has vestes usurpare etiam viros, levitatem propter æstivam; in tantum à lorica gerenda disce sère mores, ut oneri sint etiam vestes, inqui Plin. lib. 11. 6ap. 23.

Cretice

Cretice? Et hanc vestem populo mirante perores In Proculas, & Pollineas ? Est mœcha Fabulla, Damnetur si vis, etiam Carfinia. Talem Non fumer damnata togam. Sed Julius ardet, 70 Æstuo. Nudus agas; minus est infania turpis. En habitum, quo te leges ac jura ferentem Vulneribus crudis populus modò victor, & illud Montanum positis audiret vulgus aratris. Quid? Non proclames, in corpore Judicis ista 75 Si videas? Quæro an deceant multitia testem. Acer, & indomitus, libertatisque magister Cretice pelluces. DEDIT hanc contagio labem, Et dabit in plures : ticut grex totus in agris

O Cretice, induis ferica, & adversus Proculas, ac Pollineas dicis, plebe veftimentum iftud admirante? Fabulla eft adultera: condemnetur quoque, si luber. Carfinia. Certe condemnata non indust ejusmods togam. At Julius incalescit : effervesco. Nudus incede. Stultisia est minus in-famis. Ecce vestem, in qua te leges & jus portantem auscultaret populus nuper victor, recentibus plagis, at que plebs ift a montana, dimifo vomere. Ecquid non exclames, si aspicias illa in corpore Judicis? Rogo utrum serica testi conveniant. O Cretice trans appares vehemens, ac invictus, & libertatis auctor. Contagium immist iftam maculam, & in plures sparget : quemadmodum

grex integer ANNOTATIONES.

67. Cretice. O critice, o Judex severe, instar Faci, Minois, Rhadamanti, in Creta pridem, & nunc apud Inferos Judicum, ut aiunt. Porrò fuir Julius Creticus sub Cæsaribus illustrium caufarum Actor, tefte vet. Schol.

Et hanc vestem popule mirante, pereres. | Sic Horrenfius clarus ille Orator ob nimiam habitas munditiem probris ja Satus, & ludibrio exceptus, atque faltatriculæ nomine Dionysia appellatus fuisse dicitur. Gell. lib. 1. cap. 5.

68. Proculas & Pollineas. | Impudicas mulieres. 69. Fabulla, Carfinia. | Nomina mulierum impudicarum, quarum hæc illå videtur indicari & induci velut turpior, ac nequior.

Talem. | Ita pellucentem, ac tenui substamine,

ut eft illa tua, ô Cretice.

ol-

nis

fic.

and ata tia

70. Damnata. | Mulier adulterii convicta, virilem togam induta cogebatur prodire in publicum, atque sui flagitii pudorem & pænam ferre. Auctores funt Acron, & Porphyrio in Horat. Hinc iple Flaccus lib. 1. Serm. 2.

Quid inter Est in matrona, ancilla peccesue togata.

Tgam. | Toga virorum erat, Stola mulierum. Hinc Tullius in Anton. Sumpfifti virilem togam,

quam statim mulietrem stolam reddidisti. Sed Julius ardet. | Respondet & excusat se Creticus; at ego nonnisi propter æstum, & gravem Julii menfis, & Caniculæ ardorem, illa multitia levioresque togas affumo.

71. Nudus agas. Reponit Juvenalis, quod fi ita eft, & graviorem æftate nequeas veftem ferre, profecto satius est ut nudus, & fine ullo in-

tegumento procedas, agas, perores. Minus eft insania turpis. | Quamvis enim ita nudum te infanum existiment, minor erit infamia, quam fi mollis & flagitiofus per veftes illas fericas videare. Legunt quidam, infamia,

pari fenfu. Ucrobique amara est ironia & permissio.

72. En habitum quo, &c. | Ironice admodum. En te fic vertibus pellucentem, velut alterum Quintium Cincinnatum, audient Romani quafi Legislacorem, & Imperii vindicem.

73. Crudis. | Vel recentibus, vel crudelibus & fævis. Non incruenta pugna victoriam ade-

74. Montanum vulgus. | Quod montes & agros incolit, & in urbem confluere folet, ad triumphi pompam frectandam, aut ad leges quæ promulgantur, excipiendas.

P fitis aratris. | Relicto opere rustico cupide

accurrer.

Audiret. | Te mollem & effæminatum ille asper & induratus militia & labore populus auscultaret.

75. Quid? Non preclames. | Ut supra, Quis Cœlum terris non misceat, exclamando, O Cœlum! &c.

In corpore Judicis ista si videas. | Si indutum fericis Judicem aspexeris.

76. Quaro an deceant multitia testem. | An igitur in teste, qui inferior Judice est, tolerabis pellucentem togam, & bombycina vestimenta, quæ in ipso Judice non feras?

77. Acer & indomitus, &c. | Per fa: cafmum & fübsannationem crebram exagitat mollem Creticum Juvenales: scilicet in isto habitu vindex libertatis omnino videris, inquit.

78. Pelluces. Ut per togam fericam & fubrilem perspiciuntur membra tua, fic & animus tuus virilis apparet elucet que. Ironicé.

Dedit hanc contagio labere. | Eheu luem hanc mollitiem nempe afflavit tibi & affricuit mollium confuetudo: & tu illam in alios transmittes.

prurigine; & racemus ab alio racemo vijus lividum colorem contrabit. Quidpiam illa vefe turpius aliquando perpetrabis. Nullus subito fædissimus evafit. Senfim te admittent qui in adibus longas tanias accipiunt temporibis, ac tota cervice torques aptant : & Benam Deam conciliant ventre suis mollicula, atque patera capaci. At perverso ritu longe pulsa mulier januam non ingreditur Ara Dea unis eft aperta mascufana. Illic nulla tibicina cornis infonat.

perit unius scabie atque sues Unius scabie cadit, & porrigine porci; Uvaque conspecta livorem ducit ab uva. Fædius hoc aliquid quandoque audebis amictu. NEMO repente fuit turpissimus. Accipient te Paulatim qui longa domi redimicula fumunt Frontibus, & toto posuêre monilia collo, Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ, Et magno cratere Deam : sed more finistro Exagitata procul non intrat fæmina limen. Solis ara Deæ maribus patet: ite profanæ, Clamatur: nullo gemit hîc tibicina cornu. lis. Voc ferantur: abscedite pro- Talia fecreta coluerunt Orgia teda

ANNOTATIONES.

80. Scabie. Trita similitudo. Cornelius Celsus de Scabie. Purier est, inquit, cutis rubicunda, e qua pustula oriuntur quadam humidiores, quadam sicciores, exeunte ex aliquibus fanie. Oc.

Parrigine. | Morbus est porcorum fimul & hominum, quo squamæ veluti quædam inter pilos exurgunt, interdum madentes, alias ficcæ, ut

habet idem Celfus.

81. Vvaque conspecta livorem ducit ab uva. Sicut etiam uva corrupta proximam uvam corrumpit ex contactu. Aliter explicat Hadrian. Tarneb. lib. 15. cap. 17. vultque Poëtam loqui ex opinione vulgi existimantis, mantrescente & livescente una uva, aliam vicinam ex amulatione quadam statim livetcere. Favet vet. Schol. dicens: Hoc è Proverbio sumitur: Vva uvam vidende varia fit.

82. Fædus hoc aliquid, &c. | Hæc vestium molliries ad aliquid pejus te deducet, nimirum

ad infandas libidines.

\$3. Nemo repente fuit turpifimus | Gradus

funt virtutum fic & vitiorum.

Accipient te. | Suum in confortium te affiment impuri myfte, quorum instituit Collegium Domitianus ad Quinquatria Minervæ quotannis in Albano celebranda: ex Sueton. Domit. cap. 47 Horum lasciviam hic à Poeta potissimum reprehendi nonnulli contendunt.

84. Longa redimicula. | Redimiculum, muliebris capitis ornamentum; fasciolæ seu tæniæ à mitra dependentes. Tull. Verr. 5. hac civitas mulieri redimiculum præbeat. Vide Virgil. Æ-

neid. 9.

Et tunica manicas, & babent redimicula mitra.

Domi sumunt. | Hinc patet non publica sed privata fuiffe conventicula hominum impurorum & mollium, qui muliebriter ornati easdem inter

se libidines & spurcitias committant, quas sole bant mulieres in Sacris Bonæ Deæ.

Ce

Ille

Ot

At

Re

Co

Et

Ille

9

Gun d i

pert nis.

n I

no.9

Licis

geb

iqui iti. itul Ath

ute

bi

ici

eni

5 8

ifo

en

fpe (pe

re

dul

tal

anı

UOC

T

ibit

9

ho

huli

uxé

86. Atque Bonam tenera, &c. | Describit ritus à fœminis servari solitos in Sacris illin nocturnis.

Bonam Deam. | Seu Maiam, seu Proserpinam, Opem, &c. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap.

Abdomine Porca. Porca fumen opimum Antiqui abdomen vocabant, inquit Plinius lib. 11. cap. 37. Porrò quid propriè abdemen describit Corn. Cels. lib. 4. cap. 1. Issa, inquit, ilia inter coxas & pubem posita sunt, a quibus abdomen sur-Sum ad pracordia pervenit.

87. Cratere. | In Sacris vinum fundebatur. Virgil. passim. Ameid. 5.

- Vina liquentia fundam. Vide Sar. 12. v. 8. & ibid. Annot.

More fmiltro. | Contrario prorfus ac inverso, Nam Bonæ Deæ solæ sæminæ sacrificabant, at hic feli viri admittunter.

89. Maribus | Et quidem effæminatis.

Ite profana. | Sicut in mulierum Sacris è contrà : Procul ite profani. Propriè hîc, quafi porrò à fano effe, ite, discedite.

90. Tibicina cornu. | Varia instrumenta, tuba,

cornu, tibia in Sacris adhibeBantur.

91. Talia fecreta celuerunt, &c. | Que ab illis mollibus & effeminatis viris patrantur Roma flagitia in fictis Bonæ Deæ Sacris, talia funt, qualia exercebantur in Cotyttiis apud Athenientes.

Orgia. | Bacchi Sacra, fic dicta ab cogni furare. Vide quæ de Bacchanalibus dixi initio hujus Sa-

Secreta. Mystica; nisi potius nocturnas & clandestinas libidines Sacrorum illorum notat.

Teda. | Vide Satyr. 1. v. 155. seu Plin. lib. 16. cap. 10.

Cecropiam

Cecropiam foliti Baptæ lassare Cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu; pingitque trementes
Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet
Cærulea indutus scutulata, aut galbana rasa;
Et per Junonem domini jurante ministro.
Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,

Bapta affueti fatigare Cotytto Cecropiam celebrant ejufmodi Orgia, arcanâ face. Hic acu incurvâ supercilium extendit bumidâ tindium fuligine, ac pingit tremulos erigens oculos. Iste potat Priapo è vitro; É reticulum inauratum replet denfis capillis, vestius distintà, vel galbano raso; atque famu-

lo jurante per Junonem beri fui. Ifte velut exuvias

ANNOTATIONES.

92. Cecropiam. A Cecrope primo Athenienfom Rege denominatur face id omne quod id Athenas atque universam Atocam regionem pertinet.

Corpto. | Accenfat, Græe, quartæ Declinarionis. Es fuit faltatrix (porcifima, post mortem in Impudentiæ Deam confectata Athenis, & nocturnis Sacris o uni libidinum genere plenis tulta.

le.

lis

n,

p.

n•

110

er

.1

1-

è

3,

19

æ

Laffare. | Ea nempè Sacra faltationibus impulicis ad fatietatem ufque & laffitudinem peragebantur

Bapta. | ১πο το βάπθευ, lavare, dicti: quia qua calidi tingebatur illis Sacris Corytrûs inititi. Politian. Mifcell. cap. 10. Potrò. Baptæ; itulus Comœdiæ Eupolidis Poëæ, in qua viros Athenis ad imitationem fœminatum faltantes inducit & pfaltriam laffantes. Vet. Schol. Cùm utem Baptarum lafciviam Eupolis proferipfiffet, billis in mare præcipitatus & fubmerfus fuiffe licius.

93. Ille supercilium, &c. | Quidam ex illis enigrant supercilia: nam color niger in ocus & crinibus olim laudabatur, teste Horatio ad isones.

Spectandum nigris oculis nigroque capillo. tenophon in Pædia Cyri air à quibusdam ocuprum palpebras fuco pingi, & fic decorem in spectu contrahi. S. Cyprianus de Habitu Virgium, docuerunt oculos circumducto nigrore fuare, genas mendacio ruboris inficere, & mutare dulterinis coloribus crinem.

64. Obliqua acm. | Acu crinali, vel calamistro,

Pingitque. | Supercilia , & oculorum pilos. anta est decoris affectatio, ut tingantur oculi uoque, inquit Plinius.

Trementes attollens oculos. | Timentes lædi adibito fuco.

95. Vitreo bibit ille Priapo. Alius bibit in scyho vitreo obscanæ figuræ, more impudicarum
sulierum. Plin, in Proæmio libri 33. Artem
uxère, inquit, vitiorum irritamenta: in poculis
bidines calare juvit, ac per obscanitates bibere.
t alibi, vina ex libidine hauriuntur.

Priapa. | Is Liberi patris ac Venevis filius, quem velut hortorum Deum olim coluerunt. De eo plura dicere vetat pudor.

96. Reticulumque comis. Muliebris ornamentum capitis adhibet, reticulo aureo comam colligi ac religat. Plinius lib. 12. cap. 14. fic habett Persona adjicitur capiti, densance reticu-

97. Carulea indutus. | Subauditur, vestimenta. Scutuleta. | Orbiculis notata. Plinius lib. 8. cap. 43. Purimis liciis texere, quæ polymita appellant, Alexandria inflituit, scutulis dividere, Gallia.

Galbana. A colore floris Galbani, Galbana di la funt vestimenta muliebria galbanei coloris, qui sublucidus & subalbus est cum pallore. Hinc Martialis lib. 1. Epigram. 97. esteminatum notans, galbanos bates mores, inquit. De Galbano Plinius pluribus locis lib. 12. cap. 25. Dat & galbanum Syria, è ferula ejusdem nominis, resinae modo. Salmasius, aliique legunt, Galbina, id est, viridis coloris.

Rafa. | Non villofa, pilos non habentia. Plin. lib. 8. cap. 48. mox citat. Togas rafas Divi Augusti novissimis remporibus coepisse, scribit F-nestella.

98. Es per Junonem. | Non domino tantum, sed etiam ministro jurante, &c.

Per Junonem jurant. | Hæ: omnia muliebriter. Nam folæ mulieres per Junonem jurabant; viri per Jovem, per Herculem. Vide Plin. lib. 2. cap. 7. Servi illi jurant quemedo folebant ancilla Neronis, iffi adulantes, per Junonem tuam, inquit Vetus Schol.

99. Ille tenet speculum. | Ad quod se comat, instar mulierum.

Gestamen Othonis. | Quo utebatur Otho Imperator. Sueton. cap. 12. Tanto, inquit, Othonis animo nequaquam corpus aut babitus competiis munditiaram fuit pene muliebrium. Quin & faciem quotidie rasitare, ac pane madido linera consuetum, idque à prima lanugine, ne barbatus unquam esset.

quo is sese aspiciebat armis in-dutum, quando samjam levare hiftoria, feculum civilus belli

Actoris Arunci gestat Specu Actoris Arunci spolium, quo se ille videbat 100 Armatum, cum jam tolli vexilla juberet. Res memoranda novis annalibus, atque recenti figna imperabat. Res celebranda Historia, speculum civilis sarcina belli. monumentus recentibus ac nova Nimirum fummi ducis est occidere Galbam, Sarcina. Nempe magni impera- Et curare cutem summi constantia civis. IO teris est Galbaminterficere, atq; Bebriaci in campo spolium affectare palati, magni civis fortitudo pellem ex- Et pressum in faciem digitis extendere panem, agro Bebriacensi, atque compres. Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe, fum digitis panem in vultum porrigere? Qued neg; Semiramis pharetram gerens in regione Affyriorum feet

ANNOTATIONES.

100. Afforis Arunci Spelium. | Ironice locum hunc inferit ex Æneide 12. fenfus eft, Isque tam gloriatur Speculo ab Othone accepto, quam Turnus prærepta Actori Arunco ingenti sua hasta, apud Virgilium.

Que se ille videbat armatum. In que se armatum contemplabatur perperam & infulse O ho discrimini vitæ sese mox objecturus in pugna.

101. Telle vexilla juberet. Ad committendum

prælium.

102. Annalibus. | Hoc hibent Annales fuprà historiam, quod per annos digestas res contine-

ant. Gell. lib. 5. cap. 18.

103. Speculum civilis sarcina telli. | Sarcasticé. Res, inquit, nova: inter instrumenta belli, Otho speculum gestat, muliebriter sese exornans in ipfis caffris, quando cum Vitellio de Imperio dirricat, ab eo mox profligandus. Corn. Tacit. Nec deerant, inquit, qui ambitione Stolida luxuriofos apparatus conviviorum, & irritamenta libidinum, ficut instrumenta belli mercarentur.

104. Summi ducis. Othonis, qui Galbam Imperii mense septimo, in medio urbis Roma foro obtruncavit. Ipfe verò Otho manu proprià occubuit apud Brixellum, elade fuorum per Vitellianos audità, tertio Regni sui mense. Euseb.

Sueton. Corn. Tacir. Hiftor. lib 2

105. Et curare cutem. | Muliebri solicitudine

decorem procurare.

Summi constantia civis. | Ejusdem scil. Othonis, qui & muliebriter munditiem amabat, & virtutes pariter civiles & Imperatorias nihilominus exercebat ; ut fuprà ex Sueton. & Corn. Tacit. Hift. 1. sed non erat Othonis mollis, & corpori similis animus. Quod sane mirandum juxtà ac satyrico sale dignum judicat Juvenalis

106. Betriaci in campe. | Ubi Otho profligatus a Vitellianis. Opridum eft Cremonam inter & Veronam, in Ducatu Mantuano, quod aliis Bebriacum, aliis, Bedriacum, Betriacum, Bretiacum, Metriacum. Bebriacenfium bellorum civilium meminit Plinius lib. 10. cap. 49. Bedriacum au-

tem appellat Tacitus Hift. lib. 2.

Palati. | Id eft, Imperii Romani, cujus pacifi-

cum regimen spondebat fibi Otho victis hostibu Vitellio cum suis, immemor à se illatæ non it pridem Galbæ necis; fuæ verò luxuriæ fempe memor, & affectati decoris stolide tenax.

F

ŀ

S

0

(

(

0

S C

CU

E

te

tr

m

fe

ill

du

ep

m

nis

loc

Sa Sic

Rh

ub

Phi

tie

àI

ac (

hel

&

effe

illi

107. Et pressum in faciem, &c. | Super gen ac faciem extendere micam panis alinino lad madidi, ad nitorem cuti procurandum. loco fuprà citato. Plin. lib. 11. cap. 41. ait, la afininum conferre aliquid candori in cute mulio rum. Unde Poppæa Neronis uxor fœtas fecun afinas quingentas quocunque trahere folebat, e lacte corpus totum macerans, extendi etiam cu tem credens. Et lib. 28. cap. 12. Cutem in faci erugari sc tenerescere, & candorem custodire la cte alinino putant, &c.

108. Quod nec in Affrio, &c. | Quod quiden illæ mulieres bellatrices & luxuriofæ, Semirami & Cleopatra, non fecerunt in bello: quibus pro inde Otho mollior & efformination extitit.

Affyria Regio majoris Afiz Media Armenis, & Mesopotamiæ contermina. Ptolem Syriz pars, Plin lib. 5. c. 12. At Strabo long ampliores Affyriæ fines affignat, 1. 6. filio Sem denominatam ait Ifid. Erym. & S Au 1. 15. de Civit. Dei. Affyriorum inclyta fub Ba Babylonis conditore coepit Monarchia omniu prima, anno post orbem constitutum ferè b millefimo, floruitque per fæcula circirer quinde cim; posteà verò ad Persas migravit sub Cyra

Semiramis. Uxor Nini Affyriorum Regis for tis & bellicofa, unde pharetratam vocat. Ha Imperium propagavit, ac Babylonem amplific sit ornavitque; pro filio diu regnavit, ab eo ta dem sublaca est, quòd ejus concubitum concupiste Val. Max. l. 9. c. 3. de ea sic habet: Semiram Affriorum Regina, cum ei circa cultum cap o cupata nuntiatum effet Babylonem defeciffe, alta parte crinium adhuc foluta, protinus ad eam expe nandam cucurrit, nec prim decirem capillorum ordinem, quam tantam urbem in potestatem sua redegit. Quocirca statua ejus Babylone possua illo habitu, quo ad ultimem exigendam celerita racipiti tetendit. De ea etiam fuse Justinus, El sebius, Diodorus Siculus lib. 3.

Moeta

ANNOTATIONES.

Mæsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina. Hîc nullus verbis pudor, aut reverentia menfæ, 110 Hîc turpis Cybeles, & fractâ voce loquendi Libertas, & crine senex fanaticus albo Sacrorum Antiftes, rarum ac memorabile magni Gutturis exemplum, conducendusque magister. Quid tamen expectant, Phrygio quos tempo erat jam More supervacuam cultris abscindere carnem? 116 Quadringenta dedit Gracchus sestertia, dotem Cornicini; five hic recto cantaverat ære. Signatæ tabulæ; dictum, feliciter; ingens Cona fedet ; gremio jacuit nova nupta mariti. 120 is cecimerat pre directo. Obfignate funt tabula. Acclamatum eft ; fausté. Laura dapes apposta : denique recens nupta quievit in fine

neque Cleopatra in Affiaca na vi triftis. Illic verecundia nulla in fermonibus, vel menfa observantia Illic Cybela fads, atq; enervatà voce dicendi libertas: ac vetulus furens cano capillo eft Sacrirum prases, non vuigare & dignum memoria exemplum ingentie gula, & praceptor accerfendus. Attamen ecquid morantur illi, quos jam tempus aderat amputare gladiolo carnem Superfluam, Phrygio vitu ? Gracchus sestertia quadringenta in dotem donavit corns canenti Ses

109. Masta nec Adiaca. | Nec Cleopatra Agypti Regina, mæsta quod ab Augusto victa cum Antonio navali prælio fuiffet, ad Actium Epiri urbem, & cromontorium, arque fibi mortem admotis afridibus parans, ne duceretur in triumpho. Hanc eleganti admodum forma primò adamavit Julius Cæfar, post M. Antonius eam deperiir, ac fugientem in Ægyptum confecutus ibi fefe interemit. Plutarchus.

110. Hic nullus verbis puder. | Apud Albanos illos Sace: dotes Flaviales, de quibus suprà, nulla moderatio luxuriae; impudicitiæ aut gulæ mo-

dus mullus.

conjugis.

Aut reverentia mensa. | Nimiis enim indulgent epulis; adeò ut ex proverbio. Albanæ dapes & mensæ pro lautis & abundantibus ponantur.

111. Hic turpis Cybeles. | Turpis etiam fermonis libertas inter illos viget: obiccena quævis loquuntur, qualia usurpant & cantant Cybelæ Sacerdores in ejus Sacris arque ludis. Diodorus Siculus lib. 4. cap. 5. Ovid. Faft. 4.

Cybeles | Hee aliis nominibus vocatur Ops, Rhea, Vesta, Magna Mater, Berecomthia, Dindy mene: Cybele verò, à Cybelo monte Phrygiz, ubi instituta putantur illius Sacra: Hinc & Dea

Phrygia nuncupatur.

distributed of the state of the

Fratta voce. | Lasciva, effeminata, ad molli-

tiem enervata & frada.

112. Fanaticus. | Quali facro furore percitus, à Furiis exagitatus, Entheus.

113. Sacrorum Antistes. | Sacris illis infandis

ac ceremoniis futilibus præsidet.

114. Gutturis exemplum. | Ob voracitatem & helluationis prodigium.

Conducendusque magister. | Quasi insignis gulæ & obscænitatis præceptor, advocari dignus & pretio conduci, fi abeffet, aut sorte ductus non effet, ex more.

115. Quid tamen expectant. | Verum fi ita iki Sacra Cybeles, ejufque impuros mystas «mulantur in obscænita ibus & helluationibus, quin etiam pergunt, & ipfi fibi virilia abscindunt, eorum ad inftar?

Phrygio more. | Ut faciunt Sacerdotes Dese Phrygiæ, qui leiplos caltrant, exemplo Atys pueri Cybele dilecti. Diodor. Sic. 1. 4. c. 5.

Ques tempus erat jam. | Ques pridem oportebat amputaffe fibi pariter eam carnem, quâ viri funt, ipsis inutilem muliebria sectantibus.

116. Cultris. | More Judzorum in circumcifione præputii, lapideis cultris, testa Samia; quod & prior fecit Atys.

117. Quadringenta sestertia. | Equestrem cen-fum, decem millia coronatorum. Vide Sat. 1. v. 92. item v. 106.

Gracelus. | Vel nobilis quiliber, vel unus è Grac horum familia. Vide fuprà v. 24.

Dedit dotem. | Quafi uxor fiam dotem viro portat.

118. Cornicini, five hic recto, &c. | Cuidam canenti vel ære curvo, id est, cornu ; vel recto ære, id eft, tuba: cornicini vel tubicini. Ovid. Metamorph.

Non tuba directi, non aris cornus flexi.

119. Signata tabula. | Matrimoni cabulæ, instrumentum, contractus, confecta & subfignara

Dictum, feliciter. | Faustæ precationes adhibitæ ex Majorum instituto, quod felix, faustum, ac fortunatum sit: vel, hæ nuptiæ feliciter ac bene cedant vertantque.

Ingens Cana sedet. | Nuptiale convivium paratum & appositum est: vel, frequentes assederunt ad epulum nuptiarum. Lipfius Epiftolic. quæft. lib. 4. epift. 25. separat vocem, seder, & legit, Ingens Cana : fed & gremio jacuit, &c.

120. Gremio jacuit nova nupta mariti. | Grac-chus traditus eft Corticini, ficut Sporus Neroni,

de quo ante.

an baruspice ? Nimirum abborreres, o crederes graviera predigia, fi fæmina pareret vi'uneret? En segmenta, veftesque lungas, atque flammeum accipit is, qui retinaculo fecreto vaparens civitatis, unde fcelus tan:

o optimates, exemusore censore, O proceres, Censore opus est, an haruspice nobis? Scilicet horreres, majoráque monstra putares, Si mulier vitulum, vel fi bos ederet agnum? hum; aut si vacca agnum gig. Segmenta, & longos habitus, & flamea sumit, Arcano qui facra ferens nutantia loro Sudavit clypeis ancilibus. O pater urbis, cillantia portans sacra sudorem Unde nefas tantum Latiis pastoribus? Unde emifit, sub ancilibre scuris. O Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes? nefandum pasteribus Latinis? Traditur ecce viro clarus genete, atque opibus vir: O Mars unde urtica illa affricust tuos posteros ? En viro datur vir illustris & divitis:

ANNOTATIONES.

121. Process. | Vocem hanc explicavimus in Perfio.

Cenfore opus eft, an haruspice. | Cenfore, qui mores iftos corrigat; an haruspice, qui hæc libidinis portenta, & Celerum prodigia expiet. De Prodigiorum expiatione & procuratione Tit. Liv. paffim.

Haruspice. | Hoftia ab hara, seu stabulo dicitur Haruga, hinc Haruspex dictus qui inspicit hostiarum exta, atque inde Deorum voluntatem a

& futura rimatur. Satyr. 6.

- Comarenus Haruspex Pectora pullorum rimatur, & exta catelli. Majora monstra. | Quam cum viro vir nuprui

124. Segmenta. | Alii explicant monilia, cum Servio: alii fimbrias & fasciolas aureas vestis extremitati ornatus gratia affutas. Alii dicunt fegmenta poni pro segmentatis vestibus pretiosis quæ vermiculato opere compositæ erant è bracteolis aureis aut argenteis, item è purpuræ fegmen tis. Valer. Max. lib. 5. cap. 2. n. 1. refert Ma tronis permiffum uti purpurea vefte, ac aureis segmentis. Ovid 3. de Arte,

Quid de vefte loquar? Nin jam fegmenta re-

Nec qua de Tyrio murice lana rubet.

Longos habitus. | Vittatas vestes, quibus ope-

ciuntur (ponfæ, inquit Vetus Schol.

Flamea. | Velamen erat rubei, aut lutei potiùs coloris, quo novæ nuptæ folebant ob egi; Dictum verò flameum, inquit Festus, quod eo af. fidue utebatur Flaminica, id eft, Flaminis uxor cui non licebat facere divortium : unde boni ominis causa mibentes flameo velantur. Plin. lib. 21. cap. 8. Lutei video, inquit, bonorem antiquissi. mum in nuptialibus flameis totum fæminis conceffum. Martial. lib. 11. Epigram. 79.

Flamea texuntur sponsa. Vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 5.

125. Arcano qui sacra ferens, &c. | Ille iple Gracchus muliebres & nupriales fumit veftes, qui Salius fuit, & Martis Sacerdos, Hunc ab adjundis Poeta describit & notat,

Sacra ferens nutantia. | Subfilientia ad motum Saliorum ancilia. Nempe fub Numa Pompilio refertur è cœlo scurum Romæ cecidisse, responfumque ab harufpicibus ibi fore orbis Imperiom, uhi illud fervaretur. Itaque Numa undecim ala illi fimilia prosfus justit fabricari, quibus immistum nec internosci, nec subripi facile posset: duodecim quoque Sacerdores instituir, qui solemni ritu per urbem tripudiantes & canentes illa duodecim ancilia scuta cirumserrent; unde Sali dichi fune à faliendo. Illa verò in Templo Martis custodiri imperavit. Tit Liv. lib. 1. cap. 20. Horat. lib. 2. Epift. t. V. 86.

Jam Saliare Numa carmen, &c. Vide Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 26.

Arcano loro. | Loro intus innexo suspensa seuta Saliorum collo portabantur. Hinc dicit, arcano, vel potius quia, ut di tum eft, cœleste scurum cum aliis confusum haud dignoscebatur.

126. Sudavit. | E corporis agitatione & fal-

Clypeis ancilibus. | Ancile di tum, quia ab omni parte recifum ac rotundum erat. Hæc eleganter Ovidius describit Fast. 3.

Quis mihi nunc dicet, quare calestia Martin Arma ferant Salii, Oc.

Pater urbis. | Mars, è quo Rheaque Sylvia nati Remus & Romulus urbis Romæ conditores.

127. Lattis pastoribus. | Hominibus simplicibus & innocuis, quales primi urbis incolæ.

Unde hac tetigit, &c. | Militize laboribus & ærumnis duratos cur luxuria nunc invadit ac enervat?

128. Gradive. | Vel à gradiendo Mars ita vocatus; vel à xeud elen, haftam vibrare. Alii vocem deducunt à Thracibus, apud quos velut bellicofiffimos Poetæ Martis sedem locant: fortem fignificari aiunt co vocabulo.

Urtica. Herba est notissimæ mordacitatis:

hic fignificat pruritum libidinis.

129. Traditur ecce, &c. | Gracchus Tubicini ut suprà: vel Neronem perstringit Doriphoro liberto nubentem, & è contrà ducentem sporum. Ex Sueton, Ner. cap. 29.

Nec

1

Ī

719

œ

œ

rec

ne

eti

cra

inq

Ter

Qui

nun

ran

Epig

Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas, 130 | neque cossidem commoves, neque burnum basta percutis, neque Nec quereris patri. Vade ergo, & cede severi Jugeribus campi, quem negligis. Officium cras Primo sole mihi peragendum in valle Quirini. Quæ causa officii? Quid quæris? Nubit amicus, Nec multos adhiber. Liceat modò vivere; fient, Fient ista palàm, cupient & in acta referri. Intereà tormentum ingens nubentibus hæret, Quòd nequeunt parere, & partu retinere maritos. Sed melius, quod nil animis in corpora juris Natura indulger. Steriles moriuntur, & illis Turgida non prodeft condita pyxide Lyde; Nec prodeft agili palmas præbere Luperco.

expoftulas parents ? Ito igitur, ac defere jugera agri aufteri, quem non curas. Craftina die, diluculo praftandum mibi eft ob-Sequium in Quirini valle. Qua nam obsequii ratio ? Quid percontaris? Nubit familiaris meus: neque plures advocat. Hea si detur vitam producere: bac agentur, agentur publice; atq; optabunt in commentariis scribi. Interim magna poena seguitur nubentes, qued non possunt par-turire, ac fatta conjuges servare. At prastat ut natura potestatis nihil dederit mentibus in corpo-

rs. E vita discedunt sine partu, neque iftis proficit crassa Lyde medicate vasculo, neque juvat manus porrigere Luperco celeri.

ANNOTATIONES.

130. Nec galeam quaffas, &c. | Neque ulla præbes indignationis argumenta, nec istam coerces licentiam improbitatis.

131. Patri. | Apud Jovem, cujus ac Junonis filius es : qui Deorum fummus fcelera ifta vindicet, ac degeneres à te tuaque virtute in ordinem

redigat Cede severi jugeribus campi. Si Romanos ita negligis, eorumque virturem trangi finis, ergo etiam cede campo Martio, quem Tarquiniorum ente agrum urbem inter ac Tiberim tibi confecrarunt. Liv. lib. 2. cap. 5:

Severi. In quo judiciorum armorumque seve-

titas ac labor exercentur & vigent.

im lio

un-

lia

mi et:

m-

1112

ali

TIS

0.

uta

20,

m

al-

m-

10-

110

ati

ci-

82

ac

70-

10-

el-

em

is:

ini

one

m.

ec

132. Officium cras. | Dialogus inter colloquenes de prodigiofis istis virorum nupriis. Cras, inquit unus, officium amico præftiturus fum.

133. In valle Quirini. | Ad Quirini seu Romuli Templum, vel porticum, ubi multi negotiorum rausa convenire folebant. Templi meminit Plin. .15.c,29.ubi inter antiquissima fuisse delubra dicit Alex. ab Alex. I. 1. c. 14. Romuli templum in Quirinali omni tempore claufum ait, quafi arcanum fieri vellent, an humo rectus, an inter Deos ranslatus fuerit. De Porticu verò Martial. lib. I I. Epigram. 1. ad Librum (uum.

Vicini pete porticum Quirini , Turbam non habet stissiorem Pompeius, &c.

134. Que causa efficii? | Et quod officii genus ræftare habes amico? rogat alter.

Quid quaris ? Responder ille: Quid enimero id curas ac fcifcitaris amplius?

Nubit amicus. | Velut axor matrimonium init. 135. Nec multos adhibet. | Paucos teftes vocat, oque ex intimis familiaribus; ne evulgari con-ingat rem lege Scantinis vetitam,

Lictat modo vivere, fent, Ocal Si paulo diu-

tius vita est incolumis, videbimus hac scelerum monstra palàm exerceri, fine metu ac pudore : eò tandem erumpet impudentia.

136. In atta referri. In Annales, in Commentarios publicos, ut facti memoria ad pesteros

transeat.

137. Nubentibus. Efficeminatis ille maribus. 138. Partu retinere maritos. | Fastidientes allquando tenere ac fibi conservare. Sunt enim

liberi maximum conjugii vinculum, & amoris pignus perpetui : & fterilitas uxorum etiam repudii fæpe fuit caufa. Claudianus,

Formina cum fenuit retines connubia partus Uxorifque decus matris reverentia penfat.

139. Sed melius, quod, &c. | Melius tamen eft, quod ifti molles poenam ferunt, nec pro arbitrio naturam fuam muliebri poffunt mutare & parere.

141. Condita ppeide. Preis vas è buro, in quo medicamina foecunditatem conferencia repo-

nantur apud iftam Lyden:

Lyde | Unguentaria quedam jactans (e medi-camentis auferre fterilitatem. Turneb. 1.15. c. 17. Porrò Lydiz mulieres craffe fuiffe dicuntur. Alii nescio quid comminiscuntur de Arachne Lydia. aiuntq; sterilitatem emendari, fi mulier inclusam pyxide araneam in finu portarit.

142. Palmas prabere Luperco. Luperci Pance Sacerdotes menfe Februario in Lupercalibus per urbem discurrebant, credebanturque sterilibus fœcunditatem afferre, & partum adjuvare gravidarum, obvias percutiendo seu ferula, seu hircina pelle: discurrentibus igitur mulieres occurrebane ac verberibus seu palmas, seu uteros offerebent. Hinc Ovid. Faft. 2.

Nupta quid expettas? Non in pollentibus limb s. Nec prece, nec magico carmine mater eris. Excipe facunda patienter verbera destra y

am focer optatum nemen habebit avi. Vicit Illud etiam portentum trans-gressa est fuscina Gracchi tunica induti, atque gladiator, qui mediam arenam fugiendo cir-Marcellis, & posteris Catuli ac Pauli, & Fabiis & cundis spe-Statoribus ad podium ; quamvis dis tum retia injecit. Exiftere quesdam Manes, & Imperium sub terra,

Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi. Lustravitque fugâ mediam gladiator arenam Et Capitolinis generofior, & Marcellis, cuivit, fortier & Capitolinis, & Et Catulis, Paulisque minoribus, & Fabiis, & Omnibus ad podium spectantibus: his licet ipsum Admoveas, cujus tunc munere retia misit. illis adjungas eum cujus in lu- Esse aliquos Manes, & subterranea regna,

ANNOTATIONES.

143. Vicit & boc monstrum, &c. | Monstrofis illis marium nuptiis pejus aliquid videre eft Romæ, scilicet Nobiles qui arena se polluunt, & plebeiis imò indignis exercitationibus. scelera ista portentosa quidem sunt, sed occulta; at publice exercentur infames isti ludi, & hoc exempli pejoris & gravioris periculi: Quod à Nerone quidem Romani Imperii monstro ac portento profluxit. Is enim amavit edere ludos omnis generis, ac inter alios gladiatorium munus. Suetonius cap. 12. & alibi. Sub Vitellio prohibitum fuit, ne Romani Equites ludo & arena polluerentur. Cornel. Tacit. Domitianus quidem nullum coëgit ad pugnandum in arena, sed multi sub Nerone pridem his pugnis assueti sponte in arenam descendebant. Quod hic damnat Juvenalis, & Satyr. 8. v. 200.

Tunicati. | Gladiatores induti fimplici tunica decertabant, quo effent expeditiores. Vide Saryr.

8. V. 207.

Enscina. | Tridens; telum quo barur Retiarius. Fuscina Gracchi. | Gracchus, vel quilibet alius è Patriciis ac Nobilibus, armatus reti ac fuscina more Gladiatorum, ae tunica leviter obtectus, & in arena depugnans cum fordidis & infimis. In ampitheatro nempe componebantur Gladiatorum paria: alter Mirmillo dicebatur ac fecutor; habebatque pro armis, gladium, clypeum, galeam: alter Retiarius reti ac fuscina armatus, reti quidem involvere caput Mirmillonis conabatur, ac fuscina captare, humique affligere: Quod pugnæ genus fertur inventum à Pittaco uno è feptem Græciæ Sapientibus.

144. Luftravitque fuga, &c. | Declinans Mirmillonem infestà culpide appetentem. Vel incelligit Gracehum non Retiarium tantum egiffe, fed & Mirmillonem, qui fugam fimulabar ante Retiarium: unde consueverat Retiarius identidem increpare: non te peto, piscem peto, quid me fugis, Galle? Nimirum vertici illius galeæ

inerat piscis effigies.

Gladiator. | Gracchi filius Retiarius fuit, & ad infamiam ufque Gladiator. Vetus Schol.

Arenam. | Aream Ampitheatri Rom. arena Aratam, ne sanguis ibi fusus in Gladiatorio præferrim munere spectantibus horrori effet, fi humi definere ac decurrere cerneretur.

145. Et Capitolinia generosor. | Gracchus, in quam, nemine Romanorum inferior genere, virtute, præftantia, componitur cum Gladiatore, a in arena decertat. Per indignationem hæc ait.

1

S

QT

U

Su

Ш

dur

Mi

Sty Vir

tam lib.

infe

quic

Poe Con

pani

on paln

infe

era

eg

F

Capitolinis. | Manliis, quorum unus defenfo Ca pitolio Capitolini cognomen ac decus invenit,

Tit. Liv. lib. 5.

Marcellis. | Quam illustris Marcellorum famili Romæ fuerit, quorum unus Syracufas expugns vit, quinquies Conful fuit, Annibalem in Itali primus vicit. Vide Plutarchum.

146. Catulis. | Q. Lutatius Catulus primus bellum Punicum glorio è confecit, demerfis au

captis hoftium sexcentis navibus.

Pauliforse. | Paulus Æmilius fortiter in acie di micans Cannenfi clade occubuit. Ejus poster pluribus triumphis nobilitati funt. Plutarch.

Fabiis. Hi numero fex & trecenti ex eaden familia, cum viderent populum detineri Veien tium bello, hoc fibi mandari poposcerunt : ve rum post multas victorias in insidias delapsi om nes fimul intercidêre. Ovid. Faft. lib. 2.

Una dies Fabios ad bellum miserat omnes : Ad bellum miffes perdidit una dies.

147. Ad podium spectantibus. | Quibusvis No bilibus qui ludos spectant è podio Theatri loca ubi primus ordo fubfelliorum; ita ordinam Augusto. Sueton. cap. 44.

Podium. | Projectura quædam eft, ceu proje drum è muro ædificium, à pede dictum est, qui velut pes è pariete sæpius ab ima ædium pan exfirmitur podium, procedit, ac porrigitur. Vid Vitr. | 5. Alex. ab Alex. 1. 5. c. 16.

His licet ipfum admoveas. Ne excepto quide Prætore vel Munerario, qui Gladiatorium muni edit. Neronem forfitan aut Domitianum notat ac Nero quidem in Gladiatorem ipse pugnavit, & cantavit in Scena, citharcedi habitu, & aurig Vetus Schol. fuit.

148. Cujus munere retia mifu. In cujus ludi ac munere Gladiatorio, Retiarium agens, reti immisit, & Mirmillonis caput apprehendere

impedire nifus eft. Vide fupra.

i 49. Esse aliquos Manes. | Quare verò tot scelar im graffantur Romæ? Nimirum, inquit Poeta, qui metus Deorum nullus coercet,& Inferorum suppi cia veluti anilia commenta & fabulæ accipiuntur.

Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras, 150 | & perticam, & ranas atras in Atque una transire vadum tot millia cymba, Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur. Sed tu vera puta. Curius quid fentit, & ambo Scipiadæ? Quid Fabricius, manesq; Camilli? 154 Quid Cremeræ legio, & Cannis consumpta juventus, Tot bellorum animæ? Quoties hinc talis ad illos Umbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur Sulphura cum tedis, & si foret humida laurus. Illuc heu miseri traducimur: arma quidem ultra

fluvio Sigge, ac tot millia flumen tranare una navicula, nego pueruli fidem habent, prater cos qui non adhuc lavant pecunia. At tu crede vera. Quid exiftimat Curius, atque ambo Scipiones? Quid Fabricius, & anima Camille? Quid legio Cremera, ac juvenes ad Cannas cafi, tot anima bellicofa? Quotiescumque iftbine ad eos transit anima ejusmodi scelerata, optarent purga-ri, fi quapiam offerrentur sul-

phura cum tedis, fique adeffet laurus madida. Einen infelices illuc transportamur. Certe arma protulimus

ANNOTATIONES.

Manes. | Vide Perfii Satyr. 5. V. 152.

Subterranea regna. | Ubi digna meritis repen-dunt, & facta quævis dijudicant severi Judices, Minos, Rhadamanthus, Æacus. Vide Sat. 1. V. 9.

150. Contum | Quo Charon impellit cymbam ac transmittir Umbras seu Animas ad alteram Stygis ripam, qua pergunt ad regnum Plutonis. Virgilius,

Iffe ratem conto subigit, &c.

Sign. | Sign, fons in Arcadia nimio frigore ram exitiofus, ur ftatim enecet potantes. Plin. lib. 31. cap. 2. & lib. 2. cap. 103. Vitruv. lib. 8. cap. 3. Poetæ vero fabulantur Paludem effe Inferorum, è qua profluit Cocytus. Virgil. Aneid. 6.

Cocyti stagna alta vides, Stygiamą; paludem. Ranas nigras. | Atrum & nigrum appellatur quidquid Inferorum est. Ranas in palude Styge Poetz locant. Teftis Ariftophanes, in Ranis, Comœdiâ.

151. Vadum. | Cocyti alveum.

No XO

lea

tat

.

Tot millia. | Animarum, que locum non occupant, ut corpora.

152. Nondum are lavantur. | In Thermis nondum lavant; vel, quòd pueri non solvunt alneaticum (eu quadrantem. Vetus 8 hol.

153. Sed tu vera puta. | Licèt improbi, ut celerum conscientiam sublevent, nulla effe apud inferos tornelemant dicant: tu tamen ne dubita era effe illic præmia boni, & malis supplicia. Curius. Vide initio hijus Satyræ. v. 3.

154. Scipiada / Cneius & Publius Scipiones, e quibus Tit. Liv. lib. 23. & feq. Et Virgil.

Duo fulmina belli Scipiadas.

Fabricius. | Hunc laudat Valer. Max. lib. 4. rajorem, censu autem cuique pauperrimo parem icens. Hic Samnitum & Pyrrhi dona sprevit. cler ijus filiæ de publico doratæ, gloriam domefti-qui am viris dumtaxat cum publica pecunia detule-ps unt. Camilli. | Is quinquies dictator fuit, Veios ex-

pugnavit, Gallos bis fregit, tam clarus per omnia, ut alter Romulus diceretur.

155. Cremera legio. | Cremera fluvius Hetrurize, ad quem intercepti, ut dictum eft, infidiis Veientium Fabii tantum non perdiderunt nomen, uno impubere domi relicto. Tit. Liv. lib. 2. cap. 48. & feq. Ovidius Faft. 2.

Ut celeri paffis Cremeram tetigere rapacem.

Legio. | Vide Saryr. 3. v. 132. Cannu. | Ad Cannas vicum Apulia Rom. exercitum, ipsosque Consules Paulum Amilium, & Terentium Varronem, tanta clade affecit Annibal. cæsis quadraginta hominum millibus, & Equitibus Romanis tanto numero, ut annulorum tres modios miserit Carchaginem. Cannarum rudera etiamnum oftenduntur, vulgo, Canna destrutta.

156. Talis umbra. | Quales ante notavimus

infames libidine ac sceleribus.

Ad illos. | Ad viros illos, de quibus mox, tot virturibus infignes, & note castitatis & innocentiæ, jam in Campis Elyfiis degentes, apud Infero:

157. Cuperent lustrari. | Quia simplex ejus aspe-Aus, aut certe consortium polluit ac fcedat.

153. Sulphura cum tedu. De tedu ante diximus. Sulphur, ignis, & aqua adhibebantur ad eos purgandos, qui contaminati fuerant aliquo piaculo. Orid. Metam. 7. Fab. 2.

Terque fenem flamma, ter aqua, ter sulphure luftrat.

De Sulphure, testatur etiam Plin. l. 35. c. 15.

Humida laurus. | Aspergillum è lauro, aqua intinctum, Plin. l. 15. c. ult. laurum purificationibus adhiberi affirmat ; & paulò ante, ex Maffurio, cædis hostium purgationem esse, ait. Vide Cœl. Rhodig. l. 6. c. 12.

159. Illuc hen miferi traducimur. | Cum migramus ex hac vita, ad Inferos imus non ex opinione, fed reipså ; ibique experimur miferi ea que viventes credere noluimus, & que ad Fabulatores rejicienda putavimus. Horatius ad Pilones,

Debemur merti, not, nofraque.

Littora

tannos breviffimam noctem fatis babentes. Verum illi quos subegimus non perpetrant ca qua aguntur in civitate populi triumthantis. Ac mihilominus memo-Fatur unu Zalates ex Armenia tior fo tradidiffe Tribuno flagranti. Contemplare quidnam afferans confortia. Ille objes accefferat. Hic bomine: perficien-

Breadas nuper subactas, & Bri- Orcadas ac minima contentos noca Prisones 160 Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos. Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe. Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen unus Armenius Zalates cunctis narratur ephebis Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno. universis impuberibus essamina- Aspice quid faciant commercia: venerat obses. Hic funt homines. Nam fi mora longior urben Indulfit pueris, non unquam deerit amator: Mittentur braccæ, cultelli, fræna, flagellum. moratio pueris concedat civita. Sic prætextatos referent Artaxata mores. tem, nunquam deficiet qui depereat. Abjicientur femoralia, cultri, babena, scutica. Atque ita mort

ANNOTATIONES.

160. Juberna Alii, Juverna, id est, Hibernize seu Irlandize, de qua vetus Schol. ita scribit: Infula eft Britannia, a qua non longe funt Orcades

Pratextatos reportant ad urbem Artaxata.

alia triginta infula, quas Mela scribit.
161. Orcadas. | Vetus Schol. ex Mela, triginta numerat, quadraginta verò Plinius, l. 4. c. 16. modicis inter se discretas spatiis. Sitæ sunt ultra Scotiam, in Oceano Septentrionali, seu Caledonio. Undecim referuntur aliis majores, cum minoribus aliquot, apud recentiores, & titulo Ducaths nuper infignitæ dicuntur.

Medo captas. | Nuper ab Imperatore Claudio fubactas. Is & de Britannis triumphavit eo tempore, & inde Britannicum vocari filium fuum

voluit.

Britannes. | Majoris Britanniæ populos, qui modò funt Angli & Scoti. Virgil. Eclog. 1.

Et penit se tote di vifos orbe Britannos. Cornelius Tacitus in vita Julii Agricolæ, non longe ab initio, describit ac mirè laudat eam Infulam.

Minima contentes nocte. | Septentrionales terras ac Infulas intelligit ad Britanniam majorem pertinentes, ubi circa So'flitium æftivum nox brevis eft, ficut hyemali longior, & dies fire nullus: Quod facit Sphæræ inclinatio, & Solis Super thorisontem mora longior aut brevior. Vide Plin lib. 2. cap. 75. Item lib. 6. cap. ult. Cornel. Tacit. loco mox citato. In Britannia, inquit, dierum Spatia ultra noftri erbis mensuram : O nov clara, extrema parte Britannia brevis, ut finem atque initium lucio exiguo discrimine internoscas.

162. Populi victoris. Apud Romanos gentium Dominos, dominantur vitia quælibet turpissima.

164. Zalates | Nomen proprium Armenii pueri molliculi, tenelli, inter alios obfides Roanis traditi.

Libebis. | Imberbibus pueris, ab igneso, pu-

195 Arienti. Infano amore depereunti.

Sefe indulfife. | Sui corporis nefarie copia fecifie, facile nimium.

166. Aspice quid faciant commercia. | S. Gre gorius Magnus Moral. 1. cap. 1. Bonum effe cun bonis, hand valde laudabile eft, inquit, at immel oft praconii, bonum ettam inter malos extitiffe.

Venerat objes. | Zalstes mempe integer vene

at brevi depravatus est apud nos.

167. Hic fiunt homines. | Sarcasmus. Non fire causa multi è longinquis terris Romam petun ubi veluti fiant, ac perficiantur, ex confortio No bilium Romanorum, & ex mora in urbe orb Domina. Ironicè admodum.

Nam si mora longior, &c. | Si paulò diutius hi Romæ commorentur, aderit continuò, qui pue ros illos advenas infandis libidinibus implicet à

corrumpat.

169. Mittentur bracca, &c. | Ah illis nequa & corruptoribus mittentur dona & muners pue ris innocentibus eorum indoli congrus, quib capiatur, ac in obsequium male pelliceatur mus puerilis, cereus in virinm flecti, ut ait fo ratius ad Pilones. Vel, mittentur, ideft, on tentur deinceps ac negligentur patrii mores prisca integritas, cum primum voluptatibus im titi fuerint hi pueri.

Bracca. | Quas in ufu non Gallis tantum, k & Phrygibus, Lydis, Perfis, aliifque compo mus. Vide Perfii Satyr. 3. ver. 53. Diodor. cul. 1. 6. c. 9. Joseph Scaliger, in Propertii 1.

Cultelli. | Munulcula, quibus utplurimum

lectantur pueri.

Frana, flagellum. | Quibus equos agitent, venationi infiftant.

170. Pratextatos mores. Duo contraria om nò vox ista fignificat, & mores nimirùm bon qui deceant Nobiles adolescentes prætextam e rentes; & per antiphrasin, pravos admodi mores etiam, nobili viro indignos: quo se quidem hic accipe, nisi mavis intelligere moribus nobilium Romanorum valde corruptis

SATYRA

D

T

E id

cfl

perditis, quos infelices illi pueri facile induune ex eorum confortio, ac in patriam reportant. De pratexta dicemus ad Perfii Satyram 5. v. 30. Artaxata. | Vox pluralis numeri. Urbs eft primaria majoris Armeniz ad Araxem fluvium,

70

Gre CHR

renia

fin

tun

No orbi

s his

pue det &

e pue quibu ir en it Ho

ores !

is in

m, k

mper

or.

ii 1,

ım d

ent,

00

bone

ram [9

gere d

YR

mod o feri

quam, sub Nerone, Tacit. lib. Annal. 13. refert à Corbulone captam ac direptam, Rege Tiridate belli fortunam nusquam auso experiri. Hodie vocatur Teflis, vel Tiflis.

SATYRA III.

Uamvis digressu veteris confusus amici,

Laudo tamen vacuis qu'od sedem figere Cumis

Unter pretatio.

Quamquam turbatus sum
discessu antiqui familiaris, ni-Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.

ivem donare Sibyllæ. Infominus probo quod decreverit domicilium flatuere apud Cum as inanes, & Sibylla unum dare civem.

ANNOTATIONES.

D 3

1. Quamvis digreffu, &c. | Fingit Poeta Umbricium Haruspicem amicum suum urbe cedere, tot vitia pertæfum, & scelera, quæ Romæ graffantur. & in dies ferpunt.

2. Cumis. | Hæc eft Campaniæ urbs maritima. non procul Puteolis, Sibyllæ antro & Sacello indyta. Hoc se vidisse testatur Justinus Martyr, Orat. Parænet. ad Græcos, aitque admiratum se fuiffe maximam Bafilicam uno lapide incifam opere eximio: ubi oftendebantur adhuc in Templi medio vasa tria eodem in lapide incisa, quibus aqua repletis lavabatur Sibylla, acceptaque stola recedebat in abditissimam ejus Templi partem, oraculum illic editura. Onuphrius potel citandus subjungit, fanum illud perstitisse ad annum Chrifti millesimum quingentesimum trigefimum nonum: quo tempore quaffatà ingenti terræmotu Campania, Puteolis minutiffimo pulvere cinereque è mari surgente, totum illud coopertum est, collique fatis editus enatus est, ubi celebre fuerat Sibyllæ Fanum: & cum Puteolos Baiasque profectus essem, inquit ille, anno Domini millefimo quingentefimo quadragefimo ectavo, regionis periros mercede conduzi, qui Templi locum, & formam, aliaque omnia naraverunt, quæ Juftinus Marryr annis ante mille recentis se vidiffe scripfit, priusquam arcanum id ac templum ingens vi terræmotůs obrutum

Vacuis. Vel quia desertæ videntur præ popuna Roma: vel quòd otio magnaque tranquillitare fruantur Cumæ, præ magno populi fremitu tumultu., qui est Romæ.

3. Unum civem. | Scipfum nempe. Sibylla. | Fremat licet Blondellus, quamvis a multa docte quidem P. Simonius, aliique

Eruditi, non ita pridem contra Sibyllas moliti fint ; bonam fand caufam tot fæculorum teftimonio comprobatam egregiè nuper propugnafie vifi funt complures haud inferioris literature. imprimisque Isacius Vostius libello de Sibylla Orac. Oxoniz edito Anno 1680. Ergo Sibyllas extitiffe, ac vaticinates effe, maneat certum, cum è profanis tum è facris Auctoribus: dumque illi faciunt intelligendo ut nihil intelligant, hi qui sapiunt ad sobrietatem verè sapere censeantur. Pro Sibyllis ac Sibyllinis carminibus stant (qui & quales viri ; Deus immortalis!) dispertitis ordinibus dispertiti; hinc Tullius de Divin. 2. n. 110. & seq. Virgil. Eclog. 4. Plutarch. in Fabio, init. Sueton. in Augusto, c. 31. Vopisc. in Aureliano, &c. Illinc aurem Justinus Marryr, Athenagoras, Theophilus Antiochenus, Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Lactantius, Eusebius, S. Hieronymus, S. Augustinus, ac Verumtamen quot Sibyllæ fuerint, quo tempore, quo loco; que nomina illarum, quæ carmina, non ita conftat. Dicta funt, quali Buth Eig. Æolice pro O.3. nam faridica illæ mulieres Dei contilia nuntiarunt carminibus, contexto interdume primis cujulque versas literis vaticinio; ut attestantur Cicero de Divinat. 2. n. 112. S. Augustinus de Civirate Dei, lib. 18. cap. 23, &c. Sibyllæ decem fuerunt, tefte Varrone; diverfis quidem locis ac temporibus, ut ait Suidas. Præcipuè celebrantur, Perfica, quæ & Chaldea & Hebræa dicitur, Librofque viginti quatuor, ut aiunt, scripfit, in quibus de Alexandro Magno & de Christo item plurima, quæ tamen S. Augustinus cir. Erythrææ assignat, vel Cumanæ: Delphica, quæ ante bellum Trojanum heroicis verfibus oracula fertur edidiffe,

anua

ripa fuavis recessius. Ego Suburra diam prafero Prochytam. E. nimverò quidnam ita calamitofum, ita defertum aspeximus, ut wen mague existimes effe borrori deflagrationes, continuas & dium ruinas, & mille diferimi-Ampufto menfe recitantes?

Ostium oft Baiarum, & jucunda Janua Baiarum est, & gratum litus amceni Secessus. Ego vel Prochytam præpono Suburræ. Nam quid tam miserum, & tam solum vidimus, ut

Deterius credas horrere incendia, lapfus Tectorum affiduos, ac mille pericula fævæ na dura civitatio, atque Vates Urbis, & Augusto recitantes mense Poetas?

ANNOTATIONES.

è quibus Homerum multa fumpfiffe dicant, ac in fuum opus transtulisse, ex Diodoro Sicul. lib. cap. 6. ubi tamen alia Sibylla nominatur: Erythræa, quam post excidium Trojanum annis 483. floruisse tradunt Suidas & alii: denique Cumana, five Cumza, de qua hîc mentio: & hanc opinantur ad Tarquinium, seu Superbum, five Priscum potius (ut Onuphrius citand. & Lud. Vives non fine ratione conjiciunt) libros detulifie magno emendos pretio, quorum unum, mox & alterum coram Rege indignabunda combufferit; tertius autem tanti redemptus, ex Haruspicum responso, ae religiose dein servarus, donec Syllanis temporibus cum Capitolio conflagravit, ut volunt aliqui ex Plinio l. 13. c. 13. Quod tamen alii non abs re negant, quibus favet Ammian. Marcell. lib. 23. Libros novem Tarquinio oblatos, remque totam fusè commemorant Dionys. Halicarnaff, lib. 4. & Gellius lib. 1. cap. 19. aiuntque fex à Sibylla, ut ante dictum, crematos, tres autem superstites in Sacrario conditos. Hi porrò consulebantur, Senatu jubente, à Decemviris, quoties laborabat Civitàs aut Respublica, ut passim legere est apud Livium, Macrob. 1. 1. c. 17, &c. De Sibyllis ita censet D. Hieronym. adversus Jovinian. 1. 1. paulò ante finem. Quid referam Sibyllas, inquit, Erythraam, atque Cumanam, & olto reliquas, quarum infigne Virginitas eff, & virginitatis pramium divinatio? Vide Lactant. 1. 1. 5. 6. & que Lud. Vives in loc. S. Aug. de Civit. Dei mox cit. Item eruditum Onuphrii Panvinii libellum de Sibyllis ac S.byll. Carm. à Joan. Opfopœo editum, cum Animadversionibus non contemnendis. Ibi nonnullos Sibyllæ de Chri-Ro vaticinia, velut ab aliquo Christiana Religionis Audioso confida rejicientes ex eo refellit Onuphrius, quòd ante Christi natalem edita comperiuntur. Conftat enim, inquit, M. Tullium versus bos legisse, & Commentarius suis inseruisse, sos Eusebius Casariensis se vidisse profitetur. Idem ibidem Sibyllas duas à Cumis denominatas extitiffe opinatur; quarum prior Cumza dicta fit, eo quòd Cumis varicinata fuerat, orta verò ex Cimmerio Campaniz oppido, unde & Cimmeriam aliqui appellant: & hanc adiiffe Æneas putandus apud Virgil. Æneid. 6. cujus etiam

meminit Dionyf. Halicarnaff. 1. 4. cit. Alten longè posterior dicta Cumana, & Cumis oriunda, quæ Tarquinio libros obtulerit, &c. De ha multa Solinus.

4. Janus Baiarum eft. | Hac itur Baias, & in

amœnos illos feceffus.

Baiarum. | Hoc oppidum est Campaniæ, Puteolos inter & Camas, à Baio Ulyffis comite & dificatum in finu illo qui dicitur nune, Golfo di Pozzuolo, & di Napoli. Ibi erant calentes aqua valetudini perutiles, fingularis autem amoenitas ac cœli temperies: & hinc magna Romanorum frequentia, arque ædificiorum nitor ac splendor. Strabo l. 5. Unde Horatius l. 1. Epift. 1.

Nullus in orbe finus Baiis pralucet amœnie. Gratum littus. | Amcena pariter omnia Cam-

paniz litora funt, Mela tefte.

5. Secessiu. Locus proinde gratus ac idones viris Audiofis.

Prochytam. | Hec est infula ad oftium Baian finûs, hodie, Procida; habens in circuitu paffuum millia tria. De ea Plin. l. 2. c. 88. & 1. 3. c. 6 Virgil. Aneid. 9.

Tum fenitu Prochyta alta tremit, &c.

Suburra. | Suburra, vel Subura, quam Martial clamofam vocat, lib. 12. Epigr. 18. Vica eft Romanus, etiam hodie, la Suburra; fic di Aus quia fub urbe antiqua nimirum fitus. Sum mænianum inde nominat Martial, lib.3. Epig 81. & lib. 12. Epigr. 32. quafi fub mænibus f tum. Synecdoch, pro tota urbe hic ponitur. D eo iterum pofteà ad Perf. Satyr. 5. v. 32.

6. Quid tam miferum, &c. | Alibi, ufquam. 7. Incendia. | Que Rome tam frequentia.

8. Pericula sava urbis. In qua periculosad infesta graffatoribus & improbis funt passis

9. Augusto recitantes mense Pietas. | Vide S tyr. 1. v. 2. & quæ fusiùs ad Perf. Satyr. 1. v.17 Augusto mense | Quò tempore jam à Kalendi Juliis, propter æstum, in villas Romanorum par magna secesserat : sed non Poeræ insana recime di libidine perciti, ac tum etiam importuna grulitate obvium quemque enecantes. Vide Ma tial. lib. 4. Epigr. 57. & Horat. lib. 1. Seryr. 9 & Epift. ad Pilones, five de Arte Poetics, vulgo V. 453. & fequent.

ludzis

2

Sed dum tota domus rhedâ componitur unâ, 10 Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam; Hîc ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ. Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur Judæis, quorum cophinus, sænumque supelleæ. Omnis enim populo mercedem pendere jussa est 15 Arbor, & ejectis mendicat silva Camænis. In vallem Ægeriæ descendimus & speluncas Dissimiles veris. Quanto præstantius esset Numen aquæ, viridi si margine clauderet undas Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?

Interim verò dum universa ejus
familia in unum plaustrum
compingitur, stetit prope antiquos arcus, atque husmidam Capenam; sishic ubi Pompilius noteu condicebat diletta. Lucus
modò sacrati sontis, ac fana accommodantur Judeus, quorum
supellestilia sunt sporta, & sanum. Nam singula arberes jubentur pretium Plebi solvere,
atque nemus stipem regat
expussi Muss. In cam Ageria vallem devenimus, & in specus dispares naturalibus. At

quam melius foret Numen fonti, si gramen ambiret aquas ripa viridanti, neque marmora vim inferrenț lapidi naturali?

ANNOTATIONES.

10. Tota domms rheda componitur una. | Proinde fatis exigua frugali viro ; fiquidem fua omnia uno plauftro feu carro continebantur.

11. Substitit. | Expectavit rhedam, in qua omnis sua supellex arque familia vehebatur.

Vateres areas. | Vel ad arcus lateritios primum à Romulo factos, deinde florente Republică è marmore instauratos ad suscitandam ornandamo; conditoris memoriam. Vel ad arcus non procul à Porsa Capena erectos in monumentum victorize Horatiorum. Turneb. lib. 10. cap. 27.

Madidamque Capenam. | Quia fuper eam aquædustus; unde & stillantem arcum vocatum esse

testatur Vetus Schol.

ut

un-

hac

in

Pu-

2

que

itas,

un

dor.

am

CU

ffu-

c. 6

Mar-

ricus c di

um

pige is fi

m.

fad

offic

e Si

pan

ga-Mar-

yr. 9rulgà

zis

Capenam. | Urbis Porta, quâ ibatur Capuam, fic dicta est ab oppido Capena exciso, apud Lucum Feroniæ; vocabatur & Appia teste Frontino lib. de Aquaductis & Fontinalis, à fontium copia, auctor Ferrarius: item Triumphalis, quia per eam Triumphantes ingredi solebant. Hodie

Porta di S. Sebaftiano.

12. Hic ubi nocturna Numa confituebat amica.]
Qui locus Numa cum Ægeria Nympha ad conveniendum condictus & confiturus erat. De quo Tit. Liv. lib. 1. cap. 19. scilicet rudes populos Deorum metu continendos ratus Numa, & cum fine aliquo miraculi commento animis incuti non posset, timulavit sibi esse cum Ægeria Dea nocurnos congressus, & ab ea se accipere quæ Diis essent acceptissima, &c. Et Valer. Max. l. 1. c. 2. Numa Pompilius, inquit, ur Populum Romanum Sacria ebligaret, volebat videri sibi cum Dea Ægeria congressus esse nocum num paria congressus esse nocum si jusque monitu accepta Diis immortalibus Sacra instituere.

13. Sacri fontis nemus. Liv. l. z. cit. c. 21. Lucus erat, inquit, quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua, quò quia se persapè Numa sine arbitris velut ad congressum Dea inferebat, Camanis eum lecum sacravit, quòd earum ibi concilia cum conjuge sua Ægeria essen. Idem

refert Plutarch. in vita Numa.

Delubra. | Quid propriè delubrum, docet ex Varrone Macrobius lib. 3. cap. 4. Ædes nimirum cum area est, inquit, & sicus locus candela candelabrum, sic Dei locus delubrum. Aliter omnino Asconius, Templa sunt, inquit, loca singula Diis attributa; delubra verò ades muita sub uno tecto. Festus decorticatum seu delibratum sustente delubrum vocari, eumque pro Deo cultum sussessible.

Locantur Judais. | Judai vel etiam Christiani Domitiani Edicto urbe pulsi in ea se loca receperunt, & pro locatione mercedem pendunt.

14. Quorum copbinus fanumque supellex. | A-

deò pauperes erant.

15. Omnis enim populo, &c. | Tantaque est avaritia Populi Romani ut à miseris exigat tributum pro sacris locis, & pro singulis arboribus nemoris istius, quarum vel umbra frui, vel ad quas jumenta ligari fas est.

16. Mendicat filva. | Metonym. pro mendicant

incolentes filvam Judæi.

Ejettis Camanis. | Quibur Numa pridem confecrarat lucum, fontem, delubrum : ut mox è Livio diximus.

17. In Vallem Ægeria descendimu. Ambo devenimus ego amiculque in eum locum, de quo mox, & Ovid Fast. 3.

Ageria eft qua prabet aquai, Dea grata Co-

Illa Numa conjux confiliumque fuit.

Speluncas dissimiles veris. | Non à natura, sed arte excavatas rupes.

18. Quanto prastantius esset, &c. | Quam prastaret reliquisse fitum loci naturalem, nimirum fons esset ubi Nympha prassideret: & ripa gramine stipata prasterenda appositis marmoribus.

20. Ingenuum violarent marmora tophum. Tophus rudis est & scaber lapis in loco nascens & concretus, cui videtur illata vis cum submotus inde est, ad substituenda marmora.

D

Nullus

doquidem in civit ate locus nullus est leberalibus disciplinis, nulla fludiorum merces : bodie res ex-Lat deterior quem bert extitit & craftina die 15fa quidijam par vis diminuet, flatuimus eo profi cifci, ubi Dadalus pennas defeffas depofuit: dum canigrecentes,dum primum adeft fenium & non curvum ; aum reftat Lachefi qued volvat, as q; me meis plantes fero, nullo fciți ne manum fu-Bentente, Patriam deferame The valeant Ar. wrins & Catulus. Refideant qui atra mutant redimere domum, fluvios, persus,

Ili tum Umbricius ait : quan- Hic tunc Umbritius; Quando artibo, inquit, honeftis Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum. Res hodie minor est, her quam fuit, ac eadem cras Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc

Ire fatigatas ubi Dædalus exuit alas: Dum nova canities, dum prima, & recta senectus, Dum superest Lachesi quod torqueat,& pedibus me Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.

Cedamus patriâ; vivant Arturius istic, Et Carulus: maneant qui nigra in candida vertunt. Queis facile est ædem conducere, flumina, portus, Siccandam eluviem, portandum ad bufta cadaver, in alba: quibus promptum eff Et præbere caput domina venale sub hasta.

exficcandam eluvionem, efferendum cadarer ad fepulchrum, & dare caput vendendum sub baffa herili.

ANNOTATIONES.

21. Hietune Umbritius, &c. In eo luco cœ-

pit ille caufas fui discessus enarrare.

Umbritius. Umbricii Haruspicum peritifimi meminit Plin. l. 10. c. 6. Apud Cornelium vero Tacitum Hift. 1. Harufpex Umbricias facrificanti Galbæ triftia exta, inftantes infidias, ac dome-Ricum hostem prædicit, tum cum ab Othone mors ipfi imminebat.

23. Res bodie miner, &c. | Omnia quotidie in

pejus ruunt.

Here. | Pro heri ; ficut vespere & vesperi, Veteres dicebant, teftes Terent. Quintil. Donat.

24. Illuc ire. | Cumas nos conferre, quò Dz. dalus fugiens Minoia regna evolavit, ibiq; Phœbo facravit remigium alarum, ut ait Virgilius in. irio fexti & reidos.

Patricata. Volaru à Creta Cumas ufque.

Dataires Vite Satyr. 1. 7. 54.

26. Dataires a canaies. Com pili recenter anque vigeo adhae & valeo.

o retta fenetius. Senecturis initium notan, Veter. s circa annum ætatis quadragefimum icarum, ur innuit Cicero de Senecut. n. 60.

Recta fenedis. | Nondum incurvans corpus, mondum mers & languida, fed operofa, agens ac moliens aliquid; qualem laudat Cicero mox cit. lib. n. 26.

27. Dum supereft Lachesi quod torqueat. Dum vitz sparium videtur superesse adhuc amplum

fatis mihi decurrendum.

Lachefi. | Una Parcarum eft, à λάχω, fors, dicta. Farales iftæ nimirum Deæ hominum visam inftar fili deducere ac nere finguntur, ita ut Clotho gefter colum & fila trahat ; Lachefis fu-11 m torquendo, vel potius, ut habet Ovid. In er bes glomerando fila colligat. Atropos verò ab-tumpat atque enecet. Apuleius triplex iis tem-14s defignari ait, Virgil. Eclog. 4.

Talia facia fuis dixerunt currite fusis Concordes Stabili Fatorum Numine Parca. 29. Arturius & Catulus. | Sordidi homines per adulationes & crimina ad opes evecti.

Isthic. Romæ, per indignationem dictum. 30. Nigra in candida vertunt. | Bonum in malum, vitia in virtutes convertunt; in fe, per hypocrisim, in aliis per invidiam & calumnias. S. Gregorius in Moralibus: Mundana sapientia est, inquit, cor machinationibus tegere, fenfum verbis velare, que falfa funt vera offendere, que vera Sunt falfa demonstrare. Vide Perfii Sat. 2. V. I. & Sat. 5. V. 108.

31. Queis facile eft, &c. | Sive ob opes jam partas, live ob infatiabilem lucri cupiditatem, publicani quælibet etiam indigna & fordida re-

dimentes.

Adem conducere. | Vel reficiendam, vel majori pretio deinde locandam.

Flumina, portus. | Vectigal è fluviis & porrubui. 32. Siccandam eluviem. | Expurgandas cloaca vel lacunæ fordes.

Portandum ad busta cadaver. | Libitinarii quondam funeris curam pretio suscipiebant, & cremandum & efferendum cadaver. Plin. l. 21. c. 3. Scipionis funus elocatum ait, populo affer conferente.

33. Prabere caput domina venale sub hasta. Venalem fervum exponere, mangonium exercere; vel publicis auctionibus præesse ac venditionibus fervorum, acceptà ad id potestate & auctoritate, & quæstum hinc facere. Vel qui seipsot vendi pariuntur, ut vult Turneb. l. 10. c. 27.

Domina sub hasta. | Vel quod emproribus ut dominis cederent empti fervi, vel quòd heri fervos venum exponerent fub hafta, ex more, pracone venales proclamante. Vide Alex. ab Alex.

La. C. 16.

Quondam

Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ, 35
Munera nunc edunt, & verso pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reversi
Conducunt foricas. Et cur non omnia? Cum sint
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna jocari. 40
Quid Romæ faciam? Mentiri nescio, librum,
Si malus est, nequeo laudare, & poscere: motus
Astrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
Inspexi: ferre ad nuptam quæ mittit adulter, 45
Quæ mandat norint alii; me nemo ministro

olim isti cornu canentes, & assidui settatores Theatri municipiorum, & cognita mala per civitates, modo ludos exhibent, atque converso Plebia police quemeumq; placet interficient per populum: & cùmillue redierunt, redimunt litrinas. Quare verò non universa conducunt, quandoquidem tales sunt quales ex insimo sor erigit ad sur remum apicem rerum, quandocumq; ludere expetit? Ecquid agam Roma? Issimulare non novi; nec postimulare non novi; nec postimulare non novi; nec postimulare postulare. Siderum cursus nescio: mortem parentis isondere & nolo & nequeo: ra-

narum exta nunquam spectavi. Alii sciant portare ad conjugem ca qua mittit & qua jubet machus: me adjutore nullus prado erit: & propterea nemini socius egredior, velut

ANNOTATIONES.

34. Hi cornicines. | Arturius, Catulus, & fimiles cornu vel tibia canentes, dum gladiarores pugnant.

a

2-

y-S.

Ŧ,

74

m

m,

re-

12-

ui.

CM

arii

&

21. ffes

a.

ce-

tio-

20-

ofor

s ut

fer-

lex.

m

Municipalis arena perpetus comites. | Qui per oppida vagati funt operam fuam locantes, dum in Theatris ad gladiatoriam exercebantur municipes & oppidani. Erant enim variis in locis & urbibus arena & Theatra, fed minora quam Romæ: & in Gallia Narbonenfi apud Nemaufum vifitur adhuc ampitheatrum eximii operis antiquitate & ipfis ruderibus nobiliffimum. Quid propriè municipium, docet Gellius I, 16. c. 13.

35. Notaque per oppida bucca. Arte sua noti homines soliti per Italiam cursare, & buccas inflare; cornu, tibià, buccina canentes, dum in arena certabatur: modò Formiis, aliàs Tusculi, Fundis, & ubicumq; erant Theatra; & accersiti aderant in oppidis: nec enim Romæ nisi peritio-

res adhibebantur.

36. Munera nunc edunt. | Gladiatorium munus dant populo, quod nonnifi potentiores & opulenti faciebant, quin & Nobiles, & cenfum Equeftrem habentes, ex Edicto Tiberii, & Senatuconfulto. Corn. Tacit. Annal. 4. Alex. ab Alex. lib. 6. cap. 19.

Verse pollice. | Conversus retrò pollex fignum erat occidendi Gladiatoris qui succubuerat: ficut è contrà prefio pollice populus indicabat jubebatq; parci victo & afflicto humi. Plin. l. 28. c. 2. Pollices, cum favemus, inquit, premere etiam proverbio jubemur. Prudentius contra Symmachum de Vestalibus Gladiatores spectantibus.

Virgo modesta jubet converso police rumpi, Ne lateat pars ulla anima vitalibus imis, Altius impresso dum palpitat ense secutor. Horat. lib. 1. Epist. 18:

Fautor utroq; zuum laudabit pollice ludum. Vide Ang. Polit. Miscell. cap. 42. & Turneb. lib. 11. cap. 6.

37. Populariter. | Conciliato enim favore vulgi per munera illa & ludos certantium, quemliber confici aut refervari fuggerebant populo, è cujus id arbitrio pendebat.

38. Conducunt foricas. | Emundandas: nihil vile & abjectum respuentes, modò lucrum inde

Cur non omnia? | Supple conducunt; etiam maxima cur non fuscipiunt ac tentant?

40. Extellit. | Alludit ad fortunz rotam, inconstantiam, ludibria. Illa enim fingitur homines repentè ad summum evehere per ludum ac jocum, quos pariter ex alto statim dejiciat ac prascipitet; ficque humana perpetuò circumagere.

41. Quid Rome faciam? | Pergit Umbritius: cum nonnifi vafri homines & improbi florent Rome, nullus est innocenti mihi locus.

Librum, si malus est, nequeo laudare & poscere.
Velut quid eximium ab Auctore poscere, ut nobiscum suum opus ac librum communicet, per adulationem, quam proscribit Horatius ad Pisones
v. 419 & seq. & Pers. Satyr. 1.

42. Motas aftrerum ignere. Aftrologus non fum, quod hominum genus valet apud imperitas vulgi mentes.

43. Funus promittere patris. | Improbo cuipiam filio, ante diem patrios in annos inquirenti, ut air Ovidius.

44. Ranarum viscera nunquam inspexi. Licèt Haruspex animalium viscera consulere affuevi, haud tamen unquam è ranarum seu rubetarum extis veneficia sectatus sum. Vide Satyram r. v. 70.

45. Ferre ad nuptam. | Lenocinia abhorreo.

Qua mittit. | Vel feripta vel munera ad ejus
animum pelliciendum in feelus.

46. Mandat. | Dicenda præscribit.

corpori non ferviens. Ecquis modo amatur nisi criminis particeps, & cui mens arder atque agit atur fecretis ac filendis nunquam non? Quitecum commu-nicaverit benum arcanum, non existimat se tibi ulla re devin-Bum, & nihil unquam tribuet. Dilectus erit Verri, qui Verrem wando cupit, reum agere valet. Omne fabulum Togi denfi, & aurum qued in mare defluit, ne tanti aftimetur, ut quietem amittas, & mæftus accipias muera respuenda, atque reformideris ab amico potenti. Jam qua natio fit opulentis noftris gratifima, & a quibus pot iffimum abborream, pergam deciarare, nec impediet verecundia. Nequeo tolerare, ô Romani, civitatem

truncus, atque manus emortua | Fur erit: atque ideo nulli comes exeo, tanquam Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ. Quis nunc diligitur, nisi conscius, & cui fervens Æstuar occulus animus, semperque racendis? 50 Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam, Participem qui te secreti fecit honesti. Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult, Accusare potest. Tanti tibi non sit opaci Omnis arena Tagi, quodo; in mare volvitur aurum, Ut fomno careas, ponendaq; præmia fumas Tristis & à magno semper timearis amico.

Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris; Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri; Nec pudor obstabit. Non possum ferre, Quirites, Græcam urbem; quamvis quota portio fæcis Achææ? Jampridem Syrus in Tiberim fluxit Orontes,

Gracam : esfi quanta pars est plebecula Achaica ? Jamdudum in Tiberim fluxit Orontes Syrim,

ANNOTATIONES.

47. Nulli comes exeo. | Solus, ab univerfis defertus Roma exeo, fine comitatu, qui nonnifi divitibus frequens adeft.

Tanquam mancus. | Quafi membrum inurile civitati discedo. Mancus, quasi manu carens,

inquiunt, & amico destiturus.

48. Extincta corpus non utile dextra. | Pro, extintta dextra & inutilis corpori. Sic ego Roma

49. Quis nunc diligitur nifi confeius | Q oniam fcelera aliorum adjuvare nolo, hinc amicus mihi

Et eui fervens aftuat, &c. | Is folus modò diligitur, cui arcana scelera commissa funt, & cujus mens cruciatur conscientia tot malorum, quæ tacere cogitur, & de quibus nec mutire unquam audet.

51. Nil tibi fe debere putat, &c. | Qui bonum quid fecrerum tibi revelavit, is tibi fe non arbitratur quidquam proptereà debere, nec dona ulla tribuet, ut taceas. At qui te conscium fecir secreti criminis, ille timebit ne detegas; & muneribus te fibi devinctum habere lataget, ne unquam reveles.

53. Verri. | Conscelerato homini, deprædatori, qualis Verres, de quo Saryr. 2. v. 26.

54. Accufare poreft. | Nempe conscius & particeps factus illius flagitiorum.

Tanti tibi non sit. | Nullo pretio quantolibet emere velis horrendos consciæ mentis cruciatus.

Opaci. | Vel propter arbores in ripa confitas, vel ob admixta auri grana. Martial lib. 1. Epigram. 50.

Aftus ference aureo franges Tage,

Obscurus umbris artorum.

55. Arena Tagi. | Tagus fluvius Hispanise no-biliffimus, aureas volvere arenas decantatus, Castellam novam permeat, Lufitaniæ partem rigar, & ad Ulystiponem oftio laristimo subit Oceanum. In mare volvitur. | Cum arenis Tagi

56. Somno careas. | Malà conscientia solicita-

tus.

Sumas triftis. | Utrinque anxius; si enim sumas, torquebit te conscientia; quod fi respueris, te suspectum ille conabitur de medio tollere, ne fuam turpitudinem reveles.

57. Magno semper timearis amico. | Nec enim rarò contingir, ut consciis paretur exitium, ne quid patefaciant. Unde mouet Horatius lib. 1.

Epift. 18.

Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam. 60. Nec pudor obstabit. | A dicenda veritate non me deterrebit cujulquam reverentia.

61. Gracam urbem. | Romam factam Gracam

& vitiis Græciæ inquinatam. Quamvis queta portio facis Achaa? | Verum non Greeci tantum, sed & Syri mores nostros

corruptum venêre : & horum Roma est major quam illorum numerus Facis. | Metaphora à vino, id est, vilissimo-

rum Græcorum, & quafi fentinæ.

Achaa. | Metonymia, pro Græciæ, cujus par

eft Achaia, ad finum Corinthiacum.

62. Syrus in Tiberim defluxit Orontes. | Orontes Syriæ fluvius eft. Id eft, jampridem Syrorum eluvies Romam invexit fordes fuas, & morum pravitatem, luxum, voluptates,

Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas Obliquas, necnon gentilia tympana fecum Vexit, & ad Circum juffas proftare puellas. Ite, quibus grata est pictâ lupa barbara mitrâ. Rufticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine, Et ceromatico fert niceteria collo. Hic altâ Sicyone, aft hic Amydone relictâ, Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, Esquilias, dictumque petunt à vimine collem, Viscera magnarum domuum, dominique futuri. Ingenium velox, audacia perdita, fermo

& fecum attulit & fermenem & sores, & fides incurves com to bia canente,quin & patria tympana, at que puelles prope Circum prostare dottas. Illuc vos pargite, quos delettat meretrin pe. regrina cum mitra pilla. @ Remule, tuus bic agreftis populus induit Trechedipna, & Niceteria geftat cervice unda ceromate. Alius celfam Sicyonem, alius verò Amydonem, alius A drum, alius Samum, alius Tralles vel Alabandam deferens, ad Esquilias & collem nominatum

à Vimine fe conferunt ; intima fummarum adium fiunt , poffeffores etiam futuri. Illis enim animus aces deplorata impudentia, lingua

ANNOTATIONES.

63. Chordas obliquas. | Mores curvos fimul cum incurvis inftrumentis, cithara, aliifque.

64. Gentilia tympana. | Apud fuam gentem ufitata maximè in Sacris Cybeles.

65. Circum. | Circus dicitur planities rotunda,

0

a-

12.

fu-

13.

ne

im

ne

I.

are

am

ùm

tros

jor

no-

oat.

rum

rum

Et

in qua pugiles equitesque exercebantur, populo ad spectandum circumsedente. Plures erant Romæ Circi, Flaminius, Neronis, Floræ. Hic intelligi Circum maximum, de quo Dionys. Halicarnaff. lib. 3. refert multa: trium fuiffe & amplius stadiorum longitudine, à Tarquinio Prisco defignatum, Palatium inter & montem Aventinum, &c. Nam prope hunc erant meretricum domicilia. De Theatris & Circis Romanorum Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 25.

Prostare. | Pro foribus stare, expectandi, invitandi, alliciendi causà. Qui mos improbus inter alia mala per Syros invectus eft.

Puellas. | Quæstum corpore facientes.

66. Lupa. Ita meretrix appellatur, quod ficut edendi lupa avida eft, & obvios devorat; fic meretrix quæstui inhians, nec pudori parcit nec corpori, ac libidinosos perdit. Deductum nomen a Laurentia Fauftuli regii paftoris uxore, Remi ac Romuli nutrice, quæ corpus inter paftores vulgare di la, indeque cellulas meretricum lupanaria vocata. Auctor est D. Hieron. in Chron. Eufeb.

Pictà mitrà. | Quod est ornamentum capitis ufitatum Syris, Ph: ygiis, Ægyptiis, aliifque. De

mitra jam ante, Satyr. 2. v. 84. 67. Rufficus ille tuns. A paftoribus originem trahens.

Trechedipna. | Veftem curforism, à τρέχω, curvo, & deinvoy, cœna, qua curfitent, vel ad cœnam rectam, vel ad (portulam, de quibus Sat.1. Legunt quidam Rechedipna, aiuntque fuiffe vethes peregrinas, quarum usus erat in Gymnasiis. Turneb. lib. 3. cap. 17. explicat Endromidem, de qua infra, v. 103. Item Satyr 6.

Quirine. | Romuli cognomen eft ab hafta,

quam Sabini Quirim nuncupabant, inquit Feffus. Vel à Marte, qui dum fævit Gradivus, dum pacatus eft & quiescit, Quirinus Romanis vocabatur : Ovid. Fast. vel potius à Curibus, id est, Sabinis in urbe receptis.

68. Ceromatico. | Ceroma unguentum ex oleo & pulvere seu terra, quo uti solebant athlers.

Martial. lib. 7. Epigram. 31.

Vara nec injecto ceromate brachia tendis. Niceteria. | Graca vox pramia victoria fignificans, ut torques, quæ collo pendentia ferre

consueverant, ut ait Vetus Schol. 69. Hic alta Sicyone, Oc. | At Graci alique exteri patria fua relicta Romam venientes, no-

ftris Romanis se multò præftantiores oftentant. Sicyone. | Urbs eft Peloponnefi, Sicyonize quondam regionis primaria.

Amydone. | Quæ Macedoniæ civitas est in

Pæonia regione.

70 Andro. | Infula maris Ægei, una Cycladum, Antandres etiam dicta, in qua fontem fuiffe, apud fanum Liberi patris, nonis Januariis saporem vini semper habentem scribit Plin. lib. 2.c. 103.

Samo. | Infula maris Icarii Junonis facra. Fuit & Samos, aliter Samoshrace dicta, in mari Ageo. non longe à Thracia.

Trallibus aut Alabandis. | Urbes funt Afie minoris, quarum hæc in Caria, illa in Lydia.

7 1. Esquilias, dictumq; petunt à Vimine collem. Colles urbis Romæ, Exquilinum & Viminalem pe-tunt, & in præcipuas le familias infinuant.

Exquilias. | Hodie mons S. Maria Majoris. A Vimine. | Hunc è septem collibus Romanis dictum à viminibus circa Jovis aram exortis, ut refert Sext. Ruf.

72. Viscera. | Quafi pracordia à quibus motus omnis & vita.

Viscera magnarum domuum. | Qiarum secreta penetrantes etiam hæreditates captant per oblequia & aftus: unde etiam domini evadunt.

Promptus,

volubilis & rapidior quam fuit Ifao. Dic quid bionc effe existimes ? Quemlibet virum ad nos fecum advexit. Eft enim Grammaticus, Rhetor, Geometra Pictor, Under, Augur, Funambulus, Medicus, Magus. Scit universa Gracus famelicus. In calum etiam ascender, si imperaveris. Denique non Maurus, neg; Sarmata, nec; Torax erat, qui alas induit, verum mediis Athenisoriunder. Numquid non aversaber ifterum muricem ? An ifte fubferibet ante me ? & innixus le-So fu; eriore accumbet, qui Romam appulfus eft eodem vento, que pruna & coctona. Tam par-

Promptus, & Isæo torrentior: ede quid illum 74 Esse putes? Quemvis hominem secum attulit ad nos. Grammaticus, Rhetor, Geometres, Pictor, Aliptes, Augur, Schænobates, Medicus, Magus: omnia novit. Græculus esuriens, in cælum jusseris, ibit.

Ad fummum nonMaur⁹erat,necSarmata,necThrax.
Qui fumpfit pennas, mediis fed natus Athenis. 80
Horum ego non fugiam conchylia? Me prior ille
Signabit? Fultufque toro meliore recumbet
Advectus Roman, quo prina. 80 coctona venta.

Advectus Romam, quo pruna, & coctona vento?
Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Aventini bacca nutrita Sabina?

85
Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat

vi putandum est quod pueritia nostra baccis alita Sabinis aerem Aventini spiravit? Quid referam, quod natio assentandi perita ignari probat

ANNOTATIONES.

74. Ifao. | Plin. l. 2. Ep. 3. meminit Ifai cujufdam Romani in quo fumma facultas, copia, ubertas, &c. Fuit & Ifau Atheniensis Orator, Præceptor Demosthenis. Quintil 1.12.c. 10 Isaum laudat.

Terrentier. | Torrente fluens rapidiùs & conci-

tatius.

75. Quemvis bominem. | Non erenim fimplex homo, fed plurium instar: idem quippe est & Grammaricus, Rhetor, Geometra, &c.

76. Geometres. | Horat lib. t. Carm. Od. 28.

De Archysa Turentine, infigni Geometra. Te maris & terra numeroque carentis arena

Mensorem cchibent Archyta.

Alipres. | Græca vox eum præcipuè defignans qui athletas & pugiles perungebat: «λένω unge.

77. Augur. | Is ex avium garritu, pastu, volatu, futura conjectabat & prædicebat.

Schembates | Exerio eft funis è junco, Bai-

non semel usurpat Juvenalis.

Magus. | Vox hæc Perfica Lingua Sapientem & Philosophum indicat. Cic. 1. de Div. n. 90. In Perfis, inquit, augurantur & divinant Magis.

Nec quisquam Rex Perfarum effe poseft, qui non ante Magorum disciplinam scientiamque perceperit. Plutarch. in vita Platonis, Magos illos rebus divinis operam & studium exhibere, & Sacrorum Antistites esse testatur.

Omnia novit Graculus esuriens. | Perfius in Pro

logo.

Magifter artis, ingeniique largitor venter.
79. Maurus. | Mauritania Africæ regio, ubi
munc Barbaria Occidentalis.

Sarmata. | Vide Saryr. 2. V. I.

Thrax. | Thracia Europee maxima pars ad maria Ægeum & Euxinum ac Propontidem, cujus caput Constantinopolis.

80. Qui jumpsis pennas. | Dædalus, de quo

abun lè fatis Satyr. 1. v. 54.

Albenis. | Vide Satyr. 7. V. 205. Annot.

81. Conchylia. | Conchylium, feu murex, pifcis marinus, è cujus fanguine purpura fit. Plin. 1.9. c. 36. & alibi. Sueton. prohibitas à Julio Cæfare conchyliatas veftes memorat. Hic fenfus eft: an diutius manere poffum Romæ, ubi Nobilium veftimenta ufurpant Græculi? Certè cogor fugere hinc, ne ifta videam ampliús.

82. Signabit. In tabulis ad quas subfignandas mecum ille vocatus fuerit. Vide Pers. Sat. 5.

v. 81.

Toro meliore. | Digniori loco, in conviviis.

83. Advectus Romam. E Syris, cum prunis & ficubus, ac perinde venslis, ut ifti fructus peregrini, alizeque merces.

Pruna. Damascena, seu in Damasco monte nata, ut ait Plin. lib. 13. cap. 5. Vide Martial.

Epigram. 29. lib. 13.

Cottona. | Sunt minores ficus Syriz peculiares. Plin. Cottona, l. 13. c. 5. Cottona Martial. l. 4. Epigr. 89. ubi & parva Cottona nuncupat. Et lib. 13. Epigr. 28. fic habet,

Hac tibi qua torta venerunt condita meta, Si majora forent Coctana, ficus erat.

Vone adeo nibil, &c. | Sine interrogatione legi malim cum Guieto.

84. Quod nostra infantia, &c. | Adeò nobis parum profuit Rome nasci & educari.

85. Aventini. | Unus est è Romanis collibus, hodie, Mons S. Sabina.

Bacca nutrita Sabina. | Fructibus in Italia provenientibus. Metonymia.

Sabina. Terra Sabina fuum etiam nomen hodie retinens, Tiberi alluitur; at olim fines habuit ampliores.

86. Quid quod, &c. | Sed & adulationibus ferpunt Graci, & Romanos captant.

Sermonem

Sermonem indocti, faciem deformis amici: Et longum invalidi collum cervicibus æquat Herculis, Antæum procul à tellure tenentis? Miratur vocem angustam, quâ deterius nec Ille fonat, quo mordetur gallina marito. Hæc eadem licet & nobis laudare: fed illis Creditur. An melior cum Thaida fustinet, aut cum fau est ea ipsu approbare : at i-Uxorem Comœdus agit, vel Dorida nullo Cultam palliolo? Mulier nempe ipsa videtur, 95 Non periona loqui: vacua & plena omnia dicas Infrà ventriculuin, & tenui distantia rimâ. Nec tamen Antiochus, sec erit mirabilis illic Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.

orationem , familiaris turpen vultum laudat, atque prelixum collum viri non fortis adaquat cervicibus Herculis Antaum tollentis longe à terra? Admiratur vocem strangulatam, qua nec pejus stridet is que viro gallina admordetur. Nobis etiam ftis fides babetur. Porro eftne Comædus praftantior, quando reprasentat Thaidem, vel quanda matronam sustinet aut Doriden nulla exornatam fasciola? Ipsa nimirum famina, non personata dicere apparet.

Nihilominus neque Antioch

vel neque Stratocles, vel Demetrius cum Hamo tenero, ifthic erunt admirabiles.

omnibus Græcis.

ANNOTATIONES.

88. Longum invalidi, &c. | Qui collo funt oblongo plerumque invalidi & imbelles reperiuntur.

Cervicibus. | Hæc pars est posterior, illa anterior: utramque propriè hic usurpat Juvenalis. Nam cum laudas, anteriorem hominem afpicis; & Hercules sublatum Antæum ac cervicibus suis impofitum tenuit, vicitque.

Æquat. | Æqualem Herculi dicit adulator luctatorem qui roboris tantulum oftentarit.

89. Anteum. | Gigantem Neptuni Terræque filium, quem certando feffum vires reparare matris Terræ attactu sensit Hercules, quare sublimem eum suftulit, arque ita brevi confecit. Hoc egregiè describit Lucanus in fine libri 4.

90. Angustam. | Exilem, stridulam, raucam, qualem edit Gallus gallinaceus ascendendo gallinam admordens. Ejuímodi vocem in Oratore damnat Quintil. lib. 11. cap. 3.

91. Marito. | Sic Virgilius Eclog. 7. virum gregis caprum; & Horarius lib. 1. Od. 17. olentis uxores mariti, capellas nominat: post Theocritum, apud quem off a your airio.

Hac eadem licet, Oc. | Nos Romani perinde ac ifti, laudes adulatorias (pargere & dare immeritis poffemus: fed non ita nobis crederetur.

93. An melior, &c. | Porrò non adulatores folum, fed & histriones funt Graculi. Numquid enim quisquam melius illis quamlibet in Scena personam agar, seu meretricis, seu honestæ fœminz, seu Dez, aut Nymphz?

Thaida. | Persona est meretricis Comica apud Terentium Eunuch. Fuit verò Thais Alexandrina, infignis apud Athenas meretrix, quam celebravit Menander Poëta fuis Carminibus.

94. Vxorem. | Honestam matremfamilias. Dorida. | Doris Oceani Tethyolque filia, Ne. rei soror & conjux, Nereidum mater, ipsa maris etiam Nympha. Unde Virgil. Eclog. ult.

Doris amara fuam non intermifceat undam. Nullo cultam palliolo. | Nullo velo, pallà, aut fascià, cooperram: sic enim pinguntur Nymphe. 95. Mulier nempe ipsa videtur. | Tam belle perfonam muliebrem agit & fuftinet Græcus, ut re-verà mulier effe videatur, & geftu, & voce, &c.

98. Nec tamen Antiochus. | Neque verd ifti præftantes, quos adeò miramur hic, Comœdiarum Actores Græculi, fi fuerint illic, in patria fua, laudem ullam auferrent. Antiochus, inquam, Stratocles, Demetrius, Hæmus in Græcia non erunt mirabiles, quia tota natio ad agendum in Comcedia comparara eft, & laus est communis

99. Stratocles, Demetrius, &c. | Hi tempore Juvenalis arte mimica & histrionia præstabant, infignesque erant Comœdi. Quintil. l. 11. in fine cap. ult. Maximos Actores Comadiarum Demetrium & Stratoclem placere diversis virtutibus vidi-mus, inquit, sed illud minus mirum, quod alter Deos, & juvenes, & bonos patres, servosque & matronas, & graves anus optime : alter acres fenes, callidos servos, parasitos, lenones, & omnia agitatoria melius. Fuit enim natura diversa; & vex Demetrii jucundior, Stratoclis acrier erat. Et facere geftus, neminem alium prater Demetrium decuit. Qui & ftatura & mira specie adjuvabatur, &c. Non defunt Interpretes, qui hes histriones Romanos fuiffe dicant, arque ita explicent, ut hi quamvis periti & gnari histriones cum Gracis collari laudem nullam mereantur, nec fint mirabiles. Sed profectò boni illi tum dormitaffe videntur. Nam & ratio, & nominum etymum seu notatio & contextus ipse illis repugnant.

Molli Hamo. | Qui voce molli & magno decore fæminæ personam egregiè sustinebat, Sat. 6.

Dicas hac mollins Hamo.

eachinnaris, ille rifu folutiore commovetur. Si flentem viderit familiarem, plorat, neque dolorem habet. Si hyemis tempeftate ignem petas, sumit endromidem : si ais, incalesco, sudorem emittit. Itaque non fumus aquales. Praftantior eft ille,qui non puella virgo, nec maritus iffe hactenus imberbis, non puer aniea caftus.

Gens comada est universa. Si Natio comceda est. Rides? Majore cachinno 100 Concutitur: flet, si lacrymas aspexit amici: Nec dolet. Igniculum brumæ fi tempore poscas, Accipit endromidem : si dixeris, æstuo, sudat. Non fumus ergo pares: melior qui semper & omni Nocte dieg; potest alienum sumere vultum; A facie jactare manus, laudare paratus, munquam non, atque tam notau Si bene ructavit, fi rectum minxit amicus, siem alterius, agitare manus à Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.

Præterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum, miliaris ructum opportune, si u-rinam commode ejecerit; si stre-pitum edat aureum vau, sub-Sponsus lævis adhuc, non filius ante pudicus. verso imo. Insuper autem nibil est inviolatum ac tutum à Græcis Non materfamilias domissi

ANNOTATIONES.

100. Natio comæda eft. | Hanc à natura facultatem adepti funt Græci, ut eximii fint Mimi, Actores, Histriones, Sueton. Neron. cap. 22. solos Gracos se & suis studiis dignos air ille.

Rides. | Si rides, ridet Græcus; fi fles, plorat, &c. ad cujusque mores & indolem sese accommodat, ut per obsequia & blandimenta captet animum & hæreditates.

102. Bruma | Vide Perf Satyr. 6. v. 1.

103. Endremidem. | Veftem villofam, craffam, & arcendo frigori idoneam, è Gallia venientem. Hac in gymnafiis utebantur post exercitationes, ne calefacti frigus & morbos conciperent. Martial lib. 4. Epigram. 19.

104. Non fummu ergo pares | Nec enim adulari, fimulare, obsequi, mentiri, ut Græci, novi-

Melior. | Is verò felicior est Roma.

106. A facie jactore manus. | Vel gefticulando manus porrigere ad exhibendos fimulatos affe-Aus; vel manum osculari, & continuò extendere versus amicum, salutandi atque abblandiendi causa: vel etiam palpare eam ob rem illius genas & mentum.

107. Redum. Legunt nonnulli, ledum : ex eo Horat. lib. 1. Serm. 3.

Comminxit lectum porus.

108. Si trulla inverfe, &c. | Locus omnino ambigifis. Certè trulla modò est matula & (caphium; modò vas potorium. Horatius lib. 2.

Qui Veientanum feftis pot are diebus Campana folitus trulla, vappamque profestis. Si de poculo intelligere placet, sensus erit, divitem epoto calice, inversi etiam vafis labra fugere & fuz pariter, atque ita fonitum edere. Turneb. lib. 10. cap. 27. vel, craterem è manu bibentis elapfum cadendo tinnire. Alexand. ab Alex. tib. 3. cap. 10. locum hunc explicans, srullam

hic non fignificare fcaphium & lafanum, contendit: haud dubié putat notari eos qui inter helluationes, postquam exhauserunt calicem, in ejus fundo, ructu aut fibilo crepitum facere more deteftabili non verentur. Vel certe intelligendum convivalem quemdam ludum apud Græcos vino & epuis madentes ufitatum, quem Cottabifin vocarunt. Hi nempe exhaufti colicis refiduum vinum elidebant in pavimentum, vel jactabant in phialas æneas; quod fi projection resonaret & sonantiùs creparet, hinc ominabantur se ab amica redamari, & mutuo affectu teneri. Si de matula accipias; intellige divitem inter mingendum pedere; vel exonerandi alvi fordes in trullam auream, ejus fundum resonare, & crepitum hinc & illinc fonitumque fieri: & à comite Graculo ob id etiam laudari Patronum. Neque verò mirêre auream trullam hic à Juvenale poni, quam Martialis Baffæ exprobrat lib. 1. Epigram. 38. & meminit lib. 11. Epigram. 12. Denique poffet quoque dici dives epulo in conviviis crepitus emittere, postquam exhausit poculum, ejusque adeò fundum invertit. Nam & Imperator Claudius apud Suetonium Claud. cap. 32. dicitur fuiffe meditatus Edictum, quo veniam daret & flatum crepitumque ventris in convivio emittendi, cum periclitatum quemdam præ pudore ex continentia reperiffer. Ego adstipulor interpretationi Alex. ab Alex. eamque judico convenientifi-

110. Matrona Laris. | Uxor, domina domus. Lares erant Genii & Dii peculiares, qui in certa parte domús colebantur: & hæc lararium dice-

III. Lavis adhue. | Junior, & hinc glaber, impubes, proindeque tenerior atque mol-

Horum

Horum fi nihil est, aulam resupinat amici. Scire volunt secreta domûs atque inde timeri. Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi Gymnafia, atq; audi facinus majoris abollæ. 115 Stoicus occidit Baream, delator amicum, Discipulumque senex, ripa nutritus in illa, Ad quam Gorgonei delapía est penna caballi. Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus, Qui gentis vitio, nunquam partitur amicum; 121 Solus habet. Nam cum facilem stillavit in aurem Exiguum de natura, patriaque veneno, Limine fummoveor: perierunt tempora longi Servitii: nusquam minor est jactura clientis. 125 Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod jum de toxico indolis & patria, arceor janua, & perdita funt spatia diuturna fervitutis : nec alibi Clientis amiffio levior putatur. Ecqued

Quod fi nihil iftorum adoft; familiaris domum fubvertit. N cupiunt arcana familia, & ob id formidari. Quia verò capimus meminisse Gracorum. prateri ad palastras; & ansculsa crimen graviorie toga. Stoiens interficit Baream, denunciator familiarem, & discipulum vetulus educatus in co litere, ad quod decidit ala equi Gorgonei. Hand restat locus ulli Ramano ifthic, ubi dominatur quipiam Protogenes, aut Dipbilus, vel Erimanthus, qui ex nationis indole vitiofa nunquam dat partem amici, fed eum unu poffidet. Etenim quando in auriculam credulam inspiravit tantu-

ANNOTATIONES.

112. Harum fi nihil eft. | Si deeft occasio flagitii & stupri ; ad aliud facinus se convertet, totamque Patroni sui domum perturbabit.

verò obsequium, (ut nobis non aduler) vel qua

Resupinat. | Evertit, miscet, confundit, inquirendo, scrutando, expiscando arcana & secreta familiæ; quæ cum tenuerit etiam metuendus evadat.

113. Scire volunt secreta domus. | Sic enim, quod suprà Juvenalis dixit, fiunt quasi viscera magnarum domuum, aded ut hæ fine illis stare, aut se tueri videantur non posse.

Timeri. | Ne revelent & noceant.

ni

15.

ner in

re

bu

m

C18

el

m

n-

te-

m vi

re, 80

0-:

at

pi-

es

m

7-

ni-

tus

pi-

e-

nni

fi-

ûs.

tz

æ.

la-

ob

m

114. Transi gymnasia. | Vel dimitte gymnica certamina, de quibus vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 25. & lib. 3. cap. 9. vel, transi ad Scholas Gracorum, iplosque Philosophos ac Sapientes confidera, & graviores noxes animadverte in ils qui gravitate morum & doctrinæ conspicui vi-

115. Majoris abolla. | Proverbialem hanc effe locutionem notat vetus Schol. quafi majoris toga, id est, porioris sceleris, inquit. Abolla, diplois, feu vestis duplex, qua utebantur Philosophi, item viri Principes. Vide Sueton. (aligni. c. 35. & Juvenal. Sat. 4. v. 76.

116. Stoiens occidit Baream, &c. | Publ. Egnatius fectam & disciplinam Stoicorum amplexus occidit Baream Soranum; forfan & Heliodorus Licinium Silanum, de quibus Sat. 1. ad ver. 33. & Cornel. Tacit. tum alibi, tum præcipuè An-

nal. lib. 16. in fine.

117. Ripa nutritus in illa, &c. | Oriundus è Tarfo Ciliciæ urbe, quam rigat amnis Cydnus.

118. Ad quam Gorgonei, &c. | Tarfum condidiffe à quibusdam fertur Perseus; urbique nomen impoluit ex facto, quia ibi una ex talaribus pinnis ei excidir. Verus Schol. à Græc. Tapore.

Gorgonei Caballi. Perfeus nimirum Pegaloequo alato vectus Medniam unam è Gorgonibus obtruncavit. Vel quia Pegalus è fanguine capitis Medufæ natus dicitur, arque illic, ut ait Lubinus, plantam feu ungulam fregerit. Tapsos nempe & alam avium, & plantam fignificat.

119. Ubi regnat. | Optimatum animis domi-

120. Protogenes, Diphilus, Erimanthus. | Adulatores Græci. Quæ nomina à Juvenale conficta crediderim potius, quam vera effe, Pictoris, Harioli, &c. ut quidam autumant.

121. Gentis vitio. | E prava & ambitiofa gen-

tis G: æcorum natura & indole.

Nunquam partitur amicum. | Cum nemine gratiam primatum communicare vult.

122. Solus habet. | Unus vult effe gratiofus, ut omnia dona unus auferat.

Stillavit in aurem. | Per adulationes & delati-

124. Limine summoveer. | Ego vetus cliens oft officia plurima excludor tamen per Graculum quempiam novum hominem: nec apud antiqui Patroni domum aditus patet mihi amplius.

125. Nusquam miner eft jactura chentis. | Romani verò parùm id curant, pereatne illis antiquus & fidus Cliens: adeò illos obfident adulatores Græculi.

1 26. Quod porrò officium, &c. | Quid predet Clientibus fuiffe ad officia promptiffimos? Vel, quid conferunt diviti pauperes & clientes suis officiis?

Ne nobis blandiar. | Ne videar nimis favere meæ & pauperum caufæ.

Pauperis

a indut us noch u curfit are, quandoquidem Prator urget appariterem ac properare cogit, orpha nie pridem vigilibus, ne ante ipfum collega des faintem Albina vel Modia? Ifte opulento fervo natusfipat latus libererum Nam aline quantum ftipendii in legione Tribuni recipiunt, tantum dat Calvina, aut Catiena : * *

ageni dignitas illie, fi satogat to Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus, Currere, cum Prætor lictorem impellat, & ire Præcipitem jubeat dudum vigilantibus orbis; Ne prior Albinam, aut Modiam collega falutet ?130 Divitis hic fervi claudit latus ingenuorum Filius; alter enim quantum in legione tribuni Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ, Ut semel atque iterum super illam palpitet: at tu Cum tibi vestiti facies scorti placet, hæres,

tu verd, quando rapit te vultus induta meretricis, dubius manet,

ANNOTATIONES.

127. Hic. | Romæ.

Si curet note, &c. | Si adfit Patrono fedulus, eumque comitetur affide & Sat. I. v. 127, & 132, Nette togatus. | Vide Sat. 1. v. 96. Martial. lib. 3. Epigr. 46.

Exigis a nobis operam fine fine togatam.

Et lib. 10. Epigr. 82.

Mane, vel à media noche togatus ero.

128. Cum Prator lictorem. | Sex Prætori apparebant ministri, Consuli verò duodecim : atque honoris causa comitabantur. De Litteribus accurata quædam lege apud Lipf, Elect. 1. c. 23.

Impellat. | Præ festinatione, & aviditate spor-

tularum. Vide Sat. 1. v. 100.

129. Dudum vigilantibus orbis. Diu, & fæpè fruftrà, sportulas victui suo necessarias expectantibus egenis, ut fusè dictum eft Sat. 1. vel, ad fores Prætoris vigilant bus pupillis, ut ipsis det tutorem, quos Prator despiciens ad sportulas fe-Rinat. Verus Schol.

130. Ne prior, &c. | Ne alter Magistratus & Nobilis præveniat, prior falutet, & potior habeatur, seu in testamentis, seu in sportulis. Vide

Sat. 1. V. 117.

Albinam aut Mediam. | Divites matronas. 131. Divitu hic fervi, & c. | Hic vel fervi divi-

tis, vel ingenuorum filius; eodem propè fenfu. Claudit latus. | Ut comes & affecla, quia opibus inferior ingenuus: vel ut par ingenuo liberzus ob zqualem censum. Horarius Serm. lib. 2.

. Sat. 5. V. 18.

Utne tegam fource Dama latus ? 132. Alter. | Alius dives libertus.

Legione Tribuni. | Legio non parem semper habuit militum numerum. Sub Romulo, tria millia peditum, equites verò trecentos continebat, atq; ita dicta est quod è lectis militibus fiebat. Poft, duplicatus est numerus : deinde major aut minor fuit, &c. Porrò Lege Militari fancitum, ut miles Centurioni, Centurio Tribuno, Tribunus Præfe-&o Caftrorum, Przfectus Legato, Legatus Confuli, Conful etiam & Magister Equitum Dictator i Subeffent. Vide plura apud Alex. ab Al. L. 1. c. 5. I. Lipf. I. 2. de Mil. Rom. Dial. 5, & 9. & alios,

Quantum in legione Tribuni accipiunt. | Romani fuis fumpribus militavêre per annos amplius trecentos. Poft, ex ærario ftipendium attributum: quantum verò subinde fuerit magna lis, inter doctos. Tria fuere stipendii loco, pecunia, frumentum, vestis. Cœpit dari pecunia anno U.C. 347. Id Livius testatur in fine lib. 4. Hoc stipendium aliquando minus, aliquando majus extitit: initio certè exiguum ; oboli duo, i. e. tres affes pediti (ut probat Lipf. cit.) Centurioni duplex, triplex equiri, auctor eft Polybius I. 6. Posteà deni affer dati, tefte Cornelio Tacito Annal. 1. paulò post initium ; ubi refert legiones tres, exceffu Augusti & initiis Tiberii auditis, in seditionem versas ita conqueftas effe: denis in diem affibus animam & corpus astimari: hinc vestem, arma, tentoria redimi, &c. Apud Sueron. Domit. cap. 7. legitur vulgo : addidit & quartum ftipendium militi, aureos ternos; ubi fanè reponendum, aureis ternis; ita Cafaub. & Lipf. I. e. tribes aureis quos menfibus fingulis accipiebat miles, quartum addidit. Itaque sub Augusto menstruum militis, aureus Romanus, idque unum flipendium: alterum adjecerit seu Caligula, seu Claudius; tertium fortaffe additum per bella civilia Othonis & Vitellii: illis verò tribus quartum Domitianus attribuerit. Hac erudite Just Lips. Elect. 1. 1. c. 2. ubi & discrimen docer faciendum inter denos affes, ac denarium: hunc enim conjicit affium fuiffe duodecim aut circiter: illud verò probat ex Tacito cit. a pud quem miles, ut dictum, denis affibus haud contentus efflagitat denarium pro ftipendio diur no. Vide etiam Alex. ab Alex. 1. 6. c. 22.

133. Calvina vel Cationa. | Meretricibus. 134. At tu. O pauper mei similis.

135. Vestiti. | Ignobilis proinde & parum for mosi. Nam pulchræ nuditatem, i. e. pellucidas veftes affectabant. Innuit Horat. lib. 1. Sat. 21 &. Martial.lib. 3. Epigr. 3.

Hares. | Moraris, dubitas; non continuò pergis ad scorrum, quod placuit : & in id times pecuniam effundere. Vel, hares, i.e. adharescis plebeio & vili scorto, minori quidem sumptu: nec emendam carius putas Chionem superbam ac formofiorem.

0

do

m

Li

die

PO

ed

De

1

nci

us I ncer tio

Et dubitas altà Chionem deducere sellà. Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam. Protinus addensum; de moribus ultima fiet Quæstio: quot pascit servos, quot possidet agri Jugera, quàm multa magnaque paropfide cœnat. QUANTUM quisq; suâ nummorum servat in arcâ, Tantum habet & fidei: jures licet & Samothracum, Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper 145 Creditur, atque Deos, Diis ignoscentibus ipsis. Quid, quod materiam præbet causasque jocorum

ac metuis detrahere Chionem è sublimi fella. Profer auctorem Roma ita integrum, ut extitis hospes Dea Idea: Prodeat ipfe Numa, aut ille qui è templo ardente eripuit Palladem trepidantem : statim ad censum proceditur : interrogatio postrema erit de moribus. Quot famulos alit; quot babet agri jugera; quam multiplice & amplo catino epulatur ? Quantum pecunia condit unufquifque in sua capfa, tantum etiam auctoritatis obtinet. Quamvis junjurandum adhibeas per noftra & Sams-

thracum altaria, existimatur eg ens spernere conitrua & Numina, Numinibus ipjis veniam dantibus. Quid quod ille ipfe risus argumentum & anfam cunctis suppeditat,.

ANNOTATIONES.

136. Chionem. | Nobile scortum fuit, de quo Martial. lib. 3. at Epigram. 34. ludit in voce Mer, nix latine: aitque,

Digna two cur fis, indignaque nomine, dicam. Frigida es, & nigra es : non es, & es Chione. Alt à deducere sella. | Qua sedet sublimis domi fuz. Vel porius intellige sellam seu lecticam, qua vehitur Chione; eritque fenfus, dubitas conciliare tibi superbæ Chionis amores, in quam impenla majores defiderantur: adeoque descendenti è sella manum publicè præbere atque obsequium

vereris & detrectas. Sella. | De Sella & lectica diximus fusè Saryr.

1. V. 121, & 124.

0

ti

1

es

A

i

ta

0-

ur

i

fi-

i-

0-

fe fie

llis

æc

ri-

na-

im

24

ud

ur

for 3

idas

. 24

rgis

niam

08

dam

rem.

E

137. Da testem, &c. De contemptu pauperum queritur, quibus vel fanctiffimis nulla fides Rome haberetur.

138. Hospes Numinis Idei. | Scipio Nasica, vir optimos à Senatu judicatus, dignusque in cujus adibus deponererur fimulachrum cybeles Romam advectum à Peffinunte Phrygiæ oppido, donec ei Dez Templum extructum foret. Nimirum ut refert Tit. Liv. l. 29. c. 10. cum in Libris Sibyllinis inventum esset Carmen, quo dicebatur hoftis alienigena pelli Italia vincique posse, quando mater Idaa Romam advecta foret: & Delphicus Apollo consentiens oraculum edidiffer, compores fore votorum Romanos cum Deam devexissent, curaffentque ut eam qui vir optimus Rome effet, hospitio exciperet.

Idei. | Mons Ida duplex, alter in Creta Infula; lter in Phrygia, à quo Idza vocata est mater

Drûm Cybele. De ea Ovid Fast. 4.

Numa. | Qui Romanos inter Reges religione nciytus & religionum auctor, de quo ante v. 12. & Tit. Liv. lib. 1.

Vel qui servavit trepidam, &c. | Lucius Metelu Pontifex, bis Conful, Dictator, &c. qui ex neendio Templi Veftæ Palladium fervavit prorio oculorum damno, flammis excecatus, per quas ierat medias. Unde tribuit ei Populus Romanus, quod nulli anteà concessum, ut quoties in Senatum iret, curru veheretur ad Curiam. magnum & sublime; sed pro oculis datum, ut ait eleganter Plinius lib. 7. cap. 43.

139. Trepidam flagranti ex ade Minervam. Vel propter deflagrationis periculum; vel, ut ait Mancinellus, quòd Palladium oculos movebar,

& haftam, quam manu tenebat.

140. Protinus ad censum. | Omnium primum quæretur, quantus fit ei tefti cenfus; quim dives ille, non quam bonus expendetur.

142. Jugera. | Jugerum, terræ mensura. quanto uno boum jugo, uno die, arari poteft.

Quam mult à magnaque parophide canat. | Quam fit apparatus menfæ lautus & magnificus.

143. Quantum quifque fua nummorum, &c.] Dixerat Lucilius:

Tantum babeas, quantum ipfe fies, tantique habearis.

Et Horatius:

Tanti, quantum habeas, fis.

144. Samothracum. | Samothracia maris Azei Infula, Thraciæ adjacens, hodie Samandrachis Inde in Phrygiam Dardanus Penates Deos, è Phrygia in Italiam Æneas afportavit. Qui verò illi Dii? Jupiter, Juno, &c. μιγάλοι Θεοί, magni Din, Æneid. 3. Hæc Macrob. lib. 3. cap. 4. addunt alii Minervam & Mercurium,

145. Et nostrorum. | Martis, Quirini, Deorum

Romanis peculiarium.

Contemnere fulmina pauper creditur. | Adigente paupertate, ac duriffimo (quod ait Tacitus) neceffitatis telo, pejerare creditur, ut victum habeat; & præsenti malo futuri metum vincente. Ea est divitum de inopibus aut tenuibus opinio.

146. Diis ignescentibus. | Quod necessitate, non impietate perpetratum facilè condonantibus. 147. Quid qued, &c. | Adde quod pauper ridiculus videtur.

E

Omn bus

toga fqualida eft, atque unu calcerum debifcit fciffo corio: aut fi fractura multiplex offuta plaga exhibet filum craffius & novum ? Egeftas misera nibil habet in fe moleftius, quam quod vires ludibrio apros reddit. Hinc abeat, ait, fi verecundia est, atque ex equitum pulvillo excedat is cujus bona legi non Satisfaciunt ; illic autem affidestibulo erti. Istic applandat puer exculti praconis inter ado-Ecquis iftic gener Secrevit.

fi pallium turpe & lacerum, f | Omnibus hic idem, fi foeda & scissa lacerna. Si toga fordidula est, & rupta calceus alter Pelle patet; vel si consuto vulnere crassum 150 Atque recens linum oftendit non una cicatrix? NIL habet infelix paupertas durius in fe. Quàm quod ridiculos homines facit: Exeat, inquit, Si pudor est, & de pulvino surgat equestri. Cujus res legi non fufficit, & sedeant hic 155 Lenonum pueri quocunque in fornice nati. ant filii lenonum in quovis pro Hic plaudat nitidi præconis filius inter Pinnirapi cultos juvenes, juvenésque lanista. lescentes splendides pinnirapi & Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni. addescentes gladiatoris. La Quis gener hic placuir censu minor, arque puella places mani Othoni qui nos Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres? arrifit opibus inferior, & inaqualis quella fasciculis ? Quis egens hares constituitur?

ANNOTATIONES.

148. Lacerna. | Penula, vestimentum quod fupra togam induitur arcendæ causa pluviæ. Vide Sat. 1. V. 62.

149. Sordidula. | Tantillum fordida, minus candida. Vide Lipf. Elect. 1. cap. 13. ubi erudite differit de colore vestium Romana-

150. Si consuto vulnere, &c. | Si ruptio in calceis, aut in farto nuper recentis futura ve-

ftigia apparuerint.

152. Nil habet infelix paupertas, &c. | Epiphonema, quo egestatis miserias exaggerat. Quid turpius quam illudi, inquit in Lalio, Tullius.

153. Exeat, inquit, &c. | Inquit & jubet defignator ordinibus in Theatro disponendis præpolitus. Martial. lib. 5. Epigram. 8.

Juffit surgere Lettius lacernas.

Et Epigram. 26.

Quadringenta tibi non funt , Chareftrate ;

Lectius ecce venit : sta, fuze, curre, late. 154. Si pudor eft. | Si quæ est reverentia legis & Principis, qui jubent neminem hic tedere niti Equitem.

De pulvino Surgat equestri. | E quatuordecim

Theatri gradibus pulvino instratis.

155. Cujus res legi non sufficit. | Is crijus facultates funt minores equestri censu, id est, quadiingentis sestertiis, de quibus vide Satyr. 1. V. 106.

Legi. | Rosciz, qua L. Roscius Otho Tribunus plebis pauperes à ditioribus distinxit in Theatro, vetuitque ne quis in Theatri gradibus sederet nisi Eques, aut equestri censu pollens. Asconius Pæd. Domitianus autem no-

tatur hie, qui legem illam pænè abolitam revocarat: theatralemque licentiam promifois spectandi sustulerar. Suctonius Domitian. cap. 8.

156. Lenenum pueri. | Homines libertini generis, quorum patres locupletati per lenocinia &

malas artes.

157. Plandat. | Spectet in Theatro, ubi plan-

ditur favoris causâ.

158. Pinnirapi. | Pinnirapus dicitur Retiarius qui Gladiatoris seu Mirmillonis galeam pinni infignitam arricere ac reri involvere nitebatur. Pulmannus & Turnebus lib. 3. cap. 8. Pinnis pavonum ornari folebant Gladiatore, fi quando ad pompam descenderent. Vetus Scholiaft. vide que ad Saiyr. 2. ver. 143. &

Juvenes. Filios Lanista. Is erat princeps & magister Gladiatorum, quibus veluti laniandis præerat, & quos erudiebat.

159. Othoni. | Is Auctor Rosciæ legis, de que mox. Horat. Epod. 4.

> Sedilibusque mognus in primis Eques, Othone contempto, fedet.

160. Quis gener hic placuit, &c.) Qui porentes filiæ maritum inopem elegerunt unquan Romæ? Interrogatus è contra Themistocles collocaretne filiam bono pauperi, an minus probat fed diviti, respondir : malo virum qui pecuni egeat, quam pecuniam que indigest viro. Plutarchus in ejus vira.

mentis muliebribus, velut in fasciculum & farcinam collectis. Doti, inquit Vetus Scholis-

Quando in confilio est ædilibus? agmine facto Debuerant olim tenues migraffe Quirites. HAUD facile emergunt, quorum virtutibus obstat Res angusta domi. Sed Romæ durior illis Conarus: magno hospitium miserabile, magno Servorum ventres, & frugi cœnula magno. Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit Translatus subito ad Marsos, mensámo; Sabellam, Contentusque illic Veneto, duróque cucullo. Pars magna Italiæ eft (si verum admittimus) in qua Sabinam mensam ; atque illic satis babuit cuculionem caruleum & crassum. Si verum fatemur, magna

Quandonam adeft in delibera tionibus adilium ? Sand oportobat Romanos pauperes quondam secessife turmatim. Arduum eft quidem affurgere eos, quorum parva bona domestica impediunt virtutem: at Roma nifus illis est difficilior. ferum domicilium caro conftat; caro abdomen servorum; caro frugalis cana. Pudor est cibum capere in valis tefteis, qued tamen pudendum inficiatur raptus repente apud Marsos, &

ANNOTATIONES.

162. Quando in consilio est Adilibus. An Adles suum in confilium advocant aliquando pauperes, bonos quantumvis & sapientes viros? Ovid.

Lalia portio eft,

Cui

ge. a &

lau-

rius,

inni

eba-

. 8.

ores,

etus

. &

ps &

andis

e qua

i pa-

quan

9 (0

obato

ecunit

Plu

om um &

cholis.

ando

Curia pauperibus clausa est: dat census ho-

Edilibi. | Ædiles alii erant majores & Curules, alii Flebeii & minores. Duo sepius, sex aliquando fuere. Curatores erant urbis, annonæ, ludorum, facrarum etiam rerum, &c. Nero ipfe Ædilis fuit. Vide Plutarchum in Marie non longe à principio. Alex. ab Alex. 1. 4. c.4. & alios.

163. Debuerant olim tenues migraffe Quirites. Sensus est: benè profectò plebs olim Romana à potentioribus oppressa in Montem Sacrum secessit : & melius fortaffe consuluiflet rebus suis, fi nunquam rediiffet in gratiam cum Magnatibus à quibus ita contemnitur etiamnom & malè habetur, quicquid Menenii Agrippæ auctoritas atq; callida oratio fuggereret. Vide Tit. Liv. lib. 2. Dion. Halicarnafl. lib. 6.

164. Haud facile emergunt, &c. | Ariftor. Eth. 1, favet huic sententiæ, ubi ait eum præclara & magna vix poffe exequi & præftare, cui facultates defunt : quoniam per amicos & civilem potentiam veluti per instrumenta necesse est pleraque effici.

165. Sed Roma durier, &c. | Magna quidem ubique eft pauperibus emergendi difficultas; at Romæ præfertim, ubi omnia caro constant.

166. Magno bospirium, &c. | Nonnifi magno pretio conducitur tenuis domus; magno pariter aluntur fervi, & menfa inftruitur cibis.

169. Transatus subito ad Marfos, &c. Quod ait, subito, videtur innuere M. Curium Dentatum: de quo vide Satyr. 2. ver. 3. placet aliis Publ. Cornel. Scipionem hic intelligi. ego fatis affentior qui accipiunt generaliter quemliber Romanorum urbe recedentem ad cos populos, qui frugali utuntur mensa, quales Sabini, Samnites, &c.

Marfos. | Hi fuerunt Italize populi, fub Sam? nitibus, ubi nunc pars Aprutii ulterioris, juxta lacum Fucinum, in regno Neapolitano, & in finibus ditionis Pontificiæ. Hactenus regiuncula nomen retinet, vulgo. Durato de Marfi. Illos à Marso Circes filio denominatos pridem & in veneficiis edoctos refert Solinus. Quam vero bellicofi Samnires, & quam diu Romanorum arma exercuerint, teftis Livins l. 7. & feq.

Sabellam. | De Sabina terra jam dictum antes ver. 85. De Sabinorum cum Romanis bello, & posted fædere Tit. Liv. lib. 1. & Macrob. lib. 1. cap. 9. ab his orri Sabelli, & pro illis aliquando fumuntur: inter Samnites verò censentur Pfinio lib. 3. cap. 12.

170. Veneto duroque cucullo. | Villosa veste, è crastiore lana, ad arcendum frigus, pluvias, aliaque aeris incommoda, qua utebantur nautæ imprimis & milites.

Veneto. | Coloris cærulei, quo viliores panni tingebantur. Eo primum ufi Veneti piscatores dicuntur. Venetus color, inquiunt, marinis eft fluctibus fimilis. Martial, lib. 14. Epigram.

Si Veneto prafinoque faves, qui coccina sumie. Cuculio. | Cuculus & cuculio, velamentum capitis eft.

Pars magna Italia. | Non tamen in universa Italia regnat luxus vestium ut Romæ,

171. Nemo togam sumit nisi mortuus. | Ruri. aut in municipiis agentes tunicam vulgo induunts raro togam. Pin lib, 7. Epift. 3. que ufque toga feriata? Liber totos dies? Martial. lib. 10. Epigram. 47. inter vitæ beatioris causas & inftrumenta togam raram numerat. Et Epigram. 51. ejuidem libri exclamat : O tunicata quies! Id eft, quam beati, qui procul ambitu & fervitiis togatorum vivunt, quieti rure, & tuni-cati! Tunica enim vettis brevior, operi magis idonea.

D 2

terquam fato functus. Si interdum ipfa dierum festorum sclemnitas celebratur herbide theatro , & tritum exodium

nbi nullus togam induit pra- | Nemo togam sumit nisi mortuus. Ipsa dierum Festorum herboso colitur siquando theatro Majestas: tandemque redit ad pulpita notum Exodium, cum personæ pallentis hiatum denique revertitur ad suggesta; quando infans agressu in materno sinu expaviscit ri. Equales habitus illic, similémque videbis cium persona pallida: paria Orchestram, & populum, clari velamen honoris,

aqualem Orchestram ac plebem, integumentum illustris dignitatis,

ANNOTATIONES.

172. Nifi mortuus. | Mortuos enim Itali togatos efferebant ad sepulchrum: ficut Græci palliatos. Vide Perfii Satyram 3. ver. 103. ubi zit,

- Tandemque beatulus alto Compositus letto, crassisque lupatus amomis In portam rigidos calces extendit.

Et Lipf, Elect. 1. cap. 6.

lpsa dierum festorum. Ipsis diebus festis & in celebritatibus ludorum, æquales togæ affumuntur ab omnibus, adeo ut nec Principes & Nobiles splendorem vestium affectent supra ex-

173. Herbofo Theatre. In pratis, in nudo cespire & gramine, ubi primum agi Dramata cœpere, & simplicitas illa diu servata retentaque in oppidis & municipiis; vel sub arborum umbra, aut certè in Theatro frondibus & ramis intecto. Unde Scenze profluxit nomen. Nam onland, umbraculum, & tentorium fignificat. Exigua certè & imperfecta fuere Theatrorum initia. Horat. Epift, ad Pisones, seu de Arte Poet. V. 178.

Post bunc, persona pallaque repertor benesta Eschylus, & modicis instravit pulpita tig-

Propertius lib. 4. Eleg. 1. v. 15.

Nec sinuosa cavo pendebant vela Theatro,

Pulpita selemnes non oluere crocos. Et in Gallia quidem haud dudum, quam nuda & ornamentis deftituta agerentur Dramata, adeò ut nec aulæis, nec telis tabulisve pidis effent decorata, refert Scaliger Poet. lib. I. cap. 21. Vide & Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 16.

174. Redit. | Pro, rediit, tandem, id eft, lefta rudibus animis tædia. Vide infra, mox.

Ad pulpita. | In Scenam in Theatrum, in ea Tabulata, in quibus agunt Ludiones, ac Mimi, pariter & Tragoedi.

Notum. | Quia sapè recantatum, non novum,

ut Romæ.

175. Exodium. | Diverbium post Tragordorum è Scena exodon seu exitum; Mimi nempe ridiculis verbis & gestibus spectatores oblectant. Vetus Schol. Turnebus autem lib. 16. cap. ult. fic habet: Exodia in Atellanis Fabu-lis, diverbia vocabantur, eò quòd Tragadis Scend egresis ad recreandum spectatorem è priftina molestia subjiciebantur, &c. Horatius ad Pisones, V. 220.

Carmine qui tragico vilem certavit eb bircum Mox etiam agreftes Satyros nudavit, & afper Incolumi gravitate jocum tentavit, eò quòd Illecebris erat, & grata novitate morandus Spettator, functusque faeris, & potus, 60 exlex.

Et paulò ante.

Indoctus quid enim Saperet liberque laborum, Rusticus urbano confusius, turpis honesto?

Vide Satyr. 6. v. 71.

Persona pallentis. | Vel quia persona seu larva colore est pallente, vel quia histrionis facies erat illita seu gypso, seu albo colore; aliàs autem fæcibus, ut notat Horatius ad Pisones ver.

Qua canerent agerentque peruncti facibus

Hiatum. | Os mimorum horrendum hians: vel quòd foleant pueri perfonas & perfonatos expavescere.

176. In gremio matris formidat rufticus infans. Nutrices cum puerulis solitas spectaculis adesse

innuit Plautus Panul. in Prologo,

Nutrices pueros infantes, minutulos Domi ut procurent, neve Spettatum afferant, Ne & ipfa sitiant, & puers peritent fame; Neve esurientes hic quasi hadi obvagiant.

177. Illic. | In Theatro, universis spectatoribus habitus par, nec uni splendidior quam alteri.

178. Orchestram. | Locus in Theatro propius choris & faltatoribus, ab openina, falto. Ponitur hic pro locis Orchestra proximis, in quibus sedebant ad spectandum Senatores. Vide Alex. ab Alex. mox cit, lib. 5. cap. 16.

Clari velamen bonoris. | Dignitatis Adilitiz

infigne & ornamentum.

Sufficient

£

li

Sufficiunt runicæ summis Ædilibus albæ.
Hic ultra vires habitus nitor: hic aliquid plus, 180
Quàm satis est; interdum aliena sumitur arca.
Commune id vitium est: hic vivimus ambitiosa
Paupertate omnes: quid te moror? OMNIA Romæ
Cum pretio.Quid das,ut Cossum aliquando salutes?
Ut te respiciat clauso Veiento labello?

185
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis venalibus: accipe, & illud
Fermentum tibi habe: præstare tributa clientes
Cagimur, & cultis augere peculia servis.

Se ambitiofa. Ecquid te detineo?

Roma cuntta cum pecunia tount. Quid donau, at Coso interdum salutem dicas; ut ad to oculos torqueat Veiento, labrio non apertia? Hic tondet lanugonem, iste diletti capillos demittit, Edes sunt referta placentus

togo candida satio sunt majoribus Adilibus. Istic vestio splen-

dor eft Supra facultates. Iftic

quiddam plus quam sufficit ali-

quando promitur è marsupio cliorum. Labes illa vulgaria est.

vendendie. Sume, & hoc tibi fermentum accipe. Nos clientes velligalia pendere aftringimur, & amplificare bona famulie nitidie.

ANNOTATIONES.

179. Sufficient tunica summia Adilibue alba. Adiles ipsi Curules & majores tunicis albis contenti sunt, neque purputeas sumunt togas, cùm ludis præsunt, aliáve sui muneris ossicia exercent. Vel, soli Adiles spectacula edentes albas & recentes habent tunicas; alii verò minùs nitidas, jumque squalescentes, & quotidianas induunt contra quam sir Romæ, ubi omnes spectant in veste candida, recente, splendida, juxta illud Martial. lib. 4. Epigram. 2.

Cum plebs, & minor ordo, maximusque Sancto cum duce candidus sederet.

180. Hie ultra vires, &c. | At Romæ dumtaxat plerique vestem sumunt nitidiorem, quàm ferant eorum opes ac dignitas.

Aliquid plus quam satis est. | Non contenti neceffariis quæ poffunt è suo habere, è mutuato & conducto, luxui indulgent.

182. Ambitiosa paupertate. | Ambitionis & fuperbiæ plena: opulentiores enim videri volunt quam fint.

183. Omnia Roma cum pretio. | Magno constant & comparantur omnia, us jam suprà dictum.

184. Quid da. | Quæ munera tribuis fervis Nobilium, ut te perducant ad dominos. Horat. lib. 1. Satyr. 9.

Difficiles aditus primos habet : haud mihi deero. Muneribus fervos corrumpam; non hodie fi Exclusius fuero, desistam, &c.

Ut Cosum aliquando falutes. | Ut faciles tibi fint aditus ad Cossum, ejusque fimiles opulentos ac Nobiles, quos identidem salutes,

185. Ut te respiciat clauso Veiento labello. Ut fi non alloquio, respectu saltem uno dignetur te potens quispiam.

us

x.

12

10

Veiento. | Fabritius Veiento homo superbus ob famosos libellos à Nerone Italia pulsus. Cornel. Tacit. Annal. lib. 14. Ejes etiam meminit Plin. lib. 4. Epist. 22. De co rursum Sat. 6.

lib. 4. Epift. 22. De eo rurfum Sat. 6.

Claufe libello. | Nedum enim homines comiter

alloqueretur ille, vix intueri dignabatur falutanites, aliofque omnes despiciebat.

186. Ille metit barbam, crinem bic, &c. | Ut domini gratiam demereatur, affentatur & famulatur ejus (ervulo, quem ei dilectum novit. Hinc adeft illi obsequens festà illà die, quà primam lanuginem & crines resect Dis ex more consecranda, seu Phœbo, seu Æsculapio, &c. Vide Martial. lib. 1. Epigram. 32.

Hos tibi, Phabe, vovet totos à vertice crines Bucolpus domini Centurionis amor, &c.

Et lib. 9. Epigram. 17.

Confilium forma speculum, dulcesque capillos Pergameo posuit dona sacrata Deo, Ille puer tanto domino gratissimus aula,

Nomine qui fignet tempora verna fuo, Crinem hic deponit amati. Hic pueri amati comam in templo deponit, ut per hac obsequia atque officia servulo præstita, domino potenti gratiosus esse queat.

187. Plena domu libis venalibus. Portò fefta die suprà dictà mittuntur puero à clientibus certatim munuscula, quibus ille venditis peculium augeat.

Libis. | Liba funt placentæ è farre, melle, &

olen

Accipe & illud fermenum, &c. | Tu eme è placentis; vel pro datis libis, fermentum hoc tibi retine.

186. Fermentum. Tumoris, iræ & indignationis caufam & materiam, quod nimiràm non Patronis modo, fed etiam famulis eorum ferviendum eft, ac folvenda quafi tributa.

Tributa. Amato puero, aliifve fervis annua munera, certis diebus: ficut domino, in natali, in nuptiis, &c.

189. Cultis fervis. | Bene curatis ac nitentibus

Piculia. | Proprie funt bona que fervus habet ex ra domini potestatem, ut notat Servius.

E 3

Quis formidat vel formidavit sasum domus in Praneste frigida, vel Volfiniis conftitutus inter colles nemoribus confitos, vel simplicibus Gabiis, vel in propugnaculo Tiburis declivis? Nos habitamus civitatem exiguo fulcro innixam, maxima jui parte. Etenim villa procurater ita fiftit ruituras ædes, ac refercit labem antique fra-Hura ; arque mandat tures quiefcere immininte lapfu. Vita est ibi traducenda, ubi mulla deflagrationes, nulli timores nochu. Vcalegon mode petit aquam ; medo fragilia transportat : jam tibi fumum emittit tertia cen'ignatio: tu verò ignaras. Etenim si ti.

Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam; Aut positis nemorosa inter juga Volsiniis, aut Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce? Nos urbem colimus tenui tibicine fultam Magna parte sui: nam sic labentibus obstat Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum, 195 Securos pendente jubet dormire ruina. Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli Nocte meto: jam poscit aquam, jam frivola transert Ucalegon; tabulata tibi jam tertia fumant. Tu nelcis. Nam si gradibus trepidatur ab imis, Ultimus ardebit, quem tegula sola ruetur 201 A pluvia; molles ubi reddunt ova columbæ. Lectus erat Codro Procula minor, urceoli fex, Ornamentum abaci; necnon & parvulus infra

musur in insimis locis, postremus deflagrabis ille, quem tecta una desendunt ab imbribus; ubi tenera columba ova pariunt. Codrus habebat cubile brevius Procula, sex voscula, abact ornatum : Subsus esat

Urna exigua,

ANNOTATIONES.

190. Quistimet, aut timuit, &c. | Alia perfequitur Romæ incommoda, ab ædium ruina, & incendiis.

Gelida Pranefte. Hæc urbs Latii, hodie, Palefrina, gelida ob aquas, & fitum inter montes. E colonia factum municipium efflagitantibus Præneftinis à Tiberio Imperatore, narrat Gellius lib. 16. cap. 13.

191. Volfinus. | Urbs antiqua Hetruriæ fuit.

Hodie Boljena nuncupatur.

192. Simplicibus Gabiis. | Gabii, olim Latii urbs in via Præneftina. Simplices vocat feu ob tenuitatem, fed potiùs quod Sexti Tarquinii dolo eircumventi, ab ejus patre Superbo capri funt. Vide Liv. lib. 1. cap. 53.

Proni Tiburis. | Hæc Latii civitas, hodie, Tivoli. Sabinis contermina, fita in declivi, unde prona dicitur. Arcem verò fitus arduus

præbuit.

Nis urbem colimu, &c. | Roma autem adificia pervetufta funt, ac ruina pleraque proxima,

quare sustentantur fulcris sæpé.

Thisine.) Tincines in æditiciis vocantur adminicula & columnæ, quæ ruituris aliàs ædibus adhibentur. Nomen a similitudine tibiis canentium, inquit Festus.

195. Villicus. | Is enim vocatus à domino jubetur fubvenire labenti domui, quam locat. Ille verò urcunque ruinas farcit, ac hiatus parietum

contexit.

Veteris rima contexit bistum. Rupturas parietum calce modica perfundit, & tum inquilinos jubet manere fecuros, quafi ruinam inftauraffet. Vetus Schol.

197. Vivendum eft illic | Abfir ut Romæ tot in periculis degam, inquit Umbritius: cò pergendum ac vivendum, ubi, &c.

198. Poscit aquam. | Ad reftinguendum in-

cendium.

Frivola. | Vilia vafa & fupellectilia eripit pauper ex incendio.

199. Vealegon, Vicinus quispiam. Alludit ad Virg. Æneid. 2.

Jam proximus ardet Ucalegon.

Tabulata tertia. | Tristega. In quibus habitabant tenuiores. Divites enim inferiora incolebant, cætera locabant pauperibus. Vetus Schol.

Funnant | Jam ferpente & graffante igne, 200. The nefcis. | Imminens exitium ignoras, ô pauper, fuperiora tabulata conducens.

Trepidatur. | Vox præcipirem eorum actionem, qui reftinguendo vel evitando ftudent incendio, bellè exprimens.

201. Quem tegula sola tuetur. | Qui in suprema adium parte habitat, que tegulis est proxima.

202. Ubi reddant ova columba. | Super tecta columbaria fiunt, inquit Vetus Schol.

203. Codro. | Egenti cuipiam. Vide Satyr. 1.

Procula. | Uxore fua alioqui parva.

204. Ornamentum abaci. Hic erat omnis abaci ornatus.

Abaci. | Abacus, menfa structoria, armariom, in quo reponuntur vasa, seu ad usum quotidiznum, seu ad ornatum & pompam.

Cantharus,

is

y

Cantharus, & recubans fub eodem marmore Chiron; & recumbens Chiron fub ipfo Jamque verus Græcos servabat cifta libellos, 206 Et divina Opici rodebant carmina mures.

Nil habuit Codrus: quis enim negat? Et tamen illud

Perdidit infelix totum nil: ultimus autem Ærumnæ cumulus, quod nudum, & frufta rogantem Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit. Si magna Afturii cecidit domus: horrida mater, Pullati proceres, differt vadimonia prætor: Tunc geminus casus urbis, tunc odimus ignem. Ardet adhuc, & jam accurrit qui marmora donet, Conferat impensas. Hic nuda, & candida figna; 216 Hic aliquid præclarum Euphranoris & Polycleti, Phæcafianorum vetera ornamenta Deorum. Hic libros dabit, & forulos, mediamque Minervam; mora; sumptus contribuat. 140

marmore: & jam antiqua arca cuftodiebat codices Gracos, & mures Opici arredebant eximios versus. Codrus nibil poff. debat. Nam quis inficiatur ? Ac nibilominus infortunatus amisit istud omne nibil. Suprema verò miseria accesso eft, quod spoliaium atque petentem frustula panis, nullus alimento, nullus adibus ac domicilio Sublevabit. Quod si corruerint summa Afturis ades, parens Squalida, atrati primates erunt: Prater dictionem juris remittit. Tam duplex civitatis ruina, tum ignem deteftamer : dumque flagrat etiam, statim advolat qui det marstatuas albas ac denudatas; iste

quidpiam eximium Euphranoris ac Polycleti opus, antiqua infignia Numinum Phacasianorum; alius codices, & armaria, atque dimidiam Palladem.

ANNOTATIONES.

205. Cantharus. | Poculum, de quo Virgilius Eclog. 6. & Macrob. lib. 5. cap. 21.

Et recubans sub codem marmore Chiron. Ad pedem abaci sculpta erat effigies Chironis Centauri, ex eadem materia, argillà nimirum. Recumbebat verà quasi sustinens abacum. Intelligunt alii ejusdem Chironis opera Medica seu Chirurgica (ex Plin. lib. 7. cap. 56.) in armario Codri pofita: is enim pauperrate adactus ad eas fe artes contulerat. Coel. Rhodig. lib. 7. cap.

206. Jamque vetus Gracos, &c. | Jampridem Græcos libros, & carmina, quibus fruduerat anrea, reliquerat.

207. Divina. | Ironice. Raucum enim Co-

drum dixit Satyr. 1.

Opici. | Minus benè, apici, quidam legunt, ut notat Lipfius Epiftol. quæft. Lib. 4. Epift. 25. Melius, Opici, id eft, putidi, fœtidi: ab Opicis feu Oscis Campaniæ populis, apud quos vigebant fædæ libidines. Alii nomen trahunt ab omi, foramen, seu caverna, in quibus mures sæpè latent. Aliis Opici fignificant Græcæ Linguæ nescientes. Et favet Gellius lib. 13. cap. 9.

210. Frusta. | Legunt nonnulli, frustra.

212. Si magna Asturii, Ge. | Si calamitas opprimat tenuiorem, haud curatur: at si divitem ac potentem, certatim fublevatur. Quod certe iniquum.

Afturii. Aliis, Afturici: aliis, Arturii, ut

is idem fit qui supra ver. 29.

Horrida mater. | Tota Roma in ludu eft. Yel, matrona fordidas induunt veftes, ut doiorem fignificent.

213. Pullati. | Ne vestem intellige atram seu nigram, quæ folis in funeribus adhibebatur, fed fordidiorem, quæ luctum indicabat. Ex Lipho Elect. 1. cap. 13.

Differt vadimonia prator. | Sicut in publicia calamitatibus solebat indici justitium.

Livius paffim.

214. Tune geminus casus urbis. | Roma videatur cecidisse, aut à Gallis capta dirutaque rurfum.

Odimus ignem. | Vel incendii, vel etiam foci. Lugentes enim ignem foci extinguebant. Vetus

216. Conferat impensus. | Ad novas ædes con-Aruendas.

Nuda & candida signa. | Statuas è marmore candido, Pario.

217. Euphranoris & Polycleti. | Hic Statuarius, ille Pictor excellentitlimi. Quintil. lib. 12, cap.

10. Plin. lib. 34. cap. 8.

218. Phacofianorum. | Phacofii Sacerdotes erant Athenientes & Alexandrini, ab albis calceis nominati. Appian. lib. 5. ubi de M. Autonio. Aliis Dii Græci sunt ita dicti, quali Phacasiati, id eft, induti capasine, calceamentes rufticis. Turneb. lib. 10. cap. 27. Porto in antiquissimis codicibus legitur: Hec Assnorum, pro Phacafianorum. Et Vetus Schol, notat eain gentim invidiose nominari.

219. Mediamque Minervam. | A vervice ad umbilicum expressam in marmore, aliave materia.

His

Denique Perficus erbatorum magnificenti fimus recordit prafantiora, amplioraque: & jam Inspicionem jure prabet, quafi propriam ipfe domum combufferit. Modò quess abstrahi ludis Ampitheatri, ades tibi commoda comparantur Sora, vel Fabrateria, vel Frufinone, quanto jam pretio domum offcuram paras ad unum annum. Illic bortus, & puteus non profundus, neque trabendus fune, diffluit in teneras plantas, prompte exhauftus. Vitam age contentidi, e quo centenis Py bagorais

alius modium pecunia denabit. Hic modium argenti: meliora, ac plura reponit Perficus orborum lautisfimus, & merito jam 221 Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes. Si potes avelli Circenfibus, optima Soræ, Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur; Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.225 Horrulus hic, puteusque brevis, nec reste movendus, In tenues plantas facili diffunditur hauftu. Vive bidentis amans, & culti villicus horti, Unde epulum possis centum dare Pythagoræis. Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu, Unius sese dominum fecisse lacerta. tus rajtro, & cultor bortuli ni- Plurimus hic æger moritur vigilando; fed illum

convivium praftare queas. Non eft nibil se reddidiffe peffefforem unius lacerta, quavis orbis parte, quoliber diverticule. Iftic agroti multi vitam perdunt ob vigilias;

ANNOTATIONES

220. Modium. | Mensuræ genus, pars sexta medimni, quod fex modios continet. modius libras habet quadraginta quatuor.

221. Persicus. | Dives quilibet, ex Horatio

lib. 1. Od. 38.

Perficos edi puer apparatus.

Vel Fabius Persicus, de quo Saryr. 8. ver. 14. Seu fortè Peria fuerit Arturius, de quo paulò antè.

Orberum lautissimus. | Qui enim liberis carent,

folent impensis haud parcere.

222. Suspectus. | Ita Martial. lib. 3. Epigram. 51.

Empta domus fuerat tibi, Tengiliane, ducentis. Abstulit hanc nimium casus in urbe frequens. Collatum eft decies. Rogo, non potes ipfe videri Incendiffe tuam, Tongiliane, domum?

223. Si potes avelli Cir. enfibus. | Siquidem carere potes Circo; modò velis te private ludis. iftis curulibus & spectaculorum oblectamentis, certe commodius habitabis in aliis Italiæ urbibus. Hoc dicit Poeta quòd Romani mirum in modum fpedaculis dediti erant. Unde Sat. 19. ver. 80. norantur velut optantes dumtaxat panem & Circentes.

Circenfibus. | Quid Circus, & quotuplex Romæ notavimus tupra ad ver. 65. de Ludis & eorum ritu, Dionyl. Halicarnaff. 1. 7. ad finem. Scenicorum ludorum initia vide apud Liv. initio 1. 7. Circonfibus, qui die nona Aprilis celebrabantur in honorem Cybeles ac Cereris, Ovid. Faft. 4. Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 8.

Sore | Hæc o'im urbs Latii ad Lirim Auvium, hadie in Aprurio ulteriori, vetus nomen haud

amifit.

224. Fabrateria. | Es civitas, hodie, Falvaterra, non procul a fluvio Liri, pridem Volscorum fuit in Latio oppidum.

Frusimone. | Frusimo, vel Frusimum Strab. & Ptolem. urbs quondam Latii: hodie vocatur Frufilone, eftque in Campania Romana.

Domus paratur quanti nunc tenebras, &c. | Emptam habere domum illic potes eodem pretio, quod folvis Romæ pro locatione domû: annuà.

225. Tenebras. | Obscuram & tenebrosam domum.

226. Hic. | In urbibus Italiæ mox nominatis. Nec refte movendus. | Tam facile habes aquam è puteo ad rigandum hortum, ut manu attingere ac haurire queas, fine ullo fune.

228. B dentis. | Per bidentem furcam , agriculturam & rufticam vitam defignat metony-

229. Pythagorais. | Hi post magistrum suum Pythagoram docebant abftinendum ab animatis, & oleribus vescebantur. Diogen. Laert. lib. 8. Athen. &c. Vide Satyr. 15. v. ult. Annot.
230. Est aliquid. | Non parva res eft, net

parvi æftimanda.

231. Lacerta. | Quidam legunt, latebra, codem sensu: id est. aliquid est extitisse dominum minimæ cujuslibet rei, vel parvi domicilii quod sufficiat latebris lacertarum. De his Plin. lib. 8. cap. 39. & alibi.

232. Plurimus bic ager moritur vigilando. Nimiis vigiliis morbos, & hinc mortem creati

Sed illum languorem peperit cibus imperfectus. Cibus non bene coctus languorem peperit: coctioni verò nocuit immodicus calor ac nima ficcitas, quam pariunt vigilize ob continuam agitationem, ac spirituum vitalium consumprionem.

Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens Ardenti stomacho. Nam quæ meritoria somnum Admittunt ? Magnis opibus dormitur in urbe. 235 Ha sogorem permittunt? In hac Inde caput morbi: rhedarum transitus arcto Vicorum inflexu, & ftantis convicia mandræ Eripiunt fomnum Druso, vitulisque marinis. Si vocat officium, turba cedente vehetur Dives, & ingenti curret super ora Liburno, 240 Atque obiter leget, aut scriber, vel dormiet intis. opulentus portabitur, recedente Namque facit fomnum clausâ lectica fenestrâ. Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat Unda prior, magno populus premit agmine lumbos feriptitabit, aut fomno indulga-Qui sequitur : ferit hic cubito, ferit affere duro 245 bit intm. Etenim soporem con-Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam. ciliat lettica feneftella ocelusa.

At merbum bune creavit efca indigefta, & adbarens ftemacho ferventi. Enimverò qua conducivitate somnus capitur multie divitiis. Hinc fons agritudi-num. Curruum transvellio in anfractu angusto viarum, atque maledicta stabuli harentis quietem auferunt Drufo, ac vitulis marinis. Si invitat officium, multitudine, ac properabit vectus Liburno grandi, suprà vul-tum. Eundo verò lettitabit, vel Nibilominus ante nos perveniet

ille. Quippe nos festinantes impedit fluctus pracedens : plebs autem subsequens ingenti turba comprimis renes nostros. Ille cubito pulsat; alius amite duro percutit : ifte vero trabem, alter cadum impingit in caput.

ANNOTATIONES. 233. Et harens ardenti ftomacho. | Quippe non digeftus nec in fuccum nutritivum conversus, neque proinde transmissus in fingulas corporis

234. Meritoria. | Vel ædes tumultui populari proximæ, vel tabernæ mercede conductæ in quibus opifices fragore & strepitu vicinos exci-

tant, fomnumque interrumpunt.

ur

0,

0-

TC

y-

m

is,

8.

iec

ni-

IR.

.

THE

10-

m

235. Magnis epibus dormitur in urbe. | Magna potentia filentium imponitur vicinis tabernariis, ut magno pretio fomnus constet, inquit Vetus Schol. Vel potius, magnis opibus est opus ad habendas ædeså tumultu populari seclusas ac remotas, amplas nempe, in quarum receffu à vicis & tabernis longè posito, quies sit & somnus non interruptus. Vide Martial. l. 12. Epigr. 57. & 69.

236. Rhedarum transitus. | Fragor & strepitus curruum, clamor aurigarum, tumultus concurren-

tium hominum ac rhedarum.

Arcto vicerum inflexu. | Erant certe veteris Roma vici angusti & parum directi. Patet ex Livio in fine libri 5. ubi post incensam ac dirutam à Gallis urbem, Romani promiscue ædificasse dicuntur : item, festinatio curam exemit vicas dirigendi, inquit ibidem, dum omifo sui alienique discrimine, in vacuo adificant : formaque urbis occupata magis quam divisa similis fuit. Et Sueton. Neron. cap. 38. ait Neronem quasi offensum deformitate veterum adificiorum & angustiis flexurifque vicerum, urbem incendiffe.

237. Stantis convicia mandra. | Maledica quæ folet auriga vel mulio vociferans evomere in mandram, i. e. gregem seu multitudinem equorum vel mulorum tardè progredientium, & in flexu harentium, verberibus juxtà ac clamore

agens urgenfque.

Mandra. | Proprie mandra vocatur septum quo

pecora noctu clauduntur: ponitur hic per metonymiam pro equis & jumentis.

238. Drufo. | Somnolento homini, qualis notatur à quibusdam Claudius Drusus Cæsar. Legunt alii, Eripiunt fomnos Vrfis: ex Plinio 1. 8. c. 36. ubi ait Urlos tam altum dormire diebus quidem bis septenis, ut nec vulneribus excitentur.

Vitulisque marinis. | Phoca pariter, leu vituli marini funt ejufmodi, nullumque animal graviore fomno premitur. Plin. lib. 9. cap. 13.

239. Si vocat officium. | Si dives ad negotium, fi ad nuptias, ad pompam, aliamve celebritatem pengat, quisque de via decedit, & liberum

240. Ingenti curret Super ora Liburno. | Vectus in lectica ampla & capaci, quafi Liburna navi, vel quæ humeris servorum è Liburnia grandium & rebuftorum defertur supra caput hominum elevata. Plin. Trajan. Panegyr. Illos, inquit, bumeri cervicesque servorum super ora nostra vehunt.

Liburno. | Liburnia regio est Illyrici Occidentalis, ubi nunc Croaciæ pars atque Dalmatiæ.

241. Atque obiter leget, Oc. | Vide Satyr. 1. ver. 65. ubi de iis quæ ad lecticam & fellam pertinent copiosè disputavimus.

Obiter. | ci maego w, inquit Tullius ad Attic. lib. 5. Epift. 20, & 21. of & manggor. Ad Quint. fratr. lib. 3. Epift. 9. ci magigza

243. Veniet. | Eò quò vocat officium.

244. Unda prior. | Turba populi inftar fluctuum euntis ac redeuntis.

245. Affere. | Ligno, palo, pertica, amite, quo lectica vel fella sustinetur ac devehitur à lecticariis. Juft. Lipf. Epiftolic. quæft. lib. 4. Epift. 25.

246. Metretam. | Mensuræ genus est capacisti mum. In liquidis cadus est aut amphora.

Pinguia

Jam proteror undequaque pode croffo, atque bellaroris clavus in digitum mihi infigitur. An non afpicis quam magno igne fportu-La frequenterur ? Centeni funt opulones, & fingulos comitatur fua culina. Corbulo egrè portaret tot ampla vafa, torque res capiti incumbentes, quot miser famulus defert capite subrecto, properando foculum excitat. Lecerantur vejtes refecta. Jam procedente planstro emicat abies oblonga; pinus autem alio veh:culo deportatur. Tremunt procere & pleoi minitantur. Erenim f corrnerit axis qui luftinet rupes Liguria, atque Super turbam devolvat montem dejectum, quid restat de corporibus? Quis artus,

Jam tibia cano delibuta funt. | Pinguia crura luto; planta mox undique magna Calcor, & in digito clavus mihi militis hæret. Nonne vides quanto celebretur sportula fumo? Centum convivæ; fequitur fua quemq; culina. 250 Corbulo vix ferret tot vafa ingentia, tot res Impofitas capiti, quas recto vertice portat Servulus infelix; & cursu ventilat ignem. Scinduntur tunicæ fartæ; modò longa corufcat Sarraco veniente abies, atque altera pinum Plaustra vehunt, nurant altè, populoque minantur. Nam fi procubuit, qui faxa Ligustica portat Axis, & eversum fudit super agmina montem, Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa

ANNOTATIONES.

Pinguia crura luto. | Quafi uncta & incrustata | luto & coenn.

248. Calcor & in digito, &c. | In turba conculcor pedibus alicujus militis, aut agreftis & crassi cujutpiam viri, qui videatur in digitum pedis mei infigere clavos, quibus ejus calcei fuffixi funt.

Claves militis. | Sic Valer. Max. lib. 9. cap. 1. Extern. Art. 4. refert Antiochi Syriz Regis exercitum magna ex parte aureos clavos crepidis fubjectos habuisse. Idem testatur Justin. lib. 38. Lauxuria non minor apparatus, quam militia fuit, ut etiam gregar" milites caligas auro figerent, proculcarentque materiam, cujus amere populi ferro dimicant. Unde rursum Juvenalis Satyr. ult. v. 24. nefas effe ait effendere tot caligatos, millia clavorum. Porrò clavata dicuntur aut vestimenta clavis intexta & ornata, aut calceamenta clavis infixa, inquit Festus.

249. Nonne vides quanto, &c. | Iterum gulam Romanorum perstringit, & novas inde causas

impedimentorum ac turbæ in viis.

Sportula. | Coma, que quia primum in fortula dabatur, deimor en augift, hinc nomen obtinuit. Turneb. lib. 12. cap. 27. Vide Sat. 1. V. 95. ac deinceps.

Quanto fumo. | Qu'am avide peratur. Vel fimpliciter ignem intelligit, ut mox fusius explicat.

250. Centum contine | In commune fuam quisque sportulam conferentes. Vel, centum homines sportulam accipiant, hi servos singuli deducunt culinam deferentes, qui vias implent ac impediunt.

Culina. | Vafa & inftrumenta culinaria. Hinc igitur tumultus coquorum ipios cum obioniis fo cos transferentium . . . ne cibus intepelcar,

&c. quæ Seneca ad Lucilium fcribit.

251. Cortulo | Demitius Corbulo tempore Neronis robore corporis famoius, cujus meminerunt Tacit. lib. 13. & Ammianus Marcell. lib. 15. 252. Redo vertice. Ne juscula vel obsomi effundantur ac decidant.

n

M

ar

Str

Ha

ar

Po

Inf

Re

Q

Te

Va Et Et Int

N

eft.

er Cen

do

inf

b

St

253. Ignem. | Quem defert in foculo seu cale factorio obsoniis subjectum, ne per viam frige

254. Scinduntur tunica farta. In turba a: tumultu lacerantur vestes nuper farta, quales ni mirum solet habere servulus, vel pauper Umbritii fimilis per urbem incedens.

Modo longa coruscat, &c. | Aliud impedimentum ac periculum à plauftris per urbem vehent-

bus magnas moles.

255. Sarraco. | Vel Serraco, quo vehiculi genere deportantur ingentis ponderis ligna, lapide & fimilia, ad conftructionem ædificiorum. Vide Satyr. 5. V. 23.

Abies, atque altera pinum plauftra vehunt. Longo vehiculorum ordine pinas aut abies deferebatur vicis intrementibus, ut ex illa lacunaria auro gravia penderent. Quem luxum damnat Seneca, Epift. 90.

256. Nutant alté. | Arbores illæ, seu trabes long:ffimæ vacillant, & capitis veluti motu ma-

lum & perniciem obviis minantur.

257. Nam fi procubmit. | Si axe fracto rust plaustrum, & impositam molem deturbet in obvios.

Saxa Ligustica, Excisos è Ligurize montibu

lapides ingentes.

Ligustica. | Liguria, Italize regio, ad Alpes, Narbonensem inter ac Hetrutiam; nunc ora eff Genuenfis.

258. Agmina. Plebem prætereuntem. Montem. | Instar montis saxum, vel è Ligufticis montibus excifum.

259. De corporitus | Corruente plaustro ac ingenti faxo obrutis & obtritis.

Invenit

invenit ? obtritum vulgi perit omne cadaver, 260 preperit ? Comminutum plebacula More animæ. Domus interea secura patellas Jam lavar, & bucca foculum excitat, & Jonat unctis Strigilibus, & pleno componit lintea gutto. Hæc inter pueros varie properantur: at ille am sedet in ripa, tetrumque novitius horret Porthmea, nec sperar cœnosi gurgitis alnum Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem. Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis. Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum Testa ferit, quoties rimosa, & curta fenestris 270 Vafa cadunt, quanto percussum pondere signent, Et lædant filicem. Possis ignavus haben, Et subiti casus in improvidus, ad cœnam si intestatus eas, adeò tot fata, quot illa Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestræ. 275 quam magna gravitate notent

cadaver totum evanescit instar anima. Interim familia nibil folicita mundat jam catinos, atq; ignitabulum ore exagitat, ac fonitum edit inunctis ftrigilibus, aptato; lintea ampulla repleta. lita diverse maturantur apud famulos ; sed ifte iam stat in litore, ac novus expavescit transvectorem terrificum? neg; spem mijer habet intrandi alnum fluminis lutulenti, neq; possidet trientem quem ore offerat. Intuere jam alia & varia nocturni temperis discrimina. Ecqued intervallum ab altis culminibus, è quibus vas fictile percutit cerebrum, quoties vafcula fiffa atque mutilata feneftris decidunt.

ac labefaciant saxum offensum. Næ stupidus estimari queau ac minime prospiciens repentinum infortunium, si pergas ad canandum non estatus. Quippe tot mortes imminent, quot fenestra ea notte svigilantes aperta sunt, dum tu tranfit.

ANNOTATIONES.

260. Perit omne cadaver more anima. Non magis apparet quam anima quæ evolat & aspedum fugit. Nec enim cum Epicuro Juvenalis fentit cum corpore animam interire.

261. Secura. | Nesciens plauftri casu interiisse dominum, vel servulum qui sportulam deferebat, parat coenam, aut faltem lances & patinas excipiendæ sportulæ & cænæ componendæ idoneas.

262. Bucca focum excitat. | Oris & buccarum

inflatione ac spiritu ignem accendit.

Sonat undie Strigilibus. | Comparat etiam ftrigiles ad radendum corpus post balnea, detergendumque sudorem, unctas autem, quò minus ledant. Vide Pers. Satyr. 5. ver. 126. & quæ

263. Strigilibus. | Quidam Codices habent, friglibus, ut fit dactylus: aut certe posuit proceleumaticum, ut quatuor breves æquipolleant duabus longis, seu spondeo.

Componit lintea. | Ad ficcandum corpus post

0

0

at

Gurto. | Gurtus, Vasculum gurtarim oleum fundens, cujus erat usus in balneis. Dicunt alii

lintea odorifero perfundi oleo folita.

264. Hac inter pueros varie properantur. | Hæc quidem domi fiunt fedulò ac festinanter, atque suo quisque familiarium fungitur officio, aliis balnea, coenam aliis parantibus: at ille (heu!) pm miserabili fato excessit è vivis.

Ille. | Seu puer deferens sportulam, seu herus iple forte præteriene, ac plauftri ruina obtritus.

265. Sedet in ripa. | Sedet, errat ad ripam Stygis seu Acherontis, Infernalis fluvii qui mortuis omnibus tranandus est : illicque expectat as detinetur ad annos centum. Nec enim fas erat trajici inhumatos, ac inopes seu carentes naulo, i. e. pretio transvectionis, nifi post expletum centum annorum spatium. Virgil. loco mox citando.

266. Porthmen. | Fretum moggues Græce dicitur, mophubis autem ille qui trans fretum lintre homines vehit. Charontem hic intellige, de quo

Virgil. Æneid. 6.

Portitor ille Charen, &c.

Nec sperat. | Quippe insepultus, & naulo de-

stitutus; ut mox explicatum est.

Canofigurgitis. | Stygiæ Paludis como turbida. Alvum. | Charontis cymbam ex alno arbore.

267. Nec babet quem porrigat ore trientem. | Ori mortuorum Veteres inserebant stipem seu nummum, quo naulum Charonti folverent ac transmitterentur. Vide Diod. Siculum I. 2. c. 5.

Trientem. | Triens, pars terria eft affis. videtur hie pro otolo poni, qui naulus dicitur Charonti folvi affuetus, apud Lucian. Dial. Mort. 9.

269. Quod spatium tectis sublimibus. | Quantum fit spatium inter ima viarum & ædium teda fummaque, unde sæpè dejiciuntur testarum fragmenta, quibus prætereuntium caput frangi & cerebrum excuti contingat.

27 1. Quanto percussum pondere signent. | Tefte illæ gravi fuo cafu duros ipfos, quibus ftratæ viæ funt, filices ledunt, quid igitur in caput hominis

non fecifient?

272. Ignavus. | Parum cautus & prudens, ac in mediis vitæ periculis securus.

274. Intestatus. | Nondum facto testamento. 275. Vigiles. | Metonymia, pro, vigilantibus edium inquilinis etiam tunc, & id noctis.

Ergo

Quamobrem exopta, & dignas miferatione preces fac apud te, ut satis babeant effundere vasa eapacia. Porrò temulentus & procax, qui casu neminem ver-beravit, cruciatur, & tolerat mottem Achillis intimum deflentis: in vultum procumbit, ftasim poft intergum. Secus igitur femnum capere nequit. Soporem monnullis conciliat jurgium. Verum etfi petulans atate, & vine salens, veretur eum quem caveri imperat pallium purpureum, magnaque series asseclarum; plures etiam faces, atque candelabrum ex ere : fernit veiò me cui Luna dux eft affueta, aut tenuis lux candela, cujas difpeno moderorque funiculum. Intellige praludia infelicis jurgii, fi jurgium eft,in quo tu percutis, ego percutior dumt axat. Ille obfiftit adversum, & imperat fiftere

Ergo optes, votumque feras miserabile tecum, Ut fint contentæ patulas effundere pelves. Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit, Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus. 280 Ergo non aliter poterit dormire: quibuidam Somnum rixa facit: fed quamvis improbus annis, Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna Vitari jubet, & comitum longissimus ordo: Multum præterea flammarum, atque ænea lampas: Me, quem Luna folet deducere, vel breve lumen Candelæ cujus dispenso & tempero filum, Contemnit. Miseræ cognosce procemia rixæ; Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum. Stat contra, starique jubet, parere necesse est. 290 Nam quid agas, cum te furiofus cogat, & idem Fortior? Unde venis? Exclamat: cujus aceto, Cujus conche rumes? quis tecum sectile porrum me: obtemperare oportet. Ecquid enim facias, quando te adigi: furibun lus ipfeque valentior? Vociferatur, unde prodis ? Eccujus vappa, cujus faba repletus es ? Ecquis fartor tecum manducavit porrum fectitium,

ANNOTATIONES.

277. Ut sint contenta, &c. | Ut effundantur in te potius matulæ & pelves sordium plenæ, qu'am solvatur tibi cranium, & occidaris deject à tests.

Pelves. | A pedum lavatione dictam pelvim,

Scribit Varro.

278. Ebrius ac petulans. | Aliud malum nocte ambulantibus imminet à juvene ebrio, in quem fi incidas, pugnos & contumelias experiere, fi pauper fueris.

279. Dat panas. | Torquetur, anxius animi eft,

donec aliquem verberarit.

Nollem patitur. | Infomnem & inquietam, qualem Achilli fuiffe Patrocli mortem lugenti Kribis Homerus initio libri ultimi Iliados.

280. Peleida. | Pelei filius erat Achilles.

281. Ergo non aliter poterit dormire. Prov. 4. Impii non dormiunt, nifi male fecerint, & rapitur fomnus ab eis, nifi supplant averint. Neronem pariter Othonemque noctu vagari solitos, & obvium quemque petulanter inceffere, narrant Suetonius & Tacirus. Nec absimilem omnind fententiam non semel habet Plautus Amphitr. Scen. 1. in ludicra illa contentione Mercurii cum Sofia. Vide Sueton. Neron. cap. 26.

282. Improbus annis. | Protervus in juventute, tum nempe cum fervet sanguis, ac visaffectuum

prævalet rationi.

283. Coccina. De Cocco grano Galatiæ, Africz, Lufitanise proventu, & Imperatoriis paludamentis dicato, Plin. lib. 22. cap. 2. ficut de purpura fusè lib. 9. cap. 36. ac fequentibus.

285. Ahenea lampas. | Candelabrum ex zre Corinthio, quod solis ditioribus præferebatur. Ejus pretium recenset Plinius lib. 34. cap. 2.

287. Dispenso & tempero filum. | Ne vel extinguatur, vel citiùs ardeat absumaturque. Vetus

289. Si rixa est. | Rixa enim est pariter contendentium ac invicem cædentium,

290. Stat contra, &c. | Ebrius ille perulan te videns solum & malè vestitum invadit, impugnatque.

292. Cujus aceto, &c. | Dic, ubi coenafti? Ubi vinum acescens ac vile bibisti? Contumeliose ait

jurgari volens.

293. Conche. | Conchis faba est viridis: vel, faba eft cum filiqua & cortice. Alii dicunt effe edulium è fabis cum cortice elixis, conditis autem porro conciso, oleo, cumino, liquamine, &c. Martialis lib. 5. Epigram. 40.

Si conchem toties meam come [es.

Lib. 7. Epigram. 77.

· Conchis inuncta tibi est.

Et lib. 13. Epigram. 7. Si spumet rubra conchis tibi pallida testa,

Lautorum conissape negare potes.
Tumes: | Proprie dixit, tumes: illud enim ob fonii genus inflat ventrem ac fatiat mirum in modum.

Settile porrum. | Non capitatum, fed fectivum, utpote vilius: de quibus Plinius lib. 20. cap. 6. Folia porri, quod facilè scinditur,

Surar

Si

D

T

In

1

ES

Sutor, & elixi vervecis labra comedit? Nil mihi respondes ? aut dic, aut accipe calcem.295 Ede ubi confiftas: in qua te quæro proseucha? Dicere si tentes aliquid, tacitusque recedas, Tantundem est: feriunt pariter: vadimonia deinde Irati faciunt: libertas pauperis hæc eft. Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat, 300 Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti. Nec tamen hoc tantum meruas. Nam qui spolier te Non deerit, claufis domibus, postquam omnis ubiq; Fixa catenatæ filuit compago tabernæ. Interdum & ferro subitus graffator agit rem, 305 Armato quoties tutæ custode tenentur Et Pomptina palus, & Gallinaria pinus. Sic inde huc omnes tanquam ad vivaria currunt.

ac labia vervecis aqua cocti ? Nihil mihi reponis ? Vel respon de, vel talo pulsaberie. Die qua regione habites : in quo tugurio te conveniam? Atenim five paras quidpiam loqui, five abis nibil dicens, perinde eft ; aqualiter verberant : postea vadem exigunt iracundi. Ea est libertas egeni. Petit veniam verberatus, atque pugnis contu-fus supplicat verberanti, ut permittatur illine recedere cum den tibus non multis. Neque verd folium id formides. Etenim non deficiet, qui denudet te, obseratis adibus, cum tacuit junctura stabilis cunctarum passim officinarum catena compactarum. Imo nonnunquam repente depra-

dator invadens gladio negotium conficit, dum secura servantur tum Pomptina palus tum silva Gallinaria.

à satellite armis instructo. Ita illine conssunnt istue universi graffatores velut ad vivaria.

ANNOTATIONES.

294. Sutor. | Ad ignominiam omnia.

Vervecia labra. | Synecdoche, pro vervecino espite, quod in apophoretis numeratur Martial.

lib. 14. Epigram. 211.

296. Profescha. | measslym, precatio eft. Unde apud Philonem, profescha vocantur fana & loca, in quibus Judzei ad orationem conveniunt. Hic verò ponitur pro loco, ubi ftipem rogant mendici, & pro tiguriolis quae ad vias publicas exfuunt, aut prope urbium portas. Vetus Schol. & Turneb. lib. 1. cap. 19.

298. Vadimonia. Postquam te illi male mulcarunt, clamant se à te cæsos, iram simulant, increpant, minantur in jus tracturos, ut mulcta indicatur tibi quamvis innoxio, adeoque vadimo-

nium denuntiant.

111

m

bi

ait

1

299. Libertas pauperis hac est. | Scilicet ea est, qua gloriantur nostri, quam vindicant acriter Romani, qua fruuntur Cives modò, si fint pau-

peres. Ironia cum indignatione.

301. Paucie cum dentibus. Non omnibus quidem excussis per pugnos & verbera. Quod beneficii loco habebitur. Sic graffatores largiti se vitam aiunt illis quibus non ademerint, & cùm tantùm non occiderunt, multùm etiam sibi deberi putant.

302. Nec tamen hoc metuas tantim. Non modò contumelias & verbera Romæ habes memenda, sed & latrocinia & graffatores.

303. Clausis domibus, post quam omnis, &c. |

Intempefta & connubia nocte.

304. Fixa catenata filuit compago taberna. | Cum clausæ sunt tabernæ diligenter, inducta etiam per singulos afferes grandi catena, ut air Veus Schol. idque in munimentum adversus effra. & c. 26. Ubi Nero ipíe graffari, post crepusculum circa vicos & popinas vagari, obvios verberare, tabernas effringere & expilare dicitur.

Siluit. | Dimiffo opere, & quiescentibus jam

opificibus, relica que & vacua officina.

305. Ferro subitus grassator agit rem. | Inopinantem invadit, spoliat, adacto in jugulum ense.
306. Armato quoties, Gr. | Dispositis ad ar-

cendos latrones præfidiis.

307. Pomptina palus. | Alii legunt Pontina. Locus in Campania infestus latrociniis, ad paludem Pomptinam, cujus pars forte ab Augusto siccata, ut meminit Horatius ad Pisones, v. 65. At non certè integra, ut testantur qui viderunt. & propter amplitudinem paludis totam siccari non posse affirmant. Adde quod in eam instruunt quidam suvii. Sita est inter Privernum, Terracinam, Setiam, &c. Martial. lib. 13. Epigram. 112.

Pendula Pontinos qua spectat Setia campos.

Et lib. 10. Epigram. 74.

Nez qua paludes delicata Pontinas Ex arce clsvi spedat uva Setini.

Gallinaria pinus. Profè Cumas, feu ad finum Cumanum, ut refert Strabo, lib. 5. erat filva Gallinaria, prædonum receptaculum.

308. Sic inde huc omnes, &c. | Exacti filvis graffatores Romam veniunt, & latrocinantur

nocte.

Ad vivaria. Velut ad locum, ubi paratior ac facilior victus erit. Vivaria loca funt, in quibus aluntur ac faginantur ad cibos, feu aves, feu pifces, feu feræ, &c.

Attamen quo camino, qua incude non fabricantur vincula ponderefa ? Magna certe ferri mensura in catenis adhibetur, adeò ut vereri possis, ne dest aratrum, ne ligenes atque far cula deficiant. Fortunatos atavos proavorum, & beata facula vecaveris, qua sub Regibus ac Tribanis olim urbi Romana con-Spexerunt unicam satis effe cuftodiam. Licebat quidem iftis alias oc multas rationet adjungere. Verum jam invitant muli atque Sol occidit. Oportet difcedere. Jam enim flagello concuffo pridem mulorum dutter mibi fignum dat. Vale igitur; recordare nostri. Cum verò te

Qua fornace graves, qua non incude catenæ? Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne 310 Vomer deficiat, ne marræ, & farcula defint. Felices proavorum atavos, felicia dicas Sæcula, quæ quondam sub regibus arque tribunis Viderunt uno contentam carcere Romam. His alias poteram, & plures subnectere causas: 315 Sed jumenta vocant, & Sol inclinat; eundum et. Nam mihi commota jamdudum mulio virga Innuit: ergo vale nostri memor; & quoties te Roma tuo refici properantem reddet Aquino; 319 Me quoq; ad Elvinam Cererem, veftramq; Dianam Convelle à Cumis : Satyrarum ego (ni pudet illa) Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

Roma Aquino tuo remittet recreari festinantem, tu me etiam à Cumis abstrabe ad Cererem Helvinam, a vestram Dianam. Statim ego caligis indutus in terram frigidulam advolabo Satyrarum auxiliator, m nt mei nen eas figeat.

ANNOTATIONES.

310. Ne vomer deficiat, &c. | Ne defit ferrum quo fiant inftrumenta agriculturæ neceffaria.

311. Vomer. | In aratri extremitate ferrum eft quo terra fcinditur.

Marra, Sarcula. | Ruftica instrumenta, quibus inutiles herbæ resecantur.

312. Proaverum atavos. | Preavus eft avi pater, atavus aurem quintus pater eft.

313. Sub Regious. | Hi numerantur feptem, Romulus, Numa Tullus Hostilius, Ancus Marcius, Tarquinius Priscus, Servius Tullus, Tarquinius Superbus; quorum loco Confules deinceps imperitavere. Tit. Liv. L. 1, & 2. Quæ prima fuit ætas Populi Romani propè ducentos & quinquaginta per annos sub Regibus, ut air Florus in prologo.

Arque Tribunis. | Anno urbis trecentefimo decimo, primum creati Tribuni militares confulari porestate, ut narrat Livius lib. 4. Ne Consules è plebe crearentur: quod posteà tamen ei concesfum. Itaque Tribuni militares identidem & fubinde Rempubl. rexerunt.

314. Une contentam carcere | Quem Tullus Hoftilius ædificari justit; ut refert Salluft.

316. Jumenta. | A jungendo quidam, alii meliùs, ut videtur, à juvando originem trahunt.

318. Innuit. | Admonet expedita effe ad iter omnia, rhedz impolitam supellectilem: Umbritium jam expectati. Vide supra v. 10.

319. Refici properantem. | Cupientem recrei fi ex urbis ac tumul: ûs popularis tædio.

Aquino tun. | Quoties ibis in patriam tuam, ô

Juvenalis, Aquinum scil. Campaniz civitaten via Latina.

320. Me quoque, &c. Me pariter à Cumi quo proficifcor, accerfere memento ad te. A quinum ego statim adibo, teque conveniam : & Satyras una conferibemus.

Helvinam Cererem. | Habebat Ceres Fanum # Aquini fuburbium, cui Helvinum nomen à font proximo ejusdem appellationis. Minus plant quod nonnulli ab eluendo, alii verò ab Helvo colo re, quem flavom effe aiunt, ex Varrone erymo logias petunt.

Vestramque Dianam. | Quam nimirum colin tu Juvenalis popularesque tui Aquinates, in Misturnensi luco.

321. Cumis. | Vide fupra v. 2.

Ni pudet illas. | Siquidem exiguæ meze opis z industriæ non puder ac piget te eximium Vates ac Satyrographum, ipiaique Satyras.

322. Adjutor. | Nonnulli codices habent, as ditor.

Gelides in agres. | Ob fitum. Frigus cent

facient colles, filvæ, flumina.

Caligarus. | More strenui militis instructu certe acer vitiorum hostis. Caliga sunt militari calceamenta. à quibus denominatus est Caligna Imperator, eò quòd in caftris natus : median usque tibiam protegebant, & pars superior capt leonis videbatur, ut patet in antiquis marmer

SATYRA IV.

Ece iterum Crispinus; & est mihi sæpè vocand?
Ad partes, monstrum nulla virente redemptum A vitiis, æger, solaque libidine fortis: Delicias viduæ tantum aspernatur adulter. Quid refert igitur quantis jumenta fatiget Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra, Jugera quot vicina foro, quas emeritædes? Nemo malus felix, minime corruptor, & idem Incestus, cum quo nuper vittata jacebat

INTERPRETATIO. En rursum Crifpinus; à ma

vero frequenter eft addacendus ad partes; portentum nulla virtute à vitin liberatum. Cetera imbecillis, arque una libi. dine Strenuus. Vidua voluptates dumtaxat spernit machus. Ecquid interest ergo quam amplie xystis mulos vexet ; quam magna in umbra lucorum geftetur ; quot jugera foro proxi-

ma, çuas domos pretio com: araverit ? Nullus im probus beatus. Nequaquam stuprator, ipseque inceftucsus,

ANNOTATIONES.

T. Ecce iterum Crispinus. | Jam exagitatus nimirum Satyr. 1. v. 26. & feq. Porrò Domitianum maxime petit & vellicat Juvenalis hac

Vocandus ad partes. | Sæpius autem exagitare illum statuit Poeta, & revocare, ut toties in Satyris iftis partes fuas agar, quafi personam in

Comcedia.

15

am

as

tem

mi A &

n z

onn

lacet

colo

y mo-

oliti

Min

DES 86

aten

cert

du.

tari

iguh

diam

apri

non

K.V

2. Monftrum nulla virtute redemptum. | Crifpinus est ade o nequam, ut nullo non vitio fervist. Qu'am dura porrò vitiorum fervitus, bellè exprimit & fuse Perfius Satyr. 5.

3. Aiger, solaque libidine fortis. | Languet ad omnia præterquam ad flagitia ac libidines.

4. Delicias vidua tantum aspernatur adulter. Ignobilem verò contemnit Venerem, adeoque viduas, quas lucri gratia fectantur uni pauperes. Martial. lib. 11. Epigram. 88.

Nunc fectaris anus. O quantum cogit egeftas! Vel; non fervit amoribus viduze opulentze, ut opimam ejus hæreditatem mereatur, ut dictum

de nonnullis Satyr. 1. v. 37, & feq.

5. Quid refert igitur. | Si tam miler est Crispinus utpote obnoxium vitiis mancipium, quid juvat eum effe opulentum? Quid profunt ei fue divitize, que beatum illum reddere nequeunt, nec à vitis redimere ?

Quantis iumenta fatiget porticibus. | Quod magnas habeat porticus, in quibus gestatur quoties pluit, & suaviter ambulet : ut est in Saryra 7. V. 179. Plin. lib. 1. Epift. 3. Quid illa porticus verna semper? . . . Quid illa mollis gestatio, Oc.

6. Quanta nemorum vecietur in umbra. | Quòd in hortis arte magna & studio excultis deportetur lectica. Magnificam villæ detcriptionem lege apud Plinium lib. 2. Epift. 17. ubi fic loquitur: Adjacet gestationi, interiore circuitu, vinea tenera & umbrofa nudifque etiam pedibus mollis & cedens,

7. Jugera quet, &c. Q di novas etiam oper quotidie accumulet : amplasque habeat ædes in parte u:bis optima: vel, hortos & spatia in sub-

urbio ; ut ait vetus Schol.

8. Minime corruptor. | Omnes quidem vitiofi infelices, at præ cæteris flagitiofi. Comitantur enim libidinem multæ gravesque molefliz, justa peccari pœna. Gasper. Sciopp. corrigit, ac legit, mima corruptor: fed non fenfui favet.

9. Inceftus. | Sic vocatur qui infandam attentat Venerem atque inconcessam cum persona ratione fanguinis aut propter religionem re-Incestum autem dicitur flagitium verendì. quod caret ceftu, id eft, facro Veneris cingulo, quo honestæ nuotiæ coercentur ac decorantur. Quais aincesor Festus, quasi incastum Isidorus dici volunt.

Cum quo, Ge. | Cam Crifpino Vestalis incestum admisit, & imput è quidem; quia carusille Domitiano.

Vittata. Vitta erant fasciole, quibus religabant crines, aut etiam flores & f rea circa caput. His utebantur cum Matrone, tum maxime Sacera dores in Sacribiis.

Sanguine

Sacerdos vittis redimita, vivo etiam Sanguine humo Submit. tenda. Verum de minimie facineribus modo. Ac nibilomimus fi alius fimile quidpiam perpetraffet, obnoxins foret morum Cenfori. Enimverò quicquid infame Titio, & Seio, probis, id pulchrum (rispino. Ecquid

uicum nudiustertius cubabat | Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos. 10 Sed nunc de factis levioribus: & tamen alter Si fecisset idem, caderet sub judice morum. Nam quod turpe bonis, Titio, Seioque, decebat Crispinum. Quid agas, cum dira & fædior omni Crimine persona est? mullum sex millibus emit, Æquantem sanè paribus sestertia libris,

facias, quando immanis homo est, ac turpior quolitet scelere? Barbulum sex millibus mercatus est, adaquantem certe feftertia totidem libeliis,

ANNOTATIONES.

10. Sanguine adhue vive, &c. | Viva terræ infodienda, ex Numæ Instituto. Liv. l. 1. Dionys. Halicarnaff. lib. 2. ubi delinquentes Vestales & corruptze referuntur miserabiliter occidi: viva scilicet emittebantur super lecticam latæ, more mortuorum, deflentibus ac præeuntibus cognatis, ac perlatæ uíque ad portam Collinam intra muros, in monumento sub terra præparato cum sepulcrali apparatu deponuntur, nullaque folità lustratione potiuntur. Plutarchus autem in vita Numæ Pompilii, rem adhuc clarius explicans ait : Prope portam Collinam, intra urbem, subterraneam domum fen foveam extitiffe, in qua lectulus, & lucerna ardens, panis item & aqua; lac etiam at que oleum parata erant. Iliuc Rhea feretro incinfa deferebatur per forum, ac per scalas demittebatur, ante à ministris soluta, gravi & summo ubique silentio, atque borribili mastitia. Oc. Vide etiam, si vis, Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 12.

Terram subitura. | Alioqui punienda ex more, & moritura, fi acculata & convicta fuiffet. Quemadmodum Corneliæ contigit, quam quidem ante absolutam, longo post intervallo repetitam Domitianus damnavit. Sueton. Downit. cap. 8.

11. Sed nunc de fadis levieribus. | Supple,

agimus, vel, querimur.

Alter fi feciffet idem, caderet, &c. | Si alter quam Crifpinus id feciffer, non magis impunè tuliffet incestum, quam celer, Eques Romanus, cui Corneliæ Maximillæ stuprom objiciebatur, quem in Comitio virgis ad necem cadi juffit Imperator Domitianus, ut refert Suetonius loco mox citato.

12. Judice merum. | Scoptice notat Domitianum, qui ex loco cirato Suetonii incefta Veftalium virginum severè coercuit: & qui Corneliam absentem inauditamque damnavit incefti, ac defodi imperavit, cum iple fratris filiam incefto non polluisset solum, verum etiam occidisset. Nam vidua abortu periit, ut loquitur Plinius lib. 4. Epift. 11. quem lege. Martial. lib. 6. Epigr. 4. ad Domit.

Cenfor maxime Principumque Princets.

13 Tuio Seiogi. Nomina Jurisconsultis frequentia, hie defignant quosibet è vulgo viros bonos,

Decebat Crispinum. | Ex iniquo Domitiani jus dicio, qui suspectos dumtaxat alicujus sceleris severè puniebat, ut mox dictum; at connivebat in manifestis etiam amicorum flagitiis, & incesto Crispino indulgebat.

14. Quid agas, cum, &c. | Quam censuram & animadversionem dignam satis adhibeas in hominem omni crimine fœdiorem? Nec enim perditæ folum eft lasciviz, sed & gulz Crispinus; ut mox

pátebit.

15. Mullum. | Piscem marinum, qui alias barto vel barbio, ob geminam barbam, quam habet in inferiori labio. De eo Plin. 1.9. c. 17. & 18. & alibi. Barbatos mullos & barbatulos vocant, & in piscinis ali solitos testantur, Varro lib. 3. de Re Ruft. cap. 17. Cicero ad Attic. lib. 2. Epift. 1. & Parad. 5. apud Arhen. lib. 1. cap. 5. mullus Dianæ facer dicitur. Item lib. 7. cap. 21. ubi & variæ mulli dotes afferuntur. Quem ramen in locum vide Cafaubonum multa docte corrigentem. Vide Satyr. 5. v. 92. & quæ nos ibidem.

Sex millitus emit. | Sex millibus nummûm. Macrob. lib. 3. cap. 17. mullum unum feptem, (Plinius autem octo) millibus nummum ait emprum ab Afinio Celere viro Confulari. Apud Sueron. autem Tib. cap. 34. tres mullos trigintal millibus nummûm vænisse, questus refertur Im-

perator.

16. Aquantem sane. | Quasi diceret, si mira-ris pretium, disce pondus, & mirari desine. Paribus sestertia libris. | Emptus est piscis sex

milibus, fex libras pendebat, aquavit igitur pretium pondere suo. Macrob. loco mox citato, ex Plinio air, non repertos olim mullos, qui duas pondo libras excederent; at jam longe majores minoris emi. Horat. lib. 2. Satyr. 2. trilibrem memorat. Hoc verò quid, fi verum est quod ex Licinio Muriano narrar Plinius cirato lib. 9. cap. 18. captum effe in mari Rubro mullum, qui octoginta libras penderet?

Seftertia. | Seftertia fex. que continent fingula mille nummos festertios, de quibus jam ante dixi Satyr. 1. V. 92, & 1c6. Seftertia fex efficiunt fex

millia nummorum. Salmai.

Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur. Confilium laudo artificis, fi munere tanto Præcipuam in tabulis ceram fenis abstulit orbi. Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ, Oux vehitur clauso latis specularibus antro. Nil tale expectes: emit fibi. Multa videmus, Quæ miser & frugi non fecit Apicius. Hoc tu Succinctus patria quondam Critpine papyro? Hoc precium squame? potuit fortasse minoris 25 infelix & parcus. Id vero tu, Piscator, quam piscis emi. Provincia tanti Vendit agros; sed majores Appulia vendit.

ficut testantur qui de grandibus grandiora jattitant. Opificis mentem approbo, fi tam gravi dono meruit primas ceras in ce-20 dicillo vetuli orbati. Accedit causa maior, si potenti donavis amafia, qua geftatur aperto fpecu grandibus feneftris vitreite Nibil eiusmods spera. Sibimet iple mercatus eft. Plurima cer-Crispine, vestitus olim papyro patria? Is valor fquama? Forte

riori pretio quam piscem. Provincia tali pretio venumdat campos, at Apulia venumdat ampliores.

ANNOTATIONES.

17. Qui de magnis majora lequuntur | Ut folent adulatores, qui res augere verbis mirum quan-

18. Confilium laudo artificis. | Toleranda vide-

bitur luxuria Crifpini, fi, &c.

0

X

m

ь.

1.

7.

ır.

13

8

m.

m,

III-

bud

nte

111-

ira-

ex

tur

to,

uas

ores

em

bou

. 9.

qui

gula

dixt

(ex

Ut.

Munere tanto. | Mullo eximize magnitudinis vel misso quasi munere, vel apposito in cibum feni cuipiam opulento.

19. Pracipuam in tabilis ceram. | Primas partes in testamento, vel unicas meruit, hæres ex affe infiturus, eo modo quo dictum suprà Sat. 2. v. 58.

20. Magna si misit amica. Ejus vel amorem captans vel hæreditatem. Vide Sat. 1. v. 37. & feq.

21. Qua vehitur claufo, &c. | Magna & amplà lecticà, undique clausà; specularibus autem pellucidà. Sic enim mulieres delicatæ ventos, pulverem, & frigus excludebant, sanitati pariter & pulchritudini consulentes. Vide Sat. 1. v. 65.

Specularibus. | Sicut nos è vitro, fic veteres fenestras faciebant è speculari lapide, qui tenues in crustas facile finditur. Plin. lib. 36. cap. 22. Senec. epift. 90. & de Providentia. J. Lipf. in Sencc.

Martial. Lib. 8. Epigramm. 14.

Hybernis objecta notis specularia puros. Admittunt Soles, & fine face diem.

22. Nil tale exfectes. | At nihil aftorum voluit Crispinus, uni verò sue gulæ indulsit, exqui-

fitas dapes emendo.

23. Miser & frugi. | Præ Crispino frugalis & temperans videatur Apicius quantumvis luxuriofus. Miler porrò ille, cui seftertium centies egeftas fuit; & qui præ fatuo paupertatis & famis metu iple le interemit, ut ait Seneca, Lib. de Confol. ad Helviam matrem. Dio Cassius, 57. &c.

Apicius. | Hic inter gulæ proceres numerarur apud Plin. lib. 9. cap. 17. & lib. 10. cap. 48. omnium nepotum altiffimus gurges nuncupatur. Exemplum gulæ fuir, scripfitque de juscellis ac de condiendis cibis, ut testatur vetus Schol. scientiam popinæ professus dicitur, ac millies sestertiam in culinam impendiffe, apud Senecam loco mox cit. num. 138. Apicii quoque velut inlig-

nis helluonis meminit idem Senec. Epift. 95.

Hoc tu. | Audes & perpetras.

24. Succinitus patria quondam, &c. | Tu olim fervus è Niliaca piebe, & verna Canopi, ut est

Papyro. | Frutex eft paluftris in Agypto frequens, è cujus libro seu corrice fiunt vestes, tunes, tegetes, vela,&c. Vide Plin. lib. 13. cap. 11.

25. Hoc pretium. | Alii legunt, hoc pretio; Eodem sensu. An hoc pretio emuntur iquame, id eft, pifcis? Synecdoche & Tapinosis, cum indignatione fimul & admiratione.

26. Quam piscis. | Mullus, de quo supra, em-

prus fex millibus nummam.

Provincia tanti vendit agros. | In regionibus extra Italiam quæfitis, opimis licèt & fertilibus tanti nec majoris emi possent agri è quibus victitaret familia

27. Sed majores Apulia vendit. In Apulia verò Italiæ regione, tanti quoque nec majoris etiam majores agri venduntur, quam iste piscis à Crispino emptus. Quare verò minoris quam alibi vendur. tur agri Apuliæ? An Poeta respicit Apuliæ partem aliquam montibus asperam ac sterilem de qua Horatius loco mox citando: & Seneca Epift. 87. fic loquitur : Agri suburbani tantum poffidet, quantum invidiose in desertis Apulia possideres? An quod Apulia infestatur Atabulo vento, ut ait idem Seneca Nat. Quæft. lib. 5. cap. 17. Hic ventus Apuliæ est peculiaris, & plantas frigore adurit ac devaftar. Teftis Plinius lib. 17. cap. 24. Ejus meminit. & Gell. lib. 2. cap. 22. Horat. Lib. 1. Sat. 5.

Incipit ex illo montes Appulia notes

Oftentare mili, ques torret Atabulus, & ques

Nunquam erepfemus, nifi, &c.

Hinc & illi vento Atabulo arte Banore, id eft, noxio, seu cladem & calamitatem immittenti Apuli facrificabant, ne agros depopularetur. Vid: Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 22.

Apu is. | Sita est non procul ab estio finus Adriatici, Dauniam inter & Calabriam. Hodie pars

regni Neapolitani, vulgò, la Puglia.

Qua'es

buiffe ipfum Imperatorem, quando tot festertia, modica portio ac delibata de extremitate convicii exigui, deglutirentur à sannione purpurate summa au'a, nunc autem Equitum Migistro, qui consueverat alta vociferatione venumdare filuros sui municipii, de merce rupt à ? Aufoicare Calliope, fas eft iftic confiftere. erat, è regione templi Veneris,

Qual tum dapes credamus for- | Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus Induperatorem? cum tot sestertia, partem Exiguam, & modicæ fumptam de margine cœnæ Purpureus magni ructaret scurra Palati, Jam princeps equitum, magna qui voce solebat Vendere municipes fracta de merce filuros? Incipe Calliope, licet hic confidere: non est Cantandum; res vera agitur. Narrate puella Non est canendam. Res vere Pierides ; profit mihi vos dixisse puellas. gesta trastatur. Referte juven- Cum jam semianimum laceraret Flavius orbem ves appellavi juven ulas. Tem. Ultimus, & calvo serviret Roma Neroni, pore quo postremus Flavius dilaniabat terram jam semimortuam, atque Roma calvo Neroni mancipata

ANNOTATIONES.

28. Quales tune epulas, &c. | Quod fi Crifpini hominis fordidi talis fuit gula & luxuria, qualem putas extiriffe Domitiani Imperatoris? Hunc jam Poeta aggreditur.

29. Induperatorem. | Per Epenthesim. Tull. 1. de Divin. n. 107. ex Ennio : uter effet induperator. Scribendum contendit, endoperatorem, Theod.

Pulmannus.

Seftertia. | Suprà ; ad v. 16.

Partem exiguam & medica sumptam, &c. Que tamen Crispini dapes & sumpruosa convivia, fi cum epulis Domitiani conferantur, non erunt nifi pars exigua & ultima dumtaxat, atque velut margo cœnæ & mensæ Imperatoriæ.

31. Purpureus. | Vide Satyr. 1. v. 27. Rustaret. | Adeò cibis ingurgitatus, ut rustus

ederet.

Scurra Palati. | Crifpinus aulæ parafitus, adulator, risus captator, Imperatori gratiolus. Martial. Lib. 7. Epigramm. 98.

32. Jam Princeps Equitum. | Primum factus Eques Romatus, ut dictum Satyr. 1. v. 27. deinde etiam Equitum Magister. Corn. Tacit.

33. Municipes Siluros. | Ex eadem patria A. gypto, & quafi Crifpini municipes. Vide Gell.

lib. 16. cap. 13.

Silares | Fluviatiles pariter ac marini pilces funt, in Nilo frequentes. Plin. lib. 5. cap. 9. porculo marino quospiam fimiles, nullis offibus spinifve interfitis, carne prædulci effe, idem Plin.

teftatur lib. 9. cap. 15.

Fratta de merce. | In vasa seu corbe fracto & rupto; quippe nullius pretii Alexandriæ isti pifces, & ques inopes in Ægypto venditare folent. Verus Schol. Non hærer hie Salmafius, quin ingeniole comminifcatur, & corrigat, Faria, pro, Pharia, id eft, Ægyptia.

34. Incipe Calliope. | Ironice pariter ac facete Calliopem invocat, quafi quid arduum ac valde ferium moliatur: chm tamen rhombi piícis magnitudinem : & Domitiani gulam dumtaxat infe-Cari velit.

Calliope. | Scilicet ipfa quæ heroïco Carmini præfides, inter Mutas Princeps.

Licet hic considere. In re tam gravi non eft leviter agendum, aut transeundum.

Non est cantandum. | Neque more Poetico hodie fingendum, & verfibus ingeniosè amplifican-

36. Pierides. | A Pierio Theffaliæ monte Musis facro. Aliter paulò Tullius de Natura Deorum, lib. 3. n. 54.

Profit mihi. | Hoc amplius adeste, & favete mihi.

Puellas. | Adolescentulas, puras, virgines, Nymphas. Ita Poeta folent adulari fuis Numinibus.

37. Cum iam semianimum, &c. | Magnificum

exordium quasi grandia nacraturi.

Semianimum laceraret Flavius orbem. | Roman orbis dominam Domitiani fævitia oppressam. Is enim crudelitatem non magnam folum, fed & callidam inopinatamque exercebat, ut scribit Speton. Domit. cap. 11.

Flavius ultimus. | Domitianus Imperator, postremus è gente Flavia, quæ obscura quidem, ac fine ullis majorum imaginibus, at Reipublicae tamen nequaquam poenitenda, quod ait Sieton.

Vefpal. c. 1.

38. Calvo Neroni. | Utraque vox invidiofa pro' Domitiano, qui quidem Calvitio sic offendebatur, ut in contumeliam suam traheret, fi cui alii vel joco vel jurgio objectaretur. Ita Sueton. Domit. cap. 18. Deinde propter vitia paria fr milemque sævitism Nero alter vocatur. Vide Sueron. Domit. cap. 10. 11. 15. Tantum desciverat ille à placidis moribus Vespasiani ac Titi, Unde Martial.

Flavia gens quantum tibi tertius abstulit bares! Pans fuit tanti non babuiffe duos.

Incidit

.

Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi, Ante domum Veneris, quam Dorica fustiner Ancon, Implevitque finus: neque enim minor hæferat illis Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem Solibus effundit torpentis ad oftia Ponti Defidia tardos, & longo frigore pingues. Destinat hoc monstrum cymbæ linique magister 45 Pontifici fummo. Quis enim proponere talem, Aut emere auderet? Cum plena & littora multo Delatore forent; dispersi protinus algæ

391 quod fulcit Ancona Dorica, retia incurrit ac replevit stupenda magnitudo rhombi Adriatici: etenim non adbafit minor iis quos togit glacies Mastica, & Sole denique soluta ejicit ad ingressum pigri maris Euxini inertia terpentes, geluque diuturno faginatos. Dominus navicula ac lines retis supremo antistiti reservabat illud prodigium. Nam quis attentaret aut venum exponers tantum piscem, vel mercari ; quando ripa esiam referta erant

plurimo denuntiatore? Quippe statim exploratores alga

ANNOTATIONES.

39. Incidit Adriaci, &c. | Regnante inquam Domitiano, rhombus ingens à piscatore captus

Parturiunt montes, &c.

Adriaci, &c. | Natantis in mari Adriatico, guod eft inter Italiam, Illyricum & Graciam, hodie, Sinus Venetus.

Spatium admirabile rhembi. | Immensa propè moles piscis, rhombus stupendæ amplitudinis.

Rhombi. | Plin. lib. 9. cap. 20. Marinorum pifcium, inquit, alii funt plani, ut rhombus, cui fitu dexter resupinatus eft, &c.

40. Ante domum Veneris quam, &c. | Locum etiam designat accurate, veluti ad rem faciat. Ante urbem Anconam, ubi Veneris templum.

Quam Dorica fuftinet Ancon. | Syracufani à Græcis oriundi Tyrannum Dionyfium fugientes huc navigantes appulère, civitatemque condidere in agro quidem Piceno, opportuno fitu, arque (ut Mela scribit) in angusto duorum Promontoriorum ex diverso cocuntium, inflexi cubiti imagine ac figura, unde nomem a yxw, cubitm, seu flexus brachii: ibidemque insignem Veneri ædem posuere.

Derica. | Synecdoche, pro Gracis. Dores populi gemini fuere, alii in Afia minore, alii in A-

ni

ft

10-

n-

fis

m,

ete

m-

um

am

Is

&

ibit

po-

ta-

.001

pro'

eba-

alii

ton. a fi-

Vide

efci-

Titi.

arei!

idit

1. Implevitque sinus. | Mole sua & amplitudine retia implevit rhombus.

Sinus. | Vide Satyr. 1. v. 88.

Neque enim minor baferat, &c. | Qui enim tum retibus adhæfit captus pifcis non erat inferior magnitudine illis, qui detinentur in fundo Paludis Maotidis, quandiu conftricta gelu eft, at inde exeuntes rupta glacie, posteà natant & capiuntur in Ponto Euxino, magni & pingues ob longam defidiam.

24. Meotica. | Palus Meotis excipit Tanaim nevium, inter minorem Tartariam Europæ, & Circassiam Afiz regiones: cum Euxino mari per Bosphorum Cimmerlum, hodie Fretum Caffa connectitur. Illuc (aviens Boreas

plurimam convehit glaciem.

43. Solibus. | Æstivi Solis ardoribus. Torpensis. | Turde fluentis. Quidam legunt, torrentis, quòd ibi rheuma quoddam mare tra-Verus Schol.

Ponti. | Euxini scilicet, qui olim Axenus dicebatur, id eft, inbospitus, teste Plinio; Amazonius Claudiano; Scythicus Flacco; Tauricus Festo; mare Ponticum Straboni, Tacito, Plutarche; Cimmerium Herodoto & Orofio; Caucafium Apollonio; Colchicum nonnullis; Sar-maticum Ovidio; Phafianum Ariftidi; vulgò Mare Nigrum; Italis Mare Maggiore, &c. Situs ejus est inter Thraciam, Sarmatiam, & Afiam minorem: ambitus continet vicies femel centena quinquaginta milia, ut auctor est Varro, & ferè Veteres, inquit Plin. lib. 4. cap. 12.

Monstrum. | Monstrosum piscem, rhombum,

de quo antè.

45. Cymba linique magifter. | Piscator. 46. Puntifici summo. | Domitiano, qui Albanos Sacerdotes instituerat, eorumque Sacrorum erat velut Antiftes fummus. Vide Satyr. 2. ad v. 83. in hæc verba, Accipient te. Vel, quia Vestalem virginem Corneliam condemnaturus, Maximi jure Pontificis abusus, reliquos Pontifices in Albanam villam convocaverat. Quod fuprà jam dictum, arque auctor est Plinius Lib. 4. Epist. 11. Vel eriam, quia Imperatores hos fibi titulos ac munera fæpè vindicabant. Sueton. Tit. cap. 9. Pontificatum Maximum ideò se accipere professus, ut puras servaret manus.

47. Cum plena & listera, de. | Cum non urbs tantum, fed omnes Italiæ anguli, ipsaque littora plena forent delatoribus.

48. Dispersi inquisitora. | Huc & illuc passim

volitantes, explorantes, infidiantes.

Aiga. | Herba marina eft. Ponitur vel pro littoribus; vel pro vilibus quibuslibet rebus, quarum tamen erant inquifitores ac delatores. Proverb. Vilior Alga. Virgil. Eclog. 7.

Inquifitores

Spoliatum, nec ambigerent affirvare elapsum hunc piscem, & in Cafaris dudum vivariis enutritum, ex iis effugiffe, atque adeò redire oportere ad antiquum poffefforem. Si fidem a. liquam habemus Palphurio, vei Armillato; quodeunque exi-mium eft & prestans ex universo mari, ubi ubi nat, ad fifcum id pertinet. Itaque davitur, ne deperdatur, lethali Antumno jam jam locum dante glaciei, jam egrotis quartanam expectantibus. Horrens bruma jam adeffent lacue ; wbi

vagabundi accusarent remigem | Inquisitores agerent cum remige nudo : Non dubitaturi fugitivum dicere piscem, 55 Depaftumque diu vivaria Cæsaris, inde Elapfum, veterem ad dominum debere reverti. Si quid Palphurio, fi credimus Armillaro, (eft, Quicquid conspicuum, pulchrumq; ex æquore toto Res fisci est, ubicunque natat : donabitur ergo, Ne pereat, jam letifero cedente pruinis Autumno, jam quartanam sperantibus ægris. Stridebat deformis hyems, prædamque recentem Servabat: tamen hic properat, velut urgeat Aufter, Urg; lacus suberant, ubi quanqua diruta servat 60 ftriderem edebat, & pilcem recenter captum confervabat : attamen festinat ille, quasi inftet Notus. Et cum

ANNOTATIONES.

49. Agerent cum remige nudo. | Pauperem & innoxium piscatorem reum protinus agerent, ac raperent in jus, atque ad Tribunal iphus Imperatoris.

51. Vivaria. | Vide fupra Satyr. 3. ad v. 308.

Vide & Macrob. lib. 3. cap. 13.

Veterem ad dominum. | Ad Domitianum Im-

peratorem.

53. Palpharnio, Armillato. | Hi Confulares fuerant viri, qui per delationes Domitiani gratiam captavere. Sueton. Domit. cap. 13. refert Palfurium Suram olim Senatu pulium, pro eo verò in Capitolino certamine de Oratoribus coronato universos Imperatori fupplicaffe, ut re-Atitui placeret. Armillati quoque meminit alibi idem Suetonius.

55. Fifei. | Fifeus, inquit Afcon. Pæd. eft facculus ad maioris pecunia summam capiendam,

& pecuniam [ublicam.

56. Ne pareat. | Ne corruptum pereat, quandoquidem vendi non licet, ex Palphurio & Armillato juris fummis Interpretibus; ergò donandum Imperatori. Ita fecum mifer is pifcator.

Lahifero Autumno. Tunc enim frequentes morbi, qui pariter acuti & exitiales ea tempe ftate, tefte Hippocr. Lib. 3. Aphor. 9. Item

57. Quartanam sperantibus agris. | Timenti-

Ita Virgil.

Hunc ego si potni tantum sperare dolorem. Contendunt aliqui in proprià fignificatione sumendam vocem, sperantibus, Celfi auctoritate freti, qui ait quartanas febres neminem jugulare; adeóque agros sperare & cupere, tertianam in quartanam mutari. Sed quæ fides?

58. Stridebat deformis ligems. Hyems erat, Saviebat fibilus ac stridor ventorum Aquilonarium. Cic. Tulc. q. I. n. 68. Herrifer Aquilonis

59. Servabat. | A putrefactione tuebatur: frigus nempe & Aquilo corruptionis omne periculum arcebant.

Tamen bic properat. | Piscator tamen inquisis torum fævitiam pertimefcens, rhombum Imperatori donare festinat, non secus ac si æsta vel autumnus, & flans in eis Aufter, putredinis metum injicerent.

Aufter. | Ventus meridionalis, quo repescens aer carnes & pisces facile corrumpit. Galen. in Aphor. 5. Lib. 3. Hunc ait varias ægritudines invehere. Horat. Lib. 2. Ode 14.

Frustra per Autumnos nocentem Corporibus meinemus Auftrum.

60. Utque lacus suberant. | Cum prope effent lacus Albani: vel, cum piscator & inquisitores portentolum piscem deferentes Domitiano, colles Albanos in quibus tum erat Imperator, ascenderent, & lacus qui funt ibi, subjectos quasi fibi cernerent. Legunt quidam, superant, id eft, cum jam transivissent illi Albanor lacus, & pergerent ad Domitianum tum forte (ut solebat quotannis, ex Sueton.) ibi Quinquatria celebrantem Minervæ; cui collegium inftituerat Sacerdorum, quibus præerat velut Pontifex Summus. Vide fuprà v. 46. & Sat. 2. v. 83.

Quanquam diruta servat ignem Trojanum. Alba quidem à Tullo Hostilio dituta fuerat, tecta solo adæquata, unaque hora quadringentorum annorum opus, exceptis tamen Templis, periit; tefte Livio lib. 1. cap. 29. At cum Albani fortunæ subirati patria Sacra neglexissent, ac Deorum cultum; prodigia contigere, quibus illa instaurari jubebantur. Ita Alba quanquam diruta servavit ignem illum inextinctum, quem cum reliquis omnibus Tullus Romam transfulerat: (Livius lib. 1. cap. 31.) anteà tamen jam à Numa ufurparum. Plutarch, Dionyf, Halic, Lib. 2. Gell.

lib. I. cap. 12.

Ignem

5

Ignem Trojanum, & Vestam colit Alba minorem, Obstitit intranti miratrix turba parumper. Ut ceffit, facili patuerunt cardine valvæ. Exclusi expectant admissa obsonia patres. Itur ad Atridem: tum Picens, Accipe, dixit, Privatis majora focis; genialis agatur Ifte dies; propera fromachum laxare faginis, Et tua tervatum confume in fæcula rhombum. Iple capi voluit. Quid apertius? & tamen illi Surgebant criftæ. Nihil est, quod credere de se 70 stemachum aperire pinguedine,

Alba quamvis destructa custo-dit ignem Trojanum, ac inseriurem Vestam observat, multitudo obstupescens aliquantulam ingreffuro moram attulit. At ubi locum dedi:, fores aperta funt volubili cardine: Senatores non admifi dapes illatas opperius. tur: pergitur ad Atridem. Mox Picenus ait ; fume que fuperant vulgarem caminum; celebretur bic dies Genio; festina atque comede rhombum avo tuo

reservatum. Iffe sponte irretitus eft. Quid evidentius? Ac nihilominus is cristas arrigebat. Nabil est quod nequest exiftimare de fe,

ANNOTATIONES.

61. Trojanum ignem | Cujus perpetui servandi in Templo Veftæ, quod fatale effet pignus Imperii, mos invectus ab Ænea Trojanisque: & hins à Romanis affumptus. Vide Alex. ab Alex.

lib. 5. cap. 12.

1-

e-

nt

res

les

le-

idi

ft,

er.

uo-

em

ım,

ide

m.

di

um

m;

for-

100-

in-

ruta

It.

rat:

uma

Gell.

em

Vestam minerem. Nam major ea, quæ Romæ religiofiùs colebatur, habebatque Templum pulchrius à Numa ædificarum. Vide suprà ad v.10. Alba. | Alba longa nimirum ab Alcanio condita, diftans Roma quindecim ferè millibus paffuum. Ex ruderibus illius hac quondam creverat, & nunc etiam Albanum, urbs adjacens, vulgò, Albano, Episcoparus tribui folitus alicui è sex Cardinalibus antiquioribus.

62. Turba. | Seu populi, seu Albanorum Sacerdorum cupiditare videndi tanti pifcis affluen-

64. Exclusi expettant. | Alii codices habent, spectant, in est, cum admiratione contemplan-

Exclusi expectant admissa obsenia Patres. | Patentibus valvis introducti qui munera portabant, exclusis etiam Senatoribus qui Domitianum comitati fuerant, quique interim foris stant & ex-

pectant quid inde fiat.

65. Airidem. | Domitianum, qui Romanis imperabat, ficut Græcis Agamemnon Atrei Filius. Adde quòd Atrei Atridarumque mentio Domitiani crudelitatem exhibet ac perstringit. Vide Senece Thyest. & Agamemn, item Euripidis Oreftem, &cc.

Picens. | Piscator oriundus è Piceno Italiæ reone, hodie Marchia Anconitana, ad finum A-

Privaris majora focis. | Adulatorie; una Imperatoris mensa dignum ferculum.

66. Genialis. | Vide Perf. Saryr. 2. V. 3.

60. Ipfe capi voluit. | Quali sciens & gaudens le ad te deferendum, arque Imperatorio stomacho inferendum, ac sepeliendum.

Quid apertius. | Meram hanc effe affentatio

nem, quis non sentiat?

Illi surgebant crista. Ex Proverbio, seu pisci, feu potius Imperatori præ vana alacritate ac fuperbia. Is enim mirum quantum adulationibus gaudebat, atque illis intumescebat. Cæterum quicquid alii fentiant, mihi probatur magis alia aliorum locum hunc interpretandi ratio, hoc verior ac melior quo fimplicior. Ergo non fint hac Poeta verba: Quid apertius? Sed piscatoris Domitiano adulari pergentis hoc modo: quid apertius, quam pitcem capi voluiffe, ut ad Imperatorem deferretur? ut mox false Poeta fubjungat: & tamen illi rhombo furgebant criftze fpinæque in dorfo, fatifque oftendebat indignationem, quod captus effer. Verum Domitianus turpi nihilominus adulatione gaudens facilè credebat piscem capi voluisse, Imperatoriz gulæ & vanitati obsequentem.

70. Nihil est qued credere, &c. | Suprema auctoritate divinæ fimili Principes inflati obcœcatique nihil non de se credere parati sunt, prafertim fi adulatores adjuvent. Sic apud Sueton. cap. 22. Calig. Is divinam fibi majestatem afferit; modo Jupiter Latialis falutatur: modo Castorem inter & Pollscem consistens adorandum se prabet; medi Jovis Olympis alierumque Numinum simulacris dempto capite, sum imponi mandat. Sic Domit. cap. 13. ille dictans Epistolam ita incipit : Dominus ac Deus nefter sic fieri jubet ? unde non alio deinceps nomine appellari inftirutum. Hinc in Domitianum false Martialis Lib. 5. Epigramm. 8.

Edictum Domini Deique noftri.

Sic & Alexander ille magnus per subornatos And tiftites Hammonis Filius falutatur, ac pro Deo non pro rege coli jubetur. Ipie verò Hammone se patre censeri imperat. Apud Justinum lib. 11.80 lib. 22. adorari fe jubet, recutantes autem Macedonum Principes sub specie insidiarum de medio tollit. Sic etiam Antiochus, fic Diocletianus Dis voluerunt cognomina, &c.

F 3

Non

Numinibus aqualis. At catini amplitude pifci non aderat par :

mando collandatur, potentia Non possit, cum laudatur diis æqua potestas. Sed deerat pisci patinæ mensura. Vocantur itaque in consultationem accer- Ergo in concilium proceres, quos oderat ille; Juntur Principes, quoi is aver In quorum facie miseræ, magnæque sedebat fabatur ; in quorum vultu re-fabatur ; in quorum vultu re-fabetat pallor mijerabilis & Pallor amicitiæ. Primus, clamante Liburno, 75 Summa familiaritatis. Tum Currite, jam sedit, rapta properabat abolla veciferante Liburno, accedite, Pegafus, attonitæ positus modo villicus urbi. jam censedit; ante alies accur-rebat sumpt à chiamyde Pegasus Anne aliud tunc præsecti? Quorum optimus, atque

civitati flupefalla villicus nu Interpres legum lanctiffimus; omnia quanquam per constitutus. Nunquid enim Temporibus diris tractanda putabat inermi 80 aliud tum erant prapositi i Inter quos maxime probus ac integer ille Juriscensultus censebat molliter agenda universa jure sinte

armis, licet tempeftate fava.

ANNOTATIONES.

71. Diis aqua poteffas. | Quis neminem supra fe vident aut verentur.

72. Sed deerat pifci pating menfera. | Martial. Lib. 13. Epigram 81.

> Quamvis lata gerat patella rhombum, Rhombus latior eft tamen patella.

73. Vocantur in concilium proceres. | Ad deliberandum quo possit modo tantus piscis coqui, condiri, apponi, an concilus in partes, an in-

Ques ederat. | Domitianus Tyrannorum more

Nobiles imprimis oderat.

74. In querum facie, &c. | Quorum facies erar pallida præ metu, ne fimulata ne infidiofa foret tanta illa Domitiani familiaritas. Is enim, ut ait Suetonius, non magna folum, sed etiam callida inopinataque erat favitia. Sic, Aretinum Clementem Consularem virum, è familiaribus (nie, capitio condemnaturus, in majere quam ante gratia babuit. Sic etiam Auctorem Summavum pridie quam crucifigeret, in cubiculum vocavit, offidere juxtà coegit, parte coena sua dig-natus eft, denique securum bilaremque dimist. Sueton. Domit. cap. 11. Vide etiam Satyr. 1. V. 33.

75. Primus properabat. | Primus Senatorum

venit vocatus in concilium.

Clamante | In concilium advocante, & mag-nis vocibus inftante, ne fedentem jam Impera-

torem morarentur.

Liberno. | Is admissionibus præerat, inquit verus Schol. Alii dicunt pracones peti è Liburnia folitos, quòd Liburni effent fonora & valida voce. Verum id gratis affirmare videntur. Porrò Liburnia regio Illyrici, ubi sunc Croatize pars maritims cum parte Dalmatiz Occidentalis.

76. Jam fedit. | Jam in concilio fedet Do-

mitianus.

Rapta. | Veste raptim ac trepide affumpta. Abella. | Veftis erat militaris, ex Nonio, Philosophica etiam, suprà Satya 3. V. 115. necnon Senatoria, ut aiunt quidam, diciturque qui abulla, quòd undique bullata. Prudent. Epigram. 20. lib. 1. contra Symmachum.

Adjectus fastis palmata infignie abella.

77. Pegasus. Is Albanus civis, Juris adeo peritus, ut liber vulgò non homo diceretur. De eo scripfit etiam ; unde Jus Pegafianum. Prætereà plurimis functus honoribus, multis quoque Provinciis præfuit ipfique urbi Rome à Vespasiano præfectus. Vetus Schol.

Vilicus. | Quòd Roma tunc effet veluti villa, fine libertate, fine privilegiis. Hinc non pre-

fectus Pegalus appellatur, fed Villiem.

Attenita urbi. | Quia non civem Romanum fibi præpofitum cernit sed alienigenam ; & quòd se misere oppressam sentit, Roma stu-

78. Anne alind. | An tunc præfecti aliud videri poffunt quam villici Imperatori velut domino ad nutum servientes, & de omnibus ratio-

nem reddituri.

Querum optimus, &c. | Pegafus nimirum. 80. Trattands putabat inermi juftitia. | Patienter suftinendam hanc veluti procellam, ac serviendum tempori calamitoso, quo non jui vigebat fed injuria; nec ratio, fed Imperatoris sevitia ad arbitrium omne faciebat. Cui tanquam torrenti fi quis obex opponeretur, non levaret malum, fed augeret,

Juftitia. Venit & Crispi jucunda senectus, Cujus erant mores, qualis facundia, mite Ingenium. Maria, ac terras, populosque regenti Quis comes utilior, si clade & peste sub illa Sævitiam damnare, & honestum afferre liceset 8 Consilium? sed quid violentius aure tyranni? Cum quo de pluviis, aut æstibus, aut nimboso Vere locuturi fatum pendebat amici? Ille igitur nunquam direxit brachia contra Torrentem. Nec civis erat, qui libera posset Verba animi proferre, & vitam impendere vero. Sic multas hyemes, atque octogesima vidit Solstita, his armis, illa quoque tutus in aula.

Advolavit etiam Crispi bilaris senecta, cuius indoles erat simiis elequentia, ac lenis animus. Ecquis affecta fruduofior gubernanti mare, terramque, O nationes ; fi fas suiffet condemnare crudelitatem, & bona dare monita, inter cam calamitatem ats que perniciem? Verum quid iracundius auricula Tyranni? Apud quem verba facienti de imbribus, vel de nimis caloribus, vel de vere nebulofo, familiari mors imminetat. Is itaque non intendit unquam lacertos adversus torrentem. Neque civis extabat, cui ticeres ingenue fenfa mentis aperire, ac vi.

tam dare veritati. Ita complures hyemes, & ollogesima solstitia conscenti, illis armu instructus, securus etiam in ista aula.

A N N O T A T I O N E S.

81. Crispi jucunda senectus. | Crispus in sene-Aure non morofus fed hilaris & festivus. Intelligunt aliqui Crispum Passienum, Oratorem, bis Confulem, Agrippina uxore ac Nerone privigno clarum: cujus meminit Plinius lib. 16. cap. ultimo. Ego malim cum aliis, Vibium Crifpum, Placentinum, de quo Quintilianus lib. 10. cap. 1. sub finem ita loquitur : Vibius Crifpus, compositus & jucundus, atque delectations natus, privatis tamen caufis quam publicis melior. - Is interroganti cuidam, effetne quis intus cum Cesare, facete respondit, ne musca quidem: quod soleret Domitianus quotidie se conclavi suo includere, initio quidem Principatûs, ubi per id tempus nihil aliud quam muscas captabat, ac stylo præacuto configebat. Sueton. Domit. cap. 3.

83. Regenti. | Orbem gubernanti Domitiano. 84. Qui comes utilior. | Quàm Crispus, ob ingenium mite, quo immitis Tyranni indoles tem-

perari alioqui potuisset.

Clade & pefte fub illa. | Sub Domitiano qui cla-

des velut & peffis bonorum omnium.

86. Quid violentius aure Tyvanni. Hic enim rapidè tertur in vindictam & cædem, seu quid loquaris quod ipsi minùs placeat; Sueton. Domit. cap. 10. seu quid adversus aliquem licèt innoxium ei suggerant delatores & adulatores. Certè delicatas habet aures quilibet Princeps. Hinc Sapiens monet, Eccles. cap. 8. Ne suiges cum homine puente, &c. & Proverb. cap. 23. Quando sederis cum Principe, diligenter attende.

Statue cultrum in guiture tuo. Persus autem Satyr. 1. v. 107.

Sed quid opus teneras mordaci radere vero

Auriculas? &c.

87. De plaviu, aut aftibus, &c. De frivolis quibusvis rebus si quid affirmes Tyranni sententiæ adversum, quodque licer jocosè diAum, eum offendar, ultionem ille continuò meditabitur. Sic Domitianus levissimà de causa multos peremit etiam graves viros. Vide Sueton. Domit. cap. 10.

88. Fatum pendebat amici. Nemini quippe Tyrannus parcit. Sucton, Domit. cap. 11. Neron.

pallim, &c.

89. Eleigitur nunqu im direxit brachia contra torrentem. | Crifpus igitur prudenter eluctarus eft mala, nufquam adverfando tyrannidi; nihil cæteroqui profuturus, fi fecus feciffet. Contra torrentem niti dicitur is qui quidliber incaffom tentat.

91. Vitam impendere vero. | Mortis adire periculum, animi fenfa veritatemque liberè dicendo, ut fecir Papinianus, quem ferunt occifum ab Antonino Caracalla, quod huic post interfectum fratrem Getam, mandanti ut facinus diluerer com in Senatu, com apud Populum, respondit, non ita facilè particidium excusari posse, quòm fieri. Spartian, in Anton. Caracalla.

92. Multas byemes. | Poetica locutio, multos

annos. Synecdo he.

Objectima vidit (o'ftitia.) Solftitium quafi Solis flatio, quae duplex in anno, hyemalis & æftivalis, quando Sol Tropicos attingit. Hine non
effoginta dixit Juvenalis Solftitia; quæ facerent
annos tantum quadraginta, fed per offogesima
folftitia, fignificavit annos octoginta, quibus jam
fub Nerone, ac deinceps, in media tyrannide tutus vixit Crispus, Cæsaribus nunquam non gratiofus. Quæ videntur ironice dicta, cum inter claros
magis quam inter bonos censeatur Crispus apud
Corn. Tacit.

93. Hic Armit. Affentando, connivendo, cedendo tempori, fibi confulendo. His artibus.

Illa quoque tutus in anta. | Etiam sub Domitiano, qui terribilis cunctis & invisus. Sueton. Domit. cap. 14.

F 4

Proximus

festinabat cum adolescente non merente ut eum mors expectaret adeo cruddis, atque Imperatoris enfibus adeò accelerata. At quondam fenium in nobilibus erat quid portento simile. Hinc officitur ut satius ducam effe fratrem gigantum. Nibil igi. Nihil sgi. tur infelice contulit, quod urfos Numidicos prope confediebat denudatus venator in arena Albana. Nam quis modo non comprehendat aftus Nobilium? Quis admiretur veterem tuam iftam solertiam, o Brute? Arduum non est decipere barbatum regem. Ibat & Rubrius non potior facie,

Acilius similis ataris continuò Proximus ejusdem properabat Acilius zvi Cum juvene indigno, que mors tam fæva manerer, Et domini gladiis tam festinata: sed olim Prodigio par est in nobilitare senectus. Unde fit, ut malim fraterculus effe gigantum. Profuit ergo nihil misero, quòd cominus ursos Figebat Numidas, Albanâ nudus arenâ IOO Venator. Quis enim jam non intelligat artes Patricias? Quis priscum illud miretur acumen. Brute tuum? Facile est barbato imponere regi. Nec melior vultu quamvis ignobilis ibat

ANNOTATIONES.

94. Proximus. | Secundus post Crispum. Acilius. | Acilius Glabrio Confularis, quem Domitianus exulantem interfici juffit quati molisorem rerum novarum. Sueron. Domit. cap. 10.

95. Cum juvene. | Quis ille, haud constat. Quidam juvenem Helvidium, de quo Sueton. Domit. cap. 10. Quidam ipfius Acilii filium intelligunt, cum Scho'. veteri, qui fic haber: Acilius Consul sub Domitiano fuit, indignus pati qua passus eft. Hajus filium juvenem cum occideret, iffum Acilium fervavit, qui pænas fentiret orbitatis. 96. Tam festinata. | Legunt alii, iam designa-

ta: alii, jam destinata, repugnante metro, nam

deftine, mediam fyllabam corripit.

97. Prodigio. | Prodigia vocari, quia prædicunt, ficut oftenta, monftra, portenta, quòd oftendunt, monstrant, portendunt, suntque præsensiones rerum futurarum, Auctor est Tullius 2. de nat. Deor. n. 7. & 1. de Divin. n. 93.

Prodigio par est in nobilitate fenedins. | Nimirum, ut suprà diximus, Nobilitatem semper oderunt Tyranni, & cum licer, peffumdant. Hinc Ecclef. cap. 10. Omnis potentatus brevis vita.

98. Malim fraterculus effe gigantum. | Malim humilis effe ac obscurus, & ex genere eorum, qui proptereà dicuntur Terræ filii ac gigantes, à & que nos ibid. & Ang. Polit. Mifcell. cap. 18. 99. M fero. | Juveni Acilio.

Quod cominus Vrfs figebat. | Non fine magno vitæ periculo, captans gratiam Domitiani, qui gaudebat venationes edere scenicosque ludos, in A bæ Amphitheatro, dum Quinquatria Minervæ quotannis celebrabar, teste Suet. Domit. c. 4. ubi feras varii generis centenas iple conficere arte lumma industriaque spectatus eft. Ibid. cap. 19.

100. Ursos Numidas. Id est, leones validos ex ea regione Africa, qua hodie Biledulgerid. Porrò Numidia propriè dica fita erat ubi nunc funt Bugiæ & Constantinæ regna in ditione Algerizna. Magnam hic litem Plinio movent nonnulli, quam tamen scite dirimit Just. Lips. Elect. lib. 2. cap. 4. ubi Plinium egregiè vindicat, expeditque locum ejus lib. 8. cap. 36. Arido certè calidoque folo non gaudent urfi, unde nulli funt in Africa, aut rari admodum iique minuti ac imbolles in montana forte aliqua parte. Hic igitur intelligendi leones, quos quidem ubi primam Romani conspexerunt, noto nomine ac domestico appellabant urfos, Numidisos autem Libycos, aut Africanos, ad diftinationem. Unde & communi fermone Virgilius Æneid. 5. & 8. dixir, quemquam movere debet auctoritas Herodoti, Solini, Strabonis, ut docet ibidem Lipf. erudite.

Albana arena. | Vide superiorem Notam. Nudus venator. | Vel, sine armis, & solo robore corporis feras debellans; vel etiam fine vestibus, ut amentiam fimularet, exemplo Bruti, de quo mox infrà.

101. Artes patricias. | Jam callet Domitianus artes Nobilium, qui metu mords stoliditatem si-

mulant, Junium Brutum imitantes.

102. Priscum illud acumen, Brute, tuum. | Audiens enim Brutus fratrem fuum cum primoribus civitaris interfectum, Tarquinii Superbi avunculi fui fævitiam elufit stupidum se fingens ac bardum: ficque iram diffimulans, & fuæ tum vitæ confuluit, & ultionis occasionem tandem est consecutus. T.t. Liv. lib. 1. cap. 56.

103. Barbato Regi. | Primis Regibus illis rudibus, nec dum aftutis, ut est jam Domitianus. Prisci quidem Romani per annos quadringentos quadraginta quatuor barbati permansêre, ac fine tonforibus, donec eos in urbem accerfivit è Sicilia P. Ticinius Mena: quod afferunt Varro 2. de Re Ruft. cap. ult. & Plin. lib. 7. cap. 59. Vide & Gellium lib. 3. cap 4 & Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 18. & quod nos ad Perf. Satyr. 4. V. I.

104. Nec melior vultu. | Non letior aut confidentior. Nec enim Domitianus Nobilitati solum

infestus, sed & cuivis è plebe.

Rubrius,

Rubrius, offensæ veteris reus, atque tacendæ; 105 | quanquam plebeius, conscius au-Et tamen improbior Satyram scribente cinædo: Montani quoque venter adest abdomine tardus: Et matutino sudans Crispinus amomo; Quantum vix redolent duo funera: fævior illo Pompeius tenui jugulos aperire sufurro: Et qui vulturibus servabat viscera Dacis Fuscus, marmorea meditatus prælja villa: Et cum mortifero prudens Veiento Catullo, Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ,

tem prisca culpa & filendis ac nibilominus peior Satyras componente. Prafto etiam fuit Montani alvus ventre lentus: nec non Crifpinus mane distillans amomum, quantum vix exhalant dua! funebres pompæ: tum Pompeius so crudelior incidere guttura levi obmurmuratione : Et Fuscus, qui bella animo volutans in villa è marmore, Daria vulturibus inteftina fua refervabat : & cal-

lidus Veiento cum letbali Catullo, qui ardebat cupidine virginis nunquam afpetta;

ANNOTATIONES.

105. Rubrius. | Is è Gallis oriundus, humili genere, Domitiano tamen familiaris; unde & indignatio Poëtæ, omnibufque bonis.

Offensa veteris reus. | Quæ illa ? Non liquet. Stuprum cum Julia afferunt nonnulli, suamque in sententiam trahere conantur vet. Schol. quafi Juliam à Rubrio corruptam, non Tibiam scripserit, ut legitur vulgò.

106. Satyram scribente. | Nerone, qui probrofo carmine Quintianum perstrinxit velut mollem ac flagitiosum, suaque in illo vitia imprudenter reprehendit. Corn. Tacit. Annal. 15.

107. Montani quoque venter adeft, &c. Adfuit & Montanus ventre obeso ac prominente, hincque tardus inceffu. Hujus mentio est apud Tacirum Annal. Lib. 16. & Hiftor. 4.

Abdomine. | Pars eft ima ventris.

108. Matutino fudans Crifpinus amomo. | Crifpinus, de quo fuse supra, non ante conam dumtaxat, ut alii, lavans & ungens corpus, fed manè se unquentis perfundens, summa luxuria.

Matutino amomo. | Matutinum amomum quidam explicant ex Oriente advectum, ubi manè Sol. De amomo Plinius lib. 12. cap. 13. preciefur fit unguentum ex eo frutice.

109. Quantum vix redolent due funera. | Vide Perf. Satyr. 6. v. 35. & feq. & que nos ibid.

110. Pompeius. | Pompeius Rufus Crispino etiam perniciofior. De illo Plin. Lib. 3. Epist. 9. fub finem.

ft

A.

f-

m

S,

Savior aperire jugulos, &c. | Græcilmus, id eft. favior in afferenda multis pernicie ac morte per suas tectas delationes atque susurrationes apud Domirianum.

111. Vulturibus. | Hi triduo antè vei biduo folent volitare, ubi futura præsentiunt cadavera Plin. lib. 10. cap. 6. Vide Plutarch. Quæft. cent. Rom. 93. & Coel. Rhodig. lib. 8. cap. 18. & lib. 27. cap. 8.

Dacis. | Dacia Europæ regio fatis ampla, Tranfylvaniam, Moldaviam, & Valachiam comprehendens.

Qui vulturibus servabat viscera Dacis. | Fusai enim cadaver expolitum fuit voracitati avium ejulmodi, cum cælus effet in Dacia, quo bellum intulerat. Marcial. Lib. 6. Epigramm. 76.

Ille facri lateris cuftos Martifque togati, Credita cui summi castra fuere Ducis, Hic fitus est Fuscus, licet boc, fortuna, fateri, Non timet bostiles jam lapis iste minas. Grande jugum domità Dacus cervice recepit, Et famulum vielrix poffidet umbra nemus.

112. Fuscus. | Cornelius Fuscus Prætorio præfectus, cui licet inexercitato secundam in Dacos expeditionem commifit Domitianus infelicibus auspiciis & malo suo. Vide Sueton. Domitcap. 6. Corn. Tacit. Hiftor. 2. & 3. Eutrop. lib. 7. in fine.

Marmorea meditatus pralia villa. | Etat enim domi nobilis, sed otio ac deliciis innutritus parum erat idoneus, cui fumma belli crederetur, marmoreis ædibus magis affueto quam castris.

113. Mortifero. | Delatore perniciolo. Prudens. | Vel, aftute serviens tempori, vel do-Aus, tefte Cornelio Tacito Annal. 14.

Veiento. | Fabricius Veiento, de quo jam ante, Satyr. 3. v. 185. & poft amplius Satyr. 6.

Catullo. | Plin. Lib. 4. Epift. 22. Canabat. inquit, Nerva cum paucis, Veiento proximus, atque etiam in sinu recumbebat. Dixi omnia cum hominem nominavi. Incidit sermo de Catullo Messalino, qui luminibus orbatus ingenio savo mala cacitatis addiderat: non verebatur, non erubescebat, non miserebatur; sapius à Domitiano non secus ac tela, qua & spsa cæsa & improvida feruntur, in optimum quemque contorquebatur,

11. Qui nunquam vise flagrabat amore puel-la. | Senex & cœcus puellas deperibat nunquam vifas, reluctante adagio, en To opar zezna-

Grande.

giam noftro etiam avo, affentater eculis erbatus, ac favus miwifter à ponte, meritus corrogare fipem ad axes Aricia, atque adulatoria dare ofcula currui declivi. Nullus rhombum plus admiratus eff. Etenim multa loentus est ad finifiram verfus, fed ei tamen bestia procumbebat ad dextram. Ita Cilicis commendabat certamina, ac percuffiones, at one pegma, invenefwe bine elates ad integumenta.

mognum atque spettabile prodi- Grande & conspicuum nostro quoque tempore monstrum.

Cæcus adulator, dirusque à ponte satelles, Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes, Blandaque devexæ jactaret bafia rhedæ. Nemo magis rhombum stupuit: nam plurima dixi In lævum conversus: at illi dextra jacebat Bellua: fic pugnas Cilicis laudabat, & ictus: Et pegma, & pueros inde ad velaria raptos. Non cedit Veiento, sed ut fanaticus celtro

Fabricius band ci concessi : verum quasi furens cestro tuo percitus, ANNOTATIONES.

116. A ponte fatelles. | Qui magis debuerat | batur ac laudabat machinas affabrefactas. effe miser & mendicus ponti velut satelles assidous, qu'am Aula & Imperatoris affecla.

Diras. | Importunus ac moleftus in exigenda

flipe à prætergredientibus.

117. Aricines qui mendicaret ad axes. | Vel ad portam urbis Aricia, vel ab iis qui curru vehuntur per Appiam viam in qua est Aricia. Frequentes effe mendicos ad pontes, ad urbis portas, & ad vias celebres nemo ignorat, & jam antè notavimus ad Satyr. 3. v. 296. & alibi

Aricinos. | Aricia urbs olim Latii, colli impofita, Hippolyto conditore, & nemore proximo celebris: hodie la Riccia, in Campania Romana

oppidulum titulo Ducatûs infignitum.

118. Devexa jactaret bafia rheda. | Dignus & ea premi inopia, qua victum quæritans adigeretur ad prenfandas rhedas è clivo Aricino descendentes, imò ad extorquendum obolum eas blande ac fordide ofcularetur extensa manu. ad rem videtur quod ait vetus Schol. jactari ab co oscula ferenti mulierculas rhedz. Nam antè velut ridiculus amator ille est notatus, hic autem fummà dignus paupertate dicitur.

119. Neme magis ricembum ftupuit. | Quam Carullus ille Messalinus, qui rhombum non vi-

derat tamen, utpote cœcus.

120. In lavem conversus, at, ec. | Ea parte indicans & obstupescens magnum & ingentem rbombum, ubi non erat. Hic enim ad dextram, ille ad finistram se vertebat.

121. Belles. | Prodigiolus piscis.

Sie pugnas Cilicis landabat. | Sie ille quidem temerè laudabat fingula; & vanas ejus affentationes ferebat amabatque Domitianus

Pugnas Cilicis laudabat, &c. | Quefi vidiffet ejus gladiatoris pugnas, fic eas adulatorie extellebat.

Cilicis. | Is erat infignis gladiator è Cilicia, quæ regio est Asiz minoris ad mare Cyprium, hodie Caramania est proprie dicta; non Inremania, ut aliqui perperam scripsère.

Ichus | Vulnera adversario inflicta.

122. Et pegma. | Sic etiam Catullus perinde ac fi ocularus teftis extitiffet, in Theatro admira-

Pogma. | Machina è ligno, aliave mareria foftentandis fignis aut statuis idones ad ornatum 2 dium. Plin. lib. 33. cap. 3. Princeps Cains, inquit, in Circo perma extruxit, in qua fuere argenti pende centum viginti quatuer. In Theatris autem pes mata machinæ erant auroxunlai, seu tabulatum aumusitus & per se affurgens ac sensim cre scens, pariter ac decrescens. Mattial. Specta. Epigramm. 2.

Et crescunt media pegmata celfa via.

Vide Scalig. Poet. 1. C. 21.

Et puros, &c. | Pegmati nimirum infidentes, in fublime raptos non tine stupore & oblectations spectantium. Claud. de Consul. Manl. Theod.

Vel qui more avium sese jaculantur in auras, Corporaque adificant celers crefcentia nexu. Quorum compefitam puer augmentatus in arten Emicet, & vinetus planta vel cruribus barens, Pendula librato figat vestigia saliu. Mobile ponderibus descendas pegma reductis.

Velaria. | Vela quibus expansis superne The-trum integebatur adversus imbres & Solem.

123. Non cedit Veiente. | Catulli adulationiba non ceffit Fabricius Veienta, fert & majores addidit.

Fanaticus. | Dictus à fano, in quo afflatus no mine, Entheus, ac divino furore correptus exagitarur, varicinatur, &c. eo nomine dichi imprimi Cybela Sacerdores, de quibus Sat. 2. v. 112

Offre. | Muícæ genus est, quod alias afilus& tabanus, aculeo vexans & infeftans armenta Varro 2. de Re Ruft. cap. 5. Plin. lib. 9. cap. 15. Animal est parvum; scorpionis effizie, aranei mag-nitudine, inquit. Virgil. Georg. 3.

Romanum eft, Oeftron Graii vertere vocantet : Asper, acerba sonans, quo tota exterrita spivil

Diffugiunt armenta, &c.

Octrum. | Apud Poctas fumitur pro affittu divino ac furore, quo homines correpti fatigantus atque humano quidpiam majus aut loquuntur aut faciunt. Ejulmodi Oestro in pellicem Io Inachi liliam immisso, Juno te ulta est: eo quippe ext gitata Io in mare se præcipitem dedir.

Percusius

O

Percussus, Bellona, tuo divinat; Et ingens
Omen habes, inquit, magni clariq; triumphi: 125
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus: peregrina est bellua. Cernis
Erectas in terga sudes? Hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
Quidna igitur censes? Conciditur? Absit ab illo 130
Dedecus hoc, Montanus ait; testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ subitusque Prometheus.
Argillam, atque rotam citius properate: sed ex hoc
continuat: Catino huic opus est summus ac repensions Prometheus.
atque orbem: ab hac austem hor à deinost;

de Bellona, ominatus est, aitque y insigne augurium accipio summa se illustrie victoria ; captivum indebie quempiam Imporatorem; vel Arviragus delabetur è curru Britannico. Externa est fera. Vides spicula in dorso rigida? Illus solum desideratum est Veientoni, ut rhombi patriam atatemque enarraret. Quid ergo judicas? An dissentur ? Probrum istus amouea; comparetur prosunda testa, qua exili pariete amplum circulum Accelerate quamprimum lusum

ANNOTATIONES.

124. Bellona. | Minerva Jove nata, bellorum przies & inventrix, unde Bellona dicta est. Varro 4. de Ling. Lat.

Divinat. | Præfagit, vaticinatur, & ex ingenti

t 26. Temone Britanno. | Temo, lignum est illud oblongum inter equos currum trahentes, quo & currus regitur. Synecd. pro ipso curru ponitur. Porrò Britanni ex essedis seu curribus pugnabant, ac per temonem discurrebant, &c. Vide Czeiar. de bello Gall. lib. 4. cap. 33.

Britanno. | Britannia major nempe, Ptol. Albion; Infula Europæ maxima, Angliam & Scotiam complectitur. Virgil. Eclog. 1.

Et penities toto divifos orbe Britannos.

Britannia verò minor pars est Gallize, Aremerica vel Armorica nuncupata, de qua hic mentio non est.

127. Excidet. A te dejectus, ô Domitiane, victus in acie, forsan & regno spoliandus,

Arviragus. | Rex Britannorum.

Paregrina est bellua. | Rhombus ingens peregrino captus in mari, portendit illustrem victoriam de peregrino hoste, v. g. de Britannis.

128. Erettes in terga sudes. | Hæ notant infigenda hostium tergo tela; pergit Veiento adu-

Sudes. Pinnas Rhombi vel spinas instar spiculorum rigentes & arrectas. Propriè sudes telum est rusticum, seu paxillus igne torridus ac prezentus, idem quod vallus Servio. Sudibus tencursum, ac in modum justa pugna dimicatum, air Livius de bello Punico.

Hoc defait. | Ironicè. Cùm enim ille fingula persequeretur adjuncta, quin atarem piscis inqui-

rebat, &c.

one

II

20

1

cre.

tx.

, ii

200

4,

tem

101-

boi

dic

nu-

agi-

imi

5 &

nta

15.

M

.

es :

wi

di.

IUE,

aut

hi fi-

ext

Mus

130. Quidnam igitur cenfet? Inquit Domitianus Veienseni tot praclara ominato: fed quid tandem de pifce fiet? Totufne, an in partes consilus coquetur?

131. Dedecus hoc. | Ut ea qua pollet magnitudo violetur. Abfir. Quantus, quantus eft, integer coquendus arque apponendus.

Tela alta. | Vas fictile profundum & capar. Tale fuit illud, quod Vitellius, apud Sueton. cap. 13. ob magnitudinem, Minervæ Clypeum dictitabat. Ejus meminit Plin. lib. 35. cap. 12. His verbis: Vitellius in Principatus ducantis sestertiis condidit patinam, cui facienda sornax in campis exadisicata erat: quoniam eò pervenit luxuria, ut sictulia pluris constent quam murrbina.

132. Tenui muro spatiosum colligat orbem. | Rjus testa latera quidem haud spissa, at fundum siz amplum rotundumque, rhombi sigura & magni-

tudini accommedatum.

133. Debetur magnus patina, &c. | Fabricandæ huic infigni patinæ quærendus figulus tam peritus & ingeniosus quam fuit Prometheus, qui hominem è luto finxisse dicitur. Metamorphol. 1. Fab. 2.

Subitusque. | Artifex operæ celeris, ac promptæ industriæ, ne, si moretur ille, corrumpatur ac pa-

reat eximius piscis.

Promethem. | Is Iapeti filius, dictus \$270 of \$200-1110 Seize, à providentia, feu sapientia singulari. Mitsis Fabulis de Prometheo benè multis, certum est eum Astrorum rationem ac motus è Caucaso observasse, Assyriosque primum docuisse. Vide Cœl. Rhodig. lib. 7. cap. 19. & seq.

134. Argillam. | Terram tenacem, è qua fin-

guntur vala.

Rotans. | Plin. lib. 7. cap. 56. Figlinas, inquit, invenit Chorabus Atheniensis, in iis erbem Anacharsu Scythes, ut alii, Hyperbius Corintbius. De rota figulina Horat. ad Pisones.

Infiitui, currente rota, cur urceus exit?

Tempora

ercitum tuum. Superavit di-Elum viro dignum. Is sciebat priscum luxum Imperatorum ; dias ; & efuriem alteram, quando pulmo fligrabat falerno. Amplior epulandi peritia guere utrum oftrea Circais ef. tim echini ripam enarrabat. Exergitur ; ac cottu dimiffe, discedere mandatur principibut,

& Cofar, figuli comitentur ex- | Tempore jami, Cæfar, figuli tua caftra fequantur. Vicit digna viro sententia: noverat ille Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis & notes Neronis jam dimi- Jam medias, aliamque famem, cum pulmo falerno Arderet. Nulli major fuit usus edendi Tempestate mea. Circeis nata forent, an fuit nemini, meo tempore. Ad- Lucrinum ad faxum, Rutupinove edita fundo morfu primo noverat diftin Oftrea, callebat primo deprendere morfu : Jent edita, an ad rugem Lu- Et femel aspecti littus dicebat echini. erinam, an profundo Rutupo Surgitur, & misso proceres exire jubentur

ANNOTATIONES.

135. Figuli tua caftra fequantur. | Compofitores luti ad bella etiam te sequantur, & Domitiane, ne illis forte, ut nunc, indigeas. Ironice.

136. Vitit digna vero fententia. | Hæc ventricofi Montani sententia superior fuit, vicitque ut

rhombus integer coqueretur.

137. Nottes Neronis. | Sueton. Ner. cap. 27. Epulas à medio die ad mediam noctem protrabebat : refotus fapius calidis pifcinis, ac tempore aftivo nivatis.

138. Aliam famem. | Irritamenta gulæ; vel fecundam famem seu edacitatem procuratam prioris cibi acceleratà coctione per Falernum, aut

quid aliud imprimis calidum.

Falerno. Falernus mons in Campania vini ferax generofiffimi. Hujus excellentiam narrat Plinius lib. 14. cap. 6. utilitatem verò ac falubritatem, lib. 22. cap. 1.

139. Vfus edendi. | Solertia peritiaque condiendi ac deligendi cibos, ad lautè epulandum.

140. Tempeftate mes. | Ætate quidem mea. Circeis. | Promontorium Circeium dicum à Circe, quæ illic habitavit, atque facellum habuit. Situm eft in Campaniæ littore, ad mare Tyrrhenum, non longe à Terracina. Horat. Lib. 2. Satyr. 4.

Oftrea Circais, Miseno oriuntur echini.

141. Lucrinum ad faxum | Lucrinus lacus Baias inter & Puteolos: unde & Baianus vocatur; piscosus admodum. Plin. lib. 3. cap. 5. Horat. loco mox citato.

Murine Baiano melior Lucrina Peloris. Rutupino. | Rutupa, vel Rutupi, oppidum eft in ora Anglicana: non procul urbe Cantuaria, & Sanduico portu. Hinc etiam optime offrez afferebantur.

Funde. | Mari profundo Rutupis proximo.

142 Oftrea. | Tullius de Divin. 2. cap. 33. Oftreis, inquit, & conchyliis omnibus contingit, ut cum Luna crefcant pariter, pariterque decrefcant. Gellius lib, 10; cap. 7. Oftrea fenefcente

Luna inuberes, macra, tenues, exucca : crescenti, pinguefeunt. Citatque Lucilii verfum.

Luna alis offrea, & implet echines, &c.

Horarius citat. Lib. 2. Satyr. 4. Lubrica nascentes implent conchylia Luna. Sed non omne mare generofa fertile tefta.

Aftipulatur Plin. lib. 2. cap. 41. Porrò, telt Athenæo lib. 3. cap. 13. optima funt oftrea marina, fi quando lacus adjacet aut fluvius; ubi intelligenda monet æftuaria Cafaubonus. Tarentina imprimis laudat Varro, item Gellius lib. 7. cap. 16. Lucrina verò præfert Seneca Epift. 79. & Plin, lib. 9. cap. 54. Circais autem oftreiscan testaque nigra sunt, inquit Plinius lib. 32. cap. 6. His autem neque dulciora neque teneriora effe ule compertum eft. Ibid.

143. Littes dicebat. | E quo effent advecti littore statim & primo aspectu dignoscebat.

Echini. | Pifcis eft marinus e genere cancrorum, Spinis birf.tus, quibus & fe tuetur, inftar bericii, qui echinus est terreftris, sicut echinus marinus est hericius. Echino spina pro pedibus sunt; ingrali est in orbem convolvi ; ora in medio corpore al terram versa ; savitiam maris prasagire traditur. Hæc Plinius lib. 9. cap. 31. & alibi. Athenæis cit. lib. 3. cap. 13. rem lepidam narrat de Lacone quodam. Hic, appofitis echinis hactenis ipli inufitatis unum arripuit, arque in os immifit torum cum spinis ac testa ; dentibus autem licit offenfis noluit rejicere: ait verò: O nequam edulium, neque modò te dimittam præ mollirie animi, neque te unquam posthac sumans Putavit homo durus sua constantia intereffe, ne vinci ab echini aculeis vidererur, inquit Calaubonus ibidem

144. Surgitur. Probata igitur ab omnibus Montani fententia, Domitianus concilium illud celebre dimirtir.

Concilio,

Ł

0

E

D

n

0

S

Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem 145 quos summus Imperator in ca-Traxerat attonitos, & festinare coactos, Tanquam de Cattis aliquid, torvisque Sicambris Dicturus; tanquam diversis partibus orbis Anxia præcipiti venisset epistola penna. Atque utinam his potius nugis tota illa dediffet 150 Tempora fævitiæ, claras quibus abstulit urbi Illustresque animas impune, & vindice nullo. Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus Coperat; hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

ftupefactos atque properare compulsos, quasi locuturus quid-piam de Cattis, ac trucibus Sicambris; quasi sollicita listera citatà pennà advenissent è variis terra regionibus. Utinam autem ineptin illis impendiffet magis integrum iftud crudelitatu avum, quo civitati Nobiles ac praftantes animas ademit, fine pana, atque ultere nemine. At mortuus eft post-

eaquam fartoribus incepit effe formidolofus. Id veto damnofum fuit ftilanti Lamiarum cruore.

ANNOTATIONES.

145. Albanam in arcem. | Supra, v. 60. & feg.

Dux magnus | Domitianus Imperator.

Traxerat attenitos, &c. | Suprà, v. 73. & feq. 147. Cattis. | Populi funt Germania, hodie Helli. Sic legit vetus Schol. Alii tamen codices habent, Dacis: de quibus suprà egimus, v. 111. Alii Gaicis: Gera porto funt hodie Meidavi, ut quidam volunt. Suetonius Domit. cap. 6. fic ait : Expeditiones partim fronte suscepit, partim necessario: fonte in Cattos ; necessario in Sarmatas. in Daces duas . . . De Cattis Dacisque post varia pralia, duplicem triumphum egit. 147. Tirvis. | Ferocibus, bellicofis.

Sicambris. | Hi Gheldriam incoluere, forfan & Zutphaniam, inferioris Germaniæ regiones. Francos ab illis ortos faltem conftat. Sicambrorum nomine comprehensos olim Usipetes, Tincte-

re & Brufferos scribunt aliqui.

149. Anxia Epiftola | Subirum aliquod malum annuncians, seu defectionem sociorum, seu

hoftium irruptionem.

ft.

rea

ubi

en-

7.

79.

an

ulle

lir-

178,

est

redi ad

ur.

La

nùs ifit

icet

am

-loc

ans

nt bo-

lud io,

Pracipiti penna. | Hæc erat nota casús & infortunii, ficut è contra latitiam laurea indicabat. Nam ut ait verus Schol. Si victoria nunciabatur, laurus in Epistola figebatur, inserebatur, obvplvebatur, ferebaturve; si quid adversi, pinna. Laureatas certe tabellas populo oftenías refert Livius. Laureatos postes, fasces, lictores passim invenias. Vide Alex. ab Alex. l. 1. c. 27. Epistolæ per sagittam transmissæ Herodotus meminit lib. 8. n. 319. per aviculas autem, pedibus earum scilicet alligatz, in obsidione quidem Mutinensi, Plinius lib. 10. cap. 37. de Tinnunculo. Sunt qui veredarios accerfant ad hujus loci explicationem. Sed neque hee, nec illa, sed prima interpretatio valeat ac vigeat.

150. His nugis. | Quale eft, habuisse concilium Optimatum de coquendo pifce.

151. Claras illustresque animas. | Infignes virtute juxtà ac natalibus viros, ut suprà notavimus, ex Sueton. Domit. cap. 10. 11. 15.

152. Impune & vindice nullo. | Nemine Patriciorum id aufo, quod fortiter deinde Plebeii

153. Sed periit. | Tandem favus Imperator interiit, pœnasque dedir, merita dudum sece mactatus, non per ignavos Nobiles, fed per ignobiles strenuos, qui fibi rimere incipiebant, cum Domitianus Nobilium cruore fatur, in plebeios jam fævire aggrederetur. Vide Sueton, Domit. cap. 14. & 17.
Cerdonibus. | Synecdoche, pro Plebeiis. Vide

Perf. Satyr. 4. v. penult.

154. Hoc nocuit. | Sarcalmus in Patricios ac Nobiles; quafi diceret: Adhuc viverer ille nequam Tyrannus & in reliquam Nobilitatem graffaretur, fi Plebeiis formidolosum se non præ buiffer ac terribilem, quod ait Sueton. Domit. cap. 14.

Lamiarum. Horum familia Romæ perilluftris erat, quippe que originem duceret à Rege Lzftrigonum Lamo, tefte vel Horatio Lib. 3. Car-

minum, Ode 17.

Eli vetufto nobilis ab Lamo,

Quando & priores hinc Lamias ferunt des

nominatos, &c. Lamiarum cade madenti. Domitiano fanguine Nobilitatis resperso. Ille siquidem levi de causa multos jugulavit ac fuftulit; inter alios autem nobiles, & Elium Lamiam, duntaxat ob fuspiciosos at innoxios jocos, ut enarrat Sueton. Domir. cap. 10.

SATYRA V.

Si non adhuc pudori eft tibi inftitutum tuum, & animus idem conftat, set existimes supremam effe felicitatem, vefci aliorum patina; fi vales ea tolerare, qua nec Sarmentus ad injuriofas Cafaris menfas, neque bor tibi fidem habere licet tefti-

INTERPRETATIO. | I te propositi nondu pudet, atq; eadé est mens, Ut bona fumma putes, aliena vivere quadra; Si pores illa pari, quæ nec Sarmentus iniquas Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset. Quamvis jurato metuam tibi credere testi. Ventre nihil novi frugalius. Hoc tamen ipsum fordidus Galba toleraffet; vers- Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.

ficanti, & jusjurandum adhibenti. Ego nihil comperi alvo parcius. Verumtamen illud idem aftine derffe, quod vacuo ventri fatis eft :

ANNOTATIONES.

I. Si te propositi. | Alloquitur Trebium parafitum, quem avertere conatur à fordida fua vivendi ratione.

Si te propositi. | Contra Codices omnes manuscriptos & excusos, ut faretur ipse, Lubinus legit, Sie te propositi, &c. id eft, Siceme, &c. cum interrogatione & indignatione: alias, inquit nulla coherentia, nulla commoda sententia. Verumtamen hic faltem in fuo fenfu abundat vir catera doctus & valde ingenuus.

2. Quadra | Alieno catino, aliorum sumptibus ac mensa. Vasculum modice concavum, fuper quo cibi convivis apponuntur, vel etiam diffecantur, quando est figuræ quadratæ, quadra, fi rotundæ, orbis vocari folitum. Virgil. Æneid. 7.

. Patulis nec parcere quadris.

Item anadra eft frustum Panis, placentæ, casei, apud Martialem. At præferenda prior interpretatio,

3. Sarmentus. Is fuit Romanus Eques, & Scurra famosus tempore Augusti Cæsaris. Illum probe exagitat Horatius Lib. 1. Sat. 5. ejus me minit & Plutarchus in Antonio, Casarisque delicias eum appellar.

Iniquas. | Duras, graves, ob injurias & probra

quæ scurris ibi devoranda.

4. Cafaris. | Ne quidem ad mensam Imperatoris, nedum in privata domo ac menfa, ut tu,

Gaiba. | Nonnulli, Gabta legunt; perperam tamen, ut videtur Apitius Calba, feurra infignis,

zvo Tiberii, ut ait verus Schol, vel ipfius As. gusti, ut scribunt alii. Martial. Lib. I. Epigramm. 42.

Qui Galbam falibus tuis, & ipfum Poffes vincere Sextium Caballum.

Et Lib. 10. Epigramm. 101.

Elyfio redeat fi forte remiffus ab agro, Ille fuo felix Cafare Galba vetus. Qui Capitolinum pariter, Galbamque jocantes Andierit, dicet : Ruftice Galba tace.

5. Injurate. | Plaut. Amphitr. Scen. 1. Ad. I. Jurato plus credet mehi, quam jurato tebi. Tullius Att. Lib. 13. Epift. 28. Jurate mili credi. Procem. Act. 1. in Verr. Nec jurate malim quas injurato committere, &c.

Quamvis iurato metuam tibi credere tefti. Non tibi credam etiam juranti, non videri moleftum iftud vivendi inftitutum, in quo tota divitibus contumeliæ parafitis funt ferendæ.

6. Ventre nibil novi frugalius. | Nimirum fin naturam parvo effe contentam : nec voracem effe ventrem, sed gulam. Horat, Lib. L Sat. 2 .

Dives opis natura fua; fi tu modd rette Dispensare velis, &c.

Vide Senec. Epift. Natura minimo nos effe center tos jubet, inquit. Item alibi : Summa volupta eft ad id feje reduxiffe, quod eripere nulla fortun iniquitat pofit.

7. Hoc tamen ipfum defeciffe puta, &c. | Verum efto: defint ventri necessaria, atque parvum il-

lud quod ei sufficit.

Nulla

S

ê

Nulla crepido vacat? Nusqua pons, & tegetis pars
Dimidia brevior? tantine injuria cœnæ?
Tam jejuna fames; cum possis honestius illic
Et tremere, & sordes farris mordere canini?
Primo sige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum.

Fructus amicitiæ magnæ, cibus: imputat hunc rex, tue, qued tu invitatum ad accumbendum cœnæ, recipis fructus amount rarum, tamen imputat. Ergo duos post sumbendum cœnæ, recipis fructum omnem antiqui ministeris. Si libuit menses neglectum adhibere clientem, 16
Tertia ne vacuo cessare culcitra lecto,

Tertia ne vacuo cessare culcitra lecto,

That some air vacuo culcitra lecto,

That some air vacuo culcitra lecto,

Princeps, atque licèt infrequen-

Una fimus, ait. Votorum fumma: quid ultra Quaris? Habet Trebius propter quod rumpere

Omnum
Debeat, & ligulas dimittere, follicitus, ne
Tota falutatrix jam turba peregerit orbem

derium. Quidnam petis insuper? Trebio caula est, per quam adigatur quietem interturbare, ac negligere corrigias, anxius ne jam caterva salutantium universa circulum persecerit astris incertis,

pons, ac tegumenti portio media minor ? an tanti eft contumelia convivii? an efuries ades famelica? Quandoquidem valeas ibi decore magis & contremiseere, & mandere sordidum panem canum. Primo loco ftatue, qued to invitatme ad acctum omnem antiqui ministerii. Cana est pramium summa familiaritatis. Illam annumerat Princeps, atque licet infrequentem nibilominus annumerat. Itaque duobus elapfis menfibus, fi placuit invitare affectam reli-20 dum, na tertius palvinus vacaret inani thoro: fimul, inquit, Junus. Hoc supremum est defi-

ANNOTATIONES.

8. Nulla crepido vacat, &c. | An idoneus mendicando locus nullus vacuus est, seu ad ripam fluvii, seu ad pontem, seu ad viam publicam; in quem re recipere queas ad corrogandam stipem à prætereuntibus: quod sanè tolerabilius, quàm alienis inhiare dapibus, & miseram parasiti vitam agere?

Crepido pons. | Profeucha, casa ad pontem aut flumen. Vide Satyr. 3. v. 296. & Satyr. 4. v. 116. & seq. Porrò crepido dicitur ora terræ, ad quam alluens & allidens aqua crepitat. Vet. Schol.

Togetis pars. | Pars vel proseuchæ, vel tegetis, storeæ, mattæ, &c. quibus utplurimum tegunt se pauperes & mendici.

9. Tantine injuria cæna. | Tantine cænam æfilmas in qua toleras tot probra?

10. Tam jejuna fames. | Tamne avida, tam dira te urget fames, ut quidlibet pati malis, quan

Cum possis bonestius illic, &c. | Corrigunt aliqui, picis; eò quòd, possis, ultimam producit. At satius est ferre licentiam, quàm sensum pervertere. Aut certè, cum aliis quibusdam legendum, possis, & referendum ad vocem, fames.

Mic. | Ad pontem ad fluvium.

45

fi

10.

di

Gio

cem

ps!

n il-

112

11. Tremere. | Frigore horrere, algere.

Sordes farris mordere canini. | Vesci pane hordeaceo, vel fursureo, qualis datur canibus. Vide Satyr. 9. v. 122. ad vocem, farre.

12. Primo fige loco. | Alii finge: id eft, cogita.

14. Imputat. | Mercedis loco donat & aftignat.

Rex. | Dives Patronus, Clientibus veluti Rex imperans. Satyr. 1. v. 136. Rex brum.

16. Adhibere. | Vocare te ad cœnam forte re-

17. Tertia ne vacuo, &c. | Ne vacuus maneret locus in triclinio, seu lectis quibus ad menfam discumbebatur, more veteri. Addit verò, tertia: ad contemptum, quasi dicar, ultimo loco, & veluti ad supplendum duntaxat numerum. Tres nimirùm in conviviis olim disponebantur lectuli: unde triclinii nomen. Et Horat. Lib. 1. Satyr. 4.

Sapè tribus lettis videau canare quaternos. Cæteros omnes veterum conviviorum ritus lege, si vis, apud Just. Lips, antiq. Lect. lib.3, cap. unico. Culcitra. | Culcita, Festo, & Nonio.

18. Una firmus. | Una coenemus. Terent.

Votorum summa. | Non habes quod ultrà petas, aut expectes.

19. Habet Trebius propter qued &c. | Ironicè. O grandis merces tot officiorum : O justa causa toties abrumpendi somni : &c. Vid. Mart. lib. 3. ep. 36.

Trebius. | Is est quem ut amicum dehorratur Juvenalis à parafitica vita.

20. Ligulas dimittere. | Cal reorum aut vestium ligulas vix aptatas relinquere, præ follicitudine ac festinatione. Somirur etiam ligula pro gladiole. Martial. Lib. 14. Epigram. 120.

Quamvis me ligulam dicant Equitefo; Patrefa;, Dicer ab indostis lingula Grammaticis. Nomen plurimi deducunt à lingua, imprimisque

Festus, at verus Schol. à ligando.

Ne tota falutarrix, & c. | Ne venerint alii clientes ante ipfum, jamque dispositi velut in gyrum singuli Patronum salutarint, priasquam ipse Trebius accessisse. De prisco illo salutandi more. Vide Saryr. 1. v. 69. 117. 127. 132. & quæ ibidem annotavimus.

Sideribus

fe algens planstrum tardi Boota. Attamen quale convivium? Vinum, quod pinguis lana recufet admittere. Ex epulante cernes Corybantem. Rixa pracunt, At Statim pulneratus & proficis calices, & plagas abstergis mantili cruentato, quotiescumque certamen ardescit poculo Sagun catervam libertorum. Ille verò vinum bibit infusum crimitis Consulibus,

vel ea hora, qua circumvolvit / Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo fe Frigida circumagunt pigri farraca Bootæ. Qualis cœna tamen? Vinum quod fuccida nolir Lana pati: de conviva Corvbanta videbis. 25 Jurgia proludunt; fed mox & pocula torques Saucius, & rubra deterges vulnera mappa: Inter vos quoties, libertorumque cohortem Pugna Saguntina servet commissa lagena. tino commotum inter vos, & Iple capillato diffusum consule potat. 30

ANNOTATIONES.

22. Sideribus dubis. | Summo mane, luce dubia, cum fidera ob proximam auroram non plenè apparent aut fulgent.

Illo tempere. | Nocte scilicet, cum jam perfecte observare licet Booten, aliaque figna.

23. Frigida. | Ob vicinitatem Poli Arctici.

Pigri. | Virgil. Ecloga ultima.

. . Tardi venere bubulci. Serraca. | Vel Sarraca. Vide Satyr. 3. v. 255. Quintilianus lib. 8. cap 3. Vim rebus aliquando ipla verborum bumilitas affert, inquit: an cum dicit in Pisonem Cicero, cum tibi tota cognatio, in farraco advebatur, &c. incidiffe videtur in fordi-

dum nomen : non autem es contemptum bominis auxiffe ?

Boots. | Sidus eft Urfæ majori proximum. Boo-THE, Latine bubulcus, quia stella hæc bubulci more plauftrum infequitur. Hinc & Arttophylax appellatur, quafi Ursæ custos. Nimirum septem stellæ sunt ita dispositæ, ut priores duæ pares pro bobus habeantur, aliæ quinque plauftri gerant speciem: proximum verò his fignum adhæret, quafi auriga : & proptereà vocatur Bones. Vide Gell. lib. 2. cap. 21.

2 4. Qualis cana tamen. | At qualis tandem ea post menses duos cœna; & quam laura; cujus nempe gratia tot & tam indigna pateris?

Vinum qued, &c. | Vile omnino vinum ibi pro-

pinatur.

Succida. | Sordida, pinguis, nondum lota: dicitur quafi fucco adhuc fudans; vel qualis fuccifa cft, scilicet plena sordibus. At Varro aliter, Lib. 2. de Re Ruft. cap. ultimo: Tinfura tempus inter aguinoctium vernum & folftitium, inquit, eum sudare inceperunt oves; à que sudore recens lana tonfa succida est appellata.

Quod succida nolit lana pati. | Tam craffum, ut lana vix illud imbibat. Vel tam vile, quod vix idoneum ad imboendam ac præparandam lanam, quo melius recipiar alienum colorem, v. g. purpureum. Varro loco mox cit. Tonfas recenter eodem die perungum vino, &c. Adftipulatur &

Diolcorides.

25. De Conviva Corphanta videbis. | Eo vino

mens turbatur, & infanit, fitque fimilis Corpbantum Cybeles Sacerdotum, qui furore correpti caput jactant, faltant, aliofque in fimilem agunt infaniam.

Corybanta. | Corybantes dicti, vel ab ea quam gestant galea, que Grece xopus : vel à xopuaren. id eft, impetu ferri, & furers, apud Apoilon & Theocr. Quidam derivant ab oculorum pupilli, quas Græci nager vocant, eò quòd illi aperti femper oculis etiam inter dormiendum, Joven infantem custodierunt. Que postrema sententia minus arrider.

26. Sed mex. | Post conviris succedunt ver-

bera.

Pocula torques, &c. | Nimirum in famulos petulantes, quos percuffus repercutis. Tandemque more Barbarorum utrinque pugnatur scyphis in usum lætitiæ dumtaxat natis; quod damnat Horat. Lib. 1. Ode 27.

27. Rubra. | Tincta fanguine è plaga. 28. Inter vos. | Affectas & clientes parafitos.

Libertorum cohortem. | Atque inter libertos domini seu Patroni cœnam exhibentis. Ergo non cum ipío domino, fed cum ejus famulis ad viles epulas admiffus Trebius. Qualis itaque cœna?

29. Saguntina lagena. | Aut vino pestimo ex agris Saguntinis: Verus Schol. vel potius fictili, ex ista Hispaniæ urbe; de quo Plin. lib. 35. cap. 12. Et Martial. Lib. 14. Epigramm. 108.

Suma Saguntino pocula ficta lute. Porrò Saguntus oppidum est in Regno Valentiz, hodie, Morvedre. Saguntina fames in Proverbium abiit, ex quo Saguntini per octo menses obsessi extrema ferre maluerunt, quam fe Annibali dedere. Tit. Liv. lib. 21. cap. 6. & feq.

30. I fe capillato, &c. | Intereà Patronus generofum bibit ac falubre vinum: vetus nempe, &

optimo folo generatum.

Capillato Confule. | Dum Romani Confules erant adhuc intonfi, comamque alebant. Vide Satyr. 4. v. 103. ad eam vocem, Barbato.

D ffafum. In ferias ac vafa infufum.

Calcatemque

Calcatamque tenet bellis focialibus uvam,
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam, titulumque senectus
Delevit multa veteris fuligine testa,
Quale coronati Thrasea, Helvidiusque bibebant,
Brutorum, & Cassi natalibus. Ipse capaces

dius redimiti, in die natali Brutorum & Caffii.

& servat racemum bello sociali pressum; ne quidem septum unquam perressurus familiari corde dolenti. Alterà die petabit quiddam è collibus Albanis, vel Setinis, cujus natale solum ac inscriptionem obliteravit vetustas plurima nigredine valis antiqui fictilis: qualle potabant Thrasea & Helvisse Virro habet calices amplos.

ANNOTATIONES.

31. Calcatamque tenet bellis socialibus uvam. Eo tempore quo Sext. Julius Cæsar & M. Philippus Consules erant, anno Urbis conditæ 663. Sunt qui Opimianum vinum intelligant, scilicet expression anno Urbis conditæ 633. de quo Plin. lib. 14. cap. 4, & 14. & Cic. in Bruto n. 157. Ut si quis Falerno delettetur, inquit, sed eo nec ita novo, ut proximis Consulibus natum velit; nec rursus ita vetere, ut Opimium aut Anitium Consules requirat. Atqui ha nota sunt optima, credo, &c.

Bellis facialibus. De his vide L. Florum lib. 3. tap. 18. & præced. Tit. Liv. lib. 71. Scilicet Latini omnes, aliique Italiæ populi, iniquo ferentes animo, quòd onerum Imperii periculorumque sanè participes effent, at non item munerum atque honoris, à Livio Druso insuper specivitatis elusi, quod jure se frustrà petere intelligebant, armis id consequi tentarunt. Hinc ipso Consules aggressi, cum nihil prosecrent, vario tamen eventu pugnantes, non parum Romanos fatigarunt, per annos serè quatuor. Sociale bellum aliàs Marsicum appellatur, eò quòd Marsimoverunt illud primi. Vide Appian. lib. 1. Bell. Civil. Eutrop. lib. 5. Flutarch. in Sylla. Oros. lib. 5. cap. 18.

0-

205

go

Su

fi-

35.

nz,

um

effi

de-

inst

r. 4.

pec

32. Cardiaco. | Cor, Græce nassia. Cardiaerum morbe spem unicam in vino effe certum eft, inquit Plin. lib. 23. cap. 1.

Nunquam cyathum missurus amico. | Optimi pono illius vini tantillum dare nollet amico etiam laboranti, ne quidem quantum continet cyathus, vas parvulum. Adeò sibi uni dives consulir.

33. Albanis. De Alba civitate diximus Satyr. 4. ver. 61. Albanum autem vinum quam effet nobile, differit Plinius lib. 14. cap. 2, & 6. teftis & Martialis lib. 13. Epigram. 109.

34. Sermis | Seria urbs Campaniæ Romanæ, hodie Sezze, in colle fita, non procul à Pompunis paludibus. Serina viria ciborum coctionem accelerant, teffe Plinio lib. 22. cap. 1. Hine alià pradata ab Augusto ac primoribus.

Plin. lib. 14. cap. 6. Martial. lib. 13. Epigram.

Pendula Pontinos qua spectat Setia campos, Exigua vetulos misit ab urbe cados. Et lib. 6. Epigram. 86.

> Setinum, dominaque nives, denfique trientes, Quando ego vos, medico non probibente bi-

Patriam titulumque, &c. | Signabant Antiqui vasa vinaria, inscribebantque, qua ex regione vinum, & quo anno, seu Consule conditum. Brod. Miscell. 1. cap. 3. Horat. ad amphoram lib. 3. Ode 21.

O nata mecum Confule Manlio, &c.

35. Multă fuigine | Situ, mucore, plurimis ab annis inducto, quo deleta inscriptio est, aur ita confusa, ut vix quidquam legi posser.

Testa. | In amphoris enim ac testis, isque gyplatis ac picatis vinum olim servabatur. Notavimus ad Pers. Sat. 5. v. 148.

36. Coronsti. | Floribus, fertis, ex hedera, apio, myrto, rofis, coronati Vereres epulabantur: feu quòd flores funt lætitæ (ymbola, feu quòd vini exhalationes illis comprimi arbitrabantur.

Throses Helvidinsque. | Poetus Throses, & illius gener Helvidins Priscus, libertaris amatores. Horum egregie meminit Cornel. Tacitus lib. 16. & Sueton. Neron. cap. 37. & Domit. cap. 10.

Bibebant. | Optimum feilicet ob lætitiam ac memoriam reftitutæ per eos in statu pristino Reipublicæ.

37. Brutorum & Cafri. Hi libertatis extitêre vindices & affertores. L. Junius Brutus primus Romæ Conful Tarquinium exegit; deinde M. Brutus cum Caffio Cæfarem confodit. D autem Brutus ab Antonio apud Mutinam obfeffus, à Romanis Confulibus primum quidem liberatus, at postea desertus à suis, pro Republica dimicans occubuit. Vide supra Satyr. 4. v. 103. ad eam vocem, Brute.

Ipfe. | Patronus, potens quilibet ac dives.

asberos. Tibi verò non creditur aureum vas ; aut fi aliquando committitur, illic adharet observator, qui computet lapillos, & Speculetur adunces unques, hoc verò condona: nam ibi commendatur iafpis eximia. Quippe Virro (ficut plurimi) à digitis ad calices tranfmittis lapillos, quos addefcens Hiarba z.e. lotypo antepofitus consueverat collocare in capite varing. At to exhauries feyphum quatuer narium, cognominatum à sutore Benevent ano jamque mutilatum, atque fracto vitro pet entem (niphura.

Heliadum cortices, atque beryllo Heliadum crustas, & inæquales beryllo Virro tenet phialas. Tibi non committitur aurum Vel fi quando datur, cuftos affixus ibidem. Oui numeret gemmas, unguesque observet acutos. Da veniam: præclara illic laudatur iaspis. Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfer A digitis; quas in vaginæ fronte solebat Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ. Tu Beneventani futoris nomen habentem Siccabis calicem naforum quatuor ac jam. Quaffatum, & rupto poscentem sultura vitro.

ANNOTATIONES.

38 Heliadum cruft.u. | Pocula ex electro cavata Heliades nimirum filiæ Solis, qui Græce Al G. Eas autem fabulantur Phaetontis fratris interitum lugentes contabuiffe, conversasque in alnos seu populos arbores, è quibus destillar electrum. Vid. Plin. 1. 37. c. 2. & alibi. Ovid. Metamorph. 2.

Inde fluunt lacryma ftillataque Sole rigefcunt De ramis electra novis.

Crustas. | Lacrymas fororum Phaetontis in ele. Arum concretas, vel electrum ex arborum fupradictarum cortice defluens, ac postmodum durefcens.

Inaquales Beryllo. | Phialas è gemmis factas, inquit vetus Schol. vel porius aureos calices infertis lapillis asperos, v. g. beryllis; de quibus Plinius lib. 37. cap. 5. Poliuntur, inquit, figura fexangula, quoniam bebefcunt, nifi color furdus · repercussus angulorum excitetur : aliter enim politi non babent fulgerem eumdem, Co. De poculis autem lib. 3. Proem. Turba gemmarum petamus, & smaragdis teximus calices : ac temulentia causa tenere Indiam juvat, & aurum jam accessio eft. Salmafius benè animadvertit hi: perperam legi. inaquales beryllos.

39. Virro. | Fictum nomen. 41. Gemmas. | Poculis infertas.

Unquesque observet acutos. | Ne furtim abrasum

furripias aliquem è lapillis iftis.

42. Da veniam. | Ironice. Verum ne ægre fer quod cuftos adhibeatur atque observator, dum gemmatum poculum tenes, quodque tuze fidei minus creditur.

Landatur iafpis. | Nam inter eos lapillos fulget iaspis magni quidem pretii, cujus proinde jactura nimium caveri nequit. Vide Plin. 1. 37. c. 8, & 9. in agro Brixiano suo Britannicus reperiri multiplicem ait ; optimam autem illam quæ purpuræ quiddam habet; fecundam, quæ rofæ; tertiam, quæ ímaragdi.

43. Transfert à digirit. | Ab annulis aufert, ut

addat poculis. Martial. lib. 14. Epigram. 109. Gemmatum Scythicis ut luceat ignibus au-

Aspice quot digitos exuit ifte calix.

44. In vagina fronte. | In gladii capulo, feu manubrio. Virgil. Æneid. 4.

Stellatus iaffide fulva Enfu erat.

As. Tuvenis pralatus Hiarba. | Eneas Didoni adamatus, ac prælatus Hiarba Libyæ Regi, Vir. gil. Æneid. 4.

46. Beneventani Sutoris. Is nomine Vatinius. vitreorum artifex, à quo Vatiniani calices appellati. Corn. Tacit. Annal. 15. Nero, inquit, opad Beneventum consedit, ubi gladiatorum munu à Vatinio celebre edebatur. Vatinius inter fædiffins ejus aula offenta fuit, sutrina taberna alumnus, corpore detorto, facetiis fcurrilibus, &c.

Beneventani. | Oriundi ex ea urbe Italiz in regno fita Neapolitano, quæ Beneventum modò,

olim Maleventum dicebatur.

47. Naforum quatuer. | Vatinius grandi nafo fuit, inquit vetus Schol. Unde aiunt, Vatinianos calices ob fimilitudinem dictos, quia roftra quatuor, velut nasos protendebant. Martial. lib. 14. Epigram. 96.

Vilia sutoris calicem monumenta Vatini Accipe; sed nasus longior ille fuit .

Jam quaffatum. | Neque verò novus ac recens ab opitice tibi calix dabitur, fed mutilus ac vilis.

48. Rupto rescentem suifura vitro. | Hoc dicit, quia sulfure vitrum solidatur, id eft, malthatur, inquit ver. Schol. Quod rejiciunt non immerità voluntque dictum à Juvenale, quia sulfuratis frada vitrea solebant permutari; tefte Martial. L.1.

Qui pallentia sufurata fractis Permutant vitreis.

Et lib. 10. Epigram. 3.

Que sulfurato nolit empta ramente Vatinierum proxentta fractorum, Ce. Si stomachus domini fervet vinoque, ciboque : Frigidior Gericis peritur decocta pruinis. Non eadem vobis poni modo vina querebar. Vos aliam potatis aquam: tibi pocula curfor Gerulus dabit, aut nigri manus offea Mauri, Et cui per mediam nolis occurrere noctem. Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ. Flos Asia ante ipsum pretio majore paratus: Quam fuit & Tulli census pugnacis, & Anci: Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum

Si stomachus Patroni & mero & epulis calet, quaritur aqua colla Getarum nivibus gelidior. Mox dolebam non fimilia vina propinari vobis: fed & diffimilem vos aquam bibitis. Curfor Gatulus fcyphum tibi porriges ; vel manus effea Mauri atri, eus etiam nocte concubia obvius fieri metueres, quando portaris inter sepulcra via Latina declivis. Prope illum flos Afia, emptus pluribus pecuniis, quam existere opes vel Hostilis bella-

toris, vel Martii : ac, ne te morer, quam cuncta vilia Regum Romanorum.

ANNOTATIONES

50. Getieis. | Geta populi Dacize Scythis affines: funt hodie Moldavi, ut placet nonnullis.

Petitur. | Ad refrigerationem paratur.

Decocta. | Plin. 1. 31. c. 3. Neronis, inquit, Principis inventum est decoquere aquam, vitroque demissam in nives refrigerare. Ita voluptas frigoris contingit fine vitiis nivis. Omnem utique decostam utiliorem esse convenit; item calefastam magis refrigerari. Vide Sueton. Neron. cap. 48. Athenaus lib. 3. cap. 34. Decoctae meminit tanquam veteribus ufitatæ; fed eam Neronianæ prorsus abfimilem contendit Cafaubonus eo loci. Porrò docet ibid. Athenæus, aquæ perquam frigidz, pariter & calidz usum fuiffe in conviviis antiquorum.

Pruinis. | Glacie, nivibus. Cic. r. de Nat. Deor. n. 25. Terra maximas regiones inhabitabiles & incultas videmus, quod pars earum appulsu Solis exarferit, pars ebriguerit nive pruinaque longinquo

Solis absceffu.

SI. Non eadem vobis peni, &c. | Supra v. 24,

& 30.

r.

lò,

afo

1005

112-

lib.

ens

ilis.

icit,

tur,

itò,

fra-

1.1.

Si

52. Curfor Gatulus. | Inter fervos Mauros, mira pernicitate præditos, atque hinc ad eundum quoliber ac percurrendum deftinatos, unus tibi pocillator adhibetur niger ac deformis.

Gatulus. | Gatuli Libyæ interioris populi funt Melæ, ac Ptolemæo; at Mauritaniæ, Plinio, &

53. Manus offea. | Machenta & arida, dura, agreftis, horrida.

Mauri. | Mauritania Africæ regio in Barbaria Occidentali, ubi nunc funt regna Algerii, Fezzz & Marochii.

54. Per mediam nolis ocurrere noctem. | Tum quia pavore te concuteret, "num quod malum omen videretur. Phantasma quippe crederes, ac portentum. Sic antequam M. Brutus ultimum ac fatale prælium committeret, inter alia prosima cladis indicia, Æthiopem vulgo apparuisse, narrat Plutarchus in Bruto. Fertur etiam Adrianus Imperator ex occursu Mauri imminentem fibi mortem auguratus, Vide Spartian. & Cal. Rhodig. lib. 24. cap. 9.

55. Clivoja veheris dum per monumenta Latina. Dum rheda per viam Latinam veheris, inter fepulcra, quæ hinc & inde plurima illic conftru-&a funt. Vide Sat. 1. v. ultimo.

56. Flos Afia ante ipsum. | At diviti Patrono formosus adest puer ex Asia, jucundus pincerna

& minister

Afia. | Una est è partibus orbis, sanè maxima, vel eò præferenda cæteris, quod in ea primus homo creatus; Deufque vifus, & cum hominibus conversatus, ibidem morte sua vitam reftituit lapfis mortalibus.

Pretio majore paratus. | Plin: lib. 7. cap. 12. Toranius mango, inquit, M. Antonio jam Triumviro eximios forma pueros duos vendidit sestertiis ducentis. Vide ibidem Historiam eorum non

infacetam

57. Tulli. | Tullus Hoftilius Rex tertius Romanorum Censum instituit primus, teste Eutropio : item fellam curulem, licores, togam pictam, atque prætextam, infignia magistratuum Romanorum post debellatos Hetruicos. Macrob. Saturn. I. cap. 6.

Census. | Opes, diviriae, facultates.

Pugnacis. | Tullus enim militarem disciplinam. artemque bellandi condidit; atque exercita juventute provocare aufus Albanos, gravem & diu principem populum: tandemque hofte victo. Alsam diruit, ejus incolis arque opibus Romam tranflatis. Flor. cap. 3.

Anci. | Ancus Martius quartus Romanorum Rex, Latinos subegit, Romanam dirionem ad mare protulic, atque Oftiam urbem in ipfo maris ac Tyberis confinio ædificavit. Tit. Liv.

G 2

58. Romanorum omnia Regum. | Numero septem, quorum exiguæ opes initio fuere.

Frivola,

quando te fitis uret, oculos converte in Ganymedem Gatulum. Enimverò servus tot millibus nummorum comparatus non novit egenis potum temperare : at pulcritudo, at illa atas fastum merentur. Ecquando is ad te accedit? Quandonam

Qua queniam fic se babent, Frivola. Quod cum ita fit, ru Gerulum Ganymeden Respice, cum sities: nescit tot millibus emptus 60 Pauperibus miscere puer: sed forma, sed æras Digna supercilio. Quando ad te pervenit ille? Quando vocatus adeft calidæ, gelidæque minifter? Quippe indignatur veteri parere clienti : Quodg; aliquid poscas, & quod se stante recumbas tepida o frigida. Etenim in- Maxima quæque domus servis est plena superbis.

dignum putat obedire antiquo familiari, & quod ab eo petas quidpiam, quodque discumbas ipfo adftanti. Qualibet ades summa referta sunt famulis arrogantibus.

ANNOTATIONES.

50. Frivela. | Nihili putanda præ divitiis Rom. principum hodiernis; ac præ ea fumma, qua

empus eft ille Afianus puer.

Gatulum Ganymedem. | Diffimilia paffim jungit. Ironice hic admodum. Scil. Gernlus ille fuscus, deformis, servus: è contra Ganymedes regius puer, Trois filius, candidus, & tam eleganti specie, ut à Jove raptus dicatur, & fibi pocillator aflumptus. Et hæc quidem fabulatores de Ganymede, sed quid de eo sentire debeant fapientes: quidque raptus illius fignificet, oftendit Cic. 1. Tufcul, n. 65. & Tufcul. 4. 1.. 71. &

60. Respice. | Innuens ut vinum tibi affun-

det.

Nefeit. | Non affuevir, indignatur.

61. Mifere. | Coenanti ministrare, miscere potionem, ac infundere poscenti. Porrò temperandi vini rationem ipium docuiffe Bacchum, dilutumque bibiffe, ac fic mixtum bibentes rectos ambulaffe homines, cum antea curvi incederent ob meri potum: & Bicchi nutrices Nymphas extitiffe, ideoque vinum temperandum, & alia quædam habet Athenæus lib. 2.

Sed forma sed at as digna supercilio. Toleratur fuperbis in formofis, in ætatis præfertim flore.

Ætas. Juventus, per antonomafiam. 62. Supercilio. | Hac enim vulgo faftui & fuperbia fedes affignatur, quanquam in corde nafci-

zur, inquit Plin. lib. 11. cap. 37.

63. Calida | In quibuldam, Calda. Martial. non femel caldam dicit. Vide infra mox. Quintil. lib. 1. cap. 6. Augustus, inquit, in epistolis ad C. Cafarem scriptis, emendat quod is calidum dicere, quam caldum malit; non quia illud non sit Latinum, fed quia fit odiofum ; ac magegyor.

Calida gelidaque minifter. | Frigida gavifos in conviviis suis veteres nemo dubitat: at calidam non tantum uficatam, fed & in deliciis fuiffe, multis probat Juft. Lipfius contra nescio quem, ut ait, pugnacem; lib. nim. 1. Elect. cap. 4. Evincunt certe innumera scriptorum testimonia. Inftar aliorum fint pauca hec. Apud Athenz-

um lib. 2. cap. 2. Tripodes alii a nuess priden vocabantur, in quibus vinum temperabatur; alii λωπυριζήται, & λοιζοχόοι, in quibus cale fiebat aqua. Ac ne quis forte de aqua loturi affundenda intelligat; in fine cap. 6. ait, bons valetudinis causa bibendam vere arque hyeme calidiorem aquam, æftate verò frigidam; rationemque ibid. subjungit. lib. 3. cap. 6. expendit, an post ficus aqua bibenda sit calida, an frigida. cap. verò 34, & 35, ejusdem libri 3. de potione calidà copiosè differit. Julius Pollux lib. 9. cap. 6. post rejecta dubii sensus aliquot Homeri. & Ariftophanis loca, alia quædam affert potationem calidi certò arguentia. Varro calicem à caldo dictum ait. Plautus paffim Thermopolii meminir, id eft, cauponæ, in qua vendebatur aqua tepens & calida. Errare enim hic Turnebum aliosque interpretes, egregiè monet Lipfin loco citato, dum potionem ibi nescio quam 'dulcem & arte factam comminifeuntur. Manifefares ex Ammiano, lib. 28. ubi Ampelius urbis rector, cupidus ipse voluptatum, sætus alias interdum & rigidus, irritamenta gulæ corrigen statuit, ne taberna vinaria ante horam quartan aperiretur, neve aquam vuigarium calefacere quisquam: &c. Cornelius Tacitus Annal. 13. præcalidæ potionis Britannico oblatæ fit mencio. Plin. lib. 7. cap. 53. calidam potionem ac tepescentem diserie nominat. Martial. Caldam pe feis aquam, &, tepuisse calix, ait. Libro verd ult. Epigram. 105.

Frigida non deft', non deerit calda petenti. 64. Indignatur. | Irafcitur, detrectat, vix fu-

flinet, refugit, afpernatur.

Veteri. Seu quòd vetera quævis evilescunt; feu quod fenes utplurimum, przefertim horridal ludibrio funt juvenibus.

Recumbas. | Ad mensam accumbas arque se

deas, ipso stante & ministrante.

66. Maxima quaque domus, &c. | Induun enim sæpe dominorum indolem ac mores fervuli, & quia magno serviunt, magnos se reputant aliquando nonnulli.

Ecce alius quanto porrexit murmure panem Vix fractum, folidæ jam mucida frusta farinæ Quæ genuinum agitent, non admittentia morfum, jam rancida farina firma, qua Sed tener & niveus, mollique filigine factus Servatur domino. Dextram cohibere memento. Salva fit artoptæ reverentia. Finge tamen te Improbulum; fuperest illic qui ponere cogat. Vin tu consuetis audax conviva canistris Impleri, panisque tui novisse colorem? Scilicet hoc fuerat, propter quod fæpe relicta Conjuge, per montem adversum, gelidasq; cucurri Esquilias, fremeret sæva cum grandine vernus Jupiter, & multo stillaret penula nimbo. Aspice quam longo distendar pectore lancem,

En alter quam magna obmurmuratione tendit tibi panem difficulter ruptum, fragmenta vexent genuinum nec mandi finant. At panis mollie atque candidus, & farre senero confectus Patrono reservatur. Memor esto coercere manum. Vereçundia servetur erga Artopten. Attamen simula te psululum nequam : adeft ibi qui adigat dimittere. Epulator inverecesade, inquiet, vifne Saturari Solitio corbibus, & tui panis colorem dignoscere? Illud nempe fuerat, cujus gratia di-80 mittens uxorem frequenter properavi per montem oppolitum,

& Exquilias frigides, dum vere strideret Jupiter dira grandine, atque lacerna difflueret imbre plurimo. Vide quam amplo pettore catinum impleat fquilla,

ANNOTATIONES.

67. Ecce alius quanto. | Jam vide, quam rustice quam fastidiose servus alter panem tibi ministrat eumque secundarium & corru-

68. Vix frattum. Tam veterem ac durum

ut vix frangi queat.

Solida jam mucida frusta farina. | Massam è farina præ vetustare solidaram & indura-

69. Genuinum. | Dentes farigent etiam molares & validitimos, qualis genuinus. Vide Perl. Sat. 1. V. 115.

Non admittentia morsum. | Præ nimia du-

ŀ

2

.

2

3.

.

rò

0-

(c

ce

70. Tener & niveus. | Panis filigineur, recens,

tener, nivis inftar candidus.

Siligine. | Certum eft frumenti genus exile quidem at delicatum: unde tritici delicias vocat Plinius lib. 18. cap. 8, & 9, è filigine panem fieri lautiffimum, ait.

71. Cobibere. | Ab eo pane fimilagineo & molli,

qui Domino refervatur.

72. Salva fit Artopta reverentia. | C. Rodi reverentiam Artopte debitam: atque adeò ne alium panem quære aut sume, quam eum quem

tibi deftinat & apponit.

Artorte. | Artoptes hic bene intelligitur panis dispensator, ab agr & panis, & orlower video feu inspicio. Ita quidem legit Vetus Schol. at explicat, piftor, quali ab 67/30, torres. Alias eriopta vas est seu instrumentum, in quo panes torrebantur & coquebantur : eo sensu Plautus usurpat Aulul. Sc. 12. Plin. lib. 18. cap. 11. accipit pro muliere panifica. Ubi & pistores Rome non fuiffe ante bellum Perficum, annis b Urbe condità super 580, annet, Quidam

legunt, Artocopi; interpretanturque panem cum labore factum à xix (labor; fed parum ad rem.

Finge tamen te imprabulum. | Quod fi fueris paulò audacior, extendasque manum in panera illum delicatiorem.

73. Imprebulum. | Minus timidum ac pudentem, inverecundum, importuniorem.

Superest illic qui, &c. | Arroptes illicastat, qui

abstinere jubebit, increpabitque.

74. Vin tu consueris, &c. | Verba funt Artoptæ inverecundiam convivæ castigantis : an ergò non contentas eris pane tibi confuero ?

Camfris. | Pane in cophinis contento, Me-

tonym.

75. Colorem. | Subatrum , utpote fecundaris panis.

76. Scilicet boc fuerat. | Respondet cliens indianabundus: an igitur istas ob viles epulas tor vigiliis & laboribus perfungor dodum?

Relida conjuge. | Summo mane furgens, & fomnum interrumpens; ut est suprà, v. 19.

77. Montem adverfam. | Arduum, qui toties

fuir superandus.

Geldasque cucurri Esquilias. | Exquilinum col. lem ventis expolitum, in cujus regione divites habitabant. Vide Sat. 3. v. 71.

78. Vernus Jupiter. | Aer vernæ tempestatis fæpe ventojus & nimbofus. Aer & cœlum Ju-, piter vocatur, ex Varrone.

79. Ponula. | Pallium est adversus pluvias. Cic, pro Milone. In rheda, penulatus, Oc.

Nimbo. | Repentinis imbribus, quales ferme circa æquinoctia,

tibus etiam afparagis undequaq; eircumdata; quali cauda de-Spectet dapes, quando affertur elevata manibus famuli proceri. eve concretus, epula funabres in

qua Patrono apponitur, qua | Quæ fertur domino squilla ; & quibus undiq; septa Asparagis, qua despiciat convivia cauda, Cum venit excelsi manibus sublata ministri. Sed tibi dimidio conftrictus cammarus ovo Attibifertur Cammarus medio Ponitur, exigua feralis coena patella. panea lance. Ille quidem oleo Ipse Venafrano piscem perfundit : at hic, qui Venafrano piscem aspergit : ea Pallidus offertur misero tibi caulis, olebit vero qua tibi infelici apponitur I aternam : illud enim vestris datur alveolis, quod nam. Nam vestris id lancibus Canna Micipsarum prora subvexit acuta: infertur, quod arundo Micifs- Propter quod Roma cum Boccare nemo lavatur rum apportavit prorà acumi-natà: quamobrem Roma nullus Quod tutos etiam facit à serpentibus atris. balneum int cum Boccare : quod ab anguibus queque nigris fecuros reddit,

ANNOTATIONES.

81. Squilla. | Parvus eft piscis, at saporis exquifiti, alio nomine pinnetera & pinnethylax di-Aus Plinio. Cum audiffer ille famolus lurco Apicius squillas in Libya majores quam Romæ reperiri, earum defiderio & cupiditate, illuc navigavit : quod refert Suidas. Horat, lib. 2.

Affertur Squillas inter Murana natantes In patina porrecta, &c. Martial. lib. 13. Epigram. 83.

Caruleus nos Lirus amat, quem fylva Marica Pretegit : binc fquilla maxima turba famus. Vide Cic. de Nat. Deor. 2. n. 123. & Athen.

lib 3. C. 23.

Quibus asparagis. | Quibus condimentis. Plin. lib. 20. cap. 10. Afparagi ftomacho utiles, inquit, & cumino quidem addito inflationes ftomachi coliq; discutiunt, oculis claritatem afferunt, &c.

82. Despiciat. | Ab alto aspiciat, dum elata

& quafi superbe fertur.

Convivia. | Alia fercula ipscsque convivas. Canda. | Hanc in deliciis fuiffe aiunt.

83. Excelfi. | Ad majorem pompam & fastum. \$4. Dimidio conferierus. | Coctus & condicus immixto quidem ovo, fed tenuiter admodum & parcè. Respiciunt alii ad naturam Cammari, qui sub cauda ova gerit, instar cancrorum, & decrescente Luna imminuitur & quafi conftrin-

Cammarus. | Marinus cancer, vilis cibus. Ejus meminit Plin. lib. 32. cap. ult. Et Martial. lib. 2.

Epigram. 43.

Concolor in nostra, Cammare, lance rubes. Dimidio ove. | Dimidia vix ovi parte.

85. Exigua feralis cana patella. | Inftar coenze feralis exigua & modica. Vide Perf. Satyr. 6. v. 33. & que nos ibidem fuse, ad ea verba, canam funeris.

86. I.fe. | Dominus & Patronus, quem pergit cnferre cum cliente.

Venofrano. | Optimo quidem oleo ex agris Ve-

nafri urbis, in Regno fitz Neapol. in terra Laboris. Martial. lib. 13. Epigram. 101.

Hoc tibi Campani sudavi: bacca Venafri, Unguentum quoties fumis & iftud olet.

Vide Plin. lib. 15. cap. 2.

87. Paliidus. | Flaccescens & marcidus, quiq. pallido colore faftidium pariat. Martial. lib. 13. Epigram. 17.

Ne tibi pallentes moveant fastidia caules, Narata viridis braffica fiat aqua. Olebit Laternam. | Id eft, oleum iftud vile,

quod lampadibus & lucernis adhibetur. 88. Alveolu. | Paroptidibus, patinis. 89. Canna. | Vel doliolum, vel navicula è

canna. Plin. l. 7. c. 56. Naves, inquit, utiles in Nilo fiunt ex papyro & scirpo, & arundine. Cap. verò 2. ejuidem libri ait, in India nasci arundines tantæ proceritatis, ut fingula internodia alveo navigabili ternos interdum homines ferant.

Micipfarum. | Afrorum, Numidarum, quorum fuit Rex Micipfa Malliniffæ filius. Vide Salluft.

Jugurth,

Prora. | Pars navis anterior. Synecdoche.

Acuta, ob figuram.

90. Biccare. | Fuit Bocchar, five Bocchor, ex tempeftate Rex Maurorum : inquit Liv. 1.29.c.30. ponitur hic pro Numida seu Mauro quolibet.

Cum Bocchare nemo lavatur. Delicati Cilicet Romani non sustinebant retrum illum odorem olei Africani, quo Afri inungebantur; unde & horum confortium illi fugiebant in balneis.

91. Qued tutes etiam, &c. | Notat Theod. Pulmannus abeffe versum hunc à verustiffimis

codicibus.

Tutos etiam facitia serpentibus. | Quod etiam oleum fœtore suo arcet & fugat serpentes. Qu'am mileri ergo parafiti & clientes, qui tam viles cibos & tam male conditos avide sectantur! Legunt alii, a ferpentibus Afros, id eft, Africanos : perinde est.

Mullus erit domino, quod misit Corsica, vel quem Patronus babebit barbulum. Mullus erit domino, quot mini Cornea, ver quent quem Corfica, aut quem scopuli Taurominitana rupes, quando omne peractum est, Taurominitani prabuerant; Et jam defecit nostrum mare ; dum gula sævit, Retibus affiduis penitus scrutante macello Proxima; nec patitur Tyrrhenum crescere piscem. Instruit ergo focum provincia: sumitur illinc Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat. Virroni muræna datur, quæ maxima venit Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster verundet Aurelia. Virroni offertur ingens murana, qua procedit à Siculo vertice. Etenim quando

cum universum mare nostrum exhauftum eft, jamque deeft; quando graffatur ingluvies, continuis cassibus, macello sunditus maria vicina inquirente; neque finit adolescere Tyrrhenos pifces. Munit izitur caminum provincia. Inde petitur quod Lenas infidiator mercetur, aç

ANNOTATIONES.

92. Mullus. | Exquifitus pifcis, dictus ita, quod mollis arque tenerrimus; cujus cibo tradunt libidinem inhiberi, oculorum aurem aciem hebetari, &c. Isidor. orig. lib. 12. cap. 6. Mullis nomen à mulleorum calcerrum colore Fenestella datum putat ; inquit Plin. lib.9. cap. 17. at è contrà, & melius quidem, ut viderur Ifidor. orig. lib. 19. cap. 34. mulleos calceos dici ait à colore purpureo, qualis est mulli pifcis. Is alias barbo vocatut; Barbus, Aufonio: in Mofella, Eidyll. 10. fic habet:

Liberior laxos exerces, barbe, natatus. Vide quæ ad Satyr. 4. v. 15. jam notavi.

Corfica. | Infula eft Tyrrheni maris, olim Cyrnus dica, Sardiniam inter & mare littusque Ligu-

93. Taurominitana rupes. | Proximæ scilicet illi urbi. Taurominium, vel Tauromenium, hodie, Taermina, oppidum est Siciliæ portu inclytum, ad oram orientalem vallis, ut nunc appellant, Demonæ.

95. Retibus affiduis. | Affidua piscarione.

Macelle. | Locus eft in quo venduntur obsonia quelibet, dicus à quodam nomine Macello, cujus ibi domus publice diruta fuit. Varro 4. de Ling. Lat. cap. 32. Item Festus, à Macello quodam qui exercebat in urbe latrocinia, quo damnato, Cenfores Amilius & Fulvius statherunt, ut in domo ejus obsonia venderentur. Minus placent Ifidorus & Donatus originem ducentes quod ibi pecora madentur. Hic autem ponitur macellum pro piscatoribus in macello seu fero piscario degentibus.

96. Tyrrbenum pifcem. | Pifce: maris Tyrrheni, quod & Inferum & Thuscum, estque pars maris Mediterranei, inter Italiam, & Sardiniam, Cor-

ficam, atque Siciliam infulas.

97. Inftruit ergo focum provincia. | Externa regiones culinam Romanorum instruunt piscibus, aliifque dapibus.

Provincia. | Sic vocatur propriè regio extra Italiam armis subacta, & Romanis tribu-

98, Captater. | Vel amicitiz, vel hareditatis

divirum per munera. Vide Satyr. 4. ver. 18. & feq.

Emat. | Donandum scilicer ad captandam be-

nevolentiam.

Lenas. | Hæredipeta quidam. Vetus Schol. Aurelia. | Mulier pisces vendens; vel dives orba, que data fibi munera vendit, feu per avaritiam, seu ob nimiam copiam, ac ne corrumpantur: habet nimirum plura quam possit confumere.

99. Virroni. | Supra ver. 39.

Murana. | Piscis delicatus, anguillæ fimilis : huic tamen est tergus crassum magis, illi tenuissimum, refte Plinio, lib. 9. cap. 23. Vide Ma-crob. lib. 3. cap. 15. ubi fic habet: Accerfabantur murane ad piscinas nostra urbis abusque freto Siculo, quod Rhegium a Messana despicit. Illic enim optima à prodigis effe creduntur, &c. Athen. lib. 7. cap. 18. & Casaub. ibid. ubi Murænas cum serpentibus misceri afferitur, &c. Plin. lib. 32. cap. 2. ubi, inter alia, dicuntur Merænæ fæminini tantum fexus effe, è ferpentibus concipere, & ob id à piscatoribus sibilo evocari, & capi, &c. at loco mox citato idem Plinius retulerat, eam effe vulgi dumtaxat opinionem; & ex Aristorele, Myrum vocari marem qui generat.

100. Gurgite de Siculo. | E freto quod est Siciliam inter & oram extremæ Italiæ meridionalem: alias Mamertino, Rhegino, Segilan, hodie, Fare di Messina. Porrò continentem olim cum Italia Siciliam, at maris impetu, five terra motu fuille distractas aiunt, Strabo lib. 6. &c.

Virgil. Aneid. 3.

Diffiluiffe ferunt, cum protinus utraque tellus Una foret, venit medio vi pontus, & undis, Hefberium Siculo latus abscidit, arvaque & surtes

Litiore diductas angusto interluit aftu.

Se continet. | Antro Æolio.

Auster. | Ventus meridionalis imbrifer & aquosus, mare Siculum turbare solitus. Gellius lib. 2. cap. 22. Ovidius in Metamorphof. 1. Fab. 2.

G A

Dum

atque exficcat als bumidas in ergaftulo, reria tunc audacia fernunt mediam Cherybdim. At vos expettas anguilla longa colubra affinis, vel Tiberinus byeme labeculis notatus, idemne littorum servus, fluente Suetus subire cavernam media Subarra. Illi cuperem non

Norm se cebibet, ein quiescit. Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas, Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim. Vos anguilla manet longæ cognata colubræ, Aut glacie aspersus maculis Tiberinus, & ipse Vernula riparum pinguis torrente cloacâ, 105 Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ. colluvione foginatus, atque af Ipfi pauca velim, facilem fi præbear aurem: Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis multa loqui, si commodam A Seneca; quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat praftet auriculam. Nullus à te postulat eadem, que Seneca dabat familiaribus egenis, nec que Piso

benignus, nec qua Cotta donare confueverat.

ANNOTATIONES.

101. Siccat madidus in carcere pennas. | Poc. | tice omnia. Ovid. Metamorph. 1. Fab. 7.

Emittitque Notum: madidis Notus evolat alis.

Virgil. Aneid. 1.

Vafto rex Anius antro Luctantes ventes tempestatesque sonoras Imperio premit, ac vinclis & carcere franat.

102. Contemnant mediam temeraria lina Chamidm. | Piscatores audent piscari in mediis etiam vorticibus, dum Aufter non fævit.

Lina | Linea vela & retia. Metonym.

Charybdim | Gurges eft in freto Siculo naufeagiis infestus, juxta Pelorum Promontorium; hodie, Capo Fare. Ibi per magnas circumductiones arque vortices navigia submerguntur ac detrahuntur in profundum. Strabo lib. 6. Charyb. di ex adverso respondet Scylla scopulus. Virgil. Eneid. 3.

> Dextrum Sojila latus, lavum implacata Charybdis

Obfidet, Oc. Mitto quod de Charybdi meretrice post raptos furrim Herculis boves, à Jove fulminata Poetæ fabulantur.

103. Anguilla. | Notus pifcis, vulgaris ci-

Cognata coluira. Ob fimilem formam. Adde quòd anguillam cum colubro mifceri aiunt, ficut mox de murrena dixi.

104. Glacie. Hyemis enim & frigoris tempore has creduntur maculas contrahere.

After in maculis. | Cui venter albus nigris eft notis maculotus; hineque vilior indicatur. Nam oprimus ille, qui carer iftis maculis, tefte Columellà lib. 9. cap. 17.

Ticerinus. | Lupus, aut quivis alius è Tiberi amne pifcis, quem tempore Juvenalis Romæ vilem fuiffe existimandum est. Nam alioqui Ma crob. lib. 3. cap. 16. Tiberines lupos, & omnes ex hoc fluvio pitces in deliciis & honore fuiffe affirmat, restemque adhibet Varronem; subdit tamen ignorare fe, cur illis ita vifum fuerit. Plinius etiam lib. 9. cap. 54. lupos Tiberinos commendat, eos maxime qui duos inter pontes capti effent; ob aquam ibi concitatiorem nimirum ; quod idem Macrobius laudat ibidem. Lucilius pariter. Et Horatius lib. 2. Sat. 2. fic habet:

Lupus bic Tiberinus in alto Captus biet, pontefue inter jadatus? Oc. Vide eximias piscis lupi dotes apud Athenaum lib. 7. cap. 17. ubi & piscium sapientissimus is celebratur.

105. Vernula riparum. | Vel coenosa littora confectans, iifque addictus mancipii inftar; vel, natus verno tempore in ripis: fic enim propriè verna dicitur.

Chaca. | Sordibus inde manantibus.

106. Cryptam. | Fornicem, seu meatus subterraneos, per quos urbis fordes egeruntur in

Suburra. | Est vicus & regio urbis præ cæteris immunda. Vide Sat. 3. v. 5. & Perf. Satyr. 5.

107. Ipfi. | Virroni avaro.

108. Que mittebantur amicis à Seneca. | Non petimus ut fis æquè largus in tuos clientes, ô

Virro, ac fuit erga fuos Seneca.

109. Senece. | L. Annæus Seneca, Cordu-benfis, inter Stoicos morum fanctirate clarus, Neronis Præceptor, Pisonianæ conjurationis invidia aspersus, ab ipso justus mori, insectis venis conftanter vità excessit. Fuit autem ille dives perinde ac munificus. Corn. Tacit. Annal. 14, & 15. de Seneca vide plura, Saryr. 8. ver. 212.

Pifo, Cotta. | C. Pifo Calpurnius Claudio Imperatore celebris erat liberalitate & munificentia: pariter & Aurelius Cotta sub Nerone. De hoc Tacit. Annal. 6. de illo, lib. 15. uterque verò Romæ valde nobilis: & Pisonum quidem genus ad Numam referebatur. Unide Horatius in Arte Poet. Pitones ita compellat : Vos, o Pompilisa Sanguis.

Largiri: namque & titulis, & fascibus olim 110 Quondam etenim decus largi-Major habebatur donandi gloria: folum Poscimus, ut coenes civiliter. Hoc face, & esto, Esto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis. Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par Altilis, & flavi dignus ferro Meleagri 115 Fumat aper. Post hunc raduntur tubera, si ver Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas Majores: tibi habe frumentum, Alledius, inquit, eum tubera raduntut, si tum

endi pluris aftimabatur, quam vel insignia, vel fasces. Unum rogamus, ut epuleris urbané. Id prafta, fifque, fis (quemadmodum bodie complures) opulentus tibi, egens familiaribus. Ante illum bepar ingentis anferis, altilis anseri aqualis, atque aper Meleagri telo non indignus fumum exhalant. Poft fueris verna tempeftas, ac defiderata tonitrua praftent epulas ampliores.

ANNOTATIONES.

110. Titulis. | Honoribus, imaginibus, nobilitate.

Fascibus. | Infignibus Magistratuum. Dictatori viginti quatuor, Consuli duodecim, Proconfuli & Prætori fex lictores cum fascibus apparebant. Porrò fasces illi constabant securibus, & virgis è betula quidem arbore è Gallia in Italiam ad id transatà, tefte Plinio, libro 16. cap. 18. ubi terribilem eam vocat. Circumligatis autem virgis pluribus ita fecuris una includebatur, ut ferri acies in fummitate fascium emineret. Cur illi verò fasces colligarentur, docet in Problem. Plutarchus, nempe hinc fignificatur præcipitem effe non debere Magistratûs iram , sed cuncatione & mori, dum sensim virgæ solvuntur, maturam & Sapientem: additque ibidem virgis castigari que corrigi possunt, que verò non, securibus

112. Canes civiliter. | Communi cum clientibus mensa, communibus item epulis, five fint he viles, feu laute. Sic enim erit fal. vus honor clientum. Quippe videtur injuriofum quod aliis dapibus dives Patronus, aliis clientes & amici ad cœnam vocati in eadem mensa vescantur. Vide Plin. lib. 2. Epift. 6. ubi ait de cœna quadam : eam fuiffe fordidam timul & fumptuolam: nam fibi & paucis opima quædam is qui invitaverat, vilia ceteris & minuta ponebat. Vinum eriam aliud fibi & nobis, aliud minoribus amicis, aliud fuis nostrifque libertis, &c. Et Martial. lib. 3. Epigram. 59.

Cum vecor ad canam, &c.

Cur mibi non eadem que tibi cana datur ? Oftrea tu fumis, &c.

Cur fine te cano, cism tecum, Pontice, canem ?

113. Dives tibi, pauper amicis. | Cæterum tibi liceat quando folus eris, epulari laute; parce verò, quando cum aliis, & cum familiaribus : dummodo paria tibi aliifque fercula proponantur: has tibi condonamus avaritize fordes.

114. Ante ipsum. | Ante patronum quidem apponentur, &c.

Anseris magni jecur. | Plin. lib. 10. cap. 22. Fartilibus, inquit, in magnam amplitudinem crescit (jecur scilicet) exemptum quoque latte mulfo augetur. Nec fine caufa in quaftione eft, quis primus tantum bonum invenerit, Scipio Metellus vir Consularis, an M. Sestius eadem atate Eques Romanus, &c. Vide & Perf. Satyr. 6. v. 71. ad hæc verba: fatur anferis extis.

115. Altilis. | Anas, Gallina, quæ ad id aluntur, ut faginentur.

Flavi. Homeric. Epithet. Edusos. Vide Gell. lib. 2. cap. 26.

Dignus ferro Meleagri. | Par magnitudine illi apro, quem interfecit Meleager. Vide Ovid. Me-

tamorph. 8. Fab. 4.
116. Fumat. | Calet coctus & mense appo-

Raduntur. | Purgantur abraso cortice, atque ad escam præparantur : vel sarculo evelluntur & abraduntur è terra. Nonnulli codices habent, traduntur, id est, apponuntur; quod quidem iple contextus fulcire videtur.

Tubera. | Hæc de genere fungorum funt, atque velut terræ callum, nullis fibris nixa, aut faltein capillamentis, &c. ut ait Plinius lib. 19. cap. 2. Martial lib. 13. Epigram. 50.

Rumpimus altricem tenero de vertice terram

Tabera: boletis poma secunda sumus.

Si ver. | Tunc enim funt tenerrima. Ex Plin. 117. Octata tonitrua. | Gulofi nimirum optant tonitrua fruges alioqui vastatura; eo quod illa faciunt ad tuberum procreationem. Plin. lib. 19. cap. 3. Plutarch. Quæst. Convival. lib.4. Queft. 2. Athen. lib. 2. cap. 21.

Canas majores. | Seu quod rubera & alia ejufmodi gulam acuunt; seu quòd uno ferculo co:nam augent.

118. Alledius. Nomen helluonis.

ait Alledius ; faive boves, dummede tubera nobis transmittas. Ac ne ulla deficiat iracundia, interim confiders fructorem menfæ subfilientem , atque cheiremomenta cultre volitante, seadufque perfecerit pracepta doctoris univerfa. Neque parva certe differentia intereft , qua gufticulatione lepores, & qua gallina concidantur. Pedibus raptaberis ut Cacus ab Hercule percuffus, atque ftatueris extra, fi aliquid aufii unappellationes. Virro calicem porrigit, ac fcy-

O Libya, tibi ferva triticum, O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas. Structorem intereà, ne qua indignatio defit, Saltantem spectes, & chironomonta volanti Cultello, donec peragat dictata magiftri Omnia. Nec minimo fanè discrimine refert, Quo gestu lepores, & quo gallina secetur. Ducêris plantâ, velut ictus ab Hercule Cacus; 125 Et ponêre foris, si quid tentaveris unquam Hiscere, tanquam habeas tria nomina. Quando

> propinat Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis

quam mutire, quasi geras tres Pocula ? Quis vestrum temerarius usq; adeò, quis Ecquando tibi Perditus, ut dicat Regi, bibe? Plurima funt, que

bum accipit twis labris admitum? Ecquis inter vos tam imprudens, quis deplaratus, ut domina fe lequatur, pota? Multa funt ; que pronuntiare

ANNOTATIONES.

119. Libje. | Hec Africe pars ingens, pro ipla fæpe, & hic quidem fumitur.

Disinage boves. | Ne ara, ne fere aut mere frumentum, quod Romam transmittas, ut soles: at deinceps gulæ noftræ delicias rubera dumtaxat educa.

Tubera mittas. | In Africa tubera nasci laudathims, ficut & in aliis locis æquè ficcis, fabulofis, & frutetofis, decent Plin. cit. lib. 19. cap. 2. &

Athen. pariter citato mox loco.

120. Structurem. | Struenda menfa, ferculorumque differandorum magistrum, Apuleio diribitorem, Petronio scifforem, Lipfio & aliis carptorem. Hujus erat munus & ars benè fercula disponere & collocare, cibosque eleganter in frusta concidere. Vide Sat. 9. v. 110.

Ne qua indignatio defit. | Ut multiplex indignandi causa suppetat : etiam verò ex ista in pin-

cernis luxurià & faftu.

121. Saltantem. | Veluti ad numeros corpus moventem, dum eruditè altilia diffecat, & con-

vivis facetè ministrat ac apponit.

Chirenementa. | Manus artificiose dirigentem, ac gesticulantem tam scitè, ut gladiolus quo scindit, volare videarur, adeò versatur agiliter. Xeio, manus, & vou G., lex. Metaphora à Chirommis. qui certis manuum motibus ac gestibus Caltabant.

122. Magifri. | Trypheri concidendorum ex arte ciborum doctoris, de quo Saryr. 11. V. 137. Frant enim Rome qui docerent eam artem, in altilibus ligneis, ut posteà dicetur amplius, Sat. nimirum II. Plin. lib. 10. cap. 50. Pifea culinarum artes, ut clunes spectentur, ut dividantur in tergera, ut a pede uno dilatata (gallinæ) repofireria ecempent. Seneca de brevit. vitz cap. 12. Quanta arte feindanter aves in frusta sen enermia, &c. Idem de Vita besta cap. 17. Porti fervitur (alis ftruitur) & eft aliquis feindent offonii magifter. Et, ad Lucil. Epift. 47. Als pretisfas aves scindit, & per pectus & clunes cent ductibus circumferens eruditans manum, in frate excutit.

124. Que geftu leperes, &c. Diverfi quipe ritus concidendi fingula; & in variis variz geli culationes observabantur à peritis illis mense de ctoribus ac ministris.

125. Duciris plant à. | Foras extrahèris peris-de ac ille Cacus olim ab Hercule.

Cacus. | Gigas, quem clava ictum Hercules is terfecit, quod suas boves abduzisset, & plans arreptum protraxit ex antro in quod furtum is fuum compegerat. Virg. Æneid. 8. Liv. lib. 1 Eutrop. Dionyl.

127. Hifeere. | Obmurmurare & conqueri &

facta tibi injuria.

Tanguam habeas tria nomina. | Prænomen, m men, cognomen; ut C. Jul. Cæfar: Publ. Com Scipio, quod Nebilium est. Quidam sic intelligunt, tanquam fur fis, ut pro tribus literis tra nomina ponantur; fed melius, tanquam is mobilis. Vetus Schol. Aliter explicant alii, nompe quod fis libertus & Patrono obnoxius, ex Po litiano Mifcell. cap. 31. fed acute magis qua verè, meo judicio.

Quando prepinat Virro tibi. | An unquam fum tibi calicem offert, aut tuum accipit? quod fo perbiam ejus, ac tui contemprum indicat. Vite

Martial lib. 2. Epigram. 15.

130. Perditus. | Desperata fortuna, unde non metuat potentes offendere.

Dicat Regi, bibe. | Propinans ac portigens [7] phum Nobili cuipiam.

Non audent homines pertusâ dicere lænâ.

Quadringenta tibi fi quis Deus, aut fimilis Dîs

Et melior, fatis donaret, homuncio quantus

Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus! 134

Da Trebio, pone ad Trebium: vis frater ab iftis

Ilibus? O nummi, vobis hunc præstat honorem:

Vos estis fratres. Dominus tamen, & domini rex

Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aulâ

Luserit Æneas, nec filia dulcior illo.

Jucundum & carum sterilis facit uxor amicum. 149

Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres

In gremium patris fundat, simul ipse loquaci

Gaudebit nido, viridem thoraca jubebit

Afferri, minimasque nuces, assemque rogatum,

Ad mensam quoties parasitus venerit infans.

non attentant homines pallio perforato. Si quadringenta doderit tibi Numen aliqued, vel quispiam Numinibus aqualis, atque fatis benignior, quam magnus homo è nibilo, quam intimus Virroni evaderes! Diceret fane tunc : dona Trebio, appone ante Trebium : germane, an appetis de bis intestinis ? O num mi, vobis iftam defert obfervantiam. Vos eftis germani. Attamen fi tu cupis effe dominus, atque domino imperare, ne ulhas tibi parvus Aneas luftet in aula, neque filia eo carior. Comiux infacunda familiarem e cit gratum atque dilectum. Verim quamvis uxot taa Mycale medò parturiat, ac tergeminos

infances in paternum finum edat; ille tamen una delectabitur nido garrulo, prafinum theracem proferri imperabit, ac unces parvulas; atque petitam stipem, quandocumque parasitus puer accesserit ad mensam.

ANNOTATIONES.

131. Homines pertusă lană. | Ignobiles & paperculi, quorum tritæ vestes ac laceræ.

132. Quadringenta tibi fi, &c. | Quod fi dives repente fias, tum colet te Virro, qui te inopem contemnit.

Quadringenta. | Seftertia, Equeftrem censum, de quibus vide Sat. 1. v. 106. & Sat. 2: v. 117. Similis Diis. | Princeps ac dives aliquis perinde munificus ut Dii.

133. Melior fatis. | Beneficention erga te

quim fata.

135. Da Trebio. | Turn certè Virro pincernæ
& fiructori imperaret opima tibi apponere.

Trebio. | Suprà v. 19.

Ab isti ilibus. | E partibus delicationibus, è summe, quod quidem erat in cupediis; unite Plinio lib. 11. cap. 37.

136. O nummi vebis, &c. | Divitias non hominem spectar aut colit.

137. Domini Rex si vis, &c. | At si Virroni plane vis dominari, ejusque intimam familiaritatem nancisci, eportet ur liberis careas; sic enim ille spem concipiet captandæ tuæ hæreditatis. Vide Martial. lib. 11. Epigram. 56.

138. Nulles tibi partulus, Ge. | Sumptum è

quarto Aneidos.

20

25

do

us

uz

f

lis

erie safe

of di-

do

Tit.

.

il:

4.5

d

200

on. elli-

tri

100-

-

Po

1

6

rie.

non

67

on

139. Nec filia dulcior illo. | Nec videaris plus amare filiam tuam qu'um Virronem amicum. Vel; ne ita diligas filiam, ut diligeres filium.

140. Jucundum & gratum sterilis, &c. | Vir fine prole placet admodum Virroni, aliisque ca-

ptatoribus avaris.

141. Sed tua mene Mycale. At quamvis habeas filios & harredes, fi tamen dives fuerts, Virto ejusque fimiles te observabunt,

Mycale. | Legunt alii, Micale, derivantque à

Puero tres. Tergeminos naíci certum est Horatiorum Curiatiorumque exemplo, (de quibus Livius lib. 1.) inquit Plinius lib. 7. cap. 3. ubi & quaternos, Ostie, sub Augusto, quinos in Peloponneso, septenos etiam in Egypto uno partu editos refert.

142. Simul. | Quidam legunt, simel, alii, simul. referuntque ad præcedentem sententiam:

at alii ad posteriorem.

Simul ipse loquaci, &c. | Adulator iste quamvis orbun te velit, simulabit se delectari admodum loquacitate pueruli tui, qui adhuc est in cunis

143. Nido. | Metonymia fimul & Metaphora ab aviculis. Id eft, parvulo in cunabulis conftituto, ubi jam garrire geftit, & conatur loqui.

Viridem thoraca. Pectoris munimentum, &c alia munufcula donabit puero tuam captans amicitiam, ut morienti fortè illi hæres a te fubfituatur: vel hunc præftat nummis tuis ac opibus honorem, ut fupra.

Viridem. Viridis nempe coloris veftes pueris dabantur. Is enim veri dicatus ætati primæ

congruit.

144. Minimafque nuces. Avellanas, poma, &c. quibus capiuntur juvenculi.

Affenque rogatum | Rogitanti quoque (ut fit) parvulo non negabit pecuniam, qua emat crepundia, nuces, & fimilia.

145. Ad mensam quoties, &c. | Quoties eum coenantem adierit puer, more parasiti cibum petens, ingeret etiam ultrò munera.

fungi dubii , Patrono boletus : at qualem comedit Claudius ante eum conjugis, post quem nilal ultra comedit. Virro sibi aliifque Virronibus imperabit ea proferri poma, quorum unica fragrantia replearis : qualia ferebat continuus Autumnus Corcyrenfium: qua suspicari queas detracta seroribus Africanis. Tu pomo uteris scabiofo, quale in propugnaculus mandit qui feuto pro egitur

Familiaribus infimis apponentur | Vilibus ancipites fungi ponentur amicis. Bolerus domino; fed qualem Claudius edit. Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit. Virro fibi & reliquis Virronibus illa jubebit Poma dari, quorum solo pascaris odore. 150 Qualia perperuus Phæacum Autumnus habebar: Credere quæ possis surrepta sororibus Afris. Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit Qui tegitur parmâ, & galeâ, metuensque flagelli Discit ab hirsuto jaculum torquere Capella,

atque cafide, ac flagrum timens vibrare telum docetur à Capella pilofe.

ANNOTATIONES.

146. Vilibus ancipites fungi ponentur amicis. 1 Vide Plin. lib. 2. Epift. 6. cujus locum habes fupra, ver. 112. Annotat. ad hæc verba, canes civiliter.

Ancipites fungi. | Alii enim funt boni, alii mortiferi. Plin. lib. 22. cap. 22. quorumdam ex his facile noscuntur venena, diluto rubore, rancido aspettu, livido intus colore, rimosa firia, pallido ter ambitum labro. Er cap. 23. ii funt, inquit, tutifimi quibus rubet caro, magis diluto rubore, quam boleti. Alii codices habent, qui rubent caile, minus diluto rubore, quam beleti. Vide Athen. lib. 2. cap. 19. & Sueron. Neron. cap. 33. ubi jocatus Nero Deorum cibum fungos appellat.

147. Buletus. | Species fungorum innocua, coque rara. Unde Martial. lio. 13. Epigram.

Argentum at que aurum facile eft lanamque tog imane,

Mittere : voletos mittere difficile eft. Qualem Claudius edir. | Martialis iib. 1. Epigram. 21.

Boletum qualem Claudius edit, edas Claudin. | Romanorum quintus Imperator, boletorim appetentalimis. Vide Sucton &

Corn. Taci . 148. Ante illum uxoris, &c. | Ante ultimum illum, quem porrexir ei Agrippina uxor venenarum, quo & extinctus eft. Sueron. Claud. cap. 44. Plin. lib. 22. cap. 22. Inter es que temere manantur, inquit, toleres merito posucrim, estimi quidem bos cibi, sed immenja exemplo in crimen adductos, veneno Tiberio Claudio Principi per hanc occasi nem a conjuge Agripina dato: quo fado illa terris venenum aterum, fibique unte omnes, Neronem fuum Addit.

149. Religues V. cronibus. | Sui fimilibus opu-

150. Quirum folo pafcaris odore. | An refpicit

ad id good refert Athenseus lib. 3. cap. 7. Mala quædam Helperidum vocari, suaviter quidem olentia, at parum cibo idonea, &c. An ponis innuit ea poma tam exquifiti odoris effe, ut fua vel fragrantia pascerent?

151 Perpetuus Phaacum Autumnus. | Hortos Alcinoi perpetuis fructibus nobiles intelligit. Vide Homer. Odyff. 7, & 8. & Martial. lib. 7.

Epigram. 41.

Phaacum | Corcyra Infula fic dista primum à Nympha cognomine, dein ejus populi dicti Phases à Phases Rege, Neptuni & Corcyra Nymphæ filio. Illa Epiro adjacet, in Ionio mari, vocarurque hodie Corfu.

152. Surrepta. Sicut olim Hercules, ut fabulantur, occióo pervigili dracone, ea abstulerat.

Hom. Ovid. & alii.

Sororibus Afris. | He funt Hesperides tres, Ægle, Arethuía, Hesperethusa, aureis malis ia horto nascentibus celebres. Plin. lib. 19. cap. 4. Antiquitas, inquit, nibil prins mirata eft, quas Hefteridum bortos ac Regum Adonis & Alcinot. Et sub finem ejuidem capitis hortos illos ait fitos fuiffe ad Lixum Mauritaniæ oppidum, ducentis passibus ab Oceano, juxta delu-brum Herculis, antiquius Gaditano, ut serunt.

153. In aggere rodit qui, &c. | Miles tyro, in caftris, deficiente sæpiùs commeatu, nullam cibi genus respuens. Numquid enim hic intelligenda, quæ refert Piin. lib. 15. cap. 14. Sata in caftrerum aggeribus mala?

154. Parma. | Breve scutum est, quale gere-

bant tyrones. Virgil.

. . . Parmaque inglerius alba. Metuensque flogetti. | Vapulabant qui exerrabant à scopo.

155. Hirfuto Capella. | Centurione vel Gladiatore tyrones exercente. Sene Magistro, Capella, campi Doctore, ut habet verus Schol. aut certe gloffs interlinearis, ut vult Theod. Pulmannus,

Forfiran .

Forsitan impensæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas: nam quæ comædia? Mimus
Quis melior plorante gulâ? Ergo omnia fiunt,
Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, pressoque diu stridere molari.
160
Tu tibi liber homo, & regis conviva videris;
Captum te nidore suæ putat ille culinæ:
Nec male conjectat: quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Hetruscum puero si contigit aurum,
Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?
165
Spes bene cænandi vos decipit: ecce dabit jam
Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos jam veniet minor altilis: inde parato,
Intactoque omnes, & stricto pane tacetis.

Fortaffe putes Virronem sumptibus temperare. Imò facit illud ut lugeas. Etenim qualis Comædia? Ecquis biftrio potter edacitate lacrymante? Aguntur itaque univerfa, fi ignoras, ut adigaris per fletus bilem ejicere, ac longins fremere attrito molari. To to credis hominem ingenuum ac domini convidorem. Hic te existimat allettum odore sua culina. Neque perperam sufficatur. Enimvero quis adeo Spoliatus, ut iftum patiatur femel ac iterum, fi puer nactus eft aurum Thuscum, aut nodum dumtaxat, ac netam ex inope corrigia? Expestatio cana lautioris ves fallit. En

mox denabit leporem dimidia parte deveratum, & quidpiam è natibus apri. Mex nobis continget altilis tenuier. Hine filetis cuncti apposite vobis pane dure etiam atque illibate.

ANNOTATIONES.

Sueton. Vespes. cap. 3. meminit Statilii Capella Equitis Romani, quem hic nonnulli notari vo-

Hirsuto. Veste pilosà cooperto, vel prolixà barbà crinibusque intonsis horrido, quod affectabant bellatores, ut annetavi cùm alibi, tum ad Persii Satyram 3. v. 77. plurimi legunt, hirsutà, explicantes de pharetra quæ captinà pelle integi solebat. Alii dicunt positam olim capellam pro sopo: quod non immeritò rejicitur. Lipsus Centur. 2. Ep. 31. quæ Josiæ Merceto inscribitur, improbat Scaligerum corrigentem hunc Juvenalis versum, legentemque, hirsuto Capella: sed quam ob rem, non explicat.

156. Impensa Virronem parcere. | Cum parca te

excipit mensa.

uţ

œ

it.

i

20

L

e.

bi

c.

2

n.

157. Mimus. | Hiftrio dica aliorum geftibus

exprimens, à mueld imitari.

158. Quis melior plorante gula. | Quid jucundius quam videre hominem gulosum Plautino Gelasimo parasito similem, cum præsertim non side, sed verè deplorat famis & inediæ miserias? Vide Plaut, Stich. Scen. 3. & alibi.

159. Effundere bilem. | Iram & Indignationem depromere, ac ringi: quod Virroni fit pro Comordia. Unde vides, quo te loco ille deputet,

nempe ridiculi.

160. Stridere. | Frendere, obmurmurare. Molari. | Molares dentes funt ultimi illi admorfum atterentes cibum ac molentes: unde no-

videris effe aliquid, nobilis ac ingenuus, eo quòd adhiberis mensa hominis opulenti: ar ille te sua velut assectam culinæ mancipiumque jure aspertatur.

163. Nudus. | Egens & inops rerum omnium. Illum. | Patronum, Dominum, Regem, arrogantem ac fuperbum, qui cibos præbet cum tanta contumelia.

164. Hetruscum puero si, &c. | Si liber fuerit, seu ingenuo seu libertino genere editus.

Hetruscum aurum. | Bolla aurea, quam pueri nobiles collo suspensam ferebant. De ea vide quæ notabimus ad Persii Sat. 5. v. 31. Hetruscum vocat, seu quòd ab Hetruscis morem hunc Romani effent mutuari, seu quòd eum instituerit Tarquinius Priscus in Hetruria natus, qui & filium suum annos natum quatuordecim, quòd hotem manu percusserat, & pro concione laudavir, & bullà aurea prætextàque donavit. Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 6.

165. Nodus tantum, &c. | Nodus è loro, feu bullà coriaceà, quam gestabant tenuiores ac libertini, in fignum libertatis. Etenim libertinorum quoque filis subinde concessum, ut lorum in collo pro bullæ decore gestarent, quod testatur Macrob. loco mox citato.

166. Ecce dabis jam, &c. | Sic apud vos cogitatis quidem: at dum speraris venturas ad vos saltem reliquias lautitiarum Patroni, hine fit ut nec attingatis viles cibos vobis propositos.

168. Minor altilis. | Gallina, anas. Nam an-

fer major eft altilis.

Inde parato, &c. | Fortaffe comedendum cum altili panem refervantes, illum non gustatis, &c cum filentio expectatis, sed frustrà.

169. Strido pane. | Vel crustis cultro abrasis leviter perstricto; vel strictim ablaso è mensa vel duritie constricto & solido, quod suprà innuit, v. 68.

meritus iftam canam atque tantum familiarem, non metues ferre gravia flogella.

Is sapiens oft, qui te ita tra-Hat. Quandoquidem cunsta Si potes, & debes; pulsandum vertice raso pales tolerare, etiam detes: Præbebis quandoque caput, nec dura timebis caput summitate detonsa; & Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

ANNOTATIONES.

Tacetis. | Conqueri non auderis, ac justam illam indignationem promere, quam habetis in

170. Ille fapit. | Ille dives bene quidem & sapienter facit, ô Trebi parafite, qui te fic abutitur, ad omnem injuriam parato, & dummodo suppetant ac suggerantur cibi quacumque tandem ratione, nullum ignominiæ genus abhorrente.

171. Et debet. | Ex more & merito parafiticæ conditonis, obligaris ad omnia perferenda.

Pulfandum vertice rafe, &c. | Quinetiam li-

ber cum fis, fervilia tamen verbera fponte es cipies ab eo qui te sua mensa & familiaritm dignatur.

Vertice rafo. | Qui afferebantur in libera tem, ii rasum caput habebant, ut fuiè doceli mas ad Perfii Satyr. 5. ver. 82. & feq. All fic interpretantur; Tibi etiam per ludibrim abradi verticem ac percuti à superbo diviz patieris ultrò, ut iftas epulas ac talem amica tibi concilies. Vide Alex, ab Alex, lib. 4 cap. 10.

SATYRA VI.

INTERPRETATIO.

Existimo castitatem regnante Saturno in terris babitaffe, quando antrum algens suppeditabat ades modicas, & aquali umbraculo contegebat foliis & palea,

CRedo pudicitiam Saturno rege moratam In terris, visamque diu; cum frigida parvas Præberet spelunca domos, ignemque, Laremque, Et pecus, & dominos communi clauderet umbra: Silvestrem montana torum cum sterneret uxor

ignem, & Penates, & greges, & Magistros: quando montana conjux nemorensem parabat lellus

ANNOTATIONES.

1. Credo pudicitiam. | Hac Satyra Juvenalis varia mulierum facinora commemorando, Urfidium Posthumum ab uxore ducenda diffuadet.

Saturno Rege. | Cum Saturnus Coeli & Vefte filius in Latio regnabat; cumque vigebat virtus & innocentia. Unde & fuiffe tunc aureum fæculum fabulantur. Hefiod. op. 1. Cic. de Nat. Deor. 2. n. 64. Virgil. Eclog. 4. & Æneid. 8. Ovid. Metamorph. 1. Fab. 3. & 4. Lastant. lib. 1. cap. ult. & lib. c. cap. 5. Sanctus Hieronymus Comment. in Isaiam, lib. 4. cap. 11. & lib. 9. cap, ult. in fine,

3. Spelanca domos. Ovidius Metamorph. L. Fab. 4.

Domus antra fuerunt, Et denfi frutices, & juncta cortice virga Domes. | Has quidem lateritias Athenis condidere primi Euryalus & Hyperbius fratres : lutes

vero Toxius, fumpto ab hirundinum nidis exem-Plin. lib. 7. cap. 56. m. | Qui Deus familiaris colebatur in

5. Sylvestrem montana. | In montibus educata ibique vivere fuera. Sic Horat. Sylveftre bomines, inquir ad Pisones v. 391.

Frondibus

cap

die

ho

Frondibus, & culmo, vicinatumque ferarum Pellibus: haud fimilis tibi Cynthia, nec tibi, cujus Turbavit nitidos extinctus passer ocellos: Sed potanda ferens infantibus ubera magnis, Et sæpè horridior glandem ructante marito. Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti Vivebant homines; qui rupto robore nati, Compositique luto nullos habuere parentes. Multa pudicitiæ veteris vestigia forsan, Aut aliqua extiterant, & fub Jove, fed Jove non-

Barbato, nondum Græcis jurare paratis Per caput alterius, cum furem nemo timeret Caulibus, aut pomis, & aperto viveret horto. Paulatim deinde ad Superos Aftræa recessit,

& propinguarum pelliculis be-Stiarum : non tibi par, ô Cynthia ; neque tibi, cujus oculos fulgentes conturbavit mortuus pafferenlus; at grandieribus 10 Puerie mammas prabens ebibendas, ac interdum agreftier viro glandem ernefante. Nam alio modo in mundo & aere tum recenter factis bomines vittitabant, qui fratto quercu orti, & cano formati nullos parentes agnoscebant. Plurima caftitatis antiqua figna vel pauca fortaffe restabant etiam Sub Fove, at Jove non adhue barbam babente; Gracio nondum affuetis jurare per capita aliorum: quando nullus metuebat pradmem brafficis vel

malie, atque degebat hortulo patente. Poftea fenfino ad coles evolavit Aftras.

ANNOTATIONES.

6. Ferdrum pellibus. | Lucret. lib. 5. Necdum res igni scibant traffare neque uti Pellibus, & Spoliis corpus vestire ferarum. Sed nemora atque caves montes filvafque cole-

Es frutices inter condebant squallida membra,

Circum se foliis as frondibus involventes. 7. Hand fimilis tibi. | Non æquè culta ac

Cynthia. | Propertii amafia, tot ejus carmini-

bus celebrata. Sic haber Eleg. 1. Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis. Nec tibi. | O Lesbia Catullo adamata.

Turbavit. | Fletibus nimiis.

16,

L

ď-

eas

-

in

Ita,

us

8. Extinctus passer. | Catull. Carm. 2. & 3. Passer delicia mea puella, &c. Paffer mortuus est, &c. . O mifelle paffer,

Tuá nunc operá, mea puella Flendo turgiduli rubent ocelli.

9. Putanda ferens infantibus ubera magnis. Primis enim faculis grandiores, ut aiunt, nascebantur infantes; aut certe grandiores materno lacte nutritos innuit. Unde Saryr. 15. v. 70. fic haber :

Terra malos homines nunc educat atque pu-Quanti fir porrò infantes non alieno lacte vesci

docer Macrob. lib. 5. cap. 11. Gell. lib. 12.

cap. 1. Plutarch. &c. 10. Horridior. | Neglectior, minus culta, & ornandi se studiosa minus quam vir, contra hodiernos mores.

Glandem ructante marito. | Marito exhalanse odorem glandium, quibus tune veicebantur homines. Plin. lib. 7. cap. 56. & Procem lib. 16. ejusdem verò lib. cap. 5. ait è glandium farina panem aliquando factum, & apud Hispanias secundis mensis glandes adhiberi.

11. Orbe nove. | Recenter condito.

12. Rupto robore nati. | Egreffi nimirum & truncis arborum excavatarum, in quibus nochu fe condebant, inde nasci videbantur. Hind Virgil. Aneid. 8.

Genfque virum truncis & duro robore natio

13. Compositi luto. | A Prometheo scilicet. qui dicitur à Poetis è luto primos homines fin-

15. Sub Jove. | Sub quo fuit ztas argentea, jamque coperunt omnia fieri deteriora.

Nondure barbate. | Juniore, & nondum tot adulteriis famolo, quibus se posteà contami-

16. Nondum Gracis jurare paratis. | Gracorum enim fides suspecta omni zvo. Sensus est: cum

nondum perjuria inoleviffent.

17. Per caput alterius. | Jurabant Veteres & per fuum, & per aliorum caput, v. g. parenturn, filiorum, &c. Imò & Deorum. Virgil. Æneid. 9.

Per caput hoc juro, per quod pater ante fo-

19. Aftrea. Aftrei Principis æquiffimi, ut scribit Aratus; vel, ut aiunt alii, Jovis ac Themidis filia, proinde Justitiæ Dea putatur, quam fabulantur in coelos evolaffe, cum terras videret sceleribus inquinari. Ovid. Metamorphos. 13

Ultima Calestum terras Afras reliquit.

germana obscefferunt. O Post. bame, priscum oft ac vetustum turbare thalamum alterius, & Spernere Genium fancti columinis. Ferreum continuò faculum reliqua flagitia produxit univerfa. Primos adulteres aspexit atas argentea. Tu nibileminus avo neftre meliris catus, atque contractus, ac matrimonia. Et medò comeris a tenfore principe : force etiam pignus digito prabnifti. Sapiens extiteras profetto. Conjugem fumis Posthume? Loquere, ecqua Tifipbone , queis ferpentebus infeftatis? Vales pari dominatricem aliquam, cum supersunt tot funes? Quando aperta funt fenestra sublimes ac tenebricola? Quando pons Emiliur tibi fe propinguum effert ? Vel fi è pluribus nullus finis arridet, an non loc fatins existimat.

illa comitante; & amba finnal | Hac comite, arq; duz pariter fugere forores. Antiquum & verus est alienum, Posthume, lectu Concutere, arque facri Genium contemnere fulci Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas. Viderunt primos argentea fæcula mœchos. Conventum tamen, & pactum, & sponsalia, nostr Tempestate paras; jamque à tonsore magistro 26 Pecteris, & digito pignus fortasse dedisti. Certe fanus eras. Uxorem, Posthume, ducis? Dic quâ Tifiphone, quibus exagitare colubris? Ferre potes dominam falvis tot reftibus ullam? Cum pateant altæ caligantesque fenestræ? Cum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons? Aut si de multis nullus placet exitus; illud Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit: Pusio qui noctu non litigat : exigit à te Nulla jacens illic munuscula, nec queritur quod Et lateri parças, nec quantum justit anheles:

ANNOTATIONES

20. Hac comire. | Pudicitia honestatis Dea. Sorores. | Fides & Pudicitia. Verus Schol. Horat. lib. 1. Od. 24.

Puder, & Juftitia ferer Incorrupta fides, &c.

21. Antiquum & verus. Jam dudum flagitia graffantur, à Jovis tempore nimirum.

22. Sacri genium contemnere fulcri. | Violari fanctitatem fidei conjugalis, ac religionem matrimonii & thalami, cui Genius przefidet. De Genio vide que dicemus ad Perfii Satyram 2.

Fuleri. | Synecdoche, pro, theri fuleris nixi. 23. Omne aliud crimen, &c. | Ovid. Metam.

1. Fab. 4.

- Etas de dure eft ultima ferro. Pratinus irrupit vena pejores in avum Omne nef.u. Cc.

24. Argentes facula. | Que fecunda fuit ztas,

regnante Jove.

Macbes. | Fabulosos Deos flaginis celebres, Jovem, Martem, Venerem, Mercurium, Apollinem, &c.

25. Conventum. | Vel conventa matrimonialia, vel amicorum & affinium cœtus, super tuis sponfalibus ac matrimonio.

Noftra tempeftare. | Qui non fuit eritve corru-

26. Tenfere magiftro petteris! A tonfore imprimis docto comeris, ut iponiæ bellus ac nitidus appareas.

27. Digite figures. Annulum, in futur mox

conjugii fidem ac amoris pignus. Est enim vis culum, non gestamen, quod ait Plin. lib. 33 cap. 1. Macrob. lib. 7. cap. 13. & Alex. Alex. lib. 2. cap. 19.

28. Sanns eras, Oc. | Hactenus fapuifti qui dem, at jam tum defipere infipis, cum quai Vide Gell. lib. 1. cap. 6.

29. Tifichme. | Tres Noctis & Acherontis file vulgò Furiz censentur, Alecto, Megzra, Tib

Quibus colubris. | Furis colubros & ferpes tes pro crinibus affingunt Poets. Virgil. & neid. 7.

Hoic Des caruleis unum de crimbus . Conjicit.

30. Deminam. Uxorem que vito domineta ac imperitet.

Salvis ter reftibus. | Cum prefto fint tot laqui quibus te potius debeas ftrangulare.

31. Caligantes fenefira. | E quibus te præcia tes noctu, ne forte deterreat earum altituda Vel, caligantes, id eft, præ altitudine faciente caligare oculos.

32. Amilius pens. | Ædificarus à M. Æmil Scauto Cenfore, in via Flaminia, ad unum to urbe lapidem, unde facile possis in Tiberim del lire, ac fubmerfus perire, neurine confcio as

impedienre. 33. Extre. | E vita, qui nondora emigrat

velis.

F

I

Ė

-

è

ANNOTATIONES.

Sed placet Urfidio lex Julia: tolleze dulcem Cogitat hæredem, cariturus turture magno, Mullorumque jubis, & captatore macello. Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla Urfidio? Si mœchorum turpisfimus olim Stulta maritali jam porrigit ora capiftro, Quem toties texit perituri cista Latini? Quid, quòd & antiquis uxor de moribus illi Ouzritur? O Medici mediam pertundite venam. Delicias hominis! Tarpeium limen adora Pronus, & auratam Junoni cæde juvencam, Si tibi contigerit capitis matrona pudici. Paucæ adeò Cereris vittas contingere dignæ; Quarum non timeat pater oscula. Necte coronam tibi evenerit materfamilias cati-Postibus, & densos per limina tende corymbos. Itu carti. Ita rara merentur attrestare fascielas Cereria, quarum basia genuor hand metuat. Corollas talvis alliga, atque spiffs racemos hederæ intende per forer.

Verum approbatur Vefidio lee Julia. Jucundum baredem fuf. cipere meditatur, licet privan-40 dus ingenti turture, ac mullrum pilse, atque macello conci-Satore. Ecquid credas band seragi poffe, fi aliqua P filiumo cogniatur? Si nune infinam es aceric cenjugale fræno admiterorum ownidam celeberrimue; quemtam faje occultuuit area Latini morituri. Quid, quid erram inveftigatur ei conjux è prisca indice? O Medici, mediam venam seindite. O voluptas viri! Profiratus venerare 50 Januam Targetam, atque malla Juneni bu ulam inauratam, fi

38. Lex Julia. | Qua jubet eos hareditatem capere qui filies habent, inquit verus Schol. Alii verò, eo quòd inquiunt, Urfidius fatis egit adulterum, probat legem Juliam adulteria prohibentem, jamque unorem ducit. Vide Sat. 2. v. 37.

39. Haredem. | Legitimum è conjuge filium. Caritarus turture magne. | Munusculus licet non donandus deinceps amplius. Orbis divitibus hæredipene dona missitabant, ut notavimus ad Sat. 4. v. 18. & Sat. 5. v. 137. & feq.

Turture. | Vel avi, vel pisce, qui Græcis 700n. Latinis paftinaca marina dictitatur. Plaut. Mostell. Act. 1. Scen. 1. v. 44.

'n

C.

cti

nci,

ripi oda

nic

alth

ds

cî

83

125

Tu tibi iftos babes turtures, pifces, aves. 40. Mullerum jubis. | Jubatis mullis. De his fuse ad Sat. 4. v. 15. & Sat. 5. v. 92.

Captatere macello. | Obioniis, quæ in macello mpta captatores donabant. Vide Sat. 5. v. 95,

41. Quid fieri non poffe putes, &c. | Sic Virgil. Edog. 8

Mopfe Nifa datur, quid non speremus amantes?

Jungentur iam gry:bes couis, &c. Si rungitur ulla Vifidio. | Si repenatur que relit nubere mæchorum noriffimo.

43. Capifro. | Metaphora ab equis.

44. Quem toties texit. | Ab ira & vindida marici supervenientis, cum flagitium perpetraftt. Vide Horat. lib. 2. Sat. 7. 7. 59.

Ofta Latini. | Inftar Latini, qui fimile quid in Scena exhibuit: nimitum ab adultera confetim cifta obtectus, & à morte servatus est, quam dubio procul intuliffet ei deprehenso vir adukerium uxoris injuriamque fuam ulcifcens. Turneb. lib. 20. cap. 8.

Latini | Is Domitiano cartis erat mimus. De

quo Sat. 1. V. 36. Is pofted propier adulterium Meffalina panitus est, inquit vetus Schol. Martial. lib. 9. Epigram. 29.

Dulce decus Scena, ludorum fama Latinus lile ego fum, plaufue, delicraque tua, &c.

45. Quid qued & antiquis. | Quin etiam tam stultus est Ursidius, ut castam nancisci uxorem speret, qualis aureo seculo.

46. Mediam pertundite venam. | Que folet incidi furiofis ac phreniticis, ad medendum fu-

47. Delicias hominis! | Isonice. O delicatum nimis ac beamm, cui ram flagiciolo pudica uxor contigerit! Vel, qui fibi tam fatua spe talis inveniendæ adulatur!

Tarpeium limen adera. | Jovem Capitolinum, cujus ædes in arce ac rupe Tarpeia, cole, eique facrifica pro tam fingulari beneficio.

Auratam funoni cade juvencam. | Plin. lib. 33. cap. 3. Auratis cornibus, inquit, bostia majores durat axat immelabant ur.

48. Junoni. | Pronubæ, conjugii præfidi, & adulteria acriter vindicanti. Virgil. A neid. 4.

Junoni ante emnes, cui vincia ingalia cura.

49 Capitis. | Corporis. Synecdoche. eres initiari debebant. Dion. Halicarnaff. lib. 1. Vittas. | Quibus religabantur Sacerdorum cri-

51. Ofiula. | Ne forte minus pudica fint ea, cum inter salutandum affinibus & amicis dantur ex consuetudine ; de qua Plin. lib 14. cap. 13. & Plutarch, de mulierum virtutibus, & quælt. Centur. Rom. quæft. 6.

Nette coronam pofibus. | Quod fieri suetum erat in nuptils.

eft ? Hie potius exigas, ut unus illi oculus sufficiat. Verumtamen ingens est existimatio alicujus degentis in parentum domo rustica. Vitam agat apud Gabios qualem egit ruri, vitam a. gat apud Fidenas, ac tum concede in agre parentum caftam fuiffe. N hilominus ques affeverat perpetratum nibil effe in montibus, vel in cavernia? Itane vetufti funt Mars ac fupiter ? In xyfis autem an tibi oftenditur mulier defiderio tuo non indigna? Theatra verò omprolixum Toymele confiderat, Tuymele agrestis tum percipit repentinum, ac flebile prolixum.

Unicus Iberina maritus satu | Unus Iberinæ vir sufficit ? Ocyus illud Extorquebis, ut hæc oculo contenta fit uno? Magna tamen fama est cujusdam rure paterno Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro; 56 Vivat Fidenis, & agello cedo paterno. Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in Speluncis? Adeo senuerunt Juppiter, & Mars? Porticibusne tibi monstratur fœmina voto Digna tuo? Cuneis an habent spectacula totis Quod securus ames, quodque inde excerpere possis: Chironomon Ledam molli saltante Baryllo Tuccia vesicæ non imperat; Appula gannit nibusne anguis continent and Sicut in amplexu: subitum & miserabile longum tutus diligas. & guod illine Attendit Thymele, Thymele tunc ruftica discit. Ledam Chronomen trigudiante, Tuccia . . . Appula . . repentinum, atque miferatione dienum

ANNOTATIONES.

53. Unus Iverina vir sufficit. | Fortaffe dices Iberinam tuam sponsam saltem castam esse, ac uno te viro fore contentam. At quantum erras!

54. Oculo. ! In formofis oculi præfertim spe-Cantur. Ovid.

Oculi funt in amore duces.

55. Magna tamen fama. | Respondet Urfidius ; at celebratur ejus pudicitia, quæ fuit educata ruri, in paterna villa.

56. Vivat Gabiis, &c. | Ut probetur ejus ani. mi castitas, in urbibus vivat aliquandiu inter ado-

lescentes paulò quam ruri comptiores.

Gabiis. | Volscorum fuit oppidum, celebre quidem dolosa illa Sext. Tarquinii expugnatione, de qua Tit. Liv. l. 1. c. 63. & feq. Gabiensem agrum equitantium curfu tremere narrat Plin. 1. 2. c. 94.

57. Fidenis. | Urbs erat Latii Romæ vicina, unde inter utriuique populos bella flatim exorta,

que refert Livius l. r. c. 14. & feq.

Et agello cedo paterno. | Si quidem in urbibus caftè vixerit, tum ego concedam & fatebor etiam ruri pudicam extitiffe.

58. Quis tamen affi mat. | Correctio prioris concessionis ac sententiæ.

Nibil action. | Fartim & flagitiofe.

59. Adeone senuerunt. | Ut defint hodieque

qui mem nerint ac imitentur.

Jupiter & Mars. | Quorum tot ftupra narrantur in filvar im ac montium receffu perpetrata. Adverte, fi luber, quam nec fuis Diis parcat Sa-

60. Perticitue. | Pompeia, Livia, Ifidis, quo folent convenire mulieres, ad spatiandum.

Orid. I. de Arte,

Tu modo Pompeia lentus Spatiare fub umbra, Cum So. Herculer terga lemis adit,

Nec tibi vitatur qua prifcis fparfa tabellis Porticus; auctoris Livia nomen babet.

61. Voto digna tuo. | Qualem exoptas, caftam & pudicam.

Cuneis. | Theatri fedibus, gradibus, receptaculis; in quibus spectant ludos foemina.

62. Securus. | Nil memens de ejus fide & castimonia. At num ignoras in spectaculis etiam castissimas depravari?

63. Chironomen Ledam. | Genus erat & nomen faltationis, quæ fiebat manuum certis motibus ac gestibus, dicta verò à Leda Saltatrice infigni & gesticulatrice. Vide Sat. 5. v. 121.

Saltante Baryllo. | Eximio gesticulatore, quem fæminæ spectantes in admirationem fimul & amorem, ut aiunt, rapiebantur. Ejus meminit Tacit. Annal. 1. Vide que ad Perf. Sat. 5. v. 23. Tuccia, Appula. | Mulieres ruftica.

65. Subitum, & miferabile longum. | Motus varios ac geffus à mimo expreffos, vel etiam voculas nunc fubito, nunc in longum tractas ad lu-

ctum exhibendum.

66. Attendit Thymele, &c. | Rudis illa mulier & innocens hactenus totum intendit animum, Batyllo saltante; unde & ejes motus ediscit atque arrem. Hinc ad libidinem incitatur & corrumpitur. De Thymele jam Sat. 1. verf. 36. Tertull. Theatrum, inquit, Sacrarium eft Veneris. S. Cyprianus Epistola ad Donatum. In Theatris inquit, admonetur omnis atas auditu, fieri pofe qued faetum eft: exempla finnt, qua efe jam facinora destiterunt. Adulterium discitur dum videtur ; & lenocinante ad vitia publica auctoritatis malo, qua pudica fortaffe ad fectaculum accefferat, inde revertitur impudica. Et paulo poft, Move: fenfus, mulcet affectus, expugnat toni pederi confeientiam fortierem. Aft

Aft alia, quoties aulaa recondita ceffant, Et vacuo clausóque sonant fora sola theatro, Atque à plebeis longe Megalefia, triftes Personam, thyrfumque tenent, & subligar Acci. 70 funt din post Plebeios ludos tum Urbicus exodio rifum movet Attellanæ Gestibus Autonoes; hunc diligit Ælia pauper.

Verum quandocunque tapeti Submot a definunt, ac fora dum taxat perstrepunt, Theatro inani atque obducte ; & Megalefia catera mafta fumunt larvam, ac-thy f.m. at que fub ig aculum Accii. Quoties Vrbicus exo-

dio Atellanico excitat cachinnos gesticulationibus Autonoss, illum amat inops Elia.

ANNOTATIONES.

67. Aft alia. | Aliæ verò mulieres histrionicam etiam exercent, cum nimis diu ceffant ludi, adeo funt luxui ac deliciis deditæ.

Aulas. | Vela, tapetia, quibus obtenditur ac decoratur Scena. Ilidor. Aulas dicta air, quòd ea primum o namenta in aula Attali Aliz Regis inventa funt. Horat. ad Pilones, v. 154.

Si plauforis eges aulas manentis, &c. 68. Fora. | Judiciaria nimirum Tribunalia ac fubfellia Judicum.

69. Plebeis longe Megalefia. | Quando post ludos Plebeios nimium differuntur Megalenses.

Plebeis. | Hi ludi fati sunt pro lætitia recuperatæ libertatis post exactos Reges : vel ut volunt alii, pro reconciliatione plebis cum Patribus post secessionem in Aventinum, de quibus Liv. lib. 2. & 3. de Ludorum titu ac pompa, vide Dion, Halicarn I. 7. sub finem. Plin. I. 7. c. 56. Alex. ab Alex. 1. 6. c. 19. &c.

Magalefia | Ludi Circenses magnæ Matri Deum à Jonio Bouto consecrati. Tit. Liv. nomen à myans un Se. Cicer. Harufp. Refp. Quid loguar, ait, de illis ludis, ques in Palatio nofiri Majores ance templum, in ipfo Matris Magna conspectu, Megalensibus fieri celebrarique voluerunt ? Qui sunt more institutisque maxime costi, felemnes, religiosi solemnes, religiosi qui uni ludi ne verbo quidem appellantur Latino, ut vocabulo ipso & appetita religio externa, & Matris Magna nomine suscept a declaretur : . . . Servorum Magalefia fuerunt!

Triftes. | Impatientes moræ, fpedaculorum desiderio vexatæ sumunt instrumenta histrionum, ac domi ludunt.

15

t•

ŀ

is.

a-

A

70. Personam. | Faciei tegmen ab Æschylo inventum, tefte Horatio ad Pisones v. 278.

Thyrsum. | Hastam pampinis involutam, qua-Iem Bacchæ in Liberi Sacris gestabant, & hi-Ariones in Scena, quæ quidem Bacco primum tota erat dedicata

Subligar. | Tragadi vestem, inquit vetus Schol. ceicous erat quo mimi & histriones partes inferiores velabant, cætera nudi. Dionyf. Halicarn. teftatur. Tuilius autem Offic. lib. 1. n. 129. Scenicorum mos, inquit, tantam babet a vetere disciplina verecundiam, ut in Scena fine subligaculo prodeat nemo.

Accii.) Vel Poeta nomen est, vel potius hi-Ationis cujuldam.

Urbicm. | Histrio, vel cantor.

71. Exod o. | Varro, vitæ & fervirutis exedium, Apuleius rei exodium, id eft, finem, appellant. At hic propriè magis accipiendum pro Atellanze Fabulæ diverbio in fine ludorum fieri folita ad recreandos poft feria fredatores. Suer Tib. c.45. Nota in Acellanico exedio proximis ludis affenfis maximo excepta pererebuit; hircum vetulum capris naturans ligurire. Vetus Schol Exediarius, inquit, in fine ludorum apud Veteres mirabat, quod ridiculus foret; ut quicquid lacrymarum atque triftitia coegissent ex tragicio affectibus, hujus spectaculi risus detergeret. Quidam nominis originem ducunt ab iz w adlwi extra cantum, vel fine cantu, feu quia carmen illud ridiculum post exitum Chori canebatur, ut vult Jul. Pollux : feu quod fine cantu à juvenibus ja dabatur. Alii exodium purant dictum, quia post exodon erat, quæ Tragoediæ pars ultima est apud Aristotel. Vost. Instit. Poet. l. 2. c. 5.

Atellana. | Atella urbs Ofcorum in Campania, Capuam inetr & Neapolim, hodie, Aversa, ubi celebre erat Amphitheatrum. ventæ primum joculares illæ fabulæ, quæ Atellanæ vocatæ funt ; fimilefque erant Satyricis Græcorum Dramatibus, ur egregiè notant Diomed. & Donar. in Terent. Tit. Liv. lib. 7. c. 2. Juventus, inquit, histrionibus fabellarum allu relicto, iffa inter fe more antiquo ridicula intexta verlibus jactitare copit ; qua inde exodia posteà appellata, confertaque fabellis potiffinim Atellania funt. Quod genus ludorum ab Ofcis acceptum tenuit juventus, nec ab histricuibus pollui passa est. Eo institutum manet, ut Actores Atellanorum nec tribu moveantur, & stipendia tanquam expertes artis ludiera faciant.

72. Gestibus Autonoes. | Gestibus exprimens verba & actus Autonoes Cadmi filiæ, & tris Actaonis in cervum a Diana mutati, canibus discerpti, de quo Metamorph. 3. vel, agens personam Autonoes, in Fabula de ipta Autonoe.

Hunc diligit Elia pauper. | Actorem exodiarium viliorem diligit Æ ia, nobilis quidem, at pauper: adeò libidine feruntur tam inopes quam opulentæ.

Ælia. | Æliæ familiæ paupertatem laudet Valer. Max. l. 4. c. 4. art. 8.

strionis fibula. Reperiuntur qua canere impediant Chrysigonum. Hifpulla delectatur Tragado. Sterafne ut diligatur Quinttilianus ? Assumis coningem è qua parens fiat Echion eitharedus, vel Glaphyrus, & Ambrofius tibicen. Ampla erigamus pulpita per aretas vias. Valva forefque magnis laureis decorentur, ut rem Eurgalum, ô Lentule. Senatoris uxor Hippia fecuta eft. ludionem ad Pharum, ac Nilum, & infignes Logi muros,

Iftis ingenti pretio laxatur bi- | Solvitur his magno comcedi fibula. Sunt quiz Chryfogonum cantare vetent. Hifpulla tragcedo Gaudet: an expectas, ut Quintilianus amerur? 75 Accipis uxorem, de qua citharcedus Echion, Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrofiusque choraules, Longa per angustos figamus pulpita vicos: Ornentur postes, & grandi janua lauro, Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo 80 silujeris infantulus camerate Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans, tentorio exhibeat tibi gladiato- Nupta Senatori comitata est Hippia ludium Ad Pharon, & Nilum, famosaque mœnia Lagi,

ANNOTATIONES.

73. Solvitur his magno, &c. | Alix ditiores matronæ magno pretio emunt amorem & concubitum Comædi.

Fibula. | Circulus, vel filum ex zre vel argento, quo virilia & usum Veneris coercer, confervandæ vocis gratia. Vide Cornel. Celf. lib. 7. c. 25. Et Martial. 1. 7. Epigram. 81.

74. Chryfogonum cant are vetent. | Sunt mulieres que Chryfogonum voce canora eximium ad libidinem pellicientes perdiderunt cum sua voce, cui nempe noxius Veneris ufus.

Histralla. | Matrona pinguis, cujus rurfum me-

minit Satyr. 12. V. 11.

75. Gandet. | Amore capitur. Quintilianus ametur. | Imò lafe untilianus ametur. | Imò lascivus histrio diligetur à lascivis istis mulieribus multo magis quam vir tapiens, doctus, castus, qualis Rhetor ille cele-

77. Clathyrus. | Vox Graca venustum & elegantem fignificans.

Fiat pater. | Per adulterium cum uxore tua.

Chorantes. | In choro tibiis canena, auxoc, tibis. 78. Longo per angustos figamus, &c. | Concessio ironica. Ergò, inquit, matrimonium ini, & erige pulpita in quibus agantur nupriarum ludi, ur, &c. Per angultos vices. ! In angiportu.

79. Ornensur peffer, Orc. | Suprà v. 52 & 53. So. Ur refindines, Oc. | Ut tu vir nobilis adalterinos è conjuge filios tutcipies quali tuos, qui tamen fint histrionis, citharcedi, gladiatoris.

Tetudineo. | In formam testudinis extenso super cunas velo. Minus ad rem videtur quod explicant alii de I:cho puerperæ fegmentis ornato zeftudinis. Poniter iraque teftudinee conorce, Synecdoche, pro cusis pueruli.

Lensule. | Quilibet illuftris.

Compre. | Karrel, cutex, unde congresse dicitur velum ad arcendos culices. Alexand inis maxime Oficarum, tefte Valla. Horat, Epod 9.

> Interque figna turte militaria Sol arteit congeum.

\$1. Nouls ofant. | Qui de te nobili creatur

natus, cum tamen patrem habeat mirmillonem uxoris tuæ adulterum.

Mirmillonem. | Componebantur paria gladiatorum, quorum alter mirmille, alter retiarius, ut amplius dictum eft, Sat. 2. ad v. 143. & feg..

Exprimat. | Gladiatorem vultu referat patri fimilis infantulus, ad tuum, & Lentule, pudorem

ac dedecus.

82. Nutta Senatori. | Exemplis jam probat quod de mulierum effrænata libidine affirmavit. Senatori. Fabricio Veientoni, de quo ante Sat. 4. V. 113.

Ludium. | Sergium gladiatorem, Legit Salmaf. ludum ; vultque dici pro ludio ; ut regna,

pro regibus.

Pharen. | Infula est Alexandrize urbi ponte conjuncta, in qua de fastigio turris fax accensa

portum indicat, & dirigit noctu navigantes.

83. Nilum. | Ægypti flumen inclytum, de quo Satyr. 1. v. 26. Oriur Nilus in Æthiopia superiore fonte duplici: leucas plus mille perfluit ad mare Mediterraneum; multis audus fluviis in illud exit per oftia quandoque plura, nempe cum exundat: quod fingulis annis contingit circa Solftitium æftivum. Causas exundationis alii alias comminiscuntur. Abundantes tunc temporis in Æthiopia imbres non abs re plerique afferunt. Exundans autem Nilus mirum in modum limo fuo terras fœcundat. Qui fi creverit ad duodecim vel tredecim cubitos dumraxat, efurit Ægyptus ; quatuordecim hilaritatem creant, quindecim (ecuritatem, sedecim delicias; fi ultra, damnum. Ex Plin. l. s. c. 9. & aliis. Aquarum Nili bonitatem & falubritatem laudant Ariftot. Galen. &c. Nitro, quod ibi multum: affignare licet hujus caufam. Herodor I. 2. Senec. Nat. quæft. I. 4. c. 1. & feq. A .. 11. 1. 10. c.7. Cel. Rhodig. 1. 27. c. 6. &c.

Famofaque mænia Lagi. | Alexandriam Ægypti urbem, ubi regnavit Lagus Ptolemæi succeiforis Alexandri pater. Hæc famosa emporio,

populorum kixu, & cæde Pompeii.

Prodigi2

2

Prodigia & mores urbis dammante Canopo. Immemor illa domus, & conjugis atque fororis, 85 Nil patriæ indulfit, plorantesque improba natos, Urque magis stupeas, ludos, Paridemque reliquit. Sed quanquam in magnis opibus, plumaq; paterna, Et segmentatis dormisset parvula cunis, Contemplit pelagus: famam contemplerat olim, Cujus apud molles minima est jactura cathedras. Tyrrhenos igitur fluctus, lateque sonantem Pertulit Ionium conftanti pectore, quamvis Mutandum toties effet mare. Justa pericli Si ratio est, & honesta; timent, pavidoq; gelantur Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis. Fortem animum præstant reb, quas turpiter audent. Si jubeat conjux, durum est conscendere navim. Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aër. 90 Quæ mæchum fequitur, ftomacho valet. Illa maritu Convomit: hæc inter nautas & prandet, & errat Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.

Canopo execrante portenta morefque eivitatis Romæ. Ea famiha oblita, & mariti, & germana, nequaquam patria perercit : atq; feelefta deferuit filios lacrymantes, & quod plus mirere, fpectacula & Paridem. At quamvis & plumea parentis culcitra, & incunabulis segmentatis infantula cubuisset inter ingentes divitias, affernata est mare: quondam spreverat existimationem, cujus damnum parvi ftat apud fellas delicatas. Ergo Tyrthenos vertices, ac Ionium longe resonantem perpessa est corde intrepido, tametfi commutandum erat aquor frequenter. Quando legitima probaq; discriminis adeft caufa.fermidant & meticulefo corde frigent, neg; pedibus vacitlantibus fare queunt. Atimpavidam adhibent mentem fædis rebus quas attentant. Si vir imperat, grave eft navim ingredia

Sentina turn molesta: turn supremus ather convolvitur. Qua verò comitatur adulterum, pettore firmo est. Uta vomit in virum: bac inter naucas & prandium carpit & ambulat per puppim, gravesque sunes comingere oblectatur.

ANNOTATIONES.

84. Prodigia & mores. Prodigiosum imprimis amorem illum matronæ Romanæ in gladiatorem ignobilem: & ex Hippia, urbis indolem æstimante.

t

e

6

e-

8

m bi

q.

10,

12

Canopo. | Urbe quamvis impurâ, de qua Sat. 1.
v. 26. Metonymia pro Agyptiis.

86. Nil patria indulfit. Nil curens quod patriz charitatem fimul & famam violaret.

87. Ludos. | Circenfes, quibus adeò Romani

Paridem. | Scenicos etiam ludos, & in iis Pantemmum istum Domitiano carum, ab eo tamen posteà necatum, ob ejus nimiam cum Domitia

fua familiaritatem & adulteria. Vetus Schol.

88. Sed quanquam in magnis. | Quamvis autem molliter effet educata, utpote domi nobilis ac dives, lafcivus amor audacem fecit & robustam, ut longè fequi adulterum histrionem non

vereretur per terras, & maria.

89. Segmentatis. | Diftinctis ornatifque multiplice teffella, vermiculato emblemate, fegmentis. Porrò fegmenta Vet. Schol. explicat vittas intextas auro de veftibus pendentes. Alii fafciolas aiunt effe veftium oris affui confuetas ornatus gratia. Vide quæ ad Sat. 2. v. 124.

90. Contempfit pelagus. Tempestates maris horrendas, variaque discrimina non exhorruit.

Famam contempferat olim. | Abjecto dudum pudore, cum fui pridem impuri amores vulgarentur.

91. Cujus apud molles, &c. | Cajus parvi jadura penditur à luxurions mulieribus, que mollibus cathedris ac fellis uti folent.

Cathedras. | Sellas muliebres. Vide que notavimus Sat. 1. v. 65.

92. Tyrrhenos fluctus. | Mare Thuscum & Inferum Latinis, Tyrrhenum Gracis.

93. Ionium. | Ad tauces Adriatici maris, Siciliam inter & Cretain.

Sonantem. | Quando fluctus feopulis illiduntur um fragore.

94. Mutandam toties effet mare. Ex Italia trajicientibus in Ægyptum trananda funt maria, Tyrrhenum, Ionium, Ægeum.

Justa pericli fi, &c. | Com fe dat occasio, urgetque ratio aliqua justa & honesta subeundi • maris & periculi, tum ille mulieres expavescunt : at libidinis explendæ causa quidibet facilè moliuntur.

99. Sentina. | Navis fundos, in quem fit aquarum & fordium colluvies, unde graveolens & teter odor emittitur.

Summus vertitur aër. Tum nauleæ vertiginelque faciunt, ut cœlum rotari, ejus fumma pars ima fieri, omnia perturbari videantur.

Maritum convemit. | Naufea non tentatur. Maritum convemit. | Vomitu configureat naufeabunda. Vide Ccel. Rhodig. l. 26. c. 13.

102. Rudentes | Ita dicuntur, quod flantibus ventis rudere videantur.

Verum qua polebritudine incen frest; an inventure ripta of Hipra? E. ouid aspexit, coj is gratia toleravit historica vo cari ? E'enim Sergius in eperat jam i ndere fances, & quietem expectare, neron, exceso In-Super non panea in volu feda erant: veint preffus caffide; & magnus tumor in media nafa ; atque gravis mortus ocult nunquam non flaentis. At erat gladistor. Id eos reddis Hyacinibes : id natis & patria, id germana maritoque ifta grapofuit. G'ad us ift onem depereunt. Ille iffe Sergius donatus rude incapiffet Facricius aftimari. Scilicet angeris ouid privata familia, quid Hippia egerat & Corn Decrum amulos: Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos, aufcultu eux justinust Claudius. Linquebat comite ancillà non amplius una:

Quâ tamen exarsit formâ? Quâ capta juventa est Hippia? Quid vidit propter quod ludia dici Suftinuit? Nam Sergiolus jam radere guttur 105 Cæperat, & secto requiem sperare lacerto. Præterea multa in facie deformia, ficut Attritus galea, mediifque in naribus ingens Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli. Sed gladiator erat. Facit hoc illos Hyacinthos. Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa forori, 111 Atq; viro. Ferrum eft, quod amant. Hic Sergius idem Acceptà rude cœpisser Veiento videri. Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas? Respice rivales Divorum; Claudius audi Quæ tulerit: Dormire virum cum senserat uxor, Aufa Palatino tegetem præferre cubili,

ritum est fricum, non dubitans regals thalamo mattam praponere, & induere notis cucullum, meretrix

ANNOTATIONES.

103. Qua tamen exarfu forma. | At quæ tandem causa tam ardentis furoris? An impuberem quemdam ærate florentem, an eleganti raraque forma juvenem deperit, cujus amor aut tolerabilis aut venia dignus æstimari debeat ? Quin

Cafarea illum descrebat, unica dumtaxat famula comitante,

104. Ludia dici. | Quippe que ludium fectatur, cum fit uxor Senatoris, i ipia natalibus clara.

105. Sergielus. | Diminut. ad ironiam.

Radere guttur. | M.ntum jam egregie barbatum, quod æratem a guit provectam.

106. Secto requiem sperare lacerte. | Miffio nem accipiebant gladiatores, si quando essent membro ali suo mutilati. Minus placet quod affert vetus S. hel. B. llonarium forte illum factum effe, seu è B. llonæ Sacerdotibus, qui ex more la erros tibi gladio diffecantes cruorem fuum Dez faciticare confueverant. Vide Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 12.

108. Attritus galea. | Frons erat attrits, vibicibusque notata, ob galeam quam gestabat mirmillo. Vide que notavimus Sat. 2. V. 143.

& fequ.

109 Gibbus. | Tumor è percussione crebra. Semper stilling is ocelli | Lipp tudine laborantis. 110. Hyacin: bos. | Tam amabiles, quam formosus ille Apollinis amasius, de quo Ovid. Mecamorphoi. 10. Fab. 5.

113. Accepta rude. | Missionis olim & vaca tionis à gladiatura fignum erat, seu gladius ligneus, ut aunt quidam, seu-virga impolita & rudis: unde rudiarii di 3i, qui non cogebantur am hus ferro decertare, fed baculis & rudibus tantum batuere. Turneb. l. 25. c. 17. & 1. 26. c. 26 Sueton. Tib. c. 7. rudiarios revocatos air. Calic.c. 32 mirmillonem è ludo rudibus secum batuentem ferrea fica a. eo confoffum. Claud. cap. 21. Effedario indultam rudem. Epift. 1.

. . . Donatum jam rude quaris, Macenas, iterum me antiquo includere !udo. Capifet Verento vidert. | Tam ville ei foret qu'an

fuus vir Fabricius Veiento. 114. Quid privata demus, &c. | Transitio. Sed ne tam indigne fer libidines privatorum: nam & fimiles in Principibus reperire eft; quod

multò magis mirare.

115. Rivales Divorum. | Imperatorum Romanorum qui Divi appellantur, & post mortem in D.orum numerum referuntur.

Claudius. | Romanorum Cæfar quintus, cui Meffalina unor tot rivales dedit, tot adulteros admisit monstrosæ libidinis mulier. De hæ Cornel. Tacit. Annal 11. Plin. 1. 10. C. 63.

117. Tegerem. | Mattain centone ftipatam, que in lustro pro lecto eft. Vel fornicem & luftrum tegetem vocat quali tugurium vile prz domo Imperatoria & Palatio Claudii.

118. Meretrix Augusta. | Messalina Claudi

Cæfaris uxor, adulteriis famofa.

Cucullos. | Caput scilicet eo tegumento involvebat, ne agnoiceretur. Vide Sat. 8. v. 145.

Et nigrum flavo crinem abscondente galero, 120 atque flavo galericulo tegente Intravit calidum veteri centone lupanar, Et cellam vacuam, atque fuam : tunc nuda papillis Constitit auratis, titulum mentita Lycisca, Ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem. Excepit blanda intrantes, atque æra popofcit: Mox lenone suas jam dimittente puellas, Triftis abit; sed quod potuit, tamen ultima cellam Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ, Et lassata viris, nondum latiata recessit: Obscurisque genisturpis, fumoque lucernæ, 130 Fæda lupanaris tulit ad pulvinar odorem. Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; venenum,

capillos atros, ingressa est lufrum detrito centone calens, atque cellim inanem fuamque. Tum simu'ans inscriptionem Lycifca, nudata mammis auratis proftitit, & exhibut uterum tuum, & nobilis Britannice. Jucunda venientes admisit, & pecuniam exerit. Deinde fuo ganeone invenculas remutente. mæsta difedit: verumtamen, qued licuit, cellam postrema conclusit, abit non adhuc expleta, malifque denigratis indecora, & deturpata lampadis fumo, luftri fæterem portavit ad lestum Im-

peratoris. Referamne bippomanes, & incantamenta, & virus excectum,

ANNOTATIONES.

120. Nigrum flavo crinem abscondente galero. Flavà comà adscititià, que pro galero est: Crine supposito rotundo in formam galeæ, quo meretrices utebantur in flavo: at nigro dumtaxat matronæ. Vetus Schol. Sed & viris in ufu fuiffe factitium ejulmodi capillitium conftat. Sueron. Id modò galericulum, modò capillamentum nuncupar. Calig. cap. : 1. capillamento celatus ganeas obire ille dicitur. Otho vero c. 12. galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato & annexo, ut nemo cognosceret, usus refertur.

×

us

ic.

1

id.

tii

10.

m:

bou

Ro-

em

cui

eros

hac

am,

prz

ndi

vol-

Et

5.

121. Calidum. | Quia valde frequentatum: vel ob Lycifcam recenter egreffam.

Centone. | Operculum est è variis pannis & coloribus conflatum.

122. Celiam vacuam. | Difceffu Lycifcæ. Atque fuam. | Ex pacto, quo Lycifcæ diurnum, Meffalinæ verð nocturnum tempus daba-

tur : fic enim inter se illæ convenerant. 123. Auraris. | Ornatis auro.

Titulum mentita Lycifca. | Ut pro Lycifca haberetur, cellam ejus nocte occupabat Meffalina. Porto cellis meretricum nomina inscripta erant. Hinc & titulus falsò additus hie dicitur.

Lycifea. | Que famola meretrix erat. Ejis meminit Martialis lib. 4. Epigramm. 17.

124. Tuum ventrem. | E quo natus prodifti. Generofe Britannice. | Ironice, & genus & patrem incertum illius, & promitcuos matris Meffalinæ concubitus. C'audii tamen Imperatoris habebatur filius, & ab eo per castra infans circumlatus, ac miliribus commendatus. Tacit l. 13.

125. Æra. | Stopri mercedem, ne alia quam ipla meretrix Lycifca existimare tur.

126. Dimittente puelta. | Sab mediam nocem. 130. Obseurisque genis, Ce. | Obscuratis fuligine lucernarum, ad quos prostabant meretrices.

131. Ad fulvinar. Ad Imperatoris Claudii

viri sui lectum pulvinis ftipatum. Pulvinaria vocantur propriè lectuli in honorem Deorum strati in templis, in quibus corum imagines reclinabantur. Hinc lectifternia, quorum frequens apud Livium mentio.

132. Hippomanes carmenque, &c | Alia jam perfequitur mulierum fcelera, que fiegitiis prio-ribus ac libidine pejora effe affi mat, nimirum propinata philtra, incantationes facta veneficia.

Hippomanes. | Vox Graca ab 1700 . couns & maria, furer. Tris lignificat, prin o quidem herbam quamdam ira vocaram: Secundò carunculam nati recens pulli tronti adhærentem: Tertiò fluentem liquo em quemdam virulentum ex equæ pudendo ad venerem concitatæ, in veneficiis ufiratum. De herba illa, Botanici. Caruncula equina, Plin. 1. 8. c. 42. Equis innafei. ait, amoris veneficium, hippomanes appellatum, in fronte, carrea magnitudine, colere nigro; quod ftatim edito partu devorat fosta , aut partum ad ubera non admutit, fi cuis graregtum habeat. De veneno denique illo, idem Plin. 1 28. c. 11. Hippomanes tantas in veneficio vires babet, ut, &c. Virgil. Geogic. 3.

Hine demum hippomanes vero cuod nomina dicunt . Paftores, lentum diftillat ab inquine virus. H ppomanes qued faje mala legere neverca, M fenerunt que berbas & nen innonta vs a.

Vide A lian de Animal. 14. c. 18.

Carmen. Vide V rgili Eclogam 8.
Coltum verenum. Apud Sucion. Ner. c. 33. Nero Locustie jubet coram se venenum coquere quam poffer velocifimum ac præfentaneum: mox, illud iterum ac fæpius recoct im deri Britannico, qui ftatim exanimarus eft. Tic Liv 1. 8. c. 18. Complutes matronæ per indicem de rehenfæ referentur venena coquentes. Tumque primum de veneficiis quæfitum: & ad centum septunginta damnatæ.

H 4

Pri-

teriora perpetrant adacta dominatione fin fexiss; minora verò committunt per capidineon. At fuo vire? Danvit feil cet ta lenta mille. Tali pretio is ca: a dote precedunt spicis'a. Libertas pretio habetur Illo pra. referibere Que divis cum avare matrimonium contraxi: eff quali vana. Quare Serterius incensus est am re Bibula? Si veritatem firuteris, vultus non conjux diligitur. Tres ruga fuccedant, & fica pellis fe remit

ran, priviene propinatum? De Privignoque datum? Faciunt graviora coache Imperio sexus, minimumque libidine peccant. Optima sed quare Cesennia teste marito? em proba eft Cefennia officmante Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam; NecVeneris pharetris macer est; aut lampade fervet: flam nurcupat. Nec, marten. Inde faces ardent, veniunt à dote fagitte. tue est pharetra Verens, necejus Libertas emitur: coram licet innuat, atque arda face. How amer calefut, Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit avaro. Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet? fewe annuere permittinur, at Si verum excutias, facies, non uxor amatur. Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet, Fiant obscuri dentes, oculique minores; Collige sarcinulas, dicer libertus, & exi; Jam gravis es nobis, & fæpè emungeris; exi Ocyus, & propera; ficco venit altera nafo.

tat, dentes atre evadant, & oculs anguftiores, tam libertui jubebit, corripe farcinus, atque abi: modò nobis moifta es, ac fepius natum abstergis, difiede quamprimum, atque accelera; aridis alia naribus accedit.

ANNOTATIONES. 133. Privignoque datum. | Mariti ex alia ux. ore tilio porrectum à noverca poculum feu amatorium, feu venenatum, cum aut libidine aut irà

moveretur. Sie Hippolytum Phædra intectatur, amore primum, deinde odio.

Facient graviora coacta imperio fexis. Dum obiequentur affect bus, iræ, odio, fuperbiæ, &c. quæ funt in muliebri fexu vehementiora; tum cerie graviora perpetrant, quam cum fola ducuntur libidine.

135. Optima fed quare. Cr. | Objectio ironica. Cofennia. | Legant aliqui Cafema, que 'uxor Caligulæ. Sed de hac posteà v. 615. Cesennia cujulpiam avari uxor.

136. Bis quingenta dedit. | Opimam dotem attulit, hine optims ab Avaro celebratur. Dedit mille vel talenta, vel sestertia. Vide quæ Turneb. 1. 18. c. 30. Et Sat. 1. v. 92.

137. Nec Veneru tharerris. &c. | Suis eum telis hand Venus aut Cupido filius ejus vulnerarunt, nec facibus incenderunt.

Macer eft. | Vigil. Eclog. 3.

Ehen quam pingus macer eft mibi taurus in arvo. Idem amor exitium eft pecori, pecorifque magiftro.

138. Inde faces ardent, &c. | Pecuniæ cupido fagirtis & facibus illum unus impetiit: dotem hine non uxorem amat.

139 Libertas emitur. | S.il cet nupfit ei dives mulier ad emendam libertatem quidvis impunè perpetrandi. Plaut. Afin. Act. 1. Scen. 1.

Argentum accepi, doti Imperium vendidi. Et Aului. Seen 17.

> - Multa funt in magnis dotibus Incommoditates, sumptusque intelerabiles. Nam oue sudotata est, ea in peteltate est viri. Detain maltant, & male & damne viros.

Ceram licet innuat. | Viro etiam præsente mæchis innuere, & referibere ad eorum literas audet, eique licet. Horat. Lib. 3. Ode 6.

Sed juffa coram non fine conficto Surgit mar: to, few vocat infitter, Sen, &c.

140. Vidua eft locuples, qua, &c. | Que mulier benè dotata avaro nupfit, tam libera est in conjugio, imò amplius quam fi vidua foret, connivente marito ad uxoris flagitia, aut ejus non audente coercere licentiam. Vide Sat. 1. v. 56, & feq.

141. Cur defiderio Bibula. | Altera objectio, cui statim respondet, ut priori anteà.

Bibma Sertorius. | Fica nomina uxoris & viri. 142. Facies non uxer amatur. | Forma, species,

venuftas magis quam probitas aut pudicitia. 143. Tres ruga subcant, erc. | Quod fi per morbum aut senecturem deturpetur illa pulchritudo, is uxorem repudiabit, & aliam juniorem & forma integra sibi quæret.

Cutis arida laver. | Succo deficiente fiat maci-

lentior, ac paulò deformior.

144. Finnt obf. uri dentes. | Putrescentes nigrefcant.

Oculi minores. Contrahuntur, ut fit in fenedute. 145. Collige farcinulas. | Supellectilia, res tuas aufer: Metaphora à re militari: tum enim jubentur vafa & tarcinæ colligi, cum aliò est emigrandum ac mutanda statio. Porrò solemnia repudiationis verba erant: res tuas tibi habeto, res tuas agito.

Libertus. | Dives aliquis è libertino genere. 146. Sape emungeris. | Mucota es & fordidula,

nobilque jam faltidio es.

147. Aisera. | Nova nupta ætate florens &

Interea

Intered caler, & regnat, poscitque maritum Paftores, & ovem Canufinam, ulmosque Falernas. Quantulum in hoc? Pueros omnes, ergastula tota, mes. Quantum autem in ea Quodo; domi non est, & habet vicinus, ematur. 151 Mense quidem brumz, cum jam mercator Iason Clausus, & armatis obstat casa candida nautis, Grandia tolluntur crystallina maxima rursus Myrrhina, deinde adamas notifimus, & Berenices quando Jason mercator jam ab-In digito factus pretiofior. Hunc dedit olim na proferuntur è crystallo vala, myrrhina rursum ingentia ; mox celebris adamas, ac in digito Berenices sarior effectus. Illum quondam

Interim fervet ac imperitat, & à vire exigit paftores, atque oves Canufinas, & Falernas ule re ? Cunctos servos, ergastula integra depotcit. Et qued in familia non adeft, vicinufque poffidet pretio comparetur, jubet. Etiam hyemali menfe, 1 56 retardat nantas expeditos, mag-

ANNOTATIONES.

148. Interea. | Dum forma viget ac juventus, ardenter & imperiosè omnia agit, & quodcumque libuerit à viro petit, instat, extorquet : in familia regnat.

149 Paftores. | Greges ovium optimarum. Canufinam. | Canufium Apuliæ vicus, quem Cannas effe nonnulli arbitrantur. Ibi pascebantur oves exquisità lana præftantes. Testis Plinius ltb. 8. cap. 48. Lana, inquit, landatiffima Circa Tarentum Canufi-Appula.

umque summam nobilitatem habet. Martial. lib. 14. Epigram. 155.

Velleribue primis Apulia, Parma secundis Nobilis, Altinum tertia laudat ovis. Vimofque Falernas. | Vites ex agro Falerno ul. mis fustentatas. Vide Sat. 4. v. 138.

150. Quantulum in hoc? | Sed hoc quam parviest momenti præ sequentibus!

Pueros omnes, &c. | Numerosam familiam, complures famulos arque opifices, qui fibi deferviant & laborent.

Ergaftula. | Loca in quibus fervi, item nexii, claufi vinctique ad opus tenebantur. Etymologia ab iggor, epus, & sexxas, mitto: vel ab eiggo, claude. Ifidor. Orig.

151. Quedque domi non eft, &c. | Appetit id omne quod apud vicinos aspicit.

152. Menfe quidem bruma. | Imperiola mulier cogic maritum navigare, vel hyemis tempestate, ad conquirenda fibi peregrina ornamenta & fupellectilia.

Bruma. | Circa folftitium hyemale, Decembri mensæ, cum dies est brevissimus, Bezzo nue e, unde nomen. Non deest qui legar, Numa, inteligarque mensem Februarium à Numa dicarum Februo, id eft, Plutoni.

Josen. | Tam audax & lucri avidus, quam is qui velleris aurei causa in Colchidem è Gracia profectus eft. Primus nave longa Jason navigavit, inquit Plin lib. 7. cap. 56.

153. Claufus. | Domi le continet relicto mari ob hyemem & glaciem.

Armatit. | Paratis ad navigandum primo

quoque tempore, instructis rebus omnibus. Candida. | Nivibus ac pruinis operta.

Armatis obstat casa candida nautu. | Hæc pla-nè aliter explicat vetus Schol. Sed an verus ? Vult nempe hæc ideò dicta, quoniam tempore Saturnaliorum, Romæ, in porticu Thermarum Agrippinarum & Trajanarum, mercatores figillaria proponentes struebant casas è linteis quæ obstabant quidem picte illic Argonautarum hi-

154. Tolluntur. | Apportantur è longinquis terris vasa preciosa, qualia celebrat Plinius lib.

Cryftallina. | Non alili cryftallus reperitur quam ubi maxime byberna nives rigent, & glacies. Unde O nomen Graci dedere. . . . Oriens hanc mittit : sed Indica nulla prafertur Laudata o in A pium jugis. . . . In delicuis faminarum aliquibus de causis pracipuum habent locum crystallina, & myrrhina, rigidi potus utraque. Hæc Plin. loco mox citato. Vide Gell. lib. 19. ap. s.

155. Myrrbina. | Vafa è myrcha, de quibus Plinius loco mox citato, Murrhina Oriens mittit, pracipue Carmania. Hamorem putant sub terra cal re denfari. Splendor his fine viribus, nitorque verius quam fplendor : fed in presio colorum varietas ac repercussus, quales in calefti arcu spectantur aliqua & in odore com-mendatio est. Contraria buic causa crystallum facit, gelu vehementiore concreto. Vide Agrico-lam, Fossil. lib. 6. Col Rhodig. lib. 1. cap. 10. de crystallo. Murrhina laudat Martial. lib. 14. Epigram. 113.

Adamas. | Maximum habens pretium in rebus humanis, non inter gemmas folum: diu regibus dumtaxat, iisque paucis cognitus, &c. quæ mul-

ta de eo Plin. lib. 37. cap. 4.
Notifimus. | Ob pretium, & famam de annulis ingentis pretii identidem donatis.

Berenices. | Berenice feu Beronice multiplex fimiliter flagitiosa. Hinc non pater de qua Juvenalis loquatur,

Barbarus

lam germana donavit Agrippa, ubi Principes nudis plantis felemmia co'unt Sabbata, & bemignitas antiqua parcit vetulus fuibre. An de tanta multiendine nuils tibi cenferur id:mea ? Age verò, ju pulchra, tonefta, o; wienta, facunda; antiquot stris ates collecet ; fit caftier Satinis univerfit, quæ Sparfis capi lis finierunt pralia. Denique ht volucris in orbe infrequens, & par vlori atro

barbarus incesta denavit ; il. Barbarus incesta dedit hunc Agrippa sorori, Observant ubi festa mero pede sabbata reges, Et verus indulget senibus clementia porcis. Nullane de tantis grabus tibi digna viderur ? 160 Sir formosa, decens, dives, fœcuhda, verustos Porticibus disponat avos, intactior omni Crinibus effufis bellum dirimente Sabina: RARA AVIS IN TERRIS, nigroque simillima

cygno. Quis feret uxorem, cui conftant omnia? Malo,

Quis tolerabit conjugem cui fimul adfint cuncta hac? Prafero,

ANNOTATIONES.

157. Barbarus. | Vel Ptolemæus Philadelphi flius dedit Berenicæ forori fuz pariter atque uxori in Ægypto: vel in Judæa Herodes alteri Berenica. Prius dicit vetus Schol

Incesta. | Vide Satyr. 4. v. 9. ad vocem, in-

Agrippa serori. | Rursus ambigitur an referenda fit vox, barbarus, al Agriffam, ut lit nnus Herodes Agrippa donator, unus adamis, uni Berenicæ inceltæ forori ab Agrippa fratre donatus: an eidem annulus duplex à duobus datue, primus ab Herode patruo fimul & marito, nam ei quidem nupra fuerat Berenice neptis; alter ab Agrippa fratre suo, qui post Herodis mortem de incestu cum eadem Berenice iorore fuz suspectus fuisse scribirur à Josepho.

158. Ovfervant ubi, &c. | In Judga nempe. ubi Sacris operari poterat nemo, nec ipie Rex quidem nifi nudis pedibus : Sic enim olim Deus præceperat Mosi, Exod. cap. 3. Solve calceamenra de pedibne tuu, &:. Hinc Berenice nudipes apud Jeroso ymam vota persolvere legitur, Jos.

Bell. Jud. lib, 2.

Sabbata. | Leg. Corn. Tacit. initio lib. 5. Hi-Aor. Juftin. lib. 36. Perf Sat. 5. v. 184. & quæ

notavimus ibidem.

159. Indulget senibus clementia porcis. | Hi fiquidem impune vivunt ad tenectutem, quibus vesci non licet apud Judzeos. Nam Levit. cap. 11. art. 7. ab his aluique immundis anima-Tacitus Hiftor. 5. libus abstinere jubentur. inter alia de Hebræis falla, & hæc habet: Sue abstinent, inquit, memoria cladu, quod ipfos scabies quadam turpaverat, cui id animal obno-X:Mm.

160. Nullane de tantis. Hactenus vitia mulierum enarravit : jam bonas earum dotes affert, quas vix inveniri afferit; ac fi que fint in eis virtutes, has vitio quopiam infestari, v. g. superbia; qua fit ut nullam commendationem illæ mereantur,

161. Sit formofa, &c. | Age verd, fit quadam mulier variis ornamentis clara & eximia; at 6 est arrogans & superba propter illas ipsas dotes; quid ?

162. Porticious disponit avos. | Cereas Majorum imagines ordine dispositas, ut fit, habeat in atrio domûs benê multas; adeoque fit valde nobilis.

Vide initio Sat 8.

163. Crinibus effusis bellum dirimente Sabina | Nota historia de raptis mulieribus Sabinis, ob quis Romanis bellum atrox: de quo Titus Livius lib. I. Sic autem loquitur cap. 13. ejufdem libri. Tum Sabina mulieres, quarum ex injuria bellum ortum erat, crinibus paffe, feifaque vefte, victo malis muliebri pavore, aufa fe inter tela volantia inferre, ex transverso impetu facto, dirimere infestas acies, dirimere iras, binc patres, hinc viros orantes Movet res tum multitudinem, tum duces. Silentium, & repentina fit quies. Inde ad fædus faciendum du es prodeunt : nec pacem modo, fed & civitatem waam ex duabus facuent ; regnum confeciant : Imperium omne conferunt Romam. Vide & Ovid. Faft. 3.

Sabina. | Vide Satyr. 3. ver. 169. ad vocem,

164. Rara avis, &c. | Velut Phoenix. Vide Perf. Sat. 1. v. 46. & quæ nos ibidem.

Cyro. | Hunc natura candidiffimum gignic Adeoque nigrum videre portenti loco effet: 110 & uxorem invenire bonam. De cyenis multa refert Atheneus, ex Aristotele pugnaces elle advertus aquilas, numerosa prole fœcundos, canoros sub exitum vitæ præsertim, &c. At ibdem Alexander Myndius moribundos cygnos profecutus multos, ait nulium fe cantum audiville. Athen lib. 9. cap. 11.

165. Qua feret uxorem. | Etiamli præclatis dotibus effulgeat, at superbientem quis uxorem

feret ?

Malo Venusinam, quam te, Cornelia mater Gracchorum, fi cum magnis virtutibus affers Grande supercilium, & numeras in dote triumphos. ingentem fatum, ac in dote Tolle tuum precor Annibalem, victumq; Syphacem | computat trium; boi. Aufer qua-In caftris; & cum tota Carthagine migra. Parce precor, Pæan, & tu depone fagittas: Nil pueri faciunt; ipsam configite matrem: Amphion clamat. Sed Pæan contrahit arcum. Extulit ergo gregem natorum, iplumque parentem, nittunt, iplem parentem con-

potiorem duce Venufinam, quans te Cornelia Gracchorum parens, si cum summis dutibus apportas To tuum Annibalem, & Syphac.m in exercitu superatum, atos ibi cum universa Carthagine. Ambi n vociferatur, indulge quafo, Phabe ; tuque tela difodite. Verum Apollo intendit arcum : turbam igitur juerorum interfecit, atque ipfum patrem :

ANNOTATIONES.

166. Venusinam. | Pauperem ex Apulia rufticam, humilem. Talium enim castitas & modestia celebratur. Vide Sat. I. v. 51. ad voc. Venufina.

Cornelia. | Scipionis Africani filia, Tib. Sempronio Graccho nupra, Tiberii & Caii Gracchorum mater. Huic ftatuam Romæ pofitam in Metelli publicà porticu, auctor est Plin. 1. 34.c. 6. Quintil. L.I. C.I. fic habet: Gracchorum eloquentia multum contuliffe accepimus Corneliam matrem, cujus deltifimus fermo in pofteros queq; est epiftelis traditus. 167. Graceborum. De his vide Sat. 2. V. 24.

& que nos ad vocem, Gracehos.

13

5;

m

15.

f-

ex

å.

ı

5

.

D,

le

ic.

a

le

3.

ú.

25

ż

is

m

lo

Cum magnis virtutibus. | Nobilitate, opibus, infigni pudicitià, facundià, fapientià, foccunditate. De quibus Plutarch. & alii. Cerre duodecim filios ex uno viro Tib. Sempron. Graccho genuisse; & post ejus mortem, Ptolemæi regis nuptias respuiffe Corneliam, refert Plutarch in Gracchis.

168. Supercilium. | Faftum, superbiam, arrogantiam. Vlde Sat. 2. v. 93.

Triumphos. | Suorum laudes ac triumphos facare consueverat Cornelia, Plutarcho teste.

169. Tolle tuum precer Annibalem. | Ne mihi importune prædica victos a tuis ingentes ac fummos quoíque Duces, ipfamque fubactam ac

deletam Carthaginem.

Annibalem. | Carthaginenfium Ducem, juratum Romanorum hostem, eisque per tot annos formidolosum, vel una Cannensi victoria celebrem, Campan æ deliciis fractum, ad Nolam à Marcello fuperatum, tandem in Africa cæfum & fugarum cum mulcis Poznorum millibus obfidente Carihaginem Scipione Africano. De genere mortis non conftat. Alii dicunt veneno feipfum enecasse, ne in Romanorum potestatem veniret; alua Carthaginentibus ob rem male geftam lapidibus obrutum ; alii cruci affixum. T.Livius, Plutarch. Eutrop. Orof. &c.

Victum Syphacem in caftris. | Numidiæ regem; cujus & Aldrubalis caftra facibus illaris una nocte delevit Scipio Africanus, teste Floro, l. 2. c. 6. Hic etiam illum posteà in triumpho duxit. Plutarch. in vira Scipionis Africani ex Polybio.

170. Carthagine. | Hac urbs fitu & viribus

Romæ dudum æmula, habens in circuitu tria fupra viginti millia patlaum, tefte Livio; triplici bello Romanos futigavit. Opulne Didonis fuerit, an Tyriorum, non omninò conftat. An effet delenda Romæ deliberatum, ut gloriæ feges ac virtutis materia nunquam Romanis deetf.t. At ex Catonis sententia Senatus Scipionem Æmilianum in Africam milit cum ingenti exercitu, qui Carrhaginem à Scipione Africano vect galem jam ante factam oblideret, caperet ac folo æqua. ret. Quod factum est anno postquam erat condica septingentelimo, Tit. Liv. l. 51.

171. Parce precor. Prolopopæia, qua exhibetur Amphion pro filiis deprecans Apollinem & Dianam Niobæ fastum ulcitcentes. Ejufque exemplo probat Juvenalis quanta fit mulierum arro-

gantia, quæ Deos etiam laceffat.

Paran. Ita vocatur Apollo, feu à raile, quia radios quafi fagittas vibrat, iffque ferit : feu à raufy rais arias, quia fua nos luce recreat Sol, & mœrores abigit. Vide Macrob. Saturn. l. 1. c. 17.

Tu depone Saguttas. | Alloquitur Dianam, cujus & Apollinis indignacione ac fagittis Niobæ filii, ob quos ea superbiebar, omnes confixi perierunt.

Vide Ovid. Metamorph. 6. Fab. 3.

172. Ni pueri faciunt. | Innoxii funt, cur luunt noxam Niobæ matris? Hanc ipfam plectire. Amebion. Jovis ex Antiope filius, à Plinio 1.7. c. 56 citharam inveniffe, primusque illa cum voce cecin fe dicitur. Patriam vero fuam Thebas lyra fono adificaffe air Horatius ad Pilones v. 394. quo facundiam ejus fignificat.

172. Sed Pean contrabit arcum. | Nil motus Amphionis patris licer innocentis precibus.

Extulit. | Quafi ad fepulchrum tulit. Vide Sa-

174. Gregem naterum. | Amphionis & Niobas filios de quorum numero diffentiunt admodum scriptores. Alti duodecim, alii quatuordecim, alii ad viginti referunt. Vide Gell. l. 20. c. 6. Ælian. Var. Hiftor. l. 12. c. 36.

Parentem. | Non quod ab Apolline confirus, fed quod fuæ fuorumque calamitatis dolore feip-

fum interfecerit,

Dum

candida illa fue, prastantiorem fe putat Latona familia. Qua feveritas, qua pulchritudo tants facienda, ut perpetuo se tibi objecter. Etenim fingmaris iftiw & magni commodi oblectatio mults cft, quantocumque arroganti ingenio dipravata plus ales quam mellis exhiber. Quis vero tam addictus eft, ut cam gram encomits extellit non averfetur, ac septem boris quotidie abborreat. Prætered nonnulla funt exigns certe, ac minime viris ferenda. Ecquid enim putidius, quam quod nulla pulcram fe exiftimat, nifi qua ex Hernica Graca effecta ejt? E Sulmonens pura Cecropis? Cun. Hoc cuncta effundunt animi secreta. Quid ultra? Sta Grace loquuntur, quanquam nostratibus fædius est ignorare Latine. Ea lingua stupent, ea iracundi.

quando Niebe ipsaque fertilior Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur, Atque eadem scrofà Niobe sœcundior albà. Quæ tanti gravitas? quæ forma, ut se tibi semper Imputet? hujus enim rari, summique voluptas Nulla boni, quoties animo corrupta superbo 179 Plus aloës quam mellis habet. Quis deditus autem Usq; adeo est, ut non illam, quam laudibus effert Horreat, inque diem septenis oderit horis? Quædam parva quidem, sed non toleranda maritis, Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla Formosam, nisi quæ de Tusca Græcula facta est, 185 De Sulmonensi mera Cecropis? Omnia Græce, Cum fit turpe magis noftris nescire Latiné. Hoc fermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,

ANNOTATIONES.

am, latitiam, agritudines, en mentis arcana proferunt universa? quid amplius?

175. Dum fibi nobilior. | Nam tanta fuit ob foecundicatem arque filiorum numerum arrogantia Niobæ, ut fibi porius quam Latonæ facrificandum jactaret, quæ duos tantum Dianam & Apollinem genuerat. Ovid. loco citato.

Latena gente. | Apolline & Diana, Jovis ex Latona filis, qui matris injuriam ulti funt. Ho-

rat lib. 4. Od. 6.

Dive quem proles Niobea magna Vindicem lingua . . . fenfit.

176. Scrofa. | Celebri illa fue, que apud Lavinium ab Ænea prægnans mactanda fugit, & mox triginta fœtus uno partu edidit. Virgil.

Æneid. 3. Dion. Halic. l. 1.

Alba. | Trigefimo feilicet anno poftquam Æneas Lavinium condiderar, urbem alteram Ascanius adificavit, Albam, ex oraculo Ænez dato, ibidem nimirum ubi candida sus enixa erat porcellos. Dionyf. loco mox citato.

Niebe. | Tantali filia, Uxor Amphionis, numerosa prole superbiens, filis, ut dictum eft, occifis, & ipfa in fixum conversa. Cic. Tufc. 3. n. 63. Niobe lapides fingitur, inquit, propter ater-

mum in luctu filentium.

177. Que tanti gravitas. | An verò tanti facias uxorem etiam gravem & pulchram, ut ferre velis quotidianas ejus exprobrationes, quibus fe tibi jactat, ac tæpiùs objicit, quod mirum quantum illi debeas, quæ te virum acceperit scilicet ita gravis, honesta, pulchra?

178. Hujus enim rari, &c. | Certe plus te fuperbia fua infestar, quam castitate & probitate

delectat.

180. Alees. | Herba eft amari admodum fucci, de qua multa Plinius lib. 27. cap. 4. è contra dulcedo mellis emnibus nota eft.

Quis dedirus, &c. | Quis tam uxorius? tam obnoxius quis sue uxori quantumvis pulchræ?

181. Laudibus effert. | Propter morum honestatem & formam.

182. Horrest. | Ob faftum & arrogantiam. Septenis ederit beris. | Maxima parte diei, qui horarum duodecim. Vide quæ ad Perf. Sat. 3.

184. Rancidius. | Corruptius, turpius. Perl. Sat. 1. ver. 33. rancidnium quiddam.

185. De Toufea Gracula facta eft. | Patrium Italiæ & Romæ fermonem postponens, & Græcum affectans, quo blandior ac venuftior vide-

Toufea. Toufeia Italia regio nobiliffima, ad Tiberim protenta, nomen habet à Sufv, facrificare: Thusci quippe religiosi semper extitere. Tit. Liv. lib. 1. Vide Alex. ab Alex. lib. 3. cap. ultimo.

Gracula. | Diminut. ad contemptum. Falla eft, lingua & moribus.

Sulmenensi. | Sulmo Pelignorum oppidum, patria Ovidii Poetze. Ponitur pro qualibet Italia

186. Mers Cecropis. | Tota Attica, tota Athenientis. Cecrops enim Athenarum primus Rex

187. Curs fu turpe magus, &c. | Cum tamen multò magis dedecrat Latinas nescire loqui Latine. Cicero in Beuto, Non tam praclarum eft. ferre Latine, quam turpe nefeire.

188. Hoc ferm ne pavent, &c. | Græco fermone exprimunt pavotem, fram, gaudium, aliofq;

animi affedus.

Concumbunt

Concumbunt græce. Dones tamen ifta puellis:190 Tune etiam, quam fextus & octogefimus annus Pulsar, adhuc græcé? Non est hic sermo pudicus In verila, quoties lascivum intervenit illud, Zwi z Juzi, modò fub lodice relictis Uteris in turba. Quod enim non excitat inguen Vox blanda, & nequam? digitos haber: ut tamen omnes

Subfidant pennæ. Dicas hæc mollius Æmo Subsidant pennæ. Dicas næc moinus abilio habet digitos, quamvis etiam Quanqua & Carpophoro, facies tua computat annos. Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis veerum licet ista pronunties Non es amarurus, ducendi nulla viderur Causa; nec est quare comam, & mustacea perdas, phoro, vultus tuos annos me-Labente officio, crudis donanda; nec illud Quod prima pro nocte datur, cum lance beata Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro. Si tibi fimplicitas uxoria, dedirus uni

· · · · · He nibilominus juvenentis indulge. At to quoque quam annus urget oftsgefimus fextus, etiamnum grace loqui affectas? Cajta mos eit illa oratio in decrepita, quandocumque adhibetur impudicum iftud; atque in cars usurpas dimissas paulo ante sub Bragula voces, Can xai du-26. Nam fermo illecebrofus ac 200 tenerius Emo atque Carpomerat. Si dilecturus non es desponsam tibi & copulatam feriptis ex lege factis, nulla apparet ratio despondendi ; & nun est cur absumas convivium 205 6 muftaceos non cellis dandes,

efficio desinente; neque id quod donatur pro prima nolle, quando in patina divite ratilat Dacious & Germanicus auro insculpto. Si verò tibi est simplicitas conjugalis,

ANNOTATIONES.

190. Dones tamen ifta puellis, Cc. | Apostrophe ad anus libidinosas.

194. Zan xai Juze. | Vita mea, anima mea; quibus verbis uti tolebant meretrices. Meminit & Martial. lib. 10. Epigt. 68.

Lodice. | Lecti opertorio. Mart. l. 14. Ep. 148. 195. In turba. In publico, fine ulla verecun-

196. Nequam. | Proprie iners & lascivus ita dicitur, quòd nihil queat boni facere. Gell. 1. 7. C. 11. ex Cicerone. Philipp 2.

Digitos habet, &c. | Sordidula hæc suis tenebris damnantor; pudor jubet

Us tamen emmes fubfitan tenna.

Etsi quiescat libido, mellebribus excitatur blandiciis ac lateivis vocious.

197. Penna. ! Meta hora ab avibus : fignificat vires & nervos.

Dicas hae milens. | Attamen, ô verula impura, quantumy si iveniles imitere voces & blanditias, tui vulcus raga amari re vetant jam decrepitam.

Limo & Carpophore. | Celebribus mimis mu-

liebres voces egregiè imitantibus.

198. Facies rua computat annos. | Provectiorem etarem indicas ac verulam, decrepitam, obfo-

3

199. Si tibi legitimus. | Posthumum ferit dilemmare; cuius hoc est prius membrum : alterum mox adeft, ubi ait, Si tibi simplicitas, &c. Vel amabis uxorem, inquit, vel non. Si amabis, certe miser eris : si verò non amabis, non est cur ducas, & fumptus inutiles facias.

Legitimie tabellie. | Instrumento & contractu matrimoniali ritè & ex legibus confecto.

201. Mustacea. | Dulcia quædam, liba, placentas, è farina filiginea musto conspersa, admixris caleo, aniio, cumino, adipe, & ramentis lauri. Hæc dari solita convivis in fine cænæ nuptialis, velut apophoreta. Vet. Schol. Mustacees coquendi modum præscribit Cato de Re Ruft. c. 121. meminit & Cic. ad Att. lib. 5. Epift. 20.

Labente officio. Vel stomachi non benè coquentis cibos, vel potius amicorum qui ad officium nuptiale convenerant, jamq; discedere paratorum.

202. Crudis. | Cruditate laborantibus post lar. giores epulas, danda ad juvandam & accelerandam coctionem.

203. Qued prima pre notte datur, &c. | Munera quæ maritus novæ nuptæ donare folet in virginitatis delibatæ præmium, aliquot nempe nummos aureos in lance. Vetus Schol.

204. Dacieus & seripto radiat, &c. | Nummus effigie Domitiani fignatus cum titulis Dacici & Germanici, ob Dacas Germanosque debellatos. Dacieus. | Vide Sat. 4. ver. 111. ad vocem,

Scripto. Legunt alii, sculpto: alii corrigunt, scutilo, id est, variegato velut telæ aranearum. Ita Jo. If. Pontan. Annot. in Macrob. & alii quidam. Verum quod operæ pretium ; quidve gratiæ debeat utrifque Juvenalis, haud mihi fatis

205. Si tibi simplicitas uxoria. | Posterius cornu dilemmatis. Quod fi mulierolus es, & fim-

jice caput collo prompto jugum tolerare: nullam enim reperies, qua diligenti indulgeat. Quamvis illa fervet, diligentis cruciatibus delectatur atque exuviis. Itaque multo minus idonea conjux erit ei quicumque vir fuerit benignus & cupiendus. Nibil unquam dabis, reluctante uxore: ea vetante, nihil venumdabis: nihil mercari poteris, fi illa prebibet. Ipfa motus animi suggeret. Is expelletur familiaris jam vetulus, cujus pubem ofpexerunt fores tua. Quanquam autem ganeones & lanifta licentiam babent condendi testamenta, parque potestas arena data est, multiplex rivalis hares tibi pracipietur. Jubebit uxor ; ferve patibulum fta. tue. Tu respondebis : Ecqued ob sceius paina dignus est servus ? Ecquis aftat teftis ? Quis denuntiavit ? Aufculta : De hominis nece nulla unquam diu-

stque mens uni additta; sub Est animus: submitte caput cervice parata Ferre jugum: nullam invenies, quæ parcat amanti. Ardeat ipfa licet, tormentis gaudet amantis, Et spoliis. Igitur longe minus utilis illi Uxor, quisquis erit bonus, optandusque maritus. Nil unquam invità donabis conjuge: vendes Hac obstante nihil: nihil, hæc si nolit, emetur. Hæc dabit affectus: ille excluderur amicus Jam senior, cujus barbam tua janua vidit. Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis 215 Libertas, & juris idem contingat arenæ, Non unus tibi rivalis dictabitur hæres. Pone crucem fervo: meruit quo crimine fervus Supplicium? Quis testis adest? Quis derulit? Audi Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa eft. O demens, ita servus homo est? Nil fecerit, esto:

Hoc volo, fic jubeo, fit pro ratione voluntas. Imperat ergo viro: fed mox hæc regna relinquit, Permutatque domos, & flamea conterit: inde

turnior mora est. Tum illa dicet tibi: O stulte, siccine mancipium homo est? Esto, nibil perpetrară: at illud cupio, ita edico, pro caufa fit arbitrium meum. Itaque imperium exercet in maritum. paulo post ea regna deserit, ac mutat ades, deteritque flamea. Exinde

ANNOTATIONES.

pliciter uxori amandæ deditus, grave tibi jugum ferendum erit, eritque famulandum more tervi, atque in omnibus obsequendum.

208. Ardeat iffa licet. | Quamvis ipla te ardenter amet, gaudebit tamen torquere te ac spoliare. Sic enim improba est mens mulierum.

209. Longe minus utilis. | Quo melior fit maritus & uxori optabilior, eò gravior fic ei uxor moleftiorque.

213. Dabit effectw. | Si quem oderit, jubebit te odiffe; verabit amare & colere veterem etiain amicum, cum ita libuerit inconstanti ejus animo, fuspicaci, moroso.

214. Cujus barbam tua janua vidit. | Qil domum tuam frequentarit à prima ætate, cum pubes & lanugo genas ac mentum veftire incipit. Vel quod juvenes non raderent barbam ante annum ætatis vigefimum primum, ut volunt nonnulli.

215. Tejtandi cum fit lenonibus, &c. | Aliud incommodum ab imperiofa uxore, per quam non licebit viro hæredes inftituere nifi ques ipfa vo-

Lanistas. | Gladiatoribus, eorumque magistris. Vide Sat. 3. v. 158.

216. Arina. In arena decertantibus. Vide guæ ad Sat. 2. V. 144.

217. Rivalis. Uxoris tuz mœchus.

Dittabitur. | Suggeretur, scribi imperabitur. 218. Crucem. | Supplicii genus olim valde uftatum, à Constantino magno postea sublatum, ob reverentiam inftrumenti noftræ omnium fr lutis ac apparentis mirabiliter in aere figni, it quo erat hostes victurus, ac reapse vicit. De varis crucium generibus, Seneca consol. ad Man c. 20. & de Vita beata, c. 19. Vide Annot. St. 13. V. 105.

220. Nulla unquam de morte, &c. | Apud multas gentes damnatorum pœna differri fole bat : & agud Romanos quidem, ex Senaturcos

sultis, ad decimum usque diem.

221. Servus komo eft? | Servi funt, ind he mines: servi sunt, imò conservi, & ex issdem tecum elementis constant alunturque, arque spiricum eumdem ab eodem principio carpunt, &c que habet Macrob. L. 1. Saturn. c. 11. Vide & Senec. Epift. 47.

22. Hoc valo, fie jubeo, &c. | Tyrannica plant verba

223. Hac regna. | Viri domum & familiam it qua regnabar, relinquit, novumque maritum fapius quærit potens ac dives mulier.

224. Permitatque domes. Ab u 10 viro al al.un aliumque tranfiens.

Avolat

ri

ca

m

Avolat, & spreti repetit vestigia lecti. Ornatas paulò ante fores, pendentia linquit Vela domus, & adhuc virides in limine ramos. Sic creicit numerus; fic fiunt octo mariti, Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri. Desperanda tibi salva concordia socru: 230 Illa docet spoliis nudi gaudere mariti: Illa docet midis à corruptore tabellis, Nil rude, nil timplex reicribere: decipit illa Custodes, aux ære domat: tunc corpore sano Advocat Archigenen, onerolag; pallia jactar. Abdicus interea laret, & secretus adulter, Impatientque moræ filet, & præputia ducit. Scilicer expectas, ut tradat mater honestos, Aut alios mores, quam quos habet? Utile porrò Filiolam turpi vetulæ producere turpem. Nulla ferè cauta est, in qua non sœmina litem Acculat Manilia, fi rea non eft. Component iplæ per ie, formantque libellos,

225 recedit atque relegit notas cubilis contempti: dimittit januam nuper decoratam, aulaa in adibus expansa, ramesque in foribus etiamnum virentes. Ita numerus augetur : ita succedunt octo viri intra quinque autumnos: res fane digna inscriptione tumuli. Nec speranda tibi confensio, socras superfite. Hac monstrat ob ectari exuvita spoliati vire : hac erudit nibil agrefte, nihil simplex rescribere literus ab adultero missis. Hac observatores fallit, vel pecunia conciliat. Tum valente corpore accerfic Archigenem, ac oper-cula gravia imponit. Interim delitefcit occultus tellufque machus, & tacet vix ferens cun-Nimirum speres ut parens det bonos mores, vel a suis diversos? Praterea spurca vetula fructuosum est proftituere impuram filiam. Nulla prepemodum con-

troversia est, in qua litem non intentaverit mulier. Accusat Manilia, si rea non suerit. Ipsa per se conferibunt & contexunt libellos,

ANNOTATIONES.

Flames conterit. | Toties nuptialia terit velamenta, quoties nubit. De flameo vide Sat. 2. ad . V. 124.

225. Avelat. | Alias advolat.

u.

15

di,

ga

20

to:

IC,

ara:

tur.

è uf-

tum,

m fr

11, 11

e va

Marc

. Sac

Apud

fole

HCOD

ò ho

ilden

ie spi-

, de

ije &

plan

am is

ritum

ro al

olar

Spreti repetit vejtigia lecti. | Redit ad primum

226. Ornatas paulo ante fores. | Vide fuprà ad

ver. 79. 228. Octo mariti. | N'c enim pluribus quam octo viris nubere licebat, città notam adulterii. Hinc Martial. lib. 6. Epigram. 7.

Nubit decimo jam Telefina viro.

Que nubit toties, non nubit, adu'tera lege eft. 229. Quinque per autumnos. | Annis quin-

Titulo res digna sepulero. | Ironice. Quam pulcrum erit fepulcro talis mulieris infcripta ex more videre nomina virorum octo, quibus nupfit. Vide Martial. lib. 9. Epigram. 16.

236. Concordia. | Expectanda tibi non funt amor & fides conjugalis ab uxore illa tua, vivente foctu.

231. Illa docet. | Socrus enim ipfa, tuz uxotis mater, improbis instruit eam moribus.

Nuds. | Crebra exigens à viro dona, &c. Multa etiam clam furripiens & matri donans.

233. Nil rude, nil simplex rescribere. | Docet caute, erudite, callide, blande rescribere ad morthos.

234. Custodes. | Suspecte fidei uxoris custodes à viro commiffos,

235. Advecat Archigenem. | Vocat Medicum ægritudinem fimalans, quò faciliùs adulteria perpetret.

Archigenem. | Celebrem eo tempore Medicum Vetus Schol.

Onerosaque pallia jactat. | Vel rejicit quasi nequeat ferre; vel potius, ipía mater operir multis pallis velut ægram filiam, vocarque Medicum, ut locum det mæchis,

237 Silet. | Alias pavet, quod minus congruit, 239. Utile porro. | Nam turpis mater ex adulteriis filiæ quæstum facit.

241. Nulla ferè caufa. | Quid quod & forenfia negotia attentant fæminæ.

In cus non famina litem moverit. In qua litigandi aniam & modum non inveniar.

242. Accusat Manilia, si rea non eft. | Semper aut accufantis aut defendentis partes agit

Manilia. | Pro qualiber audaci foemina ponitur illa mererrix, cujus meminie Agellius I. 4. c. 14. Hæc Aukum Hoftilium Mancinum Ædilem Curulem, à quo dies ipfi dicta ad populum erar, provocans ad Tribunos Plebis jure dejecit.

243. Per fe fo mant que libetles | Sine virorum auxilio componunt libellos, & feripta illa quibus

actio inflituitur & causa probatur.

piam majus volutatur in eo corceus, & manica, & pinna, & medium lavi cruris armamentum: aut fi varia tentaverit certamina, quam tu beatus, juvencula ocreau venum exponente!

prempte Celle prescribere exer- Principium, arque locos Celso dictare parate. dium & locos. Quis ignorat Endromidas Tyrias, & fæmineum ceroma 24 ceroma? Vel quis non aspexis Quis nescit? Vel quis non vidit vulnera pali? idus parili, quem quetdianis Quem cavat affiduis fudibus, scutoque lacessit. fustibus persodit, & cippu im- Arque omnes implet numeros? dignissima prorsile sur, mulier sant digna buccina Florali matrona tuba: nisi si quid in illo Floralism: praterquam fi quid- Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ. Quem præftare potest mulier galeata pudorem, de, ac vera arena comparatur. Que fugit à sexu, vires amat? Hæc tamen ipsa qua abborres à suo sexu, o Quale decus rerum, si conjugis auctio siat, robusta sectatur? Ea nibilomi. nus ipsa repugnares sieri vir. Balteus, & manicæ, & cristæ, crurisque sinistri 255 Quanta enim oblectatio nostra? Dimidium tegmen: vel si diversa movebit Porro, qualis rerum sciender, prælia, tu felix ocreas vendente puella.

ANNOTATIONES.

244. Locas. | Sedes argumentorum, ut aiunt, rationes probationi aut refutationi idoneas.

Celfo. | Cornelius Celfus Orator fuit infignis & Jurisconsultus, sub Augusto. Institutionum libros teptem conscriptos reliquit. Vetus Schol. Ejus meminit Quincilianus pluribus in locis, lib. verò 12. cap. ult. ait scriptisse de rebus etiam medicis, rufticis, militaribus.

Diffare parata. | Tem eruditæ, ut tradere queant eriam peritis dicendi præcepta.

245. Endremidas Tyrias. | Norum audacise muliebris portentum; quod & luctari, & in arenam descendere non erubescane.

Endromidas. | Vide Satyr. 3. ver. 103. Tyrias, purpureas & molliores vulgaribus. Vide Sat. 1. V. 27.

Cerema. | Vide Sat. 3. V. 68.

245. Quis non vidit vulnera pali. | Quis nescit mulieres non modò cercmate inungi, ac gymnicas exercitationes fine verercoundia frequentare, sed etiam gladiatura gaudere, proindeque more ryronum te ad palum exercere foliras?

248. Omnes implet numerus. | Accedit, ferit,

recedit, rurfum invadit, &c.

Diznissona prersus florali matrena tuba. Digmithima igitur que inter meretrices & perfricte forminas frontis, discurrat in floralibus nudato corpore, & ad fignum tube profiliat. Vide Perf. Sat. 5. v. 178. ad vocem, Fioralia. Hæ: celebrabantur tub finem Aprilis. Ovid. Faft. 5.

250. Verague paratur arena. | Ut in amphitheatro palam decertet, more gladiatorum: ac post umbratiles pugnas ad verum certamen in arena descendat. Vide Martial. Spectae. Epig:am 6.

252. Vires amat. | Muliebres fugit exercitationes, viriles amat, duras, laboriolas.

253. Quantula noftra veluttas. | Quam parri & modica vironim voluptas præ fæminea: er Ovid Metamorph. 3. Fab. 4.

254. Quale decus rerum, &c. | Quam magnificus erit ille apparatus ac iplendor armorum tuz uxoris, fi hæc illa venum proponere volue-

Si conjugis auctio fiat. Si fiat venditio arms. mentorum tuæ conjugis.

255. Baireus, | Cingulum militare è corio, è quo arma dependent.

Manica. | Manuum armamenta seu tegmina. Crifa. | Que galeis imponuntur ornatus causa.

Crurifque finiftri dimidium tegmen. | Virgl Aneid. 7. Crus finistrum nudari solitum ab Hernicis ait : contra Juvenalis tegmen finisti cruris memorat. De his vide Macrob 1. 5. c. 18. infine. Certe crus lavum tegebatur, quod protendebatur adversus hostem. Dimidium verò dicitur tegmen, quia nonnisi à pede ad genu perveniebat, superiora tegente clypeo.

256. Si diverfa movebit pralia. | Si tam retiarti, quam mirmillonis partes varias exequator, adeoque geminas habeat ocreas, non fimplices autem felum, ut Ætoli populi, de quibus Ma-

crob. loco citato.

257. Ta felix cereas vendente puella. | Ironice, ut cætera. Quanta tibi gloria, quantum decus ô vir, uxore tua ancipitem & variam armaturam venum proponente, oftentante.

Pueda. Uxore adolescentula.

Hæ

Vi

4

der

mai

and

agit

doil

min

gat.

PRES

Z

Hæ funt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum Delicias & panniculus bombycinus urit.

Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus; 260 Et quanto galeæ curvetur pondere; quanta Poplitibus sedeat; quam dento sascia libro; Et ride, scaphum positis cum sumitur armis.

Dicite vos neptes Lepidi, cœcive Metelli, 264 Gurgitis aut Fabii, quæ ludia sumpserit unquam Hos habitus. Quando ad palum gemat uxor Asylli? Semper habet lites, alternaque jurgia lectus, In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.

Ipfa sunt qua sudorem emiunt in levi egelade, quarrem volustates aduret sericeum estim palle um. Cerne quanto gemen inserat percussiones estaas quamque magnà cassidis gravitate incurvetur; quanta chilus institut quam spisso salua volumine: atque cachinnare, quando armis depositis surs o repres Lopidi ac Metelli vet, o repres Lopidi ac Metelli tis, qua mima eas unquam vesies induerit? Quando Aylii

conjux ad paxillum fremuerit? Thalamus in quo uxer cubat nunquam non vixus continet, & mutual comentiones. In eo fomnus capitar medicissimus.

ANNOTATIONES.

258. Ha funt que tenui. I Illæ ipfæ quæ virile robur affectant in gladiatoriis exercitationibus, in aliis rebus foemineam omninò oftendunt mollitiem.

Cyclade. | Rotundà chlamyde è tenui valde filo, qua fe gravari tamen delicatulæ queruntur,

Quarum delicias, &c. | Quarum molle, tenerum, delicatum corpus vix ferre potest bombycinz vestis pondus.

8

ĵĊ.

13-

, è

tus

pl.

ab

ifti

18.

pro-

veò

genu

reti-

atur,

1:00

Ma-

nice,

ecus,

natu-

Hx

259. Bombycinus. | E telis araneorum modo textis ad luxum foeminarum, inventis primum in Co Infula à Pamphila muliere Latoi filia: Ut ait Plin. 1. 11. 6. 22. ubi de bombycious.

260. Quo fremitu. | Cic. Tulcul. 2. n. 56. Vir fortis, inquit, ingemiscit, ut se intendat ad firmitatem; ut in stadio cursores exclamant quam maxime possunt. Faciunt idem cum exercentur ableta. Pugiles verò etiam cum feriunt adversarum, in jactandis cestibus ingemiscunt, non quod delant, animore succumbant, sed quia in profundada voce omne corpus intenditur, venitque plaga

Monfratos perferat ictus. | Docente lanistà.

Perferat ictus. | Quantà ferocia infligat ictus,

a monstratos gestus omnes exequatur.

. 261. Quante gales curvetur pondere. | Quam gravem ferat ultrò galeam, utque sub ejus pondere curvetur, iclus declinando.

262: Quanta poplitibus fedeat. | Quàm fe firmam & quam grandem exhibeat inter digladiandum, 'crura tibiafque extendendo, flectendo, agitando, totum corpus genuum flexurà innixum agittee movendo.

Denso fascia lière. L'Aspice quam densis voluminibus replicates vestes colligat fascia, & succin sat. Sic enim mulieres pugnabant succinche.

Libre. | Inftar multorum libri voluminum. Olimenim feribebene in arbetrum cortice, qui liber tecaur. 263. Ride feathiam positis. | Cum videris malierem esse, & muliebre quid attrectare cam, quæ planè virum se in gladiatura præstabat.

Scathium. Multiplex & varia prorsus vocis istius significatio. Aliquando pro lingone ponitur: aliàs pro vase potorio, ut prim apud Plaut. Aliàs pro certo capillitio scaphe similitudinem & formam habente, meretricibus ustrato, ut notat Turneb. l. 2. capite ultimo. Quo sensu non absurdè hic accipere licer. Vulgò tamen interpretantur mateilam, seu vascui immejunt mulieres, ipsis proprium, ut lasanum viris: Favet Jul. Pollux l. 10. c. 9. & Turnebus loco citato. Col. Rhodig. l. 21. c. 33. pariter aix, lasanum virorum esse, seminatum verò trullam & seaphium: veluti Pollux scribit, inquit, Eupolidem secutus.

264. Dicite ves nettes. O vos honestæ filiæ honestorum & summorum virorum, dicite num ea fuerint olim mulieres impudentia.

Lepidi. | Qui Cenfor, bis Conful, & Pontifex Maximus fuit.

Metelli. Is etiam bis Conful, Cenfor, Dictator, oculos amifit cum ex incendio ædis Vestæ Palladium eriperet. De eo jam Satyr. 3. ver.

264. Gurgitis ant Fabii. | Is Fabii Maximi filius devorato patrimonio Gurges cognominatus; ad meliorem postea frugem rediit, multarumque virtutum, imprimitque abstinentia specimen edidit: ac prioris actasis vitia insigni secură virtute compensavit; ut testatur Macrob. lio. 3. cap. 13.

266. Ad palum gemat. Dum se exercet in arte gladiatoria, anhelitu magno & fremitu, ut paulò ante dictum.

Affili! Gladiatoris.

267. Sem er habet lites, &c | Cura conjuge ne quidem nochu quics est,

deterior Tigride orbata, quando fingit luctum fecreti nexia facinoris; vel filios aversatur, vel confict à delet concubind, fletibus manquamnon copiosis, nunquamnon promptis in fua fede, & cam opperientibus qua ratione fluere imperet. Tu existimas amorem. Tum tu tibi curruca arrides, ac labris lacrymas hauris; Qua verò exarata, & quas epiftolas lecture, fi tibi aperiatur arcula Zeleigha adultera. At cubat in amplexibus famuli vel equitis : eloquere, Quintiliane, pro fer, fi potes, profer excufationem quandam. Ambigimus. Iffa eloquere. Pactum fuerat quondam, ait, ut ogeres tu qued placeret, atque poffem ego aliquid mibi concedere, Quantumlibet vociferere,ac mare cælo misceas, bomo fum. Nibil eft ferocius bis interceptis: iracundiam & anorigine prodeant ea portenta? Sors abjetta pudicas ciim faciebat Latinas, atque exiguas domos feeleribi

Hac tum marito melefta, tum Tunc gravis illa viro, tunc orba tigride pejor. Cum fimulat gemitus occulti conscia facti: Aut odit pueros, aut fictà pellice plorat Uberibus semper lacrymis, semperque paratis In statione sua, arque expectantibus illam, Quo jubeat manare modo: tu credis amorem, Tu tibi tunc curruca places, fletumque labellis 275 Exorbes; quæ scripta, & quas lecture tabellas, Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mæchæ? Sed jacet in servi complexibus, aut Equitis: dic, Dic aliquem, sodes, dic, Quintiliane colorem. Hæremus: dic,ipía. Olim convenerat, inquit, 289 Ut faceres tu quod velles; necnon ego possem Indulgere mihi: clames licet, & mare cœlo Confundas, homo fum. Nihil eft audacius illis Deprensis. Iram, atque animos à crimine sumunt Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte re-

Præstabat castas humilis fortuna Latinas daciam trahunt à scelere. At- Quondam, nec vitiis contingi parva sinebat

infici non permittebat

ANNOTATIONES.

269. Orba tigride. Dum catulis ablatis frendet & fævit in raptorem quem insectatur. Vide Plin. lib. 8. cap. 18. ubi air, Tigrim Indicam, feram velocitatis tremendæ effe, quæ vacuum reperiens cabile, fertur præceps, odore veftigans. Raptor appropinquante fremitu, abjicit unum è catalis. Tollir illa morfu, & pondere etiam o.yor fasta reportat, & mox redit, iterumque confequitur; donec regresso in navem raptore, irrita feritas fævit in littore.

270. Cum simulat gemitus. | Cum viro fictum objicit adulterium plorans, ut celet fuum.

Odic pueros. | In odium mariti filios vexat; vel etiam fervos, quali marito in fuis adulteriis operam navantes.

271. Ficta pellice. | Fingens æmulam fibi datam : ac pellicem à viro, à quo plus illa ametur. 273. In flatione. | Meraphora à re militari.

Expediantibus. Dum fignum det illa ut fluant abundanter.

275. Tu tibitune currues places. | Gaudes, & tibi gratularis quod ameris ab uxore tua ad zelory, iam ufque.

Curruca (Similis ifti aviculæ, quæ pullos alienos fo et, nimirum cuculi, qui in currucæ nido fæpè ova parit, tefte Ariftotele, l. 6. de Animal. Sic enimyerò tu adulterinos educas liberos, quos tibi parit uxor tua quan mos. Vide Plin. l. 10. 6.9.

Fletumque labellis exorbes, | Plorantem deofco

276. Qua scripta, &c. | Veram quas & que amatorias invenires litteras à mœchis scriptas, fi tuæ scrinium uxoris scrutere, quæ se zelonypm fingit ut fuspicionem omnem suorum flagitionum amoveat.

278. Sed jacet in servi complexibus. At fi ta. tè deprehensa fuerit in delicto; an quæ porent excufatio prætendi fuis sceleribus? Quin imi etli hæreat iple Quintilianus in tali caufa, ipi non hærebit, sed strenuè se defendet.

279. Quintiliane. | Rhetor difertiffime, & præceptionum oratoriarum magister.

Olim convenerat. | Verba uxoris adulteriu excufantis apud maritum,

282. Indulgere mibi. | Licentiam aliquam P ripere, nec ita me fide conjugali astringere.

Mare colo confundas. | Sat. 2. V. 25. 283. Home fam. | Sexus me fragilem & error proximam facit : humana infirmitate lapfa fum.

284. Iram atque animes à crimine sumant. Non verecundià, ted audacià sese tuentur, cum se vident in scelere deprehensas. Quod sat perditæ est improbitatis.

285. Vade hac menfra. | Unde montholi hæc luxuria? Nimirian ex opulentia & otio.

286. Hemilis fortuns. | Opes exiguæ

Tecta

1

Col

nib

pro

tus i

via

taà

2

poli

Tare

comi

eft, F

que l ta, ci

mt, f

loquit

OR HO

beatar

Profun phi Se

Tecta labor, fomnique breves, & vellere Thusco Vexatz, durzque manus, ac proximus urbi Annibal, & stantes Collina in turre mariti. Nunc patimur longæ pacis mala: fævior armis Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem. Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo mundum subastum vindicat. Paupertas Romana perit. Hinc fluxit ad istos Et Sybaris colles; hinc & Rhodos, & Miletos, 295 Atg; coronarum, & perulans, madidumq; Tarentum. Inde manavit bes in montes & Prima peregrinos obscœna pecunia mores Intulit, & turpi fregerunt fæcula luxu Divitiæ molles. Quid enim Venus ebria curat? Inguinis, & capitis quæ fint discrimina, nescit; 300 externas consuetudines, atque

labor, & modicus f-por, & manus Etrufcâ lan î fatigata ac indurata, & Annibal civitati im-290 minens, & viri in fatione ad turrem Collinam. Jam toleramus incommeda etu dinturni. Fremit libido bello crudelior. & Nullum non graffatur feelus & luxuria flogitiam ab co tempore quo defiit impia Romana. Sybaris, inde & Rhodus, & Miletus, & Tarentum redimi. tum, ac pro ax ata; hamidum. Impura pecunia primum invexit o'es effeminate corruperant evum fædå luxurid. Ecquid etenim reveretur temulenta Venus ? Qua fit inguinis atque capitis differentia,

ANNOTATIONES

288. Vellere Thufco. | Lanificio quod exerceba- | tur in vico Romano, qui Thuscus dicebatur, vel quòd è Thuscia petitum fuerat.

290. Annibal. Vide Suprà v. 169.

Stantes Collina. | Excubias agentes in Porta Colina, vel eriam in caftris ad eam portam polifinis, cum infesto exercitu urbem appeteret Anmbal. Tit. lib. 26.

Collina in turre. | Ad portam Collinam turribus munitam. Hanc ita dictam Varro scribit à varietate collium quos habet Quirinalis portse huiç proximus.

291. Longa pacis mala. Per otium enim vir-

tus elanguescit, gliscit luxuria.

5

6

utt

, 1

pan

tor-

cui

2

rium

3 1

100

um.

MMC.

cum

(acc

hoù

cta

292. Victumque ulciscitur orbem. | Nos orbis victores domat, expugnat, perdit, quafi ut illata à nobis orbi victo mala ulcifcatur.

294. Ad iftos. | Aliqui legunt, Istres, qui populi funt in littore Illyrico : fed minus ad rem. 295. Colles. | Romam, quæ septem collibus

Et Sybaris colles, &c. | Luxus, libido, vitia istarum urbium deliciis perditarum; nam eo nomine malè audiebant Sybaris urbs Calabriæ, Rhodus civitas & Infula in mari Carpathio, Miletus in finibus Ioniæ & Cariæ, apud Afiam minorem; Tarentum in extrema Italia ad finum ejufdem cominis.

Rhedos. | Hiec multo tempore mari dominata th, Piratas profligavit, Ramanis amica fuit, &c. que habet Strabo, lib. 14. pulcherrima, & libets, circuitu centum triginta millium paffuum; tut, fi Isidoro credimus, 103. habitata urbibus, iquit Plin. lib. 5. cap. 31. Claram Rhodon voor Horat. lib. 1. Ode 7. Mirabilem æquè & beatam exhibet Pindar. Olymp. Ode 7. ubi è motondo maris enatam canit, & multum in ea philise aurum. Catante, in cap 2 lib, 13. Athe-

næi. Solem, inquit, apud se natum credebant Rhodii, binc pracipua colebant religione, eique celebraban: Haliand eft, Festum Solis: nam "Also pro "Has Deres diennt : errant verd qui ab ans deducunt, put ant que monument um effe veteris Sunaffox en nias. Hæc Cafaub. Coloffum feptuaginta cubitis altum, inter orbis miracula oftentavit Rhodus, donec terræ motu prostratum aliquandiu posteà mercatori vendidit Saracenorum Rex, circa annum Christi sexcentetimum quinquagefimum tertium; ab co Rhodos Coloffenses vocatos affirmant Suidas & alii; & ad hos propriam ab Apostolo scriptam Epistolom contendunt nonnulli; fed plures refragantur. Infula hæc paruit subinde Imperatoribus Constantinopolitanis, dein Saracenis, quibus ademptam Equites Sancti Joannis Hierofolymitani tenuerunt ad annum millesimum quingentesimum vigefimum secondum: quo tempore Solimannus Turca expugnavit, concedentibus in Melitam Infulam Equitibus. Gellius lib. 7. cap. 3. Civitas Rhodienfis, inquit, & Infula opportunitate, & operum nobilitate, & navigandi folertia, navalibufque victoriis celebrata est. . . . Superbia crimen incurrit, &c. Vide Sat. 8. v. 113. & ibid. Annot. ad vocem, Risadios.

296. Coronatum, pet ulans, madidum. | Tarentini solebant floribus coronari unquentisque perfusi compotare, ebrii verò, ut fit, petulantes

297. Obseans pecunia. | Cujus habendæ gratia nihil non obscænum admittitur.

Mores. | Vitia, flagitia.

299. Venus ebria. | Libido etiam vino excitata adjutaque.

300. Inquinis & capitis. | Verlum hunc pudc. ris causa non excutimus.

deterior Tigride orbata, quando fingit luctum fecreti nexia facinoris; vel filios aversatur, vel confict à dolet concubind, fletibus minguamnon copiosis, nunquamnon promptis in fua fede & eam opperientibus qua ratione fluere imperet. Tu existimas amorem. Tum tu tibi curruca arrides, ac labris lacrymas hauris; Qua Verò exarata, & quas epiftolas lecture, si tibi aperiatur arcula zeletypa adultera. At cubat in amplexibus famuli vel equitis : eloquere, Quintiliane, pro fer, fi potes, profer excufationem quandam. Ambigimus. Iffa eloquere. Pactum fuerat quondam, ait, ut ogerestu qued placeret, atque poffem ego aliquid mibi concedere. Quantumliber vociferere, ac mare cœlo misceas, bomo fum. Nibil eft ferocius bis interceptis: iracundiam & andaciam trahunt à scelere. At-tamen quarie unde aut è qua

Hac tum marito melesta, tum Tunc gravis illa viro, tunc orba tigride pejor, Cum fimulat gemitus occulti conscia facti: Aut odit pueros, aut fictà pellice plorat Uberibus semper lacrymis, semperque paratis In statione sua, arque expectantibus illam, Quo jubeat manare modo: tu credis amorem. Tu tibi tunc curruca places, fletumque labellis 275 Exorbes; quæ scripta, & quas lecture tabellas, Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mæchæ? Sed jacet in servi complexibus, aut Equitis: dic, Dic aliquem, fodes, dic, Quintiliane colorem. Hæremus: dic,ipfa. Olim convenerat, inquit, 289 Ut faceres tu quod velles; necnon ego possem Indulgere mihi : clames licet, & mare cœlo Confundas, homo fum. Nihil est audacius illis Deprensis. Iram, atque animos à crimine sumunt Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte requiris?

Præstabat castas humilis fortuna Latinas Quondam, nec vitus contingi parva finebat

origine prodeant ea portenta? Sors abjecta pudicas olim faciebat Latinas, atque exiguas domos feelerits infici non permittebat

ANNOTATIONES.

269. Orba tigride. Dum carulis ablatis frendet & fævit in raptorem quem insectatur. Vide Plin. lib. 8. cap. 18. ubi ait, Tigrim Indicam, feram velocitatis tremendæ effe, quæ vacuum reperiens cabile, ferrur præceps, odore veftigans. Raptor appropinquante fremitu, abjicit unum è Tollit illa morfu, & pondere etiam o.yor fasta reportat, & mox redit, iterumque confequitur; donec regresso in navem raptore, inita feritas fævit in littore.

270. Cum fimulat gemitus. | Cum viro fictum objicit adulterium plorans, ut celet fuum.

Odis pueros. | In odium mariti filios vexat; vel etiam tervos, quafi marito in fuis adulteriis operam navantes.

271. Fiela pellice. | Fingens æmulam fibi datam : ac pellicem à viro, à quo plus illa ametur.

273. In statione. | Meraphora à re militari. Expedantibus. Dum fignum der illa ut fluant abundanter.

275. Tu tibitane currues places. | Gaudes, & tibi gratularis quod ameris ab uxore tua ad zelory, iam ufque.

Curruca. | Similis ifti aviculæ, quæ pullos alienos fo et nimirum cuculi, qui in curruce nido fæpe ova parit, tefte Ariftotele, l. 6. de Animal. Sic enimverò tu adulterinos educas liberos, quos tibi parit uxor tua quan tuos. Vide Plin. 1. 10. c. 9. Fletumque labellis exorbes, | Plorantem deolo

276. Qua scripta, &c. | Verum quas & que amatorias invenires litteras à mœchis scriptas, i tuæ scrinium uxoris scrutere, quæ se zelotypa fingir ut suspicionem omnem suorum flagiriorum amoveat.

278. Sed jacet in fervi complexibus. | At fi ta. tè deprehenta fuerit in delicto; an quæ poteri excufatio prætendi fuis sceleribus? Quin imi etli hæreat iple Quintilianus in tali caufa, ipi non hærebit, sed strenuè se defendet.

279. Quintiliane. | Rhetor disertissime, & præceptionum oratoriarum magister.

Olim convenerat. | Verba uxoris adulteriu excufantis apud maritum,

282. Indulgere mibi. | Licentiam aliquam 2 ripere, nec ita me fide conjugali astringere. Mare colo confundas. | Sat. 2. V. 25.

283. Homo fam. | Sexus me fragilem & emm proximam facit : humana infirmitate lapfa fum.

284. Iram atque animos à crimine sumunt. Non verecundià, icd audacià sese tuentur, cum se vident in scelere deprehensas. Quod sart perditæ est improbitatis.

285. Unde hac menfra. | Unde montholi hæc luxuria? Nimirum ex opulentia & otio.

286. Hamilis fortuna. | Opes exiguæ.

I

qui

Col

nib

etal pro

2

tus i

via

taà

iftan

mine dus c

in fin

Tarer

zomi

eft, F

que !

ta, ci

aut, f ioquit

peatar or Ho

Profun

phi Se

Rh

2

Tecta labor, fomnique breves, & vellere Thusco Vexatæ, duræque manus, ac proximus urbi Annibal, & stantes Collina in turre mariti. Nunc patimur longæ pacis mala: fævior armis Luxuria incubuit, victumque ulcifcitur orbem. Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo mundum subastum vindicat. Paupertas Romana perit. Hinc fluxit ad istos Et Sybaris colles; hinc & Rhodos, & Miletos, 295 Atg; coronatum, & perulans, madidumq; Tarentum. Inde manavit bes in montes & Prima peregrinos obscœna pecunia mores Intulit, & turpi fregerunt fæcula luxu Divitiæ molles. Quid enim Venus ebria curat? Inguinis, & capitis quæ fint discrimina, nescit; 300

labor, & modicus f-por, & manus Etruscâ lană fatigata ac indurata, & Annibal civitati im-290 minens, & viri in statione ad S Inrem Collinam. Jam toleramus incommoda otu dinturni. Premit libido bello crudellar. & Natium non graffatur feelus & luxuria fligitiam ab co tempore que defit inopia Romana. Syvaris, inde & Rhodus, & Miletus, & Tirentum redimi. tum, ac pro ax atq; hamidum. Impura pecunia primum invexit externas confuerndines, atque o es effeminata corruperant a.

oum fædå luxurid. Ecquid etenim reveretur temulenta Venus ? Qua fit inguinis atque capitis differentia,

ANNOTATIONES

288. Vellere Thuseo. | Lanificio quod exercebatur in vico Romano, qui Thuscus dicebatur, vel quòd è Thulcia petitum fuerat.

290. Annibal. | Vide supra v. 169. Stantes Collina. | Excubias agentes in Porta Collina, vel etiam in caftris ad eam portam posifitis, cum infesto exercitu urbem appeteret An-

fibal. Tit. lib. 26.
Collina in turre. | Ad portam Collinam turribus munitam. Hanc ita dictam Varro scribit à varietate collium quos habet Quirinalis portæ huic proximus.

291. Longa pacis mala. Per otium enim vir-

tus elanguescit, gliscit luxuria.

6

just

, 6

for.

ai

2

rius

3

:100

um.

unt.

cim

land

292. Victumque ulciscitur orbem. | Nos orbis victores domat, expugnat, perdit, quafi ut illata à nobis orbi victo mala ulcifcatur.

294. Ad iftos. | Aliqui legunt, Istros, qui populi funt in littore Illyrico : fed minus ad rem. 295. Colles. | Romam, quæ septem collibus inedificata.

Et Sybaris colles, &c. | Luxus, libido, vitia iftarum urbium deliciis perditarum; nam eo nomine malè audiebant Sybaris urbs Calabriæ, Rhodus civitas & Infula in mari Carpathio, Miletus in finibus Ioniæ & Cariæ, apud Afiam minorem; Tarentum in extrema Italia ad finum ejusdem

Rhodos. | Hæc multo tempore mari dominata th, Piratas profligavit, Ramanis amica fuit, &c. que habet Strabo, lib. 14. pulcherrima, & libe-n, circuitu centum triginta millium paffuum; sut, fi Ifidoro credimus, 103. habitata urbibus, inquit Plin. lib. 5. cap. 31. Claram Rhodon vo-ca Horat. lib. 1. Ode 7. Mirabilem æquè & beatam exhibet Pindar. Olymp. Ode 7. ubi è Pohondo maris enatam canit, & multum in ea Philice aurum. Cafaub, in cap 2 lib, 13. Athe-

næi. Selem, inquit, apud se natum credebant Rhodii, binc pracipua colebant religione, eique celebrabant Haliand oft, Festim Solis: nam "All& pro "Hai Deres dieunt : errant verd qui ab ans deducunt, putantque monumentum effe veteris Sunaffon Burias. Hæc Calaub. Coloffum feptuaginta cubitis altum, inter orbis miracula oftentavit Rhodus, donec terræ motu prostratum aliquandiu posteà mercatori vendidit Saracenorum Rex, circa annum Christi sexcentesimum quinquagefimum tertium; ab eo Rhodos Coloffenfes vocatos affirmant Suidas & alii; & ad hos propriam ab Apostolo scriptam Epistolom contendunt nonnulli; fed plures refragantur. Infula hæc paruit fubinde Imperatoribus Constantinopolitanis, dein Saracenis, quibus ademptam Equites Sancti Joannis Hierofolymitani tenuerunt ad annum millefimum quingentefimum vigefimum fecundum: quo tempore Solimannus Turca expugnavit, concedentibus in Melitam Insulam Equitibus. Gellius lib. 7. cap. 3. Civitas Rhedienfis, inquit, & Infula opfortunitate, & operum nobilitate, & navigandi folertia, navalibufque victoriis celebrata est. . . . Superbie crimen incurrit, &c. Vide Sar. 8. v. 113. & ibid. Annot. ad vocem, Rhodios.

296. Coronatum, petulans, madidum. | Tarentini solebant floribus coronari unquentisque perfufi compotare, ebrii verò, ut fit, petulantes erant.

297. Obseana pecunia. | Cujus habendæ gratia nihil non obscænum admittitur.

Mores. | Vitia, flagitia.

299. Venus ebria. | Libido etiam vino excitata adjutaque.

300. Inguinis & capitis. | Verlum hunc pudc. ris causa non excutimus.

gentes oftreas, notte jam media, ouando spumant unquenta Falerno puro immixta, quando petatur in concha, quando jam præ vertigine culmen movetur, & bina lampades in menfa apparent. Jam vsde, & ambige qua Sanna hauriat aerem Tullia; quid lognatur confueta Maura Collatia, quando Maurapratergre. ditur antiquum altare Caftitatis. Iftic nottu letticas deponunt :

Cognita funt areana Bona Dea, quando tivia excitat lumbos, ac Priați Menades agitantur stupefacta cornis aque ac vino, & capilles succutiunt, ac voeiferantur, O audm magnus tum illarum animis ferver

Inter matronas illas vis adaquat victoriam generis nobilitas. Illic nibil fingerur per tecum : cuneta perpetrantur ad verum, quibus excitari queat filius Laomedontis Priamus etate jam licet frigescens, stone herniofus Nestor.

Tum ex universo equaliter spe-CH VOX iteratur.

ignorat illa qua comedit in- I Grandia quæ mediis jam noctibus oftrea mordet. Cum perfusa mero spumant unguenta Falerno, Cùm bibitur conchâ, cùm jam vertigine tectum Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis. I nunc, & dubita quâ forbeat aëra fannâ 305 Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ; Maura pudicitiæ veterem cum præterit aram. Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic; Effigiemque Dez longis siphonibus implent; Inque vices equitant, ac Luna teste moventur. Inde domos abeunt. Tu calcas, luce reversa, 310 Conjugis urinam, magnos vifurus amicos. Nota Bonæ secreta Deæ, cum tibia lumbos Incitat; & cornu pariter, vinoque feruntur Attonitæ, crinemque rotant, ululantque Priapi 319 Mænades: ô quantus tunc illis mentibus ardor Concubitûs! Quæ vox faltante libidine! Quant Ille meri veteris per crura madentia torrens! Lenonum ancillas positâ Laufella coronâ Provocat, & tollit pendentis præmia coxæ: Ipía Medullinæ frictum crissantis adorat. Palmam inter dominas virtus natalibus æquat. Nil ibi per ludum fimulabitur, omnia fient Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo Laomedontiades, & Nestoris hernia possit. Tunc prurigo moræ impatiens: tuc fæmina fimple Et pariter toto repetitur clamor ab antro.

ANNOTATIONES.

301. Mediis jam noctibus. | Protracto ad mediam noctem convivio.

Oftrea. | Ad libidinem provocantia, Vide que ad Sat. 4. V. 142.

302. Spumant. | Effervescunt.

Perfusa mero spumant unquenta Falerno. Vina exquisita unguentis mixta, ut odorata fiant, luxuriosis hominibus usitata. Martial. lib. 14. Epig. 110. Plin. lib. 13. cap. 3. Brod. Miscell. lib. 4. cap. 4.

Falerno. | Vide quæ ad Sar. 4. V. 138.

303. Canba. | Ingenti vele & capaci. Vertigine. | Vini vaperibus nimia copia cerebrum perentibus ac turbantibus.

304. Ambulat. | Domus rectum moveri, cir-

cumagi, circumvolvi videtur.

Geminis exurgit menfa lineernis. | Quæ obverfantur oculis apparent duplicia, cum debilitatis ac diftentis oculorum nervis per nimium potum, vituales, ut aiunt, radid ftrahentur.

305. I nunc, &c. | Odo sequentes versus planare vetar pudor.

313. Nota bona fecreta Dea. | Nota funt on bus flagitia in Sacris illis nefandis exerceri fali De his jam Sat. 2. v. 86. &c.

Cum tibia lumbes incitat. | Perf. Sat. 1. V. 20 Cim carmina lumbum intrant, &c.

314. Cornu pariter, &c. | Vide Sat. 2. V.90 & feq.

315. Priapi Manades. | Id eft, furiofæ Po Sacrificulæ, Bacchantium fimiles: impuræ i mulieres. De Priapo, Sat.2. v. 95. De Ma De May mulieres. dibus, Perf. Sat. 1. v. 101. 105.

316. O quantus tune, &c. | Et hic Versus quot prætermittimus pudoris causa.

525. Laomedontiades. | Priamus Laomedon filius, jam tenior.

Nestoris bernia. Nestor Gizcus Princeps, tate jam tertia confectus, & hernia labora Ovid, Metamorphol. 12.

E

E

A

P

C

Sc

int

Epi

vel 3

Huju

vinu

bus,

lib.

Paup

Gert.

Jam fas est, admitte viros. Jam dormit adulter ? | Nunc licet: masculos introduc Illa jubet sumpto juvenem properare cucullo. Si nihil eft; fervis incurritur: abstuleris spem 330 Servorum, veniet conductus aquarius: hic fi Quæritur,& defunt homines; mora nulla per ipsam, Quo minus impofito clunem submittat asello. Atque utinam ritus veteres, & publica saltem His intacta malis agerentur facra: sed omnes 335 Noverunt Mauri, atque Indi, quæ psaltria penem Majorem, quàm fint duo Cæsaris Anticatones, Illuc, testiculi fibi conscius unde fugit mus, Intulerit; ubi velari pictura jubetur, Quæcumq; alterius fexûs imitata figuram est. 340 Et quis tunc hominum contemptor numinis:aut quis Sympuvium ridere Numæ, nigrumque catinum, Et Vaticano fragiles de monte patellas Aufus erat? Sed nunc ad quas non Clodius aras? Audio quid veteres olim moneatis amici. Pone feram, cohibe. Sed quis custodiet ipsos Custodes? Cauta est, & ab illis incipit uxor. Jamque eadem summis pariter, minimisque libido. Nec melior pedibus filicem quæ conterit atrum;

an nunc machus dormitat? Hac adolescentem induto cucullo festinare imperat. Si nullus est; ad servulos recurritur. Si adimas fpem famulorum, properat etiam mercenarius aquarius. Si ille desideratur, atque absunt viri, nibil moratur ista,

Utinam verd antiqua ceres monia & publica saltem sacra peragerentur iftis criminibus impolluta: at univerfi Mauri Indique son ignorant quanam pfaltria quam sint gemini Cesaris An-ticatones. * * * * * * Vbi tegi mandatur pidura quarin alterius fexus effigiem exprimens. Tum vero quis deminum Deos negligere, quis deridere attentaffet Numa sympuvinm, atque atram patinam ac lances rumpi faciles e colle Vaticano? Jam verd ad qua non altaria Codius penetrat? Aufentto quod confilium datis, o prisci quondam familiares.

Adithe foram; coerce. Vering quie observabit ipfos observatores? Coninx callida eft, atque ab iftis auficatur. Es nure par eft luxuria magnis aque ac infimis : neque probier eft qua faxum nigrum calcat planti:, quan qua pertatur cello Syrorums procesorum.

ANNOTATIONES.

356. Qua pfaitria. | Loquitur de Clodic, oni 1 habitu Pfaltriæ, Bonæ Deæ templum ingreffus contra far, adulterium facrilegio addidit. Vetus Schol. Plutarch. in Cæfare.

fus o

Colin

V. 20

V. 90

Pri

TE

Mes

rfus t

nedon

ceps,

abor

]2

237. Duo Cefiris Anticatones | Libellos duos intelligit à Cæfare conscriptos adversus Catonem Uticensem, quem Cicero laudaverat suo illo de Senectute Dialogo. Vetus Schol. Anti-catenum meminit Sueton. Cæfar. cap. 56. Plutarch. in Cæfare: ipseque Cic. ad Attic. Lib. 12.

Epift. 39. & Lib. 13. Epift. 48. Item Top. 94. 342. Sympuvium. | Legunt alii Simpulum, vel Simpulum; quidam Sympinium, quasi à Curirer. Conftat vas fuisse potorium cyatho fimile, & parvum; five ligneum, feu fictile. Hujus erat usus in Sacris ad fundendum guttatim vinum. Unde Plinius lib. 35. cap. 12. In fictilibu, inquit, prolibatur sympuvis: ubi alii legunt Impullis. Ejusmodi vatorum meminit & Cicero lb. 3. de Legibus n. 36. & Apulcius Apolog. Paupertas Imperium Populo Romano fundavit a primordio, proque eo in bodiernum diem Diis im-Portalibus simpavio & catmo fictili facrificat. Vide

Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 17. & Turneb. lib.22. cap. 30.

Numa. | Qui facra & cæremonias, omnemque Deorum cultum coluit, &c. Fior. lib. 1. cap. 2.

Nigrum catinum. | Fictile vas è terra nigra. 343. Vaticano. | Unus hic erat è collibus Romanis, ita dictus à variciniis ibi dari solitis, ut ait Gell. lib. 16. cap. 17. seu quòd eo potiti Romani fuerint ex Vatum responso, pulsis Herruícis; ut vult Festus. In ea urbis regione fiebant ficilia.

Hinc Martial.

In Vaticanis condita musta cadis.

344. Ad quas non Ciodius aras? | Quæ Sacra non polluuntur à flagitions Clodii fimilious ?

346. Pone feram, cihibe. | Uxorem domi claude, & contine, adhibitis etiam custodibus.

347. Ab illis incipit. | Primos omnium uxor corrumpit & fibi conciliat quos fibi custodes norit adhibitos.

349. Pedibus filicem qua conterit atrum. Ignobilis & paupercula nudis pedibus incedena per vias comolas filice ftratas.

tustur veftimenta, mutuatur ped ffcouas, cath dram, pulvinum, familiares, altricem, & juvenculum flavis capillis, cui juffa committat. Nihileminus dat illa certa: oribus glabris quicquid reft at argenti e patrimonio, atque ultima furelle-Hilia. Piwimis quidem faenitates a che funt in adibus : at nulla verceundiam inepia tenet, neque se definit ad eum terminum, quem illa prascripsit ac Statuit. Attamen viri provident interdum quid fit fru-Aussum; ac nonnulli, docente formica, timuerunt aliquando gelu & efuriem. Mulier autem profuja non advertit evanefcentem pecuniam. Sed quafi nummus evacuata ciftula renafcens multiplicetur, a'que auferatur è cumulo semper integro, non confiders: unquam quante fin precio ftent volectamenta. Extant qua gaudeant spadenibus amfotentibus, & lavibus perpetuo bafus, ac barba non sperata: tum quia necessarium non est avertivum. Attamen ea gaudia maxima funt, cum fervente jam & adult à juventute, jamque nigrescente pube com-mittuntur Medicus

V: frettet ludot Oguinia mu- | Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.350 Ut specter ludos, conducit Ogulnia vestem, Conducit comites, fellam, cervical, amicas, Nutricem, & flavam, cui det mandata, puellam. Hæc tamen argenti superest quodcumque paterni Lævibus athletis, ac vasa novissima donat. Multis res angusta domi est: sed nulla pudorem Paupertatis habet; nec se metitur ad illum, Quem dedit hæc posuitg;modum. Tamen utile quid Prospiciunt aliquando viri; frigusque, famemque, Formica tandem quidam expavere magistra. 360 Prodiga non fentit pereuntem fæmina cenfum: At velut exhaustà redivivus pullulet arca Nummus, & è pleno semper tollatur acervo, Non unquam reputat, quanti fibi gaudia constent. Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper 365 Oscula delectent, & desperatio barba, Et quòd abortivo non est opus. Illa voluptas Summa tamen, quòd jam calida & matura juventa Inguina traduntur Medicis, jam pectine nigro. Ergo expectatos ac justos crescere primum 370 Testiculos, postquam coeperunt esse bilibres, Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus. Conspicuus longe, cunctisque notabilis intrat Balnea, nec dubiè custodem vitis & horti Provocat, à domina factus spado: dormiat ille 375 conforis derrimento duntaxat ab- Cum domina : fed tu jam durum, Posthume, jamq; radit Helioderus. Praclarus imprimis atque emnibus spectabilis ingreditur baines: Et dubio procul eum.

ANNOTATIONES.

chu à matrona comparatus lacessi vinearum atque hortularum prassidem. Is cum matrona cubabit. A

350. Qua longerum vehitur cervice Syrorum. Fæmina primariæ nobilitatis ac dives, quæ lectica & fella vehi folez.

Syrorum. | Servorum è Syria. Vide Satyr. 1. v. 64. & quæ nos ibidem, & ad sequentem vertum.

351. Lud s. | Aut Circenfes, aut Theatrales. Oguinia. | Ambitiofa marrona, fed inops, & tamen libidinota, atque in libidin: s prodiga.

35 2. Seliam. | Vide Sat. 1. v.65.

tu, Posthume, ne velis spadoni ejusmodi

353. Flavam cui det mandata puellam. | Velut fibi fidam, & confiliorum arcanerumque participem, qualem habere tolent Magnates.

355. Laviem. | Imberbibus, compris, formofis. Vafa nevifuna donat. | Nihil piane fibi refervans, adeò excœcavit eam impurus amor. 350. Formica. Horat, Sat. 1.

Exemplo est magni formica laboris, &c. 364. Gaudia. | Voluptates, libidines, propter quas effundunt ac prodigunt omnia.

365. Sunt quas eunuchi, &c. | Multa hic & in fequentibus obscuriuscula relinquere non pigebit, verecundiz interim litarites.

367. Abertive. Pharmaco abortum faciente. 372. Tonferis damno. | Barba deficiente.

Heliodorus. | Chicurgus, feu Medicus, ut mor nominavit; calltator.

374. Custodem vitis & borti. | Priapum. De quo ante, & Saryr. 2. 4. 95.

Tondendum

0

31

re

le

Tondendum eunucho Bromium committere noli. Si gauder cantu, nullius fibula durat

Vocem vendentis Prætoribus; organa semper In manibus; denfi radiant testudine totâ Sardonyches: crispo numerantur pectine chordæ, Quo tener Hedymeles operam dedit : hunc tenet, tilans fardonyches : fides pul-

hoc fe

5

0

5

ta

10

15

9;

gi-

.30

ter

&

ge.

120

201

De

m

Solatur, gratoque indulget basia plectro.

Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti Cum farre & vino Janum, Vestamque rogabat, An Capitolinam deberet Pollio quercum Sperare, & fidibus promittere. Quid faceret plus Egrotante viro? Medicis quid triftibus erga Filiolum? Stetit ante aram, nec turpe putavit

Bron um tradere jam firmum, & jam tondendum. Si delettatur cantu, neminis fibula ftat locantis vocem Pra-380 toribus: nuncuam non instrumenta in manibus tenet, per universam citharam spiffi rufintur plectro criffate, quo laorem impendit mollis Hedymeles: illud contrectat, ed fee recreat, ac jucundo petini ofcula impertitur. Nonnulla e numero Lamiarum, & appellationis excessa, cum farra arque vino Janum ac l'estam interrogabant, serum Pollio deveret exfectare & chordis viliceri quercum Capitolinam.

Ecquid prestaret amplius, marito agro: quod mastis de puerulo Medicis? Conftitit ad altare, neque pudendum existimavit

ANNOTATIONES.

377. Bromium. | Juvenem Baccho fimilem comatum, delicatum, quem amas, ô Urfidi Pofthume, ætate jam paulò firmiore & provectà, adeoque tonsoris opera egentem. Porrò Bac chus ita dictus à Coine, strepitu seu fremitu, quia fulminante Jove, utero materno exemptus eft, ut narrat Ovid. Metamorphof. 3. Fab. 5.

378. Si gaudet cantu, &c. | Si mulier fuerit cantús & Muficæ studiosa, cantores & citharcedos deperit, & in adulterium vel reluctantes pro-

Fibula. | Vide supra, v-73.

379. Vocem vendentis Prateribus. | Ludos edens Prætor adolescentes canendi peritos condu-

380. Denfi radiant testudine tota Sardonyches. | Crebri rutilant lapilli seu in testudine quam ornant, seu in annulis quos ludens habet in ma-

381. Sardonyches. | Vide Perf. Sat. 1. v. 16. Crifpo. | Agitante & crifpante chordas quas

Numerantur. | Scite pulsantur, numero, &

382. Que tener Hedymeles operam dedit. | Eo nimirum pectine usus ille citharcedus, cujus fidum videtur nomen ab iou, suave, & mixa,

Hec fe folatur. | Absente citharcedo, quem amat, ejus plectrum & citharam gaudet poffidere, tangere, ofculari.

384. Quadam de numero Lamiarum. Nobiles imprimis. Vide Sat. 4. v. ult.

Nominia alti. In quibusdam codicibus legitur, Appi. Quod Romæ celebre nomen, & genus,

385. Cum farre & vino. Hæc adhibebantur

in facrificiis. Vide Sat. 9. v. 122,

Vestam. | Cicero loco mox citato, ita pergit : Cum in omnibus rebus vim habeant maximam prima & extrema, Principem in facrificando fanum effe voluerunt, &c. Vide Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 17.

Vestam. | Cicero loco mox citato, ita pergit: Vesta nomen à Gracis. Es est enim que ab illis igia dicitur. Vis autem ijus ad aras & foces pertinet. Iraque in ea Dea, qua est rerum cuftes intimarum, omnis & precatio & facri catio ex-trema eft. Dionys. Halicarnats. lib. 2. quam religiose coleretur à Romanis Vejra fuse docet.

386. Capitelinam quercum | In agone Capitolino victores coronam è quercu accipiebant. Vetus Schol. Sueton Domit. cap. 4. fic habet: 15stituit & quinquennale certamen, Capitolino Fori triplex, Muficum, Equestre, Gymnicum ac prater Cicharades Chorocitharifta queque cer:abant, &c.

Martial. Lib. 4. Epigramm. 54.

O cus Targetas licust contingere querem. De corona querna, alinque, vide Geli. lib. 5. cap. 6. Plin. lib. 16. cap. 4. &c.

Pollio. | Citharcedus illustri illi matrona adama-

388. Medicis quid tristibus. | Ob conclamatam pueruli salurem, de qua jam desperant.

ceptas voces pronunciare, ficut elt confactudo, arque expalluit diffetta agna. Fam mibi loovere, presor : fire Deorum vetusti fime, an refranfam dis ifte, o fine parens? Ingens ocisam ce'e. Deft, fi us cer-Ills te rogat de histrionibus, ifta cupier Traggedum tibs gratum reddere, baruffen effi iecer variofus.Verum canat pais sis quim civitatem uniter am pervagetur impudens, quamque fustinere quest virerum conventicals, & crefto ills vultu atque exertis parties confabitlari cum ductoribus chlamydatis, coram filo conjuge. Scit ea ipfa quid agatur to miver-

Obiegere caput pro bra de pra. Pro cithara velare caput; dictataque verba Protulit, ut mos est, & aperta palluit agna. Die mihi nune quæso, die antiquissime Divûm; Respondes his, Jane pater? Magna ocia cœli. Non est (ut video) non est, quid agatur apud vos. Hae de Comædis te consulit : illa Tragædum 395 no, deept good has inter wos. Commendare volet; varicolus fiet haruspex. Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem Audax, & cœrus possit quam ferre virorum; Cumque paludatis ducibus, præsente marito, Ipfa loqui, rectà facie, strictisque mamillis. 400 Hac eadem novit, quid toto fiat in orbe: Quid Seres, quid Thraces agant : fecreta noverca, Et pueri: quis amet; quis decipiatur adulter. Dicer quis viduam prægnantem fecerit, & quo

fo mundo ; quid Seres, & Toraces gerant. Seit arean : noverca cum privigno. Seit quis diligat, quis fallatur machus. Enarrabit quis gravidam effecerit viduam, quoque

ANNOTATIONES.

350. Pro cithara. | Pro Citharædo veta & ! Sacra facere, capite velato; ex more.

Vetare caput | Hujus instituti rationem excutit Plutarch. quæst. Centur. Rom. q. 10. ne mortalibus & potentioribus hominibus par honos deferri videatur, ac Diis iptis immortalibus; illis re-

verendis caput aperiunt, his autem obnubunt

ac velant. Dictara verba. | Docente & præcunte Sacerdote, Piin, lib. 28. cap. 2. Victimas cadi fine precatione non videtur referre, neque Dees rite celi. Prateres alis fant verbs impetrantu, (alias impetrientis , id est, inquirentis per exta ; Valer. Maxim. ls 1. c. 1.) Alia depulfris, alia commendationis. V.dimus certis precationibus offeraffe fismmes Magifratas: & ne quid verborum gra. tereatur, aut grapoferum dicatur, de feripio graire aliquem, memoria infigni, queties precatio erraverit, &c. que ibidem lege.

391. Aperta palisit agna. Dum confulerencur exta victime, è quorum firu & ftatu divinabant futura Sacerdotes, mulier anxia expallefcebat, ne quid finiftei portenderetur amaño fuo, pro quo Sacra facichat, ac Deca interrogabat. Plin. loco mox citato, Sie regente extis adimi capita, vel corda, aut geminari, victima fante, vofa funt. Apud Liv. Caput jecinoris à familiari parce (id eft interiori) cafum aruf, ex eftendit. Cic. 1. de D vin. c. 16. Quad fum in extis, quid fibra valest accipio: que caufa fit, nefcio. Atque bornes plena vita eft. Extir emmo ommes fere utuniur. Et lib. 2. c. 29. S. eft in exist augua vis, que declaret futura galinaceum fel Lane actimi item, ant our, aut pulme quid taler

naturale, qued declarare possit, quid fuiurum sit? &c. & cap. 32. Caput jecinoris diligentissime considerant ; fi verò id non est inventum, nihil putant accidere petniffe triftins, &c. Vide Alex. ab Alex. 1. 5. cap. 25.

1

Ī

J

392. Antiquissime Divam. | Janus in Italia ante Saturnum regnavit, eumque extorrem &

regno pulsum excepit.

393. Jane pater. | Macrob. Saturnal. 1. 1. c. 9. In Sacris, inquit, invocamus Janum geminum, Janum patrem quifi Deorum Deum, &c.

Magna ocia cali. | Deos fuos irridet egregiè. 396. Varicofus, fiet barnspex. | Dum instantibus importunis ejulmodi mulieribus, haruspex Deos confulendo, & Sacris operando, pedibus infiftit diutius, fané fiet varicosus, delabente copiosius in pedum venas fanguine crathori & melancholico. Vide Perf. Sat. 5, v. 189.

Haruspex. | Quis, & unde sic appelletur, no-

tavimus Saryr. 2. V. 131.

397. Sed canter potius. | Melius tamen eft ut cantu fese oblectet, & muficis, ut dictum est, instrumenris; quam romores avida excipiar, ac pasfim cum viris confabuletur, absque ullo pudore.

399. Paludatis ducibm. | Viris militaribus. Propriè paludamentum est ea vestis quam induunt Imperatores ad bellum proficifcentes.

402. Seres. | Seythæ Afiatici, à quibus serica dicta & apportata in alias regiones. Vide Ammisn. Marcel, lib. 23. fub finem.

Thracis. | Toracia Europæ regio Macedoniæ fihitima, hodie Romania, ad Pontum Euxinum late portecta, urbe prima ià Conftantinopoli gloriatur.

Secreta noverex & pueri. | Secretos amores. Mense, Mense, quibus verbis concumbat quæq; modis quot | mense : * * * * * * Prima Instantem regi Armenio, Parthoque cometem Prima videt: famam, rumoresque illa recentes Excipit ad portas: quosdam facit: isse Niphatem In populos, magnoque illic cuncta arva teneri Diluvio: nutare urbes, subsidere terras, Quocumque in trivio, cuicumque est obvia narrat. Nec tamen id vitium magis intolerabile,quam quòd Vicinos humiles rapere, & concidere loris Exorata folet: nam fi latratibus alti Rumpuntur fomni; Fustes huc ocyus, inquit, 415 Afferte, atque illis dominum jubet ante feriri, Deinde canem: gravis occursu, teterrima vultu, Balnea nocte fubit : conchas, & castra moveri Nocte jubet; magno gaudet sudare tumultu, Cùm lassata gravi ceciderunt brachia massa. 420

animadvertit Cometam minitantem regi Armenio & Par-thico. Ad portas urbis ipsa famam suscipit ac novos fermones; nonnullos etiam confingit: Nighatem in plebem irrupiffe, atque ibi ingenti eluvione occupari universos agros: tremere civitates , biare terras, commemorat cuilibet occurrerit, quavis in platea. Nihilominus ea noxa magis est ferenda, quam quod etfi regata confuevi: raptare vicinos pauperes, & scuticis lacerare. Si enim profundus ejus fepor turbetur latratibus : ait, iftuc cito baculos apportate : & in berum priorem imperat verberari, pojtea canem. Molesta obviam, terribilis facie intrat no-

En balnea: noctu imperat transportari vasa & castra: ingenti strepitu sudorem eminere delectatur, quando lacerti laffi funt mafia ponderosa fatigati.

ANNOTATIONES.

V. 194. Çan, x 4020.

406. Regi Armenio Parthoque. | Hostibus po-puli Romani. Armenia por ò & Parthia sunt Alie regiones Tauro monti vicinæ. In illa regnavit Tigranes qui Mithridati opem tulit. De

has ad Perf. Sat. v. 4.

Cometen. | Plin. lib. 2. cap. 25. Cometas Graci vocant, inquit, nostri crinitas; borrentes crine fanguineo & comarum mode in vertice bilpidas, &c. Sueton. Ner. c. 36. Stella crinita qua summis Patestatibus exitium portendere vulgo putatur, &c. Vide Cicer. 2. de Natur. Deor. n. 14. Senec. Nat. quæst. lib. 7. ubi de Comeris copiose disterit. Plutarch. 3. de Placit. Philof. cap. 2. &c. Cæterùm quod Aristoteles aliique tradiderunt Cometas effe meteora, nuper experientia discusfit. Siquidem ea cœli parte, ad quam non pertingunt exhalationes, comerz vifi funt, nimirum fupra Lunæ Spheram. Et hoc saltem inter alia multa manifeste compertum jam aliquoties; evidens certe fait in eo Cometa, qui per duos men-fesapparuit, Decemb 1664.& Jan. 1665. & nuper in altero, sub finem anni 1670.

408. Nighatem. | Armeniæ fluvium hunc ex-,

undaffe, & vastitatem agris inferre.

Nutare urbes. | Terrae motu concustas. Ex his fatis apparet Juvenalem ad Trajani pervenife Imperium, ut notat Lips. Epistolic. quaft. Lib. 4. Epift. 20. Nam videtur omnino respicere hic ingentem illum terræ motum, de quo Xiphilinus in Trajano. Nempe hic cum Antiochize effet, & urbs illa & aliæ pleræque graviter labefactæ func: immogiit terra, infremuit mare: subfedere Corafius mons, al ique; loca infima

405. Quibus verbis. | Græcis an Latinis. Supra attolli, fublimia conquaffari & ruere vila, &c. 410. Sutsidere terras. | De his vide Plin. l. 2. cap. 69. & 70.

413. Concidere laris exerata folet. | Innoxios interdum loris cædi jubet, nec exorari fe aut flecti finit à deprecantibus immeritam pænam.

416. Dominum. | Herum canis, cujus noctur-

no allatratu quies interturbata fuerit.

417. Gravis occurfu, teterrima vultu. Erga famulantes afpera.

418. Babnea noctu fabit. | Lavabant enim Ve-

teres ante cœnam, ut diximus alibi.

Conchas & castra. Ingentia vafa & balnearia instrumenta tanto deferuntur, instante domina, tumultu, quanto solent moveri cast:a & exer-

420. Cum laffata gravi, Ge. | Postquam gravi aliqua exercitatione corpus agitando, & pondera ferendo aut movendo, sudorem elicuit, ac

sese defatigavit.

Maffa. | Plumbeas aliquot maffas in balneis agitari folitas, antequam lavarent, docet cum aliis Seneca, Ep. 15. Sunt, inquit, exercitationes & faciles & breves, qua corpus fine mora taxent (alias laffent) curfus, & cum pondere aliquo manus mota, & faitus, &c. Epift. verd 56. fic habet : Surra balneum babito cum fortiores exercentur, & manus plumbo graves justant, gemitus audio audio crepitum illifa manus humeris, &c. Lipfius in Sen. ibid. halteres ait no tari, quibus & ad faltandum ufi, feque veluti librandum, & iifdem fed gravioribus ad exercendem, ac fine magno moru fudorem evocandum, Sublatis depreshique manibus, aut huc illuc jactatis. Idem testatur hie & vetus S.hol.

Galli-

Interim infelices conviva premuntur & fpore & efurie. Denique pridit bas subrubens meegrum affetens anophorum, quad repleto vafe intenditur pedibus appofitum ; è quo geminus hauritur fextarius rabiofum creaturus ante epulas apjetitum, guando reveritur, ac intimis ablutis terram percutit. Definunt rivali marmeres pavimento, vel catinum amplum redelet Falernum. It a enim potat ac rejicit, velut anguis oblangus in dolium pro-

Callidus & criftæ digitos impressit aliptes, Ac summum dominæ femur exclamare coëgit. Convivæ miseri interea somnoque, fameque Urgentur. Tandem illa venit rubicundula, totum Oenophorum fitiens, plenâ quod tenditur urnâ 425 Admorum pedibus, de quo textarius alter Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim. Dum redit, & terram loto ferit intestino. Marmoribus rivi properant, aut lata Falernum Pelvis oler. Nam fic tanquam alta in dolia longus Deciderit serpens, bibit, & vomit. Ergo maritus 431 Nauseat, arque oculis bilem substringit opertis. fundum lapfus fuerit. Itaque Illa tamen gravior, quæ cum discumbere cœpit, tis tilem ceercet. Attamen in. Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ: tolerabilior ea, qua sostquam incapit mense accumbere celebrat Maronem, condonat Dideni moritura,

ANNOTATIONES.

421. Callidus & crifta. | Duos hic verficulos pudori mactamus.

Aliptes. | Unctor, cujus officium erat oleo

corpora perungere post sudorem.

422. Exclamare. | Refonare, crepare, illisa unctoris manu; ut expressit Seneca cit. mox Epift. 56.

423. Conviva miseri interea, &c. | Expectantes dum laverit Domina.

425. Oenopborum. | Vas vinarium.

Tenditur. | Vel redundat , vel quod porrigitur à famulis ac ministris.

426. Sextarius. | Pars congii fexta: menfuræ genus quoddam.

428. Dum redit. | Cum evomitur, & purgato stomacho projicitur vel in terram vel in pelvim.

629. Falernum. | Hinc refellitur eorum opinio qui dicunt porrigi Dominæ vinum pessimum, quo naufea concitetur: nam duo fextarii vini cujustibet fine esculentis & cibo sumpti, præsertim calidi, quo utebantur Romani frequenter (ut afferit Lipf. Elect. 1. cap 4.) fatis erant idonei ad concitandum mulieri vomitum.

431. Serpens. | Piin. lib. 10 cap. 72. Serpentes, inquit, cum occafio eft, vinum gracipue appetunt, cum aliogni exiguo indigeant potu.

Maritus naufeat. | Ob foedum uxoris vomitum. 432. Bilem. | Vel naufeam, vel indignationem

evitaturus, oculos inde avertit.

433. Illa tamen gravier, &c. | Statiliam Mefsalinam insectacur, qua post quatuor matrimonia diverso exitu soluta, postremò Neroni nupsit: post quem interemptum, & opibus, & farma, & ingenio plurimum viguit ; confectata usum eloquentia, ufque ad ftudium declamandi, Eo tempore dua Meffalina fuerunt ; hac, & Valeria, de qua Claudius Britannicum filium suftulit. Ita loquitur verus Schol. hic.

Cum discumbere capit. | Vide Pers. Satyr. 1. ver. 30.

434. Peritura ignoscit Elifa. | Id est, Didoni quòd ab Ænea se desertam videret, mortem sibi consciscenti veniam dat, & nefas alioquin perpetranti ignotcendum centet, legens moriendi cau-fas tam feitè descriptas à Virgilio 4. Æneid, in quo fummam artem & ingenium Poetæ commendat, qui fic rebus dare colorem novit. Vid. S. Aug. lib. 1. Confess. c. 13 & 34.

Peritura ignoscit Elifa. | Quod amoris impatien-tiz tribuit Virgilius, honeftiorem habet causam apud graves Autotes. Nempè ut secundas Iarbæ proci nupcias armatà instantis manu declinaret, voluntarià morte occumbere Didonem maluisse, quam datam priori viro fidem violare, affirmant. Hi certe historica veritate, ille Poetica licentia

scripferunt.

Elifa. | Elifa Beli Tyriorum regis filia, ob virile animi robus Dido cognominata, Herculis Sa-cerdori Sicheo primam nupta, eo per fratris fcelas interempto, in Africam nave conscensa fugit, ubi Carthaginem condidit. (meminit Sueton. Ner cap. 31.) Tum Iarbas Geruliæ rex nuptias illius appetens, armis etiam extorquere fed fruftra nifus, ut mox dictum.

Hinc Aufonius Epigram. 111.

Illa ego fum Dido, & vultu quam conspicis bospes, Affimilata medis, pulcraque mirificis. Talis cram : fed non Maro quam mibi finxit, eras

Vita nec incestis lata empidinibus:

Namque nec Aneas vidit me Troins unquam; Nec Libysm advenit classibus Iliacis. Sed furias fugiens atque arms procacis larva, Servavi, fateor, morte pudicitiam,

Pettore transfino, &c.

Committit vates, & comparat inde Maronem, 435 | confert Poetas, ac deinde Vir-Arque alia parte in trutina suspendit Homerum, Cedunt Grammatici, vincuntur Rhetores, omnis Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur, Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis. Tot pariter pelves, & tintinnabula dicas Pulfari. Jam nemo tubas atque zra fatiget: Una laboranti poterit succurrere Lunæ. Imponit finem fapiens & rebus honeftis. Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri, Crure tenus medio tunicas fuccingere debet, Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari. Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit, Dicendi genus, aut curtum fermone rotato Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes:

gilium componit, & aliunda Homerum in libra examinat. Concedunt Grammatifta, fuperantur Oratores, filet universa multitudo, neque causarum atter, neque praco, neque alia famina verba faciat: adeò magnus orationis impetus profluit. Affirmares patellas totidem & crepitacula fimul percuti. Ne quis deinceps exagitet buccinas, & vala area: sola hec opitulari queat Lune deficienti. Rebus ettam probis limites decta prafcribit. Enimverò qua vult apparere nimiism eloquens & erudita, eam oportet vestes colligere ad dimiliam ufque tibiam, fuem mactare Sylvano, atque inire bal-

n:a pro quadrante. Famina qua tibi copulata accubat, ne teneat loquendi rationem, vel breve enthymema faculetur oratione circumacta: neque historias calleat universas 3

ANNOTATIONES.

rei Principum Elogia, & comparationem, apud Auctores patim invenies. Quintil. lib. 10. c. 1. Plutarch. Opusc. multis locis, præsertim verò lib. de Homero. Macrob. tum alibi, tum maxime l. 5. & 6. Gell lib. 3. cap. 11. lib. 9. cap. 6. lib.17. cap. 10. & alibi. Jul. Scal. Poet. &c.

15

s,

I.

ni

bi

e.

in

1.

g.

1-

ė,

2

-

S

4. Tubas atque ara fatiget. | Quorum tinnitu laborantem Lunam sublevari credebant superflitiofi veteres. Vulgus enim Eclipfees caufam ignorans, aiebat Veneficarum incantationibus Lunam in terras detrahi, cogique virus aliquod in eas effundere herbas, quibus uti volebant ad magica. Quapropter ne carmina & incantationes audiret Luna, ululatus horrifonos atque strepitus illi excitabant, Vide Virgil Ecl. 8. Senec. Med. V. 794. & Hippolyt. v. 787. Lucan. lib. 6. A. pulei. lib. 1. Afin. Aur. ubi despumare Lunam vocat. id quod mox diximus. Plin. lib. 2. cap. 12. In Luna, inquit, veneficia arquente mus & ob id crepitu di fino auxiliante.

443. Imponit finem Sapiens. | Sed & philosophari mulieres videas, ac dispurare de summo bono, & de honesta vivendi ratione.

445. Crure tenus, &c. | Virilem etiam habitum quin affumit? Vetus Schol. Quintil, lib. 11. cap. ultimo fic O atori præscribit vestium formam: Tunica prioribus oris infra genna paulum, posterioribus ad medios poplites usque perveniant. Nam infra mulierum eft, Supra Centurionum Tiga pars anterior mediis cruribus optime terminasur, erc.

446. Cadere Sylvano porcum. | Debet etiam non ut mulier, Cereri; fed ut vir, Sylvano facrificare. Sylvanus Agrorum & pecoris Deus;

435. Virgilium, Homerum. | Horum Poetice | cui Sacra facere mulieribus interdictum : tefte vet. Schol. Quod autem Juvenalis ait, porcum, notat fortaffe Epicuream Sectam ac d leiplinam, quam ea malier amplexa fir.

Quadrante lavari. | Ad inftar pauperum Philosophorum, qui lavantes quartam affis partem Balneatori tolvebant; ficut & omnes è vulgo. Cic. pro Cœlio: Nisi forte mulier potens quadrantaria illà permutatione familiaris facts erat Balneatori.

Horat. 1. Sat. 3.

Quadrante lavatum Rex ibis.

447. Tibi jwieta. | Per matrimonium. 448. Dicendi genus. | Id eft, ne uxor tua doctior fit. Ne Grammaricam, Rhetoricam, Dialecticam scire veli:: nec proinde observet varia dicendi genera, fublime, humile, mediocre, pro

diversitate rerum quas loquitur. Aut curtum fermone rotato, &c. | Ne affectet

artem Dialecticam, ejusque præcepta.

449. Curtum entbymema. | Genus argumentationis duabus constans propositionibus tertia subintellects, & in animo retenta ce Suno; unde nomen. Paulò aliter Cicero Topicor. 5. Sententia quavis acuta qua ex contraviis conficitur, enthymema est, ut; quod feis prodeft nihil, id quod nescis oveft, & n. 56. Hie differendi genus attingit omnino vestras queque in respondendo disputationes, fed Philosophirum magis, quiens est cum Oratoribus ills ex repugnantibus fententiis communis conclusio, que a Dialectis tertius modus, à Rhetoribus enthymema nuncupatur. Vide Quintil. lib. 5. cap. 14.

Sermone retato. | Volubili, vel convertione

concluio.

penitus capiat. Averfor ego illam que recolit ac verfat Palamenis disciplinam, cuttodita perperno regula, dicendique gemere observato: & que vetustatis amans feit verficulos mibi non notes; ac redarquit viris negligenda. Eu viro fü commiffe feleven. Indulget fibe famina quidibat, n'hat farelium lavillis virentibus, & quando porrectis auriculis tramuliere. Vultus interim horridus vifu, ac filifannandus ininde conglutorantur labia viri infelicis. Illa perget ad adul-

verum è codicibus nonnulla, nec Sed quædam ex libris & non intelligat. Odi 450 Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem, Servatâ semper lege, & ratione loquendi, Ignotosque mihi tenet antiquaria versus, Nec curanda viris Opicæ castigat amicæ Verba. Solœcilmum liceat fecisse marito. vecabula fure familiaris Opica Nil non permittit mulier fibi: turpe putat nil, Cum virides gemmas collo circumdedit, & cum Auribus extenfis magnos commifit elenchos. dum existimat, quando cinxit Intolerabilius nihil est quam fæmina dives. Intereà fœda aspectu, ridendaque multo 460 didit grandes mauret. Non of Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana gravius quidquam epulenta Spirat, & hinc miferi viscantur labra mariti. Ad mæchum veniet lotâ cute: quando videri tumefest plarimo pane, vel re- Vult formosa domi ? moechis foliata parantur. dolet unquenta Poppas, atque His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi. 465 Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit: terum pelle abinta. Ecquando Incipit agnosci, atque illo lacte foverur, eupit apparere pullers in adi- Propter quod secum comites educit asellas, proparantur. Pro illis mer. Exul Hyperboreum fi dimittatur ad axem.

catur quedeunque ifue transmittitis, o Inditenues. Denique faciem detegit, prioremque solvit incruftationem. Incipit discerni, esque latte imbuitur. Quaproster afelles secum trabit affeclas, fi relegetur exterris ad cardinem Aquilenarem.

ANNOTATIONES. Grammat. cap. 23. ait Remmium Palæmonem Vicentinum fub Tiberio & Claudio Imperatoribus principem tenuisse locum inter Grammaticos: cæterum arrogantia tanta fuiffe, ut M. Varronem porcum appellaret: fecum & natas & morituras literas jactaret, &c.

453. Antiquaria. | Sectatrix antiquarum vo-

cum & locutionum.

454. Opica | Barbare loquentis & indocte, more Opicorum. Vide Sat. 3. v. 207.

455. Solacifmum. | Solacifmus eft cum pluribus verbis consequens verbum superiori non accommedatur, inquit Cicero 4. ad Heren. 18. Vide Gall. lib. 5. cap. 20. Porro Sola vel Solus urbs Buit Ciliciæ, in quam piratæ Pompeii juffu transportati: hi verò linguam Atticam inquinantes

& corrumpentes, & exinde quivis barbarè loquentes & male, Selaciffare dichi funt.

457. Virides gemmas. | Ut imaragdos. 458. Elenebes. | Uniones in pyri formam turbinatos, rlin. lib. 9. cap. 35. Vide cit. ejus locum Sat. 2. V. 61. ad vocem. Cylindres.

461. Pane tumet facies. | Vide Sat. 2. V. 107. Poppaana. Inventa à Poppaa Neronis uxore. cultus & munditiæ ftudiofiffima. Vetus Schol.

462. Hinc. | Istis pinguibus, fucis, unquentis 464. Machis. | Ut moechis placeat mulier, exquititis te perfundit odoribus, & nitidam se

451. Palamenis artem. Sueton. de Illustr. illis nunquam non objicit, non ita verò studet

viro placere.

Foliata. | Unguenta è foliis odoratis; Plin. 1. 13. C. I. Nardinum five foliatum, inquit, conftat omphacio, balanino iunco, nardo, amomo, myrrha, balfama. Et cap. 2. Ejt, inquit, unquentorum summa commendatio, ut transeunte fæmina oder invitet etiam alind agentes.

465. Emitur quicquid, &c. | Aromata varia. Graciles Indi. | Minus corpulenti ob æstum & ardorem Solis præfertim matutini. V.Herod. l. 3.

Indi. | Hi funt Afiæ populi valde Orientales, ab In Suvio dicti: omni frugum genere, cœli tempe, amœno (olo, gemmi, aliifque opibua beati. Apud Indos vetita eft Regi temulentia, tefte Athenæo lib. 10. cap. 10.

466. Aperit vultum. | Ablatis tectoriis, fucisa incrustamentis è mica panis afinino lacte macerati,

de quo mox.

467. Fovetur. | Illinitur, abluitur, curatur. Comites educit asellas. Velut Poppaa. Vide Sat. 2. v. 107. & quæ nos ibi.

469. Hyperbereum ad axem. | Ad Polum Arclicum, & extremas illas regiones, quæ funt fupra vel ultra Boream & Aquilonem. Unde nomen. Solin.

Axem. | Fingunt Geographi terræ orbem duobus inniti volvique cardinibus seu Polis, tra-

ducto per centrum axe.

Sed que mutatis inducitur, atque fovetur 470 Tot medicaminibus, coctaque filiginis offas Accipit & madidæ; facies dicetur, an ulcus? Est operæ pretium penitus cognoscere toto Quid faciant agitentque die. Si nocte maritus Aversus jacuit, periit libraria, ponunt Cosmetæ tunicas, tarde venisse Liburnus Dicitur, & pœnas alieni pendere fomni Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis, Hic scutica: sunt quæ tortoribus annua præstent. Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas, Aut latum pictæ vestis considerat aurum ; Et cædens longi relegit transacta diurni. Et cædit, donec lassis cædentibus, exi Intonet horrendum, jam cognitione peractâ. Præfectura domûs Siculâ non mitior aulâ.

At que variis tot fomentie incristatur & curatur, ac fumit frustula excotti humidique tritici vocabiturne facies, an alcus ? Juvat intelligere prorses quid integro die agant ac meliantur. Si nocta vir cubuit averfu, intersit lanipendia, veftimenta deponunt ornatrices ferins accessife Liburnus increpatur, adigiturque luere punitionem oporis atterius. Hoc rumpit feristas , ille flagris rubefitt ; mficibus stipendia tribuam in annum. Cadit ac vultum quali trateriens fovet, familiares aucultat, vel aurum amplum tola pieta contemilatur ; atque verberans recognoscit peracla 485 Prolixi quotidiani. Et verberat quoadusque fatigatis percussori-

lus animadversione completă, terribilem în medum veciferatur, discede. Adium administratio non elementior aulă Sicilia.

ANNOTATIONES.

471. Cectaque silignis effas. | Panis siliginei | maxime candidi & mollis. Vide Sat. 5. v. 70. |

472. Facies dicetur anulcus? | Certé putidum ac fœdum ulcus dicendum potius est, quam facies muliebris pura, munda, nitida, formosa.

475. Aversu. Averso ab uxore vultu dormiens, nec satisfecit muliebri desiderio.

Periit libraria. | Actum eft de libraria & aliis famulantibus, in quos mulier impotens iram exonerat quam in maritum concepit.

Libraria. | Ancilla quæ aliis penfa librar, ac

diftribuit fingulis, ad opus diurnum.

476. Cosmeta. | Ancillæ ab ornamentis. Ita vulgò. κάσμω ornamentum κεσμίω, erno. Reclamat Salmañus, & ornatores vult intelligi. Accedit verus Schol. & sic habet: Ess dieu qui ernamentis prasunt, non tamen & ornatrices. Ponunt tamen & tunicas, ut vapulent. At seipsum Juvenalis numquid explicat v.489. & seq. Quin & vetus Schol Ornatrices paulò post affert non semel, textu adigente.

Ponunt tunicus,! Ad excipiendas plagas, ita

jubente dominà.

Liburnus. | Vel nuncius, vel lecticæ gerulus, è Liburnia. Vide Sat. 3. v. 240.

Dicitur. | Accufatur, damnatur.

477. Panas aliens pendere fomni cogitur. | Heri, qui dormivit avertus ab uxore.

478. Frangit ferulas, &c. | Franguntur ferulæ hoic fervo acriss impachæ: alius cæditur & cruentatur flagris, &c. -

Firm'as. | Vide Sat. 1. V. 15.

479. Torioribus. | Qui plettant ac cædant fer-

480. Obiter. | Dum aliud agit otiofe crudelis. Vide quæ notavimus ad Sat. 3. v. 241.

Audit amicas. | Confabulantes iecum.

481. Latum picta vejtis considerat aurum. Vestem acu pictam Phrygio opere, & auro intextam, Plin. lib. 8. cap. 48. Accipio, inquit, pictas vestes jam apud Homerum suisse, unde triumphales nata. Acu facere id Phryges aurum intexere Attalus Rex invenerunt, &c.

482. Longi. Dum vapulat innocens.

Relegit transacta. | Præteritæ diei rationes examinat (criptas in Libro, cui inde nomen.

Transacta. | Vetus Schol. legit, transversa, & explicat, ratiocinium diurnum in transversa charta descriptum. Adftipulatur Coel. Rhodig. l. 12. c. 21

Diurni. | Libri continentis fingulorum dierum. rationes. Quidam legunt, diei.

483. Exi, intonet. | Jam abi, furcifer, &c. 484. Cognitione peratta | Vel recognitis ratio-

nibus, vel tumpto de famulis supplicio.

485. Prafectura. | Sunt qui legant, profedura demo, id est, antequam domo proficicatur: sed præterquam quod repugnat metrum, sensus parum conæret. Melius igitur hic versus separatur, ut sit epiphonema.

Prafettura domus, &c. | Hac mulier in familia tam est crudelis, qu'am in aula & Regno fuerunt Siculi Tyranni, Phalaris, Dionysii, Agathocle, de quibus vide Pers. Sat. 3. v, 39. Cic. Tuscul. 5.

n. 57. Juftin lib. 20, 21, 22. &c.

Stenta. | Sietlia Tyrrheni maris Iofula, amplitudine & rama nobilis. De hac vide quæ notavimus Sat. 5. v. 99.

Bremim ficondizit, & cupit de Nam fi constituit, solitoque decentius optat corari Splendidins confueto, atque festinat , & jam in bortulis cam opperiuntur, vel ad edem potius Ifidis lenocimantis, capilles ejus aptat mifera Psecas vulsus ipsa crinibus, denudatis humeris & papillis. Cur iffe cirrus eminentior? inquiet. Statim scutica vin-dicas noxam & scelus crinis deterti. Ecquid peccavit Pfecas? Qued illic eft facinus ancille, si te offendunt nares tua? Alia sinistrum expan-dit, & capilles comit, atque in gyrum torquet. In cenfultationem vocatur Domina, d lanificio adhibita, qua vacat, acu veterana. Prior hac feret judicium : post eam judicabunt annis & peritia inferiores ; quafi verfetur periculum existimationis ac vita. Adeo magna eft folicitudo pa-

Ornari; & properat, jamque expectatur in hortis, Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ; Componit crinem laceratis ipía capillis, 489 Nuda humeros Psecas infelix, nudisque mamillis, Altior hic quare cinnus? Taurea punit Continuò flexi crimen facinusque capilli. Quid Psecas admisit? Quænam est hic culpa puellæ, Si tibi displicuit nasus tuus? Altera lævum Extendit, pectitque comas, & volvit in orbem. 495 Est in consilio matrona, admotaque lanis Emerità quæ cessat acu : sententia prima Hujus erit; post hanc ætate, atque arte minores Censebunt; tanquam famæ discrimen agatur, Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris. 500 Tor premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum Ædificat caput: Andromachen à fronte videbis; Post minor est: aliam credas. Cedo, si breve parvi

randa venustatis. Tot ordinibus stipat, tot etiam connexionibus exstruit celsum verticem, ut Andromacham cerneres à fronte, à tergo brevior extat : atque alteram existimares. Da, si nada eft curti la-

teris parvam

ANNOTATIONES.

486. Si constituit. | Si conveniendi locum & horam indixit mecho.

488. Apud Isiaca potins sacraria lena. | Isidis Sacra locum sæpè dabant adulteriis, & eo prætextu flagitia multa perpetrabantur. Joseph. Antiq. l. 18. c. 10. Alex. ab Alex. l. 6. c.8. Vide Plutarch. Comm. de Isid & Osir.

489. Componit crinem, &c. | Dominæ comam aptat ancilla infelix, verberibus obnoxia, politis

tunicis, ut ante dictum.

Laceratis. | Ab irata hera, quoties aberrat ornatricis manus, aut alia de causa, ut suprà.

490. Pjecas. | Nomen unius è Dianæ comitibus & ancillis, apud Ovidium Metamorphof. Vetus Schol. Jenden, inquit, Grace dicunt, quande rarum pinit & minutum : Ornatrices igitur componentes, aqua rarum ac parvum folens mittere, ac veint Jenager. Ergo neminis etymologiam ab arte Poeta sum: sit.

491. Altier hic quare, Ce. | Increpatio Do-

mina ad ancillam ornatricem,

Tames | Scutica è corio bubalo.

Punit. | Vide Martial. Lib. 2. Epig. 66. 494. Setibi difflicuit nafus inus. | Utpote deformis. An famulæ culpa eft, fi nafus tibi tuus non videtur tat ventatus? Cur igitur eam cædis taurea ?

Altera latum extendit, Ce. | Lævan comæ partem aliera componit, dum Pfecas vapulat.

496. Eft in confilio. De ornaru & venustate, de compositione capillorum.

Matrona senior. | Senior quædam & fida famula. Legunt alii, materna, & explicant, nutrix à matre data.

Admotaque. | Quidam legunt, amota. Lanis | Vel dispensandis, vel nendis.

497. Emerita acu. | Hac dudum fcite operata, quandiu viguit oculorum acies: benè his laboribus perfuncta jam quiescit.

Ceffat. | Emeritis quafi stipendiis vacationem obtinuit à tenuiori ac difficiliori opera, nimirum à fuendo, vel acu pingendo, vel etiam comendo heram.

501. Tot ordinibus. | Capillorum tricis. Compagibus. | Commiffuris, falciis, tiara. Suzgestum comæ vocat Papinius.

502. Ædificat. / Subftructionibus velut exaggerat, auget, effert.

Andromachen, &c. | Crederes uxorem Hectoris, statura grandi & magna conspicuam.

503. Post minor est. | Ubi nulle funt capillorum substructiones, quæ grandiorem exhi-

Cedo, fi brevi, &c. | Hoc verò breviori illi indulge, ut altior videatur, ac videri velit. Vel, quæso die an non alia prorsus ac diversa appareret videnti à fionte, & à tergo?

Sortica

Sortita est lateris spatium, breviorque videtur Virgine Pygmæâ, nullis adjuta cothurnis : Et levis erectà confurgit ad oscula plantà. Nulla viri cura intereà, nec mentio fiet Damnorum: vivit tanquam vicina mariti. Hoc folo propior, quòd amicos conjugis odit. Et servos. Gravis est rationibus. Ecce furentis 510 Bellonæ, matrisque Deûm chorus intrat: & ingens Semivir obscœno facies reverenda minori, Mollia qui ruptâ secuit genitalia testâ, Jam pridem cui rauca cohors, cui rympana cedunt Plebeia, & Phrygiâ vestitur bucca tiarâ. Grande fonat, metuique jubet Septembris, & Austri Adventum, nifi fe centum lustraverit ovis, Et xerampelinas veteres donaverit ipfi;

extensionem, & apparet minor puella Pygmas, quando nullis eft cothurnis innina , atque pede sublevato ad bufia agilis Subrigitur. Nullum interim mariti Studium, neque memoria est detrimentorum: vitam agit velut viri vicina, bee une propinguior, quid aver-Satur mariti intimos atque famules: & computationibus molefta eft. En ingreditur cetus Bellona favientis , ac parentis Decrum, atque magnus dimidius vir, vuitus colendus junieri impudico, qui fractà testà dudum assessat cui caterva rauca, cui 17mpana vulgaria concedunt; atque maxilla operitur in-fula Phrygia. Ingentem fo-

num edit, & imperat formidari reditum Septembris ac Noti, nifi centenis fe avis expiaverit, atque dederit ei xerampelinas antiquas.

ANNOTATIONES.

505. Pygmaa. | Pufilla & cubitalis inftar Pyg- | mæorum Indiæ montana colentium. De quibus vide Plin. lib. 7. cap. 2. Agell. lib. 9. cap. 4. A. then. lib.9. cap. 11. & quæ nos infrà ad Satyr. 13. v. 167. ac feq.

Cothurnis | Calceamentis fublimioribus fubere confertis, quorum usus erat apud Tragoedos.

508. Damnerum. | Quibus exhaurit maritum per cultus fumptuofiores.

510. Gravis eft rationibus. | Quando computantur impensæ quibus rem familiarem afficit ipsa gravis est marito; vel sæva est in famulos ac dispensatores accepti & expensi rationem reddentes. Posterior hac interpretatio magis placet.

Ecce furentis, &c. Jam superftitiosas mulierum observationes notat.

511. Bellona matrifque Deum. | Bellona & Cybela Sacerdores. De quibus Sat. 2. v. 111. &

Sat. 4. v. 124. Lactant. lib. 1. cap. 21. 512. Semivir. | Venerandus Antiftes Eunuchus. 514. Rauca. | Ob nimiam vociferationem, unde mox ait, grande sonat. Nec audiendi qui inter-

pretantur de voce acutiori, qualem habent eunuchi. Tympana. | Metonymia. Sacerdores tympana pullantes, qui quidem inferioris erant ordinis,

quapropter addit, piebeia.

515. Phrygia veftitur bucca tiara. | Ufitata Phrygiis ac Perfis tiara. Pileus erat è byffo rotundus, quasi sphæra media, caput tegens Sacerdotale, in occipitio vitrà conftrictus. Ifid.

Vestitur bucca. | Tarze lobi maxillas operie-

bant, & fub mento conftringebantur.

Tiara. | S. Hieron. Comment. in Daniel. c. 3. Tiara, inquit, veroum gracum eft, ufu verfum in

latinum, de quo & Virgilius, feetrumque, facerque tiaras : genus pileoli, quo Perfarum & Chaidaorum gens utitur. Et, de Vestitu Sacerdotum, ad Fabiolam, sic habet: quartum vestimenti genus est rotundum pileolum, quale pictum in Vissao conspicimus, quafi frhara media fit divifa, & pars una ponatur in capite. Hoc Graci ndear, nonnulli galerum vocant ... non habet acumen in summo, nec totum usque ad comam caput tegit, fed tertiam partem à fronte inopertans relinquit, atque ita in occipitio vitta constrictum eft, ut non facile labatur ex capite. Est autem by sinum & fic fabre opertum linteolo, ut nulla acus veftigia extrinsecus appareant. Hactenus S. Hieronymus.

516. Septembrie & Austri adventum. | Meridionalem ventum Septembri mense flantem, &

febres aliofque morbos procreantem.

517. Lustraverit evis. | In facris Ilidis præfertim ad luftrationes, ova adhibebantur. Cœl. Rhodig. 1. 27. c. 17. Brod. Miscell. l. 1. c. 25. &c.

518. Xerampelinas. | Utebantur matronæ vestibus coloris ficcæ rolæ, seu pampini arescentis. Unde nomen factum Engle, ficcus ; aumato. pampinus. Vetus Schol. Eas in Templo Ilidis suspendebant. Hoc autem invenerat avaritia Sacerdotum, ut donis ita ditescerent, Simile quid Chriftus Dominus exprobrat Pharifæis Matth. 15. De quo vide S. Hieron. lib. 2. Comment. in dictum caput Matthæi. Ita flebat, inquit, ut oblationes & vota sub occasione Templi & Dei in Sacerdotum lucra cederent.

Donaverit iefi. | Matrona fup rft siofa aftuto

Sacerdori.

tremens sanguinolentis genibus incitari verbit ipfius Dea. Ecce animam & mentem cum qua nochu Numina sermenem habeant.

ut quedeumque imminet repen- Ut quicquid subiti & magni discriminis instat, tini ingentisque periculi, in veftes abeat, ac integrum semel
annum expurget Inibit fluvium

Hybernum fracta glacie descendet in amnem, byemalem rupto gelu, mane ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis ter abluetur Tiberi, & ipsi in Vorticibus timidum caput abluet. Inde Superbi gurgite lavabit meticulosum caput. Deinde spoliata ac Totum Regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis

reptabit, per omnem Suferbi regis campum. Si alba lo lbit ad Ægypti finem, calidaque petitas 525 nes Egypti, & hauftas ab ar- A Meroe portabit aquas, ut spargat in æde denti Meroe undas afferet, Isidis, antiquo que proxima surgit ovili. quas effundat in Templo Isidis, antiquo que proxima lurgit ovill. quod eredium est prope vere. Credit enim ipsius dominæ se voce moneri. rem caulam. Nam putat se En animam, & mentem, cum qua Dii nocte loquantur. 530

ANNOTATIONES.

520. In tunicas eat. In oblatas Ifidi & dona- | dicta funt. tas Antistiti Sacrorum xerampelinas veteres, qui bus credebant adhæretcere mala impendentia to tum per annum.

521. Hybernum fracta glacie, &c. | Nihil non fuader supersticio mulieris improbitate facrificulorum adju'a.

532. Ter matutino Tiberi mergetur. | Vide Perf. Lib. 2. Satyr. 3.

Horat. Lib. 2. Satyr, 3.

Frigida si puerum quartana reliquerit, illo Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus In Tiveri stabit. Cafus medicufve levarit Arum ex tracipits, mater delira necabit In gelida fixum ripa, febrimque reducet. Quone malo mentem concusta? Timore Deorum.

523. Timidum. | Injecit enim superstitionem Sacerdos paulo antè, ac metuere juffit.

Superbi tetum regis agrum. | Campum Martium qui prius fuerar Tarquinii Superbi. Tit. Liv. l. 2. cap. 5.

524. Nada. | Ovtd. Faft. 6.

Huc pede matronam nudo descendere vidi.

Cruemis gembus. | Nimirum lælis off ndiculo in via. Cruentabant & iph le cultro ftolidi illi Ifiaci & Cybelæ Antiftites. Sic & Lib. 3. Regum, cap. 18. art. 28. Sacerdetes Baal incidebant Se, juxta ritum fuum, cultris & lanccolis, donec perfunderentur sanguine. Vide Senec. de Vita beata cap. 27. ubi & fic habet : cum a iqua genitus per viam regens nisila, &c.

525. Tufferit. | Per Sacerdotem.

Candida to | Nota ex Ovid. Metamorphof. 1 Fab. 10. Nimitum lo Inachi filia in candidam vaccam à Jove mutata, pôtt recuperavit formam priorem in Ægypto, upi nupfit Oficidi Regi: Ægyptis deinde tam cara, ut pott mortem in Deam contectata ab eis fuerit, atque Ilis appellata, inflicutis in ejus bonorem Sacris, quæ thaca l'apimus.

526. Ægypti. | Hæc Africæ regio literis & facris & profanis decantata, ac vel uno flumine Nilo celebris. Adde, fi vis, Memphim, & Pyramidum miracula. Marrial.

Calidaque. | Sub Zona torrida, ubi Meroe.

527. Meroe. | Hæc hodie Guequere. Infula omnium quas Nilus ambit, maxima; clypei figuram exhibet, metallis dives eft, nomen accepit à forore Cambysis Regis Persarum ibi faro functa. Ita Herodot. Strabo, Diodorus Siculus, &c. Attamen recentiores longè diffentiunt ab antiquis illis: contenduntque nullam in Æthiopia à Nilo Infulam effici. Neque verò fatis constat quid modò fit Meroe.

Ade Isidis | Vetus Schol. In Martio campo Templum Ifidis vetuftum.

528. Isidus. | Vide Plutarch. de Iside & Ofir. Diodor. Sicul. l. 1. c. 2. Coi. Rhodig. l. 5. c. 12.

Proxima surgit ovili. | Prope eum locum, ubi Romulus, & pastores assueverant pecora pascere; aut Regiam dieit Romuli, & Palatium. Quæ quidem air vetus Schol. Dicunt alii Tarquiniorum ovilia ibi fuiffe. Malim ego cum aliis intelligere Septa, id est, loca in Campo Marrio tabulis circumcincta, ob fimilitudinem Ovilia dicta; in quibus Populus Romanus ad ferenda fuff.agia claudebatur. Vide Tit. Liv. lib. 26, cap. 22. ubi fic habet: datum feereto in Ouli cum bit collequendi tempus. Septa hæc posted excellenti cultu marmores facta funt; habueruntque portious egregias, Vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 18. 529. Domina. | Ifidis.

530. En animam & mentem. | Ironia valde falta. Scilicer cum impuris Dii colloquuntur: aut per tomnium præmonstrant futura, att suam indicant voluntatem. Porrò anima vocatur, qua vivimus; mens vel animu, quo intelligimus &

Ergo

6

tit

V

Ergo hic præcipuum fummumq; meretur honorem, Illic igitur primam ac supre-Qui grege linigero circumdatus, & grege calvo Plangentis populi currit derifor Anubis. Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor Concubitu facris observandisque diebus: Magnaque debetur violato pœna cadurco: Et movisse caput visa est argentea serpens. Illius lacrymæ meditataque murmura præftant, Ut veniam culpæ non abnuat, ansere magno Scilicet & tenui popano corruptus Ofiris. Cum dedit ille locum, cophino fænoque relicto,

mam venerationem adipifeitur qui turba linum ferente cinttus, atque turba capite rof plebis lugentis vagatur Anubis errifor. He indulgentians precatur que 535 tiescunque n'n temperat conjux

diebus fantiis & colendis. Ata que supricium ingens infligendum, cum ftragulum temeratur : anguifque argentea confieda est caput concuifaje. Fetus ejus & préparate jusurration s faciunt ut indu gentiam noxa non deneget Ofiris pingui nimirum anfere, exiguaque placent à conciliatus. Quando hic loco ceffit,

ANNOTATIONES.

532. Qui grege linigero. | Summus Antiftes. Grege linigero circumdatus. | Choro Sacerdotum Ifidis indutorum lineis veftibus Sueton. Othon, cap. 12. Sacra etiam Isidis sape in lintea religiofaque vefte propalam celebravit. Vide Apul. Meram, ult.

Grege calvo plangentis populi | Plin. lib. 8. cap. 46. Bos, inquit, in Egypto Numinis vice colitur. Apim vocant Non eft fas eum certos vita excedere annos; mersumque in Sacerdotum fonte enecant quafituri luctu alum, quem fübftituant , & donec invenerint , mærent ; derafis etiam capitibus, &c. Infigne ei, in dextro latere candicans macula, cornubus Luna crescere incipientis; & nedus sub lingua, quem cantharum appellant. Ibid. vid. & Diodor. Sicul. lib. z. cap. 4. &c. Cicer. 1. de Nat. Deos. n. 83. Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 22. &c.

533. Currit. | Ad quærendum Apim bovem, ut mox dictum eft. Vide etiam Ammian. Marcell. lib. 22.

Derifor. | Credulas populi mentes illudens. Anubis | Summus Sacerdos personam exhibens ipfius Anubidis, quem Ofiridis filium Ægyptii colebant ut nuncium Superos inter ac Inferos, sub canina quidem specie & effigie, eò quòd ille canem pro infignibus habuisset. Citat. mox Diod. Sicul. Plutarch. de Ofir. Coel. Rhodig. Lib. 5. Propertius.

Aufa Jovi nostro latrantem opponere Anubim. Virgil. Æneid. 8.

Latrator Anubis.

534. Ille petit veniam, quoties, &c. Dum Sacra Ifidis peragebantur novem per dies, netas erat uxoribus uti conjugio : debebant fiquidem iplo in templo stramentis incubare, ibique pervigilia celebrare. Ergo quæ præfcriptum vioeverat, renebarur adire Sacerdoxem, ut pro ipia

veniam impetraret. Vel ipfe maritus pro uxore deprecabatur, ut placet quibuidam.

536. Cadurco. | Culcitrà lin à à Cadurcis Gallie populis texta, ex Plin. lib. 19. cap. 1. Metonym. pro lecto, vel firamento, ut mox dis dum. Legunt quidem, Cadacco, quanquam npugnat metri lex; intelliguntque Anubim, qui lævå caduceum gerens describitur ab Appuleio

537. Vifa est argentea ferpens. | Tum illufor Antiftes ut religionem ac metum injiciat, mentitur visam à se argenteam serpentem, quæ est in Ifidis Tem, lo, quaffantem caput præ ira, ob vica lara Sacra, & castitatem à mulieribus non servatam. Alii, moviffe caput, interpretantur, annuiffe precibus Sacerdotis pro superstitiofa uxore intercedentis, & culpæ veniam rogantis.

538. Meditata murmura. | Concepte Sacerdotis preces.

539. Anscre magno, &c. | Anscre & popano placari solebant Isis & Ofiris.

540. Ofiris. | Vide Supra, ad voces to, & Isidis, Item Herodor, Lib. 2. & Macrob, Saturn. lib. 14 cap. 20. & 21.

541. Cum dedit ille locum. | Postquam recessit Antistes Isidis, succedunt alii superstitionis artifices.

Cophino fanoque relitto. | Solita supellectile, de qua jam Satyr. 3. v. 14. has nimirùm Judæi circumferebant suæ paupertatis notas aut cerie monimenta servitutis in Ægypto durissimæ, de qua Pfal. 80. Manus eius in cophino fervierunta Quem in locum fanctus Augustinus. Cophinas inquit, fignificat opera fervilia, ut mundare ftercora, terram portare, ad qua uti felent cophino? in hoc eriam flipulas colligebant ad coquendor lateres. De his amplius Joseph, Bell. Judaic. 10.74 Judas mulier confulta juris Jeresolyma, summaque arboris Antiftes, & Supremi cali fidelis Inserpres, dimiffo corte & fæno, tremebunda ftipem rogat fecreto, in auriculam. Hac etiam replet manum, at parva 6 mo-diçâ pecunia. Judai venumdant insomnia qualibet cupies. Porrò Hiriolus ex Armenia aut Comagene, poltquam palpavit pulmonem calentis columba, pollicetur mollem amasum, aut pinque testamentum orbati opulenti. Scrutatur exta pullerum, atque inteffina catuli, aliquando etiam infantis. Perpetrabit quod ipfe denuntiaret. Verum am. plior dabitur fides Chaldais.

Arcanam Judza tremens mendicat in aurem. Interpres legum Solymarum, & magna Sacerdos Arboris, ac summi fida internuncia cœli. Implet & illa manum, sed parciùs ære minuto. 545 Qualiacumque voles Judæi fomnia vendunt. Spondet amatorem tenerum, sed divitis orbi Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ Tractato, Armenius, vel Comagenus haruspex. Pectora pullorum rimatur, & exta catelli, 550 Interdum & pueri. Faciet quod deferat ipse. Chaldæis sed major erit fiducia: quidquid Dixerit Aftrologus, credent à fonte relatum Ammonis; quoniam Delphis oracula ceffant. Et genus humanum damnat caligo futuri. 555

Quodeumque Afrelogus loquetur, aftimabunt professum à scaturigine Jovis Ammonii, quandoquidem responsa Delphica desiere; atque eventurorum ignoratio condemnat hominum naturam.

ANNOTATIONES.

542. Areanam mendicat in aurem. | Clam; Sufpecta enim Romae erat consuetudo cum Judaeis; & quidem Judaïcam religionem professi deferebantur, & tributa pendebant. Testis est Sueton. Domit. cap. 12.

543. Legum Solymarum. | Judaïcarum legum per Moyfen traditarum. Porrò Solyma, dica pòft Hierofolyma, longè clarifima fuit urbium Orientis, non Judææ modò, vel Plinio tefte,

lib. 5. cap. 14.

Sacerdos arberis. In filva Aricina, ut dictum fuprà Satyr. 3. ad v. 15. & 16. alludit Juvenalis ad responsa dari solita sub quercu in nemore Dodonzo per Jovis Sacerdotes, apud Epirum.

545. Sed parcius. | Quàm Ifidis Sacerdotes. His enim pecuniam liberaliter donant Romanæ matronæ: at iftis Judæis mulieribus parcè, &

clam.

546. Judzi | Dilectus olim Deo populus à Juda quarto Jacobi filio dictus, deinde verò ob tcelera per orbem dispersus, misere victitans, & cunctis odiosus. Opimam Syriæ coluit regionem, que ab ipsis Judæa nuncupata est.

548. Testamentum ingens. | Legatum pingue,

vel heredicatem univerlam, & ex affe.

Calida. | Modò jugulatæ.

549. Armenius. | Supra ad v. 406. Comagenus. | Oriendus ex illa Syriz parte, quæ

Orientem spectat.

Haruspex. | Satyr. 2. v. 121.

5 50. Pettera fullerum rimatur. | Spirantia confulit exta, & ex his divinat & vaticinatur.

551. Interdum & pueri. | Infantes etiam superficio machabat. Pial. 105. V. 37. Et immolaverant filius suos & filius suas Damoniis, &c. Vide Plutarch. de Herodoti malign, non longè ab initio. Macrob. lib. 3. 'cap. 7. Col. Rhodig. lib. 13. cap. 23. Alex. ab Alex. lib. 6. cap. ult.

Faciet quod deferat ipfe. | Vetus Schol. ait hic notati Egnatium Philosophum, qui filiam Bareze Sorani ad magicam hortatus ipfe pofteà Neroni detulit: quam ob rem mori cum patre juffa eft. Delationem hanc jam damnavit Juvenalis Sat. 3.

552. Chaldais. | Hi mirum in modum Aftrologiæ dediti, in ea disciplina claruerunt. Cicer. 1. de Divin. n. 2. & 92. Gell. lib. 1. cap. 9. & lib. 14. cap. 1. Diodor. Sicul. lib. 2. cap. 3. lib. 3. cap. 8. & lib. 17. cap. 11, & 12. Babyloniæ regionem tenuerunt. Ibi Templum Beli Sideralis scientiæ Inventoris, teste Plinio lib. 6. cap. 26.

553. A fente relatum Ammonis. Ab appus, arena, dictus Jupiter, cui fertur Bacchus Templum condidiffe, propter inventum fontem in Libyæ defertis, apud Cyrenaïcam regionem Plin. lib. 5. cap. 5. & lib. 6. cap. 29. Diodor. Sicul. lib. 17. cap. 5. & alibi. De Templo & craculo Jovis Ammonii varia variis locis lib. 2. narrat Herodotus. Ammonis porrò nomen funt qui deducant à Chamo Noachi filio, cui in terrarum distributione Africa obtigit.

554. Delphis. | Urbs erat in Bœotia, Apollinis inclyta responsis, quorum illud fuit ultimum,

nato Christo.

Me puer Hebraus Divos Deus ipse gubernans Cedere sede jubet &c.

Cedere sede jubet, &c.
Oracula cessant. | Vide Plutarchum de oraculorum desectu.

555. Damnat. Vel damno afficit, vel propter noxas & fcelera arguit & punit, ita Dis ulcifcentibus, ad hominum interrogata non amplius respondendo.

Præcipuus

C

rit

mo

a

Ger

ma

titi

mo

lii j

Przcipuus tamen est horum, qui sapiùs exul, Cujus amicitia, conducendaque tabella Magnus civis obit, & formidatus Othoni. Inde fides arti, sonuit si dextera ferro, Lavag; fi longo castrorum in carcere mansit. Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit: Sed qui penè perit, cui vix in Cyclada mitti Contigit, & parvâ tandem caruisse Seripho. Consulit ictericæ lento de funere matris, Antè tamen de te, Tanaquil tua ; quando sororem Efferat, & patruos: an fit victurus adulter Post ipsam. Quid enim majus dare Numina possunt? Hæc tamen ignorat quid fidus trifte minetur Saturni; quo læta Venus se proferat astro; Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro. 570 rus sit. Enimverò quid excellentius donare queant Dii ? Nibilominus ift a nescit quid portendat maftus Saturni planeta ; quo fidere fauft d

Venus progrediatur; qui menfis detrimento, que tempeftas quaftui affignetur.

Istorum nihilominus princeps eft qui frequenter exterrio, cujus familiaritate & emendis commentariis moritur civis praclarus at que Othoni metuendus. H'ne peritia exiftimatio, fi dextra & finistra ferreis manicis resonnerint, fi in exercitis cuftodia dintiffime fit detentus. Nullus A. Prologus ingenio valebit nen damnatus, at qui propemodum internit, cui difficulter concessum eft ad Cycladas relegari, ac Seris to anguità aliquando recessifie. Tanaquil tua interrogat de tarda morte parentis ictero affecta, prisis tamen de te ; quando sejeliat germanam ac patruos; utrum machus superites is fi futu-

ANNOTATIONES.

555. Damnat. | Vel damno afficit, vel propter noxas & scelera arguit & punit, ita Diis ulcifcentibus, ad hominum interrogata non amplius respondendo.

556. Qui fapiùs exul. | Seleucum infignem Mathematicum intelligit, de quo Sueton. Othon.

c

b.

.

ď

6.

z, 1

in

m

or.

8

2.

int

13-

lli-

m,

cu-

070

Dis

am-

ius

557. Tabella. | Observationibus Astrologicis, per quas Othonem Neroni fore superstitem prædixerat Seleucus, ac subinde ultrò & inopinatus iple adveniens imperaturum brevi repromitu. Sueton, citaro loco.

558. Magnus civis. | Galba, cui vitam & Imperium Otho ademit. Porrò Galbæ etiam imminens exitium portenderat Huruspex. Suet. Galb.

ap. 19.

559. Inde fides arti. | Tum verò crescet Mathemacici fama, cum in vincula sepè conjectus fuerit, propter judicia ex arte facta. Principibus detinebantur donec probaretur ve-ntas vaticiniorum, quæ fi falsa reperiebantur, mortis periculum impendebat: fi vera, ingens existimatio & munera. Vide Sueton. Tiber. c. 14.

561. Mathematicus. | Gell. lib. 1. cap. 9. Ques Gentilitio vocabulo Chaldeos dicere oportet, Mathe-

maticos vulgus appellat, inquit.

Habebit. | Id eft, habere putabitur vim & pe-

titiam divinandi.

562. Vix in Cyclada mitti. | Qui tantum non morti addictus, & vix pro capitali sententia exi-

lii pænam obtinuit.

Cyclada. | In unam è Cycladibus, que funt Æ. gzi maris Infulz, velut in orbem difpofitz : unde vocabulum.

563. Caruisse Seripho. | Revocari ab ea Insula Cycladum una, quo nocentes relegari folebanta Plin. lib. 4. cap. 12. & lib. 8. cap. 58.

564. Consulit icterica, &c. | Infignes ejulmodi

Mathematicos.

Itterica. | Laborantis arquato morbo, qui Græce dicitur in 7000, eftque bilis fuffufio per totum corpus. Plin. lib. 30. cap. 11. Avis itterus dicta, inquit, à colore (flavo) id malum fanat, ut tradunt, fi fpettetur, avis autem ipfa moritur.

565. De te. | Sed ante omnia, de tua morte. Tanaquil tua. | Uxor tua cognoscendi futuri perinde cupida ut Tanaquil Tarquinii Prisci conjux, que viro summum principatum augurata est; Tit. Liv. lib. 1. cap. 34. & seq. Et Mathematicam artem callebat. Vetus Schol.

567. Quid enim majus. | Quid oprabilius,

quam longam amahi fui vitam.

568. Hac tamen ignorat. | Hæc mulier Aftronomiam ignorat; at funt aliæ quæ eam artem

569. Saturni. | Unus è septem Planetis est. ideò triftis & damnosus quia ficcus & frigidus Tull. de Nat. Deor. & de Divin. Macrob. in Somn. Scip. 1. 1. c. 19. Plin. 1. 2. c. 8. & feq.

Quo lata Venus. | Quo sidere gaudeat conjungi Venus, & conjuncta favest. Hæc nimirum Lunæ juncta salutaris creditur. Cicero, Macrocrobius, Plinius cit. loc.

Se proferat. | Procedat, ascendat, proficiat. 470. Qui menfis damno, &c. | Qibus anni temporibus Aftra profint, quibus noceant. Quando v. g. dominatur Mercurius lucri Deus, &c.

incidas in eam, in cujus manibus ephemeridas aspicis detritas velut uncta succina, qua neminem interrogat, jamque interrogatur: que marito ad militiam & patriam eunte, non perget simul retardata suppuratienibus Torafili. Quando libuerit ferri ad primum lapidem, bora è codice accipitur. Si prurit angulus oculi scalptus, petit cellyria post consideratam nativitatem. Quamvis decumbat egrota, bora nulla sumendis alimentis magis idonea putabierit a Petofiri. Si paupercula

Memor quoque esto cavere ne Illius occursus etiam vitare memento. In cujus manibus ceu pinguia fuccina tritas Cernis ephemeridas ; quæ nullum confulit, & jam Consulitur; quæ castra viro patriamque petente, Non ibit pariter, numeris revocata Thrafylli. Ad primum lapidem vectari cum placet, hora Sumitur ex libro: fi prurit frictus ocelli Angulus, inspectà genefi collyria poscit. Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur Aptior hora cibo, nifi quam dederit Petofiris. Si mediocris erit, spatium lustrabit utrumque Metarum, & fortes ducet; frontemque manumque tur, quam qua prascripta su- Præbebit vati crebrum poppysma roganti.

fuerit decurret ambo intervalla terminorum ac fortes extrahet; & frequens blandimentum dabit arislo from

tem ac manum ferutanti.

ANNOTATIONES,

571. Ilius occursus, &c. | At imprimis devica illas mulieres que Aftrologiam ipse callent, & tutura inde rimantur.

572. Cen pinguia succina. | Tam sæpè contrecatas ab ipía, quam fua ex electro monilia; vel, tam ab ea tricas, quam fuccinum, quod ex affidua manuum contrectatione & fudore undum

& pingue omninò est.

Succina. | Electrum Graci vocant. Plin. lib. 37. cap. 3. Nafeitur, inquit, defluente meduad pines geveris arboribus, ut gumms in cerafic, refina pineis erumpit humoris abundantia, denfatur rigore vel tepore autumnali . . succum pristi credidere, eb id succinum appellantes, &c. at bis errat Plinius in iftis. Nec enim ex arboribus fed è faxis emanat fuccinum: deinde nec relinam ferunt arbores in iis regionibus è quibus electrum advehitur. Est ergò tuccinum bituminis genus concretum & condentatum.

573. Erbemeridas. | Libellum Mathematicum in quo notatur que fingulis diebus cœli confti-

mitio.

515. Numeris revocata Torafini. | Vel quod prævidet ex Astris periculum, fi marito comes eat; vel præ nimio artis illius, ut fit, ftudio: & quod tune supputando speculandove intenta

Thrajid. | Celebris Mathematici Imperatori Tiberio familiaris. De eo Sueron. Tioer. cap. 14.

& Cornel. Tacit. Annal. 6.

576. Primum Lipidem. | Caius nempe Gracchus Tribunus Pleba tingulis milliariis columnas lapideas ditponi justerat, quibus viarum spatia fignarentur. Plutarch. in Gracch.

577. Ex libre. | Ex Ephemeride, cavens ne tum noxia dominentur aftra, cum ad ambulationem procedit, aut quidvis aliud frivolum mo-

578. Inspecta genefi. | Genitura, hora natali horoscopo.

57.

(

P

FT

ali

ed

Di

lib

de

100

um

fur

por

an

pid adu

tio

tsu

Gy

ticu

expi

Vide

ario!

gere

C

In

Tare

mam

defa

58

5

5

3

Colbria. | Oculorum medicamina. Horat. Lib. 1. Satyr. 5.

Hic oculis ego nigra meis collyria lippus

580. Petofiris. Aftrologus Ægyptius, cuja meminere Suidas, & Plin. lib. 7. cap. 49.

581. Si mediocris erit, &c. | Mediocris mulie mediocres ariolos confulet mediocri pretio.

Spatium instratit utrumque. | Circum nempe adibit, in quo Divinatores & Sortilegi viliore aderant multi. Hinc fallacem circum vocari ab Horatio afferit Turnebus lib. 5. cap. 23.

Spatium luftrabit utrumque metarum. | Sueton Catar. cap. 39. quò laxins dimicaretur, inquit, sublata meta, inque earum locum bina castra es adverso confistuta. Et Claud. cap. 21. Circum maximum ait marmoreis carceribus auratifque metis excultum, cum prius utraque tophina & lignea fuiffent. Acron portò viles ariolos circa meras ilias confidere folicos affirmat. auxem vetus Schol. locum hunc expedit. Cir. culatores, inquit, consueverant duo fibi loca deligera qua lustrabant & circumibant, ac per ea deinde ja critare fortes fen taxillos, ut exinde quod fine gene seus senum se accemmodaverit inspiciatur, numquid vivet & quando: tumque paucis ex verbu ibidem conferiptis fortes educebant.

582. Sortes ducer. | Cic. de Divin, passim de more illo fortes miscendi, tollendi, educendi. Lib. 2. n. 85. Numerius Suffetius inventor earum dicitur : ibid. Sortes mittere idem eft quod talos jacere vel tesseras . . . & tota res inventa fallaciis aut ad quæstum, aut ad superfittionem, aut ad errorem, &c. Vide Sueron. Tiber. cap. 14. & Ner. cap. 21. Porrò fortes erant teffelle quadem aut taleole inferiptes

Divitibus

Divitibus responsa dabit Phryx augur, & inde Conductus dabit aftrorum mundique peritus: 585 Arque aliquis senior, qui publica fulgura condit. Plebeium in circo positum est, & in aggere fatum. Quæ nudis longum oftendit cervicibus aurum, Confulit ante Phalas, Delphinorumque columnas ; Quanudato collo oblongum often-An faga vendenti nubat, caupone relicto. Hæ tamen & partûs subeunt discrimen, & omnes Nutricis tolerant, fortuna urgente, labores. Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto. Tantum artes hujus, tantum medicamina poffunt, Quæ steriles facit, atq; homines in ventre necandos runt, premente fortuna. At au-Conducit. Gaude infelix, atq; ipse bibendum 596 Porrige quidquid erit: nam si distendere vellet,

At opulentis vaticinia proferes Phrygins Vatas, proferet quoque i line mercede accerficus fidera o mundum cognoscens, quidam etiam vetulus, qui abscendit fulmina communia. Plebis fatum fat in circo atque in aggere. 590 tat aurum, confilium capit ante Phalas & commas Delphinorum, utrum debeat cum fagario conjugium inire, dimisso tabernario. Nihilominus ifta & pariendi periculum incurrunt, & cunttas altricis moleftias ferato cubili aliqua raro puerpera decumbit. Adeo valent artes, adeò medicamenta illius qua

reddit infecundat, hominefque in utero perimendos comparat. Tu vecò mifer latare, ipfaque potandum uxori propina quodeunque fuerit.

ANNOTATIONES.

habentes fententias, aliz felicitatem, calamiratem aliz denuntiantes mirtebantur aut in urnam, aut in litellam, aut in galeam, &c. Versabantur & educebantur manu pueri. Testis Cicero de Divin. Vide Turneb. lib. 5. cap. 21. & 21. & lib. 28. cap. 16. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 13.

Į,

.

.

de

di.

200

eft

ota

u-

m.

tes

tas

us

Frontemque manumque. | Siftet se coram Metopolcopis & Chirofcopis, qui è frontis & manuum inspectione divinant; & iis abblandietur, ut futura fibi aperiant : nec rogantibus pro mercede poppyima denegabit.

583. Poppyfma. | Græca vox proprie fignificans eum fonitum qui fit collifis labris, ut & cupide olculando; & hoc fentu poni hic videtur: adulationem etiam defignat.

584. Phryx augur. Cicer. r. de Divin. n. 92. Phryges, Pifidæ, Cilices, & Arabum natio avium fignificationibus plurimum obtempe-

rant.

Et inde. | Alias, Indus, id est, Brachmanes & Gymnosophista, seu Indorum Sapiens.

585. Astrorum mundique peritus. | Mathematicus & Aftrologus.

586. Qui publica fulgura condit. | Fulgurum expiator, ea terræ infodiens & humi condens. Vide Perf. Satyr. 2. v. 26. & quæ nos ibid.

587. Plebeium in eirce, &c. | Plebeiz mulieres ariolos illos è trivio & è circo, vel sedentes ad aggerem Tarquinii dumtaxat confulunt.

Circo. | Vide Satyr. 3. ad v. 65. & 223.

In aggere. | Urbs clauditur ab Oriente aggere Tarquinii Superoi inter prima opere mirabili; namque eum muris æquavit, quà maxime patebat, aditu plano. Plin. lib. 3. cap. 5. Romam describens.

588. Quo nudis longum, &c. | Meretrix fine

pudore collum nudare folita, & illud exornans aureis monilibus, ariolatur, & consulentibus responder etiam in circo. Quod autem meretrices id quoque præstarent, paret ex Plin. lib. 30. cap. 2. ubi fic de Nerone loquitur : Utinam & Inferos & quoscumque de suspicionibus suis Deos confuluisset potins quam lupanaribus & profitutie mandaffet inquisitiones ens, &c. Sortilegarum etiam apud Germanos mulierum meminit Plutarchus in vita C. Cælaris. Ita vulgò. At certè non male quidam legunt, Que nullis, &c. ut notetur mulier plebeia.

589. Ante Phalas. | Turres ligneas erectas in circo pro spectatoribus. Turnebus lib. 5. cap. 23. & lib. 18. cap. 33. Ennius.

Malos diffindunt, fiunt tabulata Phalaque.

Delphinorumque columnas. | Et huic loco dabit lucem Plinius lib. 36. cap. 5. ubi fic habet : In magna dignatione Cn. Domitii delubro in circo Flaminio erant Neptunus igje, & Thetis, & Nereides, supra Delphinos sedentes, scilicer ex marmore.

590. Saga. | Vestimenta sunt militaria. Caurone. Vel proco, vel prioce manto.

591. He tamen & partus fubeunt diferimen | Mediocris fortunæ mulieres & dolores parturiendo & vitæ periculum subeunt, editosque infantes ipfæ alunt non fine magnis laboribus. Divites autem (proh netas) abigendo partum his incommodis fe liberant.

594. Hujus. | Veneticæ, vel ol fterricis improbæ.

\$96. Gaude infelix. | Marite.

597. Parrige. | Potionem quamlibet abortum faciendo idoneam.

Si diftendere, &c. | Si ferre uterum vellet ac parere:

tare atque torquere, infantulis exil entibus, forfitan Ehi pis fores parens. Jam codicilis contineretur heres discolor nunquam tibi confriciendus maturino tempore. Pratereo fauftientet, atquenter defraudata apud lacus impures; & vocates inine Sa-Los, Antifities, Supposito corpore - Scaurorum as pellationem habituro. Aftat noche fors mala, fioliatis favens puerulis. Ees gremio fuo complectitur & educat universos: mon adibas excelfis offert, atque arcanum fici biftrionem aptat. Iles diligit ; iis

Enim fi cuperet ventrem dila- | Er vexare uterum pueris falientibus, effes Æthiopis fortaffe pater: mox decolor hæres Impleret tabulas, nunqua tibi mane videndus. 600 Transeo suppositos, & gaudia, votaque sæpè Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos Pontifices, Salios, Scaurorum nomina falso Corpore laturos. Stat fortuna improba noctu, Arridens nudis infantibus. Hos fover omnes, Involvitque finu: domibus tunc porrigit altis, Secretumque fibi mimum parat: hos amat, his fe Ingerit, atque suos ridens producit alumnos. Hic magicos affert cantus, hic Thesfala vendit Philtra, quibus valeant mentem yexare mariti, 619

fe inferit ; Surque ludens fromote: alumnos. Ille magorum incantamenta profert, ifte venumdat philtre The falica, quitus uxores pofint animum viri cruciare,

ANNOTATIONES.

598. Fueris salientibus. | In lucem ex utero prodeuntibus; vel se moventibus in ventre ma-

Efes Ethicpis fortaffe pater. | Uxor tua pareret Æthiopis morchi nlium, cujus te patrem gerere oporteret tamen, & adulterino bona tradere per testamentum, dictante nimirum illum hæredem uxore; ut fuprà dictum v. 218.

599. Æilnepis. | Servi tui fortaffe, advecti ex ea Africæ parte, quæ nunc Abyifinis occupatur, & Zonæ torridæ subjecta eft.

Decolor. | Niger nempe, cum tu fis albus,

600. Nunquam tibi mane videndus. | Cujus tibi mane conspectus & occursus forer evitandus, velut malum omen, ex superstitione Veterum: De qua jam Satyr. 5. v. 54. Sic Bruto & Caffio in aciem profilientibus occurrens Æthiops cladem, & Adriano Imperatori Maurus obvius morrem præfignafie fertur. Vide Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 13. &c.

601. Tranjeo suprofices. | Nihil dicam de pueris fubdititiis, quos maritis uxores quafi fuos obtrudunt, cum tamen ipfæ partum abegerint, ut dictum eft, ac proprios enecarint.

Gaudia votaque. | Patrum deceptorum qui pro-Iem alienam pro fua fovent ac educant.

602. Ad feures decepta lacus. | Prope montem Aventinum, ad lacum Velabrensem, coenofum & immundum, quo deferebantur exponebanturque spurii. Hes enim interdum assumebant uxores primæ nobilitatis ac velut editos a se proferebant. Sieque fiebant è spuriis nobiles, Magistratus, Pontinces, ludente fortuna.

Atque inde petites. | Taceo quod & inde funt Pontifices, Salii, &c.

603. Salies. | Martis Sacerdotes, de quibus Setyr. 2. v. 124. & feq.

Scaurerum. | Quorumliber nobilium, Sat. 2.

604. Stat. | Velut imperans ac præfidens. Fortuna improba. | Quæ immeritos auget honoribus, & indignos divitiis beat.

Nodu. | Tunc enim clam exponebantur pueri. 606. Domibus tune perrigit altis. | In familia

nobiles intrudir. 607. Mimum. | Ludum, jocum. Satyr. 3.

v. 39. 608. Suos. Hinc benè vocantur fortune

Producit. | Ad honores provehit, ad opes &

609. Hic magicos affert cantus, &c. | Homines passim videas sceleratos improbis mulieribu fuppeditantes materiam (celerum per philtra, per magicas incantationes.

Magicos affert cantus. | Horum vim describit Virgil. Eclog. 8. vanitarem etiam explicat ac dederidet Plin. lib. 24. cap. 17. lib. 25. cap. 9. lib. 26, cap. 4. lib. 28, cap. 2. & feq. lib. 30.

cap. 1. & feq. &c.

Toeffala Poiltra. | Theffali Græciæ populi veneficiis, ineantationibus, præstigiis dudum famofi. Horat, in fine Epift. 2. Lib. 2. portenta vocat & miracula Theffala. Plaut. Amphitr. Act. 4. Scen. ult. Ego pel illum ulcifear hodie Theffalum veneficum, qui perverse perturbavit familia mentem mes. Vide Apul. Flor. 1.

610 Pinitra | Amatoria pocula. Ovid. Pinlira meent animis, vimque fureris habent.

Vexare. | Amore tuo accendere, torquere, ad infaniam ufque nonnunquam. Tacit. Annal. 12. luo finem. Agrippinam ceneni genus exquifitum ogtabar, que mens Claudis turbaretur, mors dif. ferrein.

Εţ

Et solea pulsare nates. Quod desipis, inde est, Inde animi caligo, & magna oblivio rerum, Quas modò geffifti. Tamen hoc tolerabile, si non Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis, Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli Infudit. Quæ non facier, quod Principis uxor? Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant, Non aliter, quam fi fecisset Juno maritum Infanum. Minus ergo nocens erit Agrippinæ Bolerus: fiquidem unius præcordia preffit Illa senis, tremulumque caput descendere justit In cœlum, & longâ manantia labra falivâ. Hæc poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet: Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine Patres. Tanti partus equæ, quanti una venefica constat. 625 mam, illud cruciat, illud discerpit Senatores permixtos equitum cruori. Tantim valet equa fatus, quantum una saga!

& crepida clumes percutere. Hinc venit quod infanis; hinc tenebra mentie, & ingens oblivio corum wa mox fecifti. Nihilominus id ferendum videatur, fi non correris etiam infanire, ficut ille Neronis avunculus, cui Cafonia ingeffit frontem integram pulli trementis. Qua mulier non aget idem quod Imperatoris conjux? flagrabant omnia, & rupt a commiffur à concidebant ; band fecus ac fi Juno conjugem dementem reddidiffet. Minus itaque fceleratus erat Agrippina fungus. Is enim umus vetuli viscera oppresfit, at que ad Cælum deduci fecit titubans caput & labia definentia perenns faliva. Illud autem poculum petit ferrum ac flam-

ANNOTATIONES.

611. Solea pulfare nates. | Indigne tractare, ad libitum. Vide quæ ad Perf. Satyr. 5. v. 169.

Quod despis. | Ovid. cit. Sueton. Calig. cap. 50. mox citand.

612. Oblivio | Claudii Aultitiam, oblivionem, inconfiderantiam narrat Sueton. Claud. cap. 38,

614. Avunculus ille Neronis. | Caius Caligula quem uxor Cæionia amatorio medicamento in fui amorem illexisse creditur, sed quod in surorem verterit. Sueton. Calig. cap. 50. Portò is Neronis avunculus. Siquidem Nero matrem habuit Agrippinam, cujus frater Caligula : amborum verò pater Germanicus. Sueton. Calig. cap.7.

615. Frontem pulli. | Hippomanes, de quo antè v. 133.

Tremuli. | Recens nati & frigore trementis. Casonia. | Quam neque facie intigni, neque ztate integra, jamque matrem ex alio, & projectæ lasciviæ uxorem Caligula perdite amavit, ab ea, ut creditur, porionatus. Hanc & chlamyde, peltaque & galea ornatam, & juxta adequitantem militibus oftentavit, &c. Sueton.

Calig. cap. 25. 33. 30. 616. Infudir. | In potione, seu philtro. 617. Ardebant cuntta. | Quafi furentis Im-

peratoris igne & furore correpta. Fratta compage. | Metaphora ab ædium ruentium lapfu, id est, ordine perturbato, subversa

618. Quam fi Juno maritum, &c. | Sic tota Respublica pessum ibat furente Principe, ut totus orbis periret rectore deficiente, fi Jovem zelotypa Juno per simile philtrum ad infaniam egisset.

619. Minus ergo nocens. | Agrippina quales Cætonia; quarum fceluscomparat hic Juvenalis.

Agrippina boletus. | Venenatus fungus, que virum fuum Claudium Imperatorem fuftulit. Tacir. Annal. 12. ad finem. Et Satyr. 5. v. 146. Claudii, annum superantis sexagesimum quar-

tum, & cui jam tremulum caput, spumans ri-

Aus, &c. Sueton. Claud. cap. 30. Descendere just in Calum. | Apetheosim deridet, inquit vetus Schol. Alii simpliciter intelligi volunt descensum ejus ad Campos Elysios. Aiii respiciunt ad Senecæ ludum de Claudii Cæsaris morte, vel potius Apocolocyntofin, ubi, poftulantem inter Deos recipi Claudium Imperatorem, agitatà in Concilio Deorum causa, acculante D. Augusto, conspirantibus statim universis damnatum invadit Mercurius, atque obtorto collo raptat ad Inferos.

623. Hac poscit ferrum, &c. At immanis illa Cæsoniæ potio Caligulam reddens furiosum, in quanta mala præcipitavit ferro flammaque in omnes fævientem?

624. Hac lacerat. | Sueton. Caligul. cap. 28. discerpi Senatorem concupivit, &c.

Miftos Equitum cum fanguine Patres. | Nec enim Equestri pepercit Ordini aut Senatorio. Sueton, patlim in Calig. præfertim verò cap. 26, 27, 28, 30.

625. Tanti partus equa, &c. | Hippomanes notar, de quo suprà.

Quanti una venefica. | Quantum arte pollet venetica. Legunt quidam, tanti, iterum ; quod certe magis placet.

na: nullus contradicat : nullus probilear. Modd lices privignum interficere. O pupila qui marjores haberis que, ego vabus auctor fum, fervate vitam, neque uli menfa confidite. Luridat quodemmque oursierit ea qua genust : pappas asette mofer calices ante deulet. At ifta commin scinear , Saigra nimi-THE inascente cothurnian fiellimem : atque pratergreit terminos ac nermam gracedentisom ore Sephecies, veryes magnificos debac iramar Rata is itus & aeri Latine in agnitos?

Averfantur gentos e concubi- Oderunt natos de pellice : nemo repugnet, Nemo vetet. Jamjam privignum occidere fas eft. Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res. Custodite animas, & nulli credite mensæ. Livida materno fervent adipata veneno. de pinguia effervefeunt matris Mordeat ante aliquis quicquid porrexerit illa texico. Quignam prius come- Quæ peperit : rimidus præguttet pocula Quæ peperit: timidus prægustet pocula pappas. Fingimus hæc, altum Satyrå fumente cothurnum Scilicet? Et finem egressi legemque priorum, Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu, Montibus ignorum Rutulis, cœloque Latino? Non utinam vani: sed clamat Pontia, feci, Conficeor, puerifque meis aconita paravi, Qua deprensa patent; facinus tamen ipsa peregi.

Vinim nos effemus futios! at exclamat Ponta : facer, perpetravi talia, & propriis filiis porrexi venenum, quod evu gatum innetuit : minionitaus igja patravi feelus.

ANNOTATIONES.

626. Oderunt na'es de pellie. | Oderint fanc fpurios vici iui filios: ut Juno Herculem. At minime ferendum quod & privignis mortem moliantur, imo & propriis aliquando filiis.

Pellice. | Supra, ad v. 272. 627. Janjam privignum occidere, &c. | Impunè committitur id feeleris. Sie Bitannicum viri fui Claudii filium è Messalina priore uxore Agrippina veneno f.Aulit, ut Neroni filio suo pararet Imperium. Cornel. Tacir.

6 9. Cuitodite animas. | Seu a noverca, feu à matre etiam vestra, si novo marito nupserit, aut nubere cupiat. Sic l'ontia ut nuberet mœcho

fuos filios interemit duos.

630. Livida. | Qua lividi fiunt veneno enecti.

Fervent. | Redundant, plena funt.

Adipata. | Succulentæ dapes, opima edulia, adipe veluti cond ta. Vel, dulcia placenta, ut interpretatur vetus Schol. qui & sequentes verfus in alis codicibus deeffe notat ibidem.

631. Merdest ante aliquis. | Ad explorandas pracavendalque materni veneni intidias.

634. 24 perit. | Noverca vel è novo vel è priore marico filios habens, vel ex utroque. Alterutris enim necem parabit, ut aliis faveat, & secundo piasfertim viro deferat hæreditatem

Pappas. | Senex veneratione dignus, pater ;

alumnus ctiam, tutor, pædagogus.

613. Fingimus hac. | An verò mulieribus Romanis affingimus eadem quæ leguntur apud Græcos & Tragicos de Progne, de Medea? Imò

Saryra. | Vide Satyr. 1. v. 30. & quæ nos |

Cothurnum. | Calceus erat Tragodorum materiæ iublimi reipondens & majestati retum, ideoque altus & magnificus. Hinc metaphorice ponitur pro stylo gravi & excello. Virgit. Eclog. 8.

Sola Sophoclas tua cermina digna cothurno. 643. Priorum. | Satyrographorum, Lucilii, Horatii, Perfii, communia dumtaxat argumenta

notaque trattantium.

635. Sophiclas. | Quale scripfit Sophocles celebris ille Tragicus Athenienfis. Is à suavitate orationis Apis vocatus; exhibuit fabulas plus centum & viginti; è quibus omnibus septem duntaxat ad nos pervenerunt. Annos natus propè centum, Oedipum Coloneum scripfit, qua vel una, cæteris ejusdem studii Poetis gloriam præripit. Vicies & ter adeptus victoriam, in postrema ex insperato gaudio exspirasse dicitur. Vide Valer. Maxim. lib. 8. cap. 7. & lib. 9. cap. 12.

Bacchamur. | Magna voce ac ftrepitu bacchan-

tium inftar furentes eructamus.

636. Rutulis caleque Latino. | Italia, in qua Latium, in Latio verò Rutuli veteres populi.

637. Pontia. | Uxor Vectii Bolani, filia verò Pub. Petronii. Hac velut rea conjurationis à Nerone damnata, filios insuper veneno enecasse convicta largis se epulis oneravit, ac vino: incissque venis faltans, que maxime studio obiectabatur, extineta est. Ita vetus Schol. Marcial. Lib. 2. Epigram. 34. ad Galliam.

O mater, qua nec Pentia deterier. 638. Aconta. | Saryr. 1. V. 158.

639. Facinus tamen iffa peregi. dumne potius, tantam, pro, tamen, dubitat Ga-JETHS.

Tune

T

D

G

N D

H

P

Si

II

Sa

A

M

Sep gr.

CIN

qu

ter

pe

62

ult

ftr

fat

8

m

ch

271

for

M

cu

M

Re

YII

lor

Fa

cir

ter

pa.

Tune duos una sævissima vipera cœna?

Tune duos? Septem, si septem forte suissent.

Credamus tragicis quicquid de Colchide torva
Dicitur, & Progne. Nil contra conor: & illæ
Grandia monstra suis audebant temporibus; sed
Non propter nummos. Minor admiratio summis
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem 646
Hunc sexum; & rabie jecur incendente feruntur
Præcipites: ut saxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.

Illa ego non tulerim, quæ computat, & scelus ingens
Sana facit. Spectant subeuntem fata mariti 651
Alcestim: & similis si permutatio detur,
Morte viri cupiant animam servare catellæ.

640 0 vipera crudeliffima, an tu duos unis epulis, an tie duos occidifti? Imò feptenos occidiffem, fi cafu fepteni adfuil lent. Fidem babeamus tragicis, qued unque narratur de tetra Colchide, ac de Progne: minime niter adversum. verò magna quidem avo suo prodigia moliebantur, at nequaquam pecimia cama. Nec tantum demirari oportet ingentia portenta, quandocumque fexum oftum muliebrem iracundia sceleratum efficit; atque prona abrigiuntur furore bepar inflimmante: quemadmedum rutes abfeiffa cacumini, quo subducitur mons, &

separatur latius declivi suspenso. Ego non eam teleravero, qua numerat, ac mentis compos exequitur grande facinus. Considerant Alestim, quæ viri sortem accipit : ac si par offeratur commutatio, isæ mariti nece velim custodire vitam catelli.

ANNOTATIONES.

640. Vipera. I Improbas illas uxores comparat tum viperis, quas aiont vulgò fævas, & marem quidem à fœmina arrofo capite, fœminam autem à catulis latera ventremque matris perrumpentibus enecari. Vel Plinio tefte lib. 10. cap. 62. Hæc tamen velut fabulofa docti rejiciunt; & Ariftoteles aliter explicat, lib. 5. cap. ult. Vide Cœl. Rhodig. lib. 6. cap. 13. Philor ftrat. &c.

641. Septem, fi septem, &c. | Est responsio ne-

642. Tragicu. | Sophocli, Euripidi, Senecæ, & aliis, multa fæpè fabulofa tractantibus argu-

De Colchide torva. | Medea Æetæ regis Colchorum filia, quæ liberos coram infido Jafone diferplit. Porrò Colchis Afiæ est regio Ponto vicina, venenorum ferax. Unde tot veneficiorum artifex Medea celebratur. Historia nota de Jafone cum Argonautis illue profecto, & artibus Medeæ amore suo irretitæ vellus aureum consecuto. Vid. Justin. Lib. 42. Diodor, Sic. lib. 5. cap. 3. Item Euripid. & Senec. in Medea Ovid. Metamorphof. 7. Fab. 2. & seq.

643. Progne. | Filia Pandionis Athenienfium Regis, quæ Ityn filium Tereo Thracum regi viro fuo comedendum appofuit, fororis fuæ Philomelæ vindicandæ causa. Ovid. Metamorph. 6.

Fab. 7.

**Ilia. | Medea, Progne, monstrosa quidem fa cinora sunt aggressa: verum quod nunc sir, deterius est.

645. Non prepter nummos. | Illæ amoris impatientia, justaque ira incensæ & abreptæ : at noftræ per avaritiam, quæ fanam mentem relinquit, flagitia exequantur.

648. Pracipites ut fixa jugis, &c. | Quanto impetu faxum jugo montis abruptum, aut pars ejus avulta de'abitur & præceps ruit.

650. Computat. Vel, quæ numerat ac reputat promissam sibi pro scelere mercedem, ut Eriphyle: vel porius, quæ otiosè deliberat, in animo rem patrandam revolvit, examinat, ptovidet statuit. Hæc prosectò est pessima cic. t. Ost. n. 27. Permultum, inquit, interest, surum persurbatione aliqua animi, qua plerumque brevia est, & ad tempus; an consutò & cognità sat inquio motu accidunt, quam ea qua repensino aliquo motu accidunt, quam ea qua repensina de preparata inferuntur.

651. Sana. | Prudens, ac sciens, perspectis omnibus ac prospectis rei adjunctis.

Spectant. | In Theatro, ac ludis.

Subcuntem fata mariti Alcestim. Admetus Rex Theffaliæ gravi morbo tenebatur: de eo consultum respondit oraculum; spem vitæ nullam superesse, præterendem si quis pro illo satum subciter resugientibus autem cæteris omnibus, Alcestis uxor ultro se morti obtulit. Vide Platon. Dial. de Amore. Euripid. in Alceste, &c.

Similis si permutatio detur. Romanis uxoribus permulcis si daretur optio perdendi vel catulum vel maritum, tanè hujus morte vitam illius redimerent. Quam longè absint ab amore conjugali illarum India mulierum, qua cum viro sepeliri certatim cupiunt. Quod refert Cicero Tusc. 5. n. 78.

aminus etiam gladius adhibe

Purima tibi reperiantur Bei Occurrunt multæ tibi Belides, atque Eriphyla. des & Erighyla. Matutino Mane Clytemnestra nullus non vicus habebit. 633 temnestram exhibet. 14 fo. Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem tum intereft, qued has Trada- Infulfam & fatuam dextrâ lævâque tenebat, fe urim rudem atque obtufam; At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ: jam verd patratur jedin ext. Sed tamen & ferro, fi prægustaret Atrides guo rubeta intestino: at nibil- Pontica ter victi cautus medicamina Regis.

getur, fi Atrides calidus sumeret antideta Pontici regis tertie Subacti.s

ANNOTATIONES.

654. Occurrunt multe tibi Belides. | Paffim Rome videas Belidum & Frighylæ fimiles.

Belides | Hæ vo:antur airas Danaides, Belo avo. patre Danao, puellæ quinquaginta, quæ fuum quæque virum (una excepta) prima nocte nuptiarum interfecere. Quapropter apud Inferos per-

sufum dolium aqua implere coguntur.

Eriphyle. | Eriphyla Vatem Amphiararum virum fuum, latentein ne duceretur ad belkim Thebanum, ubi se moriturum przvidebar, ipsa pro lidit, aureo monili corrupta. Is igitur eò perductus terræ hiatu absorptus periit. Unde Horatius Lib. 3. Ode 16.

. Concidit auguris

Argivi domus, ch lucrum Demerfs excidio.

655. Mane Cytemnestram. | Plures modo foemina Clytemnestram imitantur. Illa Ægistho adultero adjuta redeuntem è bello Trojano Agamemnonem maritum bipenni obtruncavit. Vide Sophoel. in Electra Euripid. in Orefte, Senec. in Agamemnone.

656. Tyndaris. | Clytemnestra Tyndari Regis

& Lede filia, Agamemnonis uxor.

657. Infu fem & fatuam. | Bipenni ufa Clyremnestra parum folers & callida: at nostræ viros cauté, & artificiolo mortis genere circumveniunt, venenatis scilicet epulis.

Dextra lavaque tenebat. | Magno conatu &

nifu, coque rudi & agrefti.

658. Pulmone. | Metonymia. Species pro ge-

Rubeta. | Vide Satyt. 1. v. 70.

659. Si praguftaret. | Si noffent virum and doto munitum, ferro aggrederentur etiam. Atrides. | Agamemnon Atrei filius, Clyten neffræ maritus.

660. Ter villi Regis. | Mithridatis Regis Pont à Sylla primum, deinde à Lucullo, tertio à Pon-peio debellati. Vide Cicer. pro Lege Manilia.

Pontica. | Pontus Alim regio venenis inclya

Virgil. Eclog. 8.

Has herbas, atque hac Ponto mihi leffa venens Ipfe dedit Mæris: nafcuntur plurima Ponto. Medicamina. | Antidorum adversus venena, i Mithridate inventum, & ab ejus nomine Mo thridation appellatum, cujus meminit Plini pluribus locis, lib. 23. cap. 8. componi dio tur è duabus nucibus ficcis, item ficis rotiden & Rutæ foliis viginti fimul tritis, addito fe lis grano; ut qui hoc jejunus sumat, nullus ei venenum nociturum sit eo die. Lib. 25 cap. 1. antidorum illud è rebus quinquagina constare air. Lib. verò 25. cap. 2. Idem habe quod & Gellius lib. 17. cap. 16. fic scribens Anates Penticas dicunt edundis vulço venen victitare : scriptum etiam à Lenao Cn. Pompeii à berto, Mithridaten illum Ponti regem medica ni & remediorum id genus felertem fuiffe, folitumqu earum fanguinem mifcere medicamentis, qua di gerendis venenis valeant, &c. Porrò idem Mithidates ita sumendo veneno affueverat, ut jan mori volens illud impunè & incaffum haune. Ibid. Hinc Martial. Lib. 5. Epigramm. 77.

Profecit poto Mithridates fare veneno, Texica ne pessent sava nocere fibi.

I N

n

11

in

fe

P

m

Q

au

CU

S

fit

m a te Se pe un lib

Vi

m:

SATYRA VII.

ET spes, & ratio studiorum in Cæsare tantum.
Solus enim tristes hac tempestate Camænas
Respexit, cum jam celebres notique Poëtæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent; nec sædum alii nec turpe putarent
Præcones sieri; cum desertis Aganippes
Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.

INTERPRETATIO.

Et expellatio & modus fludiorum dumtaxat in Cafara
confistunt. Unus etenim conjecit cculos in Mufas hoc temefore officias, quando vates infignes & famos iam neterentur pectio comparare balneum
apud Gabios, & Roma furnos:
neque pudendum nec indeco-

rum cateri arbitrarentur effe proclamatores, quando relictio Aganitpes vallious Clio famelica rece-

ANNOTATIONES.

1. Et spes, & ratio. | Ad Telesinum Poetam ait artes & studia Romæ à cæteris contemni, jacere, steriles esse: ab uno verò Cæsare soveri.

Cafare. | Quis ille, pugna non mediocris. Neronem intelligit vetus Schol, absurde quidem. Nervam, Trajanum, Adrianum alii volunt : certè aliis ego adstipulor qui Domitianum. vetat quod Satyr. 4. salse prosciderit. Duo me movent; Paridis histrionis mentio in hac Satyra; & quòd Sueton. Domit. cap. 9. teftatur eum initio principatûs liberalem, atque omnes circa fe largistime prosecutum, &c. Adde Quintil. in Prol. Lib. 4. ubi Domitianum invocat velut maxime præsens ac propitium studiis numen. Quidni ergo Juvenalis pariter aut adulatus fit, aut quid ab Imperatore factum oporterer, docuerit? At Satyr. 4. mortuum illum indicat, & Satyr. 1. in fine mortuos fe tantum aggredi profitetur. Scilicet vivum neminem expresso nomine exagitat, mutato verò, hoc liberius infecatur. Hanc porrò Satyram primis Domitiani temporibus scriptam cum aliquibus crediderim. Sed quoniam ad Trajanum aut Adrianum etiam pervenisse dixi Juvenalem, & ab eo hic alter-urum merito laudari quibusdam videtur, rem in medio relinquimus, nec adversus illos pugnare

3. Respexit. | Consolatus est, adjuvit, erexit.

Libertas, qua fera tamen respexit inertem.

4. Balneolum Gabiu, &c. | Ad vilia quæque ministeria paupertate adigerentur: arque adeò

balneariam aut furnatiam exercerent, aut certe balneatoribus ac furnatiis operam locarent fuam: ficut victus habendi causa Cleanthes pridem noctu aquam hauriebat hortulano, piftori verò feu muteri cuidam farinas pinfebat; ut interdiu Philosophiæ vacaret. Diogen. Laërt. Lib. 7.

Gabiis. | In hoc Volfcorum oppido, ad viam Præneftinam fito. Vide Satyr. 3. v. 192. &c Satyr. 6. v. 56.

6. Defertis Aganippes vallibus. | Abjecto literarum studio, & Musis valere justis.

Aganippes. | Apollini Musifque sacer locus in Bocotia, vel fons Permessi fluminis. Vetus Schol. Erat & mons ibidem ejustdem nominis : quo videtur Juvenalis respexisse, quod ait, vallibus.

7. In atria. | Fichat custos atriensis & ostiserius qui Poeta erat anteà: vel ibi stipem, victum, sportulas emendicabat. Fortè & designantur atria Licinii in soro sita, ubi siebant auctiones, & quò proinde ad eas præcones convenicbant, Cic. pro Quintio, n. 12. Tollium ch atriis Liciniis atque à praconum consessium consessium set in 25. Ab atriis Laciniis sur en sant sur sur la contra Rullum n. 7. Ut in atriis auctionariis potius quam in triviis & compitis auctionantur.

Clio. E Musis una Noto is nature dicta, id est, à gloria, quam viris forcibus procurar per historias, quibus illa scribendis præest. Hic ponitur pro quoliber studioso & literato.

des & Erigbyla. Matutine tempore qualiter regio Ciy temnestram exhibebit. Id foris dextera & finiftra gerebat fewrim rudem atque obtufam ; ominus ctiam gladius adhibe-

Pavima tibi reperiantur Bei Occurrunt multæ tibi Belides, atque Eriphyla. Mane Clytemnestră nullus non vicus habebit. 655 Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem lum merejt, qued hac Tynda- Infulfam & faruam dextrâ lævâque tenebat. At nunc res agitur tenui pulmone ruberæ: jam verd patratur feilm ext. Sed tamen & ferro, fi prægustaret Atrides gue rubeta intestino: at nihit- Pontica ter victi cautus medicamina Regis.

setur, fi Atrides caledus summeret antidota Pontici regio tertio Subacti.

ANNOTATIONES.

654. Occurrunt multe tibi Belides. | Paffim Rome videas Belidum & Friphylæ fimiles.

Belides | Hæ vocantur ajias Danaides, Belo avo. patre Danao, puellæ quinquaginta, quæ fuum quæque virum (una excepta) prima nocte nupriarum interfecère. Quapropter apud Inferos persufum dolium aqua implere coguntur.

Eriphyla. | Eriphyla Vatem Amphiararum virum fuum, latentem ne duceretur ad bellum Thebanum, ubi se moriturum prævidebat, ipsa pro lidit, aureo monili corrupta. Is igitur eò perdudus terræ hiatu absorptus periit. Unde Horatius Lib. 3. Ode 16.

. Concidit auguris

Argivi domus, ch lucrum Demerfs excidio.

655. Mane Cytemnestram. | Plures modo foemina Clytemnestram imitantur. Illa Ægistho adultero adjuta redeuntem è bello Trojano Agamemnonem maritum bipenni obtruncavit. Vide Sophocl. in Electra Euripid. in Orefte, Senec. in Agamemnone.

656. Tyndaris. | Clytemnestra Tyndari Regis

& Ledæ tilia, Agamemnonis uxor.

657. Infu fam & fatuam. | Bipenni ufa Clyremnestra parum solers & callida: at nostræ viros cautè, & artificiolo mortis genere circumveniunt, venenatis scilicet epulis.

Dextra lavaque tenebat. | Magno conatu &

nifu, coque rudi & agrefti.

658. Pulmone. | Metonymia. Species pro ge-

Rubeta. | Vide Saryr. 1. v. 70.

659. Si praguftaret. | Si noffent virum and doto munitum, ferro aggrederentur eriam. Atrides. | Agamemnon Atrei filius, Clyten

neffræ maritus.

660. Ter vitti Regis. | Mithridatis Regis Por à Sylla primum, deinde à Lucullo, tertio à Pon peie debellati. Vide Cicer. pro Lege Manilia. Pontica. | Pontus Alix regio venenis inclyu

Virgil. Eclog. 8.

Has herbas, at que hac Ponto mihi lecta venens Ipfe dedit Mæris: nafcuntur plurima Ponto. Medicamina. | Antidotum adversus venena, Mitheidate inventum, & ab ejus nomine M thridation appellatum, cujus meminit Plini pluribus locis, lib. 23. cap. 8. componi die tur è duabus nucibus ficcis, item ficis totiden & Rutæ foliis viginti fimul tritis, addito fo lis grano; ut qui hoc jejunus sumat, nullu ei venenum nociturum sit eo die. Lib. 2 cap. 1. antidorum illud è rebus quinquagin constare ait. Lib. verò 25. cap. 2. Idem habe quod & Gellius lib. 17. cap. 16. fic scribens Anates Ponticas dicunt edundis vulgo vene victitare: scriptum etiam a Lenao Cn. Pompeii berto, Mithridaten illum Ponti regem medica & remediorum id genus folertem fuiffe, folitumen earum fanguinem miscere medicamentis, qua d gerendis venenis valeant, &c. Porrò idem Mithi dates ita sumendo veneno affueverat, ut ja mori volens illud impunè & incassium haune Ibid. Hinc Martial. Lib. 5. Epigramm. 77.

Profecit poto Mithridates faje veneno, Texica ne possent sava nocere sibi.

SATYRA

IN N

m

23

in

fe

Pr

m

Q

au

Sa

fit

mi a ter Se per utr in libe

Vi

SATYRA VII.

ET spes, & ratio studiorum in Cæsare tantum.
Solus enim tristes hac tempestate Camænas
Respexit, cum jam celebres notique Poëtæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent; nec sædum alii nec turpe putarent
Præcones sieri; cum desertis Aganippes
Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.

INTERPRETATIO.

Et expeltatio & modus findiorum dumtaxat in Cafara
confistunt. Unus etenim conjecit cculos in Mufas hoc teme
fore afflictas, quando vates inignes & famost jam interentur pretio comparare balneum
apud Gabios, & Roma furnos:
neque putendum nec indeco-

rum cateri arbitrarentur effe proclamatores, quando relictis Aganippes vallious Clio famelica recederes in vestibula.

ANNOTATIONES.

1. Et spes, & ratio. Ad Telesinum Poetam ait artes & studia Romæ à cæteris contemni, jacere, steriles esse: ab uno verò Cæsare soveri.

en fa

Cafare. | Quis ille, pugna non mediocris. Neronem intelligit vetus Schol. absurde quidem. Nervam, Trajanum, Adrianum alii volunt : certè aliis ego adftipulor qui Domitianum. vetat quod Satyr. 4. false profeiderit. Duo me movent, Paridis histrionis mentio in hac Satyra; & quòd Sueton. Domit. cap. 9. teftatur eum initio principatûs liberalem, atque omnes circa se largissime prosecutum, &c. Adde Quintil. in Prol. Lib. 4. ubi Domitianum invocat velut maxime præsens ac propitium studiis numen. Quidni ergo Juvenalis pariter aut adulatus fit, aut quid ab Imperatore factum oporteret, docuerit? At Satyr. 4. mortuum illum indicat, & Satyr. 1. in fine mortuos se tantum aggredi profitetur. Scilicer vivum neminem expresso nomine exagitat, mutato verò, hoc liberius infe-Catur. Hanc porrò Satyram primis Domitiani temporibus scriptam cum aliquibus crediderim. Sed quoniam ad Trajanum aut Adrianum etiam pervenisse dixi Juvenalem, & ab eo hic alterutrum meritò laudari quibusdam videtur, rem in medio relinquimus, nec adversus illos pugnare

3. Respexit. | Consolatus est, adjuvit, erexit.

Libertas, qua sera tamen respexit inertem.

4. Balneolum Gabiu, & c. | Ad vilia quæque ministeria paupertate adigerentur: atque adeò

balneariam aut furnatiam exercerent, aut certe balneatoribus ac furnariis operam locarent fuam: ficut victus habendi causa Cleanthes pridem noctu aquam hauriebat hortulano, piftori verò feu multiri cuidam farinas pinfebat; ut interdiu Philosophiæ vacaret. Diogen. Laërt. Lib. 7.

Gabiis. In hoc Volfcorum oppido, ad viam Præneftinam fito. Vide Satyr. 3. v. 192. & Satyr. 6. v. 56.

6. Desertis Aganippes vallibus. | Abjecto literarum studio, & Musis valere jussis.

Aganippes. Apollini Musifque (acer locus in Bocotia, vel fons Permessi fluminis. Vetus Schol. Erat & mons ibidem ejustdem nominis : quo videtur Juvenalis respexisse, quod ait, vallius.

7. In atria. | Fiebat custos atriensis & ostiserius qui Poèta erat anteà: vel ibi stipem, viedum, sportulas emendicabat. Fortè & designantur atria Licinii in soro sita, ubi siebant audiones, & quò proinde ad eas præcones conveniebant, Cic. pro Quintio, n. 12. Toblium ab atriis Liciniis atque à praconum consession de distant sectionis. Et n. 25. Ab atriis Liciniis successiones corrogat. Idem 1. contra Rullum n. 7. Ut in atriis austionariis potius quam in triviis & compitis austionariis potius quam in

Clio. E Musis un 277 ve xairs dicta, id est, à gloria, quam vivis forcibus procurat per historias, quibus illa scribendis præsst. His ponitur pro quolibet studioso & literato.

drans t bi nulus exhibeatur, dilige appellationem & vitam Maenera, ateur venumda totius quod aftant bes venumdat audio tradita, vas vinarium, tripodes, armariela, capfas, A'ci-Sbeen Paccii, Toebaids atque Tereum Faufti. Id melius quam fi coram judice affirmet, aspexi, ou d non aspexisti: quam wis her agant Equites ex Afia, stem Carpadoces agant, & Equites è Bilynia, quos denu-dato calcaneo tranfmifis altera lauream apprehendit.

Si enim in umbra Pieria qua Nam fi Pieria quadrans tibi nullus in umbra Oftendatur, ames nomen victumque Machæræ: Et vendas potius, commissa quod auctio vendit Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas, Alcithoen Pacci, Thebas & Terea Fausti. Hoc fatius, quam si dicas, sub judice, vidi, Quod non vidifti. Faciant Equites Afiani, Quanqua & Cappadoces faciant, Equitelq; Bithyni, Altera quos nudo traducit Gallia talo, Nemo tamen studiis indignum ferre laborem Cogerur posthac, nectit quicumque canoris Gallia. Attarben nul us dein. Eloquium vocale modis, laurumque momordit. ceps adigetur fuftinere laborem Musis indecerum, quisquis sonantem facunaiam jungit arguiti numeris, atque

ANNOTATIONES.

7. Nam f. Pieris quadrans, &c. | Si per literas & eruditionem nihil lucri obveniat, aliunde victum quærito & è qualibet arte humili.

Pieria. Lows erat ad radices O'ympi montis in Theffalia, eut nomen dedit Vates Pierus, qui primus facrificaffe dicitur Musis, qua Pierides inde vocata junt. Vet. Schol Vide quæ ad Sat. 4. v. 36.

Quadrans. | Nummus, pecunis. Vide Sat. 1. vertum 121. & Satyræ 6. vertum 447. In umbra. | Alii Codices habent, in arca.

9. Ames nomen victumque Machara. | Ama & fequere victum & inftitutum Machæræ, & ticut ille, præco fias.

10. Commiffa auctie | Vendendi cura & provincia tibi commissa à Magistratu, & à dominis

rerum venslium.

11. S:antibus. | Circumftanti ad emendum turbæ & licitanti.

Tripodes. | Vel menías, vel znea vala ad calefaciendam aquam.

Armaria. Forte, pluteos in quibus libri ie

ponuntur.

12. A'cithoen Parci. | Nomina fabularum. aut malerum Petarum qui eas jeripferunt. Vet. S:hol. Porrò magna legendi varietas eò loci. Schol. habet Aicition, nec explicat amplius. Alii, Alemenm: alii, Alemen: plutes, Alejo-nen; &, Baccisi, pro, Pacci, legunt. De Alcithe mulere Thebana, que contemptis Orgis Bacchi, in verpertilionem ab eo mutata est, Orid. Metamorphof. 4. Fab. 1. 7. 12. De A .. eyene ve ò Neptuni filia, Ceycis uxore, in avem fui nominis conversa, idem, Metamerphol. 11. Fab. 10. De Aicine Homer. Odyil. 7. Virgil. Gargie, I. Ovid. &c. Alemos denique, que Al pine, Pleiadum una extitit.

Tocker & Teres Faufti. | Traggediam aliquam

de Thebarum Regibus, Laio, Oedipo, &c. Vel de Tereo, de quo Satyrà præcedenti sub finem. Fauti, poetastri cujuspiam.

13. Dicas fub indice, vadi, Oc. Falius teftis existas, & perfurits vitam sustentes, rem augeas, forte & Cenium Equeltrem nancifcaris, ut alii

nennulli.

14. Faciant Equites Afiani. | His enimvero liceat effe sceleratis, qui è servis Equites fiunt. Vide Perl. Satyr. 5. v. 79. & feq. & que nos ibidem annotavimus.

Equites Afiani. Equites Romani jam, at

servi pridem ex Afia traducti.

15. Cappadores. | Ex ea Afiæ Regione, quæ Galariam inter & Armeniam polita ett. Proverb. apud Suid. Teia Kanta Kakuga: Pefima Cappa tria bac; nimirum Cancatoria, Cilicia, Creta.

Bitimi. | Ex ea pariter Afiæ minoris parte,

que Pontum attingit.

16. Altera Galias. | Galatia, vel Gallo Grecia, que è Gracis mixta & reliquis Gracorum, qui Brenno duce vattarunt Graciam, mox Orientem secuti in media Asiz parte consederunt: tefte Floro, lib. 2. cap. 11.

Nado traducit Gallia tale. | Pedibus nudis & albis, more pauperum, & mancipiorum venalium ac transmarinorum. Vide Satyr. 1. v. 111.

17. Nemo tamen ftudiis, &c. | Studiolorum nemo deinceps inopià conflictabitur : nemo literarus furnos aut bainea conducere, aut victus causa vile opus moitii cogetur, Cæfare jam reipiciente.

19. Laurumque memordit. | Verus ac bonus Poeta, qui victor fuerit coronattes lauro Apollini facra: vel qui tali gloria dignum se probaverit: vel Acqueda & hine afflatus numine Apollinis, Vide Coel, Rhodig. lib. 5. cap. 7.

3

1

b

S

P

E

Ь

hi

Hoc agite, & juvenes: circumspicit, & stimulat vos, | lilud suscipere, & adoles entes: Materiamque fibi Ducis indulgentia quærir. Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum Præfidia, arque ideò croceæ membrana tabellæ Impletur : lignorum aliquid posce ocyùs, & quæ Componis, dona Veneris, Telefine, marito: Aut clude, positos tinea pertunde libellos. Frange miser calamos, vigilataque prælia dele, Qui facis in parva fublimia carmina cella, Ut dignus venias hederis, & imagine macrâ. Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus Tantum admirari, tantum laudare difertos, Ut pueri Junonis avem. Sed defluit ætas. Et pelagi patiens, & carlidis, atque ligonis. Tædia tunc fubeunt animos, tunc feque, fuamque Terpfichoren odit facunda & nuda senectus.

binignitas Principis circum intuetur, ac vos incitat, & fibi poscit materiam. Si ex alia parte credis serandum tuis rebus columen aliqued, prooserea repletur papyrus codicis flavi, onare cities ligna quadam, & Telefine, & Veneris emjugi trade que feribis; tel include, atque aljectos con.mentarios blattis vellica. b fel x rumps pennes & elucubratas pugnas allitera, qui exigno in conclute grandes verfus condis, set mercares bederam ac effigiem macilentam. Nibil ultra ex ectandum. Nune enim opulentus parens afficevit dumtaxat mirari, dum-35 taxat encomiis facundos ex-

erem Junonis. At elabitur atas apta juftinere & mare, & galeam, & bipalium : tum verò faftidia mentem penetrant, tum feneda eloquens ac denudota & fo & fuam Terpfichoren deteftatur.

ANNOTATIONES.

nificentiæ dignem quærit occasionem Cæsar, adeoque eximize tantum eruditionis viros & ingenii non mediocris Poeras investigat.

22. Aliunde. | Quam à Cefare.

23. A: que ideo croces membrana, &c. | Libros feribis operose.

Crocca membrana tabella. | Vide quæ ad Perfii

Satyr. 3. V. 10.

24. Lignerura aliquid posce. | Quibus accenso igne libelles inur les confumas, nec perdas ampliùs oleun & operam.

25. Veneris Tel fine marito. | Vulcano ignis przefidi. Plaut. Amphirryon. Scen. 1.

Quò ambulas tu, que l'ulcanum in cornu. Conclusum geris? Id est, qui laterna facem accen'ani Fortas.

26. Fine i pertunde libelles. | Id eft, tineis ac vernitus pertundendos & abfurbendos permitte.

27. Frange miser calamos. | Martial. Lib. 9. Epigram. 75.

Frange leves calamos, & seinde Thalia libellos, Si dare futori calcens uta poteft.

Vigilara graita. | Carmina que vigilando elaborafti a i bellatorum gioriam, &c.

28. Qui faci in lata, Ce | Tu Poeta fubhmis at inops, & in ang fla cella habitans.

29. Hederis. | Corona ex hedera que Poetis |

21. Materiamque ducis, &c. | Exercende mu- | eximis & victoribus dari confueverat. Virgil. Eclog. 7.

Paftores bedera crefcentem ornate P.etam.

Imagine macra | Statua tibi erigenda apud Apollinem Palarinum, qua tu adumbreris chartis impallescens, & labore studioque pertinaci & improbo macer factus. Vide que funt notanda ad Perf. Prolog. v. 5.

31. Tantum admirari. | Et nih'l largiri.

32. U: pueri Junonis avem. | Pavonem, cujus cauda Argi oculis exornata à Junone, teste Ovidio, Metaurorphof. 1. Fab. 12. Pavonis autem caudæ tot luminibus fulgenti laudes quidem pueri tribuunt ; at nedum quid aliud conferant, imò fi poffint, pennas detrahunt,

Definit atas, &c. | Sensim transit ætas ju-venilis idonea variis laboribus, ut Agriculturæ, Militiæ, negotiandi apud transmarinas gen-

Tunc feque Suamque Terfficheren, &c. | Ertiditi senio & inopia oppressi dolent se Musis fterijibus juventutem dediffe, vellentque aliis arcibus ætatem impendiffe, è quibus lucrum proveniffer, & fenectuti ac infirmitati præfi-

35. Terefichoren. | Mufarum hæc una eft, dicta quod oble ter choreas, nimirum per citharam, cujus inventrix hab.tur. Tiptes, delectatio, & XPO.

tribuat is quem observas. Et Musarum & Picebi dimiffo templo, ipse condit carmina, & Homero foli concedit ob annos millenos. Quad fi recites provocatus existimationis fuavitate. domum dabit muruo Miculonus, adefque valde ferro numitas imperabit effe utiles, in quibus oftium amulatur fores anxias. Novit suspediture libertos in siltima fedium collocatos ferie, atque altas affeciarum procurabit acclamationes. At patronorum nemo tribuet, quanti conduxeris scamna & gradus tignis pretio comparatis Inftentatos, & orcheftram fedi-

Jam audi aftu, ut nibil tibi | Accipe nunc arres, ne quid tibi conferat ifte, Quem colis, & Musarum & Apollinis æde relictà! Ipie facit versus, atque uni cedit Homero, Propter mille annos. At fi dulcedine famæ Succenfus recites, Maculonus commodat ædes; 40 Ac longe ferrata domus fervire jubetur, In qua follicitas imitatur janua portas. Scit dare libertos extrema in parte sedentes Ordinis, & magnas comitum disponere voces. Nemo dabit regum, quanti subsellia constent, Et quæ conducto pendent anabathra tigillo, Quaque reportandis posita est orchestra cathedris Nos tamen hoc agimus tenuique in pulvere fulcos Ducimus, & littus fterili versamus aratro,

bus remittendis contextam. Attamen nos id molimur, & pulverem exiguum fulcamus ac ripam infruduof vertimus araire.

ANNOTATIONES.

36. Accipe nunc artes. | Audi jam quantis artibus illudant Poetis divites Patroni, ne quid opis & pecuniæ illis impertiantur.

37. Et Musarum & Apollinis, &c. | Hæc jungunt alii cum præcedentibus, alii cum fe-

quentibus.

Musarum & Apollinis ade. | Ædem Mufis extruxit Martius Philippus; Apollini in suo Palatio Augustus Czsar: Teste Sueron. Octav.

August cap. 29.

38. Ipfe facit versus! Patronus dives Poetarum verfibus indigere se negat ipse meliores faciens, suo quidem judicio: verum invità facit Minerva, & adversantibus Musis & Apolline, quorum ædem reliquit & sprevit. Hinc tamen ille sumit ansam & occasionem nihil numerorum colentibus se bonis Vatibus dandi: aut certe versus eorum laudabiles suis qualibuscumque verfibus compensar tantum. Ad rem facit quod Macrob. Saturnal. lib. 2. cap. 4. refert de Augusto, qui Graculo cuidam Epigrammatium tibi frequenter offerenti reddidit Epigrammata: at paucos denarios callide statim porrigenti summam ingentem numerari juilit.

Homero. | Vide Satyr. 6. V. 437.

39. Propter mille annos. | Ob antiquitatem dumtaxat: cætera non conceffurus; adeò fa-tuus est. De Homeriætate apud Auctores non convenit. Vetus autem Scholiastes hic ita loquitur: dinumerato fertaffe tempore ad atatem ufque fuam, Poera dixit mille annos fluxiffe ab Homero, qui fuit annis ante urbem conditam cenfexaginta.

Si dulcedine fama succensius recites. | Si fama tantien & honoris captandi causa verfus facis.

40. Recites | Recitandi consuetudinem & appararum olim fanè magnum explicabimus ad Perf. Saryr. v. 15. & feq.

Maculonus. Dives quidam, ut ille Fronto,

de quo Satyr. 1. v. 12.

Commodat ades. | At creteras impensas minime

suppeditabit.

41. Ferrata domus. | Ad exhibendam opulentiam, ornata ferro & ære janua. Plin. lib. 34. cap. 3. refert Carvilium Quæstorem inter alia crimina Camillo objecisse, quod arata oftia in domo haberer.

Servire jubetur. | Uti jubet ad recitandum. 42. Sollicitas portas. | Urbis portas belli tem-

pore, & in meru hoftili.

43. Dare übertes. | Qui applaudant: & clientes qui acclament.

45. Regum. | Optimatum & divitum.

Quanti subsellia conftent, &c. | Suroptus faauditorio praparando, nemo compensabit.

46. Anabathra. | dracaire, ajcendo ; dracai Ser, icala, pulpirum, fubsellium.

47. Rejertandis. | Quæ conducuntur, ad tempus elocata reportari necesse est, & pretium tolvi ez convento.

Orchestra. | Metonymia. Tabulata. Vide Sa

tyr. 3. v. 178.

48. No samen hoc agimu, &c. | Nihilo fegniùs laboremus, quain fi magna spes emolumenti

In palvere fulcos ducimus. | Proverbiam. Id eft, inutiliter defatigamur versus condendo, perinde ac fi arenofum littus ac Rerile folum araremus,

Nam

N

Co

Sc

Sec

Q

Co

H

An

Im

Fo

Pie

Pa

àm

pell

Me

130

infa

I

Y. 4

1

5

tun

Vir

3

In

ren

bei

mor

di,

V. 9

S

Ap:

mor

ligo

YX

0

Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi Consuerudo mali; tenet insanabile multos Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit. Sed Vatem egregium, cui non fit publica vena, Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui Communi feriat carmen triviale monetâ; Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantum, Anxietate carens animus facit, omnis acerbi Impatiens, cupidus filvarum, aptufque bibendis Fontibus Aonidum. Neque enim cantare sub antro Pierio, thyrsumve potest contingere sana Paupertas, arque æris inops, quo nocte, dieque noctu atque interdiu corpus indiget, nequit canere in felunca Pieria.

50 | Etenim fi recedat, vinculis coercet mos vitis cupidi : plarimes occupat immedicabilis scribendi consuetudo prava, atque in mente male offect à inveterafeit. At Petram eximium, qui non babeat ingenium vu gare, qui commune nihil preferre offneverit, quique not à publica non percutiat verfus è trivio, iftum qualem oftendere non pollum & percipio durat anat, grafiat mens fellientudimis exters, amans nemerum, atque idenes potandis Amidum aquis. Etenim inspia Sapiens, carens pecunia, qua

ANNOTATIONE S.

50. Si difeedas. | Si velis ac tentes discedere

à mala confuerudine. Ambitiofi consuetudo mali. | Ambitio honoris, gloriz cupiditas, que te ad scribendum im-

pellit. 52. Caecethes. | Apud Medicos eft ulceris genus curatu difficile. Cornel. Celf. Lib. 5. ubi de carcinom. Plin. lib. 22. cap. 25. &c. alibi, &c. Metaphorice est scribendi libido. Kanor malum 130e mos & consustudo, noos, indoles.

Senefeit. | Diuturnitate invalescit, unde & fit

insanabile. 53. Vatem egregium. Horat Lib. 1. Setyr. 4.

Ingenium cui fit, cujus mens divinier, atque os Magna fonaturum, des nominis hujus bonorem. Vena. | Facultas Poetica. Horat. ad Pison. Y. 409.

Ego nec ftudium fine divite vena, Nec rude quid profit video ingenium.

54. Exposium. | Abjectum, vile, cuivis norum, pervium, facile.

55. Carmen triviale. | Inconditum, plebeium. Virgil. Eclog. 3.

Non tu in triviis, indocte, foiebas Stridenti miserum stipula disperdere carmen. In compitis mali Poetæ fua carmina recitare & vendirare confueverant.

Communi feriat moneta. | Stylo vulgari, plebeio, rudi, inconcinno, scribens, Metaphora à moneta, quæ inota fignatur omnibus perspedà, utitatà semperque fimili. Horat. ad Pison. V. 58.

-Licuit semperque licebit Signatum prasente nota producere nomen. Apuleius 1. Apol. Græcas voces air à se Latina monetà percuffas.

56. Sentio tantum. | Concipio mente, intelligo, qualis sit & effe debeat Vates ille eg regius, vix autem verbis adumbrare queo.

57. Capilus filvarum. | Horat. Lib. 2. Epift. 2. Scriptorum cherus emnis amat nemus, & fugit urbes,

Rite cliens Bacchi femno gaudentis & umbra. Ovid.

Carmina feceffum feribentis & otia quarunt. Aprusque bitendis Amidum fontibus. | Mens enim nifi fit expers curarum, non afflatur numine Musarum & Apollinis, id eft, nobile carmen nullum concipit aut parit. Vide Perf. Prolog.

59. Amidum. | Musarum, quibus in Aonia Bœotiæ regione facra quædam loca, fons Hippocrene, mons Helicon, seu Aganippe. Vide suprà v. 6.

Cantare sub antre Pierio. | Dignum aliquid Musis & Phoebo promere.

60. Pierie. | Vide fuprà v. 8.

Thyrsumve potest contingere. | Bacchi patrocinium mereri, censeri inter veros Poetas, adeoque effe rite cliens Bacchi, ut ait Horat. Lib. 2. Epist. 2. mox cit. Poeticum furorem concipere, instar Bacchantium armatarum thyrso, id est, hafta pampinis involuta.

Sana. | Sui compos, fobria, non furens. Horat.

ad Pilon. v. 296. -Excludit Sanos Helicone Petas

Democritus.

61. Eris. | Plin. lib. 18. cap. 3. Servius Rex, inquit, ovium boumque effigie primus as fignavit. Et lib. 33. cap. 3. Servius Rex primus fignavit as. Antea rudi ufes Roma Timaus tradit. Signatum eft nota pecudum : unde & pecunia appellara, &c. Macrob. Lib. 1. Saturn. cap. 7. Æs a Jano refert fignatum ex una parte, capite Saturni, ex altera, navi, qua ille ad eum pervectus fuerat. Unde ludentes pueri denarios in sublime jactantes, caput, aut, navim, exclamant; lusu teste vetustatis. Vide & Alex ab Alex lib. 4. cap. 15. & 24.

Corpus

Satiatus eft Horatius quoties ait, Eulive. Ecquis locus ingenio, nifi auando nofter animus duplicis band patiens folicitudinis, torquet se versibus tantum, ac duo-bus magistris Cirrha & Nysa abripitur? Summi ingenii neque de comparando fragulo fincentis molitio eft, intueri currus & equos & vultus Decrum, & qua Erinnys Rutulum perturbes. E:enim fi Maro egeat famulo C oualieumque domo, cuniti ferpentes elaberentur è capilles; suba yanca nibil grande ftregeret. Fetimus ut

Corpus eget. Satur eft, cum dicit Horatius, Euho? Quis locus ingenio: nisi cum se carmine solo Vexant, & dominis Cirrhæ Nifæque feruntur, Pectora nostra duas non admittentia curas ? Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda Attonitæ, currus & equos, faciefque Deorum Aspicere, & qualis Rutulum confundat Erinnys. Nam fi Virgilio puer & tolerabile defit Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri: Surda nihil gemeret grave buccina. Poscimus ut sit

ANNOTATIONES.

52. Corpus eget. Ad comparandum victum ac veftirum.

Enbee. | Vox qua bacchantes fureres urebantur. Horat. Lib. 2. Ode 19.

Esthoe, recenti mens-trepidat metu. Plennque Bacchi pectore, turgiaum Latatur Euboe, parce Liber, Parce, gravi metwende thyrfo.

Quod egregium carmen dum Horarius fundebat, fatur erat.

63. Quis locus ingenio. | Exercendo, & promendæ industriæ ac venæ diviti.

Se carmine folo vexant. | Nifi cum uni vacatur Poeticæ ftudio.

64 Et dominis Cirrha Nysaque feruntur. | Inftinctu & afflatu Apollinis & Bacchi.

Cirria. | Urbs erat ad radicem Parnaffi montis, Phoebi Sacris & cultu nominata. Martial. Lib. 1. Epigram. 77. ad Flaccum.

Quid tibi cum Cirrha? Quid cum Permefidis

Romanum trepint divitiufque forum eft.

Mal. | Urbs Arabiæ, apud quam Bacchus à Nymphis educatus dicitur, indeque vocatus Dionyfius. Eft & Ny/s mons ac civitas in India ab eodem Baccho extruda, tefte Strab. lib. 15. Hoc etiam nomine appellantur aliæ quædam urbes in diverfis regionibus, ubi colitur Liber pater, eidemque facer unus è Parnaffi verticibus Avia quoque dictus. Vide Priodor. Sicul. lib. 4. cap. 5. & lib. 5. cap. 1. Martial Lib. 4. Epigramm. 44.

Hee jura, quam Nija colles, thus Baccous 4matuf.

6c. Duas non admittentia curas. Hinc rei domeflica & vidus conquirendi; illine Poetices, fludii literarum, & elaborandi carminis.

67. Attorita. | Valde folicitze unde comparare queat cibos & veftimenta, aliaque neceffaria ad victum.

Currus & eques, &r. | Ingeniosa mente compleet & nomili versu describere Deorum actiones & man thanam : ut facit Virgilius in Aneide paffim.

68. Qualis Rutulum confundat Erinnys. | Rede depingere Alecto Furiam Rutulorum Regem Turnum terrore complentem, ferentemque bella Trojanos inter & Latinos. Quod bellè exequitar Virgil. Æneid. 7.

Rutulum. | Vide Sat. 6. 636.

Erinnys. | Ita vocatur Furia, quod ipies wir ver. corrumpat mentem ; vel, ut aiunt quidam, iguin, id eft, rrabet, diftrabat : que fi valeret erymologia; scribendum forer Erynnis. Triplex aurem numeratur, Alecto, Tifiphone, Megara. Et his angues pro capillis affigunt Poete: unde mor noster air cum Virgilio, caderent à crinibus bydri.

70. Caderent omnes à crinibus bydri. | Alladit ad Virgilii versus Æneid. 7. mox citandos. Sen-fus eft : omnis illa vis Poetica, & majeftas carminis Virgilio excideret & periret, fi neceffariis vi-Aui caruiffet. Talis enim solicitudo mentem diftrahit, ingeniumque enervat. Virgil. Æneid. 7. fic habet :

Luctificam Alecto dirarum ab fede Sororum Infernisque ciet tenebris; cui triftia bella, Ira insidiaque, & crimina nexia cordi, &c. Et poft :

Talibas Alette dictis exerfit in iras.

At juveni cranti subitus tremor occupat artus, Diriguere oculs: tot Erinnys fibilat hydris.

. Er geminos erexit crinibus angues Verbereque infensit, &c.

Hydri. Hydrus, vel, indra, ferpens aquaticus. 71. Surda nihil gemeret grave buccina. | Idel, nihil grave scriberet Virgilius, cum Alecto exhibet populos ad arma excitantem. Æneid. 7.

Paftorale canti fignum, cornuque recurvo Tartaream intendit vocem, qua protinus omnet Contremuit nemus, & filva intenuere profunds. P scimus ut fa. &c. | Scilicer vellemus & exgimus ab inope Rubreno, ut tam foierter, tanti diligentia, tam diferre scribat Tragcediam, quan vereres illi Tragici Æschylus, Sophocles, Euriph des, qui opibus & honorious affinebant, atque in

citabacatur.

Non

i

D

S

Ct

aj

8

fe

te

g:

Po

re

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno, Cujus & alveolos & lænam pignerat Atreus? Non habet infelix Numitor quod mittat amico; Quintillæ quod donet habet : nec defuit illi Unde emeret multa pascendum carne leonem Jam domitum. Constat leviori bellua sumptu Nimirum; & capiunt plus intestina Poetæ. Contentus famâ jaceat Lucanus in hortis Marmoreis. At Serrano, tenuique Saleio Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est? scar Lucanus existimationem Curritur ad vocem jucundam, & carmen amicæ Thebaidos, læram fecit cum Statius urbem. taxat bonos adeft ? Properatur ad vecem gratam, & deletta poema Totbaidis, quando civitatem Statius

cetburno veterum inferior non fit Rubrenus Lappa, cuins lances atque pallium Atreus oppignerat. Misero Numitori non est qued mittat samiliari, eft quod der Quintilla: babuitque is quo jam lubactum leenem compararet plurima carne alendum. Fera feilicet minori stat impensa; & vatis plus venter devorat. In bor-80 tis marmore exornatis quiesatis habens. Sed quid bonos quantuscunque Serrano proderit, ac pauperi Saleio, si dum-

ANNOTATIONES.

72. Rubrenus Lappa. | Ingeniofus Poeta Tragicus, sed egens tempore Juvenalis vivebat. Verus Scholiastes.

Cothurno. | Gravi ftylo. Vide Sat. 6. V. 634. in fimili voce.

73. Cujus & alveoles, &c. | Qui dum vaca: Fabulz de Arreo scribenda, premitur inopià, & cogitur oppignerare supellectilem, ut cibos emat. Comminicuntur alii Atreum forneratorem pignoris titulo Rubreni res tenentem. Quod Don placet.

Alveolos | Paropfides, & variam supellectilem. Synecdoche. Vide Saryr. 5. v. 88. Item

Turneb. lib. 24. cap. 4.

Lanam. | Xxairar penulam, & alia vesti-menta. Synecdoche. Vide Sat. 3. v. 283. &

Sat. 5. V. 131.

bilarem effecit,

Arrens. | Pelopis & Hippodamiz filius, Mycenarum Rex, qui Thyesti fratri comedendos appoluit filios ex adulterio ejus cum uxore lua genitos. Cujus horrore convivii, Solem aiunt retrocestiffe. Vide Senec. Tragic, in Thyeste.

74. Non habet infelix Numitor. | Ironice. Infelix sane is qui divitias effundit in luxum ac voluptares, parcus autem est ac fordidus in clientes, amicos, honestos viros.

75. Quintille. | Amicæ, meretrici.

76. Emeret multa pascendum carne leonem. Et hoc erat in deliciis divitum feras mansuefactas alere. Vide Lamprid. in Heliogabalo. Plin. lib. 8. cap. 8, 9, 16, 17, 52. Gell. lib.5. cap. 14. Martial. Spectac. Epigram. 10. & lib. 2. Epigram. 75, &c.

77. Constat leviori bellua sumptu, &c. | Ironice. Poeta nimirum plus devorat quam leo, & majo-

res fum tus facit.

12

nì

79. Contentus fama jaceat, &c. | Lucano quidem rebus omnibus affluenti facile eft unam fedari gloriam in teribendo carmine.

Lucanus. | M. Annæus Lucanus Cordubenfis, Senecæ Tragici nepos, Saleii Baffi & Perfii condiscipulus ac familiaris, de bellico Phartalico scripfir carmen, & alia quædam Oratoribus magis quam Poetis annumerandus, tefte Q intiliano lib. 10. cap. 1. Neroni primum graticiu, mos ab eo juffus occidi in æratis flore. Plura lege apud Petrum Crinitum. Vide & Cornel Tacit. lib. 15.

In hortis marmureis. | Columnis ac flatuis marmoreis ædes & hortos exornari pridem inftitu-Vide Plin. 1. 36. c. 1, 2. & feq.

So. Serrano tennique Saleio. | Hi quidem valebant ingenio, cætera egentes, ut vulgo Poetæ. Tempore Juvenalis vivebant. Saleii Batli meminit Tacitus teftertiis quingentis a V ipaliano donati. Quintil. lib. 10. cap. 1. vehemens illius & poeticum affirmat ingenium fuiffe, nec ipium senectute maturum. Petr. Crinit. cap. 62. Lawdatur, inquit, ab antiquis magnopere Saleius, non tantum ut vir optimus, fed etiam ut Poeta egregius, atque abfolutiffimus. Valde nobilis quidem, a: exigno & tenni censu fuisse traditur.

82. Curritur ad vocem incundam, &c. | Magnus fic Populi Romani concurtus ad audiendum Statium Poema recitantem sonora & suavi, qua pollet, voce: at nemo dat unde vitam fuftentet

egregius Vares,

83. Thebardes. | De bello Thebano, Polynicen inter ac Eteoclen fratres Oedipi filios, carmen Epicum Papinius Statius, item Ponticus Poeta, refte Propertio lib. 1. Eleg. 7. at Æschylus &

Seneca Tragicum scripsere.

Statins. | Is Neapoli natus novili genere, Thebaida Libris duodecim complexus, Domitiano Cæfari confecravit; à quo & dilectus, & in igni co:ona donatus aliifque muneribus. Scrip it & gundam alia. Vide Petrum Crinitum lis. 4. cap. 1.

Promi-

rum digitos auro fex menfium modo vel Proculcius.

ac diem policifus eft. Tanta Promifitque diem : tanta dulcedine captos Juavitate affectas mentes is de- Afficit ille animos, tantâque libidine vulgi tate aufeuliatur. At post- Auditur : sed cum fregit subsellia versu, quam rupit sedicia carminus Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven. recitatione, fame premitur, Ille & militiæ multis largitur honorem. venumdet. Is & belli digni- Semestri vatum digitos circumligat auro. tates plurimis tribuit: Peta. Quod non dant proceres, dabit histrio.

merinos, nant Optimates, mimus lar. Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?

gieur. Tu posted Camerino Præfectos Pelopea facit, Philomela Tribunos. & Bareas, tu summa celust. Haud tamen invideas vati, quem pulpita pascunt, lustrium vestibula? Pelopea Quis tibi Mecænas? Quis nunc erit aut Proculeius, ereat Prasosue, Tribunos Fis. lomela. Nebilominus ne invideas Poeta, quem suggesta nutriunt. Ecquis tibi Mecanas? Quis erò

ANNOTATIONES.

84. Diem. | Quà recitaret fuum poema.

86. Sed emm fregit subfeillia verfu. | Poft ingentes eos applautus, eturit, Procerum nemine fe patronum ei præbente vel munificum.

Fregit fut fellis verfu. | Vehementi recitatione & facundià, Hyperbol. vel causa fuit cur fcamna frangantur præ nimio applauiu. Vide Sat. 1. ver. 13.

87. Intadam. | Non evulgatum carmen offert histrioni Paridi, quem unum invenit be-

neficum ac remuneratorem.

Paridi. | Pantomimus Paris duplex fuiffe videtur: alter sub Nerone, cujus meminit Suet. Ner. cap. 54. alter sub Domitiano, de quo Suer. Domit. cap. 3. Martial. lib. 11. Epigram. 14. & nofter Saryr. 6. v. 87.

Agaven. | Tragordiam de Agave Penthei mawe, de qua Perf. Sat. 1. v. 100. & fequ.

88. Ille & milina, &c. | Paris Domitiano charus, adeo ut eo permittente præfecturas venderet. Hos verius cautam exilii fuiffe Juvenali ait vetus Scholiastes. Vide Suidam, & Lipi. Epist. gu. Lib. 4. Epift. 20.

89. Semestri vatum digites circumligat auro. Id eft, Equites Romanos facit, quorum infigne annulus aureus: hic autem erat duplex, levior alter aftate, alter gravior hyeme gestari solitus; ut notavi ad Satyr. 1. veri. 28. & feq. Vide Turneb. lib. 20. cap. 2. Forte & Juvenalis respicit ad semestres Tribunatus, de quibus Plin. lib. 4. Epift. 4. ubi fic habet : Calufium Nepotem valde diligo bunc rego Semestri Tribunatu Splendidierem & jivi & avanialo (no Tac:45.

90. Qued nen dant proceres datit biftrio. Hic verticulus exilio Javenalis occanonem præ-

Qued not dant preceres. | Pramis, dignitates. Hiftrie. | Ab Hiftria dictus: inde enim petiti olim histriones ac ludii. Festus. Aliter tamen Liv. lib. 7. c. 2. & Valer. Maxim. lib. 2. cap. 4. qui Tusco verbo histriones dici, & ex Hetruria vocatos affirmant ludiones.

The Camerinos, &c. | Et tu nobilium favorem deinceps credes ambiendum? Scilicet. His liberalior est Paris erga Poetas & Literatos.

Camerines. | Horum maxime illustris Sulpitius Camerinus, qui Athenas miffus ad Solonis leges perquirendas.

91. Bareas. | Vide Sat. 3 . V. 116.

92. Prafettus Pelopea facit. | Paris facit Prafectos in mercedem oblati fibi Poematis de

Pelorea. | Hec Thyeftis erat filia, è qua iple genuit Ægifthum Clitemnestræ mæchum & A. gamemnonis interfectorem. Vide supra v. 73. ad vocem, Arreus.

Philomela. | Carmen de Philomela, de qua 52-

tyr. 6. v. 644. ad vocem, Progne. Tribunes. | Militares nimitum. Vide Saryr.;.

V. 313. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 5. &c. 93. Vari. | Ipfi fortaffe Statio, quem à Juvenale carpi volunt quidam, eò quòd nimiùm glo-

riaretur à Domitiano se laurea coronatum, quem tamen honorem ab Imperatore nactus effet potius ob Paridem ipfi Imperatori dilectum, Statii fau-

Quem pu'pita pascunt. | Qui victitat è Poematis, que recitat è pulpito, vel è Tragodiis, quas histrionibus vendit in Theatro exhibendas. Horat. ad Pilon. v. 297.

Æschylms, & modicis instravit pulpita tienis. 94. Quis titi Mecenas. | Ubi nunc patronos quales pridem, invenias?

Mecena. Is Horatio decantatus, in ipfum aliofque Literatos adeò munificus, ut Mecænates dicantur exinde omnes studiosorum patroni.

Proculeins. | De eo jam Saryr. 1. v. 40.

Aur

85

8 A

I

D

n

E

te

171

d.

in

21

P

te

E &

6

que por mi Sa fe

Si

id

fer

Vi

Aut Fabius? Quis Corra iterum? Quis Lentulus | vel Fabius? Quis Corra rur-

Tunc par ingenio pretium. Nunc utile multis Pallere, & vinum toto nescire Decembri. Vester porrò labor fœcundior, historiarum Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus. Namque oblita modi milletima pagina furgit 100 Omnibus, & crescit multa damnola papyro. Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex. multiplicatur permitiola ob

(um ? Quis fecundus Lentulus ? Tam erat merces equalis ingenio. At modo fructuofum plurimis impallescere, atque merum ignorare integro De-cembri. At restra opera fer-tilior est, O Historici; hac plus mora piufque clei depofcit. Ecenem cunitis accref it pagella millesima limitis immemor, ac chartam piurimam. Ita vuls

magna rerum cepia, & feriptionis regula.

ANNOTATIONES.

95. Fabius. | De Fabiis, Satyr. 2. verf. 146. & Satyr. 6. v. 266. Q Fabii Maxim. liberalem animum commendat Valerius Max. lib. 4. c. 8. Alii bic intelligunt Fabium illum Maxim. ad quem Ovid. lib. de Ponto plures Elegias in-

Catta. | Satyr. s. v. 109. Orid. de Ponto, Lib. 2. Eleg. 8. & Lib. 3. Eleg. 2. & 5.

Lentulus. | Lentulorum dignitatem ac virtutes passim Tullius commemorat.

96. Tanc par ingenio pretium. | Olim ingeniofi Poetæ muneribus cumulabantur. Plin. 1 3. Epift. ult. fic loquitur: Fuit moris antiqui, eos qui vel singulorum landes, vel urbium scripscrant, aut bonoribus, aut pecunia ornare: noftris verò temperibus, ut alia speciesa & egregia, ita boc imprimis exolevit. Nam postquam desimus laudanda facere, landari quoque ineptum putamui.

Nunc utile multis. Legunt nonnulli, tune, iterum, ut fit expolitio p ioris sententia. Alu, mane, ut fit antithefis, hoc ferè tenfu: nunc autem alia non est utilitas studiosis, præter ipfum fludium, ac fludii incommoda, quæ funt pallere, & genium defraudare.

97. Pallere. | Vide Perf. Sat. 5. V. 62.

Vinum nescire. | Ad vacandum scriptioni liberius. Cicer. Tufc. 5. n. 100. Quid qued, ne mente quidem recte uti possumus multo cibo & potione completi. Contrarium statuit Horacius, lib. 1. Epist. 19. ubi vinosum Homerum, Enniumque, & alios Poetas fimiliter vinosos effe debere af-

Toto Decembri. | Seu cum dies breviores, atque longiores lucubrationes fiunt; seu ipto tempore Sararnalium, quo vel continentissimi gemo plusculum indulgent. Erat enim December Saturno facer, & Saturnalia celebrantur eo menle per triduum, seu per dies septem, addendo Sigiliaria. Initium fumebatur 16. Kal. Januarii, id est, 17. Decemb. In his Feriis epulantibus fervis famulabantur ac ministrabant domini: & quique vino dapibuique liberius se recreabat. Vide Macrob. lib. 1. cap. 7. & 10. Senec. Epift. 18. 47. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 22. at præ cæteris Athen, lib. 14 cap. 10. ubi morem rem ac celebritatem Saturnalium à Græcis ad Romanos fluxisse egregiè afferit, ac difertè explicat. Sueton. Claud. cap. 5. quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria missos, refert. Et Calig. cap. 17. Diem Saturnalibus adjecit, appellavit que fuvenalem, inquit.

98. Vefter gorro laber, Ce. | Ironice. At historiarum Scriptoribus major fortatfe utilitas, ma-

jusque è labore lucrum.

99. Perit bic plus, &c. | Alii legunt, peritur plus, &c. id cft. ad scribendam historiam plus temporis in perquirenda rerum veritate defideratur, & plus olei in lychno ad lucubrandum atque vigilandum.

100. Oblita medi millesima, &c. | Sine men. fura & modo crescit volumen multiplicibus pa-

ginis conscriptum

101. Maisa damnesa papiro. I Unde & pecuniæ multum impenditis, emendo plurimum papyri ad historiæ volumen scribendum multi-

plex.

Paryro. | Plin. lib. 13. cap. 11. chartæ ufum non fuisse ante Alexandri Magni victoriam ex Varrone, affirmat. At doctiores fic interpretantur, ut velic tantum Plinius, ufum charte communem & publicum tunc tolum fuiffe, anteà tamen inventum. Ibid. Plin. ita pergit: In palmarum foliis (alii legunt malvarum) primo feriprisatum : deinde quarumdam arborum iteris. Postea publica monumenta plumbeis volum nibus, mox & privata linters confici capta, aut ceris · · · pojten promiscue parmit usus rei qua constat immortalitas hominum. Papyrus ergo nafestur in faluftribus Ægyiti . . . praparantur ex ea charta, diviso acu in pratenues sed quam latisfimas pluras. Vide citat. Plinii libr. cap. iequ.

102. Rerum. | Scribendarum.
Operum lex. | Vide Cic. 2. de Oratore, ubi de historia, ejusque legibus.

volumine accedit ad incertury

Attamen quis exinde fructus | Quæ tamen inde seges? Terræ quis fructus apertæ? Quis dabit historico quantum daret acta legenti? Quis dabit historico quantum daret acta legenti? Sed genus ignavum, quod tecto gaudet & umbrâ. naret acta perlegenti. At Dic igitur quid causidicis civilia præstent dome atque umbra. Eiguere Officia, & magno comites in fasce libelli? ered, quid caufarum afferibus Ipfi magna fonant ; fed tunc cum creditor audit offerant lecti civilia ministeria, Præcipue, vel si tetigit latus acrior illo, rie commentarii? Ili multim Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen.

vociferantur, tum verò praser. Tunc iminensa cavi spirant mendacia folles, tim, quando creditor aufcutat, Conspuirurque sinus. Veram deprendere messem aut si latus pussaverit alius en Si libet : hinc centum patrimonia causidicorum;

debitum. Tum foliei concavi exhalant falfa ingentia, & finus frutis affergitur. Veram frugem fi placet cogno cere; inde centenorum rabularum,

ANNOTATIONES.

103. Terra quis fructus aperta. | Terram proscidisse, arasse, coluisse. Metaphora. Id est, desudasse in perquirenda scribenda que diligenter rerum veritate.

104. Als legenti. | Vel actuario è commentariis publicis decreta legenti & recitanti, vel Jurisconsulto evolventi leges, & scripta ad li-

tem pertinentia.

105. Sed genus ignavum. | Dicet forfan aliquis, nih I dari Historico, quippe qui videatur iners, domi sedens, & ociosè teribere historiam. Et Juvenalis respondet : ergo actuolis cautidicis multim dari debet : hi enim in foro magnà vocis & laterum exagitatione & contentione

caufas agunt.

Tedo. | Plures codices habent, ledo: in quo Studebant, & scribebant sæpe Veteres. Senec. Fpift. 67. Gratiat, inquit, ago feneduti, quod lettulo me affixit : lucubratorio, non, dormitorio, inquit Lipfius ibid. ubi & affert hunc Juvenalis locum, legitque, letto gaudet, &c. Et Epift. 72. Quadam & in cilio scribere postis : qualam lettum & ocium & fecretum defiderant. Perl. Sat. 1. Verf. 53.

Lectis scribitur in citreis. Timbra. | Id eft, quiere, otio, secessu.

106. Ciulia officia. | Civibus præftita per actiones forenfes, & causas civiles, quas pero-

107. Comites in fasce libeli. | Colligati in fasciculum libelli, quos in forum ad rem probandam deferunt.

108. Cam creditor audit. | Tum contendit vocem maxime caufidicus, cum adelt & audit is pro quo dicit.

109. Si tetigit latus. | Si urgeat & inftet.

110. Qui venit. | Vel ipie creditor debitum repoliens, vel debitor refellens, vel alter advocatus, vel pragmaticus caufidizo verba legis suppeditans, ut volunt Calderinus, & Mancinellus, alique.

Codice. | Vel juris ac legum; vel accepti &

expenfi tabelis.

Nomen. | Ità vocatur id omne quod in tabulas refertur, in scripto ejus, cui vel acceptum, vel expensum fertur, nomine. Cicero pro Q. Rosc. Com. n. 4. Non refert parva nomina in codicem? Imò emnes summas. Leve & tenue boc nomen? co:1000 funt, erc. Verr. 3. n. 28. nomina fua exegife. Verr. 7. n. 17. Pecuniam fibi effe in nominibus, numeratam in prasentia non babere.

111. Immensa spirant mendacia. | Rabularum iniquam impudentiem notat, qui per fas & ne-

fas conantur vincere.

Folles. | Buccas explicat vetus Schol. alii, pulmones (pirandi vim habentes. Sic clamofam & contentiolam exprimit orationem Juvenalis post Horatium & Perfium, quem vide Saryræ quintæ decimo & fequ. & quæ nos ibidem.

112. Confpairurque finus. | Caufidicus fervide perorans falivam despuit in suas vestes sinuose

convolutas.

Veram derrendere meffem. | Paulo ante dixit : Qua :amen inde feges? Hic ergo reipondet : Veram deprendere meffem, &c. unde minus fapiunt qui legunt, verum deprendere, &c.

Veram deprendere meffem fi libet, &c. | Si forentis iftius laboris quæ tit merces, quæras; Lacertam unum reperies tantumdem lucrari, quan-

tum caufidicos centum.

III. Hinccentum patrimonia causidicorum &c. Velut in libra expendens, hinc in lance ana pone bona centum rabularum, illinc in altera folius Lacertæ divitias, & vide illa ab his adæqua. ri, vel fuperari.

Parte aliâ folum Ruffati pone Lacertæ. Consedère Duces: surgis tu pallidus Ajax, 115 Dicturus dubia pro libertate, Bubulco

Judice. Rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso arbitro Bubulco.

Figantur virides scalarum gloria palmæ. Quod vocis pretium? Siccus petafunculus, & vas ornamenta appendantur. E-Pelamidum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi; qua merces orationis? Arida Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ. 121 bulbi vesusti, Africanorum

aliunde Rubri Lacerta dumtaxat bona ftatue. Confedere Duces; exurgis tu pallens Ajax, oraturus pro ancipite libertate, rumpe extensum bepar, ut feffo tibi virentes palma gradunm

menstrua munera; vel merum Tiberi detertatum, quine lagena;

ANNOTATIONES.

114. Ruffati. | Induti veste russa, id eft, ru:

brà, vel purpureà.

Russati pone Lacerta. | Magna certe hic legendi varietas. Emendant quidam: rus Sati pone Lacerta: ut dives fuerit quidam nomine Satus Lacerta, cujus villa tanti fir, quanti boni cen-tum caufidicorum. Alii dicunt Lacertam effe militis fictum nomen: porrò militibus in usu fuisse vestes rubras, ut per coloris fimilitudinem languis è vulneribus defluens minus appareret. Alii cum vet.S. hol. legunt, Lacerna, quem aiunt sub Domitiano ex aurigandi peritia divitem factum, & hinc purpureis vestibus indui.

115. Consedere Duces. | Sumptum ex Orid. Metam. 13. Fab. 1. ubi de armis Achillis Ajax cum Ulysse disceptar coram Ducibus Gracorum. Hic Duces pro Judicibus, & mox, Ajax, pro Causidico ponuntur.

Pallidus. | Præ timore, ne perinde ut Ajax olim, ita modo tu causa cadas & vincaris.

Ajax. | Telamonis erat filius, Grecorum post Achillem fortiffimus, quod ab Ulyffe victus in judicio fuiffet, irà percitus ad infaniam ufque: quod autem furens egerat, mente restituta resciens, præ verecundia & dolore, seipsum inter-Vide Sophoclis Ajacem flagellif.

116. Dubia pro libertate. | Pro homine, de quo quæritur, fitne fervus an liber existimandus. Sicut Tullius pro Archia dicens jus ei civitatis afferuit.

Bubulco. | Vel intelligit C. illum Attilium Bubulcum, qui fuit Consul cum T. Manlio Torquato; vel per contemptum Judicem notat agreftem & imperitum bubulci fimilem, respiciens ad morem Judices eligendi tres è fingulis Tribubus perinde rufticanis ac urbanis. Ascon. Ped. in 2. Verrin. vel denique meminerat Juvenalis, quod refert Sueron. Jul. cap. 80. Peregrines at Cafare in Senatum allectos: unde & Augustus correxit numerum affluentem deformi & incondita turba Senatorum, inter quos erant etiam indignissimi, ques vulgus al ortives, sive Orcines vocabar, tefte Sieton. Octav. cap. 35.

117. Rumpe mifer tenfum iccur. | Tu jam latera, pu'mones, & jecur bili plenam & acec...

fum fatiga vociferando, & vanz gloriz plufculum ferviendo, aut lucello tenui.

118. Figantur virides fealarum gloria palma. Ex more palmis exornetur vel janua tuz domus, vel gradus pulpiti è quo dixeris causam, atque viceris. Martial. Lib. 7. Epigr. 27.

Sic fora mirentur, sic te palatia landent, Excolat & geminus plurima palma fores. Scalarum gloria. [Apud veteres advocatorum armaria scalas habebant, inquit vetus Schol. Alii pauperiem caufidicorum hine aiunt notari, qui habitarent in coenaculis, ad quæ non nifi per scalas ascendebatur: quas proinde in victoria fignum palmis integerent.

119. Siccus petafanculas. | Exiguus petafo, verustate exuccus. Vide Martial, 1.13. Epig 55. Vas pelamidum. | Plenum pisciculis istis, qui funt minores thynni, dicti à maxe, limo. De

his vide Athen, lib. 8. cap. 14. Plin. lib. 9. C.15. & lib. 32. cap. 11. 120. Afrorum. | Alias, Maurorum.

Epimenia. | Vox Græca, quali pensio menfirua, id eft, xenia vel dona, quæ Afri mittitabant Romanis quot mensibus ad conciliandos eos fibi. Sunt qui legant, ermenia, id est, caules, alii, epimendia, sed istos egregiè suggillat Ca-Saubonus in Athen. lib. 2. cap. 22.

Balbi. Tubera, allia, cepæ, fauille, omnefque radices roundæ & tunicatæ. Athen. l. 2. c. 23. de bulbis multa & vacia; ubi & Proverbium, Bulbum fi expetis, qua impensa gloriam fis ad prurus, cogita. Theophraft. Hift. lib. 7. c. 13. & ex his Plin. 1. 19. cap. 5. dulces adeò bulbos in Taurica Chersoneso nasci refert, ut crudi mandantur: post quos optimi sunt in Africa, deinde in Apulia. Quidam legunt, balls, id eft, pisciculi viliores, ut interpretatur è veteri gloffa Lipfius Epift quæft. lib. 4. Epift. 25. ubi fperni v .tat lectionem de bulbis vulgatam.

121. Vinum Tiberi devectum. | Quinque lagenæ vini parum laudati nempe Roman advecti fecundo flumine ex Herruria, feu Veis, &c. non autem quod sit adverto Tiberi deportatum vel è transmarinis regionibu, vel etiam e Campan'a, exquifitum

fi quater pererafti. Quod fi ob- Si quater egisti, fi contigit aureus unus, venerit nummis unis aureus, Inde cadunt partes, ex fœdere pragmaticorum. pragmaticorum, secundum pa- Æmilio dabitur quantum petet: & melius nos Aum. Amilio denabitur Egimus. Hujus enim stat currus aheneus, alti 125
quantum postulabit: ac nos
pertie magis peroravimus.

Ram illius in atrio est currus

Bellatore sedens curvatum hastile minatur ex are, proceri quadrijuges, Eminus, & statua meditatur prælia lusca. ipseque generoso ad bellum e-quo insidens telum instexum precul intentat, ac efficie coviite Tongilli, magno cum rhinocerote lavari molitur certamina. La Pedo Qui solet, & vexat lutulenta balnea turba, commiscet, Matho succumbit: Perque forum juvenes longo premit assere Medos, ille est sinu Tougilli, qui gran. di cum rhinecerote lavari confucuit, & canosa multitudine cruciat bainea, & oblongo palo Medos adolefcentes

ANNOTATIONES.

123. Inde cadunt partes, &c. Si detur caufidico nummus aureus, hunc non habet integrum fibi, sed ex sædere partiri debet cum pragmati-

cis, pro collocata fibi opera.

per forum onerat,

Pragmaticorum | Hi Juris & legum admodum periti, cautidicis aderant, & verba tolemnia, formulaique foggerere faragebant. Cicero de Oratore 1. corum meminir, airque viles fuiffe homines, qui mercede conducti oratoribus fe ministros præbebant in judiciis. Vide & Quintil. lib. 12. cap. 3.

124. Amilie. | Illuftri diviti caufidico.

Melins nos egimus. | Arqui nos pauperes melins caufam diximus: cur igitur non æquam mercedem accipimus?

125. Hujus enim ftat, &c. | Verum enimverò Æmilius in porticu oftentat infignia nobilitatis, æreum currum, quo majorum aliquis triumphavit: imò & statuam equestrem fibi erectam.

126. Quadrijuges. | Equi ad currum quatuor.

Vide initium Sat. 8.

Iple feroci, &c. | Ipfis etiam caufidicis ponebantur statuæ Equestres. Martial. lib. 9. Epigram.

Tam grave percufficincudibus ara refultant, Caufidicum medio cum faber aptat eque.

127. Ca vatum | Tam affabre ftarua efficta eft, ut haftile quod intentat aut minatur, videatur tremere adeosue curvari, & mox jactandum.

128. Meditatur pralis lufca. | Sive quol obliquum caput alterum dumtaxat oculum oftendebat: five quod effigies exhiberer virum altero clauso oculo certius ictum dirigentem. Vide Perf. Sat. 1. v. 66.

129. Sie Pedo conturbat, &c | Quoniam divitibus caufidicis quamvis inferioris meriti merces amplior tribuitur: hinc tenuiores fimulant fe opulentos. Quò fit ut ære se alieno obruant.

Pedo. | Caufidicus quifpiam.

Cinturbat. | Verbum Juris, id eft, decoquit,

dilapidat: æs alienum vetus non folvit, & novum centrahit : rationes debitorum congerit, commiscer, conturbar. Cic. pro Cn. Plancio. Verum fac me mu'tis debere, & in is Plancio: wtrum igitur me conturbare oportet : an hoc nomen, qued urget, nunc cum petitur diffolvere ?

Mathe. | Alius caufidicus de quo Sat. r. Deficit. Legunt aliqui, dencit, per eram, ut

videtur.

Exitus hic eft Tongilli. | Ut Pedo, Mathoque perinde succumbentis, dum vult opes oftentare,

ut plus lucretur.

130. Rhinccerote. | Vale oleum guttatim fundente; gutto, quo in baineis utebantur è cornu tauri pauperes, at divites è cornu rhinocerotis, Vide Sat. 3. V. 263. Porrò Rhinoceros à piv & xiezz dicitur, animal unius in nare cornu, ut ait Plin. 1h. 8. cap. 20. & Diod. Sic. lib. 4. cap. 3. ubi rhinocerotis naturam, & ad vincendum elephantum industriam uterque reterunt.

131. Vexat lutulenta balnea turba. | Servis plurimis, qui per cœnosa dominum secuti ad balnea, magno strepitu jam ei famulantur, quod moleftiam creat ils qui fimul la fantur.

1:2. Perque forum invenes, &c. | Dam lectica per forum vehitur oneratque lecticarios

Affire. Pertica duplice, qua suftinetur ac deportatur fella feu lectica. Vide Satyram 3.

V. 245.

Medis. | Servos è Media, lecticarios, legunt alii Mass. Hi quidem à Romanis subacti, non ita veiò Medi. Mœlia Europæ regio Euxino mari pioxima. Media Aliæ pars Affyriæ juncta, ampla valde & nominata pridem ob diuturnum ejus per annos plus trecentos imperium, Affyriis quidem ereptum per Arbacem Sirdanapali interfectorem. & fub aliis octo fequentibus Medorum regibus continuarum posteaque transfatum ad

Empturus pueros, argentum myrrhina, villas, Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo. Et tamen hoc ipsis est utile : purpura vendit 135 Causidicum, vendunt amethystina: convenit illis sum est: parpura venumdat Et strepitu, & facie majoris vivere census. Sed finem impensæ non servar prodiga Roma. Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos Nunc dederit nummos, nifi fulferit annulus ingens. Respicit hoc primum qui litigat, an tibi servi Octo, decem comites, post te an sit sella, togati Ante pedes. Ideò conducta Paulus agebat

empturus fervos, argentum, myrrhina, pradia. Nam fidem facit ampla purpura Tyrio file. Ac nibileminus id eis fructuocaufarum actorem, venumdant amethyftina. Prodift sefis vitam agere & fonitu, & Specie majorum opum. At profesa Roma modum fumptibus non penit. Si prisci reviviscant. Tulio nullus donaret nummos ducentos, nisi micaret magnus annulus. Id imprimis observat qui litem habet, utrum habeas

tu ferves octo, affectas decem, utrum poft te fit lestica, ante pedes verò togati. Ideires Paulus dicebat Sardonyche conductá,

ANNOTATIONES.

133. Empturus pueros, &c. Ut divitias o-Rentet.

Argentum. | Argentea vala.

Myrrhina. | Vide Sat. 9. v. 156. & quæ nos

134. Standet enim, &c. | Pretiofa Tongilli veftis ipfi pro sponsore est.

Tyrio. | Vide Sat. 1. V. 27.

Silataria purpura. | Quafi fenatoria vestis, latus è purpura clavus. Vide Sat. 1. v. 106. & quæ notavimus ibid. Portò flatum pro latum, ficut & florum pro lorum, filirem pro litem vete-res dixere, teste Festo; apud quem etiam Illata est navigium latum magis quam altum : unde filataria purpura hic intelligi posset mari advedta è Tyro. Alii à flata rate pyratica, per flatariam purpuram, intelligunt vestem purpuream quafi fallentem ac deprædantem cliuntes, qui ambiunt caufidicos sumptuose vestitos, eifq; magnam sponte mercedem tribuunt.

Purpura. | Plin. lib. 9. cap. 36. & feq. de purpuræ natura, ufu, pretio, antiquitate, variis

denique generibus multa.

135. Hoe ipfis utile eft. | Lucrum eis affert

ambitiosa oftentatio divitiarum.

Purpura vendit Causidicum. | Tanti locabit ac vendet operam suam causidicus, quantum fastus & splendoris habuerit in vestibus, & quantum

136. Amethyftina. | Vestimenta violacei coloris, qualis est in amethysto lapillo, de quo Plin. lib. 21. cap. 8. & lib. 37. cap. 6, & 9.

137. Et strepitu & facie, Ce. | Conducit illis exhibere se ditiores quam sint, alias enim non conducerentur, atque egerent.

Strepism. | Celebritatem suam ac famam venditando.

Cenfus. | Bonorum zftimatio, ipfaque bona, census appellantur passim apud Auctores. Cic. Verr. 4. num. 131. Sieuli ex cenju quotannis tributa conferunt, &c.

138. Sed finem impensa, &c. | Ambitioni, vanitati, luxui tam dedita Roma, ut jaceat quifquis non splender. Hinc Senera Epist. 50. Erramus, inquit, & dicimus: non ego fum ambitiofus; fed nemo Roma potest aliter vivere; non ego sumptuosus: sed urbs ipsa magnas impensas exigit.

139. Ve redeant veteres. | Nonnulli Codices loco istarum vocum, habent : fidimus eloquio?

Veteres. | Infignes illi Oratores, Cicero, Craf. fus, Hortenfius, &c. vel, è Græcis Demosthenes,

Æschines, Isocrates, &c. 140. Nifi fulferit. | Nifi dives fuerit, aut saltem opes oftentarit, quantumvis peritus, erit despectui.

Annulus. | In digito. Vide Sat. 1. v. 28. 141. An tibi fervi, oc. | An sumptuosus adfit oratori comitatus, potius quam quæ facun-

Servi octo. | Lecticarii octophoron gestantes, ad pompam & fastum. Vide Sat. 1. v. 64.

142. Comites. | Clientes officiose deducentes

ad forum. Vide Sat. 1. v. 96, 119, 132. Sella. | Vel lectica per vias subsequens; vel fedile, feu fella, quafi pulpitum; in foro, è quo magnifice dicas & perores, & in quo, cum libuerit, sedeas.

Togati ante pedes. | Clientes, vel amici, honoris causa præeuntes. Anteambulones vocat Martialis. Ejus vide Epigram. 7, & 46. lib. 3. & Juvenal. Sar. 1. v. 96. & quæ nos ibi.

143. Ante pedes. | Circum pedes sunt obsequia ferverum, ante pedes amicorum: ait Turneb. lib.

3. cap. ult.

Conducta. | Caute, ut dives appareret, plusque mercedis acciperet.

Paulus. | Is caufidicus, pariter ut Coffus, & Bafilus. Sed hi minus celebres, quia pauperio-

Sardonyche,

bat, quam Coffus, quam Bafi-Infrequens eloquentia sub paupere vestimento. Ecquando fas est Basilo matrem exhibere lacrymantem ? Ecquis Bafilum toleret diferte percrantem ? Te Suscipiat Gallia, aut magis oratorum altrix Africa, fi visdare pretium lingua. O Vetts, cor ferreum, instituis ad bene promuntiandum, quando sebola copiofa dires Tyrannes enecat? Etenim qualibet mox pralegerat fedens, ea ipfa ftans pronuntia-

didired pretio maiori dice Sardonyche, atq; ided pluris, quam Cossus agebat, Quam Basilus. Rara in tenui facundia panno. 145 Quando licet flentem Bafilo producere matrem? Quis benè dicentem Basilum ferat? Accipiat te Gallia, vel potius nutricula caufidicorum Africa, si placuit mercedem imponere linguz, Declamare doces, ô ferrea pectora Vecti, Cum perimit fævos classis numerosa Tyrannos. Nam quæcumq; fedens modò legerar, hæc eadem

Proferet, arque eadem cantabit verfibus iisdem. bit, & eadem ifdem versiculis Occidit miseros crambe repetita magistros.

repetet. Ingeminata braffica perimit infelices gracestores.

ANNOTATIONES.

144. Sardenycke. | Annulo in quo pretiofa gemma fardonyx. Vide Perf. Sat. 1. v. 16.

145. Rara in tenui facundia panno. | Ex opinione vulgi, cui adverfatur illud Cacilianum; Sape eft etram sub palliolo fordido Sapientia. Cic.

Talcul. 3. n. 56 146. Quando icer Bafilo, &c. Quis tenui caufidico gravem cautam committit, in qua liceat v. g. marrem producere pro salute filii suppli-

cantem apud Judices. Vide Cicer. Verr. 3. pro

Fonteio in perorat, &c. 147. Accepiat te Gallia, &c. | Perge in Galliam vel Africam, ibique vendita oratoriam facultarem : nam Romæ non facundia tam fpectatur in caufidico, quam fastus & pompa vestium at-

que comitatus 148. Galla. | Europæ nobiliffima portio, Rheno, Oceano, Alpibus ac Pyrenzis claufa, Romanis primum, deinde Francis domita. De hac fatius erit non plura, quam non fat magna dicere. At quod facit ad rem prætentem, in ea, Lugduni scilicet, facundiæ certamen, de quo vide Sat. 1. v. 44. Unde & facundam vocat Sar. 15. v. 111. optimorum ingeniorum feracem ignorar nemo: eriam oratores infignes habuiffe dicemus alibi, & teffis Quintil. loco mox citando.

Nurricula causidicorum. | Seu quod litigiosæ regiones illæ Gallia & Africa, seu quòd eximios cratores tulerint. Quintil. l. 10. c. 1. præftantissi-mos ait frisse Jul. Africanum, & Domir. Afrum. At hic Nemaulenfis erat, & florebat fub Nerone. Et cap. 3. Julius Florus, inquit, in eloquentia Galliarum (quoniam ibi demum exercuit eam) princeps, aliequi inter pauces difertus, &c.

terroris & gloriæ, wel ob unam Carthaginem; unumque Annibalem: Nobis autem Christianis valde memorabilis, quòd tot præclara Religionis ne firæ lumina genuerit, Tertullianum, Cyprianum, Augustinum, &c.

149. Africa. | Hæc Romanis ampla feges &

eloquentiam, & ex ea quæstum facere.

150. Declamare dues, &c. Jam ad Rhetores transit, expenditque num digna merces iis detur, ac magnis eorum laboribus æqualis.

Mercedem imponere lingua. | Si vis æftimari ob

Ferrea pedora. | Quippe que molestam admodum puerorum institutionem suscipiant & exe. quantur fine ullo ferè lucro.

Vetti. | Vedins seu Vertins, celebris Rhetor. Fjus meminit Plin. lib. 29. cap. 1. ponitur hic

pro quolibet declamandi magistro.

151. Cum perimit favos, &c. | Ingens numerus discipulorum recitat suam quisque compositionem & orationem de perimendis tyrannis. Quod fanè præceptoris patientism exhaurit. Alii fic interpretantur : O Vetti, fane tu ferreus, quem non frangit durus ille docendi labor, ad quem velut ad summum tormenti genus Dis vindices compulerunt Dionysium Sicilia Tyrannum. Is enimvero Imperio exurus in ludo literario Corinthi consenuit.

Cla fu. | Quintil. lib. 2. cap. 2. Pueros, inquit, Magistri in classes distribuebant, & in ordinem dicendi fecundum vires ingenii dabant, Oc.

152. Quacumque sedens modò legerat. Præceptor nimirum.

Hac eadem stans. | Nempe discipulus.

153. Eadem cantabit versibus issdem. | Recitabit statim formans se discipulus ad exemplum Magistri prælegentis & declamare docentis. Huc pertinet quod ait Quintil. l. 2. C. 4. Dicere que

audierint, utile est pueris ad loquendi facult atem. Versibus issdem. | Totidem incisis & commatis. 154. Occidit miseros, &c. | Crebræ illæ discipulorum exercitationes eadem recinentium, caput obtundunt Magistri, ejusque mentem excarnificant; ficut brailica sepiùs apposita nauseam ftomacho facit.

Crambe repetita. | Prov. dis nex puen 3 and G. Vide Politian. Miscel. c.33. Veteres uz 7 xezu-Clu jurare solitos, auctor eft Athenzus 1.9. c. 2.

Quis

t

tt

Y

C

Ca

Quis color, & quod sir causa genus, arque ubi Quaratio, & qua species arque summa

Quæstio, quæ veniant diverså parte sagittæ, Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo. Mercedem appellas? Quid enim scio? Culpa docentis Scilicet arguitur, quòd læva in parte mamillæ Nil salit Arcadico juveni, cujus mihi sextâ 160 Quaque die miserum dirus caput Annibal implet. Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem A Cannis; an post nimbos & sulmina cautus Circumagat madidas à tempestate cohortes. Quantumvis stipulare, & protinus accipe quod do. Ut toties illum pater audiat. Ast alii sex 166

menti, & ubi pracipua controversia, qua tela procedant varis lateribus, cuntti difeere cupiunt, pretium nullus pendere vult. An pretium vocas? Nam quid didici? Magistri nimirum noxa reprebenditur, quia in finifiro mamma latere nihil palpitat Arcadico adolescenti, cujus ferox Annibal mihi caput infortunatum replet fexta quaq; die : quodeumque est illud, de quo consultat ; five utrum a Cannie Romam contendat; five utrum post procellas & fulgura prudens 166 circumducat phalanges nimbis madefactas. Potula quantum-

cumque libuerit, ftatimque sume quod trado, ut tot vicibus eum genitor auscultet. Sed alii fex,

ANNOTATIONES.

155. Quis color. | Quis modus stabiliendi caufam, & crimen repellendi. Sat. 6. v. 280.

Die Quintiliane colorem.

Causa genus. | An demonstrativum, an judiciale, an deliberativum, &c. Quintil. cit. lib. 3.

Summa quaftio. | Quis status, an conjecturalis, an definitivus, &c. Quintil. cit. lib. 3.

156. Que veniant diversa parte segitta. | Quænam ab adversario objici, & qua ratione possint

158. Mercedem appellas. Profopopæia difcipuli imperiti Magiftro dicentis; fcilicet, petis mercedem, cum nihil à te didicerim.

Culpa docentia arguitur.] Responsio Magistri, in qua notatur quàm sit misera conditio docentium: in hos enim culpa refunditur, si negligens alioqui, vel obtuso discipulus ingenio nihil in

studio proficiat.

159. Lava in parte mamilla. | Plinius lib. 17.

cap. 37. Cor animalibus cateris in medio pestore est; bemini tantim infra lavam papillam, inquit, Cor igitur hic & apud alios Poetas non rarò ponitur pro ingenio & sapientia: unde & vecors dicitur qui est stupidus & insipiens.

160. Nibil falit. Nihil emicat ingenii, nihil industriæ vel folertiæ.

Arcadico juveni. | Ignavo, bardo, fimili vel Arcadibus, qui hebetes ab aliquibus referuntur, vel pecori Arcadico, id eft, afinis. Vide Perf. Sat. 3. v. 9.

161. Caput implet. | Obrundit, gravat, ac tædio afficit.

Annibal. | Declamatio de Annibale deliberante. Vide Sat. 6. v. 169.

162. An petat urbem. An post Cannensem victoriam continuo Romam pergat, an fatigatis

militious respirandi spatium dare debeat. Vide Tit. Liv. lib. 22. cap. 51. ubi Annibali ad penfandum consilium opus esse tempus dicenti respondet egregiè Maharbal: non omnia nimirum eidem Dii dedere. Vincere scis, Annibal, victoria uti nessis. Additque Liv. ibid. moram ejus dici saluti suisse urbi atque Imperio.

163. Cannis. | Is vicus Apuliae priùs ignobilis, aft pofteà non mediocriter celebratus clade Romanorum. Vide Sat. 2. v. 155.

An post nimbes, &c. | Lege Tit. Liv. lib. 26.

Cautus. | Timens ne infestis sibi Numinibus victorem perdat exercitum.

164. Circumagat madidu, &c. | Posita super Anienem sluvium, ad tertium ab urbe lapidem, castra movear, abducatque copias religione percussas, ob tempestarem acies jam semel ac iterum dirimentem. Tunc enim Annibal empirimas voces: Potiunda sibi urbis Roma modò mantem nom dari, modò fortunam. Tit. Liv. cit. lib. 26. cap. 11.

165. Quantumvis stipulare, &c. Atque ut intelligas quantum sit tædium eadem sæpiùs audienti, ego tantùm tibi promitto, quantum petieris, si pater ipse discipuli tam patiens suerit, quam ego declamandi magister; sique toties filium declamantem libenter audire sustineat, quoties ego alienum, & quidem sine mercede.

Stipulare. | Stipulo vel stipulor, idem est atque postulo mihi promitti quidpiam, solemni sormulà: v. g. visne promittere centum nummos, ac dare? cui respondet alter; promitto & dabo.

166. Pater audiat. | Vide Perf. Sat. 3. v. 47. & quæ nos ibidem notavimus.

Alt alii fex, &c. | At prudenter omnino plutimi Rhetores ad forenses ac veras actiones transiere, dimissis sixis illis & scholasticis.

clamant; atque veras controversius trattant, dimiffo abduetore; tacent admixta toxica, coninx nequam & ingratus, atque mortaria qua curant coccs fam antiques. Itaque fi nofirum valcint confilium, is qui ex umbra Rhesorica vemit ad certamen, iffe fibi mifipnem largietur, imbitque aliud vivendi inftitutum, ut non defit ei parva fumma, qua venumdatur medica tritici tefferula. Etenim ea compensatio maxima. Experire quanto pretio Chryfogonus, ant quanto Pollio erudiat filios divitum, distribuens Theodel

imo plures Sophista pari voce Et plures uno conclamant ore sophista. Et veras agitant lites, raptore relicto: Fusa venena filent, malus ingratusque maritus, Et quæ jam veteres sanant mortaria cœcos. Ergo fibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt Confilia, & vitæ diversum iter ingredietur, Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra. Summula ne pereat, quâ vilis tessera venit Frumenti. Quippe hæc merces lautissima. Tenta Chrylogonus quanti doceat, vel Pollio quanti 176 Lautorum pueros, artem scindens Theodori.

ANNOTATIONES.

176. Conclamant. | Vel, in foro clamolo agunt caufas ; vel, declamatorum atque Rheioram vitam intolerabilem voeiferantu: deferendam.

Sophifta. | Ita pridem Rheto es appellati, tefte Philoftrato. Aliis Rhetor eft qui tradit eloquentiæ præcepta, Sophista vero qui ad dicendum exercet. Victorin. Prolog. in Rhetor. Cic.

168. Veras agitant lites. | Non amplius fictas, ut prius in scholis, sed veras in foro, paulo ma-

jori mercede.

disciplinam.

Raptore relicto, &c. | Relictis fictis argumentis, qualia legere est apud Quintil. & Senecam, in Controvers.

Raptore relifio. | Declamandi materia de eo qui fæminam rapuerit. v. g. de l'aride qui Helenam, de Jaione qui Medeam abduxit, &c. Vide Senec. Controv.

169. Fula venena filent. | Non jam tractatur fichum thema de veneno dato vel pellici, vel conjugi, &c. nec de marito ingrato, &c.

Malus ingratufque maritus. | Vel Jason qui defemit Medeam, cajus ope vellus aureum abstulerat, atque aliam uxorem duxit: vel quilibet fimilis illius perfili in fideliffimam conjugem viri, de quo Senec. lip. 2. Controv. 5. Erir igitur vel vel acculatio ingrati mariti, pro uxore, vel ejus defenfio adverius uxorem.

170. Es qua jam veteres, erc. | Declamatio de filio conterente pharmaca in mortario ad fanandos cœci patris oculos, quæ venena effe affir-mantur à noverca: unde credulus pater filium

hæreditate pellit, &c.

171. Sibi dabt ipfe rudem. | Si mihi credit Sophista sterile docendi munus abjiciet, & se conferet ad forum, ubi saltem aliquod lucellum

Rudem. | Libertatem, & vacationem à docendo. Metaphor. à gladiatoribus. Vide quæ ad Sat. 6. V. 113.

173. Ad pugnam. | Ad veras in foro actiones. Av umera. Relicta schola, in qua privatæ

& umbratiles dumtaxat actiones, & falfæ con troverfix

1'4 Summula ne pereat. | Ut exigua faltem

B

G

E

H

P:

Si

Q

C

H

U

C

Q

F

Fe A

fun

par

ver

lare

ten

nea

po!

noi

ner

bul

ced

die

fita

der

me!

On

bau

tem

æft:

TIOT

let,

làn

tian

peri

S

habeatur merces, qua ematur panis.

Teffers. | Juft. Liphus Elect. 1. cap. 8. Multa de fumentationis antiquitate, ac frumenti di-Aributione primum ab Ædilibus, dein ab annonæ Curatoribus fati, & quidem per tefferas seu symbols è ligno vel plumbo, quibus instructi pergebant ad horrea publica, & fingulis menfibus frumentum accipiebant, &c. Vide quæ ad Perf. Sat. 5. V. 74.

Venit. | Acceptam erenim tefferam frumentariam vendere licebat; & vendebant qui vidum habentes aliunde, frumento non indigebant,

Lipf. cit. loco.

175. Tenta Chrisogonus, &c. | Si mihi fidem non habes, inquire quam vili prerio doceant Chrylogonus & Pollio, & qu'am exiguam ca-piant mercedem etiam à nobilibus atque opulentis, quorum filios instituunt.

176. Chryfogonus, Pollio. | Sophiftæ feu Rhetores. Cith roedos effe volunt alii, quos Juvenalis affirmet plus multò quam Rhetores lucrari,

177. Artem scindens. | Rhetoricam, cujus præcepta minutatim quasi dispertit, diffipat, disperdit, nulla propè mercede, nullo fructu.

Scindens. | Quidam interpretantur, vituperans, profeindens: fed minus id probem.

Theodori. Is Gada: 1 urbe Syriæ oriundus, infignis Rhetor fuit, Tiberii Cafaris praceptor, qui sævam ejus indolem perspexit primus, ac notavit in puero, Suetonio teste, Tiber. cap. 57. De eodem Quintilianus lib. 3. cap. 1. fic loquitur! Theodorus Gadareus, qui se dici maluit Rhodium, quem studiose audisse, cum in cam Insulam secesfiffet, dicitur Tiberius Cafar: additque illum & plura scripfiffe, & ejus discipulos veluti nova fecta addictos The deres appellatos fuifle, ques inter fuit Hermagoras.

Balnes

Balnea fexcentis, & pluris porticus, in qua Gesterur dominus quoties pluit; anne serenum Expecter, spargatque luto jumenta recenti? Hic potius: namque hic mundæ nitet ungula mulæ. Parte alià longis Numidarum fulta columnis Surgat, & algentem rapiat cœnatio folem. Quanticumque domus, veniet qui fercula docte Componit, veniet qui pulmentaria condit. 185 Hos inter sumptus sestertia Quintiliano, Ut multum, duo sufficient : res nulla minoris Constabit patri, quam filius. Unde igitur tot Quintilianus habet faltus? Exempla novorum Fatorum transi: felix & pulcher & acer, Felix & fapiens & nobilis & generofus Appofitam nigræ lunam fubtexit alutæ: fortunatus & grudens & clarus & illustris affitam atra pellicule lunulam adinives ;

Extrumeur balnes fexcentio, & majors fumptu xyfus, in quo vehatur herus, quand cumque Sudumne prajtoletur. aut jument a novo como inficiat ? Ulic magis: etenim ili fulget unguis mula nitida. Aliundo consenium erigatur altis e Namidia fuleris subnivum, atque frigentem flem excipiat. Quantivis ades conflent: accedet qui feite dapes strut, accedet qui objecta graparat. Illis in impenfis, ad fummum duo feftertia fatiserant Quintiliano. Nibui mineris constabit parri quam natus. Unde ergo tet nemora to Tidet Quintilianus ? Fortane insolita exempla omitte. Fortunatus & formefus & fortis.

ANNOTATIONES.

178. Bainea fexcentis. | Sumptuofi quidem funt in adificando epulandoque Romani, at parci nimium in educandis docendifque liberis. Sexcentis. | Nummis, vel festertiis.

Porticus in qua gefterur dominus. | Vide Sat. 4.

verf. 5.

179. Anne ferenum expectet. | Quod fi ambu. lare cupiar, an putas expectandum ei serenum tempus? Imò porticum habet ad id semper ido-

180. Spargatte luto iumenta recenti. | An post pluviam velit agi currum, & vehi per cœnoias plateas, ubi mulorum pedes luto inquinentur?

181. Hic potius. | Quin potius in porticu ambulabit, ubi mulæ vehiculum trahentes niticus in-

cedant pedibus & ungulis. Ironice.

182. Numidarum. | Numidia para Africæ, hodie Biledulgerid. Inde lapides optimi & exquifita marmora excidendis columnis idonea Romam deportabantur. Meminit Plin. l. 36. c. 6. & alibi.

183. Agentem rapiat conatio felem. | Colu. mella lib. 1. præcipit ædium fenestras spectare Ortum & Septentrionem.

Canatio. | Triclinium, locus in superiori domûs

parte ad conandum aptus.

Algentem rapiat canatio folem. | Vel hyberno tempore, dum oritur, frigidum: vel orientem aftare, versus Septentrionem. Hinc enim hilarior fitus & commodior dat umbram quando calet, & cum friget, teporem.

184. Quanticumque domus, &c. | Neque lolan perfundunt opes in fibstructionibus, ied e-

tiem in fumptuofis conviviis.

Qui fercula docte componit. | Structor menfæ

185. Qui pulmentaria condit. | Coquus,

Pulmentaria. | Quavis obsonia. Nomen à pulte, quà pro pane diu Romani ufi funt. Cicer. Tufcal. 5. n. 90. Anacharfi Philosopho cubile terra, pulmentum fames, &c. Vide Perl. Sat. 6. v. 40. & quæ ibidem notabo.

186. Sefertia. | Vide Sat. 1. v. 92. & 106. Quintiliano. | Summo Rhetori ac præceptori

cuilibet.

:87. Sufficient. | Loco pensionis annua & falarii pro puerorum institutione.

189. Saltus. | Villas, prædia.

Exempla novorum faterum transi. Ne utere inaudito exemplo unius qui præter folitum morem ditatus fuerit, aspirante fato & fortuna. non ex hominum liberalitate. Fuit quidem Quintilianus locuples, at post iilum quot alii? Imò quis secundus?

190. Felix & pulcher, &c. | Id eft, fi cui faverint fara, & felicem effe dederint, huic aill 1unt omnia continuò bona & corporis & animi & fortunæ: erit formolus & valens, erit lapiens,

nobilis, do tus, &c.

192. Appfitam nigra lunam subtexit aluta. Lunatos indust calceos, nobilitaris indices. Nam lunula calceis affurà Patricius difcernitur, inquit vetus Scholiaftes : gestabant nempe effigiem Lunæ crefcentis, vel potius literam C, ad monimentum numeri Senatorum centenarii, ex Numæ, ut aiunt, instiruto. De moris istius origine disputat Plutarchus in Quest. Centur. Rom. Vide Coel. Rhodig. lib. 20. cap. 28. & Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 18.

Nigra aluta. | Sic Horatius lib. 1. Sat. 6. Nam ut quisque insanus nigris medium impedii: crus

Pedibus, Oc.

Aluta. | Calceo ex abits, seu molli & subtili corio.

Felix,

mus & argumentator, & quamvis perfrixerit nihilomirit bene canit. Nam intereft qua te aftra f. scipiant ftatim primos exordientem emit. tere ploratus, ac etiamnum à parente rubicundum. Si jufferit fors, ex Oratere Conful e-wades: fi jufferit ea iffa, Onator evades e Confule. Ete-Tallius? Virum quidquam Servis regna dabunt, captivis fata triumphos. prater aftrum, atque fturen dam vim fortis recondita? Fortung Imperium verna, triumphum vincto attribuet.

fortunatus Rhetor etiam fum- Felix, orator quoque maximus, & jaculator. Etfi perfrixit, cantat benè. Distat enim, quæ Sidera te excipiant modo primos incipientem 195 Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem. SI FORTUNA volet, fies de Rhetore Conful: Si volet hæc eadem, fies de Confule Rhetor. Ventidius quid enim? Quid Tullius? Anne aliud quam Sidus, & occulti miranda potentia fati?

ANNOTATIONES.

193. Faculater. | Dialecticus & Sophista, qui norit argnmenta in adversarium jaculari atque enthymema torquere, ut eft Satyr. 6. verf. 449.

194. Erfi, perfrixit contat bene. | Eth frigus occuparit, vel non raucescer, aut nihilo pe-jus cantabit: aut certé excusatur facilé, imò benè cantare putabitur & dicetur. Martial.

Lib. 3. Epigramm. 18.

Perfrixife tuas quafta est prafatio fauces. Diftat enim oue fiders, &c. | Magni interest an benigna tibi nascenti sidera, an maligna affulierint. Vide Satyr. 6. verf. 569. & Perf. Satyr. 5. v. 45. & fequent.

196. A matre rutentem. | Totus rubet infans recens natus, ob tenuitatem cutis ac ve-

narum.

197. F.es de Rhesere Conful. | Ut contigit Ciceroni: (de quo lege Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 23.) & Quintiliano quoque, ut placet quibufdem fretis auctoritate Aufonii ad Gratianum ita loquentis, & pro Contularu gratias agentis: Dives Sences, nec tamen Conful . . Quincilianiu confalaria per Clementem ornamenta fortitus, bineftamenta nominia potius videtur quam infignia potestatu batmife. Adde Frontonem Antonini preceptorem, de Contulatu cujus ibid.

198. De Confule Rhetor. | Sicut Dionyfius ille Tyrannus, de quo suprà ad vers. 151. hujus Satyræ. Ut Valer. Licinianus, Exul de Senatore, Rheter de Oratore jaches, inquit. Plin. L.4. Ep. 11. ubi & ait ipfum Licinisnum in Sicilia profitentem ita fortem fuam in præfatione deploraffe : Ques tibi, fortuna, indes facis ? Facis enim ex

Professions Senatores, ex Senatoribus Professores, &c. 199. Ventidius and enim? Quid Tulinu? | Quid enimero felices reddidit Ventidium, ac Tullium? Nonne fati vis, & benignus siderum

afpectus?

Ventidius. | Pub. Ventidius Baffas humili genere in Piceno ortus, Afcalo fubacto captus infans, & in finu matris vectus ante currum tal umphantis Pompeii Strabonis; cum adolevissa, rhedarius ac mulio. Deinde verò C. Czsari no tus & familiaris adeò, ut mox Tribunus Plebi & Prætor creatus fit. Posteà junctis cum Anto nio partibus Pontificatum adeptus & Confultum, indignante licèt ac fremente Populo Ro mano. Agell. lib. 15. cap. 4. Vide Plin. lib. 7. cap. 43. Plutarch in Vita M Antonii, à quo mi fus ad reprimendos Parthos Ventidius, pofted triumphum egit, (tefte etiam Plin. mor cit.) celfi vir animi & rerum magnarum cupidus Plutarch. ibid. Alterius etiam Ventidii memini Tacit. Lib. 12.

Tullius. | Non Cicero, sed Servius Tullius Rex Romanorum fextus, quem ferva matt creatum ad Urbis regimen evexit indoles eximi nec obscuritas inhibuit. Flor. lib. 1. cap. 6 Vide Tit. Liv. lib. 1. cap. 39. & feq. ubi Servi Tuliii natales apud Corniculum urbem captam educatio apud Tarquinium Priscum, augurium regni per Tanaquil, & prodigium, &c. name tur. Eutropius ait ordinamm ab eo primo Census, qui adhuc per orbem terrarum incognitus ent

200. Sidm. | Nascenti prosperum. fuprà.

Miranda petentia fati. Vide Cicer. de Fato, &t. 201. Servis regna dabunt. | Ut Servio Tulio nobili quidem fæmina, captiva tamen & ancill genito. Eutrop.

Captivis fata triumphos. | Ut Ventidio, de quo Valer. Max. 1. 6. c. 9. fic habet : P. Vos dius ex Parthis, & per Parthos de Craffi manits in heftili solo miserabiliter jacentibus triumpha duxit : O qui captions carcerem exhorrmers, victor Capitolium felicitate celebravit. In eodem t tiam illud eximium, quod eodem anno Prater O Conful eft factus. Et Plin. citat. 1. 7. c. 43. For tuna, inquit, triumphare Pub. Ventidium de Parthis voluit quidem folum, fed eundem in triumit Afculano Cn. Pompeti Strabonio duxit puerum, Ca

Felix

F

P

S

0

1

S

(

E

C

14

ti

S

R

to

m

ab

Cin

74

ta

eft.

A

8

Gri

Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo. Poznituit multos vanæ sterilisque cathedræ, Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi Carrinatis: & hunc inopem vidistis Athenæ, 205 fine Trasymach & Secundi Nil præter gelidas aufæ conferre cicutas. Dii majorum umbris tenuem & fine pondere terram, nihil dignata tribuere nifi fri-Spirantesque crocos, & in urna perpetuum ver, Qui præceptorem fancti voluere parentis Effe loco. Metuens virgæ jam grandis Achilles Cantabat patriis in montibus: & cui non tunc

Nibilominus ifte fortunatus infrequentior est corvo candido. Piguit complures futilis & in-Carrinnati. Atque istum e-gentem aspexistis, o Atbana, gidam cicutam. Tellarem levem o minime onerofam, & crocum fragrans. & ver in urna continuum, ô Numina, date manibus avorum, qui jusserunt magistrum venerandi patris digni-

tatem habere. Adultus jam Achilles virgam formidans canebat in patria collibus: cui verd tum cachinnos

ANNOTATIONES.

202. Felix ille. | Quintiliano fimilis, cui divitias Ars Rhetorica pepererit.

Corvo quoque rarier aibo. | Proverb. ut antè

Satyr. 6. v. 164.

Rara avis in terris, nigreque similima cyeno. Cæterů n corvos nonnunquam albos reperiri ex Aristorelis testimonio; unum me corvum candido nirore confpi uum ad Alphonfum Siciliz Regem aliquando à Britannorum Rege dono miffum: infuper & cornicem albam à se visam, affirmat Carios Rhodiginus, lib. 17. cap. 11.

203. Cathedra. | Professionis Rhetor. Martial. Circum pulpita nostra

Et steriles cathedras basia sola crepant. 204. Torafmachi probat exitus. | Is enim Carthaginenfis origine, apud Athenas Rhetor, prefsus inopia vel professione destitit, vel etiam sus-pendio periit, ut affirmant alii. Platonis & Isocratis discipulus fuisse dicitur. Vetus Schol.

Secundi Carrinatis. | Hic urgente paupertate Athenis Romam demigravit : at cum exercitationis causa in Tyrannos dixisser, ab Imperatore Caligula miffus in exilium refertur. Dio.

205. Atbens. | Hac urbe & Republica quid magis celebratum? Alter Græciæ oculus vocatur, Justino Lib. 5. Fons omnium doctrinarum, ubi fumma dicendi vis & inventa est perfecta. Cicer. 1. de Orat. & pro L. Flacco, ab Athenis, inquit, bumanitas, doctrina, religio, fruges, Ju-74, leges orta, & in omnes terras diftributa putantur: de urbis verò positione, propter pulchritudinem, etiam inter Deos certamen fuisse proditum of, oc. Vide Thucyd. &c.

206. Gelidas aufa conferre cicutas. | Sarcaftice in Athenienses, quorum Edicto Socrates hausta Vide Perf. Satyr. 4. verf. 2. & cicutà interiit.

Annotat. ibid.

vi

0

kt.

Ж

de

13

z,

16

Ò

ir.

17

yis Ta

X

207. Majorum. | Priscorum nempe, tam Græorum quam Romanorum.

Tenuem & fine pondere terram. | Sic Veteres fuis mortuis benè precabantur; inscribebantque tumulo S. T. T. L. id eft, Sit tibi terra levis, quafi ut mollius quiescerent : quibus autem erant infenfi, terram gravem optabant. Ita Senec. Hippol. ad calcem : Iftam (Phedram) terra defiffa premat, gravifque tellus impio capiti incubet. Vide Perf. Saryr. 1. v. 37. & feq. & ibid, an-

208. Spirantesque croces. | Croci flores odoriferi nascantur ex eorum tumulis : vel atomata in sepulturam illorum effundantur. De his vide

Perf. Satyr. 6. v. 35. & feq.

Crocos. | Plin. lib. 21. cap. 6. Herba eft angusto folio pene in capillamenti modum: mire vino congruit; folio florem expellit; viret bruma & colligitur. Gaudet calcari & atteri, pereundoque melius provenit.

Urna. | Qua defunctorum cineres continentur. Vide Perf. Satyr. 6. v. 34. ad vocem, urna.

P. rpetuum ver. | Natcentibus ibi floribus, ut mox notatum.

209. Qui praceptorem fancti, &c. | Quintil. lib. 2. cap. 9. Discipulos id unum moneo, inquit, ut praceptores suos non minus quam ipfa ftudia ament, & parentes effe non quidem corporum, fed mentium credant.

210. Metuens virga. | Disciplinæ fubditus. Ovidius:

Qui toties socios, toties perterruit bofter, Dicitur annosum pertimuife senem.

Quas Hector fenfurus erat, pojcente Magiftro, Verberibus jussas prabuit ille manus. 211. Cantabat. | Dicebat canere fidibus, ac

citharâ ludere.

Patriti in mentibut. | In Pelio Theffaliz monte, ubi educatus Achilles & institutus à Chirone.

Cui non tunc. | Vel fine interrogatione legitur, & refertur ad Achillem, qui jam grandior non contemnebat magiftri præcepta. Vel cum interroganti, hoc fentu: cui verò rifum non moviffet præceptor Centaurus, equus ab umbilico & inferiori corpore, ac proinde caudatus? ex fabula.

Eliceret

ron secund cauda praceptoris Citiarifia? At Ruffum & cateros verberant fui quemque adolescentes; Ruffum, qui tam sape vecavit Ciceronem Allobroga. Ecquis în finum Enceladi & erudri Palamonis tantum ingerit, cuantum digna est opera Grammatista? Ac nihilominus ex ec, quantulum est (inserius verò est quam Rhetoris pecunia) Acanitus isse padagogus arrodit, resciudut etiam sini despensator. Concede, Palamon,

Eliceret rifum citharædi cauda magistri?
Sed Rushum atque alios cædit sua quæque juventus:

Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctique Palæmonis affert
Quantum Grammaticus meruit labor? Et tamen
ex hoc,
216

Quodcumque est (minus est autem, quam rhetoris æra)

Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse, Et qui dispensat frangit sibi, Cede Palæmon,

ANNOTATIONES.

etc. Cibaradi cauda magifiri. | Chironis, de que jun Saryr. 3. ver. 205. & Horat. Epod.

Notilis ut grandi cecinit Centaurus alumno. 213. Sed Ruffum, &c. | At nunc præceptorem minores diferpuli & derident & cædunt fine ulio pudore.

214. Roffum, qui. | Roffum, inquam, excellentom licet. Rhetorem & Ciceronis amulum, Gallum natione, valde quidem diiertum. Vet.

Schol.

Qui toties Ciceronem, &c. | Legit alii: Quem tetres Ciceronem, &c. & fic explicant: quem Ruffam juventus, id est, sui discipuli per contemptum vocant Ciceronem Aliobroga: alii verò fic: Que, id eft, Ruffus tantum fibi arrogat, ut se præferat Ciceroni, ejus errores notet, & hominem eloquentiæ Gallicæ & Barbaræ appellet. Neque id inauditum. Nam ut eft in Dialog. de Orator. apud Tacit. Satis conftat nec Ciceroni quidem obtrectateres defuife, quibus in-flatus & tumens, nec jatus preffu, fupra midum exultans & Superfluens videreiur. Et Calvus eum dicebat lautum & enervem, B utus, elumbem & fradum, &c. Vide Agellii lib. 17. cap. 1. ubi Ciceronem vindicat. Quidam aiunt hic alludi ad historism, nempe ad confenium Ciceronis cum Allobregibus, de quo Salluft. Bell. Cerilinar.

Alebroga. | Allobroges Galliz populi, non longe à Rhodano, hodie, Sabaudienses, & Delphinates: Metropolim habebant Viennam.

215. Quis gremio Enceladi. | Jam de Grammaticis denique: Quis peritis licet iis & excellentibus dignam pendit mercedem?

Gremio. | In gremium fedentis ac docentis.
Encelada: | Is Grammaticus, ut & Palæmon.
Palæmons. | De eo jam Sat. 6. v. 452.
216. Grammaticus. | Is fanè magnus, &

multa compleditur incommoda, seu spectes rerum legendarum, seu intelligendarum multitudinem : feu denique discipulos juvenes. Quana fit tertia hac molestia di dum est ubi de Rhewribus v. 150. & feq. quanquam & major eft in Grammaticis, oh rudiores discipulorum animos, At insuper duplex its labor; alter, quod legiste historias, auctoresque omnes, eosque nosse tanquam ungues ac digitos fuos, ut mox ait luve. nalis; alter, good oportet Scriptorum fenfum diligenter investigasse, locosque vel difficillimos penitus excufiffe. In hoc verò quam improba fit opera & patientia, nemo nescit : quandoquidem ipfi sese incassium non raro discrucient, ac diu torqueant. Teffis unus fit Virgilius quodam loco se crucem fixisse Grammaticis ingenuè pariter ac lepide confessus. Vide Petr. Crinir, lib.; hon. Discip. cap. 8. ut non abs re Athenaus dicat lib. 15. cap. 1. Grammaticis nibil effe fultim: nolim ego addere, quod ille ibid. exceptis Medicis, et un in Est nouv, ude ar lu to yezupakum nu correct. Vide Quintil. lib. 1. cap. 4. Agell lib. 14. cap. 5, &c.

Ex boc. | E tantula tamen ifta mercede Grammaticis attributà, sunt qui deradant ac

furripiant.

217. Æra. | Salarium, merces.

218. Acanirus. | Legunt quidam Acannetus. Nomen est vel proprium, vel à Poeta fictum ab a privativo & xemès, vel xemins, fortasse ad indicandum hominem private sua utilitati nimiùm, communi parùm studentem.

219. Qui dispensat. | Oeconomus.

Frangit fioi. | Inde iubtrahit quod fibi perperam attribuat.

Cede Palamon. O Grammaticcrum arrogantiffime, cede tamen jure tuo, & aliquid sponte dei erde, ne totun tibi i ereat. 0

n

Di

Et parere inde aliquid decrescere; non aliter, quam | & fine quidpiam ex eo dimi-Institor hybernæ tegetis, niveique cadurci: 221 Dummodò non pereat, mediæ quòd noctis ab hora Sedisti, quâ nemo faber, quâ nemo sedebat, Qui docet obliquo lanam deducere ferro: Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas Quot stabant pueri, cum totus decolor effet Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni. Rara tamen merces, quæ cognitione Tribuni Non egeat. Sed vos fævas imponite leges, Ut præceptori verborum regula conftet; 230 Ut legat historias, auctores noverit omnes, Tanquam ungues digitosque suos; ut forte rogatus ut magister vocabulorum nor-

nus (band fecus ac negotiator byemalis lodicis, atq; alba cudcitra) ut ne perdas quod sedifti à tempore media noctis, quo nullus opifex, quo nullus sedebat, qui monstrat lanam trabere ferro curvato: ut ne terdas quod tot lampades edoratus es, quot affiftebant adolescentuli, quando universus Horatius erat decolorarus, atque fuligo adharebat atro Virgilio. Infrequens eft nibitominus penfio, qua Tribuni iudicio non indigeat. At vos duras conditiones indicite : mam teneat , st evolvat hi-

forias, ennetos scriptores perspectos habeat, velut unques ac digitos suos, ut fortaffe interrogatus,

ANNOTATIONES.

220. Non aliter quam, &c. | Sicut institor de indicto majori pretio nonnihil remittit, ut merces vendat, ac citò diftrahat.

e. 10

12 0.

in

X.

Te

n•

e.

m

ba

11.

ac

m

ri-

i.

6:

li-

ũ,

11.

la

ac

ta

7.

te

221. Cadurci. | Plin lib. 19. cap. 1. In culcitris (è lino) pracipuam glorium Cadurci obtinent. Galliarum boc , & tomenta pariter inventum. Porrò Cadurci Aquitaniæ sunt populi. Vernaculè, le Quercy.

222. Dummodo non pereat. | Ne vanus omnino fit tuus labor tam gravis & molestus; nempe

Media quod noctis ab hora. | Quod dum fabri & artifices quiescunt, tu cogeris in ludo esse, & scholam aperire, teque, ut fit, defatigare. Portò quòd ipsà nocte scholæ & ludi frequentari solerent, testatur vetus Schol. & indicat Martial. lib. 9. Epigram. 70.

Quid tibi nobiscum ludi scelerate magister, Invifum pueris virginibusque capus? Nondum criftati rupere filentia gali.

Murmure jam savo, verberibusque tonas, 223. Sedifti. | Vel dictanda meditans, vel po-

tius in schola meditata præcipiens, tradens lectiones, penfa exigens. Sedebar. | In officinis laborans refidebar.

224. Qui docet obliquo, &c. | Lanarum carmi-

Obliquo lanam deducere ferro. | Hamis ferreis oblique in tabula defixis, per quos deducta lana

225. Offeciffe lucernat. | Gravem tot lychnorum fumum & odorem pertuliffe, quot discipuli aderant in ludo, in eum nocte convenientes, ut mox notatum eft.

226. Decolor Flaceus. | Horatii codex & Vir-Bilii, puerorum manibus attritus, maculatus, deformis, deturpatus usu & contrectatione conti-

Fuligo. | Multiplici tot è lampadibus vapore & fumo creata.

227. Maroni. | Codici Virgiliano. Ex quo patet iplis Romanis studiose legi solitos, cum hunc Poetarum Romanorum Principem, tum Vatem Venufinum, Lyricorum delicias, quem ut terfum imprimis ac purum & ad notandos hominum mores præcipuuum, commendat Quintil. lib. 10. cap. 1.

228. Rara tamen merces, &c. | Sed nec fine lite mercedem obtinent Grammatici. Jure est agendum adversus Romanos, ut solvant.

Tribuni. | Ærarii nempè, qui jus habebat cognoscendi & judicandi de levioribus causis. Vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 24.

229. Sed vos savas imponite leges. | Quamvis autem adeò parcè & improbè magistris mercedem exfolvatis, ô Romani, iis nihilominà: feveras leges imponite, ut & perfectam eruditionem, & liberorum vestrorum summam habeant

230. Verborum regula conftet. | Nota fit verborum vis & analogia, &c. ut sermo adsit pu-

231. Legat historias, &c. | Deinde, ut multiplex adfit etuditio, non fatis eft Poetas legiffe, excutiendum omne scriptorum genue, non propter bistorias modo, sed & verba, qua frequenter jus ab auctoribus sumunt , ut ait Quintilianus lib. 1. cap. 4. addirque, sola Grammatica omni studiorum genere plus habet operis quam oftenta-

232. Tanquam ungues, &c. | Vulgaris locutio & Proverbium.

balnea, commemoret altricem Anchifa, appellationem & na-Tale folum noverca Anchemoli; referat, quot annes Aceftes in vivis fuerit, quet vins cades Siculus ifte Rex Phrygibus dede rit. Postulate ut mollem indelem formet quafi pollice, quemedmidum fi aliquis faciem cera effingat. Poftulate ut fe gera: parentem ipfius urma, ne fæda celludant, Grave eft Sp.cn'ari manus to: juvenum & oculos fub finem

dum Thermas adit, vel Fhats | Dum petit aut Thermas aut Phoebi balnea, dicar Nutricem Anchifæ, nomen patriamque novercæ Archemori; dicat quot Acestes vixerit annos, 235 Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas. Exigite ut mores teneros ceu pollice ducat, Ut si quis cerà vultum facit : exigite ut sit Et pater ipfius cœtus, ne turpia ludant, Ne faciant vicibus. Non est leve tot puerorum 240 Observare manus, oculosque in fine trementes. Hæc, inquit, cures; & cum se verterit annus, Accipe victori populus quod postulat aurum. tremulus. Ilta exeguere, ait, & quando je annus volverit, fume aurum quod victori desofcit populus.

ANNOTATIONES.

233. Therman. A Seem calefacio. & Sequie calidus. Therma dicuntur loca vel aquis natura ferventibus, vel arte & igne calentia, ad lavandum ac fudandum apia & falubria. Hæc deferibit egregie Auton. in Mofella. Ob ejufmodi Thermas celebratæ olim Baiæ, Puteoli, &c. Hinc etiamnum frequentata tot variis in regionibus loca. Vide Plin. lib 31. cap. 2. &c.

Phabi balnea. | Hunc aiunt fuitle balneatorem quemdam ita nominatum. Vetus Schol fic habet : Privata funt balnea, qua Dapines appellanrur. Sunt & qui Phati balnea, interpretentur, rivos, stagna, flumina Phoebo seu Sole calefacta.

Dicat nutricem Anchifa, &c. | Quæ fuerit Anchife nutrix, de qua nihil certum, etfi Tifiphone vocatur a vet. Schol. Gaudebant Romani vexare Grammaticos ejulmodi vanis quættionibus ac nugis, quas explodit Seneca Epift. 88. Vide Tiber. cap. 56. apud Sueton.

234. Anchifa. | Patris Æneæ.

Nomen patriamque noverca Archemori. | Cafperiam appellat Servius in 10. Æneid. At ejus patria ignoratur.

235. Archemori. Vel Anchemoli, de quo

Aneid, 10.

Aceftes. | Siciliz rex, quem feniorem Virgili-

us ait Aneid. 5. 236. Quet Siculus Phrygibus vini donaverit urnas. | Quot vini cados dederit Æneæ & fociis abeuntibus : scribente Virgil. Æueid 1.

Vina bonus qua deinde cadis onerarat Aceftes, &c.

237. Meres teneres. | Horat. ad Pisones V:163. de juvenum indole & animo sie loquitur:

Cerem in vitium fletti; Oc Pince ducar. | Metaphora à figulis, qui pollice vafa fingunt ad arbitrium, & quam voluerint formam dant. Perf. Sat. 5. v. 40.

Artificemque tuo ducit sub politice vultum. 239. Pater ipfin caris. | Præceptor ante om: n'a sumat parentis erga discipulos suos animum, ac fuccedere se in eorum locum à quibus fibi liberi tradantur, existimet. Quintil. lib. 2. cap. 2.

Ne surpia ludant. | Caveat ne defluant ad libidines. Hic nonnulla prætermitto, quædam non

explico, pudoris gratia.

242. Hac, inquit, cures. | Tria nempe, ut purus fermo, ut multarum rerum notitia, ut honesti mores fint in discipulis tuis, liberis meis, inquir magiftro pater.

Cum se verterit annus. | Anno finito, mense Martio (qui primus apud Romanos) redeunte, mercedem exolvam. Vide Macrob. lib. 1. Satorn. cap. 12. ubi scribit ea quæ notamus hic.

243. Accipe victori pepulus qued postulat aurum bebat victoribus dari à Ludorum Præfecto, feu Prætore vel Tribuno ipectacula exhibente; quinque leilicet aureus, que ftata merces erat, nec licebat amplins dare. Ita vetus Scholiaft. Sueton. Claud. cap. 21. refert Imperatorem oblatos victoribus a reos prolatà finistra pariter cum vulgo. voce digitifque in Theatro numeraffe. Videtur etiam intelligi posse de aureis quos erogari jubebat populus autigis victoribus in circo. Martial. lio. 10. Epigram. 74

Cum Scorpus una quindecim graves bor à Ferventes auri victor auferat faccos.

Dum ergo ille auriga faccos auro graves hort una lucratur, mifer Grammaticus uno anno vit pa xillum quid obtinet. Vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 24.

SATYRA VIII.

STEMMATA quid faciunt? Quid prodest, INTERPRETATIO.

Pontice, longo Sanguine censeri, pictosque ostendere vu ltus Majorum, & stantes in curribus Æmilianos. Et Curios jam dimidios, humeroque minorem Corvinum, & Galbam oculis nasoque carentem? 5 stantes, & Curies jam medios, Quis fructus generis tabulà jactare capaci

Quid Stemmata conferunt ? O Pontice, quid juvat prolixa firje numerari, atque offentare averum factes adumbratas, & Emilianos in curribus O Corvinum Scapula diminus tum, & Galbam non babenters

nares atque aures ? Ecqued emolumentum eft, ampla familia tabella oftentare

ANNOTATIONES.

I. Stemmata quid faziunt. | Eleganter invehitur in Ponticum, & ejus fimiles, qui antiquum & illustre genus oftentant, ipsi nulla virtute clari, imò sæpe vitiis turpes.

Stemmata. | Gradus & ordines cognationum ramis quibusdam distincti. Vide Pers. Sat. 3. v.

28.& ibid. annot.

Quid faciunt. | Senec. Epift. 44. Nobilem non facit atrium plenum fumosis imaginibue : animus facit nobilem, &c. Et 3. de Benef. cap. 28. Qui imagines in atrio exponent, & nomina familia fua longo ordine, ac multis stemmatum illigata flexuris, in parte prima edium collocant, noti magis

quam nobiles sunt.
Quid prodest. | Cicero (seu quivis alius) in Salluft. Satius est me meis rebus geftie florere, quam majorum opinione niti, atque ita vivere, ut fim ego pofteris meis nobilitatis initium, & virtutis

exemplum. Ovid. Meramorph. 13

Nam genus, & proaves, & qua non fecimus ipfi,

Vix ea nostra voco.

Lengo sanguine censeri. | Vetufta origine, &

longà retrò ferie majorum.

2. Pictofeue oftendere vultus majorum. | Romanus propriè mos collocandi in tabulariis per atria majorum imagines: atque ex iis nobilitas aftimata; inquit Lipfius Comment. in Senecam. Idem Elect. 1. cap. 29. de isto more plurima conscribit. Nobiles, inquit, ii foli censebantur, quorum majores Mazistratum ceperant, quique jus babebant imaginis f nenda. Hac humerorum tenus erat effigies, non totius corporis, fed capitis ac vultus: è cera, non ex ære. Ordine collocabantur in ligneis thecis, five armariu, ut vocat Plinius lib. 35. cap. 2. diebus folden testis aperi-ebantur thece ille. In funeribus deferri folebant. Si quis turpi quodam crimine damnatus effer, ejus imago non ferebatur in exequiis, imò frangebatur. Hæc & alia Lipfius erudite congerit, & probat loco citato. Vide & Turneb. lib. 26. cap. 3.

3. Stantes in curribus Emilianos. | Statuas

triumphales.

Amilianos. | L. Æmilium Paulum Macedonicum, ejus qui ad Cannas cecidit filium, qui de Liguribus triumphavit Conful; item posteà de Perfe Macedonum rege. Triumphali vefte Ludos spectandi jus ipti concettum à l'opulo & Senatu. Cæterum vir fuit fummæ continentiæ & probitatis. Vel intellige filium hujus Pub. Scipionem Æmilianum, qui etiam Perfen devicit. Carthaginem fex mentibus delevit, Numantiam ad deditionem compulit, &c. Aurel. Victor.

4. Curios. | De his Sat. 2. V. 3.

Dimidios. | Media fui parte mutilatas Imagines temporis edacitate, ac vetuftate: aliam fine hu-

meris, aliam fine auribus & nafo, &c.

Humeroque minerem Cirvinum. | Alii codices; Humerofque. Czterum fecutus fum hanc lectionem, ne bis idem dicatur : legunt enim plures, nasumque minorem Corvini. Atqui sequitur mox, Galbam auriculis nafoque carentem.

5. Corvinum. | M. Valerius Tribunus Militum, ope corvi, de ingenti Gallo provocatore victoriam retulit, hinc Cervini cognomen adeptus.

Vide Tit. Liv. lib. 7. cap. 26.

Galbam. | Ser Sulpitius Galba Neroni fucceffit, Imperator in atrio flemma propositit, quo paternam originem ad Jovem referebat. S.eton. Galb. cap. 2.

6. Generis tabula. Tabula geneslogica defignare quam multi Dictatores & Equi: m magiftri in ea gente futrint.

M

Corvinum?

ci ramo derivare Magistres Equitum fumo obfitos cum Di-Phofphoro, quando belliteres agi-

Corvinum, ac deinde multiplis Corvinum, posthac multa deducere virga Fumosos Equitum cum Dictatore Magistros, ctatore, si vita ducitur impro- Si coram Lepidis male vivitur? Effigies quò be in conspettu Lepidorum? Tot bellatorum, si luditur alea pernox,
Quorsum imagines tot Ducum,
Ante Numantinos? Si dormire incipis orui fi per totam nostem luditur a- Ante Petintantinos? Si dorninte incipis ortisomnum auspicaris surgente Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara

tabant vexilla, & caftra? Quare Fabins Herculis in domo genitus fruatur Allobrogicie,

ANNOTATIONES.

7. Deducere. | Sunt qui legant, contingere. Alii versum hunc omnino rejiciunt; alii etiam præcedentem ac sequentem; sed perperam: ut docer Just. Lips. Epistolic. quæst. lib. 4. ep. 15.

Virga. | Multis ramis è stirpe seu trunco dedu-Ais & prodeuntibus, in ftemmate, seu consanguinitatis, ut vocant, arbore. Vel, radio, quo oftendantur fummi quique viri in eodem ftemmate. A'il respicient ad virgas & fasces Dicatori foli as præferi: sed non placet ea interpretatio.

8 Famofos | Legunt alii, famofos, minus bene, nt videtur Cic. in Pilonem. Obrerfifti ad heneres errore himinum, commendatione fumefarum imaginum, quarum fimile babes nibil, prater colorem. Porrò in atriis erat culina & ignis, hine atria quali atra, fumo & fuligine: hinc & fumolie imagines; ut observat Servius. Vide Sigon. c. 20 l. 2. de antiq. Jur. Civil. Rom.

Equitum cum Diffatore Magiftros. | Dictatori femper aderat Magister Equirum, & ab eo statim creato dicebatur. Teftis Livius paffim. Equitum Magister dictus, quod jus summum in Equites & Accensos haberer: sicut & Populi Magister Dictator appellatus ett, quòd summam in omnes potestatem obtineret. Audor est Varro 4. de Ling. Lat. Vide Alex. ab Alex. 1. 1. c. 6. Nos alibi plura de Dictatoris auctoritate.

9. Coram Lepidis. | Coram imaginibus tot virorum, qui probi fuerunt ac verè nobiles. 4. milius Lepidus puer esiam tum progressus in aciem, bestem interemit, civem fervavit : cujus tam memerabilis operis index eft in Capitolio statua bullata, & incincta pratexta S.C. posta illi, qui jam vir-tuti maturus, konori tempestivus, &c. quæ habet Valer. Max. lib. 3. C. 1.

Male vivitur. | Nonxallus felet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis. Greg. Dial.

10. Ales. Vide Annot ad Peri. Sat. 5. v. 57. 11. Ante Numantinos. | Ante imagines Namantinorum. P. Scipio Æmilianus (de quo pau lò antè) Numantiam in Hitpania civitatem valde bellicofam, correcta prins militum disciplina, fame vicit. Hinc Namantinus dictus. Aurel. Vict.

Vide Flor. lib. 2. cap 18. de Numantino B. Il. Si dermire incipia. 6. | Si postqu'àm in epulis & alea nochem egisti, mane dormis turn cum majores illi tui ques ja las, vigilabant potifin um

pro Republica, & in hoftes progrediebante. Ortu Luciferi. | Sunt qui vesperum intelligi pertinaciter contendant, eò quòd tunc etian castra moverint Duces. Sed apage. Manè po tiùs defignari, & contextus & Luciferi nome probant, & viri graves cenfent.

12. Luciferi. | Hac est Veneris stella, que post occasium Solis apparet statim, runcque He sperus, & Vesper apud Virgilium & alios, apud Plautum Vesperugo dicitur: ante ortum verò, & fub autoram Phosphorus, & Lucifer vocatus. Unde Virgil. Eclog. 8.

Nascere praque diem veniens age Lucifer almum, Plin. lib. 2. cap. 8. fic ait, Infra Solem ambit in gens sidus appellatus Veneris, alterno meatu vagum, iffifque cognominibus amulum Selis ac Luna. Proveniens quippe, & ante matutinum exoriens, Luc feri nomen accipit: ut Sol alter, diem maturan Contra ab occasio refulgens, nuncupatur Vesper, # proregans lucem, vicemque Luna reddens, Gc.

13. Cur Allobrogicis, &c. | Cur majorum glo. riam oftentat qui est inglorius, cur virtutes qui vitiofus?

Allobrogicis. | Gallicis peffelfinibus, aut titui victoriarum : inquit vetus Schol. Allobrogibs devictis : nam Fabius Max. Gallica victoria og nomen Allobrogici sibimet ac posteris peperit: u ait Valer. Max. lib. 6. cap. 9.

Allobrogicis. | De his populis vide Sat. 7. 2 V. 214.

Magna gandest ara. Propè Circum Flaminium erecta in honorem Herculis, à quo ferant orten Fabiam Genrem, quæ & habebat Sacra Herculi hæreditaria. Vetus Schol. Tit.Liv. l. r. c.7. Plus. in Fab. Macrob. 1. 3. c. 6. &c. Ovid. Faftor. 1.

Conftituit que fibi, que maxima dicitur, aran. Migna gandeat ara. | Senec. de Benef 4. c.34 fichabet: Non fine ratione facra est magnarum witutum memoria : & effe plures benes juvat, fi grau bonorum non cum ipfis cadat. Ciceronem filium qui Quid res Consulem fecit, nifi pater ? nuper Fabium Perficum, cujus ofculum etiam impr dici vitabant. Sacerdotem non in uno collegio fecti n fi Verracofi & Allotrogici, & illi trecenti, qui be stum incurfices pro Republica unam domum seject rant? Hoc deiemus virtutibus ut non prafentes folice illat, fed er sam ablatat e conspectio culamine. Ce.

Natus

Natus in Herculeo Fabius lare? Si cupidus, si Vanus, & Euganeâ quantumvis mollior agnâ: 15 Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum Squallentes traducet avos: emptorque veneni Frangenda miseram funestat imagine gentem? Tota licet veteres exornent undique ceræ 19 Atria, NOBILITAS sola est atque unica virtus. Paulus, vel Cossus, vel Drusus moribus esto:

ingentique altari, si avarus, si inanis, atque delicatior licet oviculă Euganeă; si lumbos molles frictus puomee Catanersi debonestat me jeres soualidos, ac
voxei mercator infelicem stirpem contaminat esse e rumpendă? Quamvis antiqua imagines cerea undequaque decorent omne vestibulum, nobilitat
ana est damaxat virtus. Sis
indoiei anlus, am Csfins, ant Drusus:

ANNOTATIONES

14. Natus in Hercules Fabius lare. | Degener aliquis à familiæ suz gloria : qualis Fabius ille cognomento Persicus, Q. Fabii Max. Allobrogici filius, cujus slagitiosos mores notat Valer Max. 1.3. c.5. & Senec. de Benes. 1. 2. c.21. ubi Græcinum Julium virum egregium laudat, quòd pecuniam à Fabio Persico missam repudiastet, dicens, nolle se ab éo benesicium accipere, à quo propinacionem accepturus non erat. Quem in locum Just. Lipsus ita scribit: Is Paulus Fabius Consul finit sub liberio, anno 786. Quare Persicus? A Rege Perse, opinor, memoria victoria ejus ab Æmilio Paulo parta; è qua gente hic fuir, etsi majeres adoptione translati in Fabiam. Clarus igitur, sed ô sædus.

Hercules. | De Hercule multa Diodorus Siculus lib. 5. cap. 2. Tit. Liv. lib. 1. cap. 7. cit.

.

å

M

. L

30.

uit-

ject-

Lare. | Lares Dii familiares & domest. qui & Penares, quoniam in interioribus ædibus colebantur, sæpè usurpantur pro ipsa domo. Laræ Nymphæ & Mercurii dicuntur filii. Ovid Fast. 2. Plato dicebat homines qui probi fuissent, post mortem Laics fieri, qui verò improbi & nequam, Lemures.

15. Enganed. Tit. Liv. initiol. 1. Euganeos inter mare Alpesque positos esse affirmar, & ab Henetis pulsos. Plin. 13. c. 20. Graiarum Alpium incolas dicit, præstantesque genere Euganeos, inde tracto nomine. Capite vero præcedenti eorum Metropolim Veronam statuit. Hic ponuntur Euganei pro Altinis & Patavinis affinibus, quorum lana & oves laudantur tûm apud Martial. Lib. 14. Epigr. 155. cûm apud alios.

16. Si tenerum attritus, Ge. | Si libidinosus & infamis fuerit.

Attritus Catinens pumice lumbum. | Ex more impudicorum quorumdam & effeminatorum, qui pumice lumbos depilabant ac lævigabant: ut cætera non dicam paulò turpiora.

Catinenfi. | Catana five Catina urbs eft Siciliæ, vicini Ætnæ montis ignes & lapides evomentis eructationibus obnoxia: non parvam inde vaftitatem paffa anno 1669.

Pamice. | Pamex lapis spongiosus, aridus, incendio excectus, candens, mininté ponderosus, utilis ad lævigandum: arque ut habet Plinius, l.36.c.21. In usu corporum lævigandorum faminus jam ouidem & virus. Turneb. lib. 7. cap. 20. vult hic notari Caranentes velte eddictos huic

mollitiei, quòd fe glabros pumice redderent.

17. Squattentes. | Vel deformatos ac fordidos vetuftate, vel ex more bellatorom ac fortium vi-

rorum, cultum corporis negligentes.

Traducit. Dedecorat, & p. chro exponit. Solebant noxii per forum & amphitheatrum Roma traduci, appenfa collo ferentes elogia, feu inferiptiones criminum, & fuæ damnationis caufas: Teftis Sueton. Tit. cap. 8. &c.

Emptorque veneni. | Veneficus infami hac arte

18. Frangenda. Frangi digna. Jam fuprà notavi ex Liptio, dejici, frangi, ac deleri confuevisse eorum imagines, qui degeneraffent à sus gentis nobilitate, ut & tursum indicat Javenalis

Satyr. 10. V. 58.

Funeftar. | Quafi funere inceftar & polluit.

19. Cera. | Vide upra, ad v. 2.

21. Paulus vel Coffu, &c. | Pauli, Coffi, Drufi virtutes æmulare.

Paulus. | Paulus Æmilius fortitudine patiter ac temperantià clarus. De co Plutarch in ejus vita. Aurelius Victor de viris illustribus, &c.

Cssu. Aulus Cornelius Cossus Tribunus Militum Tolumnium Veientium regem gloriosè vicit, atque opima de eo spolia secunda setulit Ferettio. Tit. Liv. lib. 4. c. 19. Florus autem lib. 4. cap. 12. Augustus Casar, inquit, Getulos accolas Syrtium Cosso duce compescuit, unde illi Getulici numen. De hoc itaque videtur potins loqui Juvenalis; addit enim mox; Salve Getulice.

Drufus. | Idem Florus citato mox loso, Angustum feras quaidam gentes per Claudium Drufum privignum fuum perplacasse, & c. Sueron. Tiber. c. 3. magis ad rem facit, ubi air, Drufum duce hoftium Drauso cominus trucidato fibi posteritque suis cognomen invenisse: item. ex Gallia Provincia retuliffe aurum Senonibus olim in oblidione Capitolii datum. Nafi forte placet intelligere Julium Drufum Tribunum Plebis, cujus ædes cum vicinorum oculis multis locis paterent, & opifex quidam eas le quinque talentorum mercede mutaturum sponderet, decem dabo, inquit Drufus, fi totam domum meam vicinis und que peripicuam fecerie, ut teftes fint illi quonam modo vivam, &c. quæ nattat Plutarchus in præceptis politicis, non longe ab inicio.

M 2

illam prafer imaginibus avo-Tum tuorum : hac praeat itfis vireis, te Confule. Priora mentie ernamenta debes mibi. Siquidem verbis & actionibus dignus es aftimari optimus & aquitatie observantiffimut, cog. nosco nobilem. Ave, Getulice, five tu Silanus, vel alia de ftirpe enalibet advenis trisumplianti patria civis eximius ac pracellens. Placet exclamare, quod plebs vociferatur, reperto Ofiri. Nam quis nobilem vocaverit eum, qui ftirpe inadolescentulam.

Hos ante effigies majorum pone tuorum: Præcedant ipsas illi, te consule virgas. Prima mihi debes animi bona. Sanctus haberi. Justitiæque tenax factis dictifque mereris? Agnosco procerem. Salve, Getulice, seu tu Silanus, quocumque alio de sanguine rarus Civis, & egregius patriæ contingis ovanti. Exclamare libet populus quod clamat Ofiri Invento. Quis enim generosum dixerit hunc, qui Indignus genere, & præclaro nomine tantum Infignis? Nanum cujufdam Atlanta vocamus: dignu, ac prastanti solum titule Ethiopem cygnum: parvam extortamque puellam, clarus? Pumilionem cujuspiam appellamus Atlantem; Etbiopem cygnum; pufillam distortamen

ANNOTATIONES.

22. His ante effigies, Ce. Pluris æftima bonum effe, quam bonis fuiffe prognatum. Vel, illustrium avorum mores considera magis quam statuas & imagines.

23. Pracedant iffas illi, &c. | Probos mores præfer non tantum præciaræ origini, fed & fum-

mis Magistratibus.

Virgas. | Fasces è virgis ac securibus colligati, Consulum infignia, metonymicas pro Consulatu ponuntur. Vide plura de his Sat. 5. ad v. 110.

24. Prima mibi debes, &c. | Si vis à me nobilis nuncupari, ante omnia adeoque ante bona corporis ac fortunz, mihi debes exhibere animi bona, virtutes nempe, fortitudinem, justitiam, prudentiam, &c.

Sandus haberi &c. | Si virtutes habueris, fanè

veram nobilitatem in te agnosco.

26. Salte Getulice. | Si probus es, te saluto venerorque perinde nobilem, ac fi fores Getulorum dormitor Coffus, de quo ante; aut Silanus aut alius quivis illuftri natus genere.

Getulice. | Getuli populi funt inferioris Libyæ,

prope Garamantas.

27. Silanus. | Imperaroris Claudii gener. De eo Cornel. Tacit, lib. 12. initio. Sueron. Claud.

28. Ovanti. | Exultanti quod te civem optimum nacta fit, diu quæsitum, ac tandem inven-

29. Exclamare libet populus quod clamat. | Ægyptii nimi: um invento Api bove, exclamabant, Αρήκαμψη, στη χαίεσμψη. Vide Sat. 6. v. 526, 533. & feq. & 541.

Ofiri. Hic portò colebatur,

- Alque juum subes miratur Ofrin Barvara, Memphitem plangere docta bovem; Eò quòd, ut canere pergit Tibull. l. 1. Eleg. 7. Primus aratra manu folerti fecit Ofris, Es teneram ferre fellicitavit buinnm.

Primas inexperta commifu femina terra; Pomaque non notis legit ab arboribus. Hic decuit teneram pairs adjungere vitem ; Hic viridem dura cadere falce coman,

30. Generofum. | Senec. Epift. 44. Quis em generofus? inquit, ad virtutem bene à natus

32. Nanum enjusdam Atlanta vocamus. | Per antiphrafim & ironiam; & abblandientes vd iliudentes cuidam potenti nanos amanti.

Nanum. | Apud Gell. lib. 19. cap. 13. rans Græci, Latini pumiliones vocant, parva nimi flatura homines, brevi atque humili corpore, paulum suprà terram extantes. Col. Rhodig. lib. 21. cap. 24. De The trepholy of and nanos dici afferit. Pumilionum genus in emnibus animalibus eft : inquit Plinius lib. 11. cap. 49.

Atlanta. | Ingentem ac robustum instar Atlantis, quem fabulantur humeris cœlos portare, eò quòd de Astrologia scitè, de sphæra primus

disputavit. Virgil. Æneid. 4.

- Maximus Atlas Axem humero torquet ftellis ardentibus ap-

Et alibi:

- Calum qui vertice fulcit. Ovid. Metamorph. 4. Fab. 17. - Quis enim par effet Atlantis

Viribus ?

33. Æthiopem cygnum. | Id eft, hominem nigrum appellamus album, & cygni fimilen, &c. scoptice. De Æthiop, vide quæ notavi ad Satyr. 2. v. 23. & Satyr. 6. v. 599. de Cygnis, Satyr. 6. v. 164. Quibus adde quæ narrat Col. Rhodig. lib. 9. cap. 5. aitque, licet cantus eorum a paucifiimis auditus, ab Æliano 'tamen auditum, &c.

Europen,

Europen. Canibus pigris scabieque vetusta Lævibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ, 35 Nomen erit pardus, tigris, leo; si quid adhuc est, Quod fremat in terris violentiús. Ergo cavebis, Et metues, ne tu sic Creticus, aut Camerinus. His ego quem monui? Tecum est mihi sermo, Rubelli

Plance. Tumes alto Drusorum sanguine, tanquam Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses; 41 Ut te conciperet, quæ sanguine sulget Iuli, Non quæ ventoso conducta sub aggere texit.

Vos humiles, inquit, vulgi pars ultima nostri, 44 Quorum nemo queat patriam monstrare parentis.

Europam. Inertes canes & glabri veteri impetigine, atque a rida lampadis os lambentes nominabuntur pardus tigris, leo & fi quidpiam est insuper i terris quod frendeat vehemen tiùs. Itaque vide ac time nu hoc modo Creticus vel Camerinus appelleris. Ecquem eg reprebendi istis sermonibus?

Alloquor te, Rubelli Plance, qui superbis excelsa Drusorum origine, quosi egeris isse quidrum te utero caperet qua clara est Juli stirpe, non verò qua mercenaria contexit sub munimento ventis exposito. Vos insimi.

ait, postrema flebecula nostra portio, querum nullus postt oftendere natale solum patris fui;

ANNOTATIONES.

34. Europen. | Hæc Agenoris Phænicum regis erat filia, cujus pulchritudine captus Jupiter, ut canit Ovidius Metamorph. 2. Fab. 13.

Ille pater restorque deum, qui concutit orbem,

Induitur faciem tauri, &c.

Inde abit ulterius, mediique per aquora ponti Fert pradam, &c.

Ab hac denominatam volunt aliqui eam orbis terrarum partem florentiflimam quam nos inco-

Scabie veruft a lavibus. | Pilis præ scabie deci-

Pardus, tigris, leo. | Belluæ truculentissimæ, atque feritate innata intignes. Plin. lib. 8. cap. 17. sic habet: Panthera (cujus mas est pardus) & tigris macularum varietate prope sola bestiarum spestantur. Cateris unus ac suus cujusque generis color est. Leonum tantum in Syria niger. Pantheris in candido breves macularum oculi. Et capite præcedenti: Leoni, inaqui, pracipua genorosia, &c. Hinc per excellentiam emp nuncupatur absolute: ex Cæl. Rhodig, lib. 26. cap. 19. Tigrin porrò tremenda velocitatis animal vocat Plin. cit. lib. 8. cap. 18. de ferarum istatum indole plura quidem & mira vide citatis Plinii locis; A. Gellii lib. 5. cap. 14. Plutarch, de animantium comparatione, &c.

38. Ne fic tu Creticus, &c. | Ne tu fic, Ironicè, & nomine tenus dicare nobilis, ur canis piger & feabiofus vocaretur pardus, tigris, leo.

Greticus & Camerinus. Illustres Romani tum genere, cum virturibus. Q. Metellus Creta subacta, Cresicus, est cognominatus. Publ. aurem Sulpitius Camerinus cum Posthumio & Manlio missus Athenas à Senaty, ad describendas Solonis aliarumque civitatum leges. Tit. Liv. Plutarch. in vita Pompeii Magni, &c.

39. His ego quem monui. | Quem verò his reprehentionibus pero & redarguo ? inquit Satyricus. Te nempe, ò Rubelli.

Rubelli Plance. | Quidam legunt, B'ande, alii Plante. Tacit. lib. 14. Omnium ore, inquit, Rubellius Plantus celebratur, cui nobilitas per matrem ex Julia familia. In fequentibus notatur ejus vanitas & ambitio, quæ tamen eum fefellit. Illine portò Lipfius non, Plantus, ted Plancus legit. Unde castigatiores libri hie habent, Plance.

40. Druserum. Vide suprà, & Sueton. in Tiber. Cornel. Tacir. Annal. &c.

42. Ut te conciperet que, &c. | Ut nascereris matre nobili è gente Julia, quæ orta est ab Julo Atcanii filio: atque pari ac Neio gradu à Divo Augusto maternam originem traheres; ut habes Cornel. Tacit. lib. 13.

43. Non qua ven: of, &c. | Non autem plebeia quadam mulier.

Venteso sub aggere. Ad aggerem Tarquinii, ubi solebant plebeiæ mulieres telas texere. De illo aggere, vide Satyr. 6. ad v. 588. Quidam legunt, sub aëre, id est, sub dio.

Cosducta texit. | Paupercula fuam operam texendis relis locare folita, ad victum mercede obtinendum.

44. Vos humiles, &c. | Verba funt Rubellii juvenis antiquă nobilitate fuperbientis & jacabundi.

Vulgi pars ultima. Ego indigena & Romaz natus è clara stirpe: at vos advena ac terras filii, è parentibus aut obscuris aut ignotis oriundi. ego verò Cecropides. Saltous fis, atque d'aturna orini iftius lamia fruere: in infima plebecula diertum nibiominus Romanum reperies. Lie confuernt agere canfas illustris ignari. De productogato produbit qui Juris diffi ultates explicet, ac legum angmata. Ite adolelegum angmata. feens milita peritus perrenit ad Euphratem, & Aquilas obser vatrices Hilandi provicti. Te verò mbil es praterquam Ce erefida, O par Hermatruncato. Nec enim alia quopiam fu animantia existimes nobilia, nifi fint animofa ? It a nimitim

Aft ego Cecropides. Vivas, & originis hujus Gaudia longa feras : tamen imâ plebe Quiritem Facundum invenies. Solet hic defendere causas Nobilis indocti. Veniet de plebe togata Qui Juris nodos, & legum ængmata folvat. Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi Custodes aquilas, armis industrius: attu Nil nisi Cecropides, truncoque simillimus Herma, Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod Illi marmoreum caput eit, tua vivit imago. Die mihi, Teucrorum proles, animalia muta peras differentia, nifi qued hie Quis generola putet, nifi fortia? Nempe volucrem habet caput e marmore, effizies autem tua parat. Louere ad me, progenies Trojanorum, ecquis muta

ANNOTATIONES.

46. Cecrepides. | Tam fum ego Romæ nobilis, quam qui Athenis originem ducebat à Ceorope primo illo Athenienfium rege, atque Athenarum inflauratore : genus enim ad Cæfarem Augustum-

que refero. Vide suprà.

Vivas & originis bujus, &c. | Respondet Rubellio Poeta: diu fruere tua nobilitate: verum ne propter eam nimis superbias. Sunt enim de pl. be viri, quorum gesta virtutesque refulgeant : alii Bellatores, alii Jurisconsulti, quorum etiam opera non rardindigeant ipfi nobiles.

49. De plebe togata. | E viliori plebe. Vide Asconium, & quæ nosad Sit. 1. v. 96.

50. Anigma'a. | Intricatas & obscuras Juris quæstiones eruditorum & sapientum interpretatione indigentes. Agell. lib. 12. cap. 6 Anigmata Graci, inquit, veteres noftri quidam ferupos appellarunt.

Solvar. | Jurisperitos solutores vocat Hadr. Tur-

nebus lib. 8 cap. 19.

51. Hic perit Empiraten. | Hic bello ftrenuus ad bellicas expeditiones etiam longinquas pergit, in O.ientem ulque, dum tu Romæ ac domi rendes, o nobilis ignave.

Emphraten. | Quis non audivit fluvium hunc ram celebrem Meiopotamiam Babyloniamque rigantem. De co jam ad Sat. 1. v. 104.

Domitique Estavi cuftodes aquilas. | It in præfidia à Romanis collocata ad continendos in officio Biravos, ne rebeliene illi nuper à Domitiano

Baravi. | Populi ad Rhenum, quorum virtutem celebrat Cornel Tacit de German.

52. Aquilas. | Signa m.litaria Romanorum. Plin ib. 10. cap. 4. Ligur.am, inquit, Remanis legionibus C. Marius in secundo Confulates suo propriè diesvit paucis ante annis fols in actern por-tari centa erat : reliqua figna in castrii relinenebanter : (Lupi, Minotauri, Equi, Apri) ea Marins in totum al dicavit, e. Illa porro vel aurea vel argentea Aquilæ effigies haftæ fuffixa erat, cujus ima pars in cuspidem definebat, quo facilius in terram adigi poffet ac fatui : nec movebatur nifi cum universus progrediebatur exercitus. Dion. lib. 40. Hadr. Jun. l. 3. c. 2. Unde porrò ejulmodi fignum Romanis placuerit? An quòd Jovem ferunt eo utum adversus Titanas? An quod eodem Jove contra Saturnum dimicante, Aquilæ augurio tanquam felici & fortunato regni victor evaletit? Vide & Veget. lib. 2. cap. 13. Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 2. &c.

53. Nil nifi Cecropides. | Tu domi quidem nobilis, nec eruditione, nec factis clarus, folum habes nominis splendorem. Hoc autem quid ?

Truncoque simillimus Herma. | Statuz Mercurii, capite formato, cætera rudi. Sic enimverò tu genere es illustris, de cætero inglorius. Efficies ille marmorea, vel anea, fine manibus erant, quales videmus in circo : vet. Schol. Binz vel ternz dabantur de Republica benè meritis, & supra sores disponebantur. Thucyd. lib. 6. Macrob. lib. 1. Saturnal. c. 19. Pariter refert fimulacra Mercuii pleraque fingi quadrato statu, solo capite insignita. Mercurius autem Græcis epuns dictus, feu quod effet interpres & nuncius Deorum, seu quod facundiæ præfit ac eloquentiæ.

54. Vincis. | Mutilatam illam Hermæ feu Mercurii imaginem non alia ratione vincis, quam quod tu vivis ac fpiras, illa autem aut lapis aut

metallum eft.

56. Tenererum proles. | O Rubelli, oriunde quidem è Julia gente, quæ ab Julo & Ænea Trojanerum prodiit. Hi verò Teucri vocati funt à Teucro Dardani regis Trojæ locero, qui & cum genero in Troade regnavit.

57. Quis generofa putet nifi fortia ? | Quis fortem equum dixerit, eò quod è fortibus ortus fit,

fi ipte non eft fortis?

Sic

Sic laudamus equum, facilis cui plurima palma Fervet, & exultat rauco victoria circo. Nobilis hic, quocumque venit de gramine, cujus Clara fuga ante alios, & primus in æquore pulvis. Sed venale pecus Corithæ, posteritas & Hirpini, si rara jugo victoria sedit. Nil ibi majorum respectus, gratia nulla Umbrarum: dominos pretiis mutare jubentur 65 Exiguis, tritoque trahunt epirhedia collo Segnipedes, dignique molam versare nepotes. Ergo ut miremur te, non tua, primum aliquid da, Quod possim titulis incidere præter honores, Quos illis damus, & dedimus quibus omnia debes, ducunt attrità cervice. Ita-

aftimamus equum pernicifimum, cui agili multipiex ardet palma, & villoria latater rauco amphicheatro. ille de agro prodit, clarus eft. cujus illustris cursus pra cateris, ac pulvis anterior in camco. At venditur Coritha pullus, atque Hirpino genitus, fi infrequens victoria currui infedit. Nalla bie averum haberar ratio, favor nullus manium. Pefteri tardis pedilus, se vertenda mola idonei, coguntur heres permutare mer-69 cede parva; atque planstra deone ut admiremur temetipfum,

um tua, antea quidpiam exhibe, qued inurere queam infignibus, prater jaudes que denamus as denavimus his, a quibus habes cuncta.

ANNOTATIONES.

58. Facilis cui plurima palma. | Qui velocicate fuà multas facile vi Sorias parat in curuli certamine, in campo, in circo.

59. Fervet. | Seu ob fervorem cursas, feu ob ardorem animi vidoris, seu denique ob insonantes spectantium plausus & acclamationes.

Rauco. | Acclamantes vociferando rauci fiunt

Circo. | Sat. 3. ad v. 65, & 223.

Aquore. | Ab æqualitate aquer appellatur, non tantum mare nullis motum ventis, fed & agri planities. Tull. 1. de Divin. n. 93. Egyptii, inquit, & Babylonii in camporum patentium aquoribus habitantes.

91. Pulvis. | Horat. Ode 1.

Sunt quos curriculo pulverem Olympicum Collegiffe juvat ; metagne fervidis Evitata rotu, falmaque nobilis Terrarum dominos evelit al Deos.

62. Sed venale pecus Corithe. | Fortium equorum pulli, fi degeneres fuerint, continuò vendantur, plaustro trahendo adhibentur, aut verfands in piftrino mole.

Coritba | Equæ generolissimæ. Alii intelligunt gregem equorum qui alebantur ad Corithum He-

truriz oppidum & montem.

63. Hirpini. | Equi nobiliffimi & victoris. Sunt etiam in Italia Hirpini montes, è quibus fluit Aufidus amnis Apuliæ. Malim de equo intelligere. Martial lib. 3. Epigr. 62.

Hirpini veteres qui bene novit avos. Quem locum explicans Justus Lipsius Centur. 3. Epift. 26. Quis ifte Hirmius, inquit, non e familia Rom. ne erres, (eist ea quoque fuis) sed equum intellige in circo nobilem & multarum palmarum. Nam es etiam infania, ut ftemma & prozvos equorum talium quarerent factionaris,

atque inter se celebrarent. Et paulo post. Clarissime lapis vetus, quem Remactim vidi & exscripsi. In medio vir est (conditor factionis Ruf-(ata) qui dextrà baculum, finistra pabulum tenet : extrinsceus duo sunt affilientes equi, cum gemina inscriptione; altera, Aquilo Nego. Aquitonis vicit CXXX. secundas tulit LXXXVIII. tertias tulit XXXVII. Altera, Hirpinus Nepos A-quilonis vicit CXIV. fecundas tulis LVI. tertias tulit XXXVI. Habes itaque igfum hie Harpinum, atque adeo ejus avum Aquitonem.

Si rara jugo victoria fedit. | Si rard victor fuit

trahens currum in curuli certamine.

64. Nibil ibi majorum respectus. | Non attenditur quam fortes ac veloces extiterint equorum avi, sed quam ipsi nepotes generosi sint & pernices, quos fervare domini volunt, alias venales eos exponunt.

66. Trite. | Per jugum affiduum.

Epirhedia. | Plaustra, vehicula. Quintil. lib. 1. cap. 5. Remanam fuam banc fecere vocem, inquit, ex straque aliena, om, Graca, & rheda,

67. Segnizedes. | Bogobares. At funipes dicitur

equus valde celer.

Nepotes. | Places codices habet, Nerotis; ut fit viri nomen piftrinum Romæ celebratum haben-

68. I't miremur te, &c. | Ut te vere nobilem celebremus, potius quam laudemus tuam originem, majorum præclate gesta, quæ funt extra te, & alia que te laudabilem non faciunt, ede ipie aliquid memoria dignum, quod majorum tuorum titulis adjungamus.

70. Quibus omnia deies. | De tuo nini ha-

Es fuffi iant ad adolefentem quem nobis rumor fert arrogantem, ac tunidum, ata; repletum Nerone cognato. E'enim infrequens fere fer fus communis in ea forte. At non probarim, o Pentice, aftimari te tuorum exiltimatione, ita ut nibil agas iffe ventura existimationis. Infelix eit inniti landi aliena, ne remtis fulcris latentia cadant culmina. Vitis in terram detecta viduatas ulmos exoptat. Sis be!lator probus, probus tutor, ife judex incorruptus : ac fi vocaberis alienando teftis negotii ancipitis & obfari, quamvis jubeat Phalaris ut fit mendax, fua deatoue falfum jurare, adhibito

Hæc fatis ad juvenem, quem nobis fama superbum Tradit, & inflatum, plenumque Nerone propinquo. Rarus enim serme sensus communis in illa Fortuna. Sed te censeri laude tuorum, Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse suturæ 75 Laudis agas. Miserum est aliorum incumbere samæ, Ne collapsa ruant subductis tecta columnis. Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos. Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem Integer: ambiguæ si quando citabere testis Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut sis Falsus, & admoto dictet perjuria tauro, Summum crede nesas animam præferre pudori, Et propter vitam vivendi perdere causas.

zneo tauro; grande scelus puta verceundia estans antepenere, atque vita gratià pessumdare vivendi rationes

ANNOTATIONES.

71. Ad juvenem. Rubellium, de quó fic Tacitus Atnal. 14. Omnium ore Rubellius Flautus celeiratur, cui noisistas per mairem ex Julia familia. . . . Ergo permetus his Nero componit ad Plautum literas, confuleres sibi & surbis, seo, pravè diffamancibus subtraheret; siai per Asiam avites agres, in quibus tuta & inturbida juventa soveretur. Ita illuc cum conjuge Antistia, & paucis familiarium concessi.

72. Plenumq; Nersne propinque. De Cæfarum propinquitate tuperbientem. Nam Rubellius D. Augustum fer maternam eriginem pari ac Nero gradu contingebat. Ex Tacit. Annal. 13.

Nerone. De quo magis debuit erubescere, inquit vetus Schol. sanè quidem, sive Tiberio Nerone, seu Nerone Cæsare Agrippinæ filio, utroque horrendis moribus infami. Sueton, & ab hoc etiam amotus ipse. Tacit. cit. mox Annal. 14.

73. Rarus enim ferme fenfus, &c. | Raro fapi-

unt, qui ad magnas opes evecti.

Similitium patiuntur eței.

Senfus communic | Intelligentia omnibus communis: vis & facultas animi, quâ de rebus exterioribus recte tentit & judicar; bene administrat, ac fapienter utitur.

Inilla fertuna. | Superba, magna, divite. 74. Te cenferi Lude tuorum. | Non eliter cognolei & celebrari, quam majorum gloria.

75. Ponice. Ad hunc enim redit Poeta, quem initio compellat, & pracipuè spectat in hac Satyra.

Nibil is sa futura laudis agas. Nibil agas quo à posteritate lauderis.

76. Alierum incumbere fama. Pendere omnino ab existimatione majorum, & nullà niti

virtute ac laude proprià.

77. Ne collapsa ruant, &c. | Subductis colum-

jacet; fic tu humidus & abjectus existimabere, subtracta aliena laude & fama, cui totus incumbis, perinde ac si tua foret.

78. Vidusi. Sic & ulmo maritari vitis dicitur, cum ei adjungitur, adhæret, innectitur: illique est amica, teste Isidoro, pariter & Plinio lib. 17. cap. 23. Nobilia, inquit, vina nonnisi in arbustis gigni, longo judicatur avo: adeò excelstrate proficitur. Hac ratione & arbores eliguntur. Prima omnium ulmus. Et paulò post, Maritare nisi validas, inimicum, enecante veloci vitum incremento. Destettenda vitis aut palmes iuxta suam arborem, aut circa proximam calibem. Ex quibus vides ulmos, & cœlibes, & maritas,

& viduas ratione vineæ appellari.
79. Efto bonus miles. | In omni conditione

virtutem cole, capiris etiam periculo.

Tutor. | Pupillorum fidelis patronus ac defensor.

81. Fhalaris licet imperet, &c. | Horat. lib. 3.

Od. 3.

Justum ac tenacem propositi virum

Non civium ardor prava jubentium,

Non vultus instantis Tyranni

Mente quatit solida.

Phalaru. | Tyrannus in Sicilià, de quo vide notata ad Perf. Sat. 3. v. 39.

82. Et admos diffet, &c. | Minitans dirum illud in tauro fuo ardente fupplicium, nifi obsequaris, & pejeres.

83. Padori. | Reverentiæ & observantiæ,

quam dehes virtuti atque officio tuo.

83. Vivendi perdere causas. | Veritatem, honestatem, justitiam aliasque virtutes, propter quas vivimus. Cic. Acad. q. asserit hominem natum ad nihil ess aliud, quam ad honestatem. Patt. 91. Hominum genus ad honestatem natum. Et de leg. 1. n. 28. Nihil esse prasiabilius, quam plane inteligi nos ad justitiam natos.

Dignus

Dignus morte perit, 'cœnet licèt oftrea centum
Gaurana, & Cosmi toto mergatur aheno. 86
Expectata diu tandem provincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ fræna modumque,
Pone & avaritiæ: miserere inopum sociorum.
Ossa vides regum vacuis exhausta medullis. 90
Respice quid moneant leges, quid Curia mandet;
Præmia quanta bonos maneant; quam sulmine justo
Et Capito & Numitor ruerint, damnante senatu,
Piratæ Cilicum. Sed quid damnatio confert,
Cum Pansa eripiat quicquid tibi Natta reliquit?

improbus necem meritus interit, quamvus forbeat oftreus centum e Gauros ac perfundatur integro Cosmi valc aneo. Quando provincia dudum sperata gubernatorem te aliquando suscipiet, iracundia adhibe frana & moderationem, adhibe etiam cupicios. Cernis essa Principum exsueta medullus inanibus. Animadverte quid jura proferibant, quid Senatus jubeat, quam magna probis commoda reserventur, quam aquo tonitru prostrati sint,

Curià condemnante, & Capito, & Numitor, Cilicum depradatores. Verum quid prodest damnatio, quando Pansa ausert quodoumque Natta non abstulit?

ANNOTATIONES.

85. Dignau morte perit. | Vitiofus quisq; mortuus est, non vivit. Hinc Plin, lib. 13. cap. 3. adversus luxuriosos ait; Quis non meritò judicet, perisse rales? Apocalyps. 3. Nomen habes quod vivas & mortuus es.

Canet licet oftrea centum. | Etfi lautè vescitur, atque una cœna centum ostrea devorat.

Offrea. | Vide Sat. 4. V. 142.

86. Guerana. | Optima nimirum, & ad Baias & lacum Lucrinum capta, prope Gautum Campaniæ montem. Strabo lib. 5. & Plin. lib. 3. cap. 5. Hac littera, inquit, prater catera in telo mari, conchylio & pifce nobilitantur.

Cesmi. | Viri luxu famoli, unquentorum & odorum amantissimi. Vel Unquentarii. Martialis

ejus meminit pluribus in locis.

Paftilos Cofmi luxuriofa voras.

Toto mergatur abeno. | Plin. cit. l. 13. C. 3. Jam non linitantum, sed perfundi unquentis gaudent.

87. Expett at a diu cum, & c. | Cum Prætecturam obtinueris, ne populos vexes rapinis aut crudelitate. Cic. 3. de Offic. n. 2: Detrahere aliquid alteri, at que bominem hominis incommodo suum au gere commodum, magis est contra naturam, quim mors, quam paupertas, quam dolor, . . . Nam principio tollit convictum humanum & societatem.

89. Secierum. | Provincialium jam receptorum in focietatem populi Romani, anteactis bellis ad

inopiam redactorum.

90. Offa vides, &c. | Principes ipfos regionis bonis omnibus tpoliatos vides. Quidam hic moralem de mortuis regibus fententiam comminifecuntur, fed perperam, ut videtur.

91. Quid moneant leges. Quas ad salutem civium, civitatiumque incolumitatem, vitamque hominum quietam ac beatam conditas esse constat,

ex Cic. 2. de leg. n. 11.

Quid Curia mandet. Ne scilicet improbitate tua te Romanosque odiosos facias victis, sed ut è contra temperantia & humanitate, sociis amabile reddas Imperium Romorum.

92. Pramia quanta bonos maneant. Virtute infignes Præfectos, qui honoribus cumulantur.

Fulmine justo. | Gravi poena, justa severitate.
93. Et Capito & Numitor. | Sociorum spolia-

tores graviter à Senatu mul tati.

Capito. | Cossistianus Capito, Tigellini gener, repetundarum accusatus à Cilicum legatis. Tacit. Anual. 16. Is, inquit, prater animum ad flagitia pracipiters, inimicus Thrasea, quod ejus authoritate concidistes, juvantis Cilicum legatos, dum Capitonem repetundarum interrogat.

Namiror. De co jam Sat. 7. v. 74. Alii legunt, Tator, ut hic intelligatur Julius ille Tutor, Trevir, qui ripæ Rheni à Vitellio Imperatore Præfectus legitur, apud Corn, Tacit. Hift. 4.

94. Pirata Cilicum. | Quafi prædones prædonum. Fuerunt enim Cilices, antequam à Pompeio coercerentur, piraticà infames.: Plutarch. in Pompeio.

Pirata. Ita vocantur prædones marini, à dolis & artibus, quibus per mare vagantes prædas agunt. Cæl. Rhodig. l. 1 t. c. 8. Ariftoph. Schol. ait, reiga; dici artes & dolos; unde nuncupentur Piratæ, ci 🚜 కాముందిల జయుత్తిలో.

Cilicum. | Hi tenebant Aliæ minoris regionem maritimam, Syriæ affinem. E tribus Cappa pef-

fimis unum faciebant, tefte Suida.

Sed quid damnatis confert. ¡ Quid Provinciales spoliatos juvat damnatio spoliatoris, si vel malo Præfecto alter non melior succedit, perinde rapax, quod residuum erat emungens; vel Consul aux Prætor damnato spoliatore in ærarium publicum jubet inferri pecuniam, quam restitui oportebat spoliatis? Vide Sat. 1. v. 34. & seq. & v. 47. & seq.

94. Panfa. | Sumitur vel pro novo Præfecto, vel pro Confule aut Prætore, ut dictam.

Natta. | Præfectus prior. Nata diffincti, i. e. luxurioti & nequam meminit Perf. Sat. 3. v. 31.

Præ-

rem ad thus pannos, & modo file. Infania est naulum amittere post universa. Non erat pridem indus conalis, neque fimilis plaga derrementerum, feheibne tune focis, & jam faballis. Tum abundabant eder antegra, magnufoue aderat pecunia cumulus, Palleum Laconicum, murices Coi; atque ebur Phidia Spirabat, cum talelis Parrhali, & fratuis Myronis, Polycleti etiam pa Tim cpus mul-

o cherippe, intuere buccinato- Præconem, Cherippe, tuis circumspice pannis, 96 lamque tace. Furor est post omnia perdere naulum. Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par Damnorum, iociis florenzibus, & modò victis. Plena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus Nummorum, Spartana chlamys, conchyna Coa. Et cum Parrhafii cabulis. fignisque Myronis, 102 Phidiacum vi ebar ebar, necnon Polycleri Multus ubique labor : raræ fine Mentore menfæ Inde Dolabella est, arque hinc Antonius, inde 105

tiplex. Vix erant mensa absque Menteris calicibus. Illine Dolabella prodiit, illine etsam Antonius,

ANNOTATIONES.

96. Praconem, Cherippe, Cc. | O Cherippe Provincialis, quære præconem qui sub hasta vendar ruos pannos, & reliquam fupellectilem, ne alter prædo rapiat, neque de priori conqueraris, fine allo fructu, imò cum nova impenta, navigando Romam, ad eum accufandum, nihilque de ablatis recipiendo. Vel, sensus est: dum vides quæ tua funt vendi ac tibi perire, file tamen, ne quid gravius etiam patiaris ab iniquo Prætore, vel Præfetto.

97. Faror eft post emnia perdere Naulum. | Metaphora à Navarcho, qui perditis naufragio bonis ac mercibus univerfis, etiam amittit mercedem quæ folvi debebat pro victura & navigatione. Senfus est hic; stulte ageres; si ereptis à Præfecto bonis, novos fumptus frustrà faceres, è Cilicia aut alià regione longinqua Romam perendo, ubi etfi damnetur spoliator, non red-

duntur bona spoliatis.

Naulum. | Naulter, pretium navigationis.

98. Non idem gemitus olim, &c. | Cum ab hoflibus nobis ac victoribus detrimentum in bello quondam capiebant, vix erat quod quererentur; at illi modò victi, & in nostram admissi societarem & amicitiam certè meritò queruntur, quoties vexantur à Præfectis.

Nec vulnus erat par. | Tunc enim opulentis auferobantur superflua; sed nunc egenis eripiuntur

101. Spartana ch'amys. | Purpureze vestes è Sparta & Infula Co. Chlamys eft proprie palu-

damentum, seu vestis militaris.

Sparta. | Urbs Peloponefi, anteà Lacedæmon vocata, celebris virtute civium, & Lycurgo Legistarore. Ad proximum buic Tænarum Pro montorium murex piicis bene multus capiebatur, è cujus succo fiebat color purpureus.

Conchylia Coa. | Purpura è Conchyliis feu muricibus, & bombycinæ veftes in ea Ægei maris Infula fabricatæ, & tincke. Vide Saryr. 3. ad

verf. 81.

102. Parrhafi. | Pictor ille infignis Ephefi

natus, cujus cum Zeuride certamen, & alia que. dam narrat Plin. 1.b. 35. cap. 9. & 10. nimirum Zeuxis fefellerar aves ad pictas uvas advolantes : at Parrhasius ipiam fefellit Zauxidem pi-An linteo, good hie removeri non fine rife & pudore postulavit. Quintil. lib. 12. car 10. Zeuxis, inquit, luminum umbrarumque invenif. fe rationem, Parrhafine examinaffe fubtilins itneas traditur Molliora supradictis Myren fecit. Diligentia ac decor in Polycleso Supra cateros; Deorum tamen auctoritatem non explavit Que Polycleto defuerunt Phidias habuit, quanquam Diis quam hominibus effingendis melior ari fex, &c.

Myronis. Hic ftucuacius fama notus. De ejus ex ære bucula, am & vituli adibant, ac tauri.

Vide Aufon. Epig 57. & feq.

103. Paidiacum vivelat ebur. | Erant etiam imagines ex ebore. Phidiæ manu tam artificiose sculptze, ut spirantes credideris, Martial. Lib.3. Epigramm. 35.

Artis Phidiaca toreuma clarum. Pisces aspicis: adde aquam, natabunt. Polycleti. | Et is ingeniofus admodum fuit Statuarius. De eo vide Ælian, var. histor.

104. Mentore. | Plin. lib. 33. cap. 11. L. Craffus Orator duos Scyphos Mentoris arts calatos seftertiu centum emit. Martial. Lib. 3. Epigram. 41.

Inferta phiala Mentoris manu dulla Lacerta vivit, & timetur argentum.

Et Lib. 9. Epigramm. 60.

Pocula Menterea notilitata manu.

105. Inde Delavella eft, &c. | Hæ tantæ Provincialium opes dederunt occasionem rapinis Dolabellæ, Antonii, Verris, &c.

Dotatella. | Qui Proconful Afiam deprædatus eft, accusante verò M. Scauro fuit damnatus.

Antonius. | C. nimirum Antonius, qui à Cenforibus Senatu motus est, quod focios in Achaia spoliaffet; accusatue à Casare. Vetus Schol. Pædian. &c.

Sacrilegus Verres. Referebant navibus altis Occulta spolia, & plures de pace triumphos. Nunc fociis juga pauca boum & grex parvus equarum,

Et pater armenti capto eripietur agello: Ipfi deinde Lares, fi quod spectabile signum; 110 post ablatum agrum: Penates Si quis in adicula Deus unicus. Hac etenim funt etiam posteà; si quadam imago Pro fummis : nam funt hæc maxima. Despicias tu speciosa; si numen atiquod residuum in sacello. Enimuerò Forsitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum putaraur ea pro maximis; ea

Tu fortaffe contemnas inertes Rhodios, & jure Corinthum afherneris quippe babentur pracipua.

illine facrorum violator Verres. Conditas profundis navibus exuvias reportabant, ac plurimos de etio triumphos. Jam sociis juga boum non multa, & armentum equarum exiguum, at-

ANNOTATIONES.

106. Verret. | Siciliæ Prætor dicam, an prædo, qui nec remplis, nec ullis rebus facris pepercit. Cic. passim, tot in eum actionibus.

107. Occulta. | Furta scilicet occultantur; at acquifita jure belli spolia palam offenduntur. Porro hic alii produci aiunt ultimam syllabam ob sequentes duas consonantes; alii legunt, occulta & Spolia. Virgil.

. . Date tela, scandite muros. Plures de pace triumphos. | Hi plura de pacatis & amicis Pom. Rom. regionibus spolia revehebant, quam alii de rebellibus, aut de hostibus in bello.

109. Pater armenti. | Taurus, vel equus admisfarius generando destinatus.

110. Lares. Vide fuprà v. 14. annotat. 111. Deus unicus. | Simulacrum aliquod unum à præcedentibus Præfectis relictum, nec-

dum furto ablatum.

Hac etiam funt pro summis, &c. | Vel fimpliciter, pauca hæc refidua inopibus magna censentur. Vel, graviora hæc scelera gravioribus sceleratis refervantur. Vel ironice, hæc fumma non pertinent ad tenues Provinciales, sed potius ad fummos viros, & ea proinde Romani rerum domini auferre debent.

112. Despicias tu, &c. O Provinciæ Rector & Præfecte, impune quidem vexare poteris fractas deliciis nationes, at non ita bel-

licofas.

113. Imbelles Rhodios. | De Infula & urbe Rhodo multa jam notavimus, ad Satyr. 6. verf. 296. Rhodios opibus abundantes ac voluptatibus enervatos à pristina virtute descivisle, inter alios testatur Athenæus lib. 13. cap.2. ubi mollitiem eorum perstringens, air, quamvis apud illos cautum lege fit, ne quis rada tur, violatæ legis tamen reum neminem agi, quandoquidem raduntur omnes. Et Cœl. Rhodig. lib. 19. cap. 6. Citharadus Stratonicus, inquit, Rivdios pradicabat effe albes Cyrenais, & procorum civitatem, cum illos animadverteret spatalonas & thermopotas, id eft, fluere deliciis, & calidum bibere. Idem lib. 29. cap. 24 Signorum ad septuaginta tria millia Rhodi fuisse refert.

Unet amque Corinthum. | Luxui deditam, quod vitium opes ac rerum abundantiam fequi foler. Urbs illa in medio ferè Isthmi Peloponefiaci ædificata, duplici utrimque portu commoda, hinc mare Ægeum illinc Ionium spectat; unde Bimaris vocatur Horatio Lib. 1. Ode 7. & Ovid. Faft. 4. Dives Homero, Emporium Thucydidi, decus Floro, torus Græciæ lumen Ciceroni celebratur: Q in & de Corintho Solem Neptunumque contendiffe, fabulati funt. Tam felix, nt servorum myriadas sex & quadraginta habuezit, teste Athenæo lio. 6. cap. 20. Cæterum Corinthios variis libidinum generibus turpes, vel unus Apostolas in fuis ad eas Epistolis faris indicar. Adde confi tum à Græcis vocabulum, xoour Brais aday, quod fignificabat, fortari, & lenocinari. C.ul. Rhodig. lib. 19. cap. 6. putres Corinthios appellat. Erafm. Chiliad. 1. Cent. 4. adag. 1. non cuives licet adire Corinthum, ex Strab. lib. 8. & Gell. lib. 1. cap. 8. explicat de præcipiti in luxuriam civitate, deque tot ibi libidinum illecebris, quas aut foli vincant virtute præstantes viri ultrò oblatas; aut in quas tantos facere sumptus non queant nisi valde opulenti. Hinc illud Demosthenis ab Laide deterriti, tanti panitere non emo. Vide Coel. Rhodig. lib. 21. cap. 25. & 26. Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 15. Athen. lib. 13. cap. 4. refert, pro gravitimis rebus meretrices Cerinthi supplicare Diis solitas, votumque solemne Corinthiorum fuisse, adducturos se Veneri aliquot meretrices. Ibid. cap. præced, fit mentio scorti illius famofi, Laidis nempè, de qua mox. Demum Corinthus in magnam elata potentiam fimul & fuperbiam, quâ nec Romanæ urbi cederet, inde beilum, & è bello excidium fibi comparavit, anno ante Christum 146. E liquefactis & confusis in urbis incendio metallis factum est illud æs, quod Corinthium vocant ac mire laudant veteres Juftin. lib. 34. Plin. lib. 34. cap. 2. Illa tamen post:à reftaurara fuit.

quid agent tibi juvenes refina Levigati, & glabra nationis universe crura? Aspera fugienda est Hispania, axis Gal lorum, atque era layrit. His etiam indulge mefforibus, qui frumento replent civitatem ludis Circensibus ac Theatralibus occupatam. Et vero quam il-

unquentis delibutam. Nam Despicias meritò. Quid resinata juventus. Cruraque totius facient tibi lævia gentis? Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis, Illyricumque latus. Parce & messoribus illis, Qui saturant urbem, circo, scenæque vacantem. Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ, Cum tenues nuper Marius discinxerit Afros? Curandum in primis, ne magna injuria fiat tam atrocis, quandoquidem Fortibus & mileris: tollas licet omne quod usquam

vendum tracipue ne grave Turi atque argenti; scutum gladiumque relinques, damnum inferatur frenuis ac Et jacula, & galeam. Spoliatis arma supersunt. erumnests. Quamvis auferas quicquid ubicumque est auri & argenti, dimittes cippeum & ensem,

telumque, & caffidem. Denudatis arma reftant.

ANNOTATIONES.

114. Quid refinata juventus . | Ita legendum, non ut quidam male, quid enim reforata, ne duze fyllabæ natur a longæ invitis omnibus corripiantur. Quod bene monet Hadr. Turnebus lib. 13.

cap. 19.

Refinata juventus. | Per mollitiem pilos è ciuribus refina vellens. Clemens Alex. Pædag, id mil ir vocat, & damnat ejufmodi Cincedos vulfos & glabros. Plin. lib. 14. cap. 20. Arbernim, inquit, succo manantium picem refinamque, alia orta in Oriente, alia in Europa ferunt optimam terebinthi ac tenuiffimam fundunt Arabica alba est, acri odore: Judaica callosior, atone odoratior: Syriaca Attici mellis simulitudinem habet : Cypria melleo colore, & carnofa, omnes antecedit : Colopbonia prater cateras fulva, fi seratur alba fit Refina omnis oleo diffolvitur, aut creta: pudet que confiteri, maximum jam bonorem eius effe in evellendis ab virorum corporibus pilis.

115. Lavia. Polita, glabra; feu refina feu ferro depilata, quod Graci vocant meganilani,

detractis vultellà pilis.

116. Harrida vitanda est Hispania. | Vide ne laceflas Hilpanos, Gallos, Illyrios. Nam hi vel te constanter accufarent apud Senatum, vel ipsi

fe armis ulcifcerentur.

Hispania. | Hanc Europæ quafi caput occupantem armis femper valuisse omnes norunt. Uni verò Numantini Romanorum exercitus ac Duces per annos viginti fatigarunt. Hine Cic. pro Murena duos terrores Imperii Romani Carthaginem & Numantiam vocat. Vide Flor. lib. 2. c. 18.

Galliess. | Gallorum virtus Romanis non cognita folum, fed formidata jure fuit, post urbem direptam incensamque, ac tantum non captam arcem Capitolinam : & postquam domiti tunt, tot etiam defectiones sub Augusto, Tiberio, Othone, Vitellio, &c.

Gallieus axis. | Seu quod respectu Italiæ Galli

ad axem. id eft, Polum Ardicum & Septentrionem vergunt; ten quòd è curribus in bello decertarent.

117. Illyricumque lains. | Sclavonia regio afoera montibus, in longum porrecta, fecundum littus Adriatici maris Italize advertum : que pars olim Illyrici: Synecdoche. De populorum ejus ferocitaie vide Flor. lib. 2. cap. 5. Legatos Romanos fecuri percutere aufi, Præfectos navium igne etiam combusserunt. Deinde subacti vix tamen quieverunt. Flor. lib. cit. cap. 13.

Parce & mefforibus, &c. | Afris quos mox nominat: ab his enim petebatur frumentum & annona nutriendis Romanis. Plin. lib. 5. cap. 4. in Africa propriè dicta regionem ducentorum quinquaginta millium passuum circuitu, laudat, fertilitatis eximiæ, cum centelima fruge agricolis fœnus reddente terrà. Porrò ibidem æmula Romæ Carthago pridem, & unius Annibalis memoria terrorem habet. Ergo & his parcendum duplice nomine.

118. Urbem circo scenaque vacantem. Romam spectaculis impense dediram. Vide Sat. 3.v.223. Hic porro observa salsani in Romanos ironiam.

119. Quanta autem inde feres, &c. | Quod fi velis spoliare Afros, quantula ferres ab iliis jam exhauftis fpolia?

Culpa. | Injustae vexationis fociorum.

120. Marius. | Prifcus ille, Africa Proconful, de quo fat. 1. verf. 49.

Discinxeris. Abstulerit omnia, ad zonam us-Vel, ipoliarit vestimentis, arque adec priùs discinxeric.

Afros. | Scilicet propriè dictos, & Carthaginentes. Vide Sat. 7. v. 149. & Sat. 10. v. 148.

122. Fortibus & miferis. | Hi enim fi ad desperarionem adigantur, extrema tentant, & nihil non audent.

Quod modò proposui non est sententia: verùm Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.

Si tibi fancta cohors comitum; fi nemo tribunal Vendit acerfecomes; fi nullum in conjuge crimen; Nec per convenrus, nec cuncta per oppida curvis Unguibus ire parat nummos raptura Celæno: 130 Tunc licet à Pico numeres genus: altaque fi te Nomina delectant, omnem Titanida pugnam Inter majores, ipsumque Promethea ponas:

Quod mox enuntiavi, non est sententia; at sic habeto me narrare vobia folium Silylla. Si tibi est comitatus familiarium incorruptus; si nullus intonsus venumdat tribunal; si nulla in uxore noxa, neque per congregationes, neque per urbes sinquilas prompta est currere uncis unguitus, velut Celano, pecuniam ablatura: tum potes originem trabere à Pico. Ac si tibi placent excelsa appellatio-

net, inter avos colloca totum certamen Titanum, atque ipfum Frometheum:

ANNOTATIONES.

125. Qued modo proposui. De rebellaturis

Non est sententia. Non unus est hic sensus. Vel, non est mea mens & opinio tantiun, sed vaticinium est. Vel, non est mea voluntas ut rebellent Afri; vel, non est sententiarum vanus strepitus & fabulosium commentum, ut cum Petronio loquar: seu non sunt nuda verba: In sententia quipte solet interdum aliquid esse falsi, at verum est oraculum; ut scribit vetus Schol. Vel, quod per digressionem velut proposui, non facit ad quæstionem, ac institutam de vera nobilitate disceptationem, fateor; at nihilo minus est certum, quam Sibylæ oraculum. Nam dubio procul illi Romanorum Imperium detrectabunt, & armis se in libertatem asserte, si ulterius à Romanis Præsectis opprimantur.

126. Folium recitare Shylla. | Ex annotatis Satyr. 7. ad verf. 101. Antiqui ante inventam chartam scribebant in foliis palmarum, pariter & Sibylla sua responsa. Varro. Hine Virgil. Æneid. 3.

Quacumque in foliis descripsic carmina virgo, &c. Et Æneid. 6.

. . . Foliis tantum ne carmina manda, Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Sibylla. | Cumanæ, in cujus libris continebatur fatum Imperii Romani. Vide quæ fusè notavi, Satyr. 3. v. 3.

127. Si tibi fantta cchors, &c. | Si nullum admittis in familiam, aut clientelam, qui non sit probus, & sanctis moribus.

Si nemo tribunal vendit. Si familiarium tuorum nemo judicia, te Prætore, ac favorem tuum vendit, & pacta mercede conciliat, te connivente, five puer in deliciis habitus, five uxor imperiola & ava:a.

Tribunal. | Sella est Judicis. Meton. usurpatur pro sententia lata à Judice in tribunali sedente & jus reddente.

128. Acerfecimes. Ansprentune Dorice pio

ab a' privativo, xeleo, tondeo, & xóun, coma. Apollinis est epithetum, & Bacchi. At hic puer est caramitus, benè comptus & capillatus, quales amabant veteres illi, & Præfecti secum in Provincias ducebant.

Si nullum in conjuge crimen. | Si à conjuge absit avaritia, cupiditas.

\$ loca judiciis exercendis deftinata, & per regiones conflituta à te Provincia Rectore.

130. Nummos raptura. | Sub viri auctoritate à litigantibus exigens pecuniam, fine ulla ratione & modo, inftar Harpyiæ infatiabilis. Martial. Lib. 2. Epigramm. 56.

Gentibus in Libycis uxor tua, Galle, notatur Immedica foedo crimine avaritia.

nigrum fignificante, appellatam aiunt unam ex Harpyiis. Virgil. Æneid. 3.

Una in pracelsa consedit rupe Celano, &c.

Virginei volucrum vultus, fædissima ventris Proluvies, uncaque manus, &c.

13 I. Pico. | Qui Saturni filius, Fauni pater fuit, ac primus Aboriginum rex & Latinorum. Virgil. Æneid. 7. Dionyf. Halic. lib. 1.

132. Omnem Titanida pugnam. | Titanas omnes & Gigantas, qui Diis inferre bellum aufi, nomen tuum tam celebre reddiderunt. Ovid.

Titanida. Appositum est: id est, historiam & familiam Titanum, qui pugnarunt adversus Saturnum, ac debellarunt: deinde adversum Jovem, à quo tandem victi vix ac superati suere. Porrò, Titan filius erat Cœli & Vestæ, ut aiunt, frater Saturni natu major: ab illo geniti Titanes vocati sunt. Vide Cœl. Rhodig. lib. 7-cap. 14. & 19. ac seq.

133. Promethea. | Japeti filium, Deucalionis patrem, qui è luto hominem finxit, ignem cœ'o furripuit ac in terras detulit. Vide Sarye. 4. verl. 133. & leq.

avi patrem deduc tibi è quovis libnerit codice. Si verò pronum trabit ambitio & cupiditas, fi virgas run pis in cruere amicorum, si gandes securibus fatigato carnifice obtufis, jam tum adversum te inftat majorum etiam nobilitas, & lampadem accensam portat ad turpia. Qualibet mentis labes eò graviorem in se noxam complectitur, quò sublimier astima. tur is qui delinquit. Querfum mihi jactas nobilem te, affinetum adulterinas codicillos abfig. nare in fanis que tuus avus extruxit, & coram effigie trium. phali tui patris? Quorfum, fi nocte machatus abscondis caput obvelatum Santonico teg-

De quocumque voles proavum tibi fumito libro Quòd si præcipitem rapit ambitus atque libido. Si frangis virgas fociorum in fanguine, fi te Delectant hebetes lasso lictore secures: Incipit ipsorum contra te stare parentum Nobilitas, claramque facem præferre pudendis. OMNE animi vitium tanto conspectius in se 140 Crimen habet, quantò major, qui peccar, habetur, Quò mihi te solitum falsas signare tabellas In templis, quæ fecit avus; statuamque parentis Ante triumphalem ? Quò, si nocturnus adulter Tempora Santonico velas adoperta cucullo? Præter majorum cineres, atque offa volucri Carpento rapitur pinguis Damafippus; & ipfe. Iple rotam stringit multo sufflamine Consul:

mine? Secundum avorum cineres & offs curru citato vehitur obesus Damasippus; ipseque Conful, ipse inquam, rotas cobibet multo vinculo.

ANNOTATIONES.

134. De quocumque voles, Cr. | Ex iis quorum nebilitas maxime celebratur in historiarum monumentis, & quibuscunque Scriptoribus & libris: unde voles, gloriosum tibi compinge ftemma.

136. Si frangio virges, &c. | Si fummis Magiftratibus fungens, crudelis frueris. jubendo immaniter cædi tocios, vel etiam obtruncari ; atque id frequentius.

Virgas. | Supra ad v. 23.

137. Liftere. | Vide Sat. 3. v. 128.

138. Comra te Hare. | Degenerem te damnando & abdicando.

139. Claramque facem praferre pudendis. | Ut clarius innotescat indignitas ac turpitudo tua, & majori te pudore suffundat. Sallutt Bell Jugurth. Majorum gloria pofteris immen eft, neque bona neg; mala corum in occulto patitur.

140. Animi vitium | Cicer. Parad. 3. Pra-

vitates animi vitia relle dicuntur.

141. Quant's major qui peccat. | Sic Sapient. cap. 6. Judicium durissimum his qui prasunt siet. Exigno enim conceditur mifericor dia : potentes autem potenter tormenta patientur.

142. Que mihs te felitum, cc. Que pato, qua ratione, qua fronte nobilem te dicis, ti fis fraudulentus, adulter, &c. Hæc verò Satyricus ait, x round; ut monet vetus Schol.

Faifas fignare tabellas. | Vide Sat 1. v. 67.

Faifas tabellas. | Suppositum testamentum, ali-

adve instrumentum falsò confidum.

143. In templu. | In his oblignabant, quò loci fanctiras fidei ac religionis in negotio fervaw judex & testis forer.

Que fecit evus. | Ergo tam tu nequam & impius, quam tui majores boni ac religiofi extitere.

Statuamque parentis ante triumphalem. | Quam dedecoras tuis criminibus.

144. Quò si nucturnus, &c. | Quo etiam modo te nobilem jactas, fi noctu vagaris ad perpetranda fi gitia?

145. Tempora Santonico velas, &c. | Præ pudore. Nam vel impudentiffimi flagitium patranres ablcondunt fe, & cupiunt non agnosci.

Santonico cucullo. | Vetus Schol. Birro Gallico, galero fusco, qualem ferunt & conficient Santones Aquitaniæ populi in Gallia. Bardocuculum vocat Martialis lib. 1. Epigram: 54. & lib. 14. Epigram. 128.

Gallia Sardonico vestit te bardocucuilo. Cuculio. | Martial. lib. 5. Epigram. 14. Cucullo prospicit caput teltus.

146. Prater majorum cineres, &c. | Tranfit Satyricus ad alia nobilium vitia. Et jam culpat affedatum ab eis, Neronis exemplo, aurigandi studium.

Majorum cineres. | Sepulcra juxta Flaminiam Latinamque viam frequentia. De quibus vide Sat. I. ver. ult.

147. D:mafippu. | Ficta vox è duabus Gracis, da juige demo, & iar & cquis: in alis codicibus pro Damajappo, legitur, Lateranus.

148 Suffirmine. | Est vinculum seu recinaculum, ne præcipites in descensu roræ rhedam ac imenta abripiant & vexent. Scilicet inter rotarum radios immittitur fufflamen, dum clivum defendere cœperit vehiculum.

Nocte quidem; sed luna videt; sed sidera testes Intendunt oculos. Finitum tempus honoris

Cum fuerit, clarâ Damasippus luce slagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Jam senis, ac virga prior innuet atque maniplos
Solvet, & infundet jumentis hordea lassis.
Intereà dum lanatas, torvumque juvencum
More Numæ cædit Jovis ante altaria, jurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
Sed cum pervigiles placet instaurare popinas,
Obvius assiduo Syrophænix udus amomo
Currit, Idumææ Syrophænix incola portæ,
Hospitis assectu dominum, regemque salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagena.

Noctu certe ; at Luna Spectat. fed enim aftra in testimonium advertunt lumina. Quando fatium Magistratus finem babuerit; lucente die Damafippus virgim accipiet, nec timebit unourm incidere in familiarem jam vetuium : atque prior flagelle fignum dibit, ac refolves fænifascicules, er fatigatia equis bordeum proconet. Interim cum lanigeras oves ac taurum petulantem ritu Numa ad Jovis aras mactat, jurat Hipponam, ac vulsus adumbranes in stabu-160 lis fatentibus. At quando no-Einrnas libet tabernas reparare, obtiam illi proferat Syrophaniz continuo madens amomo, Syro-

phanix babitans ad portam Judaam, euroque Inspitis studio sciutat dominum ac regem; occurrit quoque Cyane pracinita, cum ampulla vini vanum expesiri.

ANNOTATIONES.

149. Note quidem. Dum is est Conful, præ pudore ac reverentia dignitatis, nonnisi classi & noce mulionis ac rhedarii munus obit.

Luna videt. | Luna scilicet aliaque sidera spe-Cant indignitatem istam ac turpe studium.

150. Finitum tempus hanoris cum fuerat. Vilem aurigandi artem refumet, atque ut ante, affectabit statim finito consulatu; id est, post biennium: nec enim erat perpetua Roma Magistratuum potestas. Durabat Consulatus annos duos; Dictatura paucos interdum menses, aut etiam dies.

151. Flagellum. | Ad agendos eques.

153. Senis. | Ob atatem & gravitatem reverendi.

Innuet. | Salutando velut, ac se ostentando surigandi peritum.

Maniples solvet. Ad pabulum jumentis dandum, & omnia vilis agasonis implendo officia.

196. Numa. | Religiofi imperatoris, qui & ipfe facra multa obibat. Vide Sat. 3. v. 12, & 138. & Tit. Liv. lib. 1. &c.

157. Hipponam. | Quam in primis colit, quippe equorum & aurigandi studiosus, jumentorum Deam. Quidam legunt, selam Hippo: contendant alii legendum, selam Eponam: præ cæteris autem Hadr. Turneb. l. 24. c. 4. lectionem hanc afferit è pulverulentis, ut air, bibliothecarum Juvenalibus; item ex Prudent. Plutarch. & Apul. Favet vet. Schol. Alii tamen malant, Hipponam, tum ob vocis originem, tum quod Tertull. Apologet. Deam equorum vocat. Vide Col. Rhodig. lib. 2. cap. 24.

Facies olida ad profesia pietas. I Imagines Numinum jumentis propitiorum in equili appictas. Apul. Metamorph. 3. fub finem: In medio statulo

Erona fimulacrum, &c.

Prafepia. | Prafepe feu prafepium dicitur propriè alveus, in quem jamentis affunditur hordeum, aut avena in frabulo.

Olda. Ob stercus, fimum, odoremque ju-

15. Sed cum pervigiles, &c. | Jam nobiles infectatur, quòd popinas frequentent, & luxuriæ dent operam, ac gulæ, &c.

Chm pervigiles placet inflaurare poinas. | Chm verò Damatippus, omisà aurigatione, repetit cauponas, in quibus die nocleque helluatur.

159. Obvius assiduo, &c. | It obviam invitans & blandimentis alliciens hominem, à quo lucrum sperat.

Syrophanix. | Unguentarius quidam, ita dicus 2 Syria & Phœnicia, minoris Afiæ regionibus, è quibus optima unguenta accerfebantur.

Amomo. | Unguento ex amomo. Vid. Sat. 4.

160. Idumaa porta. Idumas Syriæ pars erat Judææ finitima. Nomen habet ab Efau, qui & Edom voatus est. Synecdoche. Hic intelligitur Judæa Romæ porta, sie dicta, quòd per eam ingressi fint Titus & Verpananus de subactis Judæis triumphantes.

161. H. fritis affettu | Eo affectu, quo folent hospites invitari & excipi: crebris nimirum prensationibus & verborum illecebris, ut ex iis quæstus fiat.

Dominum regemque salutat. Per adulationem vocat dominum, regem, &c. Vel ex more veterum ignotos salutantium, ut quibusdam placet. Mattial l. 1. Epigr. 113.

Cum te non nossem, dominum regemq: vocabam: Cum bene te novi, jam milu proscus eris. 162. Crine. | Tabernaria quæpiam: succinda,

ad expedicus ministrandum.

Defensor

nos adolescentes illa etiam egimus. Concedo. Nimirum ceffafti : neque praterea culpam refæde moliris. Nonnulli errores debent rescindi cum prima barba. Indulgentiam da juvenibus. rum pocula, & inscripta vela pergit, aptus militia Armenia.

noxa patronus mibi respondebit : | Defensor culpæ dicet mihi : Fecimus & nos Hæc juvenes. Esto; desisti nempe, nec ultrà Fovisti errorem. Breve sit quod turpiter audes. 168 tinuifti. Breviter duret quod Quædam cum prima resecentur crimina barba. Indulge veniam pueris. Damafippus ad illos Thermarum calices, inscriptaque lintea vadit, At Damasippus ad ea therma- Maturus bello Armenia, Syriaque tuendis Amnibus, & Rheno, atq; Iftro. Præstare Neronem

ac propugnandis Syria fluminibus, & Riseno, & Danubio. Neronem Servare

ANNOTATIONES.

163. Defenfor cuips dicet, &c. | Aliquis errorem excufaturus, dicet fortè: indulgendum Damafippo, quod ipfi nobis olim indulfimus.

Fecimus & nos. | Et nos juniores cum effemus, popinis & comeffationibus nonnihil dedimus.

164. Efte. | Fateor; & hoc indulgerem juveni: at Damalippus eam ætatem prætergreffus eft. & rebus gravioribus vacare debet.

Nec ultra fovisti errorem. | Non ultra juveniles annos istis levitatibus & erroribus induliisti.

165. Breve fit quod turpiter. Peccare humanum est: perseverare, diabolicum.

166. Barba. | Vide Cal. Rhodig. lib. 3. cap. 25. lib. 4. cap. 2. & lib. 7. cap. 13. item quæ nos alibi, nempe Sat. 4. v. 103. ad vocem barbato. Et ad Perl. Sat. 4. V. 1.

167. Damafirous ad illes thermarum calices. Damafipus jam vir juvenilia retinet vitia: Unde

ven à indignus.

168. Thermarum calices. | Loca in quibus primò fudator, deinde lavatur, post ungitur, denique epulis indulgetur. De Thermopoliis & de calido poru apud Romanos ufitato dixi, Sat. 5. ad v. 63.

Thermarum. | De his jam Sat. 7. V. 233. In baineis tres erant regiones. In fumma fudabatur, feu ad ignem feu ad folem; eratque velut hypocaustum. Unde Seneca Sudatoria vocat Thermas Epift. 51. quam vide. Primam illam regionem antiqui vocabant Laconicam, eò quò i usus ejus apud Lacones frequens esset. In media regione erant aquæ calidæ; in ima frigidæ, ad lavandum. Hinc discrimen vides inter balnea & thermas, quanquam unum pro altero fæpe ufurparur metonymicas. Nam prima illa regio proprie thermæ funt, balnea czterz.

Inscriptaque lintea. | Vela nempe acu pista, ta. bernis app nia cum infcriptione rerum venalium; vel etiam lupanaribus, inscripto nomine proftantium meret icum, ficut annotavi ad Satyr. 6. v.

169. Maturus bello Armenie. Idoneus ad militandum in expeditionibus adversus Armenos Neronis tempore susceptis, duce Corbulone, de quibus Tacit. Annal. 13. & feq.

Armenia. | Hæc Afiæ regio celebris quondam & frequens, at nunc non ita: duplex eft, major que Turcomania, & minor que Aladulia modò nuncupatur. Illinc Euphrates ac Tigris scaturiunt. Claudunt montes Taurus, Niphates, &c.

Syriaque tuendis amnibus. | Propugnandis regionibus Imperio Romano fubjectis, qualis Syria, Afiæ pars valde nobi is & occidenta is, quæ Syriacó mari alluitur, rigatur fluminibus Euphrate, Oronte, & aliis ; Terrà Sancta intermedia, Ægypto affinis est. Syria o primum bello non aliad Romanis formidolofius. Nec fanè viris, opibus, armis quicquam copiofius Syria. Id tamen brevi & feliciter confecit Glabrio Conful. Flor. lib. 2. cap 8. Proverbium est apud Suidam, Syrii contra Phænices, de hominibus semper inimicis, mutuò fraudulentis, ac invicem infidi-

Tuendis amnibus. | Qui regionem aliquam aut oppugnare nituntur, aut detendere, flatim amnes occupant, ut transitus aditusque vel prohibeatur vel patest.

170 Et Rheno atque Ifro. | Continendis in officio populis, qui funt ad Rhenum atq; Istrum,

Gallis, Germanis.

Rheno. | Hic fluit ex Alpibus Rhæticis per Germaniam. Ubi Batavos attigit, Vahalim format & Licum, per quos ad Moiæ oftium illabitur. Propè Arenacum, per Drufi foffam cum Ifala commiffus, tertium hunc etiam exitum mutuatur, quo in oceanum evadat. Quartum olim habuit fibi proprium Lugduno Batavorum non procul at is obductus arenis fuit, circa annum 860. Narrat Politianus exceptos Rheni vorticibus pueros fuffocari, ti adulterini fuerint; legitimos autem placide ad ripam incolumes ejici.

Iftre. | Ifter qui & Danubius appellatur, flumia num Imperii Romani post Nilum prima tenet, ex Salluftio & Varrone, apud Agell. lib. 10, cap. 7. Fluvius Europæ maximus, apud Ptolem. Plin. lib. 4. cap. 12. Ifter, inquit, oritur in Germania jugis mentis Abneba, ex adverso Rauraci Gallia oppidi, multis ultra Alpes millibus, ac per innumeras lapfus gentes Danubis nomine, immenfe

Securum

Securum valet hæcætas. Mitte oftia, Cæsar, Mitte; sed in magna legatum quære popina. Invenies aliquo cum percussore jacentem, Permistum nautis, aut furibus, aut sugitivis; Inter carnifices & fabros sandapilarum, 175 Et resupinati cessantia tympana Galli. Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli. Quid facias talem sortitus, Pontice, servum? Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas, 180 At vos, Trojugenæ, vobis ignoscitis, & quæ Turpia cerdoni, Volesos Brutosque decebunt. Quid, si nunquam adeò sædis adeoque pudendis Utimur exemplis, ut non pejora supersint?

utum ille ates beteff. Dimi ? afar, dimette portus, at m. in ieni talerna invitiga legate m Rejeries difinmenters cam fi cario quedam, nentis timet um vel farilus, vel fugitivis, ter-175 tore inter & ferer riem artifi cei, atque tympana Galli fupin; quiefeents. Communs hterta illie; calices aquales: band alli thorus divertes; neque menfa cuion in feparara. Eccuid ageres, Pentice, of fonds famuliens nactus? Scilinet amandares cuifi n Lucaniam, ve. Erufascomeder, Ves autem, Towient, voimetifis condanates; E. cus fæda cerdoni viderentur, Valefit a Brutis binefta funt. Quid

qued nunquam exempla tam surpia & igneminiofa adinvemus, quin restent fadiera?

ANNOTATIONES.

Prefare Nermem securum valet. | Juvenes istiusmodi apti sunt ad tuendam Imperatoris salutem,

ac fubeunda pro eo belli diferimina.

171. Mitte oftia, Cafar. 1 O Nero, ad fluminum ora mitte, ne verò ipfe belli aleam & pericula tentare velis. Rebellantes Armenos per legatum aliquem domare potes. Ergo mitte ad oftia Tiberina, qui navem cum exercitu confeendat, & eò proficifeatur. Vel fenfus eff, dimitte curam portuum, & hanc legato committe, ingruente bello. Sarcafmus tam in Neronem, quàm in Duces ab eo missos.

172. Legatum quare. | Mittendum pro te in

hoftes cum mandatis.

ıl.

i-

at

in

n,

.

at

Ir.

12

Ir,

iit

1

0.

118

G\$

.

t,

0,

m.

7.

ici

er

: fe

173. Cum percussore jacentem. | Adoò sui suaque dignitatis oblivisci solent ebriosi, ut cum ovio quolibet helluari non erubescant, & in cauponam ire.

174. Fugitivis. | Servis pænæ metu, vel fer-

vitutis impatientia, fugientibus.

175. Sandapilarum. | Hoc erat feretrum plebeiorum ac viliorum hominum. Sueton. Domitian. cap. 17. Cadaver ejus populars sandapila per vespillenes exportatum.

176. Resupinati cessantia tympana Galli. Saerdotis Cybelæ, vel omni luxuriæ indulgentis, vel præ ebrietate dorso incumbentis, abjecto ministerii sui instrumento & insigni. Vide Satyr. 6. v. 512. ac feq. & Perf. Setyr. 5. v. 185.

177. Leua iti livertas, &c | Nani ù n in popinis acque inter pocula nu lum habetur citicrin en vilis homuncionis & illustris Patricii.

Lectus. | Discubitorius quo ad mentam affide-

tur aut diteurebitur.

178. Menfa remetior. | Loco digniori fructia. 179. Quid factas talem fortitus. | Die questo: numquid ferres fervum hee agentem, que uif nobiles impunè agunt æquè ac turpiter?

180. Nempe in Lucanes. | Imo in ergastulumi

mitteres puniendum pro ignavia.

In Lucanos. | Ad agros fodiendos, apud eam Italiæ partem, quæ eft in regno Neapolitano, & modò continet Bafilicatam, & partem Calabriæ, &c.

Tusca ergastula. Mitteres in Thusciam, ut soi faceret opus, catenis vinctus, in ergastulis, qua ibidem frequentia. Martial lib. 9. Epigr. 23.

Et senet innumer à compede Touseus ager. Ergastula. | Vide Sat. 6. v. 15C.

Trejugena. | Romani nobiles, è 1 rojanis oriundi.

182. Qua turpia cerdoni, &c. | Ironice. Scilicet nobilis quidvis licet, at non ita plebeio.

Cerdon: | Vide Perf. Sat. 4. ver. penult.

Volesa Brutosque. | Nobiles quoscumque. Brutorum familia Rome illustris ab illo vindice Romana libertaris: Volesorum autem ex Sabinis, à Valer. Voleso, qui suit unus è tribus illis viris, qui facto sœdere, Rome permanserunt cum T.Tatlo rege, atque honoribus potiti sunt, corumque posteri: ut narrat Dionys. Halicarnass. lib. 2.

183. Quid fi nunquam, &c. | Quid dicas. 6 majora adhuc fine nobilium vicia, quam ca qua hactenus culpavi. Levia fine que dixi, en mimos

agunt, & gladisteriam exercent.

Confumpties

commodafti, Damasippe, ut retrafentares Carulli Phofma clamoritus plenum. Leniulus queque V. ox Laureolum probe reprafentavit, revera meritus fupplicium, mea quidem fententia. Verumtemen ne igit parcas plebi. Enimvero impudentior vuitus iftins pietis, que afpadet ateme astient nimis feurnumdent fuam mortem ? Venumdant mullo Nerone adigente;

Attritis fortunis, scena vocem | Confumptis opibus vocein, Damasippe, locasti 185 Sipario, clamofum ageres ut Phasma Catulli. Laureolum velox criam benè Lentulus egit. Iudice me, dignus vera cruce. Nec tamen ipfi Ignoscas populo: populi frons durior hujus, Qui sedet, & spectat triscurria Patriciorum : 190 Planipedes audit Fabios, ridere potest qui Mamercorum alapas. Quanti fua funera vendant, rilia novilium; auscultat Fa- Quid refert? Vendunt nullo cogente Nerone, bies planis pedibus, qua denique deridere valet colaphos Mamercorum. Quid attinet quanto protio us

ANNOTATIONES.

185. Confumptis opibus. | Decocto patrimonio, re convertis ad artes quæftucias quamvituipes.

Vocem localti. | Præco mimicus fuifti, & vocem histrionibus & histrionicis præbuisti, pada

186. Sigario. | Metonymia , pro Theatris, A toribus, ac ludis scenicis, Donat. in Terent. . Aules quoque in scena intexta fternuntur, inquit, pro quibus at as pofterior fiparia accepit. Est autemi Chartuin mimicum velum qued ibeatre ettenditur, & qued populo obsiftat, dum fabularum actus community and ur.

Clamefam ageres ut phafma. | Ut magna vocis

contentione in Theatro recites & agas. Phasma. | Latine spectrum, seu visum. Ti-tulus est & nomen fabulæ. Terent. Eunuch.

Idem Menandri Phasma nune nuter dedit. In ea scilicet adolescens ad pulchræ virginis, velut ad numinis afpectum expavefcens introducitur. Donat.

Catulli. | Q. Lutatii Catulli ignobilis Poeta,

de quo Probus.

187. Laurealum. | Hajus mimi facir mentionem Sueton. Calig. cap. 57. a quo verò feriptus, non convenit; an 2 Laberio, an a Navio. Vide Macrob. Satyr. 2. cap. 7. & Gell. lib. 3. cap. 3. lib. 8. cap. 13. & 14. & lib. 17. c. 14. In ca fabula, crux figitur Laureolo fervo in fcelere de rehenio. Vetus Schol.

Velex | Quidam non cognomen effe Lentuli volunt, fed interpretantur, habilis, agilis, citas

in agen.lo.

Lentulus. | Præter Damaiippum, etiam alii nobiles & Patricii.

188. Dignus vera cruce. | Non fista tantum, ut mimicus ille fervus. Martial. Spectac. Epigraman. 7.

Non faifs pendens in cruce Laurenius.

Ne tam ignescas popular | Qui talibus spen odo non offendatur, fed gande at X applaudat.

190. Trifeurria. | Id oft valde & plane scurrilia. Quemadmodum dicitur Teismegittu, & apud Plautum Trifur . Trifurcifer , Cc. Sunt qui velint notari triplices in Circo decurfus; fed minus ad rem, nostro judicio. Ingeniotism est quod Scaliger legit. Transurria, aitque dici quali transitum à Curia ad Ludos, cum nempe Senatores & Patricii fiebant scurræ & ludii.

Planipedes audit Fabies. | Nobiles quoscumque in comoediis agentes fine horrore spectat.

P. anipedes. | Ita vocari fabulas argumento & actione vilutimas scribit Donatus. Nimirum in aliis cothurnum induebant actores aut faltem foccum. Vel notat Patricios agentes in theatro Personas servorum, qui nudis pedibus incedebant.

192. Mamercerum alapas. | Quas nobiles in fervili persona ferunt à scenicis dominis castigati, ridente interim populo. Sie Panniculus à Latino alapis frequenter casius. Martial. Ep. 7.

L.b. 2. & Lib. 5. Epigr. 6:.

Manercorum. | Horum illustris Rome familia & origo à Nunia l'ompilio deducta, telle Plutarcho in vita Numa. Hic enim cum quatuor haberet filios, unum appellavit Mamercum ex Pythagore filio. Æmiliorum autem gentem Patriciis admittam' ab illo nominatam ferunt. Hee l'lurarch. ibid A Marte genitos alii affirmant. Vide Alex. ab Alex. libr. 5.

Quanti fua funera vendant, quid refert? Quid refere quod lucrom habent è gladiatura?

193. Vondunt malla cogente | Sponte in arenam descendunt, & vine discrimen adeunt ulno & fine pudore.

Nuis cogenia Nerone. | Non coacti à Tyranno. Nec enim id exigit Domitianus, quod olim N.ro, qui Senatores quadringentos, Equites fexcentos jufiit in arena decertare. Sucion. Ner. cap. 12. Cornel. Tatis. Annal. 14. ubi Lipitus quadragenes & jexagenes legit

Nec dubitant celfi Prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atq; hinc pulpita pone. 195
Quid fatius? Mortem fic quisquam exhorruit, ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen: citharædo principe, mimus
Nobilis: hæc ultrà, quid erit nisi ludus? Et illic
Dedecus urbis habes. Nec mirmillonis in armis, 200
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supinâ,
(Damnat enim tales habitus, & damnat & odit,)

neque ambigunt venumdare specitaculis Pratoris alti. Verumtamen suppone illine enses, istine vero theatra status. Utrummelius? An ullus necem ita formidavit, ut siat zelutypus Thymeles, ac socian Corinth habetts? Id verò minime stupendum; siquidem Imperatore citharistà, histrio clarus videtur. Pestes quid extabit praterquam lutus? Atque ibi civitatii ig-

nominiam undebis, nemoè Gracebum decertantem non in armatura Mirm illanis, non fento, vel harre refuginată, (Nam condemnat ejujuccii indumenta, & condemnat, & averfatur)

ANNOTATIONES.

194. Nee dubitant ce'fi Pratoris, &c. | Non erubetcunt operam fuam locare Praetori-munus gladistorium populo danti.

Ceifi. | Volunt quidam nomen effe Prætoris, alii explicant epitherum de habitu & curru triumphali, in quo evectus tuam dignitatem ac liberalitatem oftentat Prætor, cum ludos exhibet.

Vide Seryr. 10. v. 36. & feq.

35

90

nt,

20.

ane

tu-,

Cr.

In-

ria,

Ur-

gue

nio

ùm

fal-

in

bus

in

afti-

19 2

. 7.

mi-

cite

Mig-

ner-

tem

me

1108

. 5.

2 1

ita ?

are-

ul-

an-

qui-

ion.

וכט

ec

Praterial Magistratus hajus creandi occasionem & primordia narrat Livius in fine Lib. 6. & initio Libri 7. Urbs eo caruerat per annos ferè quadringentos, Consule jus reddente. Prætor dictus quod præeat ac præsit seu Juri dicundo, seu exercitibus. Erat velut Collega Confulibus, atque iisdem auspiciis creabatur: ur ait Livius cit. Lib. 7. Primam unus, posteà duo, subinde numerus auctus ad duodecim & seccim. Alii minores, peregrini, provinciales, unus erat urbanus, qui & primus & major appellabatur: Vide Cœl. Rhodig. lib. 12. c. 8. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 15.

Pratoris vendere ludis. | Solebant Prætores ludos populo dare. Plutarch. in Brure. A cæteris quidem Prætoribus largitiones, spectacula, & gladiatores; à te verò majorum tuorum debirum, eversionem tyrannidis repetunt: inquit Caisius ad Brutum prætura urbana defungentem.

Ludis. Hi post aliquam victoriam sæpè celebrabantur. Apud Livium lib. 1. c. 35. L. Tarquinius Priscus captis vi Appiolis, oppido Latinorum, revectà inde majore prædā, ludos opulentius instructiusque quam priores reges secit. Tum primum Circo maximo designatus locus, & sedes ad spectandum à plebe distinctæ Patribus Equitibusque datæ sunt. Vide quæ sunt annotata Sat. 3. vers. 223. ad vocem, Circenssium. Et Satyr. 6. vers. 69. ad voces Piebeis & Megalessa.

195. Finge tamen gludios inde, &c. | Quod fi alterutrum eligere cogantur nobiles, aut in arenam prodire aut in icenam; gladiatores fint portès qu'am histriones, & mortis propinque

diferimina præferant ignominiæ.

196. Ut fit zelotypus Toyrneles. Ut mortis metu malit agere in theatris perfonam Latini mimi, zelotypi Thymeles fue uxoris, & præ zelotypia alteri mimo rixas moventis, alapas & verbera impingentis. Vide Satyr. 1. v. 36.

197. Stupidi Collega Corimbi. | Alterius histrionis fortè à Latino impetiti ac cæsi in theatro per zelotypiam. Unde ille stupet, causa ignarus.

198. Res haud mira, &c. | Non mirum quod Patricii deflectant ad artem feenicam, exemplo Neronis impulfi. Sueton. & alii.

Cubarædo Principe. | Vilium quarumlibet artium fludia & primas affectante. Vide Sueton. Ner. cap. 20. & feq. Tacit, Annal. 14-

Minus nobilis. | Histrionia nobilitata nempe, studente illi Imperatore. Sunt qui legant, natus, pro, minus, ut intelligantur adulterini filii histrionum & matronarum Romanarum, juxta id quod dictum Satyr. 6. vers. 76. & sequ. Sed hoc minus placet.

198. Quid erit nisi ludus. Nobiles quivis 3:-

Illie. | In ludis ac munere gladiatorio.

200. Dedecus urbis. | Quòd nobiles non velatá fed nudá facie, fine ulla verecundia gladiatoriam exerceant, & in ea fe oftentent.

Nec Mermillonia in armia. Nec Microillonem agic folum Gracchus, cujus armatura non adeo videatur indecora, nempe gladius, clypeus, galea: fed Retiarium agir, cujus etiam habitus turpis & ignominiofus, nimirum, tunica, rere, fulcina.

Mirmillonis. | Vide que annotavimus ad Satyr. 2. verf. 143. & feq.

201. Gracebum pugnantem. | Sat. 2. mox cit. Vicit & hee monstrum tunicati fuscina Gracehi.

Lustravitque sugà mediam gladiator arenam. Falce supma, i Incurvà fica, vel erectà & conversă ad incutiendum. Tirracum armatură, quibus proprium telum sica est, inquit vetus Scholiast. Vel ad ipium Thracem reser, qui ambitiose pugnans se attollebat, arque insurgebat, Arternico teste : ut ait Lubinus.

N 2

Nec

en fuscinam vilrat ; atque ubi Suftenfa retia manu litrata incaffum injecit, detellam levat faciem ad thettatores, ac dirnoscendus aufugit omni amphitheatro. Fidem baleamis tunica ; quandoquidem auro intexta protendatur à gutture,atque fasciola preficiatur ab alto pileo. Itaque mirmido coactus cum Graccho dimicare, dedecus reportavit eundis plagis atrorius. Si populo concedatur li-

neque vultum contegit castide : Nec galea frontem abscondit: movet ecce tridentem. Postquam librata pendentia retia dextra Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum Erigit, & tota fugit agnoscendus arena. Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se Porrigat, & longo jacterur spira galero. Ergo ignominiam graviorem pertulit omni Vulnere, cum Graccho jusfus pugnare secutor. Libera si dentur populo suffragia, quis tam Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni :

bertas sententiarum, quis adeo nequam, ut ambigat Senecam Neroni anteponere,

ANNOTATIONES.

203. Nec galea faciem abscondit. | Ut Mirmilo, qui vultum habebat galez obtedum: sed placer habitus Retiarii, qui nudă & aperta certabat facie. Sueron. Claud. cap. 34. Gladia. zeres forte prolapfos jugulari jubebat, maxime re-Tiarios, ut expirantium facies videret.

Tridentem. | Arma erant retiarii, telum feu fuscina, tridens, & rete. Sueton. Calig. c. 30. 204. Postquam librata pendentia retia. | Poftquam reti fruttrà injecto aberravit, nec Mirmil-

ionis caput implicuit.

205. Nadum ad fectocula vultum erigit. | Sefe oftentat spectatoribus & se agnosci gauder, illud decus existimans, quod turpe est. Vel forte ut agnitum vetent jugulari à f. cutore, cujus ob ad graviorem ignominiam statim Poeta vocat.

206. Fugar. | Ante Micmillonem jam declinato reti insequentem fugit retiarius, dum eftalum celligat rete, rurfumque Mirmillonem im-

Arena. | Vide Satyr. 2. cit. v. 144. & ibid Annor.

207. Cridamus turica | E tunica retiarium agnofeamus, nobilem eutem ex auro, quo illa interlucer, ficut & galeri fubligaculum. Legunt quidam, Cedanas, ut fint verba Mirmillonum dicentium apud te, concedamus retiario ejulmodi Patricio, & fugere illum finamus. Hinc fequitur, Ergo ignominiam, &c.

Tunica | Vestis hec erat apud Romanos quidem interior & brevior fine manicis, cui toga Superinduebatur : Vide Sueton. August. cap. 24. & 100. & Gell. l. 7. c. 12. Tunica tantum induti pugnabant retiarii. Sueton. Calig. cap. 30. Retiarii tunicati auinque gregativa dimicantes toti-

dem fecutoribue fuccubuerant, Ce.

De faucilus aurea, &c. | Tonica retiarii nobilis, auro diffincta per extremitates à gutture ad imum. Milim ego cum fequentibus jungere, & referre ad foiram.

208. Feffetur spira. | Ligula, fascia, non vulgaris fed auro intexta, a galero dependent, & mento subligata, cujus extremitates vento agitantur.

Spira. | Sinus & flexus in multos orbes.

Galero. | Pileo in galeæ fimilitudinem facto: Is porro sub mento obstringebatur, ne inter pugnandum excideret.

Longo. | Id eft, alto, qualem describit Dionys.

Halicar. lib. 2. fub finem.

· 209. Ignomintam gravierem. | Commiffus enim cum Retiario nobili Mirmillo, cum non aufit adversarium conficere, victoriæ fructu & decore carebat; & quamvis sponte cederet, suggillabatur à frechatoribus. Ergo ignominiam tam gravem inde ferebat, quam fi plagis confossus vi-Aufque succumberet. Quin & explodebatur, si peritus iple nobilem imperitum superaret.

210. Secutor. | Minnillo, qui ab infequendo

retiario fagiente, secutor dicitur.

211. Libera fi dentur populo suffragia. | Si liceat populo quod fentit libere aperire, fine ullo Tyrannorum metu.

2 12. Dubitet Senecam praferre Neroni. | Scilicet ignobilem probum nobili vitioso præferre quis dubitet ? Vide quæ jam notavimus ad Satyr. 5. v. 108. de Seneca. Cornel. Tacit. Annal. 15. feribit conjuratos deftinaviffe, occulto quidem confiio, ut post occisum Pisanis ope Neronem, Piso quoque interficeretur, tradereturque Imperium Senecæ, quafi infonti, claritudine virtutum ad fummum fastigium dilecto. Tertull. lib. de Anima, cap. 20. Seneca fape nofer, inquit, i. e. prope Christianus. S. Hieron. de Script. Ecclet. c. 22. L. Annaus Seneca, Cordubenfis, Socienio Stoici discipulus, & patruus Lucani Poeta, continentifima vita fuit : quem n'n porcrem in Catalogo Sanderum, nifi me illa provocarent epifela, qua leguntur à plurimie, Pauls ad Senecam, & Seneca ad Panium, &c. S. August. de Civit. 1. 6. c. 10. Libertas, inquit, qua defuit Varroni, non defrit Annao Seneca, quem indiciis nonnullis invenimes Apefolorum negirorum tem oribus clarniffe

Cujus

Cujus supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen; sed causa facit rem
Distimilem: quippe ille Diis auctoribus ultor 216
Patris erat cæsi medio inter pocula: sed nec
Electræ jugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine conjugii: nullis aconita propinquis
Milcuit: in scena nunquam cantavit Orestes: 220
Troica non scripsit. Quid enim Virginius armis
Debuit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?

cujus ad pænas nen unicam oportuitsimiam comparari, nen viperam unicam, neque saccum unicum è Aguale secum unicum è Aguale secum Agamemonii; at ratio nogotium efficit inaquale. I se enim Orestes numinum impulsi vindex erat parentis meditis in calicitus occisi. At neque se contaminavit Elestra cade, vel cruore matrimonii Lacani: nemini affinium venena temperavit: in theatro non cecinit: Trojana non cem-

pojnit. Nam quid gladio vindicare potius olfringebatur Virginius, vel Galba cura Vindice?

ANNOTATIONES.

213. Cuius supplicio, &c. Tot parricidiis inquinatus Nero non unum supplicium merebatur, sed multiplex. Sueton. Cornel. Tacit. alii passimo.

214. Simia, ferpens, culeus. | Lex Pompeia jubebat, qui vel parentis, vel filii, vel cujufvis affinis & propinqui sanguine se polluisset, eum culeo, id est, sacco corisceo insui, cum fimia, vipera, gallo, cane; arque in mare feu flumen projici. Cur ita parricidae culco includerentur, egregie docet Tullius pro Sexto Rofcio Amerino n. 70. & fig. ut recente cale, Sole, aqua terraque privarentur, &c. quæ lege ibid. Cur autem cum iftis animalibus? An ut in rixa infenforum animalium, & fœda laceratione corporis, pro admitti feeleris immanitace diro cruciatu exanimarentur? An quòd aiunt viperam parenti necem inferre, fimiam verò catalo, interdam firi gendo nimis & amplectendo unerimere. Vide Coel. Rhodig. lib. 11. Gp. 21. & lib. 6. cap. 13. Alex. ab Alex. 1:b. 3. cap. 5. &c.

216. Par Agamemnonida. | Ureftes Agamemnoni, filius matrem C.temneftram interfecit, ut vindicaret patrem ab ea fimul & ab Ægiftho ejus mæcho jugulatum: at Neto Agrippinam matrem impiè nefarieque occidit. Vide Sat. 1. verf. 6. & ibid. Annot. ad vocem,

216. Dis antioribus. Approbantibus tanti facinoris ultionem, etenim Odyff, initio, feribit Homerus, Ægiftho per Mercuriam Deos ultionem comminatos ex Orefte, fi Agamemnonem occiderer, & Clitenmeftram ducerer: additque Pallas, certe meritam Ægifthus mortem luir, fic pereat & quifquis alius talia perpetrarit.

217. Media interpreala. Alii occifum Agamemnona in convivio, alii in balneo, aliter alii referunt.

Nec Eleffra ingulo se felluit. | Eleftram sosorem non jugulavit Orestes, sicut Nero fraQuin ex quo est babitus male tuta mentis Qrostes, Non Pyladem ferro violare, ausus fororem Electram.

218. Spartani sanguine conjugii. Non mortem Orestes intulit succonjugi Hermionæ siliæ Menelai Lacedæmoniorum sive Spartæ Regis: at Nero Ostaviæ Poppææque uxoribus, quin & Antoniæ Claudii filiæ, à qua fuerar adoptatus, nuprias suas recusanti necem attulit.

219. Nullis aconta propinque mifenit. | Neminem Oreftes veneno enccavit, at Nero Britannicum fratrem, Domitism amitam, &c. adde Senecam præceptorem, ac tot alios mori jufos,

Aconita. | Saryr. 1. v. 158. 220. In fiena nunquam cantavit. | Ut Neto fordide fecit. De quo Sueton. Ner. c. 20. & 21. Nec Rome folum fed & Neapolicantavit in publico. Cornel. Tacit. Annal. 15.

221. Troica non feright. | Nero Troados Libros feright. Vetus Schol. Vetum si ob hoc culpandus, certè multò magis quòd incensam Romam è turri Meccenatica prospectans, lætusque slamma: pulch ituaine anary Ilii scenico habitu decantavit. Sueton. Ner. cap. 38. Igso tempore sua grantis urbis domesticam initi scenam, ac cecinis Trojanum excidium, prasenta mala vetustis clandus assimulan; inquit Canel. Tacit. Aunal. 15. Scilicet incendium illus molitus, ur spectaculi ejus imaginem cerneret, quali olim Troja capta exarserat. Eutrop. 160. 7.

Quid enim Virginius armis. | Quid fait quòd Virginius, Galba, & Vindex conjurarunt Neronem ex Imperio deturbare?

222. Cum Vindice Galba. Virginius Ruffas Germanici ductor exercitus. Julius Vindex Galliæ Proprætor, cujus milites primi à Nerone defeiverunt. Sergius Galba Hifpaniæ Præfectus occito Nerone Imperium adeptus est, ultrò cedente & annitente Virginio. fyrma Toyefte. five Antigone,

Ecquid Nero perpetravit aded Quid Nero tam fævå, crudaque tyrannide fecit? funt facinora, eaque studia Hec opera, atque hæ sunt generosi principes artes, nobilis Imperatoris, amantis Gaudentis foedo peregrina ad pulpita faltu produci turpi saltatione ad ex- Prostitui, Graiæque apium meruisse corona. rum Hatna possideant erna. Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestæ monta canins tui, suque ad Syrma, vel Antigones, ieu personam Menalippes, pedes Demitii colleca prolixum Et de marmoreo citharam suspende colosso. vel larvam Menalipper, arque Quis, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi lyram appende ad colossum marmoreum. Ecquis reperiet aliquid ellustrius tua, o Cattlina, ac Cethegi

ANNOTATIONES.

223. Quid Nero tam fava, Oc. | Quid fecit Nero, quo omnium in se odium concitaret, & à conjuratis auctore Senatu o ccideretur ? Nempe quòd fordidis illis artibus gauderet, ac totus incumberet histrionice, saltatorie, citharistice, &c. nihil verò generoso Principe dignum moliretur. Hunc versum tamen omnino rejiciunt nonnuili.

225. Peregrina ad pulpita. | Neapoli, in Achaia, & aliis quoque locis. Vide supra.

Saltu. | Legunt alii cantu.

226. Profitui. Metaphora à vilibus scorris. Graieque apium meruife corone. | Quippe Nero in Olympicis cantavit & coronatus eft, cum his ludis agona musicum adjecisset. Vide Alex. ab Alex. 1. 5. c. 8.

Apium meruife corena. | In Ifthmicis ac Nemeis certaminibus victores Apio coronabantur. Hinc Plin. lib. 19. cap. 8. Honos, inquit, Apio in Achaia coronare victores facri certaminis Nomea. Idem 1. 20. c. 1 I. de Apio multa. Vide Plutarch. quaft. conviv. l. s. q. 3. & 1.7. q. 2. Item Cal.

Rhodig. 1. 6.c. 19. & 1. 13. cap. 17.

227. Majorum effigies babeant, Co. | Cum nihil habeas aliud quo exornes statuas majorum tuorum, ô Nero, affer ea tuæ vocis & cantús infignia, coronam illam ex Apic, & quæ per scenicas artes præmia atque ornamenta confecutus es. Sarcaf. mus admodum gravis.

228. Ante pedes Domiti. | Ad effigies utriufq;

Domitii, tam atavi quam patris tui.

Longum tu pone Thyeste Syrma. | Non relata ex hofte fpolia opima, ut cæteri, fed theatrales cuas induifti vester, nimirum cum egisti personas Thychis, vel Antigones, vel Menalippes. D'versas tamen ab his actas à Nerone refert Suetonius Ner. cap. 21. ubi ait, inter catera cantavit Lanacen parturientem, Oreftem matricidam, Dean um excacatum, Herculem infanum.

Threfte. | Vide Annot. Sat. 7. v. 73. ad vocem

2:9. Longum frmc. | Oblongam vestem Traguediz ufitatam. Nomen a ovego, traho. Pallam vocant Latini, & ab Æschylo repertam ait Horatius ad Pilones v. 278.

Antigones. | Hæc fuit Oedipi filia, arque excocati dux, de qua Tragodias scripsere Sophocles & alii.

Seu personam Menalippes. | Larvam qua vultum obtexisti, in fabula Menalippes. Suetonius mox cit. Tragadias quoque cantavit personatus, &c. Agell. I. 5. c. 7. personam à personando derivari, auctor est; sed malim cum Scaligero, dictam quefi ce owux. Vide que notavi ad Saryr. 3. V. 175. & Sat. 6. v. 70.

Menalippes. | Hac puella de Neptuno gravida Bæotum peperit. Varro de Re Rustica, lib. 2. cap. s. Scio, inquit, hunc effe qui filios Neptuni e Menalippa fervarit, ne infantes in stabulo grex boum chiereret. Ibi nimiram enixa erat Mena-

lippe.

230. Citharam. | Quam à Judicibus delatam ftolide Nero adoravit, arque ad Augusti statuam

ferri tu fir. Sueron. Ner. cap. 12.

Marmoreo suspende Caleffe. | Ad ingentem è marmore Augusti statuam. Sunt qui de Neronis intelligant effigie centum decem pedes alta; verum hanc ex ære factam refert Plin. lib. 34. cap. 7.

Colofo. Plin. loco mox cit. Moles excogitatas, inquit, videmas ftatuarum, quas Coloffos vecant, turribus pares Ante omnes autem in admiratione fuit Solis coloffos Rhedi, feptuaginta cubitos altus, &c. Hic in Rhodiorum portu erectus erat, ita divaricatis cruribus, ut inter ea tanfirent naves extensis velis. Colossos dici à Coloffo inventore scribit Festus. At, hiantis vaftæ inanitatis Ratione, velut xéhov earen, vocari, ait Coel. Rhodig. l. 17. c. 16.

231. Quis, Catelina tuis natalibus, &c. | Probat Poera exemplis nobiliffimos interdum peffima fuisse meditatos: humiles autem præclara.

Catriena, Cethegi. | Hi cum Lentulo, Gabinio, Statilio, & aliis conjurarunt ad opprimendam patriz libertarem. Salluft, Appian. &c.

Invenier

Invenier quicquam sublimius? Arma tamen vos origine? Vos nibilominus nochu Nocturna, & flammas domibus templifq; paraftis, Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores, Aufi quod liceat tunica punire molesta. Sed vigilat Conful, vexillaque vestra coërcet. Hic novus Arpinas ignobilis, & modò Romæ, Municipalis Eques galeatum ponit ubique Præsidium attonitis, & in omni gente laborat. Tantum igitur muros intra toga contulit illi 240 Nominis & tituli, quantum non Leucade, quantum

ferrum atque ignes ad ades & fana comparattis, non fecus ac filii Braccatorum, atque Senonum pofters, non veriti perpetrare que d gravi tunica fas sit vindicare. At objervat Conful, ac veftra figna celulet. lile recens Arpinas humilis, ac Roma nufer Eques Manscipii, armatas paffire cebertes locat fanefullis, atque in cundis regiembus speram navat. Ergo tog i tantum ei fama ac nobilita-

tis attribuit intra mania, quantum Augustus Leucade, quantum

ANNOTATIONES.

232. Arma tamen vos noffurna, | Cic. Catilin. 1. Descripsifti urbes partes ad incendia occupaturum te nocturno impetu confideres Oblivifeere cadis at que incendiorum.

234. Tr Braceatorum pueri, &c. | Perinde ac fi faifletis filii Gallorum, qui Romam ferro flammaque devastarunt. De quibus Flor. lib. 1. cap. 13. &c.

Braccaterum. | Provincis Narbenenfis appellatur pars Galliarum que interno mari albuitur, Braccata ante dicta. Plin. lib. 3. cap. 4. Nomen à braccis seu femoralious, quibus ea gens utebatur ; braccas autem alii à Græco Bez wis, alii à izx & dictas volunt: anaxyrides effe & vocari apud Gracos affirmare licet. Vide Coel. Rhodig. lib. 18. cap. 21. Alex. ab Alex. lib. 5.

Senenum. | In Gallia Celtica five Lugdunenfi continentur Senones, teste Plinio, lib. 4. cap. 18. Horum civitas in primis firma, & magna apud Galles autteritatie, inquit Cæfar, de Bello Gall. lib. 5. Gens natura ferex, moribus incondita, ad bac ipia corporum mole, perinde armie ingentièus adeo terribilis, ut ad hominum interitum, urbiumque ftragem nata videretur. Flor. lib. 1. cap. 13.

235. Tomica moleffa. Veftis erat è charta, cannabe, stuppa; illinebatur bitumine, refini, pice; tum circumdabatur iis qui grave quidpiam & maxime incendia moliti fuerant: qua demum încensa vivi comburebantur. Vide Brod, Miscell. lib. 2. cap. 9, & 10. Item quæ notavi Sat. 1. ver. 155. ad hæc verba: Tada lucebis in ila. Martial. lib. 10 Epigram. 25.

Nam cum dicatur tunica prasente molesta. 236. Vigilat Conful. | Cicero, quem vide in Catilir. Irem Salluft &c.

Vexillaque veltra ciercet. | Exercitus à conjuratis adversus Rempublicam comparatos reprimit, as sedulo caver ne juid R. spublica detrimenti ca, ist.

Vaxilla. | Cohortes erant divide in centurias, & harum fingulis fua erant vexilla. Veget.

237. Novus Arpinas. | Ita vocabant Ciceronem ejus in mici, in contemptum. Salluft. Novue homo, id est, nullis ante majoribus illustris. Arpinas, orrus ex Arpino Volicorum oppido. Regio tamen Volicorum fanguine, patre Equeftris Ordinis, natum Ciceronem feribunt Plutarch. atque Eufeb.

238. Menicipalio Eques. | Qui nuper venit Romam ex Arpino municipio, & in Equeftrem Ordinem est adicitus.

Municipalis. | Municipes à muneribus capeffendis vocati funt aliarum Italiæ urbium incolæ, qui & fuis legibus utebantur, atque honorum cum Populo Romano erant participes, nullis præterea necessitatibus astricti, neque lege ulla Populi Romani. Vide Gell. lib. 16. cap. 13. Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 10.

Galeatum ronit ubique presidium. | Inftructam armis ad urbis tutelam, & communem Reipubl. Glutem adversus nefaria Catilinæ confilia.

239. Attenitis. | Ad confirmandes animes civium tam scelerata conjuratione percul orum.

In omm gente taborat. | Quidam legunt, in omni monte, id est, in singulis urbis regionibus. Itaque vel in orbe, vel in omnibus Italia lo.is opportunis præfidia collocat ad frangendos conjuratorum conatus.

240. Tantum igitur muros intra, &c. | Cicero tam celebre fibi nomen fecit in pace per fuam prudentiam, quantam Augustus gioriam vix cft ad prus Actieca Philippicaque victo ia

241. Quantum non. | Quia linguine civium sterit Augusti gloris: non ita verò Liceronis.

Leucade. | Leucas five Leucadia Infula eft oræ Epiri occidure proxima, non procul Actio, ubi navali prelio Antonium & Cleopatram Augustus d.bel'avit.

Lavit, enfe mad do cretra ftrace. At Roma parantess, Roma fervata patrem patrie Cicermem nuncutavet. Alter Arondo alierum . aro fate gatus in calibas V foram cium repetire emplecerut : deisde vitem nedle alperam catite rumpevar, caando len a aplia tardas vajica ficuciati atta men ie er Comeres, acque ultima retum d frimina fajtinet. Je civitatem pavidam unus de-Jendit : providegue cum ad

in agris The flaticis new region | Theffaliæ campis Octavius abstulit udo Cædibus affiduis gladio. Sed Roma parentem, Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Arpinas alius Volicorum in monte solebat 245 oce e mercedes alieno lassus aratro; Non han poll hare frangebat vertice vitem; Si lentus pigra mannet caftra dolabrâ. Hic tamen & Cint ... & fumma pericula rerum Excipit, & folus trepidantem protegit urbem. 250 Arg; ideò postonam ad Cimbros, stragemq; volabant Qui nunquam attigerant majora cadavera corvi,

Cimbros & cadam advolarent corvi, qui nunquam teligerunt ampliora corpera,

ANNOTATIONES.

242. Theffalia campis. | Pharfalicis, ubi Cæfar Pempeium; & Philippicis, ubi Cassium & Bruzim profligavit Augustus.

Whi cadious affiduis gladio. Nam pugnæ iftæ

fuerunt admodum cruentæ.

243. Sed Roma patrem patria | Roma verò conjurationis Cardinariæ metu & periculo liberata honorificum illud patris patriæ nomen Ciceroni derulit. Plin. lib. 7. cap. 30. 240 te, M. Tani,

. facule taceam ? inquit, Salve primus on nitem patrie parens appellate. Priinus in toga triumphum, linguaque lauream merire, &c. Patrem patrize Ciceronem in Senatu primum à Catone falutatum scripfere Plutarchus & Appianus; veium hos graviter redarguit Ligfius Var. Lett. lib. 3. cap. 20. afferitque ex ipio Tallio, hoc ipfi decus primo attributum a Q. Catulo Senatú: Principe. Certe pro Publ. Sextio; Q. Carmins, in juit, & multi abi fape in Son itte patrie patrem me nominarunt. Et in Pi-Smem: Me Q Catalas Princeps huj as Ordinis & a sitor publici confilii requentiffimo Schaiu patria wirem mannavit.

245. Arpinas alius. | C Marius ex Arpino fimiliter criundus obfeuro loco, tamque pauper, ut agros alienos mercede conductus araret : pofteà fuminus evalit Imperator, & septies Conful fuir ; imò terrius Rona conditor meruit appel-

Platarcia.

V forum in monte. | Apud Volfcerum in Latio regionem collibus inæqualem, fuam patriam.

Nam Arpinum in Volicis eft.

247. Nodofam poftbac, &c. | Poftea feu faber, feu gregarius miles castra secutus eft, & in aggere ftruendo laboravit. Vide Veget. lib. 2. Frangebat terrice vitem. | In fua cervice vel sergo visem franci patiebatus vzpulando à l

Centurione lentam operam castigante. Tit. Liv. lib. 57. Scipio, inquit, quem militem extra crdinem deprehendit, fi Romanus effet, vitibus cadebat ; fiextraneus, futtious. Cornel. Tacit. Annal. 1. Centurio Lucilius interficitur, cui milita. ribus facersis vocabulum, cedo alteram, indiderant; quia fracta vite in tergo muliti, alteram clara voce a rurfus aliam poscepar. Plin. lib. 14. cap. 1. Quid quod inserta castris summam rerum Impe-& opimo pramio tardes ordines ad lentas perducit aquilat, atque etiam in delictis penam ipfam h norat. Vide Coel. Rhodig. lib. 26. capite ultimo. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 20. & lib. 2. cap. 13.

249. Cimbres. | Boreales maxime Germanos. hodie, Danes & Hulfaties, quos infestis armis Italiam ipfamque Rom in appetentes, victis jam ante Teuronis, profigavit Merius, & cecidit centum quadraginta millia, cepit fexaginta millia. Vide Flor. lib. 3. cap. 3. Plutarch in Mario.

Liv. lib. 68

250. Solus trepidantem protegit urbem. 1 A-Etum erat nifi Marins illi faculo contigiffet : inquit

25 .. Nunquam attigerant majora cadavera. Nam Cipalri pra Italis ingentes. Et Teutonum rex captus infigne spectaculum trium bi fuit. Quippe vir proceritatis eximia super tro; baa i; fa eminebat. Flor. cir. Et apud Plutarchum, Cimbri robur oftentantes per nives Alpium juga nudi confeendunt, tum lata feuta corporibus supponentes præcipiti per loca prærupta descensu defiliunt. Deinde velut gigantes vastas arbores trahunt in fluvium, & terræ aggeres aci cæfas trabes comportent. Quibus territi plures Romani caftra deseruere.

Nobilis ornatur lauro collega fecundâ.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina. Pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxiliis, atque omni plebe Latinâ 256
Sufficiunt Diis infernis, Terræque parenti.
Pluris enim Decii, quam qui fervantur ab illis.
Ancillâ natus trabeam & diadema Quirini,
Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum. 260
Prodita laxabant portarum claustra Tyrannis
Exulibus juvenes ipsius Consulis, & quos
Magnum aliquid dubiâ pro libertate deceret,

colleça illustris altera laurea infignitur. Deciorum anima è plebe fuerunt, & appellationes plebeia: illi nibilominus pro universis legiombus, & pro cumatis prassidis, totoque Latti populo satisfaciunt Inferis Numinibus ac Telluri matri. Decii quipe majoria æstimantur, quant qui per eos conservantur. Octimorum ille region postremus serva ortus, aignus suit regio paludamento, ac Romuli corona & salidamento, ac Romuli corona & salidamento contribus oc-

clusar fores aperiebant ac tradebant Consulis infines filis, ques estam oporteres exequi pro ancipiti libertate anidam ingens,

ANNOTATIONES.

253. Nobilis ornatur lauro Collega fecunda.]
Q. Catulus ipfe nobilis Marii Collega fecundo tantum loco triumphat, Marius verò licet novus homo primas tulit. Nam & præcipusm rei geftæ gloriam Mario attributam, referunt Livius & Plutarchus: adeò ut primores civitatis qui prius ut novo homini tantos honores inviderant, confervatam ab eo Rempublicam faterentur & prædicarent. Liv. lib. 68.

Lauro collega Jecunda. | Potest etiam intelligi de Mario, qui oblatum pro devictis Teutonibus trium, hum distulit, donec & Cimbros, junctis cum Q. Catulo copiis debellavisset: tunc enim lauro itetum merità exornatus est, atque ut ait Livius mox cit. pro duobus triumphis qui offerebentur, uno contentus suit.

254. Plebeia Deciorum anima. Deciorum origo plebeia, illi tamen virtute nobilitati fint.

255. Proteis legionibus hi tamen, &c.] Decius uterque pro incolumitate & victoris populi & exercitus Romani fe devoverunt folemni ritu: pat r quidem P. Decius, bello Latino: de quibus Tit, Liv. lib. & cap. 9. & feq. Filius autem P. item Decius exemplo patris fe devovit pariter Dis manibus in bellis adverfus Etrufcos, Samnites, Gallos. De quibus Liv. 10. cap. 28. & feq. Vide & Macrob. lib. 3. cap. 9.

256. Auxilius | Copiis auxiliaribus.

Plebe. | Legunt alii, Pube, id eft, juventute

Latina feu Romana.

5

2-

S

257. Sufficient Dis infernis. | Credebant veteres ita se devovendo converti in se ac derivari aliorum pericula & mala impendentia; placatos que sua morte Deos Manes jam parcere cæteris, arque illis opirulari.

Terraque carenti. Plin. lib. 2. cap. 63. Uni, inquit, Terra, proster eximia merita, cognomen inditum materna venerationis. Sie hominum illa nt Calum Dei. Qua nos nascentes excipit, natos alit, castos sustinet, novissime complexa gremio jam

à reliqua natura abdicatos tum maxime ut mater operiens, &c.

258. Pluris enim Decii quàm, & c. | Quibus Dii receptis jam placantur, ac cateros dimitrunt: quin & in illorum gratiam, Romanis omnibus falutem & victoriam donant.

259. Ancillà natus. | Servius Tulius matre vel ferva, vel certè captiva natus. De quo vide Liv. lib. 1. cap. 39. & cap. 41. ubi cum trabea & lictoribus prodire, ae fede regià fedens quaedam decernere natratur.

Trabeam. Vestem regalem, quam vocat togam purpura circumdistinctam, subtegmine puniceo, Dionys, Halicarn, lib. 2, sub sinem. Trateis usos accipio reges, inquit Plinus lib. 8, cap. 48. Quod hominem transbeat, & summo honore, decorat, trabeam dici vult Isidorus: alii, quod pannorum trabibus intertexta sit. Apposite distinguas triplicem: unam D is sacram è purpura sustatam & Consultibus; tertiam Augurum, è purpura & cocco. Alex. lib. 5, cap. 18, &c.

Disdema. | Pannus erat, quo velut fascia caput circumligabant Reges. A Andia, redimio,

260. Fasces. De his Sat. 5. v. 110. Regibus etiam præferebantur, testibus Liv. Dionys. &c. Meruit. Insigni sua virtute & sapienzia.

Regum ultimus ille konorum. | Post Servium quidem Tullium, Rex suit Tarquinius Superbus, at bonis Regibus nequaquam accentendus.

26. Prodita laxabant, &c. | Tarquinios urbe pullos ope Confulis Junii Bruti, hujus filii Tatus & Tiberius cum aliis quibufdam nobilibus eos revocare nefariè conjurarunt: unde & ab iplo patre conftanter neci addicti funt. Liv. inicio lib. 2. Plutarch &c.

263. Dubi à libertate. Noudum benè afferta & firmata, conantibulque regnum recuperare expulsis regibus.

Quod

& puella qua Tiberim limites Imperii transnavit. Ad Sena tores arcana scelera desulis famulus matribus familias deblorandus: Eas autem jufto ple Eunt Supplicio plaga & prima legum fecuris. Purisaftimo ut perentem haveas Therfuen, fiquidem furis par Lacida, atque Vulcani tela contrectes,

aud fluveret Mutius, & Cocles ; Quod miraretur cum Coclite Mutius, & qua Imperii fines Tiberinum virgo natavit. Occulta ad patres produxit crimina fervus Matronis lugendus: at illos verbera justis Afficiunt pænis, & legum prima fecuris. Malo pater tibi sit Thersites, dummodò tu sis Æacidæ fimilis, Vulcaniaque arma capeffas,

ANNOTATIONES.

264. Qued miraretur. | Quod effe poffet admirationi mul & exemplo generofis illis Romamanæ libertatis & patriæ amantibus.

Coclite | Horatius Cocles, amiffo oculorum alsero in pugna quadam. ita dictas, fed multo clarior ex eo quod, Porfenna rege Etrufcorum pro restituendis Tarquiniis in Romanos decertante, pro ponte fublicio stetit, unusque aciem hostium fustinuit, donec pons à tergo interruptus aditum præcluderet: tum defiliens in Tiberim ad fuos traninavit. Ob hoc ei tantum agri publice datum, quantum uno die circumarari poffet : ftatua quoque in Vulcanali est erecta, sen in Comitio. Liv. l. 2 . c. 9. & feq. Aurel. Victor. &c.

Musius. | C. Musius Cordus, nobilis adolefcens, cui postcà à dextræ manûs clade Scævolæ cognomen inditum, ut ait Livius, nimirum quod exuftæ loco dextræ uteretur finiftra, quæ Græcis onaid, Scava, & per diminut. Scavola: vel à oxagi, & vela. He oblideri populum Romanum indignum ratus, in Porfennæ caftra penetravit, ipsumque Regem, si purpurati qui aderat, similitudo non fefelliffet, bellumque pariter omne fustuliffet. Adeo facere & pari fortia Romanum eft. Quo insuper manum igne cremante stupefactus rex, acceptis oblidibus, a Komano bello destitit. Vide Liv. l. 2, c. 12. Aurel. Victor. &c.

265. Imperit fines. | Nondum ultra Tiberim prolatos, quo ab Etruscis discernebatur Romanum Imperium.

T. berinum virgo natavit. | Clælia virgo nobilis, inter obfides Porsennæ data, frustrata custodes, equum, quem fors obtulit arripuit, trajectoque Tiberi, agmen fociarum Romam reduxit. Aurel. Victor- Tit Liv. c. 13. 1. 2.

266. Occulta ad partes produxit crimina fervus. Conjulationem de reducendis in urbemregibus Aquiliorum fervus indicavit. Pramium indici pecunia ex arario, liberta & civitas data. Ille primum dicitur vindicia liberatus, & vindicie nomen ab cotra-

dum : Vindicius enim vocabatar. Tit. Liv. 1 2. c.5. 267. Matronis lugendus. | An quod feiffet libertatis auctor & patrix feivator per indicium, ideò lugeri dignus extitit; quemadmodum anmo luctu Bort mortem matronæprofecutæ funt? An, quod ait vetus Schol. Co Lucretiam vindicatam. & qued sub Tyranno um patiebatur castitas mes marum? An quia, ut idem fubjungit, Vin

dicium Brutus ut confervatorem patris manumifit, at velut delatorem dominorum cruci offixit : quos faitum masrona plannerunt.

Matronis. | Gell. l. 13. c. 6. docet que ma-trona proprié, que materfamilies diceretur.

A: ilioi. Bruti & Aquilii filios, aliofque conjuraros, libertatis & patriz proditores.

Verbera, Co. | Nam ut ait Liv. cit. Confules in Sedem proceffere fuam, miffique littores ad fumendum surplicium nudatos virgis cedunt, securique feriunt : cum inter omne tempus pater vultufque & os eius spectaculo effet ; emineute animo patrio inter publica pæna minifterium.

268. Legum prima fecuris. | An quod prima hæc fuerit animadversio secundum leges restitutas, cum Regum arbitrio omne jus anteà contineri videretur? An quòd omnia jura, infigniaque primi Confules tenuere, quodque Brutus prior concedente Collega fasces habuit, qui non acrior vindex libertatis, quam deinde cuftos fuit? Hæ: Liv. init. 1. 2. An quod hac prima fuerit ultio, ex quo Br itus populum jurejurando adegerat, neminem Romæ regnare, nec effe quidquam in urbe passuros, unde periculum libertati foret? Tit. Liv. ibid. Virgil. Æneid. 6. Sub finem.

Vi & Tarquinies reges ; animamque superbam Ultoris Bruti, fascesque videre receptos ? Consulis imperium bie primus javasque secures Accipiet, natofque pater nova bella moventes Ad panam pulchra pro libertate vocabit Infelix .-

269. Malo pater tibi fit Therfites. | Præftaret te filium effe hominis triobolaris, ignavi, ridiculi, modò tu bonus & fortis effes; quam bono fortique natum, degenerem, improbum & focordem effe.

Therfires. | Hic in exercitu Gracorum iners æque ac procax, fœdus ac turpis, Achilli etiam aufus convitiari, ab eo ichu pugni interfectus eft. Homer, Iliad. 2.

270. Aacida similia. | Achilli, vel cuipiam alteri Æacidarum generolo fimilis, dignulque Æaco patre, qui ob justitiæ famam judex apud Inferos à Plutone constitutus tertur.

l'a canique erma capoffas. Invicta, qualia togatu Thetidis matris Achilli fabricavit Vulcanus: eaque tam scité capessas, quam Achilles olim juvenis, per hoc ab Ulyffe detectus & ad bellum Trojanom abductus.

Quàm

Quam te Thersitæ similem producat Achilles. Et tamen ut longe repetas, longeque revolvas Nomen, ab infami gentem deducis afylo. Majorum primus quisquis fuit ille tuorum, Aut pastor fuit, aut illud quod dicere nolo.

quam ut Achilles gignat re parem Thersue. Ac nibilomi-nus quantumvis longe trabas 273 appellationem ac longe deriver ab afylo turpi depromia originem. Quicumque primus extitit avorum tuorum, is vel

pafter fuit, vel id quod eloqui renuo.

ANNOTATIONES.

271. Achilles. | Thetidis ac Pelei filius, Græcorum fortifimus ; Hectoris interfector, Troje expugnator, tantæ dux generolitatis, ut fi quem bellatorem egregium & invictum Imperatorem prædicare velis, Achillem nomines. Vide Gell. lib. 2. cap. II.

273. Afylo. | Ab a privativo & oulde, diripio, alylum vocatur locus profugii, in quem confugientes facinorofi quilibet ac legibus obnoxii impunitatem & securitatem nanciscantur. Primum Athenis afylum inftituiffe dicuntur Herculis posteri, formidantes eo mortuo, ne in se ulciscerentur ii quos avus vexarat. Eorum exemplo Romulus afylum fed alia mente fecit, nimirum ut novam urbem à se conditam incolis brevi replerer. Livius, Florus, Plutarchus, &c. Etiam apud Israelitas fuerunt urbes refugii juffu Dei per Moyfem institutæ, non pro ipsis tantum, sed & pro advenis ac peregrinis. Numeror. cap. 35.

Infami afyle. | Nam fine ullo difcrimine fervus an liber, integer an sceleratus, omnes illuc admisit Romulus, quin & iis domestica fugientibus mala sponsorem te dabat, per speciem religionis erga Deos, nihil eos ab inimicis accepturus detrimenti, ac fi apud se manerent, civitatis jus da-

2,

t,

n

ue

m

ft.

ant ue

ud

10-

15:

ju-

um

m

turum, & partem agri quem bello quæsiisset. Dionyf. Halicarn. lib. 2.

275. Pafter funt. | Collegit enim primo paftores Romulus & iple paftor, arque adoletcens inter pastores larrocinatus: Eutropio teste, initio Libri primi. Varro de Re Ruft. l. 2 c. 1. Romanum, inquit, populum a paftoribus effe ortum quis non aicit ? Quis Fauftulam nescit pasterem fuisse. nutritinm & educatorem Remi ac Romuli, &c.

Illud quod dicere noto. Præ pudore & verecundia nimirum: ficarius, parricida, latro, raptor, fourius, facrilegus, &c. nam ex ejutinodi hominum colluvie conflatus est initio populus Romanus. Ipfum quidem Romulum jam, ex Eutropio, latronem diximus; fratricidam omnes referunt; fpurium fatis indicant tum alii cum Dion. Halic. 1. 2. ubi ait, Remum quidem ac Romulum per matrem ab Ænea ortos; at de patre eorum nihil esse certi. Adde incestuosam eorum matrem Iliam ; & raptores Sabinarum virginum Romanos. Juftin. 1. 38. Tales, inquit, Reges Romani habuere, quorum etiam nominibus erubescant : aut pastores Aboriginum, aut haruspices Sabinorum, aut exules Corinthiorum, aut servos vernasque Tuscorum; aut, quod h.noratifimum inter hac nomen, Superbos, &c.

SATYRA IX.

SCire velim quare toties mihi, Nævole, tristis Occurras fronte obducta, ceu Marsya victus. Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat

INTERPRETATIO. O Navole, difcere cupio, quamobrem fape mæstus obvius mihi fis, fronte contracta, velut Mar-Syas Superatus. Quid tibi eft rei cum facie,

ANNOTATIONES.

1. Scire velim. | Faceta quidem hæc Satyra, sed imprimis obscæna. Dialogus est Nævolum inter & Poetam nostrum de multiplici & infanda veterum illorum turpitudine. Nos per tot lubrica suspenso pede transcurrezur, satius exitimantes intacta multa relinquere, quam aures mentesque castas inquinari. Vide que scripsimus in Præfatione notra, sub finem.

Navole. | Hic minister impurus erat senis impudici nomine Virronis.

2. Marsya vietus. | Phrygius ille Tibicen vel Satyrus Apollinem provocare aufus ab eo victus non fine ludibrio, & excoriatus eft. Ovid, Metamorph. 6. Fab. 5. Vide Apuleium Florid. cap. 3.

No alapam imin ivant famulo placentas deingente. Mecentiar to val tu non evat Creverius Polito eni vagatur prom tip falvere from triples . stone Holida non referet. Take fabite tot ruga? Noper quidens parv conventus ext lates ferous E quetem, fest via ej nie falsa di emilie, alone acer just intra man's proten calibus. Can Eta jam muiata: fevera faeies, aridorum crinium inculza filva, in omni jede nuiins Splendor, qualem conferebat vitta fervente vifco inunda: et crura pullulantibus pilis consempta & fordida. Cur maeilentus es tanquam merbidus antiquus, quem adurit quarta lax pridem , atque feiris dudiem familiaris? in corper. marbofe reperies occultos mentis

enslis erat Basela intercepto Ravola, dum Rhodopes udâ terit inguina barbâ? Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo. Non erat hac facie miserabilior Crepereius Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus Circuit, & fatuos non invenit. Unde repente Tot rugæ? Certé modico contentus agebas Vernam equitem, conviva joco mordente facetus. Et falibus vehemens intra pomæria natis. Omnia nunc contrà. Vultus gravis, horrida ficcæ Silva comæ; nullus tota nitor in cute; qualem Præstabar calidi circumlita fascia visci : Sed fruticante pilo neglecta, & squallida crura. 15 Quid macies ægri veteris, quem tempore longo Torret quarta dies, olimque domestica febris? Deprendas animi tormenta latentis in ægro Corpore, deprendas & gaudia: fumit utrumque Inde habitum facies: igitur flexisse videris Propositium, & vitæ contrarius ire priori. Nuper enim (ut repeto) fanum Isidis & Ganymedem

cruciatus, referias queque latitiam. Hine vultus trahit hane & illam affectionem. mutaffe infiliutum, atque pergere oppositus pracedenti vivendi modo. Nam haud ita pridem, sicut revolvo, tu adulter Aufidio famefier confiseveras frequentare templum Isidis, atque Ganymedem

ANNOTATIONE S.

4. Ravola. | Quidam libidine infamis. Rh dopes. | Hee meret ix è Thracia infignis pyramidem laudatiffimam ftruxit ex opibus impuro quæltu accumulatis, ne quis regum fumptus & divirias miretur, ut air Plin. lib. 36. c.12. Era etiam meminit Herodot. lib. 2.

5. Nos colaphum incutimus. | Servus in facinore deprehensus non impunè fert; cur igitur Ra-

vola non plectitur?

6. Crepereius Pollio. | Luxuria perditus nepos. decodis bonis quærit & circumfpicit, quis velit pecunias credere spondenti triplicem usuram; at mæftus abit, quod neminem invenit fatis fatutim, qui credat fibi certe nihil reddituro.

8. Unde repenie tot ruga? | Unde repenti-

na tibi, Nevole, hæc triftitia?

9. Azebas vernam equitem. | Tu verna licet, videbaris effe Eques Romanus, adeo jocularis, lepidus & in convivio facetus eras. Jocofa erat apud Romanos appellatio, Verna Eques. propriè verna, diximus ad Sat. 1. v. 25.

11. Intra jemaria natis. | Urbanis, non ru-Ricis & agreftibus. Pomarium vocatur locus ille vacuus progè muros urbis, quem nec habitari fas

erat nec arari.

12. Horrida fices filva coms. | Capilli velut arbores rigidi, non funt ut ante unquento delibuti ac niventes.

14. Prastabat calidi circumista fascia visci. Pfilothrum, id est, medicamentum ad depilandum corpus faicia circumligatum. Illud crat è refina, cera & visco. Plin. lib. 24. cap 4. Vifcum, inquit, cum refina & cera panes mitigat omnis generis. Porto versus ifte in quibusaem ita legitur:

Bruitia prastabat calidi tibi fascia visci. Certe Plin. lib. 14. cap 20. cum pudore fatetur refinæ usum effe præcipuum in evellendis è virorum corporibus pilis; & paulo post, picem ac proinde refinam probari maxime Bruttiam, ait. Bruttii verò Italiæ populi tenebant olim

Calabriam Citeriorem & Ulteriorem.

15. Fruticante pilo neglecta, erc. | Vide Sat. 8. verf. 115. Annot.

17. Quarta dies. | Quartana febris diuturna. 18. Derrebendas animi, Cc. | Ista tua corporis ægritudo nascitur ex animi quadam ægritudine.

22. Vi regeto. | Quantum memini, repetens animo.

Fanum Ifidie. | Vide Sat. 6. verf. 488. Gangmedem Pacis. | Statuam Ganymedis in Pacis templo proje forum à Vespasiano extructo. Illuc impuri conveniebant. Vide Satyr. s. verf. sg.

Pacis, & advectæ secreta palatia matris, Et Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?) in adducta, & Grerem. E. Notior Aufidio mæchus scelerare solebas, Quodque taces, iplos etiam inclinare maritos. Utile & hoc multis vitæ genus : at mihi nullum Inde operæ pretium. Pingues aliquando lacernas, Munimenta toga, duri craffique coloris, Et male percussas textoris pectine Galli Accipimus, tenue argentum venæque secundæ. Fata regunt homines. Fatum est & partibus illis, Nam si tibi sidera cessant, Quas finus abfcondit. Nil faciet longi menfura incognita nervi; Quamvis te nudum spumanti Virro labello Viderit, & blandæ affiduæ denfæque tabelæ Sollicitent, autis 28 epenuelas ardea xivaso. Quod tamen ulterius monftrum, quam mollis avar? Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulifti. Computat, atque cavet. Ponatur calculus, adfint Cum tabula pueri: numera sestertia quinque Omnibus in rebus; numerentur deinde labores. An facile & pronum est agere intra viscera penem Legitimum, atque illic hefternæ occurrere cænæ? Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum, 45 Quàm dominum. Sed tu sanè tener, & puerum te, Et pulchrum, & dignum cyatho cœloque putabas. Vos humili affeclæ, vos indulgebitis unquam Cultori, jam nec morbo donare parati? En cui tu viridem umbellam, cui fuccina mittas 50 liberaliter donabitis aliquando,

Paris, & ades arcanas pirennimberd quo in fano muiter non se prestitut?

Ilud etiam verendi isflitutum sturibus oft frattachum: mihi vero nalis le ne merces laieris. Interdum recipimus eraffas penulas, tiga integumentum, of eri ac de fi caloris, atque imperie contexits jedine artifeis Galle; ttem exile arcentum ac to a fecundarie. S re homines gu ernat.

Attamen quednant descrius pertentum quam avarus effizminacus ? Ita largias imm. inquit; fost illa delle, dente majara accepia. Numerat & observat; adiabeatur ca'entus, accedant famili cum tabelia : computa quinque sestertia cunchis in negeties ; poft recenfes tur epera * * * *

* Ejujmodi famulus non tam erit infelix, qui campam avaverit. At in profecto deitcatus, & juvenculum te, or form fum exitimatas, & denum feytho ac call. Ves absequenti clienti vos excelenti an ne quidem proclives nunc dare

libidini? Ecce cui tu prasinum umbraculum, cui magna succina mitteres,

ANNOTATIONES.

13. Advella fecreta palatia matris. | Ædificatum in palatio Fanum Cybeles è Phrygia Romam advecta. Vide Satyr. 2. verf. 101. Sat. 3. v. 138. & Satyr. 6. v. 512.

24. Cererem. | Templum etiam Cereris, ad cujus ministerium nonnisi castæ admittebantur. Vide Sat. 6 v 50. Illud erat Romæ ad circum meximum: Plinio teste lib. 35. cap. 12.

25. Aufidio. | Infigni mœcho.

27. Utile & hec muitis, Ce. | Huc ufque Pce-

ta. Jam Nævolus respondet.

5

0.

us.

11

cæ

15

20

m

cut

ems

i. |

m-

45

m

ur.

1m

m,

im

8.

13.

1-

ns

ia

S

28. Pingues lacernas. Pallia contra pluviam, togæ superindui, & apud Gillos confici solita è lana pingui & crassiore. Vide Sat. 7. V. 221. Martial. Lib. 4. Epigramm. 19.

Hine tibi Sequanica finguem textricis alummans

Matimus, Cc.

30. Pedine. | Quo instrumento stamini subtegmen inseritur, ac tela denfatur.

31. Venaque secunds. | Proinde minus purum

minusque pretiolum.

40. Cavet. | Ne plus accipiat fervulus. Alii legunt, cevet, id eft, agitatur inftar canis hero blandientis.

41. Seftertia. | Vide Sat. 1. v. 92. annot.

12. Tu fane tener, &c. | Nævolus iconice inac ad Virronem hispidum, ac senio deforment

47. Dignum eyarbo, &c. | Dignum qui Jovi effes pociliator, velut alter Ganymedes

50. Umbellam. | Velum inftar parvi conogci ad aftum ac folem à capite accendum. Martial. Lib. 14. Epigram. 28.

Acres que nimios vincant undracula files. Saccina. | Vila vel armil as e auccina. Vide Sat. 6. veit. 573.

Grandia.

onando recurrit dies nativitatio, vel mitio veris humidi: at que stipat à & ampla sede collocatus attrestas dona Kalendia mulicirius sepsita. Loquere, posservite, eccumum reservas tot latifiendia in Apulia, tot militos intra paicua tua diffici ? Campus Trifolinus te reptet vincis fertilibus, & vertex Cumis formidolesis, & Gautus vacuat.

Grandia, Natalis quoties redit, aut madidum ver Incipit; & strata positus longaque cathedra Munera semineis tractas secreta Kalendis.
Dic, passer, cui tot montes, tot prædia servas Appula, tot milvos intra tua pascua lassos?

Te Trifolinus ager sæcundis vitibus implet, Suspectumque jugum Cumis, & Gaurus inanis.

ANNOTATIONES.

51. Natalis quoties redit. | Quo die miffitari dona consueverant amkis.

Madidum ver meipu. | Verna tempeftas cie-

Saturnal, cap. 5.

Ver incipit. | Varro de Re Rust. lib. 1. cap. 28. Dies primus est verus in Aquario, die 23. hujus sign Ver continet dies 91, qua si redigantur ad dies civiles nostros, veris inutum eru 7. Idus Felv. &c. Plin lib. 18 cap. 25. Inter vrumam & aquinostium die 45. Flasus Favonii, vernum tempus, &c. He verò Juvenalis intelligit Kalendas Mattias, anni Romani principium: nam & tunc nos erat munera vicissim mitti, præsertim sa minis abamatoribus, & his quoque ab illis. De anni Romani principio vide Cæl. Rhodig. l. 1. c. 9. Alex. ab Alex. l. 3. c. 24.

52. Strat à position longuque cathedrà. | Cervicalibus & tapetibus instratà, ad excipiendum inde donatores & dona, ex instituta consuctudine.

53. Munera famineis trasfas secreta Kalendus. Destinata munera pro Kal. Martiis, ut dictum est. Sueton. Vetpas cap. 19. Sunt Saturna dus dabat viris apophere a. ita & Kalendis. Martii faminis. Horat. lib. 3. Od. 8.

Mariis calebs quid agam Kalendis.

Hic dies anno redeunte foftus.

A te principium Romano dicimus anno.

Primus de patrio nomine mensis erit, &c.

Tibull init. lib. 3.

Martis Remanifelta venere Kalenda. Exeriens neftris bis fuit annus avis. Et vaga nunc ceri à d flurrunt undique pom; à,

Perque vias urbis munera perque atmos.
Vide & Martial, lio. 5. Epigram, utr. Kalendis
Martis celebrabantur Matronalia in memoriam
belli tunc per Sabinas componii. Ovid lib. 3.
Fatt. Omnes præterea Kalendæ Janoni erant
facræ, Et ad hæc fortaile respexit Javenalis, cùm
feemineas dixit Kalendas.

Ralendis. A nena, over, quòd ea die qua novæ Lunæ aspectus primum erat observatus, peracto sacrificio Pontifex calata, id est, vocata in Capitolium plebe, quot dies à Kalendis ad Nonas superessent pronuntiabat, &c. traque Kalendas vecari placuit primum ex illis diebus qui calarentur. Vide Maciob, lib. 1. Saturnal cap.

12, & 15.

54. Die paffer | Nævolus de Virrone avano hæc: O fenex lateive & falax inftar pafferis, die, &c. Pafferes in Venerem pronas effe aviculas, quarem efus etiam ad libid nem exciter, ac proinde Veneris currum ab his trahi, feribit Athen. lib. 9. cap. 10. pafferibus notam voluptatem effe ait Cic. 2. de Finib. c.75. Idem Plinius, atque ob talacitatem minus vivaces effe reftatur, 1. 10. cap. 36.

Montes. | Vineis confitos.

55. Appula. | Apulia, fertilis Italiæ regio, pafcuis etiam læta, nunc continerur Capitanaià & parte Bafilicatæ.

Ter milves intra, &c. | Agros tam longe lateq; patentes, ques milvi oberrando & transvolando

fatigentur. Vide Perf. Sat 4. v. 26.

56. Trifolinus ager. | Hodie, Monte di S.Martino, haud procul Neapoli, trifolii herbie copiam, & inde nomen habet: optimi etiam vini ferax. Ex Athen. I. 1. c. 21. Trifolirum vinum Sartentino craffius ferò vigorena adipticitur. Plin. I. 14. c. 6. Campaniam vinis cribit etiam trifolinus femper gloriatam, non fectis ac Trebellicis ad quartum à Neapoli lapidem. Martial, lib. 13. Epigram. 114.

Non sum de prime, fascer, Triscina Lyan-57. Suspectumque ingum Cumis. I Mons Mifenus ita Cumis imminens, ut eas obrurants videatur, & hine suspectus. Vel potius, qui Cumis suspicitur, à quibas distare aiunt tribus chester

paffuum millibus.

Cumis. | Vide Sat. 3 V. 2.

Gaurus. Mons est Campaniæ Puteolis vicinus. Plin. l. 14. c. 6. cir. zit, Sumrais cultius Gauranum vinum gigni. Et paulo post, ceriais Massica aque ex monte Gaurano Puteolis Batasque profitifantia.

Guerus inanis. I Nimirium post vindemias. Vel quia spoliatus est arboribus, & solis vinetis vacet. Vel quod est concavis, & vaporiscros specus habet. Hos omnes sensis asserti, yetus Schol, primas

omnium maxime artidet,

Nam

Nam quis plura linit victuro dolia musto? Quantum erat exhaufti lumbos donare clientis Jugeribus paucis? Meliusne hic rusticus infans 60 Cum matre, & cafulis, & cum lufore catello Cymbala puliantis legarum fiet amici? Improbus es, cum poscis, ait; sed pensio clamar, Poice: fed appellar puer unicus, nt Polyphemi Lata acies, per quam solers evasit Ulysses: Alter emendus erit; namq; hic non fufficit; ambo Paicendi, quid agam bruma spirante? Quid, oro, Quid dicam scapulis servorum mense Decembri, Et pedibus? Durate, atque expectate cicadas? Verum ut dissimules, ut mittas cætera, quanto 70 Metiris pretio, quòd ni tibi deditus essem, Devotulque cliens, uxor tua virgo maneret? Scis certe quibas ista modis, quam sæpe rogaris,

Ecquis enim plures vini duraturi cados inungit? Quam magnum fuisset aliquot jugera dare offecia spoliato ? An ille ogreftis puer cum parente ac tuguriolis, cumque cane colludente, potins efficietur legaturo familiaris tympana percutientis? Molestus es quando pera, inquit Virro; at solutio facienda vociferatur, pete; at vocat famulus folus, ficut oculus ingens Polyphemi, per quem elapfus eft Virges calidus : fecundum mercarr of ortebit, nec enim ille eft fatis; duo nutriendi. Ecquid faciam, hyeme flante? Quid quaso? Quid loquar nudis menfe Decembri famulorum humeris ac peditus? Dicamne Justinete, & cicadas expectate? Sed ousmvis diffresre, quam-

vis pra ermitas alia, quanto pendis merito, qued nifi tibi fu fem addictus & offequens affecta, conjunt tha virgo sus cresses? Nofts quidem quidem qua ratione & quam frequenter ea postula verit,

ANNOTATIONES.

58. Quis plura linit. Oc. | Quam tu, & Virro, tot vinetis optimis dives & abundans, neque propterea liberalior.

Linit. | Pice, limo, gyplo obturat; ac recondie plures in annos servandum. Vide Perf. Sat 4. v. 29. & Sat. 5. v. 148. atque ibid. Annot.

Musto. | Recenti vino.

rer

55

(1.

qui

ap.

aro

ic,

25,

-01

en.

ife

120 10.

1

10

27-

II.

0.

ad

3.

ti-

e.

118

C.

1

165

2.0

15.5

e.

8.

n

59. Quantum erat. | Quantula res fuiffet largiri prædiolum clienti pro tot laboribus.

60. Jugeribus. | Quid proprie jugerum, alibi diximus, nimitum Sat. 3. V. 142.

Meliusne bic rusticus infans, &c. | An melius erit testamento legari à te prædium, ancillam, fervum, Sacerdoti Cybeles, ut tu, impuro?

Infans cum matre. | Verna, & ancilla quæ eum domi genuit.

62. Cymbala pu fantis. | Vide Sat. 6. V. 515. & Sat. 5 v. 176.

Legatum fier. | Testamento dabitur ac relinquetur Gallo legatario. Vide Alex. ab Alex. l. 1. c. I. Codices nonnulli habent, legatus, fed male, ut afferit Lipfius Epift. qu. 1. 4. Epift. 25.

Amici. | Libidinum societate & consuetudine

fecum juncti

63. Sed penfio clamat. | Responder Nævolus ; at cogor poscere, cum urget pensio exsolvenda pro conducto agello vel domicilio; tum quia emendus est alter fervus, uno mihi non fufficiente; atque ambo funt alendi, vestiendique.

64. Ur Polyphemi lata acies, &c. Sicut Poly-

phemus interiit, quod unicum haberet oculum. quo eff fo Ulyfles evafit, quod non ita contigiffer, fi geminum ille habuiffer; fic ego unicum habens servum versor in discrimine rerum mearum; atque ut in vado fim, alter neceffariò eft emendus.

Polythemi. In Sicilia degebat morio Danu G. ille Cyclops diræ feritatis, qui duos Ulyffis focios devo avit, ipfe verò acuto ftipite exceedti manus effagit cum reliquis fociis. Vide plura apud Homer. Odyff. 9. Ovid Metamorph. 13. Fab. 8. Virgil. Æneid. 3.

65. Lata acres. | Virgil. mox cit.

- Telo lumen serebramus acuto Ingens, qued torva foliem fub frome latebat. Argelies clyrei, aut Phabas lampadis inftar.

Acres. | Vide egregiam oculi descriptionem. apud Tullium, 2. de Natura Deorum, cap. 142. ubi aciem pupillam vocari docet.

Voffes. | Is eft confilio & prudentia inter Gracos Heroas clarus, quem celebrat Homerus tota Odyffeå.

67. Bruma Birante. | Hyeme fæviente, & flantibus Aquilonibus. Q il oruma, vide Sat, 6.

v. 152. & Perl. Sat. 6. v. 1.

69. Expectate cicadas. | Dones cicadæ appareant & canant æftivo nimirum te apore. Vide Plin. lib. 11. cap. 26, & ... Cal. Rhodig. lib. 17. cap. 6.

& quibus promissis adolescentus | Et que pollicitus. Fugientem sept puellam lam abeuntem retinui non femel · · · Etiam tabellas fregerat, jamque subscribebat. Vix ego illam per eam nodem integram reconciliavi,te extra lacrymante. Cubile dat m'hi testimonium ; tu

Connubium vacillans & incipiens diffolvi, quin imò ferè divi-Jum pluribus in adibus machus confirmavit. Quem in partem te vertas? Que priori, que po-fleriori loco adhibeas? Nullum igitur beneficium eft, ingrate ac perfidiose, nullum, quod tibi infantulus aut infantula de me exeritur? Nam educas & lauari geftorum commentariis viri figna inserere. Janua corollas appende : nunc es parens: denavimus qued queas

Amplexu rapui; tabulas quoque ruperat, & jam Signabar. Tota vix hanc ego nocte redemi, Te plorante foris. Testis mihi lectulus, & tu. Ad quem pervenit lecti fonus, & dominæ vox. Instabile, ac dirimi cœptum, & jam penè solutum Conjugium in multis domibus servavit adulter. 80 Quò te circumagas? Quæ prima, aut ultima ponas? Nullum ergo meritu est, ingrate ac perside, nullum. Quòd tibi filiolus, vel filia nascitur ex me? Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes Argumenta viri. Foribus suspende coronas: Jam pater es: dedimus quod famæ opponere poffis. Jura parentis habes: propter me scriberis hæres; Legarum omne capis, necnon & dulce caducum. Commoda præterea junguntur multa caducis,

contra rumorem afferre: p-ssides jura patris : per me sis hares: legatum integrum nancisceris, quin etiam incertum fuave : plurima incertis insuper accedunt emolumenta, fi numerum, fi ternos complevero. O Na-

voles legitima eft tui la chis

ANNOTATIONES.

74. Fuzientem fape puellam. A te abhorrentem libidinibus effaminato retinui non femel. cum vellet divortium facere, ob impotentiam tuam. Erant enim folemnia hac verba matrimonialibus tabulis inferipia: procreanderam can: à liberorum uxmem duci.

75. Jam signabat. | Matrimoniale padum cum alio iam inicrat, jamque dorales tabulas fignatura erat, teque destituebat, nisi ego intercessissem.

St. Qui tecircumagas. | Ut excusandi te ra-

tiones invenias.

84. Libris aclo um. | Servius Tullius Romano. rum Rex, ut subditi fibi populi sciret numerum, i-flit parentes profiteri natos fibi liberos, eorumque nomen ac nata'em in commentarios referri. Apulcius Apolog. fic haber: Pater ejus natam file filiam more catevorum professus eft. Tabule ejus partim tabulario publico, partim domo affervantur figna qua impreffa funt recogn f. at, Confules legat, annos computet, er. Augustus etiam Cafar cives Imperii Romani describi juilit Evangel. Luc. cap. 2.

85. Argumenta viri. | Procreatam fobolem. Foritas feffende coronas. | In fignum lætitiæ, arque ur hitos fibi natos fignificarent veteres, ferris & floribus adium fuarum fores ornare confueverant.

E7. Jura parentis habes. | Ad augendas Imperii vires, arque amplineandam civium multitudinem, rana qualdam in calibes orbofque fuist conflictes, & contra eramis afficios parentes conflit, idque tum apud Komanos, cum apud

alias gentes. Ex Plutarchi libro de naturali in prolem amore; animantia legem de cœlibatu ac feris nuptiis non respiciunt, ut Lycurgi ac Solo. nis cives; non timent infamiam orborum, nec jus trium liberorum captant, ut Romanorum plurimi, qui uxores ac liberos quærunt, non ut haredes habeant, sed ut ipsi esse hæredes possimt. Plin. Pocem. lib. 14. fic habet: Postquam capit orbitas in auctoritate effe, peffum iere vita pretia, voluptas vivere capit, vita ipfa defiit. Inter alia Censorum officia, illud numeratur: quærere de orbitate ac collibaru, & contumaces plectere. Et quidem à Furio Camillo, subindeque à Q. Metello mulcati referuntur cœlibes pecunia, & hanc in grarium ferre justi. Vide Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 13.

Scriberis hares. | Qui coelebs aut orbus erat. non poterat hæres aut legatarius, faltem à quo-

cumque, vel in totum, institui.

88. Legatum conne capis. | Quia filios habes nimitum. At vero legati pars decima, fi liberis careres, fisco addiceretur. Ex lege Papia.

Calucum. | Legatum ex conditione, v. g. fi liberi adfuerint. Tu ita que fi jam substitutus fueris hæres alicui, quando liberis caruerit; quin & propriis filis morientibus; tunc tibi obveniet legatum dulce, quod non expectabas, & ab illis in te cadet.

89. Commeda praterea, &c. | Nam qui liberos fusceperant, in publicis muneribus præferebantur, & certis gaudebant immunitatious ac privilegia.

Si numerum, fi tres implevero. Justa doloris 90 | ratio: attamen quid ifte offo Navole, causa tui : contrà tamen ille quid affert ? Negligit, atque alium bipedem fibi quærit afellum. Hæc soli commissa tibi celare memento, Le tacitus nostras intra te fige querelas, Nam res mortifera est inimicus pumice lævis. 95 Qui modò secretum commite at, arder, & odit; Tangua prodiderim quicquid sc 3. Sumere ferrum, Fuste aperire caput, candelam apponere valvis Non dubitat. Nec contemnas, aut despicias, quòd His opibus nunquam cara est annona veneni. 100 Ergo occulta teges; ut curia Martis Athenis. O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum Esse putas? Servi ut taceant, jumenta loquentur, Et canis, & postes, & marmora: claude tenestras, Vela tegant rimas, junge offia, tollito lumen 105 cer famili dear , june a pra-

nit? Con: emnit, & alterno fib investigat alinum duorum :e" dum. Ift a uni tros credit a terere for merner. a ne men querime mis recorde fi ent in animo tuo. Res entin iethalis eft ad er f.rius pumie folite. Qui nuter reanum credilers, excande at ates aversatur, quali revetarim quacumq; noer : gladium avripere, Sacrolo anu findere, fanua facem adhibere non verefur. Neos verd neglie w vel asperneris, cumiam direrias ejufinedi toxici ciapi o carici nanquam hactur. Itag, ferreta colnis, ficut A henis Martis confilmam. O Conydon, Corydon, an altound efforedis apulante arcante o ? lidistant or estellar, & wire,

& marmera. Obfrue fenefras : rimulas al frendant figure ; talves conframe; anfar candelam

ANNOTATIONES.

90. Si numerum, fi tres impletero. | Qui tres habebat liberos, à tutela excufacatur, tefferam frumenti triplicem accipiebat, in fumendis fascibus primas obtinebat. Vetus Schol. Appian. 1. 2. Plutarch. cit. Cornel. Tacit. Annal. 2. De Pretore subregando certamen incessi ; Germanicus atque Drusus Agrippam fovebant : contra pierique nitebantur, ut numerus libererum in candidatis propilleret quod lex inbebat. Agell. l. 2. c. 15. morem hunc à Lacedæmoniis Romanos accepisse faibit; & Lycurgum quidem, cum civitati foboles necessaria foret, pramiis & invitamentis ulum, tumque antelatos quibuídam in rebus, qui uxores, quique liberos haberent. Sicut & feptimo capite legis Julia, fumendi fasces priori Consuli fit potestas ei, non qui plures annos, sed qui plures liberos, quam collega habet, &c. Vide & Alex. ab Alex. 1. 4. c. 8. Porrò jus trium liberotum aliquando conceffum orbis, testatur Martial. lib. 2. Epigram. 91.

Qued fortuna vetat feri, permitte videri, Natorum genitor credar ut effe trium.

Et Epigrammate sequenti,

Natorum mihi jus trium roganti Mufarum pretium dedit mearum Solus qui poterat; valebis uxor.

Justa doloris, &c. | Verba funt Poetæ. 92. Negligit, erc. | Responder Nævolus, se jam à Virrone despici.

Bipedem afellam. | Servum ad omnia paratum, bardum, robuftum, afelli inftar.

95. Pamice levis. | Vide Sat. 8. v. 16.

\$6. Qui wiede fecretum commiferat, &c. | Iffe Virro, qui modò carum me hab;bar, jam odit.

98. Candelam attenere valuis. | Domum meam incendere.

Venem. | Quo enccent eum à quo timent evulgari tuas libidines.

101. Tr caria il mis Athenis. | Sis ergo ram taciturnus quam Arcopagura Preverbium apud Eralmum; inde natini quod Judices Arecpagi non voce, fed characteribus terebant fententiam. Prætered non interdio fed noctu judicabant, ut non dicertes fed deta dominant accepterent. Vide Annot ad Perf Sat. 4 v. 13. a 1 ait,

Et poris es n'ytam vitto , rafigne the a. Curta Marin | Areopagie, dens Ans, & primum capitis judicium factum elt ex Plin. 1.7. c. 66. Arcopagitæ ta entes judicant, tefic Macrob. 1. 7. Seturnal c. 1 & noth quid m: ex Lucian. Dial ibidem accufarum homicidii a; ud Dos à Saturno Martem abiolutum aiunt. S. Adguft. de Civ. Dei. Illud autem . oneili m. g. cd erat Senatorum quingentorum à Solone contracetum etle, ex vulgationi fama, refert Plutarenus in Solone. Vide & Cal. Rhod g. l. 12. c. & Alex. ab Alex.

A henis | Vide Sat. 7. v. 205.

102. O Corydon, Curyain. | Nevole deniens ruftice, rerum imperite. Ex Virgil. Felog. 2.

Secretum divitus utlum. An aliquid porch clam perpetrate is qui plures habet fervos ratu-à garrulos & loquices?

103. Jamenta leguentur. Oc. | Pro hera Sabacuc. c 2. Lagis de pariete ciamabit ; & nganas, qued est inter junitional adificionum reffonderet.

e medio, cuncti vociferentur; rullus juxta accubet : nibilo minus ante lucem vicinus ta bernarius accipiet ound agit ifte circiter alterum gallicinium . necnen refiet que fimul commenti funt litrarius, coqui. pincerna. Econod etenim fceius conflure adversum beros verentur, quandecumque fermonibus vindicant balterum verbera? Invenietur etiam out te per plateas invitum confecte ur, ac temulentus infelicers auriculum ebriam reddat. Ab iftis igitur pete quidcume; modd nos riga bas. Hi fileant. At fattus ducunt ecretum evulgare, quam libere tantum Falerni fartim ablati, quantum potabat Lanfella pro pepulo Sacra faciens Pita prebe inftituenda est, multas quidem ob res, prafer-

E medio, clament omnes, propè nemo recumbat? Quod tamen ad cantum galli facit ille fecundi. Proximus ante diem caupo stier, audier & quæ Finxerunt pariter librarius, archimagiri, Carptores. Quod enim dubitant componere crimen In dominos quoties rumoribus ulcifcuntur Baltea? Nec deerit qui te per compita quærat Nolentem, & miseram vinosus inebriet aurem. Illos ergo roges quicquid paulò ante petebas A nobis. Taceant illi, sed prodere malunt Arcanum, quam subrepti potare Falerni, Pro populo faciens quantum Laufella bibebat. Vivendum recte, cum propter plurima, tum his Pracipue causis, ut linguas mancipiorum Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi. Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis Quorum animas & farre suo custodir, & are.

zim verò prepter hanc rationem, ut Spernas servorum linguas. Nam improbi famuli deterrima pars lingua est. Astamen is qui sui juris haud suerit, pejor est ite quorum vitam sustentat suoque pane, suaque pecunià.

ANNOTATIONES.

106. Clamant emnes. | Vocibus obstrepant qui adsunt, ne audiant alii qui sunt foris.

107. Qued tamen ad cantum galle facit ille secund. | Quod noctu ille perpetrat ac in tenebris.

Galli cantum. | Cic. de Divin. l. 2. c. 57. Democritus, inquit, explicat cur ante lucern galli canant. Desus e comm de pessore o in omne corpus diviso o modificato cito, cantus edere, quiete faisatos:
qui quidem silentio nocia, ut ait Ennius, favent
faucitus: rursus cantu stausugue premunt alae.
Macrob. l. 1. Satorn. c. 3. nociem dividit hoc
modo: primum tempus ost mediæ nocis inclinatio, deinde gallicinium, post consistinium cum
& galli contices unt, & quiescunt hemines. Plin.
l. 10. c. 21. Hi nostri vigites nociumi, ques excitandis in os era mortalibus rumpendque somno uatura genest, norunt sidera, o ternas distingunnt
boras, o c. Vide & c. cel. Rhodig. l. 16. c. 13.

108. Caujo feiet. | Enarrantibus fervis.

Qua finxerum, & c. | Famolos libellos, ridiculas
cantiones, atque incondita carmina, de tui domini
obfecenis libidinibus, nocturn faue flagitiis.

109. Libraria. | Velequi libros describit: vel qui lanas pendit, pensaçue distribuit, quo sensu dixit, libraria, Sat. 6. v. 475.

magister. | 'Aggenda eng &, coquorum

110. Captures. | Structures menfarum, & cibonum ex orte sciffo es. Vide Sat. 5. v. 120. ac feg. & field. Amort

112. Balica i Litus à dominis iralis fibi inflidus ions, see balteis, id eft, cingulas è corio, quibus pendentes geruntur gladii.

113. Inebriet au em. | Molefte garriendo atq, efficiendo arcanas domini libidines, quas audire nolis.

114. Quicquid pauld ante perebas. | Silentium & taciturnitatens.

115. Frodere malunt, &c. | Quantumvis ament fubreptum potare vinum, majori tamen laborant prurigine evulgandi quæ domi fiunt, & clam ab hero patrantur.

116. Subrepai. Salomon Prov. in fine c. 9.
Aqua furtivæ dulciores funt, & panis abfonditus
funvior.

Falerni. | Sat. 4. & 6.

117. Faciens. | Absolute, id eft, sacrificans. Virgil. Eclogà 3.

Cum facies vitula pro frugibus.

Lanf. II. Alii, Saufeia. Sacrificula vino le ingurgirans, ut fir, dum Bonæ Deæ Sacra facit pro incolomitate Populi Romani. Vide Sat. 6. v. 313. & feq.

121. Deterior tamen bie qui, &c. | Mala certe locualitis fervi arcanum domini revelans: at profecto garrulis ac proditoribus famulis deterior est dominus, qui turpibus se mancipat vitis, ac proinde servis ques alit obnexius est, eorumque linguas jure times, nusquam liber.

fignificatur. Triplex notat Plin. I. 18. c. 8. triticum, filigo, fer: hoc & ador, & adoreum vocatum eft, & duriffinum, & contra hyemes firmiffinum ibidem perhibetur, ac primus antiquis

Idcirco

Idcirco ut possim linguam contempere servi, Utile confilium modò, sed commune dedisti: Nunc mihi quid fuades post damnum temporis, & Jam qued mihi das conflum,

;

n

5

ım

nt

mt

ab

-

cit

6.

rtè

at

101

ac

ue

110

ti-

0.

11-

Deceptas? Festinat enim decurrere velox Flosculus angustæ miseræque brevissima vitæ Portio; dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas ramn sa. Dan jotamus, in-Poscimus, obrepit non intellecta senectus. Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus, Stantibus & falvis his collibus. Undique ad illos Conveniunt & carpentis, & navibus omnes Qui digito scalpunt uno caput. Altera major Spes superest: tu tantum erucis imprime dentem. vavigus assunt universi, qui Hæc exempla para felicibus, at mea Clotho

Ideout queam mancipillinguam non timere, rationem tribe fit mon ideneam, at generalem. 125 rost julturam temporis, atque expectationis frustrationem? Nama elabi properat flos citus, pirs minima vita brevis & 4terim eum petimas circllas, unquenta, admefeentulas, invadit fenium improvifum. Ne metue; nunquam non tib: fup etet fami. liaru dum crime ac subliftent ifti mentes, ad cosundequaque tum curribus, tums 135 caput une seabant digito. Sees als a restat melior: tu solumnio-

do erucas dentibus attere. Es trabe fortunates exempla. Mea vero Clubo

ANNOTATIONES.

fuiffe in Latio cibus. Capite verò præcedenti Populum Romanum ait farre tantum è frumento trecentis annis usum. Farris etiam usus in Sacris commendatur, unde & pium far vocitatum. Hinc & farreatio dicta, facrificium in quo farreum libum offerebatur, ad fanciendas folenni ritu nuptias Sacerdotum. Meminit Plin. lib. cit. cap. 3. ubi fic habet; In Sacrio nihil religiofius confarreationis vinculo erat: novaque nupta farreum praferebant, &c. Vide Coel. Rhodig. 1. 28. c. 17. & Alex. ab Alex. 1. 2. c. 5. Hinc & aliqui post Varronem, dici nefarium, quali indignum vesci farre: alii cum Asconio, qui polluit Sacra farre peragi solita, contendunt.

123. Ideirco ut, &c. | Loquitur Nævolus. Commune. | Ad omnes æque spectans dedisti confilium : nunc verò mihi da peculiare.

Post damnum temporis. | Post consumptum ferè ztatis robur, serviendo Virroni, fine ulla mor-

126. Velox flosculus. | Brevis adolescentia, floris instar marcescens, nec diu vigens.

128. Dum ferta, unquenta, puellas poscimus. Dum convivia, & comessationes consectamur. Floribus enim coronati & unquentis delibuti veteres epulabantur. Horat. lib. 1. Od. ult. & lib. 3. Od. 29. & alii paffim. Plutarch. Quæft. conv. lib. 3. quæft. 1.

130. Ne trepida. | Poeta Nævolum consolatur. 131. Salvis bis collibus. | Dum Roma stabit, septem inædificata collibus. Hi funt Palatinus, Aventinus, Efquilinus, Quirinalis, Cœlius, Viminalis, Tarpeius qui & Capitolinus. Sunt verò praterez Janiculus & Vaticanus. Martial. lib 4. Epigram. 64.

Hinc feptem deminos videre montes, Et totum licet Aftimare Ramame

Propert. lib. 4. Eleg. 4.

Remani monter, & montibus addita Roma. Ad elles convenient. | Velut ad emporium in-

132. Carpentis & navibus. | Terra, marique. . 133. Qui diguo scalpunt une caput. | Molles & effæminati, benè compti, qui ne capillorum ordinem turbent, uno tantum digito caput fcabunt. Desumptum est è Calvo Poeta, scomma in Pompeium, quod ita se habet :

Fasciola qui crura ligat, digito caput uno

Scalpit, Quid credas hunc fibi velle? Virums Nempe ut refert etiam Amm. Marcell.l. 17. In Pompeium obtrect atores iniqui muit a scrutantes cum nibil unde vituperari deberet, inveniretur; duo bac observaverunt ludibriefa & irrita : alterum, quod genuino quodam more caput digito uno scalpebat, veint diffclutus: alterum quod ulceris tegendi causa, crus fafciola candida colligalat, &c. Et apud Plutarch. Pompeium Clodius ita criminatur, Quis Imperator impudicitia latorat? Quis uno digito caput feabit ? Ge. Lucianus mollitiei quoq. affignat, τω δακίνλω άκεδ κιφαλίω κνάδι. Sic & Senecæ Epift. 52. inter impudicitiæ notas ponitur, digitus ad caput relatus.

Altera major spes superest. | O Nzvole, amicum alterum Virrone meliorem invenies inter tot homines libidinofos, quos undique vides quotidie

Romam confluere.

134. Erucis imprime dentem. | Comede herbas imprimis calidas, quibus ad Venerem porens ac forris efficiare. Talis est Eruca, quæ Priapo i feireò facra & vicina dicitur coli melle; falax, Ovidio; Veneris conciliatrix & exstimulatrix. Plin. l. 19. c. 8. & alibi.

135. Fiac exempla para. Respondet Nævolus. Quia jubes me sperare meliora, quem fatum vult

O medici ac mei Penates, auos parvo : bure, vel farre, fertifque exiguis decorare confuevi, ecquanto eço quidpiam figam, quo fenetta mihi fit immunis a ftorea & fcipione ? quando aderunt viginti millia, usura, datis pignoribus; vafa ostimi argenti, at qua damnet Cenfor Fabricius; bini queque validi fervi de natione Maforum, qui collo suppo-

Lachesis latantur, cum nu- Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter. O parvi, nostrique Lares quos thure minuto, Aut farre, & tenui soleo exornare coronâ. Quando ego figam aliquid, quo fit mihi tuta senecto A tegere & baculo ? Viginti millia fœnus, Pignoribus positis, argenti vascula puri, Sed quæ Fabricius Cenfor notet, & duo fortes De grege Mæsorum, qui me cervice locatâ Securum jubeant clamoso infistere circo? Sit mihi prætereà curvus cælator, & alter, 145 amphisheatro tumultuose? Ad. Qui multas facies fingat cito, sufficient hæc:

fit mibi insuper sculptor inclinatus, at que alius qui celeriter effingat vultus plurimes.

ANNOTATIONES.

effe inopem, ac tenui vidu contentam effe, duris

eriam meis laboribus vix parto?

Clothe, & Lachefu. | Parca Fatorum Dea, vita mez przfidentes. Clotho, à xxa 9/v, nere, feu glemerare, appellata. Vide plura Sat. 3. v. 27. ad vocem, Lachefi.

136. Gaudent, fi pascitur. | Gaudent me mea opera, meo ministerio ac labore victum consequi

& vix obrinere.

137. Lares. | Vide Satyr. 8. v. 14. Annot. ad vocem, Lare.

138. Farre. | Supra : & Plin. lib. 18. cap. 2. Numa instituit, Deos fruge colere mola salsa, &c.

Soleo excrnare corona. | Legunt alii, excrare: nam & floribus coronati veteres Diissupplicabant. Tefte veteri Schol.

139. Quando ego figam aliquid, &c. | Quando fixum qui piam ac certum mihi statuam ; vel, quando aliquid captabo, ut fit metaphora à venatoribus feras telis confixas capientibus.

Que sit mibi tuta senectus, &c. | Ne cogar viaum mendicando quæritare, cum senex fuero.

140. A tegete & barnio. | Vide Sat. s. v. 2. per tegetem, casam mendici intelligit vetus Schol.

Viginti millia fænus. | Ut mihi fit annuus reditus viginii millium festertiorum, ex pecuniæ fumma fœnori data.

141. Argenti vafeula puri, fed que, &c. | Tot & talia argenti puri vaia, que, ut olim, mere-

antur à Cenfore notari.

142. Fabricius Cenfor noter. | C. Fabricius Lucinus Cenfor, circa annum U.C. quadringentefimim feptuagefimum Pab. Corn. R finum, qui bis Conful & Dictator fuerat, Senatu movit, fuhferipta notæ causa quod eum comperiffet argenti facti, cænæ grat à, decem pondo habere. Ita Gell t. 4. c. 8. & l. 17 c. ult, Teftis & Valer. Maxim. 1 2. c. 9.

143. Duo fortes de grege. | Validi lecticarii duo servi è Moesia; que regio est Illyrici Orientalia Hac modò continentur Servia & Bulgaria.

Qui me cervice locatà, &c. | Qui spectatum ludos me deferant ad circum. Ex Juft. Lips. Elect. 1. cap. 19. observabis sellam potentiorum ampliorem & laxam fuiffe : contrà minutam tenuiorum & arctiorem, qu'am facile ferrent homines duo. Nam tellis deportabantur in circum, five in theatrum, atque in iis etiam persedebant. Er Epistolic. quæft. Lib. 4. Epist. 25. Romani folebant robuftiffimos fervos è Mœfia, vel etiam Syros adhibere ad ferendam fellam aut lecticam.

144. Clamefo. | Ob frequentes plaufus & acclamationes.

Circo. | Vide Sat. 3. v. 65, & 223. Annot. 145. Curvas calator. | Incurvatus dum calando incumbit.

Calator, & alter qui, &c. | Mihi suppetant etiam ædibus exornandis cum vala affabie cælata, cum tabellæ pidæ atque imagines illuftrium virorum: adfint igitur cælator, item pictor, feu plaftes : opificis argentarii, anaglytharii laboriofi, ut habet vetus Schol.

146. Qui multas facies. | Scaliger, alique putant legendum, qui maltha facies, &c. proindeque non, pingat, fed, fingat; quod nonnullis placet: quibus ego affentior : nam fenfus inde cla ior efficitur, præferrim cura Juvenalis addat eito. Atqui vix id pistori conveniat; benè verò plastæ, qui ex uno archety po plures brevi typo, facies, ac similirudines effingit. Porrò maiba vocatur cera liquidæ pici immixta. Item genus bituminis, ac tenacis limi. Plin. l. 2. c. 104. & l. 36. c. 24. ubi malthæ factitiæ rationem docet. Maltha erga faciendis plasmatis idonea fortaffe hic ponitur.

Quando

Quando ego pauper ero; votum miserabile, nec spes Ifta satis erunt; cum ego egent His faltem: nam cum pro me fortuna rogatur, Affigit ceras illa de nave petitas, Quæ Siculos cantus effugit remige furdo.

futurus sim: preces calamitofa, neque Spes illis duntaxat. Etenim quando pro me fers ora-150 tur, appenit ceras accerfitas ex eo navigio, quod Sicilia cantiones evitavit fardo remige.

ANNOTATIONES.

17. Quando ego pauper ero. | Cum Lubino fic interpretor; at enim ifta plus fatis, inquit Nævolus. Quid exoptem plura, nihil planè consecuturus, quando, id est, quoniam certe pauper ero? Itaque se & sua vota reprehendir ac reprimit ille (uæ conscius infelicitatis.

A,

40

45

duo

alis

um

iρί.

um

SID

ent

cir-

er.

25.

fiz,

aut

ac-

ado etiita, vi*feu* iofi,

llis

nde

dat erò

O*, ba

gus

et.

ffe

do

Nec Spes his faltem. | Nequidem mihi licet animum, ut fit, pascere spe cornm quæ exoptave-rim, adeo est in me dura fari necessitas.

149. Affigit ceras, &c. | Fortuna quafi timens ne importunis aliquando precibus ac votis cedat, arque exoretur pro me misero, cerà fibi aures obturat. Sic Ulyffes illecebroics Sirenum cantus ac pericula eluctatus fertur. Homer. Odyff. 12.

Illa de nave. | Qua vehebatur Ulyffes cum Siciliz oram Sirenibus infestam incolumis præternavigavit, hac arte: fociorum quidem ac nautarum aures cerà occlufit : ipfe veiò fe ad malum juffit alligari.

150. Siculas cantus. | Sirenas Acheloi fluvii & Calliopes Nymphæ tres filias, quas fabulantur Superiore corporis parte, virginum formam habuiffe, inferiore in piscem definentes ac mon-Rrofas; cæterum dulcedine cantús folitas allicere transeuntes, quos perderent, aut devorarent. Has in monftra marina conversas canit Ovidius Metam. 5. Fab. 9. sepultæ dicuntur ad promontorium finumque Pæstanum in Lucania; unde

nomen tribus parvis Infulis, quæ funt veluti fcopuli in illo finu: Mela Sirenum petras, Solinus Sirenum faxa nuncupat. Re autem verâ meretrices fuiffe illic famolas, quæ navigantes blanditiis pellexerint ac perdiderint bene multos, afferunt cum alii, tum Cœl. Rhodig 1. 14. c. 14. Nec Sirenes impetraverint fdem, affirmet licet Dinon, Clitarchi celebrati aulleris pater, in India effe ; mulceri earum cantu, ques gravato fomno lacevent. Hæc Plin. l. 10.c. 49. Vide Cic. de finibus l. 5. n. 49. & Athen. l. 1. c. 12. Fabula Sirenum voluptares carnis fugiendas oftendit, nec aliter quain fuga naufragium evitari probat Ulyfis exemplum. His S. Hieronymus utitur, ut vitandum afferat suspectum contubernium. Poriò marinos homines extare utriulque fexus, haud dubitandum: good fummorum auctoritas virorum, quod & evicit non fimplex experientis, nec haud ita pridem. De quibus amplius dicemus ad Sat. 14. V. 283.

Remige furde | Tum ad Sirenum cantiones, tum ad U'yffis folvi fe jubentis itop ... Hie enimverò illarum invitamentis delinitas jam & captus, etiam nuticus urgebat focios ut ad Sirenas diverterent; verum illos ante monuerat ne le fuofve nutus objetivatent, donec infesta loca erang prætervedi.

SATYRA X.

Mnibus in terris, quæ funt à Gadibus usque Auroram & Gangem pauci dignoscere possunt à Gadibus usque ad Auroram

INTERPRETATIO. In cunctis regionibus qua funt & Gangem, pauci valent discerners

ANNOTATIONES.

1. Omnibus in terris. | Elegantis hujus Satyræ dicam, an Poematis, gravissimum est argumenrum, de votis rectè faciendis. Illud idem tractavit Persius Sat. 2. Inter Græcos autem Plato in Alcibiade 2. Ariftoteles lib. Sei duns, tefte Laertio, alii complures affirmante Proclo, quorum tamen opera interciderunt. De Socrate verò Valerius Maximus lib. 7. cap. 2. fic refert: Socrates, inquit, quaft quoddam terreftre eraculum, nibil ultra petendum a Diis immortalious arbitrabatur, quam ut bona tribuerent, quia ii demum feirent, quid unicuique effet utile, Orc. Itaq;

depnisa faistaris caligme. Nam quid ex ratione metuimus, vei of tamus? Ecquid it a dextropede voves, ut le non pigest niss & faltarum tricum? Benigna iples prevantions numina difter. baverunt familias integras. belle pojtalantur. Einens loguendi facultat, fus etiam coquentia lethalis est plurimis. Interiit ifte fiduciam, haleus in robere, & brachis mirum in modum valides. At wreless fufficat pecunia ingenti fuicatudine accu-

vera bona, & his valde epposta, | Vera bona, arque illis multum diversa, remot? Erroris nebulà: quid enim ratione timemus, Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te Conatus non pæniteat, votique peracti? Evertere domos totas optantibus ipfis Dii faciles. Nocitura toga, nocitura petuntur Daminfa in pare, damings in Militia. Torrens dicendi copia multis, Et sua mortifera est facundia. Viribus ille IO Confifus periit, admirandifque lacertis. Sed plures nimiâ congesta pecunia curâ Strangulat, & cuncta exuperans patrimonia census, Quantò delphinis balæna Britannica major. mulata, & ofes benis omnibus tati o majores, quantum Britannici maris cetus del phinos superat.

ANNOTATIONES.

Juvenalis pariter docet hic, quæ non petenda primum, deinde verò que fint postulanda.

A Gadibus usque Auroram. | Ab Occidente ad Orientem, id est, in toto terrarum orbe.

Gadalus, | Gades, vulgo Cadiz, parva est Infula Oceani Occidentalis, ad ocam Andalusiae, continenti juncta ponte; non procul freto Herculeo. Statios Solis cubilia Gades appellat.

Aureram. | Fx Varrone lib. 6. de Ling. Lat. Aurera dicitur ante Solis ortum, ex eo quod ab igne Solis tum aureo acr aurefeit. Hanc fabuluntur Titanis terræque filiam. Matutinus eft Splendor Solem ac diem præcurrens, unde, clari pranuntia Selis ; O gelidos rores aurora remittens, dicitor de Divin. 1. Hinc criam ponitur pro crientali regione. Ovid. Metamorph. 1.

Erras ad Sureram Naba sague regna recessi. Et apud Gracos, cadem vox has autoram pari-

ter & orientem fignificat.

Gangero. | Hie ingens flavius ac nobilis, ex Irrao monte featuriens Indiam o ientalem perfundit, ac in finum Gangeticum quinque offiis illabitur. S. Hieronymus Epistola ad Rusticum Monachum, & alii quidam hanc putant eumdem eile, qui Phison vocatur, atque unus erat è quaruor magnis fluviis Paradiunt terreftrem 11gantibus. Genef. cap. 2.

3. Vera lona, atque ilis muitum diversa. | Bo-

na, malaque.

Erroris nebula. | Ignoranii.

4. Katione. | Et non ex opinione læpins. 5. Dextro jede | Justo conatu, felici aufpicio. Nam dextra pars pro bono omine usurgatur: læva contrà pro malo. Vide Perf. Sat. 2. v. 11 Sat. 3. v. 48. Sat. 5. v. 114. & Apul. Metamor.

Smistro pede profectum fes me fruftrata est. 6. Vatique peralit. | Votorum concipiendorum variam rationem ac coremonias. Vide apud A. lex. ab Alex. lib. 3. cap. 22.

. 7. Everiere domos. | Valer, Maxim, cit. lib. 7

cap. 2. Nos plerumque id votis expetimus, quod non impetraffe melius foret. Etenim denfis tenebris involut a mens mortalium, in quam late patentes errores emeas precationes tuas spargis! Divitias appetis, qua muitis exitio fuerunt: honores concupifcis, qui complures pessumaederunt : Regna tecum igfa volvis, quorum exitus sapenumero miserabiles cernuntur : felendidis conjugiis inficis manus ; at hac ut aliquando illustrant, ita nonnunquam funditus domos evertunt. Define igitur stulta futuris malorum tucrum causis, quosi felicissimis rebus inhiare, teque totum caleftium arbitrio permitte, quia qui tribuere bona ex facili flent, etiam eligere aptifima possant. Hæc ille.

8. Toga. | Metonymia, pro pace: ficut è contrà fagum index est & vestis belli. Cic. Philipp. patim, ad faga ire: redire ad togas : item alioi:

cedant arma toga.

10. Mortifera est jacundia. | Demoftheni, Ciceroni, & tot aliis. Vide infrà v. 114. .

Viribus ille confisus periit. | Milo Crotoniates, cujus tantum robur, ut pugno taurum mactaret, at cum fissam quercum vellet discindere, conftrictis ibi manibus ferarum præda factus eft. Gell. lib. 15. cap. 16. Ovid. in Ibin:

Utque Milo robur deducere fiffile tentes, Nec possis captas inde referre manus.

13. Strangulat. | In causa eft cur ftrangulentur, ac jugulentur divites, five à furibus, five à Tyrannis bonis eorum inhiantibus. Sunt qui putent alludi ad fabulam Midæ, qui cum cupiisser omnia quæ tangeret aurum fieri, & cibo in aurum converio-strangulatus sit.

14. Delphinis. Hos valde amantes hominum ac Musicæ passim celebrant. Gell. 1. 7. c. 8. & l. 16. c. ult. ubi ex Herodoto narrat historiam Arienis à Delphino per ingens maris spatium ad Laconicam terram dorso devecti. Plutarch. in fine lib. de comparat, animant. & in fine conviv. P.in. l. 9. c. 8. Athen. l. 13. c. 8.

Temporibus

Temporibus diris igitur, juffuque Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædi itis hortos
Claufit, & egregias Lateranorum obfidet ædes
Tota cohors. Rarus venit in cænacula miles.
Pauca licèt portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus, gladium, contumq; timebis;
Et motæ ad Lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima ferè vota, & cunctis notissima templis,
Divitiæ ut crescant, ut opes; ut maxima toto
Nostra sit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur

Itaque favo tempore, atque imperio Neronis integra turma inlusti Longinum, ac ingentes tortos opulenti Seneca, & circumseppi praclaram domum
Laterani: ad cænseuls veto miles infrequen perrexit. Quamis son multa feras u su argenti desecati, noctu faciens iter metues ensem & perticam; atque formid ibis umbram canna ad Lunam agitata. Viator inanis canet ante pradinem. Pracipua crme preces, ac sanis omnibus cognita sunt, ut divutia, ut opes

augeantur; ut omnifero capla noftra sit amplifima. At nulla potantur venena testaceis.

ANNOTATIONES.

Bulana. | Bellua marina inustratæ molis ac magnitudinis, de qua Plinius l. 9. c. 3. & 6. Immania cete, vocat Virgil. A neid. 5.

IO

us,

PO-

2.

is,

a

22

Eslana Britannica. Oceani Britannici belluas ac cetos affert, utpote majores quam maris Mediterranei, in quod etiam aliquando penetrare, testis Plin. lib. cit. cap. 6. nociores verò quam Indici, in quo maxima reperiri cete, idem Plin. ibid. affirmat. Porrò metaphoram esse in Tiberium ac divites notat hie vetus Schol. De Britannis vide Satyr. 2. v. 161. Annot.

15. Tem oribas igitur daris. | Cum Nero graffaretur in divites corumque divitias.

16. Longinum. | Sucton. Nev. c. 37. Objectum est, inquit, Casso Longino Juriscon ulto ac luminibusorbate, quod in vetere gentic stemmate C. Casso percussors Casaris imagines retinuisset: & huicalisque mori juss non amplius quana borarium spatium dabat Nevo.

Seneca | Vide Sat. 5. v. 109. & Sat. 8. v. 212. Pradientis. | Rufus ac Tigellinns variis criminationibus Senecam aduriuntur; tanquam ingentes & ultra privatum modum evedas eges adhuc augeret; herterum queque amanitate, & villarum magnificentra Principem Supergredereiur, Ce. que refert Cornel. Tacit. Annal. 14 ubi & iffe Seneca fic apud Imperatorem te thetur: Quartusdecimus annus est, Cafir, ex que spei tua admitus fum . . . tant am ben rum atque opum in me cumulafti, ut nibi felicitati mea defit nifi moderatio eins Ta gratiam immensam, innumeram preuniam dedits una defenfio occurrit, quod munerious tues obniti fien debui. Cc. Xi, hilin. in Nerone, air, Senecæ facultates fuiffe Aureorum tricies centena millia, &c

17. Caufit. | Cornel. idem Tacit. Annal. 15.
Sequitur cades Anna: Seneca latisfima Principi...
Is ad eum diem ex Campania remeans,
quarium apud lapidem suburbano rure substiterat.
Iliò propingua vespera Tribunus vinit, & villam
globus militum stiss... Iniromssita, ad Senecam

unum ex Centurionibus, qui necessi atem ultiman, denuntiaret. Ide interritus posit testamenti tabalas, &c.

Lateranorum. | Plautii Laterani Confu'is designati necem proximam Nero adjunxit adeo procese, ut non complecti liberos, non stud breve mortis arturium permitter t, &c. Corn. Tacit. Annal. 15. Vide Set. 8. v. 147. & seq.

19. Teta odore | Militious ad expilandos divites Neronis juffa difeurrentibus, tuti cauperes fuere. Vetus S.ho'.

Cavacula | Domicilia in superiori redium parte, ad que non mi per scalas ascendebatur: sic anta, quod in sis conare mos pridem fuerat. Ag ea deinde fibi nimum incommoda tenusoribus inquilinis divites elocabant. Apuleus suo finem Metamorph 9. meque per scalas complicatis pedibus in superiors canaculum artracto, e.c. Plant. Amphitr. In superiore qui hábito canacula. Vide Sat. 3. v. 199 & seq.

20. Gladium contumque. Lutronum arma, ich is, vulnera, a ferro vel ligno

21. Umbram. | Quam velut infiliantium fibi præditor im corpus expavelces.

24. Divitia ut crefant, ut opes. Cic. in Lalio, n. 22. Qua res experantus osportuna funt singula rebus fere singulis: divitia, ut uture; opes, ut colure: henore, ut luadere. Se. Hine vides divitias inter & opes discrimen esse: nimità nille magnas pecunias significant, ha magnam potentiam tum à divitis, cum ab ami is & propioquis.

Maxima toto negtra sit area siro. Vet. Schol. ad Cerealem uso; Presectium, inquit, iu soro Trajini areas habuere Senatores, in quibus argentum autopeunias tunius dependant: unde & tocus elle in sus erant area, opes diclus est. Apud El. Vopiscum, Aurelianus in Epitt. ad Senatum ita scribit: Est pracereà vestra auctorizatis area publica, quam magis resertam esse reperto quam enpo.

25. Aconita. | Vide Sat. 1. V. 158. Annor.

occipies lavilles ornatos, ate; Seti sm ferveut in capaci populo aure Nanc ergo an aftimas. qued Supien un. unus cach nna bater, enandecumque a lanua fedem wum seeral alque extulerat ; & quod sins contra la cry watestur ? Firem p est culture condens is alle risks f. veri : at mirure cit, unde tama ocules aqua juffeteret. Deme chinas m vere juim nem, ta.

En tum wetue, quando fegibas Fictilibus. Tunc illa time cum pocula fumes Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro. Jamne igitur laudas, quod de Sapientibus alter Ridebat, quoties à limine moverat unum Protulerato pedem: flebat contrarius alter? See fee is rigidi cuivis censura cachinni, Marandum est unde illis oculis suffecerit humor. Perpetuo rim pulmenem agitare folebat Democritus, quanquam non essent urbibus illis critus confucerat perenni ... Prietexta, & trabea, fasces, lectica, tribunal. 35

metfi annates iffe non baverent pretextam, ac trabcam, fafces, lecticam, tribunal.

ANNOTATIONES.

26 F. Hilibus. | Poculis inopum.

27. Gemma a. | Apud divites. Vide Sat. c.

V. 4 . & feq. Semum | Vinum è Seria urbe Campania,

Vide Sat 5. v. 34. Annot. Ardebit. | Vel splendebit in surco vase, ut

fit; vel simpliciter, ardebit, urpote generoium & calidom; teu etiam ob immixtum venenum: aliud enum frigore, aliud ardore nimio enecat.

In auro. | Senec. Thyeft. v. 454. Venenum in auro bibitur.

28. Jamme igitur laudae, etc. | An tandem laude dignos intelligis eos Sapientes, quos vuigus

imperitum stulios judicabat?

Alter ridebat, Ce. | Democritus, qui quoties domo egrederetur ac foras prodiret, in cachinnos folvecetur, ineprias hominum videns passim. Cic. de Orat. 2. n. 235. Quomodo simul latera, os, venas, vultum, ocules occupet rifue, viderit Democritus.

30. Flevat centrarine alter. | Heraclitus hominum miterias ubique cernens. Is oxorenos cognominatus, cò quòd ea que diceret, verborum involucris regeret. Hinc Tullius de Natura Deor. 1. n. 74. Non confulto dicis occulte, tanguam Heraclitus. Et lib. 3. n. 35. Heraclitum guoniam quid diceret, intelligs noluit, smittamus. De co Diogen Laert lib. 9. ubi ait eum sensiffe rerum omnium principium effe ignem, &c. Ibidem ; refert honorin am Regis Darii ad eum Epistolam, qua ad le illum invitat. Floruit Olympiad. 70. aut circiter.

31. Sed facilis cujus, &c. | Id elt, facile quidem alter quivis ineptias hominum rifu poilet damnare at non perinde fleru: nam & mirum eft, und Heraclito tanta lacrymarum copia fulfecerit. Certe ex hydrope mortuus fertur, anno statis fexageomo.

33. Pulmonem agitare. Hinc etiam mirum videri poffet, quòd tam longævus fuerit ille, qui sam crebra pulmonum agitatione, & fanguinis (quod fit in rifu, folutiore præfertim) præcipiti

circuitione perpetuò fatigaret. 34. Demicritus. | Florebat Olympiade odo. gefima, & annos vixir centum novem. Hunc Suidas omniscium nuncupat, & mirashor; eo quod Phyfica, Ethica, Mathemarica, liberales disciplinas, artesq, omnes calleret. De eo Laert. lib. 9. Res omnes ex atomis constare dicebat : item plures effe mundos, &c. unde auctor atomorum vocatur à Cicerone de Fato, n. 23. & de Natura Deorum 1. 11. 66. Ista flagitia Democriti, inquit, five etiam ante Leucippi effe corpufcula quadam lavia, alia aspera, rotunda alia, partim angulata, curvata quedam, & quafi adunca; ex ins eft effettum effe calum, atque terras, mulli cigente natura, fed concurfu quodam fortuite. Et Acad. og. lib. 4. n. 121. Asperis, & lavibus, & hamatis, uneinatifque corporibus concreta hac effe dicit Democritus. Plin. l. 28. c. 8. Democritum appellat virum alioqui sagacem, ac vitæ utilislimum, nimio juvandi mortales fludio prolapfum. Lib. verò 7. cap. 55. velut resurrectionis affertorem suggillat. Cit. Cic. de Natura Deorum 1. n. 121. Democritus vir magnus imprimis, inquit, cujus fontibus Epicurus bortos suos irrigavit.

Urbibus illis. | Abderæ, unde ortus Democritus; Epheto, è qua Heraclitus, aliisque Thracia Afiæque urbibus is non erat qui Romæ luxus &

35. Pratexta & trabea, &c. | Quæ non magis intignia potestatis ac nobilitatis, quam vanitatis appararus atque superbiæ.

Pratexta. | De hac ad Perf. Sat. 5. v. 30.
Trabea. | Supra, Sat. 8. v. 259.
Fasces. | Vide Sat. 5. v. 110.
Lectica. | Sat. 1. v. 32, & 64. ac seq.

Tribunal | In quo fedens Prætor jus dicebat ; fella nimirum curuli, & eburnea, esque fublimi: at minores alii Magiffratus in subselliis, ut notat Pædianus Verr. 1.

Quid si vidisset Prætorem in curribus altis Extantem, & medio sublimem in pulvere circi, In tunica Jovis, & pictæ Sarrana ferentem Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla? 40 Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi Consul Ne placeat, curru servus portatur eodem. Da nunc & volucrem, sceptro quæ surgit eburno; licus sudorem emittent: ac ne Illinc cornicines, hinc præcedentia longi Agminis officia, & niveos ad fræna Quirites, Defossa in loculis, quos sportula fecit amicos.

Ecquid fi afpexisset Pratorem in excelfo curru eminentem, ac sublatum in arena media amphitheatri: in tunica Jours, atque è scapulis gestantem peri-Aromata Sarrana tiga filla. ingentis etiam corena circulum tam magnum, quanto nullum par collum ferendo fuerit. Illam enim suftentat fervus pub-Conful nimium fili arroget, eo-45 dem curra vebitur minifter. Adde modo avem etiam extantem virga ex ebore; inde canen-

tu cernu; istine antecedentia ministeria lengi agminis; atque ad habenas Romanes aibos, quos familiares efficit speriula in marsupio condita.

ANNOTATIONES.

36. Quid fi vidiffet Pratorem, &c. | Si vidiffer habitu triumphali Prætorem aut Confulem, quid de tanto fastu sensisset Democritus, quos cachinnos moviffet?

In curribus altis. | Tum cum ludos Circenses edendos curat ac disponit. Vide Sat 8. v. 194. Porrò currus triumphalis non bellico fimilis, fed turris rotundæ formam habebat: ut patet ex

antiquis numifimatibus. 37. Circi. | Maxin i nimirum, in quo dabantur equestria & curulia certamina. describit Dionys. Halic, lib. 3. paulò ante finem: Tarquinius Circum maximum extruxit, & circa eum primus sedilia fecit cooperta. Nam ante speciabant stantes sub tabernaculis ligneis quæ arundines aridæ fulciebant : divisit etiam locos inter triginta Curias bat autem boc opus cum tempore in valde pulchris admirandi que extructionibus urbis effe. Longitudo circi stadia tria cum dimidio, latitudo quatuor jugera, &c. Vide & quæ notavi Sat.3. verf. 65.

38. In tunica Jovis. | Palmata ornatum veste ac trabea, è templo Jovis acceptà; ex more triumphantium. Testantur Liv. lib. 10. Lamprid. in Alex. Severo, &c.

Picta toga. | Acu & arte Phrygia elaboratæ. Sarrana. | Purpurea, five Tyria, è Sarra urbe, quæ Tyrus deinde vocata eft.

39. Aulaa. | Togam ingentem, adeo laxam & expansam, ut aulæum diceres ob amplitudinem. Pariter Cic. Catilin. 2. dixit. Velis amittos

Magnaque corona. Dionyl. Halic. 1. 3. infignia principarus enumerat, coronam auream, fellam eburneam, fceptrum, tunicam purpuream cum fignis aureis, amidum purpureum varium.

40. Orbem ouanto cervix, Oc. | Videtur allufiffe ad Atlantem coeleftes orbes humeris ac cervice portantem.

41. Tenet fudans, &c. | Sab pondere fatifcit, ac præ labore fudat, cum fupra triumphantis caput, ex more, coronam illam auream ingentem Suftiner publicus minister. Plin. l. 33. C. I. Curs cerona ex auro Hetrufea à tergo futimeretur, inquit, annulus tamen in digito ferreus erst, aque triumphantis, ac fervi fortaffe coronam fustinentis.

Publicus. | Romanis publicos fuiffe fervos probat erudite Juftus Lipfius Elect. 1. c 22. Hi ad publica v. g. belli ministeria depurabantur: cognomen aut a provinciis, aut à victoribus obtinebant: annua quædam ad vict im ac veftem præstabat illis Respublica, libertatem etiam interdum, fi fedulam operam navaifent.

Sibi Conful ne placeat. | Ne superbiat in tantis honoribus.

42. Curru fervus portatur ecdem. | Et is poft triumphantem identidem fucclamabat : Respice post te ; bominem esse te memento. Refert Tertullian in Apologet. cap. 33. Et meminit Col. Rho. dig. 1 3. c. 7.

43. Volucrem sceptro qua, &c. | Mox cit. Dionys. Halicarn. ibid. sceptrum aquilam habens fuper caput. Nimirum triumphans manu tenebat virgam, cujus vertici insculpta erat aquila, Romani infigne Imperii: aut certè longæ præfixa & infidens haftæ Aquilæ imago præferebatur.

44. Cornicines. | Triumphi pompam ac cæremonias. Vide apud Plutarch in vita Pauli Æmilii. Joseph. de bello Judaico cap. 17. Onuphr. Faft. 5. Alex. ab Alex. lib. 6. cap. 6. &c.

45. Officia. | Longam feriem ministrorum & affeclarum officii causa procedentium.

Niveos ad fræna Quirites. | Clientes alba toga vestitos, circa currum equosque illum trahentes ordine dispositos: vel phaleratos ad pompam equos frænis tenentes, & manu circumducentes.

46. Defoffa in loculis Sportula. | Vide Satyr. 1. Annot. ad v. 95. & feq.

Turn etiam cachinni argumentum reperit ad fingulos himinum afbedus, cujus fapientia oftendit, magnos viras atque illustria Specimina pratituros oriri poffe in natali folo vervecum, Co fu craffiore coio. Deridebat plebis folicitudines, quin & iantiam, quandoone etiam fleine, dum apfe rejtim porrigeret irata forti, ac medium digitum monitraret. Ifta ig tur fuperflaa ve nocitu. ra politicaniur, quorum gratia licet ceram inducere genibus Numinum. Nonna los pracipites agit potestas olnoxia summe iffenfioni : derrimit diuturna & illustris dignitation feries. De-Biciuntur imagines & laqueo

Tunc quoque materiam risûs invenit ad omnes Occursus hominum, cujus prudentia monstrat Summos posse viros, & magna exempla daturos Vervecum în patria, crassoque sub aere nasci. Ridebat curas, necnon & gaudia vulgi; Interdum & lacrymas, cum fortunæ ipse minaci Mandaret laqueum, mediumq: oftenderet unguem? Ergo supervacua hæc aut perniciosa petuntur, Propter quæ ias eft genua incerare Deorum. Quoidam præcipitat lubjecta potentia magnæ Invidiæ, mergit longa, atque infignis honorum Pagina; descendunt statuæ, restemque seguuntur. Iplas deinde rotas bigarum impacta fecuris Cædit, & immeritis franguntur crura caballis. trabuntur. Poftea fecuris inflicta percutit if s big arum rotas, atque rumpuntur tivia equis non meritis

ANNOIATIONES.

47. Tune queque. Etiam ævo Democriti, cum parcius & innocentius, quam nunc, homines viverent.

50. Vervecum in patria. | Abderæ, in Thracia. ubi crassus aer homines facit bardos, rudes, ac stupidos, vervecum instar. Abderitarum peculiaris adeo mentis erat stupor, ut locum ada-gio fecerit: Abderitica ment. Meminit Cicero cum de Natura Deorum, cum ad Attic. lib. 7. Epift. 7. Martial. lib. 10. Epigram. 25. Col.

Rhodig. lib. 30. cap. 4.

Crassique sub aere, | Ex coeli vicio regiones æstimari solent : & cum inde sit Democritus, ubi stulti solent nasci, vult eum Poeta fignificare inter stultos prudentissimum esse natum. Hæc verus Schol. Certe aeris subtilitas non parum confert, ut nascantur ingeniosi, tum quia tenuiora funt organa, tum quol tubtilior fanguis ac subtiliores inde spiritus generantur. Vide Alex. ab Alexand. libr. 4. cap. 13. Horar. Lib. 2. Epift. 1.

Bæotum in craffo iurares aere natum. 42. Fortuna iffe minaci mandaret laqueum. Fortunam iple damnans, nedum inetnens, aut

ei fupplicans.

53. Mediumque oftenderet unquem. | Digitum medium veteres infamem dixere, eumque intentabant contumeliæ causa cuipiam faciendæ. Vide Perf. Sat. 2. v. 33. & ibid. Annot. 55. Propter qua. | Ob quæ declinanda & a-

verruncanda, supplicare Diis oporteret.

Genua. | In his fedes misericordiz, & quedam religio ineft, observatione Gentium. Hæs supplices artingunt : ad hæc manus tendunt : hæc ut aras adorant. Plin. lib. 11. cap. 45.

Incerare. | Scripta in chartis vel tabulis vota, ceraque obfignata Deorum genibus affigere: ut innuit Turnebus l. 1. c. 17. Malim tamen quod idem 1. 3. c. 19. ait; hoc a juvenale ita scriptum, ut proje putes antiquos nostro ritu cereos offerre Dis, & corum genibus affigere folitos. Verum id minime consieverant, sed Deorum simulacra cerà illinire : ibidemque affert illud Prudentii lib. 1. contra Symmachum:

- Saxa illita ceris Viderat, unquentoque Lares bumefeere nigros.

Vide Sat. 12. v. 88. 56. Potentia. | Hanc Tullius definit, ad fua conservanda, & alterius obtinenda idonearum rerum facultatem. De Invent.

57. Invidia. Invidia enim fumma quaque appetit, ut air Cornelius Tacitus: & Livius: Afsidua est eminentes foruna comes, aitifimique adberet; inquit Velleus Paterculus lib. 1.

58. Pagma. | Vel, hanons in Commentariis publicie descripti: vel, quod ait vetus Scholia. ftes: Anea pagina ante imaginem collocata, continens inscriptos benorum gradus: quam nunc dicunt tabulam patronatiss.

Descendunt statua. | Ex alta bafi deturbantur. Sic Tollius, Pifonis ftatuam deturbant, inquit, affligunt, comminuunt, diffipant : & qued in ipfum attulerant odium, id in ejus imaginem ac fimula. crum profuderunt. Vide Sat. 8. v. 18. & ibid. Annotata.

Restemque seguuntur. Injecta refte detrahitur, per vias raptatur, ac frangitur imago nonnunquam potentifimorum.

59. Rotas bigarum, &c. | Currus triumphales eorum franguntur, item Equestres Statuæ, equi ænei ad eos honorandos erecti.

60. Immeritis franguntur crura caballis | Salla in potentes noxios & damnatos ironia.

Tam stridunt ignes, jam follibus atque caminis Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens Sejanus: deinde ex facie toto orbe fecunda Fiunt urceoli, pelves, fartago, patellæ. Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum Cretatumque bovem; Sejanus ducitur unco Spectandus: gaudent omnes: Quæ labra? Quis illi Vultus erat? Nunquam, fi quid mihi credis, amavi Hunc hominem : sed quo cecidit sub crimine? Quisna faciem babebat? Si aliquis mi-Delator? Quibus indiciis? Quo teste probavit?

Mox flamma crepitat : mox fornace & follibus incenditur caput, quod plebs colebat; ac firidet magnus Sejanus. Poftea è vultu secundo omni mundo conflantur urcei, pelves, fartago, 65 lebetes. Affige lauros adibus: in Capitolium age bovem ingentem & candidum : Sejanus unco raptatur aspiciendus: latantur universi. Ecqua labia? Quam hi fidem habes, virum illum nunquam dilexi. At quam ob

noxam damnatus eft? Quis fuit accusator? Quibus argumentis, quo testimonio tem comprobavit ?

ANNOTATIONES.

61. Stridunt ignes. | Ad fundendas æneas imagines.

62. Ardet adoratum pepulo caput. | Simulacrum hominis igni traditur, quod ante venera-

63. Scianus. | Vir ad fummam potentiam à Tiberio evectus, & ab eodem posteà subverfus. Sueton. Tiber.cap. 55. 66. & alibi. Cornel. Tarit. Annal. 3. 4. &c. Xiphilin. in Tiber.

E facie toto orbe. | E Statua Sejani populis adorata, & jam camino folura fiunt quævis abjecta & vilia instrumenta & vascula.

Toto orbe fecunda. | Erat enim Sejanus in Imperio secundus: ejus natalis publice colebatur; aureæ passim effigies adorabantur: Imperatoris Tiberii in quinto Confulatu collega fuerat: nihil fine Sejano Tiberius agebat: per utriusque fortunam æquè jurabant tum plebs cum Senatores: de utroque vota faciebant : utrique facrificabant. Et posteà (quis credat ?) is ipse Sejanus neci addictus est, ejusque mortis dies publica letitia celebratus. Suetonius, Tacitus, Xiphi-

65. Pone domi laures. | Post tale exemplum, lætitiam exhibe, teque oftenta felicem; triumphales honores ambi & jada: imò te sapientem & moderatum faciat Sejanus, quem unco trahi vides paulo antè beatifimum. Alii volunt verba effe populi Tiberio gratulantis, quòd infidiantem fibi Sejanum opprefferit.

Due in Capitelia, Ge. | Sacrifica Jovi Capitolino, ex more triumphantium; vel quia te ab hofte vindicarie, mactatà victima gratias

Capitolia. | Vide infra, Sat. 14. V. 91.

96. Cretatum. | Nigras hostias Diis Inferis, Superis albas mactabant. Vide Perf. Sat. 5. Annot. v. 108. ad vocem creta; & v. 177. ad vocem, cretata.

Ducitur unco. | Ad patibulum, vel scalas Gemonias, inde præcipitandus, unco trahitur, more damnatorum. Sueton. Tiber. cap. 61. Nemo punitorum non & in Gemonias abjectus, uncoque tractis. Xiphilin. Tiber. Senatus Decreto Sejanus e scalis pracipitatus est: plebsque corpus ejus triduo magnis opprobriis affectum tandem in flumen projecu: & liberi ejus senatusconsulto ad mortem dudi funt, Oc.

67. Spectandus. | Spectaculo futurus & ludibrio. Nam tefte Xiphilino ibid. Viventem adhuc Sejanum commota plebs irridere, & vocife. rari cœpit, propter eos qui ab illo interfe di fuerant : omnes ejus statuas deturbare, comminuere, diffipare; quem verò mane velut poriorem se omnes in Senarum comitati fuerant, eum paulo post in carcerem trahebant ut abjectum ac nefarium hom nem: cui coronam paulò antè dederant, eum lem vinculis constringebant: quem anteà satellites stipabant ut dominum. mox eum ut fugitivum custodiebant. Denique illo interfecto, magnus in urbe tumultus concitatus est: plebs enim occidere properabat eos. quos intelligebat plurimum apud Sejanum potuiffe.

Que labra? | Quam prava, diftorta, deformia?

Quis illi vultus erat ? | Quam fævus & trux ? 68. Nunquam amavi hunc kominem. | Hæc ait plebs vel ex odio; vel quod omnem cujuscumque cum Sejano familiaritatis suspicionem à se quisque amoliri saragebat, ne damnationem ircurreret. Erat enim idonea causa ad accusandum, Sejanoamicum fuisse, aut fuisse videri, ut refert loco citaco Xiphilin, unusque Terentius ob id reus factus solerti excusatione se ab interitu vindicavit, & tum à Senatu, cum ab iplo Tiberio liberatus est. Ibid.

69. Sed quo cecidit sub crimine. | Quanquam Sejanum non amavi, scire ramen aveu, quod ob scelus, & quo pacto damnatus est, quibus indiciis detecta res, & quibus testibus eam probavir

Tiberius,

Capreis litera loquaces & longe. Bne cft. Nibil am lin quero. Verun quid egit lebi Remi ? Atheret forti, ficut foet, atque profrites averfatur. Quod fi Nurfria Hetrunetta Imperatoris succuouiffet, eadem plebs hac ipså hora Sejanum Augustum nuncuparet.

Nihil isterum. Alata sunt i Nil horum. Verbosa & grandis epistola venit 71 A Capreis: benè habet, nil plus interrogo. Sed quid Turba Remi? Sequitur fortunam, ut semper, & odit Damnatos: idem populus, fi Nurscia Thusco Favisset, si oppressa foret secura senectus feo proputa fuiffet, fi tuta fe- Principis; hac ipsa Sejanum diceret hora Augustum. Jam pridem, ex quo suffragia nulli

Jam dudum à tempere que suffragia non venumdamus cuiquam

ANNOTATIONES.

71. Nil horum. | Nihil ejulmodi factum, nec indices detulerunt, nec quifquam accufavit, nec ex legibus quidquam actum est : tantummodò

scriplit ad Senarum Tiberius.

Vertofa & grandis Epiftola. | Xiphil. citat. Recitatas scribit longas literas in Senatu, in quibus nihil erat perpetuum contra Sejanum. Harum principium erat de aliis rebus feriptum : fubfequebatur brevis contra eum expostulatio; post, alia quædam diversa : rursum in Sejanum aliquid: ad extremum scribebat in duos Senatores familiares Sejani animadverti oportere, ipsum effe in custodia retinendum. Nihil enim apertè de morte ejus feripfit, veritus ne tumulaus ob eam causam conciraretur. Que literæ cum effent ejusmodi, multa esque inter se varia audire licebat & videre. Tandem perlectis literis coepere omnes uno ore contra eum vociferari, atque ei maledicere, &c.

72. A Capreis. | Ubi tum erat Tiberius, fecessús gratia, pariter ac libidinum liberius exercendarum. Porrò Caprez, Infula est maris Tyrrheni, adjacens Campaniæ, abundans corurnicibus etiamnum, Tiberio in deliciis, ut mox etiam dicetur v. 93. hodie vulgo Capri nuncupatur.

Nil plus interrogo. | Est enim periculosum confilia factaque Principis aut scrutari aut discutere

curiotius.

Sed quid turba Remi | Quid verò populus Ro-

manus egit intereà?

73. Turba Remi. | Populus è Remo & Romulo oriundus. Nonnulli codices habent: turba rremens: Quod interpretantur de Sejani familiaribus & cognatis proferibi timentibus.

Sequitur fortunam. | Tull. ad Heren. 4. Ut birundines aftivo tempore prafto funt, frigore puifa recedunt : ita falfi amici fereno vita rempore prafto funt ; limul at que hyemem fortuna viderint, devolant omnes.

Odit damnatos. | Sic mobilis & inconstans est animus vulgi, imò infidus.

74. Si Nurscia Tusco favisset. | Si Thuscorum Dea Thusco fibi propitia & adjuvante, Sejanus Tiberio superftes foret.

Nurscia. | Etruscæ hujus Dez meminit Livius Lib. 7. cap. 3. Tertullianus Apologet, adversus gentes cap. 24. ita scribit : Unicuique etiam Provincia & civitati suus Deus eft, nt Syria Affar-his patet, non esse hie legendum, Nertia, quandoquidem Sejanus Volfiniis natus, teste Cornelio Tacito; hic autem de patria Sejani Dea loquitur Javenalis. Porrò illa erat Nurtia, vel Nurscia, ut habent quidam codices manuscripri, & afferit Lipfius in Tacir. Alii tamen legunt, Nersia: alii, Mursia, vel Nursina; male, ut videtur.

75. Si oppressa foret secura senectus. | Si Tiberius aut tenio confectus obiiffet; aut jam fenex, & nihil tale ab eo quem Imperii confortem fecerat, metuens, à Sejano regnandi cupido foret oppreffus.

77. Augustum diceret. | Imperatorem proclamaret, laudibus extolleret hunc ipfum, quem

modò odit ac deteftatur.

Fam pridem ex que, &c. | Ignaviam & focordiam Populi Romani perstringit Juvenalis. Jamdudum, inquit, afluetus est jugo populus Romanus orbis olim Dominus, & Imperia jure fuo largiens; nec oblatam recuperandæ libertatis occafionem nunc arriperet. Unde, pereunte Tiberio, Sejanum sponte Dominum accepisset, si fortè ille superstes extitisset.

Suffragia. | Vide Alex. ab Alex. 1. 4. c. 3. Suffragia nulli vendimus. | Tunc enim cum Populus Romanus jus comitiorum & creandorum Magistratuum retinebar, qui perebant, certatim muneribus & largitionibus populi favorem & fuffragia mercabantur. Hinc Plutarchus in Coriolano scribit serò quidem prorupisse emptionem dignitatum ac venditionem; atque inter concionis suffragia argentum sese miscuisse. Et Petron.

Nec minor in campo furor eft ; emptig; Quirites Ad pradam strepitumo; lucri suffragia vertunt. Venalis populus, venalis Curia patrum.

Est favor in pretie, &c.

Lucanus Lib. I.

Lethalisque ambitus urbi Annua venali referent certamina campo.

Vendimus, effugit curas. Nam qui dabat olim | evitavit folicitudines. Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se Continet, atque duas tantum res anxins optat, So verfa, jum fe ceeret, ac binas Panem, & Circenses. Perituros audio multos: Nil dubium: magna est fornacula: pallidulus mî Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram. Quàm timeo, victus ne pœnas exigat Ajax, Ut male defensus! Curramus præcipites, & Dum jacet in ripa, calcemus Cafaris hoftem. Sed videant servi, ne quis neget, & pavidum in jus rienem repetat vilat improbe Cervice astrictà dominum trahat. Hi sermones

nim qui pridem largiebatur potestatem, fafes, legiones, unidumtaxat res petit folicitus, panem, a'ane halos Circi. Pinrimes ac ijio ni rituros. Non incerta les eft. Ingens eft caminus. Brutidius mens fa-85 miliaris pallens occurrit milia rege Mariis adem. Quantum formido ne superatus Ajux ulpropugnatus! Properemus fefinanter ; atque Imperatoris

adversarium, dum est abjectus in littere, proteramus. Confficiant ver famuli, ne ulius inficietur, ac trementem herum vincto collo ad judicium rapiat. Tum verba ifta

ANNOTATIONES.

78. Effugit curas. | Administrande Reipublice & eligendorum Magistratuum Populus abjecit curam: hanc autem invasere cupidiù: Sylla, Julius Cæfar, Augustus, & alii deinceps Im-

peratores.

Qui dabat elim, &c.s | Populus Romanus Præfecturas olim pleno jure, summa libertate, diftribuens, jam ignavus refider, ac monarchiam patitur. Plutarch. citato loco testatur, è venditione suffragiorum, hinc judiciorum, hinc exercituum corruptelam unius dominationi urbem fubjecisse.

79. Fasces. | Dictaturam, Confulatum, &c. Legiones. | Tribunatum, præfecturam militarem. Vide Sat. 3. verf. 132. & ibid. Annot. Nune fe continet. | Libertatis ac majeftatis pri-

ftinæ oblitus, fatis habet victitare, & ludis frui.

80. Anxius optat. | Vide Sat. 3. V. 223. 87. Panem. | Cibum exiguum; frumentarias tefferas, de quibus Sat. 7. v. 174. Sic & Tacitus Hiftor. Vulgus, inquir, cui una ex Republica annona cura. Sunt qui legant, Pana, intelliguntque Lupercales Ludos in honorem Panos. Alii. pannum; ai intque hoc fuitse aurigis victoribus præmium. Verum utraque hæc lectio rejicitur à doctioribus; & nostra ex oprimis exemplaribus ftabilitur.

Circenses. | Ludorum oblectamenta.

que notavi ad Sat. 3. v. 223.

Perituros audio multos. | Multos aiunt à Tiberio morte afficiendos. Dialogus est populi con-

82. Fornacula. | Plures confumptura. Vide Supra, v. 61.

Pallidulus. | Metuens ne velut Sejani amicus à Tiberio proferibatur.

83. Brutidius. | Hunc Rhetorem & Hiftorioum scribunt Tacitus & Seneca.

Ad Martis. | In foro, juxta ædem Martis Ultoris illic propinguam.

84 Ne færas exigat, Ge. | Ne Tiberius in quendibet fæviat, quati non fatis vindicatus, & feiple ulcifcens, eofque damnans quos Sejano minus infentos animadverterit. Alii explicant de Brutidio (eipfum interempturo: quod mu'tis accidiffe referent X phil. & Secton. Sed hoc minus ad rem; quia fequitur, curramus pracipites, &c. quæ verba priorem interpretationem adftruunt.

Aiax. | Sicut Ajax ille Græcis iratus, quòd male fe in Ulyffem defendiffent, in quoslibet furorem vertit. Vide Sar. 7. ad v. 115.

85. U: male defensus. | Quemadmodum Ajax opotiorem habens causem, judicio tamen se victum indignatus est: ita sanè Tiberius iram esfundet in eos qui Sejano faverint res novas improbè molienti, quique Majestatem Imperatoris læiam non fatis acriter vindicaffe vifi fuerint.

Curramus pracipites. | Hæc aiunt quidam è populo: ne videamur non odiffe Tiberii hoftem, ac proinde invidiam subeamus, eamus ad Sejani cadaver jacens ad ripam fluminis in quod abjectum fuir, & illud pedibus proteramus coram fervis noffris, ut fint illi teftes.

86. Dum jacet in ripa. | Insepultus sub scalis Gemoriis. Vide quæ supra retuli ex Xiphilino.

87. Videant fervi. | Quorum delationem acciperer avide Tiberius. His enim potestatem fecerat dominos accusandi. Ut habet vetes Schol.

Ne quis neget. Sive è lirvis, five ex aliis, qui

nobis inviderint.

88. Cervice astricta. | Obtorto collo, injecto cervici laqueo, cum violentia: alii legunt, ob-

Arist 1.

Hi sermones tunc. Hæc inter se de Sejano populus loquebatur tune temporis, inquit Poeta: quæ cum ita fint, an quispiam deinceps velit nimios Sejani honores, & cjus postea fortunam experiri ?

Gabiorum effe Magistratus?

de Sejano : illi clam rumores à Tunc de Sejano : secreta hæc murmura vulgi. plebe spargebantur. An cupiu Visne salutari sicut Sejanus? Habere bonorari velut Sejanus: tantum possidere: & istis largiri Tantumdem? Atque illi sellas donare curules? Sallas curules; bunc castris pra- Illum exercitibus præponere? Tutor haberi ficere: astimari desensor Imperatoris cum cœiu Chaldeorum
commorantis in Augusto saxo
Caprearum? Optas quidem piEgregios equites, & castra domestica. Quidni 95 la turmas, equites eximies, at-que exercitum familiarem. Ec-cur ista non exoptes? Etiam qui non cupiunt ullum interficere, Ut rebus lætis par sit mensura malorum? ra & secunda tanti sunt fa. Hujus qui trahitur prætextam sumere mavis: cienda, quando rebus prosperis An Fidenarum, Gabiorumque esse potestas? aquale est arumnarum pondus ? An istius qui raptatur pratextam induere praoptas, utrum Fidenarum 👉

ANNOTATIONES.

91. Tantumdem | Divitiarum & potentiæ. Sellas donare curules. | Magistratus, Dignitates, quibus erat jus, curuli sella vehi, & in ea sedendo judicia exercere.

Sellas curules. | Sella curulis, eburnea erat : ex Gellio, 1. 3. c. 18. fic dista, quod super eam in curro confiderent, honoris causa Magistratus in Curiam vecti. Tullius Catilin. 4. init. Non bac fedes bonoris, fella curulis, unquam vacua mortis periculo, atque insidiis fuit. Horat. Lib. 1. Ep 6. Cuilibet hic fasces dabit, eripiet que curule,

Cui volet importunus chur.

92. Tutor haberi Principis. | Tiberii ad Capreas secedentis vice, Imperium administrare ex arbitrio. Vetus Scholiastes explicat, Patricius fieri: ubi optime notant quidam, non nifi sub Conftantino Patricios coepiffe Imperatorum patres vocari. Favet & Jostinian. Inftit. lib. 1.

93. Augusta Caprearum, &c. | Quippe ibi Tiberius Augustus sedem habebat ac secessium peramœnum. Legunt alii, angusta. Certe parva

erat ca Infula.

Caprearum. | De Capreensi hoc secessu multa Suer. & nos quædam antè ad v. 72. Corn. Tacit. Annal. 4. paulo ante finem fic habet: Capreas fe in Insulam abaidit, trium milium freto ab extremis Surrentini Promontorii disjunctam. Solitudinem ejus placuiffe maxime crediderim, quoniam importu sum circa mare, & vix modicis navigiis pauca subfidia : neque oppulerit quifquam, nif: gnaro cuptode. Cali temperies byeme mutus, objectu montis: quo fave venterum arcentur. Aftas in Favonium obver-Sa, & apertocircum pelago peramæna : propettabatque julcherrimura jumun, antequam Vefuvius mons ardefcens factem locs verteret.

94. Cum grege Chaldan. | Cum Mathematicis. quorum arte gavisus interdum Tiberius. Thratyllum imprimis obicivafie, ac velut Sapientiæ Profellorem in contubernium adminife, teftis Suet. Tiber. c. 14. De eo jam Sat. 6. V. 575.

Chaldae. | Vide Sat. 6. v. 552. Annot. ad vocem, Chaldais.

Vis certe pila, &c. | Certe cuperes militare præfidium, aut eriam Imperium.

Pila. | Pilum, alias hastile, spiculum, jaculum. Ab eo primipilus dicus primus Centurio: nam ejusmodi missilibus armati erant pedites.

Cobortes. | Quæ decem erant in legione. Cohors autem modò habuit milites ducentos, aliàs quingentos quinquaginta pedites, equites verò sexaginta sex, que inde quingentaria dicta est: fic & erat milliaria, quæ peditum erat 1500. Equitum 132. Fuerunt & alibi diversa. Vide Alex. ab Alex. 1. 1. c. 5. & 1. 6. c. 13.

95. Egregios equites | Selectos ad præfidium, quibus præfis, ut Sejanus Prætorio Præfectus.

Castra domestica. | Milites ad tuam custodiam ac tutelam.

97. P.fe volunt. | Ut faltem timeantur, magilque observentur.

Sed qua praclara & prospera, &c. | Quæ fortu-na quantumvis splendida exoptari meretur, ea lege, ut post ei succedat alia tantumdem adversa & triftis, quam prior læta fuerit? Certè auream mediscritatem benè laudat Horatius Lib. 2. Od. 10.

99. Hujas. | Sejani unco raptati, fumma cum ignominia, ficut & fumma fuit antè potentia.

Pratextam sumere. | Nimiam potentiam, summos honores, Romæ. De Pratexta disserui ad Perf. Sat. 5. v. 30.

100. Ad Fidenarum Gabierumque, &c. | An modică frui dignitate in oppidis minoribus Ita-

liæ, fine ullo periculo.

Fidenarum. | Hec Latii urbs ab Ascanio Anem filio condita, quod rebellaffer eversa est à M Æmilio. Hodie, Caftel Giubileo Vocatur. De ca jam antè Sat. 6. V. 57.

Gubierum. | Hæc civitas jacet in ruderibus, ubi hodie, Campo Gabie, ut placet nonnullis. Vide quae de illa notavimus Sat. 3. V. 192. 6. V. 56. 7. V. 4.

Et de mensura jus dicere? Vasa minora Frangere pannosus vacuis Ædilis Ulubris? Ergo quid optandum foret, ignoraffe fateris Sejanum. Nam qui nimios optabat honores, Et nimias poscebat opes, numerosa parabat 105 Excelfæ turris tabulata, unde altior effet Casus, & impulsa praceps immane ruina. Quid Crassos, Quid Pompeios evertit, & illum, Ad fua qui domitos deduxit flagra Quirites? Summus nempe locus nulla non arte petitus, Magnaque numinibus vota exaudita malignis. Ad generum Cereris fine cæde & vulnere pauci Descendunt reges, & sicca morte Tyranni. Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis interitu arido, ad Cereris generum infrequentes deveniunt. Demeftbenis vel Tullis facundiam & existima-

Atque pannis opertus Adilis apud inanes Viulras judicare de mensuris, & vasa nimis parva rumpere? Agnoscis igitur Sejanum nesciffe quid effet cupiendum. Enimvero qui dignitates immen as ambiebat, atque divitias petebat immodicae, is alta turris plures extruebat contignationes, unde ce for foret prolacfie, graviufque pracipitium cains projecti. Quid perdidit Craff s, quid Formeres, atone eam, our subactos Romanos egit ad fus flagells ? nimirum fithlimis gradus omni do o quasitus, & ingentia poliulata ab iratio Diis concessa. Reges absaue percuffione ac playes, at one Tyranni

ANNOTATIONES.

ToI. De mensura jus dicere. | Vide Pers. Satyr. 1. vers. 130. & Annor. ibid.

102. Adilis. ! Vide Sat. 3. v. 162. ad vo-

cem, Ædilibus.

Vacuis Ulubris. | In hac urbe Latii ferè deserta. Ulubræ oppidum prope Velitras, ubi educatus Augustus Cælar, nihil præterea insigne habuit. Ejus hodie nullum extat vestigium. Meminit Horatius Lib. 1. Epift. 11. vertu ultimo.

103. Erge quid eptandum, &c. | Quod fi modica præfers summis, certè sapis, & intelligis Sejanum erraffe, fummum bonum, adeoque ex-

optanda ignoraffe.

105. Numerosa parabat, &c. | Ex altiori loco nempè graviorem fibi casum parabat. Claudian. - Tolluntur in altum,

Ut lapfu graviere ruant.

108. Quid Craffot, &c. | Sutmine fortune quanta fint pericula pergit exemplis oftendere.

Craffes. | M. Craffem Syriæ Proconfulem cum filio Publ. Craffo in Parthos bellum moventem feu imperandi ambitione, seu Parthici auri cupiditate: utrumque verò interceptum illi occiderunt non fine Romanorum dedecore. Vide Appian. Plutarch. &c.

Pompeios. | Magnum scilicet, ejusque duos filios Cneum & Sextum à Cælare profligatos, & milere pereuntes. Nam ille quidem interfectus à Prolemæo Ægypti Rege ad quem confugerat: hi verò cum repararent bellum, pariter trucidati funt.

Ilium ad fua qui, &c | Julium Cafarem viginti tribus vulneribus in Schatu confossum. Posset & Sylla, & Cinna intelligi: quin etiam potiori jure Augustus : de quo inter alia, Suez. August. c. 94. quod facit ad rem præsentem, narrat per quietem vifum Ciceroni Octavium Augustum adhuc puerum, facte liberali, calo demiffum, catena

aurea, ad fores Capitolii conftitiffe, eique Jovem flagellum tradidife. Eò certe reipexife videtur Juvenalis qui mox addit, deductos ad flagra Quirites.

109. Domitos deduxit ad flagra Quirites. | In fervirutem quafi redactos ad nutum rexit & muldavit, quos erat nefas virgis cædere, dum ftetit Romanæ civitatis libertas,

110. Summus nempe locus. | Summa auctori. tas per fas & nefas quæfita, immodica regnandi libido.

111. Numinibus vota exaudita malignis. | Vindicantibus Diis improbitatem summa & nimia importune petentium, atque exicio futura largien. tibus.

112. Ad generum Cereris, &c. | Raro fit ut Tyranni inveniantur incruentà morte defuncti: omnes autem propè ferro cæli.

Generum Cereris. | Plutonem inferorum Deum. qui Proferpinam Cereris filiam rapuit, & matrimonio fibi copulavit.

113. Sicca morte. | Non effuso illorum sanguine.

114. Elequium ac famam, Ge. Jam carpit ambitionem eorum, qui fummam exoptant eloquentiam, quamvis & ipfa perniciofa fit.

Demostbenis aut Ciceronis. | De duobus his eloquentiæ Principibus multi multa, nemo ferè nimia. Omnia videtur complexus Coel. Rhodig. lib. 25. cap. 3.

Demosthenis. | Quintil 1. 10. C. 1. hunc vocat, crandi pene legem ; Cel Rhod. l. 8. c. 13. Incomparabilem cratorum antesignanum & plane cory. phaum.

Ciceronis. De ea jam ante Sat. 8. v.236. & feq. Vide Plin. 1. 7. c. 30. & l. 17. c. 5. Q intil cir. Cal. Rhodig. 1. 3. c. 3. & l. 5. c. 13. &c.

Incipit

integris Quinquatribus precatur quicumque etiamnum unico affe Palladem acquisitam veneraaretam fervans arcam. Verum ambo causidici ob facundiam interiere. Ambos morti addi-Superfluens. Ob ingenium amputata Ciceroni fuerunt dextra afpernari,

tionem jamjam cupit, atque Incipit optare, & totis Quinquarribus optat, Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam. Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ. tur, quem comitatur famulus Eloquio, sed uterque perit orator. Utrumque Largus & exundans letho dedit ingenii fons. Ingenio manus est & cervix cæsa nec unquam 120 xit ingenii fons abundans atque Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli. O fortunatam natam me Consule Romam. e casut, neque unquam roftra Antoni gladios potuit contemnere, fi fic respersa suns cruore exigus oratoris. O beatam urbem exortam dum ego fui Consul! Enses Antonii valuisset

ANNOTATIONES.

115. Totis Quinquatribus. | Per illos quinque dies quibus agebantur Minervæ Sacra : unde nomen. Ovid. Fast. 3. primo die sacrificia peragebantur; secundo, tertio & quarto gladiatores depugnabant; quinto urbs luftrabatur. Alii ex Varrone & Fefto, nomen deducunt ex eo quod illud festum celebratur die quinto post Idus Martias. Vide Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 22. & Gell. lib. 2. cap. 21.

Quinquatribus optat. | Quilibet nimirum tirunculus inflammatur cupiditate laudis & gloriz, & hinc Minervam Sapientiæ Deam importunis fatigat votis, videns certamina Poetarum atque Oratorum à Domitiano instaurata, in Albano quorannis ab i fo studiosè celebrata. De qui-

bus Sueton. Domit. cap. 4.

116. Quisquis adbuc une, Gr. | Qui vix prima scientiarum ac eloquentiæ rudimenta puer delibavit, & parvam adeò mercedem, exiguumque preceptori hactenus dedit Minerval. in Quinquatribus solebat persolvi à discipulis,

Minervam. | Hanc Metonym. pro ipla ponit

eloquentia. Ovid. Fast. 3' cit.

Pallada nunc pueri teneraque orate puella, Qui bene placarit Pallada, doctus erit.

117. Quem sequitur cuftos angusta vernula capfa. | Quem fervus ad scholam sequitur portans angustam, in qua codices pauculi, capsam: hinc ille dictus capfarius. Sueton. Ner. cap. 36. refert damnatorum liberos urbe pulfos, enectofque veneno aut fame, quosdam cum padagogis

capfariis necatos, &c.

118. Vierque perit. | Gell. l. 15. c. 28. Demofthenem ac Ciceronem pari ætate illuftriffimas orationes in caufis dixiffe ait, anno scilicet ætatis vigefimo septimo illum, hunc vigefimo sexto: fic etiam vixisse fimilem propè annorum numerum, nimirum Ciceronem annos fexaginta tres: Demosthenem septuaginta. Porrò utrique sua eloquentia mortis causa fuit: Demostheni quidem guod Athenienses concitaffet sepiùs suis in Philippum orationibus: Ciceroni verò, cum in Anconium acriter invedus effer, ab eo jam Triumviro ; ernicies creata. Vide Plutarch, de utroque.

119. Exundans ingenii fens. | Quintil. cit. Videtur, inquit, Tullius effinxife vim Demiftbenie, pluvias (ut ait Pindarus) aquas colligit, sed vivo gurgite exundat, &c.

1.0. Manus & cervix casa. | Antonii juffu capur & manus jugulato Ciceroni abscissa & affixa rostris, è quibus in ipsum toties dixerat, ac Romanos moverat ad libertatem accendens, at

fuo randem exitio.

121. Reftra. | Locus in foro Romano ubi pulpitum erat, ornatum subinde è navium bello captarum roftris: quæ quidem ex ære conflata erant. Ibi vicorum illustrium imagines ereca plures: & inde conciones haberi ad populum folebant. Tit. Liv. lib. 8. cap. 14. Naves, inquit, Antiatium partim in navalia Rome subdutte; partim incensa, roftrifque carum suggestum in fore extructum adornari placuit: roftraque id templum appellatum.

122. O fortunatam natam, &c. | Ciceronis est is verficulus, quo de oppressa Catilinæ conjuratione, & libertate ftebilità, fibi iple in Consulatu applaudebat. Turneb. lib. 7. cap. 19. Ver-Jus sile, inquit, obtrect atorum Ciceronis & invidedorum virulentes morfus in earn excitavit : nec est qued à Quintil. Lib. 9. cap. 4. vel à Invenale Sat. I. irrideatur ob iterationem earumders fillabarum: boc enim in delicius habebant veteres at posteritas fastidiit, qua multo putidins & ineprius muttis in rebus lascivit, &c. Certe idem Tuliius ad Brutum scribens, res mihi invisa visa sunt, inquit: & de amicit. Eo loco locati sumus, & Virg. Æn. 3. Tales cafus Caffandra canebat. An ve ò fummis ill's scribendi magistris ea temere excidiffe putandum est, quod affirmat Quintil. loco citato?

123. Antinii gladies petuit contemnere | Sumpta ex ipio Tullie verba Philip. 2. ubi perorans ita feribit : Contempfi Catilina gladios, non perti-

mefiam tuss, Oc.

Si fic omnia dixisset. | Si tam incondite, tam ineptè cætera dixiflet, non periisset Tullius ab Antonio se ulciscente occidi juffue.

Omnia

b

Omnia dixisset. Ridenda Poemata malo,
Quàm te conspicuæ divina Philippica samæ, 125
Volveris à prima quæ proxima. Sævus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem fræna theatri.
Diis ille adversis genitus, satoque sinistro,
Quem pater ardentis massæ suligine lippus
A carbone & forcipibus, gladiosque parante
Incude, ac luteo Vulcano ad Rhetora misst.
Bellorum exuviæ, truncis assixa trophæis

ficuntia hunc in medum fuiffe leutus. Incordita carmina pluria facio, quam te divina nominia praclari Fhilippica, qua post primam legeria propinqua. Fins quoque dirus alstulit hunc quem Albena stupebant rapide fluentem, ac theatri frequentis habenas regentem. Is Numinibus iratis & maligna serte natus, quem parens ob m sa ferventis sulginem lesque, a cerbone & societis, & incuda cultros fabricante, acque Vulca-

no luteo, ad Rheterem ablegavit. Spelia militia, thorax detruscatis ere hais julpenfin,

ANNOTATIONES.

124. Ridenda poemata malo. Mallem subire ludibrium male scribendo vel dicendo, quam capitis periculum, tam diserte loquendo. Carerum & carmina scriptitasse se testatur ipse Tullius ad Lentulum scribens Lib. 1. Epist. 9. Ab orationibus disjungo me fere, reser que ad mansueriores Musu, qua me maxime scut jam à prima adolescentia delestarunt, ... scrift etiam versibus tres libres de temporibus meis, &c.

125. Divina Philippica. Secunda nempe fingulari artificio elaborata à Cicerone, qui quidem orationes eas in Antonium, non Antonianas, ut debuiffet, infcripfit, fed Philippicas, quafi fimiles iis quas in Philippum Demosthenes acres & falsas dixerat.

126. Savue & illum exitus eripuit. | Crudelis etiam ac funefta mors è vivis exemit Demofthenem. Is enim ut Regis Macedonum Antipatri furorem effugeret, veneno se ipse interemit. Vide cætera apud Plutarchum.

128. Torrentem. | Torrentis inflar exundantem eloquentiam.

Mederantem frana theatri. Athenienses in concionibus quò volebat inflectentem ac permoventem. Justin. lib. 22. Agathocles, inquit, velusi Respublica statum formaturus, populum in theatrum ad concionem vocari jubot. Aliter explicat Mancinellus, nempè quòd Atheniensibus persuaseri Demosthenes, ut quam in spectaculis at theatris pecuniam publicam solebant impendere, jam in belli sumptus adhiberent.

130. Quem pater ardentis, &c. | Infelix Demosthenes quòd infignis orator evalerit, futurus certè beatior, fi non scholas, sed officinam patris frequentaffer, fuisserque ferrarius faber, & gladiorum artifex.

Pater. | Plutarch. refert DemoRhenis patrem honeftum imprimis ac probum virum extitiffe, Athenis autem egregiam gladiorum officinam multis artificibus fervis inftructam habuiffe: deceffiffe verò, filio feptenni relicto abundante patrimonio. Val. Max. l. 3. c. 4. Quam matrem, inquit, Euripides, ant quem patrem DemoShenes has

bucrit, ipforum quoque facule ignatam fuit: a'terisu autem matrem clera, alterus patrem cultellos venditafe, omnium pene de eferum litera loquintur.

fornum, idem est quod, catidum: hine forcipes quasi calidum capientes, quòd candens ferrum teneant. Virgil. Æneid. 8.

Versantque tenaci forcipe maffam.

132. Lute Vulcano. A camino & igne. Vulcanum quippe fabulantur Deum ignis præfidem, fabrum etiam Deorum, arque in Lemno Infula officina mhabere, ubi à ministris Cyclopibus Jova fulmina fabricantur.

Lute. | Vel, atro, deformi, fquallido, quales fermè Fabri è carbone, fuligine, camino : vel rufo lucidiori, ur prima fyllaba producatur. Sic & GeII. lib. 2. cap. 26. à luce vocari luteum colorem opinatur.

Ad Rheiora. I Ilæum Rhetoricæ præceptorem adiit audivitque Demosthenes, patre jam mortuo. Cur autem non se contulent ad Isocratemi qui tunc storebat? Forte quod non valeret tantam solvere mercedem, quantam ille exigebat; nempè decem minas. Nam tutorum negligentià locuples ejus patrimonium ferè perierat. Had Plutarch.

133. Bellorum exuvia. | Exitiofam quoque demonftrat bellicæ gloriæ cupiditatem.

Trancis affixa trophais. Trophæum etigebant victores in aliquo tumulo è ramis arborum, & ex iis hostium spolia suspendebant, & eo quidem loco, ubi versi in sugam illi suerant. Hinc nomen regni, conversio in sugam. Virgil. Æneid. 11. initio.

Vota Deum primo victor folvebat Eco.
Ingentem quercum decifis undique ramis
Constituit tumulo, suigentiaque induit arma,
Mezenti Ducis exuvias, tibimagne tropbaum
Bellipotens: apt at rorantes sanguine cristas,
Telaque trunca viri, & bis sex thoraca petitum
Persossumque lecis, elypeumque ex are sinistra
Subligat, atque ensum collo suspendit eburnum;

plustria expugnata triremis, & maftus in aren supremo vin-Etus, aftimantur Superare mor-Talium bona. Ad ea contendit Imperator Romanus, & Graeus & Barbarus : illine periculorum ac laboris anfam defumit. Adeo existimationis quam virtutis ardentius eft defiderium. Nam quis ipfam virtem quarit, si auferas munera? Nihilominus patriam dudum oppressit nonnullerum commendatio & ambitio laudis atque elogii affigendi lapidibus pulverem fervantibus, ad quos disjiciendos sufficient mala robora ficus infacunda: Enimvero tumulis ipsis attributa fata funt. Pensa Annibalem: quot libras reperies in Imperatore maximo? Ille est quem non continet Africa mari Mauritania

arque bucearum tegmen è ru- Lorica, & fracta de casside buccula pendens, pro galea defendens, & ju- Et currum temone jugum, victæque triremis gum temone avuljum, & a- Arlydre & jumpo triftis caprivus in arcu-Aplustre, & summo tristis captivus in arcu, Humanis majora bonis creduntur: ad hæc fe Romanus, Grainsque ac Barbarus induperator Erexit: causas discriminis atque laboris Inde habuit. Tanto major famæ fitis eft, quam 140 Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipfam, Præmia si tollas? Patriam tamen obruit olim Gloria paucorum, & laudis, titulique cupido Hæfuri faxis cinerum cuftodibus; ad quæ Discutienda valent sterilis mala robora ficus: Quandoquidem data funt ipfis quoque fata sepulcris. Expende Annibalem: quot libras in duce fummo Invenies? Hic eft, quem non capit Africa Mauro Perfusa Oceano, Niloque admota tepenti. Rurfus ad Æthiopum populos, aliofque Elephantos

ANNOTATIONES.

irrigata, & propingua Nilo calescenti. Insuper ad Ethiopia incolas, & elephantes diversos

134. Lorica. Hæc pridem è loris, nunc è ferro, nomen tamen retinuit.

135. Curtum temone jugum. | Bellici curius fragmenta.

Triremis. | Navis inftructæ triplici ordine remorum: victoriæ navalis monimenta.

136 Aplustre. | Superflua navis ornamenta, & quibus carere illa poreft, aplustre & apluftrum vocari, ait Festus.

Captions in aren. | In aren triumphali pica vel

sculpta imago hostis capti & mœsti.

137. Humanis majora bons. | Summa bona, & veluti divina.

Ad bec fe Romanus, &c. | Propter hac obtinenda nullum non discrimen sponte subit.

142. Pramia ji tolla: | Tuli, Philip. 2. Satis eft in ipfa conscientia pui berrimi facti fructus. Ovid. 2. de Ponto Eleg. 3.

life decor recti, facti si pramia defint,

Non movet, & graits panitet effe probam. Patriam tamen druit. | Vel bellis civilibus, ut Sylla. Antonius, Cafar: vel externis, ut Annibal, &c. Cicer. Tufc. 3 n 4. Qua cacitate homines cam quadam practara ettam cuperent, eaque nescirent, nec ubi, nec qualia essent, funditus alii everterunt sua civitates, alii issi occiderunt, &c.

144. Hafuri faxis cinerum custodibus. | Inscribendi sepulchris, in quibus reconduntur ci-

neres in urnis.

145. Sterilis ficus. | Captificus rumpens ac folvens validos eriam muros atque ladides, quibus innafeitur & etumpit Meit al 1, 10. Epig 2. Marmera Meffala Indit capreficue.

Mala robora. Vel inutilis truncus; vel improbæ vires, quæ valeant ad ruinam ædificiorum.

146. Data funt iffis quoque fata sepulchris. Ipfa sepulcra peritura sunt, seu vetustate labentia, seu vi disjecta & diffracta.

147. Expende Annibalem. | Cineres Annibalis in libra expende: quam exiguus epparebit, qui tantus olim! Angusta capit urna quem non Africa poruit continere.

148. Mauro perfusa Oceano. | Mari Atlantico, ad occidentem; ficut Nilo, ad Orientem; mari Mediterraneo, ad Septentrionem. Porrò Mauritania Africæ pars occidentalis, ibi nunc regna Fezzæ & Marochii.

149. Nilegue admota tepenti. | Quia nimirum Zonæ torridæ subjectas. De Nilo, vide que notavimus ad Saryr. 6. v. 83.

150. Athopum. | Æthiopia pars Africa ampliffima cis & ultra Æquatorem, continet Abiffiniam, Nabiam, &c. De ea jam Saryr. 2. v. 23.

& Satyr. 6. v. 599.

Aliofque elephanics. | Id eft, ad Mauricaniam & Libyam Africæ Provincies, in quibus reperiuntur elephanti, ficut in India Afix regione, fed in hac maximi; proindeque alios ac paulò diversos illos vocat Juvenalis. Plin. 1. 8. c. 9. Indicum elephantem Afri pavent, inquit, nec contueri audent: nam & major Indicis magnitude eft. Et c. 11. fic habet: Elephantes fert Africa nitra Syrticae folite dines, & in Mauritania : ferunt Athiopes & Trogiodyta; fed maximos India. Idem Plinius in cap. præced. ejuid. Libri mulra refert de Elephantum industria. Vid. Annot, ad Sat. 12, v.109. & feq.

Additur

Additur imperiis Hispania: Pyrenæum Transilit. Opposuit natura Alpemque, nivemque: Diducit scopulos, & montem rumpit aceto. Jam tenet Italiam: tamen ultrà pergere tendit. Actum, inquit, nihil est, ni Pœno milite portas 155 Frangimus, & media vexillum pono Suburra. O qualis faeies, & quali digna tabellâ, Cum Gætula ducem portaret bellua lufcum! Exitus ergo quis est? O gloria! Vincitur idem Nempe & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus Imetratorem coclitem! Ecquis Mirandulque cliens sedet ad prætoria regis,

151 adjungitur potestati Hispania. Pyrenaum superat. Natura ch jecit Alpes ac nives : difidit faxa, atque rujes aceto difficente Jam Italiam pofidet; attamen ulterists progrede exertat. Nibil factum oft, ait, ny Carthaginenfi exercin Roma prias riempimus, & figna confiume in media Suturra. O quis vie tue, & quam picturam mericus, quando bejlia Gatula vehebat igitur fuit eventus? O fama! 161 life faperatur feincet, arque in exilium citui abit, & illic fummus & admirabilis cliens manet ad pratoria Principis,

ANNOTATIONES.

151. Additur Imperiis Hispania, &c. | Itaque non Africa contentus Annibal in Europam tranfir: ac primò Hispaniam armis domat: hinc in Galilas, post in Italiam victor pergit.

S

4

3-

n

0,

1

n

Z

3.

ķ

in

05

e.

::

ic

M*

m

q.

r

Pyrenaum. | Pyrenæi montes maximi Hispaniam à Gallia separant, per octoginta quinque circiter leucas Hispanicas ab Oceano ad mare Mediterraneum excurrentes. Nomen ab incendio totius montanæ regionis, igne pridem à passoribus injecto in frequentes ibi filvas, quo factum est, ut argenti puri è montibus rivuli defluxerint, &c. quæ habet Diod. Sicul. lib. 6. cap. 9.

152. Alpem. | Excelsos admodum nivososque montes, quibus Italia dividitur à Gallis. His transcendisse quoque mirum fuit; atque in portento prope majores habuere Alpes ab Annibale exuperatas, & posted à Cimbris : inquit Plin. in Procem. Lib. 36.

153. Et montem rupit aceto. | Annibal, ut fibi suoque exercitui viam aperiret per Alpium juga invia; arboribus circà immanibus dejectis detruncatifque, struem ingentem lignorum accumulati justit: hanc adjuvante vento succendit, arque saxa ardentia infuso aceto putrefecit. Sic torrida incendio rupes ferro patefacta. & emolliti anfractibus modicis clivi, ut non jumenta folum sed elephanti etiam deduci poffent. Quatriduum circa rupem confumptum. Hæc & alia fusè Titus Livius, libr. 21. cap. 37. & præced.

154. Jam tenet Italiam. | Superatis Alpibus in Italiam descendit, Romanosque primò vicit ad Ticinum amnem, iterum ad Trebiam fluvium, deinde Cannenfi illa clade affecit : post komam petit, castraque metatus est super Anienem fluvium, ad tertium ab urbe lapidem. Plu-

155. Pano. | Pani funt Carthaginenses, quafi Phani, inquit Servius, à Phonicibus, qui Car-thaginem condiderunt, originem ducentes. Hir 6 & Punici quafi Phoenisi vocati funt.

156. Media vexillum pono Suburra. Nifi victor ingreflus Romam vexilla flatuo in urbe media. Subserra. | Vide Satyr. 3. v. 5.

157. Quali digna tabella. | Solebant, & gaudent etiamnum aliquando Pictores, vultus almodum deformes ac ridiculas facies pingere.

158. Gatula lellua. | Elephas Gatulus. Gat 1lia Libyæ Interioris regio, ex Mela & Ptolemæos Mauritaniæ, ex Plinio: inter Numidiam & Carthaginem, ut aliis placet.

Cum Gatula ducem portaret bellua luscum. Rem explicat Livius l. 22. c. 2. Scilicet Arnus fluvius folito magis inundarat Etruriam, cum in eam venit Annibal: obtinentibus omnia aquis; periere milites & jumenta passim. Isse Annibal, ager oculis, ex verna primum intemperie calores & frigora variante; elephanto, qui unus superfuerat, oued altius ab aqua exteret, vellus ; vigilis tandem & netturno humore, palustrique coelo caput gravante, & quia medendi nec locus nec temous erat, altero ceulo capitur. Hæc Liv. & Plutarch.

259. Exitus ergo quis est. | Quis verò finis tot victoriarum? Quid tandem Annibali contigit? O gloria! | Quam brevis, quam vana & fallax!

Vincitur idem, &c. | Nimirum ille ipfe Annibal modò tam gloriofus debellatur primum à M. Marcello: deinde à Scipione profligatus in Africa, & à suis civibus damnatus, ad Antiochum Syriæ, mox ad Prufiam Bithyniæ reges fugit: denique ab his etiam destitutus, veneno se ipse interimit, ne hostibus dedatur.

161. Cliens. | Patrocinium & opem alienam implorat qui paulò antè terrebat omnes.

Sedet ad praturia regis. | In atrio palatii regii quotidie mane præstolatur, ut regem falutet, suaque illi officia deferat, is cui prius tot homines parebant & obsequebantur.

Pratorium vocatur domus aut tabernaculum Prætoris, atque inde cujufcunque Duch aut Regi .

negotia quondam turbavit, exitum non prabebunt enfes, non lapides, won jacula; fed ifte annulus ulter Cannarum, & tam copiosi cruoris vindex. Vade, insane, ac perge duras per Alpes, ut arrideas adelescentibus, fifoue dec'amand argumentum. Mundu unus hand fatis eft adolescenti Pellao. Effervescit mifer arcto orbis termino, quafi Gyara rupibus atque angusta Seripho compressus, Attamen quando ingressus erit civitatem a figulis instructam, tumulum Satis habetit. Mers tantum declarat quam vilia fint morta-

dem Regi Bithynia placeat ex- Donec Bithyno libeat vigilare Tyranno. pergilci. Anima qua hominum Finem anima, quæ res humanas miscuit olim, Non gladii, non faxa dabunt, non tela, fed ille Cannarum vindex, ac tanti sanguinis ultor Annulus. I, demens, & fævas curre per Alpes, Ut pueris placeas, & declamatio fias. Unus Pellæo juveni non fufficit orbis: Æstuat infelix angusto limite mundi,

Ut Gyaræ clausus scopulis, parvaque Seripho. 170 Cum tamen & figulis munitam intraverit urbem, Sarcophago contentus erit. MORS fola fatetur, Quantula fint hominum corpufcula. Creditur;olim Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax Audet in historia; cum stratum classibus iisdem, 175

lium corpora. Non dubitatur Athos pridem navigatut, & quedeumque in monimentis profert Gracia futilis, quando ipfis claffious opertum mare,

ANNOTATIONES.

162. Bithyno. | Prufiam intelligit regem Bithyniæ, quæ regio eft Aliæ minoris Ponto finitima, & Euxino mari.

163. Finem anima, &c. | Tanto verò Duci hoc fors non dabit, ut honesta morte in bello defungatur. Vide quæ notavimus Sat. 6. ad v. 169.

165. Cannarum vindex. | Ultor cladis apud Cannas Apuliæ oppidum Romanis illatæ, ac tot annalorum Romanis Equitibus detractorum. Vide Annot. Satyr. 2. v. 155. ad vocem, Cannis.

166 Annu us. | Sub annuli gemma venenum femper habit preparatum Annibal, quo fe ab hostium captivitate & ultione vindicaret. Vet. Schol. Vide Tit. Liv. lib. 39. cap. 51. Plut. in vita Annibalia, &c.

I demen . | Sarcasinus in Annibalem, & am-

biciefos gloriæ militaris.

167. Declamatio fiss. | Ut in Scholis Rhetorum, pueris materiam declamationis præbeas.

Vide Satyr. 7. v. 161.

168. Thus Pellao juveni, &c. | Quot mala pariat gioriæ cu; iuo, Xerxis & Alexandri probat exemplis. Vide Plutarch, in Alexandri Magni & Themift. vita. Valer. Max. lib. 8. cap. 14. Alexandri Magni pettus infatiabile laudis, inquit, qui Anaxarcia comiti fuo ex auctoritate Democriti pra eptoris immumerabiles Mundos effereferenti, ben me, mount, miferum, qued me uno quidem adhue potitus fum ! digufta inmini g laria poffeffe fuit, que Decrum emnium domicilia fuffait.

Pellao juveni. | Alexandro Pella urbe Macedo-

niz oriundo.

169. Aftuat. | Sie orbe toto fe con datum patet, ut fi Gyara, vel Scripho parvis Infulis claude etur. Ita mare in angusto æstuare dicimus,

170. Gyara. | Saryr. .. V. 73. Soughe. | Saigr. 6. V. 563.

171. Figulis munitam intraverit urbem. | Babyloniam, à Semiramide conditam, & muro è coctis lateribus facto circumdatam, tefte Juftino Lib. 1. Vide & Diodor. Sicul. 1. 3. c. 4.

172. Sarcophago. | Ita vocatur sepulcrum, quod carnes voret, à cupros & od por item lapis qui-dam ex Affo Troadis Promontorio fiffili venà sciffus; in eo condita defunctorum corpora intra diem quadragefimum absumi teftatur Plin. lib. 36. cap. 17.

Sarcophago contentus erit. | Alexander ille magnus, quem non capiebat orbis totus, in urbe Babylone veneno extinctus exiguo tumulo capie-

tur. Vide Justin. Lib. 12.

174. Velificatus Athes. | Circumnavigatus ab exercitu Xerxis, postquam fuisset à continent abscissus ille mons Macedoniæ præaltus & in Ageum mare procurrens, ut haber Plin. l. 4. c.10. Idem attestatur Herodot. lib. 7. nempè Athonà militibus Xerxis perfossum, & justum intercidi Ishmum ad recipiendum mare in fossam tanta latitudinis, ut duæ triremes pariter illac traduci possent : id porrò jactantiz, & potentiz presertim oftentandæ, ac memoriæ fui relinquendæ gratia potius quam ullius necessitaris aut commodi factum notat ibidem Herodorus: & pau'ò pot refert aggeres circa Athon perfectos ad alvei fauces, ne per æstuaria maris illæ obstruerentur.

Quicquid Gracia mendax, &c. | Quicquid narrant Scriptores Græci vani & mendaces. Portentofa Græciæ mendacia vocat Plin. l. 5. c. 1.

175. Clafibus iifdem. | Quibus Athos velificatus à Xerxe. Classes verò dicit: nam ex Herodoto cir. & Justino Lib. 2. Xerxes habuit navium myriadas plures; sique fides, decies centum millia numerantur.

Suppositumque rous solidum mare. Credimus altos to solidum rous subjettum eft-Defecisse amnes, epotaque flumina Medo Prandente, & madidis cantat quæ Softratus alis. Ille tamen qualis rediit Salamine relictâ, In Corum atque Eurum folitus fævire flagellis 180 Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos, Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum? Mitius id sane, quod non & stigmate dignum Credidit; huic quisquam vellet servire Deorum?

Profunda flumina nen dubitamus siccata, atque exhaustes amnes Medo canante, & oua canit Softratus axillis humidus. Attamen qualis reversus est dimissa Salamine, is barbarus, affuetus flagris caftigare Corum & Eurum nunquam id perpef. for in Aoli cuftedia , quique Neptunum if sum vinculis constringerat ? Lenius illud profe-Sto, quod nen etiam ftigmata

meritum putaverit. Ecquod Numinam ei ministrare consensires ?

ANNOTATIONES.

176. Suppositumque rotis. | Scilicet cum ex | Afia in Europam exercitus à Xerxe traductus, cum curribus plurimis, conftructo navibus ponte à Sefto ad Abydum, junctoque Hellesponto, ipatio seprem Radiorum interjacente. Qua ratione pons ifte factus, edifferit Herodot. Lib. 7. cir. Vide & Sueron. Calig. cap. 19. ubi medium Baias inter ac Puteolos spatium trium millium & texcentorum ferè paffuum, à Caligula ponte junctum refert, ac per eum biduo conti-nenti primum equo phalerato, deinde curru bijugi commeaffe Imperatorem, comitante in effedis amicorum cohorte: atque id excegitatum à Caso amulatione Xerxis, qui non fine admira-tione aliquanto angustiorem Hellespontum contabulaverit.

177. Defecisse amnes, epotaque flumina. Ju-Rin. Lib. 2. Xerxes, inquit, septingenta millia de regno armaverat, & trecenta millia de auxiliis, ut non immerito proditum sit, flumina ab exercitu ejus ficcata, &c. ac veluti natura dominus, & montes in planum deducebat, & convexa vallium aquabat, & quadam maria pontibus sternebat, quadam ad navigationis commodum per compendium ducebat. Herodotus porrò citat. affirmat & amnes & lacus epotos defeciffe, cum ex Afia copias duceret Xerxes: & Scamandrum quidem omnium primum hominibus arque jumentis potantibus haud suffeciffe, &c.

Medo prandente. | Conflato è Medis ac Perfis exercitu prandente & bibente.

178. Softratus. | Poeta qui scripfit Xerxis, ut aiunt, expeditionem.

Madidis alis. | Vel, dum Poetico furore ve-lut ebrius madet: vel dum recitat magnà contentione sudans maxime sub alis, ut fit. Vetus Schol.

179. Ille tamen qualis rediit. | Superbus ille Xerxes demum à Themistocle superatus navali pugná, ad Salaminem Infulam, quam turpi fuga Aliam repetiit ?

Salamine relitta. Infula finus Saronici Atticam inter & Peloponnesum contra Megaram urbem. Nempe ex Delphico responso muris ligneis salutem tuentes Graci, ac in bellum navale intenti, angustias Salaminii freti, ne circumveniri à multitudine possent, occupaverant quod feliciter ceffit. Nam Perfæ victi, fuß, fugati. Justin. cit. Lib. 2.

180. In Cerum atque Eurum. | Ventos ac mare fibi volens habere obnoxia.

Corum, Eurum. | Hic ab ortu, ille ab occasu flat. Plin. lib. 2. cap. 47. Metonymia eft pro quibuslibet ventis.

181. Lolio nunquam, &c. | Alladit ad Virgil. Æneid. r. ubi.

-Vasto rex Lolus antro Luctantes ventos, tempestatesque sonoras

Imperio premit, ac vinclis & carcere franat. 182. Iffum compedibus qui vinxerat Ennefigaum. | Nam ex Herodoto Lib.7. Solutum tempestate pontem audiens Xerxes, justic Hellesponto trecenta infligi verbera, & binas injici compedes: quin & missi qui stigmata inurerent, & colaphos incuterent, &c.

Ennofigaum. | Sic appellatur Neptunus, quod terram quatiat. irone, concufio, & jaja, terra. Gell. lib. 2. cap. 28.

183. Quod non & stigmare, &c. | Xerxis irridet vefaniam. Quin & stigmara & notas inufsit mari, ut citatrices indecoras peccari poenam ferrer Neptunus Deus maris. Apud Herodot. cir. etiam verbis fævitur: O amara aqua, aiunt Xerxis ministri, dominus hanc tibi irrogat pœnam, quod eum læfifti, qui de te nihil malè meritus eft. Te tamen Rex, veiis, nolis, tranimittet, &c.

184. Huic quisquam vellet servire Deorum. Neptunus Laomedonti, & Apollo quidem Admeto, Regibus Dii servierunt, ut fabulantur; at infano & immani domino X rxi quis Deorum ve-

lit servire? Ironia falfitima.

neviculă faltest, mari sangui-nolento, & troră lentă per crobra car; era, bones officzitatus Fetiit frequenter ejujmodi furplicium. O Jupiter largire diuturnicatem vita, concede plures annos. Id erella facie, id etiams pallens dumaxat expefeis. At quam berpetuis & quam magnis arumnis abundat fenium longius! Pra candis contemplare faciem deformat am atque baridam, & aliam à feinfa, pellem fædam pro cute, & labentes malas, & rugas similes iis quas in vetufta bucca exarat fimia jam parens, ubi Tabarca umbrofas aperit filvas. Maita funt adolescentum defferentia. Iteillo formefior, & bie isto. Lange ille validier allo. Senam twit.s idem ; artus cum voce tremali: fansia narium humidarum. Panisg ingina rumpendis infelier armis deftituto. Tam moleftus coningi o filiis, ac filimetiffi,

At qua'is reversus eft ? Unica | Sed qualis rediit ? Nempe una nave cruentis 185 Fluctibus, ac rarda per densa cadavera prora. Has toties optata exegit gloria pænas. Da spatium vitæ, multos da Jupiter annos: Hoc recto vultu, folum hoc & pallidus optas. Sed quam continuis & quantis longa senectus 190 Plena malis! Deformem, & tetrum ante omnia vultum,

Distimilemque sui, deformem pro cute pellem, Pendenteique genas, & tales afpice rugas, Quales umbriferos ubi pandit Tabraca faltus, În verulă scalpit jam mater fimia buccă. Plurima funt juvenum discriminia, pulcrior ille Hoc, atque ille alio: multum hic robustior illo. Una senum facies, cum voce trementia membra, Et jam læve caput, madidique infantia nafi. Frangendus milero gingiva panis inermi. at me adeo caivum coput, & in- Ufque adeo gravis uxori, natisque, fibique,

ANNOTATIONES.

185. Sed qualis rediit? | Sed quo tandem apparatu, q. à gloria in patriam redit qui tanto fa-Au ac terrore G aciam apperebat?

Una nave. Piliatoria (capha, miniftris dellitutus, inglorius, imò turpis redit, fugitivus, tre-

ridus. Juftinus citatus.

Cruentis fluctibus. | Sanguine fui nimirum exercirûs, ac Perfarum ut terreftri fic & navali p:ælio magna strage cæforum, tanto quidem numero, ut cadaveribus per mare fluitantibus retardaretur cursus istius navioulæ, qua Rex sugiebat in Afiam trajiciens cum pauculis; quia folutum hibernis tempestatibus pontem ad Abydum offenderat. Herodot. Juftin.

188. Da Spatium vite etc. | Culpat jam cos qui diuturnam magis vitam exoptant quam bonam. Senec. Epift. 101. Quam bene vivas, non quam diss, refert : in hoc autem bene eft fapine,

me diu.

189. Relfo vultu. | Apente, non clam; hoc enim orare non pudet. Vide Perf. Sa.yr. 2.

Palisdus. | Præ nimio defiderio, præque metu non obtinendi quod anxius preceris.

192. Dissimilemque sui. In senedure deformem, qui formofus fuerat in juventute.

Pro cute pellem. | Loco teneræ cutis, jam pel-

lem fenio rugofam & afperam.

194. Quales umbriferos. | Tales rugas in genis, quales habet vetus simia, quâ nihil deformius.

Ubi pandit Tebraca feitus. | In filvis Tabra-

che vicinis. Strabo Lib. 17. refert de Possidonio, qui è Gadibus in Italiam navigans, delatus est in Lityæ oram : in silva porrò quæ est juxta mare vidit plures fimias, quarum aliæ fuper arboribus, aliæ in terra sederent, nonnullæ catulos haberent & ubera pendentia: rifit autem cum eas uberibus graves cerneret, nonnullas etiam calvas, nonnullas herniofas. Hæc ille. Adftipulatur Herodot. Lib. 4.

Tabraca. | Vulgo Tabarca, urbs Africæ, in regno Algerii, ad mare mediterraneum fita, por-

tum habet hodie faris commodum.

191. Simia. | Tull. 1. de Natura Deorum n. 98. ex Ennio:

Simia quam similis turpisima bestia nobis. Et 2. de Divin. n. 69. fimiam appellat monftrofifimam bestiam. Coel. Rhodig. lib. 3. cap. 10. ridiculam hominis imitationem, vocat es Galeno.

196. Plurima sunt juvenum discrimina. | Varia & multiplex est in juvenibus species & forma gloria: at fenum una & communis est omnium deformitas.

199. Trementia membra. | Alii legunt, trementia labra.

199. Lave caput. | Calvum.

Madidique infantia nafi. | Ut infantibus abundans humor ex ore, ita fenibus è naso defluit.

200. Inermi. | Carenti dentibus, quæ funt hominis arma. Plin, l. 7. c. 16. Col. Rhodig. 1. 4. C. I.

Ut captatori moveat fastidia Cosso. Non eadem vini, atque cibi, torpente palato, Gaudia. Nam coitûs jam longa oblivio: vel fi Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus, Et quamvis totà palpetur nocte, jacebit. Anne aliquid sperare potest hac inquinis agri Canities? Quid quod meritò suspecta libido est Quæ venerem affectat fine viribus. Alpice partis Nunc damnu alterius. Nam quæ cantante voluptas, Sit licet eximius citharædus, fitve Seleucus, Et quibus aurata mos est fulgere lacerna? Quid refert magni sedeat quâ parte theatri, Qui vix cornicines exaudier, atque tubarum Concentus? Clamore opus est, ut sentiat auris, Quem dicat venisse puer, quot nuntiat horas, 216 Prærereà minimus gelido jam corpore fanguis Febre calet solà: circumfilit agmine facto Morborum omne genus, quorum fi nomina quæras, Promptius expedia, quot amaverit Hippia mœchos; Quot Themilon ægros autumno ecciderit uno; 221 Quot Bafilus focios, quot circumscripserit Hirrus Pupillos: Quot longa viros exforbeat uno

ut nauseam pariat Cosso insidia-tori. Hand voluptas par vini atque efca palato hibeti.

d.... fam intuere detrimentum diversa partis. Etenim qued gaudium canente, quamvis eptimus fuerit citharædus, etiamverd Selaucus, & queis eft consuerudo Splendescere veste auro intexta? Ecquid interest qua regione ampli theatri confideat qui vix percipiet canentes cornu, & buccinarum clangerem ? Veciferatio defideratur, ut auricula audies quemnam accedere moneat famulus; & quetam beram indicet. Insuper algente jam corpusculo, exiguus sanguis febre tantum fervescit. Turmatim obsident egritudines nullius non freciei, quarum appellationes fi interrogaveris, facilius recenfebo quot adulteros Hippia dilexerit, quit agritos une autumno Tuem fon interfecerit, quet fais Bafilus, quot pupillos Herrus cirumveneri:.

ANNOTATIONES.

202. Ut cattateri moveat fastidia Coffo. | Ut vix eum ferat Coffus, qui tamen ut hæreditaris partem aucupetur, fenes omni officiorum genere fibi demereri ftudet, & quidlibet ab eis pari af. fuevit.

209. Affice partis nune damnum alterius: | Nempe furditatem, qua fit ut senex audicus ca-

reat voluptate.

0

į

210. Cantante. Supple, Mufico, Symphoniaco. 211. Seleucus. | Intignis " eximus Tibicen.

212. Quibus aurata mos, Ce. | Horatius Epift. ad Pitones v. 215.

Tibicen traxit que vagus per pulpita veftem. 214. Cornicines, &c. 1 Symphoniam in ludis adhiberi folitam docet Hotatius Epist. ad Pisones

verf. 202. & feq.

215. Clamore opus eft, e. Voc feretur magnà contentione puer necesse est ut audiat tenex herus, quoties ei nuntiat adesse quempiam salutare & alloqui cupientem.

216. Quot nuntiet horas | Solebant famuli horas dominis annuntiare. Martial. Lib. 8. Epig. 67. Horas quinque puer nondum tibi nunciat, & tu Jam conviva mibi Caciliane venis.

Plin l. 7. c. 53. Cn. Bæbius Pamphalus, can à puero quæfiffet horas, protinus expiravit.

217. Minimus gelido jam corpore fanguis. In fenibus fanguis minus abundar, acque adeo pauciores ac minus subtiles gignit spiritus,

219. Morborum omne genus. Pin 1.7. C. 50. Senecta in panam vivacis, inquit, ter perionlorum genera, tot morbi, tot cura, . . . bebefount fenfus, membra torgent, pramaritor vifus, auditas, incejias, dentes etiam ac ciborum infrazienta. 20. Hipia. | Sat. 6. V. 82.

221. Tuemifen. | Medicus tune nobilis: Archiater illius temporis, cui detrahit ut habet vetus Schol. Ejus at optimi Medici memini: Cornel. Celfus. Plin. lib. 29. cap. 1. Aiclepiedis auditorem ill im fuisse refert, ejusque placita mutasse, Apud Athen. lib. 7. cap. 10. Celebratur Themifon Cyprius, Antiochi regis deliciz.

Autumno. | Tunc enim frequentiores morbi. Vide Sat. 6. v. 516. ad hac verba, Septembris

& Austri.

Occident. | Mori fecerit pharmacis imperite & perperam collatis. Sarcasmus in Medicos indoctos, quem egregiè imitatus est Gattieus nonnemo Satyrices, nomine tatis notus, haud ita

222. Bafilas. De eo jam Sat.7. V. 145. Advocatus en tempore pravaricator fuit, telte vet. Schol. Alii Prætorem dicunt focios Populi Romani, quibus erat Præfectus, rapinis vexantem, ac bonis spolianiem fraudulentis accusationibus circumventos.

Hirrus. | Tutor infidelis pupillos defraudans,

Promptins enumerabe quat modo villas habeat ille que refecante erepitabat baria mihi adolefoen. ti molefta. The fcapula, is turnbis, ille coxà informus , hie ntranque amifit oculum, invidetque coclitibus : laba iftius pallentia efcam fumunt altorum d gitis ; ipfe vifi day itur vict am Solitus aperire inbiat folden velut birundinis pullus, ad quem parens famelica referto ore advolat. Cundia verd detrimenta artuum fuperat infania, qua neque famulorum appellationes, neque faciem novit familiaris, quicum befterna nelle epislatus eft, neque ens ques procreavit, & ques aluit. Erenim libello crudeli probitet fuos effe beredes, omnes autem facultates ad Phialem devolvun zur. Adeo potens eft fpiratio oris felertis, quad plures annos mansit in cuftodia prestibuli. Quamvis autem mentis fenfus valeant, nibileminus deducenda funt filtorum funera i fectanda gyra dileda uxora ac fratrie. atque wha forerum cinecibi referta. He fapplicium affigna. tum eft long am vitam duce is but, ut continuo iterata fam .lia ruina, plurimie in fletibus & in dotore affiduo, atque atris Pyli, si sides aliqua summo Homero, extitit exemplum avi post cornicem secundi. Scilicet beatus qui tot per facula mortem retardavit, & annes suos jam dextra numerat, & qui tam sape vinum recens poravit :

quefo panin'um adverte,

Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus. Percurram citius quot villas possideat nunc, Quo tondente gravis juveni mihi barba fonabat. Ille humero, hic lumbis, hic coxâ debilis; ambos Perdidit ille oculos, & luscis invidet. Hujus Pallida labra cibum capiunt digitis alienis. Iple ad conspectum cone diducere rictum Suerus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem Ore volat pleno mater jejuna. Sed omni Membrorum damno major dementia, quæ nec Nomina fervorum, nec vultum agnoscit amici, Cum quo præterità cœnavit nocte, nec illos, Quos genuit, quos eduxit. Nam codice fævo Hæredes vetar effe iuos: bona tota feruntur Ad Phialen. Tantum artificis valet halitus oris. Quòd steterar multis in carcere fornicis annis. Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ Conjugis, & fratris, plenæque fororibus urnæ. Hæc data pæna diu viventibus, ut renovata Semper clade domus multis in luctibus, inque Perperuo mœrore, & nigrâ veste senescant. Rex Pylius (magno fi quicquam credis Homero) Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ. Felix nimirum, qui tot per fæcula mortem Distulit, atque suos jam dextra computat annos, vestimentis consenescant. Rex Quique novum tories mustum bibit : oro, parumper

ANNOTATIONES.

226. Que tondente gravis, &c | Licinus è tonfore Senator facius. Vetus Schol. Vid. Annot. ad Sat. 1. v. 25. ubi idem verticulus habetur.

227. Ille bamero, hic lumbis, &c. | Alia perfequitur senecturis incommoda.

229. Cibum capiunt digitis alienis. | Propriis mi digitis ac manibus non valet ille, fire ob chiragram, five ob paralysim.

236. Cosice favo: Teftamento, per quod proprios exhæredat filios, ut mulierem impuram ex atte beredein feribat

238. Pitaleu. | Que nefando obfequio fenis animum demeruit & captavit.

240. U: vigeant lenfus, &c. | Quod fi illa abfunt incommoda, alia fuccedunt. Si bene fanus est senex corpore & mente; premitur alijs mæ roribus de morte propinquorum, quos ante se ef ferri videt.

246. Rex Pylius. | Neftor Rex Pyli, quæ urbs en Peloponen. Ovid. Lib. 1. de Panto, Eleg. 5.

Crede mibi, Pylio Nestore major ero.

247. Vita à cornice secunda: | Id est longistima post cornicem. Tres hominis erates Nestori attribuit Homerus Odyff. 3. Cornici novem Plinius ex Hefiodo: quod quidem fabulofum & ipfe ibidem existimat Libro nimirum 7. cap. 48. pariter & Macrobius 1. 7. c. 5.

248. Tot per facula. | Per annos trecentos. Alii tamen affirmant Neftorem non vixiffe ultra nonaginta annos, tresque nihilominus ætates; quas annorum triginta dumtaxat fingulas numerant.

249. Dextra computat annos. | Hinc Juvenalis innuit Nestorem vixisse plura facula, idque ex communi opinione. Observandum quippe veteres digiris tiniftræ manûs folitos computare usque ad centum; dextra verò majores numeros. Quod ex Beda fuse refert & explicat Coel. Rhodig. 1. 23. c. 12. & feg.

250. Novum totte: mustum bibit. | Adeoque tot autumnos vidit.

Attendas,

Arrendas, quantum de legibus iple queratur 251 |quantum iple de fatorum decre-Fatorum, & nimio de stamine, cum videt acris Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni barbam Antilochi bellicofi. Sin-Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret; Quod facinus dignum tam longo admiferit ævo.255 Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem, Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem. Incolumi Troia Priamus venisset ad umbras Affaraci magnis solennibus, Hectore funus Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter 260 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus Cassandra inciperet, scissaque Polyxena palla: Si foret extinctus diverso tempore, quo jam Coeperat audaces Paris ædificare carinas. Longa dies igitur quid contulit? Omnia vidit 265 Eversa, & flammis Asiam ferroque cadentem. Tunc miles tremulus positâ tulit arma tiarâ, Et ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,

tis, ac de longiori filo conqueratur, quando cernit flagrantem gulos enim fodales, quicumque astant, interrogat; quare ad illud avum usque permaneat; ecquod crimen ita diuturnam atatem meritum perpetrarit ? Ea ipsa Peleus ait, quando A-chillens sublatum dolet: & alter cui licet deflere Ithacum nantem. Stante Ilio Priamus acceffiffet ad manes Affaraci, celebri pompa, Hectore caterifq; fratribus feretrum collo geftantibus, inter fletus Trojanarum, ita ut Cassandra prior auspicaretur lamentationem facere, & Polyxena difrupta chlamyde, fi mortuus effet alio tempore, cum Paris jam incoperat fabricare naves generofas. Ævum ergo diuturnum quid praftitit ? A-

Spexit cunita disturbata, atque Afiam igne & armis subversam. Tum miles titubans arma portavit piles abjecto, ac eccidit ad altare surremi Jovis, tanquam bos anni sus,

ANNOTATIONES.

252. Nimio de stamine. | De vita diuturniori. Vide Sat. 3. v. 27. Annot. ad vocem, Lach fi.

253. Antilochi barbam ardentem. | Cum videt cremari corpus Antilochi filii sui jam barbati & ftrenui, atque in ætatis flore morientis, scilicet à Memnone occifi. Odyff. 4.

254. Cur hec in tempora duret. | Ut plures zrumnas ferat nimirúm.

256. Pelew. | Videns Achillem filium fuum immaturo præreptum fato, & à Paride interfe-

257. Atq; alim. | Similia loquitur & Peleus,

& Laertes, ut Neftor suprá

Alim cui fa, &c. | Odyff. ult. & Jove mortem precatur senior Laertes, dolens Ulyssem filium Ithacæ Infulæ regem, undis jactatum annos decem, per maria vagabundum, sape naufragum, adeò ut ejus varii errores ac zrumnz Homeri Odyffex materiam præbuerint.

258. Incolumi Troia, &c. | Si ante excidium Trojanum, fi ante regni ac fuorum cladem Priamus vità functus effet, fanè felix ac beatus excef-

S

Veniffet ad umbras Affaraci. | Adiiffet in Infe-

ris Affaracum avum fracris fui.

259. Hectore funus portante, &c. | Majori natu filio Priami cum fratribus. Priamo filios quinquaginra, ac filias duodecim fuiffe aiunt, Homer. Cicer. Tufcul. 1. &c.

Funus portante. | Tit. Liv. lib. 48. Epirom. M. Alius Legidus Princeps Senatus, antequam

expirraret, pracepit filiis lecto fe ftrato, fine linteis fine purpura efferrent. Plin. 1. 7. c. 44. Quint. Metellus Macedonicus, inquit, quatuor filise illatus rogo eft, uno Pratore, tribus confularibus, duobus triumphalibus, uno Cenforio.

261. Ut primos edere planetus, &c. | Quafi præfica. Nam conducebantur olim mulieres ita dicte, que luctum ederent in funeribus, ac ceteris modum plangendi darent, Festus.

262. Caffandra, | Priami filia Trojæ ruinam vaticinata, hanc ab Apolline facultatem incasium

Seiffaque Polyxena palla. Filia item Priami scissis vestibus ex anriquo more dolorem testificata.

263. Tempere quo, &c. | Cum Paris naves adhuc ædificaret, quibus in Græciam veniens Menelai Principis uxorem Helenam è domo viri in Troadem rapuit: quod tot bellis occasionem Trojanoque excidio deinde præbuit. Vide Hor. lib. 1. Ode 15. &c.

266. Asiam. | Trojam ac Troadem quæ pars

est Afiæ minoris.

267. Tanc miles tremulus. | Tum Priamus fenio tremens coadus est arma induere, ad repugnandum Græcis Helenam repetentibus & injuriam ulcifcentibus.

Tiara. | Pileo in pace ufitato. Vide Sat. 6. ad

v. 515. annotata in fimili voce.

268. Ruit ante aram fummi Jovis. | Trucidatus à Pyrrho ante aram Jovis Hercei.

Qui

contemptus cervicem exilem & infortunatam dat beri gladis. Arg; ista quidem bominis quodammodo finis eft ; at coniux, que superftes ei fuerat, rietucanino truculenta latravit. Projece ed nostrates, ac pratermitto Re gem Ponti, & Crafain, que: aqui Solonis difertus fermo pracepit attendere ad extrema tempora avi disturni. Illine prodierunt exilium, & cuftodia, & palus Minturnensis, & panis corrogatus apud Carthaginem Subactam. Quid eo cive natura felicius unquam in erbe, quid vinctorum agmine, at q; univerfo

qui ab immemori jam aratro | Qui domini cultris tenue & miserabile collum Præbet, ab ingrato jam fastiditus aratro. Exitus ille utcumque hominis: fed torva canino Latravit rictu, quæ post hunc vixerat uxor. Festino ad nostros, & regem transeo Ponti, Et Cræsum, quem vox justi facunda Solonis Respicere ad longæ justit spatia ultima vitæ. Exilium, & carcer Minturnarumque paludes, Et mendicatus victà Carthagine panis, Hinc causas habuere. Quid illo cive tulisset Natura in terris, quid Romæ, beatius unquam, Si circumducto captivorum agmine, & omni 280 Bellorum pompa, animam exhalaffet opimam, Roma produxisset, si circumatto Cum de Tentonico vellet descendere curru? militia apparatu, puicram ani Provida Pompeio dederat Campania febres mam emijiset, quando exilire cupiebat è curru Teutonico? Prudens Campania prabuerat Pompeio febra

ANNOTATIONES.

270. Ab ingrato iam fastiditus aratro. | Bos jam arando ob fenium inutilis mactatur ab ingrato agricola tot ejus laborum immemori.

271. Canino latravit riche. | Hecuba, quam fabulantur versam in canem: eo quod percita dolore in Gracorum obvium quemque debaccharetur, atq; dicteriis lacerare & allatrare veluti consueviffet. Vide Plaut. Menæchm. fc. 14. O. vid. Metam. 13. Cicer. Tufc. 3. n. 63.

273. Festino ad nostros. | Festinat oratio ad exempla Romanorum, quibus longa vita pariter

ærumnas attulit.

Regem Ponti. | Mithridatem tot tantarumque gentium Principem, ut annis quadraginta cum victore terrarum populo bellaverit : ac vix ariete velut triplici denique fit æquatus folo, ac principatu vitaq; pariter excuffus, Syllæ Cornelii felicitate, Luculli virtute, postremo magnitudine Pompeii. Hac Col. Rhodig. 1, 22. c. 20.

274. Cræsum. | Hunc Lydiæ regem beatum fe ob fummas opes credentem admonuit Solon, neminem ante obitum judicari felicem debere. Quod ille verum tandem agnovit poftquam à Cyro Perfarum Rege captus, & vivus tantum non exustus est. Vide Herodot, lib. 1. Justin.

Plutarch.

Justi Solonis. | Gell. lib. 17. cap. 21. air Solonem unum ex illo nobili numero Sapientum leges Atheniensium scripfisse, regnante Romæ Tarquinio Prisco anno regni ejus trigesimo tertio. Vide Plutarch. &c.

275. Respicere ad longa, &c. | Ovid. sententi-

am Solonis ita expressit:

- Scilicet ultima semper Expectanda dies homini, dicique beatus Ante obitum nemo supremag; funera debet.

276. Exilium, & carcer, co. | Si Marius minus vixisset, non effet expertes crilines, carces rem, mendacitatem. Ninanan and 112 12rius à Sylla victus fugit, a que pe Minturnas latuit. Ince to ro reptu , inmiffum Gallum percus majestate deterruit. Hinc trajent of a & Carthagine pauper & exul papers to vit. Aurel. Victor, Tit. Liv. Epitom. Plutarch.

Minturnarum. | Hæc fuit olim urbs Latii, ad Liris flavii oftia: hodie jacet in ruderibus.

277. Vida Carthagine. | Romano Imperio fubdita, & tunc Prætorem habente Sexulium, qui C. Marium Libya prohibuit. Plutarch, in Vita C. Marii.

278. Hinc causas habuere. | E longiori via causas habuerunt plures ærumnæ,

Illo cive. | C. Mario.

280. Si circumducto captivorum, &c. | Si post actum triumphum ftarim obiiffer.

281. Opimam. | De opimis spoliis gloriantem. 282. Cum de Teutonico. | Cum paratus effet descendere, vel, cum descenderet è curru, quo de Cimbris ac Teutonibus triumphum egerat. C. Marius Arpinas, fepties Conful, Teutones in Gallia apud Aquas Sextias, Cimbros in Italia, in Campo Caudio vicit, deque his triumphavit. Aurel. Victor. Teurones funt populi Germaniz prope Cimbros, ad Boream.

283. Provida. | Quali prævidens imminentes ei miserias & calamitates, quibus per febrim eximeretur: quæ proinde videtur fuisse optanda.

Provida Pompeio, &c. | Cic. Tufc. 1. n. 86, Pompeio nostro familiari, cum graviter agrotare Neapoli, melius est factum . . . Virum igitur,

Optandas

Optandas: fed multæ urbes, & publica vota Vicerunt. Igitur fortuna ipfius, & urbis Servatum victo caput abstulit. Hoc cruciatu Lentulus, hac pæna caruit, ceciditque Cethegus Integer, & jacuit Catilina cadavere toto. Formam optat modico pueris, majore puellis Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater Usq; ad delicias votorum. Cur tamen, inquit, 291 Corripias? Pulcrâ gaudet Latona Dianâ. Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem Ipia habuit. Cuperet Rutilæ Virginia gibbum Accipere, atque suam Rutilædare. Filius autem Corporis egregii miseros trepidosque parentes 296 Semper habet. RARA est adeò concordia formæ Atque pudicitiæ. Sanctos licet horrida mores

exposcendas: at plurima civita. tes precesque communes superarunt. Sors igitur illius ac Roma ademit superato caput conserva-tum. Tormento ejusmodi, istis arumnis Lentulus immunis fuit : & Cerbegut interit non truncatus, atque integro corpore Catilina procubuit. Parens solicita leni sustro filiis, apertiere filiabus pulcritudinem precatur, quoties afficit Veneris templum, usque ad precum voluptatem. Quare verò redarguas , ait ? Latona delectatur Diana formosa. At prohibet Lucretia vultum expeti, qualis ipfi erat. Virgima Rutila gibbum habere vellet ; suamque formam tradere Rutila. Sed venusto puer corpore

nunquam non infelices & anxios tenet genitores. Tam infrequens eft confensus pulcritudinis & castimonia. Quamvis indolem caftam dederit agreftis,

ANNOTATIONES.

si tum esset extinctus, à bonis rebus, an à malis discessisset ? Certe à miseriis. Non enim cum sucero bellum gefiffet, non imparatus arma sumpfiffet, non domum reliquiffet, non ex Italia fugiffet, non exercitu amisso nudus in serverum manus ac ferrum incidisset; non liberi defleti; non fortuna omnes a victoribus possiderentur. Qui si mortem tum obiifet, in amplissimis firtunis cecidiffet. Is propagatione vita quot, quantas, quam incredibiles haufit calamitates? Hac morte effugiantur.

Campania. | Pars regni Neapolitani, perquam

fertilis & beata.

0

284. Sed multa urbes, &c. | Votis publice fadis pro ejus incolumitate, servatus est Pompeius & ad multa mala refervatus. Vide Plutarch.

285. Vicerunt. | A Diis impetrarunt, ne ex

illa febre moreretur.

Fortuna ipsius, &c. | Vota maligne exaudita, & fatum suum atque urbis, honestæ morti subduxerunt Pompeium, quem deinde Prolemæus Ægypti Rex, ad quem fugerat, capite truncari

286. Victo. | Profligato à Cafere.

Hoc cruciatu. | Tali mutilatione corporis & capitis diminutione, qualem tulit Pompeius ille

287. Lentulus, Cethegus. | Illi cum Catilina contra Rempublicam conjurati, jubente Cicerone Consule, in Carcere ftrangulati sunt : ipse verò Catilina in acie pugnans cecidit. Appian. Salluft. &c.

288. Integer. Non truncato capite, integro

manente cadavere.

289. Formam optat. | Neque pulchritudiuem experandum oftendir ob imminentes inde injurias & discrimina. Vide Pers. Sat. 2. 290. Veneris. Venustatis Dea.

291. Ufque ad delicias votorum. | Non tantum ex imperrata forma, fed etiam ex votisipfis cap. tans delicias & gaudia.

Cur tamen, inquit, corripias. | Eccur damnes ejulmodi vota, quandoquidem & Latona filiz pulcritudine deloctatur? Ex Homero & Virgilio.

292. Diana. | Jovis ex Latona filia, eodem cum Apolline partu edita: ob castitatis studium filvas coluiffe, & hominum contortia fugiffe dicitur. Vide Ciceronem de Natura Deorum.

293. Sed vetat optari. | Responder Poeta & opponit Lucretiæ exemplum, cui forma stuprum ab Tarquinio Superbi filio, & ab feipfa necem attulit. Vide historiam apud Liv. lib. 1. cap. 58. Dionyf. Halicarnaff. lib. 4. &c.

294. Cuperet Rutila Virginia. | Virginia optaffet esse tam deformis quam Rutila, ne Appio Decemviro appetita ab ipfo patre Virginio fuam pudicitiam vindicante occideretur. Vide Tit. Liv. lib. 3. cap. 44.

Rutila. | Vetulæ deformis & gibbofæ, quam annos nonaginta septem excellisse ait Plin. lib. 7.

cap. 48.

295. Suam Rutile dare. Juvenilem fuam faciem & formam cum tenili deformitate commu-

296. Trepides | Ne Puer corrumpatur.

297. Rara est adeo concordia. | Ovid. Lis est cum forma magna pudicitia.

298. Santtos licet herrida, Gc. | Quamvis educatio aspera & severa sanctos mores formarit. Vide Sat. 6. V. 287.

Tradideric

Super mentem pudicam, & faciem verecundam fanguine ar dentem conferat natura liberalis favente dextra, (nam quid amplius juveni dare valet natura omni ped 1gogo & diligentia effi cacier) band permittitur viros extare. Etenim profusa corruptoris malitia non dubitat ipfor genitores folicitare. Adeo certa spes est in largitionibus. Nemo tyrannus emasculavit adolescentem non pulcrum in caftro diro: er Nero nobilem diftortum, aut Strumofum, aut ventre aque ac gibbo turgentern baud rapuit. Vade modo atque gaude pulcrisudine pueri tui, cui graviora imminent pericula. Publicus evadet mæ but, ac timebit omnem ultionem, quam repetit conjux ira inflammatus. Neg; fortunatior erit Martis fidere, ut nunquam in vincula incurrat. Porrò is mærer aliquando repofeit ampliss, quam jus quodcumque permittit mærori. Ifte gladio perimit, bic fanguinolentu ictibus concidit adulteros quospiam: atque mugilis ingreditur. At

& priscas Sabinas amulata: in- | Tradiderit domus ac veteres imitata Sabinas. Prætereà castum ingenium, vultumque modestum Sanguine ferventem tribuat natura benigna Larga manu: (quid enim puero conferre poteft plus Cuftode, & curâ natura potentior omni?) Non licet effe viros: nam prodiga corruptoris Improbitas ipsos audet tentare parentes. Tanta in muneribus fiducia. Nullus ephebum Deformem læva castravit in arce tyrannus: Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel Strumofum, atque utero pariter, gibboq; rumentem. I nunc, & juvenis specie lætare tui, quem Majora expectant discrimina. Fiet adulter Publicus, & pænas metuer quascumque maritus Exigit iratus: nec erit felicior aftro Martis, ut in laqueos nunquam incidat. autem

Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori 315 Conceffit, Necat hic fero, fecat ille cruentis Verberibus, quoidam mœchos & mugilis intrat. Sed ruus Endymion dilectæ fiet adulter Matronæ. Mox cum dederit Servilia nummos, Fiet & illius quam non amat: exuet omnem

tum Endymion machus erit adamata matrona: Statim quando Servilia nummos donabit, erit etiam ejus quam minime diligit. Universis spoliabit se

ANNOTATIONES.

299. Sabinas. | Caffitate infignes. Vide Sat. 3. V. 169. & Sat. 6. V. 163.

300. Caftum ingenium, &c. | Etfi caftitatis & pudicitiæ amorem dederit natura pariter atque institutio, corruptioni obnoxius eris,

301. Sanguine ferventem. | Facile erubescentem, pudibundum. Pudens natura diffundit fanguinem, & eum quan velamen obtendit: & hinc rubor. Ut explicat Macrob. 1. 7. c. 11.

304. Non licet effe vires. | Formofi enim alii caftrantur, alii in mulicbrem defluunt mollitiem:

unde ut definunt effe viri.

305. Tentare parentes. | Ut pueros formolos corruptoribus vendant.

306. Ephebum. | Puerum jam puberem, annos quatuordecim affecutum.

507. Sava in arce. | Tarpeia, ubi ingenuorum pædagogia habuit Nero. Sueton. Ner. c. 28.

308. Pratextatum. | Prætexta ornatum, adeoque ingenuum ac nobilem.

Rapuit. | Ad stuprum.

312. Maritus exigit iratus. | Quando mœcham deprehendit cum uxore. Quidam legunt, Quofcumque mariti irati debent.

313. Aftro Martis. | Ipfo Marte Deo, quem in adulterio cum Venere deprehensum catenà Vulcanus colligavit, & in caterorum Deorum confpectu Ratuit ludibrio expositos. Ovid. Met. 315. Ille dolor. | Mariti juftam ab adultero

ultionem reposcentis.

317. Mugilis intrat. | Mugil, pilcis grandi capite, cætera gracilis, quem (pariter & aliàs raphanum) in deprehenforum mœchorum podicem mariti per vim immittebant. Vetus Schol. Carull. Carm. 15.

> Ah te tum miseri malique fati. Quem attractis pedibus, patente porta, Percurrent raphanique mugilesque.

318. Endymion. | Filius tuus æque pulcher ac Endymion paftor, quem Lunz adamatum fabulantur. Re autem vera primus ille Lunz curium observavit. Teste Plin. lib. 2. cap. 9.

319. Servilia. | Marrona deformis ac dives, cujus amori etfi non amans indulgebit quæftûs causa. Servilia Bruti mater cum Cæfare mœchata. Plutarch.

320. Exuet omnem corporis ornatum. | Uniones & gemmas fibi detrahet ut donet mœcho.

Corporis

Corporis ornatum. Quid enim ulla negaverit udis Inguinibus, five est hæc Hippia, five Catulla?

Deterior totos habet illic soemina mores.

Sed casto quid forma nocet? Quid profuit olim Hippolyto grave propositum? Quid Bellerophonti?

Erubuit nempe hæc, seu fastidita repulsa 326

Nec Schenobæa minùs quam Cressa excanduit,

Scilicet illam puduit quasi contemptam repudiatione: neque

n

15

5

Concussere ambæ. Mulier sævissima tunc est,
Cùm stimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor 330
Destinat. Optimus hic & formosissimus idem
Gentis patriciæ rapitur miser extinguendus
Messalinæ oculis. Dudum sedet illa parato
Flameolo; Tyriusque palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo: veniet cum signatoribus auspex.

fen eft illa Hippia, fen Catulla? Mulier pessima istic babet emnem indolem. Versim pudico quid bift pulcri: udo? Ecquid Hippolyto pridem contulit feveruna in-Stitutum? Ecquid Beller phonts? Scilicet illam puduit quafi contemptam repudiatione: neque Sthenohas levisis irata eft quam Cretica ; feque utraque incitavit. Famina tumferociffima eft. quando verecundia ira incentiva adhibet. Statue quod ex fimes esse dandum consilium ei, cui conjux Imperatoris connubio jungi meditatur. Is praclarus, ipfe etiam fpeciofifimus, profaris nobilis, infelix offertur occidendus in confpectu Meffalina. Hac pridem expectat comparato flameo, & genialis thorus purpu-

reus in hortis aptatur publice: ac more veteri decies centena tradentur : accedet auspex cum obsignatoribus.

ANNOTATIONES.

322. Hippia five Catulla. Impura mulier five patricia & liberalis fuerit, ut Hippia; five plebeia & avara, ut Catulla; nihil negabit fuæ libidini.

323. Deterior totos, &c. | Erga dilectum mœchum bona est & liberalis, quæ in cæteros omnes avara & nequam.

324. Sed casto quid, &c. | Objectio, cui mox responder ipse allatis exemplis.

325. Hippolyto. | Hic Thesei filius castus admodum & pulcher, à Phædra noverca perditè amatus, ejus repulsæ odium incurrit, & hinc mortem, ab ipsa ad patrem delatus. Vide Sen. Trag. Hippolyt.

Bellerophonti. I Ille Glauci regis filius apud Prætum Argivorum regem hospes, ab ejus uxore Sthenobæa in adulterium pellectus, cum obsequi noluisset, pariter est acculatus apud maritum, & gravia multa perpessus. Vide Horat, lib. 3. Ode 7.

327. Cressa. | Cretensis Phædra, Minois Cretæ regis filia, ob repulsam excanduit, & insurrexit advertus Hippolytum, similiter & Sthenobæa in Bellerophontem.

Se concussere ambe. | Amore in odium verso ad vindictam se excitavere.

329. Cum stimulos, &c. | Quando pudore furor accenditur & extimulatur.

Elige quidnam, &c. | Quid nimirum suaderes Silio, cui Messalina nubere vult?

330. Cui nubere Cafaris uxor deffinat. | C.Silio Confuli defignato formolo admodum juveni, quem deperibat Meffalina Claudii Imperatoris

uxor. Hæc non contenta tot adulteriis, illi voluit palam nubere, dum Cæfar Hostiæ morabatur facrificii causâ. Cornel. Tacit. lib. 11. Sueton. Claud.

332. Extinguendus Messalina oculis. | Rem ubi rescivit Claudius, ante oculos Messalinæ Silium adulterum occidi imperavit : ipsamque posteà Messalinam.

334. Flameolo. | Indumento nuptiali. Vide

Sat. 2. ad v. 124. Annot.

Genialis. | In honorem Genii. Vide Perf.
Sat. 2. v. 3. Annot.

In hortis. | Claudium venire promptum ultioni audiens Meffalina Lucullianos in hortos digreffa. Tacit, lib. 11.

pacto dotali, dabuntur Silio. Numerus certus pro incerto, id est, prægrandis fumma in dotem. Vel quòd ea dos maxima tunc Romæ foret, pecuniæ dotali legum jussis modum imponentibus Ita Turnebus lib. 18. cap. 30.

Ritu antiquo. | Nimirum ex quo Romæ luxus invaluit.

336. Cum fignatoribus. | Cum Notariis ac testibus, ad nupriales tabulas conficiendas & obfignandas.

Auspex. | Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. Apud antiquos, inquir, non solum publice sed etiam privatim nihil gerebatur, nisi auspicio painis sumpto: quo ex more nuptiis etiamnum auspices interponuntur. Qui quamvis auspicia petere desierint, isso tamen nomine veteris consistudinis vestigia usurpant.

Hæc

non muitis credita? At illa nonnifiex lege cupit inire conjugium. Igitur eloquere, quid eligas. Si recufes obtemperare, moriendum est ante candelas: si crimen perpetres, exiguum intervallum concederur, donec illud civitati ac plebi cognitum ad aures per. veniat Casaris. Hic familia labem postremus accipiet. Interim tu jubenti morem gere, fi tanti facienda eft vita dierum aliquot. Quodcumo; minus & fatius dixeris, dandum eft enfi collum iftud album ac venustum. An igitur mortales nibil cupient? Si confilium pet as, Deos ipfos fines dijudicare, quid expediat nobis, ac negotiis noftris conducat. Etenim loco suavium convenientisfima qualibet largientur Divi. Hi plus diligunt hominem, quam iple fe. Nos impetu mentis, & inconsiderata atque pracipiti iibidine abrepti exoptamus connu-

Eatu arbitrabaris arcana, 6 | Hac tu secreta, & paucis commissa putabas? Non nisi legitime vult nubere. Quid placeat, dic: Ni parere velis, pereundum est ante lucernas. 339 Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res Nota urbi, & populo, contingat Principis aures. Dedecus ille domus sciet ultimus, Intereà tu Obsequere imperio, si tanti est vita dierum Paucorum. Quicquid levius, meliusque putaris, Præbenda est gladio pulcra hæc & candida cervix. Nil ergo optabunt homines? Si confilium vis, 346 Permittes ipsis expendere Numinibus, quid Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris. Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii. Carior est illis homo, quam sibi. Nos animorum Impulsu, & cæcâ magnâque cupidine ducti, Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis Notum, qui pueri, qualifque futura fit uxor. Ut tamen & poscas aliquid, voveasque sacellis Exta, & candiduli divina tomacula porci;

bium; & partum conjugue. In autem perspectum, quinam infantes, & que conjux futura fic. Quod fi quid mibilominus & petas, & voveas templis viscera, & divina tomacula albi porcelli,

ANNOTATIONES.

337. Secreta. | Clam Cæfare Claudio.

338. Nonnifi legitime vult nubere. | Tacir. Annal. 11. Cuntta nuptiarum fo'emnia celebrat, inquit, additque fabulifum vifum iri boc, palam Consulem designatum cum uxore Principis, pradici à die, adhibitis qui obsignarent, velut suscipiendorum liberum causa, convenisse, audisse auspicum verba, subisse, sacrificasse apud Deos; discubitum inter convivas ; ofcula, complexus, noctem denique actam licentia conjugali, &c. Sueton. Claud. c. 26. Cim Meffalinam comperiffet Super catera flagitia atque dedecora, C. Sure aupfiffe, dote inter aufpices confignata, supplicio offecst. cap. vetò 29. omnem fidem excefferit, quod nuptiis, quas Meffalina cum adaltere Silio fecerat, tabellas dotis & ipje confignaverit, inductus, quafi de industria simularentur, ad avertendum transferendumque persculum, quod imminere ipfi per quedam oftenta portenderetur.

339. Ai parere velis. | Si abnuerit Silius, à Meffaina irata occidi jubebitur ante noctem. Tacit. cit. ait multas mortes juffu Melfalinaæ pa-

An e lucernas. | Antequam lucernæ accendi folent.

340. Si scelus admittas. | Si infano amori Silius obsequatur, Casari paulo post rem accipienti audi cie dabit poenas fuz.

341. Coning at Principis aures. | Narciffus libertus apud Claudium institit, Meffa inam detulit: Matrimonium Silii, inquit, vidit populus & Senatus & miles ; ac ni propere agis, tenet urbem maritus. Quo pavore effusus Claudius identidem interrogabat, an ipfe Imperii potens ? An Silius privatus effet ? Interim Meffalina non alias folutior luxu, &c. Cornel, Tacit cit. lib. 11. Annal.

342. Dedecus domus. | Tacit, ibid. Meffalina facilitate adulterorum in fastidium versa ad incognitas libides profluebat . . . Nomen matrimonis concupivit Silius ob magnitudinem infamia, cuius

apud prodiges novissima voluptas est.

Tu elsequere imperio. Tu Sili, morem gere imperiolo Messalina amori, ut dies aliquot vitam

345. Prabenda eff gladio. | Seu Meffalinæ, feu Claudii.

Pulcra hac & candida cervix. | Quæ Silio immaturæ mortis caufa.

347. Permittes iffis, &c. | Vide Val. Maxim. lib. 7. cap. 2. cujus verba retulimus initio Annot. in hanc Satyram.

353 Qui Pueri. | An boni, an mali fint nafcituri.

355. Divina. Diis offerenda.

Tomacula. | Pinguia quædam viscera, seu farcimina, è pulmone, jecore, & carnibus porcinis minutarim concisis. Tipura, femdo, rous, fruflum, fectio.

Orandum

(

F

(11

ŀ

H

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano. Fortem poice animum, & mortis terrore carentem; Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat Naturæ, qui ferre queat quoscumque labores; Nesciat irasci, cupiat nihil; & potiores Herculis ærumnas credat, fævosque labores, Et Venere & cœnis, & plumis Sardanapali. Monstro quod ipse tibi possis dare; semita certe Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ. NULLUM numen habes, si sit prudentia: sed te nam ipse tibi queas donare. Una Nos facimus, Fortuna, Deam, coeloque locamus. per virintem panditur. O Fortima, nibil divinum tibi eft si sapimus : verum te nos afficimus Numen, & Olympo constituimus.

precandum eft ut fit animus fapiens in corpore valido. Firmam pete mentem, & mortis mets vacuam, que empus matisultimum inter natura beneficia ftatuat, que valent perpeti omnes cruciatus, ignoret excandefcere, nibil desideret ; atque Herculis calamitates & duros sudores preferendes putet, & libidinibus, & epulis, & plumeis le-Ctis Sardanapali. Ostendo anid-

ANNOTATIONES.

Candiduli porci. In nuptiis & re unoria, porcus albus facrificabatur. Varro.

358. Qui Spatium vita extremum, &c. | Qui mortem existimet effe nature munus. Sic Plin. lib. 28. cap. 1. Vitam quidem non adeo expetendam censemus, inquit, ut quoquo modo trabenda fit . . . Quapropter boc primum quifque in remediis animi fur habeat: ex emnibus bonie, qua homini tribuit natura, nulum effe melius tempefiiva morte.

359. Ferre quest, &c. | Suftinere & abstinere, quæ duo funt virtutis munera, ex Epicteto.

360. Nesciat trafci, cupiat nibil. | Tunc enim quietam & beatam aget vitam, ab iftis liber perturbationibus.

361. Herculis arumnas, &c. | Malit variis, ut Hercules, exerceri laboribus, quibus augeatur virtus atque elucescat, quam segnem & ignavam in otio ac deliciis vitam agere cum Sardanapalo. De multplici Hercule, deque ejus laboribus confule Diodor. Sicul. &c.

362. Sardanapali. | Is ultimus fuit Affyriorum Rex, adeò mollitie fractus, ut inter fcortorum greges muliebre habitu, mulieribus ipfis effœminatior neret, pensa dispensaret, omni lasciviæ genere defluerer. Quod cum observasser Arbactus Medis Præpositus, tot viros fæminæ servire indignum ratus, Sardanapalum aggredi ac deturbare statuit. Hie denique victus virum se tandem exhibuit, cum extructo rogo se suaque omnia in eo consumpsit. Herodot. Justin. Diod. Sicul. &c. Sardanapali Epitaphium fuiffe aiunt :

Ede, bibe, lude, cætera nihili funt. Plutarch. Coel. Rhodig. lib. 9. cap. 11. Referunt & alii alia quædam Epitaphia.

363. Quod ipfe tibi poffis dare. | Virtutem fcilicet ac felicitatem. Horar, lib. 1. Epift, 18.

Sed fatis eft orare Jovem, qui donat & aufert: Det vitam, det opes: aquum mibi animum if se parabo.

365. Nullum Numen habes, &c. | Cic. Tufc.5. n. 25. damnat eam sententiam : Vitam regit fortuna, non Sapientia. Et Seneca, Errant, inquit, qui ant boni aliquid, aut mali judicant tri-buere fortunam. Sunt qui legant, Nullum Numen abeft, id eft, sapienti viro adfunt omnes Dii. Horat. Epift. 1.

Ad Summam Sapiens uno minor est Jove, dives, Liber, honoratus, pulcher, rex demqueregum. postremi versus iterum habentur Sat. 14. sub finem. Sensus est: per imprudentiam nostram locum Fortunæ damus inter Numina. Plin. 1. 2. c. 7. Omnium, inquit, vocibus fortuna fola invoca. tur, una accusatur, una laudatur, sola arquitur, & cum convitiis solitur. Caca etiam, & inconstans, & indignorum fautrix existimata, in tota ratione mortalium sola utramque paginam facit. Huic omnia feruntur accepta. Adeoque obnoxia sumus fortis, ut fors ipfa pro Dev fit, qua Dess probatur incertus Hac fingula improvidam mortalitatem involvent, &c.

SATYRA XI.

INTERPRETATIO.

Si Articus epuletur egregie, fplendidus exiftimatur ; fi Rutilus, vecors. Ecquid etenim fo'utiore plebis rifu carpitur, quam inops Apicius? Singula convivia, balnea, conventicula, totum ampitheatrum de Rutile loquuno juveniles caffidi pares funt, quandin fervent fanguine, properat ad excipiendas regulas ac pracepta imperiofa gladiatorum rum neg; vetante Tribuno. Prain palate confiftit.

Tricus eximie fi cœnat, lautus habetur: Si Rutilus, demens: quid enim majore ca-

Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? Omnis Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum De Rutilo. Nam dum valida, ac juvenilia membra tur. Quippe cum artus robusti Sufficiunt galeze, dumque ardens sanguine fertur Non cogente quidem, sed nec prohibente Tribuno Scripturus leges, & regia verba lanista. Multos porrò vides, quos sæpè elusus ad ipsum magistri, non iubente certe, ve Creditor introitum solet expectare macelli, 10 tereà cernis plurimos, quos ad Et quibus in folo vivendi causa palato eft. iplum macelli oftium opperiri consuevit creditor frequenter deceptus: & queis vita ducendæ ratio dumiaxal

ANNOTATIONES.

1. Atticus eximie. | Hac Satyra frugalitas commendatur, luxus damnatur, præsertim in iis quorum tenues facultates id non ferunt.

Atticut. | Nobilis ac dives aliquis, ut Pomponius ille Ciceroni familiaris, cui ex Athenienfi feceffu & lepore Attici cognomen factnm

Laurus habetur, &c. In opulento profusio in convivis, lautitia est: at dementia est, fi velit inops fumptus pariter facere.

2. Russius. | Quispiam factus pauper è luxu.

. Apicius. | Homo luxuriofus Apicio fimilis. Vide Sat. 4. V. 23.

Omnis convictus, &c. | De Rutilo per gulam ad egeftarem redado fabulantur omnes passim in conviviis, balneis, &c.

4. Stationes. | Porticus, feu loca in Romano foro, in quibus homines ad colloquendum conveniebant, & confiftebant. Valer. Maxim lib. 2. cap. 2. Senatus, inquit, affiduam ftationem peragebat eo loci, qui hodieque Senaculum appellatur : non expellabat ut edicto contraberetur, fed inde citatus proteinis in curiam veniebat. Plinius Epift. Plerique in ftationibits fedent tempufque audiendo fabulas contersont. Gell. lib. 13. cap. 13. refert, quælitum in plerisque Roma stationibus Jus publice docentium, an, &c. Turneb. l. 1. c. 17. Suspicatur hie intelligi oportere municipiorum stationes, quæ erant in foro Romano, quarum meminit Piin. l. 16. c. 44. Verum quafibet Romæ flationes & confabulationes à Juvenale fignificari facis apparet.

Omne theatrum. | Omnes qui ad spectacula & ludos conveniunt & aftant.

5. De Rutile. | Qui devoratis bonis, ut victum deinceps habeat, gladiatoriam exercet, adigente quidem inopia, non autem ullo Nerone aut Tyranno, ut olim. Vide Sat. 2. ad v. 143. & feq. Item Sat. 8. ad v. 193. & ibid. Annot.

7. Nec prohibente Tribuno. | Tribunum obiter taxat, qui ejulmodi urbis dedecora debuiffet impedire. Ex locis mox citatis.

Scripturus leges. | Tractandorum armorum rationem ut edifcat ; an etiam ut tradat artis jam peritus? Sueton. Jul. Cæf. cap. 26. Tirones, inquit, neque in ludo, neque per laniftas, fed in domibus per Equites Romanos, ac etiam per Senatores armorum peritos erudiebat ; precibus enitens, ut disciplinam fingulorum susciperent, ipfique dictata exercentibus darent.

Regia verba. | Superba, imperantia: urge, percure; attolie, declina, &c.

9. Multos porrò vides, &c. Obæratos, qui gulæ nihilominus indulgent, atque è credita fibi pecunia dapes lautas emunt etiam caro pretio.

Ad ipsum creditor introitum, &c. | Creditor alibi elufus scit debitorem luxuriosum certè inveniri ad macellum & forum, ubi lauta emuntur obsonia. Illic igitur expectat, ut ab eo fœnus exigat.

11. Quibus in folo, &c. | Qui vivunt ut edant, quorum Deus venter eft.

Egregius

Egregius cœnat meliusque miserrimus horum, Et citò casurus jam perlucente ruinà. Intereà gustus elementa per omnia quærunt, Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si 15 Artendas, magis illa juvant quæ pluris emuntur. Ergo haud difficile est perituram arcessere summam Lancibus oppositis, vel matris imagine fractâ, Et quadringentis nummis condire gulofum Fictile: fic veniunt ad miscellanea ludi. Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen Sumit, & à censu famam trahit. Illum ego jure Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas Omnibus in Libya sit montibus: hic tamen idem Ignoret quantum ferrata diftet ab arca quam Atlas extet altier universit Africa montibus; in minilominus ipfe nefeiat; quam loculus differat à capja ferro inftructa.

Istorum pauperrimus, ac brevi ruiturus casu jam apparente, lautius ac Splendidins epulatur. Interim guftaius inveftigant in cunctis elementis, nunquam valore menti obicem ponente. Si intus perspicias, ea plus delectant qua carius comparantur. Itaque non eft arduum contrabere pecuniam absumendam, depositio catimis, aut effigie parentis mutilata; & voracem testam infercire nummis quadringentis. Ita histriones accedant ad miscellanea. Interest igitur quisnam ea ipsa arceffat. Etenim in Rutilo lurus eft: in Ventidio decus bonefum accipit, & commendationem ab opibus depromit. Ego 26 | bunc merito aspernabor, qui novit

ANNOTATIONES.

12. Egregius. | Comparat. magis egregie. Sic criam Lucret. lib. 4.

Nam nibil egregius, quam res secernere apertas A dubiis.

13. Perlucente ruina. Metaphora à rimoso pariete vel ædificio.

14. Guftus elementa per omnia quarunt. | Undique accerfunt quo delicati palati fastidio satisfaciant.

Elementa per omnia. Ex aere volucres, ex aquis pisces, è terra feras, boletos, rubera, omnia exquifiti faporis exquirunt.

15. Nunguam animo pretiis obstantibus. Ne-dum caritas obstet & desiderium minuat, quin porius auget semper & magis oblectat.

17. Ergo haut diffi.ile, & c. | Quandoquidem ca quæ pluris emuntur obfonia, hoc magis appetant gulofi illi, hinc ut ea mercentur nihil putant difficile, five oppigneranda fit supellex, & contrahendum as alienum, five diftrahenda matris effigies.

Perituram arcessere summam. | Pignoribus datis, à creditoribus sumere pecuniam luxu disperdendam.

18. Lancibus oppositis. | Supellectilibus in pigmis politis.

Matris imagine fracta. | Qua in auro vel argento pieta, inquit vetus Schol. fracta, vel casu & vetustate; vel data opera, ut fine pudore vendi queant partes atque fragmenta.

19. Quadringentis nummis condire. | Toto cenfu Equestri, magno pretio cibos exquifitos parare. Gulosum fictile. | Ferculum inopi guloso expetitum emptumque, conditum verò in lance fictili, quoniam argentea vafa pignori funt oppofita.

20. Sie veniunt ad miscellanea ludi. Sie nem-

pè homines aliàs ingenui, & olim patrimonium sat amplum adepti, postquam illud male dilapidaverunt, ludiones fieri coguntur.

Miscellanea. | Vel miscellos ludos, quales à Caligula editos Lugduni in Gallia, meminit Sueton. Calig. cap. 20. vel cum veteri Schol. & aliis intellige gladiatorum cibum è variis mixtum fecculis. Gell. l. 20. c. 11. variam & miscellam & quafi confusaneam doctrinam atque historiam appellat, quæ variis est rebus commixta. Ludi. | Pro, ludii, id est Ludiones.

21. Quis has codem paret. | An pauper, ut Rutilus; an dives, ut Ventidius, in quo quidem luxus iiberalitatis famam inducit.

22. Ventidio. De eo jam Sat. 7. v.199. Vide ibid. Annot. Alii accipiunt Ventidium Cumanum Galilæorum nationi præfectum, de quo Tacit. lib. 12: Annal.

24. Atlas. | Mons Africæ maximus ab ora Oceani Atlantici perpetuum extendens jugum ad Barcæ deserrum versus Orieniem. Dictus ab Atlante rege fiderum perito, quem proinde cœlum humeris tuliffe fabulantur.

25. Libya. | Sic vocata Græcis Africa. Aliàs pro hujus parte sumitur, quæ continetur intra Æthiopiam ad ortum, & mare Atlanticum ad Occidentem.

Idem ignoret quantum, &c. In variis eruditus & fapiens, at stultus ac demens in sumpru & luxu: ignoret discrimen ingentis arcæ divitum nummis plenæ, & faccuti pauperum in quo pauci denarii: & pro utriusque mensura funiprus faciendos.

26. Ferrata arca. | Qualem habent vulgò divites, & habebant in foro Romani Proceres, ut Sat. 10. notavimus ad v. 25,

Sacculus.

E calo defluxit illud prost or eutor, animo fideli inurendum & revolvendum, |cu connubium expetas, few cupias effe particeps Sancta curia. Enimverò neque Thersues optat Achillis thorarem, in quo fe Virffes dubium exbibebat. Sire tu caufam tucri vis ingenti periculo, teipfum interroga, aperi tibi qualis fis, an causidicus acer, utrum Curtius, strum Matho: cris tui modulus eft intelligendus & confider andus in negotiis maximis & infimis, etiam quando pifcem mercalere; neque mullum expetas, quando in pera gobionis pretium dumtaxat habneris. Nam loculis exhauftis, & voracitate auda, quifnam te finis expectat. poftquam patrimonium & facultates ingefferis in alvum ufura & argenti rudit, & gregum & pradierum voracem? A domiabit annulus, atque digito spo-

Sacculus. E coelo descendit, was orautive Figendum & memori tractandum pectore, five Conjugium quæras, vel facri in parte Senatûs Effe velis. Nec enim loricam poscit Achillis 30 Therfites, in qua se traducebat Ulysses Ancipitem. Seu tu magno discrimine causam Protegere affectas; te confule, dic tibi quis fis: Orator vehemens, an Curtius, an Matho. Buccæ Noscenda est mensura tuæ; spectandaque rebus 35 In fummis, minimis; etiam cum piscis emetur. Nec mullum cupias, cum sit tibi gobio tantum In loculis : quis enim te, deficiente crumenâ, Et crescente gulâ, manet exitus; ære paterno, Ac rebus mersis in ventrem, fœnoris, atque Argenti gravis, & pecorum, agrorumq; capacem? Talibus à dominis post cuncta novissimus exit Annulus, & digito mendicat Pollio nudo. Non præmaturi cineres, nec funus acerbum nis einsmedi post omnia ultimus Luxuria, sed morte magis metuenda senectus. 45

liato Polito stipem rogat. Neque pracoces favilla, neque mors luxui molesta sunt; verum senesta plus quam mors timetur.

ANNOTATIONES.

27. Ca'o descendit, &c. | Diog. Laert lib. 1. affirmat illud, Nosce teipsum, Thaletis effe Milefii, & à Chilone posteà usurpatum. Cic. Tusc. t. n. 52. Apollinis præceptom moner, ut se quisque nofcat: Quod nift di vinum effet , inquit, non effet boc acrioris cujusdam animi praceptum sic ut Tribuium Deo fit. Plin. lib. 7. cap. 32. Oraculorum, inquit, fecieta: em dedere mertales Chiloni Lacedamento, tria cino pracepta Delfhis confectando aureis literis.

Tra Si orautor | Nofee teiffum. Cic. lib. 3. ad Q. fratrem, Epift. 6. Praceptum illud, inquit, noli putare ad arrogantiam minuendum folum effe dictum, verametiam ut bona noftra norimus. Vid. Tulcul. cit. icem Perf. Sat. 4. v. ult.

29. In parte Senatus. | Senator effe velis, Judex, Magistratus.

30. Nec enim loricam tofcit Achill's Therfites. | Therfites haud ita est immemor tuz tenuitatis. ut idem appetat qued Ulyifes, aut Ajax: quorum de armis Achillis mortui contentionem. Vide apud Ovid. Metam. 13.

31. Therfites. | Homo inglorius & parvi nominis apud Græcos, de quo jam Sat. 8. ad v. 269.

In qua je traducebat Toffes ancipitem. | In cujus lorice petitione advertus Ajacem, Ulyfles aple metuebat fibi, ne non obtineret.

34. Curtius. | Montanus, orator mediocris, vaide tamen jactabundus. De eo Satyr. 4. ad verf. 107. Annot. vide.

Mathr. | Causidicus infimæ notæ, de quo Satyr. I. V. 32.

Bucca. | Facundiæ tuæ modum noris, fi fis orator : quisquis autem fueris, ex crumenæ modulo, bucce & gulæ tuæ modum pone.

37. Misi um. | Pifcem pretiofum. De quo

vide Sat. 4. v. 15. & Sat. 5. v. 92.

G bie. | Vilis pifciculus. 41. Argenti gravis. | Non facti, aut fignati, qued est adhue in massa. Vide Coel. Rhodig. lib. 10. cap. 2.

42. Talibus à dominis, &c. | Decostores illi post alia tandem oppignerant aut vendunt annu-

lum fuæ notam nobilitatis.

43. Polito. | Nobilis helluator: an verò Carvilius ille Pollio, qui prodigi & fagacis ad luxurize instrumenta ingenii, quique testudinum putamina secare in laminas, lectosque & repositoria his vestire instituit, ut ait Plin. lib. 9. cap. 11.

Digito nudo. | Nec enim Equeftrem dignitatem ejulque infigne annulum fervabat, nifi qui Centum Equeftrem retinebat, nimirum quadringenta seftertium millia: at ille bona deco-

xerat.

44. Non pramaturi cineres, &c. | Non metuunt luxuriofi illi mortem fibi, vel graves morbos creare, per helluationes; sed timent senium, in quo propter inopiam aut ægritudines non licer amplius luxuriari.

Hi

Et

N

Q

Co

Ef

111

M

Sa

Pa

E

P

S

C

n

CC

П

f

Hi pierumque gradus; conducta pecunia Romæ, Isti gradus utplurimim. Pe-Et coram dominis consumitur. Inde ubi paulum Nescio qui superest, & pallet sœnoris auctor, Qui verrêre folum, Baias, & ad Oftia currunt. Cedere namque foro jam non tibi deterius, quam 50 Esquilias à ferventi migrare Suburra. Ille dolor folus patriam fugientibus, illa Mæstitia est, caruisse anno Circensibus uno. Sanguinis in facie non hæret gutta; morantur Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem. Experiêre hodie numquid pulcherrima dictu, Perfice, non præstem vitâ, nec moribus, & re; Sed laudem filiquas occultus ganeo, pultes Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas

cunia Roma accepta à creditoribus, atque prajentibus dominu absumitur: dein cum nescio quid parvum restat, atque expallescit usura poffeffor, tum qui terram mutavere, properont Baias & ad Oftia. Forum enim deserere, bunc tibi haud pejus, quam ex ardenti Suburra ad Esquilias transire. Is mæror, ea trifitia dumtaxat patria cedentibus inharet, anno uno Circenfibus privari. Cæterum in vultu non manes stilla sanguinis : neque multi retinent verecundiam rifis dignam, atque è civitate recedentem. O Perfice, bodie pea

riculum facies, utrum praclara memoratu non exeguar, vivendi ratione, neque moribus, atque factis : filiquas autem commendem ego heliuo absconditus, & pultem servo cateris prasentibus, in auricula verò placentas jubeam.

ANNOTATIONES.

46. Hi plerumque gradus. | Per quos isti devenire folent ad rerum omnium inopiam. 1. Pecuniam fœnore accipiunt. 2. Hanc in ipfa urbe coram fœneratoribus in luxuriam effundunt. 3. Solum vertunt.

47. Coram dominio. | Foenoris & crediti do-

minis, atque auctoribus.

48. Pallet. | Ne fænus & credicum perdat,

49. Qui vertere folum. | Patria cedentes in aliam regionem abeunt exulatum, & quidem festinanter, ne à creditoribus comprehendantur.

Baias. | Urbem Campaniæ maritimam, de

qua vide Sat. 3. v. 4.

Oftia. | Ad Oftia Tiberina, ibi forte navem conscensuri fugiunt. Namque ibi portus ad oftium Tiberis fluminis cum adversa urbe pridem celebri ab Anco Martio condita. Legunt quidam, oftrea, ut fit fensus inopes illos conferre se Baias ad piscationem oftreorum.

50. Cedere namque foro, &c. | Non comparere in urbe ob æs alienum, non magis ignominiolum jam putatur, quam ab uno vico in a-

lium migrare.

51. Esquilias à serventi, &c. | Ab astuosa urbis regione in frigidiorem. Nam & editior is locus: & gelidas vocavit Esquilias, Satyr. 5. v. 78. Vide & Sat. 3. v. 71.

Ferventi. | Seu ob fitum, seu ob majorem po-

puli frequentiam.

Suburra. | Vide Satyr. 3. v. 5. Annot. 52. Ille dolor, &c. | Illis decoctoribus nullus jam pudor: unus autem dolor supereft, carere Circenfibus,

53. Circensibus. | Vide Sat. 3. v. 223. & Satyr. 10. v. So. arque ibid. Annot.

54. Sangunis in facie, &c. | Pudoris nihil reflat, vestigium nullum. Vide Saryr. 10. v.301. & Annot.

Morantur pauci, &c. | Pauci conantur retine. re pudorem, qui jam urbem deserit ac fugit, ubi etiam ridiculus multis existimatur. Sic or 4 be jam tacinorolo ceffiffe & ad Superos evolafle diciru: Attræa, ejulque parner foror Pudicitia. Saryr. 6. v. 19.

56. Numquid pulcherrima dietu, &c. | Utrun verbis tantum frugalitatem extollam, quam re non teneam, sed, ut alii, gulæ serviam &

ventri.

57. Perfice. Perficus amicus Juvenalis, cui & hanc inscripfit Satyram.

58. Siliquas. | Cibum rudiorem, tenuem victum, legumina, quorum involucrum filiqua di-Vide Perf. Sat. 3. v. 55.

Occultus ganeo. | Clam popinas frequentan s. Ganeum subterraneus locus est, ex Fest.

Pultes. | Parabiles & vulgares cibos. Vide Satyr. 7. verf. 185. & Perf. Sat. 6. v. 40. atque ibid. Annot.

59. Coram aliis. | Ut frugalis existimet.

Dictem puero, sed, &c. | Dum quis adest, pultes imperem famulo, & quidem palam; ac statim in aurem & clam insusurrans jubeam oc placentas coquat mihi cœnaturo.

Placentas. | Dulciaria; delicata fercula. Placentee fiebant è farina filiginea, alica, caleo, melle. Martial Lib. 7. Epigr. 19. duices pa-

centas vocat.

tri per anni partem custoditi si. Autumnum, & crudi posuere pericula succi.

Et cuim quandoquidem pollicisus | Nam, cum sis conviva mihi promissus, habebis es equiari mecum, ero titi ve lut Evander; accedes Tirynthius, venies Tirynthius, aut minor illo 61 thius, vel bisses eo inferior, Hospes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum; idem nihileminus Superis etiam Alter aquis, alter flammis ad sidera missus. fanguine conjunctus, bic undis, le cula nunc audi nullis ornata macellis. Jum aufculta dapes nullis ma. De Tiburtino veniet pinguissimus agro cellis paratas. E Tiburis cam- Hædulus, & toto grege mollior, inscius herbæ, po prodibit hadus parvus opi Necdum ausus virgas humilis mordere salicti, rior, ignarus graminu, qui Qui plus lactis habet quam sanguinis; & montani que nondum tentavit carpere Asparagi, posito quos legit villica suso. surculos inferiorum salicum, Grandia præterea, tortoque calentia foeno 70 nis continet : tum corruda è Ova adfunt ipsis cum matribus, & servatæ montibus, quas villica collegit Parte anni, quales fuerant in vitibus uva: dimisso fuso: deinde ova in-Signinum Syriumque pyrum: de corbibus iisdem gentia & è stramine circum. Emula Picenis, & odoris mala recentis, iffis parientibus: quin & bo- Nec metuenda tibi, ficcatum frigore postquam 75

postea 1yra Signina atque Syria : & ex issaem canistris poma novi edoris cum Picenis certantia; tibi verò minime timenda, pifeaquam ejicere aistumnum ligeme arefactum, & discrimina succi non cocti-

ANNOTATIONES.

60. Habebis Evandrum. | O Perfice, me frugalem habebis hospitem, ficut olim Evandrum Hercules & Æneas habuere, cum ab eo tenui menia excepti funt. Ex Æneid 8.

-Tum res inopes Evandrus babebat. 61. Evandrum. Hic Arcadize primo Rex. deinde venit in Italiam, & pulfis Aboriginibus ibi regnavit, ubi Roma fubind condita est.

Venies Tirynthius. | Ut Hercules, cujus patria dicitur fuiffe Tiryns vel Tiryntha urbs Peloponefi prope Argos.

Minor ille Loftes. Aneas Hercule minor ata-

te, fama, rebus gestis.

62. Et ite tamen contingens fanguine colum. | Ut enim tilus Jovis Hercules, fic Æmeas Veneris.

Alter aquis. | Aneas in Numicium fortem laffus creditur confecratus. inquit verus Schol. Dionyf. Halicarn, lib. 1. hec fcribit : Commiffe acri fralio, multifque utrinque cafis Anea corpus nusquam of parkit : ulis in Dees translatum put arunt, ohi merfam fluvia, iunta quem traliem fuerst. Latin templum Anea condiderunt, cum Inferiptione, Jour Indigeti, jes, Patri Dico Terrefiri, qui fluvii Numici undas gubernat.

Alter fiammis. He cules, qui cum induisset vestem venenatam sibi à Dejanta missam, ardore correptus, & doloris impatien, accensà pyrå in Oera monte feipfum combufit. Ovid. Meramorph, 9. Senec. Tragged. Hercul.

Octaum, &c.

64 Firela | Que tibi apponere flatui.

Rullis ornata macellis. | Non empta, vel è macello & foro perira.

65. Tiburtino. | Vide Sat. 3. V. 192.

66. Infeius berba. | Materno adhuc lace victitans nondum herbam delibavit.

68. Montani asparagi. | Silveftres & è monte, non ex horto, in quo delicationes edurantur.

70. Tortoque calentia fæno. | Recentia è nido, qui è torro fæno conflatus: vel calentia è fæno, in quo involuta apportantur. Ut Martial.

Sed tura fann curfor ous portabat. 71. Cum matribus. | Cum ipfis gallinis.

73. Signinum. | A Signia Latii oppido dicta pyra, quæ alii à colore testacea appellant, inquit Plin. lib. 15. cap. 15. Hæc commendat Cornel. Celf. lib. 2. cap. 24.

Syrium. | Pyra primum è Syria allata; que eadem effe cum Tarentinis quidam affirmant. Vide Colum. lib. 10. cap. 5. Macrob. 1. 3. c.19.

Plin. cit.

De cerbibus ifdem. | Omnia promifcue, qued

fimplicitatem notat.

74. Æmula Picenis. | Tam bona quam quæ celebrantur ex agro Piceno, qui hodie continet partem Marchiæ Anconitanæ, & Aprutii ulterioris. Horat. Lib. 2. Sat. 4.

Picenis cedunt pomis Tiburtia succe, Nam facie traftant.

75. Siccatum frigore postquam, &c. | Cum per frigas & hyemem ficcatus fuerit crudus humor. quem aurumno recentia habebant.

Hæc ofim nostri jam luxuriosa fenatus Cona fuit. Curius parvo que legerat horto Ipfe focis brevibus ponebat olufcula, quæ nunc Squallidus in magna fastidit compede fosfor, Qui meminit, calidæ sapiat quid vulva popinæ. Sicci terga suis rarâ pendentia crate Moris erat quondam festis servare diebus, Et natalitium cognatis ponere lardum, Accedente novâ, fi quam dabat hoftia, carne. Cognatorum aliquis titulo ter Confulis, atque Castrorum imperiis, & Dictatoris honore Functus, ad has epulas folito maturiùs ibat, Erectum domito referens à monte ligonem. Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem, Et Scauros, & Fabricios, postremò severos Censoris mores etiam collega timeret;

Ista pridem fuit Senatus nofri cæna tum sumptuosa. Curius quas tenui bortulo ipfe berbas collegerat, parvo camino adhibebat, quas modo contemn: fordidus foffor in ample ergaltuin, qui recordatur qualis fator value intaberna ferventi. Er. t oim confuctudo festis diebus ci studire dorsa porci arefueti s fpenja crate non densa, & juicidiana in natali apponere cu.-Sanguineis, addità recenti carne, si aliquam victima suppeditaret. Affinium quispiam infigmtus tercio Confalatu, & Castrorum Prafectura ac Di-Catoris dignitate perfunctus, ad eam canam pergebat cities quam fuctum erat, sublatum humeris bipalium reportans è Subacto colle. At quando for-

midabant Fabios, & severum Catonem, & Scauros, & Fabriciot, denique cum austeres mores Censeris ipse collega metueret,

ANNOTATIONES.

77. Jam luxuriofa. Præ hominibus ac Romanis prioribus, qui frugibus tantum ac herbis vescebantur.

78. Curius. | Dentatus, de quo vide Annot.

Sat. 2. verf. 3.

80. In magna fastidit compede. | Catena longiore vinctus in agro opus faciens. Plin. lib. 18.
C. 3. Agriculturam, inquit, vincti pedes, damnata manu, inscripti vultus exercent.

Fastidit. | Vide Sat. 6. Persii ad v. 40.

81. Vulva popina. | Vulva porcæ in popina præparata. Hanc in deliciis fuisse indicat Plin. lib. 8. cap. 51. & lib. 11. cap. 37. Vulva primipara suis optima: inquit. Testatur & Horat. Lib. 1. Epist. 15.

Nil vulva pulcrius ampla. Martial. Lib. 13. Epigramm. 56.

Me materna gravi de sue vulva eapit.

82. Sicci terga sins. | Ad ventum fumumque exiccati & falli, proptereaque expositi in crate

lignea rariore, & aeri magis pervia.

Pendentia. Varro 2. de Re Rustica cap. 4.
Quis non audierit patres nostros dicere, ignavum
& sumptuosum esse, qui succidiam in carnario
suspenderit poticis ab laniario, quam ex domestico
sundo?

84. Natalitium. | Die natalitia, quam Vete-

res epulis celebrabant.

Lardum. | Suillam carnem falkam, quam dici laridum, quafi largè aridum, auctor eft Ma-

crob. lib. 7. cap. 12.

85. Si quam dabat hostia. | Quam vel immolaffent ipsi, vel à Magistratibus immolatam emissent. Nam mastatarum ab has historium exta ad Quafteres avarii delata venibant: facrificiifque Populi Romani tum Devrum immertalium cultus, tum etiam continentia inerat: In quit Valer. Max. lib. 2. cap. 2.

88. Ad has epulas. | Velut infolitas & lau-

tioris apparatûs.

Solite maturius. | Ante horam nonam, qui

mos erat cœnare, & epulari.

89. Referens à monte ligonem. | Post opus rusticum in agro montano. De Fabio dictum alibi, Plin. lib. 16. cap. ultimo: Durant, inquit, in Liuternino Africani prioris manu sata cliva; item mytus eodem loco conspicua magnitudinis.

90. Cura tremerent, &c. | Quandiu Roma timuit Cenfores luxum prohibentes luxuriofotque mulctantes, tamdiu victus & fupellex fimplices fuere.

Fabios. | De his vide Sat. 2. V. 146. & Sat. 6. V. 266.

Catonem. | Vide Sat. 2. v. 40.

91. Scaures. | Sat. 2. V. 35. Fabricios. | Vide Sat. 9. V. 142.

92. Collega timeret. I Intelligendus hie Fabricius Cenior in Cenfura Maximi nomen adeptus, qui luxuriam Reipublicæ damnans è collega Publ. Decio postulavit, ut vel ipse mores hominum emendaret priorum Censorum negligentia perditos, aut pateretur se revocare pristinum civitatis statum: quorum si neutrum sacret, minatur abdicaturum se eum Magistratu. Decius ergo exterritus consensit et quemadmodum vellet Fabricius Rempublicam administratet. Vetus Schol.

Q3

Nemo

tum nullus putavit numerandum inter solicitudines & res graves, qua teftudo naret in acuis Oceani, Troianis conflatura flendidum & illustre suftentamentum : fed lateribus denudatis ac thoris exiguis frons anea exhibebat turpe caput afini coronati, circa quod nutriti rure pueri iocose lasciviebant. Itaque tales erant epula, quales ades & Supellectula. Tum miles imperitus & ignorans admirari Gracorum industriam, dirutis civitatibus in acquisita parte Speliorum, rumpebat vafa iliufrium epificiem, ut equus baberet phateras; atque galea infentite initi morituro exisiberet efficem bellus Komult, volente Imperit forte, mitefcentis; & bin Quirinos Sub faxo; & nudum simulacrum Divi sufpens scuto & lancea renitentis. Quicquid erat argenti, in armis tantum lucebat.

Nemo inter curas, & feria duxit habendum. Qualis in Oceani fluctu testudo nataret, Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum: 95 Sed nudo latere, & parvis frons ærea lectis Vile coronati caput oftendebat afelli, Ad quod lascivi ludebant ruris alumni. Tales ergo cibi, qualis domus, atque fupellex. Tunc rudis, & Graias mirari nescius artes, Urbibus eversis, prædarum in parte repertâ, Magnorum artificum frangebat pocula miles, Ut phaleris gauderet equus, cælataque caffis Romuleæ fimulacra feræ manfuescere justæ Imperii fato, & geminos fub rupe Quirinos, Ac nudam effigiem clypeo fulgentis & hafta, Pendentisque Dei perituro ostenderet hosti. Argenti quod erat, folis fulgebat in armis.

ANNOTATIONES.

94. Qualis in Oceani. | Nemo foilcirus erat quam grandes in Indico Oceano restudines invenirentur, ubi fingularum superficie habit abiles cafa integuniur, atque inter Infulas Kubri maris his navigant cymbis: ut loquitur Plin. 1. 9. c. 10.

Teftude nataret. | Teftudinum alia terreffres, olie marine, &c. Victus geminus in aquis, terraque; & effectus par: bonore babendi, vel propter excellens in ulu prettum, naturaque proprietatem. Plin. lib. 32. cap. 4

95. Trijugenis. | Romanis Proceribus, qui se

jacant à Trojanis oriundos.

Faltura ac nobile fulcrum. | Ului futura ad exornandum sponde fulcrum putaminibus in laminas fectis: ex Plin. antè cit. ad vocem, Pollio, v. 43. hujus Satyræ. Apul. Metamorph. 10. Difternebatur lectus Indica testudine pellucidus, plumea congerie tursidus, vefte ferica floridus. Martial. Lib. 12. Epigram. 67.

Gemmanies prima fulgent testudine ledi. 96. Nudo latere. | Vel fine fulcro, vel fine orratu, fola fronte lecti ære munita.

Frons area. | Lecti pars anterior ærea.

97. Vice ceronati caput oftendebat afelli. | Vel effigiem capitis afinini oftendebat: vel fignificatur, veteres illos ad cænam discumbere solitos in iphs agris, ad quorum limites, ex Hetruscorum disciplina, suspendebatur asini caput, nudatum c ite, fertis coronatum, ad arcenda, ut credebant, agicium incommoda. Itaque è mensa lectisque ancebitoriis videri oftendique poterat afininum illud caput, circa quod ludere confueverant pueri zure educati. Scoppa collect. c. 27. Columel.

Nunc caput Arcadica nudum cute fertur afella Tyribanus fixife Toges in limite ruris.

100. Tune rudis, &c. | Tune miles ignorans pretium vasorum eximii operis per Græcos attifices elaboratorum, ea temeré frangebat, ad faciendas equo phaleras

Graias artes. | A Græcis luxus Romam inve-

ctus. Hinc Sat. 3. v. 60. dixit,

Non poffum ferre, Quirites, Gracam urbem. 101. Urbibus eversis. | In direptione urbium, & prædæ parte, quam nactus erat.

102. Magnorum artificum. | Ut Phidiæ, Pra-

xitelia, Myronis, &c.

103. Phaleris. | E fractis poculis: ut mox dictum eft.

Calataque caffis. Item ad calandam in caffide effigiem lupæ quæ Remum ac Romulum fratres

geminos aluerar, &c.

105. Sub rupe. | Ubi expositi fuerant, vel ubi fluitantem Tiberis alveum, in quem abjecti pueri illi, tenuis in ficco aqua destituit; in proxima alluvie, ad Ficum Ruminalem: ubi & lupa (ummissas infantibus mammas adeo mitis præbuit. Tit. Liv. lib. 1. c. 4. Vide & Dionys. Halicarn, lib. 1. Florum, &c.

106. Fuigentis. | Alii legunt, venientis, ad Rheam nempe Silviam Remi ac Romuli paren-

tem è Marte.

107. Pendentisque Dei. | Simulacri Martis five in clypeo efficti, adecque pendentis ex humero finistro, ut fit; five extantis in summa casside, quibus portentofis imaginibus miles Romanus hoftem in bello territaret, ac invicto cedere Imperio cogeret. Sunt qui legant, perdentis, cui responder, inquiunt, vox sequens, perituro.

108. In armis. | Non in supelledili, aut ve-

stimentis, ut nunc,

Ponebant

Ponebant igitur Tusco farrata catino Omnia tunc; quibus invideas, fi lividulus fis. 110 Templorum quoque majestas præsentior, & vox Nocte ferè media, mediamque audita per urbem, Littore ab Oceani Gallis venientibus, & Diis Officium vatis peragentibus, his monuit nos. Hanc rebus Latiis curam præstare solebat 115 Fictilis, & nullo violatus Juppiter auro. Illa domi natas, nostraque ex arbore mensas Tempora viderunt; hos lignum stabat in usus, Annofam fi forte nucem dejecerat Eurus. At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas, 120 Nil rhombus, nil dama fapit; putêre videntur Unguenta, atque rosæ, latos nisi sustinet orbes Grande ebur, & magno fublimis pardus hiatu,

Tum ergo pultes cunetas apponbant in patina Etrusca, quilu invideres fi fores tantulum invidus Finorum etiam Numen propisis aderat : no que iftis admonuit vox nocte prope media, & in media civitate exaudita, cum accederent Galli ab Oceani ripa, Numinibus queque munus fatidicorum implentibus. Jugiter testaceus necdum uile vilutus auro confueverat eam gerere folicitudinem rationum Latii. Las ifta conspexit menfu apud nos, & ex artore neftrate exertas. Ad hanc utilitatem ferviebat lignum . quando Eurus cafis vetuftam nucem deturbaverat. Jam vere nullas opulenti delicias epu-

lando captant : mil rhombus, nil dama façoris habet : fatere creduntur unquenta & rofe, nifi amplos orbes portat ingens ebur, altufque pardus grandi rittu,

ANNOTATIONES.

109. Thusco catino. | Fictili ex Etruria. Vi- | de Sat. 2. Perf. v. 60.

Farrata. | Cibos è farre, pultem, quæ fiebat è mixta frumenti & fabarum vel hordei farina, diutiffime veteribus ufitatam, ut notavimus alibi.

110. Quibus invideas. | Invidere posses isti veterum parfimoniæ & frugalitati, qua contenti beatique vivebant.

111. Templorum quoque majestas prasentior. Tum Dii magis crant propitii, cum minus luauriofi homines.

Vox notte fere media. | Tit. Liv. lib. 5. C. 32. Eodem, inquit, anno M. Ceditius de plebe nun-tiavit Tribunis se in nova via, uti nunc sacellum eft, supra adem Vesta, vocem nectis silentio audiffe clariorem humana, qua Magistratibus dici juberet, Gallos adventare, &c. Et cap. 50. ejusdem Libri sic habet: Expiands etiam vocis nociurna, que nuncia cladis ante bellum Gillicum audita neglettaque effet, mentio illata, juffumque templum in nova via Aic-Locutio fieri.

113. Littere ab Oceans Gallis venientibus. | Legunt alii ; ab occiduo: alii, ab Oceano, quem le-Ctionem afferit Lipf. Epift. Quaft. Lib. 4. Epift. 25. Liv. cit. lib. cap. 37. Inaudito, inquit, hofte ab Oceano terrarumque ultimis oris bellum ciente, Oc.

Gallis venientibus. | De Gallorum in Italiam transitu vide Tit. Liv. cit. cap. 33. & sequ. Eam, inquit, gentem traditur dulcedine frugum maximeque vint nova tum vo'uptate cartam Alper tranjiffe, Ge.

Diis officium Vatis peragentibus. | Prænuntiantibus impendentia mala, ut iis obviàm iretur. Vide Col. Rhod. lib. 7. cap. 29.

116. Fictules Juppiter. | Seneca ad Lucil. Cogita Deos, cum propitii effent, fictiles fuife. Plin. lib. 35. cap. 12. Fictilem Jovis effigiem juffa Tarquinii Priici elaboratam, in Capitolio dedicandam refert, additque: He enim tum imagines Deum erant laudatifima : nec poenitet nos illerum, qui tales colucre. Aurum enim & ar-gensum ne Diis quidem conficiebant, &c.

Nullo violatus aure. | Plin. mox citat. Durant, inquit, in plerifque lecis etiam nunc fi-Hilia ifta simulacra: fastigia queque templorum mirà celatura, & orte avique sirmitate certiera auro, certe innocentiora. Vide Satyr. 3 verf. 20.

117. Illa domi natas, Gr. | Mense pridem fiebant è lignis vulgaribus, n.c è citro vel cupresso factæ longè petebantur. 119. Eurus. | Ventus ab Ortu slans, sæpius

vehemens.

121. Rhombus. | Piscis exquisitus, de quo multa Satyr. 4. v. 39. & ieq.

Dama. | Silveftris capra. Plin. lib. 8. c. 53. 122. Unguenta. | Quibus post balnea ute-

Rofe. | His convivæ coronabantur. Horatius Lib. 1. Od. 5. & 38. &c.

Nisi sustinct orbes grande ebur. | Nisi ingentis mente rounde pes altus fir ex ebore in formam pardi hianti ore foulptus.

ex iis dentibus quos Romam transfert janula Syenes, & agiles Mauri, & Indus Mauro nigrior, quosque abjecit fera filva Nabathan jam grandieres & capiti eneroses. Inde nascisur appetentia, inde bilis fomacho. His enim argenteum fulcrum videtur id quod annulus ferreus in digito. Ar rogantem igitur evito convivam, qui me fibs confert, resque parvas contemnit. Enimvero ne unam quidem eberis unciam babeo. Neque teffera, neque

Dentibus ex illis, quos mittir porta Syenes, Et Mauri celeres, & Mauro obscurior indus, 125 Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu, Jam nimios, capitique graves. Hinc furgit orexis, Hinc stomacho bilis. Nam pes argenteus illis, Annulus in digito quod ferreus. Ergo superbum Convivam caveo, qui me fibi comparat, & res 130 Despicit exiguas, adeo nulla uncia nobis Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac Materia: quin ipía manubria cultellorum Offea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt calculus ex ista materia; imò issi cultrorum capuli offei sunt. Attamen neque istis ulla fercula

ANNOTATIONES.

134. Dentibus ex illis. | Elephantinis Martial. Lib. 2. Epigram. 43.

Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes: Fulcitur tefta fagina mensa mihi.

Lucanus Lib. 10.

Dentibus hie niveis sectos Atlantide silva Impeluere orbes.

Cæl. Rhodig. 1.b. 13. cap. 18. non dentes fed cornua dici in Elephantis debere, ex Paufania

Quos mitrit. | Dentes enim elephantini Romam advehuntur ex Elephanti Infula quæ eft intra Nilum flumen, Syene vicina, ab Elephantorum multitudine fic appellata: deinde è Mauritania; item ex India, seu Arabia. Vide Plin. lib. 8. cap. 1. & feq.

Porta Syenes. | Syene vulgo Afna, eft urbs Ægypti Superioris, sub Tropico Cancri sita, in confinio Æthiopiæ. Syenes portam vocat Elethantidem Infulam mox dictam, quoniam veni. entibus Syenen, & in Ægyptum, & inde Romam dentes elephantinos apportantibus ex Infula ifta, & per eam velut portam iter eft. Sic Satyr. 3. verf. 4. Cumas appellavit Januam Baiarum, quia Baias itur per Cuma ..

125. Mauri celeres. Horum tanta pernicitas ut feras curiu aflequantur. De Troglodytis id

affirmant Herodotus & Plinius.

Mauro offcurior Indus. | Græci Manegr, ob. feurom vocant. Apul. Florid. Indis, inquit, ad m. hentem diem fitis tamen in corpore color noctis in ft. Mauri porrò & Indi Zonæ Torridæ fubjecti. Hi verò Arabesque Æquatori propiores. Vice Cal. Rhodig. 1. 16. c. 15.

126. Ques desofun jam nimies, Cc. | Aiunt e'e hantem dentes jam nimios ad arborem illifor depencie. Plin. lib. 8. cap. 3. Dentes, inquit, accidues cosu aliquo vel senect à defediunt. Ha flum ebur eft circumventique . venantitus, impactos arbori frangunt. fraadi fe redimuni. Capite verd 10. ejuidem Libri: Magnitudo dentium videtur quidem in templis precipua. In Æthiopiæ finibus postium vicem in domiciliis præbere, & pecorum stabulis palos elephantorum dentibus fieri, anctor oft Polybius.

Se

Pe

Si

E

E

C

80

lic

do

lat

OF

re

k

E

Nabathao. | A Nabath Ismaelis filio dicta quædam regio Arabiæ Petrææ, ad ortum.

127. Capitique graves. | Ut cervis cornua certo tempore deponi folita.

Orexis. | Opi jourg, appero. Vide Satyr. 6. veri- 427.

127. Hinc ftomacho bilis. | Tum illis crescit appetitus ciborum, cum menfa est eburnea. Ironicè.

Bilis. | Velut ira ad cibos devorandos. Porro famem irritani constat bili stomachum vellicante. Interpretantur aliqui indignationem contra luxuriam, perperam noftro quidem judicio. In quibusdam exemplaribus legitur vires, pro, bilis.

Pes argenteus, &c. | Adeo spernunt argentum præ ebore, ut mensæ pes argenteus tam vilis modò fit, quam ferreus annulus. Hic tamen & Judicibus & triumphantibus haud ita pridem ufitatus, teste Plinio lib. 33. cap. 1.

131. Qui me sibi comparat. | Qui cum sump. tuosus sit, me quoque sumptuosum sperat in dapibus & supellectili. Vel, qui me frugalem luxuriofo fibi comparatum despicit.

Est uncia libræ seu assis pars duodecima. Vide Satyr. 1. vers. 40. Annot. ad eam vocem, Unciolam.

132. Teffella calculus. | In abaco, alveolo. tabulà luforià, tefferæ, calculi, tali, scrupi, latrunculi, scacchi. Vide quæ de istis ludis annotabo in Perf. Saryr. 3. v. 48. ad hac verba, Quid dexter senio ferret.

134. Offea. | Ex offe, non ex ebore.

Non tamen. | At ejufmodi vilioribus cultellis nihilo pejus fecatur cibus, aut eò fit deterior.

Rancidula;

Rancidula; haud ideò pejor gallina secatur. 135 rancida efficiuntur, neque pro-Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis Pergula, discipulus Trypheri doctoris, aptud quem Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygargus, Et Scythicæ volucres, & Phænicopterus ingens, Et Gætulus oryx, hebeti lautissima ferro Cæditur. & totâ sonat ulmea cœna Suburrâ. Nec frustum capreæ subducere, nec latus Afræ Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni Tempore, & exiguæ frustis imbutus osellæ.

pierea deterior gallina scinditur. Verum neque aderit carptor, cui concedere oporteat pergulam universam, discipulus Trypheri magistri, apud quem & ingens sumen, & lepus, & aper, & rygargus, & aves Scythica, & magnus Phanicopterus, & oryz Gatulus, optima dapes ex ulmo diffecantur obtufo cultro, emnique strepunt Suburra. Neque partem caprea, neque Africana volucris latus feit demere ti-

ro nofter, & continuo imperitus, parvaque offa frustulis affuefactus.

ANNOTATIONES.

136. Nec ftruffer erit. | Vide Satyr. 5. V.120. & feg. & Annot. ibid.

Cui cedere debeat. | Tam peritus, ut omnes a-

lios Superet.

137. Pergula. | Omnes magistri in pergula docentes. Is locus à pergendo dictus, multis lateribus apertus, ambulationi aptus, in quo & opera fua exponebant artifices, ut innotescerent; & Magistri quoque discipulos erudiebant. Sueton. August. cap. 94. Theognis Mathematici pergulam dicitur Augustus ascendisse. Et de illustr. Grammat. cap. 18. L. Craffiius in pergula docuiffe, donec commentario Smyrna edito melaruit. Plin. lib. 35. cap. 10. Apelles, inquit, perfecta opera proponebat in pergula transeuntibus, atque post ipsam tabulam latens, vitia qua notarentur, auscultabat.

Discipulus Trypheri dottoris. | Edoctus & eruditus ab eximio illo ftructore mensæ, & ciborum diffecandorum magistro, de quo Sat. 5.

loco mox citato.

138. Sumine. | Vide Saryr. Perf. 1. v. 53. Annot. & Matial. Lib. 13. Epigram. 44.

Pygargus. | Fera est ex genere caprarum filvestrium, cuius posteriores partes albæ: hinc nomen: muzi, clunis, dozos, albus. Plin. lib. 8. cap. 53.

139. Segibica volucres. | Phasiani, dicti'à Phafide fluvio & Infula cognomine, unde primum exportati. Porrò Phasis in Colchide est, quæ regio Scythiæ proxima & affinis. Martial. Lib. 13.

Epigram. 72.

Phænicopterus. | Avis est in Africa abundans, ab alis puniceis fic appellata. IImegr, penna, poerina , puniceus feu purpureus. Plin. lib. 10. cap. 48. fic ait : Phænicepteri linguam pracipui suporis esse Apicius docuit nepotum omnium ultissimus gurges. Martial. Lib. 13. E. pigram. 71.

Dat mihi penna rubens nomen, fed lingua gulofu Nora farit : quid fi garrula lingua firet ?

140. Gatulus Oryx. | Caprea unicornis, & Gætulia Africæ regione. Contrarium habet pilum & ad caput versum. Plinius lib. 8. capite 53. & alibi. Martialis Lib. 13. Epigrammate 95.

Hebets ferro. | Cædendis ligneis ferculorum

fimulacris hebetato.

141. Sonat wimea cæna. | Nam illi struendæ mensæ & diffecandorum ex arte ferculorum doctores lignea omnis generis habebant fimulacra, partibus quidem separatis, sed conglutinatis, quas dividebant illi coram tironibus, ut eos docerent membrorum juncturas invenire, scirè partes distribuere & carpere. Quod non fine sonitu in ligno fiebat.

Suburra. | Frequenti urbis regione, ubi schola ftructorum erat. De Suburra vide Satyr. 3.

142. Caprea. | Capræ filveftris.

Subducere | Solerter demere, ut Chirono-

mon ille, de quo Satyr. 5. v. 121.

Afra avis. | Gallinæ Numidicæ. Varro 1. 3. de Re Rustica c. 9. Gallina Africana, inquit, funt grandes, varia, gibbera, quas unhanypidas appellant Graci. Ha novissima in triclinium ganearium introierunt è culina, propter fastidium hominum veneunt propter penuriam magno. Martial. Lib. 13. Epigr. 73.

Ansere Romano quamvis satur Annibal effet, Ipfe fuas nunquam barbarus edit aves.

144. Frustis imbutus ofella. | Solitus coquere tantum offulas porcinas in craticula & prunis, & fic toftas in frufta concidere. Malè, ut videtur, legunt quidam, furtis.

Ofella. | Diminutivum ab offa. Columella Lib. 12. de fuillæ carnis faifura fic ait: Dein offula carnis spissa componuntur, atque alternis sal ingeritur. Martial Lib. 14. Epigram. 221.

Parva tibi curva craticula sudet ofella: Spumeus in lenga culpide fumet aper. Perula vulgaria & paucis affibus comparata offert ogreftis minister, & securus à frigore, band Phrygius vel Lyrius, band ullus aftabit à mange . mitus ingenti quidem pretin Quando petes, pete Latine. Par cmnibus vestitus : crine resetti, & redi, bodie verò folammodo di-Scriminati ob epulas. Ille pastore laborioso natus est, ifte bubul co; dudum non aspedam ingemit parentem; er tugurium, & suetos capros capitat mæstus. Juvenis facie nativa & liberali verecundia, quales opertet effe quos operis su'gens purpura.

Is tibi porriget vina eff-fa in iis collibus, a quibus ipse ortus est, quorum in summitate collusit. Etenim vini & ministrantis unum iffumque eft natale folum. Speres fortaffe, ut arguta faltations puella Gaditana exordiatur pruritum excitare:

Remiffa libidinis incentivum, & pungentes urtica of whenti. Attamen acrier es delectatio alte-

Plebeios calices, & paucis affibus empros Porriget incultus puer, atque à frigore tutus ; Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus Quisquam erit, & magno. Cum posces, posce Latine. Idem habirus cunctis, tonfi, erectique capilli. Atque hodie tantum propter convivia pexi. 150 Paitoris duri est hic filius, ille bubulci : Suipirat longo non visam tempore matrem, Et casulam, & notos tristis desiderat hædos: Ingenui vultus puer, ingenuique midoris, Quales effe decet, quos ardens de pora veftit, 155 Nec pugillares defert in balues and s Testiculos, nec vellendas jam par it alas: Crassa nec opposito paridus tegir i mina gutto. Hic tibi vina dabit diffula in monaisce lis A quibus iple venit, quorum lub vertice lufit. 160 Namque una atque eadem vini patria acq: ministri. Forsitan expectes, ut Gaditana canoro Incipiat prurire choro, plaufuque probatæ Ad terram tremulo descendar clune puella. Irritamentum Veneris languentis, & acres 165 Divitis urt.cz. Major tamen ista voluptas Alterius fexus: magis ille extenditur, & mox vius sexus; 15 ștus inframmatur. Auribus atque oculis concepța urina movetur.

ANNOTATIONES.

145. Plebeios calices. | Non cryftallinos vel vitreos illos audaces, de quibus Martial. Lib. 14. Epigr. 94. fed vili empros.

146. A frigore tutus. | Vefte crafsa tectus à frigore dumtaxar, non ornatus, ut fit à luxuriofis. Senec. ad Luci!, Transes og mina exoletorum per nationes coloresque descripta, ut eadem omnibus lenitas, eadem prima mensura lanuginis, eadem Species capillorum ; ne quis cui rectior est coma, crifpulis mifceatur.

147. Non Florgx aut Lycius. | Non adest famulus è Phiygia vel Lycia, minoris Afiæ regio-

nibus, unde venusti petebantur.

Mangone. | Negotiatorum Merorum. A manu & ago, quoniam multos manibus agebant atque exponebant Mangones, adhibitis etiam medicamentis. Plin. 1 21. cap. 26. Hyacinthi radix eff bulbacea mangonicis venalitiis pulcre nota, qua in vino dulci illit a pubertatem coercet, & non patitur erumpere. Vide Perf. Saryr. 6. v. 76. & fequ.

148. Posce Latine. | Minifter enim Italus lin-

guam tantum vernaculam novit.

149. Idem babitus cunctis. | Famuli omnes vili funt habitu apud me.

Tonf. | Non alunt comam longierem. Restique capilli. | Non crifpati & calamiftrati: hodie pexi, aliàs neglecti.

153. Cafulam. In qua natus & educatus, Hædos. | Quos pascere solebat.

154. Ingenui vultus. | Non arte mangonica fucari.

155. Ques ardens purpura vestit. | Ingenues adolescentes ac nobiles, circa annum ætatis decimum quartum.

Ardens purpura. | Oh colorem igneum. 162. Forsitan expectes. | O Perfice mihi pro-

miffe conviva, ne spera vanas lubidinum illecetras. Hæ folis divitibus aptæ funt.

Gaditana | Nimirum lascivis eruditæ cantile-nis simul & saltationibus meretriculæ Romam accersebantur è Gadibus Insula, de qua Satyr. præced. v. 1.

Canore incipiant prurire choro. | Egregie locum hunc, verba mentemque Juvenalis adumbravit Macrob lib. 2. Saturnal. cap. 1. ubi fic habet: ut puella mollior canora dulcedine & saltationis lubrico exerces illecebris philosophames.

167. Extenditur. | Sic legitur vulgo. Quidam, incenditur, quam lectionem interpretando fecuti fumus, non ut meliorem, sed clariorem. Innuit Poeta proniores & ardentiores ad libidinem forminas quam viros,

Non

ONT

ONC

Per

A

n

di in

be

Non capit has nugas humilis domus: audiat ille Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans Fornice mancipium quibus abstinet: ille fruatur Vocibus obscænis, omnique libidinis arte, 172 Qui Lacedæmonium pytismate lubricat orbem. Namque ibi fortunæ veniam damus. Alea turpis, Turpe & adulterium mediocribus: hæc eadem illi Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur. 176 Nostra dabunt alios hodie convivia ludos. Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis Altisoni dubiam facientia carmina palmam.

Ades parva non admittunt eau vanitates. Is ausculter sonitum testarum cum sermonibus, quibus non utitur serva prostans nuda in sætenti lupanari; is potiatur verbis impudicis. Ecuncità aupidinis industria, qui pytismate lubricum facit orbim-lus aleu, adulterum etiam indusemus. Inhonesta tenuioribus aleu, adulterum etiam inhonestum. Isti verò cum ea perperrent universa, nibilominus lati ac splendidi nominantar. Diversos hodie lusus sup-

piditabunt epula nostra. Canetur auctor Iliadis, & versus subimis Virgilii, reddentes ancipitem victoriam.

ANNOTATIONES.

169. Audiat ille. | Dives luxuriofus.

170. Testarum crepitus. | Crotala sive crepitacula è testis, quibus inter saltandum utuntur non sine decore quædam gentes, ut Hispani. Addunt & mulieres Indicas: Gadicanas hic innuit Poeta. Gallicè, des castagnettes. Alii intelligunt cymbala sive tympana. Fuisse quædam instrumenta sonora testas vocata docet Sueton. Ner. c. 20. ubi resert Neronem elegisse plures adolescentulos, Qui divisi in fastiones plausum genera condiscerent, (bembos & imbrices, & testas vocabant) operamque navarent cantanti siti, & c.

171. Quibus abstinct. | Plus retinens verecundiæ quam lascivæ illæ saltatrices, aut divites

impuri.

173. Qui Lacedamonium pytifmate lubricat orbem. | Vix credas quam multis hic locus, & in quam multos fenfus verfatus eft. In tot igitur & tam variarum lectionum interpretationumque lubrico quis pedem figat ? Imo quis ipfo lubricante Juvenali non cæspitet arque titabet? Firmo tamen urcumque stare vestigio mihi videor, antiquioribus ftando; præfertim cum fensum non valde javent quæ à viris alioqui gravioribus erudite cerratimque hic afferuntur. Emendationes & conjecturas non spernimus, ac eorum pace & venia, posthabemus. Justus Lipsius Epist. Quast. lib. 4. Epift. 25. fatetur scriptam omnem & impressam antiquitus lectionem esse, vel, pitysmate, vel, pytismate. Hoc ego Divzi amplector, cum Mancinello & aliis, pariterque explico fic: Gaditanis illecebris gaudeat ac fruatur dives licet, qui prismate inbricat orbem Lacedamonium; id est, qui spuro irrorans digitum, facile inde amovet (æpiùs & admovet (ad oftentationem) fuum annulum, cujus à Lacedæmoniis usus emanavit. Turneb. lib. 24. cap. 28. fimiliter legit, at aliter explicar, nempe, qui sputo & saliva magis volubilem reddit trochum, ludum certè Gracanicum. Valla, pitysmate, legit; airque effe trochum è pinu, græce mirus. Unde pinjma,

Politian. pitylismate, quod genus erat exercitationis cum gesticulatione manuum ac pedum & complosione. Brodæus, pedemare, id eft, faltu, in tripudio seu saltatione Lacedæmonia in orbem fieri solirà. Vide Col Rhodig. l. 18. c. 1. Alciatus & Pulman. Pyreismate, & explicant de quadam Laconum exercitatione, quæ à nudis oleoque bene unctis fiebat in sudatorio. tals pettumate, à mon rue talus, intelligitque divitem aleæ deditum, qui talis ludit in mensa rotunda è marmore Lacedæmonio facta. Favet quod sequitur mox, alea turpis. Mallem certe cum vereri Schol intelligere divitem qui expuit fupra marmor Lacedæmonium, quo stratum est ejus domûs pavimentum, & fic lubricum reddit. Non abludit Salmafius, apud quem, lubricare Lacedæmonium orbem dicitur is pytismate, qui pytisfando, id est, gustando vinum cum probatione quadam, & mox expuendo, crebris ejulmodi rejectionibus & effusionibus uda facit & lubrica tum mensas rotundas è marmore Lacedemonio, tum abacum, & pavimentum. Non moror poppyma Flavii, aut Lipfium cum fao pygifmate; ablit enim ut obscena comminiscar ultrò, qui vel occurrentia folitus fum elu ari.

174. Fertuna veniam damus. | Luxuriofa illa in divitibus folent tolerari: at quis eadem ferar in mediocri viro? Ex opinione vulgi.

Illi. Divites luxuriofi.

178. Conditor Iliados cantabitur. | Recitabuntur Homerici versus ex eleganti carmine de Tro-

jano excidio.

179. Dubiam facientia carmina palmam. |
Quæsitum enim jam pridem, an Virgilius Homerum superarit. Vide Macrob. passim maxime verò lib. 5. Quintil. lib. 10. cap. 1. Gell. l. 9. c. 9. Cæl. Rhodig. lib. 7. cap. 4. Jul. Scaliger Homero Virgilium præfert: Propertius etiam canit, in Elegiâ ultimâ l. 2.

Cedite Romani Scriptores, cedite Graii, Nescio quid majus nascitur Iliade.

Quid

tur ejusmodi carmina? Jam verò sepositis anxietatibus amove occupationes, & jucundum otium largire tibi, siquidem integra die fas erit quiescere. Ne fit quavis usura recordatio, neque tihi filenti commoveat irareportans uda ferica, plicis suspi-

Quid interest qua voce reciten- Quid refert tales versus qua voce legantur? Sed nunc dilatis averte negotia curis, Et gratam requiem dona tibi, quando licebit Per totam cessare diem: non sœnoris ulla Mentio, nec primâ fi luce egressa reverti Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor, 185 cundiam, si coniux exiens dilu- Humida suspectis referens multitia rugis, culò consuevit ad noctem redire, Vexatasque comas, & vultum auremque calentem. cionem creantibus, & capillos Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen. exagitatos, & ardentem faciem Pone domum, & servos, & quicquid frangitur illis, que angit depone statim ad o. Aut perit : ingratos ante omnia pone sodales. frium meum. Animo abjice Interea Megalefiacæ spectacula mappæ familiam, & famulos, & quod - Idæum folenne colunt, similisque triumpho cumque rumpitur ab eis, vel Prædo caballorum Prætor sedet: ac mihi pace disperditur: præ cundis abjice Immensæ nimiæque licet si dicere plebis, lebrant spectacula mappa Magalesiorum, Idaum solemne ; & Prator equorum depradator sedet par triumphanti: sique fas mibi eft logui cum bona venia infiniti & numerosioris populi,

ANNOTATIONES.

180. Qua voce legantur. | Non est opus adinvare eleganti pronuntiatione tam bonos verfus, qui tuam ipfi fatis produnt elegantiam. Adeoque licet ab imperito rudique puero legantur, parum refert.

181. Dilatis | In aliud tempus remiffis cu-

ris, hilarem ad epulas animum affer.

183. Fænoris. | Quod debes, aut tibi de-

185. Tacite. Diffimulanti & nen aufo fufpicionem de adulterio objicere uxori imperiofæ.

186. Multitia. Veftes è subtili panno, bom-

bycinas. Sat. 2. v. 66. 187. Vexatafque comas, & tuitum auremque calentem. | Notas perpetiati recenter flagitii,

ex Sueronio August. cap. 69. & Calig. c. 36. 189. Pone domum, &c. Depone curam domas, obliviscere servorum arque sodalium inprobitatem, ne quid fit quod tuam ab hilari ju-

cunditate mentem avocet 191. Interea Megalefiaca, &c. Dum nos inftruimus convivium, Circenfibus ludis detinetur Rom omnis populus, neque poffes quidquam negotii cum ullo peragere, etiamfi ma. xime villes: ergo totus vaca noftris iftis eblectatiunculis.

Megalefiace. | Megalefia, five Megalenfes ludi, à merans un Sis, ditti quia matri magnæ dedicati; vel quod magnis ficient impenfis, ut vult Afcon. Pedianus. Vi le Sat. 6. v. 69.

Marra. | Circenfiam ludorum fignum pariter & præmium erat Mappa: Qui mos à Nerone flaxit. Cùn enim spectandi avida plebs in ftaret, ut quamprimum ludi inciperentur, & è carceribus exeundi fignum quadrigis mitteretur, Nero tum prandens indulfit, & mappam qua manus tergebat, continuo juffit per fenestram abjici, velut fignum. Caffiodor. 3. Var. c. 51. Vide Turneb. lib. 18. cap. 33. Ubi ad rem, Tertulliani locum affert. In ea mappa picturam & formam ludorum fuiffe aiunt. Mappæ meminit Sueton. Ner. c.22. Universorum se oculis in Circo Maximo prabuit, aliquo liberto mittente mappam, unde Magistratus solent. Et Martial. Lib. 12. Epigram. 26.

Cretatam Prator cum vellet mittere mappam, Pratori marpam surripit Hermogenes.

192. Idaum folemne. | Ludos folemnes in ho. norem Cybeles matris Deûm è monte Ida Romam advectz. Vide Sat. 6. cit.

193. Prado caballerum. | An quod in iftis ludis equi multi frangerentur, ut ait Vet. Schol. unde Salmafius vult legi; perda Caball. id est, perditor caballorum. Sicut in Catonis Diftich. fficiferda legitur, fimiliter & apud Ifidorum; fignificatque eum qui officia perdit, id est, corum remunerationem non haber. An quod Præ. tor quibusdam favens, aliis equis victoribus meritum non darer bravium ac præmium. An quod optimos ille equos fibi eligens vili pretio dominis auferret? Sunt qui legant, prada, quafi nimis in equos sumptibus Prætor absumeretur. Sed minus placet.

Prator sedet. | Is enim ludis præsidebat, & curru sublimis pompă triumphali vehebatur. Vi-de Sat. 10. v. 36. & sequ.

Pace. | Sine off nfione populi Rom, Circenfibus nimium additi: ut jam notatum fupra, & alibi.

T

8

8

t

t

Totam hodie Romam Circus capit; & fragor au- Romam universam hodie conti-

Percutit, eventum viridis quo colligo panni. 196 Nam fi deficeret, mæstam attonitamque videres Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis Consulibus. Spectent juvenes, quos clamor, & audax

Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ. 200 Spectent hoc nuptæ, juxtà recubante marito, Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis. Nostra bibat vernum contracta cuticula Solem, Essugiatque togam. Jam nunc in balnea salvâ num hauriat Solem, & togam evitet.

Romam universam hodie continet Circus; atque auriculas urberat strepisus, ex quo prafini suctessum panni conjicio. Etenim si deesset, civitatem istam cerneres æquè tristem of supefactam, ut cass Consultibus in pulvere Cannarum. Hos ludos aspiciant adolescentes, quibus convenit acclamatio, of sortis sponsio, & sedere juxia virginem bene comptam: aspiciant illud uxores assiciant illud uxores assiciant city quod cuipiam verceundia sit referre ceram ipsis. Nostra pellis rugosa verfamjam sa est ux balnea subeas.

ANNOTATIONES.

195. Frager. | Applaulus & acclamatio fpe-

196. Eventum viridia quo colligo panni. | Victoriam factionis prafinæ, cui favisse dicuntur Caligula & Nero, at Venetæ Vitellius. Vide

Not. feq.

Viridis panni. | Erant in Circenfibus decurrentium aurigarum atque agitatorum factiones quatuor, à vestium coloribus denominatæ, & quatuor, anni tempestatibus respondentes, vernæ prafina seu viridis, æstati rosea seu rubea, alba autumno pruinoso, nubilæ hyemi veneta sive cerulea: Quibus Domitianus addidiffe fertur purpurei panni & auratas factiones. Porro spectatores alii aliis factionibus studebant, nonnunquam è colore, quem quisque amirer, fludium impendentes, vel imperatorum favorem fequentes. Hinc Plin. lib. 9. Epift. 6. ita perftringit : Miror tot milia virorum tam pueriliter identidem cupere currentes equos, infiftentes curribus homines videre. Si tamen aut velocitate equorum, aut hominum arte trabeventur, effet ratio nonnulla. At nunc favent panne, pannum amant; & si in ipso cursu medioque certamine hic color illuc, ille buc transferatur, studium favorque transibit, & repente agitatores illos, equos illos, quos procu! nescitant, quorum clamitant nomina, relin-quent. Tanta gratia, tanta auctoritas in una vilissima tunica. Mastial. Lib. 14. Epigram.

Si Veneto prasinove faves, qui coccina sumia, Ne fias istà transfuga sorte, vide.

Sidon. Apollin. Carm. 23.

Albus, vel Venetus, virens, rubenfque,

Hortanturque obiter, juvantque blandis

Diffant quadrupedantibus furorem.

Impellant, trepidant, trabunt, repugnant. Ardescunt, salunt, timent, timentur,

197. Si deficeret. | Si vincatur prafina factio, viridis pannus; vel, fi Romanis adimantur Circenfes, fi adamata deficiat oblectatio, moestam videres civitatem, &c. Sarcastice omnino. Suppra v. 53.

198. Camarum in pulvere victis Consulibus. Ut in Cannensi clade. Vide Sat. 2. ver. 155. Tit. Liv. lib. 22. cap. 46. ad rem hane: Ventus, inquit, quem Vulturnum incola regionis vocant, adversus Romanis coortus, multo pulvere in ipfa ora volvendo, prospectum ademit.

199. Andax Ponfio. | Contentio depositis pignoribus, pro victoria ejus factionis cui favet

quilane

201. Spectent hee nupta. In quibusdam exemplis hi duo versus leguntur ante v. 165. ut mox sequatur, irritamentum Veneru, &c.

203. Noffra bibat vernum. | Nobis jam senibus magis utilis est insolatio. Vide Pers. Sat. 4.

204. Effigiatque togam. | Quidam interpretantur: togam deponat ad infolationem & balnea. Alii fic explicant: fugiat togæ curas & togatorum negotia, occupationes, officia. Unde Martial, lib. 10. Epigram. 47. ad vitam beatiorem exoptat, inter alia, togam raram. De his & nos alibi. Prior interpretatio minus arridet.

Nunc in balnea. Diximus alibi lavari folitum

quondam ante cœnam.

Salva fronte. | Necenim femel id fecisse turpe erit: quod præveniamus hodie tantum horam lavandi cœnandique legitimam. Vide Sat. 1. v. 49. arque ibid. Annot.

ra integra uique ad fextam. Id quidem agere nequeas per funt fastidia. Usus infrequens gratas facit oblectaationes.

incolumi pudore, etfi restat ho- Fronte licet vadas, quanquam folida hora supersit Ad fextam. Facere hoc non possis quinque diebus dies quinque continentes; nam Continuis, quia funt talis quoque tædia vitæ vita etiam ejufmodi gravia Magna. Voluptates commendat rarior usus.

ANNOTATIONES.

205. Quanquam solida hora supersi, &c. 1 Quamvis sit hora diei tantum quinta, id est, nostra ferè undecima. De his vide que fu-sè annotabo ad Pers. Satyr. 3. vers. 4. de veterum autem conviviorum ritibus variis exquifita multa lege apud Lipf. antiq. lect. lib. 3. Porrò balnei horam confuetam fuiffe nonam hyeme, æftate octavam, difertis verbis indicat Plin. Lib. 3. Epift. 1. Ubi, inquit, bora balnei nuntiata est, (eft autem hyeme nona,

aftate oftava) in foie, si caret vento, ambulat lotus accubat , & paulifper cibum differt, &c.

O Sp D

Si

M

La

Ir

0

N

N

Ev

N

Ci At

T T

Et Ej

fin form

mife

6

feu

gun de !

aura

mye

Et 1

rum

Et a

1

1

I

VIUS !

I

207. Talis vita. | Ociofæ, voluptariæ. Tadia. | Cic. 2. de Orat. Ommbus in rebus voluptatibus maximis finitimum est fastidium. 208. Rarior ufus. | Cic. in Lælio: Et quitem omnia praclara rara. Martial. Lib. 4. Epig. 29. Rara invant.

SATYRA XII.

INTERPRETATIO.

O Corvine, die natali fuavier est mibi lux ifta, qua ce-Spes festivus opperitur votas Numinibus pecudes. Regina can-didum immolamus oviculam: simile vellus offeretur Palladi Maura Gorgone certanti:

NAtali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux, Quâ festus promissa Deis animalia cespes Expectat; niveam Reginæ cædimus agnam: Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura. Sed procul extensum petulans quatit hostia funem, 5

ANNOTATIONES.

1. Natali Corvine. | Vota se Diis ait persolvere ob incolumem è naufragio Catullum: Seque id facere magno animo & in amicum benevolo, non infidiosa mente, ut ab eo scribatur hæres, more plurimorum.

Natali die. | Hanc epulis & hilaritate quotannis celebrabant, ut notavimus ad Perf. Sat. 6.

v. 19. & alibi.

Animalia cespes expectat: | Ara è vivo cespite extructa expectat victimas pro incolumitate amici mei Catulli à me votas & mox quidem ma-

3. Regina. | Fortunæ, vel Junoni, de qua Virgil. Ain. 1.

Aft ego qua Diviem incedo Regina.

4. Par vellus. | Similis victima, pariter alba, diximus alibi, Dils superis albas, inferis nigras macteri.

Pignanti Gorgone Maura. | Minervæ, cui ex Hem Lliad, 5. Circa humeres ægis, in qua fortitudo, minæ, & Gorgoneum çaput diri monftri: id est clypeus, in quo erat caput Medusa Gorgonis, à Perseo in Mauritaniæ finibus interfectæ. Vel Mauram vocat Juvenalis, quòd ea cum fororibus Euryale & Stenione coluit Dorcadas, five Gorgadas, & Gorgonas infulas, quæ funt ad viride promontorium, Mauris vicina.

Gorgone. | Toppe, trux; hinc factum cognomen. Hujus capitis ferpentibus armati confpectu fabulantur homines in faxum diriguisse. Athen. I. 5. c. ult. meminit animalis pariter nomina i in Libya, ovi fylvestri fimilis, cujus aspectu ho-

mines aggreffi lapidescebant.

5. Extensum funem. | Quo ad aram ducenda est, laxo, non arcto; ne videatur ad facrificium invita ire victima: Nam quæ valde reluctabatur, invitis putabatur Numinibus offerri, adeoque removebatur ab altaribus hoftia; & hoc ita à sacrificantibus observatum, testis est Macrobius, 1. 3. c. 5.

Tarpeio

Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat. Quippe ferox vitulus templis maturus & aræ, Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris Ducere, qui vexat nascenti robora cornu. Si res ampla domi, fimilisque affectibus effet, Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa Mole piger, nec finitima nutritus in herba; Læra sed oftendens Clirumni pascua sanguis Iret, & à grandi cervix ferienda ministro, Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque paffi Nuper, & incolumem sese mirantis amici. Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum Evafi, denfæ cælum abscondere tenebræ Nube una, subitusque antemnas impulit ignis, Cum se quisque illo percussum cederer, & mox 20 Attonitus nullum conferri posse putaret Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt Talia tam graviter, fiquando poetica furgit Tempestas. Genus ecce aliud discriminis; audi, Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis 25 Ejusdem; pars dira quidem, sed cognita multis,

Tarpeio verò Jovi destinata victima lasciviens longe porrecium excutit lorum, & frontem vibrat. Eft enim juvencus indomitus, fanis altarique idoneus, & vino irrigandus, qui mammas parentis jam erubescit sugere, qui erumpente cornu quercus exagitat. Si opes in adibus forent copiofa, & amori aquales, taurus duceretur Hispulla crassior, ipsaque deses pinguedine, neque vicino paftus in gramine, verum exiret cruor indicans opima pafcua Clitumni, atque guttur ab ingenti victimario percutiendum: & hæc propter reditum familiaris etiamnum trementis, & paule ante perpeffi terribilia, atque salvum se obturefcentis. Enimvero prater maris discrimina & percussienem fulminis evitati, Spiffa caligo calum texit universa nebula, & refentina flamma antennas concussit, quando singuli se putabant eo verberatos, simulque stapentes exi-

stimarent nullum posse naufragium velis ardentibus comparari. Cuncta accidunt similia, atque ita formidosa, ut cum exercitur procella Petica. En alteram ausculta periculi speciem, & rursum te misereat, quamvis alia sint paris sortuna, certe pari sava, versim pluribus nota,

ANNOTATIONES.

6. Tarpeio Jovi. | Cui facra ædes in Capitolio,

feu rupe Tappeia.
7. Templis maturus. | Qui nondum subiit ju-

gum, fatis tamen grandis ut facrificetur. Vide Macrobii cit. lib. 3. à cap. 1. usque ad 10. 8. Spargendusque mero. | Mactandæ victimæ

aurata inter cornua vinum infundebatur, seu invergebatur. Virg. Æn. 4.

Issa tenens dextra pateram pulcherrima Dido Candentio vaccamedia inter cornua fundit. Et lib. 6.

Frontive invergit vina Sacerdos.

9. Vexat nascenti robora cornu. Ex petulantià arbores impetit cornibus nunc primum etumpentibus. Virgil Ecl. 3.

Pascite taurum : jam cornu petat, &c.

Li alibi :

Irasci in cornua discit, Arboris innixus trunco.

Sat. 6. vers. 74.

13. Oftendens Clitumni pascua. | Sua crassi-

Clitumni. | Is Umbriæ, seu Falisci agri fluvius: cujus aqua pota candidos fieri Lores, auctor est Plin, lib. 2. cap. 10. Item Virgil, Georg. 2.

Hinc alibi, Clitumne, grezes, & maxima taurus Victima, supe tuo perfusi slumine sacro, Romanos ad Templa Deum duxere triumibos.

Claudian, de Vict. Stilic.

Candida que Latis prabent armenta triumphia.

14. Ferienda. | Hostiæ majores clava aut securi istæ & prostratæ, dein suppositis cultris jugulabantur, ut benè observat Turneb. lib. 15. cap. 12.

19. Antennas impulit ignis. | Transversum malo lignum, cui velum allinatur, igne cœlesti seu fulmine impulsum exarsit, & navim in-

cendit.

21. Nullum conferri posse, &c. | Naufragium

haud jam timendum præ incendio.

23. Poetica. | Qualis describi soler à Poetis rem exaggerantibus. Leg. alii Poetica, id est, tam horribilis & sava, quam quæ solet esse in Ponto Euxino. Tempestatis pete descriptionem ex Homero Odyst. 5. Virg. Æn. 1. & 3. Ovid. Met. 11. Fab. 10. & aliis passim.

26. Cognit a multis. | Seu experiencia, fe : alirer.

votivis tabulis. Ecquis ignovat pictores ab Ifide nutriri? Noftre etiam Catulle par fors contigit, quando carina dimidia undis erat referta, jamque aguis exturbantibus viciffim costas navis arboris vacillantis, nullum praberet auxilium senis Naucleri peritia, incapit Ca. tullus dirimere cum ventis, projiciendo, amulatus fibrum, qui Se ipse spadonem reddit, optans effugere testium jactura, ita Calubres novit Que mea sunt omnia projicite, aiebat Catullus , speciosifima quoque effundere cupiens, 10gam etiam purpuream mollibus sdoneam Macenatibus, caterafque, quarum ipsum animalis vellus tinxit indeles herba no

quamque monstrant ades multa | Et quam votiva testantur fana tabella Plurima. Pictores quis nescit ab Iside pasci ? Accidit & nostro fimilis fortuna Catullo, Cum plenus fluctu medius foret alveus, & jam 30 Alternum puppis latus evertentibus undis Arboris incertæ, nullam prudentia cani Rectoris conferret opem ; decidere jactu Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se Eunuchum ipse facit, cupiens evadete damno Testiculorum: adeò medicatum intelligit inguen. Fundite quæ mea funt dicebat cuncta Catullus. Præcipitare volens etiam pulcherrima, veftem Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus aptam, Atque alias, quarum generofi graminis ipsam Infecit natura pecus, sed & egregius fons Viribus occultis, & Bæticus adjuvat aër,

bilis, quin etiam fons eximius arcana virtute & ceelum Baticum auxiliafur.

ANNOTATIONES.

27. Votiva tabella. | Qui è naufragio sospites evaserant, illud in tabella picum suspendebant in fano alicujus Dei, ut Neptuni, Æsculapii, Isidis, in monimentum grati fui in servatores Deos animi. Vide Perf. Sat. 1. v. 89.

28. Ab Ifide pafci. | Pictores multi victitabant pingendo tabellas ejuímodi in Ifidis templo à naufragis reponendas. Nam ex quo Deos Æ gyptios Romani susceperant, Isis maxime coli cœpta Romæ. Vide Sat. 6. passim atq; ibid. Annot. Horat. Epift. ad Pisones, v. 20.

> - Fractis enatat exfbes Navibus, ere dato qui pingitur.

30. Cum plenus fluctu, &c. | Cum femiplena jam aquis effet carina, feu pars navis interior, & cum latus daret, modò in dextrum modò in finiftrum inclinata fluctuabat navis incerta curfu.

33. Decidere jaciu. | Veluti cum ventis marique affilientibus, ac prævalentibus pacifci vitam, projectis bonis, & fic controversiam & certamen dirimere.

34. Imitatus Castora. | Hic enim ab insequentibus se venatoribus redimir, avulsis proprio morfu refficulis, ob hos se peri gnarus. Plin 1. 8. c. 30. Idem verò l. 32. c. 3. fic habet: In terris & aqua victus est fivris, ques Casteres vecant, & Cafterea teftes corum. Hos ab infis amputari cum capiuntur, negat Sextius auctor Medicina deligentiffimus, quia fine vita animalis adimi nequeunt, Ce. Vide Peri. Sat. 5. v. 135. & ibid. Annor. in voce Caftureum.

36. Medicatum. | Ad m. dicinas utile, YPH quillium.

37 Fundice que, &c. Ad exonerandam navim, & servandam saltem vitam jactura cæterorum. Videcap. 27. Ad. Apoft.

39. Macenatibus. | Delicatis Proceribus, fimilibus Mœcenatis, quem Sat. 1. velut mollem taxavit, Supinum vocans, v. 66.

40. Quarum generofi graminis, &c. | Veftes è lana Bætica, ex Andal fia Hispaniæ regione, ubi gramen, aer, & Bætis flavii aqua pecudibus pota velleri colorem dant rutilum.

Generofi graminis. | Virgil. Eclog. 4. Nec vories difcet mentiri lana colores: Life fed in gratis aries jam juave rubenti Murice, iam crocco mutabit vellere luto: Sponte fun fandyx pascentes vestiet agnos.

41. Infecit natura pecus. | Pecudum lanam tinxit natura, non ars. Martial. lib. 14. Epige.

Non est lana mihi mendax, nec muter abent. Sic placeant Tyria : me mea tinxitovis. Egregius fons. | Marual. lib. 8. Epigr. 28. An Tarteffiacus stabuli nutritor Iberi Batis in Hesperia te quoque lavat aqua? Et lib. 12. Epigr. 100.

Batis elivifera crinem redimite corona. Aurea qui nitidis vellera tingit aquis. 42. Batiens. | Betis, qui & Tarteffus, hadie Guadalquivir, fluvius Andalusiam rigat, & in finum Gaditanum capaci oftio perlabitur. Ab eo denominata pridem Hispaniæ tertia para, Bætica, uze præter Andalufiam, regnum etiam Granatense fent totum complectitur.

MVSEVM

BRITANNICVM

Ille

Ille nec argentum dubitabat mittere, lances Parthenio factas, urnæ cratera capacem, Et dignum sitiente Pholo, vel conjuge Fusci. Adde & bascaudas, & mille escaria, multum Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi. Sed quis nunc alius, quâ mundi parte, quis audet Argento præferre caput, rebusque salutem ? Non propter vitam faciunt patrimonia quidam, Sed vitio cœci propter patrimonia vivunt. Tactatur rerum utilium pars maxima: fed nec Damna levant. Tunc adversis urgentibus, illuc Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se Explicat angustum, discriminis ultima quando 55 Præsidia afferimus, navem factura minorem. I nunc, & ventis animam committe dolato Confisus ligno, digitis à morte remotus Quatuor, aut septem, si sit latissima teda. Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenæ, 60 Aspice sumendas in tempestate secures.

à letho sejunitus quatuor vel septem digitis, si teda fuerit crassissima.

Is neque argentum ambigebat proficere, patinas à Parthenio fabricatas, poculum urnam centinens, aptumque stibundo Pholo, aut uxori Fusci. Adinnge quoque bafeaudas, atque millena catina, plarimum culpii, que porabat afturns Olynthi mercator. Jam verò quie alter, qua orbie regione, ques non dubitat vitam anteponere argento, & opibus incolumitatem? Non ad vidum bona colligunt aliqui, at vitis excecati vitam agunt ad opes congerendas. Profunditur pars raciona rerum commodarum; vereim neque minuunt descrimen. Tum prementibus infortunits, ed devenit, ut fecuri malum subjiceret ; Seque arctum expandis, cum adhibenus extrema periculi remedia levius navigium redditura. Perge modo, ventisque vitam permitte, credens offeri dolato, Jam cum reticulo, atque pane,

ANNOTATIONES.

43. Ille nec argentum, &c. Vafa etiam argentea sponte Catullus amittebat, aurea quoque eximio quamvis opere cælata.

44. Parthenio. | Egregio cælatore vel artifice.

Urna. | Quæ fextarios 24. continebat.
45. Pholo. | Centauro valde bibaci. De hoc
Diod. Sic. lib. 5. cap. 2.

Conjuge Fusci. | Quæ mulier ebriosa. De Fusco

jam Sat. 4. v. 112.

46. Bascandas. | Cacabos interpretatur Vet. Schol. & vasa in quibus calices lavabantur, Hæc à Britannis ad Romanos translita constat ex Martial Lib. 14. Bpig. 99.

Barbara de pidis veni Bascauda Britannis, Sed me jam mavu. dicere Roma suam. Escaria. | Lances ponendis escis idoneas.

47. Multum calati. | Vafa multa ex auro & argento cælata: qualia dicitur amaffe Philippus Alexandri pater, Macedoniæ Rex: vel/ab eo venientia.

Biberat quo callidus emptor Olynthi, | Plin. lib.

dito dormire solitum refert.

Callidus. | Justin. lib. 9. Blandus, inquit, pariter & insidiosus alloquio, qui plura promitteret, quam prastaret, in seria & jocos artifex, &c.

Empter Olynthi. | Philippus enim corruptis auro

quibusdam, expugnavit Olynthum Thracie urbem, & suo adject regno. Modo jacet ea urbs: nec plane de fitu constat. Vide Demosth Olynth.

48. Quis nunc alius. | Catulium commendat. 50. Non propter vitam, &c. | Multi avaritia adeo excæcantur, ut videantur ad hoc nati &c vivere, ut opes colligant; cum è contrario non nifi ad vitam opes habendæ fint.

52. Factatur rerum, Ge. | In mare jacitur à

Carullo & fociis.

Recidit. | Quafi res eò cecidit. Leg, alii, Decidit. 54. Se explicat angujtum. | Succide malo & in mare quoque dejecto fe Catullus expedit, navimque omnino evacuat, ac veluti latiorem facit : quod ultimum eft levamentum.

57. I nunc. | Post ejusmodi pericula audita,

mare fubi, fi luber, & naviga.

69. Teda Atières & tabulæ ex arboribus teda, vel pinu, quibus navis compingitur.

60. Reticulus. Sacculo in retis modum texto, in quo panem & alia cibaria recondunt viatores. Nautæ, &c. Reticulum panis, vocat Hor. Sar. 1. Vid. Perí. Sat. 5. V. 140.

61. Aspice sumendas. | Id est, vide ur cum cibis etiam sumas secures ad excidendum, si op 13

eft, malum. Alii leg. Accipe.

'At ubi aquale procubuit pelagus, ubi secunda tempora, & fortuna vectoris potentior Euro & mari fuit: ubi Parca latiores manu faventi pensa trahunt meliora, & candidi faminis lanam ducunt; ventus mediocri aura non valde vebementior aspiravit: tum navis infelix egenâ industriâ, expansis vestimentis, suoque prora voio, quod solum superfuerat, properavit. Auftris modò quiescentibus, vita fiducia cum Sole reversa est. Jam cernitur cacumen altum, jucundum Ascanio, & locus La-

Sed postquam jacuit planum mare, tempora postqua Prospera vectoris, fatumque valentius Euro, Et pelago, postquam Parcæ melioro benignâ Penía manu ducunt hilares, & staminis albi Lanificæ; modicâ non multò fortior aurâ Ventus adest; inopi miserabilis arte cucurrit Vestibus extensis, & quod superaverat unum, Velo prora fuo: jam deficientibus Auftris, Spes vitæ cum Sole redit. Tum gratus Iulo, Atque novercali sedes prælata Lavino, Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile fumen, Et nunquam visis triginta clara mamillis. appellationem tribuit alba sus Tandem intrat positas inclusa per æquora moles, (sumen stupendum hilaribus Phrygiis, & nunquam aspectis triginta papillis conspicua.) Denique in-

greditur mare clausum per aggeres constitutos

ANNOTATIONES.

64. Parca. | Vide Sat. 3. v. 27. Et Sat, 9. v.

135. & feq. ad voces, Lachefis, & Clotho.
65. Staminis albi. | Quod vitam diuturniorem & fortem meliorem indicat, & spondet, ut contrà pullum & nigrum stamen ducentes Parcæ infortunium ac mortem portendunt. Martial. Lib. 4. Epig. 73.

Ultima volventes orabat pensa sorores, Ut traberent parva famina pulla mora.

Et Lib. 6. Epig. 58.

Si mihi lanifica ducunt non pulla foreres Stamina ; &c.

68. Veftibus extensis. | Pro velis, que igne cœlesti conflagrarant, ut dictum suprà.

69. Velo prora [ue. | Quod quidem minimum, & Dolon vocatur velum ad proram, ut maximum Artemo; Epidromus autem quod eft ad puppini.

Austris | Ventis meridionalibus, qui funt vehementiores & tempestarem cient.

70. Tum gratus Iulo, &c. | Italize loca edita confpici coeperant.

Gratus Julo apex. | Mons Albanus, ubi Afcanius five Julus Ænez filius Albam longam zdifi cavit. De hac urbe jam dictum Sat. 4. v. 61. &c.

71. Novercali sedes pralata Lavino | Julus enim Alba, ut mox dixi, subinde condità, Lavinium reliquit suæ novercæ Lavinæ, Ænea patre jam

Nevercali Lavino. | Æneas Creufam duxerat primum, è qua tulit Afcamium : deinde veniens in Italiam duxit Laviniam Larini Regis filiam, cujus nomine urbem extructam Lavinium appellavit.

Lavine. Lavinum feu Lavinium urbs olim Latii, nune oppidolum Citta Lavinia dictum.

72. Cui candida nomen. | Julus ex Heleni vaticinio civitatem à se conditam vocavit Albam, propter visam ibi scrofam albam. Virgil. Eneid. 3. & 8.

Cum tibi follicito fecreti ad fluminio undam, Littoreis ingens inventa sub ilicibus sus, Triginta capitum fætus enixa jacebit, Alba, felo recubans, albi circum ubera nati; Is locus urbis erit; requies ea certa laborum. Ex quo ter denis urbem redeuntibus annis Ascanius clari condet cognominis Albam.

Nomen scrofa dedit. | Varro 2. de Re Ruftie cap. 4. Scrifam, inquit, parere tot oportet porcos, quot mammas habeat. Si minus pariat, frudtuariam idencam non effe : fi plures pariat, effe portentum. In quo illud antiquissimum fuisse scribunt, quod sus Enea Lavinii triginta porcos pepererit. Itaque quod portenderit, factum triginta annis, ut Lavinienses condiderint oppidum Albam. Hujus suis ac porcorum etiam nunc apparent vestigia Lavinii: qued & simulacra corum abenea etiam nunc in publico posita, & corpus matris ab Sacerdotibus, quad in faifura fuerit, demonstratur.

73. Latis Phygiem. | Julo & tocis Trojanis gaudentibus ob in renram ex vaticinio fuem.

Sumen. Synecdoche pro scrofa tot uberibes mirandà, tor porcelles fœcundà; colore, occurfu, vaticinatione speciabili. Quod sit propriè sumen, jam non femel explicavi. Vide Perf. Satyr. 1. ver. 53.

75. Tandem intrat. | Tandem lacera illa navis portum Officniem fubrit.

Moles. | Sucton. Claud. c. 20. fic ait: Oftia portum exftruxit eircumducto dextra smiftraque brachio o ad introitum profundo jum fala mole objetta.

Tyrrhenama; Pharon; porrectaq; brachia rurfum, 6 Pharon Tyrrhenam. 6 bra Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt Italiam. Non fic igitur mirabere portus, Quos natura dedit : sed trunca puppe magister Interiora petit Baianæ pervia cymbæ, Tuti stagna sinus. Gaudent ibi vertice raso Garrula securi narrare pericula nauta. Ite igitur, pueri, linguis animifque faventes, Sertaque delubris, & farra imponite cultris, Ac molles ornate focos, glebamque virentem. 85 Jam fequar; & facro, quod præstat, ritè peracto Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas Accipiunt fragili fimulacra nitentia cerâ. Hîc nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis Thura dabo, atq; omnes violæ jactabo colores. 90

chia iterum extenfa, qua alt mari obvia funt, atque Itas liam procul dimutunt. Ergo n n ita demiraberis portus quos natura donavit. At Naucle-rus mutila navi subit intus in ftagna oremii fecuri pera uta navigus Bisanis. Illic tuti nauta attenso capite latantur discrimina lequares referre. Itaque pergite, famuli, linguis & mentibus obsecundan. tes, adbibete ferta fanis, ataus gladis molam farream : decorate eriam teneros caminos, & cespitem veridantem. Mex adero; ac perfecto, ut deceta facrificio, quod est optimum. hine revertar in ades, ubi exigua imagines cera molli ful-

gentes donabuntur tenuibus corollis. Ibi noftrotam Jovem propitium reddam, & thus adolebo Penatibus avitis, violasque diversi coloris spargam.

ANNOTATIONES.

76. Tyrrhenamque Pharon. | Turrim altiffimam in Tyrrheno mari ad portum Ostiensem, à Claudio Imperatore pariter ædificaram in exemplum Phari Alexandrinæ, ut ad nocturnos ignes cursum navigia dirigerent. Sueton. mox cit. ibid. De Tyr. rhen. vide Sat. 5. v. 96. & Sat. 6. v. 92. De De Pharo, vide Satyram eandem 6. v. 83

Porrectaque brachia rursum. | Nam Oftiæ portum ac moles Augustus primò cœperat, instauravit deinde Claudius; post etiam Trajanus.

77. Longeque relinguunt Italiam. | Recedunt ab Italica ora dum in mare procurrunt.

78. Non sie igitur mirabere portue. | Certe naturales portus non æquè mirandi ut life arte factus prope Oftiam urbem ad oftia fluminis Tiberis extructam.

80. Interiora petit. | Penetrat Offiz portum, ubi stagnans aqua & tempestatum expers tutam dat navibus flationem.

Baiana pervia cymba. | Illuc enim navigia Baianis ufitata frequenter subeunt.

81. Sinus. | Veluti finus intra moles & aggeres ranguam brachia.

Gaudent ibi. | Habet enim jucunditatem præteritorum malorum recordatio. Cicer. Lib. 5. Epift. 12. Habet prateriti doloris secura recordatio delectationem: cateris verd nulla perfunctio propria melestia, casus autem alienos sine ullo dolore

intuentibus etiam ipsa misericordia est jucunda. Vertice raso. | Ingruente oppresti tempestate ac vitæ periculo nautæ caput radebant more tervorum, liberationem ac falutem à Dis expeere fe velue profitentes,

83. Ite igitur pueri. | Inquit Juvenalis ad pueros, ite, parate necessaria ad rem divinam pro reditu Catulli faciendam.

Linguis animisque faventes. | Cirero de Divin. lib. 1. n. 102. Rebus divinis qua publice fierent; ut faverent linguis, imperabatur. Et lib. 2. n. 83. Jam illa, favete linguis, Quando enim illa observans, quieto & libero animo esse poteris, ut ad rem gerendam non superstitionem habeat, sed rationem ducem ! &c. Erat igitur folemnis hac formula in Sacris, ut & filentium indiceretur, & faustæ cogitationes ac vota mentibus præciperentur : ne qua mala vox, neve quid mali ominis acciderer.

84. Sertaque delubris. | Templa floribus exornate.

Farra imponite cultris. | Mola, ex farre, fale. & aqua, solebant aspergi tria hæc, ignis, capuc victimæ, & cultri quibus illa mactanda erat.

85. Molles focos. Sen quod recenter Aructi, feu quod è thure, molles vocat. Hoc posterius habet vetus Schol.

Glebamque virentem. | Aram è cespite, herbo-

86. Quod prajtar. | Alias, Quod reftar.

87. Domum repetam. | Ubi etiam domefficos Deos placabo & colam.

Simulacra nitentia cera. | Vide Sat. 19. v. 55. ibidemque annot. ad vocem, Incerare

89. Laribus. | Sat. 8. v. 14. Annot. 90. Omines viola iactabe colures. | Violas purpureas, albas,

oftium ramos collit ob'ongos, ac festivum diluculo tegitur lampadibus. Ne vero tibi ifta suspicionem dent, o Corvine; Catullus ob cujus reditum tot aras constituo, parvulos haredes ternos habet. Places opperiri quisnam pro familiari fic infructuojo gallinam infumet imbecillam, & lumina ille sumptus : nulla coturnix unquam mactabitur pro pa-rente. Si divites Gallita, & Paccius orbati incipiant ardorem persentire, omne xystum appensis vite labelis integi- Bellua concipitur: sed furva gente petita,

Universa jam munda sunt: Cuncta nitent; longos erexit janua ramos; Et matutinis operitur festa lucernis. Nec suspecta tibi fint hæc, Corvine: Catullus, Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos Tres habet hæredes. Libet expectare, quis ægram Et claudentem oculos gallinam impendat amico 96 Tam sterili. Verum hæc nimia est impensa: corurnix Nulla unquam pro patre cadet. Sentire calorem claudentem. Ac gravior est Si coepit locuples Gallita & Paccius orbi, Legitime fixis vestitus tota tabellis Porticus. Existunt qui promittant hecatomben. Quatenus hic non funt nec venales elephanti, Nec Latio, aut usquam nostro sub sidere talis

eatomben, quandoquidem iftic hand adjunt neque venduntur elephanti, nec ejusmodi pecus gignitur in Lutio, vel alicubi sub nostro cælo; verum accersitur ex atra natione,

ANNOTATIONES.

fummo mane. Vel poeta indicat his verbis, cuneta jam a ministris ad sacrificium comparata.

92. Matutinis operitur festa lucernis. | Legitur vulgo, operatur, quidam ex veteri Schol. operantur, id eft, facrificant, folemne verbum. Placet tamen sequi emendationem Justi Lipsii Elect. 1. cap. 3. ubi vulgarem lectionem albis dentibus ridere se ait : præclare verò observat, in omni publica privataque lætitia lucernas appendi consuevisse domorum foribus, fenestris etiam: item arboribus interdum, &c. ibidemque Subjungit: addit Poeta, matutinis, non fine fatyrico morfu, quafi claro die opus effet alia luce. Senec. Epift. 96. Accendere lucernas probibemus, quoniam nec lumine Dii egent, & ne bomines quidem delectantur fuligine. Tertull. Apologet. Nec lucernis diem infringimus. Vide Pers. Sat. 5. v. 181.

93. Nec suspecta tibi funt, &c. | Ne suspicere hæc à me fieri, ut Catulli hæreditatem ambiam. Is enim habet liberos.

95. Libet expectare | An quisquam modo gallinam faltem moribundam pro amico velit facrificare, fine ulla fpe lucri?

97. Coturnix nulla, | Ne vilis quidem avicula impenditur pro eo cui funt filii & haredes.

98. Calorem. | Febriculæ æftum & ardorem. 99. Se capit locuples, &c. | Statim atque dives aliquis orbus morbo tentatur, certatim studium offentant infidiofi hæredipetæ, ut legatum aliquod ex testamento nasciscantur.

Gallita Paccins. | Opulenti, filiis caientes, Utriulque meminit Cornelius Tacitus: Paccii

91. Cuncta nitent. | Domi funt parata ad rem | quidem Africani, Hiftor. 4. Gallitæ verò Crispidivinam, & ad lætitiæ documentum omnia, jam à linæ, ut fæminæ pecunià & orbitate potentis qua bonis malisque temporibus juxta valent, inquit Lib. 1. Hiftor.

100. Legitime fixis, &c. | Rite & ex ordine appenfis in Deorum honorem, hinc etiam promisso pro ægri salute sacrificio.

101. Porticus. | Templorum atria, ipsaque fana tabellis exornantur: vel porticus ipforum hæ-

redipetarum & captatorum, Hecatomben. | Sacrificium maximum à Laconibus, ut aiunt, inventum, pro gravissimis dumtaxat rebus, ut cum pestilentia laboratur. Nomen à centenario numero. In eo quippe centum aræ uno in loco è cespite eriguntur, in quibusuno tempore victimæ centum ejusdem generis cæduntur, putà centum eves, centum boves, &c. Quod fi votum est Imperatoris, centum leones, centum aquilæ. Vide Cœl. Rhodig. lib. 20.

cap. 6. Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 22. 102. Hie non funt, &c. | Romæ aliquando generatos elephantes, auctor est Columella. Illic, primum visos Pyrrhi Regis bello anno urbis 472. diserte Cribit Plin. lib. 8. cap. 6. Pli ra diximus de illis Sat. 10. ad v. 150. Vide & infra.

103. Latio. Hec Italie regio notiffima Thusciam habet ad occasium, & Campaniam ad ortum. Pro tota Italia ufurpatur. Synecdoche.

Aut usquam, &c. | Nam elephantos etiam ve-

lint mactare captatores, si liceret.

104. Furva gente. | Qualis Indica, Africana, Mauri, Æthiopes, &c. Saryr. præced. v. 125. Hinc etiam nigri appellantur elephanti, Horat. Epod. &c.

-

Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro Cæfaris armentum nulli fervire paratum Privato: fiquidem Tyrio parere folebant Hannibali, & nostris Ducibus, Regique Molosso: nimvero obedire consueverant Horum majores, & dorso ferre cohortes, Partem aliquam belli & euntem in proelia turrim. Principi: istorum autem avi Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per etiam tergo portare turmas, Iftrum

Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,

105 atque Rutulis nemoribus, ac Turni campo nutritur gree Imperatoris, nemini privato utilis aut accommodatus. E. 109 Annibali Tyrio, nostrisque Im-peratoribus, ac Molessorum partem quandam militia, turrimque ad certamina progredientem. Ergo nulla cunctatio per Novium, nulla cun-

Etatio per Istrum Pacuvium, quominus hoc ebur ad altaria pertyahatur.

ANNOTATIONES.

vinium, ubi quondam Rutuli, & Dux eorum Turnus. Ardea Metropolis erat.

Turni. | Æneidos posterioribus Libris adeo celebrati.

106. Cafaris armentum. | Elephantos enim alere tantis sumptibus nonnisi Imperatorum est. Ad voluptarem nimirum & spectacula jam Domitianus eos adhibet, qui prœliis olim utiles erant. Sarcasmus.

107. Tyrio. | Oriundo è Carthagine, quam adificavit Dido, Tyro urbe in Africam profecta,

cum colonia Tyriorum. Parere solebant. | Eruditi ad bellum Elephanti, de quorum pugnis, Plin. cit. lib. 8. cap. 7. Quint. Curt. S. Ambrof. Hexamer. lib. 6. cap. 5. infra citand. &c.

108. Noftris Ducibus. Illis etiam in bello utentibus Ducibus Romanis: v. g. Scipione Pompeii focero adversus Cælarem. Appian.

Regique Molosso. Molossi, populi in Epiro, ubi regnavit Pyrrhus, qui primus in Italia elephantos bellatores advexit, & vincentes jam Romanos inufitata belluarum forma stupere, & mox prælio cedere coegit. Juftin, lib. 18.

109. Horum. | Elephantorum.

Ferre cobortes, &c. | Plin. mox cit. De Turrigeris elephantis: Cæfar. Commentar. paffim,&c. Vide & Ælian. ac Philostrat.

110. Turrim. | Ligneam, elephantorum tergo impolitam, è qua milites depugnabant, & in fubjectos tela jactabant. Machab. lib. 1. cap. 6. n. 34. & feq. Elephantis oftenderunt sangunem uva & mori, ad acuendos eos in præliam. Et aftiterunt fingulis elephantis mille viri in loricis concatenatis; & quingenti equites ordinati unicuique bestie electi erant & quocumque ibat, thant: Sed & turres lignea Super eus firma protegentes super singulas bestias, & super eas machina : & Super singulas viri virtutis triginta duo, qui pugnabant desuper : & India magister bestie. Plin. cit. lib. 8. cap. 7. refert Cæfarem

105. Arboribus Rutulis. In faltu prope La- | tertio Consulatu specasculum edidisse, in quo turriti elephantes viginti, cum sexaginta propugnatoribus, certavere adversus quingentos pedites, equitesque totidem. Rem & apparatum disertè explicat Aldrovandus lib. 1. de Quadruped. c. 9. ubi ex Varromanno sic loquitur, Indi bella inituri clitellas elephanto imponunt, supra quas hinc & hine domus, vel, si mavis turrim aut caveam ligneam appellare. Collo jungunt caveas affamenta nescio qua crassitudine medii palmi. Singulas caveas terni bomines ingredientur: inter utrasque dorso bellua infidet Indus, qui belluam alloquitur. Homines funt loricati, ferentes arma, lanceas, enfes. Promuscis elephanti, quam manum vocant, lorientur: illi alligatur exertus enfis duorum cubitorum, latitudine palma. Similiter & Gesnerus, Cum elephantos Indi ad bellum armant, inquit, in clitellas geminis ex ferro catenis infra alvum cinctas utrimque velut caveam ligneam imponunt, atque ad collum alligant. Singulas caveas terni homines ingrediuntur, &c. Philoftratus elephanto homines quindecim ferri afferit. Quantam verò stragent edat sie instructus elephas, egregie describit S. Ambrof. Hexam. lib. 6. toto cap. 5. Perfarum gens, inquit, ferox bellis; quia de superioribus ad inferiora validiore nifu tela torquentur, acies corum velut gradientibus turribus septa procedit. In mediis campis tanquam de muro dimicant, ac velut in arce quadam & specula collocati, tuti molibus bestiarum. Si quis accedit, desuper jaculis figitur, inferius elephantorum conteritur incurfu Hi velut mobiles quidam montes versantur in praisis, ut colles alto eminent vertice, mugitus autem fragore omnium perturbant confidentiam Bestia quoque nec nuda, nec penetrabilis ferro, sed munita loricio sine sui periculo acies fecat, & turmas conterit, &c.

III. Nulla igitur mora, &c. | Nihil ergo retardaret Novium & Pacuvium captatores, &c.

112. Illud ebur. | Elephas, cujus dentes ebur. Metonymia.

lite, fantia boftia, tantis Numinibus idonea atque illorum insidiatorious. Unus etenim, a permittas facrificare, de fa muiorum muiti'udine fingula e rpiora promittet maxima & bit fafciolas. Qued fi baber in adibus Iphigeniam quamexpectet clandestinam expectiomortem effugerit agrotus,

malteturque ante Penates Gal- | Et cadat ante Lares Gallitæ victima facra, Tantis digna Deis, & captatoribus horum. Alter enim, si concedas mactare, vovebit De grege servorum magna, & pulcherrima quæq; Corpora; vel pueris, & frontibus ancillarum fpec l'fistima: aux servis atque Imponet vittas: & si qua est nubilis illi anci larum capitibus admove- Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etfi Non sperat tragicæ furtiva piacula cervæ. 120 dans nuptus apram, illam a. Laudo meum civem, nec comparo testamento ris donabit, quamvis band Mille rates: nam si Libitinam evaserit æger,

nem cerca tragica. Appribo meun civem, neque testamento confero naves millenas. Enimiere fi

ANNOTATIONES.

vel ipla divites orbos indicat, quos haredipeta velut Deos observant & colunt, ut officiis suis velur nassa includant, good mox dicet Poëta.

Capt at orrbus horum. | Infidiofis divitum affeclis, ambitiosa observantia hæreditatem orborum captantibus.

115. Alter. | Pacuvius.

Si concedas. | Si per legem licear humanas vi-Aimas facrificare, ut olim, ultro madaret & fervos & ancillas, quin & liberos. Humanas olim victimas variis locis immolari suetas constat ex Lactantio, D. August. Item ex Diodor. Plin. &c. Vide Col. Rhodig. l. 13. c. 23. Apud Macrob. 1. 1. Saturn. c. 7. hoc refertur oraculum.

में सक्तियेंड बेर्ड में में कि किया में माम का किया है. Hinc Diti & Saturno humanæ hoftiæ; donec per Italiam veniens Hercules fuelit, ut faultis facrificiis infaufta mutarent ; oscillisque Ditem, Sarurnum verò accensis luminibus placarent, quoni-vox, quita, non virum rantum, sed & lumina fignificaret, &c. rlin. l. 30. c. 1. ait: Anno urbis 657. Lentulo & Licinio Confulibus factum Senatusconsultum ne bomo smmolaretur: palamque ad tempus illud predigiofa facra extitiffe. Additque, non fatis aftimari poffe quantum Romanis debea: ur, qui monftra fuft ulere, in quibus bominem occidere religioffimum erat-

Vovebit. | Pro ægri falure devovebit caput fervolum, & horum morte mortemillius redimet. Sic apud Euripid. Alceftis pro Admeto conjuge, Parcis ita largientibus. morti se offert. Apud Livium, Decii pro Romano exercitu le devovent Diis Manibus. Apud Socion, Calig. c. 14. non defuere qui depugnatures fe pro falute agri Imperatoris, & capita fua tuulo propifito voverent, &c. Vide Macrob.l.3. c.9. Alex. ab Alex. l. 3. c.22. &c. 128. Imponer vittas. | Ex more, vittis enim exornabatur victima cum ad aram immolanda grabebatur.

114. Tantis digna Deis. | Vel Laribus divitum ; | Virg. An. 2. Sinon are destinatus ita loquitur : - Mihi Sacra parari,

> Et salfa fruges, & circum tempora vitta. 119. Iphigenia. | Propria tilia, qualis illa Aga. memponis.

> Dabit hane altaribus. | Sicut Agamemnon Iphigeniam tradidit Dianæ mactandam. Vide Euripid. Iphigen. in Aulide, & in Tauris.

Eisi non sperat, &c. | Non sperat substituendam pro filia akaribus admota cervam, ut de Iphigenia Poetæ narrant.

120. Tragica. | De quo Tragcedias scripsere. Euripid, cit. &c.

121. Laudo meum civem, &c. | Sarcastice. Senè fapit Pacuvius civis meus, inquit Juvenalis, qui ultrò facit, quod vix Agamemnon in animum induxit facere.

Nec comparo testamento, &c. | Testamentum & hæreditas adipifcenda, res gravis, & pro qua libenter mactari debeaux à Pacuvio filii: at non ita Græcorum classis mille navibus constans, pro quibus tamen exfolvendis Agamemnon filiam dedit. Ironice.

122. Mille rates. | Historia patet ex Eurip. cit. detinebatur in portu Aulidis classis Græcorum ad Trojanam expeditionem euntium, irata Diana. Tandem ex responto redemptus est ventus, & fausta navigatio, oblata ad Dianæ aram Iphigenia. Quæ tamen per vicariam cervæ expiationem liberata eft, & in Tauricam Cherfonetum translata Dianæ Sacra curavit. Virgil. Æneid. 2.

Sanguine placaftis ventos, & virgine casa. . Libitinam. | Fanerum Deam, in cujusæde vendebantur ad funus necessaria. Hanc cum Venere eandem este, & illinc fignificari quicquid gignitur, cadueum effe; quod ortus atque interitus una fit Dea præies : auctor eft Plutarchus in Problem.

Delebit tabulas inclusus carcere nassæ. Post meritum sanè mirandum; atque omnia soli Forsan Pacuvio breviter dabit. Ille superbus 125 propediem uni fortaffe Pacu-Incedet victis rivalibus. Ergo vides, quam Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis. Vivat Pacuvius quæso, vel Nestora totum: Possideat quantum rapuit Nero: montibus aurum | facrificata. Oro vivat Pacu-Exæquet: nec amet quemquam, nec ametur ab vius, etiam Noftoris ætatem

retis cuftodia inplicatus, post meritum certe admirabile, codices obliterabit, cundaque vio largietur. Hic tumidus ambulabit superatis amulis. Cernis igitur quantum laboris pramium afferat Mycenis integram; habeat quantum 130 Nero depradatus eft ; montibus par aurum accumulet

neque ullum diligat, neque a quoquam diligatur.

ANNOTATIONES.

bus hæredes alii scripti erant.

Inclussus carcere nassa. | Pacuvii captatione velut naffa irretitus. Alii Naffam Medicum agros domi suz curare solitum comminiscuntur. Quod minus arridet.

124. Post meritum fant mirandum. Post tor vota & facrificia à Pacuvio tam liberaliter, imò insidiosè peracta, quibus illi devinctus habetur dives à morbo liber.

125. Breviter dabit. | Brevi codicillo Pacuvium ex affe hæredem scribens : vel, paulò post, ubi convaluerit. Quidam explicant, brevi manu: fed parum ad rem,

Ille Superbus, &c. | Pacuvius exclusis ab hære-

123. Delebit tabulas. | Priores nempe, in qui- | ditate cateris competitoribus, jam victor & dives factus infolefcet.

> 127. Jugulata Mycenis. | Immolata filia, par Iphigeniæ filiæ Agamemnonis Regis Mycenarum, in Peloponneso.

128. Vivat Pacuvim. | Imprecatio, ut diuturna vita diuturniores faciat ærumnas

Noftras. | Vide Satyr. 10. v. 250.

129. Quantum rapuit Nero. | Lege Sact. Neron. c. 26. & 32. Apud Xiphilin. Jul. Vindex ita loquitur de Nerone ut de universi orbis deprædatore.

130. Nec amet quemquam, Oc. | Quali puodi des Grandis odiolus, aliis aque ac iple fibi gravis: proindeque nullam capiat voluptatem ex acquifitis per nefas divitiis,

SATYRA XIII.

INTERPRETATIO.

Quicquid pravo exemplo perpetratur, iph committenti ma rovem creat. Ea vindicta prima est, quod nullus nomins liberatur semet arbitro, licet Pratoris favor iniques urna fraudulenta superaverit. O Calvine, quid existimas à cun Etis judicari de novo facinore atque flagitio fidelitatis lafa? Verum neque ita parvas for. titus es facultates, ut exigui damni pondus te obruat. Qua fustines frequentia cernimus. Plurimis notum id malum. jamque vulgare, & è medio fortis cumulo depromptum. Dimistamus graviores luctus. Viri mærorem non opertet effe justo vehementiorem, neque il.

Xemplo quodcumque malo committitur, ipfi Displicer auctori. Prima est hæc ultio, quòd se ludice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis Gratia fallaci Prætoris vicerit urnâ. Quid sentire putas mines, Calvine, recenti 5 De scelere, & fidei violatæ crimine? Sed nec Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris Jacturæ te mergat onus : nec rara videmus Quæ pateris. Casus multis hic cognitus, ac jam Tritus, & è medio Fortunæ ductus acervo. Ponamus nimios gemitus. Flagrantior æquo Non debet dolor esse viri, nec vulnere major. Tu quamvis levium minimam exiguamq; maloru

ga grandiorem. Tu calamitatis licet exigua

ANNOTATIONES.

1. Exemplo quodeumque, &c. | Calvinum de negato deposito merentem consolatur: assertique ultrice conscientià improbos plecti, ita vo
pente Deo ac providente.

2. Displicet auffori. Nom torquetur animus sceleris fivi conscius, occultasque dat pænas.

3. Improba quamvis. &c. | Quamvis absolutus fit per Judicem corruptum, atque sutorio, ut aiunt, resamento.

4. Vicert urna. | Vicerit accusatorem, mutante vel amovente ex urna Prætore contra leges suffiagia sudicum in cam conjecta. Cic, ad Q. frattem: Senatorum urna copiose absolvit. Quippe in urnam seu cistam miss in consilium Judices conjicie bant tabellas ceratas sententiam continentes, scripta seu notata litera: A, absolutionem, C, condemnationem indicabat. Judices quoq; à Prætore vel edebantur, vel sorte legebantur ex tabellis in urnam conjectis: hinc Cicero pro Milone: Neque verò, quòd nonnulli distitant, secrevit in Judicibus legendis amicos moss. Multis igitur modis poterat Quæstior seu Prætor Reo savere, præter sas & jus. Vide Sigon de Judic. 1. 2. c. 22.

Urna | Alii legunt, Urnam fallacem; alii, fallaces Pratoris viceris urnam.

5. Quid fentire putas, &c. | Ejusmodi perfidum omnes execuantur: & hæc altera ultio eft; & fecundum confolationis argumentum.

Calvine. | Is fuit amicus Juvenalis. Poëtam mediocrem extitiffe innuit Martialis, ubi ait :

Lauales scribit libros Calvinus, & Umber: Laualis liber est, Critice, qui malus est. Recenti. | Alii legunt, retenti, id est, negati depositi.

6. Fidei vi-lata crimine. Ab eo qui depositum negat ac retinet, duplex crimen patratuc. Injuftus est qui aliena possidet; persidus, qui non reddit quod redditurum se juraverat. Cicero pro Roscio Amerino: Perdutissimi est igitur hominis, simul & amicutiam dissolvere, & sallere eum, qui lasus non esset nisi credidisset.

zed nec tam tenuis, &c. | Tertium confolationis argumentum, quod fit mediocris Calvino jactura decem festernorum.

8. Nec rara videmus. | Quarrum folatii genus, focios habuisse malorum.

10. E medio Fortuna dullus acerco. Non è fummo: id est, non è raris & gravioribus infortunis.

Particulam vix ferre potes spumantibus ardens Visceribus, sacrum ubi quod non reddat amicus 15 Depositum Stupet hæc, qui jam post terga reliquit Sexaginta annos Fonteio Consule natus? An nihil in melius tot rerum proficis usu? Magna quidem sacris quæ dat præcepta libellis Victrix Fortunæ sapientia. DICIMUS autem Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ, 21 Nec jactare jugum vita didicere magistra. Quæ tam sesta dies, ut cesset prodere surem, Persidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum Quæstum,& partos gladio vel pyxide numos? 25 RARI quippe boni: numero vix sunt totidem, quot Thebarum portæ, vel divitis oma Nili.

parvulam ac mediocrem partem agre suftinere vales, aftuantibus intimis effervescens. quoniam familiaris hand tibi restituit religi-sum creditum. An ista miratur qui à dorso dimist annos sexagenos, fub Fonteii Confulatu genitus ? Nihilône magis sapis ex tot negotiorum experientia? Sortens profedo domat grandis Philosophia, qua documenta fanctis codicibus tradit : at eos etiam beatos vocamus, qui vita arumnas pati, & iugum non excutere erudiente vità sunt edocti. Quanam dies ita solemnis, que non deprehendat latrocinia, fallacias, dolos, & quaftum per quodvis nefas comparatum, atque opes ac-

quisitat ense, aut vasculo? Pauci enim sunt probi: vix numero tot exstant, quot Thebarum porta, aut abundantis Nili ora. Nona atas ducitur, ac tempora serreo saculo deteriora.

ANNOTATIONES.

14. Spumantibus ardens visceribus. | Fervente ac despumante bili, indignatione, iracundia.

15. Sacrum. Ob facramentum & jusjuran-

dum, cujus Dii testes.

16. Srupet hac qui, &c. | An ejusmodi fraus mira videri debet homini recum perito, atque

mira videri debet homini rerum perito, atque annos nato (exaginta?

17. Fonteio Consule. Luc. Fonteius Capito cum C. Vipsanio Consul fuit, Plin. teste, lib. 7. cap. 20. Ex hoc loco demonstratur pervenisse Juvenalem ad Adrianum Imperatorem. Enim-verò Satyra hæc scripta sexaginta annis post Consulatum L. Fonteii, seu sost natum eo Consule Calvinum, ad quem Satyram hanc Juvenalis inscribit. Atqui tempus illud incidit in Imperium Adriani. Vixit igitur & scripsir Poèta noster sub eo Imperatore: attigique annum urbis octingentessimum septuagessimum secundum, ut disertè concludit Just. Lipsus Epistolic. Quæst. Lib. 4. Epist. 20.

19. Sacris. | Est enim Philosophia Donum inventumque Deorum. Cicero Tusc. 1. n. 64.

20. Victrix Fortuna Sapientia. | Satyr. 10. v. 52. Democritus Fortunæ minaci mandat laqueum, mediumque oftendit unguem.

21. Hos quoque felices. Non tantum fapientes, adeoque felices, funt qui Philosophiæ Moralis imbuti præceptis fortunam vincunt, sed & si qui longo usu & experientia, sapere, fortisque minas contemnere didicerunt.

22. Nec jactare jugum. | Qui non ferunt impatienter vitæ incommoda, malaque omnia, quibus homines funt obnoxii. Pyxide. | Veneno, quod in pyxide condebatur. Metonymia.

26. Rari quippe boni. Alludit ad Sapientum numerum. Hi (eptem fuere, ficut septem Nili ostia, & septem portæ Thebarum: ut benè notat vetus Schol.

27. Thebarum. | Bœotiarum nempè: nam Ægyptiæ Thebæ portas centum habuisse jackan-

Divitis oftia Nili. | Multa funt ea: verum celeberrima feptem enumerantur, Strab. lib. 17. & Plin. lib. 5. cap. 10. proximum Alexandriæ Canopicum, deinde Bolbitinum, Sebenniticum, Pharniticum, Mendeficum, Taniticum, Pelufiacum. Hinc Nili feptemgemina oftia Virgilio Aneid. 6. feptemflua Ovidio Metamorphof. 15. Dives autem hic vocatur, quia fua exundationa Agyptum ditat. Vide quæ annotavi Sat.6.v.83. ad vocem, Nilum.

28. Nona atas. | Quatuor ætates Latini statuebant, ut patet ex Ovidio Metamorphos. 1. At Græci octo, quot sunt metalla, nempè, Auream, argenteam, electream, æream, cupream, stanneam, plumbeam, ferream. Nona igitur ætas istis omnious pejor quæ? An lutea? Sunt quibus hæc interpretatio non arridet, sed nec ea sectio: legunt igitur, Nunc atas agitur, &c. Isaac. Vosfius, octo illas ætates credit appellatas à cœli regionibus, quas octo faciebant Pythagorei: nonam verò, de qua hic, à Tellure denominatam opinatur; in Libello de Sibyll. Otac. Oxoniæ nuper edito, cap. 5. alibi jamcit.

querum crimini appellationem non reperit ipfa natura, neque ab ulle metalle impofuit. Nis invocamus opem hominum ac Deorum, tanta vociferatione, quanta Fessidium perorantem extollit clamofa sportula. Fire vetule bullam promerite, an ignoras quanta fint illecebra nummorum alterius ? Ignoras quantos excitet cachinnos pleus tua fimplicitas, quando extofeis ab aliquo ne fidem fullat , cogitetque nonnulles effe Deos in quibusdam fanis at. que altaribus rubris? Eo modo pridem agebant Aborigines, antequam Saturnus exterris relictà corona rusticam falcem acciperet ; tune quande Juno erat adolescentula, at-

Temporibus; quorum sceleri non invenit ipsa Nomen, & à nullo posuit natura metallo. 30 Nos hominum Divûmque fidem clamore ciemus, Quanto Fessidium laudat vocalis agentem Sportula. Die senior bulla dignissime, nescis Quas habeat Veneres aliena pecunia? Nescis Quem tua fimplicitas ritum vulgo moveat, cum Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis Esse aliquod Numen templis, aræque rubenti? Quondam hoc Indigenæ vivebant more, priùs quam Sumeret agrestem posito diademate falcem Saturnus fugiens: tunc cum virguncula Juno, Et privatus adhuc Idais Jupiter antris. Nulla super nubes convivia Cœlicolarum, Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor

que Jupiter bucusque privatus in speluncis Ida latebat. Deorum epula supra nebulas nulle tune erant : neque juvenis Trojanus, neque pulera Hereulis conjux

ANNOTATIONES.

31. Nos hominum Divumque fidem, &c. | Scilicet præ stupore velut ad rem novam exclamamus, cum tot scelera graffari videmus. Verum quid aliud ferre potelt fæculum pessimum, ætas, inquam, nostra ferrea deterior?

Himinum Divumque fidem. | Vulgaris apud

Comicos exciamacio.

42. Quanto Fessidium landat, &c. | Quantum edunt clamorem clientes mercede conducti, & sportula invitati ad tollendas voces, pulcre, bene, rette, dum agit in foro & causam perorat Fesfidius. Sic enim Caufidici, Poeta, Histriones, recitaturi conducebant homines qui dicentibus acclamarent, ac populo præirent ad applaudendum arque approbandum. Hora-, Lib. 1. Epift 19.

Non ego ventosa plebis suffragia venor, Impensis canarum, O trua munere veftis. Vide Plin. Lib. 2. Epift. 14. ubi conductos ejufmodi laudatores exagitat, vocatque Laudicanos, redemptos mancipes, auditores actoribus fimiles, qui terne denariis ad laudandum trahantur. Et tamen crefeit in dies illa fæditas, inquit : in media basilica sportula dantur palam ut in triclinio: tanti conftat, ut sis disertissimus: boc pretio Subsellia implensur, boc infinits clamores commoventur Primus hunc morem induxit Licinius, ut auditores corrogaret, &c.

33. Sportula. De hac fuse Sat. 1. ad v. 95. & feg.

Buila digniffime. | O Calvine, in senio quasi rejuerafeens, (Erat enim bulla puerorum infig. |

ne, ut notabo ad Perf. Sat. 5. v. 31.) an adeo rerum imperitus es ? Salfiffima undequaque ironia.

35. Cum exigu a quoquam, &c. | Adeo bardus es, ut fidem exigas, cum perjuria aliaque facinora invaluerunt. Ironia.

37. Effe aliquod numen. | Quafi dicat, imperiti dumtaxat jam verentur Deos perjuriorum vin-

Araque rubenti. | Vel igne, vel sanguine, in facrificiis.

38. Indigena. | Veteres illi Italiz populi, ibidem nati, innocentiam colebant, aurea quidem ætate, cum Saturnus regnabat; nondum verò Jupiter. Sat. 6. 15. & feg.

Falcem. | Dicitur enim Saturnus Agriculturam

docuiffe, infitionem furculorum, &c.

40. Saturnus fugiens. | Regno Cretenfi pulsus

à Jove filio, & in Italiam veniens.

41. Adhuc Idais Jupiter antris. | Cum Jupiter in Ida Cretenfi monte puer alererur, clam Saturno patre, ne ab eo voraretur, ex pactione cum Titano fratre inità. Nota Fabula. Vide Cic. 2. de Natur. Deor. n. 63. & seq. ubi de Saturno & Jove. Et Coel. Rhodig. lib. 13. cap. 21. ubi mythologia Saturni filios devorantis expli-

43. Puer Iliacus. | Ganymedes, de quo Sat. 5.

ver. 59.

Herculis uxer. Hebe Jovis ac Junonis filia, Juventutis Dea, nupta Herculi. Hac autem primò, & postea Ganymedes Deorum pociliatores dicuntur. Vide Cic. Tufc. 1.

Ad cyathos, & jam ficcato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæâ nigra tabernâ.

Prandebat fibi quisque Deus, nec turba Deorum
Talis, ut est hodie; contentaque sidera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlanta uninori
Pondere. Nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluton. 50
Nec rota, nec Furiæ, nec saxum, aut vulturis atri
Pæna; sed Infernis hilares sine Regibus Umbræ.
Improbitas illo suit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nesas, & morte piandum,
Si juvenis vetulo non assurexerat; & si
Barbato cuicumque puer; licèt ipse videret

ad scyphos eis porrigendos: atque Vulcanus epoto jam ne-Etare detergens brachia atra ex officina Liparaa. Singula Numina privatim canabant; neque multitude Numinum tanta, ficut nunc exftat; & Cælum paucis Diis contentum leviori onere premebat infortunatum Atlantem. Nullus adhuc forte adeptus eras regnum maris triftificum. vel trux Pluton cum uxore Sicula. Non erant reta, neque Furia, neque lapis, vel nigri vulturis supplicium: verum lati Manes absque Tyrannis Inferorum. Eu faculo

maluta stupenda erat. Illud putabant ingens crimen, ac nece expurgandum, si adolescens seni, ac si juvenis cuivis barbato non assurexisset, quamvis ipse in adibus

ANNOTATIONES.

44. Siccato nessare tergens, &c. Necdum vulcanus post haustum in Cœlo nectar, detersisque brachis, demigrabat ad officinam Liparæam: vel, necdum Vulcanus nigrâ è fornace &
camino brachia detergens, Deorum accumbebat

mensæ, & nectar potabat.

Nettare. | Quæ Deorum potio est. Cic. de Nat. Deor. I. n. 113. Poèta nettar, ambrosiam, epulas comparant: É aut Juventutem, aut Ganymedem pocula ministrantem. Apul. Metamorphos. 6. Tunc poculum nettaris Jova quidem sum pocular ille rusticus puer, cateris verò Liber ministrabat. Athen. lib. 2. cap. 2. refert circa Lydiæ montem Olympum Nectar à quibusdam præparari, vino, savis, ac sloribus bene olentibus in unum commixtis. Ibid, ex Anaxandride, cibus Deorum nectar, potus ambrosis est: at contrà Homerus, &c. Macrob. in Somn. Scip. lib. 1. cap. 12. ait cognitionem purissimam atque altissimam nectar vocari, credique esse potum Deorum, Vide Coel. Rhodig. lib. 7. cap. 13. Item lib. 9. cap. 14. ubi contemplationis præmium ambrosiam, emanans autem exinde gaudium nectar, quod & immortalitatem significar, intelligendum rectè afferit. Festus Pomp. Quod viulas Gracis, inquit, Lasinis murrina est, pradulcis & ipsa pot o.

45. Vulcanus. | Igni præfidere, and Deorum arma fabricare Vulcanum: hinc & loca omnia ignes eructantia tenere, & in iis officinas habere

Mabulantur

Liparaa. | Siciliz adjacent Infulz feptem Liparea, que & Lolia, & Vulcania. Harum una proprio nomine vocatur, Vulcania, que ignes emittit: ad istam sanè respicit Juvenalis, cum Liparaam Vulcani tabernam dicit. Vide

44. Siccato neffare tergens, &c. | Necdum | Satyr. 1. ver. 8. & Satyr. 10. ver. 132. ibid.

46. Turba Deorum. | Præclare Ethnicorum fuperstitio hic deridetur.

48. Atlanta. | Quem fingunt humeris Cœlos portare. Vide Sat. 11. ver. 24.

49. Nondum aliquis fortitus, &c. | Orbis Imperium nondum inter fe diviferant Saturni filii: nondum Jupiter Coelum, Mare Neptunus, Inferos Pluto forte obtinuerant.

50. Siculà. | Proferpina Cereris filia, quam in Sicilia rapuit Pluton, & matrimonio fibi copu-

lavir.

51. Nec Rota. | Nondum rotæ innexus torquebatur Ixion, ob ejus petulantiam adverfus Junonem.

Nec Furia. | Nullæ tunc (celerum ultrices; Alecto, Tifiphone, Megæra, Noctis & Acherontis filiæ: quibus confcientiæ stimuli fignificantur.

Nec Saxum. | Necdum Sifyphus ob latrocinia plectebatur, volvendo faxo addictus.

Ant Vulturis, &c. | Neque nunc vultur Jovis ille minister depascebatur jecur aut Tityi, quod Latonæ vim inferre tentasser, aut Promethei, quòd ignem Cœlo subreptum in tertas detulistet.

52. Sine Regibus Infernis. | Sine Plutone Rege, fine Judicibus Æaco, Rhadamantho, Triptolemo.

53, Improbitas ello fust admirabilia avo. Mirabile fuit, fi quis eo tempore improbus inveniretur. Ita vetus Schol.

tur. Ita vetus Schol.

Si juveno vetulo non affurrezerat. I Si adveniente feniore junior honoris causa non furrexisset.

veneratione dignum crat superare quatuer annis, & prima pubes tam aquairs sancta se-Jam si familiaris nectuti. non negaverit creditum ; fi re ftituat crumenam antiquam cum integra arugine, portentosa fidelitas videtur, dignaque Etruscorum commentariis, & quam oporteat expiare ovicula coronata. Si virum eximium & incorruptum video.

Plura cerneret fruga, cumu | Plura domi fraga, & majores glandis acervos. losone glandium ampliores. Adeo Tam venerabile erat præcedere quatuor annis, Primaque par adeo facræ lanugo fenectæ. Nunc si depositum non inficietur amicus, 60 Si reddat veterem cum tota ærugine follem, Prodigiofa fides, & Tuscis digna libellis, Quæque coronatâ lustrari debeat agnâ. Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri Hoc monftrum puero, vel mirandis sub aratro 65 Piscibus inventis, & fœtæ comparo mulæ;

prodigium illud confero infants biformi, vel miris piscibus sub aratro repertis, atque pragnanti mula;

ANNOTATIONES.

57. Plura domi fraga. | Licet ipfe domi opulentior foret. Nam divitie in fragis & glande nu merabantur, inquit verus Schol. Legunt alii, farra: at quamvis veterum Romanorum frugalitatem commendet, quod frequentior apud cos pultisufus, quam panis fuerit, ut ait Valer. Max. 1.2. c. 5. & nos alibi notavimus; tamen hicabi faculi aurei mentio est, videtur magis ad rem vox, froga, quia tune folis fructibus arque herbis victitabant.

Fraga. | Plin. lib. 21. cap. 15. Scribit, Herbis fronte nascentibus pro cibo usas gentium plerasque, maxime vero Agyotum, frugum quidem fertilift. mam, fed ut prope fola its carere poffit: tanta est erborum ex herbis abundantia. In Italia quidem paucissima novimus, inquit, fraga, &c.

Glandis. | Plin. lib. 16. in Proem. ait, Glandi. fer as arbores primo victum aluisse mort alium: c. 3. perferuum iis bonerem apud Romanos fuife. c. 5. Opes effe nunc quoque multarum gentium glandes, moli in farmam, ac in panis usum spiffari: quin & bodieque per H. spanias adhiberi secundis mensis. Per glandem etiam quodlibet fructuum genus hie fas

est intelligi, nostro quidem judicio. 58. Tam venerabile era . &c. | Valer. Max. 1.2. c. 1. Senectuti inventus, inquit, ita cumulatum & circumspellum bonorem reddebat, tanguam mafores natu adolefcentium communes patres effent. Quocirca juvenes Senatus die, utique aliquem ex Patribus Conferiptis, aut propinguum, aut paternum amicum ad Curiam deducebant : afficique vaivis expect abant, donec reducends etiam officio fungeretur. Et poffea, invitati ad canam diligenter quarebant, quinam et convivio effent adfuturt, ne fenieris adventum difinbitu pracurrerent; sublataque mensa, priores consurgere & abire patiebantur, &c. Gell. Romanorum, inquit, neque generi, neque pecunia praftantier benus quam atati tribus folitus ; majorefq; natu à minaribus coletantur, ad Deum prope & parentum vicem. Arque in omni loco, inque omni specie boneris priores potioresque babiti. A convivio queque, ut scriptum eft in antiquitatibus, seniores à eninations domum reducebantur. Eumque morem accepige Romanos a Lacedamoniis traditum eft,

apud quos Lycurgi legibus major rerum omnium benos majori atati habebatur.

59. Primaque par, &c. Id eft, tam venerabilis prima lanugo propè ut ipfa facra & veneranda senectus. Legunt alii, pars, id est, venerabantur ipfam primam lanuginem velut senectutis futuræ partem.

61. Cum tota arugine. | Si reddat pecuniam dudum fibi commiffam, quam nec viderit, aut contrectarit, nec facculo moverit : unde contraxerit æruginem illa præ vetustate.

62. Thuseis digna libellis. | Sive ut in eis inscribatur, five ut ex eorum præscripto expietur velut prodigium, ac luftrerur cæsa victima ex more coronata fertis ac floribus. Vide que notabo ad Perf. Sat. 2. v. 26. & feq. Cic. de Divin. 2. aruipicinæ originem Etruscis attributam, ejusque observationes egregiè suggillat n.50, & seq.

64. Bimembri puero. | Prodigioso, membra duplicia habenti, v. g. duo capita: vel biformi, ut fi fuerit semibos, semiequus? quales Minotaurus, Centauri.

65. Mirandis. | Legunt alii, miranti: eritque hypallage; pro agricola mirante.

66. Pifcibus. | Hi quippe dumtaxat in aquis vivunt ac repriuntur: mirum ergo & portentofum, fi fub aratro terram scindente occurrant.

Fæta comparo mula. | Cic. cit. mox fic habet: Utrum igitur cum concepit mula, an cum peperit, oftentum oft ? Conceptio contra naturam fortasse: fed partus proprie necessarius. Et n. 61. Sapius mulam peperiffe arbitror, quam fapientem fuiffe. Plin. 1. 8. cap. 44. Observatum est, inquit, e duobus diversis generibus nata tertii generis fieri, & neutri parentum similia effe, eague non gignere: idcirco mulas non parere. Est in Annalibus nostris, peperisse sape; verum prodigii loco habitum. Theophrastus vulgo parere in Cappadocia tradit; sed esse id animal ibi sui generis. Plutarch. de Placiis Philos. l. s. c. 14. mulas effe steriles refert, quod earum vulva non se pandat : vel quòd fit exilis, arca, demissa; idque patere dissecondo earum corpus.

Sollicitus tanquam lapides effuderit imber, Examenque apium longâ consederit uvâ Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit annis pli vertice ; quafi flumen ad Gurgitibus miris, & lactis vortice torrens. Intercepta decem quereris sestertia fraude Sacrilega. Quid si bis centum perdidit alter Hoc arcana modo: majorem tertius illâ Summam, quam parulæ vix ceperat angulus arcæ; Tam facile & pronu est Superos contemnere testes, Si mortalis idem nemo sciat. Aspice quantâ Voce neget; quæ sit sichi constantia vultûs. Per Solis radios, Tarpeiaque fulmina jurar, Et Martis frameam, & Cirrhæi spicula Vatis; Per calamos Venatricis, pharetramq; Puellæ, Perque tuum pater Ægæi Neptune tridentem. Addit & Herculeos arcus, haftamque Minervæ, Quicquid habent telorum armamentaria cœli.

anxius quasi saxis depluerit; atque examen apum oblungi racemi forma constiterit in temmare decurrerit aquis mirabilibus, & latteo manans gurgite. Conquereris erepta dolo Sacrilego decem Seftertia. Quid si alius ea ratione amiste ducenta clam depofita: tertius verò grandiorem hac fummam. quam vix continebat angulus ampla cista ? Adeo promptum ac proclive est Deos conscios spernere, quando nullus bomo idipfum novit. Cerne qua vociferatione inficietur : qualis fit faciei simulata sirmitat. Af-firmat per Solio jubar, & fulmina Tarpeia ; & Martis hastam, & tela Cirrhai Vatis, per sugittas & pharetram Virginis Venatricis, & per tuam

fuscinam, Neptune Ægai parent. Adjungit etiam arcus Herculis, atque lanceam Palladis; & quacumque arma funt in calefti arce.

ANNOTATIONES.

67. Sollicitus tanquam. | Tanquam de portento, quo aliquid indicetur; vel quod fit procurandum expiandumque, ad averruncanda quæ portendantur mala.

Lapides effuderit imber. | Id crebrò legitur accidiffe apud Liv. Valer. Max. l. r. c. 6. in prodigiis numerat ; in Piceno lapidibus pluisse : Cerites aquas sanguine miftas fluxisse, &c. Vide Plin. 1. 2. c. 58. & l. 31. c. 1. Alex. ab Alex. l. 5. c. 27.

68. Examenque apium longa, &c. | Si connexa pedibus apes, glomeratumq; examen in pendentis uvæ speciem fuerint ad frondentis arbusculæ ramum, aut alibi. Boloudo, vocat Homer. Iliad. B. Hinc Virgil. Georgic. 4. in fine.

- Jamque arbore summa Confluere, & lentis uvam demittere ramis. Plin. lib. 11. cap. 17. Tunc oftenta faciunt apes, uvâ dependente in domibus templifve, fæpè ex-

piata magnis eventibus. 77. Gargitibus miris. | Portentofis, v. g. atris, fanguineis, lacteis. Cic. de Divin. lib. 2. c. 58. Sanguinem pluisse Senatui nuntiatum est : Atratum etiam fluvium fluxisse sanguine, &c. Tit. Liv.l. 24. c. 10. Prodigia multa refert, inter quæ, Mantus Stagnuam'effusum Mincio amni, cruentum visum : sanguine pluisse in foro Boario, &c. Valer. Maxim. cit. Cerites aquas Sanguine mistas fluxiffe. Plin. cit. lib. 2. cap. 56. latte & fanguine pluisse,

71. Seftertia. | Vide Sat. 1. v. 92. Annot. 73. Arcana. Arcana fidei credita, fine ullis

78. Tarreiaque fulmina. Jurat per fulmen Jovis, qui in rupe Tarpeia seu Capitolina fanum habebat.

79. Frameam. | Quidam interpretantur gladium ancipitem, alii, haftam. Cornel. Tacit. de Moribus Germanorum fic haber: Rari gladiis aut majoribus lanceis utuntur. Hastas, vel ipforum vocabulo, frameas gerunt, angusto & brevi ferro, sed ita acri & ad usum babili, ut eodem telo, prout ratio poscit; vel eminis pugnent, &c. Col. Rhodig. 1. 21. c. 18. Acinaces, inquit, hafta Perfica, gafa propria funt Gallorum tela, fariffa Macedonum, framea Germanorum.

Cirrhai Vatis. | Apollinis, qui religiose colebatur in Cirrha Phocidis odpido, & in proximis Delphis oracula & responsa dabat.

80- Calamos venatricis. | Per Dianæ fagittas. quam ob virginitatis studium aiunt silvas colere, & venationi indulgere. Vide Cic.de Nat. Deor. 3. Virg. Ecl. 3.

Daphnidis arcum frezisti & calamor.

81. Ægai. | Ægæus Neptuni erat filius, Thesei pater; Athenie regnavit; nomen dedit Ægæo mari, cum in illud fe præcipitafler.

82. Herculeos arcus. | Fatalia nempe arma, fine quibus expugnari Troja non potuit. Herculem aiunt in Octa morientem Philo Leti comiti reliquisse arcum & sagittas Hydræ cruore seu felle tinctas. Vide Sophoel. Philoctet.

Hastamque Minerva. | Græci Palladem vocant à πάλλειν, vibrare; quòd fit Dea bellicofa, & haftam tenest, & cam quatere videatur.

manducem, ait, aqua coctum deplorandi filii caput aceto A. gyptio perfusum. Nunc reperiuntur qui universa attribuant fortuitis fortis eventibus, atque nullo gubernatore orbem ags putent , Natura versante viciffirudines & diei & anni : & eam ob rem quaslibet aras attrectant fine metu. Alter invenitur qui timet ne animadversio succedat sceleri; is credit extare Numina, atque faisum jurat, sic verò apud fe cogitat: quod placuerit sta-

Qued si ille est eriam parens, Si verò & pater est, comedam, inquit, flebile nati Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto. Sunt qui in Fortunæ jam casibus omnia ponant, Et nullo credant mundum rectore moveri, Naturâ volvente vices & lucis, & anni; Atque ideo intrepidi quæcumque altaria tangunt. Est alius metuens ne crimen pœna sequatur. Hic putat esse Deos, & pejerat, atque ita secum; Decernat quodcumque volet de corpore nostro Ifis, & irato feriat mea lumina fiftro. Dummodo vel cœcus teneã, quos abnego, nummos. Et phthisis, & vomicæ putres, & dimidium crus 95 tuat Isi de nostro corpore, & Sunt tanti? Pauper locupletem optare podagram los percutiat, ut etiam exca- Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyrâ, nec.

catus conservem pecuniam quam inficior. Et phihisis, & fatentes vomica, & tibia mutila suntne tanti putanda? Neque Ladas inops ambigat exoptare divitem podagram, si quidem non opus habst

Anticyra, nec

ANNOTATIONES.

interceptor ac defraudator filios habeat, non vere bitur ita jurare, at pejerare ; fi quid alienum habeo, contingat mihi quod Thyeftæ olim, cui frater Atreus proprios filios nescienti edendos apposuit.

85. Pharioque madentis aceto. | Quo solet con-dimento comedi vervecis caput. Porrò Ægyptium acerum laudatur apud Athen. lib. 2. cap. 26.

Et Mart. Lib. 13. Epig. 122.

Amphora Niliacinen sit tibi vilis aceti. Pharosenim Ægypti Infula, de qua Sat. 6. v. 83.

Metonym. Ægyptum indicat.

86. Sunt qui Fortuna, &c. | Quidam ut pejerent, & poenz metu se liberent, negant Deos effe, cum Diagora & aliis, quos Tullius de Nat. Deor. 1.2. n.44. ita perftringit : Effe Dess sta perspicuum eft, at qui neget, vix eum fana mentu exiftimem.

87. Nullo credunt mundum rectore movers. Alterum genus hominum, qui cum Epicuro Deos quidem effe putant, sed res humanas curare negant: & hos egregiè refellit Cicero lib. de Na-

tura Deorum.

88. Natura volvente vices. | Errabant nimirum illi Naturam à Deo separantes. Unde Senecam velut Stoicorum fapientiffimum laudat Lactantius, quòd is intellexerit Naturam aliud nihil effe quam Deum, Tullius cit, de Natura Deorum, 1. 2. n. 128. Intelligamus nihil borum effe fortuitum, jed hac omnia effe provida folertisque Natura, &c.

89. Altaria tangunt. | Qui jurabant Deorum tangebant altaria. Virg. Æneid. 12.

Tango aras : medios ignes & Numina teftor. 90. Eft alim metnens, &c. | Tertium hominum genus, qui vindices Deos timent: verum alterurum fibi fpondent, & fe ita confolantur!

84. Si verò & pater eft. | Quod fi ille depofiti | aut me ulcifeetur Deorum Numen cito, aut tardè : si tardant Dii, fortè effugiam : quòd si perjurii repetant à me pænas, & solvam, alicui obnoxius morbo & incommodo; tum etiam malim ægrotare, & dives effe.

93. Ifis. | Ægyptiorum Dea, de qua nos abundè Sat. 6. Hanc opinabant ir perjuris infeftam,& præsentem pænam irrogare, cæcitatem. Ovid. de Ponto Lib. 1. Eleg. 1.

Vidi ego linigera Numen violaffe fatentem Isidis, Isacos ante federe focos. Alter ob buic similem privatus lumine eulpam, Clamabat media fe mernife må.

Vide Perf. Sat. 5. v. 186. & ibid. Annot. 95. Phthifis. | Macies, tabes lenta.

Vomica. | Apostemara, ulcera putrida & msligna, absceffus, quos vocat Galen.

96. Sunt tanti. | Ut non eligantur ea cum opibus, petius quam paupertas cum fanitate.

Locupletem podagram. | Cum divitiis conjuncham ægritudinem corporis ne dubitet quis optare, fi meme fanus eft.

97. Ladas. | Is fæpè victor in Olympicis agilitate pedum clarus. Ejus meminit Paulan.in Corinth. Cicero ad Herenn. 4. Martial. l. 10. Epig. 100.

Sinon eget Anticyra. | Quidam explicant: modo morbos ille articularis non fit inveteratus, cui curando opus fit helleboro, & perito Medico. Nam certe ex Plin.l.25. c.s. Helleberum medetur podagrice Verum ego malim cum aliis interpretari fic: Ladas fi sapir, fi non eger helleboro, quo etiam infanientes curantur, ex Plin. ibid. certe debet malle dives effe cum podagra, quam fua pedum celeritate in Olympicis cursu vincere & coronari, arque mox esurire & cum fame luctari.

Archi-

1

I

Quid enim velocis gloria plantæ Archigene. Præftar, & efuriens Pisæ ramus olivæ? Ut fit magna, tamen certè lenta ira Deorum est. Si curant ignur cunctos punire nocentes, Quando ad me venient? Sed & exorabile Numen Fortasse experiar. Solet his ignoscere. Multi Committunt eadem diversa crimina fato. Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema. 105 Sic animum diræ trepidum formidine culpæ Confirmant. Tunc te facra ad delubra vocantem patibulum, ifte coronam. Ita Pracedit, trahere imo ultrò ac vexare paratus. Nam cum magna malæ fupereft audacia caufæ, Creditur à multis fiducia. Mimum agit ille, 110 Urbani qualem fugitivus scurra Catulli. Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis, Vel potius quantum Gradivus Homericus: Audis, a pluribus existimatur. Is his

Archigene. Nam quid confert bonos celeris pedis, atque famelicus surculus oliva Pifaa? Etfi gravis fit Numinum ultio, at IOI profecto fera eft. Ergo fi noxios omnes plettere fatagant . ecquando ad me pervenient? As forte Dess quoque sentiam placabiles. Iftis indulgere confreverunt. Varia forte plutimi paria scelera perpetrant. He facinoris mercedem nactus oft mentem atrocis noxa metu paventem roborant. Tum te ad Sanctas ades invitantem antecedit promptus etiam fronte deducere, & exaguare. Etenim quando improba causa ingens impudentia prafto eft, fiducia ftrionem praftat, qualem fan-

nio fugax Catulli faceti. Infelix tu vociferaris adeo ut Stentora fuperare queas, imo vero ficut Mors apud Homerum ; aufcuitas ea,

ANNOTATIONES.

nam in media fronte scindendam, quo deliri & furfoli fanantur. Vide Satir. 6. v. 46. & 236.

Quid enim velocis, &c. | Quid prodest agilitate pedum valere, ut nobilis ille Cursor Ladas, fi

pariter ut iple pofteà fis inops?

99. Et esuriens l'isaa ramus oliva. | Quid etiam juvat oleagina corona Ladze pauperi & famelico toties delara, apud Pisam urbem Peloponefi, ubi quinto quoque anno Olympici Ludi agebantur?

100. Lenta ira Deorum. | Valer. Maxim.lib. 1. cap. I. Lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira: sed tarditatem supplicii gravitate compen-sat. Vide Plutarch. de tarda Numinis vindica.

103. Solet his ignoscere. An perjuriis, non tam in Numinis contemprum, quam ad pecuniam ha-bendam factis? An, dis, id est, quibusdam pe-

105. Ille crucem sceleris pretium tulit, bic diadema. | Si quidam scelerum pænam, at alii fructus merunt. Hic diadema: Romulus fratricida

scilicet Imperium nactus est, &c.

Crucem. | Plaut. Mostel. Sc. 5. Ego dabo ei talentum, primus qui in crucem excerrerit; sed ea lege, ut affigantur bis pedes, bis bracbia, Senec. Consol. ad Marciam cap. 20. Video istic cruces non unius quidem generis, sed aliter ab aliis fabricatas. Alii capite conversos in terram suspendere: alii per obscana stipitem egerunt : alii brachia pati-bulo explicuerunt, &c. Vide Lips. de Cruce. Porrò fervile hoc pridem tormentum, crucis, inquam, Supplicium abrogavit Imperator Constantinus, anno Christi trecentesimo vigesimo quinto, post-

98. Archigene. | Perito quovis Medico, ad ve- | quam coelefti Crucis oftento victor effet factus. Sozom. lib. 1. cap. 1. &c.

106. Sic animum dira, Ge. | Ita fe obf r nant adversus poenz & vindictz formidinem.

107. Ad delubra vocantem pracedit. | Non tan-tum fequitur te ad aras, fed & audacter anteit ifte fraudator, ubi juret nihil fibi creditum; quin etiam eò te iple cunctantem provocabit, ut jurejurando purget fe, & te velut sycophantam traducat ac vexet.

109. Nam cum magna, &c. | Audaciam negantis depositum plures interpretantur innocentia

110. Mimum agit ille. &c. | Ille perjurus te subsannat etiam, ut servus ifte Comicus herum vexans improbè & in jus trahens, scilicet in Fabula Catulli Mimographi, de quo jam Satir. 8.

111. Urbani. | Alii cognomen hoc effe, a'ii epithetum arbitrantur.

112. Exclamas. | Nempe talem videns impudentiam ac fraudem.

Stentora. | Magnanimum illum Græcum,qui vociferans in bello, quinquaginta virorum clamo-

rem adæquabat. Homer, Iliad. 5.

113. Gradious Homericus. | Iliad. cit. Mars 2 Diomede fauciatus tam horrendam emifit vocem, ut Græcos pariter atque Trojanos terruerit : qualem videlicet non ediderint novem aut decem hominum millia. Porrò Gradiuns, à zender, ab hafta quatienda . vel, ut Festo placet, à gradiendo quòd eatur ad bellum gradatim & per ordines.

Andis. Jupiter, bac. | Perjuria, Indibria.

upiter.

Jupiter; neque labia commoves, quando loqui oportebat, five e marmore, five ex ere fores? Vel quare prunis tuis impendimus tines religiofum, aperta papyro, atque bepar juvenci concisum, & omenta su is candida? Quantum intelli-So, differentia nulla facienda est inter vestras imagines, & Baylli staruas. Suscipe confolationem quam adversus ista mala dare quest etiam ou: neque Cynicorum, neque Stoicorum evolvit documenta a Cynicis veste differentia ? quique non observat Epicurum parvi

Jupiter, hæc, nec labra moves, cum mittere vocem Debueras, vel marmoreus, vel aheneus: Aut cur 115 In carbone tuo chartâ pia thura folutâ Ponimus, & fectum vituli jecur, albaque porci Omenta? Ut video, nullum diferimen habendum est Estigies inter vestras, statuamque Batylli. Accipe quæ contrà valeat folatia ferre 120 Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit A Cynicis tunicâ distantia; non Epicurum Suspicit exigui lætum plantaribus horti. Curentur dubii Medicis majoribus ægri: Tu venam vel discipulo committe Philippi. 125

bortuli oleribus contentum. Agrotis ancipite sanentur summis Medicis: at tu venam trade etian

discipulo Philippi.

ANNOTATIONES.

114. Nec labra moves. Ut increpes, atque minas ac supplicia intentes.

115. Vel marmoreus vel abeneus. | Sarcasmus in Idololarras: quamvis eò non spectet Juve-

Cur in carbone, &c. | Cur igitur tibi thus adolemus furdo, flupido, marmoris & æris instar, tanta scelera non vindicanti?

116. Charta. | Quá thus involvebatur. Alii obfignata ex more vota hic fignificari volunt.

117. Sellum vituli jecur. | Fortè ut facilius comburatur, minutatim (eclum: vel simpliciter, resectum & separatum ab aliis intestinis.

Albaque. Vel adipe candentia, vel candentis & albentis porci.

118. Omenta. | Sunt quafi panniculus feu membrana, quá inteftina involventur, et dicemus ad Perf. Satir. 2. v. 47. & Satir. 6. v. 74.

Mul'um discrimen, &c. | Gravier alter sarcasmus in fasses Deos. Quanquam Juvenalis aliud nihil intendir, quam ut exprimat verba hominis ex summa indignatione loquentis, ob emunclam sibi pecuniam negatumque depositum.

in Fano Junonis Samiæ statua per Tyrannum Polycratem; teste Apuleio, Florid. 15. vel ur vulgò legunt, 2. sub finem. Alii Codices habent, Vagelli, id est, hominis stulti ac fatui, ex vet. Schol.

120. Accipe que contra, &c. | O Calvine amice à me Juvenali confolationem accipe, è fenfu communi petitam: philosophicis enim rationibus non debet curari levius illud malum tnum, jactura nempè decem seftertiorum.

121. Qui nec Cynicis, &c. | Imperitus quilibet

Cynicos. | Horum fectæ Princeps fuit Antifthene Socratis discipulus; Paruêre posteà Diogenes; & Crates Thebanus. VILLE Annot, ad Pers. Satir. I. v. penult.

Stoica dogmata. | Stoicis dux fuit Zeno, de quo & Stoicis dogmatis Diogen. Laërt. lib. 7. Vide Annot. ad Perf. Satir. 3. v. 53.

122 Tunicà diftantia. Scorci tunicam gerebant fub pallio: at Cynici minimè, fed interulas duntaxat leviores: utrique verò doctrina convenientes, divitiarum contemptum, raugalitatem, patientiam profitebantur. Horat. lib. 1. Epift. 17.

Contrà, quem duplici panno patientia velat, Mirabor.

Ubi, duplex pannus, est, tunica, & pallium. Cave autem ne duplex iis fuisse pallium, cum quibusdam credas.

Epicurum. De eo multa Diogen. Laert. 1.10. Is in animi tranquillitate ac voluptate sclicitatem collocabat: cæterum valde sobrius & paucis contentus horti victitabat olusculis. Plin. 1. 19. c. z. J. m quidem, ait, hortorum nomine in ipsa urbe delicias, agros, villasque possident. Primus hoc instituit Athenis Epicurus otii magister. usque ad eum, moris non suerat in oppidis baberi rura.

i 24. Curentur dubii &c. | Qui tam gravi morbo decumbunt, ut de eorum salute dubitetur, ii summo indigent Medico: sic & consolatione philosophica graviori, qui magnis ærumnis constictantur. Tu verò, Calvine, leve quid passus, à rudi quoliber levioribus remediis curabere.

125. Venam. | Scindendam, metaph. id eft, mentem ob negatam pecuniam ægrè habentem.

Philipps. | Imperiti illius temporis Medici, cujus proinde rudis imòrudior discipulus. t

I

n

á

in

la

fos

añ añ Si nullum in terris tam deteftabile factum Oftendis, taceo, nec pugnis cædere pectus Te veto, nec plana faciem contundere palma; Quandoquidem accepto claudenda est janua damno,

Et majore domûs gemitu, majore tumultu 130 Planguntur nummi, quam funera. Nemo do-

Fingit in hoc casu, vestem diducere summam Contentus, vexare oculos humore coacto. Ploratur lacrymis amissa pecunia veris. Sed fi cuncta vides fimili fora plena querelà; Si decies lectis diversà in parte tabellis, Vana supervacui dicunt chirographa ligni, Arguit ipforum quos littera, gemmaq; princeps Sardonyches, loculis quæ custoditur eburnis: Te nunc delicias extra communia centes 140 Ponendum'; quia tu gallinæ filius albæ, Nos viles pulli nati infelicibus ovis. (dam, Rem pateris modicam, & mediocri bile feren-Si flectas oculos majora ad crimina: confer Conductum latronem, incendia fulture cœpta,

Si demonstras nullum in orbe facinus effe sadeo execrandum, sileo; nec probibeo te pugnis verberare pectus, neque vultum extensa manu percutere; quoniam obstruenda sunt fores jattura facta, & graviore familia luctu, graviori trepidatione deploratur pecunia quam mors. Nullus marorem simulat in ea occasione, aut aperiens dunt axat Supremam chlamydem, lacrymis expressis oculos fatigat. Sincero fletu lugentur nummi deperditi. At si omnes curias paribus querimoniis refertas aspicis, si post tabulas relictas decies variis in locis, futilia chirographa ligni Superflui affirmant ii quos convincit sua scriptura, & primarius lapillus Sardonyches: qui theca ex ebore servatur, jam delicatulum te arbitraris eximendum à sorte vulgari, quod tu sis natus gallina candida, nos verò ignobiles pulli miseris ovis exorti. Rem parvam toleras ac levi indignatione sustinerdam, si vertas aspectum ad graviora flagitia. Compara immif-

Sum pradonem, incaptam Sulphure & fraudulenter combustionem,

ANNOTATIONES.

126. Si nullum in terris.] Si nihil usquam sorum chirographo & sigillo. hat tam detestabile, quam id quod pateris, ego te non vero plangere & lamentari.

129. Quandequidem accepto, &c.] Quandoquidem jam moris est ridiculi certè, factà pecuniæ jactura fic lugere, ut in funere propin-

m

n-

de-

m.

m,

01-

ii

hi-

an-

udi

ft,

cu-

Si

quorum, imò verò gravius. Accepto claudenda est janua damno.] In fignum luctús ac mœroris, ex recepta consuetudine: ex veteri Scholiaste. Alii velut adagium hic observant, hoc sensu: nempe ablatis per fures nummis ferò janua clauditur ; pariter & stabulum, ábaclo pecore. Sed non valdè sensum juvari hac interpretatione existimo.

132. Vestem diducere summam, &c.] Imo tune præ vero dolore quisque yestem omninò dilacerat, nec leviter distrahit solum; quisque lacrymas ubertim erumpentes vix coercet.

135. Fora | Vel plateas, vel Judicum tribunalia, ubi passim queruntur homines fraudem tibi factam in re pecuniaria.

136. Si decies lectis, &c ? Si post cautiones Sed quid opus ad ista recurrere? feu schedas obligatorias decres lectas apud diverfos testes sigillatim eas subsignantes, postea 14- serendam necem conductum, mon adulterinas audent illas dicere debitores, & 1 In endra sulphure capta). L affirmare innnes & confictas, reclamante licer ip-

137. Chirographa ligni.] Ligneas tabulas cerà illitas, in quibus scriptitabant veteres ante inventam chartam.

138. Gemmaque princeps Sardonyches] Sigillum in gemma insculptum.

139. Sardonyches.] Legunt alii, Sardonychums Vide Perf. Satyr. 1. v. 16.

140. Te nunc delicias.] Alii legunt : Ten' ô

141. Gallina filius alba.] Proverb. Id eft, eu nimirum fingulari felicitate natus, cæteri communi fortunæ obnoxii. Candida boni esse ominis annoravi ad Perf. Satyr. 2. v. 1. & feq., adde aliud Proverbium, Mali cervi malum orum, Quidam hic alludi aiunt ad Sueton. Galb. cap. r . . & Plin. Lib. 15. cap ult. ubi refertur, In Livia-Drufula gremium demissam ab aquila pratervo lante gallinum allam. Alii, ad Ledam ova duo parientem, è quibus alsi immortales nati, Castor. & Poilux, alii mortales, Helena & Clytemorthra,

145: Conductum latronem.] Sicarium ad in-

In enaine fulphure capta I. Incendiarios, facrilegos, templorum fpoliatores. Arque

res concipiunt. Compara etiam illos qui ex Antiquo fano rapiunt vasa rubigine veneranda, & plebis munera, aut coronas a verusto Rege collocatas. Quod si ea non extent illic, aderit minor sacrilegus qui eradat coxamHerculis inaurati, ipsuma, Neptuni vultum, aut qui de Caftore Lra-Heam detrahat. Numquid enim id facere vereatur affuetus integrum Jovem fundere? Compara quoq; opifices & emptorem toxici ? atque detral endum in mare pelle bovis, cum quo includitur simia innocens infesta Sorte. Ista verò quota portio criminum qua Gallicus Roma cuflos auscultat à Lucisero usque dum Sol occumbat? Mores hominum scire tibi cupienti satis erunt sola ades illius : Dies aliquot impende, & cum istinc redieris, felicem te affirmare ne dubita. Quis circa Alpes fauces inflatas, vel quis

quando prius incendium fo- Atq; dolo, primos cum janua colligit ignes: 146 Confer & hos veteris qui tollunt grandia templi Pocula adorandæ rubiginis, & populorum Dona, vel antiquo positas à Rege coronas. Hæc ibi fi non funt, minor extat facrilegus,

Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat. An dubiter, solitus totum conflare Tonantem? Confer & artifices, mercatoremque veneni, Et deducendum corio bovis in mare, cum quo Clauditur adverss innoxia simia fatis. Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis

Usque à Lucifero, donec lux occidat, audit? Humani generis mores tibi nosse volenti Sufficit una domus. Paucos confume dies, & 160 Dicere te miserum, postquam illinc veneris. aude.

Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? Aut quis

ANNOTATIONES.

146. Primos cum janua colligit ignes.] Appo & judex. De eo Statius Sylv. fità face cum materia sulphurata ardet primum janua, & hinc tota domus. Vide Setyr. 9. v. 98.

150. Hac ibi si non sunt] Si verò in templis desunt vasa pretiosa, pocula antiqua, regales coronæ, quæ furripere quest sacrilegus, saltem radet statuas & imagines Deorum inauratas.

152. Balieolam.] Tenuem auri laminam, ramenta.

153. Totum conflare Tonantem.] Jovis effigiem furto ablatam refundere aufus, ne agnoscatur.

154. Artifices, mercaturemque veneni.] Ve-

155. Deducendum corio bovis in mare.] Parricidas culeo infui, ac projici in mare folitos. Vide Annot. Satyr. 8. v. 214.

156. Innoxia simia.] Quæ adversante foto quamvis innocens & parentes non occiderit, parricidarum tamen supplicii est particeps.

157. Gallieus.] Rutilius Gallicus sub Domitiano urbi prafectus, resum capitalium cognitor rum qua petantur plerumque vitio.

Quem penes intrepida mitis cuftedia Roma. 158. A Lucifero.] A mane ad vesperam. Vide Satyr. 8. v. 1 2.

160. Sufficit una domus.] Nempe Rutilii Gallici domus, in quam confluent ad jus rei omnes.

Paucos consume dies, &c.] In domo ista dies aliquot contemplare urbis miferias, flagitia, illuviem malorum, atque adeo tot calamitofos; & posteà, si audes, dic te miserum. Certè illorum comparatione te felicem potius dixeris.

162. Quis tumidum guttur miratur in Alpibus.] Quis strumosos in Alpibus, Quis in Meroe forminas ingentibus mamillis admiretur? Nemo fanè, quippe sunt ca illic vulgaria. Cur igitur, o Calvine, miraris injuriam tibi factam, cum Romæ nihil frequentius fit fraudibus, perjuris, aliifque fceleribus?

Tumidum guttur.] Plin. Lib. 11. c. 37. Guttur homini tantum & suibus intumescit, aqua-

n gitt

iff

L 993 In Meroë crasso majorem infante mamillam? Cœrula quis stupuit Germani lumina? Flavam Cæsariem, & madido torquentem cornua cirro?

Nempè quòd hæc illis natura est omnibus una. Ad fubitas Thracum volucres, nubemque fo-

Pygmæus parvis currit bellator in armis: Mox impar hofti, raptusque per aëra curvis Unguibus à sæva fertur grue. Si videas hoc 170 Gentibus in nostris, risu quatiere : sed illic, Quanquam eadem affiduè spectentur prelia,

Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.

apud Meroen mammam stutet grandiorem pingui infante? Quis miratus est oculos Germanorum glaucos, capillos flavos, atque humido cincinno cornua interquentes? Nimirum quia universis his ea par est ind les. Ad repentinas aves Tiracia, ac nebulam insonantem Pygmaus militans procedit in armis exiguis: dein inferior adversario, & in altum sublatus à grue dira portatur incurvis unquibus. Si cernas istud in nostra regione, cachinno moveberis: ibi verò quamvis paria semper videantur certamina, nullus cachimatur, ubi omnis turma non eft majer uno pede.

ANNOTATIONES.

millam?] In ea Infula mammas effe forminis majores infante quem lactant, restatur Mela, &c. De Meroe, vide quæ nos ad Satyr. 6. v. 5 27.

164. Carula qu's stupuit Germani lumina, &c.] Cornel. Tacit. de Moribus Germanorum, His effe truces ac caruleos oculos, rutilas comas, ait.

165. Madido torquentem cormua cirro.] Quis item stupuit, in Germanis videns capillos cincinnatos, in comuum formam flexos ac intortos: arque unguentis delibutos & madentes: atqui rara tantum demirari homines solent.

167. Ad Subitas Thracum volucres, &c.] Cum fubitò gruum agmen apparet, ac velut nubes volat clangendo ac strependo, impetitque Pygmæos. Vide Athen. lib.9. cap. 11.

1.

al-

es

u-

&

170

301

mo

ur,

ùm

iis,

HE

in

Tracum volucres.] Grues, quæ ad Strymonem fluvium, in Thraciæ ac Macedoniæ finibus, multæ funt. Harum volatum Plin. Lib. 10. cap. 23. cit. sic describit : Quando proficiscantur grues consentiunt : volant ad prospiciendum, alte : ducem quem sequantur eligunt : in extremo agmine per vices qui acclament, dispositos halent, & qui gregem voce conteneant : excubias habent nocturnis temporibus lapillum pede sustinentes, qui laxatus somno & decidens indiligentiam cour-

guar, &c. 168. Promeus parvis currit, &c] Α πυγμά, vel πύγω, cubitus, Pygmæos dici, ex Euftathio affirmat Col. Rhodig. Lib. 4. cap. 3. Plin. Lib.4. c. 11. in Thracia Pygmæorum gentem fuisse refert, & illine à gruibus fugatam. Et Lib. 7. cap. 2. fic habet: Apud Indos in parte montium triffithamai l'agmet narrantur, ternas excedentes, eues à gruitus in festari Hemerus que- gionem colant minin e compertum, &c. que predidit. Fama oft insidentes arietum capra-

163. In Meroe crasso majorem infante ma- rumque dorsis, armatos sagittis, veris tempore, universo agmine ad mare descendere, & ova pullosque earum alitum consumere : ternis expeditionem eam mensibus confici, aliter futuris gregilus non resisti. Casas eorum luto pennisque & ovorum putaminibus construi. Aristoteles, in 'cavernis vivere Pygmaos tradit. Idem Lib. 10. cap. 23. Inducias, inquit, habet gens Pygmaa alscessu gru-um, &c. Gell. Lib. 9. cap. 4. Pygmæorum longissimos non excedere pedes duos & quadrantem, apud ultimas quidem terras Orientis, affirmat. Opportune admodum venit Mercurius ille noster vernaculus, rerum noverum ac lepidarum conquisitor ac enarrator apprime diligens : vulgo, le Mercure Galant. Is mense Aprili 1683. Menstrualibus in Tabellis seu Commentariis, ad rem prorsus ita refert. Gabaretus, inquit, cum navibus quatuor bellicis quibus præeft, ad Rupellam folvit, anno proximè elapso: arque in Americam vela faciens, S. Marrinicam Granatamque Infulas obiit. Inde Meridionalis America oram præterlegens, vergensque in Occidentem, spectavit eminus Montem Sancta Martha, vulgo, Sierras nevadas, à nivibus quibus nunquam non opertus est, sic nominatum. In Zona torrida fitus eft, fexaginta leucis à maritimo litore, montium qui fent in Orbe, fortaffis eltifimus. Ad hujus radicem & clivum habitat gens parvula, five homunculi quidem, Pygmæis, de quibus Plinius, haud ablimiles. Hi milio vescontur, vi-Airantque suos intra fines, à finitimis populis omnino fegregati: ubi verò noftræ magnitudinis homines afpiciunt, diffugiunt protinus fuas in spithamas lengitudine, hoc oft, ternos dedrantes non cavernulas arque lacibula. Porto quem reliAn nullum crit supplicium bo- 1 minis pejerantis, ac nefarii doli? Sic hate illum statim durioribus vinculis tradum, & ad libitum nostrum interfici : quid ultraicu-piat iracundia ? Nibilominus damnum illud perseverat, neg; Salvum unquam tibi creditum extabit. At mutilato corpore modicus cruor afferet consolationem invidendam. Sed ultio bonum eft ipsavita suavius. Scilicet imperiti id tutant, quorum intima rernas ardentia quandoque nullis vel parvis rationibus. Demum vel minima anfa fatis eft iracundia. Cirrfippus non pariter loquetur, neque mansuetus animus Thaletis, & vetulus suavi Hymetto proximus, qui cicuta porticnem in dira catena sumpta non concesserit delatori. Beata Sapientia principio instituens ad justum, pedetentim excludi. multa vitia & cundos erreres Nam pufilla ac imbecilla & abjecta mentis nunquam non gaudum est vindicia. Proinde ita conclude : quod nullus plus de lectatur ultione quam mulier | Evafisse putes, quos diri conscia facti Nibilominus quare tu illos arbitraris effegiffe, quos flutefactos tenet animus trucis facinoris confeius,

Nullane perjuri capitis, fraudisque nefandæ Pœna erit? Abreptum crede hunc graviore catenà Protinus, & nostro (quid plus velit ira?) necari Arbitrio. Manet illa tamen jactura, nec unquam Depositum tibi sospes erit: sed corpore trunco Invidiosa dabit minimus solatia sanguis. At vindicta bonum vitâ jucundius ipsà. Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis Interdum, aut levibus videas flagrantia causis. Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ. Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis Ingenium, dulciq; senex vicinus Hymetto, 185 Qui partem acceptæ fæva inter vincla cicutæ Accusatori nollet dare. Plurima felix Paulatim vitia, atque errores exuit omnes Prima docens rectum sapientia. Quippe minuti Semper & infirmi est animi exiguiq; voluptas, Ultio. Continuò fic collige, quòd vindictà 191 Nemo magis gaudet, quain fæmina. men hos tu

ANNOTATIONES.

174. Nullane perjuri capitis, &c.] An ergo enim proditionis accusatus in vincula conjectus non punietur, an impunè abibit ejufmodi fcelus? est cum accusatore: huic verò oblati veneni

175. Abreptum crede leunc, &c.] Responsio partem petenti dare noluit ille. Vetus Schol. ad objectionem mox factam. Ne dubita: pro Accusatori.] Tres suere Socratis accusatore certo habe, plecti ac puniri sceleratum quemlibet, statim post admissum facinus, slagellante conscientia, torquente, jugulante; adcoque id quod optas dante.

178. Sed corpore trunco, &c.] At corpore vel-

les mulctari potitis, Prolepfis.

181. Nempe hoe indoiti, &c.] Responsio. Id quidem imperiti sentiunt, dicunt, oprant; non ira verò fapientes.

184. Chrysppus.] Stoicus ille Philosophus. De

quo ad Perf. Saryr. 6. v. ultimo.

Mite Thaletis Ingenium] Thales unus è septem Græciæ Sapientibus, mjuriarum patientiam, ut & cæteri Sapientes, professus. De eo Diogen. Laert. Lib. 1.

186. Dulcique senex vicinus Hymetto.] Socrates Athenienfis, adeoque vicinus Hymetto Atticæ regionis monei, dulci quidem, quia mellis fidere : & futendum est mala facinora conscientià optimi copiam habet.

186. Qui partem accept.e, &c.] Vide Annot.

ad Perf. Saiyr. 4. V. 1. & 2.

187. Accufatori nollet dare, Sec.] Socrates'

Accusatori.] Tres fuere Socratis accusatores, Anytus, Melitus, Lycon. De his ille aiebat: possunt quidem occidere me, non autem lædere, Nimirum quia nemo laditur nisi à seipso.

188. Paulatim vitia, atque errores exuit, &c.] Vita Philosophia dux, virtutis indagatrix, expultrixque vitiorum, Cicero Tufc. 5. n. 5.

189. Quippe minuti, &c.] E contrà magni est animi injurias oblivisci. Cic. de Orat.

192. Vindittà Nemo magis gaudet, quam fa-mina.] Hzc enim quò imbecillior, eo faciliùs trà & ultionis cupiditate vincitur.

192. Cur tamen hos tu Evafisse putes.] Age verò, meritas pœnas, & justam ultionis acer-bitatem evassis improbos ne puta. Nam, ut ait Seneca Epist. 97. Prima & maxima peccantium pana est, seccasse: secunda verò pana sunt timere semper & expavescere, securitati disflagellari, & plurimum illic termenterum effe, co quod perpetua illam sollicitudo urget ac verte-rat, &c.

Mens

ill

pe

Mens habet attonitos, & furdo verbere cædit, quatiente animo tortore flagel-Occultum lum?

Pæna autem vehemens, ac multo fævior illis, Quas & Cæditius gravis invenit aut Rhada-

manthus,

Nocte dieque fuum gestare in pectore testem. Spartano cuidam respondit Pythia Vates; Haud impunitu quondam fore, quod dubitaret Depositum retinere, & fraudem jure tueri 201 Jurando: quærebat enim quæ Numinis effet Mens: & an hoc illi facinus suaderet Apollo. Reddidit ergo metu, non moribus; & tamen omnem

Vocem adyti digna templo, veramq; probavit, Extinctus totà pariter cum prole domoque, Et quamvis longà deductis gente propinquis. Has patitur pœnas peccandi sola voluntas. Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum, Facti crimen habet. Cedo, si conata peregit? 210 Perpetua anxietas, vel mensæ tempore cessat; Faucibus ut morbo ficcis, interque molares

& occultis ictibus verlerat, cruciante mente secretum flagrum incutiente. At suum testem din noctuque ferre in animo, grave est supplicium longeque durius iis qua excogitavit severus etiam Caditius, vel Radamanthus. Lacedamonio cuipiam Pythia fatidica responsum dedit : non inultum olimfuturum, queniam ambigeret creditum non reddere, ac fallaci-am afferere perjurio. Explorabat nimirum quod foret Dei consilium, atque utrum Phæbus ei Suggereret iftud Sceius. Restituit igitur per formidinem, non per indolem: ac nihilominus integrum ressonsum peneiralis fano congruum & verax expertus est, perinque simul cum omni sobole, atque familia, & cognatis, antiquo licet genere propagatis. Eam fert animadversionem confilium duntaxat, Quisquis escelus patrandi. nim apud se meditatur arcanum aliquod facinus, perperrati cul an contrabit : quid autem, quaso si tentata perfecerit ? Continue follicitudo ne qui-

dem per cænam definit ; arido gutture , ficut in agritudine ;

ANNOTATIONES.

198. Nolfe dieque suum gestare in pettore te- trita est. Hæc ex Herodot. Lib. 6. ftem.] Conscientiam non testem solum, sed c.

cebat Juvenalis, tortorem.

ıi

::

e,

ni

Œ-

ùs

er-

ut

(C.

ns

if-

iá

60

100

:15

199. Spartano cuidam respondit, &c] Glauco ex bonorum dimidio pecuniam deposuit, ea lege, ut qui certam notam exhibens nummos tempore ad Glaucum accedunt filii ejus qui deposuerat: notam ostendunt, repetuntque id quod suerat à patre depositum. Tum verò Glaucus tergiversari, & dicere se non reminisci; facturum tamen quod justum est, intra menses quatuor, si reminiscatur. Abeunt Milefii amissam pecuniam existimantes. Interim per Pythiam Apollo respondit: vel ob hoc tibus tantúm. quòd dubitàrit depositum restituere, pænis fore obnoxium : nam par esse slagitium, Deum ten- cibo atterendoque dicti.

197. Caditius, Rhadamanthus J Caditius erat tare, ac perpetrasse. His verò territus Glau-Judex valde severus, tempore Vitellii. De eo cus Milesios accersit, atque pecuniam creditam Sat. 14. Rhadamanthus unus ex Inferorum Ju- restituit : neque pœnas effugit tamen: sed exdicibus. Vide Sat. 1. v. 10. ad vocem, Æacus. tinca illius progenies, & ex Sparta radicitus ex-

Pythia.] Sacrificula Apollinis, qui dictes Pytiam judicem, & carnificero, atque, ut mox di- thius à Pythone serpente sagittis confecto. Ovid. Metamorph. 1. Fab. 8. Porrò illa domicilium habebat in spelunca profunda, ore angusto, in Epicydidis filio, apud quem ob justitiæ famam, cujus aditu locatum tripodem inscendens, divi-Milefius quidam vir Spartam veniens redactam nationis afflabatur spiritu, indeque responsa reddebat.

200. Quod dubitaret Depositum retinere, &c.] reposceret, hos statim reciperet. Interjecto Tantum quod anceps suisset redderetne depositum, an repetentes defraudaret.

204. Reddidit ergo metu, &c.] Ergo depositum restituit Glaucus ob incussam ab Oraculo timorem, non ob justitiæ fideique reverentiam.

Oderunt peccare mali formidine fana. Oderunt peccare beni virtutis amore.

205. Adyti.] Intimus Fani receffus adytum ille Delphos pergir, consulitque oraculum, an vocatur, ab α priv. & δύω, ingredior: nec jurejurando pecuniam deprædari debeat. Cui enim fas erat cuilibet illuc subire, sed Sacerdo-

212. Molares.] Dentes majores à molenda

Diffici

atime scå sub molaribus augescente. Verum infelix re-Spuit merum : Sordet Albanum antiquum vetustate exquisitum. Si suavius exhibeas, plica multiplices in frontem coeunt quasi azerbo Falerno producta. Quod si casu somnum exiguum no-Au conce fit anxietas, ac per omnem modo lectum conversi artus requiescunt, statim fanum at-que altaria Dei less, quodque majoribus animum laboribus premit, te aspicit inter soporem; effigies tua religiosa, atque bu-mana grandior sercellit trepidantem, & adigit confiteri. Isti Junt qui pavent atque expallescunt ad cuntta fulgetra, quoties intonat, ferè expirantes fingulis fragoribus aeris, tanquam non casu, neque flatuum furore, sed indignabundus ignis in ter-

Difficili crescente cibo ficcis, sed vina misellus Exspuit: Albani veteris pretiosa senectus 214 Displicet. Ostendas melius, densissima ruga Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno. Nocte brevem si fortè indussit cura soporem, Et toto versata toro jam membra quiescunt, Continuò templum, & violati Numinis aras, Et (quod præcipuis mente sudoribus urget) 220 Te videt in somnis. Tua sacra & major imago Humana turbat pavidum, cogitque fateri. Hi sunt qui trepidant, & ad omnia sulgura pallent,

Cum tonat, exanimes primo quoque murmure

cœli;

Nonquasi fortuitus, nec ventorū rabie, sed 225 Iratus cadat in terras, & vindicet ignis. Illa nihil nocuit, curà graviore timetur

ras decidat atque uleiscatur. Si hac procella non laserit, posterior formidatur majori anxietate,

ANNOTATIONES.

213. Difficili cresente cibo.] Dum mens ægrè habet, & corpus ægrum sit: hinc cibus vix dentibus absumitur, videturque in ore crescere præ nausea & fastidio, cum non nisi difficulter deglutitur.

214. Albani veteris pretiofa senectus, &c.] Nec sapit ei vinum licet optimum è collibus Albanis. Vide Satyr. 5. v. 33. ibique anno-

tara.

215. Densissima ruga Cogitur in frontem] Frons caperatur, ob mærorem, & animi æstus

quos patitur.

vel quòd Falernum, per se mite & jucundum, ipsi austerum & acre videatur. Vide Satyr. 4. v. 138. annoc.

219. Continuò templum, &c.] Cruciatur animus, dum ei semper observatur templum in quo perjuravit, Deosque violavit. Maximè verò torquetur, cùm tu menti ejus redis, & cùm præsentem veluti habet te, cui, depositum negando, sidem fregit.

Sacra.] Execrabilis, religionem incutiens ac

pavorem homini facrilego.

231. Major imago humanā.] Quales videntur ambræ, dum apparent. Suet. Claud. cap. 1. Hossem, inquit, frequenter casum ac penitus in intimas solitudines assum, non prius destitit insequi (Drusus Nempè Claudii pater) quam species barbara mulieris humanā amplior, victorem tendere ultrā sermone Latino prohibusset.

222. Fateri.] Fraudem, perjurium, meritas poenas.

223. Ad omnia fulgura pallent.] Sic Caligula Sueton. cap. 55. Ad minima tonitrua & fulgura connivere, caput obvolvere, ad majora verò proripere se e strato, & sub lectum condere solebas, &c. Quædam tamen sulgura ac tonitrua boni suisse omninis olim creditum, ut quæ ex sinistra parte, item quæ ab Ortu veniunt. Vide Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 13. & 27.

225. Fortuitus.] Ex opinione Epicareorum, qui expunctă divină providentia, cafui & For-

tunæ omnia tribuebant.

Ventorum rabie, &c.] Ex nubium ac ventorum conflictu & collisione vet. Schol. Sic & Plutarch. de Homero ait, cùm in nube ventus includitur, eamque vi perrumpt, tonitrua fulguraque gigni, & simul emitti falmen. Observandum itaque hic loqui Juvenalem ex opinione vulgi: nam constat tonitru seri quoties exhalatio quædam calida ad secundam aeris regionem elata, nubibus constricta colluctatur ut erumpat: fulgur autem, cùm sicca illa exhalatio motu rarescit ignescitque, & per nubem exit & emicat: denique fulmen esse exhalationem illam compactam & accensam, quæ magno impetu & fragore nubes effringit, sæpè in terras delabitur, ac modò ingenti strage quævis perrumpet, modò incendio absumit.

226. Vindicet ignis.] Vibratus ab irato Jove

hominum crimina ulciscente.

Proxima tempestas; velut hoc dilata sereno. Prætereà lateris vigili cum febre dolorem Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum

Infesto credunt à Numine; saxa Deorum Hæc, & tela putant. Pecudem spondere sacello Balantem, & Laribus criftam promittere galli Non audent. Quid enim sperare nocentibus

ægris Concessium? Vel quæ non dignior hostia vita? Mobilis & varia est fermè natura malorum. Cùm scelus admittunt, superest constantia:

quid fas, Atque nefas, tandem incipiunt fentire, peractis Criminibus. Tamen ad mores natura recurrit Damnatos, fixa & mutari nescia. Nam quis 240 Peccandi finem posuit sibi? Quando recepit Ejectum semel attrità de fronte ruborem? Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno

Flagitio? Dabit in laqueum vestigia noster Perfidus, & nigri patietur carceris uncum, 245 Aut maris Ægæi rupem, scopuloig; frequentes

quasi reservata post illud sudum. Deinde si incipiunt sentire tormentum lateris cama febricula infomni, languorem putant suis corporibus immissum a Diis adversis, eos Numinum lapides & jacula existimant. Fano vovere balans animal, & Penatibus galli cristam timent polliceri. Nam quid expectare licet sceleratis agrotantibus? Aut qua victima non magis meretur vivere? Improborum indoles mutabilis est usplurimum & inconstans. Quando scelus patrant, exstat firmitudo : admissis denique flagitiis auspicantur intelligere quid licitum atque illicitum. Nihilominus ad culpatos actus redit indoles firmata, nec facilis immutari. Ecquis enim prastituit sibi modum criminibus: ecquando recuperavit pudorem e fronte perfricta exutum ? Ecquis est hominum, cui tu scelus unicum satis esse perspexeris? Noster defraudator mittet pedes in catenas, & obscuri ergastuli unicum perferet, vel causes & Saxa Agai maris summis ex-

ANNOTATIONES.

ritida, seu lateralem morbum, cum febre sommum adimente ob nimios æstus.

231. Sana Decrum Hac, & tela putant.] Quibus petunt improbos ac mulcant Dii.

232. Pecudem Spondere Sacello Non audent.] Ovem non audent vovere pro sanitate à Diis impetranda, quia se illis norunt exosos, adeoq; desperant quidquam ab eis consequi.

233. Cristam galii.] Id est, cristarum gallum, quem Laribus & Æsculapio solebant mastare, præsertim à morbo convalescentes. Vide Cel. Rhodig. Lib. 16. cap. 12. & 13.

235. Que non dignior hostia] Quam sceleratas homo, pro cuj is falute voveretur.

237. Quid fas, Atque nefas, tandem incipiunt sewire, &c.] Postquam scelus est admissum, tum ejus gravitas fentitur, quod anteà blandum acsuave cupido ac libidinoso videbatur.

239. Ad mores natura recurrit.] Horat. Lib.

1. Epift. 10.

25

ra

ni

râ

n,

0. ic

be

ni-

n.

CI

0.

ris

cit

m

n-

25

T-

se

12

Naturam expellas furca, tamen usque recurret. 240. Fixa & mutari nescia.] Obhrmata consuetudine peccandi. S. Augustin. Confess Lib. 8. cap. 5. Suspiralan, inquit, ligatus

229. Lateris vigili cum febre dolorem.] Pleu- (non ferro alieno, fed mea ferrea voluntate, Welle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam secerat & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa sada est libido, & dum servitur libidini, facta eft consuetudo, & dum con-Suetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi ansulis quibusdam sibimet innexis (inde catenam appellavi) tenebat me obstrictum dura fervitus.

244. Dabit in laqueum vestigia, &c.] Etfi impune perfido fuit prius flagitium, psulisper expecta: statim aliud perpetrabit, propter quod in vincula trudetur, ac pro utrifque dabit pænas, seu exilio, seu capite mulctatus.

245. Nigri patietur carceris uncum.] Carceris tædia & horrorem feret, ibique unco ferreo constringetur: vel inde trahetur unco, & raptabitur ad scalas Gemonias. Vetus Schol. Vide que notavi in Satyr. 10. v. 66.

246. Maris Ægai] Vide Annot. ad Perl.

Satyr. 5. V. 142.

Rupers scepulosque] Ad scopulosas istas Insulas, in quibus exul ne infignes Rei bene multi, procul hine deportabitur.

S 4 Exulibus acri supplicio exosi nominis, ac denique bilaris confitebere, neque furdum, negae par Tirefie effe ullum Numinum.

foribus notissima. Lataberis Exulibus magnis. Pæna gaudebis amara Nominis invisi. Tandemque fatebere lætus Net furdum, nec Tirefiam quenquam esse

ANNOTATIONES.

247. Pana gaudebis amara, &c.] Tum certe dierint vindicam poscentis.
cum ingenti gaudio eccipies graviter & juste Tiresiam.] Id est, cœcum, instar Tiresiae Theplecti invisum tibi hominem depositi raptorem, bani, quasi non viderent Dii, aut certè conni-Tum verò Deos non amplius incusabis, quòd verent ad perjuria, & alia tot improbè facta scelera non vindicent, quod sceleratis parcant, in hoc inferiori orbe. De Tiresia Vate ab irata ut modo faciebas.

249. Surdum.] Quali tua Dii vota non au- Ovid. Metamorph. 3. Fab. 4.

Junone excecato, vel, ut alii volunt, à Pallade.

SATYRA XIV.

Teleine, multa' funt & la. - ilimationem mewith the was mundis labem murentia, que genitodecent ac ingerent filis. : permiciefa alea deledat vetuian, etiam ludit bares builam gerens, & fimilia verfat infrumenta mediocri pyrgo: Neque meliorem de se expectationem ulli cognato dabit juer, qui tulera humi fcalpere,

PLURIMA funt, Fuscine, & fama digna finistrà,

Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus, Quæ monstrant ipsi pueris traduntq; parentes. Si damnosa senem juvat alea, ludit & hæres Bullatus, parvoq; eadem mover arma fritillo. 5 Nec de se melius cuiquam sperare propinquo Conceder juvenis, qui radere tubera terra,

AN NOTATIONES.

ptidimi.

Fuscine ? Is quisnam fuerit haud bene paret. 2. Nitidis maculam ac rugam figentia rebus.]

Res ex se bonas corrumpentia.

Ac rugam.] Quidam legunt, basuram. Nonnulli etiam Codices post primum versum habent :

Et quod majorum vitio sequiturque minores. Sed hunc verticulum velut ineptum, ut fententiæ turbatorem, denique velut pereg rinum in annotavi ad Perf. Satyr. 5. v. 31. urbem irrepentem, id est, è titulo vel margine in Satyram ipsam ab imperitis insertum jure proscribit Just. Lipfius Epistolic. Quæst. Lib. 4. Epift. 15.

3. Traduntque parentes.] Vide Plutarch. de instituendis liberis: ubi ait, sanè juvenes esse procacissimos illic oportere, ubi senes impudentes funt: & qui peccantes ipfi pueros cafti. | v. 116.

r. PLuvima sun, &c] Gravissima est hæc gant, sui ipsorum accusatores sieri; imò pec-Satyra, in qua redarguuntur parentes pra-candi esse ipsis auctores & magistros. Et Quintil. va filiis exempla monstrantes, quibus & ipfi Lib. 1. cap. 2. Utinam, inquit, liberorum pravi funt atque omni vitiorum genere corru- nostrerum mores non iss perderemus. Infantiam statim deliciis solvimus. Mollis illa educatio quam indulgentiam vocamus, nervos omnes & mentis & corporis frangit. Quid non adultus concupiscet, qui in purpuris repit ? Ante palatum eorum quam mores instituimus
Gaudomus si quid licentius dixerint
Discunt hac miseri antequam Sciant hac vitia effe, &c.

4. Hares Bullatus.] Puer nobilis. Vide quæ

5. Parvo.] Ætati, & parvæ fuæ manui apro. Arma.] Tefferas, talos, alveolum.

Fritillo.] Pyrgo, turriculâ, pyxide corneâ oblongâ, è qua tali mittuntur. Vide Perf. Satyr. 3. v. so. Annot.

7. Radere tubera.] Expurgare, & in cibum parare, & condire. Vide Annot. ad Satyr. 5.

Bolerum

Boletum condire, & eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit, nebulone parente,
Et canà monstrante gulà. Cùm septimus annus
Transierit, puero nondū omni dente renato. I I
Barbatos licèt admoveas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina. 14
Mitem animū, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atq; animos servorū, & corpora nostra
Materià constare putat, paribusque elementis:
An sævire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam Sirena slagellis
Comparat. Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?

fungos condire, atque pari jusculo immersas per fundere ficedulas eruditus eft nugatore patre atque alba ingluvie decente. Statim ac juvenis, annum septimum excesserit, necdum exortis cunctis dentibus, quamvis hine millenos praceptores barba insignes adhibeas, totque illine, nunquam non volet grand: apparatu canare, & a pingui coquina non deficere. An Rutilus mansuetum docet ingenium, indolemque temperatam paucis vitiis; atq; famulorum mentes, & corpora, materia nostra, & principiis similibus conflata existimat; an verò crudelem effe menstrat, qui savo de-lectatur verberum senitu, ac

nullam Sirenem confert flagris, velut Antiphates & Polyphemus domus timida?

ANNOTATIONES.

8. Boletum.] Vide cit. Sat. 5. v. 147. Ecdem jure.] Eodem condimento, quo bole-

tum & tubera.

9. Ficedulas.] Aviculas boni fucci, de quibus Athen. Lib. 2. cap. 24. & Plin. Lib. 10. cap. 29. Nullam avem, præter ficedulam, totam comesse oportere, ex placitò luxurio-sorum, affirmat Lib. 15. cap. 8. A. Gellius. Dicta ficedula, ab edenda ficu, seu quòd ea faginetur.

Martial. Lib. 13. Epigram. 49.3

Cum me ficus alat, cum pafear dulcibus uvis, Cur potius nomen non dedit uva mihi? Nebulone.] Guloso, lurcone, luxurioso.

Nebulone.] Guloso, lurcone, luxurioso.

10. Cana monstrante gula. Vetulo gulæ pridem addicto, nec albis licet & canescentibus

capillis fibi temperante.

93

73

io

.

83

e.

72

æ

0.

â

1-

m

n

11. Dente renato.] Macrob. Iib. 1. in Somn. Scip. cap. 6. ait, Post septem menses mandibulis dentes emergere infantitus, post annos septem qui primi dentes emerserant, aliis aptioribus ad cibum solidum nascentibus cedere. Sic & Plin. Iib. 7. cap. 16. Editis infantibus primores dentes septimo gigni mense: eosdem anno septimo decidere, aliosque suffici.

12. Barbatos.] Sapientes, Philosophos. Vide

Annot, ad Perf. Satyr. 4. v. I.

Adeo in teneris consuescere multum est.

Horat. Lib. 1. Epift. 2.

Quo semel est imbuta vecens, servalit odorem

Tefta din.

15. Mitem animum, &cc] An elementiam an crudelitatem docet filios qui in fervos ipse crudelis sevit?

Mores medicis erreribus aques.] Horat. Lib. 1.

Satyr. 5.

Nam vitiis nemo sine nascitur, optimus ille est

Qui minimis urgetur.

16. Animas servorum.] Non de elementorum meteria qualibet, sed ex nihilo creatam hominis cujuscunque animam, ex D. Augustino asseri Coel. Rhodig. Lib. 2. cep. 21. Eo quòd si ex elementis constarer, sanè soret corporea. Porrò immortales æqualesque esse omnium hominum animas, non side solum Christiani certum est, sed & Sapie es Ethnici agnovère. Vide Cœl. Rhodig. cir. cap. & seq.

Nostra.] Eadem, qua nos.

17. Parilusque elementis.] Aqua, terra, aere, igne, fimul commixtis.

18. Rutilus.] An is, de quo non femel initio

Satyr. 11.

19. Nullam Sirena flagellis Comparat.] Nullius cantum Sirenis, suavem licet, æquè audire cupit ut sonum flagellorum servis inflictorum.

Sirena.] Vide Satyr. 6. v. ultimo.

20. Antiphates trepidi laris, &c.] Familiæ fuæ tam metuendus ac formidabilis, quam fuere pridem vel Anthropophagus ille Rex Læstrigonum Antiphates, vel immanis Polyphemus Cyclopum unus.

Antiphates.] Vide Homer. Odyff. 10. Laris.] Vide Annot. Satyr. 8. v. 14. Foliphemus.] Vide Satyr. 9. v. 64.

Tum

Is tunc beatus, quando quispiam accersito carnifice aduritur lamina ferrea candenti, ob lintea bina turrepta. Quid puero suggerit qui gaudet strepitu vinculorum, quem valde juvant notata mancipia, agreste ergastulum? An speras ut macha non sit Larga nata, que matris adulteros recensere nunquam adeo velociter, neque festinatione tant à cnumerare queat, ut non tricies respiret? Dum effet adolescentula, fuit conscia parenti: jam illa docente ceratas tabellas parvas perscribit, atq; ad adulterum deferri mandat per cofdem " * . . Ita natura pracipit: promptius ac facilius depravant nos familiaria scelerum exempla, quoniam mentem penetrant summis suasoribus. Ea fortasse contemnant vel unus duo pueri, quibus industrià propitià, atq; ex argilla nobiliore firmavit animos Prometheus: at dios abripiunt evitanda parentum exempla, & diuturni criminis rota pridem ostensa abducit. Ergo fuge culpanda. Nam iftius etiam una eft efficax causa, ut non scelera nostra imitentur

Tum felix quoties aliquis tortore vocato Uritur ardenti duo propter lintea ferro. Quid suadet juveni lætus stridore catenæ, Quem mirè afficiunt inscripta ergastula, carcer Rufticus? Expectas ut non fit adultera

Largæ Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos Tam citò, nec tanto poterit contexere cursu, Ut non ter decies respiret? Conscia matri Virgo fuit: ceras nunc hac dictante pufillas Implet,& ad mœchum dat eisdem ferre cinædis Sic natura jubet : velocius & citius nos Corrumpunt vitiora exempla domestica, magnis Cum subeunt animos auctoribus. Unus, & alter Forfitan hæc spernant juvenes, quibus arte benigna,

Et meliore luto finxit præcordia Titan. Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt; Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ. Abstineas igitur damnandis; hujus enim vel Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur

AN NOTATIONES.

nem sæviendi nanciscitur, toties lætus ille est.

23. Catena.] Servo injectæ & impactæ. 24. Inscripta ergastula.] Metonym. pro servis in ergastulo compeditis, in fronte verò canden-ti serro seu cauterio inustis, ac certis literis aut stigmate notatis & compunctis, ob aliquod furrum, aliudve crimen. Hinc illi apud Ciceronem 2. Offic. n. 25. Stigmatia, vel, Stigmatici, vo-cantur. Plin. mox citand. Inscripti vultus; Plaut. & Apul. Metam. 9. Literati. Vide Col. Rhodig. Lib. 7. cap. ult. & Alex. ab Alex. Lib. 3. cap. 20.

Ergaftula.] Vide Satyr. 6. v. 150.

Carcer Rusticus.] Seu quod servi in villarum ergastulis, id est, cellis subterraneis custodiemanus, inscripti vultus rura exercent. Et cap. 6. ejustdem Libri, coli rura ab ergastulis pessimum eft, & quicquid agitur à desperantibus.

25. Larga.] Adulteræ famosæ illo ævo. 26. Nunquam maternos dicere machos.] Adeo

nempe multi funt.

29. Ceras pufillas.] Ætati & manui accommodatos pugillares.

21. Tum felix quoties, &c.] Quoties occasio- ternunciis per quos mater solet missitare literas amatorias ad fuos mæchos.

32. Magnis auctoribus.] Parentibus ac majoribus, quorum potens apud filios exemplum atque auctoritas. Cic. Epift. Lib. 4. ad Ser. Sulpic. Epift. 3. Quod exemplo fit, id ctiam jure fieri putant.

34. Forsit an hac spernant, &c.] Prava exempla parentum pauci fortè abhorreant juvenes benè nati, & ad virtutem proni. Vide Senec. Epift. 97. ubi, -ad deteriora faciles sumus, inquit, &c.

35. Titan.] Vide Ovid. Metam. 1. Fab. 2. & quæ noravi ad Satyr. 4. v. 133. Item Satyr. 8. v. 132. ad vocem, Titanida.

36. Fugienda.] Peisima, improba.

37. Orbita.] Proprie orbita currentis est rota vestigium. Docet Tullius ad Artic. Lib. 2. Ebantur : de quibus vide Briffon, ib. 2. cap. 9. pist. 21. ubi ait, Sic orbem Reipublica effe confeu quòd operi ruftico addicebantur. Hinc Plin. versam, ut vix sonitum audire, vix ingressam er-Lib. 18. cap. 3. Vineli pedes, inquit, damnata bitam videre qu's pifet. Hic verò fignificat confuetum agendi morem, & quotidiana vitiorum exempla pueris monfirata.

38. Damnandis.] Alii legunt, damnis, hujusce etenim vel, pari sensu, id est, facinoribus

damnosis familiæ.

39. Una potens ratio eft, ne crimina noftra fequantur.] Ethi aliæ defint rationes, at hæc una debeat à vitils nos avocare, ne scilicet filios 30. Dat eistem serre.] Iistem famulis ac in- ac samiliares exemplo nostro corrumpamus.

Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis 40 Turpibus ac pravisomnes fumus; & Catilinam Quocunque in populo videas, quocunque fub axe.

Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usqua Nil dictu sædum, visuque hæc limina tangat, Intra quæ puer est. Procul hinc, procul inde puellæ

Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.

Maxima debetur puero reverentia. Si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos:
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Nam si quid dignum Censoris fecerit irà, 50
Quandoquidem similem tibi se non corpore
tantùm,

Nec vultu dederit, morum quoq; filius, & cum Omnia deterius tua per vestigia peccet, Corripies nimirùm, & castigabis acerbo 54 Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis. Unde tibi frontem libertatemque parentis, Cùm facias pejora senex, vacuumque cerebro

ex nobis orti ; quia cuncti sumus faciles doceri, & amulari fæda atque perversa. Catilinam verò cernas qualibet in gente, quavis in regione, at neque Brutus aderit usquam, neque Bruti avunculus. Nil turpe dictu vel aspectu eam domum attingat, in qua est adolescentulus. Longe illinc, longe istinc lenonum juvencula, & cantiones parafiti noctem comeffendo traducentis. Summa hatenda est erga puerum observantia. Si moliris aliquid fædum. ne tu pueruli annos spreveris, verum te crimen admiffurum imrediat filius licet juvenculus. Etenim si quidpiam Censorus animadversioni obnoxium egerit, quia se parem tibi exhibebit non Solim corpore vel facie, sed etiam indolis filius; & quando nihil non prave faciet ad tuum exemplum, redarques scilicet atque objurgabis acri vociferatione, deinde verocodicillos immutare tentabis. Unde tibi sumes frontem ac partis auctoritatem, quandoquidem vetulus deteriora perpetras:

ANNOTATIONES.

41. Catilinam Quocunque in populo videas.] Frequentes malos ubique reperias, non etiam bonos. Seneca ad Lucil. Epift. 97. Omne tempus Clodius, non omne Catones fert.

Catilinam.] Catilinæ fimiles, flagitiofos, patriæ hoftes, omni fcelere inquinaus. Vide Ciceronem, Salluftium, &c.

42. Axe.] Orbem terræ velut axe volvi qui duobus hinc inde cardinibus fustineatur, Arctico & Antarctico, Geographi finxere.

43. Brutus J Vir bonus, amans virtutis, libertatis vindex, patriæ liberator, etiam capitis periculo. Vide Satyr. 5. v. 37.

Bruti avuncu.us. Cato Uticenfis, cujus foror Servilia mater fuit Bruti. Vide Satyr. 2. v. 40. Annot.

45. Puella Lenonum.] Meretrices.

46. Parafiti.] Vide Satyr. 1. v. 139.
47. Maxima debetur puero reverentia.] Plutarch. in Vita Catonis Cenforii, refert eum præfente puero filio, fic à verborum tarpitudine temperaffe, velut arbitris virginibus Veftalibus locuturus fuiffer: neque cum filio unquam lavisfe, quod & tunc à Romanis factita-

48. Nes tu pueri contempferis annos.] Ne ex-

istimes tuum peccandi exemplum non ei fore noxium, qui valdè juvenis in & mili ignarus. Imò vel ab hoc abstine, quòd ætas illa est in vitium slecti facilis, & quasi cerea, ut ait Horatius ad Pisones, v. 163.

5 2. Morum quoque filius.] Hæres & æmulus paternæ improbitatis.

55. Post hac tabulas mutare parabis.] Quâ fronte minaberis testamenti mutare tabulas, & illum exhæredare ob slagitia? Agell. Lib. 1. cap. 6. Parentes, si perzunt liberi errare, bonis exharedant; inquit Metellus.

56. Frontem libertatemque parentis.] Severitatem atque audaciam castigandi, qualis patrem

57. Vacuumque cerebro.] Carens mente & fapientià. Nam ex Macrob. Lib. 7. cap. 5. Cerebrum consilii sedes est. Et cap. 9. Anima habitatio est in cerebro, indeque sensus ingeruntur & gubernantur. Et Plin. Lib. 11. cap. 37. Cerebrum est velut arx sensum: hue venarum omnis à corde vis tendit, hie desinit: hie culmen altissimum, hie mentis est regimen. Vide Cœl. Rhodig. Lib. 2. cap. 28. & alibi.

jamdudum investigat caput illud tuum inane? Cum hospes adventat nullus famulorum erit otiofu. Pavimentum expurga, inquies, mundas exhibe columnas : sicca aranea dejiciatur cum omni telà: iste abluat argentea vafa: alius inaqualia vafcula abstergat. Clamor obstrepit heri urgentis, & virgam intentantis. Times igitur, o infelix, ne ve-Aibulum caninis fordibus inquinatum offendat oculos familiaris accedentis, neve xystum cano fit aspersum: ac nihilominus famulus unicus ea purgat uno pulvisculi semimodio. Hoc verò non laboras, ut filius puras ades videat absque ulla macula, & scelere vacantes? Placet quod cum militia tum etii negotiis.

arque vento plena cucurbitula | Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat? Hospite venturo cessabit nemo tuorum : Verre pavimentum; nitidas oftende columnas; Arida cum totà descendat aranea telà: Hic lavet argentum; vasa aspera tergeat alter. Vox domini fremit inftantis, virgamq; tenentis Ergo miser trepidas, ne stercore sæda canino Atria displiceant oculis venientis amici, Ne perfusa luto sit porticus; & tamen uno Semodio scobis hæc emendat servulus unus. Illud non agitas, ut sanctam filius omni Aspiciat fine labe domum, vitiog; carentem? Gratū est, quod patriæ civem populoq; dedisti, Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris, Utilis & bellorum, & pacis rebus agendis.

civem donasti patria & plebi, modò efficias ut evadat patria utilis, ruri fructuosus, aptus administrandis

ANNOTATIONES.

eft, tuum caput male fanum eget cucurbita, σικύαν έξωθεν άερα, κάκειον άπεωτεν ο θέ five cucurbitula, qua inciso occipitio adhibita, curetur tua phrenelis: Ex Cornelio Celso Lib. 3. cap. 18.

Ventosa encurbita.] Levis, tenuis, cava.

Cucurbita.] Sunt qui putent hanc preinde ac helleborum infaniæ mederi : adeoque hic intelligi cucurbitam, maximè filvestrem, ut colocynthidem, &c. De hujus virtutibus & facultatibus Plin. Lib. 20. cap. 3. & albi. Athenœus autem Lib. 2. cap. 18. ait, cucurbit am corporis habitum humectare, egeri celeriter, bonum succum generare, &c. Alii volunt hie à Juvenale defignari cucurbitulam, Anglice, a Cupping: Clase, Nomen, vel à cucurbitæ similitudine, vel quodi è cucurbitis facta fint primum ea vascula, quæ subinde ænea, cornea, vitrea, quibus Medici utuntur ad noxios humore & fanguinem, levi interdum scarificatione, aut etiam fine illa, educendos. Vide Corn. Celf. Lib. 2. cap. 11. Plin. Lib. 32. cap. 10. Eadem eft, inquit, earum (hirudinum) curatio, qua cucurbitularum medici-nalium, ad corpora levanda sanguine, spirament aque laxanda. Plutarchus Lib. de animi tranquilitate, affert exemplum cucurbitularum, quæ pessimum humorem è carne ad se trahunt. At in Quæst. Platon. circa medium ita rem explicat : Πρώτον μενών το περί την σικύαν τοικτόν ές ιν. ό περι-κυρθείς ύσε αυτής πρός τη σαρκί μετά θερ-של שרולש ביאור ביאר של אולה של אולה של אולה של אודים אולים To Manus mipur apaisipo, efinerer ex eisl patriz utilis, bene eft.

58. Caput hoc ventosa cucurbita quarat.] Id nerir xwpar, (à yap est eis de tor περιες ώτα τών דטי שףט מעדע צמו דעדם שמדינשו פונו אמו מיןשו ס έμπροθέν υποχωρεί της κενεμένης γλιχόμενος χώρας, έν ο πρώτος έξέλιπεν. Έτω θε τη σαρκί περιπίπθων, ής η σικύα θέθρακται καί αναξέων άμα συνεκθλίβα το ύγρον είς την σικύαν. In cucurbitula fic fe res habet : Aer in illa comprehensus, postquam adhasit carni factus per calorem subtilior paria enei vasis, effert se non vacuum in locum, (nullus enim est) sed in illum aerem qui cucurbitulam fertis circumstat, eumque dispellit : hic vero eum qui ante ipsum est. Idque patiens affidue agenfque aer anterior cedit in locism quem prior vacuum reliquit. Ita verò circumfusus carni, quam cucurbitula prebendit, vellicans simul humorem in cucurbitulam primit.

61. Aranea.] Vide Plin. Lib. 11. cap. 24. 62. Hie lavet argentum.] Legunt quidam : lave argentum; id est, politum, nullaque cæ-

latura asperum & inæquale.

Aspera.] Ob extantia signa insculpta, ana-

glypha. 67. Semodio scobis hac emendat, &c.] Id est, & tamen totam domum everrens, & fingula tergens ac deradens fervus vix inde scobis aufert semodium, seu modium dimidium pulveris atque ramentorum.

70. Gratum est, quod patria civem, &c.] Quod genueris filium, modò ille futurus fit aliquando

Plurimum

Plurimum enim intererit quibus artibus, & quibus hunc tu

Moribus instituas. Serpente ciconia pullos
Nutrit, & inventà per devia rura lacertà: 75
Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.
Vultur jumento, & canibus, crucibusq; relictis,
Ad sœtus properat, partemq; cadaveris affert.
Hincest ergo cibus magni quoq; vulturis, & se
Pascentis, proprià cum jam facit arbore nidos. 80
Sed leporem, aut capream, famulæ Jovis, &
generosæ

In faltu venantur aves: hinc præda cubili Ponitur: inde autem, cum se matura levabit Progenies stimulante same, sestinat ad illam, Quam primu rupto prædam gustaverit ovo. 85 Ædisicator erat Centronius, & modò curvo Littore Caietæ, summa nunc Tiburis arce, Nam valde refert quibus illum tu disciplinis quibusque institutis informes. Ciconia pullos alit anguilus & lacertis per remotos agros repertis; hi acceptis alis investigant ejusmodi animantes, vultur mortuos equos & canes, & patibula dimittens ad pulles advolat, & cadaveris frustum portat. Illine igitur esca est grandis etiam vulturis seque metipsum nutrientis, quando jam nidum exstruit, in arbore peculiari. At leporem vel capream in sylva capt ant ministra Jovis, ac nobiles volucres. Inde prada nido collocatur. Quando verò se hinc efferet adulta proles, excitante esurie, properat ad eam pradam quam ovo discluso statim delibavit. Centronius erat adificandi cupidus, o iam incurva Caieta ripa, jam alto vertice Tiburis,

ANNOTATIONES.

73. Quibus hunc tu Moribus instituas.] Plutarchus ante citatus de Institutione liberorum, optime affirmat, naturæ bonitatem socordia labefactari, contra verò pravam licèt indolem doctrina & institutione emendari: adeò valent sedulitas & labor. Vide suprá.

74. Serpente ciconi a pullos Nutrit, &c.] Probat exemplis, fumptam à teneris annis consuetudinem, præsertim à parentibus inditam, retineri in

adulta ætare.

Ciconia.] Plutarch. Quæst. Convival Lib. 8. cap. 7. ait Ciconiam que nallam ab homine opem accipit, ei tamen opitulari, fiquidem infidiantes rubetas & angues circumvagans perimit. Idem de Iside, ait, Thessalis coli cicontas ob serpentes deletos. Similiter & Plin. Lib. 10. cap. 23. Tantum ciconiis honorum in Thessalia fuisse, ut eas occidisse, perinde ac hominem, capitale fuerit. Ex S. Ambrofio Hexameron Lib. 5. cap. 16. & Coel. Rhodig. Lib. 11. cap. 17. Ciconia Romano usu pia vocatur, quòd pulli parentibus jam senio confectis, nec alimenta fibi conquirere valentibus, opem & victum suppeditant. Hinc à Petronio ciconia nuncupatur, pictatis cultrix.

76. Illi eadem sumptis quarunt animalia pennis] Policiconiæ jam pennati vescuntur item

ferpenti s.

ad voem, Vulturibus.

Concilusque relictis.] In quibus pendent hu-

79. Hinc oft ergo citus magni quoque vulturis.]

Nimirum è cadaveribus quibuscunque. Alii legunt, Hic est ergo cibus, &cc.

80. Proprià cum jam facit arbore nidos.] Affirmat contrà Plinius Lib. 10. cap. 6. Non in arboribus, fed in excelsis valdè rupibus vultures nidificare. Favet & Plutarch. Qu. Cent. Rom. 93. ubi ait, Vix ulli inventum vulturis nidum.

81. Famula Jovis.] Aquilæ; quæ fic nuncupantur, five quòd nectar Jovi portàrit Aquila, cùm ille apud Creram in antro educaretur, ut eft apud Athen. Lib. 11. cap. 12. Seu quòd Ganymedem, jubente Jove, rapuit. Ex Hygin. Ariftol. Poët. Seu quòd Jovi fulmina adverfus Gygantes bellanti fubministraret Aquila, ut fabulantur. Seu denique quòd fulminata nunquam Aquila, ideoque Jovis armigera credita eft, quod refert Plin. Lib. 10. cap. 3. Vide Cœl. Rhodig. Lib. 13. cap. 20.

Generosa aves.] Accipitres, falcones, &c. 86. Adisicator erat Centronius.] Amabat ædificare Centronius, & suas opes ædificando perdidit: pariter & ejus filius infanas substructiones amando bona quæ supererant, dilapidavit, pa-

ternum fecutus exemplum.

87. Curvo littore Caieta.] Hæc urbs vulgò Gaëta, Latii novi pridem, hodie Terræ Laboris, in ori Tyrrheni maris fita, ad collis radices, portum habet atque arcem. Nomen habet à curvo, quòd Laconia Lingua Caietata dicunt: vel ab Æneæ nutrice, ex Virgil. Æneid. 7.

Tiburis.] Satyr. 3. v. 192.

ANNOTATIONES.

modò Pranestinis in collibus excelsa moliebatur domorum fastigia, Gracis & procul quasitis marmoribus superans Fortuna & Herculis templa; sieut Posides eunuchus Superabat nostra Capitolia. Itaque dum sic habitandas Aruit medes Centronius, bona dilapidavit, facultates attrivit; nihileminus haud modica erat amplitudo residua portionis. Eam verò absumpsit omnem insanus filius, cum recentes è nobiliori marmore domos fabricatur. Nonnulli parentem adepti Sabbata observantem, nihil nisi nubila, & Cali Deum colunt .

Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat Culmina villarum, Græcis, longéque petitis Marmoribus, vincens Fortunæ atque Herculis

ædem; Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides. Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,

Fregit opes, nec parva tamen mensura relictæ Partis erat: totam hanc turbavit filius amens, Dum meliore novas attollit marmore villas. 95 Quidam fortiti metuentem Sabbata patrem, Nil præter nubes, & Cæli Numen adorant:

88. Pranestinis.) Satyr. 3. v. 190.

89. Gracis.) Plin. Lib. 36. cap. 7. Pretiofi quidem generis, inquit, marmor extitut Lacedamo-

nium viride, cuntisque hilarius.

Longe petitis.] Ex Ægypto, Numidia, Plin. mox cit. Augustum marmor ac deinde Tilerianum in Agypto, Augusti ac Tilerii primum principatu reperta: Augustum undatim crispum in vortices, Tiberium Sparsim convolutà canitie & luce. Adde Naxium, quod din placuit ante alia; ita vocantur cotes in Cypro Infula genita : & quod poflea vicit, Armenium. Plin Ibid. Adde, fi vis, Parium candore & luce pretiofum : Chium, Cicyonium, Synnadicum maculis distinctum, Numidicum purpureo colore exquisitum, &c.

90. Marmoribus, vincens Fortuna atque Herculis adem.] Licet magnifice & Imperatorio sumptu extructam, Fortunæ quidem, à Nerone marmoream: Herculi verò, à Martio Philippo Augusti vitrico. Vide Sueton. August. cap. 29. Sed nec folum Romæ, fed & Tibure, & Prænefte. Vide Plin. Lib 36. cap. 22. & 25, &c.

91. Capitolia nostra.] Non unum, fuisse Capitolium indicat. Certè Rome duplex, vetus & novum, hoc regione sexta, ostava illud; Romanamque illam arcem inter orbis miracula numeratam, teste etiam Ammiano Marcellino, refert Cal. Rhodig. Lib. 23. cap. 6. Alia etiam erant per Italiam Capitolia, ut Capuæ, Beneventi, Pompeiis. De quibus Hadr. Turneb. Lib. 11. cap. 2. Alex. ab. Alex. Lib. 6. cap. 11. Vel Juvenalis respicit ad Capitolii vices, quod primò quidem à Tarquinio ex Apiolarum I atinorum urbis præda exstructum, ex Plin. Lib. 3. cap. 5. Cum deflagraffet deinde à Sylla restitutum, exornatumque est, tum à Vespassano Do-que Numen intelligunt, summum illud & aternitianoque, tum ab aliis. Vide Alex. cit. Porrò num, neque mutatile, neque interiturum: pro-zrx illa condita est in monte, qui Saturnius pri- sanos verò putant, qui Deum imagines morta-Sabinorum scutis ibi obruta : demum Capitolinus nulla somutacra urvibus suis, nedum templis cictus, unde & Capitolii nomen ; scilicet ob sun, &:

humanum caput vivo simile, recenti & calido sanguine inde profluente, ibidem cum fundamenta foderentur, inventum. Auctor est Dionys, Halic. Lib. 4. Capitolii substructiones infanas admirationi fuiffe, refert Plin Lib. 3 6. cap. 15.

Posides.] Is erat libertus Claudii Imperatoris. Sueton. Claud. cap. 28. ita scribit: Libertorum pracipue sussexit Posiden spadonem, quem etiam Britannico triumpho inter militares viros hafta purà donavit. Magnificas autem balineas in Bajano finu ac littore ab illo constructas, que & Pofidianæ vocarentur, accepto nomine à Claudii Cafaris liberto, testatur Plin. Lib. 31. cap. 2.

Relice partis.] Hæreditatis filio transmiffe. 96. Quidam fortiti, &c.] Superfitionem c. tiam pueri discunt à parentibus superstitiosis.

Metuentem Sabbata.] Judaicos ritus ac religiones colentem.

Sabbata.] Vide Annot. Satyr. 6. v. 159. 97. Nil prater nules, &c.] Videtur alludere ed id quod legitur Exod. 13. v. 21. Dominus autem pracedevat eve ad oftendendam viam, per diem, in columna nubis; & per noctem in columna ignis, ut dux effet itineris utroque tempore. Et cap. 19. v. 9. ait Moyfi Dominus: Jam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te, &c.] Vel eo Judæos calumniatur adorare nubes, quòd Deum in Cœlo regnantem colerent, ac precando Cœlum fuspicerent. Simili propè ratione Socratem velut nubes adorantem sugillabat Aristophanes:

Cali Numen] Legunt alii, lumen. Tacit. Histor. 5. initio, multa de Mose & Judzis mentitur : at vere hoc, Mente sola, inquit, unumnum, dein Tarpeius à Tarpeia Virgine Vestali lieus materits in species hommum effingunt, Igitur

Nec diftare putant humana carne suillam. Quâ pater abstinuit: mox & præputia ponunt: Romanas autem foliti contemnere leges, 100 Judaicum ediscunt, & servant, ac metuunt jus, Tradidit arcano quodcunque volumine Moses: Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti; Quæsitum ad fontem solos deducere verpos. Sed pater in causà, cui septima quæque fuit

Ignava, & partem vitæ non attigit ullam. Sponte tamen juvenes imitantur cætera: folam lumque vita munus obijt. At alia ultro amulantur adolescentes, unam

neque arbitratur ab huma-na carne differre porcinam, qua parens abhorruit : deinde resecant etiam praputia, Romanorum verò Jura spernere affueti discunt tenentque & verentur Leges Judaorum, & quicquid secreto codice mandavit Moses: hand iter indicare praterquam eandem religionem, profitenti, atque ad petitam fcaturiginem tant ummode circumcifos dirigere. Auttor vero parens, qui otiofam duxit diem unamquamque Septimam, nul-

ANNOTATIQNES.

ab edenda suilla carne, quam ab humana; Judæorum more. Hi cnim fue abstinent, inquit Cornel. Tacit. mox cit. ubi & falfam addit rationem, nempè quòd scabie laborarint, cui morbo i id animal obnoxium: at vera eft quæ habetur Levit. 11. nimirum quod immundum fit hoc animal, atque luto amicum, ut ait Horatius. Sic enim doc bantur illi abstrahere mentem à fordidis ac imis cogitationibus, atque ad coelestia erigere. Vide Lactantium.

99. Praputia ponunt.] Cornelius Tacitus ibid. Judai genitalia circumcidant, ut diversitate nescantur. Transgressi in morem corum idem usurpant. Vide Genes. cap. 17. v. 10. & seq. Deuteron. cap. 11. v. 16. Item Annot. ad Perf.

Satyr. 5. v. 184.
102. Tradidit arcano quodeunque volumine Moses.] Nec enim Gentibus evulgabant Judzi fuos ritus ac mores, quos Moses scripto commendavir eis Pentateucho. Constat nihileminus Ethnicis non latuisse Sacros Libros, cum ex eis pleraque suas in Fabulas traduxerint. Sic diluvii generalis, ac Noemi ejusque filiorum Hifloriam Deucalioneis commentis utcunque expresserunt : sic & Iphigenia sua, Isaacum, &

Jephte filiam, &c.

Meses] Vox Hebraica fignificans, abstractum. Is revera ex aquis affumptus à filia Pharaonis Regis Ægypti, & ejus curà educatus fuit; ut fusè narratur Exod. cap. 2. Annos natus octoginta, apparente fibi Deo in rubo ardente, constitutus est Israelitarum Dux: tum è servitute vindicatos per aquas Rubri maris mirabiliter interruptas transvexit; Pharaonem verò & Ægy-ptios jam multis anteà prodigiis fractos fluctibus denique submersit. Diem suum obiit supremum anno ætatis centefimo vigetimo, ante Christum ferè millesimo quingentesimo, succedente ipsi Avarum patrem habentes filii avaritiam discunt, Josue. Plin. Lib. 30. cap. 1. Mosen ut artis Ma. & quasi laudabilem parsimoniam colunt.

98. Nec diffare put ant, &c.] Tam abhorrent gice entefignanum celebrat, accenfetque Janni aliifque Magis Pharaonis. Vide Col. Rhodig.

Lib. 10. cap. 1.

103. Non monstrare vias, &c.] Unis adeo sui religione imbutis consuescere soliti sunt, ut nec errantes in viam, nec sitientes ad quæsitas aquas perducant alienos. Tacit. cit. Separati epulis, discreti cubilibus, misericordiam inter se adversus alios omnes hostile odium exercent, inquit. Verum id imperarat sapienter Deus, ne profanis Gentium religionibus ipsaque idololatria contaminarentur. Deuteron. 7. De iis Cic. Offic. 3. n. 55. Quid aliud est erranti viam nen monstrare, quod Athenis execrationibas publicis fancitum est, &c. Cæterum hunc verfum & sequentem non nemo collocandos putavit ante istos, Judaicum edifcunt, &c. Id quidem textum & tenfum facit aliquantò clariorem; at repugnat optimorum Exemplarium fidei.

104. Verpos.] Apellas vocat Horatius; recutitos Perfius. Vide Annot. ad Perf. Satyr. s.

105. Sed pater in causa] Superstitiosus pater exemplo suo superstitiosum fecit filium.

Septima lux ignava] Feriata fine ullo opere. Ita per Mosen Deus Populo suo mandaverat. Exod. 35. & Deuteron 5. Vide supra in voce, Sabbata. Corn. Tacit. jam cit. fic habet: Septimo die otium placuisse ferunt, cuia is sinem la-borum tulerit : dein blandiente inertia septimum quoque annum ignavia datum, &c.

106. Partem vita non attigit ullam.] Nihil operis că die peregit. Ad laborem vivimus, nec vivere centetur qui nihil agit. Ergo pars vitæ præcipua quidem labor est & opus. Atque ad id homo damnatus. Genes. 3. Natus verò dicitur ad laborem. Job cap. 5. v. 7.

107. Sponte tamen juvenes imitantur, &c.]

tiam coguntur amplecti. Nam vitium decipit imagine & simulatione virtutis, quoniam habitu grave est ac fronte vestimentoque austerum. Neque dubitanter avarus commendatur velut frugalis, ut vir temperans: atque fortunarum ipsius custodia securior, quam si opes istas tueatur Hesperidum vel Ponti draco. Accedit quod eum, de quo verba facio, praclarum existimat plebs & venerandum opificem. Nam ejusmodi artificibus amplificantur divitia, at augentur quavis ratione, & accrefount diligenti incude, at que fornace nunquam non succensa. Itaq; parens etiam beatos mente aqui nulla egentis felicis exempla | Qui miratur opes, qui nulla exempla beati 120 varos put at, qui divitias laudat,

autem avaritiam reluctantes e- Inviti quoque avaritiam exercere jubentur. FALLIT enim virium specie virtutis & umbra, Cum fit trifte habitu, vultuq; & veste severum. Nec dubiè tanquam frugi laudatur avarus, Tanquam parcus homo, & rerum tutela fuarum Certa magis, quam si fortunas servet easdem Hesperidum serpens, aut Ponticus. Adde quod hunc, de Quo loquor, egregium populus putat, atque Artificem: quippe his crescunt patrimonia fabris. Sed creicunt quocunq; modo, majoraq; fiunt Incude affiduâ, semperque ardente camino.

Et pater ergo animi felices credit avaros,

ANNOTATIONES.

109. Fallit enim vitium specie virtutis.] Horatius ad Pisones, v. 25.

Decipimur specie recti. avaritiæ vitium hominem facit triftem, severum, luxuriæ inimicum, hinc vana virtutis umbra & specie parum cautos decipit : & parvo contentus ac temperans habetur qui triparcus & turpis est avarus. Senec. Timidus se cautum vocat; fordidus parcum, &c.

112. Tanquam parcus, &c.] Horatius ad

Pifones, v. 170.

114. Hesperidum serpens.] Draco pervigil aurea mala custodiens in horto Hesperidum.

Vide Annotat. Satyr. 5. v. 152. Ponticus.] Satyr. 1. v. 10. Diximus de Dracone altero Aurei Velleris custode, quod tamen annitente Medea Jason rapuit è Colchide

regione Ponti. 115. Verendum artificem.] Alii legunt, aceuirendi artificem.

monetæ fabricatoribus.

& nefas.

cudunt & congerunt.

119. Et pater ergo animi felices credit avaros] Horatius Lib. I. Epift. 15. v. ult.

Vos Sapere, & Solos aio bene vivere, quorum Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

120. Nulla exempla beati pauperis.] Attamen cum Deus interrogaretur, quis finem ac fidem veræ felicitatis implesset, Apollinis oraculo declaratus est felicissimus Aglaus Arcas qui nunquam agellum patrium excesserat: inquit vetus Schol. post Plin. Lib. 7. cap. 46. quem vide. Paupertatis encomium Apuleius egregiè persequitur in Apolog. ubi sic habet: Enim-verò paupertas olim Philosophia vernacula est, frugi, solria, parvo potens, amula laudis, adversum di-Quarit, & inventis miser abstinet, ac timet vitias pessessa, habitu secura, cultu simplex, consilio benesuada : neminem unquam superbia inflavit, neminem impotentia depravavit, neminem tyrannide efferavit. Delicias ventris & inguinum neque vult ullas, neque potest. Quippe hac & alia vitia & flagitia divitiarum alumni solent. Maxims quaque scelera si ex omni memoria hominum percenseas, nullum in illis pauperem reperies: ubi contra hac temere inter illustres viros & divites comparent; sed quemcunque in aliqua laude miramur, eum paupertas ab incunabulis nutricata 116. Fabris, incude, camino.] Metaphora à eff. Paupertas, inquam, prisca apud sacula emnium civitatum conditrix, omnium artium reper-117. Sed crescunt quocunque modo.] Per fas trix, omnium peccatorum ineps, omnis gloria munifica, cunctis laudibus apud omnes nationes per-118. Incude affidua.) Pertinaci labore & o- functa. Eadem enim est paupertas apud Gracos in pera, sudoribus assiduis ac vigiliis, cupiditate | Aristide justa, in Plocione benigna, in Epaminonflagrantes, lucro semper inhiantes quæstum fa- da strenna, in Socrate sapiens, in Homero diserciunt illi, augentque opes, ac nummos veluti la. Eadem panger: as etiam Populo Romano Imferium à primordio fundavit : proque eo in hodiernum Diis immortalibus simpuvio & catina ficili Serificat, &c. que ibid. lege.

Pauperis

Pauperis effe putat, juvenes hortatur, ut illam Ire viam pergant, & eidem incumbere fectæ. Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos

Imbuit, & cogit minimas edifcere fordes.

Mox acquirendi docet infatiabile votum.

Servorum ventres modio caftigat iniquo,

Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sufti-

net unquam
Mucida cœrulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio servare minutal
Septembri; nec non differre in tempora cœnæ
Alterius, conchem æstivi cum parte lacerti 131
Signatam, vel dimidio putrique siluro,
Filaque sectivi numerata includere porri.
Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quò divitias hæc per tormenta coactas; 135
Cum suror haud dubius, cum sit manifesta

extare arbitratur, menet adolescentes ut idem iter ineant ac simile institutum colant. Sunt aliqua scelerum principia: his Statim eos informat, juletque tennissimas lucri fæditates edoceri : tum suggerit inexplebile opes accumulandi desiderium. Famulorum abdomen defraudat injusto medio, ipse pariter famelicus. Nam hand fibi indulget unquam cuntta comedere fragment a panis licet è rancore cyanei ; affuetus pridianum minut al dimidio Septembri custodire, atque in aliam diem refervare conchem alterius prandii olfigna. tam, cum particula lacerti astivalis, aut colià medio & fatente ; & computatos porri sectilis surculos includere. Quifpiam de ponte ad ista vocatus abnuet. At quersum opes per istos cruciatus accumulatas : Quandoquidem certa est in-Sania & aperta dementia,

ANNOTATIONES.

121. Juvenes hortatur. &c,] Vide Horat. ad Pifones v. 324. & feq.

phrenelis,

n

.

.

i,

10

j-

334

ia

24

bi

:3

ij-

ta

V)-

26-

73

171-

n-

24-

13

122. Eidem incumbere sella.] Sequi exempla & rationes sceneratorum & avarorum.

124. Cigit minimas edifiere sordes] Pater fifios erudit in arte quæsttûs faciendi etiam circa minima: doset eos diligenter fordidæ cupiditatis aftus omnes technasque vel tenuissimas.

126. Modio iniquo.] Mensura ciborum nimis parva: dimenso cibo. Quaternos frumenti modios in mensem servi accipiebant; hocque dimensum vocabatur; inquit Donat, in Te-

129. Minutal.] Vel è carnibus refiduis minutatim concisis; vel condimenti genus à marino pisce, liquamine, olco, vino, porris, coriandro.

130. Septembri J Autumnali tempore, quo facilè corrumpuntur obsonia ob humidam tepidamque cœli temperiem. Vide Annot. Satyr. 6. V. 516.

131. Conchem.] Vide Satyr. 3. v. 293. & ibid. Annot.

Alicia Alii loome Afficara

Aftivi.] Alii legunt, Aftivam.

Aftivi lacerti.] Aftivo calore facile puttescentis. Attamen fassum piscem ait vetus Schol. Colias vocatur Athenæo & Plinio. Athen. Lib. 3. cap. 33. ait Coliam & Sardam magnitudine pares: Coliam glutinosiorem, acriori scillæ gustu, mordaciorem, pejori succo, prestantiorem esse Amyclanum & Hispanum

qui Sexitanus dicitut, cui nimirum tenuior & dulcior caro est. Additque ex Strabone 3. Geograph. prope Herculis Insulas & Carthaginem novam este urbem Sexitaniam, à qua salsamenta cognominantur. Plin. Lib. 32. cap. 11. Celias, inquit, sice Parianus, sive Sexitanus à patria Batica, lacertorum minimus, vel ut alii legunt, £mulus. Hujus pisciculi cauda imprimis laudabatur, teste Martiale Lib. 7. Epigram. 77.

Dum Sexitani ponatur cauda lacerti, Et bene si canas, conchis inuncta vibi est.

132. Signatam.] Sigillo munitam adversus gulam & fraudem servorum. Vide Pers. Saryr. 6. v. 17. Annot.

Siluro.] Pisciculo, de quo ante, Satyr. 4.

133. Sellivi porri] Non capitati, quod majus est. De utrisque Plin. Lib. 19. cap. 6. ubi & porro sellivo datam authoritatem à Nerone Principe, vocis gratià, inquit: idem Lib. 20. cap. 6.

Includere] In Promptuario.

134. Aliques de ponte.) Mendicus ad pontis iter sedens. Vide Satyr. 4. v. 116. ibique annorata.

Negabit J Respuer ejusmodi cibaria.

135. Sed quo divitias, &c.] Ad quid habes

136. Phrenefis.] Horatius :

Danda eft elleberi multo pars moxima avarie:

inopi sorte victitare, ut dives Ut locuples moriaris egenti vivere fato? excedas è-vità? Interim quando loculus inflatur ore redundanti, ut ipsi nummi augescunt, ita angescit pecunia cupiditas : quique illis caret, minus cupit. Itaque tibi secunda acquiritur domus ruftica, quando villa unica hand satis est places que terminos extendere: agrum autem fini timum ampliorem & fertiliorem judicas; ilum et iam emis, arbustaque, & cohem oleis frequentibus albescentem; quorum fi possessor nulla pecunia superatur, macilenti boves & armenta fatigatà cervice csurientia neclu deducuntur ad virentem illius Segetem, neque hine ad ades refruges in diras fauces transierint; ita ut putaveris rem falcibus confectam. Difficulter enumeraveris quot lugeant similia, & quam multos campos vendere coegerit modeftia. Verum enimvero quinam rumores? Qua

Intereà pleno cum turget facculus ore, CRESCIT amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit:

Et minus hanc optat, qui non habet. Ergo pa-

ratur Altera villa tibi, cum rus non fufficit unum. Et proferre libet fines ; majorque videtur, Et melior vicina seges. Mercaris & hanc, & Arbusta, & densa montem qui canet oliva. Quorum fi pretio dominus non vincitur ullo, 145 Nocte boves macri, lassoque famelica collo Armenta ad virides hujus mittuntur ariftas; Nec priùs inde domū quam tota novalia fævos trahuntur, antequam universa In ventres abeant, ut credas falcibus actum. Dicere vix possis, quam multi talia plorent, 150

> Et quot venales injuria fecerit agros. Sed qui sermones? Quæ sædæ bu cina samæ? Quid nocet hoc? Inquit. Tunica mihi malo lupini,

surpis existimationis tuba? Ecquid obest illud? ait: potiorem mihi duco siliquam lupini,

ANNOTATIONES.

137. Egenti vivere fato.] Fatali paupertate, temetipfum excruciare, genium defraudare, metu futuræ inopiæ. Cic. de Senect. n. 65. Avaritia verò senitis quid sili velit non imelligo: potest enim effe quidquam a' furdicis; quam quo minus via restat en plus viatici quarere?

139. Crescit amor nummi] Horatius Lib. 3.

Ode 16.

Crescentem sequitur cura secuniam,

Majorumque fames.

142. Majorque videtur, &c. 1. Hor. Lib. 1. Sat. 1. Quodque aliena capella gerat diffentius uber, Tabefeat.

144. Canet oliva.] Albentibus olez floribus canefcit.

145. Quorum si precio, &c.] Quod si vicinæ fegetis, arbusti & oliveri dominus ea vendere renuir oblato pretio; tum verò potens avarus adeo molestiis & injuriis fatigat, ut ille vel invitus ad venundandos agros & prædia cogatur.

147. Armenta ad virides bujus mittuntur avistas.] Immissa noctu à vicino divite armenta, vel, ut alii legunt, jumenta, segerem depascuntur ac devastant: unde illius dominus redactus ad paupertatem agrum vendit ut vivat: ifte verò sic fiuitur opratis.

148. Novalia.] Novale of quod alternis annis feritur. Plin. Lib. 18. cap. 19.

149. In ventres abeant.] Nempe devorata à jumentis & pecoribus.

Falcibus actum.] Segetem falcibus fuccisam. 152. Sed qui Sermones.] Poeta ad avarum ait: etenim malam tibi famam comparas.

153. Quid nocet boc.] Respondet avarus: mala fama quid nocet? Pluris facio lupini tunicam, vilem rem licet, quam bonam famam & existimationem cum paupertate.

Satyr. I. V. 48.

Quid enim Salvis infamia nummis?

Horat. Satyr. I.

Quidam memoratur Athenis Sordidus ac dives pepuli contemnere voces Sic solitus: Populus me sibilat, at mihi plauds Ipfe domi, simulae nummos contemplor in arca.

Lupini.] Lupinum leguminis genus valde amarum, de quo Athen. Lib. 2. cap. 14. in quo refert Zenonem erga familiares durum arque iracundum, at cum vino se largius ingurgitaffet, lenem ac benignum, aliquando interrogatum fuisse à quodam : quid its fieret, & quomodo fic ingenium mutaret? Respondisse, id fibi accidere quod lupinis: nani lupinos antequam madellant aqua, amarifilmos effe, at cum macerati funt & appoti, fieri mitifimos. Plin. Lib. 18. cap. 14. air, Lupinum luminibus juxta & quadrupedibus utile, cum Sole qui idie circumagi, Lorasque agricolis etiam mubilo demonstrare. Eraim. Chiliad. 2. Cent. 7. Adag. 98. Lupinum petum dicitur, inquit, adversus cos cui gravi periculo voluptatem emunt. Quam

Quam fi me toto laudet vicinia pago Exigui ruris paucissima farra secantem. Scilicet & morbis & debilitate carebis, Et luctum & curam effugies, & tempora vitæ Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur; Si tantum culti folus possederis agri, 159 Quantum lub Tatio populus Romanus arabat. Mox etiam fractis ætate, ac Punica paffis Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Moloffos,

Tandem pro multis vix jugera bina dabantur Vulneribus. Merces ea fanguinis atque laboris Nullis vifa unquam meritis minor, aut ingratæ 165

Curta fides patriæ. Saturabat glebula talis Patrem iplum, turbamq; cafæ, qua fæta jacebat Uxor, & infantes ludebant quatuor, unus Vernula, tres domini: sed magnis fratribus ho-

A scrobe vel sulco redeuntibus, altera cœna 170 Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ. Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto. Inde ferè scelerum causæ, nec plura venena Miscuit, aut ferro graffatur sæpiùs ullum

quam fi vicinitas omni me vico, celebret metentem agelli paro? exiguam fegetem. Nimirum 4grotationis etiam ac infirmitatis. eris expers, atque mægitiam &. agritudinem eluctaleris, ac dinturnum vivendi spatium tibi pofled concedetur benigniori forte, si tantundem exculti campinius, habueris: quantum Romana, Plebs colebat fub Tatio. Deins quoque senio debilitatis, & Cara thaginienses pugnas expertis ess immitem Pyrrhum & Melefforum enses, denique pro frequero tibus plagis duo jugera ad summum concedebantur. It crumis Sudorumque pretium nullis un quam meritis inferius habstum est, vel immemoris patria exiqua pietas. Agellus istiusiondi. nutriebat parentem iesum, & numerosam tugurii familiam 3 ubi conjux puerpera cubabet, ludebantque pueruli quaterni, fervulus unus, heri terni : isto-, rum vero fratribus grandieribus à fessa vel suico reversis alind prandium majus parabatur, ingentesque lebetes pultibus furna bant. Jam vero campus illo modicus hand fatis est horto nostro. Hinc ferme criminum origo

nullumque humani ingenii vitium aut toxicum fapius temper wit,

ANNOTATIONES.

lior, exftrui villæ toleant. Vide Turneb. Lib. 2. & feq. &c. cap. 3.

ıi-

do

uo

gi-

1

&

ffe,

103

at

08.

Ess

die on-

98.

123

156. Scilicet & morbis, &c.] Hæc ironice Poeta in avarum : scilicet cum pecunia abundabis, habebis omne bonum, nec te ulla ægritudo impugnabit; fugient morbi, & luctus; arcebis etiam mortem, aut faltem ævum produces.

160. Quantum sub Tatio.] Tum angusti erant imperii nascentis fines, quando Titus Tatius Dux Sabinorum icto foedere cum Romulo in urbem receptus consociavit Imperium, Livius, Florus, &c.

161. Mox etiam fractis, &c.] Priscorum Romanorum frugalitatem obiter commendat.

162. Punica Pralia.] Vide Saryr. 10. V. 155. & præced, ibidemque Annot. De beilis autem Punicis Florum Lib. 2. cap. 2,6, & 15. Tit.

Pyrehem incaanem. Regem illum Epirotarum acris adeo bellicofique animi, ut nec vincens nec victus posset quiercere, resque sempor

154. Pago.] A way wir, Dorice way wir dici- novas moliretur, teste Plutarcho in ejus vica tur, quod prope fontes, ut adaquatio fit f.ci- De eo Florus Lib. 1. cap. 18. Justinus Lib. 16.

Molefos.] Vide Satyr. 12. v. 103. ibique

163. Jugera bina dabantur.] Scilicet militibus Romanis emeritæ præmium militiæ.

170. A scrobe vel sulco.] A fodiendo, vel

171. Cana amplior.] Ratione majoris laboris. Pultibus.] Vide Annot. Satyr. 7. v. 185. Præfertim verò Perf. Satyr. 6. V. 40.

Modus bie agri.] Duo jugera nobis non fuffeiunt ad horros ac delicias, que pridem fatis erant ad alendam suo proventu samiliam integram.

173. Inde fere fielerum caufa] E cupiditate veneficia, honocidia, latrocinia, omniumques feclerum fluxir eluvies. Apoft. Paul.: 20 Timoth cap. 6. Rades crimium malerum enp.

Virgil. Aneid. 3.

Quid non mortalispedo e coris. Auri forra fames?

Frumense

vel tele faviit frequentins, quam dira cupidit as opum inpattar ara Quisquis enim cupit effe locuples, etiam repente effe cupit. Quanam vero lezum observantia? Quis timor unquam est aut verecundia avari festinantis? Mar-Jus & Hernicus, & Vestinus senex, aiebat pridem ; o juvenes, fatis habete tuguria hac & montes: arando paremus victum Sufficientem mensa: id placet arcstibus Diis, querum favore & adminiculo quercus antiqua nausea cepit homines post dona jucundioris Segetis. Prehibitum nibil perpetrasse cupiet qui non erubescit per gelu excelso perone vestiri, qui Euros arcet inversis pellibus. Ad crimen & flagitium, quodlilet est, incitat purpura externa & nobis in-cognita. Prisci illi dabant

Humanæ mentis vitium, quam fæva cupido 175 Indomiti censûs. Nam dives qui fieri vult, Et citò vult fieri. Sed quæ reverentia legum? Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?

Vivite contenti casulis, & collibus istis,
O pueri, Marsus dicebat, & Hernicus olim, 180
Vestinusque senex: panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis. Laudant hoc Numina ruris,
Quorum ope & auxilio, gratæ post munus aristæ,
Contingunt homini veteris sastidia quercus.
Nil vetitum secisse volet, quem non pudet
alto

Per glaciem perone tegi; qui summovet Euros Pellibus inversis. Peregrina ignotaque nobis Ad scelus atque nesas, quodcunque est, purpura ducit.

ea monita junioribus : jam Hæc illi veteres præcepta minoribus. At nunc

ANNOTATIONES.

178. Properantis.] Ad magnas opes, & cito ditari cupientis.

179. Collitus istis.] Montanis agris, quos paulò difficulter colendo panem habeamus, & vicum necessarium.

180. Marfus.] Marfi Italiæ populi sub Samnitibus, à Marso Circes silio dicti, Solino teste; hodie, Ducato de Marsi.

Hernicus.] Et hic fuit Latii populus, vetus colonia Pelafgorum, ab Hernico Duce nuncupatus. Macrob. Lib. 5. Saturnal cap. 18. ex Jul. Hygino. 181. Veltinus.] Ea gens Samnitibus proxima.

183. Graia post munus arista.] Postquam Ceres invenit frumenta cum antea glande vescerentur: eadem verò molere, & consicere in Attica, Italia, & Sicilia, ob idque Dea judicata. Hæc Plinius, Lib. 7. cap. 6. initio.

Virgilius Georgic. 1.

Liber, & alma Ceres, vestro si munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutavit arista
Consortes oferum, per quas correcta vetustas,
Quernaque glans victa est utiliore cibo.

Et Qvid. Fast. Lib. 1.
Placentur frugum matres Tellusque, Ceresque
Farre suo, &c.

Hac prabet causam frugibus, illa locum. Ft Fast. Lib. 4.

Pan's erant primis virides mortalilus herba, Quas Tellus nullo follicitante dabat. Et medò carpelant vivax è cessite gramen, Nunc epula tenerâ fronde cacumen erant. Postmedo glans nata est : benè erat, jam glande rejertâ,

Duraque magnificas quercus habebat ofes. Prima Ceres homine ad meliora alimenta vocato, Mutavit glandes utiliore cilo.

Vide Cœl. Rhodig. Lib. 16. cap. 3. ubi sic habet: Arcadas glandibus vesci docuit Rex eorum Pelasgus, terseveravitaue diu plerisque diata ratio hac, inquit Pausanias, &c. Deinde, Mitiorem Arcadibus victum indusisse Arcas dicitur primus, ac panis docuisse rationem, &c. Idem Pausanias in Laconicis, air Myletam Lelegis filium molam primum reperisse, ejusque usum in molandis frugibus.

184. Contingunt homini veteris fastidia quercus. J Homines jam meliore fruentes alimento, viliores ac deteriores cibos, è quercu glandes, quibus antè vescebantur, fastidire coeperunt.

186. Perone.] Vide Annot. ad Pers. Satyr. 5. v. 102. ad vocem, Peronatus.

Euros.] Ventorum frigus & moleftism. 187 Pellitus inversis.] Conversis ad corpus lana, villis, pilis, non tam ornatas quam coloris fovendi gratia.

Peregrina.] Tyria, Laconica, Africana.
Ignotanue.] Quia Romæ non conficitur.
188. Purpura.] Synecdoche. Luxus & pompa
vestium, magnificæ supellectilis cupido, ambitio, superbia.

Post

2

Post finem Autumni medià de nocte supina 190 Clamofus juvenem pater excitat; accipe ceras, Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras Majorum leges, aut vitem posce libello. Sed caput intactum buxo, naresque pilosas Annotet, & grandes miretur Lælius alas. Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum, Ut locupletem Aquilam tibi sexagesimus annus Afferat: aut longos castrorum ferre labores Si piget, & trepido solvunt tibi cornua ventrem Cum lituis audita, pares quod vendere possis sustinere labores militia diuturnos, ac tibi trementi laxant alvum audita cornua cum buccinis, com-

verò Autumno transado, nocte concubia, parens affidue vocife rans desidem puerum jubet surgere, aitque ; o juvenis, sume tabellas ceratas, literas exara, elucubra, orationes conscribe, evolve rubeas antiquorum leges vel scripto vitem pete. At Lalius observet impexum buxo caput, & nasum pilis hirsutum, magnesque laudet axillas. Everte mapalia Numidarum, ac Britannorum castella, ut atas sexagenaria tibi producat Aqualam divitem. Vel si tadet

ANNOTATIONES.

190. Post finem Autumni.] Quo tempore lu | Mauri strucre consueverunt. cubrationes suas studiosi veteres auspicabantur: noctibus jam longioribus, vel sæviente hyeme & frigore, non parcit, urget, excitat. Hoc melius.

Supinum] Dormientem, pigrum.

para quod venundare que as

191. Ceras] In ceratis enim tabellis stylo scribebant olim.

192. Causas age.] Agendas in foro contexe orationes.

Rubras majorum leges.] Rubricas Juris. Vetus Schol. Quintil. Lib. 12. c. 3. Alii se ad album ac rubricas transtulerunt, & Formularii, vel, ut ait Cicero, Leguleii quidam effe maluerunt, tanguam utiliora eligentes, &c. Uhi per album, prætorium Jus, p. r rubricas, Jus Civile, quod duodecim tabulis continebatur, intellexit Fabius, ex Turnebo Lib. 4. cap. 5. Vide Annst. ad Pers. Satyr. 5. v. 90. in voce, Rubrica.

193. Vitem.] Centurionis munus, cujus infigne vitis erat, quique vite castigabat milites. Vide Plutarchum in vita Galbæ, sub finem. Et que notavi Satyr. 8. v. 247

Libello J Vel fupplice, vel laudatorio, ad a-

nimum Imperatoris demerendum.

194. Sed caput intactum buxo, naresque pilosas, &c.] Exhibe verò te incultum ac pilosum: fic enim videbere strenuus ac militiæ magis idoneus.

Buxo.] Pectine è buxo.

ic

0

73

15

15

es,

5.

ris

ost

195. Grandes alas.] Grandibus pilis hirfutas, quod te robustum probabit. Vide Sat. 2. v. 11.

Lalius.] Clarus aliquis Imperator, sub quo militabis, similis ejus Lælii Scipioni Africano admodum familiaris de quo etiam multa Cicero.

196. Dirue Maurorum attegias, &c.] Acrem verò te bellatorem oftende, ut hinc affequare dignitates ac munera bellica quibus di-

Attegias.] Tabernacula, casas, quas sibi Lib. 4. cap. 2. Vide Macrob. Lib. 6. cap. 8.

Brigantum.] Britanniæ seu Angliæ populorum, quos Eboracenses esse volunt nonnulli.

197. Ut locupletem Aquilam tibi sexagesimus amus Afferat.] Id est, ut annos sexaginta natus, emeritis jam stipendiis, obtineas signiferi munus, quo locupletere. Vide Sat. 10. V. 43. ibique annot.

Sexagesimus amus] Tunc enim honesta militibus dabatur missio. Vetus Schol. Alii mislionem quinquagenario militi dari solitam ashrmant. Vide Alex. ab Alex. Lib. 6. cap. 22, &c.

198. Aut longos castrorum ferre labores si piget.] Quod si militare piget, mercaturam & negotiationem exerce, & quocunque modo quæ-

199. Trepido solvunt tibi cornua ventrem.] Si bellorum horror ac periculi metus tibi laxat alvum, teque adeo deterret. Ex Aristot. Problem. & Macrob. Lib. 7. cap. 11. Laxamentum ventris comitatur timorem; quia musculi quibus clau-debantur retrimentorium meatus, sugientis introrsum anima virtute destituti, laxant vincula quibus retrimenta usque ad digestionis opportunitatem continebantur.

200. Cornua Cum lituis.] Educendi exercitus & conferendi certaminis fignum apud Romanos, concentus erat tubarum & cornuum: & fi quando filentio educendum foret, tefferam fuiffe accepimus. Tubam Tyrrhenus Pifæus invenit primus æneam (ex Plin. Lib. 7. cap. 56.] cùm anteà ex cornu bubulo fieret: tuba pedites, equites lituo ad pugnam vocabantur. Cùm movenda erant castra, cornicines fignum dabant : excubias autem somnique & vigiliarum tempora buccina defignabat. Quod fi legiones in hostem ducendæ, & acie decernendum forer, aut receptui canendum, tum fimul cornua bæque canebant, &c. que habet Alex. ab. Alex.

vulos affem rogantes; id cuncla Sciunt aivlescentula pra Aliba & Beta.

dimidio majore pretio, neque Pluris dimidio, nec te fastidia mercis 201 12 invadat nausea ullius Ullius subeant ablegandæ Tiberim ultra: Neu credas ponendum aliquid discriminis inter versiones de quidquam diffare Veu credas ponendum aliquid discriminis inter Versiones de quidquam diffare Unguenta & corium. Lucri bonus est odor ex re ler quassus è qua-la ore tuo volvasur Versetur, Diis atq; ipso Jove digna, Poetæ: dignum Numinibus ip- Unde habeas quærit nemo, sed oportet habere. possidas opes, ac possidere necessidade de est. Anus id docent par- Hoc discunt omnes ante Alpha & Beta puelle.

ANNOTATIONES.

201. Plaris dimidio.] Quam constiterat. Nec te fastidia mer is Ulius subeant.] Nec mercem ullain feetidem licet aspernare, modo nee ab eis vel exiguo divellantur: unde & assefruducia fit & queffuola.

202. Ablegands Tiberim ultra] Scilicet in Transtiberina regione exercebantur opera foidida, ut excertationes, fulphurata, &c.

Martial, Lib. 1. Epigram. 42. Hoc quad Transiliermus ambulater, Desi palicentia sislphurata fractis Permutat vitreis.

Et Lib.6. Epigram. 93. Non detracta cani Transtiberina cutis.

203. New credas poundum aircuid discriminis inter, &c.] Quæftuofa fi que fint, perinde habe, five unguenta benè de fuave olentia, five corium male olens ac faridum.

204. Lucri bonus est od r ec re qualifet.] Al-Iudit ad id quod de Vespasiano Suctonius rerert cap. 23. Is nempe re, r hendenti fiito Tito; quod etiam urina velligal commentus effet, pecumiam ex prima pensione admovit ad nares, sciscitans num edore offenderetur : & illo negante ; at-qui, inquit, è letio est.

206. Posta] Ennil scilicet, qui quidem ironice sententiam istam pronunciavit : pariter & fuvenalis hie.

208. Hoc monstrant vetule pueris pescentibus affem.] Pravum hoc avaririæ fludium vetulæ monstrant pueris, jam tum eum crepundla duntagat amant, & 2d ea emenda frequenter affem perunt. Vide Arnor. Satyr. 5. v. 144. ad eas voces Affemque r gatuta. Item Præcedent. & sequent. is profecto sensus ef. Hinc repente affiavit Genius? An verò tam supinum verò nonnulli corrigunz (magna quanquam Juvenali errorem impingere non dubitas? Ipmurario.)

Hoe menstrant vetula pueris repentibus affa: id eft, pueris vixdum gradientibus hoc mon-Strant verulæ assæ, seu nutrices &c samulæ iis custodiendis & curandis adhibert solitz. Mas At infinire libet quoniam tibi, die saltem, sustrices, inquit Nonius Marcellus, difficilis mul-) amabo, die cuibus in Codicibus, quibus in 44 existement intellettur. 4: verd aert intentionet Manuscriptisusquam talia comperifti ?

indagare potuimus, ob cars proprietatem officii, es nomine nuncupari, quod affint his quos nutriunt, culas, seu asseclas, co qued assint & emnibus julfes dominorum prafto fint, effe vocitates. Adstipulator etiam adest vetus Schol. atque cim lectioni isti tum interpretationi favet. Ala, inquit, dicirur nutrix, que lac non prastat infantibus, sed diligentiam & munditiam adhibet. Illa ergo nutricula sicca vetusta infantibus mmftrat, scilicet avaros jam tum esse. Accedit porrò Joan. Isaac. Pontanus : ac ne asymbolus venire videatur, conjecturam è conjectura contexens, hie afferit legendum, pueris pascentibus, non, postentibus, quod tamen in menu-scriptis, discretque in suo fatetur legi. Illud verò fic afferit, ne vei ipfi Pyrrhonii Philosophi, qui de omnilus addubitare solebant, addubitent. Hæc ille suis in Notis ad Macrob. Saturn. Lib.7. cap. 16. Sua fit fides ariolis, conjectoribus ac divinis: veruntamen prima lectio retinenda centeatur; caque integra fervetur.

209. Hes discunt omnes ante Alpha & Betaguella] Has etiam avaritiz fordes edocentur à teneris ipfæ pucilulæ antequam legere addifcant, literasque primas Alphabeticas nosse & appellare.

Aphr & Beta.] Heus Heus corruptores: hem ad rectam Græce pronunciandi rationem, vel duce Poetà nostro, si sapitis, redite. Age verò, Joannes Britannice, alioqui bonus Interpres, quid hie garris? Legendum est, inquis, Vita, non, Beta; cum nomina fint Gracarum literarum. Ohe, vir cetera fapiens, quis te malus fum verò frementem audi, tibique occinentem e Satyra fua 6. v. 28. & 29.

Certe Sanus eras Die qua Tifighone, quilus exagitare colubris?

Talibus

Talibus instantem monitis quemcunque paren- Ejusmodi cohortationibus urgen-

Sic possem affari : dic, o vanissime, quis te Festinare jubet? Meliorem præsto magistro Discipulum. Securus abi : vinceris, ut Ajax Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles. Parcendum est teneris; nondum implevère me-

Nativæ mala nequitiæ: cum pectore barbam Cæperit, & longi mucronem admittere cultri, Falsus erit testis, vendet perjuria summi Exigua, Cereris tangens aramque pedemque. Elatam jam crede nurum, fi limina veltra Mortiferà cum dote subit. Quibus illa premetur Per somnum digitis? Nam quæ terráque; mariq; Acquirenda putes, brevior via conferet illi. Nullus enim magni sceleris labor: nunquam

tem quemiibet patrem ita fas efset alloqui: fare, o levissime, quisnam te properare adigit ? Discipulum prabeo doctore solertiorem. Discede tutus ; superaberis, velut Ajax Telamonem vicit, jeut Achilles Peleum antece Jit. Indulgendum est molt?oribus : naturalis improbitatis perversicas non replevit adhuc medulas : quando barbam inceperit depectere, & oblonga novacula aciem admovere, fiet te-As mendar, perjuria venundabit medica pecunia, Cereris etiam altare ac bafins contingens. jam existima sepultam nurum, si veftram domum ingreditur um dite lethifera. Qualibus ea dicitis opprimetur per so; orem? Qua etenim expetenda credideris O terra & mari, hæc prabebit ei ratio celerier. Nulla quippe difficultas ingentis criminis. Tu ali-

ANNOTATIONES.

citò depravare filim tuum, & vittis inquinare, maxime avaritià.

212. Meliorem presto magistro Discipulum.] Ne fis adeo follicitus de filio tuo: quiefce; fpondeo illum in componendis sceleribus fore peritiorem te qui docuifti.

213. Vinceris, ut Aix, &c.] Improbitate & avaritia superabit te filius tuus, sicut virtute bellica Telamonem Ajax, & Peleum Achilles vicit.

Ajax.] Telamonis filius, inter bellatores Gracos infignis. De eo jam ad Satyr. 1. v. 115.

214. Achilles.] Pelei filius Grecorum for-

tissimus, fama super æthera notus. 215. Parcendum est teneris.] Imitatio Virgilii Georgic. Senfus est hic : expecta dum puer adoleverit, videbis cum ætate crevisse perversitatem.

Nondum implevere medullas Nativa mala nequitia.] Medullas, id est, præcordia intima. Sensus est: nondum roborata est malitia, quam tuo exemplo didicit, necdum plane animum occupavit.

216. Cum pettere barbam Caperit.] Cum ra-dere barbam coperit, jamque perfecta virum ætas fecerit, firmatam in eo avaritiam omnemque nequitiam intelliges.

219. Cereris tangens aram.] Ubi juramenti fides habebatur sanctissima; sicut & Cereris Sacra pariter & mysteria nihil nisi sanctum admittebant. Vide Satyr. 6. v. 50. ibique an-

not. & Alex. ab Alex. Lib. 6. v. 19.

Hac ego nunquam mandavi.

Tangens aramque.] Jam notavi Sarye. 13. tris, quam resellit statim Poeta.

211. Quis te Festinare jubet ?] Quis cogit tam v. 89. cos qui jurabant aras tenere solitos, quali fidem Numinum contestantes. Exhibetur ergo hic pejerantis audacia intrepide aras tangentis fine ulla Numinis vindicis reverentia, ut ait Juvenalis loco mox cit Satyr. 13.

Pedemque.] Vel statue Cereris pedem ipsum,

vel batim.

221. Mortifera cum dote.] Que mortis ei causa sit: Uxorem enim veneno alave ratione extinguerille, ut dotem occuper. Vide Perf. Satyr. 2. v. 14. ibique Annot. ad verba hæc,

Nerio jam tertia ducitur uxor.

Quibus ida pr metur per formum digitis.] Vel itrangulantibus, vel pudendo muliebri ve-nenam affricantibus inficientibusque, & sic clam & citò enecantibus. Plin. Lib. 27. cap. 2. Omnium, inquit, venenorum constat ocy simum effe aconitum, & tactis genitalibus feminei sexus ani-malium, codem die inserre mortem. Hoc venenum fuit, que interemptas dermientes à Calpur-nie Beglià uxores M. Cacilius accufator objecit. Hine atrex illa pereratio, ejus in digito mertuas.

222. Terra marique.] Seu negotiando & navigando; seu militando, variasque ærumnas ex-

223. Previor via conferet.] Uxoris occulta cædes conferer avaro divitias.

224. Nullus enim magni sceleris labor.] Facinus ingens ubi quæstuosum est, facilè perpetratur. Hae ego nunquam mandavi.] Exculatio pa-

Mandavi

quam imperavi, neque pracepi similia. Nihilominus apud te est fons & principium improba indolis. Quicunque enim summas justi opes diligere, sinistra etiam adhortatione parvulos facit avaros : & qui bona per fallacias geminandi licentiam concedit, omnes cursui habenas laxat ; quem si retrahas, stare non novit, teque spreto fertur præ-ceps, metasque transilit: Nullus put at sat peccare tantundem quantum sinas : ita sibimetipsis . donant amplius. Quando puero ais, fatuum esse qui familiari largiatur, qui opituletur inopi cognato, & eum erigat, monstras & denudare, & circumvenire, atque quovis flagitio congerere opes, quarum cupiditas in te eft tanta, quanta erat patria chiritas in Deciorum corde, quantum Thebas amavit Menaceus, in quarum sulcis legiones cum scutis exoriuntur è dentibus serpentis, flatimque tetra incunt certamina, quasi buccinator fimul etiam enatus effet. Incendrum igitur cujus scintillas ipse prabuijti, inflammari valde & omnia devastare aspicies. Neque

quando inquies, ego ista nun. Mandavi, dices olim, nec talia suasi: Mentis causa malæ tamen est, & origo penes te. Nam quisquis magni census præcepit amorem, Et lævo monitu pueros producit avaros: Et qui per fraudes patrimonia conduplicare Dat libertatem, & totas effundit habenas Curriculo; quem si revoces, subsistere nescit, Et te contempto rapitur, metisque relictis. Nemo satis credit tantum delinquere, quantum Permittas: adeo indulgent fibi latius ipfi. Cum dicis juveni stultum qui donet amico, 235 Qui paupertatem levet attollatque propinqui; Et spoliare doces, & circumscribere, & omni Crimine divitias acquirere, quarum amor in te est, Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum

Dilexit Thebas, fi Græcia vera, Menœceus; 240 In quarum fulcis legiones dentibus anguis Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capel-

Continuò, tanquam & tubicen surrexerit una. Ergo ignem, cujus scintillas ipse dedisti, Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis. Nec tibi parcetur misero, trepidumq; magistrum tibi condonabitur infelici, tre- In cavea magno fremitu leo tollet alumnus. mentem vero te praceptorem occidet, sicut nutritorem les in cavea horrendum saviens.

ANNOTATIONES.

225. Talia.] Veneficium, parricidium, &c. à decurrentibus in circo: id est, omnem dat licentiam quodvis scelus audendi.

231 Curriculo.] Id est, Juveni per mulciplices jum avaritiæ fordes decurrenti.

232. Te contempto rapitur.] Virgil.

Fertur equis auriga, nec audit currus habenas. 233. Nemo fatis credit, &c.] Ultra præscriptos

fines quifq; tendit : nemo concessis est contentus. 237. Spoliare doces & circumscribere] Doces divitiis per fas & nefas rapiendis.

239. Deciorum Wide Satyr. 8. v. 254. ibi-

que Annot.

240. Thebas.] Brotias, regionis olim iffius caput, à Cadmo conditas.

Si Gracia vera] Vide Satyr. 10. v. 174.

Menaceus.] Creontis Thebanorum Regis filius, qui ut patriam servaret ab Argivis obsesiam, morti se devovit; quoniam ex oraculo compererat salvas fore Thebas , fi ultimus è | Spectac. Epigram. 10.

stirpe Cadmaa sponte moreretur. De hoc Sta-230. Totas effundit habenas, &c.] Metaphora tius Thebaid. 10. Tullius Tuic. 1. circa finem ejus etiam meminit : fic enim loquitur n. 116. Menæceus verò non pratermittitur, qui oracuio edito largitus est patria suum sanguinem.

241. In quarum fulcis, &c.] In quarum Thebarum agro seminatis dentibus draconis à Cadmo interfecti, nati sunt armati viri, qui se continuò mutuis vulneribus conciderunt. Vide Ovid. Metamorphof. 3. Fab. 1.

243. Tubicen.] Ad caner.dum classicum, & & failere, & deprædari, alienisque inhiare bellum ciendum. Vide paulò antè, notata ad hæc verba, Cornua cum lituis.

244. Ignem.] Avaritiæ ardorem, habend cupiditatem inflammatam.

245. Rapientem cunita] jura omnia violantem ad congerendas opes. Allegoria.

246. Nec tibi parcetur, &c.] Neque patri tibi avarus ille filius parcet.

247. Leo.] Sicut educatorem fuum devoravit leo ille, Domitiani temporibus. Martial.

Nota

Nota Mathematicis genesis tua: sed grave Afrologis cognita est genitura tardas

Expectare colos. Morieris stamine nondum Abrupto. Jam nunc obstas, & vota moraris; 250 Jam torquet juvenem longa & cervina senectus. Ocyus Archigenem quære, atque eme quod Mithridates

Compoluit, fi vis aliam decerpere ficum, Atque alias tractare rolas. Medicamen haben

Sorbere ante cibum quod debeat aut pater aut Rex. 255

Monstro voluptatem egregiam, cui nulla theatra, Nulla æquare queas Prætoris pulpita lauti, Si spectas quanto capitis discrimine constant

tua : at molestum elt lentas colos operiri : extingueris filo non adhuc abscisso. Modo ponis obicem, ac retardas petita : nunc adolescentem cruciat tua Senecta diuturnior & cervina. Cità voca Archigenem, & mercare quod Mithridates conflavit, si cupis ficum alteram colligere, atque alteras rosas apprehendere. Sumendum pra alimento pharmacum parandum est, quale sorberi oporteat vel a patre vel a Rege. Ostendo prastans oblectamentum, cui theatra nulla. nulla pulpita Pratoris magnifici possis comparare, si consideras quam magno veta periculo stat

ANNOTATIONES.

fpondeant longevam ac feram fenectutem, fed Sueton. Calig. cap. 57. Consulenti de genitura sua, inquit, Sulla Mathematicus certissimam necem appropinquare affirmavit. Et Tit. cap. 9. Iple dicitur cognità duorum Patriciorum genitura, imminere ambobus periculum affirmasse, venturum quandoque & ab alio: sicut evenit.

Sed grave tardas Expestare colos.] Sed filio tuo erit tædiosa vitæ tuæ diuturnitas. Non poterit fibi temporare dum Parcæ compleverint colos, ipse abrumpet filum, teque enecabit, ut hæreditatem citiùs invadat.

Ovid.

Filius ante diem patrios inquirit in annos. 249. Colos.] Vide Satyr. 3. v. 27. Annot. ad vocem, Lachefi.

250. Jam nunc obstas.] Nimirum jam cupiditari effrænatæ filii tui moram injicis, & moleftiam creas.

251. Cervina senectus.] Qualem cervis natura concessit.

Virgil. Eclog. 7.

25

30

n

35

ſŧ,

re,

40

1

14

n

em

6.

1810

16-

).

ď

i

n-

1-

Vivacis cornua cervi.

Cic. Tufcul. 3. n. 69. Theophrastus, inquit, moriens accusasse naturam dicitur, quod cervis & cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset ; hominibus, quorum maxime intersuisset, tam exiguam vitam dedisset. Quorum si at as potuisset esse longinquier, futurum fuisset ut omnibus perfectis artibus, omni doctrina hominum vita

248. Nota Mathematicis J Tibi quidem Ma- lerudiretur. Plin. Lib. 8. cap. 32. ita scribit: thenatici ex horoscopo tuo prædixerint ac Vita cervis in confesso longa, post centum annes aliquibus captis cum torquibus aureis, quos Afilius tuus haud expectabit adeo tardans fatum. lexander addiderat, adopertis jam cute in magna obesitate. Plutarch. de orac. defectu, ex Hesiodo, ait quatuor ætates cornicis vivere cervum, tres cervi corvum, novem corvi Phænicem Indicam, &c. Col. Rhodig. Lib. 4. cap. 17. Nonnulli veterum, inquit, vita longioris, atque (ut Gracis dici offuevit) polychronia rationem scrutati, e sellis vacuitate demanare id sunt suspicati, argumento ex cervorum vita deducto. Sed & Delphinus, qui fellis expers item est, longavus eft, &cc.

252. Archigenem.] Peritum ac fidelem Medicum, qui pharmacum depellendis toxicis idoneum tibi temperet. De Archigene jam ter Juvenalis.

Quod Mithridates composuit.] Antidorum adversus insidias & veneficia filii tui. Vide Annotat. ad Satyr. 6. v. ult.

253. Aliam decerpere ficum.] Alium autumnum videre.

254. Alias tractare rofas.] Aliud ver aspicere, & vitam producere.

255. Pater aut Rex.] Uterque fibi metuens, pater à nequam filiis, Rex à perfidis subditis.

256. Monstro voluptatem, &c.] Si mecum vis attendere, monstrabo tibi curas & labores avarorum, è quorum contemplatione plus voluptaris & oblectamenti capias, quam è ludis fcenicis.

257. Pratoris pulpita.] Vide Satyr. 10. v. 36.

plurimus in capsa are munita, & fecunia collocanda apud Castora custodem, ex quo Mars Vindex cassidem etiam amisit, suasque res tueri nequivit. It aque dimittas licet cuncta Flora Cererisque & Cybela peristromata, occupationes hominum eo incundiora furt Spectacula. Numquid plus exhilarant mentem corpora petauro librata, & qui per funem ten-Sum desilire assueverunt, quam tu qui Corycia nave continuo infiftis ac permanes, nunquam non jadabundus Cauro atque Austro,

familia amplificatio, facculus I Incrementa domus, ærata multus in arca Fiscus, & ad vigilem ponendi Castora nummi, Ex quo Mars Ultor galeam quoque perdidit, & res

Non potuit servare suas. Ergo omnia Flora, Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas:

Tanto majores humana negotia ludi.

An magis oblectant animū jactata petauro 265 Corpora, quiq; solent rectu descendere funem, Quam tu, Corycia semper qui puppe moraris, Atque habitas, Coro semper tollendus & Au. ftro.

ANNOTATIONES.

accessio.

260. Ad vigilem ponendi Castora nummi.] Nummi, quos divites deponebant in templis, fub Numinum tutelà. Vide Brod. Miscellan.

Lib. 4. cap. 17. 261. Ex quo Mars, &c.] Anteà quidem solebant thesauros condere in foro Martis, sed ex quo illi à furibus expilati funt, in Æde Caftoris posuêre, excubiasque addidêre.

Mars Vitor.] Sueton. Aug. cap. 29. Publica opera plurima construxit, ex quibus vel pracipua, forum cum ade Martis Ultoris.

Galeam quoque perdidit.] Hanc scilicet in auratam fures abrasêre.

262. Res Non potuit fervare fuas.] Sarcasmus

Ergo omnia Flor.s, &c.] Relinque ergo ludorum oblectamenta sponte, ut majori voluptate fruaris spectando avarorum cruciatus.

Flora.] Dimitte Floralia. Vide Perf. Satyr. 5. v. 178.

263. Cereris.] Ludos Cereales. Tacit. Annal. 15. ad finem, scribit decretum effe, ut Circenfium Cerealium ludicrum plutibus equorum curfibus celebraretur.

Ovid. Fast. 4. Circus erit pompa celeber numeroque Degrum. Primaque ventesis palma petetur equis. Hinc Cereris ludi.

Cybeles: J Megalefia. Vide Satyr. 6. v. 59. De Cybele, Satyr. 2. v.111, &c.

Aulaa.] Ornamenta coenæ. Vide Satyr. 6. V. 67.

264. Tanto Majores humana negntia ludi.] Adeo negotia & follicitudines hominum lucri & Circenses.

265. An magis oblectant, &c.] An non per

259. Incrementa domus.] Locupletatio, opum ludus & fimile ludicrum est videre petaurista ac funambulos, & mercatorem perpetuò navigantem, qui proinde ventis ac funibus nauticis libratur atque jactatur.

Petauro.] Petauri ludus est, cum per circulos quispiam veloci cursu transvolat, corpore ita librato, ut circulum non offendet; unde petauristæ ludiones dicti. Ita Alex. ab Alex. Lib. 3. cap. 21. Petaurista à veteribus dicebantur qui saltibus vel schemis levioribus moverentur: & hac proprietas à Graca nominatione descendit, από το πεθάθαι; inquit Non. Murcel. de prop. ferm. Alii dicunt petaurum fuitle ligneam machinam, per quam rotarum impuliu corpora jactabantur per aera. Martial. Lib. 2. Epigram. 86.

Quid si per graciles vias petauri Invitam jubeas Subire Ladam. Et Lib. 11. Epigram. 22.

Quam rota transmisso toties impacta petauro: vide Turneb. Lib. 8. cap. 4. item Lib. 29. cap. 19. Aliter paulò Manilius rem videtur explicare Lib. 5. ubi fic canit:

Ad numeros etiam ille ciet cognata per artem Corpora qua valido saliunt excussa petauro: Alternosque cient motus; elatus & ipse

Nunc jacet, at que kujus casu suspenditur ille. Quem in locum Josephus Scaliger ait, rotam fuisse quam duo versantes, alter supernè, alter infrà nitens, vicissim dejecti, nunc penderent, nunc erecti sederent.

267. Corycia suppe.] Navi dante vela in Ciliciam, ad crocum apportandum, quod ibi copiose optimum provenit ad oppidum Co-

268. Coro.] Ventus hic flat ab Occasii Solcupidorum sunt majora ludicra, quam Circus stitiali; Zephyron & Argesten Græci vocant; Inquit Flin. Lib. 2. cap. 47.

Perditus

Perditus, ac vilis facci mercator olentis; Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ 270 Passum, & municipes Jovis advexisse lagenas? Hic tamen ancipiti figens vestigia plantà Victum illà mercede parar, brumamque, famemque

Illà reste cavet: tu propter mille talenta, Et centum villas temerarius. Afpice portus Et plenum magnis trabibus mare. Plus hominum est jam

Veniet classis quocunque vocarit In pelago. Spes lucri; nec Carpathium, Gætulag; tantum Æquora transiliet: sed longè Calpe relictà,

desperatus, & ignobilis negotiator facculi edorati; qui ex optima veteris Creta ripa delectaris apportare mulfum, & jovis municipes amphoras: ille nihilominus dulio pede infigens pafsus, eo pramio cibum lucratur, & hyemem atque esuriem eo fune devitat : tu verò inconsideratus id facis ob talenta millena, villasque centenas. Intuere portus, & mare navibus ingentibus refertum. Plures mode funt homines in mari, quam in terra. Ibit classis quocunque spes quastus invitaverit : neque solum transgredictur Carpathium & Getula maria verum dimif-Sa procul Calpe,

AN NOTATIONES.

tibus pleni.

Alii legunt hic:

ni,

idit,

261

oræ,

as :

265

Au.

ftas

viicis

cu-

ore

de

er.

ur

r:

it,

13-

Perditus à Siculis sacci mercator olentis, ideft, opobalfamorum arque aromatum mercator advectorum quidem è Sicilia ; in qua, Strabone teste, præter frumentum, mel, &c.

crocum etiam apportabatur. 270. Antiqua Creta.] Hæc Infula maris Mediterranei valdè celebrata, cum ob alia multa, tum ob Jovis natales. Ejus incolæ perfidiæ famâ laborârunt, teste proprio ipsorum Poeta Epimenide. Unde Apostol. ad Tit. cap. 1. ait: Cretenfes semper mendaces, mala bestia, ventres pigri.

Lucan. Lib. 3.

Jam dilecta Jovi centenis venit in zima

Creta vetus populis.

271. Passum.] Ita vocatur liquor ex uvis ad Solem arefactis expressus. Varro de Vita Populi Romani ita scribit : Possum nominabant, si in vindemia uvam diutius coctam legerent, eamque passi essent a Sole aduri.

Municipes Jovis lagenas.] Vinum è Creta, & ex codem, quo Jupiter, loco & municipio. Sic Satyr. 4. v. 33. Municipes Crispini siluros

appellavit.

272. Hic tamen.] Funambulus, petauriita,

gesticulator.

273. Victam illa mercede parat.] Victum habet è mercede, quam pro industria & ludo hic inscripsit : Non plus ultra.

dio quidem hos labores subit, ut victum habe- mum; una ex Herculis columnis, cui responder at necessarium: unde quasi invitus hæc agit: altera ex adverso, Alyla, mons pariter & optu verò temerarius, eoque dementior, qui tot pidum Mauritania.

269. Sacci olentis.] Aromatibus atque odo- discrimina terra marique sponte ineas, ut superflua nanciscaris; & cum parvo natura jubcat contentum effe te, & fatis fit una villa, quæris

opes immensas & villas centenas.

Talenta.] Talentum Atticum minus, de quo ut plurimum intelligendi Auctores, valebat minas fexaginta, id eft, fexcentos coronitos monetæ Gallicæ, hos quidem æstimando triginta quinque folidis Turonensibus. Ergo singula talenta libellas Turonenses mille & amplius faciunt, adeoque talenta mille plu squam millio-Vide Budæum de Affe

275. Aspice portus, &c.] Ut intelligas quanta sit hominum avaritia, vide portus & mare navibus plena; & hinc cognosce plures effe homines in mari navigantes, quam terram incolentes, ade nullis deterrentur periculis, plusque movet lucri cupido quam mortis ipfius me-

Horat. Lib. 1. Epift. 1.

tus.

Impiger extremos currit mercator ad Indos,

Per mare pauteriem fugieus, per saxa, per ignes. 278. Carpathium.] Dictum ab Infula Carpatho, hodie, Scarpanto, Rhodum inter & Cretam sità, quodque est ab hac ad illam more Carpathium vocatur.

Gatula.] Libyca. Jam diximus alibi Gætuli-

am interiori Libya contineri.

279. Sed longe Calpe relieta, &c.] Ultra Calpen progredietur ipio Hercule audacior, qui

Calpe.] Mons est & urbs Hispaniæ Bæricæ, 274. Tu propter mille talenta, &c.] Ifte lu- nunc Gibraitar vocatur, ut & fretum proxi-

Audiet

currum auscultabit. Magna erit merces laboris, si hinc in ades xisse Oceani prodigia & marica vexat animos insania. Hic in

strepentem in Herculis freto Solis | Audiet Herculeo stridentem Gurgite Solem, 280 Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti queas redire folle distento; arque Inde domum possis, tumidaque superbus aluta instata pelle jasti abundus aspe-Oceani monstra, & juvenes vidisse marinos. times adolescentes. Haud uni- Non unus mentes agitat furor. Ille sororis

ANNOTATIONES.

gatione ibi finità, exstructisque columnis, de Maritimi Tritonis mentionem invehit Tullius quibus mox: dicitur & Offium Oceani, & limen Interni maris ; vulgò Gibraltar ; latum est cit. cap. 5. ita scribit. Tiberio Principi nunciavit quinque leucas Hispanicas aut circiter.

Strideutem Solem.] Nempè dum occidit, ejusque fervens currus aquis mersus stridet, ut candens ferrum folet. Ex opinione Posidonii So-

phistæ, & aliorum. Hinc Statius Sylvar. Lib. 2. in Genethliaco

Lucani.

Felix heu nimis & beata tellus, Qua pronos hyperionis meatus Summis Oceani vides in undis, Stridoremque rota cadentis audis.

Vide Cal. Rhodig. Lib. 24. cap. 13. ubi Talpis, inquit, cacior Epicurus, qui tamen unus primusq; hominum veritatem invenisse videri vult ; Aftra cum oriuntur accendi, cum occidunt extingui - Hinc Solem in Oceanum mergi, cumque mergatur, quasi candens ferrum Somm edere, &c. Porrò sensus est hic, avarum illum mercatorem ad ultimas Occidentis plagas navigare lucri causà.

281. Grande opera pretium, &c.] Ironicè. Magnum quid fecisse puras, si dives redeas' è tam longinqua & periculosa navigatione.

Tenso folle] Marsupio nummis distento, crumena plena: ut solet vento plenus sollis turgere. 282. Tumida aluta.] Quidam intelligunt vela ventis inflata; alii ipsam crumenam. Nam aluta est pellis quævis mollior, è qua fiunt sac-

culi, crumenæ, &c.

283. Oceani monstra] Belluas marinas stupendæ magnitudinis, orcas, balænas, de quibus Plin. Lib. 9. cap. 6. Idem ibidem cap. 5. meminit belluz cujusdam maritimz in Gaditana littora illifæ, cuius inter duas pinnas ultima cauda cubiti sexdecim suissent, dentes centum viginti maximi, dodrantium mensura, minimi semipedum. Item ait monstri illius; cui dicebatur exposita fuisse Andromeda, essa Romam allata ex opido Judea Toppe, longitudine pedum quadraginta, altitudine costarum Indicos elephantos excedente, Spina crassitudine sesquipedali. Horat. Lib. 1. Ode 3: monstra natantia appellat ingentes illos Oceani pifces.

Juvenes vidisse marinos.] Adeoque totum!

280. Hereuleo Gurgite.] Intelligit fretum Ga- quali enavigasse Oceanum, in quo cernunti diranum, quod & Herculeum ab Herculis navi- homines marini interdum, Tritones, Nereides de Natura Deorum, Lib. 1. n. 79. Plin. Lib. 9. Olyssipponensium legatio ob id missa, visum auditumque in quodam specu Tritonem conchâ canen-tem, quâ noscitur sormâ. Et Nereidum salsa opinio non est, squamis hispido corpore, etiam qua humanam effigiem habent. Namque hac in eodem spectata listore est, cujus etiam morientis gamitum tristem accola audivere. Additque: Diw Augusto Legatus Gallia complures in littore apparere examimes Nereidas scripfit. Tandem ait, Auctores habeo in Equestri Ordine Splendentes, visum ab his in Gaditano Oceano marinum hominem, toto corpore absoluta similitudine : ascendere eum navigia nocturnis temporibus, statimque degravari quas insederit partes; & si diutius permaneat, etiam mergi. Pausanias Lib. 9. paulo ante medium, Tritonum describens figuram, ait; capitis comam palustri apio similem, tum colore, tum quòd capillum omninò nullum ab aliis poffis discernere; corpus reliquum minura squama inhorrescere, eaque valde dura: branchias infra aures habere, nares humanis fimiles, rictum oris latiorem, pantheræ dentes, oculos glaucos; manus, digitos, ungues, quali funt forma superiores conchyliorum testæ: pinnulas fub ventre ac pectore pro pedibus, veluti Delphinis funt, &c. Vide Alex. ab Alex. Lib. 3. cap. 8. Georg. Furnerium, Hydrogr. Lib. 19. cap. 39. Bartholin. Epift. Miscell. Medico-physic. Acad. Curiof. German. &c. Cæterum apud Bibliothecam Sahctæ Genovesæ Parisiis servatur, atque oftenditur Sirenæ manus, humana paulò longior.

284. Non unus mentes agitat furor.] Tres insaniæ species explicat Cornel. Celsus Lib. 3. cap. 18. Sensus Juvenalis hic est: fuerit infanus Orestes, fuerit Ajax, infanior est avarus mer-

cator.

Ille seroris, &c.] Orestes occisa matre Clytemnestra Furiis agitatus consolantem se Electram fororem, & manu circumplexam repellit, ficque alloquitur: dimitte me qua una es mearum Erymum, quaque me completteris, ut in Tartarum pracipites. Apud Euripid. in O- In

H

C

A C

C

F

In manibus vultu Eumendium terretur & germana trachiis Furiarum ex-285 Hic bove percusso mugire Agamemnona credit, Aut Ithacum. Parcat tunicis licet atq; lacernis, Curatoris eget, qui navem mercibus implet Ad summum latus, & tabula distinguitur unda; Cum fit causa mali tanti & discriminis hu-

Concifum argentum in titulos faciefq; minutas, Occurrent nubes & fulgura; folvite funem, Frumenti dominus clamat, piperilq; coemptor; Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur:

pavescit faciem atque flammas. Iste juvenco interfecto putat mugitus edere Agamemnonem vel Ulyssem. Qui mercibus navem onerat usque ad supremum latus, atque offere duntaxat feparatur ab aquis, indiget custode, quamvis non laceret chlamydem & pallium; quandequidem tam magna istius festis atque periculi origo est argentum excusum in inscriptiones ac pufilles vultus. Quod si apparent nebula, & fulgetra, tritici pof. Seffor & mercator piperis vocife. ratur: rudentes laxate: nihil

ifte cali color, nihil ater circulus portendit;

ANNOTATIONES.

285. Eumenidum.] Anguibus & facibus ar-

ex ira versus ob negata sibi Achillis arma, & dens in Græcos, injuriamque ulcisci. Duos autem arietes eximios raptat, cædit, mactat, Agaphoclis Adjacem Flagelliferum.

Agamemnona] Græci exercitûs Imperatorem, arque inter contendentes de armis Achillis Ajacem & Ulyssem, Judicum Principem. Vide Ovid. Metamorphos. 13. & quæ notavi Satyr.

287. Ithacum.] Ulyssem natum dominatumque in Ithaca Ionii maris Insula Cephaleniæ vi-

Parcat tunicis licet, &c.] Etfi non lacerat veftes ut solent furiosi, sanus tamen non est avarus ille, quem, ut ait Horat. Satyr. 1.

Neque fervidus astus Dimoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum:

Nil obstat, &c.

180

rti

tut

les-

lius

9.

lvit

ivo

im

oto

14-

ri

πt,

C

2-

as

25

n

ıs

Hinc idem Horat. Lib. 2. Satyr. 3.

Danda est hellebori multo pars maxima avaris. Nescio an Anticyram ratio illis destinet connem. 288. Curatoris eget.] Quippe infanientibus

dabantur curatores patrimonii.

Unde Horat. Lib. 2. Satyr. 3. Interdicto huic (insano) omne adimat jus Prator, & ad Sanos abeat tutela propinguos.

289. Tabula distinguitur unda.) Legunt alii, tabula distinguitur una; alii, uda: pari sensu. Vide Satyr. 12. v. 58.

290. Cum sit cansa mali tanti, &c.) Cum tot cupiditatem.

291. Concisum argentum in titulos faciesque matarum. Furiæ porrò dictæ Eumenides per minut 25.) Argentei nummi Principum inscrip-antiphrasim, quòd nequaquam benevolæ. tionibus & imaginibus signati. Plin. Lib. 33-286. Hic bove percuffo, &c.] Ajax in furorem cap. 3. ità fcribit : Proximum fecit scelus qui primus ex auro denarium signavit, qued & ipsum Ulyssi adjudicate, sævit in pecudes, sævire cre- latet, auctore incerto. Populus Romanus ne argento quidem signato ante Pyrrhum regem devictum usus est---- Servius Rex primus memnonem & Ulyssem existimans. Vide So- signavit as not a pecudum : unde pecunia appellata, &c. Vide Cal. Rhodig. Lib. 10. cap. 2. & Alex. ab Alex. Lib. 4. cap. 15. de his multa referentem. Sub Numa Pompilio nummi fuere scortei, deinde stannei, tum ærei. Post Attilium Regulum argenteus nummus primum fignatus: denique aureus. Nota porrò fuit initio pecus, ovis, bos, sus : dein Janus bifrons ex una parte, ex altera verò, navis prora: Postea bigæ, quadrigæ, victoria. Unde nummi bigati, quadrigatæ, victoriati. Demum effigies Cæfarum cum titulis & inscriptionibus apposita est. Nero quidem Citharcedi, Severus Imperator Alexandrı habitu nummis insculpi se voluerunt. Augustus Cæsar argenteum nummum percussit nota sideris Capricorni, sub quo in lucem editus fuerat.

292. Occurrunt nubes, &c.) Mercator ille lucri avidus, etiamfi immineat tempestas, urget tamen navigare, & portu folvere.

294. Nil color hic Cali.] Hic Cali color quamvis præsagiens tempestatem, haud avarum Vide seq. Annot.

Fascia nigra.] Plin. Lib. 18. cap. 35. Si nubes, inquit, Solem circumcludent, quanto minus luminis relinquent, tanto turbidior tempestas erit fi vero etiam duplex orbis fuerit, eo atracior---Si Oriens cingetur orbe, ventus expedietur -si circa Occidentem circulus erit candidus, levem vitæ adeat ultrò pericula, propter nummorum tempestatem; si nebula, vehementierem; si ater fuerit circulus, ventum magnum prasagit.

Æ(tivum

Estatis est tonitru. Infortuna- 1 tus eidem etiam mete fortaffis in mare devolvetur, rupta navi ; & undis mer fus obruetur : atque manu sinistra, & dentibus cingulum retinebit. Verum cujus cupiditati non erat satis aurum quod defert Tagus & Pactolus lucenti sabulo, huic fatis erunt panniculi gelidum inguen obtegentes, & esca parva, quando submersa navi, factoque naufragio mendicabit assem, seque procella adumbrata sustentabit. Tot arumnis acquisita graviore Sollicitudine ac timore custodiuntur. Infelix est conservatio summarum opum. Licinus opulen-

Æstivum tonat. Infelix, ac forsitan ipså Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq; premetur Obrutus, & zonam lævå morfugue tenebit, Sed cujus votis modò non suffecerat aurum, Quod Tagus & rutilà volvit Pactolus arena, Frigida sufficient velantes inguina panni, Exiguuíque cibus, mersà rate naufragus affem Dum rogat, & picta se tempestate tuetur. Tantis parta malis, curà majore metuque Servantur. MISERA est magni custodia censûs.

Dispositis prædives hamis vigilare cohortem 305 Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro tus preparatis hamis famulo- Electro, fignisque suis, Phrygiaque columna, rum turmam nocle vigilare imperat, timens propter electrum, & suas statuas, ac Phrygias columnas,

ANNOTATIONES.

num, ut æstate solet. Vide Plin. Lib. 2. cap. 43. ad incendia compescenda, &c. Quid igitur per 297. Zonam.] In qua insuti nummi & absconsi. Matth. cap. 10. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris. Sueton. Vitell. cap. 16. Zona se aurcorum plena

circumdedit. . Lava morfugue tenebit.] Dum læva dentibufque zonam retinet, dextra natabit, aut reget

tabulam cui innititur.

299. Tagus.] Hispaniæ fluvius, vernaculè, Taio; auriferis arenis celebratus, ut testatur Plin. Lib. 4. cap. 22. Martial. Lib. 1. Epgram. 50. aureum vocat Tagum, auriferum

verò Lib. 1 o. Epigram. 96.
Pattolus.] Hic Lydiæ fluvius, hodie, Sarabat, olim & Chryforrhoas ab arenis aureis dictus, teste Plinio, Lib. 5. cap. 29. Apud Herodot. Lib. 5. dicitur Pactolus è Tmolo monte auri ramenta volvere, dein flumini Hermo com-misceri, cum illo demum in mare influere.

Picta se tempestate tuetur.] Vide Satyr. 12. v. 28. & Perf. Satyr. 1. v. 89. ibique annotata. 305. Dispositis pradives hamis, &c.] Licinus pro conservatione divitiarum anxius famulos

plures vigilare cogit.

Hamis.] Ne hamos hic, nam penultima producitur, sed hamas accipe. Caro de Re Rustica cap. 133. hamam recenser in rusticis instrumentis; Plutarchus, in hauftoriis. Apud Hefychium idem est a pa, quod σκάφη. Plin. ib. 10. Epift. 42. ita scribit: Nicomedia vastifsmum incendium multas privatorum domos & opera publica duo absumpsit. Latins autem est sparsurs cum violentia venti, tum inertia hominum - & alioqui nullus usquam in publico Vide Satyr. 11. v. 24, 8: 123.

295. Aftirum tonat.] Adeoque non diutur- sipo, nulla hama, nullum denique instrumentum cant, seu ad diruenda in incendio ædificia, seu ad capiendos fures. Alii aftipulantur Turnelo, qui Lib. 2. cap. 29. locum hunc Juvenaliser plicat de homine incendia metuente, vafaque multa aquaria ad id præparante. Lib. verò 19. cap. 23. quærens cur Præfectus vigilum juhe. retur per noctes circumire cum hamis & dolabris, hamam interpretatur vas aquarium retundioris forma, g.obosique ventris ; affertque, ad rem Columellam Lib. 17. de cucurbita fie loquentem:

> -- Sive globofi Corporis, aique uiero nimium qua vasta tumescit, Ventre leges medio: sobolem dabit illa capacem Narycia picis, aut Actai mellis hymetti, Aut habilem lymphis hamulam.

Favet vetus Schol. qui fic loquitur hic: Par translationem disciplina militaris, Sparteoli Roma, quorum cohortes in urbis tutelam cum hamis & aqua vigilias consuerunt curare vicibus; causi ignis videlicet.

Vigilare.] Horat. Satyr. 1.

An vigilare metu exanimem, noctesque dissque Formidare malos fures, incendia, Servos,

Ne te compilent fugientes, hoc juvat ? 306. Licinus.] Quiliber dives. Vide Annot. ad Satyr. 1. v. 109. & Perf. Satyr. 2. v. 36.

307. Pro Electro, signisque suis, &c.] 200 varia supellectile preziosa, vasis ex electro, statuis ex auro, argento, &c. columnis è marmore Phrygio, menfis chore ornaris, difcubitoriis lectis tefludinum putaminibus operus,

Atque

A

(

SI

N

S

V

600

d

Arque ebore, & lata testudine. Dolia nudi Non ardent Cynici. Si fregeris, altera fiet Cras domus; aut eadem plumbo commissa

Sensit Alexander, testà cùm videt in illà Magnum habitatorem, quantò felicior hic qui Nil cuperet, quam qui totum fibi posceret orbem, Passurus gestis æquanda pericula rebus.

Nullū numen habes, si sit prudentia; sed te 315 Nos facimus, Fortuna, Deam. Meniura tamen

Sufficiat censûs, si quis me consulat, edam. In quantum fitis atq; fames & frigora poscunt: Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis: Quantum Socratici ceperunt antè Penates. Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit. Acribus exemplis videor te claudere: misce

eburque, & amplam testudinem denudati Cynici dolia non destagrant. Ea si ruperis, ades alia cras fabricabuntur; vel ip-Sa plumbo connexa subsistent. Quando Alexander aspexit grandem incolam in eo fictili, tum intellexit quanto beatior is qui nihil exoptaret, quam qui mundum sibi peteret universum, paria factis discrimina subiturus. O fortuna, nihil divinum tibi est, si nobis insit sapientia: nos vero te Numen consecramus. Si nihilominus aliquis sciscitetur à me, proferam quis opum modus sit satis. Nempè quantum petunt sitis & esuries ac gelu: quantum satis tibi fuit, ô Epicure, in hortules exiguis : quantum antea continebat Socratis domus. Nunquam diversum natura, diversum prudentia lequi-

tur. Videor te constringere severis exemplis. Adhibe

ANNOTATIONES.

308. Dolia mudi Non ardent Cynici.] Incendio non sunt obnoxia: quippe sictilia seu testacea fuerunt olim dolia, teste Plinio Lib. 35. cap. 12. ubi fic ait : Defunctos se multi sictilibus doliis condi maluere, sicut M. Varro.

dia

05

bo,

gue

19.

be.

fie

it,

ne

ot.

0,

1-

e

309. Cynici.] Diogenis pauperculi, cui doli-um pro domo fuit. Vide Annot. Satyr. 13.

v. 121. & Perf. Satyr. 1. v. penult. 310. Eadem plumbo commissa manebit.] Si frangas dolium testaceum, partes ejus dissolutæ & fragmenta poterunt ferruminatione vel plumbatione conjungi & inflaurari : Non ita verò

dives ædes fuas reficere potest, casu vel incendio dirutas. Vide Lips. Epistolic. Quæst. Lib. 4. Epist. 25.

311. Testa cum vidit in illa.] Cum vidit Diogenem in dolio suo testaceo. Diogenis tamen dolium potius ligneum fuisse, notat Gujetus, quippe quod ab co sæpiùs illæsum versarerur,

otii vitandi causa. 312. Magnum Labitatorem.] Diogenem parvi dolii habitatorem certè magnum, animo, fapientia, divitiarum contemptu, ipsoque Alexandro Magno majorem: quod nec Rex ille ignoraffe videatur. Nam cum Philosophos complures & viros primarios falutatores habuiffet, adiit ipse Diogenem; quin & se suasque opes despicientem adeo est admiratus, ut amicis dizerit; Nisi Alexander essem, profecto Diogenes esse vellem. Plutarch. in Alexandri vita. Laert. Lib. 6.

313. Totum sibi posceret orbem.] Vide Satyr. tur opibus contentus etto.

10. v. 168.

314. Aguanda pericula rebus.] Si enim magna gestit Alexander, magna quoque est perpesfus. Pariter & alii fummi Imperatores, quibus magna semper gloria magno stetit ambitiosis.

315. Nullum numen habes, &c.] Vide Satyr.

10. ad calcem.

319. Quantum, Epicure, &c.] Vide Setyr.13. v.122. & Annot. ibid.

320. Quantum Socratici ceperunt ante Penates.] Socrates nimirum ante Epicurum vixit. Nam Socrates natus refertur Olympiade septuagesima septima, anno ante Christum quadringentesimo, septuagesimo octavo, & vixisse annos septuaginta. Epicurus autem in lucem prodiit Olympiade centesima nona, vixitque annos nonaginta duos.

Socratici Penates.] Frugalis domus Socratis, quem Laertius scribit, Athenis peste laborantibus, unum à morbo fuisse immunem, ob cibi temperantiam. Vide quæ etism de illo anno-

tabo ad Perf. Satyr. 4. v. 2. & feq.

321. Nunquam aliud natura, &c.] Frugalitatem alia que virtutes pariter natura & f.pientia præcipiunt. Seneca Epist. 50. Virtus, inquit, secundam naturam est vitia inimica & infesta sunt.

322. Acribus exemplis, &c.] Ad rigida nimis & severa exempla te revoco & redigo: id est, si Philosophorum austeritas te deterret; si tantam ferre nequis paupertatem: modicis igi-

igitur quiddam è nostris moribus. Fac summam, quam lex Othonis dignam putavit quatuordecim gradibus. Si illud etiam rugam inducit, & labium porrigit, accipe binos Equites, acquire trina quadringenta. Quòd si non adhuc sinum replevi, si ampliùs extenditur; neque menti satisfaciet unquam Cræsi sors, neque Persidis Imperium, neque opes Narciss, cui nihil negavit Claudius Casar, jussa cujus peregit coactus intersicere conjugem.

igitur quiddam è nostris moribus. Fac summam, quam lex Othonis dignam putavit quatuordecim gradibus. Si illud etithonis.

Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum;

Sume duos Equites, fac tertia quadringenta. Si nondū implevi gremium, si panditur ultrá: Nec Crœsi fortuna unquā, nec Persica Regna Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi, Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cujus 330 Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

ANNOTATIONES.

323. Misce Ergo aliquid nostris de moribus.] Ergo imitare homines hujus ævi, & Romanos nostros divitias congerere amantes: at modum saltem & frænum injice tuæ cupiditati : opes aliquas para, sed ne, ut illi, quære immensas.

Effice summam, &c.] Censum Equestrem posfide, per me licer. Vide Saryr. 1.. v. 106. ibi-

que annot.

1324. Quam lex dignatur Othonis.] Roscius Otho Tribunus Plebis legem tulit, quà nemini licebat sedere in Theatri gradibus quatuordecim, nisi haberet Equestrem censum, seu quadringenta sestertia. Vide Satyr. 3. v. 154, & 159. & Annot. ibid.

325. Hac quoque si rugam trabit.] Si anguftiores etiam hi divitiarum termini, quos præ-

scribo, tristem te saciunt.

Extenditque labellum.] Rictum porrigit: ut indignabundis ac moestis contingit. Anglicè to point.

326. Sume duos Equites, &c.] Equestrem ergo censum duplica, vel ad summum, triplica. Tantum habe divitiarum, quantum satis esset duobus aut tribus Romanis Equitibus.

327. Si nondum implevi gremium.] Si tibi necdum fatisfacio: fi fortunis ejufmodi, quas habere tibi concedo, non es contentus, certe nul-

lis eris.

Si panditur ultrà.] Si plura appetis.

328. Crafi.] Hujus Lydorum Regis opes in proverbium abierunt etiam. Vide Satyr. 10.

Persica Regna.] Darii & Xerxis Regum Persi- Seq.

323. Misce Ergo aliquid nostris de moribus.] corum ingentes divitias celebrat Justinus, &c.

Ä

fen nid

vic

cid

ne

am

gin

Pel

bz,

ver

Dio

0

a

cres

329. Nec divitia Narcissa Justinus, ce.
329. Nec divitia Narcissa Justinus, ce.
329. Nec divitia Narcissa Justinus, ce quo
Sueton. Claud. cap. 28. Suspexit, inquit, ant
omnes Narcissum ab epistolis, & Pallantem à rationibus: quos decreto quoque Senatus non pramis
modò ingentibus, sed & Quastoriis Pratorissque
ornamentis ornari libenter passus est: tantum pratereà acquirere & rapere, ut querente eo quondam
de fisci exiguitate, non absurde sit dictum;
abundaturum, si à duobus libertis in confortium
reciperetur. Plin. etnam Lib. 33. cap. 10. hujus
opes notat. Juvat, inquit, insectari inexplebilem istam habendi cupidinem: multos cognuviruus servituie liberatos opulentiores, pariterque
tres Claudii Principatu, Pallantem, Callistum, Narcissum.

330. Cuius Paruit imperiis, &c.] Narcissi obfecutus voluntati Claudius, Messalinam uxorem neci addixit. Cornelius Tacitus Annal. 11. ad finem, Mirum inter hac silentium Claudii: nempe cum indesensa conjux exitio daretur—

omnia liberto obediebant.—

Ac ni cadem ejus Narcissus properavisset, verterat pernicies in accusatorem. Et cum Imperatoris languescere iram, amorem redure audisset, prorupit Narcissus, denuntiatque Centurionibus & Tribuno, qui aderant, exsequi cadem, &c. Idem alibi: Nec enim Claudius Messalinam uxorem, qua nupsit Silio, interfecisset, nisi properasset, index, delator adulterii, & quodammodo imperator cadis Narcissus. Vide Satyr. 10. v, 330. & seco.

SATYRA. XV.

JU IS nescit, Volusi Bithynice, qualia de- EC QUIS ignorat, à Volusi

Ægyptus portenta colat ? Crocodilon adorat Pars hæc: illa pavet saturam serpentibus Ibin.

Bithynico, qua monstra veneretur Agyptus infana? Ifte regio Crocedilum colit : alia reveretur Ibin anguibus fatiatam,

ANNOTATIONES.

hominem autem quidam eorum devorarint.

Bithynice.] E Bithynia oriunde: quæ est Afiz minoris regio, Euxino mari & Propontidi

2, Agyptus.] Africæ regio celebratissima, Rubro mari proxima versus Orientem; ab Occidente Barcana deferta contingit, à Septentrione mare Mediterraneum, à Meridle Æthiopiam. Urbium olim dicirur habuisse millia viginti: quas inter famosæ, Memphis, Alexandria, Pelufium, Babylon nova, hodie, Cairus, Thebz, Syene, &c.

Qualia portenta colat.] Velut Numina. Quæ verò, quot, & cut enarrant Strabo Lib. 17. Diodor. Sicul. Lib. 2. cap. 4. Herodot. Lib. 2, &c. Cic. de Nat. Deor. 3. n. 39. Omne ferè genus tèsiarum consecrarunt Agyptii, inquit.

Crocodilon.] Portentosum certe animal, quod to ovo, anserino simili nascens, in eam exrescit magnitudinem, ut cubitos aliquando viginti æquet longitudine, interdum & superet. & in aqua degens. Ad annos fexaginta vivere, semper crescere, hyeme latere, so sine

I. Q VIS meseit, Volusi.] In odium forte | quod securitatem patrize conserant adversus Crispini Ægyptii, de quo antea non Arabia Libyaque latrones, qui Crocodilos ve femel, scripfit Juvenalis hanc Satyram, in qua riti. Nilum non audent transire populatum, ndiculas Ægyptiorum superstitiones insectatur, Alia quoque ibidem affertur ratio, nempe ob pariter & crudelitatem , ut qui bruta colant, Menam Regem à Crocodilo defensum contra persequentes canes: unde ille Crocodilum urbem condiderit, Crocodilos facros effe deinceps, & coli à suis jusserit. Seneca Natural. Quast. Lib. 4. cap. 2. Delphinorum in Crocodilos ad oftium Nili pugnam, quin & victoriam amona prosequitur narratiuncula, similiter & Plin. cit. mox loco, ubi & de Ichneumonis calliditate & infidiis ad conficiendos Crocodilos.

3. Aderat Pars hac.] Ex Herodoto citato, Ægyptiorum quibusdam sacrosancti sunt Crocodili, maximè circa Thebas, aliis verò minimé. fed velut hostes exagitant. Ex Plinio quoque & Seneca, citatis locis, Crocodilis adversa est & plane insensa Tentyritarum gens, ex Insula Nili Tentyri vocata. Cum enim Crocodili fint erga timidos audaces, in audaces pav di, Tentyritæ strenuè assiliunt, voce terrent, sugientes injeeto laqueo trahunt, dorso inequitant, quovis agunt, devorata recens corpora evomere cogunt, ad sepulturam.

Saturam Serpentibus Ibin.] Fæda hæc avis Quadrupes est, specie lacertæ, in terra pariter ab Ovidio decantata, apud Nili ripas frequens, Ciconiæ non abfimilis, ideo colebatur ab Ægyptiis, quòd fit infesta serpentibus, à quibus abo plares menses durare fertur. Ad Nilum ipsi infestantur. Hinc Cic. 1. de Natura Deofrequens, ac præcipuæ magnitudinis est apud rum n. 102. Ipsi, inquit, qui irridentur Agyptië Gingem Indiæ fluvium: Auctores sunt Ælia- nullam belluam, nisi ob aliquam utilitatem, quam nus Histor. animal. Lib. 10. cap. 22. & Lib. ex ea caperent, consecraverunt; velut lies maxi-12. cap. 38. & Plin. mox citand. Hoc u- mam vim serpentum consiciunt, cum sint aves ex animalibus caretlingua : inferiorem [excelfa, cruribus rigidis, corneo proceroque reftro : natillam non movet, sed superiorem inste- avertunt pestem ab Agypto, cum volucres angues soni admovet: oculos habet sullos, in aquis ex Libya vastitate vento Africo invectas interotusos, extra eas perspicacissimos, dentes in- siciunt atque consumunt. Ex quo sit ut illa nec sentes, serratos & prominentes; unques robu- morsu viva neceant, nec odore mortua. Possem de 105; pellem dorsi squamosam ac duritie impe- Ichneumenum utilitate, de Crocodilorum, de fe-Marabilem. Hæc ex Herodoto, Lib. 2. Plinio, lium dicere, sed nelo esse iongus. Herodot Lib. 2. Lib. 8. cap. 25. Diodoro Siculo, Lib. 1. cap. 3. meminit alatorum ferpentum in Ægyptum vere Carautem Crocodilos colerent Ægyptii? Diodoro Sicul. Lib. 2. cap. 4. rationem affert, libides, que ideiro magno ibi in honore fint.

crepant mutilo Memnone, ac prifea Theba cum centum januis

Sacrati cercopitheci fulget ima- Effigies facri nitet aurea cercopitheci, go ex auro, ubi magica fides Dimidio magicæ resonant Memnone chordæ,

dejeda procumbunt. Ibi caru- Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis, lees, iftic fluvii piscem, alili Illic coeruleos, hic piscem fluminis, illic

ANNOTATIONES.

thin porrò duplicis effe generis ait; alteram, cap. 1. Thebæi se omnium antiquissimos jada. quæ tota nigra est, grunis cruribus, rostro valde adunco, & cum serpentibus pugnat : alteram, quæ pedes habet humanis fimiles, gracile caput, & collum, pennas candidas, crura & rostrum alteri consentanea. Diodor. Sic. Lib. 2. cap. 4. Ex avibus Ibin utiliffimam ad ferpentes & locustas brucosque delendos refert. Plin. Lib. 10. c. 28. Invocant Agyptii Ibes fuas, inquit, contra serpentium adventum. Et cap. 30. Ibis circa Pelufium tantum nigra est : cateris omnibus locis candida. Col. Rhodig. Lib. 13. c. 1. ex Minutiano Cæcilio Auctore, observat Corvinum ab Ovidio appellatum fuisse Ibin, ex avis sfæditate, cui ventrem rostro purgare insitum. Hoc idem te-Ratur Plin. Lib. 8. cap. 27. ubi fic habet: Simile quiddam monstravit in Agypto Ivis, que rostri eduncitate per eam partem se perluit, qua reddi ciborum onera maxime salubre est. Et Plutarch. de Ifide & Ofir. paulò ante finem, quædam habet de Ibi non omittenda; quòd Medicos purgationis usum docuerit, cum spectaretur ablui k purgari à seipsa: quòd Ægyptii Sacerdotes ea se lustrant aqua, quam Ibis biberit. Hæc enim nunquam infalubrem aut veneno infectam bibit vel attingit, &c.

4. Nitet] Adornatur ad cultum.

Cercopitheci.] Caudatæ fimiæ, quam colebat . Egyptus, xipxo cauda, πίθηκο, fimia, Plin. Lib. 8. c. 54. simia caudis inter se distinguuntur.

5. Dimidio magica resonant ubi Memnone chorda.] Apud Thebas Ægyptias in templo Serapidis (ut vult Plin. Lib. 36. cap. 7.) faxea vifebatur Memnonis effigies citharam tenens, quæ quotidie Solis orientis percussa radiis sonum edebat citharæ fimilem. Strabo vidit audivitque; at istius rei causam non affequi se fatetur: ejus autem statuæ partem mediam, terræ motu cor-Hinc Juvenalis dimidium vocat ruisse narrat. Memnonem: Magicas porrò chordas ait, quia per Magicam Artem fonare creditum est. Nam & cum diruisser Thebas Rex Persarum Cambyses, statuam illam aperuit, ratus mechanicum aliquid intus latere, quo fonitus is fieret; verum nihil reperit: aperta verò statua consuetum edere fonum perseveravit. Vetus Schol. Pausan. in Atticis. Philostrat. In Iconib. Cal. Rhodig. Lib. 22 'cap. 5.

6. Vetus Tiebe.] Ex Diodor. Sicul. Lib. 2. ut passim oftendunt Herodor. & Diodor. cit.

bant : primosque Philosophiam & Astronomiam

invenisse, &c. Centum jacet obruta portis.) Portas septem habuit Thebe Bootia, ut dixi ad Sat. 13. v. 17, at Ægyptia Hecatompylus inde dicta portas con tum, vel ut alii volunt, aulas ac domos Principum centenas: à Busiride Rege condita; con tum & quadraginta stadiorum pomœrium o stentabat. Plin. Lib. 36. c. 14. Herodot. Lib. 2. Thebas olim Ægyptum vocatas refert. Diodor. Sic. Lib. 2. cap. 1. ait, Busirim condidisse magnan civitatem, Thebas a Gracis, ab Agyptiis amen Solis urbem dictam : (Strabo Diospolim , non Heliopolim vocatam tradit, aliique) Fulchrue ingentibus adificiis, ac speciosis Deorum templis a ornasse: privatorum etiam ades usque ad quarton aut quintam contignationem construxisse : han demum non solum Ægypti, sed totius orbis seis cissimam ac florentissimam reddidisse. Deinde subjungit: non centum portas civitatis à quibusdan afferri, sed plures & egregias templorum janua, i quibus dicta fuerit centum ceu plurium portarum. Ex ea verò curruum millia viginti ad bellum prodire solita, &c. Sanctus Hieronymus dicam fuo tempore Thebestim scribit, Epist. ad Gala. Thebaidis olim regionis caput fuit : nunc detriu omnino paucis constat incolis, vocaturque Mini, tefte Sanfone: inter Memphim ad Boream, &

facet obruta.] Diodor. mox cit. refert edifcatà Memphi opportuniore fitu, posteros Reges Thebis relictis, Regiam illuc transtulisse: unde fint imminutæ jam Thebarum opes. Idem ibid pariter & Herodot. Lib. 3. narrant Cambylen Perfarum Regem Ægyptum occupaffe, Ægiptios malè mulctaffe, clariffimas urbes, multique Deorum templa, ad Thebas maxime, spolieffe; & in Asiam asportasse aurum, argentum figna, artifices, &c. Hæc facta circa Olympiadem sexagesimam tertiam testatur Euseb. Chron. Plin. Lib. 36. cap. 9. Cambyfes Rex, inquit, can Thebas expugnaret, graffareturque incendium a crepidines olelisci, extingui ignem jussit, molis " verentia, qui urbis nullam habuerat.

Syenen ad Auftrum fita.

7. Caruleos.] id est, pisces maris coerulei. Brodæus, Turneb. Lib. 7. cap. 8. aliique legum, clures, id est, feles quos venerabantur Ægypti,

Oppida .

ipi

cap

jui

ced

Pel

mu

end

chu

tes

atqu

abo

nim

Vere

fline

præl

tere:

1

Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam. Porrum & cæpe nefas violare, ac frangere morfu. O fanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hor-

Numina! Lanatis animalibus abstinet omnis Menfa. Nefas illic fœtum jugulare capellæ; Carnibus humanis vesci licet. Attonito cum Tale super coenam facinus narraret Ulysses

canem urbes integre colunt, nullus verò Dianam. Scelus est apprehendere porrum & capas, dentibusque rumpere. O religiosam nationem, cui isti crescunt in hortulis Dii! Brutis lanigeris parcunt singula mensa: Ibi capra catulum occidere prohibetur, fas verò est homin s carnem comedere. Quando V'affes inter epulas ejusmocii facta commemorabat,

ANNOTATIONES.

bus bovem, canem, felem: ex aquatilibus lepidotum, & oxyrinchum: è volatilibus ibin & accipitrem : alia quidam populi, ut ovem Thebani & Saitæ: latum piscem Latopolitani, capram & hircum Mendetii; lupum Lycopolitani, &c. Vide cit. Strab. Diodor. Herodot. &c.

ne

em tn.

en-

0

1.2

dor.

non

ilen

non

90

CX-

tan

hane

feir

fub-

dan

25, 4

rum,

lum

tam

alat

tritt

1, &

difi-

eges ande ibid.

yfem

Egy.

spo-

tum,

npia-hron.

n ad

5 74

ulei.

gunt,

ptii,

ida

Canem.] Hic tum venationi, tum ad custodiam prodest: proptered Deum Anubim capite fingunt canino, fignificantes custodem corporis Ofiridis arque Ifidis fuiffe. Adde quòd Ifidis anes corpus Ofiridis quæfitum investigarunt: unde in Festis Isidis canes præcunt pompam. Ex Diod. Sicul. cit. Lib. 2. cap. 4. Vide & que notavi ad Satyr. 6. v. 533.

Nemo Dianam.] Comparatio ironica: canem venerantur omnes; nemo canum dominam ac venatricem Dianam. Ridicula hominum religio! Scribit tamen Herodotus cit. Lib. 2. in urbe Bubasti pulcherrimo in templo coli Dianam, ipsamque Bubastin appellari.

9. Porrum & cape nefas violare.] Plin. Lib. 19. cap. 6. Allium, inquit, capasque inter Deos in jurejurando habet Ægyptus. Gell. Lib. 20. cap. 7. Capitium, inquit, revirescit & congerminat de. cedente Luna, contra autem inarescit adolescente. Eam causam esse dicunt Sacerdotes Agyptii cur Pelusiota cape non edant, quia solum olerum omnium contra Luna aucta & damna vices minuendi atque augendi habeat contrarias. Plutar chus de Iside & Osiri, air Ægyptios sacerdotes cæpam aversatos eò quòd lacrymas eliciat, aque Festos dies celebrantibus sic molesta, sitim quoque excitet' iis gravem, qui religionis causa abo potuque abstinent.

10. Nascuntur in hortis Numina] Quidam enim Ægyptii lentem, alii fabam, alii cæpe reverebantur. Diodor. citat.

11. Lanatis animalibus abstinet.] Ovibus abfinebant, quoniam bis edunt fœtus, lanamque præbentes vario accommodatum ufui, lac prætereà caseumque suppeditant. Diodor.

12. Nefas illic fatum jugulare caselle.] Paulo fe, que absorptus pereat, &c.

8. Oppida tota canem venerantur.] Quædam jantè dixi capram Mendesiis atque hircum ado? animalia colebant universi Ægyptii ; è terrestri- rari. Cic. Tusc. 5. n. 78. Morem Ægyptiorum quis ignorat? Horum imbuta mentes erroribus quamlitet carnificinam prius subierint, quam Ibins aut aspidem, aut felem, aut canem, aut crocodilum violent : Quorum etiamsi imprudentes quidpiam fecerint, panam nullam recusent. Diod: citat. Lib. 2. cap. 4. ita refert : Si quis animalium istorum aliquod occiderit, morte damnatur adeoque mentes hominum pervasit ea superstitio, ut quo tempore Ptolemaus Rex a Romanis socius & amicus dictus est, applaudentibus quidem Agyptiis, Italosque studiose excipientibus, tamen cum quidam Romanus felem interfecisset, ad ejus domum concursu plebis facto, neque à Regiis ad id missis Principibus, neque Romanorum timore absterreri a pæna hominis potuerint. Quam rem non auditu percepimus sed visu; cum in Agyptum eo tempore naviga∬e**m**us.

13. Carnibus humanis vesci licet.] Diodor. cit. mox loco ita pergit: Premente aliquando Agyptios fame, adeo ut plures ab humana carne, ob ino piam cibi non abstinerent, animalia sacra omnino ıntalta reliquêre.

Actonito cum Tale, &c.] Exemplo oftendir & illustrat quæ dixit de immani Ægyptiorum cru-

14. Narraret Ul-ffes Alcinoo.] Ulyffes nempe naufragus ad Corcyram Infulam enatavit. In ea tum regnabat Alcinous Phæacum Rex. Hujus filia Nauficae nudum & egentem in littore Ulyffem invenit, ejusque miserta ad patrem perduxit: à quo benignè exceptus inter cœnandum enarravit ille suos ab annis septem errores ac labores: quemadmodum à Polyphemo Cyclope, arque Antiphate Læstrygonum Rege anthropophagis quidam è suis devorati essent, &c. Homer. Odyff. 6, 7, 9, 10. Talia verò illo referente (inquit Juvenelis) accumbentium Phæacum quidam ridere fabulofa, alii vanum oftentatorem indignari, ac dicere vel cogitare apud fe: hunccine fabulatorem nemo in mare abjicit? Charybdim fugit falfam, at vera eft dignus ip-

Alcinoo.

Alcinoo admiranti, indignationem forte vel cachinnos excitaverat nonnullis, tanquam vanus fabulator: ergone illum in mare nullus pracipitavit crudeli nec fiel a dignum Charytdi, Savos Lastrygonas & Cyclopas comminiscentem? Facilius enim crediderim Scyllam, aut Cyaneas rupes cocuntes, atque utres procellis referios, vel levi Circes ichu pulfamm Elpenorem grunnitum edidiffe cum fuibus remos agitantibus. Adeone inani cerebro existimavit Phaacum gentem ? Ita quifpiam jure sensifiet, non adhuc temulentus, quique pauxillum

Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam 15 Moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo Hunc abicit, sævå dignum veràque Charybdi, Fingentem immanes Læstrygonas atq; Cyclopas? Nam citius Scyllam, vel concurrentia faxa Cyanes, plenos & tempestatibus utres Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes, Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis, Tam vacui capitis populum Phæaca putavit? Sic aliquis meritò nondum ebrius, & minimum qui

ANNOTATIONES.

16. Arctalogus J Sueton. August. cap. 74. inter conandum, inquit, aut acroamata & histriones, aut etiam triviales è circo ludios interponebat, ac frequentissime aretaigos. Hos vero Casaubonus ibid. paratitos Philosophos interpretatur, qui de virtutibus disputare soliti sint apud mensas divitum: ab ερετά & λέγω. Ipfos vocat circula-tores Seneca Epift. 29. Alii ex Porphyrione in Horat. Serm. propriæ virtutis oftentatorem aretalogum esse aiunt: alii nugatorem & scurram, seu festiva & faceta, ad oblectandos audientium animos, effutientem: ab apero's tlandus, gratus. Turneb. Lib. 10. cap. 12.

17. Charybdi.] Voragine naves absorbente

Vide Satyr. 5. v. 102. Annot.

18. Lastrygonas atque Cyclopas. J Plin. Lib. 7. cap. 2. Cogitemus in medio terrarum orbe, in Sicilia atque atalia homines hujus monstri, Cyclopas & Lastrygenas, qui corporibus humanis vesce-

Lastrygonas.] Formia antiqua Lastrygonum se-

des, inquit Plin. Lib. 3. cap. 5.

Cyclopas J Similes Polyphemi, à quo devoratis jam Ulyifis comitibus, ipse tantum non peremptus eft. Vide Homer. cit. & Satyr. 9. v. 64. Annot. Vide & Turneb. Lib. 24. c. 10. & Lib. 28. cap. 46.

19. Nam citius Scyl'am, &c. Potius quam effe credam homines alios comedentes.

Scyllam.] Proximus est & adversus Charybdi scopulus in freto Siculo, navigantibus uter-Scyllam cupiens vitare Charybdem. Porro fabulati funt meretrices esse portentosas, à quibus transeuntes devorabantur.

Virgil. Eclog. 6.

Quid loquar aut Scyllam Nifi, aut quam fame secuta est

Candida succinctam latrantibus inquina monstris Corcyre.

Dulichias vexesse rates, & gurgite in alto Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis! Vide Cal. Rhodig. Lib. 30. cap. 34. Ovid. Me. tamorphof. 13, & 14.

Concurrentia Jaxa Cyanes] ... s vocantur Symplegades isti duo scopuli, a l Thracii Bo fphori, qui cum à se parum distent, navigantibus concurrere videntur & collidi. Hinc instabiles

vocat Ovid. Trift. 1. Eleg. 9.

20. Plenos tempestatibus utres.] Æolum nempe fabulantur ventos utribus inclusos dedisse Ulysh navigaturo; at hujus comites ratos aliud intus latere, aperuisse: unde soluti venti tempestato excitarunt horrendas. Homer. cit.

21. Circes.] Famosa hæc venefica Solis è Perse filia, Colchorum Regis soror, in Italiam profuga apud Circæum Promontorium habitavit. Ibi verò Ulyssem tempestate actum susce pit, ejusque socios veneficiis in porcos mutavit, moxque pristinæ formæ virga tactos restituit Homer. Odyff. cit. Ovid. Metamorphof.

Virgil. Eclog. 8. Carminibus Circe Socios mutavit Ulyfis. Plutarch. de Homero Lib. fabulam hanc explicat. Plin. Lib. 25. cap. 2. ejus facit men-

tionem.

22. Elpenora.] Unum è foeiis Ulyssis. Vide notam præcedentem.

23. Tam vacui capitis, &c.] Adeone bards ac stolidos nos putat iste, ut ejus fabulis haber mus fidem?

Populum Phaaca.] Populum Infulæ Corcyrz, quæ hodie Corfu, ad oram Epiri sitæ. Huic olim nomen dederat Corcyra Nympha; è qua Neptunus suscepit Phæacem: unde phæacit dicta, & populi Phæaces vocati.

24. Sic aliquis.] Aliquis convivarum & epulantium cum Ulyffe ad mensam Alcinoi Regis

1

Ab

S

I

C

li

De Corcyræà temetum duxerat urnà. Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat. Nos miranda quidem, sed nuper Consule Junio Gesta, super calidæ referemus mænia Copti; Nos vulgi scelus, & cunctis graviora cothurnis. Nam scelus à Pyrrhâ, quanquam omnia syrmata volvas,

Nullus apud Tragicos populus facit. Accipe quam plebs omnis crimen panostro

Dira quod exemplum feritas produxerit ævo. Inter finitimos vetus atque antiqua fimultas, Immortale odium, & nunquam fanabile vulnus Summus Ardet adhuc, Ombos & Tentyra. utrinque

Inde furor vulgo, quod Numina vicinorum.

25 |vini hauserat ex amphora Cor cyra: Quippe unus Ithacus ea recitabat nemine attestante. Nos stupenda certe, at non ita pridem facta Junio Confule, ultra muros Copti ardentis, nos crimen totius populi narrabimus ; & pejora omnibus cothurnis. Enimverò licet cuneta sirmata expendas, a Pyrrha fæculo, nuftrat apud Tragadiarum scriptores. Audi quodnam exem. plum edidit nostris temporibus Sava crudelitas. Inveterata pridem alienatio, jugis invidia, plagaque immedicabilis servet hactenus vicinos inter Ombos atque Tentyritas. Hinc & illine indignatio plebi maxima, quoniam amba regiones finitimorum

ANNOTATIONES.

fumpro, plane fui compos.

26. Solus enim boc, &c.] Quippe unus evaferat emerseratque è naufragio: quare nemo aderat qui attestaretur vera esse quæ ab co narrabantur.

ės.

Ithacus] Ulyffes apud Ithacam natus Infu-

lam. Vide Annot. Satyr. 14. v. 287. 27. Nos miranda quidem, &c.] Quod Juvenalis ego referam, testes habet, ipieque vidi in Ægypto nuper, dum Romæ Conful erat Ju-

Consule Junio.] Quid hic certi statuemus? Alii legunt, Junco; alii, Vinco: de his ita scribit Just. Lips. Epistolic. Quast. Lib 4 Epist. 20. Vincum, five Juncum Consules non invenio : & imricata pars illa fastorum ob Consules crebro suffellos. Alii legunt, Junio ; & quidam Junium Sabinum intelligunt, qui fuit Consul cum Domitiano, anno Urbis conditæ ochingentesimo trigefimo fexto. Quidam Q. Junium Rusticum Imperatoris Hadriani Collegam afferunt, anno urbis conditæ o lingentesimo septuagesimo secundo. Salmaf. in Plin. &c.

28. Copti.] Coptos urbs Ægypti, five Thebaidis, ad Nilum, celebre eft emporium Arabibus & Ægyptiis Tropico subjecta, unde ca-lidam vocat. Vide Strab. Lib. 17, &c.

29. Nos vulgi scelus, &c.] Non unius hominis fcelus, ut olim Atrei, Thyestis, Medez, Oreftis, Alcmæonis; fed totius populi crimen prodecantatum.

Graviora cothurnis.] Graviora iis qua in Ta- impietatem objicientes.

25. Minimum qui De Corcyraa temetum duxe- | grædiis tractari folent, quarum Actores cothurrat urna.] Sapiens quidam vir, vino moderate nos induunt. De his vide Annot. Satyr. 6. v. 63 3. ad vocem, cothurnum.

30. A Pyrrha.] A diluvio, quod contigit sub Deucalione & Pyrrha. De quibus Satyr. 1. v. 81, & 84.

Syrmata.] Tragicas vestes, pro tragicis argumentis. Synecd. Vide Satyr. 8. v. 229.

33. Inter finitimos.] Jam narrat facinus & facinoris causas. Nempe diversitas religionis odium inter eos generat atrox quidem : hinc rixz, & cædes, & belluina feritas utrinque sevit. Ardet adhue.] A tot fæculis.

34. Nunquam Sanabile vulnus.] Animorum offensio & alienatio vix unquam reconcilianda.

35. Omlos & Tentyra] Urbs utraque finitima, Ægyptiis & Arabibus communis, non longe ab isthmo Rubri maris, mirum in modum dif-fentit: nam, ut jam supià notavi. Tentyritæ Crocodilum insectantur & perimunt: Ombi verò (seu Combi, ut aliis placet) eum adeo colunt, ut suos ab eo liberos devorari non ferant folum, fed etiam lætentur.]

36. Numina vicinorum edit uterque locus, &c. Diodor. Sicul. antè cit. Lib. 2. cap. 4. ait, Apud priscos Reges desciscente frequenter populo, quempiam prudentia conscienum divisise Ægytum in varias partes, singulisque edixisse qua animalia Separatim colerent ; eo consilio, ut dum certa quique animantia pro Diis haberent, que al aliis colerentur contemptis, alteri alteros perofi, nequaquam simul adversus Principes conspirarent. fero, quale nunquam auditum est, nec Tragicis Quod & secutum est. Nam diversorum finium homines invicem diffentiunt , matuo fibi cultus astimant ea Numina duntaxat censenda esse, que ipsa venerantur. Stoni festo die alterius plebis, universi proceres & magnates hostium decreverunt capt are opportunitatem vetandi quominus festivam lucem ac jucundam haberet illa, neve gustaret latitiam ingentium epularum, statutis apud fana ac trivia mensis, rtque vigi: anti le-Ho, quem noctu diuque stratum Septima lux interim reperit. Barbara certe pars hac Agypti: at quemadmodum ego ob-Servavi, ferox illa multitudo luxu non concedit Canopo infami. Accedit quod nec arduus videbatur triumphus de udis, balbutientibus & nutantibus præ vino. Hinc tripudia hominum ad fuscum tibicinem, unguenta vulgaria fioresque & corolla tlurima circum tempora. Illine famelica offensio. At enim prior contentio emicare capit mentibus fervidis. Ea certaminis buccina. Mox aquali vopro spiculo denudata dextra pugnat : rara maxilla alsque plaga : raro alicui vel nemini in-

Dess aversantur, quandoquidem Odit uterq; locus; cum solos credat habendos Esse Deos, quos ipse colit. Sed tempore sesto Alterius populi rapienda occasio cunctis Visa inimicora primoribus ac Ducibus; ne 40 Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ

Sentirent positis ad templa & compita mensis, Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem Septimus interea Sol invenit. Horrida fanè Ægyptus: sed luxurià quantum ipse notavi, 45 Barbara famoso non cedit turba Canopo. Adde quòd & facilis victoria de madidis & Blesis, atque mero titubantibus. Inde virorum Saltatus nigro tibicine, qualiacunque Unguenta, & flores, multæque in fronte coronæ:

Hinc jejunum odium. Sed jurgia prima sonare Incipiunt animis ardentibus : hæc tuba rixæ. Dein clamore pari concurritur, & vice teli Savit nuda manus: pauca fine vulnere mala: Vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus 55 eiseratione congrediuntur : ac Integer. Aspiceres jam cuncta per agmina vultus

Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis columes nares per comuem di- Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos. micationem. Modò cerneres in omnibus turmis facies mutilatas, vultus diverfos, atque offa divifa fractis maiis, pugnosque oculorum cruore perfusos.

ANNOTATIONES.

39. Aiterius populi.] Omborum Diis suis sa-1 cros & festos dies celebrantium.

40. Inimicorum primoribus.] Tentyritis.

43. Pervigilique toro, &c.] Lecto discubitorio, quo pervigiles epulas ex more agebant, genioque indulgebant per continuos dies septem atque noctes.

44. Septimus interea.] Quidam legunt, in-

45. Agyptus.] Fa regio, in qua funt urbes prædictæ,& in qua ego præfens vidi quæ refero; ludente, Ombi faltabant ad numerum. inquit Juvenalis: quem proinde constat in Ægypto fuiffe.

46. Canoto.] Vide Satyr. 1. v. 26. Annot. 47. Adde quod & facilis victoria.] Victoriæ

de Ombis tum ebriis reportandæ facilitas hostes vulneribus & cruore. eorum Tentyritas movit ad eos impetendos & lacessendos, ex invidia scilicet.

De madidis.] Unguento perfusis, ex more & lascivientibus.

48. Blasis] Aristot. in Problemat. scribit linguam vinolentis oberrare, vel quòd uti totum corpus, fic & lingua titubat : vel quòd linguæ caro mollis inftar spongiæ, madescendo ampliatur, hincque ob molem tardior non ita fincerè verba exprimit.

Inde virorum.] Ex parte Omborum.

49 Nigro tibicine.] Mauro, Æthiope, tibia

51. Hinc jejunum odium.] Contra verò Tentyritæ jejuni, & infesti.

52. Hac tuba rixa.] Velut clafficum.

57. Alias facies.] Immutatas ac deformatas,

58. Oculorum Sanguine] Quos eruerint, aut foderint, aut cruentarint.

Ludere

E

S

I

A

N

E

Si

tr

Vi

mo

Tu

agr

gra

me

Que

9

Non

fui

vets cafa Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles Exercere acies, quòd nulla cadavera calcent. 60 Et sanè quo tot rixantis millia turbæ, Si vivunt onines? Ergo acrior impetus, & jam Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis Incipiunt torquere, domestica seditione Tela; nec hunc lapidem, quali se Turnus, & Ajax;

Vel quo Tydides percussit pondere coxam Enex; sed quem valeant emittere dextrx Illis diffimiles, & nostro tempore natæ. Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero. Terra malos homines nunc educat, atque pufillos.

Ergo Deus quicunq; aspexit, ridet, & odit. A diverticulo repetatur fabula, Postquam Subfidiis aucti, pars altera promere ferrum Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis.

Isti nihilominus jocari se arbitrantur, & certamina puerorum agitare, quoniam cadavera nulla proterunt. Et certe quorsum tot millia populi dimicantis, si cuncti superstant? It aque gravior fit incursus: jamque ordiuntur jacere lapides per terram collectos demissis brachiis, prompta seditiesorum arma. Neque verò id saxum, quo se Turnus atque Ajax desenderunt, aus qua mole Tydei filius cecidit Enea coxendicem, sed qualem vibrare queant manus iis difpares avoque nostro procreata. Illa enim progenies jam diminuebatur Homero Superstite. Modo humus gignit homines improbos & parvos. Numen igitur quodlibet viderit, deridet atque aversatur. gressione fermo revocetur. Posteaquam auxiliaribus copiis roborati funt, acies una ferrum

distringere aggressa est, atque inimicis telis pralium redintegrare.

ANNOTATIONES.

trucidato, cujus cadaver pedibus conculcent.

61. Et Sane quo tot, &c.] Ironia.

64. Domestica seditione tela.] Consueta, familiaria.

Virgil. Æneid. r.

Famque facies & Saxa volant.

65. Nec hunc lapidem.] Neque verò tantum jaciunt, quantum olim Turnus, Ajax, Diomedes. Hi torquebant ingentem unum ; illi heroibus! inferiores non nifi leviores multos poterant movere.

Turnus.] Adversus Æneam intorsit saxum Turnus: illud autem ingens, immane, limitem agro positum dicit Virgil. Æneid. 12. sub finem. Ajax.] Hic fingulari certamine cum Hectore commissus. Iliad. 7.

graviter vulnerat, cit. Iliad.

69. Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homere.] Homer. cit. Iliad.

or a dus dedpes perpoter "Otot sur Bpoloi eist.

Quem imitatus Virgil. Æneid. cit. Vix illud lecti bis fex cervice subirent, Qualia nunc hominum producit corpora tellus. S. Augustin. de Civit. Dei Lib. 15. cap. 9. Non credunt, inquit, magnitudines corporum tunc fuisse longe ampliores, quam nune sunt -

- Sed meredulos convincunt nudata per vetustatem, seu per vim fluminum, variosque casus se pulchra, ubi incredibilis magnitudinis essa & ad nostram redeamus.

60. Nulla cadavera calcent.] Nemine adhuc mortuorum apparuerunt. Vide iefe non folus, fed aliquot mecum, in Uticensi littore, molarem hominis dentem tam ingentem, ut si in nostrorum dentium modulos minutatim concideretur, centum nobis videretur facere potuisse: sed eum gigantis alicujus fuisse crediderim --- Plinius Secundus commemorat naturam ferre minora corpora, idque Homerum Sape carmine conquestum, &c. Plin. Lib. 7. cap. 16. ita scribit: Cuncto mortalium generi minerem in dies mensuram fieri propemodum observatur Sub Divo Claudio Principe visus Arabs quidam nomine Galbara novem pedes altus. Orestis corpus septem cubitos habuit. In Creta terra motu rupto monte, inventum corpus quadraginta sex cubitorum, quod alii Orionis, alii Oti fuisse aiunt, &c. Gellius Lib. 3. cap. 10. fic habet : Herodotus homo 66. Tydides.] Diomedes Tydei filius Æneam fabulator. Histor. 1. scribit inventum effe sub terra Orestis corpus cubita longitudinis habens septem, qua faciunt pedes duodecios cum quadrante : nisi si (ut Homerus opinatus est) vastiora prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum; & nunc quasi jam senescente mundo, rerum atque hominum decrementa sint. Cal. Rhodig. Lib. 18. cap. 31. In fluvii Orontis alveo, inquit, repertum est cadaver Indi cuiusdam Orontis nomine, cubitos undecim lengum, & amplius.

71. Rider & odit.] Odit malos, ridet pufillos. 72. A diverticulo repetatur fabula.] Relinquamus Turni, Ajacis, ac Diomedis Historiam,

Terga

metis umbriferis proxima, ur-gent cunctos dorsum pracipiti fuga dantes. Istic quispiam corruit præ metu immodico properans aufugere; & comprehen-ditur. Hunc verò multas in partes & frustula discerptum,ut unus exanimis pluribus satis esset, integrum devoravit superior multitudo, arrofis etiam offibus : neque servente cacabo verubusve coxit. It a diuturnum ac lentum existimavit caminum operiri, crudo corpore satis gaudens. Inde fas ejt latari, quod non ignem polluerit, quem è Suprema cœli regione ablatum terris dedit Prometheus. Congratulor elemento: teque gaudere arbitror. At qui mandare cadaver hand dubitavit, nihil unquam deglutivit ca carne jucundius. In tali enim facinore, ne scisciteris & ambigas utrum prior ingluvies delicias captarit: at qui postremus accessit, duttis bumi digitis, quidpiam delibat è cruore hominis jam integro cadavere devorati. Vascones, ut vitam in longius traxerunt. At res absimilis. Hic enimvero

Tum qui Tentyra babitant pal- | Terga fugæ celeri præstantibus omnibus

Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ. Labitur hic quidam nimià formidine cursum Præcipitans, capiturque, aft illum in plurima

fectum

Frusta ac particulas, ut multis mortuus unus Sufficeret, totum corrofis offibus edit Victrix turba; nec ardenti decoxit aheno, Aut verubus: longum usque adeò, tardumque

putavit

Expectare focos, contenta cadavere crudo, Hinc gaudere liber, quòd non violaverit ignem, Quem summà cœli raptum de parte Prometheus Donavit terris. Elemento gratulor, & te Exultare reor. Sed qui mordere cadaver Suftinuit, nihil unquam hac carne libentius edit. Nam scelere in tanto ne quæras, & dubites, an Prima voluptatem gula senserit: ultimus au-

Qui sterit absumpto jam toto corpore, ductis Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat ferunt, cibis ejusmodi vescentes Vascones, ut fama est, alimentis talibus uli Produxère animas : sed res diversa ; sed illic

ANNOTATIONES.

fugæ se dantibus instant armati Tentyritæ, in quibus impii Tentyritæ satiarentur. quorum terra crescunt palmæ complures.

76. Palma.] Vide multa scitu digna de palmis, apud Herodot. Lib. 4. Plutarch. Nat. Quæst. Piin. passim. Athen. Lib. 2, & 14. Col. bites voracibus illis anthropophagis cibos im-Rhodig. Lib. 5. cap. 6, &c.

77. Labitur hic suidam] Unus ex Ombis fugiens cecidit, & ab hostibus captus est.

81. Nec ardenti decoxit abeno, &c] Humanam vérò carnem tam avidè appetiverunt, solum absumpserant, sed & ossa corroserant. ut nec elixam nec affatam, fed crudam voraverint.

84. Ignem.] Quem velut facrum gentes mulex coluerunt. Vide Cic. 4. Acad. Quæst. n. 118. de Nat. Deor. 3. de Leg. 2. n. 20. Plutarch. de Placit. Philos. 1. cap. 3. & de facie in orbe Navarra modo nuncupatur. Subinde verò in Lunæ. Herodot. Lib. 3. paulò post initium. Galliam transgressi Aquitaniæ partem occupi. Cal. Rhodig. Lib. 15. cap. 14, & 15. Alex. runt: eique suum indidêre nomen, vernacule. ab Alex. Lib. 6. cap. 26, &c.

85. Prometheus.] Vide Satyr. 4. v. 133. Cel. Rhodig. Lib. 7. cap. 19, 20, & 21, &c.

. Elemento gratuler.] Igni gratulor quod legunt, Alimentis talibus elim.

75. Terza fuga celeri, &c] Ombis universis non sit violatus, coquendo carnes humans,

86. Et te Exultare reor] Te, ô Volufi, credo mecum sentire & lætari.

89. Ne quaras, & dubites, an, &c.] Ne du pios maxime jucundos fuisse, cum de corpore hostili epulati sunt : quandoquidem is qui tarde venerat, seltem cruoris guttas humi colligit, & abligurit mira cupiditate. Nam primi non camo

93. Vascones, ut fama est, &c.] Ex comparatione exaggerat crudelitatem Ægyptiorum.

Vascones.] Hi pridem Tarraconensis Hispaniz populi eam tenebant regionem, quæ sita est Iberum fluvium inter & Pyrenæos montes, & la Gascogne.

Alimentis talibus usi.] Corporibus humanis in summa quidem necessitate victitarunt. Alli

Fortunz

Fortunæ invidia eft, bellorumque ultima, casus I fortis malignitas eft, atque mi Extremi, longæ dira obfidionis egeftas. Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet obsessionis sava inopia. Nam isti-Exemplum esse cibi: sicut modò dicta mihi gens Post omnes herbas, post cuncta animalia, quic-

Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis 100 Pallorem, ac maciem, & tenues miserantibus

artus.

Membra aliena fame lacerabant, esse parati Et sua. Quisnam hominum veniam dare, quisve

Deorum,

Urbibus abnuerit dira atque immania paffis; Et quibus iplora poterant ignoscere manes, 105 Quorum corporibus vescebantur? Melius nos Zenonis præcepta monent. Nec enim omnia, quædam

Pro vità facienda putat. Sed Cantaber unde Storcus, antiqui præsertim ætate Metelli?

litia summum infortunium, arumna ultima, atque diuturna us aliment 1 exemplum qued monatus, post cuncta olera, post animantia universa, quodeunque adigebat abdominis jejuni ralies, ipsis hostibus miscricordia commotis ob pallerem, ac tabem, exilesque artus, aliorum membra per esuriem laniabant, prompti etiam edere propria. Ecquis mortalium, aut quis Numinum recusarit ignoscere civitatibus sava persessis & inhumana ; quibus etiam indulgere petuiffent eorum manes quorum cadaveribus pascebantur? At Sanctius nos instituunt Zenonis documenta. Nam neque universa quavis agenda pro vita censet. Verum quomodo Canta-

ter Stoicus foret avo prisci Metelli pracipue?

ANNOTATIONES.

nempè Calaguris, hodie, Calaborra, urbs in Valconum finibus, ad Iberum fluvium, à Pompeio & Metello obsessa, atque ad extrema redacta est; cum à Sertorianis teneretur. Strabo, Plucarchus, Appianus, L. Florus, Lib. 3. cap. 22. ita scribit: In fame nihil non experta Calaguris. Et Valer. Maxim. Lib. 7. cap. 6. Numantinos in dira fame humanorum corporum dapibus usos Supergressa est Calaguritanorum execrabilis impietas: qui quo perserverantius interempti Sertorii cineribus fidem prastarent, Cneii Pompeii obsidionem frustrantes; quia nullum jam supererat animal in urbe ipsorum, uxores suas ac natos ad usum ne-Saria dapis verterunt, &c.

102. Membra aliena.] Vel ab hostibus, vel

ab ipfifmet occiforum.

Esse parati & sua.] Nam quidam inedia pressi brachia sua nonnunquam arrosêre.

104. Urbibus.] Calaguri, Numantiæ, Sagunto. Alii legunt, Viribus; id est, virilibus animis, vel, Viris fortibus.

105. Manes.] Vide Pers. Satyr. 5. v. 152.

&

debebant mori quam cibis tam impiis vitam ruerunt.

96. Longa dira obsidionis egestas.] Quando producere. Nos certe Romani melius instituti, fentimus cum Zenone, & fummum credimus nefas animam præferre pudori, neque ob vitam perdere velimus vivendi causas, scilicer honestatem, humanitatem, pietatem. Seneca Epist. 72. Non omni pretio vita emenda eft, inquit. Et Plin. Lib. 28. cap. 1. Vitam quidem non adeo expetendam censemus, ut quoquo modo protrahenda sit. Quisquis es talis; aque moriere, etiam cum obscanus vixeris aut nefandus.

107. Zenonis.] Stoicorum Princepis. Vide

Laertium, &c.

108. Sed Cantaber unde Stoicus.] Unde verò sapientiam Stoicorum accepisset barbara gens? Non ergo mirum si tale facinus perpetrare non exhorruerit.

Cantaler.] Vasconibus in Iberia finitimus est. Metonym. Biscaia vocatur nunc, quæ dudum

Cantabria.

Stoicus.] Vide Satyr. 13. V. 121. 109. Metelli] Hic à Pompeio missus in Iberiam ad expugnandum Sertorium Appian, Lib. 1. & Florus cit. Cum Romana res, inquit, uno Imperatore non posset tanto hosti (Scrtorio) reomnino Vascones, inquit Juvenalis, qui potius tiqui, verò dicit, quia Metelli alii exinde flo,

det Gracas & nostrates Athenas : Gallia diserta Britannos oratores erudiit : & Thule modo consultat de Rhetorica magistro mercede accersendo. Nibilominus ea prastans natio, de qua locuti sumus, & Saguntini robere & fidelitate similes, dammo verò superiores, quidpiam ejuscemodi liberant culpa. At Agyptus altari Maotico crudelior ett. Hac enim quæ dirum facrificium Instituit Taurica bomines mactat Solum, si quidem existimes sidem mereri qua se-runt poemata: nihil amplius aut gladio pejus metuit viili-

Jam vero mundus omnis possidet Gracas & nostrates Athenas: Gallia diserta Britannos othenas.

In

I

(

S

F

F

I

Gallia causidicos docuit facunda Britannos: De conducendo loquitur jam Rhetore Thule, Nobilis ille tamen populus, quem diximus,

& par

Virtute atque fide, sed major clade Saguntus, Tale quid excusat. Mæotide sævior arâ 115 Ægyptus. Quippe illa nefandi Taurica sacri Inventrix homines (ut jam quæ carmina tradunt

existimes sidem mereri qua serunt poemata: nibil amplius
aut gladio pejus metuit vistima. Jam verò qua calamitas
Aut gravius cultro timet hostia. Quis modò

ANNOTATIONES.

110. Nunc totus Graias, nostrasque habet orbis Athenas.] Ubique jam disseminata sunt sapientiæ instituta, literæque tam Græcæ quam Latinæ: nemo igitur potest amplius ignorantia, vel barbarie excusari, si quid peccet contra humanitatem. Cic. pro Flacco. Adsunt Athenienses, unde humanitas, dostrina, religio, fruges, jura, leges orta, atque in omnes terras distributa put antur.

111. Gallia caufidicos, &c.] E Gallia transierunt in Britanniam disciplinæ liberales & Philosophiæ documenta: sicut è Græcia in Itali-

am & Ægyprum profecta funt, &c.

Facunda] Vide Satyr. 1. v. 44. & Satyr. 7. v. 148. ibique Annot.

Britannos. I Vide Saryr. 2. v. 161. Annot. 112. De conducendo loguitur, &c.] Ipía Thule ad mundi fines posita vult conducere præcep-

torem, à quo erudiatur. Hyperbole.

Tinile.] Hanc Ortelius Norvegiæ tractum effe dicit: Aliis est Insula Oceani Septentrionalis, nunc Islandia, ultima Tinule, dicta Virgilio. De Tinule obscura est historia, inquit Strabo, propter eius in ultima loca remotionem: hanc siguidem ad Septentrionem expositam locant. Hæc ab Europæis frequentari cæpta circa annum Christimellesimum: longa est leucas Gallicas ducentas, lata circiter centum. Regi Daniæ paret. Montem Heclam habet ignivomum, & Dæmonum spectris, ut reserunt, terribilem. De hoc, si vacat & lubet, miranda multa lege apud Philipp. Camerar. Medit. Histor. cap. 15.

113. Nobilis ille tamen populus.] Vascones fide

& virtute clari.

114. Major clade Saguntus.] Hæc urbs Hifpaniæ Tarraconenfis olim præclara,nec hodie ignobilis in Regno Valentiæ, vulgo, Morvedre. Major clade; quoniam Saguntini cùm effent Romanis fœderati, octo menses Aunibali repugnârunt: tandem extrema passi, incenso rogo, se suaque maluerunt igne comburere, quàm se hosti dedere, à quo expugnari se animadvertebant. Abiit in proverbium Saguntina fames. Polyb. Lib. 3. Tit. Liv. Lib. 21. Plin. Lib. 7. cap. 3. ita scribit: Est inter exempla, in uterum protinus reversus infans Sagunti, quo anno

ab Annibale deleta est.

115. Maotide savier arâ.] Ad quam homines mactabantur. Mæotis palus, seu lacus, aut potius sinus Sarmatici maris, Tanaim amnem recipit; Euxino Ponto per Bosphorum Cimmerium jungitur: rigat Tauricam regionem seu Chersonesum, ubi pridem hospites & advenas Dianæ immolare mos & fas erat. Quod perseverasse aiumt usque ad Orestis ac Pyladis adventum, quos agnoscens Iphigenia ibi tum sacrificula, inito cum iis consilio, Dianæ simulacrum inde ausugiens rapuit, atque Ariciæ consecravit.

occupantibus Tauris Scythiæ populis, Taurica; hodie, Tartaria minor. Mæotico & Euxino

mari circumfunditur.

Nefandi facri inventrix.] Tauricæ Chersonesi Rex Thoas id nefas instituit.

117. Que carmina tradunt.] Vide Euripid. Trag. Iphigen. in Tauris.

118. Homines tantum immolat.] Tantum immolat, non etiam lantat dentibus ac devorat, ut faciunt Ægyptii, barbaris proinde omnibus immaniores.

119. Quis modò cafus impulit hos.] Iterùm ex collatione crimen Ægyptiorum auget. An, inquir, necessitas impulit? Imò crudelitas.

Impulit

Impulit hos? Quæ tanta fames, infestaque iftos coegit? Que tam gravis 120 Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum Audere? Anne aliam terrà Memphitide ficcà

Invidiam facerent nolenti furgere Nilo? Quà nec terribiles Cimbri, nec Brittones un-

quam,

5

Sauromatæquæ truces, aut immanes Agathyrsi, Hac fævit rabie imbelle & inutile vulgus, Parvula fictilibus folitum dare vela phaselis, Et brevibus pictæ remis incumbere teftæ. Nec pænam sceleri invenies, nec digna parabis Supplicia his populis, in quorum mente pares que panas idoneas constitues il-

Et similes ira atque fames. Mollissima corda Humano generi dare se natura fatetur, Quæ lacrymas dedit. Hæc noftri pars optima

fensûs.

Plorare ergo jubet causam lugentis amici, Squalloremq; rei, pupillu ad jura vocante Circumscriptorum, cujus manantia fletu Ora puellares faciunt incerta capilli. Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ Virginis occurrit, vel terrà clauditur infans,

inedia, & quis exercitus aggere contrarius adegit moliri portentum adeo execrabile? Numquid offensionem diversam crearent, Nilo insumescere abnuenti, si arnerit solum Memphiticum? Quà rabie nunquam sævierunt aut Cimbri truces, aut Aremorici, ferocesque Sarmata, vel crudeles Agathyrsi, ea savit inepta bello & ignava plebs, afsueta lembis testeis exigua vela expandere, curtosque remos si-Ailis colorati impellere. Neque reperies crimini punitionem, neodium & esuries aqualia sunt atque parilia. Pracordia tener rima donare se hominibus ostendit natura qua donavit fletus. Ea portio pracipua nostra indolis. Itaque pracipit flere cau-Sam familiaris doientis, & Sordes rei, atque pupillum defraudatori diem dicentem, cujus crinesvirginales ambiguum reddunt vultum lacrymis defluentem. Jussu natura ingemiscimus, quando nobis obviam fiunt exequia puella grandioris, aut cum puerulus humo conditur,

ANNOTATIONES.

120. Qua tanta fames, infestaque, &c.] Ut vascones, Numantinos, &c.

121. Monstrum.] Monstrosum scelus.

122. Anne aliam.] Quid pejus committere impiamque terram aversatus, jam nollet exundans illam fœcundare?

Memphitide.] Synecdoche, pro Ægypto, cu. jus urbs Memphis pyramidibus celebrata Mar-

123. Nilo.] De hoc anteà non semel.

124. Cimbri.] De his Satyr. 8. v. 249. Brittones.] Galliæ Celticæ Gens apud Sidonium: apud Cornel. Tacitum verò Germaniæ populi.

125. Sauromata.] Vide Satyr. 2. V. 1.

Agathyrsi] Sarmatiæ populi, dicti ab Agathyrio Herculis filio. Horum fuiffe regionem, ubi nunc est Moscovia, dicunt nonnulli.

126. Imbelle & inutile vulgus.] Tentyritæ præ illis populis ignobiles tale audent facinus, quale nunquam alii ulli.

127. Parvula fictilitus solitum dare vela pha-[elis.] Testaceis scaphis ac naviculis Nilum flumen enavigantes. Strabo Lib. 17.

130. In quorum mente pares sunt ira atque potuissent ad irritandum Nilum, ut eo offensus, fames.] Qui per iram ea committunt infanda; quæ sola sames admittit, & quodammodo ex-

> 133. Hac nostri pars optima sensus.] Humanæ propria est indolis miseratio.

> 135. Squalloremque rei.] Solebant rei vestium affectare fordes & squalorem, ut misericordiam excitarent Judicum.

> 136. Circumscriptorem.] Tutorem, qui pupilli bona fraude surripuit. Vide Satyr. 10. V. 222.

> 137. Ora puellares, &c.] Capilli more puellarum oblongi & passi dubitare faciunt, sitne puer an puella.

138. Adulta virginis.] Jam nubilis puellæ

immaturo fato sublatæ.

quis probus vel dignus tada secreta, qualem cupit esse sacrificulus Cereris, arumnas quaflibet à se remotas putat? Illud nos distinguit à grege mutorum: proindeque soli animum bonore dignum adepti, & divina comprehendentes, idoneique dis-cendis tractandisque artibus, oriundum ab Cali palatio duximus animum, quo carent pecudes ad humum conversa & aspicientes. Orbis primordio communis creator iis solum animas concessit, nobis verò mentem etiam, ut par charitas nos cogeret implorare opem, ac prabere; dif-Sipatos congregare in civitatem, antiqua è sylva discedere,

etiam minor flamma pyra. Nam | Et minor igne rogi. Quis enim bonus, aut face dignus Arcana, qualem Cereris vult esse Sacerdos, Ulla aliena fibi credat mala? Separat hoc nos A grege mutorum, atque ideò venerabile foli Sortiti ingenium, divinorumque capaces, Atque exercendis capiendisque artibus apti Sensum à cœlesti demissum traximus arce. Cujus egent prona, & terram Mundi Principio indulfit communis conditor illis Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus ut nos Affectus petere auxilium, & præstare juberet,

Dispersos trahere in populum, migrare vetusto

ANNOTATIONES.

effet cremari corpusculum. Plin. Lib. 7. cap. 16. Editis infantibus primores septimo mense gigni dentes hand dubium inquit, - Priusquam genito dente cremari, mos gentium non est. Et cap. 54. Cremare apud Romanos non nit homines à pecudibus. fuit veteris instituti. Terrà condebantur 146. Sensum à calesti d

- Nemo ante Syllam Distatorem traditur erematus, &c. Aiunt mortuos infantes in fuggrundariis condi folere. Fab. Planciad. Fulgentius Exposit. Serm. antiq. sic habet : Suggrundia antiqui dicebant sepulchra infantium, qui necdum quadraginta dies implessent : quia nec busta dici poterant; quia ossa qua comburerentur non erant: nec tanta cadaveris immanitas, quâlocus tumesceret, unde Rutilius Geminus Astyana-Ete ait : melius suggrundarium misero quareres, quam sepulchrum.

Face dignus Arcana, qualem Cereris, &c.] Dignus initiari vel interesse Sacris Cereris, quæ nocu peragebantur ardentibus lampadibus & faculis, in memoriam Cereris, quæ Proferpinam filiam accensâ face quæsierat. Porrò, ut jam alibi notavimus, Eleusina seu Cerealia illa folos castos admirtebant: tumquæ probitas integritasque alicujus Sacerdoti probabatur, fi face non extinctà cucurriffet. Vide Satyr. 6. y. 50.

Claudian.

Sanitasque faces extellit Eleusis.

Ovid. Fast. 4.

Illic accendit geminas pro lampade pinus: Hinc Cereris Sacris nunc quoque teda datur.

140. Minor igne rogi] Junior, quam ut fas non credat posse accidere, quod accidere alis Videt. Terent.

Homo sum, humani nihil à me alienum puto. Separat hoc nos, &c.] Naturalis pietas discer-

146. Sensum a calesti demissum traximus arct. Cic. Tusc. 1. n. 66. Animorum nulla in terris origo inveniri potest _____ Ita quic quid est illud quod sentit, quod sapit, quod vult, quod viget, calefte & divinum eft, ideoque ater-Virgil.

Igneus est ellis vigor, & calestis origo. Horat.

Divina particulam aura. 147. Cujus egent prona.] Cic. de Natura Decrum: Figuram quoque corporis habilem & ap-tam ingenio dedit. Nam cum cateras animantes Deus abjecisset ad pastum, solum hominem erext; & ad cali quasi cognitionem, domicilii unde descenderat, excitavit.

Ovid. Pronaque cum spectent animalia catera terram, Os homini sublime dedit, &c.

149. Tantum animas.] Vegetantes, sentientes.

151. Dispersos trahere in populum.] Cic. Tusc. 5. n. 5. Tu urbes peperisti; tu dissipatos homines in societatem vita convocasti: tu eos inter se primo domiciliis, deinde conjugiis, tum literarum O vocum communione junxisti, &c. Horat. Lib. 1. Satyr. 3.

Oppida caperunt munire, & ponere leges, 142. Ulla aliena sibi credat mala.] Qui sibi Ne quis fur effet, neu latro, neu quis adulter.

De

D

Æ

T

U

C

T

S

C

F

E

I

P

A

1

De nemore, & proavis habitatas linquere fylvas; Edificare domos, laribus conjungere noftris Tectum aliud, tutos vicino limine fomnos Ut collata daret fiducia; protegere armis 155 Lapfum, aut ingenti nutantem vulnere civem; Communi dare figna tubà, defendier iisdem Turribus, atque una portarum clave teneri. Sed jam serpentum major concordia: parcit Cognatis maculis fimilis fera. Quando leoni Fortior eripuit vitam leo? Quo nemore unquam Expiravit aper majoris dentibus apri? Indica tigris agit rabidà cum tigride pacem Perpetuam: fævis inter se convenit ursis. Aft homini ferrum lethale incude nefandâ Produxisse parum est, cum rastra & sarcula tantùm Affueti coquere, & marris ac vomere laffi Nescierint primi gladios excudere fabri. Aspicimus populos, quorum non sufficit iræ Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, vultum Crediderint genus esse cibi. Quid diceret ergo, Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra racem, lacertos, ora, quoddam Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui

ace

& nemora deserere majoribus habitata, ades construere, domui nostra domum alteram addere, ut mutua contiguo domicilio fidentia Securum conferret Soporem, armis tueri civem, prostratum, vel grandi plaga titubantem ; publica buccina classicum canere, issdem protegi turribus, unaque includi forium clave. At nunc major eft anguium confensio. Paribus notis par bellua indulget. Quando nam leo valentior ademit vitam leoni? Qua in sylva grandioris apri dentibus occifus est unquam aper ? Tigris India furibunda concordiam habet peremem cum tigride. Urfi feroces invicem consentiunt. Homini verò parum videtur mortifera telafalricasse incude nefaria, quando rastros & sarcula duntaxat excoquere soliti, atque marris & aratro fatigati vereres fabri hand noverant fabricare enfes. Cernimus gentem, cuius hand furori fatis eft quempiam trucidaffe:verum thoeffe alimentum putat. Ecquid igitur loqueretur, aut quo non secederet Pythagoras, si jam ca portenta conspiceret, qui animantibus omnibus

ANNOTATIONES.

152. Linguere fylvas.] Cic. de Invent. 1. Fuit ferpentium morfus non petit ferpentes : nec maris ondam tempus, cum in agris passim homines bestiarum more vagabantur, & sibi victu ferino vitam propagabant. Horat. ad Pisones, v. 291.

Sylvestres homines . Cadibus & vietu fædo deterruit Orpheus, &c.

155. Ut collata daret fiducia.] Junctis ædibus vicinus vicino fert opem indigenti facilé.

158. Una portarum clave teneri.] Vide Athen. Lib. 14. cap. 23. ubi fatis lepide Athenion arti coquinariæ seu culinariæ tribuit ea omnia quæ fupra Juvenalis humanæ rationi, & Philosophiæ vulgo attribuent.

160. Parcit Cognatis maculis similis sera, &c.] Pardus pardo, tigris tigridi, lynx lynci non mover bellum; fimiles notas, parem naturam veretur: folus homo est homini lupus. Cicer. Offic. Nulla tam detestabilis pestis est, qua non homini ab homine nascatur, Plinius in Procemio Libri 7. Catera animantia in suo genere prelè degunt : Congregari videmus & stare contra dis-similia : leonum feritas inter se non dimicat :

quidem bellua nisi in diversa genera saviunt. At hercule homini plurima ex homine sunt mala. Vide Senec. Epift. 104. & Brod. Miscel. Lib. 3. cap. 28.

163. Indica tigrit.] Vide Satyr. 6. v. 270. & Satyr. 8. v. 36. ibique annot.

168. Gladios excudere.] Alii legunt, extendere.

169. Aspicimus populos] Ægyptios, Tentyritas.

171. Crediderint genus effe cibi.] Id nefas perpetrare etiemnum familiare est Caribis, Americæ Meridionalis in Guajana regione populis, ut cum aliquem ex hostibus suis bello ceperint, discerpant, & membra igne assara devorent.

172. Quo non fugeret.] Portentofa nefanda-

que averfatus fcelera.

173. Pythagoras.] Is Italice Philosophia fuit Princeps. Floruit circa Olympiadem fexagesimam, & ad annos Octoginta, vel, ut alii icribunt, nonaginta consenuit. Ortus in Insula

Languam

alvo legumentum quodlibet impertivit.

ficut homine temperavit, neque | Tanquam homine, & ventri indulfit non omne legumen ? 174

ANNOTATIONES.

Samo, post multas peregrinationes, venit in I- Lib. 7. cap. 16. scribit illos modice aliis qui taliam, & Crotonæ consedit, ubi discipulos il- dem animatis vescentes, quædam etiam serilustres multos habuit. Mortuum Olympiade 70. dicit Euseb. Vide Laertium, Lib. 8. Lactan-tium, Lib. 3, &c. Cicero Tusc. 1. n. 38. Regnante Superbo Tarquinio in Italiam venisse testatur. Et Tusc. 4. n. 2. in Italia fuiffe iisdem temporibus, quibus L. Brutus patriam liberavit. Tuscul, s. n. 10. Cum in Italiam veniffet, exernavisse eam Graciam, qua magna dicta est, & privatim, & publice, praftantiffimis institutis &

Animalibus abstinuit.] Cum enim Pythagoras Metempsycosim affereret, ab animatis cibis abstinebat, ne videretur in animam sævire humanam, quam è corpore hominis in corpus animalium transmigrare credebat, docebat-

174. Indulsit non omne legumen.] Loquitur Juvenalis ex opinione eorum qui aiunt Pythagoram abstinuisse à fabis, item ab animantibus : de quibus Laert. cit. Cicero Divinat. 2. n. 119. Faba quidem Pythagorei utique abstinuere; quasi verò eo cibo mens non venter infletur. Plutarchus, Sympof. Lib. 8. Problem. 8. scribit Pythagoreos omninò victimarum immolatarum carnes gustare solitos : piscem verò ab eis immolari nullum. Idem Orat. 1. de esu carnium, ait illos carnibus abstinuisse. Lib. 18. cap. 12. aftirmat Faba fensus hebetari, gignique infomnia, atque idcirco Pythagora sententia damnatam; vel quod mortuorum anima fint in ea ; qua de causa parentando assumitur, &c. Athenæus Lib. 4. cap. 17. ex Antiphane ait Pythagoricos animati nihil folitos edere. At

ficantes, solos omninò pisces ne gustasse qui dem nimirum quia filentium colebant. Gelli. us, Lib. 4. cap. 11. fic habet : Opinio verus fal. Sa occupavit & convaluit Pythagoram Philos. phum non esitavisse ex animalibus, item abstinuisse fabulo, quem xúa por Graci appellant. ex eadem item opinione M. Cic. Lib. de Divin, primo, l'ac verba posuit : jubet igitur Plato se ad somnum proficisci corporibus affectis, ut misi sit quod errorem animis perturbationemque affera. Ex quo etiam Pythagoreis interdictum putatur, ne faba vescerentur ; qua res habet inflationem magnam. Is cibus tranquillitatem mentis quarentibus constat effe contrarius. Hac quidem Cicero, sed Aristoxenus Musicus vir literarum veterum diligentissimus, Aristotelis auditor, in Libro quem de Pythagora reliquit, nullo sapius legumento Pythagoram dicit usum quam sabis, quoniam is cibus & subduceret sensim alvum ac lavigare dis tenuioribus vicilitasse refert idem Aristoxenus S

- Ac de animalibus etiam docet A lexis Poeta in Comadia, qua Pythagora vita inscribitur, &c. Cærerum frugales admodum Pythagoram & Pythagoreos constat atque pomis & olusculis, interdum pane ac melle contentos fuisfe. Athen. Lib. 10. cap. 5. & alibi. Col. Rhodig. Lib. 21. cap. 3. & Lib. 30. cap. 36. Idem Lib. 28. cap. 12. ita scribit : Legimus in Gracorum thefauris, redaito Roma oraculo, ut Graca gentis prudentissimi ac fortissimi statuas erigerent, mox in foro Pythagora & Alcibiadis ex are Icon.u I dedicasse. Vide & supra Satyr. 3. v. 229.

SATYRA XVI.

O GALLE, quis possit for UIS numerare queat felicis præmia, Galle,

ANNOTATIONES.

Tuvenalis, inquit verus Schol. & alii post eum v. 2. multi. Veruntamen ex ea quædam tanquam Juvenalis afferri à Prisciano Lib. 8. & à Servio | Quicquid sit, in ea notatur militum petulantia, in 1, & 2. Æneid. non perperam observatum dum militiæ commoda referuntur. Aiunt verò

1. L'IS numerare queat, &c.] Exploditur Sa- | sit. Priscianus cit. Lib. 8. cap. 9. iterumque tyra hac a plerisque, ac dicitur non esse cap. 14. affert verba ista hujus Satyræ 16.

Si subeantur prospera castra. Militiæ?

Militiæ? Nam fi fubeantur prospera castra Me pavidum excipiat tyronem porta fecundo Sidere. Plus etenim fati valet hora benigni, Quam si nos Veneris commendet epistola Marti, ma. Nam magis potest bera Et Samià genitrix quæ delectatur arenà. Commoda tractemus primum communia, quo-

Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus infimum, quod te percutere ve-Audeat: immò & fi pulsetur, dissimulet, nec Audeat excussos Prætori oftendere dentes, Et nigram in facie tumidis livoribus offam, Arque oculos Medico nil promittente relictos. Bardiacus Judex datur hæc punire volenti Calceus, & grandes magna ad subsellia suræ, enti donatur quafitor bardiacus, calceus, ingentesque ocrea in excelso tribunali,

censere? Etenim si intrem castra felicia, protectò exoptàrim ut aftro benigno meticulo-4 Sum me tyronem admittat jafortis prospera, quam si nos Marti laudent liter e Veneris, ac mater qua Samio gaudet Sabulo. Agamus primo de generalibus emolumentis, quorum boc non eris reatur togà indutus ; quin etiam taceat si verberetur à te: vicque sustineat Pratori monstrare evulsos ichu dentes, atque atram carnem in vultu, turgentem, ac lividam ; & oculos restantes, Medico nihil Sponden. te. Ista verò castigare cupi-

ANNOTATIONES.

quidam Satyram hanc à Juvenale scriptam in Egypto, quò relegatus fuerat jam senex sub specie honoris ac præfecturæ cohortis, id agen-te per invidiam histrione Paride, quem offenderat Satyr. 7. v. 90. his verbis.

Quod non dant proceres, dabit histrio.

2. Si subeantur prospera castra.] Si selicibus auspiciis militia ineatur, qualia mihi contigerunt, inquit Juvenalis, certè præmia militiæ tanta funt, ut ea contemplantem cupido arripiat militandi, etfi pavidus tyro fuerim. Istud verò dicit Juvenalis, ut fignificet Paridi se non hoc exilio cruciari, imò lætari; atque ut ipfi Paridi molestiam & invidiam exinde creet.

3. Porta.] Duplex erat castrorum Porta. Altera dicebatur Pratoria, quæ ad hostes spectabat: altera Decumana, per quam educebantur ad pœnam milites delinquentes. Vide Veget. de Re

Milit. & Lipf. de Milit. Rom.

4. Plus fati valet hora benigni, &c.] Ut militia fit felix plus valet ac facit benignus fiderum aspectus, & fatum prosperum, quam ipsius Martis favor tibi conciliatus per literas amicæ Veneris, vel matris ejus Junonis commendatitias:

5. Veneris.] Vide initium Carm. Lucretii. 6. Samia genetrix, &c.] Juno Martis genitrix, quæ colebatur apud Samum, quæque proinde Insulam hanc diligebat. De Samo vide Satyr. 3. v. 70. ibique Annot.

8. Ne te pulsare togatus audeat.] Hæc prima est utilitas militantium, quòd eos civium nemo ausit offendere, imò quisque timeat ac reve-

m-

cri-

الله الله

fal.

ı¶e

in

at.

4-

0,

700

ù

Togatus.] Domi togam, militiæ sagum ge-

9. Dissimulet.] Nam conquerendo, & in jus trahendo militem, nihil proficeret, imò fibi | Judicem. Vide Satyr. 3. v. ultimo.

novam accerferet injuriam à commilitonibus ejus qui pulsavit, partes ipsius per fas & nefas tuentibus.

10. Pratori.] Seu judiciorum seu castrorum

11. Offam.] Cicatricem, vibicem in vultu, carnis tumorem ac livorem ex percussione.

12. Oculos Medico nil promittente relittos.]
Vel alterum, vel utremque oculum ichu contufum, tantum non excussum; atque ita malè affectum, ut periculum sit perdendi visûs nihilque certæ opis ac salutis audeat spondere Medicus.

13. Bardiacus judex datur, &c.] Quòd fi togatus à milite læfus vindictam petat, nihil agit aut consequitur: nam militem deferenti datur cognitor & judex militaris, qui proinde militi

Bardiacus.] Vox deducta à Bardis Gallia pridem populis, five legas, Bardaicus, cum Turnebo, & aliis; five Bardiacus, cum cæteris. Intelligendus itaque vel Judex militaris, barbarus, Gallicus; vel amictus & lacerna fine cucullo, crassior, & villosa, cujus in castris ad excubandum usus frequens, quemadmodum & bardocuculli, de quo Satyr. 8. v. 145. Vide Turneb. Lib. 23. cap. 25. Vallam, &c. Martial. Lib. 4. Epigram. 4.

Lassi bardiacus qued evocati.

14. Calceus, & grandes, &c.] Hinc videtur habitus describi Centurionis, veste castrenfi, de more, in tribun li sedentis & negotia militum disceptantis. Datur, inquit, Judex bardiacus, id est, bardiaco vestitus, forte & cucullo caput adopertus, caligatus, peronatus, furas grandes, ocreas, perones ac tibialia indutus, cujus vel aspectus civem deterreat à litigando apud talem

Legibus

stituto Camilli custodito, ne litem agat miles trans aggerem, ac longe à vexillis. Aquissima est ergo Centurionum disceptatio de milite: dabiturque mihi vindicta; si producatur ratiorecta querimonia. Nihilominus omnis phalanx stat contrà ; atque tur-me universe summà concordià obsistunt. Efficietis ut ultio siat atrocior quam prior iniquitas. Erit igitur congruum animoVagelli Mutinensis causidici, quando binas habes tibias, ladere tot caligatos, milia clavorum. Ecquis adeo sit alienus à civitate? Insuper quis ita Pylades, ut prodeat witra vallem : Statim arescant fletus, neque urgeamus samiliares detractaturos.

ritu veteri castrorum, atque in- | Legibus antiquis castrorum, & more Camilli Servato, miles ne vallum litiget extra, Et procul à fignis, Justissima Centurionum Cognitio est igitur de milite; nec mihi deerit Ultio, si justa defertur causa querela. Tota cohors tamen est inimica, omnesq; manipli 20 Consensu magno officiunt, Curabitis, ut sit Vindicta gravior quam injuria. Dignum erit ergo Declamatoris Mutinensis corde Vagelli, Cùm duo crura habeas offendere tot caligatos, Millia clavorum. Quis tam procul abfit ab urbe? Prætereà, quis tam Pylades, molem aggeris ultra 26 Ut veniat? lacrymæ ficcentur protinus, & se Excusaturos non sollicitemus amicos.

ANNOTATIONES.

15. More Camilli.] L. Furius Camillus Di- tam stultus ac temerarius existimandus est, quam &ator, in decennali Veiorum oblidione, edixit, ne miles extra vallum litigaret, nempè ut præsto quisque sen per adesset, quoties erat cum hoste dimicandum. Vide Liv. Lib. 5. Plutarch, &c.

17. Justissima Centurionum cognitio, &c.] Illud Camilli institutum maxime justum est, & è re publicà, ob rationem allatam: adeoque civis non habet quod conqueratur, si coram Centurione, & apud castra, litigandum est &

agendum adversus militem.

18. Nec mihi deerit Ultio, &c.] Mihi verò militi à cive ad Judicem tracto etiam juste, non deerit ultio. Nam commilitones mei obstrepunt ne damner; ac si forte damnatus suero urpote nocens, at ultrix adest tota cohors, tamque malè accipit civem judicio victorem, ut eum pœniteat vicisse & militi non indulsisse.

20. Tota cohors tamen est inimica.] Probe notat indolem militantium omnia per vim agentium, & ubique per fas & nefas vincere, ac nihil non fibi licere contendentium.

Cohors, Manipli.] Manipulus continebat viginti milites ac turbam scutatorum. De Cohorte

dixi ad Satyr. 1. v. 58. & alibi.

21. Curabitis, ut sit.] Videte igitur, ô cives quid agatis, adversus militem litigando. Scilicet novam accersitis vobis injuriam priori graviorem. Quidam legunt : efficiunt, curabilis ut st vindicta & gravior, &c. alii plorabilis, &c. textumque jungunt. Non valde refert ad senfum, quoquo modo legas.

22. Vindicta gravior quam injuria] Totius cohortis omniumque manipulorum vindista est gravior, quam injuria ab uno milite accepta

pro qua litigatur.

erat declamator ille seu causidicus Mutinensis, qui quassibet causas suscipiebat, malas etiam ac periculofas.

23. Mutinensis.] Oriundi è Mutina, quæ urbs est Longobardiæ in Italia; Hodie vulgo Modena, Ducarûs titulo fulget. Quidam legunt,

Mulino, id est, bruto ac stolido.

24. Cum duo crura habeas, &c.] Id eft, cum integro & sano fis corpore, stulte ageres si invidiam & offensionem tibi crees militum, qui te mutilarent, & crus alterum vel utrumque frangerent, iracundi ut funt & ad ultionem prompti.

Tot caligatos, Millia clavorum.] Tot milites indutos caligis ac tibialibus clavatis. Vide Satyr. 3. v. 148. Ibique Annot. Item Turneb. Lib. 4. cap. 7. ubi militum caligæ clavis sufixæ crant, inquit. Legunt alii, & con iguat ad rem satis: Tot caligas, tot millia clavorum

25. Quis tam procul absit ab urbe ?] Quis tam imperitus rerum urbanarum, tamque moris ac

insolentiæ militum ignarus?

26. Quis tam Pylades?] Quis tam amicus alicui, ut tot pericula pro eo sponte velit incurrere, litiganti contra militem opem ferendo, & ad usque castra comitando, &c. ficut Pylades Oresti ubique adfuit, omnium periculorum comes ac particeps, pro quo etiam morti sese objecit apud Tauricam regionem. De quo vide Euripid. Iphigen. in Tauris.

Molem aggeris ultra Ut veniat] Transeundo vallum, intra castra pergat ad jus; ut ante est

annotatum.

27. Lacryms siccentur.] Ergd melius erit acceptam à milite injuriam dissimulare, neque Dignum erit ergo, &c.] Ergo qui militem (folicitare amicos ut præstent nobis officium tam offenderit, vel offensus accusabit ac deferet, is periculosum. Nam certè illi rerum gnari ex-

1

E

M

C

P

S

Ì

À

(

I

1

1

7

(

\$4

C

11000

9

9

1

8

Da testem, judex cum dixerit : audeat ille Nescio quis, pugnos vidit qui, dicere, Vidi; Et credam dignum barba, dignumque capillis Majorum. Citiùs falfum producere testem Contra paganum possis, quam vera loquentem Contra fortunam armati contraque pudorem. Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus 35 Sacramentorum. Convallem ruris aviti Improbus, aut campum mihi si vicinus ademit, Aut facrum effodit medio de limite faxum, Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo, Debitor aut sumptos pergit non reddere numos, 40 Vana supervacui dicens chirographa ligni: Expectandus etit, qui lites inchoet, annus Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda Tædia, mille moræ; toties fubsellia tantum Sternuntur; jam facundo ponente lacernas Cæditio, & Fusco jam micturiente, parati taxa: paratur. Nunc diserto Caditio pallium abjicente, & Fusco dum mingente, instructi

Quando cogniter jufferit, adduc testem, qui pugnos conspexit; quisquis ifte,ne dubitet affirmare, Vidi ; atque illum putabo dignum barba, dignumque capillitio antiquerum. Mendacem testem facilius dare queas adversus rusticum, quam veracem adversus bona, atque adversus honorem bellatoris. Catera jam nunera, cateraq; jurisjurandi commoda observemus. Si mihi nequam vicinus abstulit vallem vel agrum, pradit majorum; vel mediis è finibus Sanctum ernit lapidem, quem quot annis coluit mea puls cum ingenti placenta: vel fi debitor perseverat nonrestituere pecuniam acceptam, affirmans falsa chirographa inutilis ligni, opperiri cogar annum qui plebis universa controversias incipiat. Tum vero sexcenta etiam molestia, sexcenta dilationes erunt sustinenda. Toties tribunal dun-

ANNOTATIONES.

cusabunt se, 'ac detrectabunt vel nos ad castra co- s fitus lapis Jovi Terminali sacer habebatur. mitari militem delaturos, vel contra illum dicere testimonium, vel causam nostram agere apud Centurionem, obstrepente interim ac minas jadante universa cohorte & omnibus manipulis: quemadmodum antea dictum eft.

29. Da testem, judex cum dixerit.] Leguntalii, quem dixerit.

31. Dignum barba, &c.] Antiquæ virum fidei, & virilis constantiæ, quales erant majores nostri, cum mos nondum esset barbam tondere. De hoc

33. Paganum.] Vide Annotat. ad Satyr. 14. v. 154. & Turneb. Lib. 2. cap. 3. Porro fubinde Pa-gani funt appellati Ethnici & Idololatræ, ex quo, propagata jam Fide Christiana, isli urbibus pulsi in pagos ac villas rusticas concesserunt.

35. Pramia nune alia, &c.] Alia militum commoda, in litigando: deinde in jure condendi testamentum. Coclius Rhodiginus Lib.23. cap 23. querit cur militi ac viro forti tantum honoris tribuatur, plusque prærogativæ, quam doctrinarum antiftiti vel maximo : respondesque ex Aristotelis sententia Rhetor. 1. eas virtutes censeri maximas, quæ noscuntur aliis utilissimæ, & hinc justis viris pariter & fortibus plurimum deferri : quoniam altera virtus in pace, in bello altera prodesse præcellenter valet

36. Sacramentorum.) Id eft, militiæ, vel militum, qui facramento se obstrinxerint apud Imperatorem, bonam se Reipublica navaturos operam, neque ante finita stipendia decessuros.

Convallem ruris aviti, &c.] Agrum collibus fep-mm, ab avis & majoribus, hæreditario jure, vel reflamento, ad me transmissium : prædium in val-

38. Sacrum effedit medio de limite faxum.] Protulit limitem agri, suo adjun furus quod meo

39. Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo. I Cujus agri cum vetus fim possessor, ex more Jovi ac Termino dudum sacrifico quotannis, pultem & liba fuper faxum ponens: idque ex instituto Numæ Pompilii, qui frugum primitias Termino fa-crificari juffit. Dionyf. Halic. Lib. 2.

40. Debiter.] Cui vel famore, vel mutud cre-didi pecuniam.

4t. Vana supervacui, &c.] Eundem versum, &c in hunc Annot. Vide Satyr. 13. v. 137.
42. Expetiandus erit, qui, &c.] Donec ad judicandum conveniant. Centumviri, qui ex tribubus triginta tribus adeóque è toto populo electi. Hi porrò vix & rarò conveniebant i unde multa erant tædia perferenda litigantibus apud ipins, de iis quorum cognitio ad eos pertinebat, v.g. de De-

polito, de Tutelis, de Firibus, &c. Qui lites incohet, annus, &c.] Locum hunc ali-ter alii explicant; lic vero è Servio: Expectan-dus cuique fuus ordo, Anglice, his turn, or lot: Nam & tunc ob litium multitudinem, caufæ per fortem audiebantur, ut evitaretur tumultus. Plin. Lib. 4. Epift. 16. Proxime cum dicturus apud Centumviros effem, adeundi mihi locus, nifi à tribunali, nisi per ipsos Judices non fuit : tanta stipatione catera tenebantur.

44. Subsellia tantum Sternuntur. J Paratur duntaxat & adortatur tribunal.

45. Penente lacernas Caditio JDum Judex lacernam ponit ob æstum, & fr gus captat, veluti mox. caufas aud turus. As verò ramdiu moratur, ut frufiretur expectantes,& mora fatigatos cogar abire,

infecta re, quamvis paratos ad dicendum.
4.6. Cadirio J De co Satyr. 13. V. 197.
Enfeo.] Vide Satyr. 4. V. 112. Hie Aurelius Fulcus apud Martialem ut ebriolus notatur.

Midutiente.] Locum huncexplicat id quod de derapplic. Sacrum : quia separandis agris po- ejusmodi Judic bus habet Maciobius Lib. 3 cap. 16. Digre Sabulo decertamus. Tis tem quos arma operiunt, ac cingit balteus, quodcunque libet iis litigandi tempus conceditur, neque deperditur negotium prolixà controversia merà. Adde quòd unis bellantibus licet condere testamentum vivente genitore. Enimverò qua sunt bellicis acquisita laboribus, statutum est hand censcri bonorum summå, quorum universam parens administrationen possidet. It aque Coranum vexillerum fectatorem & militia stipendia ob-tinentem palpat genitor, licet modo senio titubans. Illum jufta promovet opera, at que bonefto studio sua pramia dilargi-tur. Id profesto videtur inte-

discedimus, atque tardo fori Digredimur, lentâque fori pugnamus arena. Aft illis, quos arma tegunt & balteus ambit. Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi. Nec res atteritur longo sufflamine litis. Solis prætereà testandi militibus jus Vivo patre datur. Nam quæ funt parta labore Militiæ, placuit non esse in corpore censûs, Omne tenet cujus regimen pater. Ergo Coranum Signorum comitem, castrorumq; æra merente, 55 Quamvis jam tremulus captat pater. Hunc labor æquus

Provehit, & pulcro reddit sua dona labori. Ipsius certè Ducis hoc referre videtur, Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem ; resse ipsius Imperatoris, ut qui Ut læti phaleris omnes, & torquibus omnes. firenuns fuerit, ipse sit beatus; ut cuncti phaleris, cuncti etiam terquibus gaudeant.

ANNOTATIONES.

C. Titius, inquit, vir atatis Luciliana, in oratione qua legem Fanniam suasit— describens homines prodigos in ferum ad judicandum ebrios commeantes, quaque soleant sermocinari inter se, sic ait. Ludunt alca studi se unquentis delibuti--- ubi hora decem sunt, julent puerum vocari ut comiti-um eat percontatum, quid in foro gestum sit; qui Suaserint, qui dissuaserint : quot tribus jusserint, quet vetuerint. Inde ad comitium vadunt, ne litem faciant suam. Dum eunt, nulla est in angiporto amphora, quam non impleant, quippe qui vesi-cam plenam vini hateani. Veniunt in comitium trifles: jutent dicere: querum negotium est, nar-rant: Judex testes poscit: ipsus it miclum. Ubiredit, ait se audivisse omnia : tabulas poscit : literas inspicit : vix pra vino sustinet palpebras.

47. Lentâque fori pugnamus arenâ.] Metaph. à Circo, & gladiatoribus. Id est, vix litis finem

videmus, adeo lentè omnia procedunt. 50. Sufflamine.] Dilatione, remorâ, impedimento. Quid fit proprie Sufflamen, dixi ad Satyr.

8. v. 148.

51. Solis praterea testandi militibus jus, &c.] Nam filius-familias, etiamfi pater consentiat, te-ftari non poterat nifi de peculio castrensi vel quafi castrensi. Justinian. de militari testamento. Ulpian, in Lege 1. Digest. de Testam, milit. sic ha-bet: Militibus lileram testandi factionem primus quidem D. Julius Casar concessis: sed ea concessio temporalis erat. Postea verò D. Titus dedit: post hoc Domitianus: Postea D. Nerva plenissimam indulgentiam in milites centulit : eamque & Traja-nus secutus est. Et instà : Exinde mandatis inscri capit caput tale; cum in notitiam meam pervene-- Simplicitati corum (militum) confulendum existimavi, ut quoquo modo testati fuissent, rata effet corum voluntas. Faciant igitur testa-menta quomodo volent, faciant quomodo peterint: sufficiatque ad bonorum suorum divisionem faciendum nuda voluntas tejtatoris.

Serm. Lib. 2. Satyr. 5.

Captatorque dabit rifus Nafica Corano.

55. Casirorumque ara merentem.] Diu Romanos suis stipendiis militasse, at postea mercedem è publico accepisse, alibi notav mus, nimirum Satyr. 3. v. 132. & enarrat Alex. ab Alex. Liba.

cap. 22, &c.
56. Quamvis jam tremulus capt at pater.] Pa ter jam senio licet confectus filium captat mili tantem, ut ab eo nuncupetur hæres bononim militia partorum. Tria veteribus fuere tela-mentorum genera: unum quod calatis comitis ficbat: alterum quod per æs & libram, libri-pende adhibito, & emptore familiæ. Tertium militare seu procinctum vocabatur, cum militari in praelium, nulla legum solemnitate, tribus aut quatuor adhibitis testibus, antequim fe accingerent ad dimicandum, hæredem fibi nuncupabant, fi quid in acie secus eveniret. Alex. ab Alex. Lib 4. cap. 3.

11

H

ad rol

e Hu

nen

er ra: nil ur,

mn

(

perc

ben Ovi

2

En

Ho

. Hunc labor aquus Provehit, &c.] Præterei milites per bellicos labores ad munera provehuntur, honores à Duce consequentur & pramia, phaleras, torques, armillas, coronas, &c.

58. Ipsius certe Ducis hoc referre videtur, &c.] Refert Ducis militantes honorari & locupletari. Nam donis ac donorum spe virtus excitatur mi-

litum, aliique ad militandum alliciuntur.

60. Ut lati phaleris omnes, &c.] Ut firenci fint omnes, adeoque donis militaribus exornentur. Plin. Lib. 33. cap. 2. Romani auxiliares & externes terquibus aureis donavere: at cives nonnisi argenteis. Agellius Lib. 2. cap. 11, refer Lucium Sicinium Dentatum, obseximiam virtutem appellatum Achillem Romanum, pugnaffe in hoftes centum & viginti prairis: cicatricem aversam nullam, adversas quinque & quadraginta tulisse: cerenis esse donatum aureis octo, ebsidionali una, muralibus tribus, civicis quatuordecim; torquibus tribus & cetoginta : armillis plus centum & sexaginta; hastis ducdeviginti, phaleris item donatum quinquies viciesque!: populi mili-54. Coranum.] Hunc de quo forte Horatius taria dona habuisse multijuga, in his provocate ria pleraque : denique triumphôsse cum Impetrateribus fuis triumphes novem. AULI

AULI PER SII FLACCI SATYRÆ SEX.

PROLOGUS.

JEC fonte labra prolui Caballino: Nec in bicipiti somniasse Parnasso Memini, ut repente sic Poëta prodirem. Heliconidasque, pallidamque Pirenen llis remitto, quorum imagines lambunt Hedera sequaces. Ipse semipaganus Ad facra Vatum carmen affero nostrum.

0

a- m m 6.

2

m a- is i-

cs

.

6.

ŀ

חיים ליים

r-

e m

1 1 11

INTERPRETATIO. NEque immerfi labia in fonte equino, neque recordor me indormisse in monte Parnosso bivertice, ut subitò fierem sta Vates. Et Musas & Pirenen Pallidam relinquo illis querum statuas ambiunt hedera tenaces. Ego subrusticus defero meos verfus ad facra Poetarum.

ANNOTATIONES.

fius vanitatem eorum Poetarum, qui iese actant afflatos ab Apolline & Musis, imitari olentes Hefiodum, qui Theogoniæ initio ait è à Musis divinà canendi facultate donatum. func locum imitatus Sidonius Apollinar. Lib. . Epistola ultima, ita scribit : Non hic ego comentitiam Terpsuchoren more studii veteris adtivi: nec juxta scaturiginem fontis Aganippici er roscidus ripas, & pumices muscidos stylum raxi. Atque utinam nihil molle, nihil sluidum, nil de triviis compitalibus mutuatum reperia-

Prolui.] Id eft, leviter delibavi, non autem

Caballino fonte.] Pegafus alatus equus ungula ercutiens radicem montis Parnassi, elicuit fon-tem qui inde dictus est Hippocrene: è quo bi-bentes statim Poetas sieri, fabulantur. Vide Ovid. Metamorphof. Lib. 5. Fab. 4.

2. Nec in bicipiti sommiesse, &c.) Neque, ut Ennius, somnievi, in migratle in me animam

NEC fonte labra prolui, &c.] Irridet Per- | Saryr. 6. ad hæc verba, Cor julet hoc Enni, &c. Parnasso.] Mons est Phocidis in Achaia, Apollini facer ac Musis; sicut & Helicon mons alter

> 4. Pirenen.] Fons erat Musis dicarus in Acrocorintho monte, juxta urbem Corinthum in Peloponneso. Paltidam autem vocat Persius, eo quod qui plurimum student pallidi fiunt. Vide posteà Satyr. 5. v. 62. Vel spectat Fabulana de Pirene muliere, cujus è lacrymis fons ifte emanâsse fertur.

> 6. Hedera.] Boni Poetæ hedera coronabantur. Vide Horat. Lib. 1. Ode 1. Sequaces ; vel quòd facilè adhærescant : vel quòd sequantur eximios Poetas velut præmium : quemadmodum ante dixi.

> Semipaganus.] Propè rusticus & agrestis: ferè tam imperitus ac rudis, quam paganus. Vide Juvenal. Satyr. 14. v. 154. Annotat. ad vo-cem, Pago. Item Satyr. 16. v. 33. ad vocem, Paganum.

7. Ad facra Varum, &c.] Augustus in suo Homeri, ant alterius eximii Poctæ. Vide infra | palatio facravifat adem Musia & Apollinia X 2

Quis docuit psittacum suum illud xectos; & picas eniti hu-manas voces? Venter artium doctor, ingenii dator, peritus affequi verba inconcessa. Quod h appareat spes lucrandæ pecuwie fallacis, tum putaveris corvos Poetas, & picas Poetrias canere carmen Pegascium.

Quis expedivit pfittaco fuum XAIPE; Picasque docuit nostra verba conari ? Magister artis, ingenique largitor Venter, negatas artifex fequi voces. Quòd fidolofi spes refulserit nummi, Corvos Poetas & Poetridas picas Cantare credas Pegaleium melos.

ANNOTATIONES.

telle Suetonio, Odav. cap. 25. Eò docti con- & apud Græcos: Hanair o nipos pipelas de veniebant scriptaque deferebant sua. Hinc Horat. Lib. 1. Epift. 3.

Script a Palatinus quacunque recepit Apollo. Vide infra, ad eas voces, Sede leges celsa.

8. Quis expedivit, &c.] Sunt qui de ipfo Persio hæc intelligant ; quali verò tam misera suerit ejus fortuna, ut paupertate adactus fit ad feribendos versus, quen admodum alii quidam istius temporis. Verum in Satyr. 5. bulla se ornatum, adeóque nobilem indicat. Adde carminis quod sectatur genus, abalicnandis certè hominum potentium animis potius idoneum, quam parandis amicis. Itaque dicendus est Perfius in his seipsum quidem petere, at ferire bus egestas. alios, qui divinam Poeseos facultatem velut artem quæstuosam arripiebant, quamvis à natura negatam.

Isitaco.] Sicut avis ista non concessas alioqui voces, fame ramen stimulante, conatur exprimere: fic & quidam, ut victum habeant, utcunque versus scribunt, quos divitibus offerant; invità quidem Minerva. Vide Plin. Lib. 10.

cap. 42.

Suum xarps] Quasi propriam aviculis istis salutandi rationem.

9. Verta nostra.] Nobis hominibus proprium

Interserunt hic aliqui spurium sane versiculum hunc :

Corves quis olim concavum salutare? Id est, quis étiam docuit corvum rauca voce & concava salutare Cæsarem Augustum, post A-diacam victoriam? Vide Martial. Lib. 14. Epigram. 73, 74, 76. Item Macrob. Saturnal. Lib. 2. cap. 4. ad finem.

11. Venter negatas artifex segui voces.] Scilicet venter familicus artem dat & facultatem quam natura negaverat. Proverb. Multa docet fames :

10

12. Dolofi.] Nummum dolofum, eo quòd dolosos faciat homines, vocari putant nonnulli. Malim ego cum Casaubono ita dici, quòd spes fit ejus comparandi per adulationes dolosas, & felsam præstantiæ opinionem.

13. Corves Poetas, &c.) Si modò spes lucri affulgeat, carmina conscribent garruli quilibet, infulfi, inepti, è trivio Poetaftri. Atque sibi videhuntur ipsis egregia promere, dum æquis rerum æstimatoribus erunt latil. o.

14. Cantare credas.] Subaudi, reffe: adeò potens est lucelli cupido, durisque urgens in re-

Pegaseium.] Egregium carmen, quale composuerit is qui ex Hippocrene biberit.

Melos.] Quidam feribunt, mellos, ut metrum constet. At verò quidni Persius produxerit primam istius vocis fyllabam, auctoritate frerus Ennii ac Homeri? Ennii quidem ex Annalibus affertur ifte versus.

Matrona melos complent spectare faventes. Homerus autem Hymno 1. in Mercurium fic habet.

Θιός δ' ύπο μίλο ακσι, Quanquam in præcedenti Versu & alibi sæpiùs corripit. Nimirum id permittunt liquidæ con-fonantes. Vetus Schol. in aliis est, nettar, inquit. Hinc forte Angelus Politianus lectionem istam adstruit; rejicitque vocem, melos, quippe cujus prima sit brevis. At prosecto Marullus cum appositè simul ac festive redarguit, sic occinens;

Posse negas dici melos, facunde Poeta, Atque adeo picas nectar ais canere.

Sed neque divinus male HI'NO GETIT Homerus : Nec, nift qui laudat ned ar Inepte canit.

SATYRA

SATYRAI

Curas hominum! ô quantum est in rebus O Cupiditates hominum! (cule, Nemo? Quis leger hæc? Min' tu iftud ais? Nemo her-Vel duo, vel nemo. Turpe, & miserabile. Quare? Ne mihi Polydamas, & Troiades Labeonem Prætulerint. Nugæ. Non, fiquid turbida Roma Elevet, accedas: examenve improbum in illà Castiges trutinà: nec te quæsiveris extra. Nam Romæ quis non? Ah si fas dicere! Sed fas, judicium injustum in illa libra: Tunc cum ad canitiem, & nostrum istud vivere tri fte

Quanta ejt vanitas in rebus! Quis evolvet hac carmina? Mibine tu Loc dicis? Nullus certe leget. Nullus ? Unus aus alter, vel ne unus quidem : res pudenda & indigna. Cur? Ne Polydama: & Trojani mihi anteponant Labeonem. Ineptia. Ne affentiaris, si Roma tumultuofa aliquid eleves; neve expendas neque petas extra teipfum. Enim-vero quis Roma non id facit ? Ah si liceat loqui! Sed

licet, tunc quando video canos capillos; & nostram illam vitam

ANNOTATIONES.

2. O Curas hominum /] In quibusdam libris nempè augere, & minuere: neque constat quo tyris scribere aventem, & Monitorem qui co- & par alteri fiat, ex eà aliquid detrahitur. natur eum deterrere à scribendo. Neque verò quæ Monitori: sed suum quisque ad arbitri- sive malos æstiment. um versus & personas illis distribuit.

2. Quis leget hac?] Monitor statim, quis eas reprehensiones tuas libens accipiet? Define igitur inutilia monita dare.

Nemo hercule.] Agellius Lib. 11. cap. 6. ait Romæ viros jurare folitos per Herculem, fœ-minas per Caftorem, non contrà: quamobrem verò, obscurum esse dicit. Illud porrò apud Apuleium reperies non observatum, apud quem & fœminæ per Herculem jurant. Vide Juvenal. Satyr. 2. v. 98. Annot.

4. Ne mihi Polydamas.] Scilicet verebor quod olim Hector veritus eft; ne, &c. Legunt nonnulli, na, id est, certè. Allusit hic Persius ad Homeri iliad. x. non longe ab initio. Quod idem fecerat Tullius ad Attic. Lib. 2. Epift. 5. & Lib 7. Epift. 1.

Polydamas.] Princeps. Trojanus, per quem optime notatur. Nero Historiæ Trojanæ plus æquo studiosus.

versum hunc quem citat vetus Scholiastes.

6. Hever.] Elevare Significat duo contraria; lusus sunt, laudem captabant.

reperies appositas literas P. & M. Rel sensu hic à Persio intelligatur. Metaphora à quidem ipsa Dialogitmus est inter Poetam Sa- ponderibus, in quibus ut lanx gravior attollatur,

Accedas.] Id est, ne te adjungas ad iniquos conveniunt omnes que fint affignanda Poeta, Judices Romanos, five bonos versus contemnant,

> Examen.] Est bilancis hasta, filum, lingula, qua stante, in neutram vergente partem, & sub ansa latente, equilibrium cognoscitur.

> phorice ponitur pro judicio.
> 7. Trutina J Proprie est illud foramen, intra quod libratur bilancis lingua, de qua mox. Hic fumitur pro totà bilance.

> Nec te quasiveris extra.] Ne extra te Judicem quære aut judicium. Tu ipse res dijudica.

> 8. Nam Roma quis non ?] Aposiopœsis est: id est, quis Romæ errore communi tapsus, & extra se judicium quærens, non male judicat? Vel, quis Romæ non affectat laudem Poeseos? Quo quidem perstringitur ipse Nero.

Sed fas Tune, &c.] Totum hunc locum alii aliter înterpretantur. Quidem volunt Perfium loqui în propriâ perfonâ, ita ut dicat fibi tandem licere invehi in hominum vitia, cum ipse jam, fi minus ætate, at moribus fenex fibi effe videatur: fas, inquit, mihi eft pravos mores re-Labenem.] Actius Labeo ineptus Poeta, Ne- prehendere, cum considero mez mentis canironi nihilominus charus, co quod Homeri Ilia- tiem, & meum vivendi genus severum, matudos libros aliquot in Latinos versus quamvis ma- ramque relictis nugis sapientiam. Alii tamen lè transtulisset. De co nihil habemus præter videntur meliùs Persii sensum assecuti, qui siunt illum homines suæ ætatis carpere, qui ætate li-Crudum manduces Priamum Priamique Pi- cet provecti & moribus vultuque graves, adhuc tamen scribendis verticulis, qui juvenum

X 3

Alpexi,

sitis nucibus : quando imit amur patruos serveritate, tum, inquam, tum condonate. Nolo. Quid agam? Atqui sum irrifor ob lienem procacem. Componimus claus, alius carmina, alius solutus metro, operosum quiddam, quod pulmo peramplus spiritus proferat. Nempe & comptus, & veste nova, & can didus denique, cum gemma natalis diei, ista plebi recitabis è sublimi cathedra, postquam laveris fauces flexibiles

Severam; & que agimus depo- Aspexi, & nucibus facimus quæcunque relictis: Cum sapimus patruos, tunc tunc ignoscite. No-

> Quid faciam? Sed sum petulanti splene cachinno. Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber. Grande aliquid quod pulmo animæ prælargus anhelet.

> Scilicet hæc populo, pexusque togaque recenti. Et natalitià tandem cum sardonyche albus, 16 Sede leges celsà, liquido cum plasmate guttur

ANNOTATIONES.

10. Nucibus.] Id est, puerilibus ludis ac nugis quibuslibet. Sueron. August. cap. 83. refert illum cum pueris minutis interdum nucibus

II. Cum sapimus patruos.] Qui sunt nepotum duri sæpè castigatores.

Ignoscite] Sinite me corrupta hominum judi-

Nolo.] Non finam, inquit monitor: ab his Perfius paulo post, abstineas jubeo.

12. Quid faciam ?] Respondet Persius ; at mihi temperare non poslum: splen grandior irriforem me, & Satyricum facit. In liene Medici affectum risûs collocant.

Petulanti.] Petulans dicitur qui hunc & illum

absque pudore petit.

Cachinno.] Cachinno, onis, est homo risus intemperantior, ficut cachinnus rifum effusum fignificat.

13. Scribimus inclusi] Prosopopœia est Poetarum ineptorum illius temporis, quos inducit Perfius suam causam defendentes. Quid mali facimus, inquiunt, fiquidem museo nostro clausi, alius stricta, alius soluta oratione scribimus egregium quoddam opus?

14. Qued fulmo anima.] Quod cum anhelitu, & non fine labore & vexatione pulmonis aere & vento distenti recitemus. Videtur autem Persius notare grandiloquentiam affectatam, periodorum longitudinem, & ampullatam turgidamque orationem.

15. Scilicet hac populo.] Excipit fatyrice Perfius : nempè auram popularem captas scriptitando & recitando, & vanam eruditionis opinionem affectas.

16. Natalitia.] Vel gestari solità die natali, vel dono data

Albus] Veste nova & pretiosa splendidus: fortaffe eriam, pallidus, five ob studium pertinax, five ob ingentem curam, qua se illi comparabant ad recitandum, five denique ob anzium de eventu animum.

Sardonyche.] Ornatus annulo, cujus gemma sit fardonyx, lapillus fubrubei fimul & fubcandidi coloris. Vox facta è fardio lapide rubri coloris, & onyche subalbi.

17. Sede leges celsa.] Privatæ quædam fiebant recitationes Romæ satis frequentes, inter amicos & convivas. Horat. Lib. 1. Satyr. 4.

Non recito cuiquam nisi amicis, &c.

Ecce inter pocula quarunt

Romulida saturi, quid dia poemata narrent. Vide Plin. Lib. 8. Epistol. 21. Tull. ad Attic. Lib. 12. Epift. 4. & Lib. 15. Epift. 3.

Aliæ porrò recitationes erant publicæ: modò in Athenxo, modò in Apollinis æde, de quâ in Prologo:modò eriam in ædibus ceu mercede conductis, five accommodatis ab aliquo viro divite, cui id honorificum ducebatur; & cujus eò clientes applausûs & celebritatis causa convocabantur. Vide Martial. Lib. 4. Epigram. 6. & Lib. 10. Epigram. 70. Plin. in Epistolis passim, ut Lib. 2. Epist. 19. Lib. 9. Epist. 27. luculentissimè verò Lib. 7. Epist. 17. & Lib. 8. Epift. 12.

Juvenalis autem Satyr. 7. docet quanto id

fiebat apparatu:

- Atsi dulcedine fame Succensus recites, Maculonus commodat ades. Et paulò post:

Scit dare libertos extrema in parte fedentes Ordinis, & magnas comitum dispondere voces. Nemo dabit Regum quanti subsedia constent, Et que conducto pendent anabathra tigillo,

Quaque reportandis posita est orchestra cathedris. Ex his patet confuevisse recitaturos suis impensis ornare auditorium, subseilia auditoribus, sibi verò pulpitum & fedem fublimem disponere. Idem habetur ex Dialogo de Oratoribus : Et domum mutuatur , & auditorium exstruit, & Subsellia conducit, & litellos dispergit, quibus nempe invitentur audituri. Vide Plin. Lib. 1. Epift. 13, & Lib. 2. Epift. 14. Atque ut fre-Mobile

Mobile collueris, patranti fractus ocello. Hic neque more probo videas, neq; voce serena Ingentes trepidare Titos, cu carmina lumbum 20 Intrant, & tremulo scalpuntur ubi intima versu. Tun', vetule, auriculis alienis colligis escas, Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe! Quo didicisse, nisi hoc fermentum, & quæ semel intus

Innata est, rupto jecore exierit caprificus? En pallor, seniumque. O mores! Usq; adeone

Ecce vultus pallidus, & senectus. O indolem pravam! Itane verò

potione finida, diffolutus oculis lascivis. Illic nec bono ritu, nec applaufu recto, afpicias futfilire noviles Remanos, quando versus penetrant renes, & quando pracordia titillantur carmine trementi. O senex, tune quaris illecelras auribus aliorum? Auribus, inquam, quilus pelle deformis etiam dicas, ohe! Quorsum verò doctum esse, nils hoc fermentum appareat; & aperio bepate prodeat filreftris fiens, qua aliquando orta est intra?

ANNOTATIONES.

quentiores adessent auditores, pretio etiam & sensus fit : O Nero bacchantium vocem in tua munusculis cogebantur.

Horat, in Arre Poet.

Ut praco ad merces turbam qui cogit emendas. Affentatores jubet ad lucrum ire Poeta.

Et l'erfius paulo post, tritam lacernam dari, sumen apponi, ait. Adhibebant prætereà ornamenta corporis varia, ut inde recitationi splendor accederet. Quod innuunt l'erfius hic: Plutarch. in Pompeio. Seneca Ep. 114. Martial. Lib. 4. Epigram. 41. & Lib. 6. Epigram. pariter 41. Vide & Agell. Lib. 11. cap. 9. ubi reperies, digitum annulo, caput palliclo, aures ligamentis, fauces vellere ceu lana exornari : pexos etiam capillos, togas recentes & splen.

Plasmate,] Ad leniendam vocem suaviorem-

que faciendam.

18. Patranti.] Patrare proprie eft maidonoie?. Unde hic pro libidinoso aspectu à Persio ulurpatur.

19. Hic.] Id est, in illis recitationibus. Neque voce serena.] Acclamanone confusa. 20. Trepidare.] Exhibendæ lætitiæ & approbationis causa.

Horat. in Arte Poet.

Saliet, tundet pede terram.

Titos.] Dicti funt Titi nobiles Romani à Tito Tatio, vel à tuendo Imperio.

Lumbum intrant.] Excitando libidinem, cu- fed tantum calyces. jus sedes est in lumbis: quod faciunt obsecuni

mollior fit fonus.

22. Tun' vetule.] Infurgit Persius acriter adversus eam mollitiem. Ergone qua es ætate fenex in id unum incumbis, ut tam infames juvenum auribus illecebras suppedites.

Verule.] Vox pertinens ad contemptum. 23. Cute perditus.] Senio & rugis deformis.

Tragordià gaudes recitare: Sed placet cum melioris notæ Interpretibus & Exemplaribus : Ohe. Quæ interjectio vel fatietatem, vel juvenilem lætitiam fignificat. Sensus igitur erit : senex cum fis, juveniles etiam voces affectas. potius: laboras ut placeas ineptis laudatoribus: quorum adulationes ipse adeò expertus es, ut non fine pudore nimium te laudari fentiens cogereris dicere, che : fatis est laudum & plusquam satis.

Horat. Satyr. 5. Lib. 2.

Importunus amat laudari? Donec, ole jam, Ad cælum manibus sublatis, dixerit : urge, & Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

24. Quò didiciffe, &c] Id est, quid prodest multa didicisse ni doctus esse cognoscar, inquit

homo feribendi cupidus.

Fermentum.] Dicitur à fervendo, id est, ficut frustra injicias fermentum in massam nisi ut eam inflet, & majorem faciat : fic, quid mez mihi eruditio proderit, nifi erumpat & clariorem me faciat?

Intus] In animo meo.

25. Jecore.] Poni videtur pro corde, in quo

affectuum sedem vulgus collocat.

Caprificus] Metaphorice designat gloriæ cupiditatem, & bene; nam arbor illa erumpit è muris quantumlibet duris, nullos parit frudus,

26. En pallor, seniumque.] En signa studii nostri pertinacis, nostræque adeo profundæ eru-21. Tremulo] Tremula voce pronunciando, ut ditionis. Quæ verba attribuunt aliqui Persio Poetastros irridenti: melius tamen videntur jungenda cum præcedentibus, ut postca Satyricus exclamet: 6 mores!

Usque adeone Scire tuum, &c.) Ergone vanam gloriam velut ultimum finem studiorum morum constituis? D. August. Epistolà 56. Dioscorum vulgi laudes sectantem perstringit Persiano hoc Ohe.] Contendunt aliqui legendum ever, ut loco: Tune, & Diefcore, nec Persium tuum respicits

noverint te effe scientia praditum? At praclarum est digito oftendi, & dici : Tile eft. An parvi astimes swiffe tradita centum puerorum cincinnaturum? En inter calices inquirunt Romani epulis satiati, quid divina carmina contineant. Illic quidem, cui circa scapulas est regmen coloris hyacinthini, recitans aliquid fætidulum de naso balbutienti; si veluti guttatim fundit amores

Scientia tua nibil est, nisi alii Scire tuum nibil est, nisi te scire hoc sciat alter? At pulchrum est, digito monstrari, & dicier :

Hic eft.

Ten' cirratorum centum dictata fuisse, Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt Romulidæ saturi, quid dia poemata narrent. Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læ-

Rancidulum quiddam balbà de nare locutus: Phyllidas, Hypfipilas, Vatū & plorabile fi quid Phylliais & Hypsipila, & trifle Eliquat; & tenero supplantat verba palato: 35

aliquid Poetarum; si vocabula etiam dejicit palato molli ;

ANNOTATIONES.

contorto versiculo tili insultantem, &c. Ubi Pertionain sententiam affert & gravirer explicat. Porto Perfius hic imitatus est Lucilium, cujus corruptum passim locum optime videtur restizuiffe Marcilius, fic:

Nolo scire mibi cuius sum consciui solus, Ne damnum faciam. Scire est nescire nist id me

Scire alius scierit.

28. At Pulchrum eft. &c.] Prolepfis eft ironica. Demosthenes noscitari se à mulierculis & digito monstrari lætabatur. Tell. Tusc.

Quæft. 5

29. Ten' cirratorum, &c] Id eft, parvine æstimes carmina alicujus Poetæ esse dictata à 2199 flos. Perinde est. ludimagistris in schol's, ut ea discipuli memoriter discant. Nero tuos versus per scholas di- estque vestis accubitoria, cujus in conviviis usus ctari imperaffe aiunt : quod & alii velut decorum fibi affectarunt. Eusebius Lib. 9. narrat Maximum Imperatorem libellos quosdam in Christi derisionem confictos nomine Pilati per ludos circumferri legique præcepisse. De Hieron. hunc Persii locum, ut & alios sæpè, bis aut ter pronunciationem efforminatam & eductam è ufurpati adversus Ruffinum bis, & in Apologet. naribus vocem exprimit reprehenditque. ad Domnionem.

rum cirrati folent effe capilli, id eft, cincin- cubuerent. Vide Ovid. Epift. 2, & 6.

docet flocci faciendas effe eas laudes, que daneur inter pocula. Quod anteà Horatius fecerat Lib. 2. Satyr. 2.

Discite non inter lances mensasque mitentes, Cum stupet in and acies fulgorious, & cum Accirvis faifis animus meliora recufat.

Mos erat scilicet apud veteres in conviviis aliafferre, unde fabulandi inter doctos occano dejicere.

præberetur. Vide Athenæum paffim.

31. Romulida saturi.] Romulidas vocat ironice, quasi Romulo valde absimiles. Gell. Lib. 11. cap. 14. refert Romulum ad epulas vocatum non multum bibiffe, quia postrídie manè negorium haberet. Vide Juvenal, Saryr. 6. v. 433. & feq. ubi & mulieres in convivio judicium ferentes de Virgilio aliifque Poetis coarguit.

32. Hyacinthina] Vestis pretiosa notat quempiam nobilem ac delicatum. De cruore hyacinthi in florem purpureum verso. Ovid. Metamorph. Lib. 10. Fab. 5. Legunt alii, Ianthina: vestisque erit violacei coloris, nec minùs splendida. Græcum est nomen ab isr viola; &

Lana.] In Tufcul. tegmen vocatur à Tullio: erat, & fupra vestem albam induebatur.

33. Rancidulum.] Metaph. a carnibus ad corruptionem vergentibus: hic denotat aliquid

Balba de nare. Durior paulò hæc metaphora

34. Fhyllidas, Hypfipilas.] Hæ mulieres amo-Cirratorum.] Id est, nobilium juvenum, quo- rem suum contemptum ægrè ferentes morti oc-

Vatum & piorabile] Elegiacum Carmen, cujus 30. Ecce inter pocula. 1 Respondet Persius, & utplurimum materia triftis. Horat. in Arte Poet. Versibus impariter junctis querimonia primum, Post etiam inclusa est voti sententia compos.

35. Eliquat.] Liquide veluti & guttatim fundit, voce lenta, molli, & affectata pro-

Supplantat.] Verba nondum planè efformata quafi strangulat ac dejicit mollitiei causa. Supquid ex illustribus Poetis atque Auctoribus plantare propriè est supposito pede in terram

Aslensêre

Affensêre viri: nunc non cinis ille Poëtæ Felix? Nunc levior cippus non imprimit offa? Laudant convivæ: nunc non è manibus illis, Nunc non è tumulo fortunataque favillà Nascentur violæ? Rides (ait) & nimis uncis 40 Naribus indulges. An erit, qui velle recuset Os populi meruisse: & cedro digna locutus, Linquere nec scombros metuentia carmina nec thus? Quisquis es, ô, modo quem ex adverso dicere Non ego, cùm scribo, si fortè quid aprius exit, Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit, Laudari metua. Neg; enim mihi cornea fibra eft. Sed recti finemque extremunique esse reculo Euge tuu, & belle. Nam belle hoc excute totu; Quid non intus habet? Non hic est Ilias Actii Ebria veratro: non fi qua Elegidia crudi

Statim homines acclamant, Annon manes hujus Vatis nune beati funt? Annon cespes mollins nunc premit ejus fa? Comessarores celebrant: annon è cineribus iftis, annon ex ilto sepulchro & beato pulvere flores deinceps enascentur? Irrides (inquit) & nimis servis rugato nafo. An aliquis erit, qui renuat capt are laudes vulgi : & postquam dixit digna cedro, recuset relinquere posteritati versus non timentes scombros & thus? Quicunque es, o homo, quem mox induxi loquentem contra me, audi: quando compono, si fortasse concinnum aliquid editur à me, quandoqui-dem est infrequent hac volueris, attamen si aliquid concinnum editur à me, non ego timebo cele rari: Nam cor non habes durum us cornu. At nego 51 tuum illud enge & belle, effe

ultimum scopum bene facti. Enimoero evolve integrum hoc belle : quidnam intra non continet ? Non istic est carmen Actii redundans helleboro : non est Elegia aliqua, quam composuerins

ANNOTATIONES.

36. Affensere viri.] Applaudunt statim om- cap. 15. & Athenseum, Lib. 7. ubi naturam nes, & probant indignas hasce recitandi rationes.

Nune non cinis] Post tantas affentationes an non benè est illi Poetæ? An non quiescunt eleganter distinguit sinem rectè facti, & ejus

ejus offa molliter?

volunt, terra in tumulum aggregata.

38. Manibus.] Manes sunt animæ defonctorum: funt etiam Dii Superi & Inferi. Po nitur hic ea vox pro terrà ipsà sepulchri. Vide phos. 15. cap. 37. & alios. Satyr. 5. V 152. ad vocem, Manes.

39. Favilla.] Quafi fovilla, ab igne fovendo. Spectat Persius antiquorum morem cremandi

40. Rides, ait.] Inquit nempe ad Satyricum

Nimis uncis Naribus indulges.] Saryricæ mordacitati nimiùm servis. Naso suspendere adunco dicitur qui salsè deridet & subsannat : & quidem ridendo nasus in rugas contrahitur.

42. Cedro digna.] Id est, immortalitate, quia fuccus è cedro corruptionem arcet. Vide

Plin. Lib. 13. cap. 5.

43. Scombros metuentia, &c.] Scripta inepta, quæ nec vult quisquam emere, nec potest Bibliopola vendere, deputantur involvendis variis mercibus, garo, piperi, thuri, &c. Scombros.] Pisces, è quibus optimum fiebat

garum five salsamentum. Vide Plin. Lib. 9. ad purgandum cerebrum, & excitand a spiritus

consectaria quædam. Dicitque se non respuere 37. Cippus.] Est sepulchri lapis; vel, ut alii laudem virtuti nunquam non adjunctam, non tamen eam spectare velut ultimum finem.

46. Rara avis.] Proverbium est de Phœnice. Vide Plin. Lib. 10. cap. 2. Ovid. Metamor-

47. Cornea fibra.] Cor mihi durum non est & hebes, quod laudis amor non tangit.

Fibra.] Synecdochicus pro corde, cujus extremitates, sicut & aliarum quarundam rerum, fibræ appellantur.

49. Belle hoc excute.] Scrutare mentem applaudentium, & approbandi rationes.

50. Quid non intus.] Meras adulationes effe

videbis. Non est hic Ilias Actii.] Hic, inquit Perfius, in meis Satyris non idem reperies quod in versiculis Actii Labeonis. Vide supra v. 4.

(1. Ebria veratro.] Composita ab homine qui quanquam acuendi ingenii causa hellebori plurimum fumpferat, non melius proinde fcripfit, quippe reluctabatur Minerva: neque ars dare potuit, quod natura negaverat.

Veratro.] Album oft helleborum, quod utile

id omne quod exaratur recumbendo in thoris è citro. Tu nosti apponere sumen fervidum. Nosti dare vetus pallium affecla pauperculo : & posteà dicis, diligo veritatem; veritatem mihi aperi. De me (quomodo id fiat ? Vifne ego aperiam tibi veritatem ? Ineptis, quandoquidem, ô Calve, tibi prominet venter obesus, uno pede o dimidio protensus. O felix Fane, quem a tergo nulla tundit ciconia,

Primates saturi; tandem non est Dictarunt proceres; non quicquid deniq; lectis Scribitur in citreis. Calidum scis ponere sumen. Scis comitem horridulum trità donare lacernà: Et verum, inquis, amo; verum mihi dicite. De

(Qui pote? Vis dicam? Nugaris, cum tibi. Calve,

Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet, O Jane, à tergo quem nulla ciconia pinfit,

ANNOTATIONES.

adhibitumque identidem à studiosis, auctor cumulare te laudibus audebunt coram, etsi poeft Plin. Lib. 25. cap. 5. Item Gell. Lib. 17. cap. 15.

Elegidia] Diminutivum ab Elegia.

Crudi J Vel pleni cibo nondum benè cocto: vel metaphorice, scioli, qui quod didicerunt qualitercunque, nondum planè concoxerunt, nec perfectè callent.

52. Proceres.] Propriè funt capita trabium, seu mutuli in ædificiis prominentes. Metaphoricè funt Primates & Principes civitatis.

Lettis scribitur.] Interpretantur aliqui tabellas inceratas in quibus scribebant si quos mens parturiret verficulos, ne perirent. At quidni accipiantur ipfi lecti, seu lucubratorii in quibus studebant scribebantque vercres, ut unus vult Horat. ib. 1. Satyr. 2. Casaubonus contra cæteros Interpretes; seu triclinares & accubitorii, in quibus etiam inter cœnam versus di Labant, ut volunt alii. Lege Sueton, in Augusto cap. 78. Agell. Lib. 19. cap. 10. Plin. Lib. 4. Epift. 14.

53. Citreis.] E citro pretiosa arbore. Quo Perfiu: Nobiles Romanos perpetuò notat Poe-

fews studeo perperam affectos.

Scis ponere] Laute excipis homines, quorum emas hoc pacto suffragia & applausus.

Sumen.] Ferculum erat delicatiffimum è mammis porcæ post recentem partum sectis & sale conditis. Plin. Lib. 8. cap. 51. Quod autem, calidum, addit Perfius; ne putes redundare epithetum, inquit Cafaubonus: ferventiffimos enim cibos inferre moris erat.

54. Scis comitem borridulum.] Horat. Lib. 1.

Epift. 19.

Non ego ventofa plebis suffragia venor Impensis conarum er trita munere vestis.

55. Et verum, inquis, amo] Quafi verò benè sentire, & dicere verum queant, quos mune-ribus corrupisti. Et quasi de versibus tuis rectè judicare, &, quamvis benè judicaverint, quod fentiunt, tibi fincerè aperire liceat convivis. Illi certè ita muneribus tuis devincti non nisi

steà forte te derisuri sint clam.

Horat. in Arte Poet,

Si verò est unctum qui recte ponere possit -Mirabor si sciet inter-Noscere mendacem verumque beatus amicum. Tu seu donaris, seu quid donare voles cui, Nolito adversus tibi factos ducere plenum Latitia, clamabit enim, pulchre, bene, rede, &c. Verum mihi dicite.] Plaut. Mostell, Act. 1. Scen. 3.

Ego verum amo, verum volo mihi dici : mendacem odi.

56. Qui pote.] Quomodo id fieri possit ut veritatem tibi dicant ifti?

Male verum examinat omnis

Corruptus Judex.

Pote.] Pote fignificat quali possibile, Catullus Carm. 77. quod eft ad feipfum.

Hoc facies, five id non pote, five pote. Vis dicam.] Vifne ut ego verum ingenuè tibi dicam, quod frustra quæris ab adulato-

Nugaris, cum tibi, &c.] Nugæ funt tua carmina & ineptiæ: operam perdis in cudendis verfibus, quos nunquam bonos facies. Nam pinguis & obefus venter fubtilem fenfum non parturit, juxta Græcum illud, παχεία γασήρ אנאוסי א דוֹצוֹם יכסי.

57. Aqualiculus.] Diminutivum ab aquali & aqualico, quod propriè vas est, in quo bibunt porci: quanquam fignificat etiam ventris imam

58. O Jane.] Janus Deus, cui binam frontem affinxère veteres: unde à tergo derideri non posse affirmat Persius, hincque felicem esse ait. Quod si Poetastri bina pariter fronte essent, derisiones à tergo plurimas evitarent, aut saltem videntes, quam fint ridiculi nossent. De Jano lege fi vis Macrob. Saturn. Lib. 1. cap. 9.

Nulla ciconia pinsit.] Id est, nullus digitus

Nec manus auriculas imitata est mobilis albas; neque manus inflexa expressit. Nec linguæ, quantum sitiat canis Appula, tan- det exertæ lingua tantum, 60

Vos o Patricius sanguis, quos vivere fas est Occipiti cœco, posticæ occurrite sannæ.)

Quis populi fermo est? Quis enim, nisi carmina molli

Nunc demu numero fluere, ut per læve severos Effundat junctura ungues. Scit tendere versum sinat ire ungues asperos perpoli-Non secus ac si oculo rubricam dirigat uno. 66 stum. Ille homo, inquit, novit Sive opus in mores, in luxu, & prandia Regum, si uno cculo regat lapillam ru-

aures afini albas ; neque irriquantum exerit can's Apulia sitibunda. O vos sanguis Nobilis. queis datum est vivere sine oculis in occipitio, evitate derisionem posteriorem.) Quid populus di-cit? Quid enimvero diceret nisi versus jam tandem currere metro facili, adeo us connexio beum. Seu juvat scribere in mores, seu contra delicias, seu in prandia Regum,

ANNOTATIONES.

ad modum rostri ciconiæ extensus; quod pri- i versiculis: ab illis faciendis tantisper abstinete. mum est derisionis genus. D. Hieronym. Præfat. in Sophoniam: Si scirent Holdam viris tacentibus prophetasse, nunquam post tergum meum ma-num incurvarent in ciconiam. Alii tamen volunt derisionem illam sieri solitam, non manus sed colli extensione post aliquem, instar ciconiarum collum extendentium. Quod verifimilius, & juvat D. Hieronym. loco mox citando, ad Rustic. Monach.

59. Nec manus auriculas.] Alterum est derifionis genus, oppositis ad tempora pollicibus, alios digitos & reliquam manum novere eo

modo, quo afinus movet aures.

Albas.] Intus scilicet albæ sunt aures asininæ. 60. Nec lingua, quantum.] Nec irridit te protractà tantum lingua, quantum protrahere fo-lent canes sitibundi in regione calidà. Tria Sunt Sannarum genera : aut manu significare ciconiam; aut apposito temporibus pollice, auriculas asininas, aut linguam sitientis canis. Hæc vetus Schol. D. autem Hieronym. in Epistola ad Rusticum Monachum : Ne credas, inquit, laudatoribus, imò irriforibus, qui cum te adulationibus suis foverint, si subitò respexeris, aui ciconiarum deprehendes post te colla eurvari, aut manu auriculas agitari asini, aut astuantem canis protendi lin-

Canis Appula.] Apulia Italiæ regio versus ostium finûs Adriatici. Ponitur pro qualibet re-

gione calidà.

61. Patricius fanguis.] Patricii funt Senatorum filii: designantur hic quilibet Nobiles Romani. Horat. ad Pisones.

Vos ô Pompilius Sanguis.

62. Occipiti.] Occiput pars capitis posterior,

ficut anterior finciput.

Occurrite.] Subeant licet ludibrium & derifionem plebeii; at vos, ô Nobiles Romani, ne randa funt. existimate fortunas & famam vestram pendere

aut saltem bonos facite. At mementote vos carere Jani oculis adeoque derisionem sccretam ti-

mete eorum ipforum, qui coram vobis applaudunt.

Postica sanna I Sanna est derisio facta distorto vultu; postica, quæ sit post & à tergo hominis deris.

63. Quis populi sermo est?] Supra habes, do me, ante parenthesim: id est, quid de meis versiculis sentit populus, quid dicat? inquit Poeta vanæ gloriæ cupiditate excecatus.

Quis enim, &c] Quis alius effet sermo, id est, quid aliud dicere posset, nisi clegantes & fublimes effe tuos versus? Respondet adulator.

64. Ut per lave severos.] Tam molles & politi funt tui versus, ut similes fint lavigato marmori, supra quod sine remorâ ducuntur &

66. Rubricam.] Genus est terræ foifilis, coloris rubri, quæ primum reperta ad urbem Sinopem, ad littus Euxini maris in Paphlagonia, unde vocatur etiam Sinopis. Plin. Lib. 35. cap. 6. hac utilis ad notandas lineas, Architectis, &c.

Oculo dirigat uno.] Metaphora à Fabris, qui lineam ducturi rectam, & hanc seu creta seu rubrica notaturi, alterum claudunt oculum, ne radii visuales distrahantur, & aberrent.

67. Sive opus in mores.] Sive scribenda Comœdia. Ita vetus Interpres; & alii quidana ejus auctoritatem secuti. Repugnat Casaubonus, & jungit hæc, in mores, in luxum; ex-plicatque de Satyrà, quæ tunc ulitatissima erat. cum alioqui Comædiæ scriptio jampridem frigere incepiffet.

In luxum.] Hæc verba Satyræ materiam proculdubio exhibent : facut, mores Comædiæ, quæ morum est expressio & vitæ communis adumbratio. Siquidens ea, ut mox, dixi sepa-

In prandia Regum.] Sive scribenda Trag :-Dice.

Vati. Ecce nune cernimus nonnullos scribere beroum facta, qui folebant traffare nugas Grace, to non peritos describere nemus ; nec celebrare agrum abundantem, in quo cophini, & caminus, & sues, & festa Palis Dez fano ardente fumantia: ex que rure prodiit Remus, & eratrum tuum in ades tuas. Made, o Vates;

Musa inspirat sublimia nostro Dicere res grandes nostro dat Musa Poeta. Ecce modò heroas sensus efferre videmus Nugari folitos Græcè, nec ponere lucum Artifices; nec rus saturum laudare, ubi corbes, Et focus, & porci, & fumosa Palilia fœno: Unde Remus, sulcoq; terens dentalia, Quinti, Quem trepida ante boves Dictatore induit uxor, tu quoque, & Quinti, atterens Et tua aratra domu lictor tulit. Euge, Poëta : aratrum sulcata humo, quem ante boves conjux attonita vestivit Dictatoria veste, & viator reportavit

ANNOTATIONES.

dia, que Principum facts continet. Alludit hic Perfius ad Thyestæ cœnam, in qua ille coctos filios ab Atreo fratre, inscius rei, & imprudens devoravit. Vide Senecam Tragicum.

68. Resgrandes, &c.] Ironica funt ista. 69. Ecce modo heroas, &c.] Heroicum carmen scribendum nonnullos cernimus suscipere,

etiam imperitos.

70. Nugari folitos Grace. J An qui carmina Græcorum inepte in Latinos versus transferunt, ut fecit Actius Labeo ? An qui Linguam Græcam vix dum delibârunt, neque adeo fatis eruditi videntur ad tale tantumque opus, quale est Epicum Carmen, quod fummos per omnia Poetas requirit? Legunt aliqui: Ecce modo heroas Sensus afferre docemus, Nugari felitos Grace: aiuntque reprehendi ipfos Magistros ac Præceptores, qui discipulos suos instituendo ad grandiloquentiam, non tam ad sublimem, quam ad turgidum ineprumque stylum cos deducebant: quod videntur confirmare sequentia: ubi, nec ponere lucum artifices, &c. rudes tyrunculi intelligi poffunt, ficut & nugari G'æce foliti, cum Romæ juvenes Linguam primum Græcam doceri confuevifient. Verum his omnibus omiffis, placet interpretari; in scribendo lascivire, more Græcorum, quibus id familiare in descriptionibus, & in aliis pailim.

Nec ponere lucum artifices, &c.] Vix peritos tractare ut decet faciliora argumenta, in quibus nemoris, laudatio rei rufticæ. Vide Horat.

initio Artis Poeticæ.

qui de re rustica carmen aliquod inconditum Liv. Lib. 3. cap. 27. & sequentibus. composuisset, quo fortè congesserat inepte plurima, ut fests Palis, urbis Rome Originem, five præstupore ob inexpectatum honorem, & Cincinnati D. Ctatoris Historiam: & leviuscula discrimen rerum Romanarum. multa fludiosè complexus fuerat, ur corbes, focum, porcos, &c. At suspicionem ille suam tecum amant etiam antiqua, obsoleta, turgida. nullo fulfit argumento.

71. Rus saturum.] Agrum abundantem rebus omnibus.

72. Palilia.] Pales Dea Paftorum, ab iis colebatur 11. Kal. Maii, id est, vigesima prima die Aprilis. Festum agebant ad arcendos lupos & morbos à pecore: vel ut felix esset & fæcundus pecoris partus: unde legunt quidam, Parilia. Vide Athen. Lib. 8. sub finem. Ovid. 4. Fastorum.

Fumosa.] Quia congestis fæno & stipulà ignem accendenant Ruftici, in Paliliis, transilientesque expiari se credebant.

Ovid. Faft. 4.

Moxque per ardentes stipula crepitantis acervos Trajicias celeri strenua membra pede. Et post:

Omnia purgat edax ignis, vitiumque mctalli Excoquit; idcirco cum duce purgat oves.

73. Unde Remus.] Quo ex agro prodiit Remus cum fratre scilicet Romulo; & Romam condiderunt circa Paliliorum diem. Ovid, Faft. 4.

Dentalia.] Dentale pars aratri lignea cui

præfigitur vomer.

Quinti.] Unde tu quoque prodiisti, ô Quinti Cincinnate, qui ex aratro ad Dictaturam es evo-

catus. Tit. Liv. Lib. 3.

74. Distatorem induit.] Dictatura, summus Romanorum Magistratus sex mensibus durabat: licebat tamen ante tempus abdicare: quod fecit folent tyrones exerceri: qualia funt descriptio Lucius ille Quintius, post dies fexdecim, rediitque ad opus rusticum, postquam rem Romanam in tuto collocaffet, liberato Confule Suspicatur hic Casaubonus Persium habuisse in L. Minutio, quem obsessum in Algido monte animo ineptum aliquem sui temporis Poetam, jam dies aliquot tenebant Æqui hostes. Tit.

Uxor.] Racilia; trepida, five præ gaudio,

75. Euge, Poeta.] Bono esto animo: en alii Ironicè, & satyricé.

Est nunc, Brisei quem venosus liber Accî: Sunt, quos Pacuviusque, & verrucosa moretur Antiopa ærumnis cor luctificabile fulta. Hos pueris monitus patres infundere lippos Cum videas, quærisne unde hæc sartago loquendi

Venerit in linguas; unde istud dedecus, in quo Troffulus exultat tibi per fubfellia lævis. Nilne pudet capiti non posse pericula cano Pellere, quin tepidum hoc optes audire: decenter ?

Fur es, ait Pedio. Pedius quid ? Crimina rasis periculum à capite albo, imò

verbum, convenienter? Prado es, inquit Pedio accusator. Ecquid Pedius respondet? Criminationem

reperitur jam aliquis, quem delectent scripta turgida Ac-cii Brisei. Modo reperiuntur homines, ques detineat Pacuvius, & Antiopa Salebrofa animum triftem habens doloribus obsessum. Quandoquidem cernis 80 parentes lippientes suggerere hac pracept a juvenibus, regafne unde ista dicendi patella ad os pervenerit; & unde hoc probrum veniat ad quod tibi subsilit Eques Romanus politus, per sedes inferiores. Nullone pudore afficeris quod nequeas arcere cupias auscult are frigidum illud

ANNOTATIONES.

76. Brifei.] Hoc Bacchi cognomen tribuitur Accio, vel quod in Bacchi clientela funt Poetæ Tragici, vel quòd Bacchas Tragordiam scripserat. Magis tamen placet cum aliis legere, Brifeis (quod nomen puellæ est, de qua Homerus paf-fim in Iliade, & Ovid. Epist. 3.) ut sit titulus Tragædiæ ab Accio scriptæ; quemadmodum ponitur mox Antiopa Pacuvii Tragordia.

Venosiss liber.] Quasi venis prominentibus tumens. Porrò quid Turnebum moverit ut le-gendum esse, navosus, suspicaretur, nec ego

fuspicari poslum.

Acci.] Cave legas, Actii. Nec enim loquitur hic Persius de Labeone Actio, de quo jam fatis, sed de Lucio Accio vetere Poeta & Pacuvii coztaneo, paulò tamen juniore, quem laudant Tull. pro Archia Poeta. Macrob. Saturnal. Lib. 1. cap. 7. Item Lib. 6, cap. 1, 2, & s. Valerius Max. Lib. 3. cap. 7. art. 11. Vide & Lylium Giraldum.

77. Pacuvius. J Brundusinus, antiquus Tragœdiographus, imò Tragœdorum Princeps, ali-quanto junior Plauto. Ennii ex forore nepos fuiffe dicitur. M. Pacuvii & L. Accii colloquium ex occasione factum Tarenti, lege apud Agellium Lib. 13.cap. 2. item utriusque elogia apudQuintil. Lib. 10. cap. 1. Duorum horumce Poetarum stylus quidem asper &durus, attameninter lucet sententils.

Verrucefa.] Quasi verrucis & tumoribus aspera. 78. Antiopa.] Lyci Thebarum Regis uxor ob Jovis concubitum à viro repudiata. Titulus est Tragordiæ Pacuvianæ, cujus meminit Tul-

lius initio Libri 1. de Finibus

Ærumnis fulta.] Id eft, fuis se miseriis sustentans, indurans: vel circumcinda calamitacuvio depromptam hic reprehendi nonnulli autu- citate, invidia, mijeratine purcandum ett. mant: ficut & vocem, lutlificatile.

79. Hos pueris monitus.] Nempè, ut veteres Poetas sectentur.

80. Sartago.] Vas patulum in quo cibi friguntur. Metaphora pro strepitu ferventis fartaginis, cui fimilem edit sonum oratio confusa, & vocibus novis fimul & obsoletis conferta.

81. Dedecus] Infame dicendi scribendique

genus.

82. Troffulus.] A Troffulo Tufcorum oppido fine peditum ope capto, Equites Romani cognominati sunt Trossuli. Accipiunt alii pro Torosulus diminut. à Torosus; ut notentur homines delicatuli.

Subsellia] Vel quibus spectabant Ludos Equites Romani, vel quibus recitationes audiebant, ut supra susè explicui, ad eum locum: Sede

leges celfa.

83. Nilne pudet.] Jam eos insectatur Perfius qui lenocinia verborum tam studiose, imò tam stultè adhibent, ut in eo vim orationis constituant, ipsisque in causis capitalibus valere putent : adeo sua illos excecat vana oftentationis & gloriæ inanis cupido.

84. Quin tepidum.] Etiam cum reus capitis periculo liberandus orationeque folidà defendendus, captas laudem è futili verborum aucupio, quam potius verà eloquentià quærcre deberes.

85. Fedio.] Pedius Blesus sub Nerone à Cyrenensibus accusatus est expilasse templum Æsculapii. Cornel. Tacit. Annal. Lib. 14. damnatusque & Senatu morus est. Ponitur hic pro quolibet Romani fori oratore & patrono.

Pedius quid?] Id est, quid respondet, qua ratione removet illatum fibi facrilegii crimen?

Rafis.] Id eff, politis & claboratis. Quantibus. Metaphora fatis dura, quam ex ipfo Pa- til. Lib. 9. cap. 3. in ipfo fire. Thi teri areenis fera: contra pilati, de jarier ciditibus, er

tis. Erudita adhibuiffe Schemata ; laudi vertitur. Pulcrum illud. Illud, ais, pulcrum est? Numquid turpiter adularis, ô Romane? Enimuero fi canat is qui fecit naufragium, an me tangat, & ei nummum erogaverim? Itane canis (dicam) quando te è scapula gestas adumbratum in tabula abrupta. Certe sincerum & querimonia sua. At metris gratia inest, & connexio juncta immaturis.

expendit in antithesibus poli- Librat in antithetis. Doctas posuisse figuras; Laudatur, Bellum hoc. Hoc bellum? An. Romule, ceves? Men' moveat quippe, & cantet si naufragus, affem

Protulerim? Cantas, cum fractà te in trabe pictum

Ex humero portes. Verum, nec nocte paratum Plorabit, qui me volet incurvasse querelà. 91 lorem; qui cupiet me flessere Sed numeris decor est, & junctura addita crudis.

ANNOTATIONES.

consimilibus, irascentum, flentem, rogantem? Cum crimina damnandus sis & movendus Senatu, in his cura verborum deroget affectibus fidem; & ubicumque ars oftentatur, veritas abeffe videatur.

86. Librat.] Velut in contraria lance opponit criminationibus non valida, ut opomeret, argumenta, sed meras verborum exornationes & figuras; periodorum affectatos numeros & quafi appensos, homocoreleuta, homocoptata, Isocola &c. fortesse quia scit hos flosculos ac rythmos apud Neronem valere, his se tuetur. D. Hieronym. Epist. ad Pammachium. Non pudet Christianos & Sacerdotes Dei, quasi de rebus ludicris agatur, verbis dubiis harere, & ambiguas librare sententias, quibus loquens magis quam audiens decipitur.

Antithetis.] Latine Contrapositum, Figura est per quam contraria contrarius respondentia in

oratione ponuntur. Doctas.] Legunt alii, Doctus, id est, peritus & gnarus adhibendi tales figuras à Gorgia

Rhetore inventas. 87. Bellum boc.] Inquiunt vani illi scriptores, vel adulatores.

Hoc bellum?] Repetit cum indignatione Perfius: scilicet pulcrum hoc ducitis, ô Romani?

Romule.] Ponitur pro quolibet Romano-

Ceves.] An ita turpiter adularis, ut canes folent agitando clunes, domino suo abblan-

88. Men' moveat.] Mene ad misericordiam provocet?

Assem.] Poritur pro quolibet nummo: propriè verò as est libralis nummus: idem quoque fignificat quod libra & pondo. Varro Lib. 1. de Ling. Latina.

89. Cantas, cum, &c.] O Pedi, florido in fermone ludis & exultas, cum tamen mox ob industria profusis.

tam stultus es nimirum, quam qui portans sui naufragii notas cantat hilariter: & tu, ô Poeta, qui omnem Carminis laudem reponis in levibus ornamentis figurarum, neutro illorum es fanior.

In trabe.] Trabs pro tabella accipitur. Pictum.] Apud veteres, qui fecerant nau-

fragium, hoc in tabella pictum circumferebant, ut stipem corrogarent: Tabellam verò posteà in Neptuni alteriusve Dei opitulatoris templo suspendebant.

Horat. Lib. 1. Ode 5. Me tabula sacer Votiva paries indicat, uvida Suspendisse potenti Vestimenta maris Deo.

90. Verum, &c.] Supple, ploratum plorabit ; ficut dicimus, vitam vivere.

Nocte paratum.] Meditatum & arte confictum.

91. Qui me volet, &c.] Poeta qui voluerit lectores movere; ne falsos tantum colores & vana Carmini ornamenta, de quibus antè, sed verum fuccum ac robur indat. Horatius in Arte:

Si vis me flere, dolendum est primum ipsi

92. Sed numeris decor est.] Retorquet malus Poeta: attamen in iis ipsis versibus quos reprehendis, inest concinnitas, inest aliquid ornatûs & artificii, quanquam tu crudos vocas.

Addita. J Legunt quidam, abdita, id est, abstrusa, occulta, arte & ingenio con-

quisita. Crudis.] Versibus non sat matura meditatione persedis, vel, sactis extempore & magno-numero, sine ullo labore, nullàque diligentia & Claudere fic versu didicit; Berecynthius Attin, Edoctus est ita finire carmen ; Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin. Sic costam longo subduximus Apennino. Arma virum, nonne hoc spumosum, & cortice

Ut ramale verus prægrandi subere coctum. Quidnam igitur tenerum, & laxà cervice le-

Torva Mimalloneis implérunt cornua bombis, flexo? Nempe hac inflarant tu-

Berecynthius Attin, & Delphin qui secabat mare Glaucum. Ita subtraximus latus Apennino longe patenti. Numquid non etiam illud carmen. Arma virum, spuma plenum est, & crasso induvio? Sicut ramus annosus decoctus ingenti Subere. Ecqued ergo carmen molle, & pronunciandum capite debas terribiles sonis Bacchantium.

ANNOTATIONES.

& vanas figuras duntaxat : ita suum de Aty quæso, censes de Virgiliana Æneide? An non Carmen rythmicis implet, quasi una sint hæc & illi versus videbuntur spumosi & inslati? vera carminis ornamenta.

Attin.] Nempe, ut rythmus infit verfibus, Attin, legendum, non Attys: ut monet Jo. Scaliger, & alii doctiffimi. Dio de Nerone, εκιθαρώθησει Ατίτια ή Βάκχας. Idem fugge-

runt veteres Gloffæ.

Berecynthius Attin.] Attin, five Attys, Phrygius puer admodum formosus adamatus Cybele, quæ à Berecyntho monte Asiæ minoris, ubi colebatur, cognomen adepta est: unde & ipse pariter Berecynthius dictus. De co Carmen est Catulli sexagesimum quartum. Vide & Ovid. Fast. 4.

Phryx puer in filvis, &c.

94. Dirimebat Nerea.] Nando fecabat mare. Perfius arguit verfum hunc tanquam audacioribus metaphoris inflatum. Nereus Deus marinus,

metonymicas pro mari ponitur.

Delphin.] Hoc alind effe aiunt Neronis Carmen de Arione, quem dorso excepit Delphin, & ad portum vexit. Lege Herodotum. Lib. 1. Agell. Lib. 16. cap. ultimo. Ovid. Fast. 2. Pl.n. Lib. 9. cap. 8. ubi agit de Delphinis, iploque Arione.

95. Sic.] Id est, per fimilem vanitatem,

affectationem, errorem.

Costam subduximus.] Unam syllabam versui heroico tanquam longiori subtrahere amavit Nero, substituto in tertia sede frequenter spondæo. Porrò per costam Apennino subductam intelligit latus & certam partem Alpium, alludens ad Annibalem, qui igne & aceto eam perrupit, fibique suoque exercitui viam aperuit. Plutarch. in Vita Annibalis. Tit. Liv. Lib. 21.

Longo Apennino.] Longe mons ille protenfus per Italiam mediam excurrit ad fretum usque

96. Arma virum.] Virgilii Æneidem intel ligit. Nimirum reponit Parho monitor, vel responder! Sunt qui negent versus hos Neronis

93. Claudere sic versum, &c.] Reponit Per- quivis alius turgidorum versuum artisex & pa-sius: ita nempe consuevit Nero rythmos sectari, tronus: si tu nostra carmina non probas, quid

Spumosum.] Vano tumore velut spuma turgescens extrinsecus, sine ulla intus medulla & succo.

Cortice pingui.] Crasso, inflato, qualem habet

fuber. Vide Plin. Lib. 16, cap. 8.

97. Ut Ramale vetus.] Jungunt hæc aliqui cum præcedentibus, & tribuunt monitori, ut fit expolitio prioris fententiæ. At doctiores fejungunt, ut fit Perfii ad monitorem responsio: grandes quidem & sublimes sunt Virgilii versus, sed non inflati, imò dissipatà spuma & tumore discusso velut icocti suno & maturo judicio perfecti: fimiles ramo veteri, magno quidem, fed calore Solis & ætate paululum imminuto & ficcato. Vide Quintil. Lib. 10.

Pragrandi.] Alii legunt, vagrandi. Sutere.] Suber, arbor craffæ corticis. Plin.

Lib. 16. cap. 8.

Codum,] Maturum, durum, folidum. Et metaphoricè, igne quafi judicii excoctum, &

elaboratum ad amustim.

98. Quidnam igitur tenerum, &c.] Excandescit monitor, & in Perfium insurgit: ecquod ergo carmen tibi tandem probabitur? Quod carmen legendum fine ulla affectatione, quia per fese commendationem habebit? An verò ullum est, quod legi possit laxà cervice, ac perinde magnum fonet & grande, quamvis haud erecta & superbâ legatur cervice? quod quidem solemne est & solitum Poetis inflatis turgidos suos versus legentibus, qui magnum quid de se ipsis fuisque carminibus sentiunt, & aliis persuadere nituntur superbo illo suo gestu.

99. Terva Mimalloneis.] Respondet itonice Persius: hae nempe Neroniana, è Bacchis ejus, concinna funt. Porrò in istis versibus mollis est rythmus & affectatus, cæterum quam tenuis sensus, & verborum tumori quam minimum

ablatum buculo petulanti, & Manas lyncem incurvatura voces. An talia carmina conderentur, si in nobis vigeret Illud nihilominus carmen enerve fluit in labellis extremâ

& mox Agave ereptura capsu Et raptum vitulo caput ablatura superbo Baffaris, & lyncem Mænas flexura corymbis, hederarum uvis, sapius clamat, Evion, ingeminat: reparabilis adsonat Echo. evoe: resonat Echo repetens Hæc fierent, si testiculi vena ulla paterni Viveret in nobis? Summa delumbe falivà par: aliqua virtutis majorum? Hoc natat in labris; & in udo est Mænas, & Attys:

Saliva, & Manas & Attys in humido eft :

ANNOTATIONES.

effe, fed à Persio ad fimilirudinem Neronianorum confictos, ut dicemus infrà v. 121. ad

hæc verba: Auriculas afini quis non habet?
Torva.] Vel à terrendo quafi terva; vel

torta à torquendo, id est, inflexa.

Mimalloneis.] Mimas, antis, Ioniæ mons, in quo Orgia Baccho celebrabantur. Hinc Bacchantes dicta Mimallones,

Implerant corma] Vento inflarant, & cecinerunt. Id est, fatim atque fignum datum est Bacchantibus per tubas.

Bombis.] Vox ad imitationem foni facta. Proprie bombus est ille sonus quem edunt

100. Vitulo.] Pentheo, quem vitulum effe crediderunt furentes illæ mulicres, ipsaque Agave ejus mater. Horat. Lib. 2. Satyr. 3. At Ovid. Meramorphof. 3. aprum illis vifum, ait, remque totam eleganter describit.

Superbo.] Contemptori Orgiorum & Sacrorum Bacchi. Metamorphof. 13. Bacchanalium Romæ originem, & abrogationem lege, fi vis, apud Tit. Liv. Lib. 39. cap. 8. & fe-

quentibus.

Caput ablatura.] Agave Bacchi Sacerdos cæteris Bacchantibus adjuta mortem intulit proprio filio Pentheo, eò quò non licebat, accedenti ; eique prima omnium caput ademit Bac-

chico furore percita.

101. Baffaris.] Agave ita cognominata ficut & aliæ Bacchi sacrificulæ, à Bassara Libyæ loco, ubi colebatur Bacchus, ut vult Acron; vel à Baffari veste talari, quâ ille induebatur. Non placet etymologia and rais Biras à vallibus & faltibus in quibus bacchabantur; nec o'no 78 Bazer, quod est loqui seu vociferari.

Lyncem.] Lynces currum Bacchi trahunt, ficut & tigres, maculofa animalia, & varios vini effectus apprime fignificantia. De istis vide Plin. Lib. 8. de tigride, cap. 18. de

lynce, cap. 38.

Manas.] o'no 73 univer 9x1, quod eft furere. Manades appellata funt Bacchautes,

Corymbis.] Corymbus est hedera fructus. Hic intellige vel virgam è thyrio, vel frænum hederis intortis ornatum. Hederæ verð Baccho facræ, quia revertens ab India victor his fele coronavit.

102. Evion.] Evios dicitur Bacchus vel à voce Bacchantium evot: vel quòd ob res adversus Gigantes fortiter gestas, laudatus est à Jove his verbis; it vie, euge fili. Horat. Lib. 2.

Reparabilis.] Quæ voces pereuntes reparat repetendo.

Echo.] Dicta axo To xxett, Sonare. Fuiffe puellam ob garrulitatem in vocem à Junone mutatam fabulantur. Quid revera fit Echo, explicat diserte Plin. Lib. 2. cap. 46. & Lib. 36. cap. 15. Lege & Ovid. Metamorphof. 3. cap. 5. & Aufonii Epigramma undecimum.

103. Testiculi, 1 Metaph. paulò audacior & obscenior. Id eft, si virilitatis antiquæ & virtutis ac diligentiæ majorum nostrorum vesti-

gium aliquod in nobis superesset.

Horat. Epod. 15. Si quid in Flacco viri eft.

104. Delumbe.] Id est, fine lumbis, & fine viribus. Nam in illis corporis maxime robur

apparet.

Summa saliva natat.] Ejusmodi carmen enerve pronunciatur primoribus labris, ubi plurimum falivæ effe folet; non autem virili quadam voce & ex imo pectore educià. Et cum blæsè, molliter, tenerè pronunciarunt illi Poctastri, tum se egregios Poetas arbitrantur, quia forte adulatorum acclamationes ineptas audie-

105. Et in udo est Manas, &c.] In udo effe, & fumma faliva natare, idem effe videtur. Potest etiam intelligi Persius conqueri quòd Neroniana carmina perpetuò habeantur in ore adulatorum & ineptorum Romanorum; adeoque semper in udo fint & in saliva natent. Quod simplicius est & magis placer. De Atty, & Manade, seu Bacchis, Neronianis Carminibus mox didum eft.

Nec pluteum cædit, nec demorfos fapit ungues. Sed quid opus teneras mordaci radere vero Auriculas? Videfis, ne majorum tibi forte Limina frigescant: sonat hic de nare canina Litera. Per me equidem fint omnia protinus alba.

Nil moror: Euge. Omnes, omnes bene miræ

Hoc juvat : hic, inquis, veto, quilquam faxit oletum.

neque percutit pulpitum, neque redolet ungues arrofos. At quor-Sum juvat perstringere aures delicatas veritate irritante ? Cave, si vis, ne fortasse janua potentium fiant tibi frigida : nam illic litera de naso canum nimis crepat. Per me profecto licet, cunita funto deinceps pulcra. Non impedio quidquam ? bene est. Omnia, omnia, inquam, eritis valde admirabilia. Istud places : illic, ais, prebiteo, ne allus faciat flercus.

ANNOTATIONES.

106. Pluteum.] Pluteus fignificat hic armarium, in quo libri reponuntur. Prætereà plutei militares vocantur crates quædam corio opertæ, quibus ante se locatis hostium tela arcent mi-

Nec pluteum cadit, Tale Carmen non oftenNec pluteum cadit, Tale Carmen non oftenhanc enim canes videntur exprimere, dum rehanc enim canes videntur exprimere, dum re-Dialog. 7. dit percussum à Scriptore pluteum, & pulsatum fuggereret. Quin ille parum follicitus fuit quam riunt. bonos, sed qu'am multos & faciles funderet & elumbe cermen est, quod fine delectu, fine probentur labore, fine anxierate animi fuit composi- nime funt. tum. Quintil. Lib. 10. cap. 3. citat hunc Persii

at

Te.

ne

ь.

3. 80

ne

ur

en

u-

2-

m

e-

ia

e-

do

ır.

òd

re

0-

nt.

y,

us

C.

Nec demorfos [apit unques.] Præ anxietate animi in profunda meditatione defixi, diligenter ' μέλαν κακό. & accurate scribere volentis; non probantis omnino quæ scripsit, ac meliora quærentis. Quod boni Poetæ folent.

Horat. Lib. 1. Satyr. 10. -Et in versu faciendo

Sape caput scaberet, vivos & roderet unques. 107. Sed quid opus, &c] Rationes suas elufas à Persio animadvertens monitor adhibet minas, ut à satyrica dicacitate cum deterreat,

Teneras Auriculas.] Aures Neronis & nobilium Romanorum reprehensionis impatientes.

Mordaci vero.] Tuis Satyris nimium veracibus, quibus fine ulla cujufquam reverentia fuos cuique etiam nolenti errores oftendis & exprobras acriter, fale, faryrice.

Radere.] Metaph. à Chirurgis, qui vulnera putrida cultro radunt ac purgant, &, fi opus eft,

109. Limina frigescant.] Time potentiores! amiciria excludant; vel etiam mortem inferant, que frigidos facit.

Horat. Satyr. 1. Lib. 1.

-O puer, ut sis Vitalis metuo, majorum ne quis amicus Frigore te feriat.

Sonat hic.] In tuis Saryris nimium eft acerlites dum faciunt opus. Lips. Poliorcet. Lib. 1. bitatis : vel in domo Neronis ac nobilium irz & ultio frequens eft. Hæc monitor.

præ indignatione, quod animus ad votum non strictis labiis irritatos se significant, atque hir-

110. Per me equidem. J Respondet! Persius versus, unde nec mirum si exsuccum, enerve, per concessionem ironicam, si quidem ita vis probentur omnia velut concinna, etiam quæ mi-

> Alba.] Sicut nigrum pro malo, ita pro bono album ponitur. Pythagoras apud Laertium : דם עני אנטאסי דאה מץמפה סט סנטה, דם אני

> 111. Omnes, omnes.] Volo deinceps omnia omnia, inquam, cum aliis admirari, ut tu facis, & jubes me tecum facere, ô monitor.

> Bene mira eritis res.] Ridicula versus clausula ridiculum adulatoribus confentiendi confilium egregiè exprimit. Juxta illud Horatii præceptum Sat. 10. Lib. 1.

Et sermone opus est modo trift, sate jocoso, Defendente vicem modo Rhetoris, atque Poeta, Interdum urbani parcentis viribus, atque Extenuantis eas consultó.

112. Hoc juvat.] Placer tibi meum hoc propolitum, o monitor, benè est.

Hic, inquis, &c] Hec vel tua vel Neronis, carmina fatyrica libertate violari prohibes a ab his abstinendum inquis, ut à sacro loco confpurcando: ergo ut fanctitatis corum admonear, ne ea carpere mihi forte contingat, appone notas aliquas, quem admodum in locis fa-. ita offensos habere, ut frigide te excipiant, ab cris appingi solent diacones & serpentes, five ut Genios facros ac Deos Tutelares exhibeant, five ut terribilis illa species arceat profines.

nes, sancla est terra hæc: foras letium mittite. Abeo. At

Appinge bines serpentes. O juve- Pinge duos angues. Pueri, sacer est locus : extra Lucilius procidit civitatem; Mejite. Discedo. Secuir Lucilius urbem;

ANNOTATIONES.

& locorum Genios constat ex Herodoto Lib. 8. erat nefas. ubi de angue Arcis Athenarum custode, Deo- Horat, in Arte: que Teteleri verba facit. Item Lib. 2. ait floria de ferpente Epidaurio devecto Romam, de quo lege Tir Liv. i ib. 10. Florum, Lib. gilius autem Æneid. 5. v. 82. postquam ex Anch'Le tumulo anguem exiisse retulit, subjungit de Ænea,

Incertus Geniumne loci famulumne parentis

Iffe putet.

Propertius Lib. 4. Eleg. 8.

Lanuvium annosi vetus est tutela Draconis. Hincergo eft quod facris locis Draconum figuræ appingerentur, ut auctor est Turnebus Lib. 13. cap. 12. & Lib. 14. cap. 4. ubi & locum hunc Perfii affert. Cur denique sub specie serpentum atque draconum, locorum Genios, ac Deos, Heroafque colerent, pingerentque, Macrob. Saturnal. Lib. 1. cap. 26. fationem videtur attingere, cum ait, Ideò Salutis & Æsculapii simulacris appingi draconum figuras, quia præstant ut humana corpora, velut infumitatis pelle deposità, ad pristinum revirefcant vigorem, ficut revirescunt dracones per annos fingules, pelle senectutis exuta. Unde concludere licet; serpentes, eo quòd veluti ac proptereà locis facris appingi. Plutarchus aliam affert causam, sed meo judicio valde su-tilem, in Vita Cleomenis ad finem, ubi narrat fixi in cruce Cleomenis corpus anguem fuiffe circumplexum, hincque Divinitatis opinionem Regi accessisse, & Heroem habitum Cleomenem Deorumque filium. Addit porrò hujus rei & opinionis caufam à fapientibus viris proditam esse, quod ficut è bobus apes, ex equis fuci, ex afinis crabiones generantur, fic ex humanis corporibus ferpentes enafcantur. Denique concludit : non ergo abs re veteres Heroibus dra cones confecraffe. Dracones divino cultu honoratos affirmant porrò Ælianus Lib. 2. de animal. cap. 2, 16, 17. & Plutarch. Lib. de Iside Juvenal Satyr. 1. & Ofiride.

Puer i, sacer eft locus.] Adde etiam boc in-

113. Pinge duos angues.] Quod antiqui sub s terdictum, quo pueri deterreantur à polluendo specie draconum & serpentum colueriat Deos sordibus loco; neve illic meiant: quod grande

Minxerit in patrios cineres.

circa Thebas facros esse serpentes, qui mortui Vide quæ Sueton. de Nerone lotio contamiin Jovis ade sepeliantur. Nota etiam est hi- nante Deæ simulacrum. Sed & urinam sacere ad statuas Principum, capitale fuisse, docet Æ-& extfructa acde culto illic pro Æsculapio, lius Spartianus in Antonino Caracallo, ubi fic refert: Damnati sunt eo tempore qui urinam 11. Paufaniam in Corinthiacis: & alios. Vir- eo loco fecerant, in quo erant imagines Principis, &c.

Extra Mejite.] Metaphorice fignificat : ô Poetæ Satyrici, censuram vestram aliò transferte

quolibet, modò ab his abstineatis.

114. Discedo.] Siquidem his parcendum, quæ funt maxime reprehensione digna, inquit Perfius, hinc mihi demigrandum. Abco itaque, vix enim mihi temperarem (ut initio monui pe. tulantem mihi lienem effe) quin satyrica libertate uterer in his perinde ac in cæteris.

Scenit Lucilius.] Seipsum redarguit Persius: Eccur verò discedam? Quid verebor facere, quod

ante me alii impunè fecerunt.

Lucilius.] C. Lucilius primus apud Romanos Satyras scripsit. Ac ficut Lucilium Horatius, Horatium Perfius, alios omnes Juvenalis imitarus est; sic Lucilius secutus fuerat Ennium & Accium.

Horat. Lib. 1. Satyr. 10.

Nil comis Tragici mutat Lucilius Acci? Non ridet versus Enni gravitate minores?

quotannis juvenescunt, immortalitatem benè Coævum suisse Scipioni Africano testatur idem significare, Deos & Heroas optime designare, Horat. Lib. 2. Satyr. 1. ubi & alibi passim in Sermonibus Lucilium carpit mordicus, quanquam magno aliis in pretio fuisse refertur ; nec suam ipfi laudem detrahit Quintil. Lib. 10. Natus nobili loco ex Arunca Aufoniæ urbe, anno uno antequam veniret Carthago in Romanorum potestatem. Scripfisse dicitur Satyrarum libros plusquam triginta: at pervenerunt ad nos fragmenta tantum aliquot. Crinitus.

Urbem:] Romam & potentissimos Romano-

rum acerrime inse fatus. Horat. Lib. 1. Satyr. 10.

Sale multo urbem defricuit.

Et Lib. 1. Satyr. 1.

Primeres populi arripuit populumque tributim.

Ense velu: stricto quatica Lucilius ardens Inframuit.

Tε

Te, Lupe ; te, Muti ; & genuinum fregit in | te & Lupe ; & te, & Muti ; & illis, Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico Tangit; & admissus circum præcordia, ludit, Callidus excusso populum suspendere naso.

Men' mutire nefas, nec clam, nec cum icrobe? Nulquam.

in iftis rupit dentem intimum, 115 Horatius folers parter carpit quemlibet errorem apud familiarem deridentem ; & exceptus circa cor, colludit, peritus sub-Sannare populun narribus succuffis. An mihi non licetis hifcere, ne quidem secreto, ne quidems cum forea? Nullatenus licet.

ANNOTATIONES.

carpere aufus eft inter alios nobiles viros, Pub. Rutilium Lupum Confulem, & Titum Mutium Albutium valde potentem virum, his quidem versibus, quos etiam Cicero affert Lib. 1. de

Gracum te, Albuti, quam Romanum atque

Municipem Ponti, tutamen Centurionum, Praclarorum hominum ac primorum, signife-

rumque Maluisti dici : Grace ergo Prator Athenis

Id quod maluisti, te, cum ad me accedis, Xaipe, inquam, Tite : Lictores, turma omnis,

cohorfque, Xaipere : hinc hostis mi Albutius, hinc ini-

do

de

miere

Æ-

fic

am

nci-

erte

quæ

Per-

que;

i pe.

ber-

fius:

quod

anos

tius.

imi-

nium

idem

m in

quam

fuam

Natus

uno

n po-

libros

ftag-

mano-

im,

Te

Et paulò post : - Tubulus, si Lucius inquam, Si Lupus, aut Carbo, aut Neptuni filius.

Genuinum] Genuini vocantur dentium postremi, iidemque validissimi. Plin. Lib. 11. cap. 37. Festus, Lib. 7. vult ità dictos, quòd à genis dependeant.

Fregit.] Suam omnem dicacitatem confumpfit

carpendis eorum vitiis.

116. Ridenti.] Non indignanti, vel etiam libenter audienti, quia callide & festive mordebat Horatius.

Amico.] Vel cuicumque suo familiari, vel ipsi Mecænati, cui nec pepercisse fertur. Certè illum videtur perstrinxisse Satyr. 3. Lib. 1. ubi

Simplicior si quis, qualem me sape libenter Obtulerim tibi, Mecanas, ut forte legentem tacitum impellat quovis sermone mo-

Communi sensu plane caret inquimus : eheu Quam temere in nosmet legem sancimus ini-

Nam vitiis nemo sine enascitur : optimus ille est

Qui minimis urgetur.

Attamen cum Perfius dicat omne vitium tangi ab Horatio, & paulo post, populum excusso

115. Te Lupe ; te Muti.] Nominatim etiam | naso suspendi : malim interpretari sic : omne cujuscunque vitium Horatius vafer tangit & folerter coarguit apud amicum ridentem, cum Satyras suas tam festivas ei recitat.

217. Et admissus circum pracordia, &c.] Ab amicis bene exceptus pergit cò libentiùs feribere & recitare Satyras. Hie nonnulli fubtiliores sensus rimantur, & Persio attribuunt: quod nunquam cogitavit : nimirum illi, leviora primum vitia carpit Mecænatis Horatius, inquiunt, & cum se placuisse ob solertes jocos & festivam dicacitatem animadvertit, tum plusculum audet, & occultiora interioraque facinora non veretur arguere. Hoc scilicet est ludere circa præcordia? Verum uno icu jugulat illos Interpretes quod statim dicit Persius, omne vitium reprehendi. Non igitur minora primo, deinde graviora.

Ludit.] Nemini parcit, vitiofis sua ostendit vitia & culpat ille, nec tamen culpando offendit, adeo vafer est & callidus, ut ludendo jocando-

que animi vulnera premat & curet.

118. Excusso populum, &c.] Explicant qui-dam, porrecto & hilari, ut minus acerbus videatur etiam cum mordet; sed malim simpliciùs interpretari; fuccusso, quod & vox, suspendere postulat. Certè cum ridemus aliquem caput excutimus: & cum alicui infultamus acriter, arreptum etiam nasum succutimus. Erit igitur facilis & prona interpretatio, five referas ad eum qui deridet, five ad eum qui deridetur.

119. Men' mutire nefas :] Mihine soli nefas Ioqui & carpere pravos hominum mores?

Nec clam.] Quandoquidem etiam palam id facere licuit aliis, Lucilio, Horatio: annon faltem inter familiares fas mihi erit in vitia & erro. res stylum stringere?

Nec cum scrobe.] Alludit ad fabulam de Mida, cui cum afininas effe aures tontor vidiflet, nec palam evulgare auderet, prurienti lingua ut fatisfaceret aliquatenus, terram effodit, & scrobi factæ insusurravit id quod viderat. Le; ge Ovid. Meramorph. Lib. 11. cap. 4. & 5.

Nufquam.] Nequequem licer, air monitor.

cui non funt aures afinina? E-

Attamen iftic veluti scroben; Hic tamen infodiam : Vidi, vidi ipse, libelle. baciam: & insusurrabo; ô li-fer, assexi, egemet assexi. Ec- Auriculas asini quis non habet? Hoc ego opertum,

go istud occultum, meam istam Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo derisionem, adeo parvi presii licet est, non venundo tibi ullo Iliade. Audaci quicumque afflate Cratino, carmine de llio. Quisqu's im- Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles, tutus es Cratino fetulanti, quisquis iracundum Eupolidem cum vetulo grandavo legens, pallidus sis,

ANNOTATIONES.

meo loquar,inscribam,& animi sensa committam: non temere quidem protrudam in lucem quod scripfero, sed scribam saltem, & scriptum velut scillcet in veteri Comcedia. infodiam & celabo apud me & apud paucos amicos, ut aliquando etiam posteri legant.

Vidi, vidi ipfe.] Erumpit indignatio mea: jam dico id quod vidi non ferendum : ô libelle, ego ipse vidi, nec semel vidi fatuum Neronis de cerminibus judicium, stultamque nobillium Romanorum vel ignorantism vel adulationem.

121. Auriculas afini, &c.] Dicitur Perfius scripsiffe: Auriculas asini Mida rex habet : correxisse autem Annaus Cornutus, Persii Præceptor: quis non habet? ne se notatum Nero nimis apertè intelligeret. Casaubonus, Lubinus, & alii. Contrà nonnulli pugnant: non minùs apertè videri notatum fuisse Neronem afferendo vulgata ab eo scripta, Torva Mimalioneis, &, Bereconthius Artin: unde contendunt hæc non fuisse ipsius Neronis, ut suo loco diximus. Cæterum sensus est: quis non tam inepte judicat de Carminibus, quam Midas de cantu, cui proptereà in ludibrium afininas aures affixit Apolio.

Hor ego opertum.] Meam hanc derifionem licer occultam tam parvi, imò nihili à te, ô monitor, & ab aliis forte aftimandam, ego tamen tanti facio, ut pluris æstimem quam Homeri Iliadem, vel potius quam Actii Labeonis Latinam Iliada, quamvis Neroni plurimum pro-

batam. Suprà, v. 4.
122. Nullà tibi vendo Iliade.] Id est, non commutarem pro Iliade, ut mox dixi.

123. Quicumque afflate] Quæfiverat initio monitor, Quis leget hæc? Et respondet hic tandem Persius quales velit habere lectores Satyra-rum suarum. Nempe quisquis assuetus erit legendis carminibus Cratini, Eupolidis, Ariftophanis, qui Græcorum vitia mordicus carpsêre, is eriam libenter leger hæc mea carmina,

Afflate.] Metaphora est vel à fioribus odoriferis: vel, à Pythia, que velut Numine A- lorem contraxisti.

120. Hie tamen infediam.] Mihi verò tem- [pollinis infeffa, afflata, illustrata vaticinabatur. perare non possum, inquit Persius; quoquo Audaci Cratino.] Proprium est valde hominis modo sedandus est styli praritus. Ergo, ut illius epithetum, quippe qui cum omni libertate Mide tonfor effosse terræ, sic ego libello huic Græcos exagitaret, nec quemquam vitiosum, Athenis latere finebat, quin statim eum in Scenam omni populo deridendum producerer,

> Cratino.] Cratinus Eupolide & Aristophane antiquior, natus Athenis dicitur, & floruisse paulò ante bellum Peloponnesacum: vixisse ad annum centefimum ætatis, & fuisse omnium

Poetarum maledicentissimus.

124. Eupolidem.] Is cum verfibus laceraffet Alcibiadem in mare ab eò præcipitatus est. Tull. Epistola r. Lib. 6. ad Attic. Quis non dixit Eupolim ab Alcibiade navigante in Siciliam dejectum effe in more?

Iratum.] Infensum perpetuò Atheniensium

Pragrandi cum sene.] Aristophanes vulgo intelligitur, qui seu ob ætatem, seu ob styli gravitatem prægrandis vocatur. Certè hunc cum duobus prædictis pariter conjungit Horatius initio Satyr. 4. Lib. 1.

Expolis, atque Cratinus, Aristophanesque

Poeta, &c.

Trefque hos vereris Comædiæ scribendæ Principes imitatum fuisse Lucilium, ait eo loci. Porrò non constat furitne Aristophanes Athenienfis, an Rhodius, an #gyptius, an aliunde oriundus. Vixit tempore Euripidis, & flagrante maximè bello Peloponnesiaco, Cratino pcsterior extitit : Atheniensium nobilissimum quemque acriter insectatus, mirè tamen abipsis Atheniensibus acceptus laudatusque est. De illo Plato air, Gratias templum ubique quærentes, hoc tandem fibi statuisse in corde Aristophanis. Scripfisse fertur Comodias plus quinquaginta, è quibus supersunt nobis integræ dumtaxat undecim. De Cratino, Eupolide, & Aristophane, vide Athenæum Lib. 1. & alibi : Eufebium in Chronico , & Quintil. Lib. 10. ubi de legendis formando oratori Foetis fic habet: Pest Homerum, Aristophanes, Eupolis Cratinusque pracipui.

Palles J Vel, usque ad pallorem formidas, ob styli acerbitatem: vel, quem legendo pal-

Alpice

Aspice & hæc, si forte aliquid decoctius audis. Inde vaporatà lector mihi ferveat aure: 126 Non hic qui in crepidas Graiorum ludere gestit Sordidus, & lusco qui poscit dicere, lusce, Sele aliquem credens; Italo quòd honore fupinus,

Fregerit heminas Areti Ædilis iniquas: 130

tu ifta etiam vide, si fortaffe auscultas quidpiam perfectius. Hinc calefacta auricula erga me inardescat lector : non autem ille qui impurus gaudet irridere calceos Gracorum, & qui cocliti optat dicere, à cocles, seipsum astimans aliquem; quia Ædilitatem gerens Aretii, superbiens ob Magistratum in Ita-

lia, ruperit dimidios sextarios non justa magnitudinis.

ANNOTATIONES.

de se suisque versibus modeste sentientem & loquentem: vel refer ad Lectorem, ut sensus sit: si quidem tu melius quidpiam reperis in meis Satyris, si quid perfectius audis & audire cupis, quam fint ea seu Neronis, seu aliorum carmina, quæ velut cruda, affectata, & inconcinna reprehendi.

Decoctius.] Maturiori, judicio, & longiori arte ac studio elaboratum. Metaph. vel à vino quod ad dulcedinem coquitur; vel à liquoribus, qui reducti bulliendo ad tertiam & quar-tam partem multò plus habent virium. Sic Virgilius fertur manè folitus condere versus quinquagenos, plurefve, quos vesperi ad denos aut circiter redigebat. Quintil. Lib. 11. cap. 4. Materiam volo primum, inquit, effe vel -abundantiorem, vel ultra quam oporteat fusam: multum inde decoquent anni, multum ratio limabit, aliquid vel ipso usu deteretur.

126. Inde vaperata.] Ex lectione supradictorum Poetarum mens lectoris excitata & inflammata ad meas deinde legendas Satyras pro- posit. clivis & fervida fiat.

Virgil. Æneid. 11.

is te

n,

in

et,

ne

(Te

ad

m

let

ft.

2073

li-

ım

in-

ra-

um

ni-

que

ir-

ci.

he-

ide

an-

pc+

um

ab

eft.

que

rde

olus

græ &

8

ib.

fic

olis

das,

pal-

CC

Et templum thure vaporant.

127. Non hic.] Ne is mihi lector continget, qui cum animi vitia in Philosophis & doctis habitum saltem irridere amat & delectatur.

Crepidas.] Gellius Lib. 13. cap. 20. ait crepidas à Romanis foleas dici, & foleatum incedere, velut turpe crimen objici folitum.

Et Horat. Lib. 1. Satyr. 3.

Sapiens crepidas sibi nunquam, nec soleas fecit.] Propriè crepida est calceamentum Tuscum ad pedes corrigiis subligatum, quod Philosophorum etiam proprium fuisse, testis idem Gellius.

Qui in crepidas Graierum ludere gestit.] Per eos qui Græcorum crepidas irrident, intelligunt vulgo eos homines, qui Philosophorum studia arque instituta negligunt, & qui Græcorum elegantiam contemnunt : quod confirmare videtur vox sequens, fordidus. Malim ego cum quibusdam interpretari de Nerone, quem (ut | pidum vasis sictilibus quondam celebre.

125. Si forte aliquid.] Vel refer ad Persium | ait Sueton. in Nerone cap. 52.) mater à Philosophia avertit, monens imperaturo contrarium esse, Tullius autem 2. de Orat. & alibi, satis innuit Romanis odiofos fuifle Philofophos, fortassè vel ob hoe quod opum suadebant contemptum, quas avide sectabantur illi. Vide Sat. 5. v. ultimo.

> 128. Sordidus.] Vel per fordes avaritiam Romanorum notat Perfius, vel neglectum cultus exterioris, quem nonnulli Romæ affectabant, ut inde præferrent millitare robur: quod iterum Persius noster damnat, Satyr. 3. ubi vocat eos hirtofam gentem Centurionum. Vel, fi mavis, intellige plebis ignorantiam, quam hic opponat Philosophorum doctrinæ & eruditioni, quæ imperitis Iudibrio habetur.

> Et lusco qui poscit, &c.] Apage etiam cachinnones illos fatuos, qui naturalia vitia exprobrant, quæ tamen nemini probro esse debent. Luscus porrò fignificat eum cui imbecilla est oculorum acies: ponitur & pro coclite, eo nempe qui altero est oculo captus. Alii legunt,

129. Sefe aliquem credens.] Aliquo semet honore dignum æstimans. Legunt alii, sefe aliquid credens: quod perinde elegans est, & idem fenat.

Italo quod honore.] Eo quod fundus fuerit anulla deprehendat arguenda, externum eorum liquo Magistratu insimo, nimirum Ædilatu, in

quodam è municipiis Italiæ.

Supinus.] Superbia elatus & sui factus immemor ob honorem illum. Supinus propriè is dicitur, qui dorso incumbens cœlum aspicit. Unde nonnulli interpretantur, otiosè, molliter, & delicarè vivens : fed minus arridet.

130. Fregerit heminas.] Ædiles mensuris præerant, & iniquas frangebant. Tull. 2. de Legibus. Juvenal. Satyr. 10. v. 102. Turneb. Lib.

29. cap. 20.

Heminas.] Hemina est mensuræ genus dimidium fextarii continens. Ponitur hic pro qualibet mensura. Plin. Lib. 21. cap. ultimo, heminæ mentionem facit.

Areti.] Aretium, nunc Arezza, Etruriæ op-

Nec

novit deridere notas numerales Arithmeticorum super tabella exaratas, & lineas Geometrarum descriptas in arena sulcatà : cæterum proclivis est ad lat andum valde, si quando meretrix lasciva barbam vellicet

Ne etiam legat me, qui astutus Nec qui abaco numeros, & secto in pulvere metas Scit rifisse vafer, multum gaudere paratus, Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat. His mane edictum, post prandia Callirhoen

Cynico. Istis matutino tempore decretum, post prandium verò Callirhoen concedo.

ANNOTATIONES.

Martial. Lib. 14. Epigramm. 98. Aretina nimis ne spernas vasa monemus, Lautus erat Tuscis Porsena ficilibus.

Sunt qui legant, Eretis, quod oppidum est Sabinorum.

131. Nec qui abaco.] Nec denique cum volo lectorem, qui doctas artes aspernatur, v. g. descriptos in abaco numeros ab Arithmeticis: figuras Mathematicas, & alias liberales eruditasque disciplinas. Vide Coil. Rhodig. Lib. 7. cap. 30.

Et secto in pulvere metas.] Mathematici pulverem humi spargebant, & in eo pulvere fi-guras describebant radio. In ea occupatione intentus Archimedes captis Syracusis miserè oc-cisus est à Romano milite. Tit. Liv. Lib. 25. Plutarchus refert Dionysii Regiam pulverulentam fuisse, oh corum multitudinem, qui Geometricas, in pulvere figuras delineabant.

Metas. Lineas, quæ funt veluti metæ & fines, quibus componitur qualibet figura, ac terminatur. Exarentur autem illæ figuræ ac lineæ in pulvere, ut fi quid rectum non est, facile corrigatur.

132. Multum gaudere paratus.] In eo tantum navus & vafer, ut derideat eruditorum serias occupationes: quique gaudet Philosophos ludi-

133. Cynico.] Pro quibuflibet Philosophis nominat Cynicos Perfius. Porrò fecta illa valdè erat odiosa ob mordacitatem, ob quam Cynici dicti sunt illi. Laertius de Diogene resert, quòd interrogatus quare canis appellaretur, respondit : quia in eos qui dant, blandior sum : in eos qui non dant, oblatro; malos autem mornomen habuisse. Vide Laert. Lib. 6.

Barbam.] Atrox erat injuria & Iudibrium barbam vellere alicui tanquam fatuo nimirum & stolido. Horat. Lib. 1. Satyr. 3. sub finem. Porrò Philosophi barbam promissam alere affectabant : hincque sapientem barbam vocat Horatius. Vide infrà Satyr. 4. v. 1.

Vellat.] Ut Lays Diogeni, qui meretricem hanc amavir, ut teftatur Athen. Lib. 13.

Nonaria.] Meretrix juvenibus perniciofa, ut quidam volunt, fic dicta à Nonis, quæ inter infauftos dies censebantur: Macrob. Lib. 1. vel potius, quæ prostat ab hora nona, & à prandio, cum jam negotiis homines funt minus oc-

134. His.] Talibus hominibus imperitis & ineptis, artium liberalium ac scientiarum incapacibus, mando & indulgeo occupationes dignas se, nempè quæstum & voluptates.

Mane edictum.] Forum mane petant, ubi Prætoris edicta excipiant, vacent avaritiæ & fæno: ri exigendo.

Post prandia.] Post forum prandeant : ac deinde per diem reliquum indulgeant voluptati. Ea est plebi imperitæ accommodata vivendi

Callirhoen.] Vel scortum aliquod famosum: vel fcenicos ludos, & fabulam de Callirhoe tunc temporis exhiberi folitam; vel natationem & deambulationem ad fontem istius nominis in Attica. Contendit Marcilius referendum effe ad Neronem, qui popellum edicto vocaret, & cantaturum se Calli hoen promitteret: ut sit Perfii sensus: tales ego auditores hinc à meis Satyris ablego ad andienda Neronis inepta carmina: fuamque Interpres ille fulsit opinionem dee. Alii ab obscoenitate Cynicos volunt ex eo quod Neronem in hac Satyra Persius præcipuè spectet.

SATYRA II.

HUNC, Macrine, diem numera meliore la- O Marine, recense optimo pillo, Qui tibi labentes apponit candidus annos. Funde merum Genio. Non tu prece polcis emaci.

faustus addit tili anvos sugaces. Effunde vinum Genio. Tu vete pactitio non petis res,

ANNOTATIONES.

1. Marine. J Intelligent nonnulli Minutium | loco legent, Toreffa, pro, Creffa. Macrinum Brixianum, de quo mentio-14. Verum dociffimo cuique videtur fuisse potius Plotius quidam Macrinus, quem Perfii condiscipulum existimat etiam suisse Casaubonus. Favet certe vetus Scholiastes, qui sic habet in huncce locum: alloquitur Plotium Macrinum hominem sanè eruditum & paterno se affectu diligentem, qui in domo Servilii didicerat, à quo agellum comparaverat, indulto fibi pretio aliquanto.

Hunc diem numera.] Inter faustos dies computa diem hune, qui tibi natalis est, & quo proptereà libellum hunc seu Satyram dono tibi mitto. Scilicet mos crat apud veteres natali amicorum die munusculo eos aliquo afficere: & Poetæ quidem do lique opuscula sua deserebant.

Quod hic facit Perfius erga Macrinum.

Meliore Lapillo.] Candido nempe, quo res lætæ notabantur; ficut atro res mæstæ & in-

Martial. Epigram. 53. Lib. 9. Felix utraque lux, diefque nobis Signandi melioribus lapillis.

Perf. Satyr. 5.

ere

oen

rium irum nem.

affe-

Ho-

icem

, ut

r in-

vel

ran-

OC-

: 8

nca-

gnas

Præ-

eno-

de-

tati.

endi

im:

hoë

nem

is in

effe

, &

neis

car-

nem

fius

Illa prins creta, mox hac carbone notasti.

Secutus Horatium Lib. 2. Saryr. 3.

Creta an carbone not and? Cæterum mos ille fortunatos dies albis calculis, infelices nigris numerandi, viguisse apud Thra- rinde ac Avari injusta vota Diis nuncupas. cas primum, auftor est Plinius Lib. 7. cap. 40. At quod aliqui addunt hine transisse ad Cretendies nita. nigris lapillis notare consuevissent. Unde etiam rit, &c. pater, quam longe aberrent, qui citato Horarii

2. Qui tibi labentes, &c.] Qui ævum quod nem facit l'linius perhonorificam Lib. 1. Epift. quotidie elabitur, tibi producit novum annum tibi dando & auspicando.

Candidus] Bonus, propitius: ut explicui Si-

tyr. I.

3. Funde merum Genio.] Horat. Ep. 1. Lib. 2. Tidurem perco, Sylvanum laite piabant; Floribus & vino Genium me norem brevis avi. Tibull. Lib. 2. Eleg. 4. de Ginio ait:

Arque fatur leto fit, made atque mero. Ubi observandum est, cæteris quidem diebus Genio litatum olim faule cæsa victima, ut patet ex Horat, Lib. 3. Ode 17.

Cras Genium mero Curabis, & porco limestri Cum familis operum folutis.

Illud autem nunquam fiebat die nat di, co quòd nollent vitam adimere eo die quo lucem acceperant: sed litabunt vino, floribus, &c. ut cititi mox loci innuurt : five quia vinum hilaritatis symbolum & causa est; sive quia per flores vite quidem amænitas fimul & brevitas fignificabatur, juxta illud Horatii citatum, memorem brevis avi. Vide Cenforinum.

Genio I Id est, in honorem Genii, qui Deus erat, sub cujus tutela nasci quembber & vivere antiqui credebant, quem proptereà quotannis co-

lebant die namli.

Non tu prece, &c.] O Macrine optime, non pe-

Emaci] Impudenter & impie cum Dies ita pacifcendo: fiquidem hoc vel illad mihi fes, non ita compertum: imò jugulat eos ille largimini, hæc & illa dona rependam ego vobis. ipse, quo uno freti id affirmant, Horatii locus Plato in Eutyphrone ait quorumdam peten-Lib. 1. Ode 36. Cressa ne carest pulchra tium religionem videri mutuani Deos inter & Ubi certè album lapillum è Creta homines nundinationem. Petronius de illis: venientem expresse designat : alioquin parum | Statim, inquit, antequam limen Capitolii tandistingueret letam notam à tristi, si Cretenses gant, alius donum promitrit, si propinquum perinde ac alii candidis faustos dies, infaustos divitem extulerit; aliss si thesaurum effode-

Quæ

quas non possis credere Diis nisi Semotis. Sed potentium magna pars sacrificabit thuribulo secreto. Cuilibet facile non est ex adibus sacris amandare & verba secreta, & voces submis-Sas; & vitam agere precationibus manifestis. Sint animus Sanus, bona existimatio, fidelitas, ifta aperte postulantur, atque ita ut externus percipiat. At avarus hac fecum, intus, & Sub lingua mussitat : utinam

Quæ nisi seductis nequeas committere Divis. At bona pars procerum tacità libabit acerrà. Haud cuivis promptum est, murmurque humilesque susurros

Tollere de Templis; & aperto vivere voto.

Mens bona, fama, fides, hæc clare, & ut audiat hospes. Illa fibi introrsum, & fub lingua immurmurat :

Ebullit patrui præclarum funus! Et, o fi

prodeat pompa funciris sumptuosa patrui mei! Atque, utinam

ANNOTATIONES.

4. Sedultis.] Quali seorsum duftis & clam, diant homines : quod Philosophiæ præceptum quia pudet ejusmodi vota palam facere & coram laudat Macrobius Saturnal, Lib. 1. cap. 7. hominibus, quorum illos non pudet coram Diis. Alii explicant corruptis per munera: sed non

Nequeas.] Id est, non audeas, vel non possis

fine pudore, & impuné.

5. Acerra. Vas est in quo thus adolendum ponitur. Tacitam vocat per metonymiam, id est illi taciti libant acerra. Porrò acerram impropriè Proceribus tribuit hic Perfius : nam divires de lance copiosa libant, ut est in fine hujus Satyræ: pauperes autem acerra, id est, pauca thuris grana, & tribus, ut aiunt, digitis prehensa. Ovid. Lib. 4. de Ponto Eleg. 8.

Nec qua de parva pauper Diis libat acerra;

Thura minus grandi quam data lance valent. 6. Murmurque humilesque susurros.] Interprerantur ferè omnes de tacitis votis & precibus: pauci, de immurmuratione quâ, dum quisque Deos rogat quod optat, voce subaltà, templum confusis vocibus impleretur turbareturque: quod etiam illi ad ostentationem faciebant : unde Perfius mox: mens bona, &c.] hac clare. His ego adstipulor, ne videatur Persius eadem sæpius inculcare

7. Tollere de templis.] Vix queas irreligiosos & impios hos precatores arcere è templis, adeo cupiditas excoccat, ut fuum nefas non videant; fic urget, ut abstinere non possint. Sic apud Ovid. Fast. 5. Mercator orat Mercurium:

Da modò lucra milit -- & emptori verla dediffe.

Et apud Horat. Lib. 1. Epist. 16. improbus sic

improbè precatur. Labra movet metuens audiri? puichra Laverna, Da mihi fallere, da justum sanctumque videri;

Nociem reccatis, & fraudibus objice nubem. Et aperto vivere] Nec ita facile est cuivis, non nifi bona oprare, adeo ut non pudeat optata palam proferre; & fic loqui cum hominibus tanquam Dii audiant, & fic cum Di's, quafi au-

8. Mens bona.] Juvenal. Saryr. 10. Orandum est ut sit mens sana in corpore sano. Seneca Epist. 94. Roga bonam mentem, lonam valetudinem animi, deinde corporis.

Hac clare.] Honesta illa vota apertè nuncupantur, & ut audiri ab hospite non pudor fit; vel, hæc clarè petuntur ad oftentandum probi-tatem : unde & audiri ab aliis affectat ille qui

precatur. Vide suprá.

Hospes.] Ponitur pro quolibet externo: pro-priè verò dictur qui tecto excipit peregrinum & externum, pariter & qui excipitur. Tull. pro Deiotaro; Per dextram istam, quam hospes hospità porrexisti.

Ovid. Metamorphof. 1.

Non hospes ab hospite tutus.

9. Illa sibi introrsum.] Quædam verò non nisi clam, intra dentes, & intus petere audent, scilicet quæcunque improba sunt & inhonesta. Duplex igitur culpat voti genus: alterum quod introrsum, & seductis Diis; quale est illud apud Horat. loco cit. Lib. 1. Epist. 16. & apud Ovid. loco eriam mox allato Fast. 5. qualia eriam funt quæ hic nofter Perfius affert : alterum eft quod fit ad ostentationem, ut dixi, & clarè, & apertè; quod & audiri petitur; vocatque Perfius murmur & humilem fufurrum.

10. Ebullit.] Pro, ebullierit; ficut dedim, pro, dederim ; vixet, pro, vixiffet ; Æneid. 11. v. 118. metaph. ab aqua ebulliente, quæ intumescit & effluit. Ita legi affirmat Casaubonus in antiquissimis codicibus. Vide Proverb. cap. 15. v. 2. vulg. edit. Cic. Tufc. 3. cap. 42. &c. Nonnulli refragantur tamen, & malunt, ebullet, ab ebullo, as: ut sit sensus, utinam velut bulla appareat & statim postea evanescat: alludendo ad illud Terentii Varronis: bomo bulla. Hujus quidem sententiæ auctores priorem velut ineptam suggillant, sed quo jure non video.

Patrui.] Patrui dixit potius quam avi optari

Sub

Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres

Impello, expungam! Namque est scabiosus, &

Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor.

amico Hercule, vas fictile argento refertum mihi resonet sub ligone! O si vel deleam pupillum, quem insequor hares ego maxime propinquus! Enimvero laborat impetigine, & vehementi bile intumescit. Nerius tres jam habuit conjuges.

ANNOTATIONES.

molefti, ut dixi Satyr. 1.

Et Horat. lib. 3. Ode 12.

Metuentes patrua verbera lingua.

Praclarum funus.] Vel funalibus splendidum, & apparatu & exequiarum pompâ magnificum. Virgil. Æneid. 11. v. 143.

Funereas rapuere faces, lucet via longo Ordine flammarum, & late discriminat agros. Vel, quod hæredi avido expetendum & quæfluosum erit. Quidam per funus intelligunt sepulchrum : ut sensus sit : utinam aperiatur & rust per se patrui mei sepulchrum, ut cum violare & rumpere illud non audeam, certe sic adipifcar aurum in eo conditum : nempè veteres secum jubebant suos thesauros sepeliri. Et Josephus refert è Davidis sepulchro eruta talentorum auri tria millia ab Hircano, qui fic ab obsidente se Antiocho redemerit datis trecentis. Hæc tamen opinio minus arridet. Alii explicant vocem, praclarum, quasi qui funus optat videre patrui, ejus tantum gloriam & honorem intueri videatur; non suam cupiditatem often-

11. Sub rastro] Ne mirere, quod viro diviti ac nobili rastrum attribuat Persius, cum etiam ab aratro Dictatorem evocatum viderimus, Satyr. 1. scilicet agricultura magno erat in honore apud Romanos: nec homini probro erat, fuum per se agrum colere.

Crepet.] Id est, jucundum mihi edat sonitum reperta fodiendo & terram vertendo.

Seria.] Vas testaceum oblongum, quod occultatum sit seu hostium seu furum metu; testa porrò terræ infossa non putrescit, hinc in seriis & ollis thesauros infodiebant veteres. Inde est Plauti Aulularia.

Et Horat. lib. 2. Satyr. 6.

O si urnam argenti fors qua mihi monstret. Dextro Hercule.] Propitio, favente. Horat. loco mox cit. amico Hercule. Hic enim recludendis thefauris præsidere credebatur; sicut Mercurius aperto lucro & negotiationi: uterque porrò repentino & inexpectato lucro; unde & Lucrii Dii appellantur. Arnob. Lib. 4. Plaut. Moftell. Is vel Herculi conterere quastum poffet. Et Diodor. Sicul. Lib. 5. cap. 2.

mortem, forte quia patrui utplurimum censura | pensum, dixisse; eos qui sibi postquam ad Deos translatus effet, decimam bonorum dicarent, vitam felicem victuros : quod & evenisse experientia docuerit: & factitatum à Lucullo Romanorum ditiffimo aliifque fuerit.

12. Pupillum.] Puer est fub tutoris potestate constitutus, donec per ætatem sui juris fiat, & suorum ipse bonorum administrationem

capeffat.

Quem proximus hares Impello.] Quem subsequor proxime in ordine hæredum fecundorum: vel cui sum pupillariter substitutus.

13. Impello.] Metaph. ab iis qui sese in turba

comprimunt, ut citius progrediantur.

Expungam.] Metaph. vel à Jure Civili, in quo is dispungere dicitur qui mutat quidpiam in tabulis testamenti, & expungere, qui delet : vel à re militari. Milites enim, expungi dicuntur; quorum, data mittione, nomen ex albo deletur, qu'id punctis inscriprum fuerat. In bello verò (ut ait vetus Interpres hic) cadente qui primus est, succenturiatur alius. Sensus porro est: utinam illum mors rapiat, cujus haereditas mihi continget; vel, deleatur è teftamento nomen ejus cui fecundus hæres fuccedo.

Namque est scabiosus.] Impiis votis excusatio. nem prætendit nequam ille vitæ alienæ infidiator: nempe, contagioso laborans puer morbo cur vivat? Vel apud se meditatus, quâ viâ impunè expungat pupillum, & veneno tollere forte apud se statuens, sperat suum scelus oc-cultum fore, quod ille sit male affecta valetudine; plenus nempe fcabie & atra bili, qua multorum morborum caufa eft. In quo ctiam fe tuetur exemplo Nerii, qui tres uxores veneno impune fuffulit, & fic locuples factus eft.

Et acri bile tumet.] Contendunt aliqui mordicus legendum, atrà bile tumet, contra Casaubonum. At quid vetat ipsam melancholicam bilem acrem

appellari?

14. Nerio] Is fuit infignis fænerator, lucri adeo perditè cupidus, ut etiam tres uxores veneno sustulerit, ut earum dote potiretur. Scilicet apud veteres dos adventiria & non data patrio nomine, si repudium non intervenisset, moriente conjuge, marito cedebat ; imò & dos quoque refert Herculem ad honorem sibi à Palatinis im- profectitia, seu à patre de bonis propriis constiAtque ut talia rile peters, matutino tempore iterum & tertio caput lavas in flumine Tiberi & noctiurna infomnia aqua fluviali expias. Heus aic, responsum da: non est magnum id quod à te discere cupio. Quid existimas de Jove? Estne talis, ut illum praferre velis alicui? Eccui? Visne presponere Staio? Numquia nimirum dubitas, uter melior judex, vel uter fit magis idoneus pueru orbu? Illud ergo, quo tu conaris Jovis auriculam commovere, beus id ipsum loquere apud Staium. Is certé exclamaret statim, O Jupiter! O benigne Jupiter! Atqui an

Atque ut talia rite petas, matutino tempore iterum & tertio
caput la vas in flumine Tiberi,
mergis
Mane caput bis terque, & noctem flumine

purgas. (laboro. Heus age, responde: minimum est quod scire

De Jove quid sentis? Estne, ut præponere cures Hunc cuiquam? Cuinam? Vis Staio? An sci-

licit hæres,
Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis? 20
Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio. Proh Jupiter! O bone, clamet,
Jupiter! At sese non clamet Jupiter ipse?

elamaret statim, O Jupiter! Ignovisse putas, quia cum tonat, ocyus, ilex O benigne Jupiter! Atqui an se ipse Jupiter non inclamalit? An credis Jovem veniam indulsse,

quoniam quando fulminat, ilex potius

ANNOTATIONES.

tuta, fi modò pater superstes non foret. Ulpian. tit. 6. de Dot. Sensus est: ecce, inquit avarus, mea uxor etianinum vivit, cum Nerius è tribus uxoribus mortuis tres dotes nactus dives evascrit Horatius Lib. 2. Satyr. 3.

Scribe decem Nerio.

Ducitur.] Alii legunt, conditur, id est, sepesitur. 15. Hac sancté ut poscas.] Atque hæc licèt impla tibi videris ritè petiturus, si modò, ut facis ritus omnes exteriores & solemnes diligentiùs observes.

Tiberino in gurgite.] Tiberis fluvius Romanum interfluens, prius Abuia dictus. Ovid. Fast. 2. Albula quem Tiberim mersus Tiberinus in undis

Reddidit.

Mergis.] Vota facturi & facra, vivo se slumine prius abluebant.

Virgil Æneid. 4.

Attrellare nefas donec me flumine vivo Abluero.

Præterea observa verbum, mergis, propriè hic adhiberi. Nam qui Dis Inseris litabant, aquâ se respergebant tantum; qui verò Dis Superis sacra faciebant, mergebant se, & totos abluebant. Macrob. Saturnal. Lib. 3. cap. 11.

16. Mani.] Solis ortu fiebant facra Diis Superis ac Colitibus: Manibus autem & Diis Inferis, vesperi, & occidente Sole: ut observant veteres Interpretes Apollonii in Argonautis, & Pindari in Ishmiis, ad Od. 4.

Bis terque] Solemnes Li numeri in Sacris.

De binario Ovid. Fast. 4.

Bis caput intensum fentana spargitur unda. Bis sua faginea tempora fronde tegit.

De ternario verò idem ibid.

Ter caput irrorat, ter tollit ad athera palmas. Et Virgil. Eclog. 8.

Terna tibi hac primum triplici diversa colore mox confutat dicendo, An quia, &c.

Licia circumdo, terque hac altaria circum Effigiem duco, numero Deus impare gaudet.

Et nottem siumine purgas.] Antiqui nocte ipsa ficut & nocturnis informitis pollui se credebant, ut notat Servius; unde post illa se expiabant frequenti ablutione; quod etiamnum retinent & observant Turcæ.

Propert. Lib. 3. Eleg. 9.

A: primum pura somnum tibi discute lympha. Tibull. Lib. 3. Eleg. 4.

Farre pio placant, & saliente sale.

17. Heus age, responde] Instituit hie Persius dialogismum, quo impietatis convincit illos homines vota improba ficientes, argumento à minori ad majas. Vide infia.

19. Staio J Staius Albius Oppianicus conjugem suam primò, tum fratrem fratrisque uxorem gravidam veneno sustulit, alissque sceleribus benè multis sese contaminavit. Unde ponitur hic pro homine corruptissimo. Vide

Cic. pro Cluentio.

21. Hoc igitur, &c. J O impie, non audes apud hominem perditissimum id loqui, & ea vota nuncupare, quæ apud Jovem confidenter loqueris: Jovem igitur pejorem existimas & corruptiorem homine quolibet improbissimo; quod nisi sentires, ram scelerata vota Jovi facere sanè erubesceres.

Jovis aurem impellere.] Jovem ad libitum

flectere & exorare.

23. At sesence clamet, &c.] An Jupiter non seipsum ad vindictam excitabit? Non indignatus sulmen arripiet?

24. Ignovisse putas, &c.] Hæc simpliciter & narrative, non interrogative legenda vult Casaubonus, ut vulgi errorem referat Persius, quem mox confutat dicendo, An quia, &c.

Sul-

Sulphure discutitur sacro, quam tuque do-concutitur santo sulphure, musque? An quia non fibris ovium, Ergennaq; jubente, silvis, mastum & non tangen-Trifte jaces lucis, evitandumque bidental, Idcircò stolidam præbet tibi vellere barbam Jupiter? Aut quidna est, qua tu mercede Deo-

lactibus Emeris auriculas? Pulmone, & unctis ?

Ecce avia aut metuens Divûm matertera, cunis Exemit puerum, frontemque atque uda labella Infami digito, & lustralibus antè salivis

quam tu, & ades tua? Et quoniam non prostratus es in dum bidental, expiandum extis ovicularum, & Ergenna pracipiente, an ideo Jupiter fatuam barbam porrigit tibi vellicandam? An verò est aliquid, quo tu pretio mercatus sis aures Deorum? An pulmone, & pinguibus intestinis? Aliunde en avia vel matri : foror Deos timens, infantem collit ex incunabulis, ejusque frontem & labia kumida antea lustrat turpi digito

AN NOTATIONES.

25. Sulphure.] Id est, fulmine, quod sulphureum odorem exhalat. Plin. Lib. 35. cap. 15.

26. An quia non fibris, &c] An quod non es fulmine ictus, necdum jaces in filvis, non contingendus fine piaculo, expectans fepulturam ibidem ex mandato Ergennæ aruspicis, qui bidentibus cæsis locum expiabit; an proptereà quòd hucufque tibi perpercit Jupiter, idcircò putas non metuendam amplius ejus vindictam, imo licere tibi impunè Jovi deinceps illudere?

Fibris.] Extis. Satyr. 1.

gite

nine

oro.

cire

ures

Ici-

20

ntas,

met,

ilex

ulfiffe,

e ipía

ebant,

iabant

tinent

phá.

erfius

os ho-

ento à

COR-

uxo-

fcele-

Unde

Vide

audes

& ea

denter

nas &

fimo:

Jovi

bitum

er non

digna-

iter &

ilt Ca-

,quem

Sul-

15

Ergennaque jubente.] Ergennas Etruscus aruspex, fulminum procurator & expiator; cujus ex præcepto omnia fiebant. Vide Juvenal. Satyr. 13. V. 62. Annot.

27. Evitandumque bidental] Bidental, locus est tulmine dictus. Nomen à bidentibus ovibus, de quibus vide Gell Lib. 16. cap. 6. Cum enim fulmen ceciderat, aderant illicò fulgurum procuratores, locum claustris sepiebant, arâque exstructa, & cæsis oviculis consecrabant: unde calcare illum nefas. Porrò bidental ponitur pro homine fulgurito, ficut carcer apud Lucilium pro homine carcere digno. Observandum ex lege Numæ, non licere justa persolvere homini fulminato; ibidemque sepeliri cautum fuisse non crematum; nec fas fuisse eum in genua tollere: & efferre; unde bene Persius post Horarium in Arte, dixit; trifte & jaces, Aliquando etiam intra septum, super terram relinquebantur qui fulminati erant; amiciebanturque veste candida, velut à Jove honorati, ut mortui illi non putrescentes spectaculo forent. Festus, Servius, Artemidorus Lib. 2. cap. 8. Vide & Plin. Lib. 2. cap. 54. Plutarch. in Quæst. Convival. Lib. 4.

28. Stolidam prabet, &c.] Velut fatuo & ftolido. Nam barbam vellicare alicui grave ludibri-

t Horat, Lib. 1. Serm. Satyr. 3.

Vellunt tibi varbam lascivi pueri.

Vellere barbam] Allufio ad factum Dionysii Syracufani qui Epidauri barbam Æsculapio auream ademit, ludibrium addens, non decere patrem esse imberbem, nempè Apollinem, filium verò, scilicet Æsculapium, barbatum esse.

29. Aut quidnam est, &c.] Id eft, aut verum est quod dico, aut aliquid est quo tu addictos tibi Deos spondes.

30. Emeris auriculas] Pronas & faciles ad arbitrium, mercede pacta, & velut ex convento tibi addixeris.

Pulmone] Metonymia pro quibuslibet partibus intestinis lautioribus.

Lattibus.] Lattes dicuntur partes intestinz graciliores, quali lacte candidiores & molliores. Unctis.] Id eft, lautis & pinguibus. Horat. Ut canis à corio non exterrebitur un lo.

31. Ecce avia, &c.] Vota avarorum hactenus carplit: jam superstitiosas mulierum preces reprehendit, quas solebant illæ pro infantibus concipere die lustrico & nominali, nempe octavo ab ortu, pro puellis; nono pro pueris: folitasque adhiberi cæremonias perstringir hie Persius. Vide Cœl. Rhodig. Lib. 22. cap. 12.

Matertera.] Dicitur quali, mater altera. Nempe munus luftrandi puerum pertinebat ad anus religiosas è cognatione præcipuas, quæ hujus rei causa conveniebant.

33. Infami digito.] Id est, medio, qui infamis dicebatur, eò quòd ille, contractis aliis, extentus speciem quamdam pudendam repræsentet. Unde probrosum erar, alicui ostendere medium digitum, reliqua manu contracta, porrectum; hoc enim modo notabantur cinædi & molles. Petron. Dio. Chrysoft. orat. 33. Martial. Epigramm. 28. Lib. 2. Juvenal. Satyr. 10. Alex. ab Alexandro Lib. 4. cap. ulcimo. Porrò eo posissimum digito urebantur piatrices illæ mulieres, quia quælibet obscœna contra fascinum valere credebant. Ali-

los fascinantes; deinde manibus eum motitat, & humili precatione Spem exiguam inducit modo in agros Licinii, medo in domum Craffi. Modo orat ut Rex e Regina in generum adsciscant; ut illum Virgines auferant; ut quodcumq; ille pede triverit in rofam vertatur. Ego vero nutri. ci non committo preces ; sed tu, . Jupiter, ista huic denega, etiamsi te oraverit induta veste alba. Quod si petis robur nervis & corpus validum in Senectute, fiat, bene eft. At ampli catini, & pinguia farcimina prohibent Deos, & Jovem retardant ista accumulare, bove mactato, & extis provocas Mercurium, dicens, Largire domum fortunatam,

expiantibus, docta prohibere ocu- Expiat, urentes oculos inhibere perita; Tunc manibus quatit, & spem macram supplice Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in

Hunc optent generum Rex & Regina: puellæ Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, rosa fiat. Ast ego nutrici non mando vota; negato Jupiter hæcilli, quamvis te albata rogarit. Poscis opem nervis, corpusque fidele senectæ: Esto; age. Sed grandes patinæ, tucetaq; crassa Annuere his Superos vetuere: Jovemq;morantur. Rem struere exoptas, cæso bove; Mercuriumq; concedere. Tu verò cupis opes Arcessis fibrà. Da fortunare Penates.

ANNOTATIONES.

Priapum fascinationum averruncum.

Lustralibus salivis.] In expiationibus adhibitam ab Antiquis salivam testantur Petron. & Plutarch. Hanc autem salutarem esse ait Plin. Lib. 28. cap. 4. Observa interim eosdem propè ritus è veteribus usurpatos in die lustrico & nominali, qui adhibentur in Baptismo Christiano-

34. Vrentes oculos.] Id est, enecantes, mortem afferentes. Vide Plin. Lib. 7. cap. 2. Item fascinantes; nam fascinum maximè pueris timebant; & ad illud inhibendum salivam etiam valere arbitrabantur.

35. Quatit.] Puerum lustratum motitat & veluti præsentibus Diis offert; deinde post expiationem preces pro eo & vota concipit.

Spem macram.] Id est, infantem, de quo tenuis adhuc spes esse porest.

Nec Spes iam restat Iuli.

36. Licini] De quo Licinio sermo sit non planè constat. Verus ipse Persii Interpres dubitat fitne idem vir Licinius Craffus inter Romanos locupletiffimus, & inde Dives cognominatus; an Licinius tonfor & libertus Augusti qui valdè opulentus erat. Alii contendunt intelligendum potius C. Licinium Stolonem, qui ut habet Livius Lib. 7. num. 16. ob poffeffe cam filio agri jugera mille, contra legem à se latam, fua lege damnatus est. Cæterum nec hi nec illi pinionis aut suspicionis suæ ullam proferunt validam rationem.

Craffi.] Sunt qui legant, Craffi. Sed, Craffi, ferè um. Vide Plaut. Amphitr, in Prologo. omnes retinent; intelliguntque de M. Crasso,

am nec improbabilem afferunt rationem nonnul- | quem crebris domorum emptionibus & venditili, quòd dicta manus figura defignet & exhibeat onibus locupletatum fuiffe teftatur Plutarchus in ejus vita. Porrò Licinius & Crassus ponuntur hic pro quibufliber opulentis hominibus.

Mittit.] Optat & precatur infanti magnas olim opes, agros, domos, &c. & optando ve-

lut in earum possessionem immittit. Virgil. Æneid. 11. v. 47.

Mitteret in magnum Imperium.

Observa etiam Prætorem mittere propriè in

poffessionem rei alicujus.

39. Nutrici non mando.] Id est, nolim nutricem id fibi muneris affumere, ut pro puero vota concipiat. Nam parentes & nutrices optant alumnis potius quæ videntur bona, quam quæ funt revera, v. g. formam, opes, &c. Senec. Epist. 60. Etiamnum optas quod tibi optavit nutrix. Et Epist. 32. Omnium tibi eorum contemptum opto, quorum copiam parentes optaverunt.

40. Albata.] Albis vestibus induti erant qui facrificabant, eo quòd ille candor vestis animi fignificet innocentiam. Tull. de Legibus.

41. Poscis opem nervis] Jam alia quædam aliorum abfurda vota condemnat Perfius.

Nervis.] In quibus maxime confiftit robur

42. Sed grandes patina.] Sumptuosa tua convivia, escæ nimiæ idipsum destruunt quod tam enixè petis.

Tuceta.] Tucetum genus est farciminis è suillis carnibus minutim concisis : alii dicunt quamlibet escam delicatam, hoc nomine appellari.

44. Mercurium arcessis.] Tanquam lucri de-

Da pecus, & gregibus fœtum. Quo, pessime, |concede greges, & facundita-(quescant? pacto, Tot tibi cum in flammis juvencum omenta li-Et tamen hic extis, & opimo vincere farto Intendit. Jam crescit ager, jam crescit ovile: Jā dabitur, jamjā; donec deceptus, & exspes 50 Nequicquam fundo fuspiret nummus in imo. Si tibi crateras argenti, inculaque pingui Auro dona feram, fudes; & pectore lævo Excutias guttas: lætari prætripidum cor: Hinc illud fubiit, auro facras quòd ovato Perducis facies. Nam fratres inter ahenos, Somnia pituità qui purgatissima mittunt, Præcipui funto: fitque illis aurea barba. hoc venit, quod incrustas sanctos Deorum vultus auro triumphato.

tem pecori. Sed, o improbissime, quomodo hæc fiant, dum tot intestina juvencarum liquefunt à te in igne. Atque ille nibilominus sperat victor esse per intestina, & pingue lilum. Nunc ager incrementum capit, nune ovium grex augetur: modò, ait ille, protinus concedetur quod opto; usque dum nummus defraudatus, & sine spe ingemiscat frustra in infimo arca fundo. Si offeram tibi pateras argenteas, & munera ex auro solido fabricata, tu ftatim sudorem emittas & stillas effundas è thorace sinistro: pracordia tua palpitantia exultare incipiant : inde Etenim inter germanos arefusos, his

praferendi sint, qui immittunt insomnia pituita maxime defacata; & his detur barba ex auro.

ANNOTATIONES.

gem tuum crescere, quem frequentibus sacrificiis temere & perperam multiplicatis omnino is hace verba pectore lavo. imminutum & disperditum.

ice

35

in

at.

40

ssa

ur.

q;

45

itiin tur

nas

ve-

in

ri-

vo-

òp-àm

Se-

op-

eo-

en-

qui

mi

li-

ur

n-

ım

il-

m-

e-

)a

47. Flammis.] Quibus cremantur victimæ. Omenta.] Intestina sunt molliora, inquit Celsus; Plinius autem Lib. 11. cap. 37. ait esse membranas tenues, quæ ventrem interiorem integunt.

Liquescant.] ob adipem & pinguedinem intestinis adhærentem, quæ multa adhibebatur à Sacrificantibus, ut ea liquescente ignis accenderetur, & carnes citiùs consumerentur.

48. Et tamen hic.] Avarus ille & impius precator.

Vincere.] Deos muneribus expugnare, & quid-

libet consequi ab illis. Farto.] Libum erat è farre, vino, melle, &c.

dictum à farciendo, quod è multis erat confertum rebus. Legendum quidam esse contendunt ferto. Dictum seu ob rationem mox allatam, seu quòd ad facra sæpè ferretur.

49. Jam crescit ager.] Inquit avarus semetipsum spe vanà deludens.

51. Suspiret.] Spiret quas & unus reftet nondum stultè consumptus, ut cæteri.

52. Incufa.] In incude fabricata, vel cælata. Quidam interpretantur infecta, infabricata, ut sit massa auri nondum cusi.

53. Pettore lavo.] Sinistra pectoris parte, in qua fitum est cor. Quidam interpretantur, maligno, perverso, sed minus placer.

hementem cordis commotionem & lætitiam: | Sueton, in Caligula, cap. 52.

46. Que, pessime, pasto.] Qua ratione vis gre- eritque hac expolitio prioris sententia, sudes. Sunt qui de lacrymis intelligant; sed reclamant

> 55. Hinc illud subiit.] Ex eo quod ita gaudes dato tibi auro & argento, hinc animum tuum subit opinio, & putas iis pariter Deos gaudere; proindeque corum statuas auro exornas, ut eos demerearis.

> Ovato.] Ex hostibus reportato & ex corum spoliis. Ovatio minor triumphus, dictus ab ove quæ tunc mactabatur, sicut bos in majori triumpho. Nec enim placet deducere ab ovo, uz volunt nonnulli, eo quod quæ inaurantur priùs ovi albo illinuntur.

> 56. Nam fratres inter, &c.] Ironia est. Fratres inter ahenos.] Hi funt quinquaginta filii Ægypti, quorum statuæ in porticu Apollinis Palatini crectæ. Harum enim quædam oracula & responsa per somnum postulantibus reddere credebantur. Ita vetus Interpres, Cafaub. &c. adversus nonnullos, qui intelligunt alia quidem Caftorem & Pollucem, alii verò quoffibet Dos, qui fratres dicantur, quia funt omnes filii unius matris Cybeles, quorum plerz-

> que ex are erant statuæ. 57. Pituita purgatissima.] Fa enim vera putantur infomnia quæ non proveniunt ex humoribus.

58. Sitque illis aurea barba] Superflitiofi veteres è supradictis statuis eas inaurabant, à quibus immissum sibi verum aliquod somnium credebant: & quos maxime Deos colebant, iis barbam auream debant, ut dictum est de Escu-54. Exentias guttas.] Sudoris stillas, ob ve- lapio supra ad ea verba, Vellere barbam. Vide &

Aurum

necnon aneas Saturni crateras, atque immutat capedmes Vefta, ac testas Erruria. O mentes prone in terram, & vacua rerum Cali? Quid prodest illud, in ducere mores nostros adibus saeris, & judicare quadam effe grata Numinibus, ex ista nestra carne delicata sceleris plena? Illa diluit sibi casiam olco vitiato, & decoxit lanas Cilabria conchylio corrupto. Illa imperavit avellere unionem è concha ; & conflare venas calescentis metalli e pulvere non cocto. Scelerata est illa quidem, etiam scelerata eft: nihilominus suum illi scelus utile est. Sed vos, ô Antistites, loquimini; quid prodest aurum in Sacro? Scilicet illud qued profunt imaguncula puellares à puella Veneri oblata.

Aurum expulit vafcula Numa, Aurum vasa Numæ, Saturniaq; impulit æra ; Vestalesq; urnas, & Tuscum fictile mutat. 60 O curvæ in terras animæ, & cœlestium inanes! Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,

> Et bona Diis ex hac scelerata ducere pulpa? Hæc fibi corrupto cafiam diffolvit olivo, Et Calabrum coxit vitiato murice vellus. Hæc baccam conchæ rafisse; & stringere venas Ferventis massa crudo de pulvere justit, Peccat & hæc, peccat: vitio tamen utitur. At vos.

> Dicite, pontifices, in fancto quid facit aurum? Nempe hoc quod Veneri donatæ à virgine pupæ. 70

ANNOTATIONES.

59. Vasa Numa.] Testacea, simplicia, qualia adhibuit Numa Pompilius religiolorum rituum ri: propter similitudinem autem ita vocantur apud Romanos auctor. Cic. Parad. 1. Plin. Lib. uniones & margaritæ. Horat. Epod. 8. 35. cap. 12. & Lib. 33. cap. 11.

Saturnia.] Qualia erant in usu temporibus vel

in æde Saturni. Ovid. Fast. t.

Veftales in facris Veftæ.

Tuscum fistile.] Thusci religioni admodum fuerunt dediti, suosque ritus ac cæremonias aliis populis accommodarunt. Hi fictilibus vafis in facris fuis utebantur.

63. Et bona Diis ex hac, &c.] Et credere Diis ea probari & bona videri, quæ nobis &

noftræ libidini jucunda funt.

Pulpa] Pulpa & pulpamentum cibus delicatus, seu caro oprima & fine ossibus. Metaphorice funitur pro molli affectu erga luxum & attamen utilitatis aliquid capit è suo vitio & pec-

64. Hac.] Pulpa nempe & mollities.

Corrupto casiam, &c.] Invenit unguenta, in quibus cafia fimul & oleum folvitur, dum mifcentur : pereunt nimirum, ut tertium quid con-

65. Calabrum vellus.] Tarentinam lanam, quæ est optima. Calabria regio Italiæ, hodie, Terra d'Otranto.

Murice J Piscis est marinus, è cujus humore

color purpureus conficitur.

Coxit.] Infecit, tinxit : id eft, lana peregrinos colores ementiri didicit per nostrum luxum. Inon ex religione, sed ex assedu avaritia, adeo-Quod quidem primi omnium invenerunt I ydi, que impii & improbi estis. ut habet Plin. Lib. 7. cap 56,

66. Baccam.] Bacca propriè funt fructus lau-

Nec fit marita

Qua rotundioribus onusta baccis ambulet.

Rasisse.] Limà avellisse unionem conche te-60. Vestalesque urnas.] Quales adhibebant naciter adhærentem; vel etiam callo purgare

> Et stringere venas, &c.] Id est, colligere pulverem & ramenta auri & argenti è venis terræ, & è fodinis: è quibus cum eruta sunt metalla igne purgantur, & pulvis conflatur in maffam, excoquendo in fornace : unde vocat Perfius crudum, cum extrahicur & colligitur è venis & mearibus subterraneis.

68. Peccat & hac, peccat, &c.] Nostra hæc pulpa & libido est vitiosa quidem & peccat: cato. At quid emolumenti redundat in Deos ex

auro quod infertur in corum templa?

70. Nempe Loc.] Ironia est. Donata a virgine pupa.] Ephæbi bullas Diis Penatibus, puellæ Veneri pupas consecrabant, ut faustum haberent matrimonium. Vide Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 18. Sensus autem Persii eft: ficut virgines nupturæ pupas feu infantium fimulacra offerunt Veneri, ut veros infentes obtineant: ita vos, ô avari, tantulum auri offertis Jovi, Mercurio, aliisve Diis, ut plurimum nanciscamini, & divites fiatis. Sacrificatis igitur

Quin damus id Superis, de magna quod dare Eccur non donamus Diis illud lance

Non possit magni Messalæ lippa propago: Compositum jus, sasq; animo; sanctosq; recessus Mentis, & incoctum generoso pectus honesto: Hæc cedo, ut admoveam templis, & sarre litabo.

Eccur non donamus Diis illud potius, quod proles Messala habens oculos vitiatos nequeat donare è patina capaci: legem humanam ac divinam benè mdinatam in mente: É penetralia animi pura, É cor exercitatum in virtute animoja: da illa, ut inseram sacris adibus, É molà salsa Deos placabo.

ANNOTATIONES.

71. Magna de lance.] Id est, ex ingentibus divitiis. Allusio est ad vererum morem, apud quos ex acerra pauperes, è lance divites libabant, ut initio hujus Satyræ diximus ad verbum,

60

es!

ere

65 nas

ur.

5 n

70

lau-

ntur

gare pulter-

memaf-Per-

ve-

hæc

cat:

pec-

sex

Diis

t, ut

c. ab

eft:

n fi-

ob-

ertis

nan-

gitur

deo-

nin

72. Messala.] Ponitur pro quovis opulento & divite. Valerius Corvinus Messala à Messala aurbe Siciliæ, ab eo expugnata, mutatâ unâ literâ, dictus; auctor & caput fuit illustris Messalinorum femiliæ, Vid, Macrob, Lib. 1. Saturnal. cap. 6. sub finem.

Propago.] Intelligit Cottam Messalinum, qui crapulæ deditus & gulæ, & à majoribus degener, in senectute adeo lippus suit, ut palpebræ ejus in exteriorem partem conversæ essent.

73. Jus fasque.] Jus est id quod sancitum est & licet lege humana; fas, quod-divina.

Animo.] Legit Casaubonus, animi.

74. Incodum.] Pridem affuetum, omninò im-

Generoso honesto. Virtute quasi naturali & in-

75. Farre.] Leviore etiam munufculo placabo Deos, modò integritatem morum habeam & innocentiam, quam pluris illi faciunt, quam aurum & munera. De farris ufu in facris vide Plin. Lib. 18. cap. 3. Item que notavi ad Juvenal. Satyr. 9. v. 122. ad vocem, Farre.

Litabo.] Litare, non est simpliciter sacrificare; sed sacrificio, quod petitur, obtinere. Quocirca soli probi viri litare dicuntur propriè; sacrificare, quilibet, etiam improbi. Tit. Liv. Lib. 38. cap. 20. Postero die, sacrificio fasto, cum primis hostiis litasset. Plautus in Persa: Tum Jupiter faciat ut semper sacrificem, nec unquamlitem.

SATYRA III.

NEMPE hoc affidue? Jam clarum mane

In trat, & angustas extendit lumine rimas. Stertimus, indomitum quod dispumare Falernum

Schleet ista continuo? Jam splendidum lumen matutinum ingreditur senestras, & luce auget arctas rimulas. Indulgemus somno, qui valeat concoquere vinum coctu

ANNOTATIONES.

SAtyra hæc tota reprehensio est desidiæ juvenum bona studia negligenrium.

t. Nempe hoc, &c.] Quotidie scilicet hæc eadem ages & in clarum diem stertes? inquit præceptor ad discipulos, Philosophus, inquam, ad juvenes sibi commissos, & suam in disciplinam traditos.

Mane.] Est clarus dies, teste Macrobio, quem lege Saturnal Lib.1. cap. 3. & Gell. Lib.3. cap. 2.

2. Extendit.] Latiores rimas apparere faciunt radii solares intromissi.

3. Stertimus.] Subtimidam increpationem in prima persona hic observant nonnulli, & condiscipulum potius quam magistrum indicari volunt; sed quid obest magistrum ita discipulos increpare & quidem acriter?

Indomitum Falernum. 1 Athen. Lib. 1. Camptnum illud vinum difficulter concoqui affirmat.

Dispumare.] Metaph. à musto, vel ctiam re ferè qualibet, que non coquitur, nisi aclis spumis.

Sufficiar

attingit quintam lineam. Ecce quidnam facis ? Stella canicula. ris sanitati noxia jam pridem adurit aridas segetes : & grex omnis sub ulmo umbrosa jacet ; inquit unus è sociis. Hoccine bet ? Quamprimum isthuc ve-

difficile, quando Solis umbra Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra. En quid agis? Siccas infana Canicula meffes Jamdudum coquit: & parula pecus omne sub ulmo eft; Unus ait comitum, Verumne? Itane? Ocyùs verum eft? In sic se res ha- Huc aliquis : nemon'? Turgescit vitrea bilis :

niat quispiam : nullusne veniet? Bilis pellucida intumescit in me:

ANNOTATIONES.

lage. Id eft, dum in folari horologio umbra tangit quintam lineam, adeoque notat horam quintam. Duo hic explicanda: alterum, quomodo intelligatur hora illa quinta: alterum est, folaris horologi antiquitas. Quod ad primum attinet, observandum quoties apud Auctores seu Græcos, seu Latinos, horarum fit mentio, semper accipiendas horas diei naturalis, ficut hic apud Perfium. Distinguunt nempe diem, alium civilem, alium naturalem. Hic ab Ortu Solis ad Occasum extenditur; ille, noctem simul & diem continet, & in horas viginti quatuor distribuitur. Porrò diem civilem alii aliter definierunt; Persæ & Babylonii, inter duos Solis exortus : Egyptii, Athenienses, & nunc Itali, Occasu Solis: Etrusci & Umbri, meridiebus: alii mediis nocibus, ut Romani olim, & nos hodie, aliique facimus. At dies naturalis (de quo hic est mentio) qui modò brevior, modò longior pro ratione temporum & climatum, dividitur in horas seu partes duodecim inter se æquales, longiores quidem æstate, cum longior est dies, hyeme verò breviores. Hujus hora prima est Solis ortus, sexta meridies, duodeci-ma Solis occasus. Itaque Romæ, ubi dies Iongior folftitialis est horarum ferme quindecim, hora illa quinta circa folftitium æftivum recideret ad nostram decimam cum tribus quadrantibus; & circa Caniculam, de qua hic Persius esser hora ipsa undecima, aut non multo secus. Vide Plin. Lib. 2. cap. 76. & 77. & 1 ib. 7. cap. ultim. Macrob. Saturnal. Lib. 1. cap. 3. Cal. Rhodigin. Lib. 12. cap. 9. Alex. ab A lex. Lib. 4. cap. 20. Quod spectat ad horologia solaria, illorumque antiquitatem si Plinio sides, primus eorum inventor fuit Anaximenes Milefius. Hoc tamen Anaximandro Anaximenis magistro tribuunt Diogenes Laertius Lib. 2. Vitruvius, [& alii. Romæ verò illorum usus esse capit bello Punico primo, ut habet Plinius loco citato. Antiquiora tamen illa constat ex sacris Codicibus Lib. 4. Regum, cap. 20. ubi de horologio Achaz, & de Sole per decem lineas retrogreciente.

4. Quint à dum linea tangitur umbra 1 Hypal-, Quam vis enim in textu Hebraico vox nulla fignificans lineas aut horologium ibi reperiatur, sed tantum gradus; & Achaz non habuerit horologium lineis & gnomone perfectum, ut nos hodie habemus, at gradus ei fuille arte dispositos, & horas diei per umbram Solis indicantes, colligere est ex D. Hieronymo Commentar. in Isaiam ita scribente: Datur signum ut sol decem gradibus revertatur, quos nos juxta Symmachum in lineas & horologium vertimus, oui gradus intellexit in lineis, ut manifestiorem sensum legentibus faceret : five it a exstructi erant gradus arte mechanica, ut per singulos umbra descendens horarum spatia terminaret.

5. Canicula.] Constellatio, quæ dum Sol in Leone eft, oritur. Vide Plin. Lib. 2. cap. 40: Unde ab Horatio, Vefani stella Leonis : à Persio verò, insana dicitur, quia morbos procreat benè multos, ob æstum & vehementiam : item ca-

nes in rabiem agit.

Hinc Horat. Lib. t. Satyr. 6. vocat Rabiosi tempora signi.

6. Patula pecus omne sub ulmo est.] Dum me. ridianus æstus defervescat, greges in umbram deducuntur.

Virgil. Ecloga ?.

Nunc etiam pecudes umbras & frigora cap-

7. Unus ait comitum.] Hac plerique referunt ad priorem sententiam. Sed non abs re contendit Cafaubonus finiendam ante hæc verba præceptoris increpationem : ut verba hæc, unus ait comitum, Persii sint narrantis: & quæ sequuntur, fint expergiscentium discipulorum.

Ocyus adfit.] Adfit protinus famulus, & veftes afferat, ut furgam quamprimum.

8. Vitrea bilis.] Quafi vitro fimilis, quæ in vultu iracundo appareat. Horat. Satyr. 3. Lib. 1. Splendidum bilem, dixit. Alii interpretantur, inflata, intumescens, ut vitrum.

Findor: ut Arcadiæ pecuaria rudere credas. Jam liber, & bicolor positis membrana capil-

lis. Inque manus chartæ, nodosaque venit arundo. Tum queritur crassus calamo quòd pendeat humor:

Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha: Dilutas queritur geminet quòd fiftula guttas. O miler ! inq; dies ultra miler, huccine rerum 15 Venimus? At cur non potius teneroq; columbo, Et fimilis Regum pueris, pappare minutum

ita rumpor vociferando, uz putes rudere pecora Arcadica, Mox codex, & pergamenum duplici colore, pilis depositis, & papyrus, & calamus nodos habens manibus inseruntur. Tum conqueritur quod spissus liquor, hareat in penna; deinde, quod. ater sepia humor vanus fiat, aqua instillata? posteà conqueritur quod calamus duplicet stillas liquidas. O infelix! & in-, dies futurus magis infelix, an eo rerum devenimus? Sed quare non magis par molli columba.

pullo, & filiis Regum, petis teneram escam

ANNOTATIONES.

9. Findor.] Laxat habenas iracundiz petulans adolescens, & quia ad laborem & studium non sponte trahitur, iram in famulos exonerat. Quidam legunt Finditur Arcadia, &c.

Arcadia.] Regio est Peloponnesi multos &

magnos alens atinos.

ub

fit

ùs

figfed

oro-

ho-

ofi-

tes,

. in

cem วนการ

in-

gen-

arté

ho-

lin

40:

be-1 c2-

me.

oram

cap-

re-

abs

hæc

erba

itis:

difci-

ve-

æ in

3.

nter-

dor

V.

10. Liber.] Proprie est arborum cortex, in quo scribi solebat ante inventum chartæ usum. Vide infra.

Bicolor.] Quia membrana crocea erat ea parte qua pilos habet, altera verò qua adhæret visceri, candidior : bicolor, gaod pars crocea, pars sutinata apud antiquos erat, ait vetus interpres. Variis et am coloribus inficiebantur membranæ, inquiunt alii. Sed cavendum ne confundant operculum libri cum membrana in qua scribebatur, ut monet Cafaubonus.

Positis membrana capillis.] Non desunt qui interpretentur de capillis adolescentis istius pexis nicam à magistro exagitentur. & compris: fed refragantur plurimi iique do-! diffimi, & intelligunt de pilis membranz abrasis pumice, atque adeo depositis & demptis. Certe textus iple sensum hunc adjuvat.

11. Charta.] Reperius charte usus sob Alexliis arborum & in corticibus: deinde in chartis que fiebant è foliis papyri arboris in Ægypto crescentis. Demum sub Eumene Rege invenmenæ dictæ funt.

Arundo.] Veteres arundine pingebant. Persius variatis nominibus, arundinem, calamum, fiftulam, vocat.

12. Pendeut.] Non fluar atramentum è cala-

13. Nigra quod, &c.] Medò querebatur quòd potius non habere colorem.

Sepia.] Metonymia, pro sepize piscis humore atro, qui atramento fimilis : quem etiam pro a-. tramento fuiffe apud Afros, ait vetus Interpres. De sepiæ natura & industria, vide Plin. Lib. 9. cap. 29. & Lib. 32. cap. 10. in fine.

14. Dilutas queritur.] Addit & propter affufam aquam adeo liquidum factum effe atramentum, ut papyrum maculet, uberius effluens quam par fit.

15. O Miser.] Qui tot & tam venas pigritize excusationes prætendit, quam mifer eft!

Huccine rerum Venimus.] Adcone vile est fapientiæ studium, ut tam lente & oscitanter captesur? Porto observat Casaubonus juvenes quos hic redarguit magister ille, non fuisse ed ætare, ut ista puerilia causarentur, sed alias solitos afferre ignaviæ excufationes haud multo nugis illis graviores; unde per fimilitudinem iro-

16. At cur non potius.] Increpatio acris & farcastica. Cum res serias, quale est Philosophiæ studium, tam pigrè capessas, quin porius ad alia omnino incumbis? Illud desere, & mollitiei te totum da : & cum nolis laborare ut vir andro, teste Varrone. Antea scribebant in fo- nugare ut puer, imo ad ipsam redi infantiam, in qua nec labores ad mandendos cibos, fed præmansos & attritos capias.

Teneroque columbo.] Cui mater semicoctum & tæ funt Pergami membranæ, quæ inde Perga- fuo ventrieulo cibum extractum in os inferit. ut facilius molliusque alatur.

17. Regum pueris.] Qui deliciis & Imperid innutriti omnia ad libidinem suam fieri volunt, nec grave quidquam suscipiunt aut molestum. Ita apud veteres notari folebant corruptis homi-, mo, & quafi pendulum hateat ob nimiam craf- nes moribus, inquit Cafaubonus, est similis Regum pueris, purà alicujus Sardanapali.

Pappare.] Infinitivus pro nomine substantivo; atramentum nimis fpiffum effet, jam dicit dilu- ut Satyr 1. Noftrum illud vivere trifte. Senfus eft, tius effe, & scripturam non apparere, aut suum quin peus cibos jam pramantos & comminutos, ques facilitis, & fine ullo labore deglutias.

attritam, & excandescens contra nutricem, repellis cantilenam lalla? Studione incumbam cum ejusmodi penna? Cuinam verba das ? Quorsum has tergiversationes succlamas? Pro te alea jacitur. Dilaberis stulte; contemptui eris. Vas fictile digito pulsatum sono oftendit defectum, & excoctum argilla non recenti reddit tinnitum fraclum. Tues velut limus humidus & tractabilis, jamjam fingendus, & absque intermissione formandus rota vellementi. At ex agro patris habes frumentum tenue, & vas Salis mundum sifrangere ventis,

Poscis, & iratus mammæ lallare recusas? An tali studeam calamo? Cui verba? Quid istas Succinis ambages? Tibi luditur. Effluis amens;

Contemnêre. Sonat vitium percussa, maligne Responder viridi non cocta fidelia limo.

Udum & molle lutum es, nunc nunc properandus, & acri

Fingendus fine fine rota. Sed rure paterno Est tibi far modicum, purum & fine labe salinum.

Quid metuas? Cultrixque foci secura patella est. ne defectus. Quidnam timeas? Hoc satis? An deceat pulmonem rumpere ventis, Habes etiam patinam tutam camini excultricem. Illudne sufficit? An decorum est pulmonem

ANNOTATIONES.

Cibum puerulorum papas, & potum buas anriqui appellabant : unde parpare, est ejusmodi hibes animi vitium & pravam affectionem. cibos captare.

Plaut. in Epidico: Nevo liberto opus est quod pappet.

Dabitur, prabebo cibum.

18. Iratus mamma.] Pater tata, nutrix & mater mamma pueris olim vocabatur, teste Catone. Non ergo intelligendum est de ubere nutricis, quafi lac sugere ille puer recuset, sed potius nolit dormire ad folitam cantilenam, lalla, à nutrice vel matre sæpiùs repetitam: quod delicatuli pueri morofitatem redarguit.

Lallare.] Est repetere sæpius vocem, lalla, quod folemne est nutricibus, ut cantiunculis istis

fomnum puerulo concilient.

Lallare recusas.] Respuis nutricis blandimenta; & pertinaci vagitu contra illam irafcens, fom-

num admittere recufas.

19. An tali studeam calamo.] Pertinax adolescens cum agnoscere culpam deberet moresque corrigere; inanes potius suæ ignaviæ excusationes quæritat.

Cui verba. Reponit magister : itane speras

nobis imponere?

20. Tibi luditur] Tua res agitur ; quod tempus teris, tibi non mihi perit.

Effluis amens.] Te ipse perdis, teipsum ju-

gulas.

21. Contemnere.] Quoniam nihil afficit homines magis qu'am contemptus : hunc etiam juveni moroso objicit & minatur prudens magifter.

Sonat vitium.] Urget per similitudinem. Sicur tinitu rauco & absurdo cognoscitur vasis ineptè inflari. defectus, cum digito percutitur: fic tu cum à

me ad meliora incitaris, & quasi tangeris, ex-

Maligne Responder.] Contrarium est, Solidum

crepat, quod videbimus Sat. s.

23. Udum & molle lutum es.] Inftat magister. Attamen hac ætate qua es, potes emendari dum tener es, & in melius formari ac fingi; si modò gerere mihi morem volueris, & subire disciplinam, licet ea tibi prima fronte acris & aspera videatur.

Nunc nunc.] Id est, modò & fine mora, dum adhuc juvenis es, ac velut cera seu testa mollis,

cujuscumque formæ capax.

24. Rota.] Figulinum est instrumentum ab Anacharfi, teste Plinio, inventum, quo circum-

acto fictilia vasa finguntur.

Sed rure paterno] Prolepfis. At, inquies, quid opus me laboribus ac vigiliis fatigare, cum poffim beatam ac tranquillam vitam agere, contentus parvis erfi mediocribus divitiis?

25. Far modicum.] Sufficiens fortuna, lick

modica.

Purum.] Seu mundum & nitidum, seu quæfitum fine dolo.

Salinum.] Pro qualibet supellectili.

26. Cultrixque foci.] In foco lares colebantur. Secura patella.] Patella, vas è quo libationes Diis Laribus ad focum ferebantur ; secura, quia domesticos Deos religiosè colens præfidium ab iis & patrocinium fibi pollicetur.

27. Hoc fatis?] Refellie magister dicta di-

fcipuli.

Pulmonem rumpere.] Præ superbia & fastu: ob nobilitatem & censum supra modum &

Stemmate

Stemmate quod Thusco ramu millesime ducis; quia millesimus trahis lineam Censoremve tuum vel quòd trabeate salutas? Ad populum phaleras. Ego te intùs & in cute novi.

tas

20

gne

an-

ali-25 eft.

itis,

onem

, ex-

lidum

magi-

ndari

ingi ;

fubire

ris &

, dum

mollis,

m ab

ircum-

, quid

m pof-

conten-

, licet

u quæ-

bantur.

ationes

a, quia

ium ab

cta di-

fastu:

lum &

mate

Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ? Sed stupet hic vitio, & fibris increvit opi-

Pingue: caret culpa: nescit quid perdat, & alto Demersus summa rursum non bullit in unda,

successionis ab Etrusco genere; vel quod Cenforem inter tuos Salutas, vel quia trabea vestitus es. Ad plebem phaleras. Ego te cognosco interius & exterius. Numquid non pudore afficeris vitam agere ad instar Natta dissoluti? At ille stupidus est defectu naturæ, & in pracordiis crassa pinguedo enata est : vacat noxa: ignorat quantum amittat, & profundo obrutus non emergit iterum in supremam aquam.

ANNOTATIONES.

mille generationes originem ducas ex aliqua ve- mant. tusta & nobili Etruriæ familia. Porrò stemma Latinè corona est è floribus præsertim. Metaphorice sumitur & pro gentilitiis insignibus, & pro statuis & imaginibus Majorum, quæ orna-bantur sertis ejusmodi sloreis & corollis: item pro arbore, ut aiunt consanguinitatis, quam dudis lineis additisque rotundis figuris efficiebant antiqui, & stemma appellabant. Plin. Lib. 35. cap. 2. Stemmata lineis discurrebant ad imagines pictus. Vide Juvenal. Satyr. 8. initio.

Ramum ducis.] Lineam nempe successionis. Isidorus, Lib. 9. cap. 6. Solent Advocatistemmata, five ramufculos facere in genere, cum gradus cognationum partiuntur.

29. Censoremve tuum.] In tua cognatione &

Trabeate.] Nobili veste indutus è purpura. Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 18. Romulum primum trabea usum fuisse ait; & triplex trabeæ genus luculenter explicat. Vide Juvenal.

Saryr. 8. v. 259. ibique Annotat. Salutas.] Nimirum in sensu: postquam enim Censor Equites Romanos recognoverai, hi ante illum in tribunali sedentem transvehebantur in equo, & trabea eumque falutabant. Alii intelligunt salutari imagines Majorum in atrio stantes. Eo quod Neronis tempore Censores nulli erant. Ita pugnat Autumnus adversus Cafaubonum, imprimifque contra Marcilium: at quamvis nulli effent tunc Cenfores, Princeps tus. iple Censoris munus hoc exercebar.

30. Ad populum phaleras.] Hæc verba planè accommodata ad propofitum, cum agat contra Equitem Romanum. Phalera funt equestria ornamenta. Sensus est: ne oftentes fortunæ bona, quæ non te nobilitant magis, quam phaleræ equum. Illa plebem imperitam decipiunt ac detinent, non eutem viros sepien-

28. Stemmate quod Tinsco, &c.] Eo quod per ; tes, qui è folis animi bonis horrinem esti-

Intus & in cute.] Intimos animi tui receffus, & quæcumque ibi latent vitia perspi-

31. Natta.] De quo Horat. Lib. 1. Satyr. 6. Quidam legunt, Nacca. Quicquid fit, conftat intelligi hominem deliciis & libidine perditum; five is infima forte fuerit, five domi nobilis à virtute paterna desciverit.

32. Sed stupet hic.] Hic ad stuporem usque jam devenit, nec se peccare advertit : unde miseratione magis quam reprehensione dignus videtur.

Fibris increvit opimum Pingue.] Tertullian; Lib. de Anima cap 20. Opimitas, inquit, impedit sapientiam. Vide & quæ nos Satyr.1. v. 576 ad ea verba, Pinguis aqualiculus. Sensus est hic: Sicut adeps non sentit, (teste Galeno & Aristotele) fic nec mens illius: nam obduruit callum veluti quoddam in animo ejus, nec mirum fi demergatur in profundum vitiorum prono impetu, cum jam planè cæcutiat ad bonum: quæ tamen pozna est summæ nequitiæ maxima.

33. Nefcit quid perdat.] Virtutis enim pulcritudinem jam non videt, & pretium ejus ignorat : ficut & turpitudinem vitiorum & infamiam haud animadvertit.

Alto demersus. J Vitiorum barathro absorp-

34. Non bullit.] Non emergit, non affurgit ; nam cum stupens ejus conscientia nullis agat eum stimulis, nequaquam redire potest ad meliorem frugem. Horresce verò, tu adolescens, ad tam deploratum statum, & cave, ne eodem miseriæ devenias, nisi mature frenum injicis petulantia juvenili.

plectere alio modo dominos crudeles, quando sava cupiditas infesta toxico ardenti impulerit animum illorum : nempe, a-Spiciant virtutein, & ca deserta, tale emarcescant. An as tauri Siculi majores edidit gemitus? & gladius è lacunaribus auro intectis suspensus plus tremefecit purpura exernatum caput sub le, quam

Summe Decrum parens, noli | Magne pater Divum, fævos punire Tyran-Haud alià ratione velis, cum dira libido Moverit ingenium ferventi tincta veneno: Virtutem videant, intabescantque relictà. Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci? Et magis auratis pendens laquearibus enfis Purpureas subter cervices terruit; imus,

ANNOTATIONES.

35. Magne pater Divim.] Stupori Natte acerbos illos opponit cruciatus, quos tolerant ii qui virtutem cognitam habuere, nec tamen fecuti funt : hos verò tantos effe ait, ut sceleratis gravius optari tormentum nequest: hæc e- Theologi agnofcunt. gregiè Casaubonus, additque videri Persium respexisse, ad locum Platonis, in Gorgia, ubi ait in animis defunctorum I yrannorum vibices extare, testes eorum scelerum, è quibus Rhadamantus corum scelera dijudicet.

Saves punire Tyrannos]. Aliorum malis gaudentes, quales fuere Butiris, Diomedes, Phalaris, uterque Dionyfius, ipfeque Nero, quem hic

notari plerique autumant.

36. Haud alia ratione] Non alirer punias, quam conscientiæ flagellis. & scelerum suorum furiis eos tradendo: Vide Juvenal. Satyr. 13. De Augustin. Lib. de Magistro, cap. 9. Fersius, inquit, omnibus panis quas Tyrannorum vel cru-delitas excegitavit, vel cupiditas pendit, hanc unam anteponit, qua cruciantur homines, qui vitia, que vitare non possunt, coguntur agnoscere.

37. Moverit ingenium.] Impulerit ad ali-

quod arrox scelus

Ferventi tincta veneno.] Cupiditas præcces & vehemens crudelitate & inhumanitate stipata.

38. Virtutem videant.] Tull. Lib. 2. de Finibus: Oculorum in nobis sensus est acerrimus, quibus sapientiam non cernimus. Quam illa ardentes amores excitaret sui, si videretur! Hunc Tullii locum videtur expressisse Sanctus Augustinus Enarratione in Psalmum 64. ubi fic habet: Hales ceulos firis, unde videas aurum: intus est coulus, unde videatur pulcritudo justitia Quadam ergo est pulcritudo justitia, quam videmus oculis cordis, & amamus, & exardescimus, &c. Alii legunt, Virtutem invideant, vel, Virtuti invideant, scilicet aliorum : parvi certè intereft.

Intabescanteue relicta.] Dolore acerbissimo velut aliquà tabe confumantur, quòd ultrò abjecerint virtutem, rem adeo pretiofam & ama-

bilem.

Horat. Lib. 3. Ode 24. Virtutem incolumem odimus. Sublatam ex cculis quarimus invidi. Hæc ipsa est pæna damni, quam in damnaris

39. Anne magis Siculi.] Ne verò hæc à me

gratis dici putet aliquis; omnia certè Tyrannorum inventa ad cruciandos homines, leviora funt conscientiæ tormentis assiduoque stimulo, quibus interquiescere nunquam finuntur. Certè quanto præstat animus corpori, tanto graviora funt animi vulnera, quam corpo-

Gemuerunt ara juvenci] Metonymia, pro, ingemuerunt homines inclusi tauro æreo. Perillus Faber Atheniensis Phalaridi Agrigentinorum in Sicilia Tyranno fabricatum à se taurum æneum dedit, in quo subjecto igne cru-ciarentur homines, & taurinos mugitus imitarentur. Ipse verò Artifex in eum immissus primus artis fuæ periculum fecit. De eo Plin. Lib. 34. cap. 8. Perillum nemo laudat, inquit, Saviorem Phalaride Tyranno, qui taurum fecit, mugitus hominis tollicitus, igne subdito; & primus eum expertus cruciatum justiore savitia.

40. Auratis pendens laquearibus ensis.] Sufpensus è laqueari gladius setà equinà, & imminens capiti Damoclis apud Dionysium Sicilia Tyrannum. Nota historia ex Cic. Tusc. Quæst. 5. Macrob. ad Somn. Scipionis, Lib.

I. cap. 10, &c.

41. Purpureas subter cervices.] Mors imminens terruit Damoclem regio ornatu amictum,

fub enfe illo positum.

Terruit magis quam, &c.] Id est, Nec Perillus accenso tauro zneo inclusus miserabilius gemuit, nec Damocles imminentem fibi mortem animadvertens magis exhortuit, quam torquetur sceleratus intimis animi cruciatibus, cum scelerum stimulis & furiis agitatur.

Imus, Imus pracipites.] Egregia Prosopopæia Tyranni conscientiæ flagellis & tormentis adacti; quibus secum ipse in summa desperati-

Imus præcipites, quam si sibi dicat; & intus Palleat infelix quod proxima nesciat uxor? Sæpe oculos memini tingebam parvus olivo, Grandia fi nollem morituri verba Catonis Discere, ab insano multum laudanda magiftro.

Quæ pater adductis sudans audiret amicis. Jure etenim id fummum, quid dexter senio ferret,

Nam illud merito pracipuum erat mihi in desiderio, callere, quid afferret felix Senio;

fi quis ipfi inclamet, currimus, currimus in pracipitium; atque is intra seipsum mifer extimescat id quod igneret conjux propinqua? Recordor quod ego puer linibam frequenter oculos oleo, quando nosebam memoria mandare dicla gravia Catonis morti proximi, valde aftimanda a pracepture severo, qua parens meus sudorem emittens aufcultaret convecatis familiaribus.

ANNOTATIONES.

one, dicat: actum est de nobis, præcipitamur, apud Sueton. cap. 67. Quid Scribam vebis, P. C. aut quomodo scribam, aut quid emnino non scribam hoc tempore? Dii me Deaque pejus perdant, quam quotidie perire sentio, si scio.

42, Intes Palleat.] Vox una, palleat, pro duabus, ut observat Casaubonus. Nec enim pallor intus eft; fignificat igitur, intus timeat, &

foris palleat.

43. Quod proxima nesciat uxor.] Nec flagitium, propter quod expallescit, nec tormentum quo urgetur ac intabescit, audet cum quoquam communicare, unde magis torquetur.

Ovid.

an-

35

40

aris

à me

yran-

viora

timu-

intur.

tanto

orpo-

, in-

ntino-

e tall-

imita-

is pri-

Plin.

nquit,

fecit,

& pri-iâ.

1 Suf-

& im-

Sicilia

Tufc.

Lib.

immi-

ictum,

Peril-

abiliùs

nortem

quetur

Pe-

Strangulat inclusus dolor, & cor asiuat intus. Credunt nonnulli allufiffe ad Dionyfium Tylentiam oftendit, ex eo quod illa carere fit miferrimum.

44. Sape oculos memini, &c] Ego puer pueriles olim excufationes quærebam, ut fludia.literarum laboremque detrectarem, & hoc ætati indulgendum videtur; at tu qui puerilia depo-fuisti, & sapientia præcepta jam delibasti, certè culpaberis fi ad ejulmodi nugas & exculationes vanas iterum convolas, ne virtutem & bonas disciplinas amplectaris.

Tangebam olivo.] Ad fimulandum lippitudinem, nam ut ait vetus Interpres, oculi oleo tacti perturbantur ad tempus. Quod quidem intelligendum, (ut bene monet Casaubonus) de interioris oculi tactu; alias, nedum læderet oculos, imò juvaret, ciliorum superficiem oleo linire. Quocirca, ne cum nonnullis legas, tingelam.

45. Grandia si nollem.] Ne memoriter discere cogerer declamationes quasdim pueris tum familiares; v.g. Ethoporiam, in qua morituri Catonis verba exprimerentur, cum deliberaret apud se, satiusne foret sibi vitam eripere, quam in manus Cælaris incidere.

Catonis] Uticeniis nempe qui partes Pompei perimus, omni falutis ope destituti. Tiberius fecutus, hunc debellatum videns, Utica in Africa se ipse interemit.

De hoc Lucanus Lib. 1.

Caufa Diis victrix placuit , fed victa Ca-

Is antequam moreretur Platonis de animæ immortalitate Dialogum perlegisse fertur: unde quidam Interpretes eò referunt quod ait Perfius, grandia Catonis verba, quali ille de animæ immortalitate multa etiam præclare tum dixerit, quæ n citarentur à pueris: sed prior sententia verior est, & doctoribus magis arridet.

46. Infano] Nec interpretari placet acri, moroso, & molesto: multo minus, ut quidam, valde fano; sed, quasi male sano, qui puero rannum, qui nec uxori nec liberis confidebat. ficte & affectate recitanti applauderet, & pue-Porrò ex his mira arte Perfius virtutis excel- rilem operam magna ambitione laudaret coram parentibus & cognatis, ut eis fic adulando, majorem quæstum & mercedem expiscaretur. Fortè & Juvenalis ait hic Catonis verba multum laudanda à Magistro, ut puero animos adderet ac stimulos : nam ut ait Ovidius.

Laudata virtus

Crescit, & immensum gloria calcar habet.

47. Qua pater adductis.] Declamabant pueri sextà quaque die, præsente patre, qui amicos & cognatos in ludum corrogatos adducebat ad au liendom filium. Vide Quintil. Lib. 2. c. 7. & Lib. 10. c. 5.

Sudans] Præ lætitia, & expectatione fol-

licità eventûs recitationis.

48. Jure] Quidam hic separant sensum: alii jungunt vocem hanc cum fequentibus. Utrovis modo legas, perinde est; semper enim puerilem fentum animadvertes, qui nihil fibi tanti æstimandum, imo tam legitimum nihil existimat, quam pueriles nosse ludos ad amuslim, ludorumque leges.

Quid dexter fenio ferret, Scire erat in voto]. Præcipua mihi tummaque erat cura, scire quid

Scire

m fcepopæia

itis adperati-Imus quantum demeret Canis jadu- | Scire erat in voto; damnosa Canicula quanram creans : tum

ANNOTATIONES.

noceret, quid prodeffet in ludo talorum. Libet alea sumit , at ubi opus est, & res exigit, lainvestigare quis hujus ludi primus auctor. Hic sustine me tantulum, bone lector. Quanquam enim prurienti ardentique stylo modum ponere ac frænum injicere confuevi, at jam exultanti per amœnum campum lascivientique habenas laxabo paulisper. Ecce verò (quod faustum felixque sit) Dux Burgundiæ natali die toti Galliæ festiva mappam mittit. Ergo aperto stadio liberè decurramus. Tu, lector, interim fede in scammate, sis etiam Aristarchus, fi lubet : ego sanè tam fortunatis auspiciis nihil non tentabo, nihil non moliar, Agonotheta Magno Rege, Delphinoque Serenissimo. Quis, inquam, talorum inventor? Id arrogant atque attribuunt alii aliis, inquiunt nonnulli : Plato Theuti Ægyptiorum Deo: Palamedi Eustathius atque Phi-Iostratus: Lydis Herodotus. Verum enimverò ipsos auctores adeamus, audiamusque : neque plus fatis Interpretibus fides habeatur. Herodotus (cui me adstipulari statim profiteor) diferte affirmat, tempore Atyis filii Manis Regis, graffante annonæ penuria, Lydos invenisse omnium quidem ludoium genera, excepto uno, ad discutiendam nempè famem: ita ut altera die toti lafibus occupati, altera vero cibum capientes, vitam utcunque sustentarint τε καί κογισμόν εύρεδο, καί γεωμετρίαν, καί άσρονοannis duodeviginti. Sic ille scribit- Lib. 1. ח. 26. בצבעף בשאימו לא דבד אמו דמי צנושמי, אמו των απραγάλων, καί της σφαίρης, καί άλλων πασέων παιγειέων τὰ είδεα πλιλι πεσσών τότων γώρ Theut in Ægypto invexisse id quod in Lydia TAY เบาะธาร graix เรา เหมริงาสเบ A Pol Tunc igitur inventa Lydi, vel fimile quiddam. Nam & literas & tesserarum ac talorum & fila, caterorumque lu- varias illas artes ac disciplinas quæ ab eo invendorum omnium genera, praterquam calculorum. tæ ibi dicuntur, ad alios etiam auctores referri Horum enim inventionem sibi non vendicant Ly- Docti norunt. di. Cave aurem diligenter, ut sic Latine reddas textum hunc, maxime verò vocem Quantum lucri Senio, quantum damni Canis Teorai de calculis intelligas, non de talis; faceret. Poriò qualiter omninò exerceretur ut dormitanti Vallæ contigit, dum elegantem magis quàm accuratam interpretationem elaboravit. Quod & sensit Henricus Stephanus, ejusque non hic tantòm, sed passim errores emendavit. Vallam sessiti u & alios complures, quòd voces iste xessi, meorei, xessia, promiscuò usurpantor. Verum oscari in his tamen contentre on nes videntur: lustratum olim quaturo talis, tesseri verò tribus: emendavit. Vallam sessiti u & alios complures, quòd voces iste xessi, meorei, xessia, sessia si talos verò quaturo tantùm habusters quando rem luculerier se sensiti se su luculor del sensiti sensiti se su luculor del sensiti sensiti se su luculor del sensiti se su luculor de

tum inter ea discrimen his verbis notat : διαφέρει δε πετθεία κυβείας, ε'ν ή μεν γάρτης κύβως αναρριπθυσε, ε'ν δε τη πετθεία αυτό μοτόν τας ψήρυς με αχινότι. Quis jam nescittalos ac tesseras jactari calculos promoveri duntaxat? Adde Eustath. in Odysf. 1. ita scribentem; मध्या मध्या भीत्रा टाँड दे प्रविश्वात स्था देनी मध्या γραμμαϊς τὰς ψήφυς ἐτίθυν, ὧν μέση ἰερα ἐκα-λελτο, καὶ διὰ τὰς πέντε ταύτας καὶ πετίεία e'Sone xansirat, &c. Et paulo poft: Tis Si πεοτής λέγει ψάφυς η πέττε, αις επί πέττε έκας Ο των πετθευόνθων έκη τας καθ έαυτόν. Ergo certum est meards esse calculos non verò talos accurate loquentibus. At, ut dixi, non rarò fine discrimine voces ez adhibitz reperiuntur. Et hinc, ni fallor, ostendo Palamedem non invenisse talos, ut volunt aliqui? sed calculos. Nam etfi Euftath. ad Iliad. B. Παλαμήδας ביתורטאסמעניש אטלנומד אמן הנדונומד בוב המסמעני-אוג אושא, promiscue ut vides scribat : at Philostraftus in Herois meride euper, fimpliciter air, Similiter cum Plato in Phædro sub finem, ita feribit : אַצְעָדַת זָסוֹיִטִי שַּנְּּסְוֹ Nֵצְעַבְּאַרָּחָ דֹאָנָ Aiyun'le yereadat Tar exet Tanatar Tira Sear יים שוקה וסדשקם של וסדבד "ו באסינ" ל שדשר מיף ופונהי μιαν, έτι δε πετλίας και κυδείας και δή γζάμихта: tum, inquam, contendo aut de calculis rem esse, aut de alea fine discrimine : aut saltem

49. Damnesa Canicula quantum Raderet.] netas crat Interpreti, quando tam luculenter diftinguit Herodorus, atque zugas à Lydis inventos ludosque omnes, præter resords. Portium, quarta denique huic opposita quarternarium, quanta denique huic opposita quarternarium. Constat prætereà minimum jactum in Hesychius quanquam interdum cum vulgo loquens ea vocabula confundit, & pro quavis contrà, summum, Venerem, appellatum suisse:

Raderet:

Raderet: angustæ collo non fallier orcæ: Neu quis callidior buxum torquere flagello. tibi inexpertum curvos deprendere Haud mores

Quæque docet sapiens braccatis illita Medis Porticus; infomnis quibus & detonfa juventus Invigilat, filiquis & grandi pasta polentà.

50 mon decipi faucibus arcla orca: neve aliquis peritior effet circumagere trocinum scutica. Tibi verò non incognitum est discernere mores corruptos; & icis ea qua docet eruditum ambulacrum Medis braccas habentibus insignitum ; & ea quibus student juvenes vigiles, rasis capillis, vescentes leguminibus, & pulte craffa.

ANNOTATIONES.

at compertum minime est quid effet Venus . nonnulli enim hanc cum Senione confundunt; quanquam alii, & fortasse verius, Venerem esse affirmant cum tali quatuor diversos omnes exhibent numeros, nempè 1, 3, 4, 6. Rursum pugnant quid vocetur Senio. Contendunt enim aliqui numerum esse quaternarium, alii verò senarium. Porrò, (quod etiam constare videtur) in Venere Canis proderat, etfi alias damnofus: ficut & Senio alioqui faustus nonninquam infelix erat, quod probant ex loco Suctonii in Auguto, cap. 71. Talis jattatis ut quisque Canem aut Senionem miserat, in singulos talos singulos denarios conferebat in medium, ques tollebat universos, qui venerem jecerat. Sed & corruptum locum hunc nornemo contendit ex vetultiffimis Exemplaribus ; legendumque , Ut quifque Canem miserat in singulos talos, singulos denavios conferebat in medium, quos tollebat universos qui Venerem jecerat aut Senionem. Unde concluderetur Senionem semper dici & Guisse jactum felicem, &, ut ait Perfius, dextrum. Quod etiam de Cane, addit Persius, raderet, aunt fuisse quoddem alez genus, in quo Canis quinque puncta de aliis numeris detrahebat. Vide Alexand. ab Alex. Lib. 3. cap. 21. Cal. Rhodig. Lib. 20. cap. 27. Adrian. Turneb. Adversar. Lib. 5. cap. 6. Lib. 27. cap. 3. &c. Item quæ Lib. Fromondus curiose pariter & do le scripsit, Comment. in Senecæ Apocolocyntofin Claudii Cæfaris, n. 134.

50. Angusta collo non fallier orca.] Aliud lufionis puerilis genus; quanquam aliqui de eodem Talorum ludo intelligant, eo quod è fritillo tali mittebantur. Malim tamen interpretari de Nucibus quæ in vás quoddam angusti colli in terra defixum conjiciebantur. Ovid. de Nuce.

Vas quoque saje eavum spatio distante locatur. In qued missa levi mex cadit una manu. Nostri temporis pueri in scrobem nuces conjiciunt. Sensus Perhi eft: studebam ita nucelicet offio. Vide Erafmum.

Orce.] vas in modum turriculæ, quod & pyrgus dicitur.

Horat. Lib. 2. Satyr. 7.

Mitteret in pyrgum talos. 51. Buxum.] Trochum è buxo. Tertius est puerorum ludus, quem describit Virgil. Æneid. 7. & vorat volubile buxum.

52. Haud tibi inexpertum, &c.] Tu verò imbutus es præceptis moralibus & sapientiæ regulis.

53. Braccatis.] Per braccas certè peregrinam vestem potius & barbaram Persius videtur voluisse indicire, qu'am proprium Persis ac Medis indumentum. Nec est quod ita pugnent interpreces inter se de usu & discrimine togæ mofipue apud Medos, & arakupido.

Illita Medis Porticus.] Illa Porticus Athenis erat, & sod dicebatur: unde & Stoici vocati funt Philosophi, qui in ea docebant. In parietibus illius depicti erant Persæ & Medi cum Xerxe & Dario Regibus superati à Miltiade, Leonida, Themistocle, in Campis Marathoniis, item ad Thermopylas, & ad fretum Salaminium. Vide Laertium Plin. Lib. 35. cap. 9. Diodor. Lib. 6. cap. 9. Herodot. Plutarch. & alios.

Medis.] Populi Asiæ fuerunt mari Caspio affines versus Septentrionem; totius quondam Afiæ Imperio potiri. Nunc ea regio Perfiæ pars

54. Detensa juventus.] Quippe Stoici comam non alabant. Quod expresse notat Juvenal. Satyr. 2. ubi habet:

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,

Atque supercilio brevior coma. Quare hallucinantur qui legunt, vel intenfa, vel indetensa; & notari volunt incuriam & negligentiam habitûs externi in studiosis, crines proptereà non tondentibus: neque nocet quod legimus mox Satyr. 4. de barbato magistro. Nam de Socrate ibi sermo est; hic de Stoicis: alios autem aliis ritus & mores fuisses con-

55. Siliquis & grandi pasta polenta.] Victui modico & philosophico, seu facile parabili assuinjicere in orcam, ut non aberrarem abarcto eta. Siiiqua propriè est operculum seu folliculus leguminis, Quod addit Perfius, grand

Z 4

lan-

, latat : PTES αυτο nedunntem;

TETTE EXX-TTELZ e 2, TEPTE עדסי. ve-, non

periedem alcu-SROK αμύftra-, Si-

, ita THE 3:00 י בשוףו -6100 3 a. Hlculis

ltem yclia. as & veneferri

Canis retur qui ntrà: lufiibus: u fi-

eret.]

item, onem, ernaernam in : at

iabu-

isse: et:

Et litera que dividit ramos Samios, oftendit tibi viam arduam dextro calle. Etiamnum dormis? Et caput solutum juncturis laxatis ofcitando exhalat hefternam crapulam, genis undemaque dissolutis. Est ne quiddam ad quod properas, o in quod tendis arcum? Utrum temere fectaris corvos, & per lapides, & per camum, non curans quò greffus incidat, o in diem viditas. Cernas quosdam petentes helleborum inutiliter, quando pellis jam male affecta intumescet. Ite obviam agritudini imminenti. Et quid necesse est polliceri Cratero ingentes auri acervos? O infortunati, di-Scite, & intelligite rerum origines .

Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos, Surgentem dextro monstravit limite callem. Stertis adhuc? Laxumque caput compage folutà

Oscitat hesternum, dissutis undique malis. Est aliquid quò tendis, & in quod dirigis arcum?

An passim sequeris corvos, testave, lutove, Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis. Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,

Poscentes videas. Venienti occurrite morbo. Et quid opus Cratero magnos promittere montes? Discite, o miseri, & causas cognoscite rerum,

ANNOTATIONES.

polenta, virum notat robustum, fortique stomacho valentem, qui multum panis devoret folummodò, nullas autem carnes: quibus etiam vesci nesas esse credebant Pythagorici.

Polenta J Peculiarem Græcis fuisse cibum dicunt nonnulli : Alii negant, & poni aiunt pro quolibet pane secundario, & pro pulte etiam. De polenta fuse Plinius Lib. 18. cap. 7. Item Lib. 22. cap. 25.

56. Et tibi qua Samios.] Pythagora etiam documenta delibafti.

Samios.] Quia inventor illius rei Pythagoras

oriundus erat è Samo, Infula maris Ægel, ex

adverso urbis Ephesi.

Litera.] Nempe Y, per cujus dextrum cornu angustum virtutis arduum iter; per sinistrum latius, vitiorum facilem viam Pythagoras defignabat. Vide Laertium.

Mariil. Fpigramm. de litera Y.

Littera Pythagora discrimine sesta bicorni Humana vita speciem praferre videtur, &c. Hujus literæ formam dicitur Palamedes è gruum volatu finxisse. Philostrat. Lib. 4.

58. Stertis adhue.] Tu scilicet tam benè educatus, ita molliter & segniter vivis, ut etiam

nunc dormias?

60. Est aliquid quo tendis?] An aliquem habes tibi propositum finem? Quod Philosophiæ præcipuum est præceptum, finem nempe nosse, & ad cum omnia dirigere : unde hunc vitiorum fuorum fontem aperit magister discipulo, quod finem fibi nullum proponat.

61. An passim sequeris corvos.] An temere agis, & vagabundus errasi more puerorum?

per testas & lutum, & invia asperaque loca quælibet : vel peris testà & luto & similibus, cum potius effent sagittis petendi, ut inanis non effet

62. Atque ex tempore vivis.] Sine ulla cura & sollicitudine futuri, quod proprium est stu-

pidorum, aut etiam brutorum.

63. Helleborum frustra, &c.) Pharmaca noxios humores purgantia. Lege Plin. cap. 5. Lib. 25. Gell. cap. 15. Lib. 17.

Cutis agen tumebit.] Per hydropifim.

64. Venienti occurrite morbo.] O javenes, citò incumbite studio sapientiæ & virtutis, quæ animi sanitas est, mature obsistite vitiis, quæ animi funt morbi. Nam ficut frustrà ad remedia & ad medicum curritur, cum jam morbus invaluit : ita plane, si pravos habitus nasci in vobis, crescere, & confirmari finatis; incassum posteà ad virtutem redire nitemini, frustrà præceptores & magistros morum sollicitabitis, ut ab ingruenti vitiorum peste vos liberent.

65. Quid opus.] Cum præcaveri queat morbus, cur eum expectatis, ut tum opem Medicorum imploretis serò, & summa pecuniæ ingenti exoretis, quando ægritudinem aut depellere omnino non liceat, aut non nifi magnis fumptibus.

Cratero.] Is fuit infignis Medicus tempore Augusti.

Horat. Lib. 2. Satyr. 3.

Craterum aixife putato.

66. Discite, 6 miseri.] Ita legunt Casaubonus & alii doctiffimi. Miseri ait, quia secun-Testave, luteve.] Vel sequeris discurrendo I dum Storcos solus sapiens est beatus, reliqui Quid sumus, & quidnam victuri gignimur: quidnam sumus, & ad quam

Quis datus; aut metæ quam mollis flexus, & undæ:

Quis modus argento: quid fas optare: quid asper Utile nummus habet: patriæ, charisque propinquis

Quantum elargire deceat : quem te Deus esse Justit, & humana qua parte locatus es in re. Disce, nec invideas, quòd multa fidelia puter.

vitam nascimur : que ratio vivendi prascripta; vel quam facilis deflexio termini, & aqua : quis finis pecunia acquirenda: quid licet expetere: quidnam rudis nummus continet fructuofum: quantum tribuere conveniat patria, & dilellis confanguine's : qualem te. Deus effe voluit, & quo gradu positus es in societate himinum. Edifce hæc, nec i:widus fis; quia multiplex vas fætet.

ANNOTATIONES.

Alii legunt, disciteque, o miseri, &c.

Caufas cognoscite rerum.] Virgilius Georgic. 2. Felix qui potuit rerum cognoscere causas : Scilicet causes physicas quidem, sed imprimis finalem, hoc est, Philosophiam Naturalem & Mo-

10-

ar-

60

15.

tu-

ere

65 n,

quæ-

cum

effet

cura

ftu-

xios

. 25.

citò

ani-

quæ

d re-

mor-

nafci

; in-

mini,

folli-

VOS

mor-

Medi-

æ in-

epel-

agnis

pore

ubo-

ecun-

eliqui

uid

tur sui oblitus, aut arrogantia excolli, aut in res subitò recurrendum erat. fordidas cupiditates defluere.

Quidnam victuri gignimur.] Id eft, ad quid injiciatur. nascimur, ad quid vivere debemus? Numquid ad voluptates, honores, divitias, quibus meliores sumus? imò, inquit Aristoteles, ad intel-

ligendum, & agendum.

Ordo Quis datus.] Quæ lex impolita, quod farum: Est enim tenenda vivendi ratio cœlitùs præseripta; nemo lædendus, jus suum cuique tribuendum, &c: Item animi bona bonis aliis corporis, ac fortunæ; utili & jucundo honeftum anteponi debent.

68. Aut meta quam mollis flexus.] Similitudo à Circensi cursu, in quo evitanda meta, currum circa eam flectendo magna arte & molli dexteritate : aitque Perfius tam difficile esse vitam hanc moderari citra cujusquam offen-

Et unda.] Alia similitudo à Naumachia, in qua ad metam navis celeriter & scitè convertenda erat.

Virgil. Æneid. 5.

Hic viridem Aneas frondenti ex ilice metam Constituit signem nautis, pater : unde reverti Scirent, & longos ubi circumflectere cursus. Aft alii cum veteri Interprete legunt, unde:

omnes miseri sunt. D. Aug. de Civ. Dei Lib. 2. | & aliter omnino locum explicant, Primo quidem cap. 6. affert integrum hunc locum, qui certe per mollem flexum intelligunt vitæ brevitatem, continet velut Enchiridion Philosophiæ Moralis. atque, ut ait Seneca Epist. 99. celeritatem rapidissimi temporis, & brevitatem hujus spatii per quod citatissimi decurrimus. Per metam verò, intelligunt mortem. Deinde quod air, unde : interpretantur causas mortis, que sepè facillime contingit. Alii rurfus aliter fentiunt de hoc loco, quem satis obscurum ipse Casau-67. Quid sumus.] Primum & præcipuum E- honus fatetur. Cavendum, inquium, unde, id thica praceptum est, 20031 σεαυτόν. Juvenal. est, quo loco & tempore cursus ad sapientiam Saryr. 11, v. 27. Confidera igitur quæ fit ho- instituatur incipiaturque, ut & commodè teneri minis natura, quam fragilis & caduca secundum possit, nec ad metam, id est, ad finem impincorpus; at quam nobilis, si animum spectes. gatur. Nihil moror eos qui putant alludi ad Homo divinæ naturæ particula, ex Epicteto, certum genus certaminis Græcorum, in quo à Deum intra se circumfert, &c. Non debet igi- carceribus ad metam, & ab hac rursus ad carce-

69. Quis modus argento] Ut avaritiæ frænum

Quid fas opt are.] Satyr. 2. fuse disputatum

oft de votorum rectitudine.

Quid asper Veile, &c.] Quomodo prudenter exercenda liberalitas. Nummum porrò vocat asperum, seu quia signis impressis talis est, seu quia recenter fignatus & nondum usu detritus.

70. Patria charisque propinquis, &c.] Singulis enim fingula perfolvenda funt officia ex mode-

ratione rationis.

71. Quem te Deus effe, &c.] Qua conditione natus. & qua forte, ur ea fis contentus, ejusque

omnia munera impleas.

72. Qua parte locatus ! Theatrum scilicer est orbis, in quo fuam quisque personam agit. Stoici hominem à Deo in hac vira velut militem in statione positum dicebant, à qua discedere injustu Imperatoris nefas erat : qua propter apposite ait, locatus.

73. Difce.] Nempe hæc fapientiæ documenta edisce, & tene diligenter, quibus felicitatem nanciscaris: avaritiam verò aliaque vi-

tia contemne.

Quod multa fidelia putet.] Id est, quod tot munera dentur Patronis, Jurisconsultis Ro-

danti, propugnatis Umbris divitibus: & quod piper & petasones, munera Marsi clientis, fint illic ; & quia prior mana non adhuc consumpt a sit in vase. Illic quidam de stirge hirsuta Centurionum respondebit : sufficit mibi mea sapientia; nec ego laboro effe idem quod fuerunt Arcefilas, & Solones calamitofi cervice incurva, & habentes oculos humi defixos, quando apud se intra dentes versant dam, & expendent voces labits protenfis,

n quorundam pennario abun- In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris: Et piper & pernæ, Marsi monumenta clien-Mænaque quòd prima nondum defecerit orca, Hic aliquis de gente hircosa Centurionum Dicat: quod fatis est sapio mihi; non ego curo Esse quod Arcesilas, ærumnosique Solones, Obstipo capite, & figentes lumine terram, Murmura cum secum & rabiosa silentia rodunt.

fusurros & taciturnitatem rabi- Atque exporrecto trutinantur verba labello,

ANNOTATIONES.

manis, & caufarum actoribus, ut præ copia putrescant. Fidelia, propriè vas vinarium : unde vivendi morem, huncque peregrinæ sapientiæ cum Casaubono de lagenis vini dono missis in-

terpretamur.

74. Defensis pinguibus Umbris] Quæ præmia funt & merces acta feliciter caufa. Pinguibus, quia folum erar fertile quod colebant, & ipti opulenti erant. Umbri vetustissimi Ita- stituere, ut Solon. liæ populi. Plin. Lib. 3. cap. 14. hodie Ducatu Spoletano continentur.

75. Marsi monumenta clientis.] id est, munera ad Patronum missa à cliente ad excitandam identidem sui memoriam. Porrò Marsi Apuliæ populi fuerunt. Plin. Lib. 3. cap. 11. & alibi. In corum regione & filvis apri erant complures; hinc pernas ab eis dono mitti Patronis fuis, ait Perfius.

76. Mena.] Vox Græca est, quâ significatur marinus pifcis exiguus, qui Latine dicitur halec.

Ponitur hic pro quolibet pifce.

Quod prima nondum defecerit.] Quod nova munera succedant, antequam priora defecerint.

Orca.] Vas angusto collo, in quo reponi mustum solebat. Sumitur & pro quolibet alio vase, eo maximè, in quo salsamenta & pisces faliti servabantur. Græcis v pxx. Quapropter & Latine scriptum oiim, orcha, nonnulli affirmant.

77. Hie alique, &c.] Prolepsis, qua Persius exprimit egregiè pravam opinionem, & frequentes fermones Romanorum quorundam studia sapientiæ aspernantium, quos deinde re-

hirfuta, ut fic defignentur robusti viri toto corpore hirfuti & pilofi At nihilominus indicantur per vocem, hircofa: quippe qui multum la- luti existimet. borant, & rard vestes deponunt, ii velut hircus olent, præsertim sub alis, item barbati sunt: quæ scilicet murmur motitatione labiorum, ut videomnia militiam profitentibus fæpe contingunt, antur verba fingula penfitari. Ita graviores Interpretes legunt & explicant.

78. Quod sapio satis, &c.] Amo Romanorum præfero.

Non ego curo Esfe. Nolim ego tantum fapere, & me fatigare in investiganda sapientia, ut Græci: nolim Academiam instaurare, ut Arcefilas; nec civitatem legibus munire & con-

79. Arcesilas.] Crantoris discipulus fuisse, & Academiam celebrasse dicitur, & contra Zenonem, de omnibus dubitandum affirmasse. Hinc nonnulli Arcefilam hic præ aliis no minari, & tacitè vellicari aiunt à Persio, qui Stoice erat sectæ addictus. Tull. in Quæst. Acad. Philosophia eversor, Lactantio, Lib. 3. cap. 5. Ignorantia magister Arcesilas vocatur; sanè quia nihil omninò sciri affirmabat.

Erumnosique Solones.] Sapientes vocat ærumnosos, quia non nisi per multos labores acquiritur sapientia. Porrò Solon unus erat è septem Græciæ sapientibus, & Atheniensium legislator, de quo fuse Plutarchus, Laertius, & alii.

80. Obstipo capite, & figentes lumine terram.] Hæc figna funt hominis cogitabundi, & pro-

fundà quadam meditatione defixi.

Figentes lumine terram.] Hypallage, pro, defigentes terræ lumina. Quod facere à Pædagogis jubebantur, ut modettiæ simul & meditatio-

ni assuescerent studiosi juvenes.

8 t. Rabiosa silentia rodunt.] Fortasse quia rabidi canes non latrant : vel potius quia, ut habet Quintilianus, Lib. 10. cap. 3. illi qui at-Hircofa.] Legunt alii hirtofa, pro hirta, vel tente quidpiam cogitant, fape etiam fecum obmurmurando cogitationem agitant. Unde fi quis de plebe cos tum contempletur, furiosos ve-

82. Atque experrecto trutimantur, &c.] Fit

Ægroti

Ægroti veteris meditantes somnia: gigni De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti. Hoc est quod palles? Cur quis non prandeat, hoc eft ?

His populus ridet: multumq; torola juventus Ingeminat tremulos nafo crifpante cachinnos, Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, &

Faucibus exsuperat gravis halitus: inspice sodes; Qui dicit medico, justus requiescere, postqua 90 spiratio graveolens è gutture

revolventes insomnia agri antiqui: v.g. nihil generari ex nihilo: nihil posse redire in nihilum. An illud est quo pal-lorem contrahis? An illud est, propter quad aliquis non prandeat? Ad hac plebs in cachinnos solvitur: & juvenes nimis delicati multiplicant risus trementes naribus rugatis. Qui ait Medico; intuere, considera, quaso: nescio cur palpitat mihi cor, & male affecto exit abundanter : is monitus ceffare a labore, postquam

AN NOTATIONES.

per contemptum vocat placita philosophica. Lactantius ex vetere Poëta sic habet: Quid agrotus unquam somniavit, qued Philosophorum aliquis non dixerit?

Gigni De nihilo nihil, &c] Christiana fide constat Deum Opt. Max. de nihilo omnia creaffe, ut communis opinio fuit veterum Philofophorum, ex nihilo nihil fieri; & non posse id quod est in nihilum abire.

Lucretius Lib. 1.

en-

â.

110

80

ro-

rum

ntiæ

ere,

Ar-

con-

, &: Zc-

affe.

ina-

SCO CO

cad.

. 5.

quia

rum-

qui-

otem

ator,

am.]

pro-

defi-

ago-

atio-

quia

ut at-

ob-

le fi

ve-

Fit

ride-

oti

Nil igitur fieri de nihilo posse put andum est, Semine quando opus est rebus, &c.

85. Hoc est quod palles?] Scilicet pallorem contrahis, & te discrucias propter ejusmodi nugas & deliria? Te, inquam, inedia conficis, ut Democriti, Epicuri, Diogenis, de principiis rerum, vanas disceptationes & controversias integres? O te insanum! inquit ille Centurio hircosus.

Cur quis non prandeat.] Adeoque semel in die cibum, capiat. Tull. Quæst. Tuscul. 5. Mente recte uti non possumus multo cibo & compleri. Hinc studiosi illi veteres sobrictate acuebant ingenium, ut ad meditariones Philofophicas apriores effent.

Horat. Lib. 2. Serm. Satyr. 3.

Postquam est impransi correptus voce magistri. Vide Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 21. Col.

Rhodig. Lib. 27. cap. 24.

86. His populus ridet] Alii legunt, kos, id eft, Philosophos. Alii, boc : Alii & melius, legunt ex antiquo Codice, & retinent his. Sensus est, his convicus in Philosophos jactaris ab hircoso Centurione affentitur & arridet populus, suos etiam cachinnos adjungit , gaudetque juventus militiæ dedita, & scientiarum aspernatrix, sapientes ita ludibrio haberi, unde & ingeminat subsannationem.

Torofa] Torus idem est quod caro musculosa, hinc torofus fignificat robultum & corpulentum. 88. Inspice, nescio quid, &c.] Jam Persius riso-

83. Agroti veteris meditantes somnia.] Sic res illos insipientes confutat. Est enim respon. fio Philosophi ad Centurionem, ex fimilitudine, cujus protasim ponit quidem Persius, apodosim minime: hanc tu, lector, supple, aut sic habe: ægrotus præcepta Medicorum non observans brevi perit : sic etiam quisquis Philosophos animi Medicos audire non vult, corruptis ac perditis moribus, seipsum perdit.

> Inspice.] Verba sunt ægroti ad Medicum. Nescio quid trepidat, &c.] Æger ille velut leviorem ægritudinem narrat, quæ tamen funt gravioris morbi fymptomata: nempe cordis palpitationem, ægram respirationem, & halitum graveolentem.

> Agris Faucibus.] Non aliter ægræ fauces, qu'am ob respirandi difficultatem, quicquid

nonnulli sentiant.

89. Exsuperat.] Apud veteres Codices legitur, exuberat, sed vetat metri ratio; fiquidem in uber, longa est prima syllaba. Quidam legunt exsudat; Marcilius vult, expirat. Alii exsuperat, id est, abundanter exit. Hanc lectionem tuetur Calaubonus, eo quod è ventriculo ructus surfum ascendunt.

Gravis halitus] Teter est & male olens eorum halitus, qui stomachi cruditate laborant.

90. Qui dicit Medico.] Ægrotus qui Medicum accersiverat, eique dixerat, inspice, inspice, inquam, cur male habeo, accipit mandatum requiescendi, & à cibo temperandi.

Jussia requiescere.] Nam ut habet Cornelius Celsus Lib. 3. cap. 2. inter initia morbi, omni-

um optima quies & abstinentia.

Postquam Tertia compesitas, &c] Justus fuerat ille æger in tertium diem temperare fibi, metu tertianæ febris: at ubi primum dies tertius illuxit, & pulsum vidit æquabilem esse & moderatum, tum fine ullo metu quartanæ imminentis, intemperantiam priorem repetit, & in gravius periculum vitæ relabitur.

Tertia

tres noctes, jam balneum ingreffiero sibi petit vina mitia è Surrento de viri potentis adibus, vasculo mediocriter capace. Age, vir optime, tu pallidus es. Nibil eft, inquit. Attamen considera illud quodcumque illud est: en cutis subcrocea fensim tibi intumescit. Tum ille: sed tu pejus pallescis: ne mihi sis curator : jamdudum Ille igitur cibis ingurgitatus, & pallente alvo balneum subit,

aspexit venas pacatiores ire per | Tertia compositas vidit nox currere venas. De majore domo, modicè fitiente lagena, Lenia loturo fibi Surrentina rogavit. Heus, bone, tu palles. Nihil est, Videas tamen istud,

Quicquid id est: surgit tacitè tibi lutea pel-

At tu deterius palles : ne sis mihi tutor: Jampridem hunc sepelì: tu restas: perge,tacebo. Superfles es : proseguere, filebo. Turgidus hic epulis, atque albo ventre lavatur,

ANNOTATIONES.

91. Compositas vidit nox currere venas.] Metonymia, id est, cum jam tertia nocte vidit venas & arterias pulsare æquabiliter, moderate, & convenienter, tum vina statim, cibos, balnea cogitat intempestive, ut priús.

Vidit nox.] Nocu plerumque morbi ingra-

veicunt, suaque exerunt indicia.

92. De majore domo.] Petit ab aliquo po-

eentiori amico. Modice sitiente lagena.] Vase sparvo, nam

exquifitum erat, & parce dabatur vinum ejufmodi.

93. Lenia sibi Surrentina.] Vina vetera & matura, convalescentibus optima, quippe quæ post annum vigesimum quintum biberentur. Casaubonus ex l'linio Gracisque Medicis.

Surrentina.] Surrentini colles falubris vini feraces, prope Surrentum Campaniæ urbem maritimam. Vide Plin. Lib. 14. cap. 6. & Lib. 23. cap. 1. Surrentina, inquit, vina caput nullo modo tentant ; & stomachi & intestinorum rheumatismos cohibent.

Loturo fibi.] Duo funt ægroti illius peccata contra valetudinis rationem : primum, quòd balneis utatur: alterum, quod vinum bibat, quasi sanus. Erat mos Antiquis, vesperi exercere se, inde lavare, posteà conare. Ille intempestive, intemperanter, præpostere omnia. Sueton. in Augusto, cap. 82. Tant am, inquit, infirmitatem magna cura tuebatur, imprimes lavandi raritate.

94. Heus, bone, tu palles.] Inquit Medicus revisens hominem ægrum.

Palles.] Pallor morbi index.

Nihil eft.] Respondet æger, nihil mali se habere, adeoque Medici reprehensionem spernit, & injectum fibi timorem, elevat. vi morbo dolorem non fentit, in illo spes sanitatis aut exigua aut nulla. Hippocrates.

Videat tamen, &c.] Instat peritus Medicus,

scilicet nihil times, cum jam hydropis indicia habeas omnia: & corpus intumescit, & pellis

95. Surgit lutea pellis.] Quod aquam intercutem defignat. Galenus, Ægineta, Lib. 3.

Celfus, Lib. 3. & alii.

96. At in deterius palles.] Probra jam evomit in Medicum æger stomachatus. I, cura teipfum, inquit, pejus ægrotantem. Ego fanior te sum, & voluptatibus abstinere nolo. Pallere autem Medicus videtur ægro, vel quia veternoso, vel ut arquato morbo laboranti. Apud Nonium Marcellum, Varro Eumenidibus ; ut arquatis & lutea que non Sunt, & que Sunt, lutea videntur: sic insanis Sani & furiosi videntur effe insani.

Ne sis mihi tutor.] Jam pupillus non sum, juris mei fum, disciplina tua non egeo. Apage

feverum & moleftum monitorem.

97. Jampridem hunc sepeli.] Tutorem olim habui similem tui, durum castigatorem, sed hunc jam pridem mortuum gaudeo. Hæc verba quidam attribuunt Medico, quafi dicat, alius ægrotus eo morbo, quo tu laboras, jam periit; vide ne idem tibi contingat. Sed prior fententia præferenda.

To reftas.] Vivis adhuc, & vivis, ut mihi gravia pracipias; & velut alter tutor mihi leges imponas. Atqui te, tuaque præcepta floc-

ci facio.

Perge, tacebo.] Nihil amplius præcipio, inquit Medicus, abscedo; bibe, lava, genio indulge. Certè brevi senties, quanti sit me non audivisse, & venienti noluisse morbo occurrere.

98. Turgidus hic epulis.] Itaque contempto Qui in gra- plane Medici confilio, ille cibis se ingurgitat, & fatur balnea intrat ; fed mox fuze dat panas intemperantia.

Gutture

Gutture sulfureas lentè exhalante Mephites. Sed tremor inter vina subit; calidumque tri- graveolentiam sulphuream. At ental

Excutit è manibus : dentes crepuêre retecti : Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris. Hinc tuba, candelæ: tandemque beatulus alto

faucibus paulatim emittentibus 100 vadit, & extorquet è manibus fervidum calicem capacissimum : dentes nudati sonuere : tum lauta olfenia excidunt è labiis solutis. Inde buccina, faces : & ille falix denique colle-

ANNOTATIONES.

Juvenal. Satyr. 1.

2-

el-

95

0.

ır,

cia

Ilis

er-

3.

vo-

ura

ior

lere

ter-

pud

ar-

111-

len-

ju-

age

lim

fed

ver-

ali-

iit ;

ten-

iihi

le-

loc-

quit

dul-

non

OC-

pto

tat,

pæ-

are

Pana tamen prasens, cum tu deponis amictus, Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.

Hinc subita mertes, atque intestata senectus.

Albo ventre.] Corpore pallido, seu ob hydropisim, seu ob intemperantiam & voluptates. Seneca de brevitate vitæ, quam multi continuis voluptatibus pallent!

Horat. Lib. 2. Satyr. 2. Pinguem vitiis albumque.

Lavatur.] Quod ægro periculosum, hydropico verò noxium. Cornel. Cels. Lib. 3. cap. 21. Plin. Lib. t. Epift. 8. At is qui etiam fatur lavat, quanto magis periculum fubit! Artemidorus Lib. 1. cap. 56. ci μεν & wporepor בשלוצדו בו בו מצ מצירודום, כו לב אמו בעקמיסידום. Non desunt qui arbitrentur, ægrum illum lavare, acceleranda costionis causa, ut ad repo-· tia redeat.

99. Gutture Sulfureas lente exhalante Me; hites] Seneca Epist. 9:. Quam fodi aique pestilentes ructus sunt exhalantibus crapulam veterem! Scias putrescere sumpia non concoqui.

Lente.] Ægrè, longis & lentis respirationibus.

Sulfureas Mephites.] Mephitis, Servio in septimum Æneidos, est Dea fortoris. Propriè est putor sulfureus è locis sulfuratis, vel ex aquis corruptis ascendens. Hic ponitur pro halitu ægri graveolente & quasi sulforeo, proveniente è cacochymia & stomachi crudi-

100. Sed tremer, &c.] Aut ex febris horrore, aut ex irritatione morbi, tremor : seu quod nimio cibó laduntur nervi. Senec. Natural. Lib. 5. Que desiderantibus alimenta erant, onera funt plenis. Inde pallor, & nervorum vinto madentium tremor; & miserabilior ex cruditate, quam ex fame macies. Inde incerti labantium pedes, & semper quasi in elrietate titu-

Inter vina.] Scilicet in ipfis balneis calices exhauriebant veterum aliqui. Senec. Epift.

Triental] Poculum est trientis capax. Alii

continens tertiam fextarii partem, five tres heminas. Ita veteres Glotfæ.

Calidum Triental.] Potione calida plenum. Nam in balneis Thermopolium erat. Vitruv. Lib. 5. Cap. 10. Plaut. Rudent. Act. 2. Scen. 6. Adepol Neptune, es balneator frigidus! . . . · Ne thermopolium quidem ullum ille instruit. ita salsam pralet potionem & frigidam. Porrò calidam mixtam vino in deliciis etiam fuisse olim, multis probat Justus Lipsius Elector. Lib.

101. Dentes crepuere.] In febris rigore crepant & strident allisi dentes.

Retecti.] Retractis sanè labiis. Hic unus Cafaubonus contra omnes, explicat, exefis gingivis. Sed profecto videtur ductus duntaxat animo pugnandi, & more fuo impugnandi Marcilium Interpretem aliàs eruditum.

102. Victa cadunt laxis labris.] Quod laxa dicit Perfius labra, & quod dentes retettes mox aiebat, Casaubonum explodit, ut jam dixi. Unum enim ex alio videtur intelligendum. Hippocrat. in Prognost. ait signum esse in ægris mortiferum, quando labra soluta habent & pendentia.

Unita pulmentaria.] Speciem pultis exhibent nimirum esculenta varia minutatim concisa & per vomitum rejecta.

103. Hine tula, candela, &c.] Ut ante morientem pinxit; ita funus mortui jam describit, quanquam u seper mportepor. Ritus olim obfervari folitos, cum quis moriebatur, faltem ftrictim hic attexere operæ pretium eft. 1. Simul arque animam quis efflaverar, conclamabatur, id est, tota familia tollebat ejulatum & fletum. 2. Cadaver è cubili in quo jacuerat extractum humi deponebatur. 3. Calida ablurum ungebatur. 4. Lecto ferali componebatur ornatum & paratură. 5. Collocabatur in vestibulo domûs adhibito custode: & per aliquot dies complorabatur. Næniam dicentibus amicis & propinquis. 6. Denique ad tumulum efferchatur, & in sepulcro condebatur.

Tuba.] Jul. Pollux Lib. 8. cap. 1. ait legunt, Trientem. Estque triens vini mensura tuberum sonitu convocati amicos defuncti, ut

mo copioso profert pedes frigidos versus januam. Sed Romani besterna diei illum gestaverunt capite operto. O infælix, attre-Eta venas, & appone manum ad thoracem: illic nibil caloris est. Tange extremas etiam plantas & manus. Non funt frigida. Quando casu apparuerit argentum ; feu

there eminenti, & perfusus amo- | Compositus lecto, crassoque lutatus amomo In portam rigidos calces extendit. 105

Hesterni capite induto subière Quirites.

Tange, mifer, venas, & pone in pectore dex-

Nil calet hic. Summoig; pedes attinge, manuig; : Non frigent. Vila est si forte pecunia; sive

ANNOTATIONES.

ut videant nulla eum vi externa, sed morte sua defunctos & efferri pariter præcedentibus pediobiisse. Servius in Lib. 5. Æneid. v. 138. & alii, tubam adhiberi in funeribus Nobilium & adolescentum: tibiam verò in funeribus puerorum & plebeiorum, affirmat, citatque Persi-Certè legimus in Evangelio Christum Dominum cum Principis filiam suscitaret, Tibicines exclusiffe. Matth. cap. 9.

Candela] Funalia, cerei, lumina, quæ ut etiamnum, fic & olim adhibebantur tum collocatis ad limen, tum elatis ad sepulcrum, imo, & in iplis conditoriis, seu quod olim noctu sepeliebant mortuos primum: unde mos fluxerit posteà, etiam interdiu sepeliendo, lucem accendendi; seu quod honoris causa id fierer : lux enim virtutis & gloriæ fignum est & fymbolum.

Beatulus.] Alii beatum dici affirmant, quod mortuos antiqui beatos dicerent ; alii, quia pretiofis vestibus, corollis, aliifque ornamentis mortui integebantur, atque ita compositi in a-trio exponebantur, & ad fores domûs. At quod hic Persius diminutivo utitur, ironicè loqui se ostendit.

Alto compositus lecto.] Nimirum in sublimi ac splendido lecto & habitu ad Iimen collocatus.

Alto letto.] Altus erat lectus, seu tomentis & pulvinis exaggeratus.

Martial. Lib. S. Epigramm. 44. Fartus papyro, tum tibi thorus crescit. Seu quia nixus erat eburneo fulcro. Teftis Propert. Lib. 2.

Nec mihi tum fulcro sternatur lectus eburno, Nec sit in Attalico mors mea nixa thoro.

104. Lutatus.] Pinguibus unquentis ut luto

Amomo.] Amomum frutex exiguus, exquisitis serviens unguentis. Dioscorid. Lib. 1. cap. 14. Plin. Lib. 12. cap. 13.

105. In portam.] Quia portam Persius dicit arguunt aliqui extra urbem efferri mortuos, & incassum multa hic congerunt: sed intelgendus locus de janua domûs ad quam mortuus ille collocatus. Ita Casaubonus & alii doclissimi.

In portam rigidos calces extendit.] Versis tur faciamus, an non avar mempe in januam pedibus. Mos erat exponi timore, iracundiê labores.

bus. Plin. Lib. 7. cap. 8. Ritu natura capite hominem gigni mos est, pedibus efferri.

106. Hesterni Quirites.] Servi nuper ab eo libertate donati, & paulò antè ac recenter facti

cives Romani.

Subière.] Aut præcessere funus, aut portavêre. Mos erat ut liberti prodirent pileati ante corpus manumissoris. Ita vetus Glossa. At obfervare licet cum Casaubono, cum plures erant liberti, alios fererrum gestare, alios ad latus procedere & ambire folitos. Certe vox, subire, fignificat hoc magis quam illud; imò fequi potius quam præcedere, fignificaret: quod effet contra inflitutum.

Capite indute.] Quod fignum est libertatis. Cum nempe servi manumittebantur, in templo Feroniæ libertorum Deæ, raso capite pileum accipiebant.

Plaut. in Amphitr.

Faciat Jupiter, ut ego hic hodie, raso capite, calvus capiam pileum.

Vide infra Satyr. 5.

107. Tange, miser, venas.] Jam Centurio hircofus adversus Philosophum insurgit, & dicit, quid mihi ægrum & ægritudinem narras, qui benè valco, nec morbum aut morbi indicia ulla habeo.

Tange venas, & pone in pectore dextram.] Explora pulsum, & cordis motionem.

108. Nil calet hie.] Immodicus ibi calor nullus est, adeoque febri me non laborare fatendum est tibi.

Summosque pedes attinge manusque.] Vide eriam naturali ac genuino calore probe instructas esse corporis extremitates, proindeque me per omnia bene validum.

109. Vifa est, &c.] Reponit Philosophus. Scio te valentem ac robustum corpore : neque id inficior. At numquid animo perinde vales? Exploremus. Si vis fateri verum, comperies & frigore & calore nimio te laborare.

Visa est si forte pecunia.] Objectum movet potentiam, ut aiunt l'hilosophi. Periculum igitur faciamus, an non avaritia, libidine, mollitie,

Candida

Candida vicini subrisit molle puella, Cor tibi ritè falit ? positum est algente catino Durum olus, & populi cribro decussa farina: Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore Putre, quod haud deceat plebeià radere betà. Alges, cum excussit membris timor albus ari-

itas, Nunc face supposità servescit sanguis, & ira. Scintillant oculi. Dicifque facilque quod iple Non sani esse hominis, non sanus juret Orestes. oculi pra iracundia scintillas

I I o pulcra vicini filia leniter arrifit, an pracordia bene tibi exultant ? Si forte apponitur herba male cotta in lance frigenti, & fari, na plebeio cribro purgata : exploremus guttur : in ore delicato vulnus fatidum delitescit, quod non conveniat fricare beta vulgari. Friges, quando pavor pal-lidus erexit spicarum velut aculeos in artubus tuis. Modo Sanguis ebuliit igne adhibito, & emittunt. Denique & loqueris,

& agis quad ipfe Orestes etsi non compos mentis jurejurando affirmaret non decere virum mentis composem. A NNOTATIONES.

riè, blande, lasciviusculé.

Propertius: Risit & arguto quiddam promisit ocello.

111. Cer tibi rite falit.] Duplex cordis motus, alter appozipis alter in appozipiosus: prior valetudinis dat indicium, posterior affectûs & vo-Juntatis. Hinc periti Medici non morbus folum corporis, fed & perturbationes animi è cordis motu divinant, Casaubon. Nota omnibus histo-ria de Antiocho Seleuci filio, quem Stratonices amore languidum intellexit, attrectando brachium, Erafistratus Medicus, Valer. Maxim. Lib. 5. cap. 7. & alii. Sensus est: cum pecuniæ lucrandæ, aut explendæ libidinis offertur occasio, statim inhias & inardescis, sed an ritè, & ex ratione? Adeoque jam avarus es, & libidinosus, qui cupiditates frænare ac moderari nescis.

Positum est algente catino.] Quod si vilior quis cibus & male conditus tibi apponatur.

Algente catino.] Cibis admodum calidis delectatos veteres observat Casaubonus: quare non mirum fi algentes & frigidi fastidium ac Spiritum jacet ex ore, &c. nauseam creent delicatulo.

112. Durum olus.] Infrà Satyr. 6. v. 69. Mihi festa luce coquatur

Urtica.

il-

05

ex-

1;:

edi-

: bo-

eo acti

rta-

ante

ob-

rant

atus bire,

po-effet

atis.

nplo

ac-

pite,

hir-

icit,

ulla

Ex-

nul-

ten-

e e-

ctas

bei.

Scio

lin-

Ex-

8 &

vet

igi-

itie,

ida

Populi cribro.] Vulgari, rariori, setacio, quo farina non omninò furfure succreta panem facit fecundarium, quo plebeii vescuntur: non autem fubtili, fericeo, pollinario, quo panis fit delicatior & filigineus.

113. Tentemus fauces.] Experiamur an his contentus fueris.

Tenero latet ulcus in ore.] En exulcerar i palatum iftis dices.

Ulcus putre.] Vel, apostema causaberis, quod duriori cibo non fit exasperandum, vel, mellitiem tuam prodes sanè pudendam; & gulosam te oftendes.

114. Beta,] Herba nullius saporis & pretii, de quo Euripid. & alii.

110. Subrisit molle.] Arrisit, respexit amato- | quam fabrorum prandium vocat Martialis, Lib. 13. Epigram. 13.

115. Alges.] Præ timore, calore omni sese ad intimum cor recipiente; totus frigescis, & palles, quanquam paulò antè dixeras, non frigent. Excufit timor albus aristas.] Erigit tibi pilos, ac

velut spicas; rigidos facit timor frigidus: quia frigus constipat & stringit poros, pori verò constipati constringunt capillos. Aristot. probl. fect.

Albus.] Quia recedente calore, vultus pallet

& albescit in iis qui timent.

116. Nunc face supposita.] Alias, data occasione, velut supposità face, irà inflammaris: & dixeras, Nil calet hic. Et quidem hac ipsa mea reprehensione excitatus jam excandescis, & ardes adversum me, cujuslibet offensionis impatiens.

Forcescit sanguis.] Est ira sanguinis ebullitio circa cor.

117. Scintillant oculi.] Cic. Verr. 7. Ardebant oculi, & ex toto corpore crudelitas emicabat. Arnob. Lib. 1. Ex illorum luminibus fcintilla emicant, fiamma aftuant, anhelum pectus

Dicisque facisque, &c.] Ergo te nosce tandem; fique te hactenus ignorasti, contemplare te in speculo velut quadruplici, in quo te ad vivum depinxi. Vide te in prima facie præter & ultra modum exilientem spe lucri & luxuriæ: in secunda, cujuslibet incommodi impatientem, & lautioris victus nimium appetentem: in tertia, laxum, folutum, timidum atque hydropico pejus pallentem: in quarta denique, iracundum usque ad furorem, quia te pungi à me & corripi fentis: & qui modò aqueus eras, j m igneum, & febricitante periculosius ardentem. Quod si renuis fanari, ut æger supradictus, & me animi Medicum repellis, dicam ego tibi, perge, peri ; tacelo, discedo. Suprà, versu 97.

118. Orefles.] Agamemnonis & Clitemnestra filius ob interfectam matrem Furiis agitatus,

SATYRA

SATYRA IV.

FRGONE res populi administras? (Existima ista) tibi logui praceptorem barbatum, quem interficit savus haustus cicuta.) Ecqua re nixus? Responde illud, o puttle magni Fericlis.

REM populi tractas? (Barbatum hæc crede magistrum Dicere, forbitio tollit quem dira cicutæ.) Quo fretus? Die hoc, magni pupille Peri-

ANNOTATIONES.

REM populi wallas?] Jam Satyra fecunda Perfius imitatus erat Flatonem in Dialogo, cui titulus, Alcibiades Secundus. In hac vero Satyra quarta rursus ejutdem Alcibiadem primum imitatur indeque materiam omnem ac Personas assumit, ut Neroni, quem insectatur, lateat. Hic itaque per Alcibiadem Nero intelligendus, per Socratem Perfius, qui juvenum Rempublicam male capeffentium redarguit im-

peritiam ac temeritatem.

Barbatum Magistrum.] Socratem nimirum, ut probant adjuncta. Barbatum vocat ; vel quia barbam alebat, quemadmodum & alii iis temporibus Philosophi: vel, eo quòd, ut testatur Tullius 4. de Finibus, apud Romanos antiqui Sapientes honoris causa barbati vocabantur. Et Plin. in Epistol. Barba, inquit, filvosa, & pulcrè alita, quamvis res ipsa sit exterior & fortuita, inter homin's eruditi insignia recenseur. Atheneus Lib. 13. ait Alexandri tantum fæculo barbam radendi invectum morem, ac derasam barbam flagiciosi hominis notam extitiffe.

Magistrum.] Seu quia fuit Socrates Pædagogus Alcibiadis: sive quod, ut habet Cicero 2. de Finibus n. I. Socrates Philosophia parens jure dici potest. 2. de Natura Deorum, n. 167. Princeps est Philosophorum. Tusculan. Quastion. 3. num. 8. A Socrate omnis qua est de vita & de moribus Philosophia manavit. Tuscul. 5. num. 10. Primus ille Philosophiam devocavit è Calo, & in urbibus collocavit, & in domos introduxit : & coëgit de vita & moribus, retufque bonis &

malis quarere.

2. Sorbitio cicuta.] Plin. Lib. 14. cap. 5. Sicut, inquit cicuta homini venenum eft, sic sicuta vinum. Et Lib. 25. capite ultimo. Cicuta venenum est, publica Atheniensium pana invisa, Ge. Hujus succum lethalem ab ingratis civibus juffum Socratem ebibiffe, teltis eft Plato cum cæteris.

Quem tollit dira?] Socrati nempe oraculo Apollinis sapientissimo hominum judicato plures invidebant. Ejus autem reprehensionum quidam impatientes, fraude circumvento, quali adversus religionem Deorum nova molienti perniciem machinati funt. Teftes funt Apuleius Lib. 10. de Afino aureo; Plato in Socratis Apologia. Lactantius, Lib. 5. cap. 15. Sanctus Augustinus, Lib. 8. de Civitate Dei, cap. 3. Socrates, inquit, concitatis inimicitiis calumniofa criminatione damnatus morte mulctatus eft. Sed cum postea illa ipsa que publice damnaverat Athemensium civitas publice luxit: in duos ejus accusatores usque adeo populi indignatione conversa, ut unus corum oppressus vi multitudinis interiret; exilio autem voluntario atque perpetuo pænam similem alter evaderet. Tam praclard igitur vita mortisque fama Socrates reliquit plurimos sua Philosophia Sectatores. Athenæus Lib. mortis Socratis, nempe ob frequentes ejus in disceptando ambitiones. rixas, & importunas reprehensiones, & cum apud Judices sorte datos, furacissimos homines, de justo disferul-

3. Quo fretus.] Qua peritia, quo rerum ufu, quibus virtutibus polles, ut Imperium regere

aggrediaris?

Pupille Pericli.] O Alcibiades, qui gloriaris tutelà & disciplina Periclis propinqui tui, cui fuisti traditus à Clinia patre adhuc pupillus. De hoc fuse Plutarch. in ejus vita. Hæc optime etiam contorta in Neronem, quem Popaa incufans per facetias, pupillum vecabat justis alienis olnoxium, non modo Imperii sed & libertatis indigentem : ut cui dominaretur Agrippina mater, tutores autem effent Burrhus & Seneea. Cornel, Tacit. Annal. 14. in ipfo Libri principio.

Magni Pericli J Fericli, pro Periclis. Fuft. Pericles Orator, Philosophus, & Imperator

Scilicet

Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox Ante pilos venit. Dicenda tacendaque cal-

les.

Ergo ubi commota fervet plebecula bile, Fert animus calidæ fecisse filentia turbæ Majestate manûs. Quid deinde loquere? Quiri-

quasi verò ingenium & pracox rerum solertia ante barbam contingant. Nosti qua dici & qua taceri oporteat. Igitur cum plebs ardet excitată bili, mens statuit imponere silentium cætui ferventi per auttorita-tem dextra. Quid postea dices? O Romani,

ANNOTATIONES.

Egregius, Athenienfium Rempublicam annos quadraginta feliciter administravit. Plutarchus, iram. Prob. Cic. in Bruto. Valer. Maxim. Lib. 8. cap. 9. Justinus, Lib. 3. Non nemo argutias quærit in voce Pericli, quali ponatur pro, periculi: & allufum fit ad id quod Alcibiades comparatus fir leunculo, quem aut occidere oporteret, aut posteà tolerare. Sed apage nu-

4. Scilicet ingenium.] Ironice hæc, & fe-

quentia.

Ingenium] Sapientia judicii maturitas: item artes & scientiæ. Ita Casaubonus.

Rerum prudentia.] Experientia, usus.

Velox.] Præmatura, ante tempus, ante pu-bertatem ; quæ apud Athenienses sumebatur (ut aiunt) ab anno ztatis decimo octavo. Phi-

5. Ante pilos.] Adeptus est Imperium Nero ante annum ætatis decimum feptimum. Sutton. Neron. c. 8. Cornel. Tacit. Annal. Lib. 13. initio, ubi & notatur quali vixdum pueritiam egreffus.

Dicenda tacendaque calles.] Ergone putas habere te & cassere ea, quæ vix diuturno rerum usu doctus senex habet & callet ? Certe ut callum in corpore, ita in animo prudentiam non parit nisi longum tempus.

Ovid. Metamorph. 6.

Seris venit usus ab annis.

Et alibi Neftor ita loquitur :

Etenim mihi multa vetuftas

Scire dedit

6. Ergo ubi commeta, &c.] Quoniam tu tibi tantum arrogas, & omnia te posse confidis, periculum faciamus tuæ folerti e.

versa, & turbas miscente.

exercitu, cum cieri tumultus violentier appareret, endum discipulos provocans. Valentinianus, elata prospere dextra, ut Princeps

absolvebat.

Calida turba.] Sævienti, effervescenti in

Feciffe silentia.] Virgil. Æneid. I.

At veluti magno in populo cum sape coorta est Seditio,

Tum pietate gravem ac meritis si forte virum

quem Conspexère, filent, &c.

At verò quam auctoritatem habebit imberbis adolescens ad comprimendum tumultuantium

8. Majestate manus.] Valer. Max. Lib. 2. capite ultimo, Eft, inquit, illa quasi privated censura, majestas clarcrum virorum, sine tribu-naltum fastigio, sine apparitorum ministerio, potens in Jua amplitudine obtinenda. Grato enim & jucundo introitu animis hominum illabitur admirationis pratextu velata : quam recte quis dixerit longum & beatum honorem fine honore, Ovid. Metamorphof. 1. de Jove.

Qui postquam voce, manuque, Murmura compressit, tenuere silentia cunchi. Lucanus Lib. r. de Julio Cæsare.

Composuit vultu, dextraque silentia justit. Act. Apost. cap. 13. Surgens autem Paulus, & manu silentium indicens, &c. Ubi observandum cum doctioribus, morem illum fuiffe pridem indicendi filentii, extensa quidem & porrecta manu , fed ita ut inferiores duo digiti, medius, & auricularis, comprimerentur, erectis & eminentibus tribus aliis, pollice, indice, & medio. Quod ipsum fieri consuerum ab Episcopis olim, alloquentibus populos ac benedicentibus, notat Scaliger in Propertium. Sanctus Hieronymus ad Rufticum Monachum affert ali-Commota fervet plebecula bile.] In seditionem am quoque audientiæ faciendæ rationem, nimirum concrepatione duorum digitorum. Cum 7. Fert animus] Audes, & præstare te posse librorum struem exposuisset , inquit, adducto sunon dubitas, præ mogna tui fiducia. Ammia- percilio, contrattis naribus, ac fronte rugata, nus Lib. 26. fic habet : Immaniter strepente duobus digitul's concrepabat, hoc signo ad audi-

Quid deinde loquere?) Et fi audientiam tibi, siducia plenus, ausus increpare quosdam ut sedi- feceris imperatorio nomine ac vultu, & matiofos & pertinaces, cogitata nullis interpellantilus jestate manus, ut tibi largior, jam experiamur quam orationem & quam idoneam pacanda

Aa

culo lures quiquafi ienti leius s A-

ac

er:-

nctus p. 3. miofa Sed it Aej185 con-

udinis регно clara plu-Lib. ulam us in tunas

forte fferuln ulu, egere

riaris

i, cui pillus. c opn Pojussis liber -

enega. prin-Fifit. erator

ilicet

ippina

jus; hoc iniquum eft; istud ju-ficus. Etenim nosti pensitare quod aquum est in lance dupli ci trutina amigua. Internoscis jus, quando latet inter prava, aut quando bafta libra decipit, lingula incurva; & peritus es notare scelus atro theta. Ergo cur tu pulcher, cute suprema non ceffas populo blandient: frufira oftentare caudam, ante

"llud, opinor, non est fecundum Hoc, puto, non justum est; illud male, rectius iftud.

Scis etenim justum geminâ suspendere lance 10 Ancipitis libræ. Rectum discernis, ubi inter Curva subit, vel cum fallit pede regula varo; Et potis es nigrum vitio præfigere theta.

Quin tu igitur summà necquicquam pelle de-

corus Ante diem blando caudam jactare popello

ANNOTATIONES.

feditioni fis habiturus. Nam vir gravis apud | Virgilium loco citato 1. Æneid.

Regit dictis animos, & fectora mulcet.

Quirites.] Abufive politum videtur pro, Cives. Fortaffe etiam hinc innuit à se carpi Neronem Populo Romano loquentem.

9. Hoc, puto, non iustum est] Legir Casau-bonus; tutà, adv. id est, scilicet: & citat Priscianum Lib. 15. Sed Prisciani verba parum juvant cam lectionem. Malim itaque cum aliis, bor, puto, &c. quibus verlis belle exprimitur puerilis oratio, ut observant docti Interpretes, & fermo hominis rerum & scientiarum imperiti. Tantæ certè animi confidentiæ & manus gravitati ac majestati, minimum respondet illud subdubitantis & dicerè exordientis, puto.

Idud male, reclius istud.] Quasi verò simplic illà mali enunciatione, & melioris appellatione & oftentatione, multitudo rudis & insuper furore obcœcata moveri & compesci queat. Ipse sapiens vix oftenso simpliciter bono, si præfertim irà paulò turbatus fit, percelleretur. Opus est igitur non vulgari arte, ficundià, peritia ad reddendam conturbaris & ferocientibus (ut fecit Menenius ille Agrippa) tranquillam & fanam mentem, quam æstus iracundiæ disjecit

ac diffipavit

10. Scis etenim, &c.] Ironicé. Nimirum Ju-

ris scientiam calles. 11. Rectum discernis, &c.] Etiam in dubio & in ambiguo dignoscis quid præster ac præpon-

Dbi inter Curva Subit.] Si quando vitium finitimæ virtutis speciem arripit, mentitur, & fe abscondit, perspicis illud ac detegis nihilominus.

12. Vel cum fallit pede regula varo.] Scis ctiam legis exceptiones': fis quid & quando valeat Entileux: nofti legem mutare & interpretari, mutatis rei adjunctis; & in variis, ut aiunt circumftantiis, scis variare. Sic lex jubens depositum reddi, fallit & non sequenda est, si homo mino suo, agitata cauda, adulantibus. furore correptus ensem antea depositum repetat.

Pede regula. Regula hasta libræ est, pes lingua feu examen.

Varo.] Propriè vari dicuntur qui crura intùs curva & contorta habent, aut pedes. Certè bi-

lanx cujus lingua erit curva, fallit penfitantem ac decipit. 13. Nigrum prafigere theta.] Id eft, damnare scelus & sceleratos. Antiqui Judices capitis

sententiam in reum dicebant, scribendo in tabellis literam O, quæ prima est in voce Oar 279 mortem fignificante; & proterea nigra & triffis dicitur : ficut è contrà T, abso-Iutionis nota erat. Apud Romanos autem A, & C, erant in usu. Hanc condemnationis indicem, triflem; illam absolutionis, salutarem vocat Tullius pro Milone. Vide Alex. ab Alex. Lib. 3. cap. 5. Porrò ficur in auctorum feriptis recenfendis Critici apponebant literam, L, vel X, hoc eft, laudabile, vel xprision & xprison, in locis probatis; fic ad ca quæ improbabant, adscribebant 6. Et hunc morem respexisse hic Persium volunt doctiores, inter quos Casaubonus.

14. Quin tu igitur.] Non ironice amplius, fed aperte agit. Si vides & constat carere te necessariis ad Rempublicam capessendam adjumentis, quin relictà publicæ rei curà, teipfum

curas & fanas.

Summa pelle decorus.] Alcibiades quidem formosus, Nero pulcher, Sueton. cap. 51. Sed quid ista sorma & pulcritudo juvat, si introrsum tur-pis, dum speciosus pelle decorâ, ut est apud Horatium, Lib. 1. Epist. 16. quem hic imitatur Perfius, ut & alibi paffim.

15. Ante diem.] Ante pilos & maturum tempus.

Blando popello.] Qui blandimentis captatur, & rerum externarum specie & pompa.

Caudam jactare.] Define, & Nero, teipsum oftentare in vefte triumphali, ad auram popularem captandam. Cornel. Tacit. Annal. Lib. 13. Metaphora vel à pavonibus, qui caudan rotantes se fœminis jactant; vel à canibus do

Definis:

Lius

10 er ro;

e de-

15

res lin-

intùs ertè bitantem amnare

capitis ndo in n voce rea nir, ablom A, & is indi-

rem vob Alex. fcriptis L, vel x pusor, babant,

riffe hic aubonus. amplius, carere te m adjuteipfum

dem for-Sed quid fum turapud Hoatur Per-

rum temtatur, &

, teipfum am popunal. Lib. i caudam nibus do

Definis:

Definis: Anticyras melior forbere meracas. Que tibi fumma boni est? Uncta vixisse patella

Semper: & affiduo curata cuticula fole.

Expecta. Haud aliud respondeat hæc anus.

Dinomaches ego fum: fuffla, fum candidus.

Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis, Cùm benè discincto cantaverit ocima vernæ.

tempus; aptior ebibere Anticyras meras. Quod tibi fastigium est felicitatis? Nempe victitare quotidie lauta patina: & pellis continuo uncta ad Solem. Sta paulisper. Vetula ista non aliud responsum dederit. Modò abi, & jacta; ego sum Dinomaches filius; intumesce, &c dic, formosus sum. Bene est; dummodo Baucis pannis operta non minus Sapiens sit, quando recte ocimum proclamabit fervo diffointo.

ANNOTATIONES.

ris caput infanalile, &c. Infulæ funt in finu Oetzo, feu Maliaco, ad Phthiotidem, feu Theslaliam, in quibus copiosè crescit elleborum, quo hominis infaniam & noxios humores emendari, ingenium acui, testantur Plin. Lib. 25. cap. 5. Gell. Lib. 17. cap. 15. Sueton. Caligul. c. 29. Vide Juvenal. Satyr. 13.

Melior forbere.] Phrasis Graca Persio familiaris. Id est, tu potius vitia tua purgare, quam alios regere deberes: Jim enim fe prodit improba tua indoles, quanquam occultare

Meracas.] Horat. Lib. 2. Epift. 2. Expulit elleboro merbum bilemque meraco.

17. Qua tibi summa boni est?] Sed ut magis etiam appareat, quam fis indignus Imperio, dic, quæso: quem tibi fingis ultimum finem? Quod fummum hominis bonum tibi vide-

Unità vixisse patella.] Laute scilicet epulari, & exquifitis cibis vefci.

Horat. Lib. 1. Epist. 6. Si lene qui canat, bene vivit; lucet, eamus

Quo ducit guia. aprico, cuticulam probè curare atque insolare. fieret ac nitidum.

Martial. Lib. 10. Epigramm. 12.

I, precor , & totos avida cute combibe Soles.

16. Anticyras.] Duas Strabo Lib. 9. refert, dum; En spetta, vicinam scilicet anum tolera-Horatius in Arte, tres, ubi ait Si tribus Anticy- riam : & vide te non magis quam illam sapere. Refragantur Casaubonus & alii; & ex communi lectione interpretantur : mane tantulum, & prætereuntem forte mulierculam olitricem interrogemus, quid optimum in vita judicet. Certè idem quod tu mox, de fine ultimo & fummo bono, respondebit illa.

I nunc.) Post tale probrum i, perge; ostenta generis nobilitatem & corporis formam, fi lubet, dum plus sapientize non habebis : 5 Princeps, quam vilis qualibet anus imperita &

20. Dinomaches.] Dinomache perillustris fæmina, è qua trahebat originem Alcibiades, & exinde gloriabatur.

Suffla.] Gloriabundus exulta.

Esto] Sis licet formosus; quid hoc ad bene in perandum?

21. Baucis.] Anus paupercula. Hujus meminit Ovidius Metamorph. 8. Ponitur hic pro qua-

liber abjecta & vili muliercula. 22. Cantaverit ocima verna] Abstrusa prorsus sententia, inquit Turnebus Advers. Lib. 15. cap. 3. quam nec planè se posse explicare air ib.d. Interpretantur communiter, anum ulam herbas suas alta voce proclamare venales, 18. Assiduo curata cuticula Sole.] In Sole ac laudare apud servos emere volentes, ut cariùs vendat; vel quæ cantando etiam vo-Nempe in deliciis habebant veteres hyeme ad caverit & allexerit quibus vendat. At Caignem, æftate ad Solem, oleo corpus inungere; faubonus paulò fubtiliùs hunc locum ferutatur; quo facilius illud imbiberet, coque robultum & explicat de vili muliercula, qualis est herbarum venditrix, cum obviis quibuslibet & maxime cum fervis petulantibus certante probris & maledictis : ut fit fenfus : cum ad Soles.

Quam formosus eris!

Gervum dicacem, & ipsa dicax cantaverit & ingesserit orima, id est maledicta. Quippe, ut habet Plin. Lib. 19. cap. 7. Ocimum cumi luptuaria atque intemperans, de qua passim maledictis ac probris serendum, ut latius pro-suetonius.

19. Expesta.] Contendit Marcilius legen- Casaubono idem plane sente furnebus Ad-A & 2

ipfum fubire ; nullus, inquam : Jed confideratur dumtaxat pera derso antecedenti. Forte interrogaveris; an scis agres Vedidii? Cujufnam ? Opulentus quidam apud Cures colit tantum agri, quantum milvus non circumvolaret : istumne dicis? Islum inquam, qui vivit i fensis Numinibus, & Genio non propitio:

o quomedo nallus conatur se-1 Ut nemo in sese tentat descendere; nemo: Sed præcedenti spectatur mantica tergo! prædia ?

Quæfieris; nostin' Vectidi ius ? Dives arat Curibus quantum non milvus ob-

Hunc, ais? Hunc, Diis iratis, Genioque finiftro:

ANNOTATIONES.

bum, aut non omnino, aut primo tantum legiffe loco, quem etiam perperam citat, in Notis illis fingularibus, quibus Cafaubonum

corrigere pollicetur.

Ocima.] Sunt qui legant, ocia ; & explicant voluptatem ac libidines, quas apud servum vetula oftentet, ut eum alliciat. Sed apage. Ocimum, five Ocymum, quod & Basiaixi, herba est odorifera; item pabuli genus. Ejus virtutes ac proprietates exponunt Varro, Cato, Plinius variis locis. A celeritate proveniendi fic appellatum, testis est ex Varrone idem Plinius, Lib. 18. cap. 16. & alibi ponitur hic pro quo-

23. Ut nemo, &c.] Exclamatio & Epanalepfis indignationem & admirationem indicantes. Virgil. Eclog. 8.

Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error.

Horat. Lib. 1. Satyr. 1.

Nemen ut avarus

Se probet ?

Ut neme in fese tentat descendere] Quibusdam placet digressionem esse hie ad locum communem adversus eos qui aliena quidem, non irem fua errata pervident, de quibus Horatius, Satyr. 3. Lib. 2.

Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis, Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,

Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? Oc. At alii Neronem volunt hic etiam peti, qui alios notare velit, se non corrigat; qui aut se non norit, aut latere putet sua flagitia, quæ jim in lucem erumpebant.

In seje descendere] Seipsum penitus introspicere, seipsum diseutere & examinare, atque ut oft in fine hujus Satyræ, Secum kabitare, ad fese cognoscendum, ex præcepto Oraculi Del-

24. Pracedenti Spectatur mantica tergo] Id est, con iderantur aliena vitia, vel in mantica quæ! pi zcedit, estque ante tergum, id est, poetus no-firum; vel in posteriori alterius qui antecedit nos hominis, pera ; ex Apologo scilicet Æ-

versar. Lib 30. cap. 8. quicquid garriat Au- sopi, qui finxit binas effe hominibus peras hinc tumnus, Interpres, qui certè videtur Turne- & inde pendentes ; in camque ante pectus reponi aliena mala, propria verò in illum que à tergo est, conjici : unde nostra nunquam, aliena femper videamus. D. Hieronym. Epift. 91. Nostram peram non videntes, aliorum, juxta Persium, manticam consideramus, Horatius, Lib. 2.

Dixerit insanum qui me, totidem audiet atque Respicere ignoto discet pendentia tergo.

Catullus Carm. 22. v. ult.

Non videmus id mantica qued in tergo est. 25. Quasieris, nostin' &c.) Ut pateat omnibus, quam nota semper cuique sint aliena mala, quære & sciscitare ab aliquo nebulone, an cognoscat alium nebulonem quempiam: ille statim respondebit, se nosse illum hominem, ejusque fordes & avaritiam : & fic ejus infectabirur flagitia, ut si ipse innocens, ac hominum esset sanctissimus, planeque illis careret vitiis, quæ in alio reprehendit & damnat. Tull Tusc. Qualt. 3. n. 73. Avari avaros gloria cupidos glorissi reprehendunt. Est enim proprium stultitia aliorum vitia cernere, oblivisci suorum.

Vectidi.] Alii, Vetidii ; alii Ventidii : quifquis ille tandem, à Persio notatur velut avarus juxta ac dives. Cornel. Tacir. Annal. Lib. 12. meminit Ventidii Galilæorum Præfecti ac de-

prædatoris.

Cujus.] Inquit ille nebulo interrogatus: de quo nempè loqueris? Scilicet de homine opulento quidem, fed omnibus odiofo, &c.

26. Curibus.] Cures urbs Sabinorum olim primaria, in qua Titus Tatius imperitabat; & unde vocatus ad regnandum Romæ Numa Pom-

Quantum non milvus oberret.] Hyperbolicum adagium : quantum milvi volant : id eft, tam amplas habet ille possessiones & latifundia, ut ea vix totă die milvus, alioqui volatus perniciffimi, circumvolare posse videatur. Juvenalis Satyra, 9. v. 55.

Milvos intra tua pascua lassos.

27. Hunc, Diis iratis.] Hunc, hunc, inquam,

Qui quandoq; jugum pertusa ad compita figit, qui quandocumque suspendit ju-Seriolæ veteris metuens deradere limum, Ingemit, hoc bene fit : tunicatum cum fale mitum edit, dicens, illud promordens Cæpe, & farratam, pueris plaudentibus, ol-

Pannolam fæcem morientis sorbet aceti.

gum ad compita pervia timens deterere lutum tejta antiqua, geficiat : & cum sale manducans cape tunicis surs involusum, & ollulam e farre conflatam, familia adstr pente, bibit floccis olductam farem aceri Languescentis.

ANNOTATIONES.

hominum ac Deorum odio dignum; cui infenfa] tot ob noxas Numina nec sanam dedère mentem, ut divitiis suis utatur.

Genioque simstro] Adverso & contrario Gemo voluptatis Deo, ille seipsum defraudat suis, & inter opes magnas mifer eft. Plaut. Trucul. Sen. 2.

Sed isti qui cum Geniis suis belligerant parci-

28. Qui quandoque jugum, &c] Egregia hominis avari descriptio ex adjunctis. Is, inquit, etiam tum defraudat Genium, cum alii Genio indulgent potiffimum, ac epulantur, die nempe felto, & quando opus intermittitur.

jugum] Ligneum instrumentum quo ad aratrum junguntur & constringuntur boves.

Ad compita figit.] Cur ad compita, & non domi ac solito loco dicatur jugum ngi, muitum laborat ac torquetur Cafaubonus, atque in re tam perplexà, ut putat, recurrit ad aliquem compitaliorum ritum nobis ignotum, quem spectaverit hic Persius. Interpretantur omnes alii, figi solitum ad palos quosdam in compitis jugum, quando ruftici post agrorum sationem Lares in compitis ex more colebant sacro facto, & hilariùs convivia celebrando. Nempe feriis illis facris, ut ait Tibullus Lib. 2. Eleg. 1.

Luce sacra requiescit humus, requiescit arator, Et grave suffense vomene coffat of ... Quid fi Perfium simpliciter intelligamus dixiste jugum figi quocumque tandem loco, & opus intermitti seu finiri, ad compita verò, id est, ad compitalia, & ad peragenda illa ex more sacra? Ita certe nodus ille videtur posse aut solvi, aut scindi, & facili quidem negotion. Neque verò epitheton, periusa, nostra obest interpretationi: squidem designat tantum solere compitalia celebrari in locis perviis & frequentatis, adeo-que in compitis. Quod quidem constat ex Macrobio, & aliis.

29. Seriola.] Seriola diminutivum à seria, que vas est sictile vinarium, instar urnæ, de quo jam Saryr. 2. Adverte hic fingulas voces hominis avaritiam notantes.

go si vappescit.

Deradere limum.] Luto scilicet aut pice dolia & vasa vinaria obturabantur priscis illis.

Horat Lib. 1. Ode 20. Vile potabis medicis Sabinum Cambaris, graca quod ego ipfe testa, Conditum levi.

Quæ cum illi aperiebant, re'inere vocabant. Terent.

Serias omnes relevi.

30. Ingemit.] Post nonnullam cunctationem. veluti rem ardusm aggreditur, non tamen fine aliquo fordidi mœroris indicio.

Hoc bene sit.] Verba solemnia & deprecatoria Antiquis usurpari solita in gravioribus susceptis: pariter & in conviviis ita sese invicem ad hilaritatem & ad bibendum invitabant: atque hoc magis facit ad rem præsentem: quod pauci animadvertunt Interpretes, qui aliò exerrant & vagantur.

Tibull. Lib. 2. Eleg. 1.

Sed bene Meffalam, sua quisque ad pocula dicat. Plaurus in Sticho, Sen. 13.

Bene vos, bene nos, tene te, lene me, bene nofrum etiam Steihanium. Ad quem Plauti locum doctus Lambinus de veteri illa benè precandi invicem in conviviis confuetudine, a-Lique multa.

Tunicatum mordens care.] Cape comedit nec tunicis quidem rudioribus & involucris purgatum, ac velut aliquid exquisitum avide admordet. Juvenalis Satyr. 15. egregie deridet Egyptios, quibus, ut air,

Forrum & cape nefas violare & frangere morfu. O fanctas gentes quibus bac nascuntur in hortis

31. Farratam ollam] Pulcem è farre coctam in olla. Legunt alii, farrata, &c Juvenal Satyr.14. Grandes fumabant pultibus olla.

Pueris plandentilus.] Filiis ac servis exultantibus ad infolitas hafce lauricias, in epulo Compitaliorum. Ecqualis erat igitur quotidianus miferonim illorum victus?

32. Pannofum facem.] Adverte emphasim in Veteris.] Nam dudum servabatur, & razò haŭ- singulis vocibus, Sensus est, bibit vappani, siebatur & modicum quidem: non mirum er- seu vanun vapidum, in dolli sindo jam mu-

A a 3

finis hinc us re-

Cu-

ob-

a quæ , alieft. 91. Perfi-Lib. 2. atque

eft. omnimala, cog-

e flan, ejufectabiminum 1 Tufc. cupides tultitia

quifavarus Lib. 12. ac de. ns: de ne opu-

n olim hat; & a Pombolicum

A, tam ndia, ut s perni-

inquam, Qui Scas, & folem introducas in pellem; homo quidam non notus hand procul abs te occurrit, qui pulset cubito, & acriter invehatur in mores tuos: & inquen abditaque semoris desecantem, populo evanidos exhibere cumos. Quandoquidem tu discriminas pectine guasapum balano unctum, cur virilibus tonfus exclamas ? Etsi quinque palasirita villicent ista seminaria, & debilitent clunes decoctos forcepula eurva, veruntamen illa filex nullo cedit vomeri. Percutimus, er vicifim crura nostra telis objicimus.

vas.

Tu cum maxillis balanatum gausape pectas, Inguinibus quare detonsus gurgulio excat? Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant, Elixasque nates labesactent forcipe aduncà, 40 Non tamen ista silex ullo mansuescit aratro. Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.

ANNOTATIONES.

sorem contrahens, quo veluti panno fæces operiuntur præ nimia vetustate.

Sorbet.] Veluti potum exquisiti saporis.

Morientis aceti.] Vini acefcentis, jam acidi, vel corrupti etiam. Sunt qui verum acetum intelligant, eo quòd Romani milites, alique è plebe aceto potarentur. Ita Cafaubonus: additque, ergo canina fuisse illius avari prandia diebus profestis, è pane scilicet & aqua.

33. At si undus cesses.] Recriminatio est adversus priorem illum alienorum vitiorum castigatorem. Age verò sit Vectidius avarus, at laboriosus est: (inquiet alter tibi, tui similis in carpendis aliis acer) tu verò & esseminatus & deses, & luxuriosus. Ergo qui tam disertè alienas noxas carpsisti, cave ne vicissim graviter vapules, ac longè illo nequior imò nesandus ostendare. Enimverò si curiculam otiosè curans, unguentis etiam pretiosis te persundens, ignaviæ primum, deinde slagitiis ac nesandæ libidini operam das, quid de te dicetur?

Figas in eute solem.] Paulò antè de insolatione veteribus affueta dictum: & Casaubonus hic de illa Persium non loqui vult, sed de certa lascivorum hominum consuctudine. Huic sanè favent quæ sequuntur. Sed ea omnia castiæ aures mentesque haud ferunt: quibus peti Neronem manisestum est.

34. Est prope te ignotus] Aderit quidam quem non nôris, fed qui te probè nôrit, tuamque adeo vitam occultasque libidines expromet.

Cubito qui tangat.] Quasi latenter admoneat & increper latus tuum pulsando.

Horat. Lib. 2. Satyr. 5.

Aliquis cubito stantem prote tangens,

35. Despuat in mores.] Turpitudinem tuam execretur, graphicè depingat, Vectidium ulcifeatur. Cùm fortidum quid aversamur, despuimus: hinc despuere fignificat abominari ac detestari qu'dpiam.

Plaut. Afinar. Act. 1. Scen. 1.

Teque observo tercle, ut qua locutus dessinas. 37. Tu cum maxillis.] O Nero, deliciis & luxurià perdite, cum tantà curà comam alas, pectas, ungas, atque semper in gradus formes, pudendo sanè & nimio cultu; ut testatur Sueton. cap. 51.

Maxillis.] Dentato instar maxillarum pedine. Balanatum.] Persusum ac delibutum unguento balanino, seu è balano. Balanus autem est glans, seu fructus arbusculæ non absimilis nuci avellanæ: inde siebat exquistum unguentum & oleum. Plin. Lib. 23. cap. 5. Item cap. 4. ejusum Libri: Balaninum oleum repurgat, inquit, varos, lentigines, &c. Meminit & balani Lib. 13. cap. 1. & 4.

Horatius Lib. 3. Carm. Od. 29.

Fressa tuis balanus capillis.
Gausape.] Vestis erat hirta & villosa, vide
Satyr. 6. v. 46. & quæ nos ad eum locum.
At hic per metaphoram ponitur pro barba, vel
capillitio; ob similitudinem villorum, mollitei,
& artificiosæ texturæ gausaporum, quæ etiam
significant tapetes pretiosos & molles, quales
nos hodie Turcicos appellamus, inquit eruditus
Scaliger.

42. Cadimus, inque vicem, &c.] Sic fit, aliena flagitia reprehendimus, hincque præbemus anfam aliis noftra vellicandi. Quod fi aliis parceremus, nobis non item: meliùs multò rebus noftris confuleremus. Allegoria est à Gladiatoribus.

Horat, Lib. 2. Epift. 2.

Cadimur, & totidem plazis confumimus hostem. Vivitur Vivitur hoc pacto. Sic novimus. Ilia fubter Cœcum vulnus habes: fed lato balteus auro Prætegit: ut mavis, da verba, & decipe nervos,

15

Si potes. Egregium cum me vicinia dicat, Non credam? Viso si palles, improbe, nummo.

Si facis in penem quicquid tibi venit amarum; Si puteal multà cautus vibice flagellas,

Vita hoc modo traducitur. Ita scimus. Sub ilibus plagam occultam geris, sed eam cooperit balteus auro amplo. Sicut melius duxeris, impone, & falle vires, dummodo id quens. Arenim quando vicini me praclarum pradicant, numquid mon
sidem halebo? Si aspecta pecunia expallescis, o pessime, sulla
amaritas caloris supervenit inquen tuum; si calidus cadis
puteal multiplici cicatrice,

ANNOTATIONES.

43. Vivitur hoe pallo.] Alii aliorum norunt, revelant, & damnant quotidie vitia: quilque velat sua, & excusat, interdum etiam plane ignorat.

Sic novimus.] Sic vivere & agere didicimus. Vel, fic eft, ô Nero, quæ occultas & ignota putas, perspecta habemus; jam te intús & in cute novimus.

Ilia.] Ab ileo intestino ilia dicuntur ossa duo imum ventrem hine & inde attinentia. His etiam affines partes utrinque laterales ilium nomine sepè intelliguntur. Hie verò per metaphoram, ilia significant intimos animi recessus.

44. Cœcum vulnus bales.] Confcius tibi es multarum libidinum, pluriumque feelerum clam perpetratorum.

Sed lato balteus auro Prategit.] Summus Romæ Principatus legum te metu exim.t, eoque te ad omne facinus audaciorem facit. Allulum ad confuetudinem Gladiatorum qui acceptum in arena vulnus tegere balteo nitebantur, & fpectatorum oculos tallere. Ita veteres Gloffæ. Neque diffentiam à Cafaubono, qui pariter vult Perfium habuiffe in animo iclus & vulnera Neroni inflicta per urbem nocu petulanter vaganti, ut est apud Sueton. c. 26. & Tacitum Annal. Lib. 13. adeo ut cicatrices etiam ore prætulerit.

Lato balteus auro.] Balteus cingulum est militare è corio bubulo, è quo arma dependent. Metaphoricè ponitur pro dignitate & potentia. Lati certè erant veteribus baltei; quos argento decoros aiunt suisse etiam gregariis: Duces autem & Principes multo gestabant auro, multisque aureis bullis distinctos ac præsulgentes.

Virgil. Æneid. 5.

Lato quam circum ampleditur auro
Balteus.

Et Æneid. 12.

Balteus & notis fulferunt cingula bullis Pallantis pueri.

Vide Alex. 2b Alex. Lb. 2. cap. 29.

45. Ut mavis, da verba.] Ergo impone aliis, quantum libuerit, imò & tibi. Te fanum & ad omnia valentem crede, & jacta: adjuvabunt non parum adulatores. Hor. l. 1. Sat. 4.

Decițe nervos, si potes J Vires etiam tuas Imperio ferendo pares actima, si tamen potes ultricem conscientiam fallere, indignum te Principatu objectantem. Cave ne imiteris eos qui nimio potu ac Venere contractos articulares morbos etsi dissimulant, nervorum tamen debilitatem sentiunt, & dolorem patiuntur.

Horat. Lib. 1. Epift. 16.

Neu si te populus sanum resteque valentem Distitet, occultam sebrem sub tempus edendi Dissimules, donec manibus mors incidat unstis. Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.

46. Egregium cum me vicinia dicat, &c.] Refpondet Alcibiades, aut Nero adversus objurgantem: Atqui non ego me unus bonum ac sapientem dico: en vicini & alii ultrò prædicant. Cur non credam? Et quare suspectos habebo tam benè de me judicantes? Horat. loco mox citato: & Lib. 2. Satyr. 5.

Egregie fallum laudet vicinia.

47. Viso si palles, &c] Redarguit Philosophus aut Persus Neronem. An igitur credes assentatoribus te probum esse assentatoribus te probum in occasionibus singulis, avarum, libidinosum, iniquum, crudelem experiris: sique adeo viso nummo pallescis, præcupidirate habendi?

49. Si puteal multà cautus vibice flagellas J Ancipiris quidem sententiæ versus siste: quo si Nero perstringitur, accipiendus est de nocturnis ejus per urbem discursacionibus & grassationibus, de quibus abundè Suctionius, & Tacitus, locis paulò entè citatis. Et sic per puteal, intelligendum erit forum & assines urbis regiones, per quas ille cum aliquot armatis vagabundus in obvios quosque grassabatur. Cautus autem deinceps, & metucutier in posterum, Nero, ut ait Tacius, milites sibi & p'erosque

A a 4

Nequic-

balani n, vide locum.

cre

que

vul-

ant,

40

fa-

tuam

m ul-

r, de-

ari ac

finas.

ciis &

n alas,

ormes,

r Sue-

ectine.

iguen-

em est

is nuci

entum

cap. 4.

at, in-

35

locum.

a, vel

ollitiei,

etiam

quales

ruditus

aliena

parceus nooribus.

hostem. Vitur quam angusta sit tibi res do-

frustrà prabueris plebi aures si- Nequicquam populo bibulas donaveris aures. 50 ribundas. Rejice quod non es: Refere quod non es: rollat sua munera cerdo: Suter auferat dona sua: mane Respue quod non es : tollat sua munera cerdo : apud temetipsum, & cognosce Tecum habita, & noris quam sit tibi curta fupellex.

ANNOTATIONES.

gladiatorum circumdederat : scilicet quia male anteà mulctatus fuiffet ab iis quos impetiverat, & in ejuimodi rixis oculorum & vitæ fubterat periculum, ut refert Suetonius. Quod Horat. Lib. 1. Epift. 16. 6 Persius sæneratorum immanitatem carpit, aut vitilitigatorum, fycophantarum, & quadruplatorum iniquitatem & injurias; per puteal, intellige Pretoris Tribunal; per vibices inflictas, damna debitorum aut reorum fortunis ac bonis illata, per usuras, aut per litium ambages & sycophantias, quarum miseri illi rabulæ periti, solertes & cauti sunt, ut aliena bona deprædentur. Neque verò abs re omninò de Judicibus iniquis judicia corrumpentibus cum quibusdam accipias. Primam interpretationem tuetur Cafaubonus : ultimam hanc Marcilius : de fœneratoribus, omnes communiter post veteres Glossas, quæsic habent: Ad pureal Scri-bonis Licinii, quod est in porticu Julia ad Fabi-anum arcum sæneratores consistere solebant.

Puteal.] Propriè putei operculum est puteal. Locus Rome fuit in Comitio, ubi Accii Navii Auguris statua per Tərquinium erecta, & sub ca ara subterranea, ibidemque novacula, qua cotem ille inciderat, defossa: unde & puteus dictus is locus; teste Dionysio Halicarnass. sub finem Libri tertii, superque impositum puteal extitisse ait Tullius Lib. de Divinat. cap. 32. Porrò quòd puteal sumatur pro foro & Tribunali Prætoris, itemque pro loco fæneratoribus frequentato, testatur Cicero pro Sextio, cap. 18. ubi Gabinius, inquit, puteali & faneratorum gregibus inflatus, &c.ubi alii legunt, Afflictus. Item Horat. Lib. 1. Epift. 19.

Forum pute alque Libonis mandalo siccis.

Et Lib. 2. Satyr. 6. Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras. Vide Cœl. Rhodig. Lib. 10. cap. 17. Sigon. Lib. 1. de Judic. cap. 28. Festum & alios.

Vibice.] Vibex est propriè nota in corpore post verbera & scuticas remanens.

Flagellas.] Similem habet emphasim Tertullianus de pallio, ubi laudat Christianos, quod Subsellia non contundant ; id est non premant, aut frequentent, adeoque litibus abstineant. Martialis Lib. 2. Epigramm. 30. Et Lib. 5.

Epigramm. 13.

Arca flagellat opes.

50. Nequicquam populo bibulas denaveris au-res] Non est quod adulatoriis laudationibus populi adhærescas, si te tuaque vitia noveris.

Sed vercor ne cui de te plus quam tibi credas Bibulas aures.] Avidas laudis & applausis,

Horat. Lib. 2. Ode 13.

Bibit aure vulgus. 51. Respue quod non es] Alii legunt Respice. Sensus utrobique manifestus. Ne tibi arroga quod non est in te. Ne te capi sinas adulationibus. Seneca Epist. 80. Si perpendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem, intus te ipse consule.

Tollat sua munera cerdo.] Quod dat vulgus recipiat; nempe vanas affentationes atque laudatiunculas à te repulsas rejectasque fibi habear.

Horatius.

Stultus honorem Sape dat indignis.

Cerdo.] Est quilibet è plebecula vilis arrifex lucri causa suam locans operam : ٥πο το κίρ-Aus, dictus, ut volunt, quasi lucrio. Vide Martial Lib. 3. Epigramm. 16.

52. Tecum habita] Temet ipse consule, inspice & considera, quæ sint animi tui affectio-

Saryr. 1.

Nec te quasiveris extra. Horat. Lib. 1. Satyr. 3.

Teipsum concute. Et Lib. 2. Satyr. 7.

Non horam tecum effe potes.

Noris quam sit tibi curta supellex.] Vide quam fis imparatus ad magna fuscipienda, quam parum virtutis habeas & sapientiæ: quanta tibi desunt attende. Verum enimverò, ut ait Cicero 2. Tuscu. Quæft. n. 63. tuo tibi judicio est utendum tibisi recte probanti placebis, tum non modo tu te viceris, sed omnes & omnia : at fi contrà, ut antèdixi, te fentias ipse pravum & nequam, nedum plebi infanæ, imò nec Burrho aut Senecæ abblandientibus fidem habeas.

Supellex.] Quemadmodum domum ornant ac muniunt rei familiaris infrumenta varia, fic animum virtus, eruditio, sapientia, alizque

dotes optimæ.

SATYRA V.

VATIBUS hic mos est centum sibi po- E exptare centenas voces, ora icere voces,

Centum ora, & linguas optare in carmina cen-

Fabula seu mœsto ponatur hianda Tragœdo;

centena, & centenas linguas in versus exposcere; sive componatur ab eis Tragadia ab histrione trifti pronuncianda;

ANNOTATIONES.

Satyra duas habet partes. In priori quid | 11. &c. debeat Cornuto præceptori luculenter & officiosè profitetur Persius. In altera, nimirum a versu men Tragicum scribant, seu Heroicum. 73. in quo vera libertas confistat, graviter ex-Solum sapientem liberum effe. Quod fere idem affeverabat Apostolus Paulus cum ait: qui facit peccatum, servus est peccati.

Hic mos eft, &c.] Poetæ nimirum Epici, quin & Oratores interdum, folent ea figura uti, quoties grande quidpiam aut arduum volunt

exprimere. Centum sibi poscere voces, &c] Homerus Iliad. 2.

ים יו עם ליצא עני אתשמדתו, ליצא לני 50ματ' ι 117.

Hunc securus Hostius Poeta Lib. 2. Belli Istrici, (ut refert Macrobius, Saturnal. Lib. 6. cap 3.) fic habet:

Non si mihi lingua Centum atque ora sient totidem, vocesque li-

Postea Virgil. Georgic. 2. pariter & Æneid. 6. hunc eumdem verfum habet.

Non mihi si centum lingua sint, oraque centum. Hos alii passim imitati, ut Scil. Ital. Lib. 4.

Non mihi Maonia redeat si gloria lingua Centenasque pater det Phæbus rumpere voces.

Claudinanus in Panegyrico Probini: Non milis centenus resonent si vocibus ora. Sic enim Oratores, ut Quintil. in fine Declam. 6. Omnia licet (inquit) huc revocen.us praterita, & ad canendas unius laudes, univerforum Vatum feripterumque ora confentiant, vincet tamen res ista mille linguas; &c. Et S. Hieron, in Epitaphio Paulæ, fic exorditur: Si cuncta corporis mei membra verterentur in linguas, & emnes artus humana voce resonarent, nihil dignum sancte ac venerabilis Saula vir-

I. Vatibus.] Scita & elegans in primis hac tutibus dicerem. Vide Cassidor. Pp. 1. Lib.

3. Fatula seu masto ponatur, &c.] seu Car-

Fabula] Hoc nomine fignificatur omnis plicar, atque ex placito Stoicorum egregiè afferit fictio, non tantum rei totius, qualis ab Aphthonio & ab aliis communiter intelligitur : sed & quando rei veræ adjuncta quædam affinguntur, & sermo personis attribuitur, non quem habuere, sed qualem habere potuerunt aut debuerunt. Et sic Drammatica quævis Poemata fabulæ dicuntur. Hîc pro Tragædia sumitur, in qua ex adjunctis rei quadam mutari perinde aut fingi, ut dictum est, non est nefas, dummodò fimilia vero fint omnia, & benè fingula cohæreant, juxta Horat. in Arte Poetica, v. 151.

> Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet, Primo ne medium, medio ne discrepet imum. Et v. 338.

Ficta voluptatis causa sint proxima veris, Nec quedeunque volet poscat sibi fabula credi.

Neu pransa Lamia vivum puerum extrahat

Masto.] Utplurimum in Tragædiis triftes occurrent casus, atque ut loquitur Theophraftus, Apolians Tooms Dipisaris. Unde Archelao Macedoniæ Regi, ut de se Tragædiam scriberet petenti, abnuens respondit Euripides, imò rogare se Deos ac precari ne quid unquam Tragordize proprium bono Principi accideret.

Horatius in Arte, v. 102.

Si vis me flere dolendum est

Primum ipsi tibi. Tunc tua me infortunia

Telephe, vel Peleu,] -- Tristia mæstum Vultum verba decent, &c.

Vulnera

aunibus

50 0:

irta

veris. redas us.

espice. rroga ulatite vointus

ulgus atque e fibi

rrifex Vide le, in-

Fectio-

quam parum defunt ero 2. endum rà, ut quam,

ant ac ria, fic liæque

10 aut

1 V.

mittentis sagittas ex inquine. Ad quid ifta? Vel quam magwas offas fortis versus infers, ut opus sit sulciri centum faucibus? Ingens aliquid scripturi colligant nubes ex Helicone: & si quibusdam vel Frognes vel si aliquibus Thyesta

five describant plagas Parthi e- Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum. Quorsum hæc? Aut quantas robusti carminis Ingeris, ut par fit centeno gutture niti? Grande locuturi nebulas Helicone legunto:

Si quibus aut Prognes, aut fi quibus olla Thye-

AN NOTATIONES.

Cave autem ne de trifti catastrophe ac luctuoso fine intelligas. Nec enim exitus ac finis Tragædiæ folet aut debet effe triftis magis quam Comædiæ: in quo Lubinus & alii recentiores hallucinantur. Nomen porrò Tragicomœdiæ in qua vulgò putant contrà e triftibus initiis finem effe lætiorem, merum est commentum, inauditumque apud veteres: Scalig. Poet. Lib. 6. cap. 3. & alibi. Voffius Inflit. Poet. Lib. 2. cap. 24. Stiblinus in Eurip. Trag. Theophraftus apud Dromed. Lib. 3. Certè Euripidis & Sophoclis Tragædiæ fæpè fi-nem habent & catastrophen, quam principia lætiorem: Tragicomædiæ tamen apud illos mentio nulla; nec titulus iste unquam inscriptus apud antiquos reperitur. Testes Euripides, Hecuba, Oreftes, Alceftes, utraque Iphigenia, &c.

Hianda.] Magno quidem spiriru & voce gravi recitanda, ficut res illic graves, fublimis &

grandis stylus.

Juvenal. Satyr. 6.

Grande Sophocleo carmen bacchamur hatu.

Tragado] Tragadus eft Aftor Tragadiarum, Tragicus autem earum scriptor.

4. Vulnera seu Parthi.] Quæ Romani Parthis, aut Romanis etiam Parthi intulerunt in bellis fub Augusto, imo & sub Nerone gestis; de qui-bus Poèræ carmina condebant Cæsaribus adulantes. De bellis Parthicis Cornel. Tacit. An-

nal. Lib. 12. & fequent. Sucton. Justin.

Parihi.] Populi fuere in Afia Orientales Romanorum hostes infensissimi, sagittandi periti valdè, & fugam fimulando vincere affueti.

Unde Virgil. Georgic. 3.

Fidentemque fuga Parthum vernsoue sagittis.

Ducentis ab inguine ferrum.] Locus profecto anceps. Interpretantur vulgo, fagittas è vulnere extrahentis & in hostes retorquentis. At audacior videtur interpretatio. Cafaub. vult à Perfio intelligi quartum jaculandi modum Parthis proprium, nempe ex inguine; cum fagittas emitterent & rela, alii ex humero, alii è capite seu ex auricula dextra, alii è pectore seu mamma; citarque Propertium, Lib. 4. Eleg. scilicet 11. de treo fratre, incestum illius cum Europa uxore sua Gallis, ubi vulgò legunt:

Illi virgatis jaculantis ab agmine braccis. Legit verò Cafaubonus illic, ab inguine, sed, an jure ipse viderit. Certè malim cum Marcilio, explicare Persium hic, de Parthis lethaliter in inguine vulneratis, & fagittas extrahendo, morientibus. Numquid enim Romani Poetæ in Epicis Carminibus, de quibus Persius hoc loco, laudassent Parthos tela vibrantes, & Romanis mortem inferentes potius quam victores Parthorum Romanos? Quod tamen dicendum foret, si vulnera sumerentur hic active, ut sentit Casaubonus.

Ferrum.] Sagittas ferro armatas in cuspide.

Synecdoche.

5. Quor [um hac ?] Fingit Perfius adesse Cornutum præceptorem, & redarguere fic : unde verò tibi, ô l'erfi, turgidum illud Satyræ proæmium?

Aut quantas robusti corminis offas Ingeris?] Eccur tantas verborum ampullas adhibes?

Robusti carminis] Heroici, vel Tragici. Tu nimirum non Satyram scribere sed Epos videris. Offas.] Offa dicitur cibi globulus aut frustum. Hic metaphorice fignificat inflatum carmen.

6. Ut par fit centeno gutture niti?] Velut ad trajiciendes offas illas grandiores, five ad pro-

ferendos versus adeo turgentes.

Nebules] Similia nebulis, inania, quamvis specie magna. Horat. in Arte, nugas canoras, vocat : & nubes & inamia captare eos dicit, qui turgidum scribunt carmen.

7. Helicone legunto.] Invocando Musas & A-

pollinem. Vide in Prologo.

8. Si quibus aut Prognes, &c.] Si qui volent feribere Tragordiam vel de Progne Pandionis Atheniensium Regis filia, Terei Thracum Regis uxore: vel de Atreo & Thyeste fratribus apud Argos seu Mycenas regnantibus, invidentibus fibi invicem, & in sese pariter sevientibus.

Prognes.] Quæ Tereo marito filium Ithyn appofuir epulandum, dolore percita quòd Philomelam fororem ille vitiaffet. Ovid Metamor 6. Fab. 7.

Olla Thresta.] Qui suos ipse filios inscius comedit in olla coctos & appositos in cibum ab Avindicante. Vide Senecam Tragic. in Thyeftæ.

Fervebit;

Fervebit; sæpe insulso cœnanda Glyconi. Tu neque anhelanti coquitur dum massa camino,

Folle premis ventos: nec clauso murmure

Nescio quid tecum grave cornicaris inepte?
Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ sequeris, juncturà callidus acri,

lebes bulliet: quæ cæna agenda frequenter ab infipido Glycone. Tu nec spiritum comprimis laboranti folle, dum metallum in fornace excoquitur: nec raucus susurro apud te insulse garris nescio quid grande; nec conaris frangere malas instatas ingenti sono. Settaris voces pacis, peritus forti compessione,

ANNOTATIONES.

9. Fervetit.] Allegoria ab olla in qua fervente cocti funt filii Terei & Thyestæ: & allusio ad Tragocdiæ stylum concitatum & vehementem.

ım.

5

hye-

ed, an

er in

o, mo-

tæ in

oc lo-

Roma-

atores.

mubn

at fen-

fpide.

e Cor-

unde

e pro-

eris ?]

ideris.

uftum.

ut ad

d pro-

amvis

anor as,

it, qui

& A-

volent

dionis

Regis

s apud

ntibus

appo-

lome-

Fab.7.

come-

ab A-

ore fua

bit;

cftæ.

us.

n.

Tu

is

Cananda.] Repræsentanda coma Terei & Thyestæ proprios filios devorantium. Quod tamen in Scena exhiberi vetat Horatius in Arte, his versibus:

Non tamen intus Digna geri promes in scenam, multaque

tolles

Ex oculis, qua mox narret facundia prasens.

Nec pueros coram populo Medaa trucidet; Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;

Aut in avem Progne vertatur, &c.

Glyceni.] Fatuo Tragordo, tempore Neronis, qui trita argumenta sapiùs ad nauseam reponeret. De similibus Martial. Lib. 10. Epigramm. 4.

Qui legis Oedipodem, caligantemque Thyesten, Colchidas, & Scyllas; quid nisi monstra legis! &c.

Hinc insulsum vocat Persius, ut ait vetus Scholiastes, erat enim ille nescius jocari: quanquam populo mirè placuit, & ideo à Nerone manumissus est, &c.

10. Tu neque anhelanti, &c] Tu magno conatu versus magnificos non profers, magno anhelitu, & pulmonibus laborantibus. Nec ita scribis aut loqueris, ut folles inflare videaris: adeoque ab ineptis hujus sæculi Poetis ambitiosè recitantibus quàm longè abes!

Coquitur dum massa camino.] In fornace ardenti metallum; fic animo inter meditandum fervescente carmen fingitur.

11. Anhelansi Folle premis ventos] Aerem follibus inclusum & stridentem exagitant sabri ad fornacem accendendam: ingenium aurem meditando, ac singendo, secum luctando sæpe, & in omnes partes vertendo, Poetæ discruciant: pulmones item satigant, recitando carmen præsertim instatum & turgidum, quale hic Persius reprehendit, imitatus nempè Horatium Lib. 1. Satyr. 4.

At the concluses hir inis follilus auras Usque laborantes dum ferrum molliat ignis, Ut mavis imitare.

Juvenalis autem hos secutus de Causidicis ait, Satyr. 7.

Tunc immensa cavi spirant mendacia folles. Et Martielis.

A nostris procul est omnis vesica libellis, Musa nec insano syrmate nostra tumet.

12. Nescio quid grave.] Carmen quod tibi placeat soli, magnumque videatur.

Cornicaris.] Nec tu, more cornicum, voces emittis è gutture, compressas, impeditas, strangulatas, palato supplantatas, de quibus sus Satyr. I. Locum hunc respexit D. Hieron. cum ait Ep. 4. Alii intra se nessiono quid cornicantes tumentia verba trutinantur, &c.

13. Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.] Adverte gradationem: nec stylum instas ad instar follis; nec meditaris & tecum agitas confusa & impedita, more cornicis; nec denique ore turgenti pronuncias, ut quasi scloppum edere videaris. Sic laudat Cornutus Persii elocutionem, inventionem, pronunciationem.

Scloppo.] Vox ficta ad exprimendum fonum ex inflatis aëre buccis, & vi quadam aut ictu elisis & compressis editum. Hic egregie adhibetur ad fignificandam pronunciationem tumidam & assectatam. Legit Casaubonus stloppo, ex antiquo Codice, & savet Priscianus, Lib. 1.

14. Verba tega sequeris.] Non bella carmine describis, sed quæ pacis tempore in usu sunt. Sic libet hæc intelligere, magis quàm de sorensibus & oratoriis, aut etiam de Satyra quæ propria Romanorum sit, interpretari.

Toga.] Vetus Schol. hic ita loquitur: Toga, purum pallium, forma rotunda, fusiore atque inundante sinu; de subdextro veniens, super humerum sinistrum ponitur: cujus similitudinem in operimentis simulacrorum, vel picturarum aspicimus: easque statuas togatas vocamus. Toga Romani in pace, in bello paludamentis uterantur. Mensura toga justa senas ulnas habebat. Toga

Ore

stringere vitia pakida, maxam confodere liberali joco. Ex his deprome que scribas: & remitte Mycenis mensas cum capite & pedibus ; & cogmofce tantummodo populi convivia. Certe non in id incumbe, ut nugis inflatis intume-Scat liler, aptus facere momentum fumo. Seclus dicimus. Tibi modo, Musa instigante, prabemus examinandum cor; & libet

politus stylo modesto, solers per- Ore teres modico, pallentes radere mores 15 Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.

Hinc trahe quæ dicas: mensasque relinque

Mycenis

Cum capite & pedibus; plebeiaq; prandia noris. Non equide hoc studeo, bullatis ut mihi nugis Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo. 20 Secreti loquimur. Tibi nunc, hortante Ca-

Excutienda damus præcordia: quantaque no-

ANNOTATIONES.

per metonymiam fignificat pacem. Hinc illud na urbs Peloponnesi, in qua gesta dicitur fabu-Tollii: Cedunt arma toga. Lege Macrob. Sa- la Atrei & Thyesta. turnal. Lib. 1. cap. 6. Alex. ab Alex. Lib. 5.

cap. 18. Junctura callidus acri.] Quidam hic Satyricum salem comminiscuntur; at melius alii scitam ac robustam verborum compositionem, non mollem aut rhythmicam; qualis Neroni

affectata, Tull. 3. de Oratore, Sed si habitum etiam orationis & quasi colorem aliquem requiris; est plena quadam, & tamen teres ac tenuis, at non fine nervis ac viribus.

15. Ore teres modice] Horat. in Arte.

Dedit ore rot undo

Musa loqui.

Alii legunt teris, id est, expolis, superflua refecas, ut ferrum lima terit & lævigat.

Pallentes radere mores Dollus.] Tu non modò rectè, sed & recta scribis & bona. Nimi-sum placita morum tractes sanctissima, & multo sale hominum vitia defricare satagis.

Pallentes mores.] Nunquam non timent qui fibi conscii sunt alicujus slagitii. Et Satyra quæ nemini parcit improbo, malis pallorem inducit.

Horat Epift. 1. Lib. 1.

Hic murus abeneus efto;

Nil conscire siti, nusta pallescere culpa; 16. Ingenuo culpam desigere ludo] Ut ait Horatius, ridendo verum dicis, slagitiosos ca-

Rigas, flagitia proscribis. Defigere] Proprium Criticis vocabulum, qui

obelos & verucula folent appingere ad ea quæ notant ac improbant.

17. Hinc trahe qua dicas.] Age, Perfi, per. ge in inftituto, è populi vitiis argumenta Satyrarum defume. Quod erit ceriè utilius, quam fi ingentia & tumida scriberes vel in Tragædiis, vel in Epicis.

Menfasque relinque Mycenis.] Græcis Tragicis grandia fua permitte argumenta, qualis coma fum in animi mei penetralibus. Thyeftæ & Terci, de quibus supra, Myce-

18. Cum capite & pedibus.] Refervarat A-treus caput, pedes, & manus puerorum, quæ post cœnam Thyestæ fratri exhibuit, ut sciret quas & quorum devoraffet carnes.

Senec. Thyest.

Denudat artus dirus, atque offa amputat ; Tantum ora servat, & datas fidei manus.

Plebeiaque prandia noris.] Potius quam regalia, in quibus tam horrendæ apponuntur dapes, Tereo scilicet & Thyesta. Hæc, inquam, relinque, & plebeias res inspices corruptos populi mores fatyrico fale deterge & ex-

19. Non equidem bec fludeo.] Cornuto Perfius respondet : certè non opto centenas voces ad pompam, quod Poetæ folent; fed cupio duntaxat grati mei erga te animi monimenta re-

linguere.

Bullatio nug is.] Verbis ac sententiis instar bullæ tumidis & fulgentibus, fed intus vanis: quas Horatius in Arte, ampullas vocat. Quidam legunt, pullatis, & explicant de tragicis, ex eo quod in Tragoediis induci foleant atra pulla, & lugubri veste induri Reges. Sed parum placer acutior illa interpretatio & lectio.

20. Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.] Nec ego nitor auctoritatem conciliare & gravitatem inanibus, fumofis, vanis, & levioribus verficulis, ac rerum inopibus; ut loquitur Horatius in Arte Poetica : quasi verba line re aliquid valeant.

21. Se reti loquimur.] Sincere & citra f. flum tibi ego, solus soliloquor: nec quafi palam car-men & scripta osentare velim, versibus tibi

configno animi mei fenfa.

22. Excutienda damus pracordia.] Adeoque intimos cordis recessus aperio : expressum vide in pauculis verficulis, quod dudum latet impres-

Quantaque noftra Pars tua fit, Cornute, anima.]

Pars tua fit, Cornute , animæ , tibi , dulcis deelarare tibi, ô Cornute, ami-

Ostendisse juvat. Pulsa, dignoscere cautus Quid solidum crepet, & pictæ tectoria lin-

His ego centenas aufim deposcere voces,

Ut, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi, Voce trahant purà; totumque hoc verba refig-

nent Quod latet arcana, non enarrabile, fibra.

Cum primum pavido cuttos mihi purpura fira est à me timido pratexta ceffit.

corum suavissime, quanta pars animi mei tua sit. Tange, tu qui es peritus explorare quid integrum resonet , & simulationes fucata lingue. Ad hee ego audeo exoptare centum voces, ut verbis sinceris expro-mam, quan allè infixi te mi-hi in intimo corde ; & sermo aperiat illud omne quod reconditum est in secretis pracordiis, quamquam vix explicari potest. Statim atque depo-20 Servatrix,

ANNOTATIONES.

Sententia hæc tracta est à Pythagora, inquit nim Saryr. 6. Persium secutus, scribit, vetus Gloff. nimirum quia Pythagoras aiebat amicum esse alterum seipsum. Et Antiqui dicebant amic tiam est animam unam in duobus corporibus.

Unde Ovid. de Oreste & Pylade scribit, Qui duo corporibus, mentitus umus e-

Horarius de Virgilio ait, Lib. Od. 3.

Et serves anima dimidium mea. S. Gregorius Nazianzenus fuam cum D. Bafilio familiaritatem appellat συμφυχίαι. Et S. Augustinus Lib. 4. Confession. cap. 6. de amico suo, similia his; imò quid majus videtur dixiffe, ubi ait : Sensi ego animam meam & animam illius unam fuisse animam in duobus corporibus: & ideo (co morte sublato) mihi horrori vita erat, quia nolebam, dimidius vivere ; & ideo forte morti metuebam, ne totus ille moreretur, quem multum amaveram.

23. Cornute.] Annæus Cornutus Persii magifter, Stoice Philosophiæ Professor eo tempore celeberrimus, teste Eusebio : qui à Nerone missus in exilium, eo quod ejus icripta reprehendisset.

24. Pulsa.] Digito percute, & explora meam fint & integra.

25. Quid solidum crepet] Discernis enim quid verum, quid fictum & simulatum. Perf. Satyr. 3. dixerat vas percussum sonare & indicare vitium fuum maligne respondendo; hic beat Cornuto Praceptori pro sedula ejus instiaft integrum vas dignosci, folide erepando.

Pilla telloria lingua] Incrustata auro fatua lignum aut lapidem celat, fic & urbanitas fermonis & oratio plena obsequii tegit sepè invidiam & odium animo reconditum. Legunt i nonnulli plettoria, id eft, involucra eas vo erat purpura (ut quod ait Macrobius) ex eius

Tandem aperit vultum, & telloria prima

Er S. Augustinus ad Volusianum affirmat Sanctas Literas rem effe folidam & finceram; non fucata eloquia, nec ullo lingua tectorio inane aliquid ac pendulum crepitare.

26. His ego centenas, &c.] Centenas ego voces exoptem ad me gratum erga te magis ac magis probandum. Quo quidem in studio quod Tullius Epift. 1. Lib. 6. Lentulo scribebar, id videtur Perfius indicare velle, nimirum, omni officio ac potius pietate erga Cornutum, etfi aliis satisfaceret omnibus, at ipsum fibi nunquam Satisfacere.

27. Ut, quantum mihi te, &c.] Egregiam adverte prioris sententiæ expolitionem.

Sinuoso in pectore fixi.] In latebris animi reconditistimis adeo te infixi, ut totus in me fis, & totus fim tuus.

28. Verba resignent.] Rupto velut sigillo revelem, carmen & scripta palam proferant amorem erga te meum, merita in me tua; quæ tamen duo certe maxima haud satis exhibeat centena etiam vox.

29. Fibra] Fibram poni pro intimis vifmentem : ficut explorantur fictilia, num folida cerum & cordis maxime partibus, dixi Sa-

> 30. Cum primim pavido, &c.] Hacteniu procemium ac prolufio dumtaxat : Deinceps autem recenfet Perfius quid & quantum detutione.

> Pavido.] Id est, pudibundo, vel timenti imminentes adolescentiæ difficultates, & virtutis in ea ætate impedimenta.

Custos purpura.] Id est, toga, cui prætexta mainer, inquiunt. Sed apage. Juvenal's e- ruiere ingenuitais pudare tegerentur pueri. Hinc

Bullaque

clypeus alius tune finebat me nem luburram;

e appensa est bulla data pra- Bullaque succinctis Laribus donata pependit cinctis Dis domesticis: quando socii faciles aderant, & Cum blandi comites, totaque, impune suburrâ

injiceve oculos sine metu in om- Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo;

ANNOTATIONES.

mat, ait, pratexta infirmitatem queritia facram fieri & venerabilem, non secus ac Sacerdotes ve-stibus suis. Vel custos vocatur prætexta, quia tempore pubertatis pueri sunt sub tutela alterius, nempe Custodis seu Pædagogi. Horat. in Arte,

Imbervis juvenis tandem custode remoto.

Cesta.] Cum jim prætexta dedit concessitque locum togæ virili, quæ fumebatur post pubertatem, seu anno ætatis decimo sexto.

31. Bullaque.] Hinc Persii nobilitatem argui diximus in Prologo, contra nonnullos. Nimirum pueri nobiles ante pectus auream bullam cordis effigie gestabant collo appensam: Quam inspicientes (inquit Macrob. Lib. 1. Saturnal. cap. 6) ita demum se homines cogitarent, si corde prastarent. Juvenalis Satyr. 5. ad finem, Etruscum aurum vocat, quasi ab Etruscis profluxerit mos bullæ gestandæ. De co multa & varia Macrobius loco citato mox, ubi & fic habet: Tullus Hoftilius Rex Romanorum Tertius debellatis Herruscis, Sellam curulem, lictoresque & togam pictam, atque pratextam, qua in-fignia Magistratuum Hetruscorum erant, primus ut Roma haberentur, instituit. Sed pratextam illo saculo puerilis non usurpabat atas. Postea vero Tarquinius Priscus . . . filium suum annos quatworderim natum, quod hoftem manu percufferat , pro concione landavit, & bulla aurea prazextaque donavit, infigniens puerum ultra annos

· · · Alii putant cumdem Priscum cum statum civium Solertia providi Principatus ordinaret, cultum quoque ingenuorum jucrorum inter pracipua dixiffe: instituisseque ut Patricii bulla aurea cum toga cui pratexitur purpura, me-rentur dumtaxat illi gurum Patres Curulem gesserant Magistratum, &c. Asconius, bulla, inquit, suspendi in collo ingenuis solet aurea, libertinis scortea, quasi communions tectus que rile. Alex. ab Alex. Lib. 2. cap. 19. sic habet: Pratextatis bullam pendere pro pe- us purus seu vacuus, id est, sine siere affirmant nonnelli, ut ibi cerdis insigne ma bi signanda facere monerentur.

à Persio vocatur eustos, scilicet innocentiæ ob | neret, ubi sedes erat consilii. Et ejustem Lib. colorem purpureum qui symbolum est pudo- c. 25. Romani pueros pratextà donabant, & ris. Adde quod prætexta veluti sacros facit, bullà. Hac aurea erat insigne nobilitatis, siquos & violare sit nesas. Unde Plin. Lib. 9. guram cordis halens, ut signarent eam atatem cap. 36. ait purpuram pueritic esse pro maje-alterius consilio regendam. Bulla primum a state, id est, sanctitate. Et Fabius Decla-Tarquinio Prisco donatum suum silum tradunt, quem in pratexta annis hostem dicunt occidisse Lorum verò crat insigne libertorum, plebeiorum & pauperum. Propius verò est, fædere icto cum Sabinis & Tatio, cautum fuiffe, ut bukå pratextaque, per eas tempestates Sabinorum ornitu, raftarum filii uterentur. Posteriorem hanc rationem attingit & Plutarchus, in Quæst. Centur. Rom. & alies quasdam adjungit, cur bullam gestarent nobilium filii.

Succinctis.] Succinctas vestes habentibus. more militari. Vett. Gloff. Gabino babitis cincluque Dii Penates formabantur, obvoluti togå super humerum sinistrum, dextro nudo.

Donata pependit.] Bullam fimul cum prætexta Laribus consecrabant adolescentes, cum togam virilem fumerent; ficut puellæ pupas Veneri donare folitæ: quemadmodum jam observavi Satyr. 2. & docet Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 18.

32. Cum blandi comites.] Non afperi monitores aderant amplius, quales patruus, aut pædagogus, qui sumpta virili toga removebatur.

Suburra] Ubi meretrices diversabantur. in regione seu vico infami sub antiqua urbe, unde nomen: vocabatur & summœnium, quasi sub moenibus. Vide Juvenal. Satyr. 3. V. 5.

33. Permifit sparfiffe eculos.] Quando mei juris factus, nemine jam observante me aut castigante, libere poteram in merctricum domicilia respicere, & per suburram vagari.

Ovid.

Oculi funt in amore duces.

Terent. Andr. Act. 1. Scen. 1.

Postquam excessit ex ephælis, liberius vivendi fuit potestas . . . antea verò, atas, metus, magister prehibebant.

Candidus umbo.] Tyronibus dabatur clypeus purus seu vacuus, id est, fine infignibus, uz

Cumque

Cumque iter ambiguum est, & vitæ nescius & quando via anceps est, & er-

Diducit trepidas ramosa in compita men- tiplicis via: jam tum me tibi tes,

35. [nemms. Tu verò, o Cornnte, mollem exceptifi apprenti

Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos Socratico. Tune norma deci-Socratico, Cornute, sinu. Tune fallere solers pere serita, mihi adbibita Apposita intortos extendit regula mores; pravos mores emendat;

& quando via anceps est, & error imperitus vivendi dividit animos incertos in plateas multiplicis via: jum tum me tibi submisi. Tu verò, ò Cornute, mollem atatem excepisti gremio Socratico. Tunc norma decipere ferita, mihi adbibita pravos mores emendat;

ANNOTATIONES.

Virgil. Æneid. 2.

Ense levis nudo, parmaque inglorius alba.
Vel intellige togam virilem candidam in umbonis similitudinem aptatam: sinecochicus, inquiunt vett. Gloss. alioquin & in pratexta candidus umbo est. Sic & locum hunc explicat Just. Lips. Elector. Lib. 1. cap. 13. ubi & monet Tertull. de palio; item Appulcium Lib. 11. in palla umbones agnoscere, & eleganter describere.

34. Cumque iter ambiguum est.] Quando mens adolescentis hæret incerta quid sibi potissimum agendum sit; similis viatori in bivium incidenti, qui valde torquetur anxius, utram inire viam debeat. Quod & Herculi accidisse refere Cic. Offic. 1. cap. 117. ex Xenophonte, qui rursus ex l'rodico Sapiente rem narrat, Lib. 2. de Fact. & Dict. Socrat.

memorab, non longè ab in tio.

Et vita nescius error.] Ut Philosophia magistra vitæ est: ita ex adverso ignorantia rerum, error denique egregie Persio dicitur vitæ
nescius, id est, corum quæ conducunt ad recte
vivendum. Sic igitur imperitia ducit adolescentes & abripit in id omne quod videtur
ipsis facilè jucundum, splendidum, quasi, perinde sit illud rectum & bonum: fallitque eos
literæ Pythagoricæ Y latior pars læva quæ
eligitur, præ dextra arctiori quidem, sed tamen meliori. Hinc pronam illi sequuntur
ad vitia viam; deserunt autem virtutis iter,
arduum, præceps ac præruptum.

35. Diducit.] Legunt alii, deducit, alii, traducit. Sensus est, în hanc & illam sententiam impellit, distrahit, cruciat, trepidas mentes, id est, ancipites, dubias, titubantes inter

varias instituendæ vitæ rationes.

Aufon. Edyll. 15. de Pythago co eligendæ vitæ dubio.

Qued vita sectabor iter, si plena tumultu Sunt sora; si curis domus anxia; si sere-

Cura domus seguitur; mercantem si nova semper

Damna manent : ceffare vetat fi turpis

Si vexat labor agricolam, mare naufragus

Infamat, panaque graves in calibe vica. Sanguineum fi Martis opus: si turpia lucra

Fanoris, & velox inopes usura trucidat?

Ramofa in compita.] Quæ multas fe in vias feindunt, ut truncus in ramos; id est, multos exitus & calles habent. Pariter etiam imprudens juvenis in varias deliberationes dilapsus sæpè id amplectitur quod pejus, ex judicii conciliique imbecillitate. Hie rursus alludit Persius ad literam Pythagoricam, de qua paulò antè; & Satyr. 3. v. 6.

36. Me ribi supposui.] Instituendum me tradidi. Quidam legunt, seposui, id est, segregavi. Sed prior lectio videtur reti-

nenda.

37. Suscipis Socratico sime.] Admissiti me in tuam disciplinam, Morali Philosophia & Stoicis dogmatis imbuendum; me verò excepisti non studio solùm paterno, sed quasi materno affectu abblandiens ac demuleens. Sunt ex qui interpretentur, integritate Socratica & sanctinate educandum: nec omninò displicet. Cur autem Socraticam vocat Persus Stoæ scholam. Nimirùm, Socratis discipulus Antisthenes Diogenem instituit: hunc Crates Thebanus audivit. Hic demùm edocuit Zenonem scholæ Stoicæ conditorem. Plutarch. Laër. Cic. Unde Socrati non abs re tribuuntur, quæ ab eo velut à primo sonte profluxere instituta. Vide Satyr. 3. v. 1. & i-bid. Annot

Tune saltere solers Apposita, &c.] Hune locum variè varii intelligunt, & suo quisque sensui accommodant. Asii, quos inter Casaubonus, sie explicant: tu fraude innoxia me circumveniens suaviter ad rectum slexisti, solerter & sensui ta domans pravas affectiones, ut no væ disciplinæ austeritas non offenderet aut deteneret. Alii puerilem vocant hanc interpretationem, & sie Persii voces aptant & sensuin: Tune regula apposita, solers, id est, ossendens, mores interios fallere, id est, errare;

agre fert Superari, & formam Sumit Sub digito tuo Solerti. Nam recordor transegife tecum dies integros, & cibos tecum carpffe initio noctium, Ordinabamus ambo eofdem labores, similiter & quietem : & res fe-

& animus domatur ratione, & Et premitur ratione animus! vincig; laborat, Attificemq; tuo ducit sub pollice vultum. Tecum etenim longos memini confumere foles. Et tecum primas epulis decerpere noctes.

Unum opus, & requiem pariter disponimus ambo:

rias temperatamus cana mo- Atque verecunda laxamus seria mensa.

ANNOTATIONES.

extendit, id est, reformat eos ac corrigit. Alii malum proclivis. Unde mens & ratio contra putant allusum ad intervallum quod sæpè exiguum oft virtutem inter ac vitium, quodque propterea fallit.

Unde Horat. in Arte.

-- Decipimur Specie recti.

Et Juvenal, Satyr. 14.

Fallit enim vitium specie virtutis & umbra. Prima quidem sentenria acutior: secunda in quibusdam durior, ut cum, foiers, explicat, ostendens, &c. Tertia videtur ad folitum Persii loquendi modum paulò audaciorem accommodatior. Nobis fenfus hie erit, & ordo verbo rum: tunc regula folers mores fallere, apposita extendit intortos. Id est, præcepta morum falsas virtutum species mihi detegendo, docuerunt me omne vitium declinare, & finceram virtutem fequi. Itaque intertes mores extendere, fignificat rectum id facere quod curvum erat ducta metaphora à fabrilibus.

39. Et premitur ratione animus.] Jamque sub tua disciplina proficiens, animi motus coercere didici, & rationis fequi imperium coegi. Si-l cut equus à seffere domatur, inquit Plato, ita animus ratione. Per animum naque ne men-tem intellige, seu partem animi superiorem, fed potius inferiorem que expers est rationis vocaturque appetitus. Tull. Offic. 1. num. 100. Duplex est vis animorum atque natura. Una pars in appetitu polita eft, que est équil, Grace; que bominem buc & illuc rapit : altera in ratione, que docet & explanat quid faciendum fugiendumque fit. Ita fit ut ratio prafit, appetitus verò obtemperet.

Horat. Epift. 2. Lib. 1.

· · · · Animum rege, qui nisi paret,

Imperat : hunc frans, hunc tu comfese catena.

Plaut. Trinum. Scen. 5.

Homo cum animo inde ab incunte atate defugnat suo.

Tu si animum vicisti potius, quam animus te, eft qued gaudess.

appetitum pugnans, quafi secum ipsa luctatur, laborat tamen & studet ut vincatur etsi repugnans & reluctans.

40. Artificemque tuo, &c.] Hypallage, pro, artifici. Potest & legi, artificis; ut docte monet Casaubonus. Sensus est: animus meus à te molliter & scite tractatus eam omnem induit speciem tandem & formam, quem dare & inducere voluisti, velut artifex peritus in argillam aut ceram.

Juvenal. Satyr. 7. v. 237.

Exigite ut mores teneros cen pollice ducat,

Ut si quis cerà vultum facit.

Pollice.] Macrob. Lib. 7. cap. 13. pollicem dictum ait à pollendo, quippe qui non minus quàm tota manus semper in officio est. Unde & Græcis vocatur ἀντιχεία, quafi manus altera. Pariter quidem afferit Græcam hanc erymologiam Gal. Alii tamen aliter fentiunt.

41. Tecum etenim longos, &c.] Die nocteque à te non discedebam.

Virgil. Eclog. 9.

--- Sapè ego longos Cant ando puerum memini me condere soles.

42. Et tecum primas epulis decerpere noctes.] Est qui interpretetur, initium etiam noctis dabamus studio Philosophiæ, idque temporis de-cerpebamus quieti & epulis, id est, rescindeba-mus, adimebamus. Sed melius est cum aliis propè omnibus, intelligere de frugali mensa studiosis necessaria, quod verbum, decerpere, indicat fatis : ut sensus sit, non dies noctibus epulando jungebamus, quod faciunt helluones, fed pauculas tantum horas, idque vesperi; & quafi raptim cibum carpebamus, quem porrò honestis sermonibus condiebamus, ut est paulò pòst.

43. Unum opus, & requiem, &c.] Simul labori, fimul quieti indulgebamus. Una opus & requiem, &c. legi velit Casaubonus: at videtur tamen Persius respexisse illud Virgilii Georg. 4.

Omnibus una quies operum, labor omnibus idem. 44. Verecunda laxamus feria mensa] Graves Vincique laborat.] Ægre superatur natura ad occupationes, & diurnam studii & animi con-

Non

Non equidem hoc dubites amborum foedere Certe illud ne tibi dubium fi

Consentire dies; & ab uno sidere duci. Nostra vel æquali suspendit tempora libra Parca tenax veri: seu nata fidelibus hora Dividit in geminos concordia fata rum:

nostram amborum vitam fiatuta focietate convenire , & regi ab eodem aftro. Nam aut parca veritatis retinens nostros dies librat aquali lance : Vel hora fidelibus exduo- orta partitur in duos congruentia Geminorum fata;

ANNOTATIONES.

tentionem relaxamus inter comandum ac re- roscopo: five illud sit Libra, siye Geminis mittimus tantillum jocis ac falibus innoxiis. Agellius Lib. 13. cap. 11. ait, convivarum sermones devere effe jucundos, & cum illecebra quadam & voluptate utiles, ex quibus ingenium nostrum venustius fiat & amanius. Quod profelto eveniet, si de id genus rebus ad commu-nem vita usum pertinentibus confabulemur, de quibus in foro atque in negotiis agendis loqui non est etium. Vide Athenæi Deipnosophiftis: & Macrob. Lib. 7. cap. 1.

45. Non equidem hoc dubites, &c.] Consensio nostra non levis aut fortuita, imò ea est que naturalibus causis producta & conflata dubitari non possit.

Amborum.] Mei tuique, Perfij discipuli,

& Cornuti præceptoris.

Fadere Verto.] Non otiose hoc ait Perfius, (inquit Marcilius) nam qui sub piscibus nascun-tur, non ita certuin socius inter se habere

Unde Manil. Lib. 2.

e

03

.]

a-

e-

is

fa.

Π-

us

es,

i,

eft

0-

re-

ur

4.

m.

res

n-

ac

At quibus in lucem pisces venientibus ad-· funt,

His non una manet semper sententia cordi: Commutant animos interdum, & fad.rarum-

Ac refetunt.

46. Consentire dies.] . Marcilius ex Servio ad Æneid. 1. legit, Dees, id eft, Génios hojuxta Horat. Lib. 2. roscopi comites, Epift. 2.

Scit Genius natale comes qui temperat Aftrum. Ut serifus Persii fit, consentientes Genios noftros conftar fummam hanc inter nos amicitiam & consensionem peperisse. Alii tamen omnes legunt, consentire dies, id est, tempora, nativitates, unde non mirum, nos sub eadem constellatione genitos, abiisdem siderum aspedibus pares habere & accipere affectiones. Notat Cafaubonus Hehræos, quando quempi-am alteri amiçum indicare volunt, folitos dicere, filius est stellæ ipsius. Vide infra, ad ca verba, rescio quod certe est, &c.

Ab um fidere duci. I Natalicio scilice: & lio- perinde est.

Horat, Lib. 2. Od. 17.

Utrumque nostrum incredibili modo

Consentit astrum.

47. Nostra vel aquali, &c.] Id eft, vel fatura equavit nostra tempora; vel eædem constellationes nostræ amborum vitæ præsidentes, easdem in nobis affectiones, eadem studia, sum mam animorum conjunctionem & confenhonem pariunt.

Libra.] Libra æquitatis symbolum est ac ju stitiæ. Est & Zodiaci signum, quod sol egreffus circa diem Septembris vicelimam

quinoctium facit autumnale.

Horat. cit. Lib. 2. Od. 17. Seu libra, seu me scorpius aspicit Formidolofus, pars violentior

Natalis kora, seu, &c. Vide que mox infra ad vocem, Geninos

48. Parca tenax veri.] Fatum ineluctabile : indeclinabilis rerum series, ut ait Chrysippus, Dez fatorum à Poetis finguntur forores tres Clotho, Lachelis, Atropos. Prima orditur, inquit Sidonius, secunda texit, tertia finit.

Virgil. Eclog. 4.
Talia facla suis dixerunt currite susis Concordes Stabili fatorum Numine Parca.

Sen nata fidelitus bora.] Hora qua fideles amici nascuntur, aqualiter nobis partitur omnia,

49. Geminos.] Gemini, Castor & Pollux, ques magna concordia, vixisse, regnasseque, & i.t. ter fidera relatos fabulantur. Aiunt porrò A. strologi sub Geminis & Libra natos amicos fieri, & consenure in studiis & affectionibus; Manil. Lib. 2. De Geminis fic habet.

Magnus erit Geminis amor & concordia duples.

De Libra verò, ibid.

Quosque dabunt chela (id eft Libra) & quos dat Aquarius orins,

Unum pectus habent, fideique immebile vinclam Et Lib. S.

Felix aquato genitus sub pondere Libra, Duorum.] Quidam legunt, Deorum, scilices Caftoris, & Pollucis. Utrovis modo legas,

Saturnumque

ter nostro fove temperamus. Est profecto nescio quod sidus, quod me tili accommodat. Milleue funt hominum forma, & varius rerum usus. Suam habet quifque voluntatem, nec vita ducitur eodem desiderio. Ille fub fole novo Italicis mercibus communitat

& malignum Saturnum pari- Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una.

Nescio quod certè est, quod me tibi temperat, aftrum.

MILLE hominū species, & rerū discolor usus. Velle fuum cuique est, nec voto vivitur uno. Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti

ANNOTATIONES.

50. Saturnumque gravem.] Infestum sidus rere in natalibus Cornuti & Persii, quamvis & noxium ob frigiditatem, siccitatem & tar-

Horat. Lib. 2. Od. 17. citatis jam : - Te fouis impie

Tutela Saturno refulgens Eripuit.

Propertius Lib. 4. Eleg. 1.

Felicefque fovis stellas, Martifque rapacis, Et grave Saturni sidus in omne caput. Juvenal. Satyr. 6.

Quid sidus trifte minetur Saturni.

Nostro Fove frangimus una.] Jovis fidus amicum & propitium ob fuam temperiem. Plin. Lib. 2. cap. 8. Saturni sidus gelida ac rigentis natura. Et paulò post de Jove ait, Mar-tis ardore nimio, & rigore Saturni, interjectum ambobus, ex utroque temperari Jovem, Salutaremque fieri. Macrob. de Somn. Scip. Lib. 1. cap. 19. invefligat cur Martis & Saturni ftellæ noxiæ dicantur & maleficæ; cur è contrario magna Jovis ac Veneris benignitas inter Genethliacos habeatur: & rationem affert deductam è numeris, quam apud unum Prolemæum reperiri affirmat ibidem.

Frangimus.] Benignus Jovis aspectus avertit

51. Nefero quod certe eft, &c.] Quodcumque displicet. tandem sit è sideribus amicantibus, quod nostræ præfuit nativitati, vitæque nostræ partes ac tempora fimilia facit, certum est aliquod ex illis nobis affulfiffe, ab eo nos regi, alterum alteri attemperari, & fieri nos per illud in omnibus fimillimos & conjunctifimos. Vult Cafaubonus mentem non effe Perfii, horoicopum eumdem ipfi & Cornuto fuiffe, qui diversæ fuerint ætatis, sed videri dumtaxat, ob similitudinem inter cos morum ac vitæ sum-Verum strenue repugnat Marcilius, ostenditque variis exemplis, non coævos, idem tamen dici habuisse natalitium sidus: ut Hermodorum as Demofthenem; Archilochum & Findarum, &c. Quicquid fit, faltem conftat tiainventa, &c. Lege Alex. ab Alex. Lib.4. cap. 15. potuisse pares siderum aliquot aspectus occur-

ætate non æqualium : & hoc fufficit ad explicandum commodè satis locum hunc Auctoris nostri. Nam primò de Libra & Geminis, nulla est difficultas. Deinde quid vetat etiam Jovem, qui intra duodecim annorum spatium, quo periodum absolvit, bis peculiarem sibi domum ingreditur, ubi multum prævelet adverfus Saturnum?

53. Mille hominum Species.] Jam Perfius, per comparationem diffimilium, fingulare Cornuti vitæ virtutisque genus commendare aggreditur. Mille hominum Species; &c. Id eft, varia funt hominum studia: diversa genera at-

que instituta vitæ.

Horat. Lib. 2. Serm. Satyr. 1.

Caster gaudet equis ; ovo prognatus eodem Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem ftudiorum

Millia.

53. Velle suum cuique est, &c.] Pro diverfitate animorum ac judiciorum alius aliam artem & exercitationem sectatur. Cassiodor. Quot homines, tot sententia & unicuique mos suus est. Virgil. Eclog. 2.

Trabit sua quemque voluptas. Nec voto vivitur uno.] Ut diverfæ mense discutit malignitatem Saturni aliàs valde res, sie diversa consilia propositaque. Lucilius. Quod tibi magnopere cordi est, mihi vehemen:er

> 54. Mercibus hic Italis, &c.] Quidam negotiantur apud exteras gentes, & ad eas deportant merces ex Italia.

Horat. Lib. 1. Epift. 1.

Impiger extremes currit mercator ad Indos. Mutat.] Ante ulum æris, per rerum commutationem mercatura fiebat. Testis Plin, qui mercaturas à Pœnis inventas ait Lib. 7. cap. 56. & Lib. 33. cap. 1. Utinam, inquit, totum e vita poffet abdicari aurum, sacra fames, ad perniciem vita repertum. Quantum feliciore aut, cum res ipfa permutabantur inter fe, ficut & Trojanis temporibus factitatum, Homero credi convenit. Ita enim, ut opinor, commercia victus gra-Sub fole recenti.] In Orientali Regione, ubi

Rugolum

Rugosum piper, & pallentis grana cumini: 55 piper scabrosum, & frustula Hio satur irriguo mavult turgescere somno; gurgitatus amat saginari som-Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille no irrigante: ille Campo Mar-Venerem est putris: sed cum lapidosa tio delettatur: istum absumit chiragra

Fregerit articulos veteris ramalia fagi, Tum crassos transisse dies, lucemque palu-

Et sibi jam seri vitam ingemuere relictam.

ludus : hic in Venerem est so-At quando chiragra calculofa folverit membra velut ramos annosa fagi, tum dolent praposteri dies caliginosos, & 60 fadum tempus prateriisse, & vitam sibi deinceps residuam.

ANNOTATIONES.

urbem notat, quasi inde Romani solerent merces petere, fed quo jure hoc affirmat? Quin faciebant. pocius Horatium Lib. 1 Satyr. 4. Perfius imitatur, Horat. Lib. 1. Epift. 18.

la

0-

bi

d-

ıs,

or-

g-

ft.

at-

eu-

er-

ar-

uot

eft.

nen-

lius.

n: 67

ego-

por-

com-

qui cap.

otum

s, ad

aus,

t &

credi

gra-

p.15:

fum

ubi

Hic mutat merces surgente à sole ad eum, quo Vespertina tepet regio.

55. Rugosum piper.] Quod ab Indis petimiles, quod à fole torrente rugas contrahit. Plin. Lib. 12. cap. 7.

Pallentis grana cumini.] Synecdoche Spe- putrefcit. ciei pro Genere. Id est, varia aromata in In- Lib. 1. Ode 36. dis nascentia.

Pallentis] Quippe sumentibus pallorem ingenerat, ut habet Plin. Lib. 10.cap.14. Horatius Lib. 1. Epist. 19. ita stultos imitatores deridet :

- Quod si retitæ. Pallerem casu, biberent exangue cuminum.

Irriguo mavult turgescere sommo.] Resoluti & dispersi à cerebro humores crassi, post crapulam imprimis, obturant meatus, obruunt fenfus, . & fomnum faciunt, quo pingueleit corpus. Virgil. Æneid. 3.

Feffos fopor irrigat artus. chiragram. 57. Hic campo indulger.] Hic fe dat ambitioni, & quærendis honoribus qui obtinentur & dantur per tuffragia populi in Campo Marcio Horatius ad Pifones.

Ludere qui nescit campestribus abstinet armis.] Nimirum post es ctos Tarquinios, campus hic annos transactos in turpi cacitate, in crassis tequi illorum fuerat, Marti consecratus est. In eo Romana se juventus exercebat; ibi etiam habebantur comitia creandis Magistratibus. Tit. Liv. Lib. 2. cap. 5. Alex. ab Alexand. Lib.

Alea decoguit J Rem f. miliarem exedit, fa- rus, qualis palustrium locorum? cultates absumit, inopem reddit. Herodetus (ut gotavi Satyr. 3. v. 48.) inventam ait aleam,

fol hemisphærium ascendens renasci quotidie per annonæ dissicultatem, à Lydis, ad disvidetur. Cafaubonus hic unus Alexandriam cutiendam famem. Porrò decoctores dicebantur, qui cum folvendo non essent, versuram

Quem damnosa Venus, quem praceps alea nudat. 58. Ilie in Venerem est putris.] Libidine & nimio infamis voluptatis usu sic enervatur, ut tur, quod gignunt arbores juniperis nostris si- etiam putidos contrahat morbos. Hippocrates, Celfus, alii. Huc facit quod Casaubonus & alii quidam legunt, in Venerem putret, in est, Vel simplex est imitatio Horatii

Omnes in Damalim putres

Deponent oculos.

Lapidofa chiragra.] n appa The xapos, quali manûs vinculum seu captatio: morbus articularis, quo tenentur manus captæ veluti ac ir-

59. Fregerit articulos.] In articulis digitorum 56. Hie satur, &c.] Ille inhiat lucro, hic calculi, lapilli, nodi generantur è crassis humo-otio & voluptatibus indulget. ribus concreti, quibus cruciantur arthritici, digiti quandoque diftorquentur manufque quali franguntur. Horat. Lib. 2. Sat. 7.

----- Postquam illi justa chiragra

Contudit articulos

Et Epist. 1. idem Horatius vocat nedofam

Veteris ramalia fagi.] Cum senectus & luxuriosa vita debilitarent hominem, qui est similis arbori inversæ; & cum ejus membra tam congregati : vel, gaudet exercitiis illic assuetis. inutilia & arida secerint, quam sunt rami arbo ris annofæ & emorientis.

60. Tonc crassos transisse dies J Tum dolent nebris, fine ulla virtutis aut veritatis cognitione : quæ duo funt animi cibus ac veræ deliciæ. S. Aug, Quid magis desiderat anima, quam veritatem?

Lucemque palustrem] In libidinum fordibus ac luto; an & in balneis, ubi aer crassus & impu-

61. Seri] Cum jam nullus medendi locus. Vitam ingemuere relictam.] Jam luunt quod

B b 2

tuter, Cleanthis fructum ingeris Fruge Cleanthea. auribus defacatis. Iftine, ô & commeatus fenecluti arum-

In verd delectures pallorem At te nocturnis juvat impallescere chartis.

contralere litris medu legendis. Nam adolescentum instiCultor enim juvenum, purgatas inseris aures Petite hinc, juvenelque, ienesque, invenes, pariter & senes, qua-rine statilem mentitus scopur. Finem animo certum, miserisque viatica canis.

ANNOTATIONES.

vitam fibi sup ritirem effe velut ad ferendas tot ægritudines ac miserias, quæ luxuriam sequuntur: damnant igitur errores & flagitia prioris vitæ, dolent quod obscuri & inglorii egerint; at ferò.

62. At te noclurnis, &c.] Tu verò, Cornute, contemptor divitiarum, honorum, voluptatum, totus sapientiæ studio diu noctuque incumbis; quin & studiosi laboris ac vigiliarum tuarum fructus cum aliis ultrò & liberaliter

Nocturnis juvat i npa'lescere chartis] Tallorem contrahere, incumbendo libris & affiduæ lectioni, ctiamad lychnum, & noctu. Horat. Epift. ad Pisones.

Vos exemplaria Graca Nociurna verfate manu, verfate diurna.

63. Culter enim juvenam.] Bonis ac fedulis institutionibus, ad virtutem & honestatem juvenes incitas ac formas. Quo laudabilius nihil est aut fructuosius. Cic. 2. de divinat. cap. 4. Qued enim, inquit, munus Reipublica afferre majus melinfue possumus, quam fi doceamus atque erudimus juventutem ? Et Tufcul. Quæft, 2. n. 13. Cultura animi Philofoplia eft, que extrabit vitia radicitus, 6 preparat animos ad fatus accipiendos, eaque mandat bis, co, ut ita dicam, ferit, qua adulta fructus nierrimos ferant.

Purgatas inferis aures.] Postquam vitiis pargafti, præcepta morum & virturum ornamenta ingeris & conaris inducere in discipulorum animum, si modò culturæ patientem commodarint auren, ut hibet Hoiac. Lib. 1. Epist. 1. Namque ut est ibidem,

Virtus est, vitium fugere; & Sapientia prima,

Stultitia caruifle. 64. Fruge Cleanine i.] Philosophia Morali, quam Cleanthes Zenonis discipulus & successor docuit, cum magna Atheniensium utilitate. Is, urgente inopia, noch fuam operam locabas tum hauriendæ aquæ, tum pinfendis pani-bas, ut liceret interdiu vacare tapientiæ studio, apud Zenonem, cujus etiam dicts, deficiente papyro, boum offibus, ac teffis inscribebat. grescat, Emprobo & pertinaci labore fuperabat inge-

olim peccarunt; & fenes facti ac debiles dolent i nii fui tarditatem, quæ fecit aliquando et per ludibrium, afinus vocaretur. Nec abnuebat ille, imò Zenonis farcinam ferre se posse, aiebat. Cum verò alias probro illi verte. retur, quòd timidus effet, at ideo, inquit, minus pecco. Hæc & alia de Cleanthe Diogen. Laërt. Lib. 7. & Tull. ejus meminit de Na-tura Deorum, Lib. 1. num. 37. Item Valer,

Maxim. Lib. 8. cap. 7.
Petite kinc.] E Philosophia Stoica, vel è Cornuti disciplina petite benè vivendi rationem & modum : finem animo certum! beatam vitim; honestatem, virtutem; rectum & fta. bile propositum : quod, ut ait Horatius. Epist. 1. Lib. 1.

Eque pauperibus prodest, locupletibus aque, Aque neglectum pueris senibusque nocebit. Et eodem Lib. 1. Epift. 2.

Certum voto pete finem. 65. Miserisque viatica canis.] Solatia & præfidia, quæ profint in senectute, quam nunquam non comitantur miseriæ, inopia, dolores, &c. ad quæ ferenda facilius Philosophia non parum juvat. Hinc M. Tull. Ciceronis confolatio, item Boetii.

Viatica.] Viaticum dicitur id omne quod ad faciendum iter opus est & necessarium, Unde innuit Persus, hos peregrinari velut in vita hac, & ad aliquid aliud tendere. Apud Laertium Lib. 1. Bias Prieneus monet, viaticum ab adolescentia ad senectutem sapientiam esse comparandum, quippe cum ca fola fit certa veraque possessio. Et Tull. de Senect. n. 9. ait, Aptissima omnino sunt arma senectutis, artes exercitationesque virtutum, qua in omni atate culta, cum multum diuque vixeris, mirifices afferunt fruelus, non solum quia nunquam desrunt, ne extremo quidem tempore atatis (quanquam id maximum oft) terum etiam quia conscientia bene alla vita multerumque lenefaltorum recordatio jucundissima est.

Canis.] Id est, capillis canescentibus, qui contingunt senescenti, quanquam refert Plin. Lib. 7. cap. 2. Indos quo dam in juventa candido esle capillo, qui in senectute mi-

Idem cras fiet. Quid? Quasi Illud faciam die crastina, in-Cras hoc fiet. magnum

Nempe diem donas; Sed cum lux altera venit, Jam cras hesternum consumpsimus; ecce aliud licet velut aliquid grande? At

Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra. Nam quamvis prope te, quamvis temone sub

Vertentem sese frustrà sectabere canthum, Cum rota posterior curras, & in axe secundo. Libertate opus est, non hac ut quisq; Velina

quis. Crastina die idem facies, inquam ego. Ecquid? Concedis mihi unam dieculam fciquando illuxit dies postera, jam contrivimus cras befferna diei ; en aliud cras protrudit hos annos, & aliqu pitulum ulterius continuò crit. Tu cnim quando velut rota posterior, & in altero axe converteris, incassum tamen profequeris orbile lices tibi proximum, & licet volvens sese sub eodem temone. Libertas necessaria eft, non illa per quam ftatim atque quilibes

ANNOTATIONES.

quem adolescentem sibi respondere: etiam, ve-rum est quod mones; at expecta paululum, cras frustrà dolebis, &c. faciam, & fapientiæ studium amplectar : finem animo certum constituam, &c.

Idem cras fiet.] Inftat Perfius : atenim cum illuxerit dies crastina, o piger, facies & dices iterum id quod mihi dicis hodie, quodque pri-dem facis. Lege S. August. Lib. 8. Consess. сар. 10. & 11.

Martial. Lib. 5. Epigramm. 59.

Cras te victurum, cras dicis ; Posthume, semper, Die mihi cras istud, Posthume, quando venit ? Quam longe cras illud ubi eft, aut unde petendum?

Numquid, Oc.

es

e,

ut

ie.

Te,

te-

it, en.

vaer,

è em

vi-

fta.

ift.

2773.

æ.

un-

res,

non

10-

bou

um,

c in

pud

UE effe

erta . 9.

rtes

tate

fices

0/2-

an-

nin

to-

qui

lin.

nta

111-

123

Cras vives : bidie jam vivere, Posthume, ferum est. Ille Sapit quisquis, Postbume, vixit beri. Quid ? Quasi magnum, Nempe diem donas ?]

Reponit ignavus juvenis, tantine est vel unam differre diem, quam & largiri dubitas?

67. Sed cum lux altera venit.] Imò, inquit Persius, nec una die differre te volo. tem crastinum expectis, nihil omninò facies; & pariter differendo, dies altera consumpta erit ac perdita.

69. Egerit hos annos] Egerit, ab egerere, non ab ago: id est, expellit, emittit. Senius est, una dies integros annos trahit procrastinando, exhaurit, absumit.

Horat. Lib. 2. Od 18.

Truditur dies die, Novaque pergunt interire Luna.

Et semper paulum erit ultra.] Erit semper paululum temporis ultra illud craftin im, quod perifti. Quocirca consumes ætatem sensim senescendo: singulis diebus rogabis adhuc unam diem dumtaxit velut aliquid non magnum tibi donari; sic nunquam differre defines, donec oppressus annis, senio, doloribus, cum Phry Juvenem aggreditur Persius nova quadam &

66. Cras hoc fiet.] Fingit Persius ignavum ali- gibus serò sapiens, eas omnes miserias expe-

70. Nam quamuis prope te, &c.] Priorem sententiam Perfius confirmat à fimili; quafi diceret: aspice in curru seu rheda binos axes uni temoni annexos, quibus fuz rotz circumvolvuntur quero utrum rota posterioris axis & ordinis attingere aliquando possit rotam axis prioris? Minime certé. Ita prorsus dies hodierna non affequetur unquam crastinum illud, quo te sapere velle spondes & prædicas.

Prope te.] Dies enim hodierna crastinæ con-

juncta eft.

Temone sub uno.] Totum vitæ tempus diebus continuis comprehenditur: hodie & cras pariter se consequentur, & uni vitæ spatio anne-Juntur, sicut temoni axis prior & posterior.

Temone.] Temo est lignum illud oblongum in curru, cujus extremitati jugum alligatur.

71. Canthum.] Circulus est ferreus, quo rotæ orbile feu curvatura cingitur ac munitur, & quo tota compages constringitur. Vox peregrina & Barbara, seu Afra, seu Hispana, qua tamen velut receptà in Latio utitur l'erfius, ut observat Quintil. Lib. 1. cap 5. Ponitur hic pro rota, per synecdochen. Sic & Martial. Lib. 14. Epigramm. 168.

Inducenda rota est, das nebis utile munus. Iste trochus pueris; at mihi canthus erit.

72. Cum rota posterior curras, &c.] Quandiu tu diem hodiernum agis, quo nondum vis mores corrigere, cui respondent axis secundus & rota posterior; nunquam attinges diem illum crastinum, quo statuis meliora, qui fignificatur per rotam priorem ; quæ volvitur semper ante posteriorem; neque unquam attingitur ab ea, quamvis ei proxima.

73. Libertate opus eft.] Obstinatum in vitiis Publius

Bb 3

Publius manumissus est, frumentum corruptum obtinet per tes-Seram Velinam. Eheu veritate vacui vos, apud quos unica circumactio efficit Romanum ! Ille eft Dama, non mulio trium a sium, vappa, & lippus, & fraudulentus in exigua farragine.

Publius emeruit, scabiosum tesserula far Possider. Heu steriles veri, quibus una Quiri-

Vertigo facit! Hic Dama est, non tressis agalo,

Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax.

ANNOTATIONES.

fubtili ratione, scilicet libertatis amore ac ne- | quotannis frumenti vim colligebat, & erogabat reflitate: & ex occasione tractat eleganter & fusè paradoxum illud Stoicorum: folos fapientes esse liberos : de quo & Tull. parad. 5.

Non hac.] Ergone, ô Romani adolescentes, libertatem adeo jactatis, dum servi estis cupiditatum ac vitiorum? An vobis videmini fatis esse ac verè liberi & ingenui, modò libertatem dumtaxat civilem possideatis, qualem sibi vindicat, oftentatque servus heri vel hodie ma-numissus? Imò libertate animi opus est, nec aliter quisquam liber & ingenuus censeri debet. Tertull. Lib. de Resurredt. Libertate epus est ad virtutem, inquit Persius, non ea qua servi d.nantur, & afcribuntur uni Tribuum, puta Velina.

tem affertus quisque in aliquam è Romanis notant vett. Gloff. Tribubus transcribebetur, v. g. Esquilinam, Palatinam, Velinam; tum jure publico gaude- vum dominus coram Prætore eum fiftebat; bat, & communibus civium emolumentis; mox in orbem circumactum dimittebat, ac suz qualis est annona, seu frumentatio. Triplex velut relinquebat potestati, his verbis hunc libertatis genus lege apud Alex. ab Alex. effe liberum volo. Appian. Alex ab Alex. Lib. Lib. 14. cap. 10.

Velina.] Qui Velinum circa lacum habitabant | Romam translati sunt ; & Velina Tribus numero aliarum accessit. Vett. Gloff. Vide Alex. ab Alex. Lib. 1. cap. 17.

74. Publius emeruit.] Quali tempore fervitutis exacto, libertatem merito fuo confecutus, Patroni (ui prænomen (ut fit) affumit, quod fervi nullum habebant : & dictus v. g, Publius Licinius Velina. Emeruit. Metaph. a militibus, qui honesta de causa mittuntur domum, Horat. Lib. 2. Satyr. 7. & immunes fiunt deinceps à bellando.

Scali fum far.] Immundum, putre, gurgulionibus exefum. Forte intelligit panem acerofum, fordidum, caninum. Legunt alii, scabrefum, id est, asperum, vile, præ vetustate

rugosum. Tofferula far poffidet.] Qui ex manumifione cives Romani efficiebantur, in numero civium Romanorum frumentum publicum accipiebant. Vett. Gloff & quidem gratis, ex lege lara à Publio Clodio Tribuno Plebis, Pisone & Gabinio Confulibus, ut notat Pædianus ad Orat. Tullii in

ils pauperibus qui tesseram seu notam antedatam repræsentarent, qua cives Romanos esse constaret. In ea scribebatur nomen hominis & Tribûs, v. g. Publius, Velina; id est a Velina Tribu. Cafaub. Tefferam illam fuiffe ligneani, nimirum è l'gustris, colligere licet è l'linio Lib. 16. cap. 18. Tefferarum & frumenti populo dati meminit & Suctonius in Augusto cap. 41. & 42. Item in Domitiano. Vide Lipfium Elect. Lib. I. cap. 8.

75. Heu steriles veri.] Quam longe distatis ab eo quod verum est! Quam turpiter aberratis & allucinamini! Quam vestra vos fallit mens

& opinio!

Quiritem.] Cives Romani à Quirino Quiri-Ut quisque Velina, &c.] Satim ac in liberta- tes dicti. Hie abusive nomen hoc usurpatur, ut

> 76. Una vertizo facit.] Manumiffurus fer-4. cap. 10.

Plant. Menæch. Scen. 19.

Liber esto, atque ito quo veles.

Hic Dama eft.] Verum enimiverò, inquies, hic ersi modò servus fuit, at jam sui juris est, & Marcus Dama appellatur. Vel, ut ait Autumnus non perperam, hic fervus eft frugi, non ut cæteri, pravus & vilis.

Dama.] Servile nomen. Vide infrà, v. 161. ad vocem, Dave.

Fredis ex Judice Dama

Turpis.

Observat Casaubonus inter nomina servilia fuisse quædem honestiora, à quibus liberi non abhorrerent, quamvis magna effet in nominibus apud Romanos ambirio. Hinc est quod mignifice hic, Dama, vocatur, & paulo post repetetur, Marcus Dama.

Non tressis agaso.] Non est homo nullius pretii, aut industriæ, nec infimæ fortis ac ministerii,

qualis jimentorum curator.

77. Vajpa, lippus.] Non corruptus & ne-Pisonem. Scilicet annonæ Procurator magnam quam, velut vappescens vinum: nec imperitus

Verterit

Verterit hunc dominus, momento turbinis exit ,Illum dominus circumagat, pun Marcus Dama. Papæ! Marco spondente, recusas do circumattionis prodit Mar cus Dama. Papa! Marco sa Credere tu nummos? Marco sub Judice pal- tisdante, tu renuie committere les ?

Marcus dixit, ita est: assigna, Marce, tabellas. fe res habet: O Marce, tabellas Hæc mera libertas: hanc nobis pilea donant. An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam Cui licet ut voluit? Licet ut volo vivere: non fim

80 pecuniam? Times sub Marco Subscribe. Illa est vera libertas: illam nobis concedit pileus. Eftne aliquis alius sui juris, praterquam ille, cui fasest vitam ducere al libitum. At mihi fas

est vitam ducere ad arbitrium. Numquid igitur non fuero

ANNOTATIONE S.

ac animo cæcutiens, fimilis ei qui lippos habet | oculos & male affectos.

Horat. Lib. 1. Satyr. 1.

p.

6

15

30

r-

d

S

- - Non ego avarum

Cum veto te fieri, vappam juleo ac nebulonem. Et in tenui farragine mendax.] Neque est fraudulentus in minutis etiam rebus, & ex genere eorum qui jumentis quæ curant, pabula

mentiuntur data, cum tamen ea furto subripere

Farrago.] Est, inquit Festus, quod ex pluribus Satis, pabuli causa datur jumentis. Plin. Lib. 18. cap. 16. a.t, ex Catone, idem olim fuisse quod ocymum. Varro, Lib. 1. de Re Rust. cap. 31. dicit esse pabulum, quo jumenta verno tempore purgantur & faginantur.

Virgil. Georgic. 3. Tum demum craffa farragine corpus

Crescere jam domitis sinito.

78. Verterit hunc dominus] Ex more & ritu

manumiffionis, de quo supra.

Momento turbinis exit Marcus Dama.] Cum primum apprehenfus à domino ac rotatus fuerit: post circumactionem aliosque ritus ligitimos, repente fit fui dominus, honore dignus & fide, imò & munerum capix.

79. Marco Spondente.] Sæpè repetit hoc præ-

Horarius, Lib. 2. Sat. 5.

Quinte futa, aut Publi, (gaudent pranomine molles

Auricula.)

Inio & admirationem ironeam addit, pape! Tam bono sponsore ac stipulatore, an recutas pecuniam credere ? Scilicet Marco Damæ fidem

derogas' &c.

80. Marco sub Judice palles?] Cum sit vir probus, & Judex integerrimus, tu nihilominus times in judicium venire? Obiter hic perstringi corruptionem Romanæ Reipublicæ, apud quam fiebant Judices etiam liberti, observat Casaubonus.

\$1. Marcus dixit,] auto's i'px : ut de Pythagora. | Conclusio syllogismi.

Adfigna, Marce, tabella J Subscribe & figna tanquam testis rogatus. Scilicet apud Romanos adesse testamentis oportebat & subscribere ac fignare testes septem, qui cives essent Romani, & puberes. Ut habetur Lib. 21. Paragraph. 1. D. de Testamentis.

82. Hac mera libertas.] Non alia sanè est libertas, quam ea, qua licer prænomen affume-re, pro alio stipulari, Magistratum adipisci, teftis effe, & fidem habere, quæ omnia funt ne-gata servis. Hæc etiam Sarcasticé.

Pilea donant.] Servi nudo capite, & promifsis capillis incedebant: at cum manumittebantur, rafo capite, intigne libertatis pileum accipiebant in Templo Feroniæ Libertatis Deæ.

Suprà Satyr. 3. v. 106.

Hesterni capite induto Subiere Quirites. Plaut. Amphitr. Act. 1. Scen. 1. v. ult. Faxis fupiter, ut ego hodie, raso capite calvus capiam pileum. Cal. Rhodig. Lib. 20. cap. 12. ait excusam à Bruto monetam, in qua pugionibus duobus erat impositus pileus : quibus significaretur vindicata ferro libertas. Tit. Liv. Lib. 34. cap. 52. Prabuerunt, inquit, speciem triumpho capitibus rasis secuti qui servitute exempti suerant. Cur autem manumissorum capita raderentur? Qui literi fiebant, inquit Nonius, es caufà calvi nomen Satyricus, ironice : quippe , ut habet erant, quod tempestatem servitutis videbantur effugere, set naufragio liberati felent.

83. An quisquam est alius liber, &c.] Etiam argumentari audet Marcus Dama, & fyllogifmo probire quod affirmavit; hac mera libertas.

84. Cui licet ut voluit.] Genuina est libertatis definitio, è qua majorem propositionem conficit Marcus. Sic enim Tull. Parad. 5. Item Offic. 1. Est potestas vivendi ut velis. Desimptum verò videtur à Laertio in Zenone, ubi fic habetur : esir n eniologia, egysia, autompayias. Et Epictet. apud Arrian cap. I. Lib. 2. & 4. inuscosi en o zar as Binelas. Pergit Dama : Licet ut volo vivere. Et hac est minor propolitio. Ergo, inquit, non fim liberior Bruto?

B b 4

Liberion

Bruto liberior? falsò conclud s, ait ille Stoicus, habens aurem purg atam acri aceto. Catera quidem illa admitto, fed apage tuum, hoc licet, &, ut volo. Verum enimerò, ex quo meus trodi à Pratore, per virgam quare non mihi licitum fit quicquid placuit arbitrio meo, excipio si Masurii scriptura rubra aliquid prohibet?

Bruto liberior ? falso conclud s, Liberior Bruto ? Mendosè colligis, inquit &; ait ille Stoicus, habens aurem Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.

purg atam acri aceto. Catera Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.

quidem illa admitto, sed apage Hac reliqua accipio; licet illud, &, ut volo, tuum, hoc licet, &, ut volo.

Vindictà postquam meus à Prætore recessi, Cur mihi non liceat jussit quodcumque voluntas.

Excepto fi quid Masuri rubrica verzvit?

ANNOTATIONES.

85. Liberior Bruto.] M. Junius Brutus Rempublicam Romanam à Regum servitute ac Tyrannide vindicavit, pristinam libertatem restituit : ejusque sirmandæ causà, nec propriis pepercit filis, quos ei insidiantes necavit. Tit. Liv. in fine Lib. 1. & initio Lib. 2. Valer. Maxim. Lib. 5. cap. 8. Flor. Lib. 1. cap. 9.

Mendese colligis. J Redarguitur M. Dama, cjufque syllogismus retexitur, hoc serè modo: transeat propositio: ea quidem benè intellecta certa est. Negatur assimptio: quam tamen ille mox afferere conabitur. Vide infrà errorem

fyllogifmi.

86. Mordaci lotus aceto] Instructus morali disciplina severiori, vel acri judicio simul & dialectica. Nam ut ait Cicer. 3. de Finibus cap. 3. Stoicorum subsile suit vel potius spinosum

d Jerendi genus.

87. Hac reliqua accipio, &c.] Admitto libertat's definitionem in propositione contentam, inquit Stoicus: non verò cætera. Legunt alii, Hoc reliquum accipio: licet illud, &, ut volo, tolle. Alii restituum, nec sine probabili ratione, Hac reliqua accipio: licet, ut volo, vivere, telle Licet illud, &, ut volo, tolle. J Assumptionem ut salsam amove: hanc ego respuo; & t paucis evincam, te non vivere ut vis, & ut libet; nec tibi licere quod optas & quod plaleet: tu enimverò poriàs ageris & reptaris quocumque trahunt re cupiditis, libido, al agne vitia. Unde servum te conrendo, liberum pernego.

Horat. Lib. 2. Satyr. 7.

Tu mibi qui imperitas, aliis servis miser, atque Interpres eximius celebratur.

Duceris, ut nerves alienis mobile lignum.

Rubrica.] Quod propriè sit

Quifnam igitur liver? Sapiens, sibique impe-

Toll. Parad s. Improbos non ita dicunt esse servos ut mancipia, qua sunt dominorum sacta nexu, aut aliquo jure civili: sed, si servitus sit, sicut est obedientia fracti animi & a'jecti, & arbitrio carintis suo, quis neget emnes leves, omnes cupides, omnes denique improbos esse servos? An ille mini liber videatur, cai mulier imperat, leges imponit, vetat qued videtur, &c.

88. Vindictà postquam, &c. J. M. Dama necdum advertens paralogismi sui vitium & errorem, seque à Stoico vapulare, ob æquivocam libertatis acceptionem, pergit argumentari porrò à libertate corporis ad animi libertatem;

quocirca non fine ludibrio excipitur.

Vindista.] Virga est, qua manumittendi a Pratore in capite pulsantur, ideo dista, quod cos vindicat libertati. Vett. Gloss. Titus autem Livius Lib. 2. cap. 5. ita nuncupatam ait à Vindicio servo, qui primus libertate timul & civitate donatus ob detectam conjurationem. Hinc verò sancitum, ut quoties servus aliquis manumitteretur, caput ejus baculo tangeretur, in menoriam conservatæ Populo Romano per servum libertatis.

Meus à Pratore recess. Mei juris factus sum, liber & civis Romanus. Prætor enim servi caput virgulà feriens pronunciabat, esto liber porrò qui vindica manumissus, is una cum libertate civitatem Romanam consequebatur. Tit. Liv. Alex. ab Alex. locis jam citatis Lib.

4. cap. 10. &c.

89. Cur mibinon liceat, &c.] Adverte arrogantiam & superbiam in verbis Marci Damæ. 90. Excepto si quid, &c.] Excipio illa, quæ

legibus & jure funt vetita.

Masurij Masurius hie Sabinus Legis Consultus suit. Vett. Gloss. Eques erat Romanus, Tiberii Imperatoris tempore, doctrina clarus; caterum valde pauper. Fijus meminit Agellius Lib s. cap. 19. & alibi. Apud Athenaum Lib. 14. ut vir longe optimus & sapiens, legumque Interpres eximius celebratur.

Rubrica.] Quod propriè fit Rubrica, dixi Satyr.

1. Rubricas vocari minium quo tituli legum annotabantur, aiunt hic veteres Gloss. & Turneb.
Lib. 4. cap. 5. scilicet ob similem colorem ru-

beum.

Juvenal. Satyr. 14.

Perlege rubras Majorum leges.
Neque verò legum tantum, fed & omnium quæ
feribebant olim, tituli, capita & initia rubra
erant, seu minio seu purpurisso notata. Patet exOvid. Trist. Lib. r. Eleg. r.

Difce

Disce; sed ira cadat naso, rugosaque san- ! Accipe: at ia naribus tuis re-

Cum veteres avias tibi de pulmone revello. Non Prætoris erat stultis dare tenuia rerum. Officia, atque ulum rapidæ permittere vi-

cedat indignatio, & irrifio rugis notata, quando expungo tibi de corde antiqua deliria. Ad Fratorem non pertinebat infanis concedere subtilia officia in rebus, & donare potestatem vita pracipitis.

ANNOTATIONES.

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur. Et Martial. Lib. 3. Epigramm. 2.

Et cocco ruleat superbus Index. Quod autem hic Cafaubonus de cera miniata Comminiscitur, non perperam videtur reprehensum à Marcilio, qui notat eam fignationi non scriptioni idoneam. Quid autem? Viro vir occinere non veretur cum Satyrico; Difce: sed ira cadat. Certè favet Critico adversus Criticum Vitruvius Lib. 9. cap. 3. ubi ait Democritum annulo signare solitum ea quæ expertus effet, cerà ex milto : id est, minio, seu cera miniata. Nam ut habet Plin: L. 33. cap. 7. Milton Graci vocant minium. Quid fit etiam cera miniata, & quod notationi & censuræ utilis effet, non scriptioni, apertè declarat Tuilius ad Atticum. Sic habet Lib. 16. Epist. 11. Nostrum opus tibi probari lator ex quo ante iffe posuisti, que mihi florentiora sunt visa judicio tuo. Cerulas enim tuas miniatulas illas extimescebam. Et Lib. 15. Epift. 14. adhuc apertius, cum ait : His literis scriptis, me ad ouragens dedi, que quidem verear ne miniatula cerula tua pluribus locis notanda fint.

2

91. Difce ; fed, &c) Affumptionis probationem refellit Philosophus Stoicus; fimul verò Damam orat, ne irascatur, dum aperiet ipsi fortaffe non placituras veritates : cæterum ne ri-

dendum putet in re tum feria. Ira cadat nafo.] Theocritus iratam Pana fignificare volens, in ejus naso bilem sedere air, Idyll. 1. xoxx mori pui xa6,9at. Plaut. Amphitr. Act. 4. Scen. 3. Verustum adagium: fa-

mes & mora tilem in nasum conciunt. Rugosuque sanna.] Ridentis nasus osque corrugari folent. Sama, inquit Nonjus Marcellus, os distortum cum vultu. Vide Satyr. 1. ad ea verba, postica occurrite sanna.

92. Veteres avias.] Aniles fabulas, opiniones falfas, errores, quales vetulæ filiis ac nepotibus sæpè suggerunt : quales & fortè de libertate, avia pridem tua tibi inculcavit. Explicant alii vanam ac ventosam nobilitatis opinionem, qualem ferè habebant Romani ; & arrogantiam, cujus in pulmone fedes.

De pulmone revello.] Hæc licet radicitus inhæreant cordi & animo tuo, fi tamen extirpari ftratus, aut Prætor. sinas & expungi, etiam cum aliquo delore

tuo ; docebo te distinguere civilem libertatem communem quidem omnibus, à libertate animi, quæ soli propria est sapienti. Ergo attende.

93. Non Pratoris erat, &c.] Quærebas modo, ô Marce, cur libero tibi ac civi Romano non liceat, &c. En disce : Prætor quod sui fuerat officii præstitit sane, jus Quiritium dedit, & domini potestate vind.cavit. Sed liberare to à nexu & servitute cupiditatum ac vitiorum, penes eum non erat. Hoc verò fola præstat Philosophia.

Stultis.] Apud Stoicos : Stulti omnes fervi: Item ; Infaniunt omnes prater fapientem.

Dare tenuia rerum officia.] Dare tibi non potuit scientiam rerum bene agendarum, rette falta xxlogbauxix, qua omnes numeros virtutis continent ; ut ait Tullius 3. de Finibus, num. 24.

Tenuia.] Minuta certe & fabtilia, coque difficilis. Aristoteles 2. Ethicor. Quemodmodum non cuiusque est invenire centrum circuli, sed tantum Geometra : sic nec assequi virtutis mediocritatem, nec ad eam pertingere potest, nisi sapiens: Deinde per singulas, rerum, temporum, personarum differentias, videre quid deceat, quid non, ut air Horatius ad Pisones; dijudicare specialia viri boni officia: in his etiam aliquando laborant vel sapientissimi. Ergo Masurii rubrica, leges, oftendunt quidem graviora & grandia peccata, atque officia: veruna tenuia ista, de quibus dixi, & quibus tota ferme vira honesta continetur, minimé.

94. Atque usum rapida permittere vita.] Te tibi relinquere, Idoneo velut ac perito +7 xxiχαν, και το απίχαν ; discernere rectum vitæ rerumque usum, quid fugiendum, quid indul, gendum tibi & aliis; nihilque optare, nihil metuere, nisi ex rationis præscripto. lubrica quidem, rapida, ardua funt : hæc non confert una Prætoris vertigo, & brevis circumactio; sed longa sedulaque Magistri morum institutio. Is certe postquam in omni virtutum genere diu te exercuerit & affectibus purgarit, te tibi permittere potest, vereque liberum per omnia pronunciare; Non item Magi-

gere illud, quod faciendo quistur iftam legem,

Cacula procero facilius accom- Sambucam citius caloni aptaveris alto. modalis citharam. Ratio ro- Stat contrà ratio, & secretam garrit in aurem, Susurrat, ut licitum non sit a- Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.

piam corrumpet. Jus commune Publica lex hominum naturaque continet hoc fas.

AN NOTATIONES.

95. Sambucam citius, &c.] Facilius fanè l'iores digiti manusque desiderentur tangendis fuerit efficere ut agrestis servus, qui nec Musicam didicit, nec citharas vidit, eas ex arte pulset, quam facere ut Dama rationem sequatur, & tenuia rerum officia norit, & præstet. Proverb. Asinus ad lyram: Item, Samincam

Sambucam.] Vox Syriaca, inquit Cafaubonus. Galli harpam vocant, Turneb. Lib. 20. cap. 1. Latini Græcique lyram & citharam, item nablum seu nablium. Musicum est instrumentum triangularis formæ. Athenæus Lib. 4. cap. 23. Sambucam lyrophænicem vocari ait, ejusque inventorem fuisse Ibycum Rheginum. Et Lib. 14. cap. 8. acutum esse ejus sonum, fidibus quatuor tensum primò fuisse. Et cap. 9. ejusdem Libri, sambuca primum usam fuiffe Sibyllam, atque ita vocatam à Sambyce quodam. Casaub. in Athen. Certum est, inquit, Vetustissimos Orientis populos eo organo esse usos : inde transiit ad Gracos & res & nomen. Ejus instrumenti musici meminerunt Propheta Daniel cap. 3. Vitruv. Lib. 6. Spartianus in Adriano, &c. Est criam Sambuca belli instrumentum, quod funibus intenditur, ut chordis cithara: unde nomen. De eo Vitruv. Lib. 10. Plutarc. in Marcelli Vita. Polyb. Lib. 8. Lipf. Poliorcet. Lib. 1. Dialog. 6. Vegetius & alii. Scilicer, è turre prope urbem obsessam extruchâ, trabs ingens funibus ac trocleis ad muros laxata, erat pro ponte, & per eam transeuntes milites urbem invadebant. Athenœus loco mox citato, Lib. 14. cap. 8. ejusdem meminit, aitque Sambucam, effe machinæ bellicæ genus oppugnandis urbibus idoneum : hoftium mænibus duabus fuculis admoveri, & cum erectum fuerit, simile effet navium scalis foras projectis & expansis: Romanorum esse machinam; Denique fabricam ejus & formain inventam effe ab Heraclide Tarentino.

Caloni.] Calo fervus militis, cui vallum defert & ligna, Græcè καλα; vel ex eo dictus quòd ligneam clavam gereret. Festus, Servius Lignatores, Athenaus Calones vocat, ceu xxxxx pus Horat. Lib. 1. Epift. 14. Invidet usiem

Lignerum tibi calo.

Aptaveris.] Priùs inferueris crassis manibus hominis agressis ineptique, licet graciles & agi-

scitè ejusmodi instrumentis, hoc, inquam, po-

tius feceris, quam, &c.

Alto.] Prægrandis staturæ, qualis in Calonibus amatur, magnæ molis homines sæpè bardi ac foluti. Aristoteles in Physiognom. of ayar μιγάλοι βραδιίε. Homerus Ulyssem staturæ brevis & prudentiæ magnæ exhibet , Ajacem verò procerem & stolidiorem : unde Apuleius Lib. 10. Prefertur Vlyffes modicus Ajaci

96. Stat contra ratio.] Debent enim fabrilia fabri tractare, de bobus arator narrare, nec ultra crepidam futor, nec quivis alter ultra quam didicit artem. Cic. Tufc. Quæft. 1. Athenæus Lib. 8. cap. 10. refert Stratonicum Citharædum Regi Ptolemæo de citharifandi arte ambitiose disputanti respondisse: o Rex, alind

est septrum, aliud plettrum.

Et secretam garrit in aurem.] Intus in animo suæ indolis conscio reclamat, monetque Damam semper esse Damam; & servo servilem, abjectum, nequam sfore semper animum. Altius interpretationem promit Casaubonus; an & verius? Nimirum Philosophiæ Stoicæ auftera ratio clam admonet, quia apud plebem & Proceres malè accipitur, fuis volentes in-dulgere cupiditatibus, quod illa vetat. Unde non nisi subtimidè agit, suaque clam proponit dogmata.

Garrit.] Legunt alii, Gannit. Proprie garriunt aves, vulpes autem & canes ganniunt, dum

levibus sufurris quasi gemunt.

97. Ne liceat facere, &c.] Ut nemo fibi negata tentet. Alias enim, quod ait Persius; vitiabit agendo. Quod quidem semper accidit imperitis. Pingere aggrediatur faber; lapides fecare & aptare rufticus; hortum & florum areolas disponere statuarius; plus nocebit eorum opera, quam juvabit: imò alter alterius opus benè inchoatum disperdet.

98. Publica lex hominum, &c.] Expolitio est prioris sententiæ. Hoc est, id non continet rubrica Masurii, nec scriptæ, sed nata lex nobiscum, adeoque in hoc confentiunt omnes homines, quod & naturæ lumen oftendit, &

jure gentium cautum eft.

Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.

Diluis helleborum, certo compescere pun-

Nescius examen; vetat hoc natura meden-

Navim si poscat sibi peronatus arator. Luciferi rudis exclamet Melicerta, perisse Fronten de rebus. Tibi recto vivere talo ut ignorantia impotens abstineat ab actionibus sibi prohibitis. Si helleborum misces, imperitus sistere stateram debito termino, ratio medicina id prohibet. Si agricula ocreatus sibi navim postulet regendam non cognoscens Luciferum; statim Melicerta exclamabit, nullum jam pudorem esse in rebus. An verò disciplina tibi contulit vitam agere

ANNOTATIONES.

99. Ut teneat veritos, &c.] Ut quisque abfiineat à moliendo eo opere, quod agendo ac tentando vitiare continget, ob infectiam rei, ob imperitiam, adeoque impotentiam ejus præftandæ.

nat Stoicus quod dixit. Si pharmacum & periculofum quidem, quale est helleborum, temperare velit ac præparare quispiam Medicæ rei ignarus: adversus eum clamat lex medendi.

Helleborum.] Herba est medicinalis, de qua jam antè non semel. Vide Gell. Lib. 17. cap. 15. Et Plin. Lib. 25. cap. 5. ubi recenset hellebori species, vim, usum.

Certo compescere puncio Nescius.] Non ad trutinam, sed ad stateram retulit, qua punciis & unciis signatur. Veteres Gloss. Est enim statera, libra sine lancibus.

Certo puncto.] Habità diligenter ratione morbi, naturæ viriumque ægrotantis, item medicamenti feu pharmaci, ut certa menfura & proportione, certo pondere misceatur ac detur, alioque nociturum.

tot. Examen.] Jam diximus effe in statera Rylum qui codem vergit quo pondus inclinat, unde & pro regula est.

Natura medendi.] Vel ars quæ est imitatio naturæ; vel, potiùs vis & natura medicinæ. Vult enim naturæ ordo, ut fiant omnia ritè ac scitè, quod rudes & imperiti præstare nequeunt.

102. Navim si poseat, &c.] Alterum exemplum ab imperito rei nauticæ. Horat. Lib. 2. Epist. 1.

Navem agere ignarus navis timet, &c.
Peronatus.] Indutus peronibus, qui ruffici
calcei funt è crudo corio, vel è pellibus, qui
fupra genua protenduntur, ad arcendum lutum,
nives, imbres.

Virgil. Æneid. 7.

Vestigia nuda sinistri

Instituêre pedis; crudus tegit altera pero. Juvenal. Satyr. 14. V. 186.

Nil veritum feciffe volet quem non pudet alto juxta calcaneum, & ad pedis juncturam.

Per glaciem perone tegi qui summovet Euros Pellibus inversis.

103. Luciferi rudis.] Ignorans aftra cuivis nota, qualis est φοσφόρω, seu stella Véneris, quæ manè Luciser, vespere Hesperus vocatur Nautis: certè necessaria Astrologiæ cognitio, imprimis olim, quando nonnis ad astra noctu navigabatur: at nunc id faciliùs multò, opertis etiam tempestate sideribus, ad acum magnete illitam à paucis inventam sæculis.

Virgil. Æneid. 3. de Palinuro no Su surgente, Sidera cumsta notat tacito labentia calo, Arcturum, pluviasque Hyadas, geminosque Triones.

Armatumque auro circumspicit Oriona, Postquam cuntta videt cœlo constare sereno, Dat clarum è puppi signum, &c.

Melicerta.] Deus marinus, qui & Palemon, & Portunus, eo quod portubus præest. Lego Ovid. Metamorphos. 4. Fab. 13. De eo sic Virgil. Georg. 1.

Votaque servati solvent in littore nauta Glauco, & Panopea, & Inoo Melicerta. Huic Ishmii ludi magnis sumptibus à conventu totius Achaiæ fieri consueverant. Vide Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 8. Fabulam ejus perstrinxit Sanctus Cyprianus, cùm dixit, Melicerta & Leucothea pracipitantur in maria, & fiunt postmodum

maris Numina.

104. Perisse Frontem de relus] Frons pudoris sedes.

Horat. Lib. 2. Epist. 1.

- Clament periisse pudorem

Cuncli panè Patres.

Tibi retto vivere talo Ars dedit i] Age verò, Marce Dama, dic an diceris o'p 30000 tir, retto ire pede: id est, benè agere in omnbus, nulla viri probi officia prætermittere; Metaphora ab iis, quibus pedes obtorti aut claudi, nec rectè possunt incedere.

Horat. Lib. 2. Epist. 1. jam cit.

Securus cadat, an reito stet fabula talo.

Talo.] Pars ima pedis: talus; sive os, quod
inves calcangum. & ad pedis juncturam.

Ars

Bi difcernere imaginem veritatis & an aliqua species timitum edat absurdum, are sub auro latente. Numquid observasti tum qua fectanda effent, tum qua alias fugienda; atque illa primo fignafti creta, deinde hac carbone? Efne moderatus in defideriis, frugals domo, suavis claudus, modo aperias horrea: in como defixum ; & avidus non En deglutire falroam Mercurii? Nec gluto forbere falivam Mercurialem ?

calce direttà? An etiam no- | Ars dedit? Er veri speciem dignoscere calles. Ne qua subærato mendosum tinniat auro. Quæque sequenda forent, & quæ vitanda vicisfim:

Illa prius cretà, mox hæc carbone notasti? Et modicus voti, presso lare, dulcis amicis; erga familiares; ut modo Jam nunc astringas; jam nunc granaria laxes : e que as translire numisma Inque luto fixum possis transcendere nummum;

ANNOTATIONES.

les, egols, passim vocatur, & recte agendi in victu, vestitu, supellectile; sine luxu, ine pracepta continet.

Veri speciem dignoscere ealles J Quandoquidem Dulcis amicis.] Benignus, primus ad sapientiam gradus est cognitio horesti, die utrum optime noris discernere similitudinem veri, speciem falsam ab ipso vero, id te contineas & coerceas, cum ratione parcus quod est honestum, ab eo quod videtur. Nam & moderatus, ut nec prodigus sis, nec videaris ur ait Ovidius :

Es mala sunt vicina bonis; errore sub illo, Pro vitio virtus crimina sape tulit.

E: Horat. ad Pisones. - Decipimus Specie recti.

106. Ne qua subarato, &c.] Ne ulla subsit hypocrifis adeoque mera fit boni species, non! fenitu rauco & abiurdo

lis, quorum exprimit sonitum, quando pultantur

107. Quaque sequenda, &c.] Hi duo sunt Horat. Lib. 1. Epist. 16. vitæ honeflæ cardines, declinare à malo, & facere bonum.

108. Illa prins ereta, mox hac carbone netafti.] Quod malum damnasti, quod bonum approbatti. Vide Satyr. 2. v. 1. Ubi fusè egimus de 112. Nec gluto sorbere.] Si nec es plus æquo lapillis nigris & albis Pytha oras dicebat ea lucri cupidus. Si congerendis, datâ occasione, pertinere; quæ verò atra & nigra, ad natu- lautiorlbus devorandis.

moticus, continens ambicienis expers.

luxuria.

Dulcis amicis.] Benignus, facilis; non du-

110. Jam nunc astringas.] Si is es qui modò ambitiofus.

Jam nunc granaria laxes.] Modò liberalitatem exercere noveris, sumptuosus & magnificus cum res postulat: aperiendo velut & exponendo quibuflibet opes tuas, arcam, horrea, in quibus frumenrum, &c.

111. Inque luto fixum possis transcendere iptum bonum aut verum. Subarato: fimilitudo nummum.] Si pecuniæ & avaritiæ contemptor, a rummo adulterino, in quo sub aliqua auri obvium & obje tum in itinere nummum sponsuperficie as absconditum, aut cum auro con- te relinquas, ita ut puerorum ludibrium non fusum tinnitu probatur; dignoscitur autem ex incurras. Nimirum ut nunc interdum, sic & olim pueri in via publica nummum clavo hu-Mendofum timiat] Sic enim virtus vera fo- mi figebant, vel exponebant in luto projectum lidsom erepat; falsa verò maligne responder, ut quasi, funiculo verò alligatum non sine jocis ante Persius dixit. Timiat, propria vox metal- retrahebant, si quis prætereuntium æris splendore allectus ac delusus colligere attentaret.

> In triviis fixum qui se demittit eb affem. Et Lib. 2. Ode. 2.

Quisquis ingentes oculo irretorto Spectat acervos.

que candidi effent coloris, ad neturam boni nummis non inhias avidior, ficut gulosus epulis

Salivam Mercurialem.] Mercurius lucri præses. 109. Et modicus voti.] Alii Codices habent, & Deus, ut innuit Plautus in Frologo Amphitr. es modicus voti. Perinde esse viderur, id est, Hinc cupiditas lucri dicitur saliva Mercurialis, 6 paucis es contentus, & pirva postulas à metaphora dusta à gustu; quia cum objicitur Dis, non qualia stulti & avari, de quibus cibus palato jucundus, catilloni præsertim & gustatyr. 2. Si, ut ait Plautus, est animus tibi loso, suboritur statim & assume all linguame jus fal'va, ex appetitu lautitiarum; camque forbet & Presto lare.] Rebus doni angustis, tua ta- quosi spe jam præcipit ac devorat delicationes cibos.

Hac mea funt, teneo, cum vere dixeris: Esto Quando vere promunciaveris; Liberque ac sapiens, Prætoribus ac Jove dex-

tro. Sin tu, cum fueris nostræ paulò antè farinæ, Pelliculam veterem retines, & fronte politus Asturam vapido servas sub pectore vulpem; Quæ dederam suprà, repeto, funemque reduco. Nil tibi concessit ratio : digitum exere, peccas,

mea funt ifta: hac poffider : Tum fis & tui juris, & fans mense, Pratoribus & Jove faventibus. At galandoguidem a liquantum antea ta fuifti conditionis noftra, si confervas adhuc cutem antiquam, & facio excultus retines vulpeculam dolosam sub corde cerrupto; ego à te reposco ca qua mox attribuebam, & funiculum retraho. Sapientia nibil tibi contulit : fi vel digitum extendis, facis peccatum.

ANNOTATIONES.

113. Hac mea funt, teneo, &c.] Cum verum fuerit te virtutes eas habere, quas modò enumeravi, teque parem esse calcandis vitiorum affilientium motibus ac lenociniis : tum certè pronunciandus eris verè liber; imò & sapiens: nunquam autem fecus.

114. Sapiens] Quos sapientes appellant Latini? homines nin irum rerum præffantiifimarum cognitione claros, ut ait Tullius: hi vocabantur Græcis I'hilosophi, Gallis Druidæ, Perfis Magi, Sacerdotes Ægyptiis, Indis Gym-nosophistæ, Affyriis & Babyloniis Chaldæi, Judæis Prophetæ.

Pratoribus ac Jove dextro] Prætore liberta-tem corporis seu civilem largiente; animi verò Jove, qui liberator nuncupatus, & cujus è cere-bro Minervam, id est, sapientiam prodire fa-

115. Sin tu cum fueris, &c.] Verum enimverò cum fueris paulò antè nequam, pessimus; an factus fis derepente optimus? Numquid cum libertate civili nuper accessit & sapientia, fingulari quodam Jovis beneficio, fine labore, fine studio?

Farina.] Metaphora à panibus, quibus inest idem sapor, idem color, & paria omnia, ex eadem farina factis.

Nostra.] Per modestiam, inquit Casaubonus, ait, mftra. Alii interpretantur fic : tu modò vitiosus, quemadmodum & nos, antequam per Philosophiæ Stoicæ acetum purgaremur.

116. Pelliculam veterem retines.] Mores, ut olim, improbos necdum exuifti. Vel alludit ad ferpentes pellem vere novo deponentes : vel ad Æthiopes colorem non mutantes.

Fronte politus.] Externa quidem specie bonus, modeftus, honeftus, comis.

117. Alutam vultem.] Pravam indo'em fervas ac retines, vafer ut ante, versipellis, dolofus, fimilis vulpi, cui aftutia, ut audacia leoni attribuitur.

Horat. ad Pifones. Nunquam to fallant animi sub vuipe latentes. Vapido sub pectore | Metaphora a vino cor-

rupto, quod vappa dicitur, cujus & vapores tetri & graviores. Perperam aliqui legunt, pavido.

118. Qua dederam Supra] Nimirum ut effes liber ac fapiens. Hæc enim nonnis sub condirione tibi largiebar.

Repeto.] Placet nonnullis, relego, quorsum ve-

rò, haud patet.

Funemque reduco.] Allusum volunt ad Græcorum puerilem ludum nescio quem, per funiculorum intentionem & attractionem, Aristot. ασαρτίων ανά τασιν. Sed quid opus? σκαπίρθαν, i ARUSITSar, SussussitSar, relinquamus Hefychio, Eustathio, & Julio Polluci, Lib. 9. cap. 7. Magis ad rem, ut videtur, dixerimus, & ad mentem Perfii eò propiùs, quo simpliciùs : funem fervitutis, quem videbar exemiffe, rurfum injicio; ut priùs innexum traho; servum te & Damam pronuncio. Aut certè metaphora est à bestiis vel etiam aviculis, quas, cum aufugere & avolare tentant paulò longius, funiculo innexas revocamus.

Horat. Lib. 1. Epift. 10. pecuniam fervire oportere sic edicit:

Tortum digna sequi potins, quam ducere funem.

119. Nil tibi concessit ratio] Sapientia nihil tibi de se aut de suo concessit, ut ex ratione posses agere; proindeque malè & perperam agis omnia.

Dightum exere, peccas.] Levissima quevis actio tua peccatum est, & grave quidem. Æqualia quippe funt peccata omnia apud

Digitum exere.] Epictet. Enchirid. Vel digitum vetatur extendi temeré. Quò sane respexit Perfius, & fatis contextus probat & fenfus; ut mirer non paucos, post veteres Gloss. excurrisse ad gladiatorum morem, qui victi veniam à populo precabantur, digitum exerendo. Digitum exere, id est, fatere te victum à vitiis, inquiune illi Interpretes plus æquo fagaces. At que effet confecutio, quod addit Perfius, peccas. Verum quibus infanire liber, his & liceat.

At omni thure non obtinebis, ut dimidia virtutis unela mafuerisalioqui fosor,ne quidem ad Satyri rite fait averis. At ego illud usurp as, tot rebus obnoxius? Liber ego. Unde hoc datum sumis, tot subdite

Quid verò est ita exiguum? Et quid tam parvum est? Sed nullo thure litabis. neat in infanis. Non ticet ca Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti. conjungere : & quandoquidem Hæc miscere nefas : nec cum sis cætera fossor, tres duntaxat modos Batishii Tres tantum ad numeros Satyri moveare Bathylli.

ANNOTATIONES.

120. Et quid tam parvum?] Reponit M. motus imitabantur in Scena Pantomimi. Dama, itane verò peccarem, tam fimplici & levi actione?

Sed nullo thure litabis.] its eft, ut dixi ; inquit Stoicus: nec omni thure, votis omnibus ac facrificiis impetrare poffes, ut aliter fe res habeat : urque, &c. infrà mox.

Litabis.] Vide Satyr. 2. v. ultimo.

121. Hareat in stultis, &c.] Ut qui non sapit omninò, vel minimam habeat sapientiæ virtutisque particulam. Nam, quisquis sapiens non eft, stultus est: & virtutes omnes adeo funt connexæ, ut aut habeas omnes necesse fit, aut nullam: duo Stoicorum dogmata sunt. Laert.

122. Hac miscere nefas.] Servire vitiis, fimul & animi libertate frui, nefas eft. Sapientiæ & stultitiæ consortium nullum, Stulte facis omnia, fi non sapienter. Si sapis, liber es : si stultus es, eris etiam continuò servus. Hæc omnia Stoice admodum. Vide Tull in Paradox.

Nec cum sis caterà f for, &c] Illustrat & confirmat à fimili.

Cum sis fessor.] Tam longe abes à sapientia & vera libertate, quam rudis & rusticus fossor à scita saltatione: fessor, inquam, terræ fodiendæ, colendæque tota vità addictus, nullius rei cæteroquin peritus.

123. Tres tantum ad numeros.] Si fueris stupidus agricola, non modò perfectè saltare non poteris, sed nec duas aut tres pedum scitè dimensiones exequêre, quippe modulationis ignarus, Musicæ modos ac numeros qui posses gesticulatione & saltatione æmulari & exequi quod vix ex arte facit & perfecte artis peritus? Sic igitur, cum sapientiæ nihil habeas, nec movere digitum fapienter & ex ratione potes.

Ad numeros.] Tullius Paradox. 3. Histrio si paulo se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllaba una brevior aut lengior, exsibilatur & exploditur : in vita, qua emmi gestu moderatior, omni versu aptior esse delet, ut in syllaba, te peccare dices? Poëtam non audio in nugis; in vita societate audiam civem, digitis peccata dimetientem fua? &c.

Satyri.] Pedibus tam agilis, ut Satyrus effe videatur. Satyrorum nempè Deorum agrestium caprinis' ped bus, villofo corpore, lascivientes

Virgil. Eclog. S.

Saltantes Satyros imitabitur Alphesibaus. Horat. ad Pisones.

Mox etiam agrestes Satyros nudavit. Et Lib. 2. Epift. 2.

Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa mo-

Ex ocrasione loci hujus Horatiani suspicatur Cafaubonus legendum esse, Satyrum, hoc loco Perhi: ut sensus sit, moveare Satyrum, id est, motu corporis & faltatione exhibeas & æmuleris Satyrum saltantem scite & agilitate summa. Quali verò Perfius debeat esse perpetuus ubique & passim Horatii imitator, ac veluti servum pecus. Maneat igitur Satyri, donec mutandi ratio major afferatur.

Moveare] Id est, saltationem numerosam præstes: nam, moveri, pro saltare, ponitur, ut probant loci Cic. Parad. & Horat. Epift. 2. Lib. 2. mox citati. Adde Horat. ad Pisones.

Ut festis matrona moveri jussa diebus. Bathylli.] Hic fuit Pantomimus Alexandrinus, Augusti tempore, imo, ut volunt alii, etiam sub Nerone, infignis, egregià formà, & saltandi peritià: Macenatis libertus, inquiunt veteres Gloff. Ejus meminit Juvenalis, Satyr. 6. v. 63. ut molliter faltamis, Athen. Lib. 1. cap. 17. ait Batbyllum cum Pylade primum invexisse Italicam saltationem, quæ quidem hilarior cæ-teris esset, eo quòd saltationi gesticulationes corporis ritè accommodaret.

124. Liber ego.] Infurgit Dama, & allatas à Stoico rationes parum capiens, veterem cantilenam, & rem de qua controvertitur, infulsè occinit, & clamitat : atqui liber fum, liber fum, inquam ; quicquid contrà cavillari pergas , ô Stoice , concessam mihi libertatem non au-

Horat. Lib. 2. Satyr. 7.

- Eripe turpi Colla jugo: liber, liber fum, dic age, &c.

Unde datum hoc sumis ?] Redarguit Stoicus Damam ; unde verò tu habes libertatem, quam jactas, ac tibi arrogas? Tot subdite rebus, nimirum, id eft, cum tot vitiis fervias velut mancipium.

An dominum ignoras, nisi quem vindicta re- | Nullumne dominum agnescio laxat?

I, puer, & striliges Crispini ad balnea defer, Si increpuit : cessas, nugator ? Servitium acre Te nihil impellit, nec quicquam extrinsecus intrat.

Quod nervos agitet. Sed si intùs & in jecore ægro Nascuntur domini, qui tu impunitior exis 130 Atque hic, quem ad strigiles scutica & metus egit herilis?

Mane, piger, stertis: surge inquit avaritia; eja timor domini impulit ad strigiles deferendas? Matutino tempore dormis, ô ignave : Quin expergificere, ait pecunia cupiditas ; age-

prater eum à que vindicat Pratoris virga ? Si clamitet Dominus: vade, ferve, & porta strigiles ad Crispini thermas : fique urgeat, moraris etiam, ô nugax? Tum certe dura fervitus null atenus te adigit, nihilque ab externo ingreditur, quod nervos exagitat. At 1 domini intrinsecus eriantur, & in hepate male affecto; quomodo tu abis minus punitus

ANNOTATIONES.

125. An dominum ignoras, &c.] An nescis! præter externum illum corporis dominum, cujus è potestate ac dominio solutus abiisti, per vindictam & manumissionem, restare tibi totidem intùs dominos ac tyrannos, quot pravos affectus arque libidines animo tuo imperitantes.

Vindicta relaxat.] Vide fuprà, v. 88. 126. I, puer.] Explicat diserte Philosophus duplex genus libertatis, per prosopopœiam.

Strigiles.] Dentatum est è ferro, argento, aliave materia instrumentum, dictum à strigendo, seu radendo. Hoc in balneis seu aureo, seu argenteo divites utebantur ad sudorem destringendum seu detergendum. Sueton. in Auguft) cap. 80. refert maculosum ei fuisse corpus, & callis quibusdam ex prurigine, assiduoque & vehementi strigilis usu concretis, ad impetiginis formam, notatum.

Crispini ad balnea J Opulenti qu libet sibi & amicis habebant domi thermas & balnea: ergo & Crispinus, qui ex servo factus Eques jamque

delicatior arguitur. Juvenal. Satyr. 1.

Cum pars Niliaca plebis, cum verna Campi

Crifpinus, &c.

Hic sub Claudio Imperatore Prætorio præfe-Aus dicitur, & Confularibus Infignibus donatus; sub Nerone verò in Sardiniam Insulam relegatus semet interfecisse. Cornel. Tacit.

Defer.] Vir delicatus notatur & potens, qui non communibus utitur strigilibus, sed proprias

fibi deferri jubet ad balnea. 127. Cissas nugator.] Imperiosa utraque vox;

unde & sequitur ; servitium acre. Servitium acre te nihil imfellit.] Nihil jam te

torquet illud imperium, & poenarum metus, nimirum quia civili servitute liberatus es, nec ullum corporis dominum habes amplias.

128. Nec quicquam extrinfecus intrat.] Extema vox civilis domini parum te movet aut l'accumulandis? Age, libora,

agit, quia liber es per Prætorem.

Quod nervos agitet.] Non, ut prius, vox herilis per aures intrans, cogit te nervos totumque corpus agitare, ad obediendum, & illuc quò jubet, properandum, ne fortè vapules tanquam ceffator, & deses.

129. Sed si intus.] Si exteriori quidem & corporis servitute liberatus, pateris tamen & fervis interiorem vitiorum fervitutem.

In iecore.] Jecur sedes appetitus concupiscentis: vel, ut alibi, ponitur hic pro corde, quod est fons & origo omnium affectuum. Agro: scilicet ob inveteratam in malo consuetudinem. qua fit ut affectus ingravescant, & magis magisque tabe sua animum corrumpant.

130. Nascantur domini.] Imperiosæ libidines te quolibet vel invitum raptantes, pigritia, avaritia, luxuria,&c. ut mox patebit exemplo & ex-

Qui tu impunitior exis.] Quomodo tu serviles pænas non fubis; & cur impunè libertatem ostentas in tam acri duroque servitio, quo quidem civile & externum pejus non est.

Horat. Lib. 2. Satyr. 7. Tergo plector enim: qui tu impunitior?

131. Atque hic, quem, &c.] Cur minus plecteris, quam ille servus, qui sub herili potestate pænarum metu adigitur ad facessendum domini civilis imperium, v. g. ad strigiles, ad balnea fine morâ deferendas, &c.

Scutica.] Flagellum è loris. Græcè, το σκύτο.

pellem & corium fignificat.

132. Mane piger, stertie.] Dialogismus est Damam inter & avaritiam, luxuriam, aliaque vitia: ubi clare indicantur & figillatim Tyranni intùs dominantes, huc illucque distrahentes, & miserum quasi distorquentes discerpentesq; per prosopopæiam elegantem avaritiæ, luxuriæ,&c.

Surge, inquit, avaritia.] Quin divitiis studes

Surge

mis : urget , aitque , ledum defere. Non poffum, inquis. Inapporta saperdas, castoreum, vile linum, ebenum, thus, vina ente alios piper novum è camele fitibundo.

dum expergiscere. Quod si re- Surge. Negas, Instat, Surge, inquit. Non qued Surge.

Rat illa, exurge. Et quidnam Et quid agam? Rogitas? Saperdas advehe Ponto. faciam? Quaris? E Ponto huc Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica Coa.

Quentia ex Infula Co. Defer Tolle recens primus piper è fitiente camelo.

ANNOTATIONES.

133. Non queo.] Pigritia nempe retineor. 134. Et quid agam.] Cur orium meum in-terturbas? Inquit Dama piget : quid me facere vis?

Rogitas? Instat urgetque avaritia, donec defidem & cubili excufferit : docetque rationem

questus faciendi certiflimum ?

Superdas advehe Ponto.] Negotiare, naviga, perge in Pontum, peregrinas merces huc advehe, mercaturis faciendis opes compara.

Saperdas.] Piscis eft, qui in Pontico mari capitur. Synecdoche, pro omni piscium genere. Sarpedam à sapore eximio dici quidam volunt : at repugnat Athenæus, Lib. 3. cap. 30. ubi Ponticum obsonium saperda, vile & ignobile edulium appellatur.

Ponto.] Pontus proprie vocatur illud mare quod 2 Mocotide palude ad Tenedum Infulam continetur : complectitur itaque Bosphorum utrumque, Propontidem, & Pontum Euxinum, qui Herodoto Lib. 4. describitur, vocaturque dignus admiratione inter omnia maria. Sic & proxima regio Pontus vocatur.

135. Castoreum.] Quidam interpretantur Ca-Roris pellem, è cujus villis galeri conficiuntur exquinti. Alii testiculos, è quibus pharmaca valde utilia Herodot. Lib. 4. Plin. Lib. 8. cap. 30. Et Lib. 32. cap. 3.

Virgil. Georg. 1.

- Virofaque Pontus

Castorea. Juvenal. Satyr. 13.

- Imitatus Castora, qui se Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno Testiculorum ; adeo medicatum intelligit in-

Aiunt nempe Castorem sen fibrum, animal aquaticum, lutræ speciem, cui piscis cauda, alias Ponticum canem insequentibus venatoribus, e2 corporis parte, propter quam expetitur, horrendo (quod ait Plinius) morfu abfeifsa, sefe redimere. Negant vero doctiores & periti Medicinæ viri, testiculos amputare sibil. Castorem, quòd sine vitæ damno sieri non dependentes, quibus insit vis medica all plu- füsè persequitur. res morbos. Quicquid fit, five hoc five illud

Castoreum passim vocatur.

Stuppas.] Pars lini, cortici proxima, stupa dicitur.

I

ō

ti

fe

8

pe

0

de

Pa Ju

Ca

vi

tai

fet

D

&

O

Ta

te

ftu

tu Li

Di

ft

er

tu

bi

in

dia

pr

to

m

ha

a

Pr

CU

Virgil.

Stupea torquentem Balearis verbera funda. Ebenum.] Arbor est spississima nigri coloris, quam Æthiopiæ tribuit Herodotus, Indiæ veto Plin. Lib. 12. cap. 4. ex Virgilio: ubi & Romæ conspectam ait primum in triumpho Magni Pompeii Mithridatico.

Virgil. Georgie. 2. Sic haber : Divisa arboribus patria : sola India higrum Fert ebenum : folis eft thurea virga Sabais. Thus.] Plin. Lib. 12. cap. 14. ait in fola nec universa quidem Arabia reperiri, sed in ea tantum regione, cui nomen Saba. gilius loco mox citato adstipulatur. Et a-

India mittit thur, molles sua thura Sabei. Apud Athenæum Lib. 3. cap. 21. Syriæ frucap. 10. Thus inter secundæ mensæ apparatum recensetur.

Lubrica Coa.] Vina mollia, lenia, alvum folventia; ex Insula Co, quæ est in Ægæd mari, è Cycladibus una, Hippocratis clara natalibus.

Horat. Lib. 2. Satyr. 4.

- Si dura morabitur alvus, Mytilus, & viles pellent obstantra concha, Et lapathi trevis herba, set also non fine Coo. 136. Tolle recens primus.] Anteverte alios mercatores, & cave ne illi præoccupantes, quæstûs occasionem præripiant. Horat Lib. 1. Epift. 6.

- Cave ne portus occupet alter, Ne Cybiratica, ne Bithyna negotia perdas.
Piper.] Plin. Lib. 12. cap. 7. Passim que piper
gignunt, juniperis nostris similes, inquit.
Tolle e strieme camelo.] Id est, exonera came-

lum variis ejulmodi mercibus onustum, longa festum & firibundum via, & venales, expone. Sitiente. Dicitur camelus fitim tolerare ad quatriduum. Plin. Lib. 8. cap. 18. ubi & possit : sed folliculos geminos ex uno nexu alia ad cameji naturara & indolem pertinentia

Verto

Verte aliquid; jura. Sed Jupiter audiet. Eheu, Quidpiam commuta; inspuran-Baro, regustatum digito terebrare salinum Contentus perages, fi vivere cum Jove tendis. Jam pueris pellem succinctus & cenophorum forare digito salinum delibaaptas;

cultabit. Ehen, stupide, fi contendis vivere amice cum fove; accommodas famulis manticam, & vini lagenam;

ANNOTATIONES.

137. Verte aliquid.] Vetus Scholiaft. Negotiare, speciem pro specie commuta, inquit, ne defes amplius mane : divitias congere labore, into & perjurio, ac fraudibus, si opus est.

Jura.] Bonas esse merces affirma, etiam falsò: pejerare ne dubita. Certè qui cum mercaroribus jurat sæpè, sæpè & pejerat. Vide Tull.

Offic. 3. ad finem.

Sed Jupiter audiet.] Avaritiæ Dama respondet. Scilicet me jubes rem augere mendaciis pailim ac perjuriis; ut folent mercatores. At Jupiter vindex aderit. Sapientum est axioma: Ita vivendum, tanquam sub Dei oculis.

Ehen.] Jungendum cum præcedentibus, inquit Casaubonus, ut Dama imminentem perjuriis vindictam vereatur, ad quam se quasi necessi-tate adigi intelligit. Legunt alii ben, ben, esfetque attribuendum fequenti fententiæ,per quam Damæ religio rifu excutitur.

138. Baro, regustatum, &c.] Avaritia inftat, & paupertatis metum incutit Damæ, ut religionem elevet adimatque. Adeo stolidus es, inquit, ut miser esse malis, qu'un mentiri & ju-

rare, formidine scilicet Jovis!

Baro.] Vetus Schol. Lingua Gallmum barones vel varones dicuntur fervi militum, qui utique flultissimi funt, fervi videlicet flultorum. Eft igitur, baro, idem ac bardus & vecors. Cicer. Lib. 9. Epift. Famil. ultima. Idem Lib. 2. de Divinat. fub finem, & alihi, baronem ponit pro flupido. Legunt alii, vare, id est, distorte, & ab- semper autem eruditus. errans è recta ratione, sed perperam. Habetur enim, vare, in vetuftis codicibus.

Regustatum digito terebrare faitnum.] Scilicet, ò baro, modico victu contentum esse te oportebit : adeoque inops eris, ut micas falis colligas in fundo salini sapiùs appositi, & proinde sor-

Digito terebrare.] Emphatice omnia. Digito premere, ut perforare videaris: vel, primoribus digiris delibans salis pauxillum, notas digitorum relinques. Que omnia egestatem sum-

mam arguunt.

Salinam.] Plin. Lib. 31. cap. 7. de fale sic habet : Varro pulmentarii vice ufos veteres au-Hor eft : esitaffe enim falem cum pane & caseo, ut Proverbio apparet. Nimirum, falem lingere dicuntur, qui tenuiter admodum & parce victi-

tant. Plaut. Curcul. Act. 4. Scen. ult. Hic, hodis apud me nunquam delinges falem; id eft ne minimum quidem cibi capies. Horat. Lib. 2. Od. 16.

Vivitur parvo bene, cui paternum Splendet in mens s tenui salinum.

Constat certe pauperrimis olim cibum fuisse salem cum pane ; ficut & Eremicolarum Christia-

139. Contentus.] Frustra legunt aliqui, contemptus.

Perages.] Per toutm vitam pauper & egenus Si vivere cum Jove tendis.] Si Jovem habere placatam & amicum intendis, integer vitz, scelerisque purus, ac morum sanctirate.

140. Jam pueris pellem, &c.] Dama tandem Jovis & conscientiæ metum ac stimulos prætergressus avaritize se tradit, ejus victus argumentis. Verum iter parantem ad Indos, & navi proximum jam & expeditum aggreditur luxuria, deterret retrahitque oftentans laborum durltiam & longinquæ navigationis molestias & pericula:

Pueris. J Legunt quidam, puer ii, id est, tu jam avaritiæ servus pergis quo vocat illa. Sed perperam. Nec melius, quod suspicatur nonnemo legendum postea; aprus, pro apras. Jam prosectò nugis nugas suunt aprantque & somnia fomniis, qui aliis infomnia objiciunt. Hie fane non benè sanus Marcilius videatur, & malè Casaubono insidiari, alias perspicax & solers;

Tellem.] Sarcinas, facculum, in quo itirieri necessaria: vel è pellibus hirsutis vestem at frigus arcendum: de qua Juvenalis ante citatus

Satyra 14. v. 186.

Qui summovet Euros pellibus inversis.

Et Ovid. Trift. 3. Eleg. 10.

Pellibus, & Sutis arcent mala frigora braccis. Succinetus.) Collectas & præcinctas, more via torum jam vestes habens.

Horat. Lib. 2. Satyr. 6.

Veluti succinctus cursitat hospes. Oenophorum.] Vas vinarium. Vox tota Gras eft. Olio, vinum, qi pa, portei Horat. Lib. 1. Satyr. 6.

Pueri lafanum portantes, anophorumque. Apras.] Ad navem deferenda imponis. nihil remoratur quominus rapide suleas mare Agaum ingenti nave, praterquam si luxuria cauta dehortetur te prius ductum scorsum; dicens quo deinceps properas, ô demens? Ecquo : Quid tibi quaris? Nempe efferbuit sub corde ardenti bilis virilis, quam am-

& properas, flatim ad navem: Ocyus ad navem. Nil obstat quin trabe vasta Ægæum rapias, nisi solers luxuria ante

Seductum moneat ; quò deinde, insane ruis?

Quo? Quid tibi vis ? Calido sub pectore mascula bilis Intumuit, qua non extinxerit urna cicutæ 145 Tun' mare transilias? Tibi tortà cannabe fulto

phira cicusa non sedaverit. An verò tu mare transcurras? An tu conam capies

AN NOTATIONES.

141. Ocyus ad navem.] Forte verba funt Damæ imperantis puero, ut deferre festinet impofitu onus: vel funt Poetæ ad Damam.

Nil obstat.] Omnibus jam ad id comparatis. Trale vernita.] Synecdoche. Sic Horat. Lib. 1. Od I.

- Trale Cypria

Myrioum pavidus nauta fecet mare. 142. Agaum rapiae.] Rapide percurras mare A.gæum, & quodlibet aliud. Synecdoche.

Aganm. Maris Mediterranei finus eft amplishimus, Græciam inter & Asiam minorem. Ita vocatur, vel ab Ægeo Thefei patre, vel ab Ægea Amazonum Regina, qui in eo perierunt. Vel ab urbe Euboica Æga, ut vult Strabo. Plinius Lib. 4. cap. 11. fic habet : Ageo mari nomen dedit scopulus Tenedum inter & Chium, verins quam Infula, Aex nomine, à specie capra, qua ita Gracis vocatur, (ais) in medio mari repente exiliens.

Solers luxuria.] Blanda, callida, providens te fibi velut prædam eripi, velut mancipium & fervum elabi & perire fibi, fi femel naviges, & avaritia te mancipes & addicas.

Luxuria.] Morum dissolucio, inquit Festus, ficut luxa membra appellantur, quæ foluta & fuo loco dimota funt

que fuis illecebris & voluptatibus. Vel fenfus, est : nifi luxuria, antequam navim conscendas, monitis ab incapto cursu dehortetur ac revocet : ductum verò separatim te alloquitur, quia habet aliquid pudendum, unde & arbitros removet. At non ita lucri cupiditas, imò aperiè agit ; eò quod neminem pudet rem facere, & augere.

Quò deinde, infane, ruis, &c.] Verba funt luxuriz Damam à navigando deterrentis.

Infane.] Qui cot molettias & diferimina non

144. Quid tibi vis?] Que mens, que ratio te ducit ? Imo quis furor abripit?

Calido sub pedore, &c.] Unde verò hæc tibi infania? An ex effervescente bili? Forte his duobus versiculis indicatur Dama adversus luxuriam fatigantem oblustatus, ad iracundiam ufque.

Mascula bilis.] Effœminatos animos amat luxuria, non mirum ergo fi damnat masculam bilem, velut furorem; & Damam velut furiofum. Porrò ficut Virgil. Eclogà 8. dixit mascula thus ra, sic Persius bilem musculam, id est, fortem & validam, quam Stoici cotem fortitudinis vocabant, modò tamen ea non ut duce, fed ut milite uterentur.

145. Quam non extinxerit urna cicuta] Quamvis contraria contrariis curentur, ut ardentem istam bilem vix levare aut sedare potuerit fuccus cicutæ copiofifimus, & plena urna, vas capacissimum; quamvis ille fit adco frigidus, ut mortem pariat vel modicus. Vide fu-

pra, Satyr. 4. ad v. 2. 146. Tun' mare transilias?] Te nimirum committes tam infido elemento, in quo fis digitis à morte remetus quatuor aut septem, si sit latissima tada: ut ait juvenalis Satyr. 12. v. 58. Tria refert Plutarchus, quorum pomiteret Caronem Censorium, arcanum uxori revilasse; diem inutilem transegisse; & eo transmi-143. Seductum.] Deceptum entea corruptum- fife navi, quò pedestre ner effe poffet. Ex adagio Graco, Sanaosu, nai mup, nai yuru nana Tpia.

Tibi torta cannabe fulto, &c.] Tune ô Marce Dama, tu vir honoratus jam & liber, poteris cibum in navi capere, ita ut pro sedili habeas funem nauticum, pro mensa transtrum, permixtus scilicet cum remigibus & nauris squalidis & agreftibus, qui solitus es mollius sedere, beatius vivere, domi, in otio, inter familiares, nitide, honesté.

Torta cannabe] Cannabis est genus plante, è qua funes fiunt, & rudentes : imò & vefter apud Thracas, tam fubriles, ut lineæ videantiss Herodot, Lib. 4. num. 155.

Cona fit in transtro? Veientanumq; rubellum, in transfro, nixus fune interto? Exhalet vapidà læsum pice sessilis obba? Quid petis? Ut nummi, quos hic quincunce modefto

Nutrieras, pergant avidos sudare deunces? Indulge genio: carpamus dulcia; nostrum est deunces cupidos? Da te volu-prati: rapiamus jucunda. Nostrum est munus.

An & vas sedere potens emittat tibi odorem vini subrubri Veientani pice fætida corrupti? Ecquid intendis? An ut numm? quos hic alueras quincunce moderato, pergant tibi exsudare

ANNOTATIONES.

hum & fedile remigum. Virgil.

Considire transtris. Veient anum rubellum I Vinum ignobile, saporis injucundi, ex agro circumjecto Veios urbem Hetruriæ, non procul ab urbe Roma. Horat. Lib. 2. Satyr. 3.

Qui Veientanum festis potare diebus. Campana solitus trulla, vappamque prosestis. 148. Exhalet vapida.] Tetros vapores tibi-

que infolitos emittens, fastidium creet & æ-gritudines, & fortasse mortem extra patriam. Heu quo ruis? Lucelli scilicet aliquantuli gratia perdas quietem, voluptates, vitam?

Lasum pice] Infectum ex odore picis qua navis pariter & obba illitæ & obturatæ. Mos erat leodem fensu dixerat. porrò picandi vinum, id cst, picem & refinam interdum adhibendi & immiscendi, ad condiendum veluti, addendasque vires, aut frangendas. De quibus Plin. Lib. 14. cap. 1. & ingent', ob navigationis tædia & pericula. 20. Plutarch. Convival. Quæft. Lib. 5. Cap. 3. illis autem ipfis condimentis vinum aliquando corrumpebatur, unde Martial. Lib. 3. Fpig. 76.

3

r-

0-

m

di-

fi

12.

ni-

ut-

mi-

14-

na-

rce

ris

be-

er-

ua-

ere,

lia-

ntæ, fes

RIH.

ana.

Refinata bibis vina, Falerna fugis. Se Jilis obba] Pocult genus, vel ligneum, vel ex sparto, inquit Nonius Marcellus, vas latum habens fundum & ventrem, ita ut per se facile fter & fedear, unde feffilie obba dicitur. Volunt aliqui effe doliolum, in quo navigantes plerumque sedeant.

149. Quid petes ? ut nummi, &c] Q'i, verò, finis tibi propofitus? Nimirum ufura ingens & infinira, qualis maritima effe folet, sed labore & periculo perinde magno.

Hic.] Romæ, fine labore, tine periculo. Quincunce.] Quincunx, uncias quinque figni

Quincunce modesto.] Fanore modico, legibus licito, & avaritiæ notam haud metuente; nimirum quinis annuis, pro centenis. Leg. Tutor. Paragraph. 10. Digest. & Leg. 17. Dig. perituri sumus, id ipsum quod vixerimus, pereat. de usuris & fructibus. At vox ista, sicut & Nostrum est quod vivis.] Bio Bis des pereat. Sequens, deunx, ampliori eget elucidatione. Siz ist Bio, inquit Proverbium Græcum. Untaque observa. Gravistima pridem usura erat de luxuria ait sibi acceptam referri oportere centefinia, que pro centum nummis mutud ac-ceptis pendebentur duodecim annui, finguli pro luptuofain, co qued fine gaudiis ac volupta-menfibus fingulis. Hule vere prexima denna, te bus vivere, non fit vivere.

147. Transfro.] Trabs est transversa, scam-cum undecim reddebantur pariter pro centenis: lic & dextana erat, cum decem : dodrana, cum novem : beffalis, cum octo : feptunx , cum feptem: femis, cum fex: quincunx, cum quinque: triens, cum quatuor : quadrans, cum tres : fextans, cum duo: denique unciaria ufura vocabatur, qua pro nummis centu m unus dumtaxat in fœnus folvebatur quotannis. Et hæc lege decemvirali potissimum probata, ut testatur Cornel. Tacit. Annal. Lib 5. Quæ tamen ob funeratorum fraudes post abrogata, & ad femiunciariam redacta est. Vide infrà mox ad vocem, deunces.

150. Nutrieras.] Foenore auxeras , multiplicaras. Horat. Lib. 1. Epift. 18. pascere nummos

Pergant.] Alii codices habent, peragant. Avidos sudare deunces] Nimium foenus & immodicum afferre, sudore & molestia pariter Avidos.] Cupiditatem luci nimiam in fæ-

neratore arguit.

Deunces.] Deunx pondus est seu mensura undecim unciarum, quali una dempta parte è libra seu asse, qui duodec m uncias continet. Deunz autem ulura fignificat undenam annuam pro centenis; seu qua pro centum nummis annuo fœnore, undecim nummi dantur, ut dixi paulo anté. Hoc verò fane referendum videtur ad ufuras maritimas, quibus lex nulla modum ponit, imò que culpà carent quantumvis magne, fcilicet ob pericula maris, & ærumnas.

151. Indulge genio.] Vide Satyr. 2. v. 3. Carpamus dulcia] Fugientes cum vita & annis arripe voluptates. Horat. Lib. 1. Od. 11. carpe diem. Epicuri apud Lactantium: Voluptatibus, inquiunt, quoquo modo poffumus, serviamus. Brevi enim tempore nulli erimus omnino. Erec nullum diem, nullum temporis punctum fluere nobis fine voluntate patiamur, ne quia ipli quandoque

Cc z

Quoix

post, er.s favilla & umbra, & sermo. Vitam age, mortem recordatus : tempus effluit. Id quid facis? Hamo gemino distraheris in diversas partes. An Necesse eft ut suijaceas duobus demons vicifim,

quod vitam ducis. At Poulo Quod vivis : cinis, & manes, & fabula fies. Vive memor lethi: fugit hora. Hoc quod loquor, inde est.

En quid agis? Duplici in diversum scinderis hamo.

illum sectatoria, an istum? Hunccine, an hunc sequeris? Subeas alternus oportet,

ANNOTATIONES.

quam moriaris fruere vità vitæque delicis; nam brevi de te actum erit. Hæc ad mentem Virgil. Epicureorum, qui cum corpore & animam interire putant ; hit mox dixi: quod fatis convenit loquenti luxuriæ: an verò potius fecundum Stoicos, è quorum gremio Perfius? Cic. Tufcul. Quæft. 1. num. 77. Stoici, inquit, ufuram nobis largiuntur tanquam cornicibus : diu mansures aiunt animes, serger autem negant. Et paulo post, cap. 78. aiunt manere animos, è corfore cum excesserint, sed non semper, Erit igitur tenfus, fies cinis, nimirum ex more cremato corpore tuo, post mortem, & in favillam per ignem redacto: deinde eris manes, id cft, anima tua per aliquod tempus manebit & durabit apud Inferos. Posteà vero ses fabula, id est, redibis in prius nihilum: hæc enim catastrophe eft vitæ & conditionis humanæ, quæ fabulæ in mundo velut in theatro & scena peractæ comparari folet.

Manes.] Pro locis inferioribus Manes accipit Macrob Lib. Saturnal 1. cap. 3. Virgil. Æneid. 6. pro panis, quæ funt apud inferos. Alii, pro Diis tantum bonis; nam Varro Lib. 5. bonum antiquis manum vocari ait; hinc per antiphrasim quasi minime boni, (si Servio sides) Dii inferi Manes appellantur. Porro animum à corpore separatum Antiqui Manem Deum vocabant. Hic fumitur pro anin a corpore foluta.

Horat. Lib. 1. Od. 4.

Vita Summa brevis Spem nes vetat inchoare longam.

7am te premet nex, fabulaque manes. vide

inf à v. 185. ad vocem, Lemures.

Fabula fies.] Interpretantur vulgo locum hunc. ficut & Horat. mox cit, de Inferis, de quibus & Poete & Ph'losophi tot & tanta narrant & fabulantur. Atque ita due voces, manes, fabu-ia, idem fignificant. Potest etiam ita intelligi, falula fies, id eft, fold tui memoria restabit, & sermo de te forsan saciendus. Vide suprà ter- ritiam, an luxuriam? otium, an sudores? lutiam hojus loci interpretationem, ad hanc vo- crum, an voluptates?

153. Vive memor letli] Horat. Lib. 2. Satyr.6.

Vive memor quam fis avi trevis.

Engit bora. Vice fenfim elabitur, ut tempus,

Currit enim ferox atas.

-Fugit irreparabile tempus. Hoe quod loquar, inde est.] Temporis & vitze fugientis partem etiam absumo aliquam loquen-

do tecum. Horat. Lib. 1. Od. 11.

Dum loquimur, fugerit invida Atas: carpe diem.

Lava paulum mens erat Turnebo, cum Lib. 20. cap. 1. hunc locum fic intellexit ; quia perit fensim vita, inde tibi loquer ut te moneam jubeamque carpere gaudia, antequam tibi pereant. Multo alirer, & cum aliis, magisque ad sensum Horatii Persiique D. Hieronym. Comment. in Epist. ad Galat. Lib. 3. cap. 6. Breve est, inquit, vita istius curriculum: hoc ipsum quod loquor, quod scribo, quod relego, de tempore meo, mihi aut crescit, aut deperit.

154. En qued agis?] Hactenus Prosopo-poia illa & dialogus perelegans. Jam vero Stoicus ad Damam: En igitur ad diversa contrariaque traheris, huc ad quietem & voluptates à luxuria, illuc ad lucrum & laborem ab avaritia, quid igitur facies? Quo te convertes? Jamne fentis & fateberis te effe servum, & duram sub duris dominis servire servitutem?

Duplici in diversum scinderis bamo. 7 Varia duplicis servitutis necessitate oppressus quasi

discinderis.

Hamo] Prorfus ad rem est quod initio Libri de invidia & odio Plutarchus ait; vitium hamis effe quasi pluribus instructum & armatum, πολυάγκις por : certe pura virtus rara avis : qui luxuriz sordes effugerit, & fæda voluptatum cavebit lenocinia, is hamo capietur avaritiæ, vel contrà, Metaphora est à piscatione, in qua pifces hamo feu escà diversà & multiplici quan loque inescantur, ut capiantur alterutro.

155. Hunccine, an hunc sequeris?] An ava-

Subess alternus oportet.) Quid si utrique servi-endum? modò huic, modò illi obtemperans, quam mifer! haud protecto simpliciter fueris!

Ancipiti

Ancipiti obsequio dominos alternus oberres. Nec tu cum obstiteris semel, instantique ne-

Parêre imperio, rupi jam vincula, dicas,

Nam & luctata canis nodum arripit : attamen illi

Cùm fugit, à collo trahitur pars longa cate-

Dave, citò, hoc credas jubeo, finire dolores.

dubio fervitio, & viciffim obambules circa illos. Et quando tu rejugnaveris semel, & recusaveris obedire urgenti mandato, ne propterca dicas, modo catenas fregi. Etenim canis etiam obagitando vinculum aufert : nihilominus quando aufugit, longa pars catena raptatur abs cervice illius. Sic Charestratus rodens unguem vivum dicit ifta : 6 Dave, volo ut . his fidem habeas :

ANNOTATIONES.

156. Ancipiti obsequio dominos.] Binas domi- aut dente morsuque aliqua parte fregit, fugitnatrices vicinim fequens, dubius interim, utri potissimum te addicas.

Obfequio.1 Reconditum in hac voce sensum vulgus haud expiscari, monent doctiores : non est obsequium, ut putant, famulatus, vel opera alicui navata; sed patientia & indulgen-tia erga alios nimia, qua eorum voluntati & libidini plus zquo obsecundatur, etiam contra fas & rationem, ut vulgo faciunt affentatores. Terentius in Andria, obsequium opponit veritati, qua vel amici nonnunquam offenduntur, adeo nolunt homines proprios nævos & errores videre, vel audire. Olsequium amicos, veritas odium parit. Quem locum & fententiam illustrat Cicero in Lalio, num. 91. Molesta, inquit, veritas est, siguidem ex ea nascitur odium, quod est venenum amicitia : sed obsequium multo molestius, quod peccatis indulgens pracipitem amicum serri sinit. Et paulo post: jutrix procul amove atur.

Oberres.] Perpetua discursatione circa utrum-

157. Nec tu cum obstiter's semel.] Ne vero dicas te alteri repugnaturum, vel utrique, nimium fævienti; ficque liberum fore à servitute illa vitiorum durifima.

Semel] Hirundo una non facit ver, inquit Aristoteles, nec parit aut tollit habitum, "Eir, unus eut alter actus.

158. Rupi jam vineula, dicas.] Non rupisti, inquam, sed rejecisti mox tibi rursum injici-

Ovid. Amor. Lib. 3. Eleg. 10.

Scilicet asserui jam me, sugique catenas.

Horat. Lib. 2. Satyr. 7.

que; attamen quia pendentem collo catenze partem trahit; non difficile reducitur, religaturque firmius & arctius quam antea. Sic planè tecum agetur homine longa vitiis ac diu-turna fervitute mancipato. Semel iterumque forfan aliquando refistes, corum importuna folicitatione fatigatus; at paulo post iis te ultro addices turpissime, aut occasione, aut vehementià abstractus & impulsus, nimirum propensionem ad ea retines & circumfers longo usu conflatam, quam frangere non ita facile est & promptum.

Nodum.] Catenæ nodos, vincula, Synecd. 160. Trahitur pars longa catena.] Vulgo dicimus de eo, quisquis instans exitium aut periculum eluctarus est semel, aut eriam aliquoties ; is non est liberatus qui suam catenam trahit. Locum hunc Persii integrum adumbrapracipitem amicum ferri sinit. Et paulo post : vit Seneca, de Vita beata: Et qui ad virtu-in obsequio comitas adsit ; assentacio vitiorum ad-tem tendit, etiamsi multum jam processit, opus est aliqua fortuna indulgentia, adhuc inter humana luctanti, dum nodum illum exolvit, & omne vinque dominum, ut faisfiat contraria ctiam im- culum mortale Qui . ad superiora properantibus; Non fine gravi, imo intolerabili mo- gressus est lanam catenam traint, nondum liber, jam tamen pro libero.

161. Dave, cite, &c.] Confirmat exemplo è Menandri Eunucho, quem, personis, & quibusdam immutatis, transtulit Terentius. Huic Phædria, illi est Chærestratus, huic Parmeno est, illi Davus, Personæ Comicæ. Quod & annotavit vetus Schol.

Dave.] Nomen fervi apud Menandrum Atheniensem Comædiarum scriptorem. Servis apud Romanos nomina hac frequentia, Statius, Dionyfius, Stichus, Hera: ficut Athenis, Davus, Geta ex quo Daci, qui anteà Davi, bel-lo subacti sucrant: apud Syros, Dama: in Paphlagonia Tybius: apud Phryges, Manes, Mi-- O toties servus! Qua bellua ruptis, da: Lacedæmoniis, Helota: Argivis, Gym-Cum semel effugit, reddit se prava catenis. neta: Cretentibus, Epharmiota, Clarota, Mi-159. Luciara canis, &c.] Probat à simili nota: Thessalis, Penesta: Syracusanis, Eu-Canis cum diu multumque carenam excussit, statonus : Sicyoniis, Corynephorus : Mari-

Præteritos Cc3

PERSII SATYRA V.

mum prioribus moleftiis. Nummid ego proirum obsistam con Sanguineis meis Sobriis? Numguid patrimonium elidam ad portam impuram, malafama, quando ego temulentus cano ante humidam Chryfidis januam, tada extincta?

cogito finem imponere quampri- | Præteritos meditor. Crudum Chærestratus unguem Abrodens ait hæc. An ficcis dedecus obstem Cognatis? An rem patriam, rumore finistro, Limen ad obscænum frangam, dum Chrysidis Ebrius ante fores, extincta cum face, canto?

ANNOTATIONES.

andinis Bithyniæ populis, Doryphorus, &c. Alex. ego amoribus eam, ut antè, perditum bonam famam gentis meæ, in qua, præter me sunt omab Alex. Lib. 3. cap. 20.

Finire dolores.] Nuncium remittere amoribus, qui mihi sant tot dolorum causæ. Hos Plautus in Mercator. Prologo fic perstringit :

Amorem hac cunda vitia fectari folent, Cura, agritudo, nimiaque elegantia, &c.1 Sed amori accedunt eriam hac que dixi minus, Infomnia, arumna, error, terror & fuga, Ineptia, fultitiaque, adeo & temeritas; Incogiiantia excers, immodestia, Peculantia, cupiditas & malevolentia. Inharet etiam aviditas, defidia, injuria, Inopia, contumelia & dispendium, Multiloquium, panciloquium. Virgil. Eclog. 3.

Quisqu's amores Aut metnet dulces, aut experie ur amaros. Sed ipfum Phædrum amatorem miferum audire, imò spectare veluti ne pigeat, ut ipsius etiam nos miferat. Is apud Terent. Ad. I. Scen. I. fic loquitur :

- Indignum facinus! Nunc ego & Illam scelestam effe, & me miferum fentie : Et tadet ; & amore ardec : & prudens, Sciens, Vrous vidensque peres; nec quid agamscio.

Finire doleres Praterites meditor.] Relinquendo Chrysidem meretricem, que me properas amando jerdere. Ut est apud Horat. Lib. 1. Od. 8. Idem Lib. 2. Saryr. 3. scripscrat de Phædria Terentiano, cujus locum integrum ibidem expressit.

An potius mediter finere dolores ? 162. Crudum Charefratus unguem A: rodens.] fama, &c. Præ dolore, quod ab amiea exclusus: vel præ rus, & fecum ipfe luct bundus, num ad eam quæ exclusit redeat, an deserat quam perditè amat.

Perf. Satyr. 1. v. 106.

Nec demorfum Sapit unguem. Horar. Lib. 1. Satyr. 10.

Vivos & rederet unques. Charefiratus. Juvenis an ator Chrysidis meretriculæ, apud Menandrum, ut d.xi.

163. Ait hac.] Ad Davum nempe fidum abi famulum.

nes honesti, casti, sobrii? Siccis.] Siccis temperantem virum, madidus ehriosum ac vinolentum sæpè indicat.

Plaut, utrumque ponit Afinar. Scen. 14. Ego prater alias virum meum fui rata Siccum, frugi, continentem.

Et paulo post:

Scito illum madidum, nihili, inco tinentem. Horatius Lib. 1. Epist. 19. Item Lib. 1. Od. 18. ficeis poluit, pro, sobriis & jejunis.

Tullius pariter horridam & aridam vocat vitam hominis frugalis; pro Quintio, num. 93. Item S. xfi Roscii Amerini probat innocentiam, è victu arido. n. 75.

164. Rem patriam frangam.] Patrimonium dilapidem & effundam in meretricios amores. Quod expatrare vocabulo sane significantissimo vocat Catullus Epigram. 30. in Cæsarem.

-An bac sinistra liberalitas, Farum expatravit? An parum belluatus es? Paterna primum lancinata funt tona, Gc. Horat. Lib. 1. Saryr. 2.

- Bonam deperdere famam. Rem patris ollimare malum eft, &c. Rumere sinistro] Qui jam de me spargitur & volat : quanquam, ut habet Ovidius,

Turpis amor furais auribus ife folet. 165. Limen ad obscanum] Ante fores, vel in domo impuræ & flagitiosæ mulieris, ad quam velut ad scopulum frangor & illidor; & mea mecum deperduntur bona fortunz,

Obseanum.] Vox à como facta, ut volunt aancipiti incertoque confillo, cogitabundus to liqui: at Varro à scena; ubi turpia quævis cuntur, trahit originem : alii ab Oscis populis Italiæ in Campania, turpi libidine & spurcitia famolis.

Curifidis.] Famolum erat · scortum cujus est mentio apud Athen. Lib. 13. cap. 3. Porto nomen ab auro, forte ob pescinummia escula

meretricum, quod ait Apuleius Lib. 10, de Afino aureo.

166. Elvius] Comeffatio sequitur epulas; Cererem & Baccham Venus.

Udas ante fires] Seu lacrymis; feu un-An ficeis dedeens chiftem Cognatie ?] An fædis guento, ex more amantium ; ut notat vetus

Enge

Euge, puer, sapias: Diis depellentibus ag- Maele animo, 6 puer, sapiens

Percute. Sed censen' plorabit, Dave, reli- putasne quod Chrysis à me cta?

Nugaris, Solea, puer, objurgabere rubra;

esto, & agnam macta Numinibus averruncis. At, ô Dave, deserta larrymabitur? Nugas agis. Certe, o puer, castigaberis Sandalio rubeo.

ANNOTATIONES.

Schol. vel etiam vino, ut abunde probat Plaut. I liquando tandem agnoscens. Curcul. Scen. 1. & 2. ubi lenæ fores vino amator conspergit, & odore vini illecta illa januam pandit, & prodit foras, amantique abblanditur. Interpres quoque Aristophanis in Plutum, air Laidem à multis adamatam Theffalis, qui præ amore vestibulum ejus vino irrigabant. Parum ad rem est quod affert non-nemo, folitos aquà perfundi januæ cardines à mulieribus, ad fallendos maritos; Chrysis enim marita non erat. Melius fortasse, ne strepitum ederet aperta janua, & à vicinis audiretur. Nam apud Plaut. loco mox citato adolescens laudat ades festivissime apertas, quibus rec mutit cardo : dein jubet servo: tace; occultemus lumen & vocem.

Extinctà cum face canto] Cum pervenerant amatores ad ædes amicarum, facem extinguebant, ne agnoscerentur; & ante januam, node sæpe integra, amatoria cantabant. Plautus, loco citato.

Horat. Lib. 1. Satyr. 4.

Ebrius, & (magnum qued dedecus) ambulet

Noctem, cum facibus.

Quod vero Marcilius extinctam facem vult effe fignum exclusionis, videtur hic non habere locum, ut si facem projectam aut jacentem Persius dixiffet, quemadmodum Propert Lib.1. Eleg.1.

Semper & exclusi signa jacere faces. Canto.] Infignem & elegantem ejulmodi cantilenam scripsit Horat. Lib. 3. Od. 10. ubi sic

Extremum Tanaim fi biberes Lyce, Savo nupta viro, me tamen asperas Porrectum ante fores objicere incolis Plorares Aquilonitus.

Audis que strepitu janua, &c. .

Et in fine.

Non hoc semper erit liminis, aut aqua Calcilis patiens latus.

Ovid. Fast. 5.

Elvius ad durum formofa limen amica

Hoc Plantus dicit, occentare oftium. Mercat. Scan 4. Perf. Scen. 15.

167. Enge fuer] Gratulatur Davus Chære- bet Terentius in Eunucho; strato saniorem mentem, quam testatur. Sa tias, perge in tam bono confilio, errorem a-

Diis depellentibus.] Diis insaniæ averruncis, & fatuum amorem amoventibus : fortè Castori & polluci, qui valere plurimum credebantur ad avertenda mala : agnam percute, sacrifica, tam pro gratiarum actione, quam ut faxint te perstare in laudabili proposito.

Horat. Lib. 2. Od. 17.

Abs humilem ferienus agnam.

168. Sed cenfen' ploratit.] Jam vacillat juvenilis animus: veretur scilicet ne doleat Chrysis si eam relinquat, jam proprii oblitus mali. Cæcus amor!

Plorabit, Dave, relida?] Sunt pro armis mulieri, meretrici verò imprimis, lacryma. His libertati amantium insidiantur; his meliora cogirantes expugnant.

Unde Terent. Eunuch. Scen. 1.

Hac verba mehercule una falfa lecrumula,

Quam, oculos terendo mifere vix vi expresferit, Restinguet : & te uitro accusabis, & ei datis Vitro Supplicium.

169. Nugaris.] Siccine vis finire dolores qui tam parum tibi constas? inquit servus frugi ad herum amore infanientem: profecto nugas agis in re feria. Vix ungues malæ bestiæ meretricis effugies : & dolebit tibi gravius quam ante. Quod fi illa te intellexerit, actum est, eludet, per Ri.

Solea puer.] Quod bis jam Davus ad Charestratum dominum ait, puer, non vacare putandum cft. Hinc nim rum fuam ei fervitutem blande objicit, qua libidini fervit, miferum plufquam Davus ipse mancipium. Solea crepidæ muliebres, quibus plantarum calces tantum infimæ teguntur, cæteris prope nudis, & teretibus habenis vinctis. His etiam uli homines mulierofi non fine dedecore, ut testatur Gell: Lib. 131. cap. 20. Alex. ab Alex. Lib. 5. car: 18. Tull. act. 7. in Verrem n. 85. & in L P. fonem n. 13. utrique exprobrat quod prodirent so'esti: & de harusp. resp. num. 44. P. Cle-dio crocotam, mitram, mulielres soleas, objicit.

Oljurgabere.] Etiam audebit petulans mere-trix verberare te, folcâ pulfare nates, ut est apud Juvenal. Satyr. 6. v. 611. atque ut ha-

Tibi commitinabitur Sandalio caput.

o angustos laqueos arrodere. Tu quidem modo ferox es & vehemens. Verum fi accersat & statim dices : Ergo quid agam? An non ibo ad eam, tunc quando me vocat, & Sponte rogat ? Si totus & integer inde recesseras, neque tunc ire debes. Ile ille, quam investigamus, ille est: non verò is quem apparitor vanus agitat in vindicta.

me deinceps vacillare cupias, Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses. Nunc ferus & violens. At fi vocet, haud mo. ra, dicas:

Quidnam igitur faciam? Ne nunc, cùm accer-

fat, & ultrò

Supplicet, accedam? Si totus & integer illine Exieras, nec nunc. Hic hic, quem quærimus,

hic est: Non in festuca, Lictor quem jactat ineptus. 175

ANNOTATIONES.

8. Chrysoft. Homil. 14. ad populum Antioch. & etiam gaudebis, & apud te inquies, num quid abuti soleant meretrices stolidà amatorum pa- possum non redire? tientia.

Rubra.] Delicatulæ mulieres purpureas amabant soleas, auro etiam distinctas, interdum &

170. Ne tresidare velis.] Chrysis te objurgabit , ut ita castigatus, deinceps non tentes ullum suis è laqueis effugium. Alii sententiam hanc à prori sejungunt, interjecto puncto: ut sen-fus sit; frustra est quod trepidas, & videris querere libertatem, imo vero planè irretitus, ut es, & captus, malis affuesce.

Terent. jam cit.

Te redimas captum quam queas minimo:

Et ne te afflicles, &c.

Trepidare.] Videtur positum hic pro festinare, ut apud Horatium fæpe, & alios. Lib. 2. Od 4.

Octavum trepidavit atas claudere lustrum. Si tamen propius rem intuamur, hic non fignificat properare, ut citato Horatii loco : nec tremere & cunctari, ut vulgo: sed luctari & jaetare se, quasi ad excutiendum jugum. Ita Ca-Quo sensu usurpatur à Seneca Lib. 3. de Ira. Sic laqueos fera dum jactat astringit : sic aves dum viscum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt. Et Propert. Lib. 2. Eleg. 3. mox citandis.

Arctos rodere caffes] Metaphora à feris retia, quibus captæ funt, frangere conantibus.

171. Nunc ferus & violens] O Chareftrate, nunc quidem absente Chryside virum te præsta, audacem, fortem. At ubi illa te accerset, heu! fractus & mollis videbere.

Propertius Lib. 2. Eleg. 3. Ac veluti primo taurus detractat aratra; Mox venit affueto mollis ad arva jugo. Sie primo juvenes trepidant in amore fer ces : Dehine domiti post hac aqua & iniqua fe-

At si vocet] Ubi primum Chrysis te revocabit, fine mora, fine cunctatione, dices, an igi- unum potest, libertate. tur deseram? Nimirum te vinci & expugnari

alibi sæpe enarrat, qu'am & quot indignis modis ego tam blande ab .lla accersitus rogatusque

172. Ne nunc cum accersat, &c.] Ex Menan-

dro Terentius, Eun. Scen. 1.

Quid igitur faciam? Non eam, ne nunc quidem

Cum accersor ultro, Oc.

Et ex utroque Horatius, Lib. 2. Sat. 3. jam cit. 173. Si totus, & integer illine exteras.] At ego Davus tibi fidelis, à here, respondeo: te nec oportere ad Chrysidis servitutem reverti eriamsi revocet, & ultro supplicet; siquidem ab illa non corpus tantum extulifti, fed & animum, cor, affectum; adecque integer & totus evalisti. Anima magis est ubi amat, quam ubi animat.

Plaut. Afinar. Scen. 3.

Fixus hic apud nos est animus tuus clavo cupidinis. 174. Nec nunc.] Alii explicant : si prorsus excusseras meretricis & libidinis jugum, signa dabis certiffima tuæ libertatis, cum nec rogantem, audies. Alii legunt, nune nune ; & jungunt cum sequentibus; sed multo minus placent, videnturque truncare priora. Itaque concludit hic Stoicus syllogismum per aposiopesim, quæ supp'eri potest sic : ergo, ô M. Dama, tandemne capis discrimen ingens inter libertatem animi, & libertatem corporis: præteres, videfne non cum esse continuò liberum animo qui semel aut iterum reluctatus est vitiis, & importunam eorum servitutem tentavit excutere ? Spectasti certe Chærestratum illum corpore liberum, sed libidini servientem frustra trepidasse, & Chryfidis haud potuisse declinare aut frangere laqueos, quamvis id conatus fit f. cere, & jugum amoliri.

Hic hic, ouem quarimus, hic est.] Qui oblatam spernit occasionem aut libidinis explendæ, aut faciendi lucri, &c. hic, hic, inquam, vere animo liber eft, hic cft, quem quærimus, & quem in te,

ô Dama, non invenimus.

175. Non in festuca, &c.] Talls vero non est,
quem Prætor vindica facit liberum civili, quod

Festuca] Quidam accipiunt pro virga, seu ba-

Jus habet ille sui palpo, quem ducit hian- An sui dominium possidet adu-

Cretata ambitio ? Vigila : & cicer ingere large atque abundanter cicer elargire Rixanti populo, nostra ut Floralia possint

lator ille, quem avidum trabit ambitio candidata ? Vigil efto: plebi jurganti, ut vetuli ad folem expositi commemorare

ANNOTATIONES.

cillo, adeoque vindica, quam Lictor Prætori offerebat, inquiunt, è fascibus extractam, ut ea, de more, manumittendi caput pulsaret, ut fupra explicavimus. Alii vero pro stipula, quam dicunt in corpus ejus qui liberabatur, injici & inspergi solitam à Lictore, teste Plutarcho, de fera Dei vindicta.

Plaut. Mil. Glor. Scen. 11.

Quid ? Ea ingenua, an festuca facta? Serva, an libera eft ?

Lictor.] Apparebant Prætori sex ministri seu Lictores, tum honoris causa, tum mini-

Quem.] Legunt alii, quam, & ad festucam referunt quam à lictore jactari mos effet : alii quem, & referunt ad eum, qui asserebatur in libertatem, eo modo quo mox diximus.

Jactar.] Hoc etiam alii explicant aliter; vel jactat, id est, festucam injicit; vel jactat Lider, id est, ostentat populo hominem è servo

liberum derepente factum.

Ineptus 1 Vel Lictoris epitheton, contemptum indicans: vel fignificat non valere ad conferendam animi libertatem, sed tantum ad civilem.

176. Jus halet ille sui, &c. 1 Aliud exem-plum de ambirioso, quod rursum incutir Damæ Stoicus, ad eum pleniùs convincendum. An, inquit, talis homo habet sui potestatem, & animi libertatem? Seneca dicit, avares non habere divitias, sed à divitiis haleri. Et de Laïde jactabat Aristippus, " xw an vx "xo-

Palpo.] Sunt qui ablativum dicant à nomin. palpum, id est illicium, blandimentum: at cum aliis melius accipies in nominativo, palpo, onis, id est, adulator, Palpare, propriè est, manu mulcere, tractare, explorare; & per metaphoram, fignificat explorare hominum mentes, prætentare voluntatem, ad gratiam ab iis furripiendam. Hic ponitur pro ambitiofo, qui prensat cives, & auram popularem captat, ut corum suffragia demereatur, & fic ad honores & dignitates perveniat.

Ducit.] Per tribus circumducit, ad gratiam populi Romani aucupandum. Alii legunt tollit, perinde est. Hiantem, anhelantem ad honores, ac velut aperto ore appetentem.

177. Cretata ambitio . Mos erat Magistra-

candore splendida. Non enim illi contenti infito lanæ colore, cretam addebant in veften. ut candesceret, ind splenderet. Unde xxx Espor dicti Candidati: hinc & à vulgo dis creti, cui alba quidem sed non candida toga erat. Hæc erudite Just. Lips. Elect. Lib. 1. cap. 13. ubi & citat Isidorum, Lib. 14. cap. 24. Fit toga addito quodam creta genere candidior : & hæc ipsa Persii verba affert ; multaque alia, ut probet quotidianam olim Romanis togam tuisse albam, quamvis certis diebus candidiores & splendidiores prodirent ob vestem seu recentem, seu cretatam. Hic porrò discrimen jubet poni inter vestem pullam, quæ funebris tantum; & fordidam, five fordidatam, id est, contractis sordibus fuscam, quâ utebantur supplices. De quibus omnibus ille susè ibidem.

Vigila: & cicer, &c.] Prosopopæia ambitionis homini honorum cupido præcipientis, quo pacto popularis fiat, & dignitates adipifcatur! Viliga, inquit, summo mane discurre, labora, exerce te in hac urbana militia: fic enim Tullius ad Attic. vocat Candidatorum vitam. Ante lucem, ito ad cives, eisque salutem diemque prosperam apprecare, operam tuam & officium sponde, ut corum tibi pares benevolentiam.

Cicer ingere large] Legumina varia sparge abundanter in vulgus, fabam, cicer friedum scilicet, &c. sic Ædiles viam sibi muniebant ad fuperiores Magistratus per missilia ejusmodi & congiaria, maximè in Floralibus. Alex. ab Alex. Lib. 6. cap. 8.

Horat. Lib. 2. Satyr 3. In cicere atque faba, bona tu perdasque lupinis. Martial. de impensis, in Floralibus;

Et populare sacrum bis millia dena tulisset. 178. Rixanti populo] Donaria certatim excipientibus & sæpè rixas moventibus aliis in aalios, præ aviditate colligendi & plus habendi, adeo ut è rixis cædes, non rarò continge-

Nostra ut Floralia possint, &c.] Ut istius liberalitatis memoria transeat ad posteros, senibus eam

ad filios ac nepotes referentibus.

Floralia.] Flora mulier impudica, arte meretricià ingentes acquifitas opes Populo Romano ex testamento legavit, ea conditione, ut natalis suus dies festus haberetur. Huic tum aliquem ambientibus circumire in veste itaque, procurantibus Ædilibus, ludi quo-Aprici

nam heneftins? sed quando illuxit dies Acrodis, & aptata lampades ad fenestram delilant fuliginem eraffam ; & innatat cauda thynni rubeam faile candidi coloris redundat vino;

queans moftra Fiera fefta. Quid- Aprici meminisse senes. Quid pulcrius ? "Ar cùm

Herodis venêre dies, unctaque fenestra butam ferentes violas, exha- Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ, Portantes violas; rubrumq; amplecta catinum parinam complexa; & vas Cauda natat thynni; tumet alba fidelia vino:

ANNOTATIONES.

tannis celebrabantur omni lascivia pleni, | fenestras ponunt. convenientes quidem memoria meretricis, notat Lactantius Lib. 1. cap. 20. ende & erubuit Populus ipse Romanus ludos Florales exhiberi integros coram C. Porcio Catone, proptereà è Theatro discessit, ne præsentià fua spectaculi consuetudinem impediret, ut refert Valer. Maxim. Lib. 2. cap. 10. Postca verò, ut tanto pudori color quæreretur, Floram dixere Deam florum, colchantque quarto Kalendas Maii, seu die 28. Aprilis, quasi ut fata feliciùs crescerent. Ovid, in fine Lib. 4. & in s. Faftorum. Macrob. Lib. 1. Saturnal. cap. 4. S. Augustin, Lib. 6. de Civit. Dei, cap. 7. Alex. ab Alex. mox cit.

179. Aprici.] Senes amant aprica loca, id est, sole tepentia, in quibus deficientem cum ztate calorem foventes, maximè circa meridiem, nugis indulgent, unde Proverb. μεσνμ-Bonos vipa. Interdum & laudant tempora fe pueris acta, ut ait Horatius ad Pifones.

Quid pulcrius?] Quid gloriosius, quam se posteritati commendare per muniscentiam & honors, inquit ambitio, ad animum hominis fibi mancipandum: vel ironia est Stoici am-

bitioforum infaniam deridentis.

At cum Herodis venere dies.] Jan & fuper-Aitio fuas partes agit, tibique opnoxium vult habere hominem. Quia verò Romæ superstitionis damnabantur omnes externi ritus, omnis religio peregrina; hinc Persius exempla Judzorum accersir è Syria, & Ægyptiorum apud quos Isis colebatur ; aut certe Romanorum quorundam eas religiones observantium superstitiose.

180. Herodis] Triplex fuit Herodes, primus Antipatri filius, Rex Judzæ dictus à Romanis, fub quo natus Christus Dominus: qui & paulò post morruus velut Christus & Messias est obfervatus à nonnullis, qui inde Herodiani vocati funt. Alter fuit Heredes prioris filius, cognomine Antipas, fub quo mortuus Christus. Tertius Heredes Agrippa, Aristobuli filius, sacobi Apostoli interfector, vivente Persio adhuc regnabat. Hujufne, an primi mentio se hoc loco, nec doctifimi decernant. Vetus Interpres fic habet: Heredes apud Judaos regnavit temporibus Augusti, in partibus Syria. Herodiani ergo diem natalem Heredis observant, ut eriam Sabbata: que die lucernas accenfas & violis corenatas in, was vinarium ex argilla. Vide Saryr. 3.

Herodis dies.] Dies Judzis Herodi Regi subditis festi, seu ob ejus natalem, seu ob susceptum ab co Principatum.

Unctaque senestra] Scilicer ob exudans oleum è lampadibus in signum lætitiæ accensis, & ad

fenestras ex ordine collocaris.

181. Disposita pinguem nebulam vomuere lucerna.] Fumum densum & crassum emittunt lucerna in fenestras dissosta: portantes violas, floribus etiam ornatæ, ut mox dictum è vet. Schol, Locum hunc mirè illustrat Just. Lips. Elect. 1. cap. 3. ubi hæc scribit: Mos apud Remanos receptus; in omni privata publicaque latitia januam lauro ac lucernis ornari Ejusmodi lucerna pensiles erant : & catenulis suspendelantur accensa ad adium januas aut feneglras. Vidimus iffi in Italia areas ejufmedi lucernas complures, quas intellexit etiam Poeta Princeps,

Pendent lychni laquearibus aureis.

Quod hæ lucernæ ad januam, præter Juvenalem Tertullianus docct ad uxorem Lib. 11. Moratur Dei ancilla in laribus alienis, & interillos omnibus henoribus Damonum, omnibus folennibus Regum, incipiente anno, incipiente mense, nidore thuris agitabitur : & procedet de janua laureata & lucernata, ut de novo consisterio libidinum pu-

Quod verò ad fenestras, etiani, probat ex hoc Perfii loco, quem affert ibidem : Vide Juvenal.

Satyr. 12. v. 92. & ibi arnotata.

182. Rubrumque.] Miniatum seu è terra rubra.

Sic Martialis Lib. 11. Epigramm. 28. Paropsidem rubram posuit. Et Lib. 14. Epigram. 114.

Cumano rubicundam pulvere testam.

Amplexa catinum cauda natat.] Ingentem catinum implens thynni cauda in jure conditorio natat, epulantibus Judais, & festos dies agen-

183. Cauda thynni.] Piscis notus, de quo pluribus locis Athenæus . Plin. Lib. 9.cap.15. fic habet: Pracipua magnitudine thomi. Invenimus ta'enta quindecim pependise. Ejusdem cauda

latitudinem duo cubita o pa'mum, &c.
Tumet alba fidelia vino.] Plena scilicet fidelia,

Labra

Labra moves tacitus, recutitaque sabbata tune secreto agitas labia, & 184 palles. Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto:

expallescis ad Sabbata circumcifa, Tum larva atra, & pericula ovo difrupto:

ANNOTATIONES.

184. Labra moves tacitus.] Tu superstitiosus statum reperio, inquit. Judais te immifces, in eorum profeuchis, feu postercrum suorum curam sortitus, placato & de quo vid Satyr. 2. v. 6.

Horat. Lib. 1. Epift. 16.

0 e, n

:

ıd

H-

nt

13,

et.

pf.

ud

4-

is fe-

di

ta

0-

los

43

re

14

14-

al.

ra

m

o

n-

10

fic

288

de

.3

Labra movet, metuens audiri.

Recutitaque Sabbata palles. J' Cum Judæis colis Sabbata, tremens, & stolide religiosus. Certe Judæos nimium hac in re superstitiosos, quis non fateatur cum hostes ingruentes invadentesque Sabbato repellere, ac tueri se, religioni ducerent: quin & Christum Dominum incufarent & criminarentur, quod ægros sanaret die Sabbati?

Recutita.] Hypallage Judai recutiti dice-Horario, Apella, id eft, fine pelle, scilicet in ea, quam dixi corporis parte, cujus circum-& alii.

Sabbata.] Vox oft Hebraica requiem fignificans, & diem hebdomadæ septimam, Deo jubente per Mosem, Judzis seriatam, tum ut meminissent orbis à Deo condiri, & sex diebus perfecti; tum etiam suz ex Ægypto liberationis. Hic verò Sabbata quamlibet Judæorum celebritatem indicare videntur, per metonymiam.

Palles.] Sive ob jejunium, quod ad vesperam Judzi servabant ; seu ob metum superstitiosum; seu ob squalorem, & cinerem quo illi se conspergebant in Sabbatis saltem aliquibus. Quæ omnia ridet Juvenalis, Satyr. 14. versu 96. & seq. & Persius hic. Male enim audiebant Romæ Judæi, quos tumultuantes expulit Româ Imperator Claudius, Nerò suppliciis coercuit, Domitianus vexavit tributis: ut refert

Suctonius.

185. Tunc nigri lemures, &c.] Neque fo-lum afficit te superstitiosus pa'lor, sed & subigit terror vanus è lemuribus, & futi'ibus por-

Horat. Lib. 2. Fpist. 2.

Somnia, terreres magicos, miracula, Sagas, Nocturnos lemures, portentaque Theffala rides ?

Lemures.] Apuleius de Deo Socratis: Ani. mus virtute perfectus Genius vocatur. Animum bumenum emeritis vita flitendiis cerpore fuo ab- nebos. jurantem vetere Lating Lingua Lemurere dilli-

Ex hifce Lemuribus qui precationibus; & concipis vota tacito murmure, quieto Numine domum possidet, Lar familiar a dicitur : qui verò ob adversa vita merita, nullis bonis sedibus, incertà vagatione, seu quodam exilio punitur, inane terriculamentum bonis hominibus, caterum noxium malis, id genus plerique Larvas perhilent. Cum verò incertum est, que cuique corum fortitio evenerit, utrum Lar fit Larva, nomine Manem Deum nuncupant. Idem Apuleius in Apologia fic habet : Duat tibi Deus obvins Species morsuorum, quicquid Umbrarum eft ufquam, quicquid Lemurum, quicquid Manium, ouicquid Larvarum oculis tuis oggerat, omnia noctium occurfacula, omnia buftorum forbantur ob circumcisam præputii cutem : fic & midamina, omnia segulcrorum terriculamenta. Plin. Lib. 7. Epift. 27. multa refert id genus nocturna phantasmata, tùm aliis cùm fibi visa, cifio divino justu mandata defignabat cordis Hic per Lemures fignificantur Umbræ nocturnæ separationem à cupiditatibus, ut ait Lactantius, ! & Larvæ domos infestantes, quæ omnia noctium terriculamenta procurabantur seu averruncabantur, fabam noctu in Sacris jactando; testantur Varro, de Vita l'opuli Romani, Lib. 1. ubi ait, In Sacris fabam jattant noctu, & dicunt se Lemures domo extra januam ejicere.

Et Ovid Fast, 5. fuse rem explicat, & morem

illum superstitios:m persequitur.

Signaque dat digitis medio cum pollice junctis. Occurrat tacito ne levis umbra sibi. Cumque manus pure fontana perluit unda, Vertitur, & nigras accipit ore falas. Aversusque jacit umbra putatur

Colligere, &c. Ovoque pericula rupto.] Sacerdotes qui explorandis periculis sacrafaciebant, olservare solebant evum igni impesitum, utrum in capite, an in latere desudaret. Si autem ruptum effluxerat periculum pertendebat ei pro quo factum fuerat. vel rei familiari ejus. Hac vetus Scholiastes. At aliud superstition's genus de ovis ruptis narrat Plinius, Lib. 28. cap. 2. Hue pertinet, inquit, ovorum, ut exorbuerit quifque calices, cochlearumque protinus frangi, aut eofdem cochlearibus perforari. Veteres nimirum hominem lædi putabant per maleficium, fi ovorum testa acu perforarentur : quod ne eveniret, ovorum cochlearumque putamina statim frangebant ac pertundebant, ut maleficium occuparent arque averterent, Tur-

cerdos cocles cum crepitaculo injectuat terrorem Numinum, que faciunt corpora intu-mescere, nist matutino tempore ter comederis caput allii praferiptum. Ifta loquere apud Centuriones varicibus notatos,

deinde Galli ingentes; & Sa- Hinc grandes Galli; & cum fiftro lusca Sacerdos

Incussere Deos inflantes corpora, si non Prædictum ter mane caput gustaveris alli. Dixeris hæc inter varicolos Centuriones,

ANNOTATIONES.

186. Hine grandes Galli.] Nova palloris causa

timorifque.

grandiores videntur; five quod præcipuè veperandi, Vide Fenestell, de Sacerdot, Rom. cap. 12. Alii volunt grandes appellari, eo quod illi utpote castrati grandescant potissimum, ut fere fit.

Favet Juvenalis Satyr. 6. v. 512.

- Matrifque Deum chorus intrat, &

Semivir, obseceno facies reverenda minori,

Mouia qui rapt à secuit genitalia testà. Galli. J Sacerdotes Cybeles, ita dicti à Gallo Phrygiæ fluvio, cujus potus furorem inducit usque ad exsectionem virilium. Fenestel. loco mox citato, Plin. Lib. 11. cap. 49. & Varro apud quem gallare est furere instar Gallorum.

Ovid. Fast. 4. Inter, ait, viridem Cybelem altasque Celenas Amnis it infana nomine Galius aqua.

Qui bibit inde, furit, &c.

Cum fistro lusca Sacerdos.] Sacerdos Isidis Ægyptionum Dez, in ejus Sacris serens crepitaculum ex ære vel argento : ficut Galli cymbalum. De his fusè ad Juvenal. Satyr. 6.

Siftro.] Etispor à seiw, concutio.

Lufca Sacerdes. 3 Infana, vitiofa, ficut alibi pro stulto ponitur. Vel revera uno orbata oculo, seu irato illi Isis percussisset lumina fiftro, ut aiunt Juvenalis, Saryr. 13. v. 39. & Ovidius, Lib. 1. de Ponto, Eleg. 1. feu quod Nubiles deformes cum maritos non invenerint, ad ministeria Decrum se conferant : quod aiunt veteres Gloff. hic.

187. Incuffere Deos.] Injiciunt meturn Syriæ Deze, Cybeles, Ifidis, levibus animis occinen-tes, illam furore concurere, hanc plagis, ul-ceribus, morbifque afficere & affligere: quæ tamen incommoda & ægritudines à causis nazuralibus proheiscuntur, ut erudite disputat Aretæus Lib. de acutis morbis, c.p. 9. ubi explicat cur Syrios Ægyptiosque tetra hæc ulcera divexent potiffimum.

Deos inflantes corpora.] Tumorem in corpus immittentes, nisi placarentur. ut credebant,

Martial. Lib. 4. Epigramm. 43.

Juro per Syrios tibi tumores, Juro per Berecynthios furores.

Grandes.] Sive quia cothurnati, & hinc Juvenalis Satyr. 15. v. 9. fuperstitiosos Egyptios irridet, vana quævis & ridicula pro Diis colentes, etiam porrum, cæpe, &c.

Si non pradictum, &c.] Nisi observes que jubent Sacrificuli illi & Sacrificulæ ad placandos Deos fuos.

188. Pradictum. J Antè nominans, quam comedens, ex superstitioso ritu, inquiunt nonnulli, quibus tamen alii refragantur.

Ter mane.] Superstitio elucet in fingulis, & quod certo tempore, & quod certis vicibus.

Caput gustaveris alis.] Quod amuletum contra incantamenta & ad multarum noxarum depulfionem valere vana credidit antiquitas, videlicet caput allii aut cepæà jejuno comestum. Turneb. Lib. 18. cap. 12. Plinius Lib. 20. cap. 6. de allii virtutibus multa refert, aitque utilem quandam inflationem facere, insania mederi, &c.

189. Dixeris hac inter, &c.] Hæc de vera libertate disputa coram stupidis, & imperitis militibus, si vis cum ludibrio & sanna excipi. Quasi verò ferant illi se dici non usquam esse liberos, sed plane servos. Prov. Græc. spxτινθική αλογία. Militum more rationem hand

carit.

Varicefos Centuriones.] Qui habent in cruribus varices è labore militari, quique ut corpore sic animo intumescunt. Varices porrò sunt venæ multo & impuro fanguine inflatæ in cruribus; quod Cursoribus, Bajul's, & diu stantibus accidere, ait Avicenna. Varicofi dicuntur fuisse M. Tullius Cicero, C. Marius, aliique. De Mario ipse Tullius Tuscul. Quæst. 2. n. 53. sic habet, C.Marius Rusticanus vir, sea plane, vir, cum secaretur, vetuit se atligari, nec quifquam ante Marium solutus dicitur esse sectus. Cur ergo postea alii? valuit auctoritas : crus vero alteruns non prabuit. Ita & tulit dolorem ut vir, & ut komo majorem ferre, fine caufa neceffaria noluit. Plinius Lib. 11. cap. 45. ait C. Marium, qui septies Consul fuit, stantem fibi passum varices extrahi, inter homines unum; scilicet co sæculo: nam in aliis id fadum posteà, testis Cicero loco mox citato. Denique Plutarchus in Vita Marii initio refert Continuò

Continuò crassum ridet Vulfenius ingens, Et centum Græcos curto centusse licetur.

120 ftatim Vulfenius procerus ruflice cachinnatur, & centenos Gracos astimat centum asibus decurtatie,

ANNOTATIONES.

eum crura plena varicibus habuisse, & cum deformitatem ægrè ferret, accersito Medico, inter incidendum, constanti animo perstitisse: at verò crus alterum poscenti Medico negasse, subjecisseque, tantum dolorem iterum perferre, indignum se arbitrari.

Centuriones.] Ductores pedirum De his, vide Vegetium de re Militari, Lib. 2. Dionys. Halicarn. Lib. 4. Centuriones, inquit, electi erant ex omnibus bello stronui, qui suos quique manipulos jussis obtemperantes exhibebant. Ex his Intelligere est alium Centurionem manipularem fuisse, qui viginti militum, & turbæ Scutatorum ductor erat, alium verò Centurionem Primipilum, qui tribus vexillis præerat porrò vexillum homines centum octoginta tres complectebatur.

Vide Alex. ab Alex. Lib. 1. cap. 5.

1.

٠. e

3 is

è

4

t

190. Crassum ridet. J Ingentes repente cachinnos stollit, & in rifum effusum folvitur. haud ligatum, alterum crus præbuisse, atque Vulfenius ingens, Miles aut Centurio procerus & robustus. Vulfenius: fictum à Pocta nomen creditur, pro quo legitur & Vulpennius, & Pulfennius.

191. Et centum Graces, &c.] Philosophos centum ea sentientes & affirmantes magno conatu totidem affibus nolit emere, nedum fidem habeas eorum dictis etfi veriffimis.

Gracos.] Sic Satyr. 1. posuit, crepidas Graiorum; nempè è Græcia emerserunt omnes ferè Philosophi, Philosophiæ & Sapientiæ rudimenta, imò documenta & lumina.

Curto centusse licetur.] Centusse mutilato non integro, adeoque vix uno affe unum Sapi entem æstimat.

Licetur.] Liceri, est in auctione publica pretium deferre.

SATYRA VI.

Dmovit jam bruma foco te, Basse, Sa- O Basse, iamne ligems te A bino ? binum?

ANNOTATIONES.

cum in Sabinis hyemantem, & lucubrandi causa fecedentem scribit, ipse apud oram Ligusticam eodem consilio receptus & Roma digressus. Hinc statim intellige alia fuisse astate domicilia, alia hyeme: & ad villas non tantum valetu-dinis gratia, verno & tempore, secedere so-litos; sed & qualibet tempestate, ut studio vel scriptioni indulgerent. Constat ex Tullio Epist. Lib. 1. Epift 7. & 15. & aliis.

Bruma.] Quali βραχεία κμέρα, inquit Festus. Dies anni brevistimi circa solstitium hyemale.

Ovid. Fast. 1. Bruma novi prima est, veterisque novissima Solis.

Baffe.] Ambigunt eruditi quis iste Baffus. Plures certè fuerunt hujus nominis viri, sed co-

1. A Dmovit jam bruma, &c.] Avaros exa- Aufidio Basso belli Germania Scriptore, & de gitat Persius hac Satyra, quam ad ami- Saleio Basso Epico Poeta, quos saudat Quintilianus Lib. 10. cap. 1. non est hic mentio. Agellius Lib. 3. cap. ult, item Lib. 5. cap. 7. & al.bi meminit C. Baffi, qui de vocabulorum origine scitè & lepidò scripsit, at soluta orarione: atque adeo non est hic Persianus Bassus, etiams veterum primordia vocum, legas & cum vulgo intelligas. Superest igitur ut veterem Scholi-astem sequamur: sic habet: Hanc Satyram ad Attic. Sueton. in Augusto, cap. 72. Horat. Scribit Persus ad Casium Bassum Poetam Lyricum, quem fama est in pradiis suis positum, ardente. Vesuvio monte Campania, & late ignibus abundanti, cum villa sua ustum esse. Hic ergo, dum viveret, Roma ad Sabinos necessario transibat, ubi brumali tempore, in calido loco carmina scribebat. Favet Quintil. loco cit. qui Cæsium Baffum paulo antè vixisse, & fost Horatium Lyrici Carminis laudem tuliffe, ait.

Sabino.] Sabina terra agro Romano contigua gnomina & artes feu instituta dissentiunt. De veterem appellationem etiamnum retinet.

tibi vigent pledro severe? ô admirande artifex, metris intendere principia antiquorum vocabulorum, & masculum sonitum Latina chorda; deinde agere ludos juvenum, & canere senes illustres digito decoro. Mihi verò jam tepescit extremitas Liguria, & meum mare est in hybernis, ubi rupes protendunt amplum latus,

Numquid cithara, & fides jam | Jamne lyra, & tetrico vivunt tibi pectine chordæ ?

> Mire opitex numeris veterum primordia vocum. Atque marem strepitum fidis intendisse Lating. Mox juvenes agitare jocos, & pollice honesto

> Egregios lusisse senes. Mihi nunc Ligus ora hybernatque meum mare, quà la-Intepet . tus ingens

ANNOTATIONES.

more tuo egregiam navas operam?

Lyra.] Lyra inventor Mercurius traditur. Vide Macrob. Saturnal Lib. 1. cap. 19. Alex. ab

Alex. Lib. 2. cap. 25.

Tetrico vivant tibi pectine chorda] An chordæ citharæ jam à te pulsantur pectine, & graves soni redduntur? Tetrico in gravibus ac sériis argumentis, & Stoico dignis, ut aiunt aliqui. Fuit apud Sabinos mons nomine Tetricus, fed nihil ad rem.

Vivunt.] Dum muta jacet lyra, veluti mortua est : at cum pulsatur moveturque, tum loqui

& vivere videtur.

3. Mire opifex numeris, &c.] Tu qui peritus es fidibus aptare, & Carmine Lyrico describere primordia & origines seu rerum, seu

vocabulorum, &c.

Veterum primordia vocum] Legit Cafaubonus, primerdia rerum, ut intelligarur historia primi temporis; nec enim legitur usquam, inquit, scriptisse Cæsius Bassus de Originibus vocum. Explicant alii de vocibus antiquatis & obsoletis, quas Balus versibus suis insereret non fine arte & decore. Alii, veterum primordia vocum dicunt effe ipsam Poein, quippe quæ ante profam à Scriptoribus ufurpata fuerit. Ex Plin. Lib. 7. cap. 56. & Horat. ad Pisones, qui ait,

- Fuit bac satientia quondam, Publica privatis secemere, Sacra profanis. - Dilla per carmina fortes ;

Et vita monstrata via eft, cc,

Verum utraque hæc interpretatio longe petita videtur. Malim igitur cum Casaubono & aliis quibusdam, Sioyoriar & mutisoplar intelligere, per veterum rerum primordia.

4. Atque marem strepitum, &c.] Solers scribere force & generolum Carmen Lyricum, de quo Horatius ad Pisones:

Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum, Et pugilem vidorem, & equum certamine primum,

Et juvenum cara, & libera vina referre.

2. Jamne lyra] Jamne Lyricis Carminibus ! Et Od. 13. Lib. 2. ait Alcaum plenius aures cecinisse plectro dura navis, dura fuga maia, dura belli.

> Marem] Sic Horatius ad Pisones. - Post hunc infiguis Homerus Tyrtaufque mares animos in Martia bella

Versibus exacuit.

Fidis intendiffe Latina.] Apud Gracos Lyrici Poetæ novem memorantur, Stefichorus, Bacchilides, Ibicus, Anacreon, Pindarus, Simonides, Aleman, Alexus, Sappho, quibus addunt aliqui Corynnam, ut decas impleatur; at apud Latinos duo tantum clarucre, Horatius & Cæfius Buffiis, ut zit Quintil. Lib. 10. cap. 1.

Intendiffe J'Intensio nervorum in cithara varios

varia fonos & modos facit.

5. Mon juvenes agit are jocos.] Juveniles curas, amores, ludos, convivia deteribere. Ho-

rațius loco citato paulò ante.

Pollice hone fo.] Tangens citharam pollice honefle, id eft, infignes virtute viros, heroum facta celebrans, nobili Carmine & gloriofo conatu, lusiffe ac ceciniste. Virgil. Eclog. 1.

Ludere qua vellem calamo permifit agresti.

6. Mibi nunc Ligus crainteger.] Dum tu in Sabinis fecessi gaudes & liberali cra; ego pariter urbe cessi, & quietus ago in Lunenti villa, ubi fruor aere temperato, & tepore, maritimæ regionis. Porrò addunt veteres Glossæ, fecessife iluc Perfium in Liguria fines , videlicet gropter Fulviam Sifenniam matrem fuam, que poft mortem prioris viri, ibi nupta erat.

Ligus ora.] Liguria Italiæ pars in longum protensa versus Meridiem, à Narbonensi Gallia ad Thusciam, secundum maris l'trus. Hodie, Ora Genuensis, à Genua civitate principe nun-

7. Intepet.] Sive ob fitum inter montes, five ob agitationem vicini maris, que quidem major hyberno tempore. Cic. Lib. 2. de Natura Deorum, n. 26. Maria agitata ventis ita tepefcunt, set intelligi facile poffint in tan-

Dant scopuli, & multa littus se valle receptat. | ora fefe colligit multiplica Lunaï portum est operæ cognoscere, cives. Cor juber hoc Enni, postquam disterruit pracipit, posteagnam destit sam-

Mæonides Quintus pavone ex Pythagoræo,

convalle. O cives, juva ma 10 niare se fe Mamidem S tum ex pavone Pythagera.

ANNOTATIONES.

tis illis humoribus inclusum esse calorem : nec enim ex intimis maris partibus agitatione excitatus; quod nostris quoque corporibus contingit, cum motu nio, quam in Annal. fic incipit.

atque agitatione recalescunt.

Hibernat mare.] Ut fieri solet hyeme, concitatur. Horat. Lib. 2. Sat. 2. Defendens pisces hyemat mare. Veteres Glossæ, id est, favit, vel a navigiis vacat. Sicut enim naves hybernare dicimus; sic & mare, cum non navigatur, Apud Vegetium Lib. 4. dicuntur claudi maria ab Idibus Novembris ad Idus Marrias, aut circiter.

Meum mare.] Id eft, patrium, seu Etruscum mare, quippe cum oriundus effet Perfius Vo-

laterris oppidoHerruriæ.

Qualatus ingens dant scopuli.] Loci descriptio. Scilicet prominent in mare scopuli seu rupes multiplices, & montes excelsi Lunæ portum circumcludentes. Strabo, Lib. 5.

Sic Virgil. Æneid. 9.

- Qua se subducere colles

Incipiunt, &c. 8. Multa littus fe valle receptat.] Ubi finum fecit netura, & deflexum littus in formam Lunæ curvatur; nomenque inde datum. Porrò Lunæ portus, ut ait Strabo, loco citato, amplus valdè & capax, multos intra se portus amplectitur magnæ profunditatis universos, adeo ut omni- Horat. Lib 2. Epist. 1. um qui maris teneant imperium, facile fieret

receptaculum.

9. Lunai portum.] Lunai per diæresim, pro Luna. Sic Virgil aquai, aulai, pictai, & alii diphthongum folyentes. Luna urbs Hetruriæ anti- fapit maxime, & cum verè est Quintus Ennius. quithma, in Liguriæ confinio, ad oftia Macræ nec jam fomniat effe se Homerum, seu habere fluvii: cui in Episcopali dignitate modo succes- se animam Homeri. Vel ut ait Marcilius, Perfit Sarcani, que nova Luna dici potest. Lu - sii mens est : postquam Annalium initio Esnæ verò portus certe maximus, seu verius sinus nius narravit somnium suum de apparente sibi Liguria, inter portum Veneris & portum E- Homero, & affirmante suam olim animam jam rycis, ambitu viginti millia pafluum patens: Ennii effe, &c. tum portus Lunz descriptiohodie. Golfo della Spezzia, sic denominatus ab nem aggressus jubet attendere, hoc versiculo, oppido Spetia, quod situm est in intimo re- est opera pretium, &c. ut suprá. Huc petticesso. Ferrar cella undique montibus circum- net quod in Prologo scripsit Persius, v. 2. cingitur, qui prospectum longe pelagi præbeant, nam & Sardiniæ & magna utriusque litto- Mæonia patria, vel quod esset Mæonis firis pars cernitur Strabo. Primum oppidum lius. Hetruria, Luna, portu nobile. Plin. Lib. 3, cap. palmam ferre inter Hetrusca. Celebratur etiam psycosi, Turn. Lib. 30 cap. 7. Casaub. & alii. Lunense marmor, Lib. 36.

Est opera, &c.] Supple, pretium: id est, unite ille externus & adventitius habendus eft tepor, fed & jucundum eft tam amcenum portis Lune fitum cognoscere, ejusque descriptionem petere ex En-

Est opera pretium, o cives, cognoscere portam

Lung.

10. Cor jubet hoc Emii.] Id est, hoc nobis imperat Ennius vir cordatus & fapiers. Nam cor vitæ fons & radix ponitur etiam pro mente & sapientia. Porrò versum hunc ad sum carmen de Ennii carminibus translatum à Perfio notant veteres Gloffæ.

Ennii.] Ennius Epicus Poeta inter Latinos pole Liv. Andronicum veruftifimus Annaies Populi Romani scripsit, & alia quædam, quorum fragmenta duntaxtat supersunt. In Ennio elucebat ingenium acre, eruditio multiplex, cultus, modestia, comitas, probitas, fides, &c. Et cum triplicem linguam calleret, Gracam Oscam, Latinam, dicere solitus erat tria se corda habere Crinitus, Gellius Lib. 17. cap. 17. Cic. Tufc. Quæft. r. num. 34. Epitaphium Ennii ab ipfo scriptum refert :

Aspicite, o cives, senis Ennii imagini for-

Hic vestrum panxit maxima falla patrum. Nemo me lacrymis decoret, nec funera fleta Faxit, Cur? Volito vivu per ora virum.

Emius & Sapiens, & fortis, & alter Homerus, Ut critici dicunt, leviter curare videtur

Que promissa cadant, & Somnia Pythogeres. Postquam distertuit, &c.] Tum hoc jubet,cim

II. Maonides.] Ita dictus Homerus vel à

Quintus'] Ennii prænomen est, quicquid & Lib. 14. cap. 6. ait Lunensia vina pugati sint aliqui de quinta ab Homero metem-Povone ex Pythageras] Id eft, Poftquam En-Hic

zins fermonum plebis, & parum follicitus quid Notus gregibus noxius apportet mali: & quod iste angulus vicini mei sit fertilior nostro: ac si tandem quilibet deteriorum filii divites fiunt: semper renuam proptereafrangi senectute incurvatus vel capere canam absque cibo pingui & naribus contingere fignaculum in lagena corrupta.

Ego Persius istic dego non an- Hic ego securus vulgi; & quid præparet Aufter

Infelix pecori; securus & angulus ille Vicini nostro quia pinguior: & si adeo omnes Ditescant orti pejoribus: usque recusem Curvus ob id minui fenio, aut cœnare fine uncto.

Et signum in vapida naso tetigisse lagena.

ANNOTATIONES.

nius fingere desiit immigraffe in se animam Homeri, à quo illa in pavonem, ac deinde in Pythagoram; posteà verò in Ennium transiisset. Diog. Laert. Lib. 8. ait , Pythagoram dicere solitum animam suam primum fuisse Euthalidis, qui Mercurii filius habitus est, ab Euthalide in Euphorbum, ab hoc in Hermothimum, post in Pyrrham Delium piscatorem, denique in Pythagoram transmigraffe.

Ovid. Metamorphof. 15. Fab. 3. Pythagoram ita

loquentem inducit.

Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli

Panthoides Euphorbus eram, Cc.

Persius hic deridet aniles illas opiniones de metempsycosi Pythagorica. Quod & fecit Tertull. Lib. de Anima, cap. 24. & feq. cap. verò 33. sic habet: pavum se meminit Homerus Ennio fomniante : sed Poetis nec vigilantilus credam, &c. Et cap. 34. In pavone tunderetur Homerus, sicut in Pythagora Euphorbus. Idem Tertullianus, Lib. de Resurrect. carnis, cap. 1. num. 7. ut in Pythagoram Euphorbus, Homerus in pavum recenfeantur. Pariter S. Hieron. Apol. 3. adversus Ruffinum, paulò ante finem. Et Lactantius Firmianus, Lib. 3. cap. 18. & Lib. 7. cap. 23. ubi fic ait : Pythagoras transire animas in nova corpora disputavit, sed inepte Geip-Sum ex Euphorbo fuisse reparatum.

12. Hic ego] In portu Lunz versor ,ut jam di-Quin. Securus vulgi, parum curans rumores populares; procul à vulgari strepitu, & ambitione.

Et quid praparet Auster.] Quid morborum ac mali gregibus & segetibus creet & gignat ventus Meridianus, eo quod naturæ calidæ est & humidæ, ut ait Plinius.

Hinc & Virgil. Georg. 1. Arboribusque Satisque Notus pecorique sinister. 13. Angulus ille vicini nostro quia pinguior.] Non invidens vicino meo quod agrum habeat nostro pinguiorem. Horat. Lib. 2. Satyr. 6.

O fi anguists ille

Proximus accedat, qui nunc denormat agellumi. 15. Ditescant orti pejoribus.] Neque pariter accuso Deos, eo quod locupletari videam homines infimæ fortis, improbos, iplosque servos ac libertos, quos ad fummas opes evehit Nero. Parum & id me-follicitat. Horat. Lib. 1. Epift. 6.

Ne plus frumenti dotalibus emetat agris. Mucius, indignum, quod sit pejoribus ortus. Usque recusem, &c.] Propter hæc omnia quæ dixi, quæque solent invidos & avaros torquere, nolim ego fordidam agere vitam, & ditari

16. Curvus] Humi respiciens præ tristitia, &

dolore.

Minui senio] Senectutis incommoda accelerare per susceptos lucri causa labores vel præ invidia, meipsum discrucians, & animum curis exercens.

Ovid. 1. de Ponto, Eleg 5.

Fam vigor, & quaffo languent in corpore vires.

Confiseor facere bec annos, fed & altera caufa eft. Anxietas animi, continuusque labor.

Sine undo.] Sine lautitiis, quasi verd, avarorum more oleribus vesci velim & defraudare genium, ut divitias hæredibus accumulem. Horat ad Pisones.

Si vero est unctum rette qui ponere possit. 17. Et signum in vapida naso tetigisse lagena. Vinum vappescens bibere : & admotis ad lagenam oculis, ipsoque proinde naso observare diligenter numquid servus forte refignarit appositum ex more signaculum, atque inde furtim hauserit.

Unde Horat. Lib. 2. Epist. 2.

- Posset qui ignoscere servis; Et signo laso non infanire lagens. Non solum vasa vinaria signabant Romani, sed & penu, ac vilia quævis obsonia, ad arcendas rapaces manus fervorum. Plin. Plaut. in Perfa, Scen. 6.

Nam id demum lepidum eft Iripareos homines vetulos, avidos, aridos.

Discrepet

Discrepit his alius. varo

Producis genio. Solis natalibus est qui Tingat olus ficcu murià vafer in calice empta, Ipse sacrum irrorans patinæ piper. Hic bona dente Grandia magnanimus peragit puer. Utar ego, utar :

Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,

Geminos, Horoscope, Alter istis disfentiat. O Horoscope profers genellos ingenio dissimili. Unus est qui die nativitatis tantum berbas aridas salsugine coempta callidus in vasculo intingat ipse inspergens catino piper facratum. Illa verò juvenis magno animo ingentes facultates dentibus confumit. Ego meis utar, utar; inquam : neque propterea prodi-Sus ero apponere rhombos libertis.

ANNOTATIONES.

Bene admordere, qui salinum servo obsignant, taxat. At garum è scombro delicatorum erat cum fale.

Et Tullius Lib. 16. Epift. 26. ad Tironem fic habet: Sicut elim matrem meam facere memini, qua lagenas etiam inanes olfignabat, ne dicerentur

inanes aliqua fuisse, qua furtim essent exsiccata.
Naso tetigisse J Forte solebant avari olfactu explorare, num corrumpi jam inciperet vinum, quod din fervabant, & parcè admodum bibebant. Utrovis modo accipias, fordes & avaritiam notat Perlius.

18. Discrepet his alius.] Etiamsi longe alia erit aliis mens & vivendi rario, non mirabor: fiquidem & gemini fratres sæpe discrepant

Horofcope.] Aftrum natale, seu nativitati præsidens, è cujus spectatione Astrologi judiciarii divinant quid homini sit eventurum in vita.

Varo producis genio.] Varo, id est, vario ac dissimili. Vide Satyr. 4. v. 12. ad hac verba: Fallit pede regula varo. Quicquid verò Aftronomi garriant, etiam sub eadem stella natis disfimilia contingere nonnunquam, certum est. Sic narrat Lampridius Commodum & Antoninum Marci Imperatoris filios geminos nihil fimile in vita habuisse, quibus tamen paria omnia promiserant Marhematici.

Horat. Lib. 2. Satyr. 1.

Caftor gaudet equis, ovo prognatus eodem Pugnis.

Vide A. Gellium, Lib. 14. cap. 1. ubi Genethliaci egregiè impugnantur.

19 . Soiis natalibus eft qui, &c.] Horum geminorum fratrum alter parcus & tenax erit, & in sua parsimonia solers & vaser: & vix aliquid tibi indulgebit in festis duntaxat, v. g. l natalibus, quibus genio litari mos erat, & epulis operam dare.

Natalibus.] Vel urbis, vel Imperatorum de quibus Ovid. in Fastis.

20. Tingat elus siccum muria] Leviter imbuat olera & herbas aliquo condimento.

Muria empta.] Salfamento quod tunc emit, nec ut alii habet in pena: quia delicias illas & capedias rarò adhibet. Fieb it maria è thyunotum tabe, & pauperum crat & avatorum dun-

ac divitum. Vide Plin. Lib. 31. cap. 8. Hinc Martial. Lib. 13. Epigram. 103, de Muria,

Antipolitani fateor sum filia thynni: Esem si scombri, non tibi missa forem.

Vafer in calice.] Etiam callidus ad genium tunc defraudandum, qu'ppe non nisi in vasculo muriam coëmit & comparat, unde & intincta olera ficca remanent saltem parte sui maxima.

21. Ipfe factum irrorans, &c.] Cibis afpergens modicum piper, cui parcit etiam velut rei facræ. Iple verò aspergit, ne servus aut coquus plusculum impendat.

Horat, Lib. 1. Satyr.

Congestis undique faccis Indormis inhians, & tanquam parcere facris Cogeris,

Et Lib. 2. Satyr. 3.

Qui nummos, aurumque recondit, nescius uti Compositis, metuensque velut contingere sacrum. Hic bona dente, &c.] Alter autem geminorum prodigus opes abligurit & dilapidat in convivils & luxu, &c.

22. Magnanimus.] Valde se generosum velut oftentans, dum profundit patrimonium in ma-

los etiam ufus.

Peragis] Id est, conficit, atterit, disperdit. Vear, ego utar.] Ego Perfius nec effund velim malè bona mea; nec fordide iis parcere: fed utar iis quæ ufui tantum effe confecrata, Graci proprio nomine χρήματα appellando, bene admodum oftendunt. Sanctus August. magnum in eo malum docet, si usare fruendis aut fruaris utendis. Horat. Lib. 2. Epift. 2.

Utar, & ex modico, quantam res poscet acerve

23. Nec rhombos idea.] Nolim effe adeo in mensa splendidus, ut libertini generis hominibus, fervis in libercarem afferes, aliifve infimæ fortis, opipara struam convivia.

Rhombos.] Sunt pifces exquifici faporis & magni apud Romanos pretii : dichi à rotunda quali figura; habent enim dextrum latus re-Supenatum, ut ait Pin. Lib. 9, cap. 20. Vide

turdorum saporem. Vescere usque ad tuam meffem, & mole horrea, licet. Quid timeas ? Glebas comminue. Secunda etiam feges herbescit. Sed revocat me officium. Ecce familiaris egenus prensat Bruttion scopulos, fraita navi : & perdidit emnia bona, & preces non exauditas: ipse vero prostratus est in ora maris Ionii , & fimul magni-

neque jeritus dignoscere subrilem Nec tenuem solers turdarum nosse salivam. Messe tenus proprià vive: & granaria fas Emole. Quid metuas? Occa. Et feges altera in herba eft.

Aft vocat officium, Trabe ruptà, Bruttia

faxa Prendit amicus inops: remque omnem, fur. daque vota

Condidit: Ionio jacet ipse in littore, & una ANNOTATIONES.

Juvenal. Satyr, 4. v. 39. & Satyr. 11. v. 121. ibique annotata.

Horac. Lib. 1. Satyr. 2. Num esuriens fajtides emnie, prater

Pavenem riemiumque?

Et Lib. 2. Saryr. 2. Quid ? Tum rhombos minus aquor alebat ? Tuius erat riomius.

4. Nec tenuem folers turdarum noffe falivam.] Nolim quoque palati esse supra modum delicati, ut discernam turdorum saporem, dignoicens mares à fœminis, sylvestres ab iis qui Int in aviario educati, cellarios à terrariis, pastos junipero ab aliis: quod norunt quidam gula dediti, tanta subtilitatis palaium habentes ut dignoscant turdos. Vetus Scholiastes: qui & addit : turdarum dixit abufive, pro, surdorum, Ut Horatius ponit :

Pone macros, arsit, dum turdos versat in igni. Turdorum.] Turdi inter volazilia celebrantur Plin, Lib. 10. cap. 24. Athenens, Lib. 2. cap. 24. ex Aristotele tria recenset turdorum genera.

Morat. Lib. I. Epift. 15.

Olef: nil melius turdo. Martial. Lib. 13. Epigram. 92.

Inter aves turdus, fi quis me judice certet : Inter quadrupedes g'oria prima lepus.

Salivam. J Quia sapor salivam ciet, hinc pro sapore saliva ponitur. Docent Varro Lib. 6. de Ling, Lat. Plin. Lib. 23. Propert. Lib. 4. Eleg. 9.

25. Aleffe tenns propria vive.] Quartum ex agris uno anno colligis, tantundem impende tibi & aliis: nihilque referva in sequentem

Granaria emole] Grana prioris anni mole : utere, quantum fatis erit tibi ac familiæ tuæ; reliquum verò largire ind gentibus. Fas eft: equim est & decet sie te agere divinæ providentiæ confidentem.

26 Quid meinas?] An dubitabis horna meife uti, & infumere congestas in granario fruges | uncula. cum alie creftant ? Scilicet metuis perire fame ?

Occa.] Ligone frange glebas majores: quod faciunt post sationem agricolæ. Hinc verò fignificari videtur, jam utendum effe granis præterità messe collectis, & de his liberaliter latgiendum. Casaubonus existimat poni simpli. citer, pro, labora.

Seges altera in herba eft.) Meffis altera jam præparatur, unde novis granis horrea rurium

impleas.

27. Aft vocat officium.] Prosopopæia avan sese excusantis: verum enimverò, inquit, non ita fas est annuum proventum singulis annis totum consumere, nihilque sepositum reservare : Nam fi id fiat quod mones, unde, quæfo, fuppetet quo subveniatur calamitatibus amicorum, & morbis aliifve malis derepente ingruentibus? Certè officii ratio tibi parere vetat. Hæc avarus.

Trabe rupta Bruttia faxa, &c.] Reponit Perfius : quin igitur age, & protinus quod dixisti exequere. Familiari naufrago ad Scyllam scopulum, rerumque omnium egenti opem fer. Vel continuatio est sermonis avari prætextum hunc afferentis, ad quem respondebit mox Poeta: Nunc & de cespite vivo Frange aliquid: latgire inopi, &c.

Bruttia.] Bruttii Italiæ populi, in tertia regione, Lucanis, ut ait Strabo, contermini; ad littus inferi maris, non procul Sicilia, in Calabria

nimirum Citeriori,

28. Prendit amicus inops.] En amicus trale rupia, illisà navi, post naufragium enatans evadit in littora Bruttiorum.

Virgil. Æneid. 6.

Prenfantemous une is manibus capita aftera montis. Surdaque vota.] Vota quibus furdi fuerunt Dii Marini, & inexorabiles, in mari perdita condis: sicut in penu condita non apparent.

29. I mo.] Ionium mare est ad fauces Adriatici maris, Siciliam inter & Cretam: nominatum feu ab Ionio Dyrrachii filio, quem in illud Hercules dejecit: feu ab Ionum naufragio: feu, ut vult Solinus, ab Ionia extremæ Italiæ regi-

facet iffe in littere.] Elegans hypotypolis.

Ingentes

Ingentes de puppe Dei : jamq;obvia mergis 30 1 Dii de puppe: & medo latus, Costa ratis laceræ. Nunc & de cespite vivo Frange aliquid: largire inopi, ne pictus ober- piam deglebis etiam immatu-

Carulea in tabula. Sed conam funeris hares getur depictus in tabella coloris

navis fracta occurrit mergis. Huic igitur rumpe statim quidris: dona indigenti, ne va-

ANNOTATIONES.

30. Ingentes de puppe Dei. J Simul cum eo re cæruleum coloribus adumbratum est. jacent Dii navis tutelares ablati de puppe, ubi facrarium habebant, & ad quos in periculis nautæ vota nuncupant. Horum ille fimulacra ingentia fecum eripuit è naufragio & magno labore abstulit vir religiosus & pius, cui proinde justum est opitulari.

Virgil. Aurato fulgebat Apolline puppis. Arma Deofque parant comites. Horat. Lib. t. Od. 14.

Non tibi funt integra lintea, Non Dii, quos iterum pressa voces malo.

Jamque obvia mergis.] Jamque navis diffra-Az tigna, & trabes super mare fluitantia, obvia feruntur marinis avibus ad ea advolantibus, ut inde prædam captent.

Merg s.] Mergus est aquatica volucris, ab immergendo frequenter sese, nuncupata. De ea Plinius, Lib. 10. cap. 32. & alibi.

31. Cofta ratis lacera.] Ligna quibus latera pavis intexuntur.

Virgil. Æneid. 2.

as

25

ra

ria

11-

bou

erò

ra-

127-

pli-

jam

um

vari

non

to-

re :

fup-

ım,

ous?

rus.

Perixi-

llam

fer.

rum

Po-

lar-

gio

ttus

bria

rabe

tans

717 15 .

runt

con-

Adri-

ina-

llud

feu,

egi-

tes

Sectaque intexunt abiete cofta : Ponitur & costa, pro rei parte qualibet, ut Satyr.

Costam longo Subduximus Atennino. Nune & de cespite vivo. &c.] Quid ergo moraris, inquit Poeta ad avarum, dum in talibus angustiis est animus inops? Huic non modò debes opitulari, de annuo proventu & de superfluo, sed etiam de ipsis fundis, quibus nec fas est parcere ad sublevandam tantam eius necessitatem & miseriam.

Cespite.] Cespes est terra cum gramine : cestes vivus, hic est seges ipsa adhuc in herba, &

32. Frange aliquid J Detrahe, deme, separa quidpiam de tuo, quod egeno impertiaris.

Ne pictus eberret.] Ne cogatur mendicando victum quæritare, fui naufragii exhibens imaginem, ex more naufragorum, de quo Saryr. 1. Item Horat. Lib. 1. Od. 5. Et ad Pisones.

- Si fractus enatat exfics Navibus are date qui pingitur E: Juvenal. Satyr. 14. V. 301. - - Mersa rate naufragus affem

Dum rogat, & picia fe tempe,tate tuetur. 33. Carulea in tabula.] Tabella in qua ma-

Sed canam funeris hares negliget.] Respondet avarus : etenim fi ita patrimonium effundo, iratus hæres ob imminutam hæreditatem, mortuo mihi justa non persolvet, sumptus omittes & apparatus funebres. De his fusè Alex. ab. Alex Lib. 3. cap. 7. Porrò ea quorundam eras ambitio, maximè illorum qui inglorii vixerant. ut optarent magnificum fibi funus duci & parari; imprimis autem ferales epulas & novendiales inftrui. eo quod in his mos erat celebrare defuncti laudes. Cafaub.

Canam funeris.] Tobiæ cap, 4. v. 18. sic. legitur : Panem tuum & vinum tuum fuper fepulturam justi constitue ; & de eo noli manducare bibere cum peccatoribus. Quo quidem Tobias filium docet hospitalitatem & eleemosynas in egenos exercendas, ad placandum Deum, & expiandas culparum reliquias: neque superstitionem Ethnicorum tueri potest ille lo-cus. Enimyerò apud eos cona fuit multiples. & varia in funeribus. 1. Imponebantur rogo epulæ & cum cadavere cremebantur. Virgil. Æneid. 6.

- Congesta cremantur

Thurea dona, dapes, suso crateres olivo. Apuleius Florid. 4. vel porius 19. Exclamavia vivere kominem, procul ignes amolirentur, rogum demolirentur; canam feralem à tumulo ad mensam inferrent. 2. funebris erat coma, cujus meminit Tullius 2. de Leg. n. 63. hæc nimirum debatur amicis & propinquis, polt exequias, maxime verò senibus & ætate provectis, inquit Alex. ab Alex. loco mox citato: ut per vini cibique lenimen defiderium defuncli levaretur. 3. Ad sepulcrum coma deponebatur, de qua Juvenal. Satyr. 5. v. 85 ...

Penitur exigna feralis cona patella. Et hæq vocabatur filicernium, seu quod eam Umbra filentes cernerent, feu quod ex ea non guftarent. Sanctus Augustinus Serm. 15. de, Sanctis cò respexit cum aiebat; Miror cur. apud quefdam infideles tam jerniciofus error increterit, ut super tumulos defunctorum cibos. & vint conferant, quasi egrossa de corporibus anime carnales cibos requirant. Epulas enim & refectiones caro tautum requirit, Spiritus autem & anima ils non indizent : parare aliquis suis charis dieit, qued iffe devorot, & qued prafter ventri, Negliger

D d z

Fratermittet epulum funebre, & in urnam condet fa tua fine cinnamerum emittat odorem obsusum, sive casia ceraso admix-

fensus quod bona diminueris. Negliger iratus, quod rem curtaveris : urnæ Offa inodora dabit; seu spirent cinnama surdi. oderitus, facilis ignerare fice Seu ceraso peccent casiæ nescire paratus. Tune bona incolumis minuas? Et Bestius urget

to vitiat a fit. Itane verd tu valens decurtes rem ? Inquiet. Et Bestius insettatur

ANNOTATIONES.

imputat pictari. Superflitiosi hujusce ritus restat : pist. ad Pammachium sie habet : Cateri moriti adhue nonninil in Occitania & aliis quibusdam Jufer tumulos cenjugum spargunt violas, rosa, Galliæ partibus, ubi prima die Novembris ad lilia, fleresque purpureos; & dolorem sectoris sui vesperam instruirur mensa vino, pane, cibo, his efficiis consolantur. vesperam instruirur mensa vino, pane, cibo, ad animas desun torum quasi patcendas aut honorandas, & ad posterum mane sic instructa relinquitur. Plin. Lib. 10. cap. item 10. (mirandum) narrat milvos rapaces licet, & samelicam sentem ninil esculenti rapere unquam è funcrum servelis. 4. Epulum erat novendiale, & circumpotatio, Græcis, mipidentor, Athen. Lib. 8. cap. 7. & tunc jactabantur desuncti mus, quatuor digitos crassis, palmique minimus, quatuor digitos crassis, non sine ambissos adulationibus. præconia, non fine ambitiofis adulationibus. duogenera, candidius, nigriusque Corena Hinc Gracum Proverbium: gu ar inximbins, e cinnamo interrassili auro inclusas primus embili, in quo nihil eft quod laudetur etiam in illis Imperator Vespasianus Augustus. Radicem eins circumpotationibus, quæ ad ejus honorem post magni ponderis vidimus in l'alatii Templo qued mortem instituuntur, & in coena illa funebri, fecerat Divo Augusto conjux Augusta aurea paquæ tota ambitiosa est.

fperatis bonis detractum fit.

Horat. Lib. 2. Epift. 2.

- Nec meruam quid de me judicet hares.

Quod non plura datis invenerit.

Urna.] Cineres defunctorum urnæ immissos in fepulcro folitos condi, nemini non compertum.

35. Offa inedora.] Legunt aliqui, inhonera, seque Glossa veteri tuentur, verum repugnat

textus fequens.

Offa inodera dabit.] Sine ullis aromatibus, aut Tilia duntaxat unguenta adhibebit. De his vide Plin. Lib. 13. cap. 1, 2,3. Juvenal. Satyr. 4. v. 108.

Et matutine Sudans Criftinus amomo,

Quantum vix redolent duo funera. Observandum duplicem fuisse in funeribus odores fundendi rationem. Primo flores, coronas, odores spargebant in lectum feralem, inque ipfum buffum; testantur Dion, Halicarn. Lib. 2. & alii.

Propertius I.b. 4. Eleg. 7.

Cur nardo flamme non oluere mea. Deinde cren ato cadavere, fiebat offilegium, & ira, offensione. tursum odoribus, vino, lacte, offa collecta ab amicis rigabantur & 2 propinquis. Tibull. corollas imponebant. Sanctus Hieronymus E-l jure pertinent, inquiet mihi hæres meus.

tera impositam; ex qua gutta edita annis omni-34. Qued rem curtaveris.] Quod tantum de bus in grana durabantur, donec id delubrum incendio consumprum est.

Surdum.] Dura quidem hæc Persii metaphora, durior tamen Horatii, quem imitatus

eft, Lib. 2. Satyr. 8.

Fervida quod subtile exsurdant vina palatum. 36. Seu cerafo reccent casis.] Neque sollicitus erit purane fit cafia, an adulterata, admixto gummi, vel corrice è ceraso. Plin. Lib. 12. cap. 9. Adulteratur amygdala nuce, catera ejus genera cortice scordafti: ita vocatur arbor amula gummi;

quod semel dixisse & in cateros odores Satis sit. Perf. Satyr. 2. v. 64.

Corrupto casiam dissolvit clivo.

Cerafo. Plin. Lib. 15. cap. 25. Cerafi, inquit, ante victoriam Mithridaticam L. Luculli, non fuere in Italia ad urbis annum 680. Is primum vexit e Ponto, annisque 120. trans Oceanum in Britanniam usque pervenere. Eadem in Agytto nulla cura potuere gigni, &c.
Cafia.] Plin. Lib. 12. cap. 19. antè cit. Fru-

tex est casia, inquit, juxtaque cinnami campot

uascitur, Oc.

Nescire paratus.] Id est, non admodum animadvertens, vel diffimulans, præ negligentia,

37. Tune bona incolumis minuas ?] Pergit avarus: itane verò cum vigeas & valeas, nulla-Lib. 3. Eleg. 2, id innuit aperté. Demum con-ditis in sepulcro ossibus quotannis odores & des & disperdes bona, que ad me hæreditario que ægritudine aut calamitate coactus, profun-

Doctores

Doctores Graios: ita fit, postquam sapere urbi praceptores Gracos: sic agitur, Cum pipere & palmis venit nostrum hoc maris ex que nostra hac sapientia ca-

Fænilecæ crasso vitiarunt unguine pultes. Hæc cinere ulterior metuas? At tu meus hæres formides cum etis ultra cine-Quilquis eris, paulum à turba seductior, audi.

civitatem, cum pipere & pal-40 mis , sectores fani infeceruns res ? Tu verò quicumque futurus es mens hares, tantifper remotus à plebe, aufculta.

ANNOTATIONES.

lū,

36

get

riti ofas,

∫**u**i

nfus

rum

ride

citu

nna-

HHEN

nini-

ami

onas

cm-

avit

ејиз

quod

pa-mni-

in-

eta-

tatus

71.

citus

ixto

p. 9.

nera

mi;

quit,

fue-

741179

n in

Ty to

Fru-

mpos

ani-

ntia,

ava-

ulla-

fun-

ario

res

Bestius.] Nomen imperiti & bruti hominis, de quo Horatius Lib. 1. Epist. 15. ubi nonnulli tamen legunt, Manius. Doctiores tamen ex vetuftis codicibus legunt, Bestius, quem Horatius ut voracem & helluonem exhibet.

Bestius urget doctores Graios.] Hæredipeta ille avidus accusar Philosophos, qui liberalitatem & munificentiam commendantes ac fuadentes, in causa sunt cur minora hæredibus relinquantur.

38. Doctores Graios.] Græcos poni pro Philosophis, jam diximus Satyr. 1. & 5. versu ultimo. Hic verò cum aliis quibusdam intelligo Romanos Græcum Philosophiam sectantes.

epulis ac munificentia opes consumuntur, ex quo Græca sapientia Romam venit cum mercibus peregrinis & transmarinis. O morem novum juxtà ac perniciosum! inquit ille Bestius. Vide Lactant. Lib. 3. cap. 16. ubi sapientiam quasi nuper advectam cum saporis mercibus proponit, citatque locum hunc Perfii, item Senecæ verba hæc ; Nondum sunt mine anni, ex quo initia sapientia nata sunt. It Lucretium canentem,

Denique natura hac verum, vatiog; rejerta est Nuper, & have primum cum primis iffe re-

Nunc ego sum in patrias qui pessum vertere voces. Sapere.) Sic Satyr. 1. Nostrum ilud vivere

Urbi.] Per antonomaliam, pro Roma. 39. Cum pipere & palmis, venit.] Vide Perf. Satyr. 5. v. 136. & Plin. Lib. 15. cap. 29. ubi ait, antequam piper reperiretur, baccas in usu suisse, illiusque vicem obtinuisse. Palmis, seu arboribus, seu earum fructibus, qui dactyli vocantur. Vide Plin. Lib 13. cap. 4.

Juvenal. Satyr. 3. v. 83. Advectus Romam quo pruna & coctona vento. Nostrum hee maris expers] Locus etiamnum obscurus, necdum satis explicatus, post tot docterum Interpretum lucubrationes. Quidam sic intelligunt; nostra, id est, Romanorum Philosophia à Græcis & invecta maris expers, id est, Pers. Satyr. 5. v. 96. tales, seu fine sale, hoc est, insulsa & corrupts.

Et Bestius urget.] Alii legunt, Sed Besti- Casaubonus tamen explicat; maris expers. id et. masculæ virtutis majorum nostrorum expers. Aliis, maris expers, est quæ mare non trantierit, sed minime piacet.

40. Faniscea crasso vitiarunt unguine pultes.] Ex eo tempore adeo funt omnia depravata, ut viliores quique rustici, quales sunt qui fœnum secant, lautitias quæfiverint. Hinc ciborum fimplicitatem additis condimentis vitiarunt, & quafi violarunt, atque admiscere pulti corperunt adipem, antè fimplicioribus contenti cibis. Juvenal. Satyr. 11. v. 79.

Ipfe focis brevibus ponebat olufcula, qua nunc Squalidus in magna fastidit compede fossor. Unguine J Unguen, unctura, condimentum. Ita fit postquam, &c.] Sic vivitur laute, & in Solent rustici cum oleum defuerit, pecudum adipe in pultem miffo, pro oleo uti; inquit vetus

Gloffa. Puites.] Cibus erat vetustissimus è farina & aqua; interdum & ex caseo, melle, & ovis decoctis. Romanis olim pro pane fuit puls: Plin. Lib. 18. cap. 8. & Valer. Maxim. Lib. 2. cap. 5. Pult's autem paulò divertæ meminit Athen. Lib. 14. cap. 15. & 16. Cafaubonus ad hoc caput 15. Athen, multa suo more profert recondita eruditionis; & discrimen ponit inter monto. Græcorum è farina fabacea tantum, & Romanorum pultem, quam Græcis ignotam fuisse ex Plinio affirmat, & cui multa alia admiscebantur.

41. Hac cinere ulterior metuas?] Infurgit in avarum Poeta: scilicet times que tibi mortuo funt eventura. O stultus, qui post mortem hæredem metuis! Horat, loco antè cit.

Nec metuam quid de me judicet hares, &c. Virgil. Æneid. 2.

Facil's jactura sepulcri eft. Cinere] Cineres dicit, quia cadavera comburebantur, ut ante dictum est.

At the meus hares. 1 At ego non metuo haredis minas, quin illi ipli occino fumptus à me faciendos.

42. Paulum à turba seductior.] Postpositis neglectis vulgi opinionibus, ignorantia, odio.

Secretam gannit in aurem.

O bone

perator misit laurum ob stragem memorandam juventutis Ger-& Cafonia nunc arma, nunc Paludamenta Imperatorum collocat ad valvas templorum; nunc currus, & Rhenanos proceros.

o bone vir, an illud nescis? Im- O bone, num ignoras? Missa est à Casare laurus

manica: atque jam favilla Infignem ob cladem Germanæ pubis, & aris frigida amovetur ab altaribus: Frigidus excutitur cinis: ac jam postibus arma,

Jam chlamydas regum, jam lutea gausapa captis. parat captivis gausara flava, & Essedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos.

ANNOTATIONES.

43. O bone, num ignoras?] Adeone es imperitus rerum ut ignores quæ publice jactantur? Nescis nemini licere non esse liberalem in læti- Horat. Lib. 4. Od. ult. tia communi, & jubente munificentiam Imperatore?

Miffa eft à Cafare laurus.] Nescis Cajum Caligulam miliffe ad S. P Q R. literas lauro coronatas & vinctas (ex more) & triumphum justisse parari, quod Germanos debellarit, atque in ominum bona jus ab eo datum suis procuratoribus, ut ait Sueton. loco mox citando.

Cafare.] A Julii Cæfaris temporibus omnes Imperatores Cæfares appellati.

Laurus.] Literæ laureatæ, de quibus sicut & de lauro victoriæ indice, Plin. lib. 15. cap. 30. Tit. Liv. lib. 5. Ammian. Marcell lib. 15. Martial. lib. 7. Epigram. 4, 5, 7. & alibi. Mos erzt olim, ut quoties infigni vi torià Confules potiti effent, ob res prosperè gestas, laureatis? fascibus prælatis incederent, Literas etiam laureatas Romam mitti, aut nuncios cum jaculis laureatis advenire, navemque laureatam aut vittatam felicis victoriæ nuncium esse, ac læta & magna fignificare, animadverfum eft. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 27.

44. Infignem ob cladem.] Ironice, de Germanica una Caligulæ expeditione, in qua nihil dignum laude ab eo gestum cst. Vide Sueton. in Caligula, cap. 43. & feq. ubi Imperatoris ftolida ambitio, fi læque victoriæ reseruntur.

Germana fubis.] Juventutis Germanica. Syneed. Porrò Germanis ampla est Europæ regio satis cuique nota: cujus populi quondam Teutones, dehine Alemanni, postea Germani vo-

cati funt. Strabo, alii.

45. Aris frigidus excutitur cinis.] Id eft, postremi sacrificii residui cineres amoventur, novus ignis, nova facra inflaurantur, ex more; quando enim nunciata erat victoria, facra publice fiebant, ad gratias Diis persolvendas, & pro incolumitate Imperatorum. Teftantur Dio, Herodianus, & alii.

Postilus arma.] Enumerat omnes triumphi apparatus. Jam templorum valvis seu columnis Jubet affigi ac fuspendi arma hostibus detracta, corumque spolia.

Virgil. Æneid. 7.

Multaque praterea facris in posibus arma, Captivi pendent currus, curvaque secures, &c.

Et signa nostro restituit Jovi Direpta Parthorum superbis postibus.

46. Chlamydas Regum.] Paludamenta Imperatorum & Ducum subactorum. Vestis erat militaris pallio brevior & strictior, cujus usum Romanis invexit Numa Pompilius (auctore Suida) legatione Isaurorum accepta, & forma habitus eorum animadversa, vestem Regiam cum Senatoria conjungens. De variis vestium generibus vide Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 18.

Lutea gaufapa captis.] Vestes militares vil-losas crocei coloris: stramenta quibus in castris utuntur milites, è pellibus facta præparari jubes captivis, quibus illi induti, ex more, in triunpho ducantur. De gausape, vide que Martial. Lib. ult. Epigram. 29. & 145. Præterea gaufapa five gaufapia, ut est apud Priscian. Lib. 4. funt tapetia five peristromata, quibus mense teguntur; teste Scaligero.

Martialis citreas mensas gausapibus tegi oftendit, id est, tapetibus pretiosis, vel mantilibus;

Lib. ult. Epigram. 138.

Nobilius villofa tegant tibi gaufapa citrum.

Vide Perf. Satyr. 4. v 37

47. Effedaeue.] Belgarum & Germanorum Rhenicolarum vehicula, è quibus olim depugnahant, & rotarum ingruentium strepitu, impetuque, hostium ordines proterchant aut perturbabant.

Virgil. Georgic. 3. Belgica vel molli melius feret effeda collo. Horum & meminit Cæfar Comment. Lib. 4. &

5. de Bello Gallieo : & alii.

Ingentesouse locat Casonia Rhenos.] Accolas Rheni, grandis staturæ. Sucton. Calig. cap. 47. Galliarum ouoque procerifimum quemque, ac nonnullos è Principibus legit ac seposuit ad pompam. Hos omnes triumphi apparatus disponit Casonia per procuratores, vel ipía; quippe quæ bellis ctiam sese immiscebat: quamque, ut referc Sueton. cap. 25. Caligula fape chlamyde, peltaque, & ga'ea ernatam armatamque, & juxta adequitantem militibus oftendebat.

Cesonia.] Caligulæ uxor, muller perditæ li-

Dis

Diis igitur, Genioque Ducis centum paria, Ergo propter bella praclare con ob res

Egregiè gestas, induco: quis vetat? Aude. 49 Væ nisi connives. Oleum artocreasq; popello Largior; an prohibes? Dic claré. Non adeo, inquis:

Ergo propter bella praclare confecta, edam centum paria gladiatorum Numinibus, & Genio Principis. An aliquis prohibet?

Audeto vetare & hæres. At va tibi, si non dissimulas. Præterea distribuo plebi oleum & artocreas. Num vetas? Eloquere aperté. Non ita, ais,

ANNOTATIONES.

bidinis & lasciviæ ab Imperatore constanter adamata, cui etiam p'nilerum miscuisse & propinasse dicitur. Quod scribit Josephus Antiq. Lib. 19. & Sueton. cap. 50. Creditur, inquit, putionatus à Cosonia uxore amatorio quidem medicamento, sed quod in surorem verterit. Vide Juvenal. Satyr. 6. v. 610 & 615. ibique annotat.

51

us

15

ıs,

.

m-

rat

ım

ore

mâ

m

il-

ris

al.

u-

4. Cæ

11-

5 ;

m

11-

17-

T-

2

1-

ia

rc

Rhenos.] Rhenus fluvius Europæ celeberrimus Germaniam à Gallia separat, fluit è Rhæticis Alpibus, rigat Alfatiam, Palatinatum, Agros

Colonientes, Bataviam.
48. Diis igitur, &c.] Ego itaque (ait Perfius ad hæredem) lætitiæ publicæ & Imperatoris voluntati indulgens non parcam fumptibus: (nec tu aufis mutire contra.) Ego, inquam, Diis victoriæ auspicibus arque austoribus; Genioque Ducis, id est, Imperatoris Caligulæ facrificabo, &c.

Genioque Ducis.] Per Genium sui Principis quasi per Numen jurabant Veteres: ac si quis pejerasset, pœnas dabat. Unde Tertullianus, citius per omnes Deos, quam per unum Genium Casaris pejeratur. Et Sueton. cap. 27. act de Caligula; Multos honesti ordinis desormatos prins siigmatum notis, ad metalla, aut ad viarum munitiones, aut ad bestias condemnavit, aut medios serva dissecuit; nec omnes ex gravibus causis; verum male de munere suo estinatos, vel quod nunquam per Genium suum deserassen.

centum para, induco.] Duplicem hecatomben explicant aliqui, minùs benè, ut opinor : meliùs alii, centum paria gladiatorum, quorum fanquine placentur Dii, & Imperatoris Genius. Horat. Lib. 2. Satyr. 3.

Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum . . .
Quod si cui videtur mirum quod privatus gladiatorium munus exhibeat, meminerit quod refert Suetonius cap. 47. Scripssse ad procuratores suos Caligulam, ut quàm minima summa & impensa, triumphum tamen quam possent magnificentsssimum appararent, & quantus nunquam alius suisset; guando in omnium hominum bona jus haberent. Ergo, quod vult Casauhonus satis verissimile est, data nempè ea potestate in fagultates civium, coastos privatos de suo quem-

bidinis & lasciviæ ab Imperatore constanter que sumptus & impensas ad triumphi pompama adamata, cui etiam philirum miscuisse & propiconserre, & contulisse. Quod respect hoc loco nasse dicitur. Quod scribit lossophus Antiq. Persius.

Ob res Egregiè gestas.] Ob insignem Germanorum cladem, & partam feliciter à Caligula de hostibus victoriam. Ironice, ut supra.

49. Quis vetar? Aude.] Num autis refragari, ô heres, & deterrere me à confilio quod

50. Va, nist connives.] Impendet tibi malum, si fortè non assentiaris, aut saltem dissimules: nam vel Imperatorem insensum & ultorem nanciscere, vel me iratum,& majores inde sumptus facientem, ur cupiditatem tuam & avaritiam discruciem. Paulò pòst:

-- Nunc nunc impensius unge,

Unge puer caules.

Va.] Formula malè precandi, idem valens ac
fi quis mittatur in malam crucem.

Connives.] Cic. pro Cælio: Dii immortales, cur interdum connivetis in hominum feeleribus maximis? Id est, clausis quasi oculis non videre videmini.

Olemm arroreasque popello largior.] Populo infuper epulum & congiarium dabo, ad celebrationem victoriæ. Licet hoc soleat non ù privatis sed ab Imperatoribus sieri. Sueton. Jul. Cæs. cap. 38. Epulum ac viscerationem dedit, & post Hispaniensem victoriam duo prandia. Et Domitian. cap. 4. Congiarium populo ter dedit, atque largissimum epulum: Senatus, Equitique Panariis, plebi sportellis cum obsonio discributis.

Artocreat.] Vox è duplici facta, dere enim panis, xpius, care: fignificat cibum è pane carneque minutatim concisa. Alii viscerationem interpretantur hoc loco.

51. An prohibes?] Vetafne istam meam largitionem? Die elare: quid mussas? Aperi mentem & animi tui sententiam de me.

Non adeo, inquis, &c.] Non adeo fertilis &c opimus est sundus tuus, ut hæreditatis tuæ avidus sim, &c vetare velian quin prorsus in largitiones effundas. Vel, non ita dives es, ut his sufficere possis. Alii sensum separant hoc modo: non adeo tuæ largitioni adversor; suppetit enim, haud procul, mihi satis sæcundus ager quo ego contentus sum, inquit hæres. Sunt qui verbum jeris hic accipiant, hoc sensu :

Dd 4 Exosfarus

si nulla nunc mihi residua è patris fororibus, fi nulla patrui filia, mulla filia neptis Superstes fit : fi patrui matris forer viram egit fine prole, & de avia mibil restat : vado ad Bovillas & ad Virbii declive. Illic Manius ultro erit mihi hares. Scilicet. Terra filius ? Interroga me quisnam mihi fuit quartus

Pr pe est ager fine offibus. Perge. | Exoffatus ager juxtà est. Age, fi mihi nulla lam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis Nulla manet: patrui sterilis matertera vixit, Deque avia nihilum superest : accedo Bovillas Clivumque ad Virbi. Præsto est mihi Manius hæres. Progenies Terræ? Quære ex me, quis mihi quartus.

ANNOTATIONES.

um adec, neque adire volo hæreditatem tuam., que hæredem instituam, quamvis non alia ratio-Quo designari volunt extraneum esse illum Persi hæredem non autem necessarium & suum, ex Institut Justin. lib. 2. tit. 19. Docta quidem & subtilis interpretatio, verum magisne genuina?

Mihi prior fententia præferatur.

52. Exessatus ager.] Duplici & contrario senfu potest accipi, vel exhaustus, & jam fine succo & bonitate; Ita passim apud Plautum exoffare ponitur pro enervare, comminuere, debilitare. Vel ager exoffatus, idem est, ac lapidibus expurgatus, adeoque opimus & benè cultus. Ovid. Metamorphof. 1.

-- Lapides in corpore terra

Offa reor dici.

Juxta eft] Prope urbem in suburbano loco

fitus, & hine pluris æstimandus.

Age, si milia I Verba Persii ad hæredem illum irritatum verbis, & quasi jam excandescentem. Age, inquit, detrecta, & ne adi hæreditatem: Ego certè non reformidem genus illud infamiæ apud Romanos timeri folitum, carere scilicet haredibus, qui funus curent, &c. Quod si aliunde non supperant, en præsto est Mannius hæres; & hic mihi fufficit.

53. Jam reliqua ex amitis.] Amita est patris foror, quasi patri meo plus amata, inquiunt: folent enim forores præ fratribus diligi, five id fexus facit, five personarum disfimilitudo, quæ mi-

pus habet amulationis & invidia.

Patruelis] Patrueles dicuntur è duobus fratribus editi ; confobrini verò, qui è dusbus fororibus. Pronepris] Est nepotis aut neptis fil a.

54. Parrui] Patraus eft pairis freter : ficut avunculus frater matris. Porrò notat Cafaubonus in mulcis vetuftis codicibus jungi vocem hanc cum sequentibus, ut patrui metertera sterilis suisse intelligatur, bono sensu quidem sic enim criam remotifficia cognatio deesse Significabitur.

Materiera.] Soror matris, quasi mater altera :

Berilie, firpe ac filis carens.

aviæ nulla ftirps; posteri nulli vivant : adeoque | um parente, saltem ea ratione conjunctus est. nemo certus mihi propinquus adfit, qui capessat hæreditatem ; scis quid faciam? Obvium quem- meus,

ne mihi cognatus sit, quam quòd è terra uterque progeniti factique fumus. Avia mater est patris aut matris.

Bovillas.] Vicus est in Appia via ad undecimum ab urbe lapidem, prope quem interfectus à Milone Clodius, cum rediret ab Aricia non hine procul sita, ut scribit Ascon. Præd. Porrò Bovilla quali villa bovis, dicitur, eo quod olim in Albano monte ab ara fugiens taurus jam consecratus, ibi comprehensus cft. Vetus Schol. Sedes erat frequens mendicis; quia tritum iter.

56. Clivumque ad Virti.] Collis ille quatuor millibus ab urbe distans nomen accepit ab Hippolyto, qui ibi colebatur sub nomine Virbii, ex quo bis vir & bis vivus fuit, id est, à Diana revocatus ad vitam, postquam discerptus suisset, ut notum est cuilibet, ex Æneid. 7. Ovid. Fast.

3. & 6. Metam. 15. Fab. 45.

Minius] Ignobilis quilibet & ignotus, mendicus quispiam Aricinus, similis Manio illi, qui (ut ait Festus) Dianæ agrum & lucum confecravit. Tritum Romæ Proverbium erat, Multi Manii Aricia; quia deinde plures ab illo oriundi illic virtute claruerunt. Quod autem pauperes & mendici adeffent in ea regione frequentes, pater ex Juvenale, Satyr. 4. v 117.

Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes.

Et Martial. Lib. 12. Epigram. 32. Irus tuorum temporum sequebaris; Migrare clivum crederes Aricinum.

57. Progenies terra] Respondet Persio hæres ille, de quo paulò suprà: scilicet hæredem institues Terræ filium, Gigantum fraterculum, ut ait Juvenalis Satyr. 4. v. 98. hominem ignobilem, spurium, cujus ignorantur parentes & profapia, &c.

Quare ex me quit, &c.] Quidni? inquit Perfius. Tam Manius crit mihi hæres & propinquus, quam quispiam remota cognatione affinis, de quo perinde dubitare sas mihi sit, ac de Manio; qui, ut cæteri, mecum ab una origine pro-55. Deque avia nibilum superest.] Si denique creatus, ut dixi, nempe à Terra communi omni-

Quis mihi quartus sit pater.] Quis abavus

Sit pater, haud prompte, dicam tamen. Adde parens. Non facile dicam, at etiam unum,

Unum etiam: Terræ est jam filius: & mihi ritu eft Terra progenies : & Mani-Manius hic generis propè major avunculus us ille prodit fere mihi major

Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis? à me facem in cursu? Sum ti-Sum tibi Mercurius: venio Deus huc ego,ut ille Pingitur; an renuis? Vin' tu gaudere reli- depingitur. Anrecusar? Visctis?

nihilominus proferam. Adjice vel unicum, imo unicum, jam avunculus ordine stirpis. Tu verò qui anterior es, quare petis bi velut Mercurius. Ego tibi ne tu frui iis qua relingno?

ANNOTATIONES.

id tamen fortasse præstare potero:

Adde etiam unum, &c.J Quod si ulterius repetas, ac vel unum superius, & retrò cognationis gradum scruteris; & poscas quis atavus mihi suerit; jam hærebo: erit enim is mihi tam ignorus, quam iste, quem Terra progeniem

appellasti.

is

6

ft

15

n

59. Terra est jam filius.] Ex Empedoclis fententia & aliorum quorundam veterum Philofophorum qui natos è Terra primos homines censuere, cum alli ex aqua factos, ficut & alia universa, opinarentur. Huc etiam facit quod hominem ab humo veteres dixere. Porrò quod per Terra filium homo nihili fignificetur, & obscurus, patet ex Tullio ad Atticum ita scribente : Huic Terra filio committere epistolam tantis de rebus non audeo. Tertul. in Apolog et. Dictus Saturnus Terra Calique filius, quia ignoti, vel ex inopinato apparentes de cælo supervenire dicuntur ; ficut Terra filios vulgus vocat, quorum genus incertum est: gigantesque hac ratione terra Et ante illos Lucretius Lib. 2. v. 77. slii appellantur, Vide Coel. Rhodig. Lib. 20. Inque brevi spatio mutantur sacla

60. Major avunculus exit.] Manius ipse videri possit cognatus, & in stemmate major avunculus scribi : siquidem alius nemo prodit & præsto est, qui gradum hunc & locum inter majores meos, & in ordine stirpis & cognationis mez, jure potiori sibi queat vindicare. Major avunculus est avi vel aviæ frater: aut etiam avi

aviæque avunculus, ut placet Festo.

61. Qui prior es] Tu verò, ò legitime hæres, cum fenior me sis & natu major, cur à me hæreditatem speras, qui sum junior & in cursu vitæ posterior? Vel, tu qui Manio potior mihi es, & verè cognatus, cur dum vivo, hæreditati meæ inhias ante legitimum tempus, scilicet ante absolutum vitæ stadium? Certe curfor non petit lampadem ab alio ante decurfum spatium: nunquam verò in ipso cursu, nec prior à posteriore, sed contra.

Cur me in decursu lampada poscas? Allegorica locutio desumpta à λαμπαθηθορμία, Nem- te mea,post mortem meam, quantula fuerit illa?

58. Hand prompte, dicam tamen.] Non facile pe, ut ait Suidas, Lampadis tria festa sunt guidem & promptum indicare abavum meum , apud Athenienses, Panathenæa, Vulcanalia, Promethea, De Promethei Sacris hic mentio eft in quibus juvenes accensas tædas gestantes decurrebant, certabantque, quis ad scopum primus perven ret non extinctà face. Primus desatigatus proximo, is posteà desessus alteri, & deinceps alius alii tradebat ardentem facem, donec metam pertingerent. Ea quidem ara Pro-methei in Academia fuit, à qua ad urbem curfus erat cum accenfis ejulmodi facibus. Vide Alex. ab Alex. Lib. 5. cap. 8. Hujus confuetudinis miminerunt Varro 3. cap. 16. de Re Rustica, ubi ait Nane cursu lampada tibi trado; id est, tibi dicendi vices trado. Cicero ad Herenn. 4. Non enim, quemadmodum in palastra. qui tadas ardentes accipit, celerior est in curso continuo, quam ille qui tradit : Ita melior Imperator novus qui accipit exercitum, quam ille qui decedit : propterea quod defatigatus curfer das integro facem; at hic peritus Imperator imperito exercitum.

Inque brevi Spatio mutantur Sacla animantum Et quasi cursores vitai lampada tradunt.

62. Sum tibi Mercurius.] Ne me ut propinquum, te ut hæredem certum, meam hæreditatem quasi tuam tibique jure debitam jam nunc intuere; sed potius finge tibi me esse velut Mercurium, qui tibi epuator, inseperatum & fortuitum thefaurum & lucrum annuntio, indico, oftendo captandum.

Venio Deus huc ego.] Inopinati & indebiti lucri Deus, ut diximus, Sat. 2. v. 11. ad verba

hæc, Dextro Hercule.

Ut ille pingitur.] Mercurius pingebatur manu tenens crumenam pecunia gravidam & turgentem. Suidas, Macrobius.

63. An renuis?] An non vis bona mea velut gratis data accipere & adventitia? Horat. Lib. 2. Satyr. 3.

Rejeda prada, quam prasens Mercurius fert Vin' tu gaudere relielis?] vifne potiri hæredita-

Decit

tradum eft. Nempè detraxi mibi. Tivi verò quedeunque illud est, integrum est. Cave Seiseitari ubinam sit id quod olim Tadius testamento reliquevat mihi : neve mihi repete monita patrum; addatur usura lucrum: inde tuas impen-Sas desume : ecquid residuum eft? Residunm quæris? Ofamule, jam jam perfunde braficas, perfunde copiosius. Scilicet, die festo mihi coquatur

Atenim summa nomibil de | Deest aliquid summæ: minui mihi; sed tibi totum est,

Quicquid id est. Ubi sit suge quærere, quod mihi quondam

Legârat Tadius, neu dicta repone paterna: Fænoris accedat merces: hinc exime fumptus. Quid reliquum est? Reliquum? Nunc nunc impensiùs unge,

Unge puer caules. Mihi festà luce coquatur Urtica, & fisa fumosum sinciput aure,

prica, & pars anterior capital porcini sumo persusa, auricula perforata.

ANNOTATIONES.

ego tibi respondeo, minui mihi; &, quicquid & fi quid perit, perit mihi cujus totum est; ex regula Juris.

Sed tibi totum eft, Quicquid id eft.] Quandoquidem ex Legibus & Jure, tuum nihil est moriens reliquero, hoc tibi totum erit atque

integrum.

65. Vbi sit suge quarere, &c.] Porro ne recofcas à me rationem bonorum quæ olim habui, queque aliquis mihi testamento legarit: nam malè tibi verteret.

66. Tadius.] E majoribus quispiam, vel quiliber alius reftator. Metonymia. Quidam codi-

ces habent, Stains, alii, Stadius.

Neu dicta repone paterna.] Neque mihi injice & objice monita liberis solita dari à patribus avaris; de quibus Horat. Lib. I. Epift. I.

Quarenda pocunia primum eft. Virtus post nummes : hac Janus summus ab imo Perdocet ; bac recinunt juvenes dictata, fene que Lavo suspensi loculos tabulamque lacerso.

Er Juvenalis fusè, Satyr. 14.

Fuvenes hortatur. - Cogit minimas edifiere fordes, &c. Faterna] Benè monet Cafaubonus de suo patre non loqui Perfium, qui puer fexennis amiferat patrem Flaccum, cujus & famæ nec derrahere debeat nec velit bonus filius.

67. Fanoris accedat merces.] Aut paternum est monitum: exerce fænus; ne otiosam & infructuosam fine pecuniam tuam; quæstum fac, datis ad usuram nummis; arque pro mueuo mercedem cape : aut verba funt hæredis cum Perho rationem ineuntis, ut mox explicabimus.

Hine exime sumptus.] Fortaffe & hoc monitum est paternum: ne quid derrahe sorti capirali bonorum, sed potius è sœnore & usuris habe & desume necessarios elegade similiz sum- perforant suspensum in camino ad sumum.

64. Deeft aliquid summa.] Fortasse dices, par- ptus. Vel hæredis verba sunt, & sensus erit: tem ejus aliquam à me absumptam suisse. At computemus quæ & quanta sive è patrimonio, seu è legans Tadii nactus es, ô Persi; his adderraxero tandem, id mihi non tibi detractum; dantur & accedant usuræ: jam inde legitimas impensas tuas eximamus. Demum videamus quid sit residui ex his omnibus, quidque mihi fit obventurum.

68. Quid reliquum est?] Quid jam superest

è tot facultatibus, quas possedisti?

Reliquum.] Cum indignatione respondet Perfius; itane verò mecum inis rationem, quali cum dispensatore herus. Scilicet possessa computas, sumptus excutis, reliquum quid, & ubi fit, postulas? Age hæres, deinceps curam hanc eximam tibi,

Nunc mine impensions unge, &c.] O famule, lautiorem in dies mensam instrue; consumantur bona mea universa, ut indignis hæredibus

nihil reliquum fit.

69. Unge puer caules.] Horat. lib. 2. Satyr. 3. Ungere si caules cleo meliore caputque Caperis.

Porrò caules posuit pro quolibet edulio, post Horarium.

Mihi festa luce coquatur, &c.] Non ita fum fatuus ut genium defraudare velim ad locupletandos hæredes, & damno meo lautitias illis suppeditare, parcus ob hæredis curam, ut ait Horat. Lib. 1. Epift. ..

Et Juvenal Satyr. 14. v. 136.

- Cum sie manifesta phrenesis, Tit locuples moriaris, egenti vivere fato.

Festà luce.] In die festo, quo vel parcissimi & psuperrimi genio indulgent, & latifis victitant ; ego oluscula comedam? Absit.

70. Urtica.] Herba vilis & nota, ab urendo vel ulcerando dicta, habet enim folia mordacia, ut ait Plin. Lib. 16. cap. 24. Catull. Carm. 45. ad fundum fuum.

Et me recuravi ocimoque & urica.

Et fiffa fumosum, &c.] Caput porcinum aure

Ut tuus iste nepos olim satur anseris extis, Cum morosa vago singultiet inguine vena, Patritiæ immejat vulvæ. Mihi trama figuræ Sit reliqua: aft illi tremat omento popa ven-

Vende anima lucro: mercare; atq; excute folers Omne latus mundi, ne sit præstantior alter Cappadocas rigida pingues plaufisse catastà.

ut neposille tuus aliquando vifceribus anserinis Satietur ? quando rigida vena palpitabis Errabundo virili, Evacuet in cunnum Famine cujusdam nobilis. Mihine residua erit trama figura, ille verò obefus venter palpitet præ pinguedine ? Venunda vitam pro quastu,mer-caturam exerce, & diligens perplausisse cataità. | lustra omnes crois partes, ne sit alius peritior applausisse corpulentos Cappadocas in dure promote.

ANNOTATIONES.

mediata porcellorum capita lautiori mensæ appo- ponitur pro adipe, & pingui. lita refert Athen. Lib. 9. cap. 8. Fumofum, vel ut servetur diutius, aut etiam utisaporem contrahat accutiorem. Legunt quidam, spumosum; sed

tibi

nod

65

S.

im-

70

rit:

nio,

ad-

imas

mus

mi-

ereft

Per-

uafi

om-

ubi

nanc

ule,

nan-

ibus

r. 3.

post

fum

ple-

illis

Ho-

Timi

idi-

ndo

rda-

ure

Di

Sinciput.] Pars prior capitis, ubi cerebrum: ponitur hic pro vili & plebeio edulio, ut patet : quod tamen lautæ fuisse gulæ affirmat Plinius, & probat Athenæus loco mox citato.

71. Ve tuus iste nepos, &c.] Ut dirarus quifpiam è tuis posteris, ô hæres, aliquando epuletur. Nepos.] Sarcasmus ex ambiguà significatione vocis, quæ & designat sæpè hominem voracem

ac luxuriofum. Anseris extis.] Romanis erat in deliciis ansetinum jecur, quod quidem fartilibus, (ut ait Flin. Lib. 10. cap. 22. id est, saginatis lacte, mulfo, ficu, carica, in tantam amplitudinem crescit, ut anserem ipsum adæquet magnitudine.

Unde Martial. Lib. 13. Epigramm: 58. Aspice quam tumeat magno jecur ansere majus. Miratus dices, boc, rogo, crevit ubi?

Horat. Lib. 2. Satyr. 8. Pinguibus, & fices pastum jecur anseris albi. Juvenal. Satyr. 5. v. 113.

Anseris ante ipsum magni jecur.

Meminit & fuse Athenaus Lib. 9. c. 8. 73. Mibi trama figura sit reliqua ? An denique me maceram; ut pinguescat hæres? Absit.

Trama.] Incertum est intelligatne subregmen, quod tenuius est, & opponat ventri popa, quod vult Turneb. Lib. 30. cap. 7. an stamen panni, quod filo constat crassiore & magis retorto, ut diserte ait Casaubonus: Trama etiam ponitur pro veste detrita cujus villi amissi funt : metaphoricè est homo valdè macer, cui solum ossa restant, & per cujus costas aer quasi transmeat ; ex Varrone 4. de Ling. Lat. Vel cujus offa, venæ, nervi fic apparent, ut in detrito panno trama. Unde eleganter Prudentius contra Manich. Nervorum texturam appellat.

74. Aft illi tremat.] Hæredi autem disten-

tus venter & obefus fubfiliat. Omento J Propriè est panniculus intestina

Popa.] Venter gulofus, lurco, popino, vel fartus popis seu popanis, id est, delicatioribus escis. Nam popa est placenta. Est etiam aliquando viclimarius, id est, Sacerdotis minister ad mactandas victimas.

75. Vende animam lucro] Concludit Perfius. ergo post hæc omnia quæ dixi adversus, avaritize sordes, si tamen lubet, huic lita, & vitze etiam periculo divitias congere, per fas etiam & nefas.

Mercare.] Longinquas mercaturæ causa per mare per terras peregrinationes institue, ut didum Saryr. 5. v. 135. & sequentibus. Ibid. V.137.

Verte aliquid, jura, &c.

Excute solers onme latus mundi.] Peragra totum orbem, omnes orbis angulos scrutare, ut merces novas & aliis irrepertas compares & huc advehas; & fic ditescas brevi. Solers, quafe folus in arte præftans & callidus.

76. Ne sit prastantior alter, &c.] Nec fit quispiam te peritior exercendi mangonii, id eft. coemendi mancipia, & benè curata saginataque cariùs vendendi.

77. Cappadocas pingues.] Vetus Scholiastes explicat de gladiatoribus; sed cum ipso textu reclamant & refragantur viri doctiffimi, & venalitios è Cappadoc a fervos intelligunt, robultos quidem & grandes. Cic. post reditum in Senatu. Cappadocem medo abreptum de grege venalium diceres.

Horat. Lib. 1. Epist. 6.

Mancipiis locuples eget aris Cappadocum Rex. Porrò Cappadocia est Asiæ minoris regio, cujus populi id peculiare habuerunt, quod servitutem libertati prætertulerint. Nam à Romanis libertatem deprecati, illis permittentibus, Ariobarzanem Regem elegerunt. Vide Alex. ab Alex. Lib. 2. cap. 27.

Plaufiffe.] Legunt alii clauliffe : alii, paviffe, id est, bene curaffe & enutriviffe, ut facilius emptores inveniant pingues & corpulenti. Attamen amant doctiores, & retinent. plausiffe, ambigua ambiens & contegens, ut dixi Satyr. 2. hi c quidem sed erudità significatione & ingenio

Kem

ens terminaffe cumulum tuum, indica mi hi ubinam stabo.

Gemine peculium. Jam id pra- Rem duplica. Feci; ja triplex, jam mihi quarto. stiri. Jam triplex, jam quadru-plex, jam decuplex mibi provenit Jam decies redit in rugam. Depunge ubi sista in plicam. O Corrsippe, tu reper- Inventus, Chrysippe, tui finitor acervi.

ANNOTATIONES.

est palpasse manu servorum venalium membra, ad oftentandam empturientibus bonam corporis habitudinem ac nitorem : vel fervos laudando & applaudendo incitaffe ad faltandum ex confuerudine; imò & patrio more cantandum, quo pateret illorum agilitas & industria. Vide infra. Item Juvenal. Sayr. I. v. 111.

Rigida catasta.] Ob rigorem servitutis, aut duritiem lignez compedis, cui mancipia erant

Catasta. 1 Locus erat in Romano foro, ubi venales servi exponebantur; a no va xalasaras. Propert. Lib. 4. Eleg. 5.

Aut querum titulus per barbara colla pependit,

Calati medio cum Saliere foro.

Item catasta, lignea erat è tabulatis machina, in qua vincti prostabant servi venales. Martial. Lib. 9. Epigramm. 60.

Ques arcana servant tabulata catasta. Meminit & Plin. Lib. 35. cap. 17. & 18. Similis huic erat terè, catasta illa, in qua Mareyres torquendi extendebantur: quod referunt passim martyrologia.

78. Rem duplica.] Per usuras opes adauge.

Horat Lib. 1. Epift. 6.

Mille talenta rotundentur ; totidem altera:

Tertia succedant, & que pars quadret aceruum. Faci.] Respondet per prosopoporiam avarus; non tantum duplicavi, sed fornus fornori addens, & fænoris fænus accipiens, rem auxi ter, ! quater, decies.

78. Decies redit in rugam 1 Metaphora ducta 2 vestibus quæ corrugantur proprie & plicantur ; seu que in plicas & rugas contrahuntur. Unde per similitudinem multiplicari opes dicuntur, dum nummis nummi accumulantur, &

accrescunt.

Depunge.] Metaphora à libra in qua certum pondus in dicatur & notatur punctis. Satyr. 5. V. 100. Certo compescere puncto nescius examen. Legunt alii, depinge. Sensus urrobique idem eft : statue, præscribe, quem opibus augendis & muliplicandis modum ponam. Ironicè hæc in avaros hydropicis sim les, de quibus dictum,

Que plus sunt pote p.us sitiuntur aque.

Et Juvenal.

Satyrici nostri satis congrua. Itaque plausise, vel Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Ubi fistam.] Allusio ad Chrysippi præceptum, qui, ut Soriti respondeatur, sistendum in una

è propolitionibus, aiebat. Vide infrà.

Chrysippe.] Hic Stoicus fuit Philosophus, Zenonis, vel, ut volunt alii, Cleantis Discipulus, vir acri ingenio: in Dialectica excelluit: quoties contra Cleantem disputarat, solitus dicere, fortunatum se adversus omnes, præterquam adversus Cleanten: adeo verò superbus ut Ptolemæi Regis amicitiam aspernatus sit, & jactaverit de se; non effet Porticus, nisi effet Chrysippus. Ex effuso risu mortuum nonnulli tradunt. Diog. Laërt. Lib. 7. Cic. 1. de Natura Deorum.

80. Inventus tui finitor acervi.] Adunaton; ut vult Casaubonus, id est, ô Chrysippe, si potes præscribere, qua in propositione Soritis quiescendum fit potifimum; fi, inquam, id inveneris, & finem certum infinitæ propofitionum congereci statueris, tum ego meæ cupiditati & avaritiæ terminum inveniam; id est, nun-

quam.

Acervi.] Soriten intelligit, quæ argumentatio est acervus ceu cumulus propositionum, quæ in infinitum progredi posse videntur: unde per ironiam dixit Persius finitur; & addit, tui; quia dissolvendæ istius acervalis argumentationis rationem investigavit Chrysippus, & de ea quatuor Libros scripsisse fertur.

Horat. Lib. 2. Epift. 1.

Dum cadat elusus ratione ruentis acervi. Exemplum Soritis eft apud Ciceronem Tufcul. Quæft. 5. n. 45. ubi solum honestum effe bonum sie probatur per qu'inque gradus : Quicquid eft qued bonum fit, id expetendum eft . qued autem expetendum, id certe approbandum : quod verò approbaris, id gratum acceptumque habendum : ergo etiam dignitas ei tribuenda est : quod si ita est, land ibile sit necesse est : bonum igitur omne laudabile. Ex quos efficitur, ut quod sit honestum, id sit solum bonum. Et 1. de Natura Deorum, fi Dii sunt, beati sunt, si beati, virtute praditi : fi virtutis, & rationis erunt capaces: unde concluditur illic, Deos effe hominibus similes : quod ibidem refellit Tullius. Et certe norunt omnes Soriten non tam esse argumentationem legitimam, rectam, certam; quam argutiam, & cavillationem.

Vocabulorum

QUÆIN

SATYRIS JUVENALIS

LEGUNTUR.

Prior Numerus Satyram, posteriores Versum indicant.

A.

to. ftā 80

cit. ım, ana

novir ties

oradole-

erit ous. og.

m; poiefve-

um ati unta-

uæ

per

ui ş

io-

ez

ul.

00-

ic-

ud

od

en-

? :

6779

od

ia-

Ti,

4-

i-

13.

Te

1 9

1, 14 36 99. 3, 57 71 89 106 202 321. 4,3 116. 5,4491 109. 6, 26 35 69 138 232 252 284 375 502 527 553. 7, 70 164 196. 8, 131. 9, 115 140. 10, 1 29 72 126 131 171 247. 11, 23 42 51 89 146 147 160. 12, 14 58. 13, 30 36 110 122 149 118 170 231. 14, 14 170. 15, 30 72 143 146. 16, 17, &c. ab. 1, 49. 2, 81. 3,109. 4, 130. 5, 125 135 155. 6, 327 347. 8, 273. 10,253 270. 11, 26113. 12, 28 130: 16, 25. abaci. 3, 204 abditus. 6, 236

abeant. 14, 149 abest. 6, 293 abeunt. 1, 132. 6,311 abit. 6, 127 abi. 14, 213. abicit. 15, 17 abies. 3, 255 ablegandx. 14, 202 abluet. 6,523 abnego. 13, 94 abnuat. 6, 539 abnuerit. 15, 104 abolla. 4, 76 abollæ. 3, 115 abortivis. 2, 32 abortivo. 6,367 abreptum. 13, 17 I abrupta. 6, 648 abrupto. 14, 250 abscindere. 2, 116. alii leg. abrumpere. abscondente. 6, 120 abscondere. 12, 18 abscondit. 8, 203. 9,33 absenti. 1,1:3 ablit. 4, 130. 16, 25 absolvitur. 13,3 abstineas. 14, 38 abdomine. 2,86. 4,107 abstinet. 6, 534. 11,

171. 15,11 abstinuit. 14, 99. 15, 173 abstuleris. 6, 330 abstulit. 4, 19 151. 8, 242. Io, 286 absumpto. 15,91 abundat. 2, 8 ac. 1. 65 98. 2,34 43 72, &c. accedente. 11, 85 accepta. 6, 113 acceptæ. 13, 186 acceptulima. 3, 5 accepto. 13, 129 acci. 6, 70 accidit. 12, 29 accipe. 2, 87 295. 4, 65. 7, 36 165 243. 13, 120, 14, 191. 15, 31. accepere. 10, 295 accipiat. 1, 42 55. 7, 147 accipient. 2, 83 accipies. 1,99 accipiet. 8, 88 accipimus. 9, 11 acc pis. 6, 76

accipit. 3, 103. 6, 472 accipiunt. 3, 133. 12, 88 accurrit. 3, 215 accufare. 3, 54 accufat. 6, 242 accufator. 1, 161 accufatori. 13, 187 accuser. 2, 27 acer. 2, 77. 7, 198 acerbi. 7, 57 acerbo. 14, 18 54 acerbum. 11, 44 Acer secomes. 8, 128 acervo. 6, 363. 13, 10 acervos. 13, 57 acervus, 8,100 Acestes. 7,235 aceto. 3, 292. 10, 153. 13, 85 Ach eæ. 3, 61 Achillem. 10, 256 Achilles. 1, 163. 7. 210. 8, 271. 14. 214 Achillis. 11, 30 acies. 9, 65. 15, 60 Acilius. 4, 94 Accenitus. 7, 218 Aconite

aconita. 1,158. 6, 638. | admittas. 10, 340 8, 219. 10,25 acquirenda, 14, 223 acquirendi. 14, 125 acquirere, 14, 238 acre. 6, 199 acres. 11, 165 acri. 13, 216 acribus. 14, 322 acrior. 7, 109. 15, 62 acris. 10, 252 acta. 2, 136. 7, 104 Actiaca. 2, 209 Actioris. 2, 100 actorum. 9, 84 actum. 6, 58. 10, 155. 14, 149 acu. 2, 94. 6, 497 acumen. 4, 102 acuta. 5, 89 acutos. 5, 41 ad. 1, 41 44 57 90 104 131, &c. ad fummam. 3, 79 adamas. 6, 155 addat. 1, 118 147 adde. 12, 46 adde quod. 14, 114. 15, 47 addit. 13, 82 additur. 10, 151 ademit. 16, 37 adeo. 3, 274. 6, 50. 8, advexific. 14, 271 183. 10, 297. 11, adulandi. 3, 86 131. 12, 36. 13, 59 adulator. 4, 116 183. 14, 234 adeon. 6, 59 adeoque. 8, 183 adeft. 4, 107. 5, 63.6, 219. 10, 254.12, 67 adhibere. 5, 16 adhiber. 2, 135 adhuc. 3, 111 215. 4, 10. 6, 128 192 227 501. 7, 196. 8, 36. 10, 116. 12, 15. 13, 41. 15, 35 adipata. 6, 630 adjuta. 6, 505 adjutor. 3, 322 adjuvat. 12,42 admirabile. 4, 39 admirabilis. 13,53 admirandisque. 10, 11 admirari, 7, 31 admiratio. 6 645 admiterit 10, 255 admifir. 6, 493 adm.II. 4, 6,

admitte. 6, 328 admittentia. 5,69.7,65 admittere. 14, 217 admittimus. 3, 171 admittitis, 1, 21 admittunt. 3, 235. 13, admota. 10, 149 admotaque. 6, 496 admoto. 8, 82 admotum, 6, 426 admoveas. 2, 148. 14, 12 admovet. 10, 329 adoperta. 8, 145 adora. 6, 47 adorandæ. 13, 148 adorant. 14, 97 adorat. 3, 300. 6, 321. 15.2 adoratum. 10, 62 Adriaci. 4, 39 adfint. 9, 40 adfum. 1, 102 adfunt. 11, .71 advectæ. 9, 23 advectus. 3, 83 adventum. 6, 517 adversis. 10, 129. 12, 53. 13, 156 adverfum. 5, 77 adultæ. 15. 138 adulter. 1, 78. 2, 29. 3, 45. 4, 4. 6, 236 328 403 566. 8, 144. 9, 80. 10, 311.318 adultera. 14, 25 adulterium. 11, 175 advocat. 6, 235 advolat. 6, 225 aditi. 13, 205 Æacidæ. 8, 270 Æacus. I, 10 ade. 3, 139. 7, 37 ædem. 3, 31. 6, 527: 14,90 ædes. 3, 222. 4, 7. 7, 40. 10, 17. ædicula. 8, 111 ædificare. 10, 264. 15, 153 edificat, 6, 502 ædincator. 14,86 Æ lilibus. 3, 162 179 Ædilis. 10, 102

Ægæi. 13, 81 246 æger. 3, 232. 4, 3. 12, 122 Ægeriz. 3, 17 ægra. 6, 579 ægram. 12, 95 ægri. 9, 16. 10, 207. 13, 124 ægris. 4, 57. 13, 234 ægro. 7, 52. 9, 18 ægros. 10, 221 ægrotante. 6, 388 Ægypti. 6, 526 Ægyptius. 1, 130 Ægyptus, 15, 2,45,116 Ælia. 6,72 Æmiliancs. 8, 3 Æmilio. 7, 124 Æmilius. 6, 32 Æmo. 6, 197 æmula. 11, 74 Æneæ. 15, 67 Æneam. 1, 162 Æneas. 5, 139 ænigmata. 8,50 Æoliis. 1, 8 Æolio, 10, 181 æqua. 4, 71. 8, 177 æquales. 3, 177 æquanda. 14, 314 æquantem. 4, 16 æquare. 14, 257 æquat. 3, 88. 6, 322 æquo. 13, 11 æquor. 1, 81 æquora. 12, 75. 14,279 æquore. 4, 54. 8, 61 æquos. 14, 15 æquus. 16, 56 aer. 6, 99. 12, 42 aera. 6, 205. 13, 169 aere. 10, 50 æra. 6, 125, 441. 7, 217. 16, 55 ærata. 14, 259 ære. 2, 118 152. 6, 234.545. 9,122. 11, 39 ærea. 1', 96 æris. 7, 61 ærugine. 13, 61 ærumnæ. 3, 210 ærumnas. 10, 361 æstibus. 4, 87 zitivi. 14, 131 æstivum. 1, 28. 14, agentem. 13, 32 æftuat 3, 50. 10, 169 agere. 9, 43 estuo. 2, 71. 3, 103

ætas. 5, 61. 6, 23. 7, 32. 8, 171. 13, 28. ætate. 6, 498. 14, 161. 15, 109 Æthiopem. 2, 23. 8,33 Æthiopis. 6, 599 Æthiopum. 10, 150 ævi. 4, 94 ævo. 6, 324. 10, 255. 13, 53. 15, 32 affari. 14, 211 affectare. 2, 106 affectas. 11, 33 affectat. 10, 209 affectibus. 12, 10 affectu. 8, 161 affectus, 1,213. 15,150 afferat, 14, 198 afferimus. 12, 56 afferre. 4, 85 afferri. 5, 144 affers. 6, 167 affert. 6, 609. 7, 215. 9, 91. 14, 78 afferte. 6, 416 affertur. 5. 87 afficit. 7,85 afficiunt. 8, 268. 14,24 affigit. 9, 149 affirmat. 6, 58 affixa. 10, 133 affixus. 5, 40 Afræ. 11, 142 Africa. 7, 149. 10, 148 Afris. 5, 152 Afrorum. 7, 120 alii Maurorum. Afros. 5,91, 8, 120 agam. 9, 67 Agamemnona. 14, 286 Agamemnonidæ. 8,215 Aganippes. 7, 6 agant. 1, 9. 6, 402 agas. 2, 71. 3, 291. 4, 14. 8, 76 Agathyrfi. 15, 125 agatur 4, 66. 6, 394 499 Agaven. 7, 87 age. 14, 192 agebas. 9,9 agebat. 7, 143 144 agello. 6, 57. 8, 109 agendi. 16, 49 agendis. 14, 72. ager. 9, 56 agerent. 4, 49 egerentur,

VOCABULORUM.

agerentur. 6, 339 ageres. 8, 186 agere. 5, 153. 6, 587. 8, 43 aggeris. 16, 26 agili, 2, 142 agimus. 2, 51. 7, 48 agit. 3, 94 305. 5,157. 13, 110. 15, 163 egitant. 2, 21. 7, 168 agitare. 10, 33 agitas. 14, 68 agitat. 6, 250. 14,284 agite 7, 20 agitem. 1, 52 agitent. 5, 69 agitentque, 6, 474 agitur. 4, 35. 6, 658. 13, 28. 15,97 agmina. 3, 258. 15, 56 agmine. 3, 162 244. 10, 218 280 agminis. 10, 45 agna. 6, 391. 8, 15. 13, agnam. 12, 3 agnitus. 1, 99 agnoscendus. 8, 206 agnosci. 6, 467 agnoscit. 10, 234 agnosco. 8, 26 agnum. 2, 123 agrestem. 13, 39 agri.3,141.14,159 172 Agrippa. 6, 157 Agrippinæ. 6, 619 agris. 2, 79. 14, 71 agro. 1, 107. 6, 56. 11,65. 12,105 agrorum. II, 41 agros. 3, 322. 4, 27. 14, 151 agrum 6, 524. 9, 45 agunt. 1, 85 ahenea. 3, 285 aheneus. 7,125.13,115 aheno. 8, 86. 15,81 Aj:x. 7, 115. 10, 84. 14, 213. 15, 65 ait. 2, 22. 4, 131. 5, 18.9, 63 Alabandis. 3,70 Alabarches, vide Arabarches. alapas. 8, 192 alas. 3, 25.11,157.14, alba, fubflant. 4, 61

alba, adject. 6, 176

7.

161.

3,33

550

150

15.

24

48

lii

0

36

15

I.

1

2

0

albaque, 13,117 albæ. 3, 179. 13, 141 Albana. 4, 100 Albanam. 4, 145 Albani. 13, 214 Albanis. 5, 33 albi. 12, 65 Albinam. 3, 130 albis. 1, 111 albo. 2, 112. 7, 202 albus. 2, 23 Alcestim. 6, 652 Alcinoo. 15, 15 Alcithoen, alias Alcyonem. 7, 12 alea. 1, 88. 8, 10. 11, 174. 14,4 Alexander. 14, 311 Algæ. 4, 48 algentem. 7, 183 alget. I, 74 alia. 3, 268. 16, 35 alià. ablat. 6, 436. 7, 114 182 alix. 6, 67 aliam. 5, 52. 6, 503. 14, 253. 15, 122 aliamque. 4, 138 alias. 3, 315. 12, 40. 14, 254. 15, 57 aliena. 13, 34. 15, 102 142 aliena, ablat. 3, 181. 5, 2 alieni. 6, 477 alienis. 10, 229 alieno. 8, 246 alienum. 3,105. 6, 21 alii. 2, 66. 3, 46. 7, \$ 166 aliis. 11, 59 alimentis. 15, 93 alio. 8, 27 54.10, 197 aliorum. 8, 76 alios. 6, 239. 7. 213. 8,61.11, 177 aliofque. 10, 150 Aliptes. 3, 76. 6, 421 aliqua. 6, 15 aliquim. 12, 110 aliquando. 3, 184. 6, 359. 9, 28 aliquem. 4,126.6,279 11, 202. 15, 170 aliquid. 1, 73. 2, 282. 3, 24 180 217 230 397. 4, 147. 5, 33. 7, 24 220. 8, 41 68 261. 9, 139. 10,

207 354. 14, 203 altifoni, 11, 179 323. IS, 92 aliquis. 1, 74. 3, 120. 6, 586 631. 11, 86. 13, 49. 14, 21 134. 15, 24, &c. aliquo. 8, 173. aliquod. 13, 37 aliquos. 2, 149 alis. 10, 178 aliter. 3, 281. 6, 11 618. 7, 220 aliud. 4, 78. 6, 23. 7, 199. 12,24. 14, 321 bis. 15, 154 alium. 9, 92 aliunde. 7, 22 alius. 1, 10. 5, 67. 8, 178 245. 10, 257. 12, 48. 13, 90 Alledius 5, 118 Allobroga. 7, 214 Allobrogicis 8, 13 alnum. 3, 266 aloës. 60, 180 Alpemque. 10, 152 Alpes. 10, 166 Alpibus, 13, 162 Alpha. 14, 209 alta. 3, 69. 4, 131. 6, 430. 14,88 alta, ablat. 3, 136 altaa 6,31 altaque. 8, 131 altaria. 8, 156. 12, 94. 13, 89 altaribus. 12, 119 altè. 3, 256 alter. 3, 132 149 246. 4, 11.6, 426. 7, 95. 9, 66 145. 10, 28 30. II, 63 bis. 12, 115. 13, 72. 14, 33 62 altera. 3, 255. 6, 147 439 494. 7, 16. 9, 133. 14, 141 170 309. 15,73 alterius. 6, 17 340. 10, 210. 11, 167. 14, 131. 15, 39 alternaque. 6, 267 alternum. 12, 31 alti. 6, 384 414. 7, 125 altilis. 5, 115 168 altior. 6, 491. 10, 106. 13, 173 altis. 6, 606. 8, 106. 19, 16

alto, 8, 40. 14, 189 altos, 10, 176 altum. 1,16. 6,501 634 alveolis. 5, 88 alveolos. 7, 73 alveus. 12, 130 alumni, 11, 98 alumnos. 6, 60g alumnus, 1, 20. 14,242 alvo. 5,7 aluta. 14, 283 alutæ, 7, 192 amans, 3, 229 amant, 6, 113 amanti, 6, 207 amantis 6, 208 amara, 13, 247 amaras, 2, 30 amat.6,252 607.10,320 amatæ. 2, 241 amati. 3, 186 amator, 2, 168 amatorem. 6, 547 amatur, 6, 142 amaturus, 6, 200 amaverit. 10, 220 amavi, ro, 68 ambæ, 10, 328 ambiguæ, 8,80 ambit. 16, 48 ambitiofa, 3, 182 ambitiofi. 7, 50 ambitus, alias ambitio, 8, 135 ambo, 2, 153. 9, 66 ambos, 10, 227 ambrofiufque. 6, 77 ambulat. 6, 304 amen s 14, 94 ames. 6, 62. 7, 9 amet. 6, 403. 12, 130 amethystina. 7, 136 ametur, 6, 75. 12, 130 amicæ. 1,62. 3, 12.4, 20, 6, 454. 7, 82 amicas. 6, 352 480 amici, 1, 33. 3, 1 87 101 112. 4, 88. 6, 345. 8, 152. 9, 62. 10, 234, 12, 16, 14. 65. 15, 134 amicis. 1, 146. 5, 108 113 146 amicina, 6, 557 amicitiz. 4,75.5,14 amico, 3, 57. 5, 32 173. 7, 74. 12, 96. 14, 235.

amicos

N D E X.

amicos. 6,312 509.10, jangusto. 10, 169 40, 16, 28 amichu. 2,82 amictus. 1, 142 emicum. 3, 116 121 279. 5, 140 amicus. 2, 134. 3, 107, 5, 134. 6, 213. 9, Amillus, vide Hamillus. amiffa. 13, 134 Ammonis. 6, 554 amnem. 6,521 emnes. 10, 177 amnibus. 8, 170 amnis. 13, 69 amœni. 3, 4 amomo. 4, 108. 8, 159 amor. 14, 139 238 amcre. 4, 114 amorem. 6, 274. 14, 227 Amphion. 6, 173 ampla. 12; 10 amplectitur, 10, 141 amplexu. 6, 65. 9, 75 amplior. 6, 628. 14,1 171 amplius. 5,148.6, 119 Amydone. 3, 69 an. 2, 121. 6, 61 75 472. 7, 141 142. 9, 43. 10, 100. 11, 34 bis. 13, 18 153 203. 14, 18 265. 15, 89 annon. 1, 154 enabathra. 7, 46 Anchemoli, vide Archemori. Anchise 7, 234 Anci. 5, 57 ancilibus. 2, 126 ancilla. 6, 119. 8, 259 ancillarum. 12, 117 ancillas. 6, 319 ancipitem. 11, 32 ancipites. 5, 146 ancipiti. 14, 272 Ancon. 4, 40 #11 px. 9, 37 Andra. 3, 70 Andromachen. 6, 502 anguem. I, 43 anguilla. 5, 103 anguis. 14, 241 angulus. 6, 578. 13.74 angusta. 3,165. 6,355 annotet. 14, 195 angustæ. 9, 127. 10, 117 angustam. 3,50

angustos. 6,78 angustum. 12,55 anheles. 6, 37 anima. 1, 83 animæ. 2,156. 3,261. 6, 500. 8, 254. 10, 163 animal. 1, 141 animalia. 8, 56. 12, 2. 14, 76. 15, 99 animalibus. 15,11 173 animam. 6, 530 653. 8, 83. 10, 281. 12, 57 animas. 4, 152. 6, 629. 9, 122. 15,94 149 animi. 4, 19. 6, 189 612. 8, 24 140. 9, 18. 10, 240. 13, 190. 14, 119 animis. 2, 139. 15, 52 animifque, 12, 83 animo. 1, 152 169. 6. 179. 11, 15. 13, 195. 14, 329 animorum. 10, 350 animos. 1, 89. 6, 284. 7, 34 85. 14, 16 33 animum. 2, 12.6, 97. 10, 357. 13, 106. 14, 15 265. 15, 149 animus. 3, 50. 6, 206. 7,57 annalibus. 2, 102 anne. 4, 78. 7, 179 199. 10, 207. 15, 122 anni. 11, 72. 13, 88 Annibal. 6, 290. 7, 261 Annibalem. 6,169. 10, 147 Annibali. 12, 108 annis. 3, 282. 10, 239. 13, 58 anno. 1, 117. 11, 53 annona. 9, 100 annos. 4, 129. 6, 198. 7, 39 235. 8, 229. 14, 48 annofam. II, II9 annua. 6, 479. 16, 39 annuct, 8, 153 annuit. 3, 318

annulus. 7, 140. 10, 1 aperto. 6, 18 166. 11, 43 129 annum. 3, 225. 6, 520 annus. 6, 191. 7, 242. 14, 10 197. 16, 42 ansere. 6, 539 anferibus, & anferis. 5, 114 Antæum. 3, 89 ante. 1, 169. 2, 44. 3,114 243. 4,40. 5, 56 114 148. 6, 389 416 427 565 589. 7, 143. 8, 11 22 61 144 156 228. 9,108. 10, 191 268 339. 11, 188 190. 13, 113. 14, 255 3 20 ante alpha & beta. 14, 209 ante, adverb. 6, 226 631 antennas. 12, 19 Anticatones, 6, 337 Anticyra. 13, 97 Antigones, 8, 229 Antilochi. 10, 253 Antiochus. 3, 98 Antiphates, 14, 20 antiqua. 15, 33 antiquæ, 14, 270 antiquaria. 6, 453 Antiqui. 15, 109 antiquis. 1, 138. 6, 45. 16, 15 antiquissime. 6, 392 antiquo. 6, 528. 7, 7.2. 10, 336. 13, 149 antiquum. 6, 21 antiftes. 2, 113 Antoni. 60, 123 Antonius, 8, 105 antris. 13, 41 antro. 4, 21. 6, 327. 7,59 antrum. 1, 8. Anubis. 6, 533 anxia. 4, 149. 10, 290 anxietas. 13, 211 anxietate. 7, 57 anxius. 10, 80 Aonidum. 7, 59 10,188 249. 13,17. aper. 5, 116. 11, 138. 15, 162 aperire. 4, 110. 9, 98 aperit. 6, 466 aperta. 6, 391 apertie. 7, 193 ap.itius. 4,69

apex. 12,72 Apicius. 4, 23. 11, apium. 8, 226 apiem. pro apum, examen. 13, 68 aplustre. 10, 136 Apollo. 1, 128. 13; 203 Apollinis. 7, 37 appellas. 7, 158 appellat. 9, 64 Appî. 6, 384. alii le. gum, alti. apponere. 9, 98 appolitam. 7, 192 Appula prædia. 9, 55 Appula, nomen proprium, 6, 64 apri. 5, 167, 15 162 apros. 1, 141 aprum. 1, 23 aptam. 12, 39 apti. 15, 145 aptior. 6, 580 aptiflima. 10, 349 aptusque. 7, 58 apud. 6, 91 394 488. 11, 137. 15, 31 Apulia. 4, 27 aquæ. 3, 19 aquam. 3, 198. 5, 52 aquarius. 6, 331 aquas. 6, 527 aquilam. 14, 197 aquilas. 8, 52. Aquilone Decembri. 9, 68. Alii legunt , mense Decembri. Aquino. 3, 319 aquis. 11, 63 ara, nominat. 2, 89 ara, ablas. 8, 13. 15, IIS Arabarches. 1, 130 arabat. 14, 160 Arachne. 2, 56 aræ. 12, 7 aræque. 13, 37 aram. 1, 44. 6, 307 389. 10, 83 268 aramque. 14, 219 aranea. 14, 61 aras. 1, 114. 3,145. 6, 344. 12.112.13,219 aratris. 2, 74 aratro. 7, 49. 8, 246. 10, 270, 13, 65. 14, 181

arbiter.

N D E X

Srbiter 8, 79 arbitrio 13, 177 arbor 3, 16 arbore 11, 117. 14,80 arboribus 12, 105 arboris 6, 544. 12, 32 arbufta 14, 144 arca, nominat. 3, 143. 7, 8. 10, 25 arca, abl. 1,90. 3,181. 6, 362. 11, 26. 14, 259 Arcadico 7, 160 arcæ 13.74 arcana 2, 61. 13, 73 arcana, ablat. 15, 141 arcanam 6,542 arcano 2, 125. 14,102 arcanum 9, 116 arce 3, 192, 10, 307. 14, 87. 15, 146 ercem 4, 145 arceffere 11, 17 Archemori 7, 235 archetypos 2, 7 Archigene 13, 58 Archigenen 6,235. 14, 252 archimegiri 9, 109 arcte 3,236 arcu 10, 136 arcum 6, 173 arcus 3, 11. 13,82 ardeat 1, 45. 6, 208 ardebant 6,617 ardebit 3,201. 10,27 ardens 1, 165. 6, 128. 11, 6 155. 13, 14 ardent 1, 156. 6, 138. 14, 309 ardente 14, 118 ardentem 10, 253 ardenti 2, 165. 3, 234. 14, 22. 15, 81 ardentibus 12,22. 15, 52 ardentis 10, 130 arderet 4, 139 ardet 2, 70. 3, 215. 141. 9,96. 10,62. 15.35 ardor 6, 316 arena 3, 55 arena 1, 157. 4, 100. 9, 206. 14, 299. 16, 16 47 arenz 3, 34. 6, 216 250 arenam 2, 144 tretalogus 15, 16

11, 3

exa.

13,

i le-

, 55

opri-

162

188.

52

. 9,

nt ,

15,

07

6,

19

16.

55.

er.

.

argentea 6, 24 537 argenteus 11, 128 argenti 3, 220. 6,354. 8, 123. 9, 141. 10, 19. 11, 41 108 argento 12, 49 argentum 1,76. 7,133. 62 219 argillam 4, 134 arguerent 1, 105 arguit 13, 138 arguitur 7, 159 argumenta 9, 85 Aricinos 4, 117 arida 6, 143. 14,61 ariftæ 14, 183 ariftas 14, 147 Ariftotelem 2, 6 arma 2, 159. 8, 124 afparagi 11.69 232 270. 10, 267. asparagis 5, 82 14, 5. 15, 121. 16, afpecti 4, 143 48 armamentaria 13, 83 ermaria 7, 11 armati 16, 34 armatis 6, 153 armato 3, 306 armatum 2, 101 Armenia 8, 169 Armenio 6, 406 Armenius 2, 164. 6, aspicere 7, 68 549 armenta 14, 147 armenti 8, 109 armentum 12, 106 armigero 1, 92 Armillato 4,53 armis 4, 93. 6, 263 affecise 9, 48 291. 8, 52 200 affecife 11, 200 221. 11,108. 13, affem 14, 208 301 168. 15, 155 Arpinas 8, 237 245 arridens 6,605 Artaxata 2, 170 arte 1, 123. 6, 498. affidua 14, 118 10, 110. 11, 172. affiduæ 9, 36 12, 67. 14, 34 artes 4, 101. 6, 594. 8, 243 100. artibus 3, 21. 14,73. affueri 15, 167 15, 145 artificem 14, 116 ertifices 13, 154 artificis 4, 18. 10,233 artificum 11, 102

artie 6, 559

arropte 5,72

Arturii, vide Afturii. Arturius 3, 29 artus 15, 101 arva 6, 409 Arviragus 4, 127 Arunci 2, 100 arundinis 10, 21 9, 3 1. 12, 43. 14, aruspex, &c. vide haruspex. ascendit 1, 82 afellas 6, 468 afeili 11, 97 afello 6, 333 afellum 9,92 Afiæ 5,56 Afiam 10, 266 Afiani 7, 14 Afianorum, vide Phacafianorum. aspectu 4,460 aspera 14, 62 aformatur 4, 4 afperfus 5, 104 aspexit 15.71 aspice 2, 166. 5, 80. 10, 193 6, 260. 209. 12, 61. 13, 76. 14,275 aspiceres 15,56 aspiciat 14,69 aspiciendus 10, 241 afpicimus 15, 169 Affa.a. 10, 299 affe 10, 116 affemque 5, 144 affere, nomen, 3, 245. 7. 132 affibus 11, 145 affidue 13, 172 7, 36. 8, 224. 11, affiduo 1, 13. 8, 159 affiduos 3, 8 affurrexerat 13, 55 Affyrio 2, 108 aft 3, 69. 6,67. 8, 46. 15, 78 165. 16, 48 Aftræs 6, 19 aftricta 10,88

aftro 6, 569. 10,319 astrologus 6, 553 aftrorum 3, 43. 6, 535 Afturii, vel Afturici 3, 212 Afylli 6, 266 afylo 8, 273 at 1, 50. 3, 134 246 264. 4. 120. 6. 362 6,8. 8, 52 181 267. 9, 27 135. 10, 127 352. 11, 120. 13, 180. 14, 189. atavos 3, 312 Athens 7, 205. 10; 127 Athenas 15, 110 Athenis 3,80. 9,101 athletis 6, 355 Athos 10, 174 Atlanta 8, 32. 13,48 Atlas 11, 24 atque 1, 65 67 115 129 130 134 144 150 171. 2, 15 31 38 61 &c. Atreides, vide Atrides; Atreus 7.73 atri 13,51 arria 7, 7 91. 8, 20; 14,65 Atridem 4,65 Atrides 6,659 atrocem 2, 12 atrum 6, 349 attegias 14, 196 Attellanz 6, 71 attendas 10, 251. 11 16 attendit 6, 66 atteritur 16, 50 Atticus 11, 1 artigerant 8, 252 attigit 14, 106 attollorque 14, 236 attollens 2,95 attollit 14, 95 attonitæ 4,77. 6,3156 7.67 attonitamque 11,197 attonitis 8, 239 attonito 15, 13 attonitos 4, 146. 13, 194 atronitus 12, 21. 14. 305 attrità 13, 242 attritus 6, 108. 8, 16 attulit 3.75 avaca

avaræ 1,77 avaritiæ 1, 88. 8, 89 aviti 16, 36 avaritiam 14, 108 avari 14, 178 avaro 6, 140 avaros 14, 119 228 avarus 7, 30, 9, 38. 14, 111 auchi 15,73 auctio 6, 254. 7, 10 aurata 10, 212 auctor 10, 30. 11,48 auratam 6, 48 enctores 7, 231 auctori 13, 2 auctoribus 8, 216. 14, auratum 2, 96 audaces 10, 264 audacia 3,73. 13,109 aurea 3, 108. 8,207. audacius 6, 283 audax 5,74. 6,398. Aurelia 5,98 11, 199 aude 1, 73. 13, 161 audeat 11, 169. 16,9. 10, 29 audebant 6, 644 audebis 2, 82 audent 2, 2. 5, 131. auri 8, 123 6.97. 13,234 audeo 1, 153 audere 15, 122 auderet 4, 47 audes 8, 165 audet 10, 175 305. audi 3, 115. 219. 11,64. 12, 24 audist 7, 166. 11,169 audiet 9, 108. 14,280 Aurunca 1, 20 audio 6, 345. 10, 81 aufa 6, 117 audiret 3,74 audis 13, 113 audit 6, 480. 7, 108. auspex 10, 336 8, 191. 13, 158 audita 11, 112. 14, Auftri 6, 516 200 auditor 1, 1 166 auditur 7,86 avelli 3, 223 avem 7, 32 Aventini 3, 85 aversus 6, 475 averte 11, 181 aves 14, 82 Aufidio 9, 25 augere 3, 189 augur 3,77. 6,584 Augusta 6, 118 Augusta, ablat. 10,93 Augusto 3, 9 Augastum 10,77 Automedon 1, 61

avis 6, 164. 11, 143 Autonoes 6, 72 aulà 4, 93. 6, 485 aulam 3, 112 aulæa 6,67. 10,39. autumnos 6,229 14, 263 avos 6, 162. 8, 17 aura 12,66 auratis 6, 123 aurato 6, 593 aure 1, 104. 4, 86. axe 1,60. 14,42 11,59 15,4 aurem 3, 122. 5, 107. 6, 542. 9, 113. 11, 195 auremque 11, 187 aures 10, 341 aureus 7, 122 auribus 6, 458. II, 169 auriculis 8, 5 auris 10, 215 auro 6, 204. 7, 89. 10, 27. 11, 116 auroram 10, 2 6, 115 aurum 1, 10 28. 55. 5,39 164. 6, 481 588. 7, 243. 12, 129. 14, 298 aufæ 7, 205 aufi 8, 235 Aufter 4, 59. 5, 100 Auftris 12, 69 Austro 14, 268 aufus 1, 129. 6, 344, 11,67 aut 1,5 44 53 bis 164. 2,52 97 110. 3,99 bis 190 191 bis 192 295 bis. 7, 233 bis 8, 174 bis 275 bis. 14, 255 bis, &c. sutem 3,209. 6,180. 7, 217. 8, 119. 10, 295 314. 11, 90. 13, 20 196. 14, 83, &c.

aurès 9, 37 5, 138. autumni 14, 190 autumno 4, 57. 10, Bafilus 7, 145. 22 I autumnum 11,76 autumnus 5, 151 avunculus 6, 614. 14, avus 1,95. 8, 143 auxiliis 8, 256 auxilio 14, 183 auxilium 15, 150 axem 6, 469 axes 4, 117 axis 3, 258. 8, 116

> B. BAcca 3, 85 bacchamur 6,635 Bacchanalia 2, 3 Bacchi 7, 12 bacillo 3, 28 baculo 9, 140 Bæticus 12, 42 Baianæ 12, 80 Baiarum 3, 4 Baias 11, 49 balæna 10, 14 balantem 13, 233 balnea 1, 143. 6,374 418. 7, 131 178 233. 11, 156 204 balneolum 7,4 baltea 9, 112 balteus 6, 255. 16,48 Baptæ 2, 92 barba 1, 25. 10, 226 barba, ablat. 8, 166. 9, 4. 16, 31 barbæ 6, 366 barbam 3, 186. 1,214. 10, 253. 14, 216 barbara 3, 66. 15,46 barbarus 6, 157. 10, 138 181 barbato 4, 103. 6, 16. 13,56 barbatos 14, 12 bardiacus, aliis bardaicus 16, 13 Baream 3, 116 Bareas 7, 91 balcaudas 12, 45

bafia 4, 118. 6, 383 Bafilo 7, 146 Bafilum 7, 147 10,222 Batavi 8,51 Barylli 13, 119 Batylle 6, 63 beata 6, 103 beatz 1,39 beati 14, 120 beatius 10, 279 beatum 1,67 Bebriaci 2, 106 Belides 6, 654 bella 14, 242 bellator 13, 168 bellatore 7, 127 bellatorum 8, 10 Bellerophonti 10, 325 belli 2, 103. 12, 110 bellis 5, 31 bello 8, 169 Bellona 4, 124 Bellonæ 6, 511 bellorum 2, 156. 10, 133 281. 14,72 bellorumque 15, 95 bellua 4, 121 127. 7. 77. 10, 158. 11. 126. 12,104 bellum 6, 163 bene 3, 107. 5, 166. 7, 147 194. 8,187. 10, 72 Beneventani 5, 46 benigna 10, 301. 12, 64. 14,34 benigni 16, 4 Berenices 6, 155 heryllo 5,38 beta, litera, 14, 209 bibat 11,203 bibe 5, 130 hibebant 5,36 bibebat 9, 117 biberat 12, 47 bibendis 7, 58 bibendum 6,596 bibet 5, 33 bibimus 9, 128 bibit 1, 49. 2, 95. 6, 431. 15, 250 bibitur 6, 303 Bibulæ 1, 141 bibuntur 10, 25 bidentis 8, 228 bigarum 10,59 bile 13, 143 bilem 5, 159. 6, 432. . 11, 185. 15, 15

bilibres

caducum 9, 88

cadunt 3, 271.

cadurci 7, 221 cadurco 6, 536

cæcâ 10, 351

cæci 12, 51

7,123

bilibres 6, 371 bilis 11, 128 bimembri 13, 64 bina 14, 163 bipedem 9, 92 bipennem 6, 656 bis 5, 164. 6, 136. 14, 324 bis centum 13, 72 Bithyni 7, 15 Bithynice 15, 1 Bithyno 10, 162 blæfis 15, 48 blanda 6, 125 196 blandaque 4, 118 blandæ 9, 36 blandiar 3, 126 Boccare, vel Bocchore 5,90 boletum 14, 8 boletus 5, 147. 6,620 bombycinus 6, 259 bona 1, 55 59. 5, 2. 8, 24. 10, 3 237 Bonæ Deæ 6, 313 Bonam 2, 86 boni 6, 179. 13, 26 bonis 4, 13. 10,137. 13, 155 bonorum 8, 260 bonos 8, 92 bonum 13, 180 bonus 5, 109. 6,210. 8, 79 bis. 14, 204. 15,140 Bootæ 4, 23 10,268 bos 2, 123. bove 14, 286 bovem 10, 66 boves 5, 119. 14,146 bovis 13, 155 boum 8, 108 braccæ 2, 169 bracertorum 8, 234 4,89. brachia 2, 11. 6, 420. 12, 76. 13,45. 15, 170 braceolam 13, 152 breve 3, 286. 6, 503. 8, 165 brevem 14, 217 breves 6, 288 bievibus 1,73. 11,79. 15, 128 brevior 2, 15.

, 383

10,222

0

.

10,

4,72

27. 7.

. 11.

8,186. 8,187.

12,

46

5

6

95. 6,

, 432.

15

ilibres

209

4

0, 325

2, 110

Brigantum 14, 196 Britannica 10, 14 Britannice 6, 124 Britanno 4, 126 Britannos 2, 161. 15, III Brittones 15, 124 Bromium 6, 377 bruma 9,67 brumæ 3, 102. 6, 152 brumamque 14, 273 Brutæ 4, 103 Bruti 14, 43 Brutidius 10, 83 Brutorum 5, 37 Brutosque 8, 182 Bruttia, ubi alii aliter legunt 9, 14 Brutus 14, 43 bubulci 11, 151 bubulco 7, 116 bucca 6,515 bucca, ablat. 3, 262. 10, 195 buccæ 3, 35. 11,34 buccina 7, 71. 14, 152 buccula 10, 134 bulbi 7, 120 bulla 13, 33 bullatus 14,5 bufta 3,32 buxo 14, 194.

Aballi 3, 118 / Caballis 10, 60 Caballorum 11, 193 cachinni 10, 31 cachinno 3, 100. 11,2 cacoethes 7, 52 Cacus 5, 125 cadat 12, 113. 13,226 cadaver 3,32 260. 15, cadavera 8, 252. 10, 186. 15,60 cadavere 10, 288. 15, cadaveris 14,78 cadentem 10, 266 caderent 7,70 caderer 4, 12 14,269 cadet 12, 98. cadit 2, 80. 6, 439 caducis 9,85

5, 9.

14, 223

brevis 3, 226

breviorque 6,504

brevissima 9, 127

breviter 12, 125

cæcive 6, 264 cæcos 7,170 cæcus 4,116. 13,94 cæde 4, 154. 6, 48. 10, 112 cædentibus 6, 483 cædere 6, 446. 13, 127 cædibus 8, 243 cædimus 12, 3 cædit 6, 482 483. 213. 8, 156. 10, 60. 13, 194 Cæditio 16, 46 Cæditius 13, 197 cæditur 11, 141 cæduntur 2, 13 cælare, i. tegere, vide celare. cælataque 11, 103 cælati 12, 47 cælator 9, 145 cælum, &c. vide corlum. cæna, sive cena, &c. vid. соена. cænofi 3, 266 cæpe, vide cepe. cærula 13, 164 cærulea 2, 97 cærulei 14, 128 cæruleos 15, 7 cæla 6, 120 Cæfar 4, 135. 8,171. 14, 330 Cæfare 7, I Cæfaris 4, 51. 5. 4. 6, 337. 10, 86 330. 12, 106 Cælariem 13, 165 cæfi 8, 217 Cælonia 1,615 cætera 9, 70. 12, 25. 14, 107 Caietæ 14, 87 calamos 7, 27. 13,80 calathisque 2, 54 calcas 6, 311 calcaramque 5, 31 calcem 3, 295 calcemus 10,86 calcent 15,60 calceus 1, 119. 3.149. 16, 14 Ee 2

calcibus 1, 43 calcor 3, 248 calculus 9, 40. 11, 132 Calendis 9, 53 calentem 11, 187 calentia 11, 70 Calenum 1,69 calet 6, 148. 10, 218 calicem 1,57. 5,47 calices 8, 168. 11,145 calida 6, 368 calidaque 6,526 calidæ 5, 63. 6, 548. 11,81. 15,28 calidi 9, 14 calidum 6, 121 caligantesque 6, 31 caligatos 16, 24 caligatus 3, 322 caligo 6, 555 612 callebat 4, 142 callidus 1,123. 6,421. 12,47 Calliope 4, 34 calorem 12, 98 Calpe 14, 279 caluerunt 1,83 Calvinæ 3, 133 Calvine 13, 5 calvo 4, 38. 6, 532 Camerinos 7,90 Camerinus 8, 38 Camilli 2, 154. 16,15 caminis 10, 61 camino 14, 118 caminatus 5, 84 Camænas 7, 2 Carnomis 3, 16 Campania 10, 283 campi 2, 132 campis 8, 242 campo 1, 19. 2, 105 cam; um 16, 37 canà 14, 10 candelæ 3, 287 candelam 9, 98 candida 3, 30 216. 6, 153 525. 10, 345. 12,72 candiduli 10, 355 canebat 15,26 canem 6, 417. 15, 8 canentem 2, 64 caner, pro canescit 14, 144 cani 7, 111. 12, 32 canibus 8, 34. 14,77 canini 5, 11 canino 10, 271. 14, canig

canis 9, 101 can ftris 5,74 canities 3, 26, 10,208 canna 5, 89 Cannarum 10,165. 11, 198 Cannis 2, 155. 7,163 Canopi I, 26 Cenopo 6, 84. 15,45 canon 7, 18 canoro 11, 162 cantabat 7, 211 Cantaber 15, 108 cantabit 7, 153. 10, 22 . cantabitur 11, 178 cantandum 4, 35 cantante 10, 210 cantare 6,74 7,59 cantat 7, 194. 10,178 cantaverat 2, 118 cantavit 8, 220 cantet 6,397 cantharus 3, 205 cantu 6, 378 cantum 9, 107 cantus 6, 609. 9,105. 14. 45 Canufinam 6, 149 capacem 11, 41. 12, capaces 1, 63. 5, 37. 15,144 capaci 8,6 Capella, nom. propr. 5, 155 capellæ 15, 12 Capenam 3, 11 capeffas 8, 270 capeffunt 14, 242 capi 4, 69 capiendi 1,55 capiendique 15, 145 capiendo 6, 579 capies 4, 126 capillato 5,30 ca illi 6, 492. 11,149. 15, 137 capillis 6, 489. 16,31 capis 5, 13. 9, 88 capiftro 6, 43 capit 10,148. 11,169 195 capiti 3,246 252 capitique II, 127 ca, itis 6, 49 300. 13, 174. 14, 258. 15, 23 Capito 8, 93 Cepitolia 10,65. 14,91 carmine 7, 63

Capito'inam 6, 386 Capitolinis 2, 145 capiturque 15,78 cariunt 7, 78. 10,229 Capradoces 7, 15 caprem II, 142 capream 14,81 Caprea an 10, 93 Capreis 10, 72 caprum 1,76 capiz 10, 117 cap:a 6, 103 captas 2, 160 captat 15.55 captata 5,98 emptator 5,98 captatore 6,40 captatori 10, 202 captatoribus 12, 114 captivis 7, 201 captivoium 10, 280 caprivus 10, 136 capto 8, 109 captos 7, 84 captum 5, 162 caput 1, 126. 236. 5, 172. 6,17 206 390 502 523 537 621. 7, 161. 8, 55. 9, 98 133. 10,62 199 286. 11, 97. 12, 49. 58 194 cara 9, 100 carbone 10, 131. 13, 116 carcer 10, 276. 14,24 carcere 1, 73. 3.314. 5, 101. 6, 560. 10, 181 239. 12, 123 carceris 13, 245 cardiaco 5, 32 cardine 4,63 careas 3,56 carebis 14, 156 carens 7,57 carentem 8, 5. 357. 14, 69 caret 1, 59 Carfinia 2,69 Carina 2, 109 carinas 10, 264 carior 10, 350 cariturus 6,39 carmen 6, 635. 7,55 82 carmenque 6, 132 carmina 3, 207. 7,28. 11, 179. 15, 217

carne 7. 76. 11, 85. catena 13, 175 14.98. 15.88. carnem 2, 116 carnibus 15, 13 carnifices 8, 175 Carpathium 14, 278 carpentie 9, 132 Carpento 8, 147 Carpophoro 6, 198 carptores 9, 110 Carrinatis 7, 205 Carthagine 6, 170. 10, 277 caruiffe 6, 563. 11,53 caruit 10, 287 carum 5, 140 carus 3, 53 Carus, nom. propr. 1,36 cafa 6, 153 calæ 14, 167 cafibus 13, 86 Caffandra 10, 262 casside 10, 134 caffidis 7, 33 Caffii 5, 37 caffis 11, 103 caftas 6, 286 caftella 14, 196 caftigabis 14,54 caftigas 2, 9 caftigat 6, 454. 14, 126 caftigata 2,35 cafto 10, 324 caftora 12,34 Castora, nomen 14, 260 Caftore 13, 152 caftra 4, 135. 6, 418 574. 8, 12 248. 10, 95. 16,2 castravit 10, 307 caftris 6, 170 caftrorum 6, 560. 11, 87. 14, 198. 16,15 castrorumque 16,55 10, caftum 10, 300 cafu 13, 132 cafulam 11, 153 cafulis 9, 61. 14, 179 casûm 1, 90 cafurus 11, 13 cafus 10, 106. 12,17. 13, 9. 15, 95 119 casus, genit. 3, 273 cafus, occuf. plural. 3, 214 catellæ 6,653 catelli 6, 550 catello 9, 61

catenæ 3, 309. 14, 23 catenatz 3, 304 cathedra 1,65. cathedræ 7, 203 cathedras 6, 91 cathedris 7, 47 Catienæ 3, 133 8,231. Catilina 2, 27. 10,288 Catilinam 14, 41 Catinenfi 8, 16 catino 11, 109 catinum 6, 342 Cato 2, 40 Catonem 11,90 Cattis 4, 147 Caruli 2, 146 Catulla 10, 322 Catullam 2, 49 Carulli 8, 186. 13, 111 Catullo 4, 113. 12,29 Catullus 12, 37 93 Catulus 3, 30 cavat 6, 247 cauda 7, 212 cauda, ablat. 5, 82 cavea 14, 247 cavebis 8, 37 caveo 11, 130 cavet 3, 283. 9, 40. 14, 274 cavi 7, 111 caulibus 6, 18 caulis, nominat. 1, 1340 5, 87 caupo 9, 108 caupone 6, 500 causa 2, 1340 6, 201 241. 9, 91. 11. 14, 226 290. 16, 19 caufa, ablat. 14, 105 caufæ 7, 155. 13,109. 14, 173 caufam 11,32, 15,134 caufas 2, 51. 3, 315. 8, 48 84. 10, 139 278. 14, 192 causasque 3, 147 caufidici 1, 32. 10,121 causidicis 7, 106 causidicorum 7, 113 148 caufidicos 15, 111 caufidicum 7, 36 caufidicus 6,438 caufis 9, 119. 13,182 CSITES

cauta 6, 347 autus 6, 660. 163 ceciderunt 6, 420 eccidit, à cado. 2, 40. 3,212. 10,69 cecidit, à cædo 3,278 ceciditque 10, 287 cedamus 3, 29 cedat 1, 110 cede 2, 131. 7, 219 cedente 3, 239- 4, cedere 11, 50 136 cedit 4. 123. 7. 38. 15,46 cedo, indicat. 6, 57 cedo, imperat. pro da, dic, rogo 6, 503. 13, 210 cedunt 6, 437 514 Cecropides 8, 46 53 Cecropis 6, 186 Celano 8, 130 Celadi, vide Enceladi. celare 9,93 celebres 7, 3 celebretur 3,249 celeres 11, 125 celeri 15, 75 cella 7, 28 cellam 6, 122 127 celfi 8, 194 Cello, nomen propr. 6, censebunt 6, 499 censeri 8, 274 censes 4, 130. 13, 140 censor 9, 142 cenfore 2, 121 censoris 11, 92. 14, 50 censu 1,60. 3, 160. 11,23 censum 3, 140. 6,361 censura 2, 63. 10, cenfus 5,57. 7, 137. 10, 13 census, genit. 7, 137. 14, 176 227 304 317. 16,53 centena 10, 335 centone 6, 121 Centronius 14, 86 92 centum 1,92 120. 3. 229 250. 6, 517. 7, 113. 8,85. 14.

175. 15,6

140

9,52

,231.

13,

2,29

40.

1340

201

11,

290.

20

109.

134

315.

139

121

113

182

Centurionum 16, 17, 7, cepc 15, 9 ceperat 13,74 ceperunt 14, 320 cera 7, 238. 12,88 cerz 8, 19 ceram 4, 19 ceras 1, 63. 9, 149. 14, 29 191 cercopitheci 15,4 cerdoni 8, 182 cerdonibus 4, 153 cerebro 14, 57 cerebrum 3, 269 Cererem 3, 320. 9, Cereris 6,50. 10, 112. 14, 219 263. 15 141 cerno 13, 64 cernis 4, 127. 6, 573 ceroma 6, 245 ceromatico 3, 68 certa 14, 113 certamine 15,55 certe 6, 18. 9, 973. 10, 94 363. 13. 100. 16,58 cervæ 13, 120 cervical 6,352 cervice 1,64. 6,206 cicadas 9,16 350. 9, 143. 10, 88 cervicibus 3, 88. 588. 10,260 cervina 14, 251 cervix 10, 40 120 345. 12, 14 Cesennia 6, 135 cespes 12,2 ceffabit 14, 59 ceffant 6, 57 554. 9, ceffantia 8, 176 ceffare 11, 183 ceffaret 5, 17 ceffat 6, 497. 13,211 ceffet 13, 23 ceffit 4,63 Cethegi 8, 231 Cethegum 2, 27 Cethegus 10, 287 ceu 6, 572. 7,237. 2, 5. 10, 231 326 ceventem 2, 21 cevet 9, 40 Chærippe 8,96 Chaldais 6, 552 Chaldaeo 10, 94

charta 13,116

chartæ 1, 18 Charybdi 15, 17 Charybdim 5, 102 Chattis, vide Cattis. Cheironomon 6, 63 Cheironomonta 5,121 cheirographa 13, 137. 16, 41 Chionem 3, 136 Chiron 3, 205 chlamyde 2, 258 chlamys 8, 101 choraules 6,77 chordæ 6, 381. 15,5 chordas 3, 63 choro 11, 163 chorus 6, 511 Chrysippi 2,5 Chrysippus 13, 184 Chrylogonum 6, 74 Chrysogonus 7, 176 cibi 10, 203. 11,99. 15, 98 171 cibc 3,211. 6,580. 13, 213 ciboque 5, 49 cibum 6, 427. 229. 14, 255 cibus 3, 233. 5, 14. 14, 79 301 cicatrix 3, 151 Ciceronem 7, 214. 8, 244 Ciceroni 7, 139 Ciceronis 10, 114 ciconia 14,74 cicutæ 13, 186 cicutas 7, 206 ciemus 13,31 Cilicis 4, 121 Cilicum 8,94 Cimbri 15, 124 Cimbros 8, 249 251 cinædis 14,30 cinædo 4, 106 cinædos 2, 10 xira. 6 9.37 cincinnus 6, 491 cineres 8, 146. 11,44 cinerum 10, 144 cinis 1, 171 Circeis 4, 140 Circenses 10, 81 Circenfibus 3, 223. 11, 53 Circes 15, 21 circi 10, 37 circo 6, 587. 118. 9, 144

circuit 9,8 circum, nomen 3, 65 circumagas 9, 86 circumagati7, 154 circumagunt 5, 23 circumdatus 6, 532 circumdedit 6, 457 circumducitur 1, 122 circumducto 10, 280 circumligat 7, 89 circumlita 9, 14 circumscribere 14, 237 circumscripserit 10,222 circum(criptorem 136 circumfilit 10, 218 circumspice 8, 96 circumfpicir 7,20 circus 11, 195 Circhai 13, 79 cirro 13, 165 cifta 3, 206. 6, 44 ciftas 7, 11 citabere 8,80 citari 2, 43 citato 1, 60 cithara 6, 390 citharam 8, 230 cicharcedi 7,212 cirharcedo 8, 198 citharcedus 6, 76. 10, 211 citiùs 1, 125. 4, 134. 10, 225. 14. 31. 15, 19. 16, 32 citò 1,34 9, 146. 11, 13. 14. 27 177 cive 10, 278 civem 3, 3. 12, 121. 14, 70. 15, 155 eivilia 2, 51. 7, 106 civilis 2, 103 civiliter 5, 112 civis 2, 105. 4, 90. 6,558. 8,28 clade 4, 84. 10, 244. 15, 114 clamant 1, 12 clamance 4, 75 clamantem 2, 37 clamat 6, 173 637. 8 29. 9,63. 14,295 clamatur 2, 90 clament 9, 106 clames 6, 282 clamor 6, 327. 199 clamore 10,215. 13, 31. 14,55. 15,53 clamoso 9, 144 damofum

clamofum 8, 186 clamofus 14, 191 clara 8, 61. 12, 74 clara, ablat. 8, 151 claramque 8, 139 claras 4, 151 clari 3, 178 clarique 4, 125 clarum 11, 95 claras 2, 129 claffibus 10, 175 clails 7, 151. 14, 277 . Codri 1, 2 claude 7, 26. 9, 104 claudenda 13, 129 claudentem 12,90 claudere 14, 322 clauderet 3, 19. 6,4 colefti 15, 146 claudit 3, 13 I clauditur 13, 156. 15, 139 Claudius 5, 117. 6, coelicolarum 13, 42 115. 14, 330 clave 15, 158 clavorum 16, 25 claufa 3, 242 claufam 1, 124 claufis 3, 303 clausit 6, 128. 10, 17 clauso 3, 185. 4,21 claufoque 6,68 clauftra 8, 261 claufus 6, 153. 10, 170 clavus 3,248 Cleanthas 2, 7 clementia 1, 17. 6,159 Cleopatra 2, 109 cliens 9, 72. 10, 161 clientem 5, 16 clientes 1, 132. 3,188 clienti 5,64 clientis 3, 125. 9,59 Clio 7, 7 Clitumni 12, 13 clivoque 6, 649 clivoiz 5,55 cloaca 5, 105 Clodius 2, 27. 6,344 coenatio 7, 183 Clotho 9, 135 clune 11, 154 clanem 2, 21. 6, 333 coenes 5, 112 clunibus 5, 167 Cluviam 2, 49 Cluvienus 1, 80 dypeis 2, 126. 14, coeperat 4,154. 6,106. collem 3,71 242 clypeo 8, 201. 11, Clytemnestram 6, 655 coeperunt 6, 371 Coa 8, 101

coache 6, 133 coactas 14, 135 coacto 13, 133 coactos 4, 146 coccina 3, 283 coclite 8, 264 coclaeque 6, 471 coctona 3, 83 coctumque 6, 132 codice 2, 57. 7, 110, cogente 11, 7. 8,193 Codro 3, 203 Codrus 3, 208 coegerunt 15, 121 coegit 6, 422 cœli 6, 393 544. 13, cognata 5, 103 83 224. 14, 97 294. 15, 85 cœlo 2, 25 40. 6,282. cognita 12, 26 11, 27 47. 10, 366 cœlum 1, 38. 2, 25. cognitus 13, 9 3, 78 84. 6, 622. cognosce 3, 288 11, 62. 12, 18 coemptor, al. coempti cohibe 6, 346 14, 293 cœna 2, 120. 5, 24 85. 11, 78 141. 14, 170 cœna, ablat. 6, 640 coenacula 10, 18 cœnæ 1,133. 4,30. 5, 9. 9, 44. 10, 230. 14, 130. 14, cohortis 1, 58 130. 15,41 cœnam 3,273 6,201. 15, 14 cœnandi 5, 166. 120 cœnare 3,168. 14,13 cœpas 1, 145. 5, 117 coliphia 2, 53 cœnat 1, 11. 3, 142, 11, 12 coenavit 1, 95. 235 coenet 8,85 cœnis 10, 362 cœnula 3, 167 10, 204 cœpere 13, 230 cœperit 14, 217 cogiffet 6, 113

cœpit 3, 114. 6, 433. colligit 13, 146 12, 34 99 cœpta 13, 145 cœptum 9, 79 coercet 8, 236 cœtus 6,398. 7,239 cogaris 5, 160 cogat 3, 291. 5, 73 cogehat 15, 100 cogerur 7, 18 cogimur 3, 189 cogit 14, 124 cogitque 13, 222 cogirat 6, 39. 13,209 colubræ 5, 103 cogicur 6, 478. 13, 215 cognatis 11, 84. 15, 160 cognatorum 11,85 cognitio 16, 18 cœloque 6, 11 636: 9, cognitione 6, 484. 7, columnas 6, 589. 228 cognoscere 6, 473 cohibere 5, 71 cohors 6, 514. 8,127. 10, 18. 13, 173. 16, 20 cohortem 5, 28. 305 cohortes 7, 164. 10, 94. 12, 109 coitus 10, 204 colaphum 9,5 colat 15, 2 Colchide 6, 642 colenti 14, 103 colimus 3, 193 colis 7, 37 colit 4, 61. 10, 116. comitum 1, 46. 15, 38 10, colitur 1, 115. 3,173 Commagenus 6, 549 collapía 8, 77 collata 15, 155 Collatia 6,306 collega 3, 130. 8,197 253. 11, 92 colles 6, 295 collibus 9, 131. 14, 179 eclligat 4, 132 co.lge 6,145. 13,191

colligo 11, 196 Collina 6, 290 collo 2,41 85. 3,68. 6, 457. 8, 66. 14. collum 3, 88. 10, 269 collyria 6, 578 color 7, 155. 14. 294 colorem 5, 75. 6, 279 colores 12, 90 coloris 9, 29 colos 14, 249 Colosso 8, 230 colubris 6, 29 coluerunt 2,91 coluit 16, 39 columba 3, 202. 548 columbas 2, 63 columna 14, 307 columnæ 1, 13 60 columnis 7, 182, 8,77 colunt 11, 92. 15,76 coma 2, 15 comæ 9, 13 comas 6,495. 11,187 comedam 13, 84 comedit 3, 294 comedunt 1, 138. 2, 53 comes 3, 47. 4, 84 comela 1, 34 cometem 6, 405 cominus 4,99 comis 2, 96 comitantibus 1, 89 comitata est 6, 82 comite 6, 20 119 comfrem 16,55 comites 1, 119. 3, 35. 6, 352 468. 7,107 142 284. 7, 44. 8,127 commendare 6, 396 commenda: 11, 208 commendet 16, 5 commercia 2, 166 commiterat 9, 96 commist 6, 453 commissa 5, 29. 7,10. 9, 93. 10, 337. 14,310 committas 1, 163

committe.

committe 12, 57. 13, committere 6, 377 committit 6, 435 committitur I, 13. 5, 39 committunt 13, 104 commoda 9, 89. 16,7 commodat 7,40 commota 3, 317 commune 3, 182. communi 6, 4. 7,55. 15, 157 communia 8, 177. 13, 140. 16,7 communis 8, 73. 15, 148 comæda 3,100 comædi 6,73 comædia 5, 157 comædis 6, 395 comœdus 3,94 compage 6, 617 com pagibus 6, 501 compago 3, 304 comparat 6, 435. 130. 14, 20 comparo 12, 121. 13, 66 compede 11,80 compedibus 10, 182 compesce 1, 160 compita 9, 112. 15, 42 complexibus 6, 278 componere 6, 110 componis 7, 25 componit 3, 263. 489. 7, 185 componitur 3, 10 componunt 6, 243 composite 6, 13 composuit 14, 253 computat 6, 198650. 5, 40. 10, 249 computet 1, 117 conara 13, 210 conatus 3, 166. 10, 6 concedas 1:, 115 concedatur 1, 170 concedet 14,7 concentus 10,215 concepta 11, 168 concessit 10, 316 conceffum 13, 235 conchà 6, 303 conchas 6, 418 conche 3, 293 conchem 14, 131

3,68.

. 14.

, 269

. 294

,279

6.

140

.76

187

2,

4

35.

07

0.

70

:e

conchylia 3, 81, IOI concidere 6, 413 conciditur 4, 130 concilio 4, 145 conciperet 8, 42 concipis 10, 5 concipitur 12, 104 concisum 14, 291 concifus 3, 300 conclamant 7, 167 concordia 1, 116. 10, 47. 6, 230. 297. 15, 159 concubitu 2, 30. 535 concubitus 6, 317 concumbat 5, 405 concumbuns 6, 190 concurrentia 15, 19 concurritur 15,53 concuffere 10, 328 concutere 6, 22 concutitur 3, 101 condire 8, 14. 11,19 condit 6, 586. 7,185 condità 2, 141 conditor 11, 178. 15, conducendaque 6,557 conducendo 15, 112 conducendusque 2,114 conducere 3, 31. 7,4 conducis 3, 225 conducit 6, 351 352 confiftas 3, 296 596 conducta 7, 43. 46 conducta 7, 143 conductas 1, 108 conducto 7,46 conductuin 13, 145 conductus 6, 331 585 conducunt 3, 38 conduplicare 14, 229 coneris 10, 205 confer 13, 144 147 154 conferat 3,216. 7,36 conferet 3, 51. 14,223 conferre 7, 206. 10, 302 conferret 12, 33 conferri 12, 21 confere 1, 106. 8,94 configite 6, 172 confirmant 13, 107 confisius 10, 11. 12,58 constituit 6, 486 confitteor 6,638 conflare 13, 153

8, confundas 6, 283 confundat 7, 68 confusus 3, 1 congesta 10, 12 conjectat 5, 163 conjuge 1, 124. 5.77. 6, 211. 8, 128. 12, 45. 13,50 conjugii 8,219 conjugis 6, 254 312 509. 10, 242 conjugis, pro viri 6, 85 conjugium 9, 80. 10, 352. 11,29 conjungere 13, 153 conjux, pro vir 6, 98 conlutore, al. cum lufore 9,61 conopeo 6, 80 conor 6, 643 conscendere 6, 98 conscia 6, 270. 193. 14, 28 conscius 3, 49. 6,338 confedère 7, 115 consederit 16,63 confensu 16, 21 confiderat 6, 481 confidere 4, 34 confilia 7, 172 confilio 6, 496 confilium 1, 16. 4, 18 73 85. 9, 124. 10, 346 confiftere, vide confidere. conspecta 2,81 confpectius 8, 140 conspectum 10, 230 conspexit 3, 101 conspicitur 12, 72 conspicuæ 10, 125 conspicuum 4, 54 115 conspicuus 6, 373 conspuiturque 7, 112 constabit 7, 188 constant 6, 165. 258 constanti 6, 53 conftantia 2, 105. 13, 77 237 constare 14, 17 conftat 6, 625. 7.77 constent 6, 364. 7,45 constet 7, 230 constituebat 3, 12 sonstratum 10, 175 conftritus 5, 84

confuetis 5, 74 consuetudo 7,51 conful 7, 197. 8, 148 236. 10,41 confular 14, 317 consule, nomen, 5, 30. 7, 198. 8, 23. 10, 122. 13, 17. 15. 27 confule, verbum, 33 confulibus 11, 199 confulis 8, 262. 11,86 confulit 6, 395 564 573 589 confulitur 6, 574 consume 4,63. 13,160 confumere 14, 128 confumitur 11, 47 confumplerit 1, confumpta 2, 155 confumptis 8, 155 confurgit 6,506 confuto 3, 150 contacta 5, 123 contagio 2, 78 contemnas 9, 99 120 contemnere 3, 145. 6, 22. 9, 123. 10,123. 13,75. 14, 101 contemnit 3,288 contemnunt 2, 35. 5, 102 contempferat 6, 90 contempleris 14, 48 contemplit 6, 90 contempto 14, 232 contemptor 6, 341 contenta 6, 54. 15,83 contentaque 13, 47 contentæ 3, 27 contentam 3, 314 contenti 14, 179 contentos 2, 161 contentum 13, 243 contentus 7, 79. 9.9. 10, 172. 13. 133 contentusque 3, 170 conterit 6, 224 349 contexere 14,27 contexit 3, 195 contigerit 6, 49 contigit 5, 164. 563. 7, 122. 13,7 continet 5, 100. 10,80 contingat 6, 216. 10, 341 contingens 11, 62 contingere 6,50. 7,60 contingi 6, 287 contingis

contingis 8, 28 contingunt 14, 184 continuis 10, 190, 11, 207 continuò 6, 492. 13, 191 219. 14, 243 contra, prapof. 3, 290. 4, 89. 8, 138. 16, 33 34 contra, adv. 1, 160. 6, 643. 9, 12 91. 13, 120 contraque 16, 34 contracta 11, 203 contrahat 11, 185 contrahit 6, 173 contrarius 9, 21, 265 contulit 8, 240. 265 contum 2, 150 contumque 10, 20 contundere 13, 128 conturbat 7, 129 convallem 16, 36 convelle 3, 321 convenerat 6,280 conveniat 10, 348 convenit 7, 136. 15, 164 conveniunt 9, 132 conventum 6, 25 conventus 8, 129 conversus 4, 120 convicia 3, 237 convictus 11, 4 conviva 5, 74 161. 9, 10. 11,60 conviva 5, 25 convivæ 3, 250. 6, 423 convivam 11, 130 convivio 1, 141. 5,82. 11, 150 177. 13, 42 convomit 6, 101 convulfaque I, 12 cophino 6, 541 cophinus 3, 14 10, 9 copia 1, 87. Copri 15, 28 eoquere 15, 167 coram 1, 139. 8, 9. 10, 22. 11, 47 59 Coranum 16,54 corbibus II, 7 I Corbulo 3, 251 Corcyraa 15, 25 corda 15, 131 corde 7, 52. 16, 23

Corinthi nomen hiftrio. colinetze 6, 476 mis 8, 197 Corinthum 8, 113 corio 13, 155 Corithe 8, 62 corium 14, 204 Cornelia 6, 166 cornice 10, 247 cornicines 3, 34. 44 214 cornicini 2, 118 cornu 2, 90. 6, 314. Cotta 6, 109. 7, 95 12, 9 cernua 13, 165. 14, coxa 10, 227 199 Coro 14, 268 corona 6, 319: 9,138 crambe 7, 154 coronæ 8, 226. 10, cras 2,132. 3 39. 15,50 coronam 6,51 coronas 9, 85. 12,87. craffique 9,29 13, 149 coronata 13, 63 coronati 5, 36. 11,97 Crassos 10, 108 coronatum 6,96 corpora 2, 139. 12, crate 11, 82 117. 13, 230. 14, 16 266 corpore 2, 75. 6,234 crebrum 6, 583 604. 9, 19. 10,217 credam 1,51. 14, 51. 15, 91. 16, 53 corporibus 3,259, 15, 106 corporis 10, 296 321 corpus 3, 48. 7, 62 corpuscula 10, 173 corripias 10, 292 corripies 14,54 corrofis 15, 80 corrumpunt 14, 32 corrupta 6, 179 corruptor 1, 77. 4, 8 corruptore 6, 232 corruptoris 10, 304 corruptus 6, 540 Corfi.a 5, 92 corvi 8, 252 Corvine 12, 1 93 Corvinum 8, 5 7 Corvinus 1, 108 corvis 2, 63 Corum 10, 180 corvo 7, 202 Corybanta 5, 25 Corycia 14, 267 Cerydon 9, 102 bis corymbos 6, 52

Colmi 8, 86 Coffo 10, 202 Coffum 3, 184 Coffus, ubi al. Gallus 7, 144. 8,21 Cotytte 2, 92 cothurnis 6, 505. 15, 29 cothurno 7, 72 cothurnum 6, 633 coturnix 12, 97 coxe 6, 320 coxam 15, 66 10, cras 2,132. 3,23. 5, 33. 14, 310 craffa 41, 158 craffo 13,160 craffoque 10, 50 craffum 3, 150 cratera 12, 44 cratere 2, 87 16,31 356. 13, 92 178. credamus 6, 642. 8, 207 credant 13,87 credas 3, 7. 5, 156. 6, 503. 14, 149 203. 15, 118 credat 10, 361. 15, 37 142 crede 8, 83. 13, 175. 14, 220 credebant 13,54 credent 6, 553 credere 4, 70. 152 crederet 12, 20 crediderim 15,21 crediderint 15, 171 credidit 10, 184 credimus 4,53. 10,176 credis 6, 274. 10,68 245 credit 6, 329. 14, 119 233 286 credite 6, 629. 8, 126 creditor 7,10%. 11,10 corufcat 3, 254. 12,6 creditur 3, 93 146. 10, 173. 13, 110 credo 6, I credunt 2, 152. 13, crude 15, 83 231. 15.59

creduntur 10, 137 Cremets 2, 155 crepar 10, 62 Crepereius 9, 6 crepido 5, 8 crepitat 1, 116 crepitum 3, 108 crepitus 11, 170 crescant 10, 24 crescente 11, 39. 13, 213 crescere 5,96. 6,370 crefcit 6, 228. 7,101. 14, 139 bis crescum 14, 116 117 Creffa 10, 327 Creta 14, 270 cretatumque 10,66 Crerice 2,67 78 Creticus 8, 38 crimen 6, 23 293 492; 8, 128 141 215. 9, 110. 13, 90 210 crimina 8, 166 266. 14, 104 144- 14, 39 crimine 4, 15. 6,218 284. 10, 69. 624. 14, 238 criminibus 1, 75 167. 13, 239 crine 2, 112 crinem 3, 186. 6, 120 489 crinemque 6, 315 crinibus 6, 163. 7, 70 Crifpi 4,81 Crifpine 4, 24 Crifpinum 4, 14 Crispinus 1, 27. 4, 1 108 crispo 6, 381 criffantis 6, 321 criftæ 4, 70, 6, 255 421 criftam 13, 233 croces 7, 23 crocodilon 15, 2 crocos 7, 208 Croefi 14, 328 Crozium 10, 274 crucem 6, 218. 17 105 cruciatu 10, 286 crucibufque 14,77 crudaque 8, 223 crudi 11, 76 crudis 2, 73. 6, 202 crudum 1, 143 Cruenaii

ruentis 6, 524. crumena 11,38 crura 3, 247. 6, 318. cultellorum 11, 133 24 cruraque 8, 115 crure 6, 445 crurifque 6, 255 crus 13, 95 cruftas 5,38 cruftula 9,5 cryptam 5, 106 cryftallina 6, 154 cubat 3,280 cubili 6,117. 14,82 cubito 3, 245 cicillo 3,170. 6,329. 8, 145 cucullos 6, 118 cucurbita 14, 58 cucurri 5, 77 cucurrit 12,67 cui 1, 166. 3,49. 5, Cumis 3, 2 321. 9,57 54. 6,165 353 514 cumulus 3,210 58. 9. 50 bis 54. 10, 330. 11, 136. 12, 72, 14, 105 256 330 cuicinque 6, 411. 13, 56 aidam 13, 199 cuiquam 3,119. 8,178. 14,6. 15,55 cuivis 10, 3 I cujus 1, 131 163. 2, 148. 3, 155 285 292 293. 4, 82. 5, 34. 6, 7 91 214 557 572. 7,73 160. 8, 60 213. 10, 48. 12,94. 14,244 298 cupiant 6,653 16,54 cujuldam 6, 55. 8, 82 Culcitra 5, 17 culeus 8, 214 culina 3, 250 culina 14, 14 culinæ 5, 162 culmina 14, 89 culmine 16, 69 culmo 6, 6 163. 13, 106. 14, 37 culta 11, 200

13;

370

101.

117

56

492

5. 9,

210

266

,218

13,

167.

, 120

7.70

255

13

7

202

uener)

14,

10, culram 3, 95 cultelli 2, 169 cultello 5, 122 9, 15. 10,60. 16, culti 3, 228. 14, 159 cultis 3, 189 cultori 9, 49 cultos 3, 158 cultri 14, 217 cultris 2, 116. 19,269. 12, 84 cultro 15, 119 cum, prapof. 2,58. 3, 63 99 184 301. 4. 9. 6, 167 170 376 8, 8 102. 9, 330. 3 41 61 bis. 10, 94. 11,71. 12,34. 13, 50. 14, 22. 15, 22. 16, 39 &c. cum, conjunctio, 1, 7 22 24 26 bis. 2,9. 3, 38 93 bis &c. bis 562. 7,211. 8, cuncta 6, 189 409 617. 8, 129. 10, 13. 11, currere 3, 128 42. 12,37 91. 13, curret 3,240 135. 14,245. 15, curribus 8,3. 10,36 56 99 cunctas 1, 145 cundatio 6, 220 cunctis 2, 164. 23. 11, 149. 15, curritur 7, 82 29 39 173 cunctifque 6, 373 cunctos 13, 101 cuneis 6,61 cunis 6, 89 cuperent 2, 157 cuperet 2, 294. 14, curlum 15,77 313 330. 15, 136 147. cupias 10, 96. 11, 37 cupiat 10, 360 cupidine 10, 351 curvatum 7, 127 cupido, nominat. 10, curvetur 6, 261 cupidine 10, 351 143. 14, 175 cupidus 7, 58. 8, 14 cupiens 12, 35 cupient 1, 148. 2,136 cupiet 14, 13 cupimus 10, 5 cupit 6, 444 culpa 6, 493. 7, 158 cur 1, 19 103. 2, 58 culpa, ablat. 1, 167 59. 3, 38. 6, 141. sulpæ 6, 539. 6, 119 8, 13. 10, 254. 13, 115 192 cura 6, 107 500. 13, 217

cura, ablat. 10, 12 303. 13, 227. 14, 303 curabilis, vide curabitis. curabitis 16, 21 curam 1, 58. 11,115. 14, 157 curanda 6, 454 curandum 8, 121 curant 13, 101 curare 2, 105 curas 6, 188. 7, 65. 10, 51 78, 11, 93 curas, verbum, 6, 114. 7,91 curat 6, 299 curentur 13, 124 cures 7, 242 curet 3, 127 curatoris 14, 288 curia 8,91. 9, 101 Curios 2, 3. 8, 4 curis 11, 181 Curius 2, 153. 11, 78 curramus 10, 85 curre 10, 166 curricula 14, 231 currit 6, 533. 8,160. 10, currite 4, 76 curru 10, 42 282 curruca 6, 275 current 3, 308. 11,49 currus 7, 67 125 curior 5,52 curfu 3, 253. 14,27 curta 3,270. 14,166 Curtius 11,34 curtum 10, 135 curvas 9, 145 curvis 8, 129. 13,169 curules 10, 91 curvo 14, 86 curvum 6, 448 cuipide 2, 130 custode 3, 306. 10, 303 custo lem 6, 374 custodes 6, 234 347.

, 8, 52

custodia 14,304

cuftodiet 6, 346

custodibus 10, 144

cuftodit 1,107. 9, 122 custodite 6,629 custodiur 13, 139 custos 5, 40. 7, 218. 10, 117. 13, 157 cute 6, 463. 9, 13. 10, 192 cutem. 2, 105 cuticula 11, 203 cutis 6, 143 Cyane 8, 162 Cyanes 15, 20 cyatho 9, 47 cyathos 13, 44 cyathum 5,32 Cybeles 2, 111. 14, 263 Cyclada 6, 562 Cyclopas 15, 18 cycno 6, 164 cycnum 8,33 cylindros 2,61 cymba 2, 151 cymbæ 4, 45. . 12,80 cymbala 9, 62 Cynici 14, 309 Cynicis 13, 122 Cynicos 13, 121 Cynchia 6, 7 Cyrrhæ 7,64

A I, lotbis. 3, 137. 5,42 155. 8,68. 10, 43 188 bis. 16, 29 dabantur 14, 163 dabar 10, 78. 11, 85 dabit 2, 79. 3, 219. 5, 53 166. 6,213 584 585. 7,45 90 104 171. 11, 1596 12, 119 125. 13, 179 244 dabitur 7, 124. 10, 340. 12, 4 dabo 12, 90 dabunt 7, 201. 10, 164 349. 11, 177 dabuntur 10, 335. 14, 158 Dacicus 6, 201 Dacis 4, 111 Dedalus 3, 25 dama 11, 121 Damasippe 8, 185 Dimatippus

Damafippus 8, 147 151 167 damna 12, 53 damnandis 14, 38 8,93 damnante 6,84. damnare 4, 85 8, damnat 6, 555. 202 bis damnata 2,70 damnatio 8, 54 damnatos 10, 74. 13, damnatus 1, 47 damnetur.2, 69 damnis 6, 570 damno 6, 372. 10, 233. 12,35. 13, damnorum 6, 508. 8, damnofa 7, 101. 14,4 damnum 9, 125. 10, damus 8, 70. 11,174 dant 7,90 dare 3, 229. 6, 567. 7, 43. 10, 295 363. 13, 187. 15, 103 127 132 157 darentur 2, 175 daret 7, 104. 15,155 dari 5, 150 das 3, 184 dat 2, 1963. 3,279. 13,19. 14, 30 230 data 10, 146 243 datum 6, 13 datur 5, 40 88 99. 6, 203. 16, 32 52 daturos 10, 49 de 1, 34 66 137. 2, 20 24 62. 3, 123 140 154. 4, 11. 5, 25 33 bis. 6, 33 45 76 160 185 186. 7, 197 198. 8, 27 49 107 134 207. 9, 143 149. 10,89 101 134 251 252. 11, 5 65 73. 12, 116. 13,6 92. 14, 6 114 134. 15,25 47 85 92. 16, 18 38 &c. Dez 2, 89. 6, 309 313 D.am 2, 87. 10, 366. 14, 316 debeat 5, 20. 11,136. 13, 63. 14, 255

debent 1,75 debere 3, 51. 4, 52 deberet 6, 386 debes 5, 171. 8, 24 70 debet 2, 44. 6, 445. 13, 12, 15, 97 debetur 4, 133. 536 646. 14,47 debilis 10, 227 debilitate 14, 156 debitor 16, 40 debuerant 3, 163 debueras 13, 115 debuit 2, 213 222 deceant 2,76 decebat 4, 13 decebunt 8, 182 decem 7, 142. 13,71 Decembri 7, 97. 9,68 decens 6, 161 decentius 6, 486 decepta 6,602 deceptas 9, 126 deceret 8, 263 decernat 13, 92 decerpere 14, 253 decet 11, 155 200 decidere 12, 33 deciderit 6, 43 1 decies 10, 335. 13, 136. 14, 28 Decii 8, 258 Deciorum 8, 254. 14, 239 decipiatur 6, 403 decipit 5, 166. 6, 233 declamare 7, 150 declamatio 10, 167 declamatoris 16, 23 decocta 5,50 decolor 6, 599. 7,226 decoris 6, 500 decoxit 15,81 desrescebat 15,69 decrescere 7, 220 decurrere 1019. 9,126 decus 6, 254 dedecus 4, 131. 8,200. 10, 342 dederat 10, 288 dederit 2, 59. 6, 580. 7, 140. 14, 52 dedi 9, 39 dedimus 1, 16. 9,85 dediffet 4, 150 dedifti 6, 27. 9, 124. 14, 70 244 dedit 1, 158. 117, 3, 108, 6,136 delectatur 16, 6

156 157 358 382 delectent 6, 166 541. 10, 119. 12, delevit 5,39 73 79. 15, 133 deditos 6, 180 205. 9, 71 deducendum 13, 155 deducere 3, 136 286. 7. 54 224. 8, 7. 14, 104 deducis 8, 273 deducit 1, 157 deductis 13, 207 deduxit 10, 109 deerat 4,72 deerit 2,168. 3,303. 9, 112 130. 16, 18 deeffet 7,69 defeciffe 5, 7. 10,177 defecit 5, 94 detendere 1, 103. 48 defendier 15, 157 defendit 2,46 defenfor 8, 163 defensus 10,85 deferat 6,551 defert 11, 156 defertur 16, 19 deficiat 3,311 deficeret 11, 197 deficiente 11, 38 deficientibus 12, 69 deficit 7, 129 defluit 7, 32 deduxit 3,62 deformem 10, 191 192 307 deformia 6, 107 deformis 3, 87. 4,58 defossa 10,46 defuit 4, 128. 7,75 defundere 3, 27? degenerare 14, 14 Dei 11, 107 dejecerat 11, 119 dein 15, 53 deinde 1, 101 128. 3, 280 298. 6, 19 155 417. 8, 110. 10, 59 9, 39 42. 63 10, 319. Deis 12, 2 114 delapía 3, 118 delator 1,33. 3,116. 10, 70 delatore 4, 48 dele 7, 27 delebit 12, 123 7, 78 delectant 8, 132 137

deliberat 7, 162 delicias 4, 4, 6, 47 259. 10, 291. 13, delinquere 14, 223 Delphinis 10, 14 Delphinorumque 6,589 Delphis 6, 554 delubra 3,13. 13,107 delubri 16 69 delubris 12,84 demens 1, 15. 6,221; 10, 166. 11.2 dementia 10, 233 Demetrius 3,99 demiffum 15, 146 Democritus 10, 34 Demosthenis 10, 114 denfa 10, 186 denía, ablat. 14, 144 densæ 12, 18 densæque 9, 36 denfi 6, 380 denfiffima 1, 120. 13, 215 denso 6, 262 denfos 6, 52 dente 14, 11 dentem 9,134 dentes 6, 144. 16,19 dentibus 3, 301. 11, 124. 14, 241. 15, 162 dentur 6, 570. 8,211 Deorum 3, 218. 7,67. 10, 55 184. 13,46 100 231 249. 15, 103 Deos 3, 146. 13,91 15, 38 departumque 4, 51 depone . 6, 171 deponis 1, 142 deponit 3, 186 deponunt 1, 133 depositum 13, 16 60 178 201 depositi 11, 126 deprehendas 9, 18 19 deprehendere 4, 142, 7, 112 deprehensa 6, 639 deprehensis 6, 284 deprehensus 9, 3 derideat 2, 23 derifor 6,533 descendant 11, 164 descendar 14,61 descend ere

282. 14, 266 descendet 6,521 descendimus 3, 17 descendit 7, 173. 11, 27 descendunt 10, 58 113 defertis 7,6 defiderat 8, 78. II. 153 desiderio 6, 141 defidia 4, 44 defiifti 8, 164 defint 3, 311 defipis 6, 611 defit 5, 120 desperanda 6, 230 desperatio 6, 366 despiciam 11,24 despicias 8,112 114. 9, 99 despiciat 5, 82 despiciet 1, 159 despicit 11, 131 destinat 4,45. 10,331 destinet 3, 3 desunt 6, 332 det 6, 353 deteret 3, 24 deterges 5, 27 deterior 3, 22. 9,121. 10, 323 deterius 3, 7 90. 11, 50. 14.53 detestabile 2, 48. 13, 126. 15, 121 detulit 6,219 detur 6,652 Daucalion 1, 81 devectum 7, 121 develat 1, 10 devexæ 4, 118 devis 14,75 Deûm 6, 511 deuncem 1,40 devotusque 9,72 Deus 5, 132. 8, 111. 13, 46. 15, 71 dextera 6, 559 dextra 4, 120 dextra, ablat. 6, 657. 8, 204. 10, 249 dextræ 3, 48. 15,67 dextram 3, 28. 5,71 dextro 10, 5 diadema 8, 259. 13, 105 diademate 13, 39 Diana 10, 292 Dianam 3,320. 15,8

5, 47

13,

5,589

3,107

,221

2

3

6

114

144

. 13,

16,19

. 15,

8,211

7,67.

13,46

,91.

6 60

8 19

142.

4

54

ad ere

17

15,

11,

23

descendere 6, 621. 10, die 3, 295, 6,29278 diebus 6, 535. 11,83 diligit 6,72 279 280 392 bis. 7, 106. 8, 56. 9,54. 10, 338. 11, 33. 14, 214 13, 33. dicam 9, 68 dicant 2,28 dicas 1, 150. 3, 96 dies 1, 127. 4, 67. 312. 6, 197 440. 7, 13 dicat 5, 130. 6, 306. differre 14, 130 7, 233 235. 10,216 differt 3, 213 dicebat 4, 143. 12,37. difficile 1, 30. 11,17 14, 180 dicendi 6,448. 10.9 dicens 16, 41 dicentem 7, 147 dicere 1, 153. 3,297. digitis 1, 28. 2, 107. 4, 50. 5, 131. 8, 275. 10, 101. 11, 194. 13, 161. 14, 26 150. 13,30 diceret 10,76. 15,171 dices 14, 225 dicet 6, 145 404. 8, 163. 13, 184 dicetur 6, 472 dici 6, 104 dicimus 13, 20 dicis 14, 235 dicit 7, 62. 14, 321 dicite 6, 264 dicitur 6, 477 643 dicta 15,98 dictabitur 6, 217 dictante 14,29 dictare 6, 244 dictata 5, 122 dictataque 6, 390 Dictatore 8, 8 Dictatoris 11, 87 dictem 11,59 dictet 8,82 dictis 1, 154 dictifque 8, 25 dictu 11, 56. 14, 44 dictum 2, 119 dicumque 3,71 dicturus 1,44. 41148. 7, 116 dicunt 13, 137 didicere 13, 22 didicit 7, 30. 14, 9 diducere 10, 230. 13, 132 diducit 10, 153 die 6,474. 7,161. 10, 224. 12,1 dieque 3, 105. 7, 61. 13, 198

206 diem 1, 4. 6, 482. 7, 84. 9, 108. 11, 183. 15,41 dierum 3, 172. 10, 343 9, 170, 265. 13, difficili 13, 213 diffunditur 3, 227 diffusa 11, 159 diffusum 5, 30 5, 44. 10, 229. 12, 58. 14, 222. 15,92 digito 1, 160. 3, 248. 6, 27 156. 9, 133. 11,43 129 digitos 6, 196 421. 7, 89 digitosque 7, 232 digna 1, 51. 4, 136. 5, 62. 6, 61 160 229. 10, 157. 12, 114. 13, 62. 14, 1 206. 15, 118-129 dignæ 6, 50 dignam 13,205 dignatur 14, 324 dignior 13, 235 dignique 3, 67 dignissima 6, 248 dignissime 13, 33 dignoscere 10,2 dignnm 1,73. 9,47. 10, 183 255. 12,45. 14,50. 15, 17. 16, 22,31 dignumque 16,31 dignus 4, 117. 5,115 173. 7, 29. 8,85 188. 15, 140 digredimur 16, 47 digreffii 3, I Dii 6, 530. 7, 207. 10, 8 349 Diis 1,49. 3, 146. 4, 71. 5, 132. 8, 216 257. 10, 129. 11, 113. 14, 206 dilata 13, 228 dilatis 11, 181 dilectæ 10, 318 dilexit 14, 240 Ff 2

diligitur 3, 49 diluvio 6, 410 dimidia 5, 9 dimidio 5,84. 14,132 201. 15,5 dimidios 8, 4. 15,57 dimidium 6, 256. 13, dimittatur 6, 469 dimitte 1, 125 dimittente 6, 126 dimittere 5, 20 Diomedeas 1,53 Diphilus 3,120 dira 4,14. 12,26. 15. 32 95 104 diræ 8, 119. 13, 106 direxit 4,89 diri 13, 193 dirimente 6, 163 dirimi 9,79 diris 4,80. 10,15 dirue 14, 196 dirus 7, 161 diruíque 4, 116 diruta 4,60 difcedas 7,50 discinxerit 8, 120 discipuli 2, 28. 8, 218 discipulo 13, 125 discipulos 10, 224 ditcipulum 14, 213 discipulumque 3, 117 discipulus 11, 137 difcit 5, 155. 6,66 diferimen 6, 399 591. 13, 118. discrimina 6, 300. 10, 196311 discrimine 5, 123. 8, 54. 11,32. 14,258 discriminis 6, 519. 10, 139. 12,24 55. 14, 203 290 discumbere 5, 12. 6, 433 discunt 14, 209 discursus 1,86 discutienda 10, 145 difertop 7.31 disjunge 5,119 dispensat 7, 219 dispensatore 1,91 dispenso 3, 287 disperfi 4,48 dispersos 15, 151 displiceant 14, 65 displiceat 2, 26 displicet 13, 2 115 duplique

displicuit 6, 494 disponat 6, 162 disponere 7, 44 dispositis 14, 305 diffimi em 8. 216 diffimilemque 10, 102 diffimile: 3,18. 15,68 diffimales 9,70 diffimulet 16, 9 diftantia 3, 97. 13,122 diffa e 14,98 diftat 7, 194 distendat 5,80 diftendere 6,597 difter 11, 26 diftinguitur 1,127. 14, 289 diftingit 3, 159 diffulit 10, 249 diu 4, 51. 5, 160. 6, 2. 8, 87. 10,243. 14, 37 diverfa 3, 268. 6,255. 10,3. 13, 136. 45, 94 diversa, ablat. 7,156 diversis 4, 148 diverso 10, 263. 13, 104 diversum 7, 172 diverticulo 15,72 dives 2,60. 3,240. 5. 113. 6, 161 459. 7,30. 14,176 divina 3, 207. 10,125 355 divinat 4, 144 divinorumque 15, 144 divitiæ 1,110. 6,299. 10, 24. 14, 329 divitiarum 1, 112 divitias 14, 135 238 divitibus 3, 58. 6,584. 11, 120 divitis 3, 131. 6,547. 9,102. 11,166. 13, 27 Divorum 6, 115 diurni 6, 482 Divam 6, 392 Divumque 13, 31 dixeris 3, 103 dixerit 1,161. 6,553. 8,30. 16,29 diximus 15, 113 dixiffe 4, 36 dixiffer 10, 124 dixie 4,65 119. 7,214. 8, 244 do 7, 165 8.40

doceat 7, 176 docens 13, 189 docentis 7, 158 doces 7, 150. 14, 237 docet 6, 231 232. 7, 224. 14, 18 125 dociles 14,40 docta 6, 444 docte 7, 184 docteque 7, 215 doctoris 11, 137 doctus 1, 56 57 docuit 15, 111 dogmata 13, 121 Dolabella 8, 105 dolahra 8,248 dolato 12, 57 doleas 5, 157 dolet 3, 102. 11,188 dolia 6, 430. 9,58. 14, 308 dolo 13, 146 dolor 10, 315. 11,52. dona, verbum, 7, 25. 13, 12 dolorem 13, 131 229 donabis 6, 211 dolori 10, 315 doloris 9,50 domat 6, 234 domestica 9, 17. 10, donant 2,61 domi !, 120. 2, 84. 3,165. 6, 151 356 donaret 5, 133 13,57 domibus 3,303. 6,606. donavit 1,59. 15,86 8, 233. 9, 80 dominæ 6, 422 529. Dorica 4, 40 9, 78 dominam 6, 30 dominas 6, 322 domini 2, 98. 4, 96. dormire 1,77. 3,196 5. 49 137. 10,269. 14,63 169 dominique 3,72 dominis 7, 64. 11, 42 47 domino 5, 71 81 92 147 dominos 6, 4. 8,65. . 9, 111 dominum 2,42. 3,231. 4, 52. 6, 416. 8, 161. 9,46. 10,88 dominus 5, 137. 7, Druforum 8, 40 17). 14, 145 293 Domiti 8, 228 : domitique 8, 51

domito 11, 80 domitos 10, 109 domitum 7,77 domoque 13, 206 domos 6, 3 224 311. 10, 7. 15, 153 domum 4, 40. 11,189. 12, 87. 14, 69 148 282 domus 1, 7. 3,10 187 212 224 261. 5,66. 6, 114. 7, 41 184. 8, 100. 10, 299 342. 11, 99 169. 13, 160. 14, 310 domus, genitivus, 3,113. 6, 85 227 485. 10, 244. 13, 130. 14, 259 domuum 3,72 dona, nomen, 13, 149. 16, 17 11, 182 donabitur 4, 55 donanda 6, 202 denandi 5, 111 95. 14. 32. 15,64 donare 3, 3. 9,49 59. 10,91 464. 10, 65. 11, donat 3, 133. 6,355 117. 12, 10 119. donaverit 6, 518. 7, 236 dones 6, 190 domina 3,33. 6,375 donet 3,215. 7,75. ducis, nomen, 2, 104. 376 14,235 7,21. 16,58 Dorida 3.94 dormiat 6, 375 dormiet 3,241 281. 6, 116. 8,11 dormiret 1, 17 dormis 2,37 dormiffet 6, 89 dormit 2, 60. 6, 34 328 dormitur 3,235. 6,268 dorfo 12, 109 dore 6, 138 168. 14, 221 dotem 2, 117 Drufo 3, 238 Drufus 8, 21 duze 6, 20 duas 7,65. 10,80

dubia 7, 116. 8, 263 dubiam 11, 179 dubie 6, 374. 14,111 dubii 13, 124 dubiis 5,22 dubita 6, 305 dubitabat 12, 43 dubitant 8, 194. 110 dubitarent 13, 200 dubitas 3, 136 dubitat 9, 99 dubitaturi 4, 50 dubitemne 1, 103 dubites 15, 89 13, dubitet 8, 212. 97 153 dubium 7, 110. 10. 82 dubius 14, 136 duc 10, 65 ducar 1, 22. 7, 237. 13, 152 ducatur 12, 112 duce 10, 147 ducem 10, 158 ducenda 10, 240 ducendi 6, 200 ducentos 7, 139 ducere 12, 9 ducêris 5, 125 duces, nomen, 7, 115 8, 12 ducet 6,582 ducibus 6, 399. ducimus 7,49 ducis, verbum, 6, 28 ducit 2, 81. 6, 237. 14, 188 ducitur 1, 146. 6,427. 10,66 ducta 13,216 ducti 10, 351 ductis 15,91 ductus 13, 10 ducunt 12, 65. 14,56 dudum 3, 129 317: 10, 333 duelli 1, 169 dulce 9, 88 dulcedine 7,39 84 dulcem 6,38 dulcior 5, 139. 12, 1 dulcique 13, 185 dummodo 7, 222 225. 8, 269. 13, 94

duo 4, 109. 6, 337. 7,187. 9,142. 14, 22. 16, 24 6, 640 duos 5, 15. 641. 14, 326 dura 5, 172 duræ 2, 11 duræque 6, 289 durat 6, 378 durate 9,69 duret 10, 254 duri 9, 29. 11, 151 durior 3, 165. 8,189 durius 3, 152 duro 3,245 duroque 3, 170 duros 6, 102 durum 6, 98 376 durumque 11, 90 dux 4, 245 duxerat 15, 25 duxit 11, 93

63

111

9

13,

10,

37.

15

12,

04.

37.

27.

.,56

17:

2, 1

25.

duo

3

E.

EAS, verbum, eat 6, 520 ebore 14,308 eboris 11, 132 ebria 6, 299 ebrius 3,278. 15,24 ebur 8, 103. 11, 123. 12, 112 eburnis 13, 139 eburno 10, 43 ecce 2, 129. 4, I. 5, 166. 6, 510. 203. 12,24 echini 4, 143 Echion 6, 76 edam, id eft, dicam, 1, 21. 14,317 ede, pro dic 3, 74 296 edendi 4,139 edere 7, 196. 10, 261 ederet 2, 123 ediscere 14, 124 edifcunt 14, 101 edit 5, 147 148. 80 88 15, edita 4, 141 educat 15,70 educit 6, 468 edunt 3, 36 eduxit 10, 236

igiana 9, 37

efferat 6, 566 efferre 1,72 effert 6, 181 effice 14, 323 effigiem 1, 131. 106 effigiemque 6,306 effigies 8, 9 22 227. 13, 119. 15,4 effodit 16, 38 effundere 8, 277. 159 effinderet 2,33 effuderit 16, 67 effudit 8, 205 effigiatque 11, 204 effugies 14, 157 effugit 9, 150. 10,78 effundit 4, 43. 14,230 effundunt 6, 189 effulis 6, 163 egeat 7, 229 egent 15, 147 egenti 14, 137 egestas 15, 96 eget 7, 61. 13, 97. 14, 288 egimus 7, 125 egifti 7, 122 egit 8, 187 egregiam 14,256 egregias 10, 17 egregii 10, 296 egregios 10, 95 13, egregium 7, 53. 64. 14, 115 egregius 2, 28. 12,41 egregius, comparativus, 11, 12 egreffa 11, 184 egressi 6, 634 eidem 14, 122 ejectis 3, 16 ejectum 13, 242 eifdem 14, 30 ejusdem 4, 94. 12, 26 elapfum 4, 52 elatam 14, 220 Electræ 8, 218 electio 14, 307 elegos I, 4 elementa II, I4. 123 elementis 14, 17 elemento 15, 86 elenchos 6, 458 elephanti 12, 102

elephantos 10, 150

eliceret 7, 212

elige 10, 329

Elifæ 6, 434 elixi 3, 294. 13, 85 eloquio 10, 118 eloquium 7, 19. 114 Elpenora 15, 22 elufus 11, 9 eluviem 3,32 emat 5,98 ematur 6, 151 eme 14, 252 emendat 14, 67 emendus 1, 134. 9,66 emere 4, 47 emeret 7,76 emergunt 3, 164 emerit 4.7 emerita 6, 49? emetur 6, 212. 11, 36 emi 4, 26 eminus 7, 128 emis 2, 41 emit 2, 6. 4, 15 22 emittere 15, 67 emitur 6, 139 465 emolumenta 3, 22. 16, 35 emptor 12, 47 emptorque 8, 17 emptos 11, 145 empturus 7, 133 emprus 5,60 emungeris 6, 146 emuntur 11, 16 Enceladi 7, 215 endromidas 6, 245 endromidem 3, 103 Endymion 10, 318 Ennofigaum 10, 182 ense 1, 165 enthymema 6, 449 eodem 3, 205. 10,42. 14, 8 ephebis 2, 164 ephebum 10, 306 ephemeridas 6, 573 Epicure 14, 319 Epicurum 13, 122 epimenia 7, 120 epirhedia 8,66 epistola 4, 149. 10,71. 16,5 epotaque 10, 177. epulas 4, 28, 11, 88 epulis 5, 173 epulum 3, 229 equæ 6,625 equarum 8, 108 eques 8, 238

equestri 3, 154

equitant 6,310 equitem 9, 10 equites 7, 14. 10,95. 14, 326 equitefque 7, 15 equitis 6, 278 equitum 4, 32. 6,624. 8,8 equos 1, 20. 7, 67 equum 8, 58 equus 11, 103 erecta 6, 526 erectas 4, 128 erectique 11, 149 erectum 11, 89 erepet 6, 525 ereximus 1, 114 erexit 1, 94. 10,139. 12, 91 erga 6, 388 ergaftula 6, 150. 8, 180. 14,24 erigit 8, 206 Erimanthus 3, 120 Briphylæ 6,654 eripiat 8, 95 eripient 3, 238 eripietur 8, 109 eripuit 10, 127. 161 errat 6, 101 errorem 8, 165 errores 13, 188 erroribus 14, 15 erroris 10,4 erubuit 10, 326 erucis 9, 134 Erynnis 7, 68 efcaria 12,46 Esquilias 3, 71. 5,78. 11,51 esuriena 3, 78. 7.7. 13, 99. 14, 127 efurit 7, 87 etenim 8, 111. 16, 4 Etruscum 5, 164 etfi 1, 113. 7, 194. 12, 119 evadere 12, 35 Evandrum 11,61 evaferit 12, 122 evafi 12, 18 evafiffe 12, 193 evalit 9,65 evehit 1, 38 eventum 11, 196 eversa 10, 266 everfis 11, 101 everfum 3,258 evertentibus 12, 31 evertêre

evertère 10, 7 evertit 10, 108 Euganea 8, 15 euhoe 7, 62 Eumenidum 14, 285 eundum est 13, 316 euntem 12, 110 eunuchi 6, 365 eunischo 6, 377 eunucham 12,35 Euchranoris 3, 217 Euphratem 1, 104. 8, 51 Euro 12, 63 Europen 8, 34 Euros 14, 186 Eurum 10, 180 Eurus 11,119 Euryalum 6,81 ex quo 1,81. 6,293. 10,77. 14,261 exæquet 12, 130 examenque 16,68 exagitare 6, 29 exagitata 2,88 exanimes 13, 224 exarfit 6, 103 exaudiet 10, 214 exaudita 10, 111 excanduit 10, 327 excelfæ 10, 105 excelfi 5, 83 excepit 6, 125 excerpere 6, 62 excidet 4, 127 excipiant 7, 195 excipiat 16, 3 excipit 6, 408. 8, 250 excipiour 11,3 excitat 3,262. 14,191 excitet 6, 195 exclamare 6,422. 8,29 exclamas 13, 112 exclamat 3, 292 excludetur 6, 213 exclufi 4, 64 excudere 15, 168 excufat 15, 115 excufaturos 16,28 excussos 16, 10 excutias 6, 142. exeat 3,153 exegir 10, 187 exempla 7,189. 9,135. 10, 49. 14, 32 120 exemplis 8, 184. 322 exemplo 13, I exemplum 2, 48 114. 10, 247. 15, 32 98

exeo 3, 47 exercendis 15, 145 exercere, 14, 108. 15. 60 exercitibus 10, 92 exhalaffet 10, 281 exhaufta 8,90 exhaufta 6, 362 exhausti 9,59 exhorruit 8, 196 exi 6, 145 146 483 exigat 10, 84 exigis 13, 36 exigit 6, 35. 10, 313 314 exigite 7, 237 238 exigua 5, 85. 14,219 exigue II, I44 exiguam 4, 30 exiguamque 13,13 exiguas II, 13 I exigui 13, 123. 155 exiguique 13, 190 exiguis 1, 68. 3,24. 8,66 exiguum 3, 123 exiguus 10, 205 exiguusque 14,301 exilium 10, 160 276 eximie 11, I eximius 10,211 exire 4, 144 existunt 12, 101 exit 11, 42 exitus 6, 33. 7, 130 204. 10, 127 159 271. 11,39 exodio 6, 71 exodium -3, 175 exorabile 13, 102 exorara 6,414 exorbeat 10, 223 exorbes 6, 276 exornare 9, 138 exornent 8, 19 expavere 6, 360 expectandus 16, 42 expectant 2, 115. 4, 64. 10,311 expectantibus 6, 273 expectare 11, 10. 12, 95. 14, 249. 15,83 erpectas 6,75 238. 14, 25 14, expectat 12, 3 expectata 8, 87 expectate 9,69 expectatos 6, 370

expectatur 6, 487

expectent 1, 100 expectes 1, 14. 4,22. 11, 162 expecter 7, 180 expediam 10, 220 expende 10, 147 expendere 10, 347 experiare1,170, 13,103 experiere 11,56 expiet 6, 520 expiravit 15, 162 explicat 2,55 expositum 7,54 exprimat 6, 81 expuit 13, 214 exta 6, 550. 10, 355 extantem 10, 37 extat 13, 150 extendere 2, 107 extendit 6, 495 extenditque 14, 325 14, extenditun 11, 167 extensis 12,68 extenfam 12, 5 extentis 6,458 extincte 3, 48 extinctus 6,8. 10,263. 13, 206 extinguendus 10,332 extiterint 6, 15 extollit 3, 40 extorquebis 6,54 extortamque 8, 33 extra 1,76. 13, 140. 16, 16 extrema 7, 43 extremi 15, 96 extremum 10, 358 extulit 6, 174 exucta 8, 90 exue 11, 188 exuet 10, 320 exuit 3, 25. 13, 188 exul 1, 49. 6,469 556 exulibus 8,262. 13,247 exultare 15, 87 exultat 8, 59 exundans 10, 119 exuperans 10, 13 exurgit 6, 304 exuviæ 10, 133

F.

Fabii 6, 265 Fabiis 2, 146

Fabios 8, 191. 11,90 Fabius 7, 95. 8, 14 Fabrateriz 3, 224 fabri 15,168 Fabricio 4, 129 Fabricios II, 9I Fabricius 2,154. 9,142 fabris 14, 116 fabros 8, 175 fabrumque 1, 54 fabula 1, 145. 15.72 Fabulla 2,68 fac 14, 326 face, pro fac 5, 112 face, nomen, 15, 140 facem 8, 139 facere 11, 206 facerent 15, 123 faceres 6, 281 faceret 6, 387 faces 6, 138 facetus 9, 10 faciam 3, 41 faciant 2,166. 6,474 7, 14 15 240, 11, 176 facias 8, 179. 14, 57 faciat 12, 127 facie 2, 107. 3, 106. 4, 74. 6, 107 400. 7, 137. 9,6. 10,93. 11, 54. 15, 11 faciem 1,97. 3,87 280. 6,480. 10,293. 13, 128 151 facienda 15, 108 faciens 9, 117 facient 1, 119. 2, 66. 5, 117. 8, 115 facientque 1, 148 facientia 11, 179 facies, nomin. forgul. 135. 6,142 198461 472 512. 9,20. 10, 157 198 facies, accufative plure 8, 157. 9,146. 15. faciesque, accujat. pluz. 7,67. 14, 291 faciet 6, 551 616. 9, facile 3,3 1 164. 4,103. 9, 43. 13, 75 facilem 3, 122. 5,107 faciles 10, 8 facili 3, 227. 4, 63 facilis 8, 58. 10, 31, 15, 47

facinius 10, 366. 14, facinus 3, 115. 6,635. 10, 255. 13, 203. 15, 14 facinusque 6, 293 492 facis 7,28. 14,71 facit 1, 79. 2, 57. 3, 53 242 282. 9,91 140. 6,110 408 595 646 651. 7. 38 57 92 238. 8, 215. 9, 107. 12,35. 14,80. 15, 31 faciunt 2, 45 163. 3, 299. 6, 133 172. 8, 1. 12,50. 15,137 facta eft 6, 185 factas 12, 44 facti 6, 270. 13, 193 factis 4, 11. 8,25 facto 3, 162. 10, 218 factum 13, 126 factura 11,95. 12,56 facturus 6, 427 factus 5,70. 6,156 375 facunda 6, 444. 7,35. 10, 274. 15, 111 facundia 4, 82. 7,145. 10, 10 facundo 16, 45 facundum 8,48 fæcis 3,61 falce 8, 201 falcem 13, 39 falcibus 14, 149 Falernas 6, 149 Falerni 9, 116 Falerno 4,138. 6,302. 13, 216 Palernum 6, 429 fallaci 13, 4 fallit 14, 109 falfas 8, 142 falfi 2, 65 falso 1, 98. 6, 603 falio, adverb. 1, 67 falfum 16, 32 falfus 8, 82. 14, 218 fama 6,55. 8,71. 15, 93 farna, abl. 7, 79. 14,1 famæ 6,499. 7,39. 8, 76. 9, 86. 10,125 140. 14,152 famam 1, 72. 6, 90 407. 10, 114. 11, fame 14, 84. 15, 102

, 90

,142

.72

112

40

474

11,

,57

106.

400.

0,93.

280.

13,

, 66.

4 3.

461

10,

plar.

15.

pluz.

,103.

,107

63

2, 31.

cimus

14

fameque 6, 423 famelica 14, 146 famem 4, 138 famemque 6, 355. 14, 273 fames 5, 10. 14,318. 15, 120 131 famolaque 6, 83 famolo 15, 46 famulæ 14, 81 fana 12, 27 fanations 2, 112. 4, 123 fanum 9, 22. 10,290 Faria, pro Pharia, ex Salmafio, ubi vulgo legunt, fracta 4, 33 farinæ 5,68 farra 12, 84. 14, 155 farrago 1,86 farrata 11, 109 farre 6, 385. 9, 122 138 farris 5, 11 fas 1,58. 10,55 257. 13,237 fas eft 1, 131. 6,328 627 fasce 7, 107 fasces 8,260. 10,35 79 fascia 6, 262. 9, 14. 14, 294 fascibus 5, 110 fastidia 10, 202. 14, 184 201 fastidit 11,80 fastidita 10, 326 fastiditus 10, 270 faftigia 3, 39 fata 3, 274. 6,651. 7, 201. 9, 32. 10, 146 fatebere 13, 248 fateri 3,59. 13,222 fateris 10, 103 faretur 2, 17. 10,172. 15, 132 fati 2, 200. 16, 4 fatigatas 3, 25 fatiget 4, 5. 6, 441 fatis 2, 16. 5, 133. 13, 156 fato 11,105. 13,104. 14, 137 158 fatoque 10, 129 fatorum 7, 190. 10, feres 8, 119 252 faruam 6,657 fatum 4, 88. 6, 587.

9, 32

farumque 12,63 fature 9, 8 faucibus 8, 207. 13, faventes 12, 83 faviffet 10, 75 fausti 7, 12 febre 10,218. 13,229 febres 10, 283 febris 9, 17 fecerat 1,68 feceris 8, 41 fecerit 6,114 221 204, 14, 50 151 feci 6, 637 fecimus 8, 163 feciffe 3,231. 6,455, 14, 185 feciffet 4, 12. 6,618 fecit 2, 109. 3, 52. 49 23. 7, 83. 8, 143 223. 10,46 felices 3, 312. 13,21. 14, 119 felicia 2, 38. 3,312 felicibus 9, 135 felicior 10,313. 14,312 felicis 16, I felicissimus 16, 59 feliciter 2, 119 felix 4,8.6,257. 7,150 191 193 202. 10, 248. 13,187. 14,21 femur 6, 422. 13,151 feneftra 3,242 feneftræ 1,104. 3,275. 6, 31 feneftras 9, 104 feneftris 3, 270 fera 15, 160 feræ 11, 104 feralis 5, 85 ferarum 6, 6 feras, verbum 3, 276. 8, 47 ferat 5, 164. 7, 147 feratur 1,64 fercula 1, 94. 7, 184. 11,64 ferè 6, 241. 10, 23. 11, 112. 14, 173 ferenda 16, 43 ferendam 13, 143 ferens 2, 125. 6, 9 ferentem 2, 72. 10,38 feret 1, 139. 6, 165 feriat 7, 55. 13, 93 ferienda 12, 14 feriri 6, 416

ferit 3, 245 bis 270. 6, 428 feritas 15, 32 feriunt 3, 298 fermè 8, 73. 13, 236 fermentum 3, 118 ferocem 1, 162 feroci 7, 126 ferox 12,7 ferrara 7, 41 ferrata, ablat. 11,26 ferre 3, 45 60. 5,170. 6, 30 207 398. 7, 17. 10,359. 12,109. 13, 14 21 120. 14, 30 198 ferrea 6, 23. 7, 150 ferret 3,251 ferreus 1, 31. 11, 129 ferri,nom. 3,310. 13,28 ferro 3,305. 5,115.6, 559 659. 7,224.10, 316. 11,140. 12,54. 14,22 174 ferroque 10, 266 ferrum 6, 112 623. 9, 97. 15,73 165 fert 3,68 fertur 2,62. 5, 81. 11, 6. 13, 170 fervens 3, 49 283. 6, 630 ferventem 10, 301 ferventi 11, 51 fervet 5, 29 49. 6, 137. 6,59 ferulæ 1, 15 ferulas 6, 478 feruntur 6, 314 647. 7, 64. 10, 237 Feshdium 13, 32 fefta 6, 158. 12, 92. 13, 23 festinare 4, 146. 14. 212 festinat 9, 126. 14,84 festinata 4,96 feftino 10, 273 feftis 11,83 fefto 15,38 festorum 3, 173 feftus 12, 2 fiant 6, 144 has 10, 167 hat 6, 77 254 401. 8, 121 fibula 6,73 378 ficedulas 14, 9 nita 6, 271 ficti 13, 77 faile

faile 11,20 fictilibus 3, 168. 10. 26. 15, 127 failis 11, 116 fictos 2, 34 ficum 14, 253 ficus 10, 145 fida 6, 544 fide, nom. 15, 114 118 fidei 3, 144. 13, 6 fidem 13, 31 Fidenatum 10, 100 Pidenis 6, 57 fides 1, 115. 2, 8. 6, 559. 13,62. 14,166 fidibus 6, 387 fidimus 7, 139, vide Annot at. fiducia 6,552. 10,305. 13, 110. 15, 155 figam 9,139 figamus 6,78 figantur 7, 118 figat 1, 23 fige 5, 12. 9,94 figebat 4, 100 figendum 11, 28 figens 14, 272 figentia 14, 2 figere 3, 2 figuli 4, 135 figulis 10, 17 I figuram 6, 340 filaque 14, 133 filia 3, 110. 5, 139. 9, 83. 14, 26 filiolam 6, 240 filiolum 6, 389 filiolus 9, 83 filius 3, 111 132 157. 7, 188. 10,295. 11, 151. 13. 141. 14, 49 52 68 24 filio 7, 134 mlium 3, 287 fine 7, 241 dinem 6, 443 526 634. 7,138. 10,163. 13. 241. 14, 190 fines 8, 265. 14,142 fingat 9, 146 finge 5, 72. 8, 195 fingentem 15, 18 nagimus 6, 633 tingit 13, 132 haitima 12, 12 initimos 15, 33 finito 1, 117 finitum 8, 150 finitus 1, 6

finxerunt 9, 109 finxit 14, 35 fisci 4.55 fiscus 14, 260 fixa 3,304. 13, 140 fixis 12, 100 fixo 1, 156 Flaccus 7, 227 flagelli 5, 154 flagellis 10,180. 14,19 flagelle 6, 478 flagellum 1, 169. 8, 151. 13, 195 flagitio 13, 244 flagra 5, 173. 10,109 flagrabet 4, 114 flagrante I, 152 flagrantem 14,245 flagranti 3, 139 flagrantia 13, 182 flagrantior 13, 11 flamea 2, 124. 6, 224 flameolo 10, 334 Flaminia I, 171 Flaminiam 1,61 flammatum 3, 285 Mammas 8, 233 flammis 10, 266. 63 flavam 6,353. 13,164 flavi 5, 115 Flavius 4, 37 flavo 6, 120 flebat 10,30 flebile 13, 84 flectas 13, 144 flentem 7, 146 flet 3, 101 fletu 15, 136 fletumque 6, 275 flexi 6, 492 flexiffe 9, 20 flexit 1,20 flexu 3, 237 Flora 2, 49 Floræ 14, 262 Florali 6, 249 florentibus 8, 99 flores 15, 50 flos 5,56 flosculus 9, 127 fluctibus 10, 186 fluctu 11, 94. 12,30 fluctuque 14,296 fluctus 6, 92 flumina 3, 31. 10,177 fluminis 15,7 Auxerit 16, 69 fluxit 6, 294 focis 4, 65. 11,79

focos 12, 85. 15, 83 foculum 3, 262 focum 5, 97 foderit 9, 45 fœcunda 6, 161 fœeundam 2, 32 fæcundior 6,176. 7,98 foecundis 9,56 fœda 3, 148. 6, 131 460. 14, 64 foeds 14, 152 fædere 7, 123 fædior 4, 14 fædis 8, 183 fædius 2, 82 fœdo 8, 225 fædum 7, 5. 14,44 fæmina 2, 88. 6, 60 241 326 361 459. 9, 24. 10, 323. 13, 192 farmineis 9, 53 formineum 6, 245 fæno 11, 70 fænoque 6, 541 fænoris 11, 40 48 183 fænumque 3, 14 fænus 9, 140 foeta 14, 167 færæ 13,66 færum 15, 12 fætus 14,78 foliata 6, 464 folium 8, 126 folle 14, 281 follem 13,61 folles 7, 111 follibus 10, 61 fons 10, 119. 12,41 fonte 6, 285 553 Fonteio 13, 17 fontem 14, 104 fontibus 7.59 fontis 3, 13 fora 2, 52. 6, 68. 13, 135 forcipious, 10, 131 fori 15, 47 foribus 9, 85 foricas 3, 38 foris 5, 126. 9,77 forma 5, 61. 6, 177. 10, 324 forma, ablar. 6, 103 formæ 10, 29, formam 10, 289 formantque 6, 243 formica 6, 360 formidat 3, 175

formidatus 6,558

formidine 13, 106. 15; 77 formola 6, 161 464; 13, 43 formofam 6, 185 formofishmus 10, 331 fornace 3, 309 fornacula 10, 82 fornice 3,156. 11,171 fornicis 10, 239 foro 4,2. 10,25. 11,50 forfan 6, 14. 12,125 forfirm 1,150. 5,156. 8,113. 11,162. 14, 34 295 fortaffe 4, 25. 6, 27 599. 13,103. 15,15 forte 3, 278. 6, 641. 7,232. 11,119. 13, 217 fortem 6, 97. 10, 357 fortes 9, 142 fortia 8,57 fortibus 8, 122 fortior 3, 292. 12,66, 15, 161 fortis 4, 3. 16, 59 fortuito 13, 225 fortuna 3, 40. 6, 286 604. 7,197. 9,148. 10,285 366. 12,29. 14, 316 328 fortuna, ablat. 6,592 8, 74 fortune 10, 52. 11, 174. 13, 10 20 86. 14, 90. 15,95 fortunam 10,73.16,34 fortunas 14, 113 fortunaram 10, 122 forulos 3, 219 forum 1, 128. 7, 132 foffa 2, 10 foffor 11, 80 fovet 6, 605 fovetur 6, 467 470 fovisti 8, 165 fracta 2, III. 6,521 617. 10,134 11,18 fractis 14,161 296 fractum 5,68 8, 88. fræna 2, 169. 10, 45 128 fraga 13, 57 fragiles 6, 343 fragili 12, 88 fragor 11, 195 frameam 13,79 frange 7, 27 frangebas

N D & X.

frangebat 8, 247. 11, 102 frangenda 8, 18 frangendus 10, 200 frangere 10,102. 15,9 frangimus 10, 156 frangis 8, 136 frangie 6, 478. 7,219 frangitur 11, 189 franguntur 10, 60 fraterculus 4, 98 fratres 5, 137 fratribus 14, 169 fratris 10, 242 fratrum 10, 260 fraude 13, 17 fraudem 13, 201 fraudes 13,24. 14,229 fraudisque 13, 174 fregeris 14, 309 fregerunt 6, 298 fregit 7, 86. 14, 93 fremat 8, 37 fremeret 5, 78 fremit 14, 63 fremiru. 6,260. 14,247 frequentes 13,246 frictum 6, 321 frictus 6,57 , 286 frigida 1, 166. 5, 23. 6, 2. 14, 300 12,29. frigidior 5,50 frigidus 6, 324 ,592 frigora 14, 318 frigore 4, 44. 11, 75 146 20 86. frigusque 6, 359 fritillo 14,5 16,34 frivola 3, 198. 5,59 frondibus 6,6 frons 8, 189. 11, 96 fronte 5, 44. 6, 502. 7.132 9, 2. 11,205. 13, 242. 15,50 frontem 6,615. 8,203. 13, 216. 14, 56 frontemque 6, 582. 12,6 4, 43. frontibus 2,85. 12,117 10,134 frontis 2,8 Frontonis 1, 12 fruatur II, 171 8, 88, fructus 5, 14. 7, 103. 8,6 frueris - 5, 153 frugalius 5,6 frugi 3, 167. 4, 23. 14,111 fruitur 1, 49 framenti 7, 175. 14,293 angeba:

15,

464

331

,171

1,50

,125

,156.

. 14

6,27

15,15

641.

. 13,

357

2,66,

,14&

11,

25

122

470

296

9

59

frumencum 5, 118 Frusinone 3,224 frufta 5, 68. 14,128. 15,79 frustis 11, 144 fruftra 3, 210 frustum 11, 142 fruticante 9, 15 tudic 3, 258 fuerant 11,72 fuerat 5,76 fuerit 8, 151 fuerunt 8, 254 fuga 8, 61 fuge, ablat. 2, 144 fugæ 15,75 tugere, infinit. 2, 1 fugêre, prateris. 6, 20 fugeret 15, 172 fugerunt 2,64 fugiam 3, 59 81 fugienda 14, 36 fugiens 13, 40 fugientem 9,74. 11,55 fugientibus 11,52 fugit 6, 252 338. 206. 10, 160 fugitivis 8, 174 fugitivum 4, 50 fugitivus 13, 111 fuillent 6, 641 fuit 2, 83. 3, 23 137. 4, 139. 5, 57. 10, 83 274 275. 247. 11, 78. 13, 53. 14, 29 105 ful:ri 6, 22 fulcrum 11,95 fulgebat 11, 108 fulgentis 11, 106 fulgere 10, 212 fulget 8, +2 fulgura 6, 586. 13, 223. 14, 292 fulguris 12, 17 fuligine 2, 93. 5,35. 10, 130 fuligo 7, 227 fulmina 3,145. 7,163. 13.78 fulmine 8, 92 fulferit 7, 140 fulta 7, 182 fultam 3, 193 fultulque 3, 82 fumabant 14, 171 fumant 1,156. 3,199 famat 5, 116 fumo 3,249 fumoque 6, 130

fumolos 8, 8 fumulque 1, 120 functus 11,83 fundat 5, 142 fundite .12, 37 tundo 3, 108. 4, 141 funem 12,5. 14,265 292 funera 4, 109. 8,192. 10,241. 13, 131 funere 6, 564 funesta 1, 113 funestat 8, 18 tungi 5, 145 funus 1, 1:6. 3, 43. 10,259. 11,44. 15, 138 fur 2, 26. 3.47 furum 6, 17. 13,23 furentis 6. 510 furere 6, 614 furibus 8, 174 Furiæ 13, 51 furiolus 3, 291 furnos 7.4 furor 1, 92, 2, 18, 8, 97. 14,135 284. 15, 36, 100 furtiva 12, 120 furtivæ 1, 10 furva 12, 104 fuía 7, 169 Fusci 12, 45 fuscina 2, 143 Fuscine 14, 1 Fusco 10, 45 Fufcus 4, 112 fuío 11, 69 fufte 9, 98 fustes 6, 415 fufum 2, 55 futura 10, 353 futuri 3, 72. 6,555

G.

Abiis 3, 192. J 56. 7. 4 Gabio; umque 10, 100 Gadibus 10, 1 Gaditana 11, 162 Gætula 10, 158 Gætulaque 14, 278 Gætulum 5.59 Getulus 5,53. 11,140 Galba 5, 4. 8,222 Galoana 2, 104. 8,5 Gg

Calbani 2, 97 galca, ablat. 5. 154. 6, 108. 8, 203 galeze 6, 261. 11, 6 galeam 2, 130. 8,124. . . 14, 261 galeata 6, 251 galeacum 1, 159. 238 galero 6,120, 8, 208 Galla 1, 125 126 Galle 16, 1 galii 9, 107. 13, 233 Galli, nom. prop. 8,176. 9, 10 Galla 7, 16 148. 15. 111 Gallicus 8, 116. 13, 157 gillma 3, 91. 5, 1240 11, 135 gallinæ 13, 141 gillinam 12, 95 gallinaria 3,307 Gallis 11, 113 Gallica 12, 99 Gallinæ 12, 113 Gallus, aliis Coffus 7. 144 g meo 11, 53 Gangem 10, 2 gannie 6, 64 Ginymedem 5, 59. 9, 25 9.37 garrula 12,82 grude 6, 596 gaudeat 8, 13 gaudebis 13, 247 gandebit 5, 143 gaudent 9. 136. 10, 67. 12,81 gaudentis 8,225 gaugere 6,231. 15,84 gauderet 11, 103 gaudes 9, 84. 14, 270 gaudet 6, 75 102 208 378 419. 7, 105. 10, 292. 13, 192. 14, 18 gaudia 1,86. 6,188 36: 601. 8, 47. 9 19. 10,51 204. 15. 41 Giurana 8,85 Giurus 9, 57 gelantur 6, 95

gelida 3, 100

gelidas 7,206

gelidaque 5, 63

Gelidelaue

Græcorum 3, 114

gelidalque 5, 77 gelido 10, 217 gelidos 3, 322 gemat 6, 266 gemeret 7, 71 15, gemimus 3, 214. 138 geminis 6, 304 geminos 11, 105 geminum 5, 69 gemit 2, 50 gemitu 13, 130 gemitus 6, 270. 8,98. 13, 11 gemma 1,68 gemmaque 13, 138 gemmæ 1, 29 gemmas 5, 41 43. 6, 457 gemmata 10, 27 genas 10. 195 gener 3, 100 genere 2, 129. generi 15, 132 generis 8, 6. 13, 159 generola 8,57 generolæ 14,81 gene.nie 6, 124 generofi 8,224. 12,40 generolio: 2.145 generolum 8,30 geterois 7, 191 generum 10, 112 geneti 6, 578 genells 14, 243 genistis 4, 66. 10,334 genitas 6, 525 genis 6, 130. 15, 58 genitalia 0,513 geniti 14. 40 genitrix 16,6 genitus 10, 129 genium 6, 12 361 gens 3, 58 26. 15, 98 gente 6, 175. 8, 239. 12, 104. gentem 8, 18 273 gentes 15,10 gentibus 13, 171 gentilla 3, 04 gentis 3, 121. 8, 115. 10, 132 gen 13 10, 55 gen. 10, 235 gen is 6, 448 555. 7. 10: 155. 8, 131. 12, 24. 10, 219. 15, 9171 Geom ares 3,76 Germani 13, 174

Germanicus 6, 201 gellitti 6,613 gesta 15, 28 gestamen 2, 99 gestare 13, 198 gestetur 7,179 gestibus 6,72 geftis 14, 314 gestu 5, 124 Gericis 5,50 Getulice 8, 26 gibboque 16, 309 gibbum 10, 294 gibbus 6, 109 gigantum 4, 98 Gillo 1, 40 gingiva 10,200 glacialem 2, 1 glacie 5, 104. 6, 521 glaciem 14, 185 glacies 4, 42 gladiator 2, 144. 6,110 gladii 10, 164, gladiis 4, 96 gladio 8, 243. 10,345. 13,25 gladios 8, 195. 10, 123. 15, 158 gladiosque 10,131. 14, 162 gladium 10, 20 gladiumque 8,123 glandem 6, 19 glandis 13,57 Glaphyrus 6, 77 glebamque 12,85 glebula 14, 165 gloria 5, 111. 7, \$1 bis 118. 10, 143 159 187. 13, 98 glutifle 4, 28 21231 11,27 gooio 11,37 Gorgone 12, 4 Gorgonei 3, 113 Gracchi 2, 143 Graccho S, 210 Gracchorum 6, 167 Gracchtos 2, 24 Gracchum 8, 201 Gracchus 2, 117 graciles 6. 455. 12,87 gradious 3, 200 Gradive 2,128 Gradivus 13, 113 gradus 11, 46 G:mam 3,61 græce 6, 186 190 192 Graca 10,174 14,240 Giæcis 6, 16. 14, 8y

Græcos 3, 206 Græcu'a 6, 185 Græculus 3,78 Graiæque 8, 226 Graias 10,100. 15,110 Graiusque 10, 138 gramine 8, 60 graminis 12, 40 Grammatici 6, 437 Grammaticus 3, 76. 7, 216 grande 4, 115. 6,168 516 635. 11, 123. 12,127. 13,54. 14, 181 grandes 14, 171 195. 16,14 grandi 6, 79. 7, 110. 12, 14 grandia 6, 154 301 644. 9,51. 11,70. 13. 147 grandine 5, 78 grandis 7, 210. 10,71 graffator 3, 305 graffatur 14, 174 gratæ 14, 183 grata eft 3, 66 gratam 11, 182 gratia 8,64. 13, 4 gratoque 6, 383 gratulor 15, 86 gratum 3, 4. 14. 70 gratus 12, 70 grave 7,71. 10,325. 14,248 graves 3, 309. 11,127 gravi 6,420 gravior 6, 433. 16,22 graviora 6, 133. 15,29 graviore 13, 175 227 graviorem 8, 200 gravis 1, 125 163. 6, 59 145 269 417 510. 9, 12. 10, 201 226. 11, 41. 13, 197 gravitas 6, 177 graviter 12, 23 gravius 15, 119 grege 6, 532 bis. 143. 10,94. 11,66. 12, 1:5. 15, 143 greges 6, 174 gregibus 1, 46. 6,160 gremio 2, 120. 3,175. 7,215 gremium 5, 142. 14, 327 gra 2, 75. 8, 10S

grue 13, 170 grunniffe 15, 22 gula 1, 140. 5, 94 15,90 gulà 5, 158. 11, 39 14, 10 gulofum 11,19 gurgite 2,150. 5,100 14, 280 gurgitibus 13,70 gurgitis 3, 266 Gurgitis, nomen propri 6, 265 guftat 15, 92 gustaverit 14,85 guftus 11, 14 gurta 11,54 gutto 3, 263. 11, 151 guttur 6, 105. 13,16 gutture 1,156 gutturis 2, 114 Gyanæ 10, 170 Gyaris 1,73 gymnafia 3, 115 gypio 2, 4

H.

HAbe 3,188. habeant 8, 227 habeas 5,127. 14,207 16,24 habeat 2, 39. 6,447 13,34 habebat 5, 151. 9, habebatur 5, 111 habebis 11, 60 habebit 6, 561 655 habenas 14,230 hebendos 15, 37 habendum 11,93. 118. 14, 254 haben: 6, 61. habentem 5, 46 habere 1,129. 10,9 14, 207 8, 24 haberi 2, 372. 10, 92 habes 8, 200. 9:8 10, 365. 14, 315 habet 1, 40. 3, 12 144 152 267. 125. 5, 19. 6,15 180 196 239 20 357, 7,7475 18 10,72 29 8, 141.

Herculeos 13, 82 323. 11, 68. 12, Herculis 2, 20. 3,89. 95. 13, 194 210. 10,361. 13,43 151. 14, 140. 15, 110 5. 94 14,90 habetur 8, 141. 11, 1 habitas 1,114. 14,268 heri 3,23 11,39 Hermæ 8, 53 habitat 14, 92 hernia 6, 325 habitatas 15, 152 5,100 habitatorem 14, 312 Hernicus 14, 180 habitu 14, 110 habitum 2, 72, 9,20 Hesperidum 14, 114 hefternæ 9, 44 habitus 2,124. 6,266. hesternum 14, 129 8, 202. 11, 149 heu 2, 159 n propr habitus, genit. 3, 180 habitus, accus. plural. hiantia 15, 57 Hiarbæ 5, 45 hiat 10, 23 I 3, 177 hiatu 6,635. 11, 123 habuere 6,13. 10,278 hiatum 3, 175 105 habuit 3,208. 10,140 hibernum, v.hybernum, 294 11, 15 13,16 294 Hæmo 3,99 hæredem 6,39 hæredes 10,237. 12,95 bæremus 6,280 hilaremque 15, 41 hilares 11, 176. 12, 65. 13,52 Hippia 6, 82 104 114. 10, 220 322 hærens 3, 233 Hippo 2, 50 hæreret 7,227 hares, nomen, 1, 41. 3, Hippolyto 10, 325 161. 6, 217 599. Hippomanes 6, 132 9,87. 14.4 Hipponam 8, 157 hæres, verbum, 3, 135 Hirpini 8,63 haret 2, 137. 3, 248. Hirtus 10, 222 hirfuto 2,41. 5,155 11,54 hæferat 4,41 hirundinis 10, 231 hæfuri 10, 144 hiscere 5, 127 halitus 10,238 Hispania 8,116. 10,151 Hamillus 10, 224 hispida 2, 11 hamis 14, 305 Hispulla 6,74 14,20 haruspex 6, 396 549 Hispulla, ablat. 12, 11 haruspice 2, 121 Hifter 2, 58 historia, ablat. 2, 103. hafta, 3,33. 11,106 10, 175 haftamque 13, 82. 1. 9, haftile 7, 127 historiarum 7, 98 hiftorias 6,449. 7,231 haufit 3, 85 hiftorico 7, 104 hauftu 3, 227 1 655 histrio 7. 90 heberes 8, 137 hodie 3, 23. 11, 56 hebeti 11, 140 93. 1 hecatomben 12, 101 150 177 195. 13,47 hædos 11, 153 Hectore 10, 25) hederis 7, 29 hœiulus 11,66 13,8 Homericus 13, 113 Hedymeles 6, 382 Heliadum 5, 38 Homero 7,38. 10,246. 10,9 Heliodorus 6, 372 15,69 Homerum 6,436 Helvidinfque 5, 35 8, 24 homicida 2, 26 Helvinam 3, 320 9:8 homine 15, 174 Heracleas 1, 52 hominem 3,75. 10,69 herba 3, 20 herba, ablat. 12, 12 14, 315 3, 12 herba, 11, 66 homines 1, 85. 2,167. gerbæ 11, 66 herb s 15, 99 239 26 herbofo 3, 173 4 75 18 Hercule 5, 125 0,72 25 Herculeo 8, 3, 153. 5,131. 6, 12 332 595. 9,32. 15,70 117

Herculco 8,14. 14,280 homini 1,134. 15,165

70

35

0:

15

188.

111

0

30

37

54

. 46

17

271 hominum 6, 341. 10, 48 173. 13,31 243. 14, 276. 15, 103 homo 5, 161. 6, 221 283. 10,350. 14, 112 homuncio 5, 133 honesta 6,95 honesti 3, 52 honeftis 3,21. 6,443 honestius 5, 10 honestos 6, 238 honestum 4, 85 honor 1, 117 honore 11, 87 honorem 5, 1;6. 531. 7.88 honores 8, 69. 10,104 horsel 1, 110 nenoris 3, 178. 8,150 honorum 10, 57 hora 6, 576 580. 11, 205. 16,4 hora, ablat. 7,222. 10, 76 horas 10, 216 Horatius 7,62 hordea 8, 154 horis 6, 182 horreat 6, 182 horrendaque 12, 15 horrendue 6, 484 horrenti 1, 93 horrore 3, 7 horreres 2, 122 horret 3, 265 horrida 2, 57. 3,212. 8, 116. 9,12. 10, 298. 14,2+2. 15, 44 horridior 6, 10 hortatur 14, 121 horti 3, 228. 6; 374. jacebat 4, 9 120. 14, 13, 123 hortis 6, 487. 7, 79. jacebir 1,135. 10,206 10, 334. 14, 319. jacens 6, 36 15, 10 horto 6, 18. 11, 78. jace: 6, 268 278 438 14, 172 hortos 1, 75. 10, 16 horrul 18 3, 226 horpes 3, 137. 11,62 ja:tare 3, 105. 8,6. hospite 14, 19 heipitio 3, 211 hospitis S, 161 10, 346. 14, 184. hospitium 3, 16. 7, jatita 14, 265 hoftem 10, 86

hominis 6,47 220. 10, hosti 11,107. 13,169 hoftia 11, 85. 12, 5. 13, 235. 15, 119 hostibus 15, 100 humana 14, 264 humana, abi. 13, 222. 14, 98 humanæ 14, 175 humanas 10, 163 humani 13, 150 humanis 10,137.15,13 humano 15, 132 humanum 6, 555 humeris 10, 39 humero 7, 27. 6, 490 10, 227 humeroque 8, 4 humi 8, 78 humida 2,158. 11,186 humiles 6, 413. 8,44 humili 3,35. 9,48 humilis 6, 286, 11,67 169 humor 10, 32 humore 13, 133 humum 15, 63 hyacinthos 6, 110 hybernæ 7, 221 hybernum 6, 521 hydri 7,70 hyemes 4, 92 hyems 4, 58 Hylas 1, 164 Hymetto 13, 18; hyperboreum 6, 469

I.

6, 305. 10, 166 310. 12,57 jaceat 6, 579. 7.79 167 jaden em 1,173. 523. 10, 85 205. 15,6 ja tibo 12, 50 13, 22 ja faret 1, 162 jactat 6, 235 jactame 12, 52 jatterur 8, 203 jack

Gg 2

N D E X

Jaca 12, 33 lactura 3, 125. 6.91. 13, 177 1:cturæ 13, S jecuit 2, 120. 6, 175. 10, 288. 12, 62 iscula 8; 124 jac lator 7, 193 jaculerur 1, 11 jaculum 5, 155 jamjam 6, 527 jamque 3, 206. 6, 26 :48 370 487. 8,97 jantdudum 3, 317 jamine 10, 28 jampridem 3, 52. 6, 514. 10, 77 Tane 6, 393 janua 3.4. 6,79214. 7, 42. 12, 91. 13, 129 146 Janum 6, 385 lafon 6, 152 1a'pis 5,42 ibat 4, 104. 11, 38 therinæ 6,53 indem 5, 40 Ibin 15, 3 ibit 3, 78. 6,526 575 Icterice 6, 504 idum 12, 17 itus 4, 121. 5, 125. 6, 260 Idæi 3, 138 Idæis 13, 41 Idæum 11, 192 ideirco 9, 123. iceo 3,47. 7,143 144. 8, 251. 11, 135. 13, 89. 15, 143 idoneus 14.71 Idemææ 8, 100 jecur 1, 45. 5, 114. 6, 647. 7,117. 13, 1-17 jejane 5. 10. 10,232 jejunum 15,51 igaava 14, 105 1 navum 7, 105 ignavus 3, 272 igne 15, 140 ignem 3, 214 253. 4. 61. 14. 244. 15,14 ignemque 6, 3 ignes 6, 623. 10, 61. 13,145 igni 14. 28¢ igniadam 3, 102 Ignis 1, 134, 12, 19, tapendere 4, 91 1, 13, 226

ignobilis 4,104. 8,237 ignominiam 8, 209 ignorate 10, 103 ignorat 6,568 ignoret 11, 26 ignoro 3.23 ignofcas 8, 139 ignofcat 1, 154 ignotcentibus 3, 146 ignoicere 3, 103. 15, 105 ignoscir 6, 434 ignofeitis 8, 181 ignoraque 14, 187 ignotoique 6, 453 ignorum 6,636 indem 7,153. 10,175. 11,73. 15, 157 Iliacus 13, 43 Iliados 11, 178 Hiadum 10, 261 111bus 5, 136 illustrefque 4, 152 Illyricumque S, 117 ima, ablat. 8, 47 imagine 7, 29. 8, 18. 11,18 imago 8, 55. 13, 221 imbell. 15, 126 imbelles 6,305. 8,113 imber 16, 67 imbuit 14, 124 imbutus 11, 144 imis 3, 200 imitandis 14, 40 imicantur 14, 107 imitata 10, 299 imitata eft 6, 340 imitatur 7, 42 imitatus 12, 34 immane 10, 107 immanem 14, 162 immanes 15, 18 125 immania 15, 104 immemor 6, 85 immenta 7, 111 immeniæ 11, 194 immeritis 10, 60 manaut 14,92 1mmo 13, 108. 15, 9 immolat 15, 118 immortale 15, 34 impacta 10, 59 impar 3, 161. 13,169 impatiens 6.326. 7,58 i m; stienique 6, 237 100mella: 3, 128 impendat 12, 96 impenía 12, 97

impense 5,156. 7,138 incendia 3,797. impenfas 3, 2.15 imperat 6, 64 223 imperer 8, 81 imperfectus 3, 233 imperii 4, 137. 8, 265. 11.105 imperiis 10, 151. II, 87. 14, 331 imperio 6, 134. 10. 343. 15, 138 imperium 10,79. 13,50 impetus 15, 62 implent 6,300 implere 1.63 impleret 5, 600 impleri 5, 75 implet 2, 96. 6,248 545. 7, 161. 9,56. 14.30 288 impletur 7, 24 implevere 14, 215 impleverit 2, 58 implevero 9, 90 implevi 14, 327 implevitque 4, 41 imponere 4, 103 imponet 12, 118 imponit 6, 443 imponite 7,229. 12,84 impofitas 3, 252 im; oino 6, 333 impreilie 6, 421 impiime 9, 134 improba 6, 86 604. 13, 3 improbior 4, 105 improbita: 10,305. 13, 53 improbulum 5,73 improbus 3, 282. 9, 63. 16,37 improvidus 3, 273 impulit 12,19. 15,120 impulse 10, 107 impulfu 10, 351 impunè 1, 3 4. 4, 152 impunitum 13, 200 impurat 5, 14 15 imputer 6, 178 imputo 2, 17 inque 6, 182 244 310 inæquales 5, 38 inani 1, 47. 5,7 inanis 9,57 inaurati 13, 151 incede: 12, 126 incendente 6, 5,7 incenderit 3, 222 incendi 6, 324

145 incerare 10, 55 incerca 15, 137 incertæ 12, 32 incertæque 8,81 inceffuque 2, 17 incestæ 6, 157 in:eftas 4, 9 inchoet 16, 42 incidat 10, 314 incidere 8,69 incidit 4.39 incipc 4, 34 inciperet 10, 262 incipias 6, 614 incipiat 11, 15; incipientem 7, 195 incipis 8, 11 incipit 6, 347 467. 8, 138. 9,52. 10,115 incipiunt 13,238. 15, 5264 incitat 6, 314 inclinare 9, 26 inclinat 3, 316 inclinatis 15, 63 inclinet 10, 224 includere 14, 133 incluía 12, 75 inclufus 12, 123 incognita 9,34 incola 8, 160 incolumen 12, 15 incolumi 10, 258 incommoda 13, 21 incrementa 14, 259 incubuit 6, 292 incude 3,309. 10,132. 14, 118. 15, 165 incultus 11, 146 incumbere 8,76. 122. 15, 128 incurrite 6, 330 incutimus 9,5 incutit 3, 246 indemnatus 6, 561 Indi 6, 336 465 Indica 15, 163 indiciis 10,70 indigenæ 13,38 indignatio 1,75. 5,120 indignatur 5, 54 indigno 4,95 indignum 7, 17 indignus 8, 31 indocti z, 4. 8, 49. 13, 181 in tometi 14, 176 indomitus' 2, 77

ind citil

inducitur 6, 470 indulge 8, 167 indulgebitis 9, 48 indulgent 14,234 Indulgentia 7,21 indulgere 6, 282 indulger 2, 140. 159 383 indulfiffe 2, 165 indulfit 2, 168. 6,86. 14, 330. 13, 217. 15, 148 174 induperator 10, 138 induperatorem 4, 29 Indus 6, 584. 11,125 industrius 8, 52 indutus 2, 97 inebriet 9, 113 inermi 4, 80. 10, 200 infami 8, 273 infamia 1, 48 infamis 2, 22 infans 3, 176. 5,145. 6, 81. 9,60. 14,49. 15, 139 infante 13, 163 infantes 14, 168 infantia 3, 84. 10,199 infanxibus 6, 9 605 infecit 12, 41 infelicibus 13, 142 infelix 3,152 209 253 267. 6,490 596. 7. 74. 10,169. 14,295 Infernis 8, 257. 13,52 infestaque 15, 120 infeftis 15,74 infefto 13, 23 I inficietur 13, 60 infirmi 13, 190 inflatum 8,72 inflexu 3, 237 infremuit 1, 166 infudit 6,616 infundet 8, 154 ingenii 10, 119 ingenio 7, 63 96. 10, 120 ingenium 1,151. 3,73. 4, 83. 10,300. 13, 185. 15, 144 ingens 1, 4. 2, 119 6, 137. 4, 124. 108 511 548 650. 7, 102 140. 8,100. 10, 62. 11, 139 ingenti 3,240. 15,156 ingentia 3, 251 ingentibus 2,96 ingenue 2, 16

13.

8,

,115

15,

59

132.

14.

I

1,120

cita

ingenui 11, 154 ingenuique 11, 154 ingenuorum 3, 131 ingenuum 3, 20 ingerit 6, 608 ingratæ 14, 165 ingrate 9, 82 ingrato 10, 270 ingratos 11,190 ingratulque 7, 169 ingredietur 7, 172 ingreffus 10,20 inguen 6, 195. 12,36 inguina 6, 369. 9,4. 11, 158. 14, 300 inguine 3,109. 9,136 inguinibus 10, 322 inguinis 1, 41. 6, 300. 10,207 inimica 16, 20 inimicorum 15, 40 inimicus 9,95 iniquæ 1,30 iniquas 5, 3 iniquo 14, 126 injuria 5,9. 8,121. 24, 151. 16, 22 innoxia 13, 156 innuat 6, 139 innuer 8, 153 innuit 3, 318 inopem 7, 205 inopi 12, 67 inops 7, 61 inopum 8, 89 inprimis 8, 12 I inquifitores 4, 49 inquit 1, 102 125. 3. 21 153. 4, 125. 5, 118. 6, 280 415. 7, 242. 8, 44. 10, 155 291. 13, 84. 14, 153 infanabile 7,51 intania 2,71 infanum 6, 619 infatiabile 14, 125 inscius 11,66 inscripta 14, 24 inscriptaque 8, 168 infignia 8, 227 infignis 3, 32. 10, 57 infiftere 6, 96. 9,144 inspecta 6, 578 infpexi 3,45 inspicit 1,97 instabile 9,79 inftant 15, 75 instantem 6, 406. 14, 210

instantis 14, 63 inftat 6, 519 instaurare 8, 158. 15, 74 instiror 7, 221 instituas 14,74 instituit que 1, 71 inftruit 5, 97 intulfam 6, 657 intacta 6,335 intactam 7, 87 intaction 6, 152 intactoque 5, 169 inta tum 14, 194 integer 8,80. 10,288. 15,56 intellecta 9, 129 intelligat 4,101. 6,450 intelligit 12, 30 intendunt 8, 150 interque 13, 212 incercepta 13, 71 intererit 14, 73 interiora 12,80 interius 11, 15 internuntia 6,544 interpres 4, 79. 6, 543 interrogo 10, 72 intervenit 6, 193 inteftata 1, 144 intestatus 3, 274 intestina 7,78 intestino 6,428 intolerabile 6, 412 intolerabilius 6, 459 intonet 6, 484 intrantes 6, 125 intranti 4,62 intrat 2, 88. 6, 373 511. 10,317. 12,75 intraverit 10, 171 intravit 6, 121 intrepidi 13,89 introitum 11, 10 intulerit 6, 339 intulit 6, 298 intus 3, 241 invadunt 2, 20 invalidi 3, 88 15, 129 inveniet 8, 232 invenit 3, 260. 0, 8. 10, 47. 13, 29 197. 15,44 inventas 14, 75 inventis 13,66 invento 8, 30 inventrix 15, 117

inversis 14,187 inverso 3, 108 invideas 7,93. 11,110 invidet 10, 228 invidia 15,95 invidiæ 10, 57 invidiam 15, 123 invidiofa 13, 179 invifi 13, 248 invità 6, 211 invitatus 14, 134 inviti 14, 108 involvirque 6,606 inutile 15,126 Io 6, 525 jocari 3, 40 1000 9, 10 jocorum 3, 147 Ionium 6, 93 Jove 6, 15 bis. 14,206 Jorem 12, 85 Jovi 12, 6 Jovis 8, 156. 10, 38 268. 14, 81 271 Iphigenia 12, 119 ira 1, 85. 6, 646. 13. 100 176. 15, 131 irà 1, 45. 14, 50 iræ 1, 168. 8,88. 13, 183. 15, 169 iram 6, 188 284 irafci 10, 360 irati 3, 299 iratis 1, 50 146 irato 13, 93 iratus 10, 313. 13,226 ire 3, 25 128. 8, 130. 9, 21. 14, 122 iret 12, 14 irritamentum 11, 165 Ifæ0 3,7+ Ifiacæ 6, 488 Ifide 12, 28 Isidis 6, 528. 9, 22 Ifis 13, 93 Iftro 8, 170 Iftrum 12, 111 it 1, 145 Italiæ 3, 17 I invenies 2, 5. 6, 207. Italiam 10, 145. 12.78 8, 48 173. 10, 148. ite 2, 89. 3,66. 12,83 iter 7, 172. 10, 20 iterum 3, 134. 4, 1 1225 Ithacum 10, 257. 14, 287 Ithacus 15, 26 itur 1, 89 4,65 jubeant 9, 144

jubeat

jubeat 3, 129. 6, 98 Jupiter 5, 79. 6, 59. juvenum 10, 196 274 jubebit 5, 143 159 jubentur 4, 144. 8,65. 14, 108 jubeo 6, 222 juberet 2,101. 15,150 Tubernæ 2, 160 juher 1, 99. 2, 7. 3, 106 28 4 250. 6,329 416 419 516. 102. 14, 31 212 206. 15, 134 jubetur 6, 339. 7, 41 ubis 6, 40 jucunda 4, 81 jucundam 7, 82 jucundis 10, 349 jucundius 13, 180 jucundum 5, 140 Judæa 6, 542 Judæi 6, 545 Judæis 3, 14 Judaicum 14, 10 judex 16, 13 29 judice 4,12. 7,13 117. 8, 188. 13, 3 judicio 1,48 judicis 2, 75 juga 3, 191. 8, 108 jugera 3, 142. 4, 7. 14, 163 jugeribus 2, 132. 9,60 jugis 6, 648 rugo 8, 63 jugulare 15,12 jugulata 12, 127 jugulo 8, 218 sugulos 4, 110 jugum 6, 207. 9.57. 10, 135. 13, 22 Tuli 8, 42 Julia 2, 32 37. 6, 38 Julius 2, 70 Julo 12, 70 jumenta 3, 316. 4,5. 7, 180. 9, 103 jumentis 8, 154 jumento 14, 77 juncta 6, 447 junctaque 2, 46 junctamque 6, 199 junge 9, 105 jungitur 6, 41 unguntur 9,89 Junio 15,27 Tuno 6, 618. 13,40 junonem 2, 98 Junon: 6, 48 Junonis 7, 32

10, 188. 11, 116. juxta 11, 201 13, 41 114 jura 2, 43 51 72. 9, 87. 15, 135 iurante 2,98 jurare 6, 16 jurat 8, 156. 13,78 jurato 5, 5 jure 2, 34. 11,23. 13. 201 202. 14, 8 jures 3, 144 jurgia 5,26. 6, 267. 15,51 juris 2, 139. 6, 216. 8,50 jurique 1, 128 jus 1,56. 10,87 101. 14, 101. 16,51 juffa eft 3, 15 jiffæ 11, 104 juffas 3,65 jufferis 3,78 "fferit 6,625 juffit 6,37 621. 10,275 juffos 6,370 juffaque 10, 15 juffus 5, 12. 8, 210. 14,331 justa 6,94. 9,90 juftæ 16, 19 jufti 10, 274 juftis 8, 267 uftiffima 16, 17 juftitia 4, 81 justitiæque 3, 25 usto 3, 92 uvabit 3, 211 uvant II, 16 juvat 14, 4 uvencam 6, 48 uvencum 8, 155 juvene 4,95 juvenem 6,329. 8,71. 14, 191 251 juvenes 2,50. 3,158 bis. 7, 20 132. 8, 164 262. 11, 199. 14, 34 107 121 283 juvenesque 3, 158 juveni 1,25. 7,160. 10, 168 226. 14, 23 235 juvenilia 11,5 8,51. juvenis 5, 45. 10, 310. 13, 55. 14.7 juventa 6, 103 368 juventus 2,155. 7,213. lacrymis 6, 272, 13, 8, 114

Abe 14, 69 labellis 5, 128. lænam 7, 73 6, 275 labello 3, 185. 9,35 labellum 1, 160. 14, 325 labem 2,78 labente 6, 202 labentibus 3, 194 labitur 15, 77 7,98 labor 6, 288. 216. 8, 104. 14, 224. 16,56 laboranti 6, 442 laborat 8, 239 labore 16, 52 laborem 7, 17 labores 6, 592. 9, 42. 10, 359 361. 14, 198 labori 16, 57 laboris 10,139. 14,164 laborum 3,22 labra 3, 294. 6, 622 462. 10, 67 229. 13, 114 labyrinthi 1,53 Lacedæmonium 11,173 lacerabant 15, 102 laceraret 4, 37 lacerat 6, 024 laceratis 6,489 lacerna 3, 148 lacerna 10, 212 lacernas 1, 27. 9, 28. 16,45 lacernatae 1,62 lacernis 14, 287 lacerta 14,75 lacertæ 3, 231. 7,114 lacerti 14, 131 lacertis 10, 11 15 63 lacerto 5, 106 laceffit 6, 247 Lachefi 3, 27 Lachefis 9, 136 lacrymæ 1, 158. 6,538. 16, 27 lacrymas 3,101. 5,159. 10, 52 261. 15,133

lacte 6,467 lactis 11,60. 13,70 lacunar 1, 56 lacus 4, 60. 6, 602 Ladas 13, 97 lædant 3,272 Lælius 14, 195 læna 3, 283 læna, ablat. 5, 131 Læstrigonas 15,18 læra 6, 569. 12, 13 lætam 7,83 lærare 10, 310 læti 16,60 lætis 10, 98. 12, 73 lætum 13, 123. 15,41 lætus 13,248. 14,23 lævå 7, 159. 14, 297 lævaque 6,560 lævaque 6, 657 læve 10, 199 lævi 2, 12 lævia 8, 115 lævibus 6, 355. 8,35 lævis 3, 111. lævo 14, 228 lævum 4, 120. 6,494 lagenà 5,29. 8, 162 lagenæ 7, 121. 12,60 lagenas 14, 271 Lagi 6, 83 lambenti 9,5 lambentibus 8,35 lambit 2,49 Lamiarum 4, 154. 384 lampade 6, 137 1 mpas 3, 285 lana 1, 25 lanam 2,54. 7, 224 lanatas 8, 155 lanatis 15, 11 lance 6, 203 lancem 5, 80 lances 12, 43 lancibus 11, 18 languentis 11, 165 languida 1, 122 languorem 3, 233 lanificæ 12,66 lanis 6, 495 laniftæ 3, 158. 11,8 lanistis 6, 215 lanugo 13, 59 Laomedontiades 6,325 lapidem 6,576. 15,65 lapides 13, 67 Lappa 7,72 lapium 15, 156 lapfus

lapfus 3,7 laqueo 7, 50 laqueos 10, 314 laqueum 10, 53. 13, lardum 11, 84 lare 8, 14 Jaremque 6, 3 lares 8, 110. 9, 137. 12, 113 larga 10, 302 largæ 14, 25 largiri 5, 110 largitur 7, 88 largus 10, 119 . laribus 13,233. 15,153 laribusque 12, 89 laris 3, 110. 14, 20 Laronia 2, 3665 lascivi 11,98 lascivum 6, 193 laffare 2, 92 laffata 6, 129 420 laffi 15, 167 lassique 1, 132 lassis 6, 483. 8, 154 laffo 7, 117. 8, 137 laffoque 14, 146 laffos 9,55 laffus 8,246 lata 6, 429. 5,65 lata 14, 308 late 14, 245 latentis 9, 18 lateque 6, 92 Lateranorum 10, 17 latere 11,96 lateri 6, 37 lateris 6,504. 13,229 laternam 5,88 latet 6, 236 Latiis 2, 127. 11,115 Latina 1, 171. 8,256 Latinæ 5,55 Latinas 6, 286 Latine 6,187. 11,148 Latini 6, 44 Latino 1, 36. 6, 636 Latio 12, 103 lat 1, 137. 4, 21 la ma 12,59 lat. * 14, 234 lato 10, 27 Latona 10, 292 Latonæ 6, 175 latos 11, 122 latratibus 6, 414 latravit 10, 272 latrone 10, 22 latronem 13, 145

2

3

73 41

23

77

35

9+

52

60

6,

4

, 8

65

figs

5

latum 1, 157. 6, 481 laturos 6,604 latus 3, 131. 6, 649. 7, 109. 8, 117. 11, 142. 12,31. 14,289 lavantur 2, 152 lavari 6, 446. 7, 130 lavat 3, 262 lavatur 5,90 laudabat 4, 121 laudabile 11,22 laudamus 8,58 laudant 14, 182 laudare 3, 42 92 106. 7,31 laudas 10,28 laudat 3, 86. 6, 434. 13, 32 laudatur 1,74. 4,71. 5, 42. 14, 111 laude 8, 74 laudent 11, 58 laudet 14, 154 laudibus 6, 181 laudis 8,76. 10, 143 laudo 3, 2. 4, 18. 12, 121 lavet 14,62 Laufella 6,319. 9,117 Lavino 12, 71 Laurenti I, 107 Laureolum 8, 187 lauro 6, 79. 8, 253. laurumque 7, 19 laurus 2, 158 lauti 14, 257 lautiffima 2, 175. 11, 140 lautiffimus 3, 221 lauto 14, 13 lautorum 7, 177 lautum 1,67 lautus II, I laxabant 8, 261 laxare 4, 67 laxet 6, 143 lecti 6, 225. 9, 78 lectica 1, 32 121. 3, 242. 10,35 lecticas 6, 308 lectis 11, 96. 13, 136 lecto 2,60. 5,17. 6, 593 lectore 1, 13 lectulus 9,77 lectum 6,21 lecture 6, 276 lectus 3, 203. 6, 267. levet 14, 236

8,177

Ledam 6, 63 legantur 11, 180 legat 7,231 legatum 8, 172. 9,62 88 lege 6,452 legemque 6, 634 legenti 7, 104 legerat 7, 152. 11,78 leges, nomen, 2, 30 43 72. 7,229. 8,91. 11, 8. 14,100 193 leget 3, 241 legi 3, 155 legibus 10,251. 16,15 legio 2, 155 legione 3, 132 legiones 10, 79, 14, 241 legionibus 8, 255 legit 11, 69. 13,121 legitime 10, 338. 12, 100 legitimis 6, 199 legitimum 9, 44 legum 4, 79. 6, 543. 8,50268. 14,177 legumen 15, 174 lenæ 6, 488 Lenas 5,98 leno 1,55 lenone 6, 126 lenonibus 6, 215 lenonum 3, 156. 6, 319. 14, 46 lenta 13, 100 lentaque 16, 47 lento 6, 564 Lentule 6, 80 Lentulus 7,95. 8,187. 10, 287 lentus 8, 248 leo 8, 36. 14, 247. 15, 161 leonem 7, 76 leoni 15, 160 Lepidi 6, 264 Lepidis 8, 9 leporem 5, 167. 14,81 lepores 5, 124 lepus 11,138 lethale 15, 165 lethifero 4,56 letho 10, 119 levabit 14, 83 levant 12, 53 Leucade 8, 241 leve 7, 240 levibus 13, 182

leviori 7,77 levioribus 4, 11 levis 6, 506 levium 13, 13 levius, nomen, 10,344 levius, adverb. 2, 56 lex 2,37. 6, 38. 7, 102. 10,315. 14, 324 libeat 1, 19. 10, 152 libelli 1, 85. 7, 107 libellis 13, 1962 libello 14, 193 libellos 3, 206. 6,243. 7, 26 libertius 15, 88 liber, adject. 5, 161. 9, 121 libera 4, 90. 8, 211 244 liberet 1, 152 libertas 2,112. 3,299. 6, 139 216, 8, 177 libertate 7,116. 8,263 libertatem 14, 230 libertatemque 14, 56 libertatisque 2, 77 libertinus 1, 102 liberto 2,59 libertorumque 5, 28 libertos 7, 43 libertos 6, 145 libet 1,63. 2,1. 7, 113. 8, 29. 12, 95. 14,142. 15,84 libidine 4,3. 6,134 317. 7,85 libidinis 6, 293. 11, 172 libido 2, 14. 6, 348. 8, 135. 10, 208 libis 3, 187 Libitimam 12, 122 libitum 3, 159 libo 16, 39 libraria 6, 475 librarius 9, 109 libras 10, 147 librata 8, 204 libris 1,5 libris 4, 16. 6, 450. 9,84 libro 6, 262 577. 8, 134 libros 3, 219 librum 3, 41 libuit 5, 16 Liburno 3, 240. 4,75 Liburnus 6,476 Libya 11, 25 Libye

jubeat 3, 129. 6, 98 Jupiter 5, 79. 6, 59. juvenum 10, 196 jubebit 5, 143 159 jubentur 4, 144. 8,65. 14, 108 jubeo 6, 222 juberet 2,101. 15,150 Jubernæ 2, 160 juber 1, 99. 2, 7. 3, 196284290. 6,329 416 419 516. 102. 14, 31 212 206. 15, 134 jubetur 6, 339. 7, 41 ubis 6, 40 jucunda 4, 81 jucundam 7,82 jucundis 10, 349 jucundius 13, 180 jucundum 5, 140 Judæa 6, 542 Judæi 6, 545 Judæis 3, 14 Judaicum 14, 10 judex 16, 13 29 judice 4,12. 7,13 117. 8, 188. 13, 3 Judicio 1, 48 judicis 2, 75 juga 3, 191. 8, 108 jugera 3, 142. 4, 7: 14, 163 jugeribus 2, 132. 9,60 jugis 6, 648 jugo 8, 63 jugulare 15,12 jugulata 12, 127 jugulo 8, 218 jugulos 4, 110 jugum 6, 207. 9,57. 10, 135. 13, 22 Tuli 8, 42 Julia 2, 32 37. 6, 38 Julius 2, 70 Julo 12, 70 jumenta 3, 316. 4, 5. 7, 180. 9, 103 jumentis 8, 154 jumento 14, 77 juneta 6, 447 junctaque 2, 46 junctamque 6, 199 junge 9, 105 jungitur 6, 41 junguntur 9,89 Junio 15,27 Juno 5, 618. 13,40 junonem 2, 98 Junon: 6, 48 Junonis 7, 32

10, 188. 11, 116. juxta 11, 201 13.41 114 jura 2, 43 51 72. 9, 87. 15, 135 jurante 2,98 jurare 6, 16 jurat 8, 156. 13,78 jurato 5, 5 jure 2, 34. 11,23. 13, 201 202. 14, 8 jures 3, 144 jurgia 5,26. 6, 267. 15,51 juris 2, 139. 6, 216. 8,50 jurifque 1, 128 jus 1,56. 10,87 101. 14, 101. 16,51 juffa eft 3, 15 juffæ 11, 104 juffas 3,65 jufferis 3,78 ufferit 6,625 juffit 6,37 621. 10,275 juffos 6, 370 juffaque 10, 15 juffus 5, 12. 8, 210. 14,331 justa 6,94. 9,90 justa 16,19 jufti 10, 274 juftis 8, 267 justissima 16, 17 juftitia 4,81 justitiæque 3, 25 usto 3, 92 avabit 3,211 uvant II, 16 juvat 14, 4 uvencam 6, 48 juvencum 8, 155 uvene 4,95 juvenem 6,329. 8,71. 14, 191 251 juvenes 2,50. 3,158 bis. 7, 20 132. 8, 164 262. 11, 199. 149 34 107 121 283 juvenesque 3, 158 juveni 1,25. 7,160. 10, 168 226. 14, 23 235 juvenilia 11,5 juvenis 5, 45. 8, 51. 10, 310. 13, 55. 14,7 juventa 6, 103 368 juventus 2,155. 7,213. lacrymis 6, 272. 13, 8, 114

Abe 14, 69 1 labellis 5, 128. labello 3, 185. 9,35 labellum 1, 160. 14, 325 labem 2, 78 labente 6, 202 labentibus 3, 194 labitur 15, 77 7,98 labor 6, 288. 216. 8, 104. 224. 16,56 laboranti 6, 442 laborat 8, 239 labore 16, 52 laborem 7, 17 labores 6, 592. 9, 42. 10, 359 361. 14, 198 labori 16,57 laboris 10,139. 14,164 laborum 3, 22 labra 3, 294. 6, 622 462. 10, 67 229. 13, 114 labyrinthi 1, 53 Lacedæmonium II,173 lacerabant 15, 102 laceraret 4, 37 lacerat 6, 624 laceratis 6,489 lacerna 3, 148 lacerna 10, 212 lacernas 1, 27. 9, 23. 16,45 lacernatæ 1,62 lacernis 14, 287 lacerta 14,75 lacertæ 3, 231. 7,114 lacerti 14, 131 lacertis 10, 11 15 63 lacerto 5, 106 laceffit 6, 247 Lachefi 3, 27 Lachefis 9, 136 lacrymæ 1, 168. 6,538. 16, 27 lacrymas 3,101. 5,159. 10, 52 261. 15,133 13+

lacte 6, 467 lactis 11,60. 13,70 lacunar 1, 56 lacus 4, 60. 6, 602 Ladas 13, 97 lædant 3,272 Lælius 14, 195 læna 3, 283 læna, ablat. 5, 131 lænam 7, 73 Læftrigonas 15,18 læra 6, 569. 12, 13 lætam 7,83 lætare 10, 310 læti 16,60 lætis 10, 98. 12, 73 lærum 13, 123. 15,41 lætus 13,248. 14,23 lævå 7, 159. 14, 297 lavaque 6,560 lævåque 6, 657 lzve 10, 199 lævi 2, 12 lævia 8, 115 lævibus 6, 355. 8, 35 9,95 lævis 3, 111. lævo 14, 228 lævum 4, 120. 6,494 lagenà 5,29. 8, 162 lagenæ 7, 121. 12,60 lagenas 14, 271 Lagi 6, 83 lambenti 9, 5 lambentibus 8,35 lambit 2,49 Lamiarum 4, 154. 384 lampade 6, 137 1 mpas 3, 285 lana 5, 25 lanam 2,54. 7, 224 lumates 8, 155 lanatis 15, 11 lance 6, 203 lancem 5, 80 lances 12, 43 lancibus 11, 18 languentis 11, 165 languida 1, 122 languorem 3, 233 lanificæ 12,66 lanis 6, 495 11,8 lanistæ 3, 158. laniftis 6, 215 lanugo 13, 59 Laomedontiades 6,325 lapidem 6,576. 15,65 lapides 13, 67 Lappa 7,72 laptum 15, 156 lapfiqu

lapfus 3,7 laqueo 7, 50 laqueos 10, 314 laqueum 10, 53. 13, lardum 11, 84 lare 8, 14 laremque 6, 3 lares 8, 110. 9, 137. 12, 113 larga 10, 302 largæ 14, 25 largiri 5, 110 largitur 7, 88 largus 10, 119 laribus 13,233. 15,153 laribusque 12,89 laris 3, 110. 14,20 Laronia 2, 3665 lascivi 11,98 lascivum 6, 193 laffare 2, 92 laffata 6, 129 420 laffi 15, 167 laffique I, 132 laffis 6, 483. 8, 154 laffo 7, 117. 8, 137 laffoque 14, 146 laffos 9,55 laffus 8, 246 lata 6, 429. 5,65 lata 14, 308 late 14, 245 latentis 9, 18 lateque 6, 92 Lateranorum 10, 17 latere 11,96 lateri 6, 37 lateris 6,504. 13,229 laternam 5,88 latet 6, 236 Latiis 2, 127. 11,115 Latina 1, 171. 8,256 Latinæ 5,55 Latinas 6, 286 Latine 6,187. 11,148 Latini 6, 44 Latino 1, 36. 6, 636 Latio 12, 103 lat 1, 137. 4, 21 la ma 12,59 lat. . 14, 234 lato 10, 27 Latona 10, 292 Latonæ 6, 175 latos 11, 122 latratibus 6, 414 latravit 10, 272 latrone 10, 22 latronem 13, 145

2

13

73

,4 I 23

97

35

9+

52

60

6,

4

, 8

25

65

fus

5

latum 1, 157. 6, 481 laturos 6,604 latus 3, 131. 6, 649. 7, 109. 8, 117. 11, 142. 12,31. 14,289 lavantur 2, 152 lavari 6, 446. 7, 130 lavat 3, 262 lavatur 5,90 laudabat 4, 121 laudabile 11,22 laudamus 8,58 laudant 14, 182 laudare 3, 42 92 106. 7.31 laudas 10,28 laudat 3, 86. 6, 434. 13, 32 laudatur 1,74. 4,71. 5, 42. 14, 111 laude 8, 74 laudent 11,58 laudet 14, 154 laudibus 6, 181 laudis 8,76. 10, 143 laudo 3, 2. 4, 18. 12, 121 lavet 14, 62 Laufella 6,319. 9,117 Lavino 12, 71 Laurenti I, 107 Laureolum 8, 187 lauro 6, 79. 8, 253. laurumque 7, 19 laurus 2, 158 lauti 14, 257 lautiffima 2, 175. 11, lautistimus 3, 221 lauto 14, 13 lautorum 7, 177 lautum 1,67 lautus 11, I laxabant 8, 261 laxare 4, 67 laxet 6, 143 lecti 6, 225. 9, 78 lectica 1, 32 121. 3, 242. 10,35 lecticas 6, 308 lectis 11, 96. 13, 136 lecto 2,60. 5,17. 6, 593 lectore 1, 13 lectulus 9,77 lectum 6,21 lecture 6, 276 lectus 3, 203. 6, 267. levet 14, 236

8,177

Ledam 6, 63 legantur 11, 180 legat 7,231 legatum 8, 172. 9,62 88 lege 6,452 legemque 6, 634 legenti 7, 104 legerat 7, 152. 11,78 leges, nomen, 2, 30 43 72. 7,229. 8,91. 11, 8. 14,100 193 leget 3, 241 legi 3, 155 legibus 10,251. 16,15 legio 2, 155 legione 3, 132 legiones 10, 79. 14, 241 legionibus 8, 255 legit 11, 69. 13,121 legitime 10, 338, 12, 100 legitimis 6, 199 legitimum 9, 44 legum 4, 79. 6, 543. 8, 50268. 14, 177 legumen 15, 174 lenæ 6, 488 Lenas 5,98 leno 1,55 lenone 6, 126 lenonibus 6, 215 lenonum 3, 156. 6, 319. 14, 46 lenta 13, 100 lentaque 16, 47 lento 6, 564 Lentule 6, 80 Lentulus 7,95. 8,187. 10, 287 lentus 8, 248 leo 8, 36. 14, 247. 15, 161 leonem 7, 76 leoni 15, 160 Lepidi 6, 264 Lepidis 8, 9 leporem 5, 167. 14,81 lepores 5, 124 lepus 11,138 lethale 15, 165 lethifero 4,56 letho 10, 119 levabit 14, 83 levant 12, 53 Leucade 8, 241 . leve 7,240 levibus 13, 182

leviori 7,77 levioribus 4, 11 levis 6, 506 levium 13, 13 levius, nomen, 10,344 levius, adverb. 2, 56 lex 2,37. 6, 38. 7. 102. 10,315. 14, 324 libeat 1, 19. 10, 152 libelli 1, 85. 7, 107 libellis 13, 1962 libello 14, 193 libellos 3, 206. 6,243. 7, 26 libertius 15, 88 liber, adject. 5, 161. 9, 121 libera 4, 90. 8, 211 244 liberet 1, 152 libertas 2,112. 3,299. 6, 139 216, 8, 177 libertate 7,116. 8,263 libertatem 14, 230 libertatemque 14, 56 libertatifque 2, 77 libertinus 1, 102 liberto 2,59 libertorumque 5, 28 libertos 7, 43 liberrus 6, 145 libet 1,63. 2,1. 7, 113. 8, 29. 12, 95. 14,142. 15,84 libidine 4, 3. 6, 134 317. 7.85 libidinis 6, 293. 11, 172 libido 2, 14. 6, 348. 8, 135. 10, 208 libis 3, 187 Libitimam 12, 122 libitum 3, 159 libo 16, 39 libraria 6, 475 librarius 9, 109 libras 10, 147 librata 8, 204 libris 1,5 libris 4, 16. 6, 450. 9,84 libro 6, 262 577. 8, 134 libros 3, 219 librum 3, 41 libuit 5, 16 Liburno 3, 240. 4.75 Liburnus 6,476 Libya 11, 25 Libye

Libye 5, 119 liceat 2, 135. 3, 301. 6, 455. 8, 235 licebit 11, 182 liceret 4, 85 licet, verbum, 1, 162. 3, 92. 4, 34. 7,146. 8, 131. 10, 304. 11,194 205. 15,13 licet, conjunctio, 1,105. 2, 147. 3, 144. 5, 141. 6, 139 208 282 579. 8, 1981 85 122. 10, 19 211 298. 13,56. 14, 12 263 287 Licinis 1, 109 Licinus 14, 306 lictore 8, 137 lictorem 3, 128 ligni 13, 137. 16,41 ligno 12, 58 lignorum 7,24 lignum 11, 118 ligonem 11,89 ligonis 7,33 ligulas 5, 20 Ligustica 3, 257 limen 1, 100. 2, 88. 6, 47. 11, 188 limina 6, 52. 14, 44 220 limine 1, 96. 3, 124. 6,227. 10,29. 15, 154 limite 10, 169. 16,38 lina 5, 102 lingua 9, 120 linguæ 7, 149 linguam 3, 63. 9, 123 linguas 9, 119 linguis 12, 83 linigero 6,532 linique 4, 45 linit 6, 480. 9, 58 linquebat 6, 119 linquere 15, 152 linguit 6,226 lintea 3, 263. 8, 168. 14, 22 Liparæa 13, 45 lippus 10, 130 litem 6, 241 lites 6, 267. 7, 158. 15, 42 litigat 6, 35. 7, 141 litiget 16, 16 liris 16, 50 littera 13, 138 littora 2, 160. 4, 47 longus 6, 430

littere 11, 113. 14,87 270 littus 3,4. 4,143. 7,49 lituis 14, 200 livida 6, 630 lividulus 11, 110 livorem 2,81 livoribus 16, 11 locamus 10, 365 locantur 3, 13 locafti 8, 185 locata 9, 143 loco 3, 230. 5,12. 7, 210 locos 6, 244 loculis 1, 89. 10, 46. 11, 38. 13, 139 locum 1, 103. 6,541 locuples 6, 140. 99. 14, 137 locupletem 13,96. 14, locus 3,22 119. 7,63. 10, 110. 15,37 Locusta 1,71 locuti 2, 20 locuturi 4, 88 lodice 6, 194. 7, 66 longa 2,84. 3,254. 6, 78 220. 8,47. 10, 57 190 204 223 265. 14, 158 251 longa, ablat. 6, 622. 13, 207. 16, 68 longâque 9,52 longæ 5, 103. 6,291. 10, 275. 15,96 longe 6, 69 209 373. 7,41. 8, 272. 279 longeque 8, 272. 12, 77. 14.89 longi 3, 124. 6, 482. 9, 34. 10, 44. 14, 217 Longinum 10, 16 longior 2, 167 longis 6,309. 7,182 longiffima 1, 133 longistimus 3, 284 longo 4,44. 5,80. 6, 560. 7, 132. 208. 9, 16. 1,8 10, 255. 11,152. 16,50 longorum 6,350 longos 2,124. 12,91. 14,198 longum 3, 83. 6, 65 588. 8, 288. 15,82

loquaci 5, 142 loquantur 6,530 loquar 6, 132 loquatur 6, 438 loquendi 2, 111. 6, 452 loquentem 16, 33 loquentur 9, 103 loqui 3, 96. 6, 400 loquitur 15, 112 loquor 14, 115 loquuntur 4, 17 lora 1,61 lorica 10, 134 loricam 11,30 loripedem 2, 23. 10, 308 loris 6, 413 loro 2, 125. 5, 165 lotà 6, 463 loto 6, 428 lubricat 11, 173 Lucanos 8, 180 Lucanus 7,79 luce 6, 311. 8, 151. 11, 184. 15, 43 lucebis 1, 155 lucerni 1, 51 lucernæ 6, 310. 8, 35 lucernas 7, 225. 10, 339 lucernis 6,304. 12,92 luciferi 8, 12 lucifero 13,158 Lucilius 1, 165 lucis 13, 88 Lucretia 10, 293 lucri 14, 204 278 Lucrinum 4, 141 lucro 6, 570. lucrum 13,24 luctantur 2, 53 luctibus 10, 244 luctum 14, 157 lucus 1,7 ludant 7, 239 ludebant 11, 98. 14, 158 ludere 15, 59 ludi 11, 20. 14, 254 ludia 6, 104 265 ludis 3, 194 ludit 4, 14 luditar 1, 90. 8, 10 ludium 6, 82 ludos 6, 87 351. 11, Macherae 7.9 177 ludum 6, 323 ludis 8, 199

Lugdunentem 1, 44

lugendus 8, 257 lugentis 3, 279. 15 134 lugere 10, 257 luger 10, 256 lumbis 10, 227 lumbos 3,244. 6,313. 9.59 lumbum 8, 16 lumen 3, 286. 9, 105 lumina 13, 93 164 luna 3,286. 8,149 luna 6,310 lunæ 6, 442 lunam 7, 192. 10, 21 lupa 3,66 lupanar 6, 121 Iupanaris 6, 131 Luperco 2, 142 lupini 14, 153 lufca 7, 128 luscis 10, 228 lufcum 10, 158 laferit 5, 139 lusic 11, 160 lufore 9,61 Justrabit 6, 581 luftrari 2, 157. 13,63 lustraverit 6, 517 lustravitque 2, 144 luteo 10, 132 luto 3, 247. 6,13. 7, 180. 14, 35 66 lutulenta 7, 131 lux 1, 12. 13, 158. 14, 105 luxu 6, 298 luxuria 6, 292. 11,22 luxuria 15, 45 luxuriæ 1, 140. 11,45 luxurism 4, 137 luxuriofa 11, 77 Lycifce 6, 123 Lycius 11, 147 Lyde 2, 141

М.

Acelli 11, 10 macellis 11, 64 macello 5, 95. 6, 40 macer 6, 137 maciem 15, 101 macies 9, 16 macra 7, 29 mich 14, 146 ma Stare

ma Arre 12, 115 maculam 14, 2 maculis 5, 104. 15, 160 Maculonus 7, 40 madenti 4, 154 madentia 6, 318 madentis 13, 85 madida 2, 93 madidæ 6, 472 madidamque 3, 11 madidas 5,101. 7,164 madidique 10, 199 madidis 10,178. 15,47 madido 13, 165 madidum 9, 51 madidumque 6, 296 maduerunt 10, 121 Mæcenas, v. Mæcenas Mænades 6, 316 Mæotica 4, 42 magicæ 15,5 magicos 6, 609 magifter 2, 77 114. 4, 45. 12,79 magistra 6,360, 13,22 magiftri 5,122. 7,212 migistro 6,26. 14,212 magistros 7, 154. 8, 8. 14, 12 magiftrum 14, 246 mala 6, 291. 10, 145. 14, 216. 15, 142 mala, idest, poma 11, 74 malæ, substant. id eft, maxillæ 15,54 malæ, adject. 13,109. 14, 226 male 5, 163. 8, 9. 9, 30. 10,85 mali, i. pomi 5, 153 mali, adject. 7,51. 99 120. 14, 290 malignis 10, 111 malim 4, 98 malis 6, 335. 10, 191. 14, 303 malo, nomen, 13, I malo, verbum, 6, 165 165. 8, 269. 10, 124: 14, 153 malorum 10, 98. 13, 13 236 malos 15, 70 malum, mentr. 6, 109. malum, substant. masc. 12,54 malunt 9, 115

malus 3, 42. 4,8. 7.

169

15

313.

105

54

49

0, 21

3,63

3. 7,

158.

11,22

11,45

10

11,64

6,40

andare.

14

Mamercorum 8, 192 mamillæ 7, 159 mamillam 13, 163 mamillis 6, 400 450. 12,74 mamma 1,23 manantia 6,622. 15, 136 manare 6, 274 mancipiorum 9, 119 mancipium 1, 171 mancus 3, 48 mandaret 10,53 mandat 3, 46 mandata 6, 353 mandavi 14,225 mander 8, 91 mandræ 3, 237 manè 6,600 655 maneant 3, 30. 8, 92 manebit 14, 310 maneret 4, 95. 9, 72 Manes, nomen, 2, 149. 15,105 Manefque 2, 154 manet 5,103. 11,39. 13, 177 mangone 11, 147 manibus 3, 83. 6,38 572. 14, 285 manicæ 6, 255 manifesta 2,64. 14,136 Manilia 6, 242 manipli 15, 20 maniplos 8, 153 mantit 6,560 manfuescere 11, 104 manu 10, 302. 12,65 manubria 11, 133 manum 1,15. 6,545 manumque 6, 582 manus 3, 106. 5,53. 6, 289. 7, 241. 10, 120. 16,54 mappa 5,27 mappæ 11,191 Marcellis 2, 145 mare 1,54. 2,25. 3, 55. 5.94. 6,94 282. 10, 176. 12, 62. 13, 155. 14, 276. 15,15. 16,69 margine 1, 5, 3, 19. 4,30 maria 4, 83 maribus 1, 84. 2,89 marinis 3, 238 marinos 14, 283 marique 14, 222

maris 13, 246

marifcæ 2, 13 maritali 6, 43 mariti 2, 120. 6,228 231 250 462 508 610 651 marito 3, 91. 6, 10 135 399 455 7,25 11, 201 maritos 1,72. 2,138. 9,26 maritum 1, 121, 6,100 148 618 maritus 6,210 +31 474. 7, 169, 10, 312 Marius 1, 49. 8, 120 marmora 1, 12. 3,20 215. 9, 104 marmore 3. 205. 14, 95 marmorea 4, 112. 8, 230 marmoreis 7, 80 marinoreum 8,55 marmoreus 13, 115 marmoribus 6,429. 14. 90 Maronem 6, 435 Maroni 7, 227 Maronis 11, 178 marræ 3, 311 marris 15, 167 Mars 6,59 14,261 Marlos 3, 169 Marfus 14, 180 Mariya 9, 2 Marti 16, 5 Martique 2,31 Martis 1, 8. 9, 101. 10, 83 314. 13,79 maffa 6, 420 Maffa nom. propr. 1, 35 mailie 10, 130 mater 3, 212. 6,165 238. 10, 195 232 200 materie 11, 133. 14, 17 materiæ 1, 151 materiam 10, 47 materiamque 7, 21 materiem 5, 147 materno-6, 630 maternos 14, 26 Mathematicis 14 248 Mathematicus 6,561 Matho 7,129. 11,34 Mathonis 1,32 matre 7, 196. 9,61 matrem 6,172. 7,146. 11,152

matri 14, 28 matribus 11,71 matris 3, 176. 6,564. 9, 23. 11, 18. 12,8 marrifque 6, 511 marrona 1, 69. 3,110. 6, 49 249 447 496 matronæ 10, 319 matronis 8, 267 watura 6, 358. 14.83 maturius 11,88 maturus 8, 160. 12, 7 matutinis 12, 92 matutino 4,108. 6,522 Mæria 1,22 mavis 10, 59 Maura 6,307. 10,224. 12,4 Mauræ 6, 306 Mauri 5, 53. 6,336. 11, 125 Mauro 10, 148. 11. 125 Maurorum 14, 195 Maurus 3,79 maxima 5, 65 99. 6, 154. 8, 112. 10, 24. 12,52. 14,47 maximus 3, 310. 7, 193 media 8, 217 media, ablat. I, 157. 10, 156. 11, 112. 14, 199 mediæ 5, 105. 7, 222 mediam 2, 144. 5.54 102. 6,45 mediamque 3,219. 11, 112 medias 4, 138 medicamen 14, 254 medicamina 6,594 660 medicaminibus 6, 471 medicarum 12, 36 Medici 6, 46 Medicis 6, 369 388. 13, 124 Medico 2, 13. 16,12 Medicus 3,77 mediis 3, 80. 6,301 mediifque 6, 108 medio 1,63. 6,445. 9,105. 10,37. 12, 77. 13,10. 14,129. 16,38 mediocri 13, 143 mediocribus 11, 175 mediocris 6,581. 13,7 meditataque 6, 538 meditatur 7, 128 medicatus

meditarus 4,112 mediumque 10,53 medius 12, 30 Medo 10, 177 Medos 7, 132 medullas 14, 215 Medullinæ 6, 321 medullis 8, 90 Megalefia 6,69 Meuslefiace 11, 191 mejere 1, 131 Meleagri 5, 115 melior 1, 71. 3, 93 104. 4.104. 5,133 158. 6, 349. 14, meliora 3, 220. 12,64 meliore 3, 82. 14,35 meliorem 14, 212 melius 2, 139. 6,34. 13, 18 215 melius, atteri. 2, 56. ment ri 3, 41 105 meliutine 9,60 meliuique 10,544. 11, Mentore 8, 104 mellis 6, 180 memora 2, 11. 3.259. 10.198. 11,5. 13, 218. 15, 102 memerana 7, 23 membrerum 10, 233 memento 5,71. 6,571. mercedem 1. 42. 3,15. 9.93 meminit 11, 81 Memnone 15.5 memor 3, 318 memorabile 2, 113 memoranda 2, 102 memoraret 4, 129 memori 11,28 Memphitide 15, 122 Menalippes 8, 229 mendada 7, 111 mendax 10, 174. 15, meretur 5, 531 10 mendicaret 4, 117 mendicat 3, 16. 542. 11, 43 n endicatus 10, 277 Meneceus 14, 240 meri 6, 318 mens 1, 166. 5, 110 meritis 14, 163 356. 13, 194 203 menia 6, 304. 8,178. 15, 12 menta, ablat. 1, 138 mente 2, 110. 6,629. 8, 104. 13, 211

menfam 5, 145 mensamque 3, 169 menias 1,75. 5,4. 11, 117 6, 152 mense 3, 9. 405. 9,68 menles 5, 15 menfis, nominat. 6,570 mer.fis, ablat. 14, 182. 15,42 meniura 4,72. 9,34. 10. 98. 11, 35. 14, 9: 316 menfura, ablat. 10,101 menturam 1,41 mente 15, 130 mentem 6, 530 610. 13, 220 mentes 14, 284 mentibus 6,316 mentio 3, 114. 6,507. 11, 184 7,124. 14,6. 15, mentis 7,66. 14,175 225 mentita 6, 123 · mera 6, 186 mercaris 14, 143 mercator 6, 152. 14, 269 mercatoremque 13,154 merce 4,33 mercede 4, 273 5:13. 7, 149 157 158 mercedes 8, 246 merces 7,175 228. 14, 164 mercibus 14, 288 mercis 14,201 merentem 16,55 merentur 1, 37 mereris 8, 25 merenix 6, 113 merget 13, 8 mergatur 3, 85 6. mergere 14, 9 mergetur 6, 522 mergit 10, 57 merito 2, 34. 3, 221. 8,114. 10,208. 15, 24 meritoria 3,234 merium 3,127. 9,82. 12, 124

mero 3, 283. 6, 158 mimus 5, 157. 8,198 302. 12,8. 15,48 minaci 10, 52 Meroë 6, 527. 13,163 mería 14, 301 merfis 11, 40 meruiffe 8, 226 meruit 6,218. 7,216. 8, 260 Meffelinz 10,333 meffem 7, 112 mefforibus 8, 117 metallo 13, 30 metarum 6, 582 Metelli 6, 264. 15. 109 meticis 9, 71 metiique, nomen, 14, 232 metit 3, 186 meritur 6, 357 meeretam 3, 246 metuam. 5, 5 metuas 3, 302 metuenda 11, 45 75 metuens 7, 210. 13, 50 metuenfque 5, 154 metuentem 14, 96 etues 8, 38 metaet 10, 312 metuque, infin. 6,516 metuque 14,303 metus 3, 198. 14,178 metuunt 14, 101 Micipfarum 5, 89 micturiente 16, 46 miduiunt 6, 308 migra 6, 170 migrare 11,51. 15,151 migraret 7, 7 migraffe 3, 163 miles 8,79. 10,18 257. 11, 102. 16, 16 Mileros 6, 295 milite 2, 155. 15, 18 militia 10, 9 militibus 16, 51 militiæ 7,88. 16,253 militis 3, 248 mille 3, 8, 7, 39. 12, 46 122. 14,12 274. 16, 43 44 millefima 7, 100 millia 2, 151. 9, 140. 15,61. 16,25 mill bus 4, 15. 5,60 Miloni 2, 26 milvos 9, 55 mimum 6, 607. 13, 110

minantur 3,256 minatur, 7, 127. 149 294 Minervæ 13, 82 Minervam 3, 139 219. 10,115 minetur 6, 568 minima 6, 91 minima, ablat. 2, 161, minimam 13, 13 minimas 14, 124 minimasque 5, 144 minime 4,8 minimis 11, 36 minimifque 6, 348 minimo 5, 123 minimoque 1, 14 minimum 6, 268. 15, 24. 16, 8 minimumque 6, 134 minimus 10, 217. 13. 179 minister 5, 63 ministri 5, 83.2 11,161 ministro 2, 98. 3, 46. 12, 14 minor 3, 23 125 160 203. 4.41. 5,168. 6,503 645. 7,72. 11,61. 13,150. 14 165. 15, 140 minora 10, 101 minorem 4, 61. 8,4 12, 56 minores 1, 148. 6, 144 458. 8,234 minori 5,512 13,48 minorious 2, 146. 14 189 minoris 4, 25. 7, 187 Minturnarumque 10, 276 minus 7, 217 minus, adverb. 2, 71. 5, 157. 6,209 619. 9, 45. 10,327. 14, 1.0 minutal 14, 129 minutas 14, 291 miauri 13, 189 minuto 6, 545. 9,137 minxit 3, 107 mira 8, 198 mirabantur 10, 127 mirabere 12,78 mirabile 12, 73 mirabilis 3,98

miranda

miranda 7, 200. 15. mirandis 13, 65 mirandum 10, 32. 12, mirandufque 10, 161 mirante 2, 67 mirantis 12, 16 miraretur 8, 264 mirari 11, 100 mirarrix 4, 62 miratur 3, 90. 4,102. 13, 162. 14, 120 mire 14, 24 miremur 8, 68 mirerur 14, 195 mi:is 17,70 Mirmillonem 6,81 Mirmillenis 8, 200 misce 14, 322 milceat 2, 25 miscellanea 11, 20 miscellus 13, 213 mifcere 5, 61 mifcet 1,70 milcuit 8, 220. 163. 14, 174 mifer 4,23. 7,27 117. 9,45. 10,332. 13, 112. 14, 64 mifera 14, 304 miterabile 3, 166 276. 65. 9,147. 10,269. 15, 97 miferabilior 9,6 miferabilis 2, 18. 12, miferæ 3, 288. 4,74 mileræque 9, 127 mileram 8, 18, 9,113 milerantibus 15, 101 miferere 8, 89. 12,25 mileri 2, 159. 6, 423 462 miteris 1, 134. 8,122 mifero 4, 99. 5, 87. 10, 200. 14, 2,5 mileros 7, 154. 296 miferrimus 11, 12 miterum 3,6. 7,161. 8,76. 13,48 161 milit 2,148. 4,20. 5, 92. 10, 132 m ffis 6, 232 miffo 4, 144 miffum 13, 230 miffurus 5, 32 miffus 11, 63 mite 4, 82. 13, 184

8,198

149

219.

, 161

44

18

. 15,

134

. 13.

1,161

, 46.

160

,168.

, 72.

8,4

,144

3.48

14.

187

10,

71.

619.

14

137

nie,

mitem 14, 15 Mithridates 14, 252 mitior 6, 485 mitius 10, 183 mitra 3, 66 mittas 5, 119. 8,180. 9,5070 mittat 7, 74 mitte 8, 171 172 mitrebantur 5, 108 mittentur 2, 169 mittere 12,43. 13,114 mitti 6, 562 mittit 3. 45. 11, 124 mirritis 6, 455 mittuntur 14, 147 mixtos 6,624 mobilis 13, 236 moderantem 10, 128 modestum 10, 300 modi 7, 100 Modiam 3, 130 modica 12, 66 modicæ 4, 30 modicam 13, 143 modicis 5, 108. 14, 15 modico 9, 9. 10, 289 modio 14, 126 modis 6, 405. 7, 19. 9,73 modium 3, 220 modo 2, 73 135 160. 3, 254. 4, 77. 5, 51. 6,194 274. 7, 152 195. 8,99 125 237. 9,96 124. 1; 73. 14.86 117 298. 15,98 119 modum 6,358 modumque 8, 88 modus 3,310. 14,172 Mœcenas 7, 94 Mœcenate 1,66 Mœcenatibus 12, 39 mœcha 2,68 mæch.e 6, 277 mæchi 1,55 mæchis 6, 464 mæchorum 6, 42 morchos 2, 27. 6, 24. 10, 220 317. 26 mæchum 6, 100 463. 14,30 mæchus 9, 25 mœnia 6, 83. 15,28 Moentide 15, 115 mærore 10, 245 Mæiorum 9, 143 mæfta 2, 109

mæftam 11, 197 mæftitia 11,53 molam 8, 67 molares 13, 212 molari 5, 160 moie 12, 12 molem 15, 26 moles 12, 75 molefta 8, 235 molle 1, 69 molles 1, 104. 2, 47. 3, 202. 6, 91 259. 12,85 molli 3,99. 6,63 mollia 1, 83. 6, 365 513 mollior 2, 165. 8,15. 11, 66 mollique 5, 70 mollis 9,38 molliffima 15, 131 mollius 6, 197 Moloffo 12, 108 Moloffos 14, 162 momordit 7,19 moneant 8, 91 moneatis 6, 345 monent 15, 107 moneo 6,628 moneta 7,55 monilia 2, 85 monitis 14, 210 menitu 14, 228 mons 5, 648 monftra, nomen, 2,122. 6,28; 544. 14,283. 15, 172 monftrant 14, 3 208 monftrante 14, 10. monttrare 2, 42. 7,56. . 45. 14, 103 monttrat 10, 48 monstrata 14, 37 monstratos 6, 260 monftratur 6, 60 monstris 6, 545 monttro, veroum, 10, 3 3. 14,256 monftrum 2, 143. 4, 2 45 115. 9,38. 13, 05. 15.121 montana 6, 5 montani 11,68 Montani, nomen propr. 4, 107 . montanum 2,74 Montanus, nom. propr. 4, 131 monte 6,343. 8,245. 11, 39 Ha 2

montem 1,82. 3,258. 5, 77. 10, 153. 140 144 montes 9, 54 montibus 5,33. 6,58 636. 7, 211. 11, 25 159. 12, 129. 14,88 monui 8,39 monuit 11, 111 monumenta 5.55 Monychus 1, 11 mora 2, 167. 6, 332. 10, 340. 12, 111, bis moræ 6, 237 326. 16. morantur 11, 54 moraris 1, 125. 250 267 moratam 6, I morbi 3, 236 morbis 14, 156 morbo 2, 50. 9, 49. 13, 212 morborum 10, 219 morbum 2,17. 13,230 mordeat 6, 634 mordente 9, 10 mordere 5, 11. 11,67. 15, 87 mordet 6, 301 mordetar 3, 91 more 2,87 116. 3,261. 8,156. 13,38. 16, 15 mores 2,170. 3,63. 4, 82. 6,84 239 297. 7.237. 10,298 323. 11,92. 13,159 239. 14, 15 moriaris 14, 147 moribus I, 147. 2, 2 30. 3, 140. 6,45. 8,21. 11,57. 13. 204. 14.74 323 morieris 14, 249 moris 11, 83 moritur 3, 232 moriuntur 2, 140 moror 3, 183 mors 4, 95 10, 172 morfu 4, 1:2. 15, 9 morfum 5, 69 morfuque 14. 297 morralis 13, 76 mortaria 7, 170 morte 6, 220053. 8, 85. 10, 113. 11, 45. 12,58. 13,14

mortem 8,196. 10,248 municipalis 3,34. 8,238 nalus 6,494. 15,55 mortes 1, 144 mortifera 9,95. 10,10 mortifera, ablat. 14, 221 mortifero 4, 113 mortis 10, 357 mortuus 3,172. 15.79 morum 4, 12. 14, 52 mos est 6,391. 10,212 Moles 14, 102 motæ 10, 2 motus 3, 42 moveat 10,202. 13,35 movebant 8, 12 movebit 6, 2,6 movebunt 7, 171 movemus 2, 52 movendus 3, 225 moventur 6, 310 movet 14, 6 moverat 10, 29. 15.16 moveri 6, 418 529. 13, 87 moverit 6,242 moves 13, 114 5 71, 8,203 movetur 11, 158 moviffe 6, 537 mox 3,247 280. 5,26. 6,23 129 223. 9,39. 10, 319. 11, 168. 12, 20 60. 13, 169. 14, 99 125 161 mucida 5, 68. 14,128 Mucius, vide Mutius, mucronem 14, 217 mugilis 10, 317 mugire 14, 286 mugitum 1,53 mule 7, 181. 13,65 nanum 8,32 mulier 2, 123. 3, 95. Narciffi 14,329 6,251 439 456, 10, naresque 14, 194 328 r ulio 3, 317 mullorumque 6, 40 mullum 4, 15. 11, 37 narraffe 11, 202 mullus 5, 92 multitia 2,66 76. 11, natrate 4,35 186 mundæ 7, 181 mundi 10,169. 12,48. nasci 10,50 15, 147 mundique 6, 585 mundum 13, 87 munera 3, 36. 9, 53, 10, 358 munere 1,35. 2,148. 4, 18 muneribus 10, 306

municipes 4,33. 14,271 munimenta 9, 29 muniret 8, 248 munitam 10, 171 munus 14, 183 munufcula 6, 36 muræna 5,99 mures 3, 207 murmura 6,538. 10.80 murmure 5, 67. 10, 250. 13, 224 muro 4, 132 muros 8, 240 mus 6, 338 Mufarum 7, 37 muftacea 6, 20 201 mufto 9,58 mustum 10, 250 muta 8,56 mutandum 6, 94 mutare 8, 65. 14,55 mutari 13, 240 mutatis 6, 470 Mutinentis 16, 23 Mutius 1, 154. 8,264 mutorum 15, 143 muttus 15, 149 Mycale 5, 141 Mycenis 12, 127 Myconis 8, 102 myrrhina 6,155. 7,133

N.

7 Abacharo 11, 126 Nævo e 9, 191 naribus 6, 103 marrare 12, \$2 narraiet 15,14 narrat 6, 411 narratur 2,154 nascenti 12, 9 nafcitur 9, 83 nafcuntur 14,242. 15, 10 nafi 10, 199 naio 1,57. 6,147 natoque 8, 5 neforum 5, 47 natie 12, 123

nata 4, 140 natæ 15, 68 natali 12, 1 natalibus 5,37. 6,322. 8.231 natalis 9,51 natalitium 11,84 natam 10, 122 natanrem 10, 257 natantes 14, 8 nataret 11, 94 natas 11, 117 natat 4,55 natavit 8, 265 naces 6, 611 nati 3, 156. 6, 12. 13, 84 142 natio 3, 100 natis 9, 11 natifque 10, 201 nativæ 14, 216 natorum 6,174. 10,241 natos 6, 86 626 Natta 8, 95 natum 1, 141 natura 1,79. 2,140. 10, 152 279 301 303. 12, 41 79. 13, 30 166 236 239. 14. 31 321. 15, 132 natura, ablat. 13,88 naturæ 3,123. 10,359 15, 138 natus 1, 104. 3, 80. 8, 14 259. 13, 17 nave 9, 149. 10,185 navem 12,56. 14,288 naufragium 12, 22 naufragus 14, 301 navibus 8, 105. 9,132 navigio 1, 82 navim 6, 98 naulum 8, 97 naufeat 6, 432 nautæ 12, 82 nautas 6, 101 nautis 6, 153. 8, 174 neoula, ablat. 10, 4 nebulone 14, 9 necandos 6, 595 necari 13, 176 necat 10, 315 neceffe eft 3,290 nectare 13, 44 necte 6, 51 nectit 7, 18 nefanda 15, 164 nefandæ 13, 174 nefandi 15, 116

nefas 2, 127. 8,8;. 13, 54 238. 188. 15, 9 12 negabit 14, 134 negat 1, 79. 3, 208 negaverit 10, 321 negavit 3, 169 negem 1, 10; neget 10, 87. 13, 77 neglecta 9, 15 neglectum 5, 15 negligis 2, 132 negligit 9, 92 negotia 11, 181. 14, 264 nemore 15, 152 161 nemorofa 3, 191 nemorum 4, 6 nempe 3, 95. 8, 57 164 180. 10, 110 160 18; 326. 166 181 nemus 3, 13 nepotes 2, 128. 8,67 neptes 6, 264 Neptune 13,81 Neptuni 13, 152 nequam 6, 196 neque 1,89. 3,79 110. 4, 41. 14, 127 nequeo 3, 42. 7,56 nequeunt 2, 138 nequicquam 8, 205 nequitiæ 14, 216 Nero 8, 223. 10, 308. 12, 129 Nerone 8, 72 193 Ne:onem 8, 170 Neroni 4, 38. 8, 212 Neronis 4,137. 6,614. 10, 15 nervi 9, 34 nervus 10, 205 nescia 13, 240 nesciat 10, 360 nescierint 15, 168 nescio 1, 130. 3, 41. 11, 48. 16, 30 nescire 6, 187. 7.97 nescis 3,200. 5,159. 13, 33 34 6, 246 nescit 5, 60. 300. 12, 28. 14, 231. 15,1 nescius 11, 100 Neffora 12, 128 Nestoris 6, 325 neu 14, 203 ni 3, 321. 9, 71. 10. 155 339 ni crerie

niceteria 3, 68 nido 1, 116. 5, 143 nidore 5, 162 nides 14, 80 nigra 3, 30. 13, 45. 14, 294 nigra, ablat. 10, 245 nigræ 7, 192 nigram 16, 11 nigras 2, 150 nigri 5,53. 13, 245 nigro 6, 369. 7, 227. 15,49 nigroque 6, 164 nigros 1,72 nigrum 6,120 nigrumque 6, 342 Nili 13, 27 Niliacæ 1, 26 Nilo 15, 123 Niloque 10, 149 Nilum 6, 83 nimbis 1, 81 nimbo 5,79 nimbos 7, 163 nimbolo 4, 87 nimia 12,97 nimia, ablat. 10,12. 15, nimizeque 11, 194 nimias 10, 105 nimio 10, 252 nimios 10, 104. 11, 127. 13,11 nimirum 2,104. 7,78. 10, 248. 14, 54 Niobe 6, 176 nitent 12, 91 nitentia 12, 83 nitet 7, 181. 15, 4 nitidas 14,60 nitidi 3, 157 nitidique 11, 176 nitidis 14, 2 nitidos 6, 8 nitor 3, 180. 9, 13 niveam 12, 3 niveique 7,221 nivemque 10, 152 niveos 10, 45 niveus 5,70 nobile 11, 95 nobilior 6, 175 7, 191. nobilis 6,81. 8, 41 49 60 199 253. 15, 113 nobilitas 8, 20 139 nobilitate 1, 34- 4,97 nobilium 7, 91 nocens 6, 619, 13, 3

8:.

140

805

. 77

14,

161

, 57

110

8,67

110.

56

5

308.

212

,614.

3, 41.

7.97

, 159.

5, 246

.14,

1. 10.

crerie

0

13,

nocentem 6, 645 nocentes 13, 101 nocentibus 13,234 nocet 10,324. f4,153 nocitura 10, 8 bis nocte 2, 161. 3, 105 127 198 275. 6, 203 418 419 474 530. 7,61. 8,149. 9, 76. 10, 20 235. 11,112 185. 13,198 217. 14, 146 190 296. 15, 43 noctem 3, 279. 5,54 noctesque 4, 137 noctibus 1, 38. 6,301 308 noctis 3, 268. 7,222 noctu 6, 35 604. 14, . 306 nocturna 8, 233 nocturnæ 3, 12 nocturnos 6, 118 nocturnus 8, 144 nocuit 4,154. 13,227 nodos 8, 50 nodolam 8, 247 nodus 5, 165 nolentem 9, 113 nolenti 15, 123 nolet 6, 212 noli 1, 126. 6, 377 nolis 5, 54 nolit 5, 24 nollet 6, 253. 13,187 nolo 8, 275 noluerim 8,75 nolunt 10, 96 nomen 1,153. 5, 46. 7,9110234. 8,36 273. 11,22. 12,72" 13, 30 nomina 5, 127. 6,603 8, 132 255. 10,219 234 nomine 1, 98. 8,31 nominis 6,384. 8,241. 13,248 nona 13, 28 norint 3.46 noscenda 11, 35 noffe 13, 159 nota, part. 1,7. 6,313 10, 341. 14, 248 nota, ablat. 1, 123 notæ 6,305 notæque 3, 35 notabilis 6, 373 notavi 15, 45

notemus 16, 35

notet 9, 142 notior 9, 25 notique 7, 3 notifima 2,10. 10,23 notifimus 6, 42 155 notos 11, 153 norum 2, 58. 3, 174. 10,353 nova 1,32 145. 2,120. 3,26 nova, ablat. 11, 85 novalia 14, 148 novas 14, 95 noverat 4, 136 novercæ 6,402. 7,234 novercali 12, 71 noverit 7, 231 noverunt 6, 336 novi 5,6 novimus 2,52 novis 2, 102 novisse 5, 75 novistima 6, 355 noviffimus 11, 42 novit 3, 77. 6, 401. 11, 143 novitius 3, 265 Novium 12, 111 novo 6, 11 novorum 7, 189 novum 10, 250 novus 8, 237 nubat 6, 590 nube 2, 61. 12, 19 nubemque 13, 167 nubentibus 2, 137 nubere 10, 330 338 nubes 13, 42. 14, 97 292 nubil's 12, 113 nubit 2, 134 nucem 11, 119 nuces 5, 144 noda 3, 216. 6, 112 450 574. 7.35. 15, 54 nuda 1, 23 65 nudam 11, 105 nudas 1, 84 nudi 6, 321. 14, 308 nudis 1,43. 6,583 605 nudifque 6, 490 nudo 4,49. 7,15. 11, 43 96 nudum 3, 210. 8,205. 9.35. 11,170 midus 2,71. 4,100. 5, 163 nugas 11, 169 nugis 4, 150

Numa 3, 12 138 Numa 6, 342. 8,156 Numantinos 8, 11 numen 3,19. 10,365. 13, 37 102. 14,97 315 numera 9, 41 numerante 6, 381 numerare 1, 16 numeras 6, 168 numerara 14, 133 numerentur 9, 42 numeres 8, 131 numeret 5, 41 numeris 6, 575 numero 6, 384. 13,26 numeros 6, 248 numerofa 7, 151. 10, numerum 9, 90 numerus 2, 46. 6,228. 7,102 Numidarum 7, 182 Numidas 4, 100 numina 6,567, 14,182; 15,11 36 numine 13, 23 I numinibus 10,111 347. 13, 48 numinis 3,138. 6,341. 13,202 219 Numitor 7,-74. 8,93 nummi 5,136. 13,131. 14, 139 260 nummis 1,48. 11,19 nummorum 1,114- 3, 143. 8, 101 nummos 6,645. 7,140. 8,130. 10,319. 13, 25 94. 16,40 nummus 6, 363 nunquamne 1, 1 nunquid 2, 51: 11, 56 nuntier 10, 216 nuper 1,111. 2,29. 4, 9. 8,120. 9,22. 12, 16. 15,27 nuplic 6, 140 mipte 2,120. 6,82268 nupræ 11,201 naptam 3,45 Nuricia 10, 74. nurum 14, 220 nurus 1,77 nulquam 3, 125. 5,8. 8, 152 nutart 3, 256 mitartem 15,1;5 natartia 2, 125 natare 6, 410 nu ricem

nutricem 6, 353. 234 nutricis 6, 592 nutricula 7, 148 nutrit 14, 75 nutrita 3, 85 Nylæque 7,64

Corydon 9, 102 o demens 6,221 o ferrea 7, 150 o fortunatam 10, 122 o gloria 10, 159 o Lybie 5, 119 o medici 6, 46 o numini 5, 136 o pater 2, 126 o parvi 9, 137 o proceres 2, 121 o pueri 14, 180 o qualis 10, 157 o quantus 6, 316 o fanctas gentes 15, 10 o vanishme 14, 211 ob 12, 15 obducta 9, 2 obit 6, 558 obiter 3,241. 6,480 oblectant 14, 265 ocl qua 2, 94 obliquas 3, 64 obliquo 7, 224 oblita 7, 100 oblivio 6,612. 10,204 obrepit 9, 129 obruit 10, 142 obruta 15, 6 obrutus 14, 297 o . fcæna 6, 297 oufcomis 2, 9. 172 obicano 6, 512 obscuri 6, 144 oblemior 11, 125 obscurique 6, 130 obiequere 10, 343 observandique 6, 535 observant 6, 158 observare 7,241 obfervet 5,41 o fes 2, 165 o fidet 10, 17 o fidionis 15, 96

ooliftat 14,49

7, obsonia 4, 64. .134 obstante 6, 212 obstantibus 11, 15 obftas 14, 250 nutritus 3, 117. 12,12 obftat 3, 164 194 243. 6, 153 obffirir 4,62 obstricts, vide adftricts. obtritum 3,260 obvia 6, 411 obvius 8, 159. 10,83 occasie 13, 183. 15, 30 occidar 13, 158 occidere 2, 194. 6, 627. 10, 96. 14, 1:1 occiderit 10, 221 occidiffe 15, 170 occidit 3,116. 7,154 occidunt 3, 37 occulta 8, 107 266. 9, 101 occulti 6, 270. 7,200 occultis 3, 50. 12, 42 occultum 13, 195 occultus 11,58 occurras 1, 18. 9, 2 occurrent 6, 654 occurrere 5,54. 9,44 occurrit 1,69. 15,139 occurrent 12,77. 14, 292 occursu 6, 417 occurfum 8, 152 occurius 6, 571. 12, Oceani 11,94 113. 14, 283 Oceano 10, 149 Oceanum 2, 2 ocelli 6, 109 577 ocellos 6, 8 ocreas 6, 257 octava 1, 49 O:tavius 8, 242 odo 6, 228. 7, 142 octogetima 4, 92 octogelimus 9, 191 oculique 6, 144 oculis 6, 432. 8, 5. 10,32 333. 11,169. 14,65 oculo 6, 54 ocuiorum 15,58 ocules 2, 95. 8, 150. 10,228. 12,96. 13,

133 144. 16, 12

11, oculofque 7, 241 ocyus 6, 53 147 415. 7,24. 14, 252 oderat 4, 73 oderit 6, 182 oderunt 6, 626 odi 6,450 odimus 3, 214 odio 10, 329 odit 6,271 509. 7,35. 8,202. 9,96. 73. 15, 37 71 odium 15, 34 51 odor 14, 204 odore 5, 150 odorem 6, 131 odoris 11,74 œnophorum 6,425. 7, 11 æftro 4,123 O elle 11, 144 off m 16, 11 offs: 2, 33. 6, 471 offendere 16, 24 offeniæ 4, 105 officia 7, 107. 45 officii 2, 134 officio 6, 202 officiorum 5, 13 officium 2, 132. 126 239. 11,114 officiunt 16, 21 Ozulnia 6, 351 olebit 5, 87 olei 7.99 olentis 14, 269 oler 6, 430 olfecifie 7,225 olida 8, 157 olido 11, 170 o imque 9, 17 oliva 14, 144 olivæ 13,99 ollæ 14, 171 oluccula 11,79 Oynthi 12, 47 Ombos 15,35 omen 4, 125 omenta 13, 118 onerolaque 6, 235 ones 13, 8 o,aci 3,54 ope 14, 183 opem 12, 33 opera 8, 224 operæ pretium 6,473. 9, 28. 12,127. 14, 281 operas 6,382

operit 4, 42 operitur 12, 92 opertis 6, 432 opertum 7, 102 opes 10, 24 105. 14, 93 120 opibus 1, 24. 3, 235. 6, 88. 8 185. 9, 100 Opicæ 6, 454 Opici 3, 207 opimam 10, 281 opobalfama 2, 41 oporter 14, 207 oppida 1, 35. 8, 129. 158 opponere 9, 86 opponunt 2, 39 oppolitis 11, 18 opposito 11, 158 oppoint 10, 152 opprefla 10,75 optonia, vide ob'onia. optabat 10, 104 optabunt 10, 345 oprandas 10, 28 1 optandum 1,107. 10, 103 optandusque 6, 210 optantibus 10, 7 optare 10, 115. 13. 96 optari 10, 293 optas 10, 189 optat 6, 486. 10, 80 115 289. 14, 140 optata 5,117. 10,187 optima 1, 38 135. 3, 223. 6,135. 15,133 optimus 4.78. 10,331 opus 7,66 opas eft 2,121. 6,367. 10, 215 ora 3,240. 6,43. 8, 35- 15, 137 oracula 6,554 orandum 10, 356 orator 7,193. 10,118. 11,34 orba 6, 269 orbe 2,108. 6,11 401. 10,63 orbem 4, 37 132. 5, 21. 6,292 495. 10, 40. 11,173. 14,313 orbes 11, 122 orbi genit. 4.19. 6,547 orbi, nom. plur. 12, 99 ordis, nominat. 10, 168. 110

orbis,

orbis, genit. 4, 148 orbis, ablat. 3, 129 orbita 14,37 orbitorum 3, 221 Oraias 2, 161 orchestra 7, 47 orchest:am 3, 178 ordine 1, 127 ordinis 6, 501. 14, 324 ordinibus 7, 44 ordo 3, 284 ore 3, 267. 7,167. 10, 232. 14, 138 205 Orestes 1, 6. 8, 220 orexim 6, 427 Orexis 11, 127 organa 6, 379 Orgia 2, 91 originis 8, 48 origo 14, 226 oris 10, 238 ornamenta 3,218 ornamentum 3, 204 ornari 6, 487 ornata 11, 64 ornatas 6, 226 ornate 12, 85 ornarum 10, 321 ornatur 8, 253 ornentur 6, 79 ornes 1, 11 oro 9, 67. 10,250 O:ontes 3, 62 ortu 8, 11 oryx 11, 140 efcula 6, 51 366 506 Ofiris 6, 540 offa 3, 259. 8, 90 146. 15,58 offea 5,53, 11,134 offibus 15,80 oftendas 13, 215 oftendatur 7,9 oftende 14, 60 oftendebat 11, 97 oftendens 1,124. 12,13 oftendere 8, 2. 16, 10 oftenderet 10,53. 11, oftendis 13, 127 oftendit 1, 84. 3, 151. 6, 588 oftenditque 6, 124 oftia 4, 43. 8, 171. 9, 105. 13, 27. Oftis, nom. propr. 11,49 offrea 4, 142 6, 301. 8, 85. Othoni 3, 159. 6, 558

. 14,

, 129.

, 129.

mia.

10,

13,

0, 80

140

0,187

. 3.

,133

0,331

,367.

3. 8,

,118.

401.

2. 5.

. 10,

4,313

5,547

2, 99

168.

orbis,

OI.

Othonis 2, 99. 14,324 otil 6, 393 ova 3, 202. 11,71 ovanti 8, 28 ovem 6, 149 oves 1, 108 ovili 6, 528 ovis 6, 517. 13, 142 ovo 5, 84. 14,85.

P.

DAccius 12, 99 Pactolus 14, 299 pace 8, 107. 11, 193 pacem 15, 163 pacis 6, 291. 9, 23. 14, 72 pactam 6, 199 pactum 6, 25 Pacuvio 12, 125 Pacuvium 12, 112 Pacuvius 12, 128 Pæan 6, 171 173 pæne, vide pene pænula, vide penula paganum 16, 33 pagina 7, 100. 10, 58 pago 14, 154 Palæmon 7, 219 Palæmonis 6, 451. 7, palam 2, 136. 10, 334 Palati 2, 106. 4, 31 Palatia 9, 23 Palatino 6, 117 palato 10,203. 11, 11 Palfurio 4,53 pali 6, 246 palla 10, 262 Pallante 1, 109 palleat 1, 43 pallent 13, 223 pallentis 3, 175 pallere 7, 97 pallet 2, 50 11, 48 pallia 6, 235 pallida 10, 229 pallidulus 10, 82 pallidus 5, 87. 7, 115. 10, 189 palliolo 3, 95 pallor 4, 75 pallorem 15, 101 palluit 6, 3y1 palma 8, 58

palma, ablat. 13, 128

palmæ 7, 118. 15, 76 palmam 6,322. 11,179 palmas 2, 142 palmes 8, 78 palpat 1, 35 palpetur 10, 206 palpitet, 3, 134 paludati 6, 399 paludes 10, 276 palum 6, 256 palus 3, 307 pande 1, 150 pandit 10, 194 panditur 14, 327 pane 5, 169. 6, 461. 12,60 panem 2, 107. 5, 67. 10, 81. 14, 181 panis 1, 12C. 10, 200 277. 14, 128 panisque 5,75 panni 11, 196. 14,300 panniculus 6, 259 pannis 8, 96 panno 7, 145 pannofus 10, 102 Panfa 8, 95 papas 6, 632 papillis 6, 122 papyro 3, 24. 7, 101 par 1, 151. 4,97. 5 114. 7, 96. 8, 98 215. 10, 98. 12, 4. 13, 59. 15, 113. para 9, 135 parabat 10,105. 14,88 parabis 14,55.15,129 paranda 7,66 parant 1, 106 parante 10, 131 parantur 6, 464 parari 8, 213 paras 6, 26. 14, 48 parafiti 14, 46 parafitus 1, 139. 5,145 paraftis 8, 233 parat 6, 607. 8, 130. 14, 273 parata 6, 206 paratæ 6, 244 parati 9, 49. 15, 102. 16, 46 paratis 6, 16 272 parato 5, 168. 10, 133 paratu 14, 13 paratum 12, 106 paratur 3, 224. 6, 250 14, 140 paratus 3, 106. 5, 56. 9, 7, 13, 108

paravi, 6,633 Parca 12, 64 Parcas 6, 37 parcat 6, 207. 14, 287 parce 6, 171. 8, 117 parcendum 14, 215 parcere 1, 18. 5, 156 parcetur 14, 246 parcit 15, 159 parcius 6, 545 parcus 14, 112 pardus 8, 36. 11, 123 parente 14, 9 parentem 6, 174. 8, 243. 14, 210. parentes 6,13. 10,296 305. 14, 3 parenti 8, 257 parentis 7, 209. 8, 45 143. 9, 87. 14, 56 parentum 8, 138 parere 2, 138. 3, 290. 5, 64. 10, 339. 12, 107 pares, nomen 3,104.15. 130 pares, verbum 14, 200 paret 11, 21 paretur 4, 131 pari 15, 53 pariat 5, 141 paribus 4, 16 paribulque 14, 17 Paridemque 6, 87 Paridi 7: 87 Paris 1, 264 pariter 3, 298, 6, 20 314 327 348 440 575. 9,109. 10,309. 13, 206. parma 5, 154. paroplide 3, 142 Parrhafii 8, 102 pars 1, 26. 3, 171, 5; 8. 8, 44. 8,120. 12, 26 52. 13, 157. 15. 3 73 133 parta 14, 303. 16,52 partam 10, 116 parte 3, 194. 6, 436. 7,43 114 156 159 182. 10, 213. 11, 29 72 101. 12,48. 13, 136. 14, 131. 15,85 partem 4, 29. 12, 110. 13, 186. 14, 186 partemque 14,78 partes 1, 41. 4, 2. 7, 123 Parthenio

Parthenio 12, 44 Parthoque 6, 405 partibus 4, 148. 9, 32 participem 3, 52 particulam 13, 14 particulas 15, 79 partis 10,209. 14,54 partitur 3. 121 partos 13, 25 partu 2, 138 partumque 10, 312 partus, nomin. 6, 625 partus, gen. 6, 591 parva 1, 56. 6, 18; 287. 12,87.14,93 parva, abl. 6, 553. 7, 28 parvaque 10, 170 parvam 8, 33 parvas 6. 2 parvi 6, 503. 9, 137 parvis 11,96. 13,168. 14. 319 paruit 14, 331 parum 15, 166 parumper 4,62. 10,250 parvo 11, 78 parvoque 14,5 Parvos 12, 94 parvula 6, 89. 10,340. 15, 127 . parvulus 3,204. 5,138 parvus 8, 103 pascaris, 5, 150. pascendi 9,67 pascendum 7, 76 palcentis 14, 80 pafci 12, 28 parcit 3, 141 palcitur 9, 136. 12, 105 paícua 9, 55. 12, 13. pafcunt 7, 93 paffer 6, 8. 9, 54 ' paffi 12, 15 paths 14, 161. 15,104 paffos 10, 181 patlum, fabjt. 14, 271 paffurus 14, 314 paftor 8, 275 paftores 6, 149 paftoribus 2, 127. paftoris 11, 151 pateant 6, 31 patella 5, 85 parellæ 10, 64 patellas 3, 261.6,343 patens 1, 65 patent 3, 275. 6,639 pater 2, 126. 5, 51 77

393 599. 7, 166 parulæ 13, 74 239. 8, 109 269.9, 86. 10, 130. 13,81 84. 14, 99 105 119 191 255. 16,54 56 patere, verb. 7, 220 pateris, verbum, 13, 9 143 paterna 6, 55 57 paterna, abl. 6,88 paterni 6, 354 paternis 12,89 paterno 11,39 paret 2, 89. 3,150.10, 364 pathici 2, 99 pathicus 9, 130 pati 5,3 25 173.13, 230 patiens 1, 31. 7.33 patietur 13, 245 parimur 6, 291 patinæ 4, 72 133, patitier 1, 77. 3, 279. 5, 95. 14, 203 patre 12, 98. 16, 52 patrem 8, 244. 14, 96 167 patres 4, 164. 6, 624. 8, 265 patri 2, 131. 7, 188 patria 11, 161 patria, abl. 3, 29.4, 24. 15,50 patriæ 6, 86. 8, 28 244. 14, 70 71 166 239 patriæque 3, 123. 6, patriam 4, 129. 5, 34. 8, 45. 10, 142. 11, 52 patriamque 6, 574 7. 234 Patriciæ 1.0, 332 Patricias 4, 102 Patriciorum 8, 150 Patricios 1, 24 patrilis 7, 211 patrimonia 1, 138. 7, 113. 10, 13. 12,50 51. 14, 116 229 patris 3, 43. 5, 142. 8, 217 patruis 1, 158 patrum 14, 36 patruo 2,33 patruos 6, 566 paruerunt 4, 63 Patuit 1, 83

patulas 3, 277 pauca 5, 107. 8, 108. 10, 19 paucæ 2, 53,6is. 6,50. 15,54 panci 10,2 112. 11,55 paucis 3, 301. 9, 60. 10, 337. 11, 145. 13.47. paucistima 14, 135 paucorum 10,143 344 paucos 13, 160 pavent 6, 188 pavet 15, 3 pavidoque 6, 95 pavidum 10, 87. 13, 222. 16, 3 pavidus 11, 158. pavimentum 14, 60 paulatim 2, 84. 6, 19. 13, 188 paulatimque 1, 83 Paullique 2, 146 Paullus 7, 143. 8, 21 paulo 6, 226. 9, 114 paulum 11, 47 pawonem 1, 143 pauper 3, 145 161.5, 113. 6, 72. 9, 147. 11, 3. 13, 96 paupere 5, 165 pauperibus 5, 61 panperis 3, 127 299. pellex 2, 57 14, 121 paupertas 3, 152. 6, pellice 6, 271 626 294. 7,61. paupertate 3, 183 paupertatem 14, 236 paupertatis.6, 357 pax 1, 115 peccandi 13, 208 341 pelvis 6, 430 peccant 6, 134 peccar 8, 141 peccaturo 14, 49 peccet 14.53 pecorum II, 41 pedere 14, 216 pecteris 6, 27 pestine 6, 369 381.9, 30 pestirque 6, 495 pedora 6, 550. 7, 65 150, 15, 170. pectore 5, 80. 6, 93 95 250, 11,28.13, 198. 14, 239. pedus 13, 127 pecudem 13, 232 peculia 3, 189

pecunia 1, 113. 6,297. 10, 12. 11, 46. 13, 34 134. 14, 139 pecus 6, 4. 8, 62. 12, 41 pede 6, 158. 10,5.13, 173 pedem 10, 30 pedemque 14, 219 pedes 7, 149. 8, 228 pedibus 1, 111. 3, 27. 6, 349 426. 9, 69. Pedo 7, 129 Pegafus 4,77 pegma 4, 122 pejerat 13, 91 pejeret 13, 36 pejor 6, 269. 11, 135 pejora 8, 184. 14,57 pejoraque 13, 28 pejores 2, 19 pelagi 7, 33. 12, 17 pelagique 1, 135 pelago 12, 64 77. 14. 277 pelagus 6, 90 pelamidum 7, 120 Pelea 14,214 Peleidæ 3, 280 Peleus 10, 256 Pellæ0 10, 168 pelle 3, 150 pellem 10, 192 pellibus 6, 7. 14, 187 pelliculæ 1, 11 pelluces, vide perluces Pelopeia 7,92 peives 3, 277. 6, 440. 10,64 Penates 14, 320 pendebat 4, 88. pendens 10, 134 pendent 7, 46 pendente 3, 196. 6, 649 pendentesque 10, 193 pendentia 6, 226. 8, 204. 11, 82 pendentis 6, 320 pendentifque 11, 107 pendere 3, 15. 6, 477 pene 1, 65. 6, 562. 9. 79 Penelope 2, 56 penem 5, 336. 9, 43 penes 14, 226 penetrare 5, 106 penitus

penirus 5,95. 6, 473 pennæ 6, 197 pennas 3, 80. 5, 101 pennis 14, 76 pensa 12, 65 pentilibus 1, 159 penfio 9, 63 penula 5,79 peperit 3, 233. 6, 632 perque 7, 132. 13, 81 peracta 2, 54 pera ta, abl. 6, 484 peracti 10,6 peractis 13, 238 peracto 12,86 peractum eft 5, 93 peragat f. 122 peragendum 2, 133 peragentibus 11,114 percurram 10, 225 percuflas 9, 30 percuffit 15, 66 percufio 14, 286 percuffore 8, 173 percuffum 1, 54. 3. 271. 12, 20. 15,21 percuffus 1,163. 4,124 percutit 11, 196 perdas 6, 201 perdere 1,93. 8,84 97 perdidit 1, 209. 10, 228. 13,72. 14,261 perdira 3, 73 perditus 5,130. 8,212. 14, 269 pereat 4, 56, 7, 174 222 225 peregerit 5, 21 peregi 6, 639 peregit 13, 210 peregrina 4, 127. 8, 225. 14, 187 peregrinos 6, 297 pereundum 10, 339 pereuntem 6, 361 perfectissimus 2, 5 perferat 6, 260 perfide 9, 82 perfidiam 13, 24 perfidus 13, 245 perfrixit 7, 194 perfundit 5, 86 perfusa 6, 302. 10, 149, 14, 66 pergant 14, 122 pergere 10, 154 pergit 16, 40 pergula 11, 137 perhibent 4, 17 Peribomius 2, 15.

297.

. 13,

139

. I2,

5.13,

228

, 27.

, 69.

135

1,57

17

. 14.

)

187

6

ices

440.

. 6.

193

. ε,

107

477

- 9.

13

tus

9

pericula 3, 8 268. 8, 249 11,76. 12,82. 14,314 perierunt 3, 124 periit 4, 153. 6,475. 10, 11 perimit 7, 151 perit 3, 260. 6, 562. 8, 85. 11,190 perit, prat. 6,294. 10, perituræ 1, 18. 6, 434 pericuram 11, 17 perituri 6, 44 perituro 11, 107 perituros 40, 81 peritus 1, 128. 6, 585 perjuri 13,174 perjuria 8, 82. 14,218 perlege 14, 192 perlucente 11, 13 perluces 2, 78 permiftum 8, 174 permittas 14, 234 permittes 10, 347 permittit 6, 456 permutatque 6, 224 permutatio 6, 652 perniciola 10,54 pernoctantis 14, 45 pernox 8, 10. Perone 14, 186 perores 2, 67 perpetua 13, 211 perperuam 15, 164 perpetui 3, 35 perpetuo 10, 33 245 perpetuum 7,203 perpetuas 5, 151 Pertica 14, 328 Perfice 11. 17 Perficus 3, 22 I persona 3, 95. 4, 15 personæ 3, 175 personam 6, 70. 8, 229 pertulit 6, 93 391.8, 209 pertunde 7, 26 pertundite 6, 46 pertufa 5, 131 pervenit 5,62. 9,78 pervia 12, 80 pervigiles 8, 158 pervigilique 15, 43 pervolat 1,60 pervolet 6, 397 pes 11, 128 petfima 9, 120 pefts 4, 84

petafunculus 7, 119 petas 7, 162 Petauro 1;, 265 petebas 9, 114 petente 6, 574 petere 15, 150 peter 7, 124 perimus 10, 352 petit 1, 121 123. 5. 108. 6, 53 4. 7. 99 233. 8, 51. 12, 80 petita 12, 104. petitas 6, 526. 9, 149 petitis 14, 89 peritos 6, 602 petitur 5, 50 petitus 10, 110. 11, 147 Petofyris 6, 580 petulans 3.278. 6,296. 12, 5 petunt 3,71 petuntur 10, 8 54 pexi 11, 150 Phieaca 15, 23 Phæacum 5, 151 Phacafianorum 3, 218 phalanges 2, 46 Phalaris 8, 81 Phalas 6, 589 phaleris 11,103. 15,50 pharetrata 2, 108 pharetramque 13, So pharetris 6, 137 Pharioque 13, 85 Pharon 6, 83. 12, 75 phatelis 15, 127 phalma 8, 55 phialas 5.39 Phialen 10, 238 Phidiacum 8, 103 Philippi 13, 125 Phi ippica 10, 125 Philomela 7, 92 philtra 5, 610 Phaebi 7, 233 Phænicopterus 11,139 Pholo 12,45 phrenefis 14, 136 Parygia 6, 515 Phrygiaque 14, 307 Pa. ygibus 7,236.12,73 Phrygio 2, 115 Phryx 6, 534. 11, 147 phthilis 13,95 ria 13, 116 piacula 12, 120 piandum 13, 54 Picenis 11,74 Picens 4, 6; Li

Pico 8, 131 picta 3,66. 14, 302 pictæ 6, 481. 10, 38. 15, 128 pistas 8, 157 pictor 3, 76 pictores 12; 28 pictosque 8, 2 pictura 6, 339 Pieria 7, 8 Pierides 4,36 Pierio 7, 59 Piger 12, 12. piget 14, 199 pignerat 7,73 pigneribus 9, 141 pignus 6, 27 pigra 8, 248 pigri 5, 23 pigris 8, 34 pila 10, 94 pilo 9, 15 pilofas 14, 194 pingitque 2, 94 pingue, 14, 270. pingues 4, 44. 9, 28 pinguia 3, 247. 6, 461 572 pinguior 12, 11 pinguis 5, 105. 8, 147 pinguistimus 11, 65 piana 3, 118 pinna, abl. 4, 149 Pinnirapi 3, 158 pinum 3, 255 pinus 3, 307 piperilque 14, 293 piratæ 8, 94 Pilar 13, 99 Pifcator 4, 26 piicem 4, 50. 5, 85 95. 15.7 pitci 4, 72. pilcibus 13,66 piscis 4, 26, 11, 35 Pilo 5, 109 Pittacon 2, 6 placabo 12, 89 placant 2, 86 placeas 19, 157 placeat 10, 42 333 placentas 11, 59 places 6, 275 placet 3, 135. 6, 33 38 576. 8, 158 placidi 1, 21 placieum 16, 49 placuit 3, 150. 7,145. 16, 53 plagacum 14, 19

plana 2, 96 piana, atl. 13, 128 Plance, al. Blande 8,40 plan fus 10. 261 plangentis 6, 533 planguntur 13, 131 planipedes 8, 191 planta 3. 247. 5, 125. 6, 506. 14, 272 Flantæ 13, 98 plantaribus 13, 123 plantas 3, 227 Flantis 6, 96 Hanum 12,62 platani 1, 12 plaudat 3, 157 plaudendum 1, 146 plauftra 3, 256 plausuque 11, 163 piche 8, 4" 49 :55 plebeia 6, 513. 8,254 1lebeiæ 8, 254 plebeios 11, 145 Hebeis 6, 69 plebeium 6, 587 plebis 1,26. 11, 194 plectro 6, 383 plena 1, 5 33. 2, 4. 3, 187. 4, 47. 5, 66. 8, 100. 10,191. 13, 135 p'ena, abl. 6, 425 plenæque 10, 242 pleni 10, 128 pleno 3,263. 6, 363. 10, 232. 14, 138 plenos 15, 20 58 plenum 14, 276 plenumque 8,72 plenus 12, 30 plerumque 11, 26 plorante 5, 1 8. 9.77 plorantesque 6, 86 p'orare 15, 134 ploras 1, 50 plorat 6, 271 ploratur 13, 134 p'orent 12. 170 plair 7. 179 Plumaque 6,88 pl imbo 14, 310 plumis 1,15]. 10,362 plura 2, 45. 3, 220. 9, 39 58. 13, 57. 14, 173 1 ures 2, 79. 3, 3 5. 7, 167. 8, 107. 10, plurima 2, 119. 5.130. 8, 58. 9, 118. 10, Pumptina 3, 307

196. 12, 28. 13, 187. 14, 1. 15, 78 plurimum 14, 73 plurimus 3, 232 pluris 7, 144 178. 8, 258. 11,16. 14,201 plus 1, 108. 3, 180. 6, 180 250 387. 7. 78 99 bis. 10. 302 315. 11,68.13, 176. 14, 276. 16, 4 plateum 2, 7 Pluton 13, '50 pluvia 3, 202 p'uviis 4, 87 pocula 1, 76. 5,25 43 52 129. 6,632. 8, 177 217. 10, 26. 11, 102, 13, 148 podagram 13,96 podice 2,12 podium 2, 147 poemara 10, 124 pæna 1, 142. 6, 536. 10, 243. 13, 52 90 175 196 pæna, all. 10, 287.13, 247 pænam 15, 129 pænas 3, 279. 6, 477. 10, 84 137 312. 13, 208 pænis 8, 268 pæniteat 10, 6 parnitet 1, 170 poenituit 7, 203 l'œno 10, 155 Poeta 1, 14 Poetæ 7, 3 78. 14, 206 Poetas 3, 9 1 detica 12, 23 pollice 3, 36. 7, 237 pollicitus 9,74 I'all neas 2,63 Pellio 6,386. 7, 175. 9.7. 11.43 polluit 8, 218 poll aus 2,29 Poly led 3,217.8,103 Icly hari 9.64 Polyphamus 14, 20 l'elyxens 10, 252 pema 5, 150 pomaria 9, 11 pomis 6, 15 Pompa 10, 281 Pompeio 10, 233 l'onacios 10, 108 Pompetus 4, 110

ponamus 13,11 ponant 13, 86 ponas 8, 133. 9,81 ponat 10, 358 ponatur 9, 40 pondera 1, 29 pondere 3,271. 6,261. 7,207. 13,49. 15,66 pone, verb. 1, 155. 5. 135. 6, 218 346. 7. 114. 8, 22 88 80 195 228. 10, 65. 11,139 190 ponebant 11, 109 ponebat 11, 79 ponendaque 3,56 ponendi 14, 260 ponendum 13,141.14, 201 ponente 16,45 ponentur 5, 146 ponere 5, 45 73. 7, 149. 11,84 ponère 5, 126 peni 5, 51 Ponimus 13, 117 Ponit 1, 141. 8,238 ponite 5, 85 ponitur 14, 83 Pono 10, 156. 12, 94 pons 5, 8. 6, 32 ponte 4, 116. 14, 134 Ponti 4, 43. 10, 273 Pontia 6, 637 Ponti.a 6,060 Pontice 8, 1 75 179 Fonticus 14, 114 Pontifices 6, 603 Pontifi i 4, 46 ponunt 6, 308 47 5.14, CQ popano 6, 540 popina 8, 172 popinæ 11, 81 popinas 8, 158 poplitibus 6, 262 popoicit 1, 82. 6, 125 Poppæana 6,461 poppylina 8, 583 populariter 3, 37 populi 2, 162. 6, 533. 8, 189, 5, 39. 10, populis 15, 150 ropulo 2, 67. 3. 15. 8, 189 211. 9,117. 10, 52 341. 14 42 pomdoque 3, 250. 14. populorum 13.148

populos 6, 409, 10, 150. 15, 169 populosque 4, 83 populum 1,46 72. 3, 178. 15, 23 151 populus 2, 73. 3, 244. 7, 243. 8, 29. 10. 74. 14. 115 160. 15, 31 113 porez 2, 86 porci 2, 80, 10, 355. 13, 117 porcis 6, 159. 15, 22 porcum 6,446 portectagne 12, 76 porrectura 1,70 porrexerit 6, 631 perrexit 5,67 porti 14, 133 porrigat 3, 267. 8, 208 porrige 6, 597 porriget 11, 146 porrigine 2, 80 porrigit 6, 43 605 porro 3, 126. 6,239. 7, 58. 11, 9 porrum 3, 293. 15.9 porta 11, 124. 16, 3 portabit 6, 527 portæ 8, 160. 13, 27 portandum 3, 32 portante 10,260 portaret 10, 158 portarum 10, 261. 15 158 portas 1, 143. 6, 408. 7, 42, 10, 155 portat 3, 252 257 portatur 10, 42 porten'a 15. 2 portes 10, 19 Porthmea 3, 266 porticibus 4, 6. 162 porticibulne 6, 60 porticus 7, 178, 12, 11,66 portio 3, 61. 9, 123 portis 15, o porto 3, 28. portas 3, 31, 12, 78 14. 275 pofess 1, 93. 3, 122. 5.65. 10, 354 police 7, 24. 9,6,. 17. 357. 11. 145. 14. poliebs: 10, 105 porcenter;

poscentem 5, 48 poscentibus 14,208 poscere 3, 42. 8, 246 policeret 14, 313 poices 11, 148 poscimus 5,112. 7,72. 9, 129 polcis 9,63 pofeit 3, 198. 6,578 623. 11,30 poscitque 6, 148 polcunt 14,313 pofides 14, 91 polita eft 7, 47 pofita, ablat. 1, 90. 6, 319. 10, 267 pofitas 12,75. 13,149 positis 2,74. 3,191. 6,263. 9,141. 15, 42 ponto 11, 69. 13,39 pofitos 7, 26 politum eft 6, 587 politus 4, 77. 9, 52 posse 6, 41. 10, 49 97. 12,21 potfideris 14, 159 pottem 6,281. 14,211 poffet 4, 90 possideat 10, 225. 12, 129 possideo 1, 108 possidet 3, 141 posteritas 1,148. 8,62 poftes 6, 79. 9,104 pofthac 7, 18. 8, 7 post hæc 2, 62. posthume 6,21 28 376 postibus 6, 52 poftremo 11, 91 postulat 7,243 posuere 2, 85. 11, 76 polit 13, 30 241 posuitque 6, 358 potanda 6,9 potare 9, 116 potat 5, 30 potatis 5, 52 porens 1,69. 14,39 potentia 7, 200. 10, 56 potentior 10, 303 potestas 4,71. 10,100 potio 6, 623 potiores 10, 360 potius 1, 19. 4, 150. 6, 397 488. 7, 10 148 181. 13, 113 præbeat 5, 107. 6, 32

10,

2. 3,

244.

10.

160.

355.

15,

8,

16

5

239.

5.9

6, 3

, 27

1. 15

408.

6.

12,

7

o

1:3

. 78

122.

.. 17.

enter:

14.

1

præbebis 5, 172 præbebit 6, 583 præbenda 10, 345 præbere 2, 142. 3,33 præberet 6,3 præber 3, 147. 10, 270 præbuit 11, 157 præcedant 8, 23 præcedentia 10, 44 præcedere 13,58 præcedir 13, 108 præcepir 14, 227 præceps 10, 107 160 præcepra 13, 19. 14, 189. 15, 107 præceptorem 2, 209 præceptori 7,230 pracipit 14, 16 pracipirans 15,78 præcipitare 12, 38 præcipitat 10, 56 præcipitem 1, 129. 8, 135 præcipites 6, 648. 10, precipiti 1, 149. 149 præcipuam 4, 19 præcipue 3,59. 7,109. 9, 119 pracipuis 13,220 præcipuum 6,531 pracipuus 6, 556 præclara 5, 42. 10,97 prædaro 8, 31 præclarum 3,217 præco 6, 438 præcone 1,99 præconem 8,95 præcones 7,6 præconie 3, 157 præcordia 1, 157. 6, 620. 13,181. 14,35 præda 14, 82 prædam 14.85 prædamque 4,58 prædarum 11, 101 prædia 9,54 prædives 14, 305 prædivitis 10, 15 prædo 11, 193 præfecti 4,78 prafectos 7, 92 præfectura 6,485 præferre 6,117. 8,83 139 212. 12, 49 prægnans 1, 122 prægnantem 2,55. 6, +C4

prægustarer 6, 659 præguftet 6, 632 prælata 12,71 prælatus 5,45 prælia 1,91. 4,112. 6, 257. 7, 27 128. 12, 110, 13, 172 14, 162 præmatur 11, 44 præmia 3,56. 6,320. 8, 92 110. 10,142. 16, 1,35 præmordet 7, 218 Præneite 3, 190 Prænestinis 14, 88 præponere 10, 92 præputia 6,237. 14,99 præfens 1, 142 præsente 6, 399 præsentibus 11, 202 præfentior 11, 111 præfepia 8, 157 præsepibus 1,59 præfertim 15, 109 præfidia 7, 23. 12,56 præfidium 8, 239 præftahat 6,286. 9,14 præftant 6, 97 538 præstantibus 15,75 præstautius 3, 18 præstare 3,188. 6,251. 8, 170. 9. 7. 115. 15,150 præftat 5,136. 12,86. 13, 99 præstatur 16, 49 præstem 11,57 præstent 6,479. 7,106 prætto, verb. 14,212 prætereunte 3,275 præterit 14, 214 præterit 6, 307 præterita 10, 235 prætexta 10, 35 prætextam 10, 99 prætextatos 2, 170 prætextatum 10, 308 prætextatus 1,78 Prætor 3,128 213. 11, 153 Prætorem 10, 35 prætori 1, 101. 15,10 prætoria 1,75. 10,161 Prætoribus 6, 379 Piztoris 8, 194. 13,4, 14, 257 prætolit 6, 111. p agmaticorum 7, 123 andebat 13, 16 li z

prandente 10, 178 prandent 6, 101 p:avis 14, 41 precor 6, 159 171 premat 1.45 premetur 14, 221 295 premit 3,244. 6,501. 7. 132 preffit 1, 43. 6, 520 prefloque 5, 160 preffan 2, 127 preriis 8, 6;. 11, 1; pretio 3,184. 4,25. 5. 55. 9.71. 14,145 pretiofa 11, 214 pretiotion 6, 15) pretium 6, 473. 7.95 119. 9,23. 13,105. 14.281 Priapi 6, 314 Pria 30 2,95 prima 3, 25. 6, 297 407 +56 +27. 8,24 268. 9,81. 10.23. 13,2 189. 15.51 90 primi, ablat. 6,203. 8. 165, 10,125, 11, primaque 13, 59 primi 15, 168 primo 1,95. 2, 133. 4, 142. 5,12. 13, 224 primoribus 15,40 primos 6, 24. 7,195. 10, 251. 13,146 primum 6,576 primum, adverb. 2, 4 44. 6,370. 7,141. 68. 14.85. 15,7 primas 4, 75. 8, 61 274. 10, 258 princeps 4.32. 13,138 principe 8, 198 principio 15, 148 principis 6,616. 8,224 10, 76 93 341 principium 6, 244 prior 1, 102 bis. 3.81 130 244. 8, 153 priori 9, 21 priorum 1,151. 6,534 priscam 4, 102 privata 6, 114 privaria 4, 55 priva:0 12, 107 privatus 1, 16. 12 41 privignoque 6, 133 privignum 6,627 Prie 1,97 158. 14.1 13 printig ia .

priulquam 13. 38 procemia 3, 288 proavis 15, 152 proavorum 3, 312 proavum 8, 134 probat 7, 204 probatæ 11, 163 probavit 10, 70. 13, 205 probitas 1,74 procedat 3, 138 procerem 8, 26 proceres 2,121. 3,213. 4. 73 144 7, 90 proceffus 1, 39 Prochytam 3, 5 proclames 2,75 procubuit 3, 257 procul 2,88. 3,89. 12, 5. 14,45 bis. 16,17 25 Procula 3, 203 Proculas 2,68 Proculeius 1, 40. 7,94 prodere 9,115. 13,23 prodeft 2, 141 142. 8, 1 prodiderim 9, 97 prodiga 6,361. 7,138. 10, 301 prodigia 6,84 prodigio 4, 97 prodigiofa 13,52 prodita 8, 261 producat 8, 271 producere 6, 210. 146. 16.32 producit 2,94. 6,603. 14, 228 produxère 15, 94 produxerit 15 32 produxille 15, 166 produsit 8, 266 profer 1, 126 proferat 6, 169 proteret 7, 13 proferre 4,91. 14,142 proficis 13, 18 profuit 4, 99. 10, 324 profundi 13,49 progenies 14, 84 Progne 6, 643 prohibente 11, 7 role 13, 206 1 rol s 8, 56 probudunt 5, 26 ; temere 15, 73 Fremethea 8, 133 i emetheus 4,133.. 15,

promiftique 7,84 promitti 12, 2 promiffis 11,60 promittant 12, 101 promittente 16, 12 promittere 3, 43. 13, 233. 6,387 . promittunt 2, 12 promovimus 2, 160 promptius 10, 220 promptus 3,74 prona 15.147 proni 3, 192 pronum 9,43. 13,75 pronus 6, 48 prope 9, 106 propera 4, 67. 6, 147 properabat 4, 76 94 properabo 3,59 properant 6, 429 properante 3, 264 properantem 3, 319 properantibus 3, 243 properantis 14, 178 properare 6, 329. properat 4,59. 6,487. 14. 78 properate 4, 134 prophanæ 2, 89 propinat 5, 127 propinguas 1,71 propinqui 14, 236 propinquis 8, 219. 13, 207 propinguo 8, 72. 14,6 propior 6, 509 proponere 4, 46 proponimus 3, 24 propofiti f, I propositum 9,21. 10, 325 propofui 8, 125 propria 14, 80 prora 5, 89. 10,186. 12,69 prorfus 6, 248 profeucha 3, 296 profit 4, 36 protpera 10, 97. 12, 63. 16, 2 profpiciunt 6, 359 proftantis 1, 47 prostare 3,65 proftat 9,24 proftitit 6, 123 proftitui 8, 226 protegere 11,33. 15, 155 protegit 8, 250 protinus 3, 140. 4, 48.

7. 165. 11,188. 13, puer 1,61. 5,61. 176. 14, 123. 16, 27 Prorogenes 3, 120 protuleratque 10, 30 protulit 5, 23 provenit 16, 57 provida 10, 283 provincia 1, 50. 4,26. 5, 97. 8, 87 provocat 6, 320 375 provocet 1, 24 proxima 5, 96. 6. 528. 10, 126, 13, 228 provimus 4,94. 6,289. 9,108 prudens 4, 113 prudentia 10, 48 365. 12, 32. 14, 315 prudentiffima 3, 86 pruinis 4, 56. 5,50 pruna 3, 83 prurigo 6, 326 prurire 11, 163 prurit 6, 577 pialtria 6, 336 Piecas 6, 490 493 publica 6, 334 586. 7, 5 .. 10, 284 publicus 10, 41 312 pudeat 2, 42. 11,202 pudendis 8, 139 183 puder 3,168 321. 5. 1. 12, 8. 14,185 pudicam 6, 136 pudici 6,49 pudicitie 6, 14 307. 10, 298 pudicitiam 6, I pudicus 3, 111. 6,192 pudor 2, 110. 3,60 154. 10, 329. 4, 178 pudnem 2,39. 6,251 355. 11.55. 16,34 pudori 8, 83 pudoris 11, 154 puella 6, 257 3, 160. puellæ 2, 59. 4, 35 114. 6, 493. 11,154 200. 13,80. 14, 45 200 puellam 6,353. 8,33. 9.74 puellares 15, 137 3, 65. puellas 1, 84. 2, 36. 6, 126. 9, 1:8 puellis 6, 190. 10,

69. 9.64. 10,216. 11, 146 154. 13, 43 56. 14, 45 192 pueri 2, 152. 3, 156. 6, 172 403 551. 7, 32 226. 8,234. 9, 41. 10,353. 83. 14.48 180 pueriles 15,59 pueris 2, 168. 6, 111 598. 8, 167. 10, 167 289. 12, 117. 14, 3 208 pueriique 6,638 puero 1, 54. 5, 164. 10,302 11,59. 13, 65. 14.11 47 poerocum 7, 240 pueros 3, 264. 4,122. 5, 141. 6,150271. 7, 133 177. 14,228 puerpera 6, 593 puerum 9, 46 pagillares 11, 156 pugna 5, 29 pugnacis 5,57 pugnam 7,173. 8,132. 15.74 pagnamas 16, 47 pugnantem 8, 201 pugnanti 12, 4 pugnare &, 210 pugnas 4, 121 pugnis 3,300. 13,127 pugnos 15, 58. 16,30 pulcher 7, 190 pulcherrima 11,56. 12. 38 116 pulcra 10, 345 pulcra, ablat. 10, 292 pul:rior 10, 196 pulcris 1, 137 16, 57 pulcro 1, 127. pulcrum 9, 47 puicrumque 4,54 pulleti 3, 213 pulli 6, 615. 13,142 pullorum 6, 550 pullos 14,74 pullulet 6, 362 pullus 10, 231 pulmentaria 7, 185 pulmo 4, 138 pulmone 6, 548 659 pulmonem 10, 33 pulpita 3, 174. 6, 78. 7, 93. 8, 195 225. 14, 257 puls 16, 39 pullandum

quali 10, 157. 15,65

pullandum 5, 171 puliancis 9,62 pullare 6,611. 16,8 puliari 6, 44 I 3,289 pullas 2, 130. poliat 6, 192 pulfatus 3,300 polietur 16, 9 pultes 11, 58 pultibus 14, 171 pulvere 7,48. 10,37. polvinar 6, 131 pulvine 3, 154 pulvis 8, 61 pumice 8, 16. 9,95

6.

3,

6.

7**,**

2,

T

0,

7.

4.

2.

1.

28

2.

27

30

12,

2

57

42

9

78.

25.

um

Punica 14, 161
punice 8,235. 13,101.
16, 13
punit 6, 491
pupilli 1,47. 6,628
pupillos 10, 223
pupillom 15, 135
puppe 12,79. 14,267
puppim 6,102
puppis 12, 31
puri 9, 141. 10, 19
purpura 1,106. 7,134
135. 14,155. 14,188

purpuream 12, 39
purpureus 4, 31
pufillas 14, 29
pufilli 10, 121
pufillos 15, 70
pufilos 6, 34 35
puta 2, 153. 5, 7
putabas 9, 47. 10,137
putabat 4, 80
putant 13, 232. 14,98
putarent 7, 5
putares 2, 122
putaret 12, 21
putaris 10, 344

putaris 10, 344
putas 6,34. 7, 22. 9,
103. 13, 5
putat 3, 51. 5, 162.
6, 184 456. 13,91.
14, 17 115 121. 15,
108
putavit 6, 389. 15,
23 82

putere 11, 121
putere 11, 121
putere 3, 75. 5, 2. 6,
41. 10, 330. 13,
193. 14, 223
puter 1, 58. 8, 57.
13, 35

pureusque 3, 226 putres 13, 95 putrique 14, 132 Pygargus 11, 138 Pygmæa 6, 505 Pygmæus 13, 168 Pylades 16, 26 Pylius 10, 246 Pyrenæum 10, 151 Pyrtha 6, 84 Pyrrha, ablas. 15,30 Pyrrhum 14, 162 pyrum 11,73 Pythagoras 15, 173 Pythagoreis 3, 229 Pythia 13, 199 pyrismate 11, 173 pyxide 2, 141. 13,25

Q.

Uadra 5, 2 quadrans 7,8 quadrante 6, 446 quadrantes 1, 121 quadrijuges 7, 126 quadringenta 1, 106. 2,117. 5,132. 14, 326 quadringentis 11, 19 quadrivio 1,64 quæramus 14, 181 quæras 10, 219. 11, 29. 15,89 quærat 9, 112. 14,58 quære 8, 172. 14,252 quærebat 13, 202 quærendi 6,500 quæris 2, 134. 5, 19 quærit 7, 21. 9, 92. 10, 253. 14, 207 quæritur ú, 46 332 quero 2, 76. 3, 296 quærunt 11,14. 14,76 quæfita 15,63 quæfitum 13,25. 14, 104 quælitus 1,164 quælo 6,392. 12,128 quæstio 3, 141. 7,156 quale 2,57. 5,36. 6, 254 qualem 5, 147. 7.56. 9, 3 13. 10, 293. 13, 111. 15,141 qualemcunque 1, 80 quales 1,80. 3,39. 4, 28. 10,194. 11,72 155

qualia 5, 151. 15, 1 qualiacumque 6, 546. 15,40 qualibet 14, 205 qualis 2,29. 4,82. 5, 24. 7,68. 10,157 179 185. 11,9499 qualifque 10, 353 quandoque 2, 82. quandoquidem I, 112. 10, 146. 13, 129. 14, 51 quanta 1, 91 140. 6. 261. 8, 92 119 quanta, ablat. 1,45. 4. 6. 13, 76 quantalibet 7,81 quantas 1, 11 quanti 3, 225. 6,364 625. 7,45 176 bis. 8, 192 quanticumque 7, 184 quantis 4, 5. 10, 190 quanto 3, 18 249 271. 5,67. 6,261. 8,141. 9, 70, 10, 14 40. 11,24. 13,32. 14, 258 312 quantula 6,253. 10,173 quantulacunque 13,183 quantulum 6, 150 quantum 1,118. 3,132 143. 4, 109. 6,37. 7, 104 124 216. 8, 241 bis 9, 59 117. 10,251. 11,26. 12, 129. 13,113. 14, 139 160 233 239 318319320. 15,45 quantumvis 7, 165. 8, 15 quantus 5, 133 134. 6, 3 16 317. 14, 239 quare 6,135 201 491. 9, 1 quarta 9, 17 quartanam 4,57 quascumque 10, 312 quafi 13, 225 quaffas 2, 130 quaffarum 5, 48 quatenus 12, 102 quater 7, 122 quatiente 13, 195 quatiere 13, 171 quatit 12, 5 quatuor 5, 47. 12,59.

13, 58. 14, 168

queas 14, 257 queat 1, 29. 10, 359. 16, 1 quemcunque 14, 210 quemdam 2, 36 quemlibet 3.37 quemquam 10,96. 12, 130. 13, 249 quemque 3, 250 quemvis 3,75 queratur 10, 251 quercum 6,386 quercus 14, 184 quærebat 5,51 querela 13, 135 querelæ 16,19 querelas 9, 94 querentes 2, 24 quereris 2, 131. 13,71 queritur 6, 36 quibufdam 3, 281. 15. 15 quicquam 8, 232. 10. 246 quicquid 1, 85. 4,54. 6,465 519 552 597 631642. 7,162. 8, 95. 9,97 114. 10, 174 344. 11, 188 189. 13,83. 15,93 quicunque 7,18. 15,71 quidnam 4, 130. 10, 329 quidni 10, 95 quid quod 3, 86 147. 6,45. 10,208 quid refert 1,154. 4.5 quid fi 8, 183 quidam 6,360. 12,50. 14, 96. 15, 77 quidem 2, 11 159. 6. 152 183. 8, 149. 11, 7. 12, 26 107. 13, 19. 15,27 quiescit 1, 126 quiescunt 13, 218 quin 11,133. 12,112 quingenta 6, 136 Quinquarribus 10, 115 quinque 1,105. 6,229. 7, 121. 9,41. 11, 206 Quintiliane 6, 279 Quintiliano 7, 186 Quintilianus 6, 75. 7, 189 Quintillæ 7,75 quique 10, 250. 14, 266 Quirine 3, 67 Quirini

Quirini 2, 133. 8,259 rapai 9,75 Quirinos 11. 105 Quiricem 8, 47 Quirite 3, 60 163. 10, 45 109 13, quifnam 10, 69. 243. 15, 103 10, quifquam 8, 196. 184 11, 148 quique 1, 41. 3,143. 12, 20, 13, 46 quifquis 6,210. 8,274. 10,116254 14,227 que, id est, quorfum 8, 9 142 144 **Quominus** 6, 333 quondam 3,34 313, 4s 24 6,287. 11,83. 13, 38 200 queniam 3,114 6.554 14,40 quequam 13,36 quota 3,61. 13,157

R.

R Abida 15, 163
rabidam 6, 427 rabie 6,647. 13,225. 15, 125 radat 13, 151 miere 6, 10%. 14, 7 rations 6,380 radiat 6, 204 radios 13, 78 ramice 10, 205 ramos 6, 227. 12, 91 ranus .13, 99 ranarum 3,44 120as 2, 150 rancistius 6, 184 rancidala 11, 135 rapere 5, 413 rapiat 7, 183 rapienda 1,96. 15,39 ripientem 14, 245 rapit 6, 372. 8, 135 rapitur 8, 147. 332 14,232 rapta 4, 76 raptore 7, 168 rapros 4, 122 raptum 10, 256. 15, 23 raptura 8, 130 repturus 1, 34 faprulque 13, 169

rapuit 10,308. 12,129 rara 6, 164. 7, 145 223. 8,63. 10,297. 13,8 rara, ablat. 11,82 raræ 8, 104 rari 6, 178. 13, 26 rarior 7, 202. 11,208 rarum 2, 113. 5, 15 Terus 2, 14. ,8, 27 73. 10, 18 rafa 2,97 rato 5, 171. 12, 81 raftra 15, 166 rate 14, 301 rates 12, 122 ratio 4,20. 6,95. 7,1. 14, 39 ratione 6, 222 452. 10,4 racionem 1,21 rationious 1, 118. 6, 510 13UCZ 6, 514 rauci 1, 2 rauco 8,59 racus 11, 155 Ravola 9, 4 rea 6, 242 rebusque 10, 348. 12, 49 recedas 3, 297 recedit 6,649 recens 3, 151 recentem 4, 58 recentes 6, 407 recenci 2, 102. 6, 11, 7, 180, 13,5 recentis 11,74 recepit 13, 241 receffit 6, 19 129 receffu 3, 230 recidir 12, 54 recitances 3, 9 recitare 8, 126 recitaverit 1, 3 recites 7, 40 recondita 6,67 recta 3,26 recta, ablat. 6, 400 recte 9, 118 recto 2, 118. 3, 252. 10, 189 rectore 13, 87 rectorem 8, 83 rectoris 12, 33 rectum 3,107. 13,289. 14, 265 rectus 2,23

recubans 3,205 recubante 11,201 recumbas 5, 65 recumber 9, 106 recumbet 3,82 recumbit 6, 447 recurrit 13, 239 red la: 13, 15 61 reddere 1, 93. 16,40 reddet 3, 319 r ddidit 13, 204 reddit 16,57 reddunt 3, 202 redemi 6, 75 redemprum 4, 2 redeuntibus 14, 170 rednt 10,179 185 redimicula 2, 84 redir 3, 174. 6, 428. 9, 51. 12,70 reditu 12,94 reditum 12, 15 redivivos 6, 362 redolent 4, 109 referam 1, 45 referat 1, 118 referebant 8, 105 referemus 15,28 referens 1,66. 11,89 186 referre 16, 58 referri 2, 136 refert, pro interest 1. 154. 4, 5. 5, 123. 6, 656. 8,193. 10, 213. 11,21 180 refertis 2, 54 referent 2, 170 refici 3, 319 rege 6, 1. 13.149 regers 4,126. 10,273 regemque 8, 161 regenti 4, 83 reges 6, 158. 10,113 regi, nomen, 4,103. 5. 150. 6,406 regique 12, 103 regia 11, 8 regibus 3, 313. 13,52 regimen 15, 54 reginæ 12, 3 regis 5, 161. 6. 524 650. 10, 161 regna 2, 149. 6,223. 7,201. 14,328 regnat 3, 119. 6,148 regula 7, 230 regum 5, 58. 7,45. 8, 90 260 régunt 9, 32

rei, a res 8,81 rei, à reus 15, 135 relatum 6, 553 relegit 6, 482 relicta 3,69 relica, ablat. 5, 76. 7. 37. 10,179. 14,279 relifæ 14, 93 . relictis 6, 194 14,77 232 relicto 6, 541 590. 7, 168 relictos 16, 12 relinquas 14, 263 relinques 8, 123 relinquit 6, 223 relinquant 12,77 reliquis 5,149. 10,260 reliquit 6, 87. 8, 95. 13, 15 reliquos 14, 36 Remi 10,73 remige 4, 49. 9, 150 remigibus 15,22 remis 15, 128 remordent 2, 35 remota 10, 3 remotion 8, 178 remotus 12,58 renato 14, 11 renovata 10, 243 reor 15, 87 repente 2, 83. 9, 8 reperta 11, 101 reperam 12, 87 repetas 8, 272 repetatur 15,72 repetit 6, 225 451 repetita 7, 154 repetitus 6, 327 repeto 9, 22 reponam 1, 1 reponit 3, 220. 6,466 reportandis 7, 47 repugnet 6, 626 repulfa 10, 326 reputat 6,364 requiem 6, 106. 182 requiris 6, 285 rescribat 6, 140 rescribere 6, 233 refecentur 8, 166 refidens 2, 57 refinata 8, 114 resonant 15, 5 respectus 8, 64 respexit 7, 3 refpice 2,44. 3,268. 5 60. 6, 115. 8, 51

respicent

respicere 10, 275 respiciat 3, 185 respicit 7, 141 respiret 14, 28 respondes 3, 295. 6, respondit 13, 199 reiponia 6, 584 refte 3, 226. 14, 274 reftemque 10, 58 restibus 6, 30 resupinat 3, 112 resupinati 8, 176 retegantur 6,277 retia 2, 148. 8, 204 retibus 5,95 reticulis 12,60 reticulumque 2, 96 retinere 2, 138. 13, 201 reverenda 6, 512 reverentia 2, 110. 5, 72. 11,47 177 reversa 6, 311 rev.rfi 3, 37 reverti 3, 301: 4, 52. 11, 184. 14, 281. revocabat 2, 30 revocante 1,27 revocata 6, 575 revoces 14, 23 I revolvas 8, 272 reus 4, 105 rex 1, 136. 5,14 137 10, 246. 14, 255 Rhadamantus 13, 197 rheda 3, 10 rhedæ 4, 118 rhedarum 3, 236 Rheno 8, 170 thetor 1, 44. 3, 76. 7. 198 rhetora 10, 132 thetore 7.197. 15,112 rhetores 6, 437 rhetorica 7, 173 thetoris 7,217 rhinocerote 7, 130 Rhodios 8, 113 Rhodopes 9, 4 Rhodos 6, 295 rhombi 4, 39 129 thombum 4, 68 119 thombus 11, 121 rictu 10, 272 :: tum 10, 230 ride 6, 263 ridebat 10, 29 51 ridenda 10, 124

35

6. 7.

4,279

14,77

20. 7,

0,260

8, 95.

7, 150

3

1

151

6,466

6. 11

0

33 66

268. 5.

8, 51

respicer

ndendaque 6, 460

9,8

3

ridens 6,608 ridente 2, 13 ridere 6, 342. 8, 191 rides 3, 100 ridet 13, 172. 15, 71 ridiculos 3, 153 ridiculum 11,55 rigidæ 6, 128 rigidi 10, 31 rima 3, 97 rimabitur 6, 550 rimæ 3, 195 timas 9, 105 rimofa 3,270 ripa 3, 117 ripa, abl. 3, 265. 10, 86 riparum 5, 105 rifu 10, 33. 13, 171 rifum 6, 71. 7, 212. 13, 35. 15, 15 rifus 10, 47 rie 12, 86 ritu 10, 335 ritus 6, 334 rivales 6, 115 rivalibus 12, 126 rivalis 6, 217 rivi 6, 429 rixa 3,282 289 rixæ 3, 288. 15, 52 rixantis 15,61 robora 10, 145. 12, 9 robore 6, 12 robuftior 10, 197 rodebant 3, 207 rodit 5, 153 sogabat 6, 385 10gantem 3, 210 roganti 6, 583 rogaris 9, 73 74 rogat 3, 300. 14, 302 rogatum 5, 144 rogatur 9, 148 rogatus 7, 232 roges 9, 114 rogi 15, 140 rogus 10, 241 Roma 2, 39. 3, 319.4, rumpe 7, 117 38. 7, 138. 8, 243 rumpers 5, 19 244. 10, 279 Romæ 3, 41 137 165 183. 5, 50. 7, 4. 8, 237. 11, 46 Romam 3, 8; 314.10, 122. 11, 195 Romana 6, 294 Romanas 14, 100 Romano 3, 119

Rominorum 5,53

160 Romulez 11, 104 rofæ 11, 122 rofas 14, 254 roftra 10, 121 rota 13, 51 rotam 4, 134. 8, 148 rotant 6, 315 rotas 10, 59 rotato 6, 448 rotis 10, 176 ruant 8, 77 Rubelli 8, 39 rubentem 7, 196 rubenti 13, 37 rubet 1, 166. 6, 478 rubetæ 6,658 rubetam 1, 70 rubiginis 13, 148 rubicundula 6, 424 ruborem 13, 2,2 rubra 5, 27 rubras 14, 192 Rubrenus 7, 72 Rubrius 4, 105 ructante 6, 10 fuctaret 4, 31 ructavit 3, 107 rude, abl. 6, 113 rudem 7, 171 rudentes 6, 102 rudes 1,71 rudis 11, 100 143 ruebant 6, 617 ruerent 8,93 Ruffum 7, 213 214 ruga 13, 215 rugæ 5, 143 9, 9 rugam 14, 2 325 rugas 10, 193 rugis 11, 136 ruina 3, 196. 11, 13 ruinæ, 10, 107 ruinam 3, 190 ruit 10, 258 rumoreique 6, 407 rumoribus 9, 111 rum.per: 5, 19 rumpit 10, 153 rumpuntue 6, 415 rupe 10, 93. 11, 105 rupem 13, 246 raperar 9, 75 rupes 5, 93 rupious 1, 8, rupta 6, 513 INPER, all. 3, 149 1up:aque 4,42

Romanus 10, 138. 14, ruptæ 1, 13 ruptis 15, 57 rupto 5, 48. 6, 12, 14,85 rura 14,76 rure 6, 55 ruris 11, 98. 14, 155 182. 16, 36 rurfum 12, 76 rurius 6, 154. 10, 150 rus 14, 141 ruffica 6, 66 rufticus 3, 67 176. 9, 60. 14, 25 Rutila 14, 299 Rutilæ 10, 294 295 Rutilo 11, 5 21 Rutilus 11, 2. 14, 18 Rutilis 6, 536. 12,105 Ratulum 1, 162. 7,68 Rutupinove 4, 141

S.

S Abbata 6, 158. 14, Sabellam 3, 169 Sabina 3, 87. 6, 163 Sabins 10, 299 facci 14, 269 facculus 11, 27. 14, 138 facellis 10, 354 facello 13, 232 facerdos 4, 10. 6,543. 15, 141 facra 2, 125. 6, 335. 12, 113, 13, 107 221. 14, 103 facræ 13, 59 facramentorum 16, 36 facraria 6, 488 facri 3, 13, 6, 22. 11, 20. 15.4 116 facri.ega 13,72 facrilegus 8, 106. 13, 150 facris 6, 535. 13, 19 facro 1, 110. 12, 85 facrorum 2, 113 facrum 13, 15. 16,38 lacula, vide secula Tape 4. 1. 5, 76. 6. 10 146 601. 9.73. 11, 9

fapius

14, 175 Sava, abl, 5, 78. 8,223. 10, 307. 13, 170.15, 17 fævæ 3, 8 fævas 7, 229. 10, 166 favior 4, 109. 6, 291. 13, 196. 15, 115 fævire 10, 180. 14, 18 fævis 15, 164 fæviffima 6, 640. 10, 328 fævit 5, 94 15, 54 1:6 Cevitize 4, 151 fævitiam 4, 85 Lavo 10, 236 fævos 7, 151. 14, 148 fævosque 10, 361 1ævus 10, 126 faga 6, 590 taginis 4, 67 fagittæ 6, 138. 7, 155 fagittas 6, 171 fagittis 15,74 Saguntina 5, 29 Saguntus 15, 114 Salamine 10, 179 Saleio 7, 80 falibus 9, 11 falicti 11,67 salientibus 6, 598 Salios 6, 603 falit 7, 160 faliva, 6, 622 faltante 6, 63, 317 Caltantem 5, 121 faltatus 15,49 faltem 6, 334, 9, 148 faltu 8, 125. 11, 126 14,82 faltus 7, 189. 10, 194 falva 5, 72 falva, abl. 6, 230. 11, 204 falve 8, 26 Calvis 1, 48. 6, 30. 9, 131 falutari 10, 90 falutat 8, 161 falutato 1, 116 falutatrix 5, 21 falutem. 12, 49 Salutes 3, 184 falutet 3, 130 Samia 16, 6 Samo 3, 70

fæpius 6, 556 14, 174 Samothracum 3, 144 Geva 4, 95. 13, 186. fana 6, 651. 7, 60. 10. 356 fanabile 15, 34 fanant 7, 170 fancta 8, 127 fanctam 14, 68 fanctas 15, 10 fancti 7, 209 fanctitima 1, 112 fanctifimus 4, 79 fanctos 10, 298 fanctum 3, 109 137 fanctumque 13, 64 fanctus 8, 24 fandapilarum 8, 175 fane 1, 42. 4. 16. 5, 123. 9,46. 10,183 12, 124. 15, 44 61 languine 4, 10. 6,624 8,2 27 40 42 136 219. 10, 121 301. 11,6 62. 15,58 92 fanguinis 1,42. 10,165 11, 54 68. 14, 164 fanguis 10, 217. 12, 13. 13, 179 fanna 6, 305 iano 10, 355 Santonico 8, 145 fanus 6, 28 fapiar 11, SI fapiens 6, 443. 7, 191 sapientia 13, 20 189. 14, 321 fapientibus 10, 28 fapit 5, 170. 11, 121 farcina 2, 103 farcinulas 6, 145 farcinulis 3, 161 farcophago 10, 172 farcula 3, 311. 15, 165 Sardanapali 10, 362 fardonyche 7, 144 fardonyches 6,381.13, 1;9 Sarmata 3, 77 Sarmentus 5, 3 farraca 5, 23 farraco 3, 255 Sarrana 10, 38 fariæ 3, 254 fartago 10, 64 fatelles 4, 115 faciara 6, 129 fatira 6, 633 fatiram 1, 30. 4, 106 fartiarum 3, 321

182 233 fatius 7, 13. 8, 196 fatur 7, 62 faturabat 14, 166 faturam 15, 3 faturant 8, 118 Saturni 6, 569 Saturno 6, 1 Saturnus 13,40 faucius 5, 27 Saufeia alias Laufella, vide ibid. Sauromatæque 15, 125 Sauromatas 2, I faxa 1, 83. 3, 257. 6, 648. 10, 164. 13, 231. 15, 19 63 faxis 10, 144 faxum 4, 141. 13, 51. 16, 38 fabie 2, 80. 5, 153 scabieque 8, 34 icalarum 7, 118 fcalpit 10, 195 scalpunt 9, 133 Scantinia Lex 2,44 Scaphium 6, 263 scapulis 9, 68 Scaurorum 6, 603 Scauros 2, 35. 11,91 scelerare 9, 25 scelere 13, 6. 15,89 sceleri 13, 29. 15, 129 fceleris 13, 105. 14, 224 fcelerum 13, 157. 14, 173 scelus 6, 650. 10, 340 13, 209 237. 14, 188. 15, 29 30 fcena 8, 220 fcenæ 8, 118 fceptro 10, 43 Schænobates 3, 77 iciac 0, 449. 13, 76 feiet 9, 108. 10, 342 falicet 2, 122. 5, 76. 6, 238 540 634. 7. 159. 14, 155 feindens 7, 177 feindantur 3, 254 feintillis 14, 244 fcio 7, 158. 9, 97 Scipiadæ 2, 154 feire 3, 113. 7, 157. 9, 1 fcis 9, 73 feiffa 3, 148 tatis 3 181 8, "1. 14, feillique 10, 252

fcit 7, 43 Scobis 14, 67 scopulis 10, 170 kopulos 10, 153 scopulosque 13, 246 fcorti 3, 135 fcribe 14, 192 fcribendi 1, 152. 5, 52 scribente 4, 105 scribere 1, 30 scriberis 9, 87 fcribet 3, 241 scribitur 3, 161 Scrinia 6, 277 fcripfit 8, 221 feripto 6, 276 feripto 6, 204 fcriptores 7, 99 fcripturus 11, 8 fcriptus 1,6 fcrobe 14, 170 fcrofa 12,73 scrofa, abl. 6, 175 ferutante 5,95 fcrutare 2,45 fcurra 4, 31. 13, 111 fcutica 6,479 scuroque 6, 247 scutulata 2, 97 fcutum 8, 123 Scyllam 15, 19 Scythicae 11, 139 orawler, 11, 27 fecantem 14, 155 fecat 10, 315 fecatur 11, 135 feceffus 3, 5 fecetur 3, 124 fecreta 3, 113. 6, 139 313 402. 9, 23 53. 10, 89 337 fecreta, abl. 2,91 fecreti 3, 52 fecreto 1,95 fecretum 9, 95 102 secretumque 6, 607 fecretus 6, 236 fectæ 14, 122 fectile 3, 293 fectivi 14, 133 fecto 9, 106 feetum 13, 117. 15, 73 fecuit 6, 513 fecula 3, 313. 4, 68. 6, 24 208. 10, 248. 13, 28 75. 6, fecum 3, 64 400. 13, 91 ferundi

244 297. 13, 100. 14, 14 205 267 268 fecunda 8, 253. 10, secundæ 9,31. 10,247 semperque 3, 50. Secundi, nomen propr. 272. 14, 118 fenatori 6, 82 7, 204 fecundi, adjett. 9,107 Jenatu 8, 93 fecundo 16, 3 fenatus 11, 29 77 fecures 8, 137. 12,61 Seneca 5, 109 Senecæ 10, 16 fecuri, nomen adjett. 12, Senecam 8, 212 fenectæ 13,59 fecuris, nomen subst. 8, fenectus 1,144. 3,26. 268. 10, 59 4, 81 97. 5,34. 7, fecuros 3, 196 35. 9,129 139. 10, fecurum 8,171. 9,144 75 190. 11,45. 13. fearus 1, 162. 6,62. 214. 14,251 fenem 14,4 14, 213 fenefcant 10, 245 fecutor 8, 210 fenefcit 7,52 fedeant 3, 155 fedeat 6, 262. 10,213 fenex 2, 112. 3.117. 13, 185. 14, 57 fedebat 4, 74. 7, 223 fedem 3, 2 fedens 7, 127 152 fenibus 6, 159 fedentes 7,43 fehior 6,214586. 13, fedentis 10, 93 fedes, nomen, 12, 71 fenis, genit. 4, 19. 6, 621. 8, 153 sedet 1, 96. 2, 120. Senonumque 8, 234 fenferat 6, 116 3,265. 5,101. 8, 190. 10, 161 333. 11, 193 fedifti 7, 223 senserit 15,90 fenfit 14, 311 fedit 4, 76. 8,63 fenfum 15, 145 iensus 8, 73. 10,240. feditione 2, 24. 15, 15, 133 Cententia 2,62. 4,136. feges 7, 103. 14, 143 fegmenta 2, 124 6, 497. 8, 125. 14, fegmentatis 6, 89 205 fegnipedes 8, 67 fentiat 10, 215 Sejano 10, 89 Centina 6,99 Sejanum 10, 76 104 fentio 7, 56 Sejanus 10, 63 66 90 Centire 12, 93. 13,5 Sejoque 4, 13 238 Seleucus 10, 211 fentirent 15, 42 fella 7, 142 fentit 2, 153. 6,361 fella, ablat. 3, 136 fenuerunt 6,59 fellam 1, 24. 6,352 fenum 10, 198 fellas 10, 91 sepatat 15, 142 semel 3, 134. 4, 143. fepta 5, 81 septem 1,94. 6,641 bis. 6,520, 13,242 Cemeftri 7,89 12,59. 14,324 Septembri 14, 130 femefum 5, 167 femianimum 4.37 Septembris 6, 516 Semiramis 2,108 septenis 6, 182, femira 10, 363 feptima 14, 105 femivir 6, 512 feptimns 14, 10. 15, fermodio 14,67 Sepulcra 6, 229 femper 1, 113. 13,57 104. 6, 109 177 fepulcris 10, 146 267 272 363 365 fequantur 4, 1;5. 14,

246

52. 5

111

139

53.

12

15,

68.

248.

6,

ibn

379 452. 10, 73

fequar 12, 86 fequatur 13, 50 sequitur 3,245 250. 6, 100. 10,73 117 sequiturque 1, 12 I sequuntur 10, 58 feram, nomen futft. 6, 346 fereno 13, 228 ferenum 7, 179 Seres, populs, 6, 402 Sergiolus 6, 105 Sergius 6, 112. feria 11, 93 170 192. 8, 39 fermone 6, 188 448 fermonem 3, 87 termones 10, 88. 14, Setinis 5, 34 152 fero 1, 169 ferpens 6,431 537. 8, feveros 11, 91 214. 14, 114 serpenter 14, 74 ferpentibus 5,91. 15,3 ferpentum 15, 159 Serraca, vide Sarraca. Serrano 7,80 ferta 9, 128 fertaque 12, 84 Sertorius 6, 141 fervabat 3, 206. 4,59 Sexte 2, 21 III fervant 14, 101 fervantur 8, 258. 14, 304 servare 2, 7. 6,653. 11, 83. 14, 129 262 fervas 9,54 fervat 3, 143. 4, 60. 7,138 fervata 12,6 fervara, atlat. 6, 452 fervatæ 11,71 servato 16, 16 fervatum 4, 68. 286 fervatur 5,71 fervavit 3, 139. 9,80 ficcæ 8,35. 9,12 fervet 14, 113 fervi 3, 131. 6, 278. ficcat 5, 101 7, 141. 9, 103 120 ficcato 13, 44 123. 10, 87 fervilia 10, 319 fervire 7, 41. 10,184. ficci 11, 82 12, 105 ferviret 4, 38

fervis, nomen, 3, 185. 5,66. 6,330. 7,201 fervitii 3, 125 fervo, nomen, 1, 93. 6, 218. 9,5 fervorum 3, 167. 6, 331. 9.68. 10,234. 12,116. 14,16 126 306 fervos 3, 141. 6,510. 11,189 fervulus 3, 253. 14, 67 fervum 8, 179 Seripho 6, 563. 10, servus 6, 218 221. 8, 266. 9,45. 10,42 fermo 2, 14. 3, 73. 6, seftertia 1,92. 2,117. 192. 8, 39 4, 16 29. 7, 180. 9,41. 13,71 fetæ 2, 11 Setinum 10, 27 feveri 2, 131 feverum 14, 110 fex 3, 203, 4,15. 7, fexagefimus 14, 197 fexaginta 13, 17 fexcentis 7, 178 fexta 1, 64. 7. 160 fextam 11, 206 fextarius 6, 426 Sextus 6, 191 fexu 2, 48. 6, 252 fexum 6,647 fexus 6,134 340. 119 167 fi qua 2, 157. 7, 22 si quando 3, 173. 5, 40. 8,80. 12,23 fi quid 4,53. 5,126. 6, 249. 8, 36 fi quidem 6, 620 fi quis 7, 238. 8, 111 fi quod 8, 110 Sibyllæ 3, 3. 8, 126 10, Sicambris 4, 147 fica 10, 113. 15,122 ficcabis 5, 47 ficcandam 3, 32 ficcatum 11,75 ficcentur 16, 27 ficcis 13, 212 fic.o 6, 147 ficun

fixum 1,45 ficcus 7, 119 Sicula 6, 485. 13,50 Siculo 5, 100 Siculos 9, 150 Siculus 7, 236 Sicyone 3,69 tidera 7, 195. 8,149. 9,33. 11,63. .13,47 fidere 12, 103. 16, 4 fideribus 5, 22 fidus 6, 568. 7, 200 figna 3, 216. 8, 12. 15,157 fignabat 9, 76 fignabit 3,82 tignare 8, 142 fignatæ 2, 119 fignatam 14, 132 fignator 1, 67 fignatoribus 10, 336 fignent 3, 271 Signinum, prum, 11,73 tignis 16, 17 tignisque 8, 102. 14, 307 fignorum 16,55 fignum 5,165. 8, 110 fices 5, 60 Silanus 8, 27 filent 7, 169 tilet 6, 237 filicem 3, 272. 6, 349 tiligine 5, "o filiginis 6, 47 1 filiquas 11, 58 filva 3, 16. 9, 13 Silvano 6, 4+6 Silvanum 7, 58 filvarum 1, 135 filvas 15, 152 tilvestrem 6, 5 filuit 3, 304 filuro 14, 132 filures 4, 33 fimia 8, 214. 10,195. 13, 156 fimilem 2, 6. 8, 271. 14,51 fimilemque 3, 177 fimiles 2, 33. 15, 131 fimili 13,135 fimilis 5, 132. 6, 7 652. 8, 270. 12, 29. 15, 160 fimilifque 11, 192. 12, fimilima 6, 164 fimilimus 8, 53 simplex 6, 233 326 finiplexne 1, 92 finglicibes 3, 192

fimplicites 1, 153. 2, folemne 11, 192 18. 6,205. 13,35 fimul 5, 142 fimulabitur 6, 325 fimulacra 11, 104. 12, fimulant 2, 3 fimulat 6, 270 fimultas 15,33 fimus 5, 18 finciput 13,85 finebant 6, 287 finistra 14, 1 finistri 6, 255 finistro 2, 87. 10,129 finu 6, 606 finus 1, 88 150. 4, 41. 7,112. 9,33 finus, genit. 12,81 fipario 8,186 fiphonibus 6, 309 Sirena 14, 19 fis 2, 9. 8, 81 269. 11, 33 60 110 fiftro 13, 93 fitiens 6, 425 ficiente 1,70. 12, 45 fitis 10, 140. 14,318 five 2, 118. 10, 211 322 bis. 11, 28 socialibus 5, 31 fociis 8, 99 108 focio: 10, 254 fociorum 8, 89 136 lacios 10, 222 Socratici 14, 230 Socraticos 2, 10 foctu 10, 230 fodales 11, 190 iodes 6, 279 fol 3, 316. 15, 44 fola 3, 201. 6,68. 8, 20. 10, 172, 13, 208 fola, ablat. 10, 218 Solaque 4, 3 folam 14, 107 tolatia 13, 120 179 tolatur 6, 383 fele 2, 133. 12, 70 10lea 6, 611 Coleat 7,54 telebant 12, 107 folebas 9,25 solebat 4, 32. 5. 44 100. 8, 245. 10, 33. 11, 115 f lem 7, 183. 11,203. (omnum3,234238242 14,200

folemnibus 10, 259 folent 14, 266 foleo 9, 138 folers 9,65 folet 3, 286. 6, 414. 7, 131. 8, 48. 11, 10, 185. 13, 103 foli, adject. 9.93. 12, 124 15, 143 folibus 4. 43 folida 11, 205 folidæ 5,68 folidam . 5. 13 folidum 10, 176 folis, substant. 13, 178 folis, adiect. 2,89. 11, 108. 16,51 14, 100 foliti 2, 92. folito 11, 88 solitoque 6, 486 folitum 8,142. 15,127 folitus 5,106. 10,180. 13, 153. 14, 129 follicitas 7, 42 follicitemus 16,28 follicitent 9, 37 follicitus 5, 20. 13,67 iolo 2,58. 5,150. 6, 500. 7,63. 11,11 folæcifmum 6,455 Solonis 10, 274 15,37 iolos 14, 104. folftitia 4, 93 folvat 8,50 folvere 7, 157 folveret 2, 33 folver S, 154 Colvice 14, 192 folvitur 6, 73 folum, fabst. 11, 49 folum, adiect. 3, 6. 5, 111. 7, 114. 10, 189 folus 3, 122. 7, 2. 8, 250. 11,52. 159. 15,26 fo'ura 13, 116 folurum 9,79 folvunt 14, 199 Solymarum 6, 543 iomni 6, 415 477 tomnique 6, 288 10mnia 6, 546 fomnis 13,221 iomno 3,56 formoque 6, 423 iomnos 15, 154 282. 5, 19. 14, 222

fonabat 1,25. 10,226 fonant 6,68. 7, 108 fonantem 6, 92 fonare 15,51 fonat 3, 91 262. 6, 516. 11, 141 fonoram 13, 167 Tonuit 6,559 fonus 9,78 Sophistæ 7, 167 Sophocleo 6, 635 fophorem 13, 217 Some 3, 223 forbeat 6, 305 forbere 14, 255 5,11 fordes 1, 140. 14, 124 fordidula 3, 149 forori 6, 111 157 fororibus 5,152. 10,242. fororis 6, 85. 14,284 fororem 6, 565 forores 6, 20 fortes 6, 582 sortesque 1, 82 fortis 12, 25 fortita eft 6, 504 fortiti 14, 96. 15, 144 fortitus 8, 179. 13, 49 fospes 13, 178 Softratus 10, 178 ipado 1, 22. 6, 375. 14, 91 spargat 6, 527 spargarque 7,1180 spargendusque 12, 8 spargere 9, 84 Spartana 8, 101 Spartani 8, 218 Spartano 13, 199 fpatia 10, 275 fratiofum 4, 132 spatium 3,269. 4,39. 6,504581. 10,188 358 specie 10,308: 14,109 ipectabile 8, 110 spectacula 6, 61. 205. 11,191 spectanda 7,22 spectandaque 11,35 spectandus 10,67 igestant 6,651 ipedantia 15, 147 spectantibus 2, 147 spectare 1, 56 ipectas 14, 258 1pectar 8, 190 spectent 11, 199 201 fpectenter.

fredentur 13,172 spectes 5, 121 fpectet 6,351 specularibus 4, 21 speculum 2, 99 103 spelunca 6, 3 speluncas 3, 17 speluncis 6, 59 fpem 6, 330 sperantibus 4, 57 sperare 1, 58. 6, 106 387. 10, 297. 13, 234. 14,6 Sperat 3,266. 12, 120 fpernant 14, 34 ipes 1, 134. 5, 166. 7, 1 30. 9, 125 134 147. 12, 70. 14, 278 fpicula 13, 79 Spira 8, 208 Spirant 2, 41. 7, 111 spirante 9,67 spirantesque 7, 208 fpirat 6, 462 spolia 8, 107 spoliare 14, 237 spoliatis 8, 124 fpoliator 1, 46 spoliet 3, 302 spoliis 6, 209 23 I spolium 2, 100 106 fpondere 13, 232 fpondet 6, 547. 7,134 fponiæ 1, 78 sponsalia 6,25 fpontio 11, 200 fpontus 3, 111 fponte 14, 107 fportula 1,95 118 128. 3, 249. 10, 46. 13, 33 fpreti 6, 225 fpumant 6, 302 fpumanti 9,35 spumantibus 13, 14 fpurcos 6, 602 fquallentes 8, 17 fquallida 9, 15 squalidus 11,80 fqualloremque 15, 135 fquamæ 4, 25 fquilla 5,81 Statiant 7, 226 ftabat 18, 100. 11, 118 ftratus 8, 78 ftagna 12, 81 stamine 2,55. 10,252. 14,249 Staminis 12,65 thans 7, 152. 11, 170 thridebat 4, 58

226

108

. 6,

5

7

5,11

0,242

4,284

, 144

375.

2,8

4, 39.

0,188

4,109

35

17

201

tente

13,

Stance 5, 65 ftantem 1,76 ftantes 1, 156. 6,290. Rantious 7, 10. 9,131 ftantie 3, 237 ftare 8, 138 flatique 3, 290 ftat 3, 290. 6, 604. 7, 125 statione 6, 273 Stationes -11, 4 Statitis 7, 83 ftatua 7, 128 ftatuæ 10, 58 statuamque 8,143. 13, 119 Remmata 8, 1 Remmate 8,40 Stentore 13, 112 stercore 14,64 steriles 2,140. 6,595 sterili 7, 49. 12, 97 Sterilis 5,140, 10, 145 sterilisque 7, 203 Sterneret 6, 5 sternitur 10, 335 fternuntur 16, 45 sterrere 1,57 fleterat 10, 239 Retit 1, 149. 6,389. 15,91 Sthenobæa 10, 327 ftigmate 10, 183 Stillantis 6, 109 Stillaret 5,79 Stillavit 3, 122 fimulante 14, 84 stimular 7, 20 stimulos 10, 329 stipulare 7, 165 ftlataria 7, 134 Stoica 13, 121 Stoicidæ 2,65 Stoicus 3,116. 15,109 ftomacho 3, 234. 6, 100. 11, 128 ftomachum 4,67 ftomachus 5,49 ftragemque 8,251 strangular 10, 13 frata 9, 52 Stratocles 3, 99 ftrarum 10, 175 strepita 2,52. 7,137. 14, 19 Arichique 6, 400 ftricto 1, 165. 5, 159

ftridentem 14, 280 Stridere 5, 160 ftridore 14,23 fridunt 10, 61 ftrigilibus 3, 263 ftringit 8, 148 ftructor 11, 136 ftructorem 5, 120 strumosum 10, 309 studiis 7, 17 Audiorum 7, 1 itulea 1, 17. 6, 43 Stultum 14, 235 Rupeas 6,87 stupet 13, 16 Rupidi 8, 197 ftupuit 4,119. 13,154 Stygio 2, 150 finadendum 10,330 fuaderet 13, 203 fuades 9, 125 fuadet 14,23 fuali 14, 225 fubducere 11, 142 tubductis 8, 77 Subduximus 1, 15 subcant 6,143. 14,202 Subeantur 16, 2 Suberant 4,60 Subeunt 6, 591. 7,34. 14, 33 subeunte 3, 28 Subeuntem 6, 651 fubjecta 10,56 fubit 2, 50. 6, 418. 14, 221 fabitæ 1, 144 fubitas 13, 167 fabiti 3, 273. 6, 519 fubiro 3, 169 Subitum 6,65 fubitura 4, 10 Subitus 3, 305 fubitufque 4, 133. 12, 19 fublata 5, 83 fubligar 6, 70 fublimem 10, 37 fublimia 7, 28 fublimibus 3,269 fublimior 11,24 fublimis 11, 123. 12, 72 Sublimius 8, 232 . Libmitteret 12, 54 tubnectere 3, 315 fabreoti 9, 116 fubridens 2, 33 fubiellia 7, 45 56. 16, fum 6, 28;

1+ ++

Kk 2

subsidere 6, 410 fublidiis 15,73 fubfiftere 14,231 fubftitit 3.11 fubstringit 6, 432 Subterranea 2, 149 fubtexit 7, 192 Subtrahitur 6, 649 Subvexit 5.89 Suburra 10, 156. 11, 51 141 Suburræ 3, 5. 5, 105 fuccensus 7, 40 fucci 11, 76 fucida 5, 24 fuccina 6, 572. 9, 50 fuccin ta 8, 162 fuccinctus 4, 24 fuccingere 6, 445 fuccurrere 6, 442 fudans 4, 108. 10, 41 ludant 1, 167. 6,258 fudantibus 1, 28 fudare 6, 419 fudat 3, 103 fudavit 2, 126 fudes 4, 128 fudibus 6, 247 fudoribus 13, 220 fuerus 10, 2; 1 furfecerat 14, 208 fuffecerit 10, 32 fuffecit 14.319 furferre 1, 29 Sufficeret 15, 80 fufficiat 14. 317 fufficient 7, 187. 9, 146. 14.300 329 fufficit 3, 155. 5, 7. 6, 53. 9, 66. 10, 40 158. 13, 160 183. 14.141 172. 15, 169 fufficiunt 3, 179. 8, 257. 11,6 fufflumine 8, 148. 16, 50 fuffiagia 8,211. 10,77 fui 3, 194. 10, 192 fullan 14, 98 1 nis 11, 82. 14, 307 fulcis 14, 241 filo 14, 170 tido: 7, 48 f.doum 1, 157 falfara 2, 153. 5, 48 fulface 13. 145 Sulmonenti 5, 186 3,56 (...mas 2,65. Lime

Cume 14, 326 fumen 12, 73 fumendas 12, 61 fumente 5, 5:3 fumere 3, 101. 6,118. 9. 97. 10.99 fumeret 13, 39 fomes 10, 25 fumet 2, 70. 8, 152 fumine 11, 138 fumic 2, 124. 3, 67 172. 9, 19. 11, 23 fumitque 5, 128 fumito 8, 134 Cumitur 3, 181. 5.97. 6, 263 577 fumma 5, 2 18. 6,368 7, 155. 8. 249 fumma, abl. 14, 87. 15. 85 fumma, fubit. 14, 218 fummam, fueft. 3. 79. 11, 77. 13, 74. 14, 323 fommam, adject. 13. fummi 1, 5 38. 2,104 101. 6, 544. 10, 268 fummique 6, 178 fummis 3, 179. 6, 348 645. 8. 112. 11, 36 fimmilla 1,36 fummittat 6. 333 fummitte 6, 206 fummo 1, 14. 4, 46. 10, 36 147 fummos 10, 49 fummoveant 1, 17 fummoveor 3, 124 fummovet 1+, 186 fummula 7, 174 Cummum 6, 422. 8, 83. 14, 299 fummomque 6,5;1 fummus 1, 117. 6, 97. 10, 110, 15, 35. fumplerit 6: 255 f mpfit 3, 80 (umptam 4,30 1umptis 14.76 fumpto 6, 329 fumptes 16, 40 Tumptu 7.77 fumptus 7, 185 fum int 2, 84. 6, 284 Supellex 3, 14, 11,99 Superaverat 12, 68 Superbi 6, 523 Supervis 5,66

f: perbo 6, 179 Superbum 8, 71. 11, 129 Superbus 12, 125. 14, 282 furercilio 2, 15. 5. 62 Supercilium 2, 93. 6. 168 Supereft 1, 35. 3, 27 259. 5,73. 6, 354. 9, 134. 11, 48. 13, 109 237 Superos 6, 19. 13, 75 fuperfint 8, 184 fuperfit 11, 205 Superfunt 8, 124 supervacua 10, 54 Supervacuam 2, 116 Supervacui 13, 137.16. 41 fupina 8, 201 fupino 1,66 Supinum 14, 190 Supinus 3, 280 Supplicia 15, 130 Supplicio 8, 213 Supplicium 6, 219 suppositos 6, 601 suppositumque 10, 176 Suppositus 1, 98 furæ 16, 14 funda 7,71 furdo 9, 150. 13, 194 furdum 13, 249 furgat 3, 154. 7, 183 fargebant 4, 70 furgere 15, 123 f gis 7, 115 jurgit 6, 528. 7, 100. 10, 43. 11, 127.12, 23 furgitur 4, 144 (mrepta 5, 152 furrexerit 14,243 fulpecta 10, 208. 12, 93 Suspectis 11, 186 suspectumque 9, 57 furpectus 3, 2223 suspende 8, 230. 9, 85 futpendit 6, 436 fuspicit 13, 123 fuspirat 11, 152 fustiner 2, 93. 4. 4C. 11, 122. 14, 127 tuftimit 6, 105. 15. 88 futurro +, 110

futor 3, 254.
futoris 5, 46
Sybaris 6, 295
Syenes 11, 124
fyllæ 1, 16. 2, 28
fympuvium 6, 342
Syphacem 6, 169
Syriumque 11, 73
fyrma 8, 229
fyrmata 15, 30
Syrophænix 8, 159
160
Syrotum 6, 350
Syrosum 6, 350
Syrus 3, 62

T.

Abella 6, 557 tabella, abl. 10, 157. 12, 27 tabellæ 7, 23. 9, 36 tabellas 6, 276. 8, 142 tabellis 6, 199 232. 12, 100. 13, 136 taberna 13.45 tabernæ 1, 105. 2,42. 3. 304 Tabraca 10, 194 tabnla 8, 6. 9, 41. 14, 289 tabulæ 1, 90. 2, 119 tabulam 2, 28 tabulas 2, 58. 6, 600. 9. 75. 12, 123. 14, tabulata 3, 199. 10, 106 rabulis 1, 68. 4, 19. 5, 102 tace 2, 61. 8, 97 taceant 9, 103 115 tacendæ 4, 105 tacendi 2,14 tacendis 3, 50 taceo 13, 127 taces 9, 25 tacetis 5, 169 tacita 1, 157 tacito 11, 185 tacitum 13, 20) tacitus 9, 94 raciculque 3, 297 tæd3 12,50 ræda, sol. 1, 155, 2, 91 tædia 7, 34. 11, 20%.

16, 44. Tædia, nem. propr. 2; 49 tædis 2, 158 Tagi 3,55 Tagus 14, 299 tale 4, 22. 15, 14 115 talem 2, 69. 4, 46. 8, 179 talenta 14, 274 tales 8, 202. 10, 193, 11,99 180 tali 5, 173 talia 2, 19 91. 12,23 14, 150 225 talibus 11,42.14,210, 15, 93 talis 2, 156. 11, 207. 12, 103. 13, 47.14, 165 talo 7, 16 Tanaquil 6,565 tangat 14, 44 tangens 14,219 tangunt 13,89 tanta 6, 439 500. 10, 306. 15, 120 tanta, abl. 7, 84 tantaque 7, 85 tanti 3, 54. 4, 26. 6, 136 177 625. 10, 79 165 343. 13. 95. 14, 290 tantine 5. 9 tantis 6, 160. 12,114. 14, 303 tanto 4, 18. 8, 140. 10, 140. 14, 27 264. 15, 89 tantum 2, 127. 3,144. 5, 165. 6, 372. 8, 240. 10, 40 80.14 159 233 cantumdem 3, 298.10, 91 tarda 10, 186 tardas 14, 248 tarde 6, 475 tardos 4.44 tardumque 15, 32 tardus 4, 107 Tarentum 6,295 Tarpelaque 13, 78 Tarpeio 12,6 Tarpeium 6.47 Tatio 14, 160 ra rea 6, 491 Taurice 15, 116 tauro 8, 82 raurominitane

taurominitana 5, 93 taurus 12, II meta 6, 288. 8, 77 tectis 3, 269 recto 7, 105 rectoque 3, 211 rectoria 6, 466 rectorum 3, 8 tectum 6, 303. 15, 154 tegant 9, 105 teges, verb. 9, 101 tegete 9, 140 tegetem 6, 117 tegetis, nom, 5, 8. 7, 221 tegi 14, 186 regit 11, 158 tegitur 1, 171. 5, 154 tegmen 6, 256 regula 3, 201 tegunt 16, 48 tela. ment. 10, 164.13, 232. 15, 65 tela, abl. fam. 14, 61 Telamonem 14, 214 Telephus I, 5 Telefine 7, 25 teli 15, 53 tellure 1,89 telorum 13, 83 temeraria 5, 102 temerarius 5, 129. 14, 275 temetum 15,25 temone 4, 126. 10, 135 tempero 3, 287 tempestas 12, 24. 13, tempestate 4, 140. 6, 26. 7, 2 164. 12, 61. 14. 302. rempeftaribus 15, 20 templa 15, 42 templi 13, 147 templis 8, 143, 10,23. 12, 7. 13. 37 templisque 8, 233 templo 1, 133. 9, 24. 13, 205 templorum 11, 111 templum 13, 219 tempora 2, 38. 3,124. 4, 151. 6, 570. 8, 145. 10, 254. 11, 118. 12, 62. 14, 130 157 tempore 5, 53 102. 4, Teres 7, 12 115 135. 5, 22. 9, terga 4, 128. 11, 82. texit 6, 44. 8, 43

7. 2

5. 14

6. 8.

, 193,

12,23

,210,

207.

7.14

. 10,

6. 6,

10,

13.

114

140.

27

144.

. 8,

14

.10,

ane

16. 10, 263. 11, 144 152. 13, 211. 15, 38 68 temporibus 4, 80. 6, tergo 1, 6 644. 10, 15. 13, 20 remporis 7,99. 9, 125 tempus 2, 115. 8,150. 16,49 tenax 8, 25 tende 6, 52 tendit 10, 154 tendirur 6, 425 teneam 5, 58. 13, 94 teneat 1, 23 31 tenebat 1, 61, 6, 657 tenebit 14, 297 tenebræ 12, 18 tenebras 3, 225 tenent 6, 70 tenentis 3, 89. 14, 63 tenentur 3, 306 tener 1, 22. 5,70. 6, 382. 9, 46 teners 2, 86 teneri verb. 6, 409. 15, 158 teneris, nom. 1,39. 14, 215 teneros 7, 237 tenerum 6, 547. 8,16 tenet 2,99. 5,31 39. 6, 382 453. 7, 50 51. 10, 141 54.16 54 tenfo 14, 281 tenfum 7, 117 tenta, verb. 7, 175 tenrare 10, 305 tentarent 7, 54 tentaveris 5, 126 tentes 1, 297 Tentyra 15, 35 76 tanne 9, 31. 10, 269 tenuem 7, 207 tenues 3, 163 227. 8, 120. 15, 101 tenui, nem. 2, 55. 3, 97 193. 4,110 132 6, 258 540 658. 7, 145. 5, 138. 15, 21 tenuique 7, 48 80 tenuis 13, 7 tenus 6, 445 tepenti 10, 149 ter 6, 522 660. 11, tetrumque 3, 265 86. 14,28

13, 16. 15, 75 tergeat 14, 62 tergens 13,44 terit 9, 4 Terpfichoren 7, 35 terra 15, 70 terra, ablat. 15, 122 139 terraque 14, 222 terræ 7, 103. 14, 7 terræque 14, 257 terram 2, 130. 4, 10. 6, 428. 7, 207. 11. 164. 15,92 147 terras 4, 83. 6, 410. 13, 226 terretur 14,285 terribiles 15, 124 terris 2, 25. 6, 2 164. 8, 37. 10, 1 279. 13, 126. 15, 86 terrore 10, 357 tertia 2, 60. 3, 199.5 17. 14, 326 tertius 2, 40. 13, 73 teffellæ 11,132 reffera 7, 174 tefta 3, 270. 4, 131 tefta, abl. 6,513.14,311 teftæ 5, 35. 15, 128 testamenta 1, 37 testamento 12, 121 teftamentum 6, 548 teftandi 6,215. 16,51 teftantur 12, 27 teftarum 11, 170 teste 6, 135 310. 10, 70. 15, 26 teftem 2, 76. 3. 137. 13, 198. 16, 29 32 teftes 8, 149. 13, 75 tefti 5, 5 resticuli 6, 338 refticulorum 12, 36 tefficulos 6, 3,71. 11, 157 teffis 6, 219. 8, 80. 9, 77. 14, 218 testudine 6, 380. 14, 308 testudineo 6,80 teftudo 11, 94

teterrimas 6, 417

tetrum 10, 191

Teucrorum 8, 56

Temonico 10, 282

tetigit 2, 128. 7, 109

tentoris 9, 30. Thaida 3, 93 Thaleris 13, 184 theatra 14, 256 theatri 10, 128 213 theatro 3, 173. 6, 68 theatrum 11, 4 Thebaidos 7,83 Thebarum 13,27 Thebas 7, 12. 14, 240 Thebe 15, 6 Themison 10, 221 Theodori 7, 177 therms 11,4 thermsrum 8, 168 thermas 7, 233 Therfitæ 8, 271 Therfires 8,269. 11,31 Thefeide 1, 2 Theffals 6, 600 Theffalix 8, 242 thoraca 5, 143 thoris 1, 136 thoro 3,82. 13. 218. 15, 43 thorum 6, 5 Thraces 6, 402 Thracum 13, 167 Thrasea 5, 36 Thrasylli 6, 575 Thrax 3, 79 Thule 15, 112 thura 12, 90. 13, 116 thure 9, 137 Thyeftæ 8, 228 Thymele 1, 36. 6, 56 bis Thymeles 8, 197 Thyrlumque 6,70 thyrsumve 7,60 tiara 6, 515. 10, 267 Tiberi 6, 522 7, 121 Tiberim 3,62, 14,202 Tiberinum 8, 265 Tiberinus 5, 104 tibia 6, 313 tibicina 2,90 tibicine 3, 63 193.15. 49 Tiburis 3, 192. 14, 87 Tiburtino 11,65 Tigellinum 1, 155 tigillo 7, 46 tignum 3, 245 tig ide 6,269. 15,163 tigris 8, 36. 15, 163 time 10, 26 timeam 1, 103 timearis 3, 57 timeas

timeas 3, 310 timeat 6, 51 timebis 5, 172. 10, 20 tollunt 13, 147 timemus 10, 4 timendas 2. 31 timendus 4, 153 timent 6, 95 timeo 10, 84 timetet 6, 17. 11, 92 tondente 1, 25. 10, toto 2, 85. 4, 54. 6, rimeri 3, 113 timet 1, 35. 3, 190. 15,119 rimetur 13, 227 timidum 6, 523 timidus 6, 632 timor 1, 85 timuit 3, 190 tinea 7, 26 tintigine 6, 128 tintinnabula 6, 440 Tirefiam 13, 249 tironem 16,3 riruncalus 11, 143 Tirynchius 11,51 Tiliphone 6, 29 Titan 14, 35 Titanida 9, 132 Titio 4, 13 titubantibus 15, 48 titali 8, 241 riculique 10, 143 titulis 5, 110. 8, 60 titulo 6, 229. 11, 85 titulos 1, 130. 14, 291 titulum 6, 123 titulumque 5, 34 toga 1, 119. 3, 149.8, 240 toga abl. 10, 8 togæ 9, 29. 10. 39 togam 2, 70. 3, 172 tortoribus 6, 479 11,204 togatas, id of, Comœdias I, 3 togita 8, 49 togatæ 1, 96 togati 7, 142 togatus 2, 127. 15,8 rolerabile 6, 513. 7,69 toleranda 6, 183 rolerant 9, 192 tollas 9, 122. 10, 142 r llamr 6. 363 tole 6, 169 toilendus 14, 253 tollentibus 1,81 reliere 6, 38 toil: 14.247 tolli 2, 101 tellis ., 84

tollit 6, 320 tollito 9, 105 tolluntur 6, 154 tomacula 10, 355 tonantem 13, 153 tonat 13, 224. I4, 295 225 Tongilli 7, 130 tonitrua 5, 117 tonfi 11, 140 tenfore 6,25 tontoris 6, 372 tophum 3, 20 tormenta 9, 18. 14, 135 tormentis 1, 208 tormentum 2, 137 torpente 10, 203 torpentis 4, 43 torquest 1,9. 3, 27.5, 419 torquentem 13, 165 torquere 5, 155. 15, tractandum 11, 28 64 torques verb. 5, 25 torquet 0,023. 14,251 torquetis 2, 56 torquibus 16, 60. torrens 6, 318. 10, 9. tradat 6, 238 13, 70 torrente 5, 105 to:rentem 4, 90. 10, tradidit 14, 102 128 torrention 3,74 torret 9, 17 tortoque 11,70 traducinur 2, 159 tortore 13,195. 14, 21 traducit 7, 16. 8, 17 torva 10, 271 torva, abl. 6, 642 torvilque 4, 147 torvum 2,36 torvumque 8, 155 torvus 13,50. tota 3, 10. 4, 150. 5, tragico 2, 29 21. 6, 150 30. 9, tragicos 15, 31 76. 10, 18 237. trahat 10, 38 14, 148. 15, 8. 16, 20 tota, abl. 6, 170. 8, 19 205. 9, 13. 11, 141. 13, 61 200. 14,61 totam 6, 397 615. 11 15; 195. 14.94 18135 10, 7. 14, 230

13, 26, 14, 13 toties 1, 2. 2, 37. 6, 44 94, 7, 166 214 9. 1. 10, 187 250. 15.44 totis 6, 61. 8,255. 10, 115 327 401. 7. 97. 8, 85. 10, 24 6; 288 11,66. 13, 218.14, 154, 15, 55 91 taios 1, 140 150. 6, 473. 10, 323 totum 3, 209. 6, 424 520 524. 12, 128. 13, 153. 14, 313. 15,80 totas 2, 79. 7, 226. 15, 110 trabez 10, 35 trabeam 8, 279 trabibus 14, 276 295 tractanda 4, 80 matire 6, 102. 14, rremulo 11, 164 254 tractas 9, 53 tractato 6, 549 trademus 16,7 tradentur 5, 116 tradiderit 10, 299 tradit 8,72 traditur 2, 129 traducebat 11,31 tradunt 15, 117 traduntque 14, 3 traduntur 6, 369 tragædo 6, 74 tragoedum 6, 395 tragicæ 12, 120 tragicis 6, 612 12, 100. 13, 173. trahere 13, 103. 15, 151 traheretur 12, 11 trahit 11; 23. 14, 37 325 trahitis 2,54 trahitur 10, 99 trahant 8,66 tranquille 10, 364 trantatta 6,482

totidem :, 94. 7,225. transeo 6, 601. 10; 273 transfert 3, 198. 5, 43 tranfi 3, 114. 7, 190 transierit 14, 11 tranfiliet 14, 279 transilit 10, 152 transire 2, 151 tranfitus 3, 236 tranflatus 3, 169 Trallibus 3, 70 Trasymachi 7, 204 traxerat 4, 146. Trebio 5, 135 Trebium stid. Trebius 5, 19 trechidipas 3,67 tremebunda 6, 524 tremens 6, 542 trementes 2,94. 7,241 trementia 10, 198 tremere 5, 11 tremerent 11, 90 tremuli 6, 615 tremulis 6, 96 tremulumque 6, 621 tremulus 10, 267. 16, 55 trepida 9, 130 trepidabis 10, 21 trepidabit 8, 152 trepidam 3, 139 trepidant 13, 223 trepidantem 8, 250 trepidantis 12, 15 trepidas 14,64 trepidat 1,97 trepidatur 3, 200 trepidi 2, 64. 14, 20 trepido 1, 36. 14,199 trepidosque 10, 295 trepidum 13, 106 trepidumque 14, 246 tres 2, 28. 5, 141. 6, 143. 9, 90. 12, 95. 14, 159 tria 5, 127 tribuat 10, 301 tribui 9, 39 tribunal 8, 127. 10, 35 Tribuni 1, 109. 3,132 7.223 Tribunis 3, 313 Tribuno 1,101. 2,165 11,7 Tribunos 7, 92 tribus, att. 1; tributa 3, 188 tridenten

tridentem 8, 203. 13, trientem 3, 267 Trifolinus 9, 56 triginta 12,74 triplicem 9, 7 tripodes 7, 11 triremis 10, 135 triscurria 8, 190 trifte 6,568. 13, 49. tumidaque 14,282 14, 110 triftes 6,69. 7,2 triftibus 2, 9. 6, 388 triftis 1, 145, 2, 62. 3. 57. 6, 127. 9, 1. 10,136. 11, 153 tritas 6, 572 tritoque 8, 66 tritus 13, 10 triviale 7,55 trivio 6, 411 triumphalem 8, 144 triumphales 1, 129 triumphi 4, 125 triumpho 11, 192 triumphos 6, 168. 7, 201. 8, 107 Troja 10, 258 Trojanum 4,61 Troica 8, 221 Trojugenæ 8, 181 Trojugenas I, 100 Trojugenis 11, 95 trophæis 10, 133 truces 15, 125 trulla 3, 108 trunca 12, 79 truncis 10, 133 trunco 13, 178 truncoque 8,53 tratina 6, 436 Trypheri 11, 137 tuba 15, 52 tuba, abl. 6, 249. 15, 157 tubarum 10, 214 tubas 1, 169. 6, 441 tubera 5, 116 119. 14,7 tubicen 14, 243 Tuccia 6,64 tuendis 8, 169 tueri 13, 201 tuetur 3, 201. 14,302 tui 5, 75, 9, 91. 10, 310 tuis 8, 96 231 tulerim 6, 650 tulerit 2, 24. 6, 116 toliffet 5, 4. 10, 2,8

10,

5,

00

241

i

0

20

95

246

1. 6.

. 95.

0,35

,132

,165

nien

,199

16,

tulifti 9, 39 tulit 2, 36. 6,131. 10, 257. 13, 105 Tulli 5, 57 Tullia 6,306 Tullius 7, 199 tumentem 10, 309 tumes 3, 293. 8, 40 tumet 6, 461 tumide 2, 13. tumidis 16,11 tumidum 13, 162 tumultu 6,419.13,130 tune 6, 191 640 641 tundendum 6, 377 tunica 8. 235. 10,38. 11, 122 tunicæ 3, 179 254. 8, 207 tunicam 1, 93. 14,153 tunicas 6,445 476 520 tunicati 2, 143 tunicis 14, 287 turba 4,62. 5,21. 6, 438. 10, 73. 13,46 15,46 81 turba, abl. 3, 239. I, 195. 7, 131 turbamque 14, 167 turbæ 1, 96. 15,61 turbat 13, 222 turbavit 6, 8. 14, 94 turget 14,138 turgida 2, 141 turgidus 1, 143 Turni 12, 105 Turnus 15, 65 turpe 3, 168. 4, 13. 6 187 389 456. 7.5. 11, 175. 14.48 turpem 5, 240 turpes 1, 78 turpi 6, 240 298 turpia 2,9. 7,239. 8, 182 turpibus 14, 41 turpis 2, 71 111. 130. 11, 174 curpitlimus 2, 83 turpiter 6, 97. 8, 165 turre 6, 290. turribus 15, 158 turrim 12, 110 turris 10, 106 turture 6, 39 Tutca 8, 180 Tufca, ail. 6,185

11,109

Tufcis 13, 62 Tuscum 1, 22 tuta 9, 139 tutæ 3, 306 tutela 14, 112 tuti 12, 81 tutor 8, 79. 10, 92 tutos 5, 91. 15, 154 tutum 3, 109 tutus 4, 93. 11, 146 Tydides 15, 66 tympana 3,64.6,514. 8, 176 Tyndaris 6,656 tyranni 4, 86. 10, 113 tyrannide 8, 223 tyrannis, dat. 8, 261 tyranno 10, 162 tyrannos 7, 151 tyrannus 10, 307 Tyrias 1, 27. 6, 245 Tyrio 7, 134. 12,107 Tyriusque 10, 334 Tyrrhenamque 12, 76 Tyrrhenos 6, 92 Tyrrhenum 5,96

v.

Acantem 8, 118 vacat 1, 21. 5, 8. vacua 3, 96 vacuam 1, 124. 6,122 vacui 15, 23, 100 vacuis 3, 2. 8, 90. 10, 102 vacuisque 1, 136 vacuo j, 17. 6, 68 vacuumque 14, 57 vacuus 10, 22 vadas 11, 205 vade 2, 131 vadimouia 3,213 298 vadit 8, 168 vadum 2, 151 vænit 7, 174 Vagelli 16, 23 vaginæ 5, 44 Vagitus 7, 196 vale 3, 318 valeant 15, 67 valeat 6, 610. 13, 120 valent 10, 145 valentius 12,63 Tuko 6, 288 10, 74. valet 6, 100. 8, 171. 10, 238. 16, 4

valida 11,5 valle 2, 133 vallem 3, 17 vallibus 7. 7 vallo 15, 120 vallum 16, 16 valvæ 4, 63 valvis 9,98 vana 13, 137. 16, 41 vanæ 7, 203 vani 6, 637 vanishime 14, 211 vano 3, 154 vanus 8, 15 vaoulo 3, 289 varia 13, 236 varicolus 6, 396 varie 3, 264 Varillus 2,22 vas 7, 119 vala 3, 251 271. 6, 355. 16, 101. 14, . 62 vascula 9, 141. 10, 19 Valcones 15, 93 vatem 7,53 vates 6, 435. 13, 199 vati 6, 583. 7,93 vatibus 1, 18 Vaticano 6, 343 vatis 11, 114. 13, 79 vatum 7, 89 ubera 6, 9, 12, 8 uberihus 6, 272 uberior 1,87 ubicunque 4,55 ubique 1, 17. 3, 303. 8, 104 238 Ucalegon 3, 199 uda 1, 68. 9,4 udis 10, 321 udo 8,242 udus 8, 159 vectari 6,576 vectetur 4,6 Vedi vel Vetti 7, 150 vectoris 12, 63 vehatur 1, 158 vehemens 9, 11. 11, 34. 13, 196 vehementius 8, 37 veheris 5,55 vehetur 3, 239 vehitur 4, 21. 6,350 vehunt 3, 256 Veiento 3,185. 4,113 123. 6, 113 vela 6, 227. 9, 105. 15, 127 velamen 3, 178

velentes

relantes 14, 300 velare 6, 390 velari 6, 339 velaria 4, 122 velas 8, 145 velificatus 10, 174 velim 5, 107. 9, 1 velis, namen, 1, 149. 10, 339. 11, 30. 12, 22 velit 13, 176 vellendas 11, 157 vellera 2,55 Vellere, nomen, 6,288 velles 6, 281 veller 6, 597. 10,184 282 vellus 12, 4 velo 12, 69 velocis 13, 98 velocius 14, 31 velox 3,73. 9,126 Velox, nem. prop. 8,187 veluti 11, 198 vena 7,53 venabula 1,23 venæque 9, 31 Venafrano 5, 86 venale 3,33. 8,62 venales 12,102.14,151 venali 8, 162 venalibus 3, 187 venam 6, 46. 13, 125 venantur 14, 82 venator 4, 101 venatricis 13,80 vendant 8, 192 vendas 7, 10 vendat 5, 98. 7, 87 vendente 6, 257 vendenti 6, 590 vendentis 6, 379 vendere 4, 33. 8, 194. 14,200 vendes 6, 211 vendet 14,218 vendimus 10, 78 vendit 4, 27 bis. 6,609. 7, 10 135. 8, 128 vendunt 6, 546. 136. 8, 193 Venefice 6,625 venena 7,159, 14,173 Veneni 8, 17. 9, 100. 13, 154 veneno 3, 123. 6,630 Ven. mam 5, 132 Venerabile 13,58. 15, 143 venerantur 15, 8

venerat 1, 111. 2,166 Venere, namen, 10,362 Venerem 10, 209 Veneres 13, 34 Veneri 2, 31 Veneris, nomen, 4, 40. 6, 137. 7,25. 10, 290. 11,165. 16,5 veneris, verb. 13, 161 venerit 5, 145 Veneto colore 3, 170 veniam, nomen, 2, 19 63. 5,42. 6,534 539. 11, 174 15, 103 veniam, verbum, 3,322 veniant 7, 156 venias 1,98. 7,29 veniat 1, 32. 16, 27 venient 13, 102 veniente 3, 255 venientibus 11, 113 venientis 14, 65 venies 11, 61 veniet 1, 160. 3.243. 5, 168. 6, 331. 7, 184 185. 8,49. 10, 336. 11,65. 14, 277. venis, verbum, 3, 292 venifie 6, 476. 10, 216 veniffet 4, 149. 10. venit, praf. a venio 2, 157. 5,83. 6,147 424. 7, 110. 8, 60. 10, 18. 11, 160 venit, praterit. 4. 81. 5, 99. 10, 71 venit, à veneo, vide vænit. veniunt 6, 138 463. 11, 20 venter 4, 107. 9,136 venti 1. 9 Ventidio 11, 22 Ventidius 7, 199 ventilat 1, 28. 3,253 ventis 12, 34 57 vento 3, 83 ventorum 13, 225 ventola 14,58 ventofo 8,43 ventre 5, 6. 6, 595. 12,60 ventrem 6, 124. 11, 40. 14,199 14, ventres 3, 157. 126 149

ventri 15, 174 ventriculum 3.97 ventris 15, 100 venturo 14, 59 ventus 12, 67 Venus 6, 299 569 Venufina 1,51 Venufinam 6, 166 ver 5, 116. 7; 208. 9, 51 vera 2,64 153. 4.35. 10, 3. 14, 240. 16, 33 vera, ablat. 8, 188 veraque 15, 17 veræque 6, 250 veram 7, 112 veramque 13, 205 veras 7, 168 verba 4, 91. 6, 390 11,8 455. II, 8 verbera 8, 267 verberat 6, 480 verbere 13, 194. 21 verberibus 10, 317 verbis 2, 19 110. 6, 405. 11,170 verborum 6, 439. 7, 230 verbola 10, 71 verbum 1, 161 vere, nomen, 4, 83 verebor 2, 21 verendum 14, 115 vergas 8, 136 veris, adjettiv. 3. 18. 13, 134 verius 2, 15 verna, fubstant. 1, 26 vernam, subst. 9, 10 vernula, 5. 105. 10, 117. 14, 169 vernum 11,203 vernus 5,78 vero, namen, 4, 91 vero, conjunct. 13, 84 verpos 14, 104 verre, verbum, 14,60 Verrem 3,53 Verres 8, 106 Verri 2, 26. 3,53 verlamus 7, 49 versare 8, 67 versata 13,218 versetur 14, 206 versibus 7, 153 verio 3, 36

verfu 7, 86

verfum 1, 79

verlus, nomen, 6, 453. 7, 38. 11, 180 vertere, prater. 11, 49 verterit 7, 242 Vertice 3, 252. 5,171. 8, 247. 11,160 12. 81 vertigine 6, 303 vertitur 6, 99 vertunt 3,30 verubus 15, 82 vervecis 3, 294 vervecum 10,50 Verum, namen, 3, 171. 6, 142 324 verum, conjunt. 8,125. 9, 70. 12, 97 vescebantur 15, 106 vesci 15, 13 vefica 1, 39 vefice 6, 64 Veftam 4,61 Vestamque 6, 385 vefte 10, 245. 14,110 veftem 2, 67. 6,351. 12, 38. 13, 132 vefter 7,98 veftibulis 1, 132. 7, veftibus 12, 68 veftigia 6,14 225. 13, 244. 14, 36 53 272 Veftinusque 14, 181 veftis 6,481 vestit 11, 155 vestiti 3, 135 veftirur 6, 115. 12 100 vetat 10, 237 293 vetent 6, 74 vetera 3,218 veterem 4, 52 137. 6, 307. 13,61 veteres 1, 132. 3, 11. 6, 334 345 518. 7. 120 170. 8,19. 10; 299. 14, 189 veteri 5, 64. 6, 121 veteris 3, 1 195. 105. 5,35. 6,14 318. 9, 16. 13,147 214. 14, 37 184 veterum 5, 13 vetet 6, 627 vetitum 14, 185 veto 13, 128 Vetti, vide Vecti. vetula 6, 193. 10,195 vetulæ 1, 39. 6,240. 14, 208 vetule

vetulas 10, 268 vetus 1, 76. 3, 206. 6, 21 159 15,6 33 verufta 8, 34 vetufto 15, 151 vetuftos 6, 161 vexant 1, 100. 7,64 vexantur 2, 43 vezere 1, 126. 6,598 610. 13, 108 133 vexat 2, 63. 7, 131. 12, 9 VEXALE 6, 289 vexatafque 11, 187 vexatus 1, 2 vexilla 2, 101 vexillaque 8, 236 vexillum 10, 156 vexit 3,65 via 1, 39. 14, 223 viam 14, 122 vias 14, 103 viator 10, 22 vice 15, 53 vicerit 13, 4 vicerunt 10, 285 vices 6, 310. 13, 88 vicibus, id eft, viciffim 7, 240 vicimus 2, 163 vicina 4, 7. 6, 508. 14, 143. 15, 76 vicinarumque 6, 6 vicinia 14, 154 vicino 15, 154 vicinorum 15,36 vicinos 6,413 vicinum 1, 8. 6, 32. vicinus 6,151. 13,185. 16, 37 vicit 2, 143. 4, 136. 14, 214 vicorum 3, 237 vicos 6, 78 victa 10, 277 victaque 10, 135 victi 6, 660 victima 12, 113 victis 8, 99. 11, 198. 12, 126 victo 10, 286 victor 2, 73 victori 7, 243 victoria 1, 115. 8,59 63. 15, 47 victoris 2, 152 victrix 1,50. 13,20. 15, 81 victum 14, 273

153

49

71.

171:

125.

6

110

351.

7:

13,

272

12;

1. 6,

, 11.

. 7:

10

121

5, 14 4,

,147

,195

240

erule

84

3

ı

2

0

vetulo 13,55. 16,39 vidumque 6, 169 292. 7.9 victuto 9.58 victurus 6, 566 . vicus 2, 8. 6, 655 videant 10, 87 videas 2, 76. 13, 170 182. 14,42 videbat 2, 100 videbis 1, 91. 3, 177. 5, 25. 6, 502. 14, 245 videntus 4, 22. 13, 3 videndus 6, 600 videntur 11, 121 video 6, 394. 13, 118 videor 14, 322 videres 11, 197 videret 13,56. 15,172 videri 6, 113 444 463 videris 5, 161. 9,20. 13, 143 viderit 9, 36 viderunt 3, 314. 6, 24. 11, 118 vides 3, 249. 8, 90. 11,9. 12,126. 13. 135 videt 6, 407. 8, 149. 10, 252 290. 13, 221 videtur 3, 95. 6, 160 175 200 504 579. 14, 142. 16, 58 vidi 7, 13. 16, 30 vidimus 3,6 vidiffe 14, 283 vidiffet 10, 36 vidifti 7, 14 vidiftis 7, 205 vidic 4, 52. 6, 104 214 246. 10, 265. 14, 311. 16, 30 vidua 6, 140 viduz 4, 4 viduam 6, 404 viduas 8,78 vigeant 10, 240 vigila 14, 192 vigilando 3, 232 vigilanti 1,57 vigilantibus 3, 129 vigilate 10, 162. 14, 305 vigilat 8, 236 vigilarque 7, 27 vigilem 14, 260 vigiles 3, 2,75 vigili 13,229

viginti 9, 140 vile 11, 97 viles 13, 142 vilibus 5, 146 vilis 5, 4. 7, 174. 14, 269 villa 14, 141 villa, ablat. 4, 112 villarum 14,89 villas I, 94. 7, 133. 10, 225. 14, 95 275 villica 11, 69 villicus 3, 195 228. 4, vimine 3,71 vim 5.74 vina 5, 51. 11, 159. 13,213 vincant 1, 110 vincebat 14,91 vincens 14,90 vincere 13, 112 Vinceris 14, 213 vincitur 10, 159. 14, 145 vincla 13, 186 vinclis 3, 310 vincuntur 6, 437 vindex 10, 165 vindice 4, 152, 8, 222 vindicet 13, 226 vindi&a 13, 180. 16, 22 vindicta, ablat. 13,191 vini 7, 236. 10, 203. 11, 161 vino 6, 385. vinoque 5, 49, 6, 314 vinofus 9, 113 vinum 5, 24. 7,97 121 vinxerat 10, 182 vielz 12, 90 violare 15, 9 violarent 3, 20 violatæ 13,6 violati 13, 219 violato 6, 536 violatus 11, 116 violaverit 15, 84 violentius 4, 86 vipera 6, 640 vir 2, 129. 6, 53 253 virentem 12, 85 vires 3, 180. 6,252 virga 3, 317. 153 virgæ 7, 210 virgamque 14,63 Vingas 8, 23, 11, 66

Virgilio 7, 69 Virgilium 6,434 virgine 6, 505 Virginia 10, 294 virginis 15, 139 Virginius 8, 221 virgo 3, 110. 8, 295. 9.72. 14,29 virguncula 13,40 viri 6, 359 507 653. 9, 85. 13, 12 viribus 10, 10 209. 12, 42 viridem 5, 143. 9,50 virides 6, 227 457. 7. 118. 14, 147 viridi 3, 19 viridis 11, 196 viris 6, 129 454 viro 1,70 2,129. 4. 136. 6, 112 223 269 388 57+ virorum 6, 398. 15.48 viros 2, 45. 6, 328. 10,49 304 Virro 5, 39 43 128 149. 9, 35 Virronem 5, 156 Vicconi 5, 99 Virronious 5, 149 Virronis 5, 134 virtus 1, 115, 6, 322. 8,20 virtute 2,20. 4,2. 15, 114 virtutem 10, 141 364 virtutibus 3, 164. 6, 167 virtutis 10, 141. 109 virum 6, 116. 13,64 vis, verbum, 1,74. 2, 69. 7, 165. 346. 14.253 Vis, nomen, 5, 135 138. 6, 439. 10, 94 vifa 6, 537. 14, 165. 15,40 vilæ 4, 114 vilam 11, 152 visamque 6, 2 viscantur 6, 462 viscera 3, 44 72, 111. 9,43 visceribus 13, 15 visci 9, 14 vifis 12, 74 visne 10, 90 vifuque 14, 44 vifurus 6, 312 Y:.3

vice 10, 343 vita, ablat. 11, 57. 13, 22 180 235. 15, 108 vite 7, 172. 9, 21 27 127. 10, 188 247 275 358 364. 11, 207. 12, 70. 13, 21. 14, 105 157 vitam 4, 91. 8, 84. 12.50. 15, 161 vitanda eft 8, 116 vitare 6, 571 vitari 3,284 witem 8,247. 14,193 Vitia 2, 34. 13, 188 vitibus 9, 56. 11, 72 vitiis 4, 3. 6, 287 vitio 3, 121. 12, 51 Virioque 14,69 vitiorum 1, 87. 14, 32 123 vitis 6, 374 vitium 1, 149. 3, 182. 6, 412. 8,140. 14, 109 175 vitreo 2, 95 vitro 5, 84 witas 6, 50. 12, 118 vittata 4,9 vituli 13, 117 vitulifque 3, 238 virulum 2, 123 Vitulus 12, 7 vivant 3, 29 vivaria 3, 308. 4, 51 vivas, verbum, 8, 46 vivat 6, 56 57. 12, 128 Vive 3,228 vivebant 6, 12. 13,38 vivebat 8, 103 vivendi 3, 84. 11,11 vivendum eft 3, 197. 9, 118 riventibus 10, 243 viventis 5,56 vivere 2, 135. 5, 2. 7, 137. 14, 137 viveret 6, 18 Fivimus 3, 182 vivit 6,508, 8,55 vivire. 1+, 179 vivitur 8, 9 vivo, nemen, 4, 10. unda, ablat. 14,289 19, 69. 16, 52 vivant 2, 3. 12,51. 1 15,62 7:705 2,59

vix 3,231. 4,109. 5, unguem 10, 53 68. 6, 53 562. 9, unguenta 6, 302. 76. 10, 214. 13, 14 26 74. 14, 150 163. 15.55 vixerat 10, 272 vixerit 7, 235 vixit 6, 56 ulcifci 8, 222 ulcifeitur 6, 292 ulciscuntur 9, 111 ulcus 6, 472 ulmea 11, 141 ulmos 8, 78 ulmosque 6, 149 ulterior 4, 20. 7,30 ulterius 1, 147. 9, 38. 15,118 ultima 2, 34. 3, 140. 6, 127. 8,44 9,81. 10, 275. 12, 55. 15.95 ultimus 3,201 209. 4, 38. 8,260. 10,342. 15,50 ultio 13, 2 191. 16, 19 ulter 8,216. 10,165. 14, 201 ultro 13, 108 Ulubris 10, 102 ululantque 6,314 Ulyffes 9,65. 11,31. 15,14 umbellam 9, 50 umbone 2, 46 umbra 2, 157 umbra, atlat. 4,6. 6,4. 7, 105 173. 14, 109 umbræ 13,52 umbram 10, 21 umbrarum 8, 65 umbres 1, 0. 10, 258 umbriferos 10, 194 umbris 7, 207 Umbritas 3, 21 umbrolæ 15,76 uncia 11, 131 unciolam 1, 40 unco 10,66 unctamque 8, 113 unctis 3, 262 uncum 13, 245 unda 3, 244 undas 3, 19 undis 12, 31 undique 3, 247. 5,81. volvit, à volvo 6,495. 8, 19. 9, 131

9. 128. 11, 122. 14, 204 15,50 ungues 7, 232 unquelque 5, 41 unguibus 8, 130. 13, 170 ungula 7, 181 unica 8, 20. 10, 364 unicus 8, 111. 9,64 vocale 7, 19 vocalis 13, 32 vocamus 8, 32 vocancies 4, I vocant 3, 316 vocantem 13, 107. 15, 135 vocantur 4,72. 11,176 vocari 1, 99 Vocarit 14, 277 vocat 3, 239. 6, 136 vocato 14, 21 vocatus 5, 63 4, 32. Voce 2, 111. 6, 529. 10, 198. 11, 180. 13, 77 vocem 3, 90. 6, 379. 7,82. 8,185. 13, 114205 voces 7,44 vocibus 11, 172 . vocis 7, 119: 8, 227 volabant 8, 251 volantem 1,54 volanti 5, 121 volat 10, 232 volens 12, 38 volenti 13, 159. 16. voles 6, 546. 8, 134 Volcios 8, 182 volet 6, 396. 7, 197. 13, 92. 14. 185 volo 3, 44. 6, 222 Volicorum 8, 245 Voltimis 3, 191 volvas 15.30 volucrem 8,57. 10,43 volucres 11,139. 13, 167 volucri 8, 146 volveris, a volvor 10, 126 volvente 13, 83 voluere, praterit. 7, 209 voluit, a volu 3, 40. 4, 69 14, 299

volvitque 6, 451 wolvitur 3,55 volumine 14, 102 voluntas 6, 222. 13, volunt 3, 113. 7,157. 10,97 voluptas 1, 85. 6,178 253 367. 10, 210, 11, 120 166. 190 voluptatem 14, 256. 15,90 voluptates 11,208 Volufi 1, 15 voluta, imperat. 1,168 vomer 3, 311 vomere 15, 167 vomicæ 13,95 vomit 6, 43 1 vorabit 1, 135 vortice 13,70 vorticibus 6, 523 vota 10, 23 111 284 14, 250 votaque 1,133. 6,601 votique 10, 6 votis 14, 298 votiva 12, 27 voto 6,60 10, votorum 5, 18. 291 votum 1, 85. 9,147. 14, 125 votumque 3, 276 vovealque 10,354 vovebit 12, 115 vox 6,196 317. 9,78. 10, 274. 11, 111. 14,63 urbani 13, 111 urbe 2, 162. 3, 22 235. 11, 55. 16, 25 urbem 1,111. 2,26. 3,61 193. 6, 397. 7, 8; 162, 8, 118 250. 10, 171. 11, 112 198 urbes 6, 410. 10,284 urbi 4, 77 151. 6,289 10, 341 11, urbibus 10, 34. 15, 104 101. Urbicus 6, 71 urbis I, 31. 2, 125. 3,9214. 6, 84. 8, 200. 10, 285. 13, 157 urceoli 3, 203. 10, 64 urgeat

urgeat 4, 59 urgebant 13, 48 urgente 6, 592 urgentibus 12,53 urgentur 6, 424 urget 13, 220 urina 11, 169 urinam 6, 312 urit 6, 259 uritur 14,22 urna 6, 425. 7, 208. 13,4. 15,25 urnæ 10, 242. 12,44 urnamque 1, 164 urnas 7, 236 Urfidio 6, 38 42 urfis 15, 164 urfos 4,99 urtica 2, 128 urtic# 11, 166 ufi 15, 93 ufquam 8, 122. 12, 103. 14, 43 usque 10, 1 201 291. 13, 158. 15,82 ufque adeo 3, 84. 5, uvæ 11, 72 129. 6, 181 ulu 13, 18 uluram 9.7 usus 4, 139. 11, 118 ut pro ftatim atque 4 ut pro quamvis 7, 9, 70 bis 103. 240. 13, 100

13,

157.

,178

210,

256.

,168

284

5,601

10,

,147.

, 22

,26% 397. , 118 11, ,284

5,289 11, 1 125. 13, 0,84 rgeat

4 9,78. 111.

3

13,

utque 4,60. 6,87 utcunque 10, 271 attere 1, 149 uteris 6, 195 utero 10, 309 uterum 6, 598 uterque 10, 118. 15, vulneribus 2, 73. 14, 37 utile 3. 48. 6, 239 vulnus 8,98. 15,34 358. 7, 96 135. 9, 27 124. 10, 348 ntilior 4, 84 utilis 6, 209. 14,71 72 utilium 12, 52 utimur 8, 184 utinam 4, 150. 6,334 637 utftur 5, 170 utres 15, 20 utrinque 6, 581. 15,35 utroque 2,50 utrumque 9, 19. 10, 118 uva 2, 81. 13,68 uvaque 2, 81 uvam 5,31 Vulcani 1, 9 Vulcaniaque 8, 270 Vulcano 10, 132 Vulcarius 13,45 vulgi 3.36 260. 7,85. 8, 44. 10, 51 89. 11,3. 15,29

vulnera 5, 27. 6,246 vulnere 3,150. 8,210. 10, 212. 13, 12. 15, 54 156 164 vult 3,53. 6,464. 10, 338. 14, 176 177. 15, 141 vultu 2, 17. 4, 104. 6,417. 9,3. 10, 189. 14,52 285 vultuque 14, 110 vultum 3,105. 6,466. 7, 238. 8,205. 10, 191 234. 11, 187. 15, 170 . vultumque 10, 300 vultur 14, 77 vulturibus 4, 111 vulturis 13, 51. 14, 79 vultus 9, 12. 10, 68 vultus, genitiv. 11,154. 13,77 vultus, plural. 8, 2 vultus, accuf.plural. 15, 56 Vulva 11, 81 vulvæ 6, 128 vulvam 2,32

vulgo 13, 35. [15, 36 uxor 1, 122. 5, 146.] vulgus 2, 74. 15, 126 6, 5 45 116 142 210 347 534 616. 9, 72. 10, 272 330 353. 11, 183. 13, 43. 14, 168 uxorem 1,22. 3,94. 6, 28 76 165. 14. 331 uxori 1, 56. 10, 201 uxoria 6, 205 uxoris 5, 148. 352

X.

Erampelinas 6, 1 518

Z.

Alates 2, 164 zelotypæ 6, 277. zelotypo 5, 45 zelotypus 8, 197 Zenonis 15, 107 zonam 14, 297 ζού xj ψυχώ 6, 194

FINIS.

VOCABULORUM OMNIUM

Que in PERSIO Leguntur.

Prior numerus Satiram; posterior versum indicat. Litera P.
Prologum denotabit.

A.

Baco 1, 131 ablatura I, 100 abrodens 5, 163 accedam 5, 173 accedas 1, 6 accedat 6, 67 accedo 6,55 accertor 5, 172 Accii 1, 76 accipio 5,87 acervi 6, 80 aceti 4, 32 aceto 5, 86 acre 4, 34. 5, 127 acri 2, 13. 3, 23. 5, 14 Adii 1, 50 actus 5,99 ad facra P. 7 ad morem 3,31 ad populum phaleras 3, adde 6, 53 addita 1,52 adductis 3, 47 adeo 6, 14 51 adhuc 3, 58 admiffes 1, 117 admoveam 2, 75 admovit 6, 1 adlic 3,7 adfonat 1, 102 advehe 5, 134

adverso 1,44

adunca 4, 40 ædes 2, 36 ædilis 1, 130 Ægæum 5, 142 ægris 3, 88 ægro 5, 129 ægroti 3. 83 anophorum 5, 140 æquali 5, 47 æra 2,59. 3,39 ærumnis 1,78 emmnofique 3,79 affero P. 7 afferre 1,69 afflate 1, 123 agam 5, 134 Agafo 5, 76 age 2, 17 42. 6, 52 agedum 2, 22 agendo 5, 97 ager 6, 52 agis 3, 5. 5, 154 agitare 6, 5 agitet 5, 129 agnam 5, 157 ah 1, 8 aheno: 2, 56 ais 1, 2. 4,27 ai: 1, 40 85. 3, 7. 5, 163 alba 1, 110. 5, 183 albas 1, 59 albata 2, 40 albo 3,98 albus 1, 16. 3, 115 alea 5, 57 algente 3, 111 alges 3, 115 alia 3, 35

alienis 1, 22 aliquem 1, 129 aliquid 1, 125. 3, 60. 5, 137. 6, 32 64 aliquis 1, 32. 3, 8 77 aliud 4, 19. 5, 68 alius 5, 83. 6, 18 alii 5, 188 alter 1, 27. 6, 76 altera 5, 67. 6, 26 alternus 1, 155 156 alto 3, 33 103. 5, 55 amarum 4, 48 ambages 3, 20 ambiguum 5, 34 ambitio 5, 177 ambo 5, 43 amborum 5.45 amens 3, 20 amice 5, 23 amicis 3, 47. 5, 109 amico 1, 116 amicus 6, 28 amicis 6, 53 amo 1, 55 amomis 3, 104 amplexa 5. 182 ancipiti 5, 155 ancipitis 4, 11 angulus 6, 13 angusta 3,50 angustas 3, 2 anhelanti 5, 10 anhelet 1, 14 animæ 1, 14. 2, 6. 5. aris 6, 44 animam 6, 75

aremi 2, 73

animo 5,65 animus 4.7. 5.39 anne 3,39 annos 2, 2. 5, 36 69 annuere 2,43 anteris 6,71 Anticyras 4, 16 Antiopa 1,78 antithetis 1, 86 4, 19 nino 1, 95 to 2, 7 apponit 2, 2 appofita 5, 33 Appula 1,60 aprici 7, 179 aptas 5, 140 aptaveris 5, 95 aptior 2, 20 fis aptius 1.45 46 aquiliculus 1,57 arat 4, 26 arator f. 102 aratra 1,75 aratro 4, 41 Arcadiz 3. 9 arcana 5, 29 arcanaque 4, 35 Arcetilas 3, 79 arceffis 2, 45 arctos 5, 170 arcum 3,60 Areti 1, 130 argenti 2, 11 53 argento 3.69 arifta: 3. 115 arma 1, 95. 6. 45 arripit 5.119

ars 5, 105 articulos 5,59 artifex P. 11 artificemque 5, 40 artifices 1,71 artis P. 10 artocreasque 6, 50 arundo 3, II asper 3 69 afpexi 1, 10 aspice 1, 125 affem 1, 88 affenfere 1, 36 affidue 3, I affiduo 4, 18 ailigna 5,81 aft 2, 39. 6, 27 74 aftringas 5, 110 aftrum 5,51 aftutam 5, 117 attinge 3, 108 attamen 2, 48. 5, 159 Attin 1, 93 Attys 1, 105 avaritia 5, 132 audaci 1,123 aude 6, 49 audi 6, 42 . audiat 2, 8 audiet 5 137 audire 1, 84 audiret 3,47 audis 1, 125 avia 2, 31. 6, 55 avias 5, 92 avidos 5, 150 avis 1, 46 auratis 3,40 aurea 2, 58 aure 1, 126. 6, 70 aurem 2, 21. 5, 86 aures 4, 5 63 auriculas 1, 59 108 121. 2, 30 auriculis 1, 22 23 suro 2, 53 55. 4, 44. 5, 106 aurum 2, 59 69 aufim 5, 26 Auster 6, 12

aut 5, 58 bis. 6, 16

avunculus 6, 60

axe 5, 72

271

P

5 69

B.

B Accam 2, 66 balanatum 4, 37 balba 1,33 bainea 5, 126 balteus 4, 44 barba 2,58 barbam 1, 133. 28 barbatum 4, I Baffaris 1, 101 Baffe 6, 1 Bathylli 5, 123 Baucis 4, 21 beatulus 3, 103 belle 1, 49 bis bellum 1, 87 bis bene 1, 111. 4, 22 30 Berecynthius 1, 93 Beftius 6, 37 beta 3, 114 bibulas 4,50 bicipiti P. 2 bicolor 3, 10 bidental 2, 27 bile 2, 14. 4, 6 bilis 3, 8. 5, 144 bis, terque 2, 16 blandi 5,32 blando 4, 15 bombis 1,99 bona 2, 5 8 63. 6,21 37 bome 2, 22. 3, 94. 6, boni 4, 17 bove 2, 44 boves 1, 74 Bevillas 6,55 braccatis 3,53 brevis 5, 121 Brifei 1,76 bruma 6, 1 Bruttia 6, 27 Bruto 5, 85 buccas 5, 13

bullaque 5,31

bullatis 5, 19

buxum 3,51

bullit 3, 34

C.

Aballino P. I cachinno, onis I, cachinnos 3,87 cadat 5, 91 cadunt 3, 102 cæco 1,62 czcum 4,44 cædimus 4, 42 cædit 1, 106 cæleftium 2,61 CEDO 5, 147 cænam 6, 33 cænanda 5, 9 cænare 6, 16 cærulea 6,33 cæruleum 1, 94 Cælare 6, 33 cælo 2, 44 Cælonis 6, 47 cætera 5, 122 Calabrum 2,65 calamo 3, 12 19 calcaverit 2, 38 calces 3, 105 calet 3, 108 calice 6, 20 calidæ 4, 7 calido 5, 144 calidum 1,53 calidumque 3, 100 callem 3,57 calles 4,5. 5, 105 callidior 3,51 callidus 1, 118. 5, 14 Callirhoen 1, 134 caloni 5, 95 calve 1,56 camelo 5, 136 Camæna 5, 21 camino 5, 10 campo 5,57 campos 2, 36 candelæ 3, 103 candida 3, 110 candidus 2, 2. 4, 20. 5.33 Canicula 3, 5 49 canina 1, 109 canis I, 60. 5, 65 159

canitiem I, 9

cano 1, 83

cannabe 5, 145

cantare P. 14 cantas 1, 89 cantaverit 4, 22 cantet 1, 88 canthum 5, 71 canto 5, 166 capillis 3, 10 capite 3, 8 104. 5 18 capiti 1, 83 Cappadocas 6, 77 caprificus 1, 25 captis 6, 46 caput 1, 100. 2, 16.3, 58. 5, 188 cafis 6, 36 cafiam 2, 64 caffer 5, 170 carbone 5, 108 caret culpa 3, 33 carmen P. 7 carmina 1, 20 43 63. 5, 2 carminis 5, 5 carpamus 3, 15I caftiges 1,7 caftoreum 5, 135 catasta 6,77 catenz 5, 160 carino 3, 111 catinum 5, 182 Catonis 3, 45 cauda 5, 183 caudam 4, 15 caules 6, 69 causas 3, 66 cautus 4, 49. 5, 24 cedo pro da 2,75 cedro 1,42 celfa 1, 17 censen' 5, 168 cenforemque 3; 29 centenas 5, 26 centeno 5, 6 centum 1, 29. 5, 1 2 bis 191. 6, 48 centuriones 5, 189 centurionum 3, 77 centuffe 5. 191 cepe 4, 3 I cerafo 6, 36 cerdo 4,51 certe 5, 51 certo 5, 45 100 certum 5,65 cervice 1,98 cervices 3, 41 cesoire 6, 31 ceffas 5, 127 ceffes 4, 33

ceffi:

ceffit 5, 30 ceves 1, 87 Chereftratus 5, 162 2019s, P. 8. charifque 3, 70 ch 4 3,11 chetir, 5,62 cliragta 5,58 diamydas 6,46 chorde 6, 2 Chryfida 5, 165 Carylippe 6, 80 cicer 5, 177 cionnia 1,58 cicuta 4, 2. 5, 145 cinere 6, 41 cinis 1, 36. 5, 152. 6, 45 cinnama 6, 35 cippus 1.37 circum, Prapof. 1, 32 117 cirratorum 1, 29 citius 5, 95 cito 5, 161 citreis 1, 53 cives 6, 9 cladem 6, 44 clam 1, 119 clamet 2, 22 23 clare 2, 8. 6, 51 clarum 3, I claudere 1, 93 claufo s, 11 Cleanthea 5, 64 clientis 3, 75 clivumque 6,55 Coa 5, 135 cocts 3, 22 coctum 1,97 cognotcere 6, 9 cognoscite 3,66 colligis 1, 22. 5,85 collo 3,50 collueris 1, 13 columbe 3, 16 comitem 1,54 comites 5, 32 comitum 3, 7 committere 2, 4 commora 4, 6 compage 3,58 competeere 5, 100 compita 4, 28. 5,35 compositas 3, 91 compolitum 2, 73 compositue 3, 104 conari, P. 9 cognatis 5, 101 concessie 5, 119

conche 2,66 concordia 5, 49 condidit 6, 29 conditur 2, 14 connives 6, 50 consentire 5, 46 confumere 5, 41 confumptimus 5,68 contemnere 3, 21 contentus 5, 139 continet 5,98 continuo 5, 190 contra 5, 96 convivæ 1, 38 coquatur 6,69 coquit 3,6 coquitur 5, 10 cor 1, 78. 2, 54.3,111. 6, 10 corbes 1, 71 cornea 1, 47 cornicaris 5, 12 cornua 1, 69 Cornute 5, 23 37 corpora 5, 187 corpulque 2, 41 corrupto 2, 64 cortice 1,96 corvos, P. 13 corymbis 1, 101 cofta 6, 31 coftam 1, 95 coxit 2,65 cras 5, 66 bis. 68 bis craffa 2, 42 Craffi 2, 36 crassifque 3, 104 craffo 6, 40 craffos 5,60 craffum 5, 190 craffus 3, 12 crateras 2, 52 Cratero 3, 65 Crarino 1, 123 credam 4, 47 credas, P. 14. 3, 9. 5, 161 crede 4, I credens 1, 129 credere 5,80 crepet 2, 11. 5, 25 crepidas 1, 127 crepuere 3, 101 creta 5, 108 cretara 5, 177 cribro 3, 112 crimina 1, 85 critpante 3, 87 Crupini 5, 126 crudi 1,51

crudis 1, 92 crudo 2, 67 crudum 5, 162 crura 4, 42 cubiro 4, 34 cuinam 2, 19 cuiquam, ibid. cuique 5, 53 cuivis 2, 6 cujus 4, 25 culpa 3, 33 culpam 5, 16 cultor 5, 63 cultrixque 3, 26 cumini 5, 55 cunis 2, 3 I cur 3, 16 85. 5, 89. 6, 61 curas, nomen, I, I curata 4, 18 cures 2, 18 Curibus 4, 25 curo 3, 78 curras 5, 72 currere 3, 91 curta 4, 52 curtaveris 6, 34 curto 5, 191 curva 4, 12 curvæ 2,61 curvos 3, 52 : curvus 6, 16 cuftos 5, 30 cuticula 4, 18 cutis 3, 63 Cynico 1, 133

D.

A 2, 45 46. 45 dabit 6, 35 dabitur 2, 50 Dama 5,76.79 damnoia 3, 49 damus 2, 71. 5, 22 dant 6, 8 dare 2, 71. 5, 20 93 dat 1, 68 darum 5, 124 darus 3,63 Dave 5, 151 168 de 1, 33 55 109. 3, 30 31 deque 6,50 debille 5, 59

deceat 3,27 71 114 decenter 1, 84 deceptus 2, 50 decerpere 5, 42 decies 6,79 decipe 4, 45 decoctius 1, 125 decoquit 5, 57 decor 1,92 decorus 4, 14 decuriu 6,61 decuffa 3, 11 dedecus 1, 81. 5, 163 dederam 5,118 dedit 5, 105 deeft 6, 64 defecerit 3, 79 defenfis 3.74 defer 5, 126 defigere 5, 16 Dei pro Dii 6, 30 deinde 4, 8. 5, 143 Delphin 1,94 delumbe 1, 104 demorfos 1, 106 demersus 3, 34 demum 1,64 denique 1,52 dentalia 1,73 dente 6, 20 dentes 3, 101 Deorum 2, 29 Deos 5, 187 depellentibus 5, 157 deposcere 5, 26 deprendere 3,52 depunge 6, 79 deradere 4, 29 descendere 4, 23 detials 4, 16 delpuat 4, 35 despumare 3, 3 defterruit 6, 10 deterius 3, 96. 4, 21 deronfa 3,54 detonfus 4, 38 deunces 5, 150 Deus 3, 71. 6, 62 dexter 3.48 dextram 3, 107 dextro 2, 11. 3,57. 5. 114 dia 1. divina 1, 31 dic 2, 22, 4, 3, 6, SI dicam 1, 56. 6, 58 77 48 92. 5,92. 6, dicas 1,23. 5,17 158 dicat 3, 42 78. 4, 45 dicenda + 5

dices

dicere 1, 8 44 68 128 4, 2 dicier 1, 28 dicifque 3, 117 dicit 3,50 dicite 1, 55. 2, 69 dicta 6, 66 dictarum 1, 52 dictata 1,29 Dictarorem 1, 74 didiciffe 1, 24 didiclt 1,93 diducit 5,35 diduxit 3, 56 diem 2, 1. 4, 15. 5, 67 dies 3, 15. 5, 46 60 180 digito 1, 28. 2, 33. 5, 138 digitum 5, 119 digna 1, 42 dignoscere 5,24 105 Dis 2, 63. 4. 27. 5, 167. 6, 48 diluis 5, 100 dilutas 3, 14 Dinomaches 4, 20 dira 3, 36. 4, 2 dirigat 1,66 dirigis 3, 60 dirimebat 1, 94 difce 3, 73. 5,91 difcedo 1, 114 difcere 3, 46 discernis 4, 11 discincti 3,31 discincto 4, 22 discite 3,66 discolor 5, 52 discrepat 6, 18 discutitur 2, 25 disponimus 5, 43 dispositæ 5, 181 diffolvit 2, 64 diffutis 3, 59 ditescant 6, 15 diverfum 5, 154 dives 4, 26 dividit 5, 49 Divis 2, 4 Divum 2, 31. 3. 35 dixeris 5,

dolores 5, 161 dolofi, P. 12 domini 5, 130 dominos 5,156 deminum 5, 156 dominus 5, 78 domo 3, 92 domum 1,75 domufque 2, 25 dona 2, 53 donant 5, 82 donare 1,54 donas 5, 67 donata 5, 31 donate 2, 70 donaveris 4,50 donec 2, 50 dibites 5, 45 ducentis 5, 4 ducere 2, 63. 5, 83 duci, verbum 5, 46 ducis, verbum 3, 28 ducis, nomen. 6, 48 ducit 5, 40 176 dudum 3, 6' dulcia 5, 151 dulcis 5, 23 109 dum 4, 21. 5, 10 165 duo 1, 3 duorum 5, 49 duos 1, 113 duplica 6, 78 duplici 5, 154 durum 3, 112

E.

manibus 1, 38. 3, IOI è tumulo 1,39 è sitiente camelo 5,136 ebe num 5, 135 ebria 1,51 ebrius 5, 165 ebullit 2, 10 ecce 1, 30 69. 2,31. 5,68 echo 1, 102 edictum 1, 134 effluis 3,20 effimdat 1,65 egerit 5, 69 egit 5, 131 ego 1, 45. 5, 26 124 6, 12 22 62 egregiè 6, 49

egregios 6, 6

189

dixit 5, 81

do 1, 134

doctas 1, 86

doctus 5, 16

docuit, P. 9

doctores 6, 38

egregium 4, 46 cheu 5, 137 eia 5. 132 elargiri 3, 71 elegidia 1,51 elevet 1, 6 eliquat 1, 35 elixafque 4, 40 emaci prece 2, 3 emeris 2, 30 emeruit 5, 74 emole 6, 26 empta 6, 20 en 1, 26, 3, 5. 5. 154 enarrabile 5, 29 enim 1,47 63. 5,63 Ennii 6, 10 enfis 3, 40 epulis 3, 98. 5, 42 equidem 1, 110, 5,19 Ergennaque 2, 26 eritis 1, 111. error 5, 34 escas 1,22 effedaque 6, 47 euge 1, 48 75 111. 5. 167 Evion 1, 102 evirandumque 2,27 Eupolidem 1, 124 ex adverso 1, 44 ex humero 1, 50 ex tempore 3,62 examen 5, 101 examenve 1, 6 excepto 5, 90

exclamet 5, 103

excussit 3, 115

excusso 1, 118

excutias 2, 54

excutit 3, 101

excutitur 6, 45

exemit 2, 32

exere 5, 119

exhalante 3,99

exhalet 5, 148

exieras 5, 174 exierit 1,25

exime 6, 67

exis 5, 130

6,60

exopras 2, 44

expecta 4, 19

exoffatus 6, 52

expedivit, P. 8

excurienda 5, 22

excute 1, 49. 6, 75

Abula 5, 3, 152 face 3, 116. 5. facere 5, 97 faciam 1, 12. 5, 172 facies, nom. 2, 56 facinus 1, 10 facis 4, 48 facilque 3, 117 facit 2, 69. 5, 76 fæcem 4, 32 fagi 5,59 Falernum 3, 3 fallere 5, 37 fallier 3, 50 fallit 4, 12 fama 2, 8 far 3, 25. 5, 74 farina 3, 112 farinæ 5, 115 farragine 5,77 farratam 4, 31 farre 2, 75 farto 2, 48 fas 1, 8 bis. 3, 69. 5, fas eft 1, 61. 6, 25 fasque 2,73 fata 5, 49 fances 3, 113 faucibus 3, 89 favilla 1, 39 exit 1, 45 46. 5, 78. faxit 1, 112 feci 1, 44. 6, 73

fecifie 4, 7

felix 1, 37

expers 6, 139 expirt 2.34 exporrecto 3, 82 expungam 2, 13 exípes 2, 50 exsuperat wel exuperat 3,89 extat 4, 38 extendit 3, 2 105 extet 1, 57 extincta 5, 166 extinxerit 6, 145 extis 2, 48. 6, 71 extra 1,7 113 extremumque 1, 47 extrinsecus 5, 128 exultat 1, 82

F.

21

114

163

43

57

57. 5.

2

4, 45

dicers

teneftra 5, 180 teneftra feneftres 3, 1 feram, verbum 1, 53 ferat 3, 62 fermentum 1, 24 ferret 3, 48 fert animus 4, 7 ferrum 5. 4 ferto, nomen. Vide farto ferreat 1, 126 fervebit 5.9 ferventi 3. 37 ferventis 2, 67 fervefor 3, 116 fervet 4, 6 ferus 5, 171 felta 6, 69 feftuca 5, 175 fiat 2, 38 fibra 1, 47. 2, 45. 5. 29 Abris 2, 26. 3, 32 , fictile 1, 60 fidele 2, 41 fidelia 3, 22 73. 5, 183 fidelibus 5,48 fides, nomen 2, 8 fierent 1, 103 fies 5, 152 fiet 5, 66 bis figas 4, 33 figences 3,80 figi 5, 27 figit 4, 28 figura 6, 73 figuras 1, 86 filius 6, 59 findor 3, 9 fine 3, 24 finem 5, 65 finemque 1, 48 fingendus 3, 24 finire 5, 161 finitor 6, 80 tifs 6, 70 tiftula 3, 14 fit 6, 38 fixum 5, 111 Flaccus 1, 115 flagellas 4, 49 flagello, nemen 3, 51 flamuis 2, 47 flexura 1, 10t fluxus 3, 68 Floralia 5, 178 fliere 1, 64 Hamine 2, 16 foci 3, 26 foco o, 1 focus 1, 72

foedere 5. 45 foenilecs 6, 40 fosno 1, 72 foeneris 6, 67 færum 2, 46 folle 5, 11 fonte P. I forcipe 4, 40 forent 5, 107 fores, nomen 5, 165 forte 1, 45 108 125. 3, 109 fortunare 2, 45 forunataque 1,39 foffor 5, 122 fracta 1, 89 fractus 1,48 frangem 5, 165 frange 6, 32 frangimus 5,50 fratres 2,56 fregerit 1, 130. 5, 59 fregit 1, 115 frerus 4, 3 frigent 3, 109 frigescant 1, 109 frigidus 6, 45 fronte 5, 116 frontem 5, 104 frontemque 2, 32 fruge 5, 64 fruftra 3, 63. 5, 71 fueris 5, 115 fuge 6, 65 fugic 5, 153 160 fuiffe 1, 29 fulta 1, 78 fulto 5, 146 fumo 5, 20 fumo(a 1, 72 fumelum 6, 70 funde 2, 3 fundo, nomen 2, funemque 5, 118 funeris 6, 33 funus 2, 10 fur 1,85

G.

Alli 5, 186 I gannit 5, 96 gaudere 1, 132, 6, 63 gaulapa 6, 46 gaufape 4, 37 gemina 4, 10 geminos 5, 49. 6, 18

gemuerunt 3,39 generis 6, 60 generale 2, 74 generum 1, 37 genio 2, 3. 5, 15 1.6, 19 genioque 4, 27. 6, 48 Heroas 1, 69 gente 3, 77 genuinum 1, 115 Germana 6, 44 geftas 6, 49 geftie 1, 127 gigni 3, 83 gignimur 3,67 glutto 5, 112 Glyconi 5, 9 græct 1, 70 Græcos 5, 191 Graiorum 1, 127 Graios 6, 38 grana 5.55 granaria 5, 110. 6,25 grande 1, 14. 5. 7 grandes 1, 68. 2, 42. 5, 186 grandi 3,55 grandia 3, 45. 6, 22 grave 5, 12 gravem 5.50 gravis 3, 89 gregibus 2, 46 gurgite 2, 15 gurgulio 4, 38 gustaveris 5, 188 guttas 2, 54. 3, 14 guttur 1,17 gutture 3, 97. 5, 6

helleborum 3, 63. 5, heminas I, 130 herba 6, 26 Hercule 1, 2. 2, 12 herilis 5, 13 I Herodis 5, 180 hefterni 3, 106 hefternum 3,59. 5,68 heu 5, 75 heus 2, 17. 3, 94 hianda 5, 3 hiantem 5, 176 hircola 3,77 hoc pacto 4,43 hominis 3, 118 hominum 1, 1. 5, 52 98 honesto 2, 74. 6, 5 honore 1, 129 hora 5, 48 153 horoscope 6, 18 horridulum 1, 54 hortante 5, 21 hoipes 2, 8 huccine 3, 15 humana 3. 72 homero 1, 90 humeros 1, 32 humilefque 2, 6 humor 3, 12 hunccine 5, 155 hyacinchina 1,32 hybernatque 6, 7 Hypfipyles 1, 34

H.

TAbes 4, 44 habet 1,50 habet 1,50 121. 3, 79. 5, 176 habita 4,52 hæreat f. 121 hæres, nom. 2, 12. 6, 33 41 56 hæres, verb. 2, 19 halitus 3, 89 hamo 5, 154 haud 2, 6. 3, 36 52 114. 4, 19. 6,58 haud mora 5, 171 hebenum, vide ebenum hedera P. 6 helicone 5, 7 heliconidafque P. 4

L

14, 19, 5, 125 jaces 2, 27 jacet 6, 29 jactare 4, 15 jactat - 5, 175 jam dudum 3, 6 jamne 6,2 jampridem 3.97 jamque 6, 30 Jane 1, 58 idem 5.06 idem 5, ideo 6, 23 idonea 5, 20 jecore 1,25. 5, 129 ignoras 5, 125. 6, 43 ignoscite 1, 11 ignorus 4,34 ignovife

ignoviffe 2, 24 ilex, ibid. ilia 4, 43 Iliade 1, 123 Ilias 1, 50 illita 3, 53 illud 2, 55. 4, 9. 5, 87 illum 3, 105 imagines P. 5 imitata eft 1,59 immeiat 6, 73 immittere 2,62 immurmurat 2, 9 imo 2, 51 impallescere 5, 62 impellere 2, 21 impellit 5, 128 impello 2, 13 impenfius 6, 68 imperio 5, 158 implerunt 1,99 imprimit 1, 37 improbe 4, 47 improbum 1, 6 impulit 2, 59 impune 5, 32 impunition 5, 130 imus 3,41 42 inane 1, 1 inanes 2,61 inclufi 1, 13 incolumis 6, 37 incoctum 2,74 increpuit 5, 127 increvit 3, 32 incurvaffe 1,91 inculaque 2,52 incuffere 5, 187 inde 1, 126. 5, 153 indomitum 3, 3 induco 6, 49 induit 1,74 indulge 5, 151 indulges I, 4 I indulget 5, 57 induto 3, 106 jocos 6,5 inepte 5, 12 ineprus 5, 175 inexpertum 3, 32 139 infami 2, 33 infelix 3, 43. .6, 13 inflantes 5, 187 infodiam 1, 120 iratis 4, 27 infundere 1, 79 iratum 1, 124 nfuía 3, 13 iratus 3, 18. 6, 34 irriguo 5, 56 irrorans 6, 21 ingeminat J, 102. 3, 87 ingemie 4, 30 6, 43 ifta 4, 41 ingemuere 5, 61 iftas 3, 19

3. 5.

12

5,61

.5

129

noviffe

ingenique P. 10 ingenium 3, 37. 4, 4 ingens 5, 190. 6, 7 ingentes 1, 20. 6, 30 ingentesque 6, 47 ingenuo 5, 16 ingere 5, 177 ingeris 5,6 inguine 5, 4. 6, 72 inguinibus 4, 38 inhibere 2, 34 iniquas 1, 130 innata eft 1,25 inodora 6, 35 inopi 6, 32 inops 6, 28 inquis 1,55 112.6,51 inquit 5, 85 182 133 infana 3,5 infane 5, 143 infano 3, 46 inícitia 5. 99 inferis 5, 63 infignem 6,44 infomniis 3, 54 infpice 3, 88 89 instantique 5, 157 inftat 5, 133 infulfo 5,9 intabescantque 3,38 integer 5, 173 intendis 5, 13 intendiffe 6, 4 intendit 2, 49 intepet 6,7 intima 1,21 intertos 5,38 intrant 1,21 intrat 3,2. 5, 128 introrfum 2,9 intumuit 5, 145 intus 1, 24 50. 3, 30 42. 5, 129 inventus 6, 80 invideas 3, 73 invigilat 3, 55 Ionio 6, 29 Jove 2, 18. 5,50 114 Jovemque 2, 43 Jovis 2, 21 ira 3, 116. 5,91

ifte 6, 71 iftud 3, 94. 4, 9 ita 6,38 ita eft 5, 81 Italis 5, 54 Italo 1, 129 itane 3, 7 iter 5, 34 jubente 2, 26 jubeo 5, 161 jubet 6, 10 judex 2, 20 judice 5, 80 jugum 4, 28 undura 1,65 92.5,14 junicum 2, 47 Jupiter 2,22 23 bis 29 40. 5, 137 ura 5,137 jure 3, 48 juret 3,118 jus 2, 73. 5, 176 juffit 2, 67. 3, 72. 5, 89 juffus 3, 90 justum 4, 9 10 juvat 1, 112. 2,62.5, 24 62 juvenci 3, 39 juvenes 6, 5 juvenesque 5,64 juvenum 5, 63 juventus 3, 54 86 juxra 6, 52

Abe 3,25 labefactent 4,40 labella 2,32 labello 3, 82 labentes 2, 2 Labeonem 1, 4 laborat 5,39 laboro 2, 17 labra, P. 1.5 184 labris 1, 105. 3, 102 laceræ 6, 31 lacerna 1, 54 lactibus 2, 30 læna 1,32 læfum 5, 148 lætati 2, 54 læve I, c4 lævia 1, 82 lævo 2, 53

lagena 3, 92. 6, 17

M m

Jallare 3, 18 lambunt, P. 5 lampada 6, 61 lance 2,711 4, 10 lapidosa 5,58 lapillo 2, 1 laquearibus 3, 40 lare 5, 109 large 5, 177 largior 6, 51 largire 6, 32 lergitor, P. 10 laribus 5, 31 latet 3, 113.5, 29 Latina 6, 4 lato 4, 44 latus 6, 7 76 lavatur 3,98 laudanda 3, 46 laudant 1, 38 laudare 1,71 laudari 1, 47 laudatur 1, 87 laurus 6, 43 lautus ibid. laxa 1,98 laxamus 5, 44 laxes 5, 110 laxis 3, 102 laxumque 3,58 lectis 1, 52 lecto 3, 104 lector 1, 126 legarat 6,66 legendum 1,98 leges 1, 17 leget 1, 2 legunto 5, 7 Lemures 5, 185 lenia 3, 93 lente 3, 99 lethi 5. 153 levior 1,37 lex 5,98 libabit 2, 5 libelle 1, 120 liber 1, 13 76. 3, 10. 5, 83 124 liberior 5, 85 liberque 5, 114 libertas 5, 82 libertate 5, 73 libertis 6, 23 libido 3. 35 libra 5, 47 libræ 4, II librat 1, 86 liceat 5, 89 97 licet 4, 39. 5, 84 bis. 87

licetur 5, 191 Licini 2, 36 lictor 1, 71. 5, 175 Ligus 6, 6 limen 5, 165 limina 1, 109 limite 3, 57 limo 3, 22 limum 4, 29 linea 3,4 lingua 2, 9 lingua 1,60. 5,25 linguas 1,81. 5, 2 linguere 1,43 lippa 2, 72 lippos 1, 79 lippus 5,77 liquescant 2,47 liquido I, 17 litabis 5, 120 licabo 2, 75 litera 1,110. 3,56 littore 6,29 littus 6, 8 locat 6, 47 locatus es 3,72 locuplete 3, 74 " locus 1, 113 locuturi 5, 7 locutus 1, 33 42 longa 5, 100 longo 1, 95 longos 5, 41 loquendi 1, 80 loquère 4, 8 loquimur 5, 21 loquor 5, 153 loturo 3, 93 lotus 5, 86 lubrica 5, 135 luce 6, 69 lucemque 5, 60 lucernæ 5, 181 Luciferi 5, 103 Lucilius 1, 114 lucis 2, 27 Juero 6, 75 luctata 5, 159 lucum 1, 70 ludere 1, 127 ludit 1, 117 luditur 3, 20 lude 5, 16 lumbi 4, 35 lembem 1, 10 lumine 3, 2 85 Lunai postum 6, 9 Lupe 1, 115 Luca 5, 186 lune 1, 128

luíco 1, 128
luíife 6, 6
luftralibus 2, 33
lutatus 3, 104
lutea 3, 95. 6, 46
luto 5, 111
lutoque 3, 61
lutum 3, 23
lux 5, 67
luxum 1, 67
luxuria 5, 142
lympha 3, 13
lyncem 1, 101
lyra 6, 2

M.

Acram 2, 35 Macrine 2, 1 mænaque 3, 76 Mænas 1, 101 105 Maonides 6, 11 magis 3, 39, 40 magister, P. 10 magistro 3, 46 mag ftrum 4, 1 magna 2, 71 magnanimus 6, 22 magne 3, 35 magni 2, 72. 4, 3 magnos 3, 6; magnum 5,66 majestate 4, 8 major 6, 60 majore 3, 92 majorum 1, 103 male 4, 9 maligne 3, 21 malis, I. genis 3, 59 mammæ 3, 18 mando 2,39 mane 1, 13 + 2, 16. 3, 1. 6, 132 188 manes, nomen 5, 152 manet 6, 54 manibus 1, 38. 2, 35. 3, 101 Manius 6, 59 60 manimeteit 4, 41 mantica 4, 24 manus 1,19. 3.11. 4,8 manuique 3, 108 Marce 5, SI marientes 4, 36 Mirco 5, 79 80 Marcus 5, 79 81 mare 5, 146. 6, 7

marem 6, 4 maris 6, 39 Marfi 3, 75 mascula 5, 144 maila 5, 10 maffæ 2,67 Masuri 5, 90 matertera 2, 31. 6,54 mavis 4, 45 mavult 5,56 maxillis 4, 37 medendi 5, 101 medico 3, 90 Medis 3, 53 meditantes 3, 83 meditor 5, 162 meiite 1, 114 Melicerta 5, 103 melior 4, 16 meliore 2, 1 melos P. 14 membrana 3, 10 membris 3, 115 memini, P. 3. 3.44.5. 41 meminife 5, 179 memor 5, 153 men' 1,88 119 mendax 5, 77 mendosè 5, 85 mendolum 5, 106 mens 2, 8 menfa 5, 44 mensamque 5, 17 mentes 5, 35 mentis 2,74 mephites 3, 99 mera 5, 82 meracas 4, 16 mercare 6,75 mercede 2, 29 merces 6, 67 mercib.s 5, 54 Mercurialem 5, 112 Mercuriumque 2, 44 Mercurius 6, 62 mergis, vekb. 2, 15 mergis, nom. 6,30 meruiffe 1, 42 merum 2, 3 Meffalz 2, 72 meile 6, 25 meffes 3, 5 metæ 3,63 metas 1, 131 meniam 1, 47

metuas 3, 26. 6, 41

metaentia 1,43

metuis 6, 26

mettiens 2, 31. 4, 29

metus 5, 131 mille 5, 52 millefime 3, 28 milvus 4, 26 Mimalloneis 1,'99 min' 1, 2 minimum 2, 17 minuas 6, 37 minui 6, 16 64 minutum 3,17 miræ 1, 111 mirè 6, 3 milcere 5, 122 mifer 3, 15 bis. 107 miterabile 1, 3 miseri 3,66 miserisque 5, 65 miffa eft 6, 43 mittit 2, 36 mittunt 2,57 mobile 1, 18 mobilis 1,59 modesto 5, 149 modice 3, 92 modico 5, 15 modicum 3, 25 modicus 5, 109 modo 1,44 69 modus 3, 69 mæfto 5, 3 molle 3, 23 110 molli 1, 63 molbs 3, 68 momenso 5, 78 moneat 5, 143 monitus 1, 79 monftrari 1, 28 monstravit 3, 57 montes 3,65 monumenta 3,75 morantur 2, 43 morbo 3, 64 mordaci 1, 107.6, 85 mordens 4, 30 more 1, 19 morem 3, 31 mores 1, 26 67. 2,61 3,52. 4,35. 5,15 36 moretur 1,77 morientis 4, 32 mozituri 3,45 moror +, 111 morofa 6, 72 mos 5, 1 moveare 5, 123 moveat 1,88 moverit 3:37 moves 5, 184 mox 5, 108. 6, 5 mile 3, 73. 4, 49.6

multum 1, 132. 3, 46 nervis 2, 41 nervos 4, 45 mundi 6, 76 munera 4, 51 muria 6, 20 murice 2, 65 murmura 3, 81 murmure 5, 11 murmurque 2, 6 mula 1,68 mutat 2, 60. 5,54 Muri 1, 115 mutire 1, 119 Mycenis 5, 17

N.

107

3

7

5

3

15

49.6

Nerio 2, 14

N Amque 2, 13 nare 1, 33 109 naribus I, 41 naicentur 1,40 nascuntur 5, 130 nafo 1, 118. 3, 87.5, non fecus ac fi 1, 66 91. 6, 17 nata 5, 48 natalibus 6, 19 natalitia 1, 16 natat 1, 105. 5, 183 nates 4, 40 Nattæ 3,31 natura 5, 101 naturaque 5,98 navem 5, 141 naufragus 1, 88 navim 5, 102 nebulam 5, 181 nebulas 5,7 nefas 1, 119. 5, 175 . 6, 85 negaris 5, 157 negas 5, 133 negatas P. 11 . 2,62 negato 2, 39 negliget 6, 34 ,15 38 nemo 1,2 bis 3. 4, 23 bis nemen' 3, 8 nempe 2, 70. 3, 1. 5, 67 nepos 6, 7 I neque 5, 10 nequeas 2, 4 nequicquam 2, 51. 4, 14 50 Nerea 1,94

nervos 4, 45. 5, 129 nummo 4, 47 nescio 5, 51 nescio quid 3, 88. 5, nummum 5, 111 nescire 6, 36 nescit 3, 33 nescius 5, 34 101 neu 3, 51. 6, 66 nigra 3, 13 nigri 5,185 nigrum 4, 13 nihilo 1, 30. 3, 84 nihilum 3, 84. 6,55 nilne 1, 83 nimis 1,40 niti 5, 6 nocte 1, 90 noctem 2, 16 noctes 5, 42 nocturnis 5, 62 nodofaque 3, 11 nodum 5, 159 nollem 3, 45 nolo 1, 11 nonne 1, 96 non queo 5, 133 Nonaria 1, 133 nondum 3,76 noris 4, 52. 5, 18. noffe 5, 24 noftin' 4, 25 nostra P. 9. 5, 47 178 noftree 5, 22 115 noftro 1, 68. 5, 50. 6, 14 noftros 2, 62 nostrum, P. 7. 5, 151. 6,39 notafti 5, 108 novi 3, 30 novimus 4, 43 nox 3,91 nucibus 1, 10 nugae 1, 5 nugari 1, 70 nugaris 1, 56. 5, 169 nugator 5, 127 nugis 5, 19 nulla 1, 58 122. 6, 52 53 54 millo 5, 120 num 6, 43 Numæ 2, 59 numera 2, I numeris 1, 92. 6, 3 numero 1, 64 olla 5, 8 numeros 1, 13 131. ollars 4, 31 5, 123 el si3, 112. 6,29

nummi P. 12. 5, 149 omento 6, 74 nummos 5, 80 nummus 2, 51. 3, 70 nufquam 1, 119 nutrici 2, 39 nutrieras 5, 150

O.

bone 2, 22. 6, 43 o curas hom. 1, I o curvæ 2, 61 o Jane 1,58 omiler 3, 15 o miferi 3, 65 o mores 1, 26 o fi 2, 9 10 ob 6, 16 44 48 obba 5, 148 oberres 5, 156 oberret 4, 26, 6, 32 objurgabere 5, 169 obscoenum 5, 165 obsequio 5, 156 obftat 5, 141 obftem 5, 163 obstipo capite 3, 80 obstiteris 5, 157 obvia 6,30 occa 6, 26 occipiti 1, 62 occurrite 1,62, 3,64 ocello 1, 18 oculi 3, 117 oculo 1,66 oculos 2, 34. 3, 44. 5, 33 ocyma 4, 22 ocyus 2, 24. 3, 7. 5, pagina 5, 20 141 offas 5, 5 officia 5, 94 officium 6, 27 ohe 1, 23 oletum 1, 112 oleum 6,50 olim 6, 71 olivo 2, 64. 3, 44

omne 1, 116. 3, 6, 6, 76 omnem 6, 28 omnes 1, 111. 6, 14 omnia I, IIo opem 2, 41 operæ 6, 9 opertum 1, 12f opifer 6, 3 0vimo 2, 48 opimum 3, 32 oportet 5, 155 optare 5, 2 opcent 2, 37 optes 1, 84 opus 1, 67. 3, 65. 5. 43 opus eft 5, 73 ora 5, 2. 6, 6 orbis 2, 20 orca 3, 76 orcz 3,50 ordo 3, 67 ore 3, 113. 5, 15 Oreftes 3, 118 orti 6, 15 03 1, 42 oscitat 3, 59 offa 1, 37. 6, 35 oftendiffe 5, 24 oftendit 5, 38 ovato 2, 55 ovium 2, 26 ovoque 5, 185

P.

PAGO 4, 43 Pacuviusque 1, 77 parerre 5, 158 palato 1, 35 palæftritæ 4, 39 Palilia I, 72 palleat 4, 43 pallentes 5, 15 pallentis 5, 55 palles 1, 124. 3, 85 94 96. 4, 47. 5, 80 184 pallidamque, P. 4 paller 1, 26 palmis 6, 39 Mm & pa po

pa'po 5. 176 palustrem 5, 60 pandere 4, 36 pannolam 4, 32 pannutia 4, 21 papæ 5, 79 pappare 3, 17 par 5, 6 paratum 1, 90 paratus 1, 132. 6, 36 Parca 5, 48 paria 6,48 pariter 5, 43 Parnaffo P. 2 pars 2, 5. 5, 23 160 parte 3, 72 Parthi 5, 4 parvum 5, 120 parvus 3, 44 pattim 3, 61 pafta 3, 55 patelia 2, 26. 4, 17 pater 3, 35 47. paterna 6, 65 paterni 1, 103 paterno 3, 24 patinæ 2, 42. 6,21 Patranti 1, 18 patres 1, 79 paniæ 3, 70 Patriam 5, 164 patriciæ 6, 73 patricius 1, 61 patruelis 6, 53 patrui 2, 10. 6,54 patruos I, II parula 3, 6 pavido 5, 30 paulo 5, 115 paulum 5, 69. 6, 42 pavone 6, 11 peccas 5, 119 peccat 2, 63 bis peccent 6, 35 pecori 6, 13 pectas 4, 37 pedine 6, 2 pedere 2, 53. 3, 107. 5, 27 117 144 pectus 2, 74. 3, 88 pecuaria 3, 9 pecunia 3, 109 pecus 2, 46. 3,6 pede 1, 13. 4, 12 pedes 3, 108 pedibus 5, 18 Pedio 1, 85 Pedius 1, 85 Pegaleium, P. 14 peromous 6, 15

pelle 4, 14 pellem 5, 140 pellere 1, 84 pelliculam 5, 116 pellis 3,95 penates 2, 45 pendas 1, 30 pendeat 3, 12 pendens 3, 40 penem 4, 48 penemque 4, 35 penu 3, 74 pependit 5, 31 perages 5, 139 peragit 6, 22 percuffa 3,21 percute 5, 168 perdat 3,33 perditus 1, 23 perducis 2, 56 pergant 5, 150 perge 3, 97 Pericli 4, 3 pericula 1, 83.5, 195 periffe 5, 103 perita 2, 34 permifit 5, 33 permittere 5, 94 pernæ 3, 75 peronatus 5, 102 pertuia 4, 28 pes 3, 62 perfime 2, 46 petis 5, 149 petite 5, 64 petulans 1, 133 petulanti 1, 12 pexuíque I, 15 phaleras 3, 30 Phyllidas 1, 34 picas, P. 13 picalque, P. 9 pice 5, 148 pittæ 5, 25 pictum 1, 89 pictus 6, 32 piger 5, 132 pilea 5, 82 pilos 4, 5 pinge 1, 113 pingitur 6, 63 pingue 3, 33 pinguem 5, 181 pingues 6, 77 pingui 1, 96. 2, 52 pinguibus 3, 74 pinguior 6, 14 pinguis 1, 57 pinfit 1, 58 piper 3, 75. 5, 55

136. 6, 21 pipere 6, 39 Pirenen, P. 4 pituita 2,57 plantaria 4, 39 plasmate 1, 17 plaudentibus 4, 31 plaufiffe 6, 77 plebecula 4,6 plebeià 3, 114 plebeiaque 5, 18 plorabile 1, 34 plorabit 1, 91. 5,158 pluteum 1, 105 pocula 1, 30 poemata 1, 31 poeta P. 3. 1, 75 poetæ 1, 36 68 poetas P. 13 poetidas, ivid. polenta 3,35 politus 5, 116 pollice 5; 40. 6, 5 Polydamas 1, 4 penatur 5, 3 pondus 5, 20 pone 3 , 107 ponere 1, 70. 5, 53. 6.23 Pontifices 2, 69 Ponto 5, 134 popa 6, 74 popello 4, 15. 6,50. populi 1, 42 63. 3, 112. 4, I populo 1, 15. 4, 36 50. 5, 178 populum 1, 118. 3,30 86 porci 1, 72 portam 3, 105 portantes 5, 182 portes 1, 90 porticus 3, 54 portum 6, 9 pofcas 2, 15 Pofcat 5, 102 poicentes 3, 64 poicere 5, 1 poicis 2, 3 41. 3, 18. 6,61 Poscit 1, 128 Pofitis 3, 10 pontum eft 3; 111 poste 1, 83. 3, 84 possidet 5,75 poffint 5, 178 poffis 5, 111 pollit 2, 72

poft 1, 134

pofterior 5,72 postibus 6, 45 postice 1,62 postquam 3, 50. 5,88. 6, 10 38 poluiffe 1, 86 pore 1, 56 pores 4, 46 potior 2, 20 poris es 4, 13 potius 3, 16 præbemus 4, 42 præber 2, 28 præcedenti 4, 24 precipites 3, 42 præcipai 2,58 prædarum 2, 10 præcordia 1, 117.5,22 prædia 4, 25 prædictum 5, 188 præfigere 4, 13 prægrandi 1,97 124 prælargus 1, 14 præpæret 6, 12 præponere 2, 18 præstantion 6, 76 præsto, adverb. 6, 56 Prætore 5, 88 Prætoribus 5, 114 Prætoris 5, 93 prætrepidum 2, 54 prætulerint 1, 5 prandeat 3, 85 prandia 1, 67 134. 5, prece 2, 3 premis 5, 11 premitur 5, 39 prendit 6, 28 preflo 5; 109 prima 3, 76 primas 5, 42. primordia 6, 3 primum 5, 30 primus 5, 136 prior 6, 61 priùs 5. 108 pro nihilo 1,30 probo, nomen 1, 19 proceres 1, 52 procerum 2, 5 prodirem, P. 3 producis 6, 19 progenies 6, 57 Prognes 5, 8 proh 2, 22 prohibes 6, 51 prolui, P. I promittere 3,65 prompte prompte 6, 58 promprum 2,6 proneptis 6, 53 propago 2, 72 prope 4.34. 5,70. 6, 60 propenso 1,57 properandus 3, 23 propinquis 3, 70 propria 6, 25 protegit 4, 44 protinus I, 110 protulerim 1, 89 proxima 3,43 proximus 2, 12 prudentia 4, 4 pfittaco P. 8. pubis 6, 44 publica 5, 98 Publius 5, 74 pudet 1, 23. 3, 31 puella 3, 110 puelle 2, 37 puer 5, 126 167 169. 6, 22 69 pueri 1, 113 3,17. 4, pueris 1,79. 5, 140 puerifye 2, 20 puerum 2, 32 pulchrius 5, 179 pulchrum eft 1,28 pulmentaria 3, 102 pulmo 1, 14 pulmone 2,30. 5,92 pulmonem 3,27 pulpa 2, 63 pulfa 5,24 pultes 6, 40 pulvere 1, 131. 2, 67 puncto 5, 100 punire 3,35 pupille 4, 3 pupillum 2, 12 puppæ 2, 70 puppe 6,30 pura 5, 28 purgas 2, 16 purgatas 5, 63 purgatistima 2, 57 purpura 5,30 purpureas 3,41 purum 3, 25 putas 2, 24 puteal 4,49 puret 3, 73

,88,

5,22

124

, 56

4

54

4. 5.

19

tomprè

puto 4, 9

putre 3, 114

putris 5, 58

Pythagoreo 6, 11

3

Q.

Uzcunque I, IO quæque 3,53. 5, 107 quære 6, 57 quærere 6, 65 quærimus 5, 174 quærifne 1, 80 quærunt 1,30 quæfieris 4,25 qualiveris 1,7 quam, pronom. 5, 145 175 quam 2, 25. 3,42. 4, 52 quamvis 2,40, 5,70 bis quando 1, 46 quandoque pro quandocunque 4, 28 quantaque 5, 22 quantas 5,5 quantum 1, 1 60. 3, 49 71. 4, 26. 27 quare 1, 3. 4, 38 quarto 6, 78 quartus 6,57 quafi 5,66 quatit 2,35 querela 1,51 queritur 3, 12 14 qui, adnerb. 5, 130 qui pote 1,56 quincunce 5, 149 quinque 4, 39 quinta 3,4 Quinti 1, 73 Quintus 6, 11 quippe 1, 88 Quiritem 5, 75 Quirites 3, 106. quisquam 1, 112. 5,83 quisque 5,73 quisquis 1,44. 6,42 quo 1,24. 3, 60 62. 5, 143 bis quo fretus 4, 3 quo pacto 2, 46

quondam 6,65

quorfum 5,5

R:

Abiofa 3,81 radere 1, 107. 3, 114. 5, 15 radéret 3,50 ramale 1, 97 ramalia 5, 59 ramos 3,56 ramofa 5,35 ramum 3, 28 rancidulum 1, 33 rapiant 2, 38 rapias 5, 142 rapidæ 5,94 raptum 1, 100 rara 1,46 rafis 1, 85 ratifle 2,66 raftro 2, 11 ratio 5, 96 119 ratione 3, 36. 5,39 ratis 6, 31 raucus 5, 11 recens 5, 136 recenti 1, 15. 5, 54 receptat 6, 8 recessi 5,88 receffus 2,73 recti 1, 48. 5, 121 rectius 4, 9 recto 5, 104 rectum 4, 11 recufas 3, 18. 5, 79 recusem 6, 15 recuser 1, 41 recuso 1, 48 recutitaque 5, 184 redit 6, 79 reduco 5, 118 refulserit P. 12 regina 2, 37 regula 4, 12. 5,38 regum 1, 67. 3, 17. 6,46 regustatum 5, 138 relaxat 5, 125 relicta 3, 38. 5, 168 relictam 5,61 relictis 1, 10. 6, 63 relinque 5, 17 reliqua 5, 87. 6,53 reliquum 6, 68 bis remitto P. 5 Remus 1, 73 renuis 6, 63

reparabilis 1, 102 repente P. 3 repeto 5, 118 repone 6, 66 requiem 5, 43 requiescere 3, 90 relignent 5, 28 responde 2, 17 respondeat 4, 19 respondet 3, 22 respue 4, 51 reftas 3, 97 retecti 3, 101 retines 5, 116 revello 5, 92 reverti 3, 84 Rex 2, 37 Rhenos 6, 47 rhombos 6, 23 ridenti I, 116 ridere 1, 122 rides 1,40 ridet 3, 86. 5, 190 rigida 6,77 rigidos 3, 105 rimas 3,2 rifife 1, 132 rite 3, 111 ritu 6, 59 rixanti 5, 178 robusti 5.5 rodere 5, 170 rodunt 3, 81 rogarit 2, 40 rogavit 3,93 rogitas 5, 134 Roma 1,5 Romæ 1,8 Romule 1, 87 Romulidæ 1,31 rofa 2, 38 rota 3, 24. rubellum 5, 147 rubra 5, 169 rubrica 5, 90 rubricam 1,66 rubrumque 5, 182 rudere 3, 9 rudis 5, 103 rugam 6,79 rugolaque 5, 91 rugolum 5, 55 ruis 5, 143 rumore 5, 164 rumpere 3, 27. 5, 13 runcantem 4, 36 rupi 5, 158 rupta 6, 27 rupto 1, 25. 5, 185 rure 3, 24 rurlum S.

CAbbata 5, 184 Sabine 6, 1 facer 1, 113 facerdos 5, 186 facra P. 7 facras 2, 55 facro 2,25 facrum 6, 21 Sepe 3, 44. 5. 9 fævos 3, 35 fagittis 4, 42 file 4, 30 falinum 3, 25. 5, 138 falit 3, 111 Gliva 1, 104 6,24 Glivam 5, 112. falivis 2, 33 6 luras 3, 29 fambucam 5,95 Samins 3, 56 fancte 2, 15 fancto 2,69 fanctofque 1, 73 fanguis 1,61. 3,116 fani 3,118 fanna 5,91 fannæ 1,62 fanus 3, 118 faperdas 5, 134 fapere 6, 38 fapias 5, 167 fapiat 4, 21 fapiens 3, 53. 5,114 Capimus 1, 11 Tapio 3, 78 fapit 1, 106 fardonyche 1, 16 fartago 1,80 fatis 3, 27 78 fatur 5, 56. 6,71 faturi 1, 31 Saturniaque 2, 59 Saturnumque 5,50 farurum 1, 71 fatyri 5, 123 faxa 6, 27 fcabiofum 5, 74 icabiofus 2, 13 icalpuntur 1, 21 Scelerata 2, 63 fcias 1, 27 Scilicet 1,15. 2,19. 4.4 sesquipede 1,57

feinderis 5, 154 scintillant 3, 117 fcire 1,27. 2, 17. 3, 49 scire tuum nihil eft, &c. 1, 27 fcis 1,53 54. 4, 10 Cit 1, 65 132 fcloppo 5, 13 fcombros 1, 43 fcopuli 6, 8 feribimus 1, 13 Cribitur 1, 53 fcribo 1, 45 fcrobe 1, 119 fcutica 5, 131 fecretam 5,96 fecreti 5, 21 Spectabere 5, 71 fecto 1, 131 Geuit 1, 114 fecum 3, 81 fecundo 5,72 fecura 3, 26 fecurus 3, 62. 6, 12 13 fecds 1, 66 fede 1, 17 feductior 6, 42 feductis 2, 4 seductum 5, 143 feges 6, 26 femel 1,24. 5, 157 femipaganus, P. 6 femper 4, 18. 5,69 lemuncia 5, 121 fene 1, 124 feneda 2, 41 fenes 5, 179. 6,6 seneique 5, 64 lenio, nommativ. 3,48 fenio, ablativ. 6, 16 feniumque 1,26 tentus 1,69 fepris 2, 18 Cepelii 3, 97 lepia 3, 13 fequaces, P. 6 sequenda 5, 107 fequeris 3, 61. 5, 14 fpes, P. 12 155 fequi P. II ferena 1, 19 feri 5,61 feria 2, 11. 5, 44 feriolæ 4, 29 fermo 1, 63 fervas 5, 117 fervitium 5, 127

Ceffilis 5, 148 feveros 1,64 ficcas 3,5 ticcis 5, 163 ficcum 6, 20 Siculi 3,39 fidere 5, 46 fignum 6, 17 filentia 3, 81. 4,7 filiquis 3,55 filix 4,41 fimilis 3,17 finciput 6, 70 fine 3, 25. 6, 16 fingultiet 6, 72 finittro 4, 27. 5, 164 finu 5, 37 finuolo 5, 27 fis pro fi vis 1, 108 fiftam 6, 79 fiftro 5, 186 fitiat 1,60 fitiente 3,92. 5,136 Socratico 5,37 fodes 3, 89 fole 4, 18. 5, 5+ folca 5, 169 folem 4, 33 folers 5,37 142. 6,24 7.5 foles, nomen, 5,41 folidum 5, 25 folis 6, 19 foliros 1,70 Sclones 3.79 foluta 3,58 fomnia 2, 57. 3. 83 fomniasse, P. 2 fomno 5,55 fonat 1, 109. 3,21 sorbere 4, 16. 5, 112 forbet +, 32 forbitio 4, 2 fordidus I, 128 Spartiffe 5, 33 framem 5, 105 species 5, 52 fpectatur 4, 24 fpem 2,35 fpirent 6, 35 felene 1, 12 spondente 5, 79 fpumofum 1, 95 Staio 2, 19 22 ftat 5, 96 Remmate 3, 28 Steriles 5,75 fterilis 6, 54 ftertimus 3, 3

ftertis 3, 78. 5, 132 Stoicus 5, 86 ftolidam 2, 28 Arepitum 6,4 strigiles 5, 126 131 ftringere 2, 65 ftruere 2, 44 Rudeam 3, 19 Audeo 5, 19 Stultis 5, 93 121 ftupet 3, 32 Ruppas 5, 135 fubærato 5, 105 Subdite 5, 124 fubduximus 1,95 fubeas 5, 155 fubere 1, 97 fubiere 3, 105 fubiit 2,55 fubit 3, 100 fubrifit 3, 110 fubsellia 1, 82 fubter 3,41. 4343 Suburra 5, 32 faccinis 3, 20 fuccinctis 5, 31 fuccinctus 5, 140 fudans 3, 47 fudare 5, 150 fudes 2, 53 fufficiat 3, 4 fuffla 4, 20 fulcoque 1, 73 fulture 2,25 fulfureas 3,99 fumen 1,53 furnis 5, 124 fumma 1, 104. 3,34. 4. 14 17 fummæ 6, 64 fummofque 3, 108 fummum 3, fumptus 6,67 Supellex 4, 52 Superbo 1, 100 Superest 6,55 Superis 2, 71 fuperos 2, 43 fupinus 1, 129 Supplantat 1,35 Supplice 2,35 Supplicet 5, 173 supposita 3, 116 Supposui 5, 36 fupra 5, 118 furdaque 6,28 furdum 6,35 furge 5, 132 133 ter Surgentem 3,57 furgit 3, 95

Surrenvina

Surrentina 3, 93
fuscipis 5, 36
fuspendere 1, 118. 4,
10
fuspendit 5, 47
fuspiret 2, 51
fusfuros 2, 6

T.

Abellas 5, 81 tabula 6, 33 tacebo 3.97 tacendaque 4, 5 tacita 2,5 tecite 3, 95 tacitus 5, 184 Tadius 6, 66 tali 3, 19 talo 5, 104 tangat 4,34 tange 3, 107 tangit 1, 117 tangitur 3, 4 tantum 1, 60. 5, 123 tectoria 5,25 'tecum 4, 52. 5, 12 41 42 temone 5,70 temperat 5,51 templis 2, 7 62 75 tempora 5, 47 tempore 3, 62 ten' 1,29 tenax 5, 48 tendere 1,65 tendis 3, 60. 5, 139 teneat 5,99 teneo 5, 113 teneras 1, 107 tenero 1, 35. 3, 113 teneroque 3, 16 teneros 5, 36 tenerum 1,98 tentas 2,21 tentat 4, 23 tentemus 3, 113 tenuem 6,24 tenui 5,77 tenuia 5, 93 tenus 6, 25 tepidum 1, 84 ter 5, 188 terque 2, 16 terebrare 5, 138 terens 1,73 pergo 1, 58. 4, 244

4

HID

teris 5, 15 terræ 6,57 59 terram 3,80 terras 2, 61 terruit 3, 41 tertia 2, 14. 3, 91 tefferulà 5, 74 teftaque 3, 61 testiculi 1, 103 tetigiffe 6, 17 tetrico 6, 2 theta 4, 13 thure 5, 120 thus 1, 43. 5, 135 Thyeftæ 5, 8 thynni 5, 183 Tiberino 2, 15 timor 3,115 tincta 3, 37 tingar 6, 20 tingebam 3,44 tinniat 5, 106 Titos 1,20 togaque 1, 15 togæ 5, 14 tollat 4, 51 tolle 5, 87 136 tollere 2, 7 toilit 4, 2 tonat 2,24 torola 3, 86 torquere 3, 51 torta 5, 146 torva 1,99 tot 2, 47. 5, 124 totaque 5, 32 totum 1, 49: totumque 5,28 totus 5, 173 trabe 1, 89. 5, 146 6,27 trabeate 3, 29 tractas 4, 1 tragoedo 5, 3 traham 5, 28 trahe 5, 17 trahitur 5, 160 trama 6,73 transcendere 5, 111 transilias 5, 146 tranfille 5, 60 tranftro 5, 147 tremat 6, 74 tremor 3, 100 tremulo 1, 21 tremulos 3, 87 trepida 1,74 trepidare 1, 20. 5,170 trepidas 5,35

trepidat 3,88

tres 5, 123 treilis 5, 76 triental 3, 100 triplex 6,78 trifte 1, 9. 2,27 trità 1,54 Troisdes 1, 4 troflulus 1, 82 trutina 1,7 trutinantur 3, 82 tuque 2, 25 rua 5, 23 tuba 3, 103 tuceta 2, 42 tui 6, 80 tulit 1,75 tum 3, 12. 5,60 tumebit 3, 63 tumet 2,14. 5,183 sumidas 5, 13 tumulo 1,39 tun' 1, 22. 5, 146 tune 6, 37 tunicatum 4, 30 tuo 5, 40 turba 6, 42 turbæ 4.7 turbida 1,5 turbinis 5, 78 tardorum 6, 24 turgelcat 5,20 turgescere 5,56 turgefeit 3, 8 turgidus 3, 98 turpe 1, 3 Tuíco 3, 28 Tufcum 2,60 tutor 3,96 Tyrannos 3, 35

V.

Væ 6, 50
vafer 1, 116 132.
6, 20
vago 6, 72
valle 6, 8
vanescat 3, 13
vapida 5, 148. 6, 17
vapido 5, 117
vaporara 1, 126
vappa 5, 77
varicosos 5, 189
varo, nominat. 5, 138
varo, nolat. 12. 6, 18
vala 2, 59
vala 5, 141

vatibus 5, I vatum P. 7. 1,34 uda 2,32 udas 5, 165 udo 1, 105 udum 3, 23 Vectidii 4, 25 vegrandi, vid. przgrandi 1,97 Vejentanúmque 5, 147 Velina 5.73 velis, verbum. 3, 36. 5, 170 vellant 4, 39 vellat 1, 133 velle 1,41. 5.53 vellere, verbum, 2, 28 vellus 2, 65 velox 4, 4 vena 1, 103. 6, 72 venas 2, 66. 3, 94 107 vende 6,75 vendo 1, 122 veneno 3, 37 venere, verbum, 5,180 venerem 5,58 Veneri 2, 70 venerit 1, 81 venienti 3,64 venimus 3, 16 venio 6, 62 venit 3, 11. 4, 5 48. 5, 67. 6, 39 venosus 1, 76 venter, P. 11. 6,74 ventre 3, 98 ventis 3, 27 ventos 5, 11 veratro 1,51 verba, P. 9. 1,35. 3. 19 45 82. 5, 14 28 verè 5, 113 verecunda 5, 44 veri 5, 48 75 105 vernæ 4, 22 vero 1, 107 verrucola 1, 77 verfu 1,21 verium 1,65 93 verte 5, 137 vertentem 5.71 verterit 5.78 vertigo 5, 76 verum 1, 55 lis 90 veramne 3.7 Vestale que 2, 60 Vetat 5, 101. 6, 49. vetavit 5, 90 Veterem

veterem 5, 116 Veteres 5, 92 Veteris 3, 83. 4, 29. 5,59 veterum 6, 3 vetitos 5, 99 Veto 1, 112 vetuere 2,43 Vetule J, 22 Vetus 1, 97 Vianca 5, 65 vibice 4, 49 yicem 4, 42 Vicini 3, 110. 6, 14 Vicinia 4, 46 vicifim 5, 107 victuri 3,67 vide 1, 108 videant 3, 38 videas 3, 1980. 94 videmus 1,69 vidi 1, 120 bis vidit 3,91 wigila 5, 177 vin 6, 63

vina 3, 100

vincere 2,48

vincique 5, 39

vincula 5, 158

vino 5, 183

viola 1,40

violas 5, 182

vindicta 5,88 125

violens 5, 171 Virbi 6, 16 virgine 2, 70 viri 1, 36 viridi 3, 22 virtutem 3, 38 virum 1, 96 Vis, verbum, 1, 56. 2, 19. 5, 144 vifa eft 3, 109 vilo 4,47 vitæ 5, 34 94 vitam 5,61 83 vitanda 5, 107 vitiabit 5.97 vitiarunt 6, 40 vitiato 2,65 3, 32, vitio 2, 68. 4. 13 vitium 1, 116. 3, 21 vitrea 3,8 vitulo 1, 100 vive 5, 153. 6,25 vivere 1, 961. 2,7. 3,31 5,84 104 139 viveret 1, 104 vivis 3, 62. 5, 152 vivitur 4, 43. 5,53 vivo 6, 31 de cespire vivo, ibid. vivunt 6,2 vixise 4, 17 vixit 6, 54 ulcus 6, 113

ullo 4, 41 ulmo 3,6 ulterior 6, 41 ultra 3, 15. 5,69 ultrò: 5, 172 umbo 5, 33 umbra 3, 4 umbris 3, 74 una 5,75 una, adverb. 5, 50. 6, 29 uncis I, 40 uncta 3, 102. 4,17 unctaque 5, 180 unctis 2, 30. 6, 16 unctus 4, 33 unda 3,34 undæ 3,68 unde 1, 73 80 81. 5, 124 undique 3, 59 unge 6, 68 69 unguem 5, 162 ungues 1,65 106 unguine 6,40 uno 1, 66. 5, 46 53 70 unum 5, 43. 6, 58 59 unus 3,7 Vocat 6, 27 voce 1, 19, 5, 28 Voces, nomen, 5, 1 26 vocet 5, 17 I

vocum 6, 3 volet 1,91 volo 5, 84 87 voluit 5, 84 voluntas 5, 89 Vomuere 5, 181 Vota 2, 39. 6, 28 voti 5, 109 votis 3,49 vote 2, 7 35. urbem 1, 114 urbi 6, 38 urentes 2, 34 urget 6, 37 urna 5, 145 urnæ 6,34 urnæ 2,60 urtica 6, 70 ulque 1, 26. 6, 15 ulum 5, 94 ulus 5,52 utar 6, 22 bis utile 3,70 urinam 2, 12 ntitur 2,68 vulgi 6, 12 vulnera 5,4 vulnus 4, 44 vulpem 5, 117 Vu'pennius 5, 190 vuitum 5, 40 vulvæ 6,73 vulvas 4, 36 uxor 1,74. 2,14. 3,43

FINIS.

73

2 42

--